D. IOANNIS

GVTIERREZ

IVRISCONSVLTI HISPANI,

Canonici Doctoralis almæ Ecclesiæ

Ciuitatensis;

PRACTICARVM QVÆSTIONVM

Circa leges Regias Hispaniæ secundæ partis Nouæ Collectionis Regiæ,

TRACTATVS DE GABELLIS.

VNIVERSAM MATERIAM, SATIS AMPLAM & diffusam quidem, numquam tamen ita congestam, certa quadam methodo, miro ordine contexens.

OMNIBVS IVRISCONSVLTIS TVM IN FORO, TVM IN SCHOLIS versantibus apprime vtilis & necessarius.

CVM SVMMARIIS ET INDICE VBERRIMO.

CVM LICENTIA, ET PRIVILEGIO.

Sanctę Marię de scala

VENETIIS, Apud Iuntas MDCXIX.

ILLVSTRI AC ADMODVM

REVERENDO DOMINO

D. ANTONIO DE IDIAQVEZ MANRIQVE, Epiſcopo Ciuitatenſi, Regis Conſiliario meritiſſimo, Doctor Ioannes Gutierrez Canonicus Doctoralis eiuſdem Ciuitatis.

PEnduntur Principibus, nobiliſſime Præſul, a ſubditis vectigalia, & tributa, tum humili profeſſione obedientia obſequentis, tum grata beneficiorum agnitione. At viciſſim rependunt Principes, & ſemper exorabile numen, hilaremque vultum, & peruigilem, fidamque ſuorum tutelam. En quoque nos quaſi vectigalem penſitationem cernui offerimus tibi, librum quidem de Gabellis, quia noſtrum tam tuum, vt tuo ſummoque iure vindicare poſſes, propinaretur ſponte. Nec faſtidiendum munus, quantumuis exiguum, nam & præſtamus al que vala, *id eſt, quod dignitati reſpondeat tua, ad effectum quidem, & animum, nec dijs ipſis ingratum, aut deſpicabile. Eæ partes, functionesque meæ. Tuæ vero, quas obliuiſceris numquam, exequeris ſemper. Quippe, qui ſecularis, auitæque nobilitatis ſplendori religioſam adiungis, munificamque beneficentiam, qua literatos (quibus apud Principem, penes quem ex fide, ex ſolertia magni tui ſemper extitere patroni) mire, & foues, & fones, quin & fouebis (auguror) æternum.*

Dum res, & ætas, & ſororum
Filia trium patiuntur atra.

Progredere ergo, clariſſime vir, progredere qua, & non alia itur ad Aſtra, meque iam pene deficientem beneuolentia tua iucundiſſima aura, & recrea & inflamma. Fateor enim, me ex ijs eſſe, quos ſolida gloria, optimorumque fauor.

quemuis perferre laborem
Suadet, & inducit noctes vigilare ſerenas,

Quo ſi quid in re literaria profecerim, tuo nomini dicandum dico, edico. Vale, Præſul ampliſſime, vt ſtudioſi valeamus omnes.

INDEX LEGVM,

QVAESTIONVM HVIVS

Libri septimi, super secunda parte Nouæ Collectionis Regiæ, & Tractatu de Gabellis.

Quæ-

Quæ-

Quæstio 74.

An gabella debeatur ex ijs, quæ pro animæ expiatione ex bonis defuncti venduntur.

Quæstio 75.

Ex venditione facta præcepto testatoris in testamẽto de vendendo, an debeatur gabella.

Quæstio 76.

De pane cocto quare non debeatur gabella.

Quæstio 77.

Quare non debeatur gabella de los cauallos, molas, ni machos de silla que se vendieren, y trocaren ensillados, y enfrenados.

Quæstio 78.

De pluribus rebus ex quarum venditione gabella non debetur.

Quæstio 79.

Cui gabellario debeatur gabella ex venditione rerum consistentium in pondere, numero, vel mensura.

Quæstio 80.

Ex pretio materiæ alienę, ex qua quis bona fide speciem fecit, an debeatur gabella.

Quæstio 81.

De quo debeatur gabella in specie textus in l. Insulam. 13. ff. qui potior. in pignor. hab.

Quæstio 82.

Ex capitibus, pedibus arietum, cæterorumque animalium, quorum corpora iubentur ponderari, vtrum debeatur gabella.

Quæstio 83.

Vtrum ex duabus rebus vno pretio venditis, quarum vna libera est a solutione gabellæ, an ipsa debeatur.

Quæstio 84.

De personis, quæ tenentur, & non tenẽtur soluere gabellam.

Quæstio 85.

Fiscus an soluere teneatur gabellam conductoribus gabellarum ab ipso titulum locationis habentibus, & quid de alijs gabellas locantibus

Quæstio 86.

Consuetudo Ciuitatis, vel Villæ non soluendi gabellã ex vẽditionibus a se celebratis, an excuset ab eius solutione, quãdo de hoc nihil conuenit in locatione gabellarum a prædicta communitate facta in conductorem.

Quæstio 87.

De Ecclesijs, Ecclesiasticisque personis immunibus a solutione gabellarum.

Quæstio 88.

Ex bonis hæreditatis iacentis clerici, venditis, vt creditoribus satisfiat, an gabella debeatur.

Quæstio 89.

Ex parte hæreditatis clerici minoris ætatis vẽdita qui postea petita restitutione in integrum aduersus suam aditionem repudiauit hæreditatem, an debeatur gabella.

Quæstio 90.

An clericus hæres defuncti adiens cum beneficio inuentarii eius hæreditatem euidenter damnosam, vt non soluat gabellam, sed vt fiat integrior solutio creditoribus hæreditatis, teneatur adhuc eam soluere ratione fraudis præsumptæ necne.

Quæstio 91.

An clericus primæ tonsuræ tantum debeat soluere gabellam ex suis venditionibus, & permutationibus.

Quæstio 92.

Clerici, Ecclesiasticæque personæ, an teneãtur soluere sisam, vel aliam contributionem a Rege, vel alijs iudicibus secularibus victualibus impositam, como es los millones cõcedidos a su Magestad por el Reyno, absque licentia Summi Pontificis.

Quæstio 93.

De clerico negotiatore, quod gabellam soluat.

Quæstio 94.

Coram quo iudice clericus negotiator conueniendus sit pro gabellæ solutione.

Quæstio 95.

De Hospitalibus, fratribus, & sororibus tertij ordinis Beati Francisci, Eremitis non clericis, & Fratribus Ordinum Militarium, & alijs personis infra dicendis, an soluant gabellam.

Quæstio 96.

Al arrendador de que tiempo pertenezca el alcauala, ex venditione facta inter patrem, & filiumfamilias.

Quæstio 97.

De venditione duobus præsentibus facta, quem ego ex eis elegerim, cuius temporis gabellario gabella debeatur.

Quæstio 98.

Cui gabellario debeatur gabella rei venditæ in publica subhastatione.

Quæstio 99.

Cui gabellario soluenda sit gabella medietatis lucri, quod ex re vendita reuendenda obuenerit in partem pretij assignatæ.

Quæstio 100.

Reuendita ex pacto retrouendendi per viam noui contractus cui gabellario debeatur gabella.

Quæstio 101.

In casu l. 34. titul. 19. lib. 9. Nou. Coll. Reg. cui gabellario debeatur gabella.

Quæstio 102.

Cui gabellario debeatur gabella venditionis eo pretio factæ quo partes postea inter se conuenerint.

Quæstio 103.

Ex venditione facta per nuntium, vel epistolam, cui gabellario debeatur gabella.

Quæstio 104.

Cuius loci gabellario soluenda sit gabella in l. 5. titulo 17. libro 9. Nouæ Collection. Reg.

Quæstio 105.

Quo in loco debeatur gabella ex venditione rei in genere generalissimo in l. 5. tit. 17. lib. 9.

Quæstio 106.

Gabella fructuum futurorum venditorum, cui gabellario debeatur.

Quæstio 107.

An fraus fiat in specie quæstionis præcedentis ex transmissione pecorum in alium locum diuersum.

Quæstio 108.

De venditione facta in confinio duorum oppidorum, quo in loco debeatur gabella.

Quæstio 109.

Cui loco ex duobus dominijs, quæ aliquis habet, sit soluenda gabella.

Quæ-

Quæstio

D. IOAN.

PRACTICARVM QVAESTIONVM

CIRCA LEGES REGIAS HISPANIAE, SECVNDAE PARTIS Nouæ Collectionis Regiæ, Clarissimi Iurisconsulti Doctoris Ioannis Gutierrez, Præbendæ literariæ (vulgo Doctoralis nuncupatæ) Almæ Ecclesiæ Ciuitatensis Canonici.

TRACTATVS DE GABELLIS.

QVESTIO PRIMA.

SVMMARIA.

1 Census a censendo (hoc est) æstimando dictus est, æstimatio quippe bonorum cuiusque, quæ fiebat, vt iuxta illorum quantitatem ac valorem tributum imponebatur, census dicta est.

2 Census nomen accomodatum est, ad significandum tum facultates, ac bona cuiusque, eo quod censeri, ac æstimari consueuerint, vt intelligeretur, quantum quisque subuenire in bello Reipublicæ posset, vel etiam ad tributum imponendum: tum etiam ad significandum tributum ipsum, quod ex eis soluebatur: inde extensum est nomen, ad ea etiam tributa significanda, quæ per capita imponebantur, præsertim in subiectionis, ac dominij iurisdictionis recognitionem.

3 Census tamen huiusmodi apud Christianos Principes non est vsu frequens, eo quod ad superbiæ tumorem potius, & auaritiæ sit, & pertineat, quam ad publicorum sumptuum necessitatem.

4 Tributum, a tribuendo siue contribuendo dicitur, eo quod quisque stipem tribuat, & quoniam antiquitus illa stipũ contributio non fiebat, nisi ad alendum publicum militẽ, inde etiam stipendium deriuatum est.

5 Tributum differt a censu ratione materiæ, & finis, vt hic.

6 Tributum a tribuendo dictum, optime potest extendi ad significanda etiam vectigalia omnia, eaq; quæ ad vectigalia reducuntur, ut sunt, Alcaualas, Montazgos, & his similia, veluti iura salinarum piscationum, mineralium, & sic que frequenter sumitur.

7 Census utroque modo sumptus, est tributum.

8 Vectigal differt a censu, & tributo, fine, & materia: soluitur enim de mercimonijs, quæ uehũtur negotiationis gratia ad murorum, pontium, aliorumue id genus publicorũ operum refectionem, & dicitur a vehendo, idemq; a portu, portorium, quia portitori soluitur, & Hispane, portazgo, & num 9.

10 Vectigalis, & tributi differentia.

11 Vectigalis ratione olim octaua pars debita erat: hodie autẽ decima est omnium rerum pars, sed apud nos Almoxarifazgo dicitur & l. 5. tit. 7 parte 5. octaua pars æstimationis soluenda erat, nunc uero quandoque decima, quandoque minor esse solet, pro diuersitate locorum.

12 Gabella largè, & generaliter comprehendit, omnem exactionem publicam.

13 Alcauala in Hispania est ius quoddã, quod modo Principibus apud nos competit, & redditur decimæ partis pretiũ omnium rerum, quæ uenduntur, aut permutantur, ut latius hic.

14 Alcauala mentio iure communi Romanorum nulla fit, licet apud eos frequens quoddam uenditionis tributum fuerit gabellæ nostri temporis non dissimile, ut hic: quinimo & aliarum rerum uenalium centesima pars fisco soluebatur, ut in nu. 15.

16 Alcauala Regalis decima uere, ac proprie tributum non est, sed uerius uelut lex, & seruitus quadam est uenditionibus, & permutationibus imposita, ut in nu. 17.

18 Gabella, quæ ex contractu debetur iuri gentium refragatur non sic tributa, quæ Regibus debentur.

19 Alcauala est ius, onusq; personale Regi debitum a uenditoribus, & permutatoribus, eos obligans, seu adstringens ad soluendam decimam partem pretij rei uenditæ, & æstimationis uel ualoris permutatæ, & in numeris sequentib. hoc declarat.

20 Alcauala non esse ius Reale, sed personale hic ostenditur, ideoq; clerici non tenentur ad collectas, & gabellas: nisi quando gabella exigi non potest ab eo, qui recte eam debet, & sic in subsidium, quando res uendita transiuit in clericum, uel aliàs exemptum ut in nu. 21.

22 Res, ex quibus Regi aliqua contributio debetur, sunt tacite hypothecata primo eius solutioni.

23 Prædia sunt tacite hypothecata pro collectis Regi debitis.

24 Prædia sunt tacite hypothecata pro decimis Ecclesiæ debitis, estq; in electione eius, cui debentur decimæ, eas exigere ab antiquo, uel nouo possessore, ut in nu. 25. Idem est in fundis Ecclesiæ, ut in nu. 26 & in uectigalibus cuiuscũque Ciuitatis, uel municipij, ut in nu. 27. & in pensione Ecclesiastica, ut in nu. 28.

29 Alcaualæ ius uidetur quod sit partim personale, & partim Reale uel patrimoniale, ut in nu. 31. Sed resolutio uera in hoc ponitur, nu. 32.

34 Collectarum, oneruinq; plura sunt alia nomina remissiue.

QVESTIO I.

Quid sit census, tributum, vectigal, & gabella?

Varo pro introductione, & intellectu huius materiæ gabellarum, quid sit census, tributũ, vectigal, & gabella: Et quo ad primum,

1 Census a censendo, hoc est, æstimando dictus est, æstimatio quippe bonorũ cuiusque, quæ

A fiebat,

fiebat, vt iuxta illorum quantitatem, ac valorem tributũ imponeretur. census dicta est, vt habetur *in l. vita. & in l. forma. ff. de censib. l. 2. & 3. C. de censib lib. 11.* & in alijs iuribus præsertim citatis à D. Couar. *libro 3. varia. resolut. cap 7. numero 1.* & Aluar. Valasc. *de iure emphyt q. 32. numero 1.*

2 Inde nomen † accommodatum est, ad significandum, tum facultates, ac bona cuiusque, eo quod censeri, ac æstimari consueuerint, vt intelligeretur, quantum quisque sub uenire in bello Republicæ posset, vel etiam ad tributum imponendum: tum etiam ad significandum tributum ipsum, quod ex eis soluebatur, atque in hac vltima significatione sumitur census *in l. 2. C. sine cens. vel reliq.* inde verò extensum est nomen ad ea etiam tributa significãda, quæ per capita imponebantur, præsertim in subiectionis ac dominij iurisdictionisque recognitionem, quo pacto sumitur Matthæi *c. 22.* & Luc. *20.* quando interrogatus fuit Christus: *Licetne censum dare Cæsari an non?* & de hoc latè agũt Otalora, *de nobilit. 1. parte c. 2. per totũ.* & Molina Theolog. *2. parte, de iust. & iure, disputatione 181. in princip. columna 826. & in 3. parte, de tributis, disputatione 661. nu. 2. colum. 771. cum seq.*

3 Huiusmodi tamẽ † census apud Christianos Principes non est vsu frequens, eo quod ad superbiæ tumorem potius, & ad auaritiæ sit, & pertineat, quam ad publicarum sumptuum necessitatem, vt late probat Dominicus a Soto, *lib. 3. de iust & iure. quæst 6 art 7. paulo post princip.* *Aragon de iust & iure. quæst 63. artic. 3. pag. 213. colum. 2. Ludouic Carbo, in tract. de restit. quæstion. 32. versic. Primum.*

4 Tributum† autem a tribuendo, siue cõtribuendo dicitur, eo quod quisque stipẽ tribuat, & quoniam antiquitus illa stipium contributio non fiebat, nisi ad alendum publicum militem, inde etiam stipendium deriuatum est, *vt in*

5 *l. ager, ff. de verbor significat.* † Differt autem a censu (quã uis hi termini census, & tributum communiter conuertantur) ratione materiæ, & finis, quia tributum de terræ nascentibus in subsidium Regis, vel Reipublicę contribuitur: census vero de capite ad profitendum subiectionem, vt prædiximus, Carbo, *ubi supra*, & de diuersis tributis agit Molina, *d. disputatione 661. nu. 4. cum seqq.* vbi *nu. 11.*

6 † quod nihilominus hoc vocabulum tributum a tribuendo dictum, optimè potest extendi ad significanda etiam vectigalia omnia, eaq. quæ ad vectigalia reducuntur, vt sunt, *Alcaualas Montazgos*, & his similia, veluti *iura salinarum, piscationum, mineralium, &c.* siq. frequenter sumitur a Doctoribus, & in communi vsu loquentium sermone Hispano, in eaq. significatione reperitur vsurpatũ in legibus Partitarum.

7 Quod vero census † vtroque modo acceptus, sit tributum sumptum per se est communis Doctorum sententia, vt affirmat Molina *d. disputatione 661. numero 3.* vbi eam latè iure, & auctoritatibus sacræ Scripturæ comprobat.

8 Vectigal autẽ † ab vtroque differt, fine, & materia, soluitur enim de mercimonijs, quæ vehuntur negotiationis gratia, ad murorum, pontium, aliorumve, id genus publicorum operum refectionem, & dicitur à vehendo:

9 idemque à portu † portorium, quia portimnis soluitur, & Hispanè portazgo. *Alphons a Castro lib. 1. de leg pæn. cap. 10. uersic. 2. ex eadem conclusione columna 1638. Otalora, ubi supra, numero 26. Molina d disputatione 661 numero 3.*

10 † Vnde gloss. *in l. 1. §. 1. uerbo. pendant. ff. de public. & uectig.* distinguit vectigal a tributo, quod vectigal sit id, qđ soluitur ex rebus, quæ vehuntur, dictum a vehendo: tributum verò, quod soluitur ratione soli ab eo, qui illud possidet, addit Molina, vel ratione totius patrimonij, aut per capita familiarum.

11 Olim ratione vectigalis octaua pars debita erat, † *l. ex præstatione, C. de uectig. l. 5. tit. 7. parte 5.* hodie autem decima est nominum rerum pars, *teste D. Couar in regula peccatum, 2. parte, § 5. in princip. ibi: hodie autem, de regulis iuris in 6.* Sed apud nos hodie, *Almoxarifazgo* dicitur, & *l. 5. titul. 7. parte 5.* octaua pars æstimationis soluenda erat, vt notat ibi *Gregor. Lopez in gloss. El octauo:* nunc verò quandoque decima, quandoque minor esse solet, vt cauetur *in toto titulo 22. lib 9. Noua Collectionis Regiæ, teste Lassarte de decim. uend. & permutat. in præfatione, numero 7.* de quo etiam loquuntur aliæ leges huius Regni, quas citat Gironda *in prælud. de gabell. numero 4.* vbi quod soluitur de rebus, quæ exportantur, quinque scilicet, pro centum, iuxta *l. 3 titulo 25. lib. 9. Collect. Reg.* sed hæc diuersitas pretiorum pro diuersitate locorum introducta est, vt patet ex dictis ll. Regijs.

12 Gabella †, autem, quæ non modo in Hispania, verũ, & in alijs quoque prouincijs in vsu est, large, & generaliter comprehendit omnem exactionem publicam, *Bertrãdus in tractatu de gabell. in princip. D. Couar. in Regula peccatum, 2. parte, §. 5. post princip de Regulis iuris in 6. Otalora ubi supra, numero 21. Lassarte in præfatione de decima uend. num. 4.* In nostra vero Hispania, vt ex supradictis auctoribus, & Alphonso a Castro *ubi supra*, patet: † Hoc

13 verbum, † *Alcauala*, de quo *in toto hoc lib. 9 Noua Collectio. Regia*, & præcipue *titul. 17.* agitur: est ius quoddam, quod modo Principibus apud nos competit, & redditur decimæ partis pretij omnium rerum, quæ venduntur, aut permutantur publice, vel priuatim rerum mobilium, vel immobilium, aut se mouentium, ratione contractus, vel vi iure tributi Regi, vel eius uicem obtinentibus soluenda.

14 Ceterum, † licet frequentissimum sit ius istud, de quo agimus, hoc est, la alcauala, in his Regnis, & in alijs quoque prouincijs exerceatur: de iure tamen communi Romanorum nulla eius mentio fit. licet apud eos frequens quoddam uẽditionis tributum fuerit gabellæ nostri temporis non dissimile, ex mancipiorum uenditione, non quidem decimæ partis. sed uigesimę quintæ, quę tametsi principio ab emptoribus solueretur, tempore Neronis Imperatoris ad uenditores translata est, eo quod iustius, & commodius ita fieri uideretur, ut in his Regnis in gabella contingit ex *l. 85. in quaderno gabellarum.*

15 Quinimo, & aliarum† rerum venalium centesima pars Fisco soluebatur, quam Tyberius Cæsar in ducentesima relaxasse dicitur, vt probant auctoribus cõmemorat Lassarte *ubi supra, numero 16 cum sequentibus*, resoluens, alcaualæ ius hoc generale, & vt apud nos est, numquam Romanos Principes habuisse.

16 Regalis autem ista decima, quæ *Alcauala* dicitur, vere ac propriè tributum non est, vt *per Laßarte in præfatione,*

17 *numero 29. & 30.* † Vbi quod verius velut lex, & statutus quædam est venditionibus & permutationibus imposita,

18 † ideoque, vt belle dixit Bald. *in l. contractus, numero 2. C. de fide instrumentor.* gabella, quæ ex contractu debetur iuri gentium refragatur, non sic tributa, quæ Regibus debentur, non enim sunt contra ius gentium, vt probat Lassarte, *ubi supra.*

19 Est autem † Alcauala (vt forsan, videri quibusdam poterit) ius, onusque personale Regi debitum a venditoribus, & permutatoribus, eos obligans, seu astringens ad soluendam decimam partem pretij rei venditæ, & æstimationis, uel ualoris rei permutatæ, *ut in l. 1. & 2. titulo 17. libro 9. huius noua Collectionis Regia*, quæ ita se habet l. 1. *Mandamos, que los uendedores paguen el alcauala, y dellos se cobre desta maniera que paguen por razon della de cada diez marauedis uno: de todo el precio per que uendieren. l. 2. Porque los trueques, y las uentas se deuen iuzgar por una misma cosa: Mandamos, que de todos los trueques que se hizieren de vnas cosas a otras se muantes, y no semiantes, quier interuenga en ello dinero, o no, que de todo se pague el alcauala al nuestro arrendador, fiel, o cogedor, siendo cada vna cosa apreciada, la por lo que valens, &c.*

20 Hæc † tamen forma definitionis sigillatim explicanda uenit in hunc modum. Diximus. *alcauala esse onus personale:* quia cum eam debeat uenditor, uel permutator, penes quos res uendita, uel permutata non remanet, non potest esse onus reale, consistit siquidem in persona absque re, iuxta doctrinam Baldi *in l. si certis annis,*

ctis, *numero 17. C. de pact.* vbi quod ius, quod non reponitur, nisi in ipsa obligatione est ius personale: Obligatio itaque soluendi hanc gabellam principaliter est personalis, quia imponitur personis pro rebus, vt docet Bart. *in l. prima. §. 5 numero 4 ibi, quæro an vectigalia, pedagia, & similia, ff. de public. & vectigal.* sequitur *Gironda, de gabell. in prælud. numero 3. & voluit Bald. in l. placet. C. de sacrosanct. Eccles.* dum tenet cum Bartolo, clericos nõ teneri ad collectis, & gabellis, quia sunt extraiudicialia munera, & non possunt imponi non subditis: ergo sunt personalia: de quo habemus hodie expressam *l. 6. titulo 18. libro 9. Nouæ Collectionis Regiæ*, de qua late agimus in alijs sequentibus.

21 Nihilominus † tamen, quando gabella hæc exigi non potest ab eo, qui directè debet gabellam, si transiuit in clericum res vendita, vel aliàs exceptum, in subsidium remanet obligata pro solutione gabellæ, *vt in l. 1. del quaderno de las alcaualas, hodie l. 8 & 9. titulo 18 libro 9.* quæ obligatio realis est, tanquam hypotheca obligationis personalis præfatæ.

22 Sic enim † iure communi videmus, res, ex quibus Regi aliqua contributio debetur, tacite esse hypothecatas pro eius solutione, *text. & ibi gloss. & Doctores in l. prima. C. in quibus caus. tacite pign. contrah. Alexand. & Iason, in l. apud Iulianum. § hæres, ff. de legatis 1.* textus optimus in prohibitione *l. Imperatores, ff. de public. & vectigal. ibi: in vectigalibus ipsa prædia, & c l. 25. titulo 13. parte 5. & ibi Gregorius Lopez in glossa Obligados al Rey.*

23 Idem † est in Collectis, quia pro illis prædia sunt tacite hypothecata secundum Iasonem post alios a se relatos *in d. l. apud Iulianum, § hæres num. 5.*

24 Idem † probatur in decimis respectu Ecclesiæ, Hostiensis & Ioan. Andreas *in capit. Pastoralis, de decimis*, vbi Abbas *numero 5. Euerard. in loco de tribut. ad decim. l. 6.*

25 *ad finem, titul. 20. parte 1. & l. fin eiusdem tituli.* † Et quia electione eius, cui debentur decimæ, exigere eas ab antiquo, vel nouo possessore, *secundum Petrum de Anchar. in c. commissum, num. 8 de decim.* pro quo est *d. l. fin. tit. 20. par. 1.*

26 Idem † est in fundis Ecclesiæ, *secundum Iasonem, in l. si domus, § fin. num. 35. ff. de legat. 1.*

27 Procedit † etiam in vectigalibus, cuiuscumque Ciuitatis, vel municipijs, *secundum Iason ibidem, numero 28. & 29.*

28 Et † in pensione Ecclesiastica decursa *secundum Philip. Francum in cap. fin. prope finem de officio ordin. lib. 6. Gigas in tractatu de pension. quæst. 39 per totã, & iterum quæst. 43. volum. 15. tractat. diuers. Doct.* vbi dicit, ita obtinuisse Venetijs in maxima quantitate. Diximus *lib. 1. Canonicarum quæstionum cap. 1. numero* 100. & de his omnibus late agit Petrus Pechius *de Eccles. repar. cap. 19 per totum*, & Aluar. Valasc. *de emphyt. q. 17. num. 17. cum seqq.*

29 Videtur † igitur ex prædictis, quod hoc ius, & onus soluendi gabellam, sit partim personale, & partim reale; & sic vtraque consideratione sumpta, simul sit ius, & onus mixtum.

30 Et † quamuis in permutationibus vtraque pars remaneat cum re permutata, nihilominus nõ desinit esse onus soluendi tunc gabellam, quoniam, quilibet permutantiũ desijt habere rem suam, & retinet eam ea, quæ sibi traditur pro suo loco pretij, cum tamen soluit gabellam rei suæ, quam permutatione vendit alteri, non verò rei alterius, quæ sibi loco alterius traditur.

31 Rursus ex supradictis videtur, potius vectigalis munus non personale esse, sed patrimoniale, vt pro constituto probat Parladorius: sed nihilominus hoc falsum esse probat Lassarte *de decim. vendit. cap. 19 num. 97.* & prius

32 in præfatione, *numero 33.* decidens sine dubio, † dicendum esse, nec personale esse, quia non imponitur ratione personæ, nec etiam patrimoniale, quia non inducitur ratione alicuius rei, nec itidem mixtum, quia nec ratione personæ, & rei simul imponitur: sed quod est quasi, ac onus species, omnium quod imponitur ratione contractus, vt in simili gabella docet Bald. *in l. prima, numero 3. & 4. C. de contrahenda empt.* vt rectè agnouit Montalu. *in l. 50. verbo. Que Faraonal fin. glossæ, versiculo, cum verò lex ciuilis, titulo 6. parte 1.* quidquid ipse prius in eadem glossa, *versic. restat nunc respondere;* voluisse videatur, alcaualam tributum esse rebus impositum.

33 Diximus præterea † in definitione à venditoribus, & permutantibus, &c. non q. diximus a contrahentibus venditionis, & permutationis, vt intelligatur de venditione, vel permutatione perfecta deberi, & esse soluendam gabellam, & ad exclusionem nudæ conuentionis contractuum huiusmodi, a quibus re integra contrahentes discedunt, *vt infra dicemus*, vbi etiam ac traditio rei requiratur, ad hoc, vt gabella debeatur.

Cetera definitionis verba, eaq. circa ipsa exponenda hic consulto omissa facimus, ne totam gabellarum materiam hic coaceruemus confuse, & indistinctè, ideo consulto ea relinquimus suis locis, & quæstionibus distinctè, & clarius discutienda, atque resoluenda.

34 Sed, † & alia plura nomina collectarum, onerumq. exponunt præcipui auctores, præcipue Bertach. *de Gabellis, in principio*, Otalora *vbi supra*, Siluester *in Summa, verbo, Gabella*, & nouissime Molina Theolog. *d. 3. parte, de tributis, disput. 661. per totam.*

SVMMARIA.

1 *Alcaualæ ius à quo tempore originem habuerit, & an iustum sit, cessaueritq. eius caussa, & concessio, vel adhuc duret? & in numeris sequentib.*

2 *Alcaualæ ius tempore Regis Alphõsi Vndecimi, seu duodecimi primum in Hispania introductum fuit ad certum tẽpus ob caussas, de quibus hic: sed postea in perpetuũ simpliciter prorogatum (vt in num. 3. & numero 4. ad decimam reductum fuit; & de alijs in proposito num. sequentibus, & num. 9 quod hodie caussa concessionis magis viget: reclamarunt tamen populi tantum tributum integre soluere, & ideo pro minori summa incapitatum fuit, vt in numeris seqq.*

13 *Alcauala quare sic dicta fuerit.*

14 *Alcauala originem traxit ab Hebraico verbo, Cauala, quod tantumdem significat, quantum receptio*

15 *Alcauala iustitia, & quo tempore cœperit, hic refertur non tamen vltra decimam partem pretij exigi potest per Regem, nec per dominos temporales, vt in nu. 16 & nu. 17. reijcitur opinio contraria Cardinalis Toleti, censentis, videri hodie iniustam alcaualam: & contrarium late probatur num. 10 cum seqq.*

17 *Magister Bannez in origine huius alcaualæ a tempore Catholicorum Regum Ferdinandi, & Elizabeth, audiendus non est.*

19 *Tributorum leges a diuino numine deriuantur.*

20 *L. 3. tit. 19. lib. 9. noua Collect. Reg. olim l. 120. del quaderno de las alcaualas intellectus.*

21 *Gabella iura, & tributa Principi debita non soluentes, an in foro conscientiæ sint condemnandi ad restitutionem? nu. 21. cum sequentibus, affirmatiue resoluitur: secus in vectigalibus iniustis, vt in num. 24. dummodo absit mẽdacium, & periurium, vt in nu. 26. & scandalum, vt in num. 27. & quid in dubio, num. 28*

25 *Tributa sunt iniusta, quando non adest auctoritas, vel quã do imponitur noua gabella sine caussa, vel quando excedit, vel est immoderata.*

29 *Gabella, quando est iusta, aut non est certum esse iniustam, peccatum est eam non soluere, & obligatur homo ad restitutionem.*

QVAESTIO. II.

De origine alcaualæ, & de eius iustitia.

1 QVæro secundò: *A† quo tempore ius istud alcaualæ ori*
ginem habuerit, & an iustum sit, cessaueritq. eius
causa, & concessio, vel adhuc duret?
2 Circa primũ † de origine obseruandum est, quod vt hi
storici Hispani resoluunt, tempore Regis Alphonsi vnde-
cimi, aut (vt alij vocant) duodecimi, ius istud soluendi al-
caualam introductum fuit; Primum enim huic Regi in
ciuitate Burgensi, id postulanti, concessum fuit ad certum
tempus, belloq; contra Mauros durante; & deinde a reli-
quis Castellæ, & Legionis Ciuitatibus, Opidis, & locis li-
benter admissum, & concessum fuit, quatenus in Hispa-
nia Regna illa patent, quæ sola sub illius Regis ditione
erant, idq. pro expellendis Mauris, & nominatim pro
expugnatione ciuitatis Algeziræ, Anno Domini 1342.
vt patet ex Chronica eiusdem Regis Alphonsi vndecimi,
cap. 262. & referunt, ac id profitentur Parlad. *lib. 1. rerum*
quotid. cap. 3. in princip. num. 15. cum sequentibus, & Za-
malloa *in Compendio histor. Hispan. lib. 14. capit. 17.* ibi:
Que se le otorgo con dificultad, con condicion que sollamen-
te gozasse durante el cerco de Algezira: y que despues la
ciudad de Leon, y el resto de los pueblos de los Reynos de Ca-
stilla, y Leon, hizieron lo mismo que las cabeças, conce-
diendo al Rey don Alonso el Dozeno, de veynte vno de al-
cauala, y que despues con sus necessidades de guerras vino
a doblarse este tributo: cuius etiam meminit Doctor Ylle-
scas Hispan. *in Pontifical. histor. lib. 6. cap. 19.* quos, &
alios ex nostris iuris professoribus citat, & sequitur Lassar-
te, *in præfatione sui tractat. de decim. vendit. numero 19. &*
20. eiusdem sententiæ est Humada in *l. 49. gloss. 3. numero*
6. titu 6. part. 1. quamuis dicat, hoc cœpisse Anno Do-
mini 1380.
3 Addit tamen Lassar. *vbi supra, nu. 21. cum seqq.* quod
postea Anno Domini 1349. cum iam expugnata, captaq.
que esset Algezira, congregatis Compluti solemnibus Cu-
rijs, propter nouas eiusdem Regis Alphonsi necessita-
tes, & non modo durantibus, sed & crescentibus bellorum
malis, & ex alijs causis relatis a Montal. *in l. 50. versicul.*
Que Faraon, columu. 4. versic. dictum tributum, tit. 6. par-
te 1. iterum simpliciter concessum et fuit ius istud alcaua-
læ, & in Regale patrimonium, sicut cetera iura hactenus
instituta perpetuò reductum, quod & refert Zamall. *in*
Compendio histor. Hispan. lib. 14. in vita Regis Alphonsi
vndecimi, cap. 23. *Adonde dize, que fue para cercar la*
ciudad de Gibraltar, y que Toledo contradixo esto al princi-
pio, pero que despues vistas las notorias y grandes necessida-
des del Reyno consintio en ello, y lo mismo hizeron los de-
mas Reynos, vistas las causas legitimas, que el Rey re-
presentaua y no declara este autor, que esta concession fuesse
por cierto tiempo sennalada, como la otra primera, sino dize
simplemente, que se lo concedieron los Procuradores de Cor-
tes, y assi le atega, y sigue en este sentido, quæ simpliciter
hoc ius iterum concessum fuit hoc tempore. *Lassart. vbi su-*
pra, num. 21. in hac 2. concessione, quæ simplex, & indefini-
ta fuit, tota illius iuris vis, & iustitia consistit.
4 Sed † cum iam non decima, sed vigesima, seu potius
trigesima pars venditionum concessa fuisset hoc nomine
alcauala, ex concessione liberali Regni ius istud ad decimã
(quo iure nunc vtimur) redactum, fuit, Anno Domini
1366. in præd. ciuitate Burgensi, tẽpore Regis Henrici II.
& in eius fauorem, viuente adhuc Rege Petro, cognominẽ-
to Crudeli, vt tradit Petrus Lopez de Ayala Hispanus hi-
storiographus *in Cronicha huius Regis Petri, Anno Regni*
sui 17. cap. 14. & refert in Zamall. *in suo Compendio histor.*
Hispan lib. 14. in vita istius Regis Petri, cap. 28. num. 15. &
5 Lassart. *in d. præfat. numero 22.* † Addens, quod hæc deci-
ma exacta fuit per totum tempus, quo Rex ille Henricus
II. & Ioannes I. eius filius his Regnis potiti sunt.
6 Eis namque mortuis, † cum Henricus III. Ioannis fi-
lius adhuc impubes in Regno successisset, eius tutores
Regnicolis indulgentes, non nisi vigesimam pretij ven-
ditionum exegerunt, vt ex historia Regis Henrici III.
7 manuscripta recenset Lassart. *vbi supra numero 22.* † af-
firmans, id ita obseruatum fuisse per tres annos, donec
Rege pubescente tutorum vis, ac potestas finita fuit, iux-
ta Hispaniæ consuetudinem, de qua per Gregor. Lop. *in*
l. 3. verb. De veynte annos, tit. 15. parte 2. nempe ex anno
Domini 1390. vsque ad annum 139. quo tempore Rex
Henricus pubes factus, cum Regni administrationem
suscepisset, vltra vigesimam pretij venditionum sex mo-
netas exegit a Regno promissas, quarum redditus par fe-
8 re erat præd. vigesimæ: † Et hoc fortassis obtinuit do-
nec paulatim ad nutum Regis ius istud alcaualæ ad pri-
stinam decimæ quantitatem iam diu concessam, redа-
ctum est: quo iure hodie vtimur: quod & nouissime
probauit Gironda, *in præludijs de gabell. numero 7. cum*
9 *sequentibus* † vbi *numero* 10. quod præd. prima caussa
concessionis hodie magis viget, & viget, cum peruer-
sa gens Flandriæ, & Angliæ pertinaciter hæresi insistant,
nosterq. Rex Philippus sit murus, & antemurale, con-
tra tantam infidelium inundationem; quod desumpsit
ex Humada *vbi supra, numero 13.* & supradicta propè
omnia refert etiam, & probat nouissimè Molina Theolo-
gus *in 3. parte de iustitia & iure, de tributis, disputatione*
663. num. 1. colum. 791. cum seqq.
10 Arbitratur † tamen Molina *vbi supra, d. disputatio-*
ne 663. sub numero 1. versiculo. Arbitror tamen, nun-
quam exactè fuisse traditam, & acceptatam, sed semper
reclamasse, & renuisse populum tantum tributum inte-
11 gre soluere. † Vnde mortuis Regibus Catholicis, ad-
ministranteque hæc Regna prudentissimo, religiosis-
simo, ac rectissimo Archiepiscopo Toletano Fratre
Francisco Ximenez incapitatum fuit hoc tributum
pro ea summa, quam Regnum totum contribueret,
quæ neque ad vigesimam partem pertingebat: A tri-
ginta vero circiter annis, exhausto Regis patrimo-
12 nio, crescentibusque † bellorum sumptibus, & au-
cta sunt alia tributa, & hoc cœpit exactè, ac dure exi-
gi, non sine populorum querimonia, multisque in
locis incapitatum fuit pro longe quidem maiori sum-
ma, quam vnquam antea, sed, quæ non pertingit
ad decimam exactè persolutam, multaque minime in-
capitata remanserunt, ex quibus decima exigitur, ac
soluitur, sed non sponte omnino, sed quia subditis
non aliud permittitur. Hactenus ille, *idem disput. 874.*
num. 9.
13 Appellatur † autem *Alcauala*, ex eo, quia cum præ-
dictus Rex Alphonsus ad Mauros ex Hispanijs depel-
lendos, expugnandamq. in particulari Algeziræ Ciui-
tatem, tributum per se tentaret imponere, quod *pecho*
in hoc Regno dicitur, & quod soluerent etiam ij no-
biles, quos *hidalgos* vocant, ne plebs reliqua nimium
grauaretur: nobiles vt suam immunitatem a soluen-
dis eius generis tributis illæsam conseruarent: respon-
derunt: *Tributo no le daremos, mas dar le hemos al que*
vala tanto, como lo que pide, hoc est *aliud diuersum, in ra-*
tione videlicet vectigalis, aut vectigali assimis, a quo sol-
uendo nobiles non sunt immunes. Ita refert coniugitie Ca-
stillo *in Hispan. Gothorum Regum historia, lib. 4. discursu*
8. fol. 118. & est vulgatissima hæc deriuatio, & magis pla-
cet Lassart. *in præfatione de decim. vendit. num. 28.* & cum
ea transit Molina *vbi suprad. disput. 663. nu. 1.* idem pro-
pe voluit in re, quamuis diuersum in facto, Magister Ban-
nez *de iustit. & iure, q. 62. art. 5. pag. 126.* dicens, quod
vocata est merito Alcauala, quia quoniam de collationibus
tempore quo concessa fuit, animenteus hunc modum in-
luit, quod non esset illustribus molestum, iuxta illud,
quod dicitur, *Pecho, alius, Ya aire al que vala tanto, y mas*
que pecho, y no sea pecho: mihi tamen, eius priorem de-
riuationem huius nominis alcauala improbet Parlad. *lib.*
1. rerum quotid. cap. 3. in princip. num. 20. dicens, quod
nullum habet fidei fundamentum præter vulgarem
opinionem, quæ plerumque fallax est, & incerta, ma-
gis;

gis, & placet certiorq. videtur, alia ab eodem auctore inuenta.

14 Nempe alcaualam † originem trahere ab Hebraico verbo, *Canala*, quod tantundem significat, quantum receptio, *vt notat Neuizanus ex Pici Mirandula lect. in Silua nuptiali lib. 5. nu. 33.* quasi alia cabala, alia, nouaq. receptio esset, quam amplectitur *Doct. Ioan. Orosc. libro 1. Emblemat. capite 21.* referente eodem Parladorio *in 2. editione prad. sui Operis in Additione marginali.*

15 Et origo † præd. alcaualæ exactior veriorq. videtur, quã relata à Dominico a Soto *lib. 3. de iustitia, & iure, quæst. 6. art. 7. in versic. Causa autem*, quamuis in idem vtraque tendere videtur, saltem respectu finis, & iustitiæ huius exactionis: Ait siquidem, loquens de *alcauala*, quod hæc tributi forma a centum, paulo ve pluribus hinc annis ortum apud nos habuit, idq. iusta de caussa, nimirum, dum Rex Alphonsus Regnum Granatæ bello petebat; post vero, nõ modo durantibus, verum etiam crescentibus bellorum malis, factum est perpetuum, & non tantum reficiendis muris, ac pontibus adscriptum esse, sed & publicis Regis sumptibus; neque inde iniquitatis condemnandum esse, quod nouum sit: nam dum tributa alia facultatibus ciuium, & negotiationibus imposita, alendo Regi, sustentandisq. Reipublicæ necessitatibus, non sufficiunt, necesse est, alia via id prouidere: quod refert, & sequitur Anton. de Cordona, *in sua Summa de casos de consciencia, quæst.*

16 115 *in versic. Lo segundo digo.* † Addens, quod nec domini temporales, qui habent iusto titulo gabellas, nec Rex possunt eas vltra decimam pretij venditionis exigere, seu augere, cum ab origine eius cõcessionis vltra non fuit concessa.

17 Vnde nec in tempore originis huius alcaualæ † audiendus est Magister Bannez, *lib. 3. de iustitia, & iure, quæst. 62. articulo 3. in 3. dubio. versic. Tertio obseruandum est, pagina 216. colum. 2.* dum censet, hoc genus tributi, nempe alcauala, impositum fuisse, originemq. habuisse, quando Reges Catholici Ferdinandus, & Isabella bellum mouebant contra Regnum Granatense, quod Sarraceni occupabant, & in subsidium huius belli postulauerunt a Regno necessarium tributum, tuncq. decretum fuisse, quod daretur Regibus decima pars pretij eorum, quæ venderẽtur, & postea finito huiusmodi bello, mansisse huiusmodi tributum in Corona Regia non cum tanto rigore, vt decima solueretur, sed trigesima paulo plus minusve, quod pactum vulgo dicitur: *Encabezamiento.*

Cum antiquius hoc ius alcaualæ fuerit introductum modis, & caussis a nobis ex probatis chronicis, & bonis auctoribus Hispanis relatis, quos oportebat legisse virum aliàs doctissimum atque vigilantissimum, vt originem huius negotij perfecte nouisset, & scripsisset. Minus audiendus est in proposito Reuerendissimus Cardinalis Toletus *in sua Summa, libro 5. capite 74. versiculo, Ex his patet*, dum censet, gabellam nostram Hispaniæ videri iniustam, quæ exigitur cum è mercibus, tum ex his, quæ in proprios vsus emuntur, & quod non solum ex hac parte iniusta videtur, sed etiam quia iam cessauit finis propter quem fuit imposita, puta bellum Granatæ, & quamuis bellum esset, Reges nostri sunt adeo diuites facti, & gabellæ etiam aliæ adeo pingues, vt possit primo videri sufficienter absque tanta exactatione: hæc namque omnia non ita se habent, nec vera sunt, vt patet ex prædictis, & necessitates nostrorum Regum sunt ingentissimæ, ita vt patrimonium Regium pene exhaustum sit, & ideo merito, vt a nostris Summis Pontificibus quotidie nouit gratijs super redditibus Ecclesiasticis nostris Regibus succuratur contra Turcas, & alios inimicos Fidei Catholicæ, & pro defensione suorum Regnorum.

18 Ex supradictis patet responsio ad secundum, † de quo in titulo quæstionis: nempè, iustum esse huiusmodi tributum alcaualæ, & Regibus nostris omnino debitum: quia durant adhuc, immo, & crescunt in dies necessitates, atque bellorum mala, ceteraque caussæ, ob quas concessum fuit principio, vt omnibus patet: tum etiam quia iterum postea simpliciter, & absque præfinitione temporis concessum fuit a Regno, ac proinde redactum perpetuo in Regale patrimonium, sicut cetera iura hactenus instituta, vt præmisimus: merito igitur per leges nostras Regias *huius libri 9. nouæ Collectionis Regiæ*, præcipuè *in titulo 17.* contentas præceptum est, alcaualam solui de pretio venditionum, ac de permutationibus, quibus etiam forma tradita est, de quibus contractibus, & rebus soluenda sit, & de quibus non, qua quantitate, quando, & quomodo, in quo loco, & fraudibus hominum frequentibus, pœnis adiectis, obuiatur, & quæ personæ, & loci sint exempta a solutione gabellæ, de conductione gabellarum, & ordine iudiciali in eis procedendi, & de alijs plurimis opportunis in materia disseritur, ita vt ordo iuridicus, & legitimus, omnique iure debitus obseruetur in his locandis, atque exigendis.

19 Tributorũ † namque leges à diuino numine deriuantur, vt probarunt in materia etiam nostræ gabellæ loquentes Dominicus à Soto *vbi supra, & libro 6. de iustitia, & iure, quæstione 6. articulo 4.* & Alphonsus a Castro latius *libro 1. de potestate legis pænal. cap. 11. versiculo 2. ex eadem conclusione, colum. mihi 1638. cum sequentibus*, & Otalora *de nobilit. 1. parte, cap. 3. nu. 7.* & Lassarte *in præfatione huius Operis nu. 2.* alijq. plures, quidquid contrarium dixerit Toletus *vbi supra*, minus recte informatus de iustitia huius tributi.

20 Hinc fit, & † deducitur vera interpretatio ad *l. 120. del quaderno de las alcaualas, hodie l. 31. titulo 19. libro 9. huius Nouæ Collectionis Regiæ*, qua constitutum est, venditorem cuiusque rei, ex qua Regi alcauala debetur, teneri sub pœna alterius decimæ notam facere publicano illam venditionem: etenim licet dupli pœna in iudicio interiori nequaquam debita sit ante condemnationem; tamen quo ad idem iudicium venditor profectò peccat, & tenetur ad restitutionem decimæ simplicis, ipsis publicanis faciendam, vt in terminis probat Dominus Couarruuias *in Regula Peccatum, 2. parte. §. 5. numero 5. in princip. & in versiculo, Tertio hinc infertur de regulis iuris in 6.* & Otalora *de nobilitate, in prima parte, capite 3. numero 8.* & Castro *vbi supra*, & expressius *libro 2. de potest. legis pœnal. capite 2. versic. 4. ex huius, colum. mihi 1686. & Menchaca de success. creat. §. 28. numero 28. vers. ex superioribus. Menoch. de arbitrar. iudic. casu 397. Angles in Floribus Theologic. Quæstionum, in quæst. de vectigal. resst. in 2. dubio, Ledesmius in 2. 4. quæst. 17. artic. 2. fol. 257. column. 4. in versic. sed puncto, & folijs seqq. & fol. 259. column. 1. versic. His animaduersis*; & est communis doctrina, *secundum Anton. de Cardona in sua Summa, quæst. 95. in 1. dubio*, & plures alios allegantes Molina, *3. parte de iustitia, & iure, disputatione 667. numero 1. colum. 832.* & Pallad. *lib. 1. rerum quotid. capite 3. in princip. cap. 8. & 29.* & Toletus *vbi supra, capite 74. in princip.* eamque, vt certam, probat Ludouic. Corbo, *de Restitutione, quæst. 32. versic. 1. Conclusio, & in versiculo 2. Conclusio, & in versiculo 3. Conclusio*, vbique etiam si leges humanæ non obligarent in conscientia, adhuc leges pertinentes ad solutionem tributorum obligarent ad eorum solutionem, licet non ad pœnam ante sententiam latam, & ipsius executionem, & hanc quoque videtur tenere Vega *in sua Summa, de casos de consciencia, libro 2. Casu 142.* post relationem diuersarum opinionum, & iterum *libro 5. Casu 655. in principio.*

21 Quamuis † enim Angel. *in Summa, verbo Pedagiũ q. 6.* opinetur in conscientiæ iudicio, non esse condemnandum ad restitutionẽ, qui hæc iura, & tributa Principi, aut publicanis non reddiderit, quoties lex, quæ ea indixit, est iusta lit, pœnam tamen temporalem non reddenti ob hanc causam imponit, qua satis censet legislator, transgressionẽ humanæ legis pœna temporali punire, nec eũ vult ad mortalẽ culpam obligare, cum sufficiat transgressorem ipsius se obijcere periculo pœnæ: quam opinionem tenent, veramq. esse existimant Martin. *notabili 78. Capol. consil. ci-*

nil. 18 *col* 2. *Dec. in c. nam concupiscentiam, in* 2. *lect. de Con*
stit. Gomez. in c. 2. *nu.* 60. *de Constit. lib.* 2. *post Hostiens. &*
Ioan. And. in cap. Relatum, de cleric non resid. quos sequi
tur Iaf. *in l* 2. *nu.* 143. *C. de iur. emphyt. & in §. item si quis*
postulante, num. 78. *Instit de action* & latissimè generaliter
loquens, idem comprobat, & sequitur Nauar. *in Manual.*
c. 23. *num.* 54. *cum seqq vsque ad num.* 65 & in materia alca
ualæ idem videtur probare Menchac. *de success. creat.* §.
28. *num.* 238 *vers redeundo*, licet postea eodem *num. vers.*
ex superioribus, contrarium probet.

22 Hæc tamé † opinio vera non est, nec iure defendi potest,
præter quam, quod si vera esset, tota humanarum legum
vis periret, nihilq. prodesset legumlatorum cura, & dili-
gentia, si pœna, quam ipsi legibus ad maiorem earum
vim addiderunt, eas imbecilliores redderet. Est igitur con-
traria sententia verissima, & tenenda nempe. Humanam
legem, siue Ecclesiasticam, siue Sæcularem, quæ iusta sit,
vi humani præcepti ad culpam eius transgressorem obli-
gare, quandoque mortalem, quandoque venialem, etiamsi
pœnam humano præcepto legis conditor addiderit, vt sa-
tis ostendunt D. Thom. *in* 1. 2. *q* 96. *art.* 4. *& ibi Caiet. Ga-*
briel. in 4. *Sententiarum distinct.* 16. *q.* 3. *notab.* 6. *Florent.*
in 1. *par. suæ Summæ, tit.* 18. *c.* 1. § 2. *Adrian. in* 4. *Sentent.*
lib. 6. *art.* 1. *Ioan. Maior. in* 4. *Sentent. distinct.* 15. *q.* 4 *& in*
3. *Sentent distin* 37 *q.* 16 *Dricd de libert Christ lib* 1 *Abb.*
& communiter DD. in c. 1. *& in c. quæ in Ecclesiarum, de*
Constit. idem Abb. in c. quia plerumque, de immun Eccles.
& in proœm. Rex pacificus, col. 4. *& in c.* 2. *de maior &*
obed. aliiq. plures auctores vbique, quos refert, & sequitur
Matiene. *in l.* 2. *tit.* 2 *gl* 3 *num* 8 *lib* 5. *Noua Collect. Reg.*
dicens, quod omnes Iurisperiti, & Theologi in hoc con-
sentiunt; est etiam communis secundum Magistrum Ara-
gon *de iust & iure q* 62. *art.* 3. *pag.* 231. sed omnia latissi-
mè probat Alphons. a Castro, *lib.* 1 *de potest legis pœnal c.*
4 *&* 5. *& D Couar. in relect Regulæ Peccatum,* 2 *par.* §. 5.
nu. 2 *cum seqq de reg. iur. in* 6. & est communis secūdum
Cordub. *vbi supra, in responsione ad* 1. *&* 2. *dubium, &*
Nauarr. in tract. quæ lex humana obliget ad mortale, cap.
23. *num.* 48. *cum seqq.* vbi late declarat, & Girond. *de Ga-*
bellis, in 12. *par. num.* 8. & sequitur summa hanc sententiā
lib. 1. *Canonic. quæst. cap* 7 *num.* 20. vbi quod D. Thom. in
hoc communiter est receptus; & in terminis etiam gabel-
læ hæc sententia est communissima omnium, obligat in
foro conscientiæ ad restitutionem ante cō[n]demnationem,
secund Ludou. Carb de Restit q. 32. *vers quod autem exspe-*
ctatur: & est communis DD. Theolog. & Iuristis *secūdum*
Bannez de iust & iure, q 62 *artic.* 3 *pag* 217. *col* 2. *versic.*
in principio, & Girond. vbi supra, eamq. sequitur, & pro-
bat, dicens esse communem contra Ang. *vbi supra*, nouissi-
simè Greg. de Valent. *in D Thom.* 2 2 *quæst* 54. *Disput.* 5.
q 6. *de restit. Puncto* 5. *pag* 916 *versic. secundo quæritur.*

23 Quibus fit, † vt in terminis nostris alcaualæ, teneatur
quis in animæ iudicio præter mortalem culpam ad restitu
tionem alcaualæ, & aliorum iurium Regalium, modo tri-
buta iusta sint, nec legem iustæ exactionis egrediantur, vt
probant omnes vno ore communiter, quos citauimus *vbi*
supra, in versic Hinc fit, & asserunt præterea Abb. & DD.
in cap. innouamus de Censib & plerique alij, quos referunt,
& sequuntur, dicentes, hanc opinionem communem esse
Bertach *de Gabel p* 9. *in princip. vol* 12. *tract diuers Doct.*
& Siluest. *verbo. Gabella, nu.* 17. *&* 21. *Medin de Contract.*
q. 13 *Castro, & reliqui supra citati*, & eos referens iterum
Couarr. *vbi supra, num* 5 *versic Hanc igitur*, & Otalora,
de Nobilit c 3. *nu.* 8 estq. communis secund Nauar *in Ma-*
nuali, cap 17 *nu.* 200. *cum seqq.* & est communis etiam do-
ctrina, quę probatione non eget, *secundum Ludou Carbon.*
de Restit q. 33. *in princip versic. Primum dictum*: est etiam
communis, vt, plures allegans, profitetur Mexia *in prag.*
taxæ panis, Conclus. 5 *num* 42 *Mench de success creation.*
§ 10. *nu.* 648 *in versic. Illud autem*, *&* 9. 28. *nu.* 28. *in ver-*
sic Ex superioribus apparet communis *secund Parlad. lib.*
1 *Rerum quotid c.* 3. *in princ. num* 13. est communis, vera,
& tenenda, *vt latissimè comprobat Humada vbi supra, gl.*
3 *nu* 5 *cum seqq. vsque in fin & secundum Girond plures al*
legantem de Gabel. in 12. *p. nu.* 6. *cum seqq Bannez vbi su-*
pra, in versic. Pro decisione.

24 Loquuti sumus † de tributis iustis, prout est ei alcaua-
la, & similia: quod si vectigalia iniusta sint, nempe, ab eo
indicta, qui ius indicendi non habet, vel absque vlla cau-
sa præter iustam laboris, & regiminis mercedem a Princi-
pe instituta, non tenebitur quis in conscientia foro ea sol-
uere, poteritque absque vllo crimine, etiam labe eorum so
lutionem cautelis, alijsue modis omittere. *Bart in l Vecti-*
galia, ff de public. & vectig. quem alii DD. frequentissimo
omnium consensu sequuntur, *secundum D Couar. vbi su-*
pra, d. num 5. *versic penult incipit. quod si Vectigalia*; equi
tur, alios allegans, Mexia *vbi supra*, & ex Theologis probat
latè Caiet. *in Summa, verbo Vectigalia*, & plerique ea su-
pra citatis, & Molina, *de iust & iure,* 3. *par. Disputatione*
674. *colum* 877. *in* 4. *Conclusione.* vbi quod Christianus in
hac specie non solum non cogat restituere, quod ex tali-
bus tributis iniustis fuerit defraudatum, sed etiam permit
ti facere compensationem eorum, quę in tributum ita in-
iustum, fuerint soluta, defraudando tantumdem ex alijs
tributis, & inquit Alphons. a Castro, *lib.* 1 *de leg pœnali c.*
11. quod si tributa sunt ex omni parte iniusta, possunt om
ninò ea non soluere, & in totum defraudare: si verò sunt
ex parte iniqua, ratione proportionis, possunt etiā ex par-
te fraudare, quem refert, & sequitur Ludouic. Carbo *d q.*
32. *vers quarta Conclus.* & Aragon *de iust. & iure q.* 62.
25 *art.* 3 *p.* 232. *col.* 2. † Sunt autem iniusta, vt præmisimus,
quando non adest auctoritas, vel, quando imponitur no-
ua gabella sine caussa, vel quando excedit, vel est immo-
derata, *secūdum Petr. de Vbald in tract de duob fratrib* 5.
p nu. 37. *& alij secundum Carb vbi supra, in* 9. *Conclus &*
Otalora, de Nobilit. 1. *p cap* 3. *num.* 10. & de requisitis ad
iustitiam tributorum, & gabellarum agit etiam Aragon
vbi supra colum. 1. *&* 2 *& prius pag.* 232 & Molina, *d. Di-*
sputatione 674. *per totam*, & Carbo *vbi supra, d. Conclus.*
9. refert nonnullas caussas, ob quas licet nouas gabellas
imponere, de quibus per Anton. 3 *par cap* 13. §. 1. Ga-
briel. *in* 4. *Distinctione* 15. *quæst.* 5. *articulo* 2. *Conclusione* 3.

26 Quod autem prædiximus, licitum esse cautelis, † alijsve
modis tributa iniusta defraudare, atque eorum solutionē
omittere, intelligendum est ex doctrina fane omnium, dū
modo mendacium, & periurium absit, quia his nullo mo-
do vti licet, vt est notissimum, & iure probatum.

27 Ratione tamen scandali † vitandi, iniusta tributa sol-
uenda sunt, secundum Alphons. a Castro *vbi supra*: & con-
firmatur ex illo Matthæi *cap.* 5. Et quicumque te angari-
zauerit mille passus, vade cum illo & alia duo, refert, & se
quitur Carbo, *vbi sup in* 5. *Conclusione.*

28 Sed an † quando populus dubitat, *an tributa nouiter*
imposita, sint iusta, nec ne: possit exactores fraudare, late a-
git Ludouic. Carbo, *de Restit quæst.* 33. *per totam.* & Vega
vbi supra, Casu 663. *per totum*; sed in hoc re Aragon *vbi su*
pra, d Conclus. 3. resoluit, quod si tributum fuerit anti-
quum, & longa consuetudine receptum, non obstante
hoc dubio esse in conscientia soluendum, vt docet Castro
lib. 1. *de lege pœnali, capite* 10 Si verò tributum de nouo
imponatur, & in dubium de illius iustitia, non tenebun-
tur ciues in conscientia illud soluere: quia in dubijs me-
lior est conditio possidentis; sequitur, & probat vtrum-
que, dicens, illud primum esse communem doctrinam Lu
douic, Carbo *vbi supra, d. quæst* 33. *in* 1. *&* 2. *dicto*; de quo
est etiam videndus Molina, *vbi supra, disputatione* 674. *in*
29 5 *Conclusione, colum* 877. † Sed, quando gabella est iusta,
aut non constat certum esse iniustam, tunc peccatum est non
soluere, & obligatur homo ad restitutionem, quia est con-
tra iustitiam: subditus namque, nisi ei sit nota iniquitas,
debet facta Principum, vt iusta probare, *ita Romanus Car*
dinal Tolet in sua Summa libro 5 *capite* 73. *versiculo Te-*
tium est.

SVMMARIVM.

1 Gabella non petita, an debeatur in conscientia, quando eam debens nulla vius est fraude, aut simulatione, vt occulta fieret. & numeris sequentibus affirmatiua eligitur sententia

2 Refertur prima opinio Soti, & aliorum negatiua, cum restrictione, sed ei respondetur num. 7. & contrarium probatur nu. 16.

3 Alia opinio Angeli declaratur, & ceterarum etiam negatiua sed ei respondetur nu 8 & 9.

4 L. 19 capite 20. titul. 17 lib 9 Noua collect Reg adducitur pro parte negatiua: sed ei respondetur, numer. 18. & sequentibus.

5 Lex de soluenda gabella est pœnalis, y ponendo se vno a peligro della pena, parece que se escusa de pecado y restitution, no la pagando, sed respondetur num. 10. & num. 22. & 23.

6 Gabella non petita debetur in foro conscientiæ, etiam si eam debens nulla fraude, aut simulatione vtatur, verior est, & tenenda, vt hic late ostenditur

12 Consuetudo Hispaniæ habet, vt soluatur gabella etiam non petita, & num 13.

14 Consuetudo ad hoc vt possit interpretari leges, duo requirit de quibus hic.

15 Princeps licet sciat suas leges non seruari, nec etiam puniat transgressores, nisi quando accusantur, hæc indulgentia non est sufficiens argumẽtum ad ostendendum quod Princeps eam consuetudinem approbet, vt latius hic differitur.

16 Vendens via Regia, quamuis nemo petat tenetur soluere gabellam.

17 Venditor non tenetur deferre gabellam ad domum gabellarij, sed tantum ei notam facere venditionem intra diem quintum.

23 Lex purè pœnalis non tollit obligationem ad culpam, quę per priorem legem moralem fuis imposita.

24 Obligatio soluendi iustum tributum, à iure Diuino procedit.

25 Tributum, quando nullum est impositum pro rebus, quæ a prouincia in prouinciam transmittuntur, sed tantum pœnæ aliqua, hæc in foro conscientia non debetur, nisi post sententiam.

26 Gabella non petita debetur in conscientia, etiam post transcursum terminis legalis.

27 L. 19 & 20. tit. 17 lib. 9. Collect. Reg. intellectus circa forum conscientiæ.

28 Angles minus benè loquitur in hac materia, & contra d l. Regiam.

29 Gabella proculdubio debetur in conscientia etiam nunquã petita, quando venditio, vel permutatio occultè, & fraudulenter fit, vt ea non innotescat.

30 Gabella non petita non debetur in conscientia, vbi consuetudine legitimè præscripta obtentum fuerit contra leges Regias, quod venditionis, aut permutationis denunciatio non sit necessario facienda publicanis, & quod gabellæ, vel vectigalia eis non soluantur nisi, vel donec fuerint petita sed in his Regnis vniuersaliter est contraria consuetudo iuxta leges Regias, vt in num. 12.

31 Venditor interrogatus a quæstore, vel gabellario, an vendiderit, tenetur dicere verum, nec potest id celare, contra opinionem Nauarri, vt in num. 43.

37 Gabella non petita non debetur in foro conscientia, quando el arrendador fiel o cog. nier que ouuiere de cobrar las alcaualas non huuiese hecho pregonde por las placas, y mercados, y otros lugares acostumbrados como es arrẽdador fiel, o cogedor, y donde mora, y posa iuxta l. 120. del quaderno de las alcaualas, hodie l 32. tit. 19 lib 9. Noua Collect. Reg hoc tamen verum est, si venditor id ignorauerit, secus si sciat, vt in num 35.

36 Gabella nõ petita nõ debetur in cõscientia, quãdo venditor, vel permutator notã fecit gabellario vẽditionem, uel permutationẽ, & tamẽ gabella nullo tempore fuerit petita.

37 Gabella non petita non debetur in conscientia, quando venditio facta fuerit corã tabellione publico del numero, vel loci iuxta formã legis 101. del quaderno de las alcaualas, hodie lex 10 tit 17 lib. 9. Nouæ Collect. Regiæ.

38 Gabella non petita nõ debetur in conscientia quando gabellarius licet ei facta non sit notoria venditio, eam tamen sciuit aliàs certo celebratam fuisse, & tamen gabellam adhuc non petiuit, & numeris seq

40 Regula iuris, quæ habet eum, qui certus est, nõ oportere amplius certiorari, quomodo procedat, & intelligatur.

41 Hæres venditoris habens bonam fidem, nesciens, an sit soluta gabella, & lapsus est terminus legis Regiæ ad ea petenda, non tenetur in conscientia eam soluere.

42 Gabella non petita nec soluta de rebus minutis, non debetur in conscientia propter paruitatem materiæ, vt hic

43 Emptor quando in subsidium tenetur soluere gabellam, si ab eo non petatur, eam in conscientia soluere non tenetur.

44 Portaria, & alia tributa Regia earum rerum, quæ quis portat, vel vendit ad suam, vel suæ familiæ necessitatem extremam, vel magnam an debeantur in conscientia, si non petantur, & num seq.

46 Portazgo, peage, paso por la puente, & similia tributa (præter alcaualam) non debentur, nisi petantur.

47 Tributa de puertos secos, non debentur, nisi petantur.

48 Vectigalia & gabellæ imposita contra importantes vel exportantes, inferentes, vel extrahentes merces vetitas, vel permissas cum solutione vectigalis, in Regnum, vel vrbes, vel ab eis non debentur nisi petantur.

49 Tributa, & impositiones portariorum, id est portazgos, an debeantur in conscientia, cum plerumque contingat carere iustitia, eo quod desint caussa ad suam iustificationem requisita. & quid si ea debentes soluere, caussa redimendi suam vexationem, se occultauerint, diuertendo ab itinere? nu. 50.

QVAESTIO III.

An gabella non petita debeatur in foro conscientiæ?

1 QVæro Tertiò. *An venditor, vel permutator gabellam iustam debens nulla vtens fraude aut simulatione, ad hoc vt occulta fit venditio, vel permutatio vel publicanos aliàs lateat ipse contractus, vel mercium transmissio, teneatur in foro conscientiæ ad restitutionem gabellæ (hoc est) Alcaualæ, alteriusue iusti vectigalis vel tributi, si ab eo non petatur per Fiscum, vel publicanos conductores gabellarum, cæterorumq vectigalium.*

2 In hac quæstione † Dominicus a Soto, *lib. 3. de iust & iure quæst. 6. art 7 ad finem. & lib 4 q 6 art. 4 in versic de illo autem,* dicit, quod dum hæc vectigalia magno cum rigore exiguntur, satis est, quod quisque dum tributum petitur soluat obedienter, maximè vbi debitum non est magni momenti: & hanc opinionem sequitur expresse Auendaño *in suo dictiõn. Legum Partitarũ, verb. Alcauala, in fine,* & probat late ex professo Magister Ibañez *de iustit. & iure, quæstion 62. articulo tertio versic pro decisione, in 2. Conclusione* & videtur Nauarr. *in Manuali cap. 17. num 202. in fine & latius cap 23 num 55 & 56 cum seqq.* & Ludouic. Beya *in suis Casibus de conscientia, Casu 13.* vol. 1. etiam

3 Angel. *in Summa. verbo Pedagium* §. 6. dicens, † quod vbi imponentes talia pedagia non laborant loco, & tempore pro vniuersali vtilitate, scilicet viatorum, pontium, saluatione personarum, & rerum, iuxta suum posse, ad quod tenentur, non peccant, qui ea defraudant, sine mendacio, & periurio, nec tenentur ad restitutionem, nec etiam credit, quod peccent mortaliter fraudantes, quamuis prædicti laborent pro loco, & tempore, ea ratione, quia communiter hæc instituuntur, scilicet, statuimus, quod quilibet soluat, & sub pœna cadendi in commissum, si aliter inuentus fuerit, & ideo istud statutum non obligat ad mortale, & si obijciatur, quod damnificantur gabellæ emen-

ter, respondet, quod suum dammum, quia ita, & sub illa conditione emunt, vt vigilent, aliàs sibi imputetur, in quibus vltimis verbis videtur apertè hanc primam partenere: sed eam expressè probat frater Angles *in suis Floribus Theologic. Quæstionum, in quæst. de vectigal restitutione, in 1. dubio,* dicens: Quòd secundum consuetudinem Hispaniæ nemo tenetur in foro animæ, seipsum prodere gabellario, Regiamq. decimam soluere, donec ab illo exigatur, & petatur, sufficereq. paratum habere animum soluendi, quandocumque petatur, dummodò venditor, & quicumque alius decimam debens, non ex industria, & fraudandi animo occulte controuertat, nec donationis, locationisve titulo; aut alio modo veram venditionem occultet, quod nouissimè probauit Bannez *vbi supra* (& præfiximus *quæstione præcedenti*) eo quod huius modi tributum in Hispania semper visum fuerit durum post bellum Granatense, & præterea mitigatum esse à Regibus, vt non exigatur decima prorsus, sed trigesima, plus minusve, & cum conditionibus, quæ tributum reddant suauius: videlicet, quod venditor soluat illud tributum, quando requisitus fuerit, & quia esset durissimum, & intolerabile, quòd qui vendit rem suam necessitate coactus, teneatur ipsemet quærere publicanum, & reddere illi decimam partem pretij; ex eadem affirmat, hoc esse iam receptissimum in Hispania inter viros timoratæ conscientiæ, & doctissimos, quod huiusmodi venditor non teneatur soluere huiusmodi tributum, nisi fuerit requisitus: ex quo (inquit) sequitur, quod lex 120 *del quaderno*, nunquam fuerit vsu recepta, vt pote, quæ reputata est acerbissima. Hanc etiam partem nulla fraude intercedente, probat Parlad. *libro 1. rerum quotid. c 3 in princip. num 19 ad finem.* & Summa Tolet *lib. 5. c. 75. versic. Quartum est,* vbi limitator, stante consuetudine in contrarium.

4 Et huic sententiæ † patrocinantur, *lex 19. & 20. tit. 17. libro 9. nouæ Collect. Reg.* dum præcipiunt, quod gabellæ petantur intra certa quædam tempora ab eisdem legibus ad id designata, atque præfixa, & quod vlterius peti non possint: ergo in neutro foro debentur, nisi petantur intra illa tempora: siquidem iidem legislatores, qui sanxerunt gabellam soluendam esse de pretio venditionis, & de permutatione, hoc præcipiunt in dictis legibus 19. & 20. nempe, ita demum esse soluendam, si petatur intra præd. tempora, aliàs secus.

5 Secundò facit, † quia lex de soluenda gabella est pœnalis, *y poniendo se vno a peligro de la pena, pares que se escusa de pecado, y restitucion, como lo resuelue Nauar in Manual c. 23. nu 54. cum seq.* idem in suo tractatu, quæ lex humana obliget ad mortale, *cap. 23. num 55 cum seq* & late cum eo Ludouic. Beya *in respons. ad casum conscientiæ 13. vers perpendendum,* & alij ad hoc relati in quæstione præcedenti.

6 Nihilominus † tamen, etsi hæc opinio graues habeat auctores viuos, & mortuos: contraria sententia verior mihi semper visa fuit, & tenenda, tamquam efficacioribus rationibus, & considerationibus fundata, atque munita, intra quam solitus sum consulere, immò quod cum d. lex 120. *del quaderno de las alcaualas,* quæ hodie est *lex 31. tit 19 lib 9. nouæ Collect. Reg.* teneatur venditor denunciare, notamq. facere publicanis, vel alijs collectoribus intra quinque dies venditionem ipsam, vel permutationem, si prædicti liberi possint, vel deponere gabellam penes iudicem, vel aliam personam ab eo nominandam, aliàs teneatur eam cum duplo eis dissoluere, id idemq. teneatur emptor intra triduum sub præd. pœna, si venditor hoc facere omiserit, idem seruandum atque tenendum est in foro conscientiæ: alioqui præfatam denunciationem omittentes ex capite damni dati tenebuntur ad restitutionem gabellæ, etiam si gabella non petatur, non verò ad duplum: sicq. sunt intelligendæ leges Regiæ de hoc agentes, prout in terminis tener D. Couar. *in relectione, Regul. Peccat. 2. par § 5 num 5. vers hoc probatur. ad fin.* & Alphons à Castro *lib. 2 de lege pœnali, capite 2 in princip vers. quarto ex huius, colum mihi 1686.* & Ledesm. *in 4 quæst 18 art. 2. fol 257. vers. Sed punctum, & fol seq. præcipuè fol. 259. colum. 1. in vers. his animaduersis,* sequitur etiam Anton. à Corduba *in sua Summa, q 95 in responsione ad primum dubium.* ibi: *Y la ley que ay en Castilla.* & Ludouic. Lop. *2 in 1. par Instructory conscient. capite 186. in vers At verò. pag. 439.* & Magister Arag *de iust & iure, q. 62. artic. 3. pag 233. Conclus. 1 & 3.* & tandem è ex professo contra Priores idem probat Nauar. *de Restitutione, lib 3 cap 1. num. 29 cum seq.* vbi post Cordub. *vbi supra,* addit, hanc etiam esse consuetudinem Castellæ, iuxta *d l 120. & 129. del quaderno.* Hanc etiam sententiam probat, & sequitur, dicens esse communem ex alijs pluribus, quos citat Girond. *de Gabell. in 12. par num 7.* & ex professo aduersus priorē, hanc probat, & sequitur latè agens Vega, *en sus casos de conciencia, lib 5. Casu 655 per totum, & prius lib. 2. Casu 240. versic. Quan poco, secundum priorem impressionem.* Denique quæstionem hanc ad vtramque partem, late examinat Molina Theolog. *in 3 par de iust & iure. disputatione 674 col. 874 cum seq* & tandem *in 3. Conclusione, col. 876 in fine,* concludit, quod qui sibi persuaserit omnia alicuius prouinciæ tributa esse iusta, is in conscientiæ foro restituere cogendus est, quidquid in de quouis modo fuerit defraudatum & non solutum, etiam si ministri publici nō comparuerint.

Quam opinionem, vt veriori, & magis recepta ac securiori in foro animæ tenendam: non obstant modò auctoritates, &
7 fundamēta supra adducta pro priori parte negatiua, † & non quidem auctoritas Dominici à Soto, quia ipse loquitur nominatim, quando vectigalia hæc cum magno rigore exiguntur, ut gabella venditionis, & permutationis nō est huiusmodi quia licitè, & iustè exigitur, & potest exigi, vt supra resoluimus, & infra etiam dicemus; cessat ergo opinio Soti. Præterea, eius dictum præcipuè procedit, vbi debitum non est magni momenti, vt ipsemet profitetur ibidem, & nos infra dicemus: ergò nihil contra nostram sententiam facit.

8 Ad auctoritatem Aragon. respondeo, quod ipsemet fatetur ibi: esse suam sententiam contra opinionem nostrorum Doctorum.

Ad auctoritatem Angeli respondeo Primò, esse etiam contra communem opinionem Doctorum, vt ipsemet ibi expresse profitetur, necnon & Siluest. *in Summa, verb Gabella, 3 num. 21.* dicens, quod omnes Doctores, ac Summistæ id tenent: & ibi reprobat Angelum, *vbi supra,* contrarium tenentem. Eamdem communem sententiam tenuit etiam D. Thom. *in Opuscul. 2. lib 1. de regimine Princip capite 12.* & est communis sententia Theolog. *secundum Magistr. Arag de iust & iure, quæstio 62 pag 231.* Et hæc est communissima omnium sententia contra Angel. *vbi supra, secundum Ludou Carb de Restitutione. quæst 32 versiculo, quod autem pag 206 in principio.* quam tenent alii plures auctores, quos retulimus supra in quæstione proximè præcedenti.

9 Secundo respondeo, quod Angel. *vbi supra,* limitat suā prælatam contra communem sententiam, quando statutum, ex quo vectigalia imponuntur, esset præceptiuum, quia eo casu, secundum ipsum haberet locum, quod communiter tenent Doctores, sed sic est, quod *l. 2. del Quaderno de las alcaualas,* hodie *lex 1. titulo 17 lib. 9. nou Collect. Reg.* est præceptiua, quia ita præcipiendo disponit: *Mandamos, que los vendedores paguen el alcauala, y de ellos se cobre en esta manera: Que paguen por per razon de ella, de cada diez marauedis vno de todo el precio porque vendieren* ergo ipsis debetur in foro conscientiæ, etiam si non petantur, nec vigilent gabellarij, secundum opinionē eiusdem Angeli.

10 Ad Nauar. *in Manuali, cap. 17. numero 101 in fine, & cap. 23 numero 55.* respondetur, ipsum non loqui in solutione gabellæ, sed generaliter in fraudatore legem temporali pœna munitam, vt non quidem incidat in pœnam spiritualem æternam, quod non est verum, *vt infra probabimus.* Non obstat etiam, quod idem Nauar. firmat *dicto capite 23 nu sexto,* quia loquitur in vectigalibus, quæ Hispani, *alcauala,* & *sisa* Itali, & Galli gabellam vocant, in prouincia imponuntur, aut exportatur, inferri, & extrahi

in Regna, & vrbes, & ab eis, vel permissa, non solum vectigali, & portorio, de quibus nos hic non agimus, sed de alcauala propriè dicta, quæ soluitur in Hispania ex venditionibus, & permutationibus, *iuxta leges Regias, del Quaderno Real de las alcaualas*: hæc enim iusta est, & debita in foro conscientiæ, etiamsi nō petatur, quia nota fieri debet gabellario iuxta easdem leges: at vero portoria, quæ in Hispania minimè vocantur alcauala, non debentur, nisi petantur, *vt infra docebimus*.

11 Ad responsionem casus conscientiæ 13. Magistri Beya, eisdem modis respondemus, quibus Angelo, & Nauarro vbi supra, quia Beya non loquitur in nostra gabella, de qua hic agimus, sed de illis vectigalibus, & gabellis, de quibus agunt Angel. & Nauarra, *vbi supra*, vt patet ex ipso, & quia refert Angel. & Nauarr. supra citatos, eosq. sequitur, vnde nobis nihil obsunt.

12 Ad Angles, & Bannes respondemus: quod falluntur hi fratres in facto, quod referunt contrariæ consuetudinis Hispaniæ nostris legibus Regijs del Quaderno præcitatis: ille enim cum sit Valentinus, & sic origine alienigena ab his Regnis Castellæ, & Legionis, non mirum si lapsus sit circa cōsuetudinem eorum: & ideo merito Ludouico Lopez *vbi supra columna* 2. referens eundem Angles, *vbi supra*, dubitat, an prædictus modus in cōsuetudine soluendi, vt dum occulte non venderetur, vectigal non soluatur, nisi petatur, sit vniuersaliter receptus in tota Hispania, sibi namque hoc non constat: & ideo inquit seruandum esse modum in vnaquaque parte Hispaniæ receptum: quinimò Lasarte, vbi supra, expresse increpat atque reprehendit Iosephum Angles vbi supra, tam in facto, quam in iure, affirmans, consuetudinem horum Regnorum esse in hoc conformem dictis legibus Regijs, ac proinde non esse veram opinionem Angles.

13 Hic vero Magister Bannes, vt parum versatus in Chronicis Hispaniæ, non attigit verum principiū, & originem huius tributi, alcaualæ Hispaniæ, & cum sit Theologus, non mirum si praxim, & vim dictæ legis *Regiæ* 120. *del Quaderno*, ignorauerit, & ita cōsultius Magister Aragon, *vbi supra Conclusione* 3. inquit, quod non putat esse consuetudine receptū, quod tributa, maximè vulgo dictum, Alcauala, non reddatur nisi petatur, tandemq. sic probat: quia contrarium facientes, seuerè à iudicibus puniuntur. Et præterea, quia hæc consuetudo non soluendi tributa, nisi petantur, plurimos latet: ergo nō habet vim interpretandi leges, atque ex consequenti erunt intelligendæ vt iacēt, obligabuntq. in conscientia, etiam ante exactionem.

14 † Ad hoc enim, vt consuetudo possit leges interpretari, duo requiruntur; Vnum est, quod consuetudo sit adeo recepta, vt neminem possit latere: talis enim in iure propriè dicitur consuetudo, vnde quamuis aliquid à multis frequenter obseruetur, occulte tamen, & ita vt probabile sit, illud ad notitiam Principis non peruenisse, talis consuetudo non poterit leges interpretari. *Secundo* requiritur, quod Princeps formaliter, vel interpretatiuè approbet eum modum seruandæ legis, quem consuetudo induxit: quod quidem tunc erit, quando cognita consuetudine, non puniret legum transgressores, etiam si in iudicium deferren-
15 tur: † nam quamuis Princeps sciat, suas leges non seruari, nec etiam puniat transgressores, nisi quando accusantur, hæc indulgentia non erit sufficiens argumentum ad ostendendum, quod Princeps eam cōsuetudinem approbet, vel formaliter, vel interpretatiuè: cum talis indulgentia oriri possit, vel ex negligentia Principis, vel ex quadam animi leuitate, & non ex voluntate, quam habeat approbandi talem consuetudinem, vt late probat Aragon *vbi supra*, *pagina* 234. *columna* 1. Ergo ita in proposito dicēdū
16 est, &c. † Qui igitur via Regia vendit, quamuis nemo petat, tenetur soluere gabellam, vt tenet Doctor Basius de Nauarro, *En la exposicion que hizo de alcaualas*, *capit*. 7. sequitur Nauarra *vbi supra*, *num*. 222 *Vega d. Casu* 655. colligentes ex hinc, non bene dixisse Sotum *vbi supra*, dum tenet, quod si cum rigore requirantur gabellæ, licet nō sit licitum eludere exactorem, licet tamē non soluere, vt exigitur: quia si loquitur Soto de nimio rigore, id est, de iniusto vectigali, tunc licitum esse eludere citra mendacium, de quo non dubitemus: si de iusto loquitur, sicut est rigidum, sed iustum prettum, debetur antequā petatur, stante prædicta consuetudine, secundum supradictos. Et ita censeo tenendum, quamuis Metymne Salmantin. & cum eo Instructorium conscient. *in fine*, *d. c*. 186. teneat opinionē Soti vbi sup. sed eam improbat Vega late *vbi supra*.

17 Non tamen tenetur venditor deferre gabellam ad domum gabellarij, sed tantum eam notam facere in termino quinque dierum, vt in dicta lege 120. *del Quaderno*, *los Sean tenidos de selo hazer saber*, *o le pagar el alcauala de ello dentro de cinco dias primeros siguientes*: & obseruant Nauarra *vbi supra*, & Vega *d. Casu* 655 *in fine*.

18 Non † etiam obstant fundamenta prioris partis: & non quidem primum de legib. 19. & 20 *tit*. 17 *lib*. 9. *nou. Collect. Reg*. quoniam, etsi hæ leges præscribant tempora gabellarijs, intra quæ debeant gabellas petere, ita, vt vlterius eas petere non possint: nihilominus non liberant debitores earum a denunciatione, & certioratione, quā ipsi tenentur facere gabellarijs intra præd. quinque dies, ex *d. l*. 120. *del Quaderno*, quæ hodie est 31 *tit*. 10 *lib* 9 *nou collect Reg*. vnde cum *d lex*. 19. *tit*. 17. *eod lib*. 9. quæ antea erat *lex* 129. *del Quaderno*, sit ordine posterior *d lege* 120. quamuis in eodem volumine sit posita, videtur intelligenda iuxta priorem, nempe *d legem* 120. hoc est, quando vēditores, vel permutantes denunciauerint, & certiorauerint gabellarios: *De la venta, o trueque que ouieren hecho*, *para que ellos lo sepan, y puedan pedir y cobrar el alcauala*, *que se les deuiere: porque entonces si no la pedierē dētro de los terminos de la dicha ley 129 merito, que despues no la puedā pedir por su negligētia: y porque concessa cōdicion las leyes del Quaderno le dan, y conceden la peticion de la alcauala Y en este caso no la pediendo en tiempo dicido no estara obligado el vendidor, o permutante en iusticia, ni en conciēcia a pagarla despues de aquel tiempo, porque cumplio cō manifestarla en tiempo y el alcaualero estaua obligado a pedirla en tiempo: y no la pidiendo en el, no la puede pedir despues, ni el vendor esta obligado a pagarla argumento a correlatiuis, que en este caso corre bien.*

19 *Pero quando el vendedor, o permutante no la manifesto dentro del termino que era obligado y el alcaualero no supo la sal venta, ni trueco, aunque fuesse fecha en publico, como le ha de corre prescripcion de tan breue tiēpo, teniendo ignorancia de la deuda? Y aun se puede presumir fraude del que hizo la venta, o trueque, de que por no pagar el alcauala, no lo manifesto al cogedor, o al caualero, como era obligado a hazerlo, y con mala fee por ningun tiempo se prescribe, conforme a la regola de derecho.*

20 Quod † si dixeris ob generalitatem *d. legis* 129. praxim eam acceptisse indistinctè, & generaliter, siue venditor, vel permutator denunciauerit gabellario venditionem, vel permutationem, siue non, vt volunt Lasarte, *dicto capite* 18 *num* 68. Respondebimus, esto, quod ita esset, tandiu omnino venditorem, vel permutatorem ex capite damni dati
21 ob omissionem culposam d. denunciationis teneri ad restitutionem gabellæ, quia tenebatur, vel soluere debitam pecuniam publicano, vel saltem creditori ignoranti debitum notum id facere, ut, uel creditor remittat debitum, uel ad soluendū dilationem concedat, cum interim creditore ignorante, pecunia eo inuito retineatur: siquidem ignorans inuoluntarius sit, & est uenditor, qui non denunciat publicanis venditionem, culpose damnum eis infert, circa rem sibi debitam, cum teneatur uenditionem ipsis notam facere intra præd. quinque dies, & publicani ob ignorantiam eius debiti petere omiserunt, quæ ignorantia in dubio præsumitur iuxta alteram ... ita cum iudicio obseruatur D. Conarru. *vbi supra*, & de mente eorum, qui eius opinionem sequuntur, quos supra retulimus: & quicquid sit, mihi persuasum esse non potest, *d legem* 129. *del Quaderno*, procedere posse, nisi quando debitor gabellæ uenditionem, uel permutationem notam fecerit gabellarijs, aut alijs collectoribus, iuxta formam *d legis*. 120. al às secus, ex rationibus, de quibus supra.

Ad

22 Ad secundum fundamentum partis contrariæ de lege pœnali, quod non obliget ad restitutionem, dupliciter respondemus. Primo, magis communem sententiam esse in contrarium, *vt per Anton de Corduba dicta quæst. 95 in responsione ad secundum dubium*: & hæc est communis doctrina Doct. vt contra Nauarr. affirmat, eum sequutus, Ludouic. Lopez *in 1. par. Instruct conscientiæ, c. 186. de tribut. vectigal. &c in versic. sed iam in dubium*: ibi *tertio dicimus, pag 439 col. 1.* & comprobat latissime ad oculum loquens in terminis legum gabellarum: *y de los portazgos, Alfons. a Castro, libro 1. de lege pœnali, capit. 1 in vers. 2. ex dem Conclus colum mihi 138.* dicens contrariam esse falsam doctrinam, & errorem continere, vt diximus supra *in quæstione præcedenti.*

23 Secundò respondeo, quod † lex pure pœnalis non tollit obligationem ad culpam, quæ per priorem legem moralem fuerit imposita, vt probat Castro *de potest legis pœnal. lib. 1. capit. 10. per totum*, & cum eo Nauarr. *in cap fraternitas, 12. q 2. num 28 cum sequent.* & nos *libro 2 Canonic. quæstionum, cap. 27. nu. 12.* sed iusta gabella, & tributum debetur in foro conscientiæ, vt cum receptissima senten-
24 tia probauimus supra, † Immò nascitur obligatio soluendi eam à iure naturali, quamuis quota sit de iure positiuo, & obligatio soluendi iustum tributum à iure diuino procedat, vt probat Castro *dicta lib. 1. cap. 1. in dicto vers. 2. ex eadem*, & Beya *Casu 13 in princip.* Ergo obligatio hæc nō tollitur p impositionem pœnę, sed immò augetur.

Hinc est, quod in his rebus, quæ à prouincia in prouinciam transmittuntur, si nullum vectigal sit pro earum trāsmissionem institutum, nec debitum, sed tantum pœna sit statuta aduersus transmittentes res venditas, hæc pœna in iudicio interiori conscientiæ exigenda non est: nec necessariò soluenda ante sententiam, vt cum Medina *in dicta regula, Peccatum, 2 p. relect. §. 5. in fine.*

26 Nunc autem † supradicta nostra principalis sentētia, & magis recepta, sic comprobata amplia[tur], vt procedat, nedum durante tempore gabellarijs cōcesso à prædicta leg. Regijs ad petendas gabellas, sed etiam illo legitimo tempore transacto; nam quamuis præscriptione munitus sit, qui illam non soluerit, quo ad forum exterius, vt ab eo gabella peti non possit propter legalem temporis præscriptionem, iuxta d. *leges 19. & 20. titulo 17. libro 9. nouæ collect. Reg.* nihilominus tamen, in foro animæ ad restitutionem gabellę tenebitur, ex rationibus, de quibus supra: fuit enim in culpa omittendo prædictam denunciationem, quam gabellarijs facere tenebatur, ac proinde in mala fide: non igitur ex eo commodum reportare debet, cum re vera gabella debita sit in conscientia, ipseq. venditionem seu permutationem notam facere tenebatur, cessante consuetudi-
27 ne contraria. † Neque obstat, quod *prædictæ leges 19. & 20.* nuncupatim præscriptionem gabellarum inducant, & sic denegent actionem ad eas petendas post transactum illud legale tempus, quia procedunt, & debent intelligi, data bona fide præscribentis, vel saltem facta præd. denunciatione, *vt supra dicebamus*, & in terminis ita tenet Ioseph. Angles *in suis florib Theolog quæst in quæst. quis à restitutione sit liber, in 4 dubio, in 8 diffical Concl. 2. pag mihi 187 cum sequen* vbi inquit, quod qui est malæ fidei possessor, in conscientia ad restitutionem tenetur, quia agit contra conscientiam læsam, & ædificat ad gehennam, omne enim quod non est ex fide, peccatum est, *cap. fin. de præscript.* cum simil & quod lunc est, vt licet non detur actio emptori decepto intra dimidiam, tenetur tamen venditor ad restitutionem, quia retinendo agit contra conscientiam: & idem est iudicium de possessore malæ fidei, qui legis auctoritate se tuetur, & de domino non soluente stipendium famulo intra annum legis auctoritate, & de non soluente vectigal propter negligentiam quæstoris, iuxta legem Regiam, tenetur enim in conscientia soluere; licet, quibus facienda est solutio, ad petendum in iudicio actionem non habeant: hæc ille, quem refert, & sequitur Lasarte, *dicto c. 18 num 72.* & ita procul dubio censeo esse tenendum, etiam contra Palat. Rub. *in repetitione cap per vestras, in fine totius operis. de donat inter vir & uxor.* hanc quæstionem non resoluerit: & super ea cogitandum reliquerit D. Azeued. *in d. l. 19 num. 3. & 4.* & quamuis Didac. Perez *in l. 2. in glos le fiziere adulterio, in versic ex qua inferri potest pag. 204. ad fin. cum sequent.* velit in hoc contrarium. Ita supponit tamen consuetudinem esse, vt non nisi petenti gabellario debeatur, quam quidem verum est non vigere, vt prædiximus.

28 Hinc cōstat † minus benè loquutum fuisse Angles in loco proxime citato, quam in priori prænarrato, in quo affirmauit secundum consuetudinem Hispanicam, nullum teneri vectigalia soluere, donec à quæstoribus exigatur, & quod vendentes proprias merces in foro, nec quæstorem vectigalis quærere, nec venditionem manifestare tenentur, siquidem præasserta consuetudo non est certa, idē
29 quemet auctor tenuit, † in cōscientia teneri venditorē soluere gabellam non solutam propter negligentiam quæstoris, licet in iudicio actionem quæstor non habeat. Et præterea, licet verum sit, quod mercator non teneatur deferre ad domum exactoris gabellam, tenetur tamen venditionem et notam facere intra quinque dies, vt expressè cauetur *in dicta l. 120 del Quaderno*, & in terminis per eam ita tenet Cordoua, & Nauarra *vbi supra, num. 234* & Vega *d. lib. 5 Casu 655 ad fin. y en dezir lo contrario Angles, se engano claramente, y hablo contra la dicha l. 120. del Quaderno, que el no cita alli: la qual no habla en todas las ventas, y trueques indistintamente aora se hagan publica, o secretamente.*

Vna cosa es sin duda en que se deue en conciencia el alcauala, aunque nunca sepida scilicet *quando se vende o trueca oculta y fraudulosamente o se pallia la venta o trueque, poniendo le otro nombre de contrato o de donacion porque no se sepa y entienda la venta, o trueque verdadero, fingiendo y simulando otra cosa por no pagar alcauala. Porque en este caso, y en los semejantes todos los Autores arriba citados,* nemine discrepante, *concluyen, y resueluen, que se de el alcauala, portazgos, y diezmos de mar:* igitur, dolus, & fraus nemini patrocinātur, & plus valere debet quod agitur, quam quod simulate concipitur, & nemo ex suo delicto commodum reportare debet, iuxta regulas iuris vulgaris: & tamen etiam in terminis Castro *lib. 1. de lege pœnali c. 10. in vers. 2. ex eadem Conclusione, col. mihi 168. cum seq.* & diximus quoque supra in *quæst. præcedenti.*

30 Nostra † vero præfata superior, & principalis sententia sicut præmisimus, ampliata, limitatur primò, vt non procedat, vbi consuetudine legitime præscripta, obtentum fuerit contra leges Regias, quod venditionis denunciatio, aut permutationis non sit necessario facienda publicanis, & quod hæc gabella, vel vectigalia eis non soluantur, nisi, vel donec fuerint petita: tunc namque in animæ iudicio non tenebitur quis ad gabellæ, vel vectigalium solutionē ante publicanorum petitionē, dummodo nulla in hoc intercesserit fraus, dolus, aut simulatio, ad hoc vt occulta sit venditio, vel permutatio, aut, vt publicanos lateat mercium transmissio, vt in terminis licet sub verbo fortassis, tenet D. Couarr. *vbi supra, circa finē d. num 5 in versic ceterum, & D. Soto lib. 4 de iustitia & iure q 6 art 4. & Ledesmius vbi supra. f 219 col. 2. Conclu 2. & 4. & Magister Aragon vbi supra, in secunda Con-*
31 *clus* † Vt quod si veniens quæstor, & quærat ab illo, an vendiderit, tenetur dicere verum, nec potest id celare: & Couarru. sequuntur Corduba *vbi supra, ibi: Porque aunque aya ley si la costumbre legitima del Reino es a lo contrario, esto es lo que vale:* & D. Azeuedo *vbi supra*, & Vega *dicto casu 655. vers empero:* & Instructorium conscient. *ubi supra.*

32 Verum, † vt prædiximus in his Regnis, circa alcaualæ solutionem non est contraria eisdem legib. Regijs consuetudo saltem vniuersalis, fortasse namque in aliqua eorum parte, vel partibus subtiliter contraria consuetudo, quæ si cubi fuerit, seruanda erit, alias secus: quia præd. leges Regiæ vigent, & obseruantur in praxi, nec consuetudine aliqua vllo tempore fuerunt sublatæ, vt inquit Lasarte *vbi supra num 43.* Vnde in foro conscientiæ obligant sub pœna peccati mortalis, & restitutionis, *iuxta supra dicta.*

Quib.

33 Quibus etiam † fit, vt opinio Nauarr. *in Manuali, cap 17. num. 202. ad finem*, dum censet, quod quando publicanus petit ab aliquo, vt iuret, an vendiderit, & quantum vendiderit, vt inde constet, quantum tributi debeat, non tenetur iurare, idque in onus suæ conscientiæ recipere, sed satis esse, si dicat, se paratum esse soluere, quæcumque publicanus probauerit ipsum debere, vera quidem minime sit, sed potius friuolum, hoc sane est, & contrarium prædict. legib. his de rebus statutis, vt recte inquit Molina Theolog. *d. 2. parte, de iustitia & iure, disputatione 674. column. 875* ibidem etiam quod Nauarr. &c. resoluens, quod sic interrogatus, cogitur in foro exteriori soluere quantum publicanus petierit, esto publicanus id non probet, nisi sub iureiurando affirmet, quæ, & quanto pretio ea vendiderit: immo quod si legem fuerit transgressus, non manifestado illas tempore congruo, eas amittet, aut in aliam pœnam lege statutam incidet, & contra Nauarr. tenent etiam Curdou. *sua Summa de casos de conciencia, quæstio. 95. instruct. conscientiæ, 2. parte, capite 37. columna 182.* & cum eo Emanuel Rodrig. *in sua Summa* a. 19. c. 73. nu. 4.

34 Secundo † limitatur præd. nostra sententia affirmatiua, & communis, vt non procedat: *Quando el arrendador, o fiel, o cogedor, que ouiere de cobrar las alcaualas, no ouiere hecho pregonar publicamente por las plaças, y mercados, y otros lugares acostumbrados, como es arrendador, fiel, o cogedor, y donde mora, y posa*, iuxta formam d. l. 120. del Quaderno, hodie l. 31. tit. 19. libro 9. nouæ collect. Reg. *Porque la misma le y de tal manera obliga a los uendedores a manifestarles sus uentas para que cobren de ellos el alcauala: que primero obliga al arrendador, fiel, o cogedor, a que haga la dicha diligencia. Porque los uendedores no se puedan escusar de pagar las alcaualas, que deuen, y para que uayan a se lo hazer saber en la dicha casa que sennalare, y manda, que hecho el pregon, los uendedores se an obligados donde en adelante a hazerles saber lo que ouieren uendido o uendieren.* Ergo a contrario sensu, diligentia præd. omissa, poterunt bene se excusare venditores a solutione gabellæ. Præterea, ablatiuus ille absolutus *Hecho el pregon*, inducit conditionem, iuxta *l. a testatore*, & ibi glossa, & Doctores, *ff. de cond. & demonstration.* Ergo ante prædictum præconium,

35 venditores ad soluendam gabellam non tenentur. † Sed hoc velim intelligas quãdo venditor id ignoraret: si enim sciret, licet non esset præconizatum, teneretur quidem in conscientia notam facere venditionem gabellario, iuxta iuris regul. quæ habet, quod qui certus est, amplius certiorari non debet: cessat namque iam tunc ratio finalis præconij fiendi, de quo in d. *l.* 120. & forus conscientiæ est amicus veritatis.

36 Tertiò limitatur † eo casu, quo notam faceret vẽditor, vel permutator gabellario venditionem, vel permutationem, & tamen gabella non fuerit petita vllo tempore: Tunc enim cum venditor fecerit, atque adimpleuerit, quod tenebatur iuxta dict. *l. 120 de Quaderno*, & gabellarios sciens, & prudens non exigat gabellam ab eo, iustam habet caussam se reputandi tutum in conscientia venditor, vel permutans, ex quo tacita remissio inducta videtur interim, quod non petitur, aut saltem dilata solutio accedat, quod in hac specie nulla videtur superesse obligatio restituendi, si quidem gabellarius certioratus gabellam non exigit: & ita demum sit ei concessa gabella, si certiorarus eam petierit intra præfixa tempora ab eisdem ll. his vero transactis, venditor, aut permutator, nulla lege eam soluere tenetur, si tamen debito tempore petatur, soluenda erit procuidubio.

37 Quartò, limitanda † videtur eadem sententia principalis, quoties venditio facta fuerit c[illegible] ram tabellione publico del numero, vel loci iuxta formã *l. 101. Quaderno de las alcaualas*, hodie l. 10 titulo 17. libro 9. collect. Reg. qua cauetur: *Que porque los recaudadores de las alcaualas no reciban danno en la ocultacion de las uentas, y trueques de los bienes rayzes, todas las uentas, trueques, y enagenamiẽtos de los bienes rayzes passen, y se hagan ante los dichos escriuanos, y estos sean obligados a dar copia de las dichas uentas, y trueques a los arrẽdadores, de las dichas alcaualas, cada uez que los arrendadores, y fieles, y cogedores de la dicha renta se la demandaren, una uez cada mes, so ciertas penas, y en la forma alli contenidas. luego por este camino pueden tambien saber los susodichos, y cobrar las dichas alcaualas, con entera noticia y fe publica de escriuanos, que basta para que tegan ellos obligacion de pedirlas, si quisieren: bien, y ansi como si el uẽdedor, y el que haze el trueque se lo auisara, y notificara por su persona sin escriuano: luego si no las pidieren:* sibi imputẽt, *aunque el uendedor no les auise, pues tienen buen auiso, y meior con las copias, que si la parte les auisara:* & vltima mora nocere neque obstat: *si se dixere, que la dicha ley 120. del Quaderno. que manda, y obliga al uendedor auise al alcaualero, y le haga saber la uenta dentro de cierto tiempo, es mas nueua en orden, que la dicha l. 101. Porque a esto se responde, que no parece que se requiere lo uno, y lo otro copulatiuamente, sino que basta qualquiera cosa de ellas, en quanto a quedar libre el uendedor en conciencia, sino se le pidiere el alcauala: porque las leyes del Quaderno, procuran proueer de remedios competentes, para que no se oculten las uentas, y trueques, y ne se defrauden las alcaualas, y por qualquier uia que se remedie esto, cessa la præsumpcion de fraude, y se consigue el fin que se pretende.*

38 Quinto temperanda † quoque videtur eadem principalis sententia, quando gabellarius, (etiam si sibi venditor, vel permutans notam non fecerit venditionem, vel permutationem, prout tenebatur) eam aliàs certo sciuit, & tamen gabellam non petijt, nec adhuc petit. cum enim præd. denunciatio a venditore facienda gabellario, requiratur in eum tantum finem, ut sciat eam gabellarius, & gabellam petere possit, quid interest, quod ei nota non fiat a uenditore, si aliàs habet eius notitiam gabellarius, idque sciat uenditor, ob idque desinat eam eidem notam facere: ut in quo enim casu eadem ratio militare uidetur, nempe, ut gabellam petere possit gabellarius, saltem in conscientia, in qua sola ueritas attenditur: ergo si gabellarius eam non petat, sibi imputet, tunc namque post præscriptionem uidetur teneri in conscientia uenditorem gabellam soluere, quando uenditionem notam non fecerit gabellario, prout tenetur, ad hoc, ut id sciat, & petere possit gabellam. Ceterum si absque præd. denunciatione, aliàs sibi nota sit, uel præscita, non tenetur ei uenditor in foro conscientiæ gabellam soluere, nisi legitimo tempore ab eo exigatur.

39 Sed uidetur, † quod hæc limitatio uera quidem non sit, quia pro forma requiritur a legib. Regijs, ut nota fiat uenditio, uel permutatio per uenditorem, uel permutantem gabellario, non quidem ad simplicem scientiam tantum, sed etiam ad hoc, ut ipse gabellam petere teneatur, & sibi currat obligatio, & tempus eam petendi; ergo cum hæc forma non fuerit obseruata, quia uenditor eam notam minimè fecerit gabellario, prout tenebatur, quamuis ipse aliàs eam sciuerit, in culpa esse uidetur uenditor omittens facere præd. denunciationem, ob idque non omnino li-

40 ber remanere uidetur in conscientia. † Præsertim, quod regula iuris, quæ habet, eum, qui certus est, certiorari amplius non oportere, procedit, quando denunciatio solum requiritur ad simplicem scientiam: secus si præter hæc requiritur ad aliquid amplius faciendum, ut contingit in denunciatione facienda ab emptore uenditori de lite mota, ut eum defendat, & liberet, tunc enim non sufficit quod uenditor sciuit litem motam, nisi denunciatio eius sibi facta [illegible] communem opinionem, quam adduximus, & [illegible] sumus *in tractatu de iuramento confirmat. 1. parte, cap 61. num. 3. & 4.* & in terminis de quib. agimus, contra [illegible] opinionem præfatam tenet D. Couarru. *in d. regula, Peccatum. 2. par. relec. § 1. num 5. ibi. Igitur tenetur uenditor in iudicio interiori animæ soluere pecuniã lege iustissima debitã, etiã publicano sciẽti, & ignoranti denunciare uẽditionẽ factam fuisse &c.* ¶ Nihilominus tamẽ limitatio nostra præfata uerior est, & tenenda meo iudicio in foro animæ, in quo solo ueritati standũ est, nec aliquid amplius requiritur, quam quod de ueritate simus certi, nec præd. denunciatio ad aliquid aliud requisita uidetur, qua

vt

vt gabellario constet de contractu, ex quo debetur gabella vt illam petere possit. Præterea, omnia modo proxime adducta contra hanc quintam limitationem tantum procedere videntur, quo ad forum exterius, non verò quo ad interius animæ, in quo ea cessant: solum superest ambiguitas Couarru. contraria, quæ profectò maxima est, ceterum eius bona venia sit dictum, quod in transitu, & perfusorie loquutus est, quantum ad publicanum scientem sine examine, & discussione negotij: Vera igitur est eius sententia principalis, nempe, quo ad publicanum ignorantem cōtractum, vt ei in conscientia sit facienda præd. denunciatio, aut soluenda gabella: secus verò videtur dicendum in publicano sciente, nisi ab eo gabella petatur.

Sextò superiorem nostram principalem sententiam limitat quodam casu D. Azeued. *in d. l. 19 nu. 3. tit. 17. libro 9. noua collect. Reg.* nempe, quoties lapso termino, *d. l. 19.* venditor mortuus est, eiusq. hæres est in bona fide, nihil de hoc sciens, & lapsus fuit terminus d. legis, tunc enim indubitanter credit, non deberi gabellam in cōscientia. Quę sententia iure probari & teneri non potest.

42 Septimò † limitatur ex Soto *vbi supra*, quoties res, quæ vendita fuit, non est grandis pretij, & hæc in rebus minutis, quæ opinio propter paruitatem materiæ sustineri potest, quamuis eam improbent Nauar. *lib. 3. de rest. c. 1. num. 233.* & Vega *d. lib 5. Casu 655 in vers. Tambien. excusam diziendo que Soto en esto habla de gratia*, quia nullam reddit rationem, & quia vix assignari potest, quod sit grande præiudicium, & sic semper remaneret scrupulus: sed nihilominus hæc limitatio probari potest, data, vt prędixi, paruitate materiæ: aliàs secus, secundum Arag. *vbi supra, pag. 234. col 3.* vbi hoc limitat, quando tantum esset nocumentum subsequutum ex illa parui pretij venditione rerum, vt ratione damni illati teneantur omnes ad restitutionē, ac si magni pretij vendidissent, sicuti dici solet de illis, qui singulos racemos accipientes totam vineam deuastarunt, ex quo grauissimum damnum domino fuit subsequutū: eamdem limitationem loquens in moderate fraudante sequitur Molina Theologus, *in 3. parte de iust. & iure, disputat. 674 colum. 878.*

43 Octauò † obseruādum erit, quod etsi iuxta *legem 120. del quaderno, hodie l. 35 tit. 19 hoc libro 9.* emptor in subsidium, id est, eo casu, quo vēditor prædictam denonciationem omiserit, teneatur admonere exactorem de prædicta venditione, non tamen emptor hoc omittens, teneretur in conscientia gabellam, nec pœnam soluere: sicq. superiora limitantur in emptore, quia eius respectu *d. lex* est omninò pœnalis, cum ipse gabellam minime eo iure debeat, sed venditor, præter quam in pœnam, si omiserit facere prædictam admonitionem gabellario, vt in terminis rectè probauit Nauarra *vbi supra, num. 273.* dicens, quod ita se habet consuetudo, & quod sane admodom onerosa esset illa lex, si in conscientia obligaret quemlibet emptorē ad quærendos exactores, quibus denunciaret.

44 Nonò † limitatur præfata principalis sententia in portorijs, & alijs tributis Regijs publicis, earum rerum quæ quis portat, vel vendit ad suam, vel suæ familiæ necessitatem extremam, vel magnam: tunc namque gabellam, nec alia tributa soluere tenetur in conscientia, vt docet Caiet. *in Summa, verbo, vectigal. in princip. Soto de iust. & iure, lib. 3. q. 6 art. vltimo Angles in Summa, verbo, padagium, §. 1. num 6. Nauar in Manuali Confess. capit 17 num. 202. Siluest. verbo Gabella, 3. pag. 5 Armilla Aurea, verbo, Gabella, §. 2. Pedraza in 7. præcepto q. 26. Magister, Beya, in responsione ad Casum 13. & Nauarr. d. lib. 3. capit. 1 num. 235. y en portagos,* Idem probat *lex. 5. tit. 7 parte 5. & lex vniuersi. C. de vectigal.* & sequitur Vega *d. lib. 5 Casu 656. in vers nota*, vbi in late probat, etiam si pauper vendat immobilia, contra Nauarram *vbi supra*, nec consuetudo contraria valet, *secundum Angel. in Summa, verbo, pedagium. 3.*

45 Contrarium † tamen in hoc tenet, & probat Sanct. Antonin. *in 2. parte suæ Summæ, capite 14.* quod est verius, & quotidianus vsus comprobat: quia consuetudo potest inducere id omne, quod lex. *cap fin. de Consuet l. 2. C. quæ sit longa consuet.* & certum est, hoc lege statui posse, nempe, vt de his soluatur gabella, aliudue tributum, vt etiam dicit idem Antonin & Nauarr. *d. c. 17. num. 202.* & tenet Aragon *vbi supra in vers sunt etiam aliquæ res: ibi:* ceterum, dicens, quod consuetudo totius fere Christiani orbis tenet contrarium, & quod ita de facto sæpe videmus poni tributū, quod vulgo vocatur *Sisa*, circa carnes, vinum, pisces, &c. & non est damnandum: quia vix potest reperiri commodior via ad succurrendum publicis necessitatibus, vt rectè docet Medina, quem ibi refert. Nec videtur negandum, quod ex caussa vrgenti, & valde necessaria Reipublicæ supra huiusmodi possit imponi tributum. *vt bene Gabriel in 4. distinct. 15. quæst. 5. artic. 2. Siluest. uerbo Gabella, quæstione 5. cum alijs pluribus.* & tenet etiam Lodouic, Lopez *vbi supra. pag. 440.* qui hoc probat contra priores: quod ego firmo quo ad nostram gabellam, hoc est, alcaualatum, quia leges gabellariæ, & hunc casum comprehendūt in sua generali, & vniuersali decisione: in nulla namque earum inuenitur hic casus exceptus, aut immunis a solutione gabellæ: tum etiam, quia vsus communis, & vniuersalis indistinctè hoc iam proculdubio recepit, & ita est tenendum, quidquid alij contendant, consuetudinem in his non valere, quos refert Nauarr. *vbi supra, num. 237.*

46 Decimò, † non procedit principalis sententia, de qua agimus, in ceteris tributis præter alcaualam: *Como es el peaie. paso por la puente, y portazgo*: hæc enim non tenentur viatores soluere, nisi petantur, quia durissimum esset obligare aduenas ad sciendum huiusmodi statuta: *Saluo si huuiesse ley, o costumbre de ello, so pena de tenerlo perdido*, ita Cordoua *d. Casu 95. in respōsione ad secūdū dubium ibi: Y agora* & Medina Salmanticens. *in sua prima secunda*, & Ludouic. Lopez, *d. casu 186. uersic. sed descendendo, pag.*

47 *419. colum. 2.* † vbi idem censet de tributis per saltū, hoc

48 est, *de puertos secos.* † Quod etiam procedit in ceteris vectigalibus, & gabellis impositis contra importantes vel exportantes inferentes, vel extrahentes merces vetitas, vel permissas cum solutione vectigalis, in Regnum, vel Vrbes, vel ab eis, *ut tenet Angles, Nauarr. Beya, & plerique ex supra citatis pro priori parte principali*, quorum opinio in his tributis saluari, & teneri potest, nō vero in gabella iustè debita ex venditione, vel permutatione, iuxta præd. *leg. del Quaderno de las alcaualas.*

49 Quinimo addit Ludouicu Lopez *ubi supra, pag sequenti*, cum Driedone, Cordoua, & Victoria, quod quia his tēporibus tributa, & impositiones portoriorum, id est, *portazgos*, plerumque contingit carere iustitia, eo quod desint caussæ ad suam iustificationem requisitæ, vt refert Siluest. *uerbo, Gabella. 3. q. 2 & 3.* Idcirco, non ium facile sunt in conscientia damnandi huiusmodi portoria defraudantes: maximè, si cum pauperes sint, per dominos, vel populos adiguntur ad soluendum tantumdem, ac diuites: quia Ius Ciuile, & Canonicum reprobat exactiones pro

50 exportatione rerum ad vsus domi necessarios: † quare, non sunt culpandi hi, si caussa redimendi suam vexationē se occultauerint, diuertendo ab itinere: non enim (inquit) ob id auderet eos damnare, licet hoc facere, hoc est se occultare, vel diuertere à via tel quis non sit ita tutum, ut permissum, contra Victoriam, quinimo hoc non licere rectius censet Alphons. à Castro *in posteriori loco supra relato.* sed quod potius teneantur ad restitutionem.

SVMMARIA.

1 *Reges an iure possint iura exigendi gabellas, & pedagia, aliaq. huiusmodi distrahere. & alicui populo, vel priuato concedere; & numeris sequentibus, pars affirmatiua eligitur*

2 *Rex non potest bona, & res Regiæ dignitatis alienare, quia ipsa potius sunt Regni, quam Regis, declaratur numero 10.*

3 *Domini temporales cum rigore exigunt gabellas:* Rex verò *solet se cum populis cōponere, nihilominus tamen prædicti domini temporales, illud iure facere possunt. ut in nu. 27.*

4 *Cap super quibusdam, § præterea, de uerbor sign habet locum in gabellis ut in num 5.*

6 Priuile-

6 *Priuilegium colligendi gabellas concessum a Principe non potest reuocari, quia transiuit in vim pacti, uel conuentionis.*

7 *Princeps ius quæsitum ex contractu etiam in spe, absque iusta caussa tollere non potest; secus in priuilegijs gratiosis, vt in num. 8 & 9.*

11 *Princeps potest caussa remunerationis rem aliquam ad dignitatem Regiam pertinentem donationis titulo in aliquem transferre qui de Republica sit bene meritus.*

12 *Gabellarum iura, aliaq. publica vectigalia, atque puniendi aliquem sanguinis pœna excepta, intelliguntur in alienatione Ciuitatis, vel Castri a Rege facta, nisi in ea hæc iura exprimantur. & tūc adhuc suprema iurisdictio, & quod ad Regem appelletur, exceptum intelligitur.*

13 *Dominus opidi superiorem in temporalibus recognoscens cū iuribus Regalibus, non potest iura illa Regalia alienare.*

14 *Ius exigendi gabellas alicui concessum a Principe, non potest absque concedentis licentia alteri vendi; fallit, vt in num. 15. nec transit ad singularem successorem, vt in num. 20. nisi vt ibi.*

16 *Ius, & priuilegium colligendi gabellas concessum a Principe nobili, transfertur ad filios, vel hæredes.*

17 *Legatum purum debetur hæredi legatarij.*

18 *Ius patronorum alicui in testamēto relictum, transit ad hæredes. non tamen ad filium non hæredem, nec ad filiam dotatam exclusam a successione per statutum, vt in num. 19. sed ad bonorum possessorem transit. ut ibidem.*

21 *Princeps minimè potest concedere suam supremam iurisdictionem, nec donare claues Imperij, &c.*

22 *Reges, & Principes habent potestatem a iure concedendi priuilegia priuatis, aut uniuersitatibus vectigalium ob benemerita, & seruitia, vel pretio, aut aliàs ex iusta caussa.*

L. 16. tit. 10. lib. 5. noua collect. Reg. intellectus, & an habeat locum in gabellis a Rege concessis alicui domino temporali.

QVAESTIO IV.

An Rex iure possit gabellas, & cetera iura Regalia distrahere?

1 QVæro Quartò, an † *iure possint Reges nostri iura hæc exigendi gabellas, & pedagia, aliaq. huiusmodi distrahere, & alicui populo, uel priuato concedere?*

2 Videtur † namque prima inspectione id minimè locū habere, cum Rex nō possit alienare bona, & res Regiæ dignitatis, quia ipsa potius sunt Regni, quam Regis, vt notant late Abb. & ceteri, *in c. intellecto de iureiur. Hostiens. & Felin. in c. dilecti de maior. & obed. Ioan. Lup. de Palac. Rub. in cap. per uestras, 2. notab. §. 1. num. 40. de donat. inter vir. & uxor. Regia lex 1. tit. 17. & 4. tit. 15. pag. 2.* quas adducit D. Couar. *in c. quamuis pactum §. 2. num. 4. de pact. in 6.* est communis, vt plures allegans, affirmat Menoch. *de succ. creat. §. 26. num. 82. q. 1. num. 39.* addit, quod ipsemet Rex debet reuocare a se distracta non obstante iuramento de non reuocando, maximè si prius iurauit non alienare, & Azeued. *in l. 1. nu. 47. cum seq. tit. 15. lib. 4. noua coll. Reg.* & alij plures.

3 Accedit, † & secundò, quia domini, quibus hæc iura, vel tributum venduntur, ad rigorem exigunt, vt decimum quoque nummum exactissime exposcant, cum tamen Rex vix vnquam vigesimum percipiat, vt inquit Dominic. a Soto, *lib. 3. de iust. & iure. q. 6. art. 7. ad finem uersic. ceterū ibi adde, quod dominus*, vbi etiam, quod quamuis decima sit Regi consignata, tamen nisi vbi vrgens Regni necessitas illud postularet, nimis graue esset, tributum hoc ad rigorem exigere: quod quidem Rex sancte animaduertens de huiusmodi quota solet cum Regno componere, ac pacisci, vt remissior fiat pensio, ac tolerabilior, quod tamen inferiores domini non faciunt: hinc insuper, inquit, & aliud accedit damnum, quod cum leges exigendi hoc tributum, si Regij tantum quæstores existerent, tolerabiles sint, reliqua tamen quæstorum turba in fraudem populi illis abutitur.

4 His † tamen non obstantibus, contrarium est verius, & in praxi tenendum, prout videmus introductum, & passim fieri, nempe posse Reges nostros iura gabellarum pedagia, & cetera vectigalia priuatis priuilegio cōcedere, atque alienare, ex textu *in c. super quibusdam, §. Præterea, de uerb. signif.* cuius verba sunt hæc:

Præterea, cū pedagia, guidagia, salinaria, tibi legatus interdixerit memoratus, authoritate Apostolica duximus declarandum, illa esse pedagia, salinaria, guidagia interdicta, quæ non apparēt, Imperatorum, uel Regum, uel Lateranensis Concilij largitione concessa, uel ex antiqua consuetudine a tempore, cuius exstat memoria, introducta, &c.

5 Et † quamuis textus ille nuncupatim non loquatur in gabellis, & sic in nostra alcauala, idem tamen virtualiter conijcitur, & continetur in eisdem: siquidem omnia hæc sunt vectigalia, iuraq. Regia, nec quo ad ea exigenda aliquid inter interest: & in terminis ita tenent Bart. & DD. *in l. si publicanus, §. in omnibus, ff. de public. & uectigal.* & plures allegans Bertachin. *de Gabell. 1. parte, 9. quæstio. nu. 23. uol. 11. tract. diuers. Doctorum, fol. 20. in antiquis*, sequitur Auiles *in cap. 13. Prat. in gloss. alcaualas num. 3.* Lasarte alios allegans *de decim. uend. in præfat. num. 27.* & Girond. *de Gabell. 1. par. num. 9.* estq. optima lex Regia pro hac parte, in l. 1. tit. 31. lib. 6. nou. col. Reg. ibi: *No auiendo priuilegio, ni cartas de los Reyes, de donde nos uenimos, ni de nos, porque pudiessen tomarlo:* & iterum ibi: *Non teniendo cartas o priuilegio porque lo puedan tomar*, vbi D. Azeu. *super eisdem uerbis, num. 6. & 7.* id expresse notat plures DD. allegans.

6 Quinimo † huiusmodi priuilegium colligendi gabellas concessum a Principe, non potest reuocari, quia transiuit in vim pacti, vel conuentionis, *ut in l. quod semel, ubi Bar. ff. de decret. ab ordin. fac. & in reg. decet concessum, de reg. iur. in 6. ubi gloss. uerb. mansurum*, & nuncupatim Bertac. *ubi sup. num. 24.* idem concludens in priuilegio, ne teneatur quis ad collectas secundum Bart. *in d. l. quod semel, & in l. omnes populi, num. 30. ff. de iust. & iure*, & alios quos citat, refert, & sequitur Auiles *ubi supra, num. 4.* necnon,
7 & Girond. dicens communem, cuius hæc est ratio: † quoniam Princeps ius quæsitum ex contractu etiam in spe, absque caussa publica tollere non potest, *iuxta late tradita per D. Molin. lib. 3. de Hispan. primog. cap. 3. num. 16. cum seq. Girond. ubi supra, num. 11. cum sequent.*

8 Nec † cōtra supradicta in vers. *quinimo, num. 6.* dum resoluimus, Principem non posse reuocare priuilegium colligendi gabellas a se concessum, obstat, quod alias dici solet, Principem priuilegium a se subdito concessum moderare, tollere, & reuocare posse, iuxta text. & ibi Innoc. *in cap. in nostra, de iniur. gloss. in d. reg. decet. de regul. iur. in 6. Abb. & communiter DD. in cap. nonit. de iudic. super gloss. in uerbo, quicunque Angel. in l. Antiochensium, ff. de priuil. credit. Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 48. de Constit. Alex. cons. 216. lib. 2. num. 18. Soc. cons. 87. libro 3.* quorum sententia communi omnium iudicio recepta videtur, *secundum Couar. lib. 3. uar. resol. cap. 6. nu. 1. & alios* quod facere potest Princeps etiam sine caussa, vt cū Bossio & alijs prosequitur Girond. *ubi supra, num. 15. cum seq.*
9 † hoc enim secundum ipsum *ibi, nu. 17.* procedit in priuilegijs gratiosis: ea namq; Princeps reuocare potest; secus verò est in priuilegijs, quæ transierunt in vim contractus, & conuentionis, vt præmisimus, nempe ex causa onerosa propter seruitia impensa, vel pretium: hæc enim reuocari non possunt, quia non potest Princeps tollere ea, quæ sūt iuris gentiū, prout sunt contractus, *l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure*, sine caussa legitima, iuxta communem opinionē a nobis traditam in repetitione *l. nemo potest, num. 71. ff. de leg. 1.* & tunc soluto pretio, siue bono cambio, vt ibidem probauimus, *num. 73.* denique quia priuilegiū concessum per Principem, quod transiuit in vim contractus, vt puta pretio mediante, vel ob seruitia per generalem clausulam, non obstantibus, &c. non censetur derogatum, nimo ei absque iusta caussa Princeps derogare non potest, vt post alios plures resoluimus *ubi sup. nu. 175.* estq. verissimū, iusq. naturali cōforme, *ut in l. 1. ff. de pact. & in c. 1. & 2. de pact.* & probat latissime cū alijs Dec. *resp. 41. n. 5. cū seq. uol. 2.*

30 His † sic resolutis, reliquum est, vt respondeamus fundamentis contrarijs supraiactis *in princip. quæstionis*, & quidem non obstat Primum, nempe quod Rex non possit alienare bona, & res ipsius Regiæ dignitatis: hoc namque intelligendum est, vbi alienatio tenderet in maximum præiudicium Regni: secus si in modicum; tunc enim valeret quidem iure huiusmodi alienatio secundum Abb. & communem *in d.c. intellecto*, sequitur, plures referens D. Couar. *in cap. quamuis pactum. 2. p. §. 2. sub num. 4. de pact. in 6.* & est vera, & communis, vt plures referens affirmat Menoch. *d. §. 26. num. 81.* & Azeued. *in d. l. 1. num. 48.*

31 Similiter † etiã potest, caussa remunerationis rem aliquam ad dignitatem; Regiam pertinentem donationis titulo in aliquem transferre, qui de ipsa Republica sit bene meritus (quo iure supremi Principes Ecclesiastici, & temporales vtuntur sæpè in benemeritos Ecclesiæ vniuersalis Christianæ Religionis, atque humanæ Reipublicæ) argumen. textus optimi *in l. cum plures, §. cum tutor. ff. de administr. tutor.*

32 Hinc † etiam obtinet *lex 9. tit. 4. p. 5.* qua cauetur, quod si Rex aliquam Ciuitatem, vel aliquod Castrum Regiæ dignitatis iusta ex caussa alienauerit, excepta intelligantur iura exigendi gabellas, publica vectigalia, atque puniendi aliquem sanguinis pœna, nisi hæc iura expressa fuerint, atque tunc adhuc suprema iurisdictio, & quod ad Regem appelletur exceptum intelligitur, secundum Couarru.
33 vbi supra, versiculo, sic etiam; † vbi addit, quod si quis superiorem in temporalibus recognoscens habeat villam, vel ciuitatem cum iuribus Regalibus, non poterit iura illa Regalia alienare, vt respondet Socin. *consil. 7. volum. 3.*

34 Similiter † etiam ius exigendi gabellas, alicui cocessum a Principe, non potest sine concedentis licentia alteri vendi, vt voluit Bart. licet non firmet pedes, *in l. diem, in fine princ. nu. 5. ff. de aqua pluuia arcend.* sed est verum, vt probat, & tenet Bertach. *de Gabell. 1. p. 14 q num. 39. cum seq.* & hæc opinio est firmiter tenenda, *vt per Addit. Barbat. & Alex. super Bart. & secundum* Girond. *in d. 1. par. de Gabell num. 61. cum seqq.*

35 Limitatur † tamen hæc opinio, quando concessum est alicui hoc ius colligendi gabellas, & simul pro se, vel alio cuicumque voluerit concedere, vel si concessio facta fuisset pro se, & hæredibus, & successoribus quibuscumque: tunc enim intelligeretur, etiam de successore particulari, & sic de emptore, ac proinde ad alienationem non esset necessaria alia licentia Principis *secundum Bartach. vbi sup. nu-*
36 *mero 40.* † Licet enim priuilegium, & ius exigendi gabellas a Principe alicui nobili concessum transferatur ad filios, vel hæredes, vt voluit Bal. *in l. vnica, §. excepto, nu. 6.*
37 *C. de caduc. tollend.* † Et legatum purum debeatur hæredi legatarij, vt inquit Bald. *in l. si aura, in lectura antiqua, C. de iure delib. & in alijs locis a Bertach. de Gabell. 1. par. 39 quæst & Girond d. 1. p. num. 53.* vbi idem probant. † Et
38 ius patronorum alicui in testamento relictum, transit ad hæredes, iuxta gloss. *in l. si operarum, verbo, dandam, ff. de oper. liber. Bald. in c. decedentr. colu. 2. qui feuda dare poss. & in l. vnica, C. de ius voc. gloss. & Archid. in cap. cõsiderandũ. 16. q 7.* & voluit Innoc. *in c. 1. de iure patr.* quos referunt, & sequuntur, *vbi sup Bertach & Girond. num 54.* sed Innoc. potius hoc voluit *in rubr. num. 4. eodem tit. de iure patron.* sed est alia similis *gloss. in Clement. fin. de iur. patron.* quas sequitur Ias. alios referens *in l. si ita scripto, § fin num. 5. ff de lib. & posth.* vbi eius Addition. dicit esse communem opinionem, & eam appellat ordinariam, plures allegans, idem Ias. *in l. 1. num 71. ff de leg. 1.*

39 Ad † filium autem non hæredem, item, & ad filiam dotatam exclusam a successione per statutum, non transit ius patronatus Ecclesiæ, *secundum Feder. de Senis, consil. 139. Item filius.* sed ad bonorum possessorem transit, *idem Federic. consil. a 17 Si opinio Ioannis, &c.* quem sequitur in
40 vtroque Bertach. *vbi supra.* † Non tamen transiret ad singularem successorem huiusmodi priuilegium exigendi gabellas, ac proinde alteri concedi non potest, sine Principis licentia, nisi in concessione adiectũ fuisset, pro se, & hæredibus, & successoribus quibuscũque, secũdũ supradictos,

41 Similiter † non obstant tradita per Auiles. *in c. Prætor, gl. 1. num. 3.* quia fatemur verum esse, principem omninò posse concedere suam supremam iurisdictionem, nec donare claues Imperij, seu Regni, nec viscera Imperij euiscerate, quia esset homicida suæ dignitatis: non tamen inde aliquid deducitur, quod contradicat decisioni nostræ quæstionis principalis, cum alienatio iuris percipiendi gabellas, & vectigalia aliquorum opidorum, vel quarumdam Ciuitatum, non sit huiusmodi, vtpote, remanentibus Regi alijs redditibus Regalibus, ex quibus viuere possit, & conseruare suam Regiam dignitatem.

Ad illud, quod adduximus ex Dom. de Soto, respondemus, non inde sequi, vllo modo restringi Regibus, atque Principibus potestatem, & facultatem, quam a iure habẽt concedendi priuilegia vectigalium priuatis, aut vniuersitatibus ob benemerita, & seruitia, vel pretio, aut alias ex iusta caussa: at, quod Domini inferiores similia priuilegia habentes, & eorum exactores cum rigore, vsque ad decimam illa iura exigant, nihil probatur, cum re vera id face-
42 re possint, (sicut Princeps poterat) vtendo iure omnimodo sibi a Rege concesso, dummodo vltra decimam nõ exigant. Licet igitur Rex sua liberalitate, & beneficio minus decima plerumque percipiat; poterit nihilominus dominus inferior in suo territorio, vbi ius habet a Rege exigendi, sibi in perpetuum hanc decimam, eam integrã exigere: gratia igitur in hoc facta a Rege in suo Regno, alijs dominis, idius habentibus ab eo, non præiudicat, vt aduersus Sotum *vbi supra*, tenet, & probat Antonius a Cordoua in sua Summa, quæstione 115. dicens, ita fuisse pronunciatum in Regali Cancellaria, & Consilio supremo.
43 † Secus tamen erit, secundum ipsum ibi, quando domini inferiores non haberent dominium integrum iuris percipiendi gabellas: sed tantum ius quoddam exigendi sibi ex illis aliquam nummorum quantitatem, vel omne, quod reddiderint gabellæ talis opidi: tunc enim ipsi nõ possũt *Subir, ni abaxar las alcaualas*, secũdum ipsum vbi supra, & bene: sed nihilominus opinionem Soti, de qua supra aduersus Cordub. sequuntur, & defendunt Frater Ludouic. Lopez. & Emanuel Rodriq. ab eo relatus *in sua Summa, secundo tomo, cap. 72. num. 7. ex lege 16. titulo 10. libro 5. nou. collection. Reg.* vbi cauetur: *Que las personas a quien el Rey huuiere hecho merced de Martiniegas y yantares, escriuanias, portazgos, y otros pedidos, y tributos, se entiende, que aquellos a quien se hizieron las tales mercedes, las ayan de aquellas personas, y al tiempo, y en la manera que su Magestad las auia de auer: y que las tales personas las ayan, segun antiguamente se acostumbra.* De quo etiam agit Salon *de iustitia, & iure pagina 444. in fine, cum sequentibus*, ad quem, & ad Ludouic. Lopez se refert simpliciter Azeued. *in l. 1 sub numero 151. titulo 17 hoc libro 9.* Sed ista l. Regia parum aut nihil profectò viget pro hac secunda sententia, si quidem ipse nuncupatim non loquitur in gabellis: & præterea, vt patet ex eius narratione, agit quo ad terminos, & formam solutionis dictorum iurium, & iuxta priuilegia Regia, quæ habent nonnulla Ciuitates, Opida, & loca in quibus aliquæ personæ: *Son francas, y otros deuen ser prendados pro ellos ciertos bienes suyos. y sobre estas cosas cae luego la decision de la dicha ley arriba referida: nempe, que las personas a quien el Rey huuiere hecho merced. de los dichos derechos, las ayan de aquellas personas, y al tyempo, y en la manera que su Magestad las auia de auer, y segun antiguamente se acostumbro: mas no habla esta ley en alcaualas, ni respeto del quanta se ha de cobrar por razon de ellas. Con todo esso parece, que su razon general en alguna manera fauorece esta segunda opinion.* Quid igitur est tenendum in proposito? Ego in primis censeo attendendum esse tenorem instrumenti venditionis, aut concessionis iuris percipiendi gabellas, a Rege celebrati, ipsumque omnino esse obseruandum ad vnguem circa quantitatem quæ percipienda sit nomine, & iure gabellarum: quod si hoc non constet ex illo instrumento, & Rex vendat, vel cõcedat idem ius, quod ipse habet ad illas gabellas percipiendas, & leuãdas: crederem profectò, quod si priuatus illas habeat, ex titulo emptionis pretio certo

æ, procedat prior opinio Cordubæ si verò priuilegio ob benemerita, & seruitia Regi impenso, secunda Soti, & reliquorum, in qua specie loqui videtur, quamuis non in gabellis d. lex Regia; Et quamuis priuilegium ob benemerita, & seruitia censeatur etiam titulus onerosus, ac proinde æquiparetur titulo emptionis, & vénditionis: nihilominus tamen habet in se quidquam gratiæ, quæ tertio nocere non debet, vel saltem interpretari debet, quo ad executionem ipsius mitius, & ad instar, & formam antiquam, qua Regia Maiestas ea iura habitura erat, *argu. d. legis Regia.* 16.

S V M M A R I A.

1 *Præscribi an possit ius exigendi gabellas contra Regem? & numeris sequent. pars negatiua probatur, num. 6. cum sequenti.*

2 *Immemorialis consuetudo habet vim priuilegij ad præscribenda iura Regalia, & in num. 3. vbi num. 4. quod in hac præscriptione immemoriali, non requiritur scientia, & patientia Principis: immo sufficit in proposito loco immemorialis præscriptionis possessio 40. ann cum titulo, & cum scientia, & patientia Principis, vel suorum officialium. vt in d. num. 4.*

7 *Immemorialis consuetudo, vel præscriptio percipiendi gabellas, completa ante decisionem legis 2. tit 15. lib. 4 coll. Reg an censeatur sublata ab eadem lege? & numeris sequentib.*

8 *Consuetudo futura licet per legem impediri possit, ius tamē acquisitum ex præscriptione perfecta, & iam completa, tolli non potest.*

9 *Regalia tempore etiam immemoriali quæri non possunt.*

10 *Domini temporales nisi titulum legitimum percipiendi gabellas ostenderint, non possunt eas præscribere etiam tempore immemoriali: vt hic, & in duobus num. seqq.*

13 Portazgos, peages, rodas, y castillerias, *præscriptione quæri possunt, non vero gabella.*

14 *L. 1 tit. 11. lib. 6. noua collect. Reg. & l. 1. ad finem, titu. 15. lib. 4. nou. collect. Reg quæ videtur contraria, intellectus, & concordia. & num. 15.*

16 *Tertia Regia concessa nostris Regibus a Summis Pontificibus, præscribi possunt contra Regem ab alijs dominis particularibus tempore immemoriali. & num. 20.*

17 *Ea, quæ sunt de patrimonio Regis, quæ ei non debentur in signum, & recognitionem supremæ potestatis, & subiectionis (exceptis gabellis) tempore immemoriali præscribi possunt.*

18 El seruicio, y montazgo, *tempore immemoriali præscribi potest.*

19 *Immemorialis præscriptio, vel consuetudo, data incapacitate, non iuuat.*

21 *Decima Ecclesiastica cū allegatione tituli habiti ante Concilium Lateranense probata immemoriali per laicos præscribi possunt.*

22 *Priuilegia non soluendi gabellam, quę valeant, & quę non?*

23 *Allegatio contra solutionem gabellæ, quod eo loci a principio Regibus non fuerit concessa, non prodest.*

24 *Immemorialis consuetudo, vel præscriptio non soluendi gabellam introducta cum scientia, & patientia Regis, vel suorum Auditorum, an sit valida?*

25 *Consuetudo non soluendi gabellam de aliqua re certa, ex qua numquam ea consueuit solui, an excuset?*

QVAESTIO V.

An ius exigendi gabellas posit consuetudine immemoriali præscribi contra Regem.

1 QVæro quinto, † *an ius exigēdi gabellas. hoc est, las alcaualas, possit acquiri. siue præscribi contra Regē vsu, & cōsuetudine. vel præscriptione immemoriali, sicut acquiritur cōcessione et priuilegio Regis, ut in quæstione præcedēti,*

2 Et profectò hæc quæstio, attento iure communi, indubia videtur, ex textu *in cap. super quibusdam, §. Præterea, de verb. significat.* vbi expressè deciditur, quod pedagia, guidagia, & salinaria, acquiruntur largitione, hoc est, priuilegio Imperatorum, vel Regum, vel Lateranensis Concilij, vel ex antiqua consuetudine à tempore, cuius non exstat memoria introducta. Ex quo textu veluti in hoc expresso communiter Doctores deducunt, consuetudinem immemorialē habere vim priuilegij, adducētes aliū textū in idē nempe, *legem 2. §. ductus aquæ, ff de aqua quotidiana, & æstiua,* de quo plura adduximus, & congessimus *libro 3 prac ticar. quæstion. 14. num. 70. cum sequent.* & profectò non solum nititur hæc prima opinio pro decisione nostræ quęstionis principalis, illo communi dicterio deducto ex d. *§. Præterea:* verum etiam litera illius text. & principalis eius decisio illi fauet; quamuis enim non loquatur nuncupatim in Gabellis, de quibus nos hic agimus, idem videtur in eis dicendum, cum nulla maior ratio possit assignari in illis, quam in istis, vtraque enim eadem iura videntur, & sunt Regalia, & nihilominus priuilegio Regum, & consuetudine immemoriali acquiruntur.

3 Secundò, † hæc eadem pars affirmatiua iure quoque nostro Regio probari videtur, scilicet, in l. 1. titulo 11. *De las impositiones, tributos, y portazgos, libro 6. noua collect. Reg. ibi: No teniendo cartas, o priuilegios, porque lo pueda tomar, o no lo auiendo ganado per vso de tanto tiempo, que se pueda ganar, segun derecho.* Ecce legem expressam loquentem: *En portazgos, peages, y rodas, y castillerias,* quæ sunt iura Regalia, consonantem ad literam cum dicto *§. Praterea,* vel saltem relatiue: Igitur, &c. vbi Azeued. *a nu. 6. cum sequent.* vsque in finem legis, cum alijs, quos citat in casu illius textus hanc partē expresse probat, & optime Ioan. Cephal. ab eo allegatus, *consil. 129. nu. 1. cum sequentibus,* necnon, & Decian. *respons. 41. numero 3. 101. 103. & 106. volumin. 2.* & Nauarrus *consilio 1. titulo de Constit.* addit Azeued. *vbi supra, numero 10.* nos referens, cum magis cōmuni sententia, non requiri in huiusmodi præscriptione immemoriali scientiā, & patiētiam Principis, † Immo

4 & sufficere in proposito loco immemorialem præscriptionem quadraginta annorum, cum titulo, scientia, & patientia Principis: & quod in casibus, in quibus hæc requiritur, sufficit quod officiales, & procuratores Regis id sciant, vt ei præiudicetur, iuxta nostram sententiam, & aliorum, quos ibi citat: tametsi in proprijs terminis nostræ quæstionis requiri scientiam, & patientiam Principis, probet Bertach. ita ut citaodus.

5 Sed, † & in terminis proprijs nostræ quæstionis, nempè, non solum in iure colligendi pedagia, sed etiam gabellas, quod possit quæri præscriptione, vel consuetudine immemoriali, sicut priuilegio, ex præd. cap. *super quibusdam, §. præterea,* tenet, & probat post alios plures, quos citat Firmian. Bertach. *de Gabell 1. parte, princip. num. 26. cum sequentib.* quem refert, & sequitur Auiles *in cap. 13. Prat. in gloss alcauala numero 5.* & tandem probat, distinctionem Baldi, quæ est huiusmodi, nempe, quod si iste, qui percepit vectigalia incipit à priuilegio, aut priuilegium est solemne, & sufficit solum priuilegium, quia inducit quidquid oportet; aut priuilegium dat caussam præscribendi propter aliquem iustum errorem, & tunc vtrumque requiritur copulatiue, scilicet, priuilegium, & præscriptio, siue cōsuetudo, & sufficit tunc tempus quadraginta annorū Si autem incipit a consuetudine, & nō est ibi aliquod priuilegium, tunc huiusmodi iura Regalia non præscribuntur, inscio Principe, nisi tanto tempore, cuius contrarij memoria non exstet: sed eo sciente, & patiente sufficit tempus quadraginta annorum, quasi Princeps tacite, tunc prohibitionem suā videatur remisisse: quam distinctionē in effectu sequitur Azeued. *ubi supra,* sed non loquitur nūcupatim in Gabellis: sed in pedagijs, & ceteris, de quibus in *d. cap super quibusdam. § . Praterea. & in d. l. 1 tit. 11. lib. 6. noua collection Reg.*

6 His tamen † non obstantibus in terminis nuncupatim nostræ quæstionis, nempe in præscriptione Gabellarum, hoc est: *El derecho de prescribir las alcaualas contra el Rey.*

el Rey, tenendum est proculdubio contrarium in iudican
do, & consulendo: immo quod hæc regalia (quidquid de
ceteris supradictis iure communi, & Regio decisum sit,
vidimus, in quibus ea procedunt mero iure, licet Auen-
dan. *in secunda parte. capite 4. Præt. num. 27.* aliud velit)
scilicet, *Las alcaualas del Rey*, nullo vnquam tempore etiã
immemoriali, ab alijs contra Reges nostros præscriban-
tur, aut acquiri possint, etiam data eius scientia, & pa-
tientia, & consuetudine immemoriali, vt ad literam ha-
bemus longam legem hoc decidentem, nempe, *l. 2. titu-
lo 15. de las præscriptiones, libro 3. nouæ collection. Reg.*
cuius ratio est, quam assignat eademmet lex in finalibus
verbis, ibi: *Por ser como es iniusta (scilicet, la costum-
bre immemorial en cõtrario) y sin razon, y dannosa al bien,
y pro comun de mis subditos, por el gran danno que ellos del-
lo reciben.*

7 Sunt † tñ qui subtiliter dicãt, & punctuent, hoc proce-
dere in præscriptione immemoriali nõ impleta tẽpore te-
stamenti, *De la Reyna donna Ysabel, y del Rey don Fernan-
do*, quæ *prohibierõ esta prescripcion, y de la data de la dicha
ley segunda, que fue a diez de Nouiembre de mil y quinien-*
8 *tos y quatro annos*: † secus si immemorialis fuisset antea
completa: quia licet consuetudo futura impediri possit,
ius tamen acquisitum ex præscriptione perfecta, & iam
completa, tolli non potest, secundum Paul. de Castro,
*consilio 291. in antiquis, incip. Viso puncto. columna 2. ver-
sicul. nec obstat*: quem sequitur Balbus *de præscription. 5.
parte, quintæ partis principalis, quæstione 7. numero 3.* At
quod d. lex 2. loquatur in præscriptione immemoriali
nondum completa, ex eo deducunt, quod eadem lex eam
interrumpat, vt patet ex ea, ibi: *E interrumpimos la di-
cha prescription*: & ibi: *Y la auemos por interrumpi-
da, &c.*

Sed hæc punctuatio, atque assertio vera mihi non vi-
detur, ex litera d. l. 2. & ibi: *Por auer cogido, y leuado, &c.*
iunctis illis verbis: *Por qualquier tiempo, aunque fusse im-
memorial*: quibus iunctis, omnia præscriptio præterita
9 etiam immemorialis, tollitur, si qua fuisset † atque quod
hoc fieri possit, in specie nostra videtur indubium: tum,
quia alia lex antiquior, scilicet, prima illius tituli 15. Re-
gis Alphonsi XI. anno 1386. lata, inquit, esse leges, qui-
bus cauetur, *Que las cosas del Reyno no se puedan ganar
por tiempo*: & est lex. 6. *titulo 29. par. 3.* Non igitur suffi-
ciebat, nec valida erat præscriptio immemorialis perci-
piendi gabellas contra Regem, etiam ante tempus testa-
menti, *de la Reyna donna Ysabel*, completa, ac proinde
potuit postea eius prædictæ, l. 2. ita declarari, & interrum-
pi prædicta asserta immemorialis præscriptio: tum etiam,
quia cum extet memoria temporis, quo primum ab his
Regnis concessæ fuerunt gabellæ, nempè, Regi Alphon-
so XI. anno 1342. vt constat ex Chronicis Hispaniæ,
supra alia quæstione a nobis adductis, quibus credendum
est, vt probauimus *lib. 3. practic. quæstion. 13. numero 13.*
non potest dici, nec probari vere immemorialis, a dicto
anno 1342. vsque ad datam dictæ l. 2. nempe, anno 1504.
præsertim cum hæc immemorialis esset antea legibus Re-
gijs in Regalibus prohibita, & ex iustissimis caussis, de
quibus in *d. l. 2.* cassata, & interrupta: *Por se en preiuyzio
de los subditos, y bien publico destos Reynos, iniusta, y sin ra-
zon, y dannosa al bien, y pro comun de los subditos, por el
gran danno que ellos de ello reciben.* Quamuis igitur ab il-
la lege interumpatur, id est, & fit ex caussis iustis præce-
dentibus: quibus etiam si iam completa esset, declaratur
cassa, & interrupta, præsertim cùm dici non valeat imme-
morialis ex supradictis, quamuis vt talis allegetur, & pro-
10 bari nitatur. † Fit igitur ex supradictis, quod tamdiu do-
mini vasallorum huius Regni, vel alij, habebũt gabellas,
quamdiu Rex Castellæ voluerit tolerare, nisi titulũ osten-
dant legitimum, tolerantia namque nostri Regis ex iustis
caussis eum mouentibus: *Y las turbaciones, y mouimien-
tos destos Reynos en tiempos passados*, in caussa fuerunt, vt
multi ex supradictis dominis, gabellas perciperent in suis
dominijs, & nonnulli etiam, Rege hoc ignorante, vsque
dum ipsi Reges Hispaniæ tolerantiã ipsam interruperũt
per præfatam legem 2. quo facto, domini ipsi iam non
possunt ipsas percipere, cum Regis sint, ideoque coacti
fuerunt ostendere titulum, si quem habebant sufficiẽtem,
eas percipiendi, & non ostendentes fuerunt condemnati,
vt eas dimitterent, vel emerent, si vellent iusto pretio,
prout aliqui domini inferiores tunc fecerunt, vt constat
ex Auend. *lib. 1. cap. 1. præt. num. 29. & 30. & Azeued. in
l. 2 in princ.*

11 Nulla † igitur præscriptio, siue consuetudo immemo-
rialis allegata, & probata ab his dominis inferioribus per-
cipiendi gabellas Regias, tribuet ipsis possessionem, titu-
lum, aut ius ad gabellas has percipiendas, vt decidit
d. lex. 2. & per eam tenet Auendan. *in 2. parte. capit. 4.
prat. numero 20. & 27.* & Azeued. *vbi supra, num 2.* &
12 Paz ador. *lib. 2 rerum quotid. cap. 3. numero 15.* † Quod
etiam probatur ex *l. 1. in fine titulo 15. d. lib 4. Nouæ Colle-
ctionis Regiæ* ibi: *Y assi mismo lo que las leyes dizen, que las
cosas del Rey no se puedan ganar por tiempo* (scilicet im-
memoriali, nec alio) *se entiendan de los pechos, y tributos a
nos deuidos.* quæ lex est præfati Regis Alphonsi Vndeci-
mi anno 1386. & Philippi II. anno 1566. & sic postquam
ab his Regnis fuerunt concessæ alcaualæ præd. Regi Al-
phonso XI. merito igitur, quod præscriptione, aut con-
suetudine etiam immemoriali præscribi postea non potue-
rint, siquidem iam quidem ante ipsam completam, si qua
introduci potuit (quod negamus) fuit sublata, & inter-
rupta ab eodem Rege Alphonso. Quod autem Rex id
potuerit disponere, & facere, constat ex eadem l. 1. *in de-
cisione præcedente*, dum decidit, *que la iurediccione ciuil, y
criminal, se puede adquirir, y prescribir contra el Rey, y su
Corona Real por possession immemorial, prouandose segun,
y como, y con las calidades que la ley de Toro requiere*: et
postea hoc tempera, & moderatur, *con tanto que el dicho
tiempo de la dicha prescription no sea interrumpido, ni de-
statado por nos, o por nuestro mandado, o otros en nuestro
nombre, natural, o ciuilmente.* Eamdem sententiam
quam fundamus ex *d. l. 1. in fine, & l 2. tit. 15. lib. 4.* pro-
bat etiam Azeued. *ibidem, numero 41. cum seqq.* alios
plures authores citans. Pro qua est quoque *lex 6 titu 29.
parte 3. in versic. E aun decimos.* Eamq; late etiam iure
probat loquens in gabellis, & in omnibus iuribus, & tri-
butis Regalibus Greg. Lopez *ibidem in gloss. Tributos*, &
Didac Perez *in l. fin. titulo 13 lib. 3. Ordinam. col. 1247.* &
esse certissimam, atque ex *d. l. 2. titulo 15. lib. 4. Nouæ Col-
lect. Reg.* probatam, refert post alios, quos citat Lasarte,
de decim. vendit. cap. 19. numero 6. & Girond. *de Gabell.
in 1. parte in princip. numero 43* necnon, & Molina Theo-
log. *in 1. parte, de iust. & iure, disputatione 75 in versic. in
Regno Castellæ col. 457.*

13 Non † obstant modo adducta pro prima parte: quia
ea omnia iure communi optime procedebant, insuper, &
iure nostro Regio in ceteris tributis, de quibus loquitur
d. l. 1. titulo 11. lib 6 nouæ Collect. Reg. nempè, *en portaz-
gos peages, rodas, y castillerias*, non vero in gabellis, hoc
est, *en alcaualas*, quæ nullo tempore etiam immemoriali
præscribuntur, *vt in d. l. 2. titulo 15. libro 4. nouæ Collectio-
nis Regiæ, cum ceteris supra allegatis pro 2. parte.* Et licet
Auendan. *in 2. parte cap. 4. præt. numero 27.* idem dicat
esse, *en los portazgos que en alcaualas* loquitur in hoc
contra expressam dispositionem *d. l. 1. titu. 11.* quæ deci-
dit, *que los portazgos, &c. se pueden ganar por vso de tan-
to tiempo que se puedan ganar segun derecho.* Sed contra
hanc distinctionem iurium, & tributorum, faciunt verba
supra relata *d. l. 1 ad finẽ titul. 15. lib. 4. Nouæ Collectionis*
14 *Regiæ* ibi. † *Y assimismo lo que las leyes dizen, que las co-
sas del Rey, no se puedan ganar por tiempo, se entienda
de los pechos, y tributos a nos deuidos*, dum generaliter lo-
quatur in tributis Regi debitis, quod etiam probauit
prius d. l. 6. titulo 29 par. 3. in versic. *E aun dezimos: por
que los portazgos, peages, &c.* de quibus in *d. l. 1. titulo
11.* tributa sunt Regi debita. Ergo in his videntur supra
dictæ duæ leges Regiæ modo etiam contrariæ dictæ tam-
que *l. 1. titul. 11. lib 6.* probat, hæc posse præscribi tempore
à iure requisito, quod est immemoriale, vt iure communi

rariet. Licet lex *l. 1. titulo 15. libro 4 nouæ Collectio Reg.* contrarium generaliter probat, dum loquitur in tributis Regi debitis: & ibi nuncupatim Azeued. *numero 41.* loquitur in pedagijs Regi debitis: Quomodo igitur sunt intelligendæ?

15 Ipse censeo verba generalia † præcitata *d. l. 1. titulo 15. libro 4.* esse intelligenda de illis tributis, quæ domini vassallorum prætendunt extorquere à vassallis, Regi Castellæ debitis in recognitionem vniuersalis dominij, puta, *la moneda forera que se suele cobrar por el Rey de siete en siete annos, o las alcaualas que estan especialmente expressadas in dicta l. 2. titulo 15. libro 4. pare que no se puedam prescribir por ningun tiempo, aunque sea immemorial*, vel alia, de quibus in *cap. 1. quæ sint Regal. & in l. competit, C. de præscript. triginta, vel quadraginta annorum:* hæc namque sunt impræscriptibilia contra Regem, *vt in d. l. 6 titulo 29. parte 3.* non verò loquitur, nec locum habet *d. l. 1. titulo 5.* de alijs, vt in terminis *d. l. 6.* probat, & tenet Auendan. *in d. 2 parte cap 4 prat. numero 20.* quod etiam insinuant verba *d. l. 1. titulo 15.* ibi: *De los pechos, y tributos a nos deuidos*, hoc est, de illis tributis, quæ non possunt tempore acquiri, prout sunt ea, quæ in signum recognitionis vniuersalis dominij Regi debentur, nempe, *la moneda forera*, & similia: & ita eam l. intelligit Domin. Couarr. *in regula possessor. 1 parte §. 2. sub numero 7. versic. Secunda rerum species, de regul. iur. in 6.* nempè, de his tributis, quæ Principi debentur in signum, & recognitionem supremæ potestatis, & subiectionis. eodem modo dicit esse intelligendum Azeued. *ibidem numero 44.* vbi refert, esse hanc communem opinionem ex Pitto rela o per Villalobos *in suo ærario communium opinion. littera P.*

Ceterum *los peages, portazgos, y rodas, y castillerias,* non sunt huiusmodi, ideoq; possunt tempore immemoriali præscribi, *vt in d. l. 1. titulo 11 libro 6. Nouæ Collectionis Regiæ*, & ibi late Azeued. *& in l. 19 titulo 6. libro 3. eiusdem Nouæ Collectionis Regiæ*, ibi: *Portazgos, y Almoxarifazgos, y estancos, &c.* iunctis verbis statim sequentibus eiusdem l. ibi: *Que no tienen titulo, o præscripcion immemorial, para que de recho las puedan lleuar.* quamuis Azeued. *in d. l. 1. titulo 15. numero 41.* vt prædiximus verba illius l. pechos, y tributos, quæ præscribi prohibentur, ibi exemplificet in pedagijs, censens, ea esse impræscriptibilia: hoc namque verum non est, siquidem præscribi posse tempore à iure requisito, hoc est immemoriali decidit *d. l. 1. titulo 11. lib 6. Nouæ Collectionis Regiæ*, cuius meminisse oportebat Azeuedo, ne contrarium in his pedagijs diceret *in dicta l. 1. tit. 15. num. 41.* de quibus nuncupatim non loquitur *d. l. 1. tit. 15.* Ergo stare non prohibetur, quod in eis disponit *d. l. 1. tit. 11.* nempe, esse præscriptibilia tempore à iure requisito, vel permisso, hoc est immemoriali, sicut cetera iura in eadem l. Regia contenta, præsertim cum idem expresse cautum sit iure communi, nempè, in cap. *super quibusdam. §. præterea, de verb. signif. cum simil.*

16 Ex quibus omnibus iam clare deduci potest, † deceptum etiam fuisse Auendan. *d cap. 4 numero 21. & 27.* dum censet, tertias Regibus nostris competentes ex concessione Summorum Pontificum, non posse præscribi ab alijs tempore etiam immemoriali, quia inter iura Regalia computantur iure nostro Regio: licet enim sint huiusmodi, & in patrimonio Regis incorporata, vt statim dicemus: non tamen eidem sunt reseruata in signum recognitionis, & subiectionis vniuersalis dominij: & non omnia iura Regalia sunt impræscriptibilia: sed alcaualæ, & ea, quæ sibi competunt, & sunt debita in signum dominij vniuersalis, & recognitionem supremæ potestatis, iuxta præcedentem communem resolutionem, & doctrinam: quare has tertias posse ab alijs præscribi tempore immemoriali probat expresse *l. 1. titulo 21. lib. 9. Nouæ Collectionis Regiæ*, tam in præfatione quam in decisione, in illa, ibi: *Cerca de las dichas tercias, y dos nouenos, nos fundamos, y tenemos fundada nuestra intencion contra qualesquier personas, assi Ecclesiasticas, como seglares, que nos tengan, ni muestren tener legitimo titulo, e prescription inmemorial.* In hac vero, ibi: *No teniendo, y mostrando, y prouando tener legitimo titulo o præscription immemorial, las dexen, &c.* Cum enim sint de patrimonio Regis, vt eadem l. prædeclarat, ibi: *De nuestro patrimonio Real en que estan metidas, e incorporadas las dichas tercias*, & sic alienabilia præscribi possunt tempore immemoriali, vt in eadem lege cauetur (quamuis secus sit *en las alcaualas*, quia nuncupatim, & in indiuiduo per *d. l. 2. titulo 15. libro 4.* con-

17 trarium præcipitur;) † ea namque, quæ sunt de patrimonio Regis, quæ ei non debentur in signum, & recognitionem supremæ potestatis, & subiectionis (exceptis solis alcaualis) tempore immemoriali præscribuntur, vt *in d. cap. super quibusdam, § præterea, de verbor. signific* latissimè *Balb de præscriptionib. 2 parte, quintæ partis, principal quæstione 3. communis secundum Iason. in l. Imperium numero 20. ff de iurisdict. omnium iud. c. Domin Couarru. in regula, possessor, 2 par. §. 2 sub numero 8. versicul. Tertia species, de regul iur. in 6. Menchaca de successio creat §. 26. nu. 84. Azeued. in d. l. 1. titulo 15. sub numero 67. cum sequentibus* Quibus fit, vt nostram hanc deductionem merito tenens contra Auendam, ipsum improbet Azeued. *in d. l. 1 titul 15. numero 71.* quam etiam sequitur Girond. *de Gabell. 1. part in princip numero 49 cum sequentibus.* Idem probantes in iure percipiendi, *el seruicio, y montazgo:*

18 † quod quidem immemoriali tempore præscribitur, *vt in l. 16 titulo, 27 libr 9. Nouæ Collectionis Regiæ:* & in salinis, vt hæc eadem immemoriali tempore præscribantur, vt tenet Gregorius Lopez, *versicul Rentas, in l. 6. titulo 29 parte 3. per l. 2 titulo 13. libro sexto, Nouæ Collect. Reg.*

Nec supradictis obstat, quod laici sunt incapaces iuris percipiendi has decimas, vulgo *dichas tertias*, priuilegio Apostolico Regi concessi, nisi allegaretur titulus habitus ante Concilium Lateranense, ione namque probata immemoriali consuetudine, possent laici decimas percipere, *vt resoluimus supra, lib 1. Practic. quæstion. 16. per totam:*

19 † Ergo absque prædictus titulo, laici sunt incapaces, eas percipiendi, & data incapacitate, immemorialis præscriptio, vel consuetudo non iuuat, *vt in cap. 2. & ibi Ioan. And. de præb lib 6. cum simil.* & ita dicebat Montalu. in Repertor. *legum Partita versic decimo*, quod laici ex Regis concessione sunt incapaces percipiendi has tertias: Ergo eas percipere non possunt ex præscriptione immemoriali.

20 Respondemus † namque Primo, quod cum hæ decimæ vulgo dictæ, *Tercias*, iam priuilegio Apostolico Regibus Hispaniæ sint concessæ, & in patrimonium ipsorum redactæ, *vt in d. l. 1 titulo 21. libro Nouæ Collectionis Regiæ*, & sic exierint à patrimonio Ecclesiarum, reputantur vt cetera patrimonialia Regum: ac proinde ab ipsis possunt liberè in laicos transferri, & per ipsos laicos possideri, ac percipi quocumque titulo legitimo, ac proinde sunt capaces ipsarum tertiarum, quamuis quidem ceteras decimas, quæ in dominio Ecclesiarum sunt, & remanserunt pro sustentatione ministrorum ipsarum deputata, possidere, aut percipere non possint absque priuilegio Apostolico concesso ante Concilium Lateranense, vt probauimus cum alijs *d libro 1. Practicar quæstion. 15.* sic est tenendum contra Montaluum *in Repertorio Legum Ordinamenti, litera R. post verbum, item promissit Rex Henricus IIII in additione magna, incip. Item Rex Ioannes II ad finem.* quem refert Lollatie, *de decim vendit capite decimonono, numero uigesimonono*, & Palatium Rub. de eo dubitantem: Ergo & præd. ibi per laicum possunt prædictæ tertiæ tempore immemoriali, vt merito disposuit *d. l 1. titulo 21. lib. Noue Collect. Reg.*

21 Secundo † respondemus, quod allegando titulum habitum ante Concilium generale Lateranense, & probata immemoriali possessione percipiendi decimas, laici sunt capaces ipsarum, etiam quod non sint tertiæ supradictæ, vt resoluimus *d quæst. 16 per totam.* Relinquitur ergo ex supradictis, præscribi posse à laicis tertias Regias, esseque capaces ipsarum præscriptione immemoriali, *per supradicta.*

22 Similiter † etiam priuilegium concessum non soluendi gabellam, seu alcaualam, nec etiam vsus, aut consuetudo immemorialis valet, nec excusat, eam soluere debentem: *si no fuere estando la tal franqueza assentada en los libros Reales de lo saluado, y sobre escrito de los Contadores mayores, de su Magestad vt cauetur in l. 1 titulo decimooctauo, hoc lib. 6. nou. Collect. Reg. per totam.* quã legẽ in ordine 4. in quaterno gabellarũ in hoc citauit, & rectè addaxit Autles, *vbi supra, nu* 4. & Girond. *de Gabell.* 1. *parte, in prin. nu.* 47. & Lassarte, *de decim vend. c.* 19. *nu* 4. *cum seq.* qui *num.* 5 *ad finem*, refert ea Menchi *de success. creat.* §. 10. *num.* 12. & §. 26 *numero* 140. firmam validamq. esse prohibitionem præscriptionis *d. l.* 1. ex cuius verbis excluditur immemorialis consuetudo, nec ea sufficit, quamuis alias ipsa vim priuilegii expressi, & sufficientis soleat habere: cum tamen aliud in casu *d. l.* 1. requiratur vltra priuilegium, nempe, quod sit scriptum *en las libros Reales de lo saluado, y sobreescrito de los Contadores maiores de su Magestad.* quod supplere non potest consuetudo, siue præscriptio immemorialis, vt rectè probat Auend *in* 2. *parte, cap.* 4 *prat. num.* 27 *post Greg. Lop in l.* 6. *verbo Tributos titulo* 29. *parte* 3. & *Lassarte. vbi supra, num.* 6. vbi hoc verum intelligit in gabella, seu alcauala, de qua agimus nam reliqua tributa facilius præscribuntur, *vt in capit. super quibusdam*, §. *præterea*, *de verbor signific.* & bene aduertit Olanus *in Antinom iuris litera P. num* 49. *in fine.* in quo tenenda est distinctio, quam supra hac quæstione adduximus, *num.* 15.

23 Nec etiam proderit allegare, † quod numquam eo loci, in quo exigitur gabella, talis decima soluta, & exacta fuerit, non tamquam consuetudine præscripta, ne obstet d. l. Regia, sed tamquam Regibus Castellæ, & Legionis in eo loco a principio non concessa: hoc namque falsum esse conuincitur ab historia supra in alia quæstione relata, ex qua constat, omnia loca, omnesq. Villas, & Ciuitates horum Regnorum Castellæ, & Legionis, hanc decimam cõcessisse Regi Alphonso XI. Quicumque ergo locus, aut quæcumque particularis persona se liberum, & exemptum a solutione huius gabellæ esse contendant, priuilegium scriptum in Regalibus libris *de lo saluado*, & subscriptum a suis calculatoribus maioribus ostendere debet, aliàs namque ab ea non liberabitur, etiam probata immemoriali possessione, consuetudine, aut præscriptione, iuxta expressam, & principalem decisionem *d l* 4. *del quaderno, hodie d. l.* 1. *titulo* 18. *lib* 9. *nouæ Collect. Regiæ*, vbi expresse ita cauetur, *que ninguna ni alguna ciudad, villa, ni lugar, se escusen de pagar las alcaualas por vso, ni costumbre, aunque sea immemorial, ni por otra razon, ni priuilegio alguno, saluo si las tales mercedes, y franquezas, fueren assentadas, en los libros de lo saluado, de su Magestad, y sobreescritas de sus Contadores mayores*, ita etiam & probat Lassarte, *de decim. vendit. d. cap.* 19. *num.* 7. Et rectè.

24 Quinimo † dubito de limitatione d. l. assignata a Gironda *de Gabell.* 8 *parte, numero* 36. *in fine*, licet eum sequatur Azeued. *in dicta l.* 1. *numero* 26. dum censet, quod si immemorialis hæc consuetudo, cum scientia, & patientia Regis fuerit introducta, vel suorum Auditorum, seruanda erit, nam cum priuilegium ipsum non sufficiat: *sino fuere estando escrito en los libros de lo saluado de su Magestad, y sobre escrito por sus Contadores mayores, como puede guardarse la tal costumbre, aunque sea in memorial, e introduzida conscientia, y paciencia del Rey, o de suis Oydores, pues falta lo demas que se requiere por la dicha ley, que es estar assentada la franqueza en los libros de lo saluado de su Magestad, y sobre escrita de sus Contadores mayores, y la sciencia, y paciencia del Rey, y mucho menos de suos Oydores ninguna cosa iustifica, ni basta para escusarse ninguno de pagar alcauala, pues no basta en esta materia para adquirir vno derecho, ni possession contra su Magestad, aunque sea de tiempo memorial, vt in l.* 2. *titulo* 15. *libro* 4. *Nouæ Collect. Regiæ.* Illa namque patientia Regis non inducit consensum, nec priuilegium sufficiens in futurum, tum quod processit potius ex quadam naturali obliuione, & leuitate præ multitudine negotiorum, & incuria suorum officialium, quam ex mera voluntate indulgendi simile priuilegium: tum etiam, quia etsi vltrò, nec ex proposito id concessisset, non sufficeret, nisi esset adscriptũ in libris Regijs: *De lo saluado, y sobre escrito de sus Contadores mayores*, vt cauetur *in d. l.* 1. *ad finem tit.* 18. *lib.* 9.

25 Dubitari tamen potest, † *vtrum, si consuetudo non soluendi gabellam, non ad personam, nec locum referatur, sed tantum ad rem quandam particularem, de cuius venditione nunquam consueuit solui alcauala, talis consuetudo realis, non verò personalis, vel localis excuset in particulari à solutione gabellæ, exemptionemq. præbeat?* Et non excusare, præstat argumentum ab identitate rationis *d l.* 1. *tit.* 18. *lib.* 9. Si enim consuetudo immemorialis non soluendi alcaualam non excusat personam ipsam, quæ nobilior est multo re vendita, minus excusare debet consuetudo rem ipsam. Secundò, quia si huiusmodi consuetudo realis de qua agimus, excusare deberet, id esset ratione specialis priuilegii, & exemptionis ipsi rei à legibus Regiis gabellarius *sub tit.* 17. *huius lib* 9. concessi, vbi *in l.* 34. cum pluribus sequentibus, & in *titulo* 18. quibusdam rebus conceditur nuncupatum, vt ex venditione ipsarum gabella non soluatur: sed non est ita, quia ibi non reperitur hic casus consuetudinis non soluendi, alcaualam ex venditione alicuius rei particularis exceptus: ergo non valet prædicta consuetudo, nec excusabit à solutione alcaualæ.

Nihilominus tamen contrarium verius esse censeo, & tenendum in praxi: quia etsi casus hic non reperiatur expressus, aut exceptus a nostris legibus contentis *sub d. titulo* 17. & 18 *hoc lib.* 9. reperitur tamen expresse decisus *in l.* 2. *in versiculo De qualquier carga de greda, in fine titulo* 22. *eodem lib.* 9. Et hoc sufficit: fuit enim condita illa lex a nostro Rege Philippo II. quinto die Iunii, anno 1566. vbi agens *de los derechos del almoxarifazgo*, disponit, & præcipit: *Que de las cargas de greda no han de pagar alcauala, porque no se acostumbra a pagar*: ergo habemus intentum, quia exempla non artant regulam, *l damni infecti stipulatio pertinet, in finalibus uerbis, ff de damno infecto*, & quando ratio expressa est in dispositione, in ea comprehendi intelliguntur omnes casus, qui ipsi rationi conueniunt, non quidem per viam extensionis, sed sicut genus comprehendit suas species, vt probauimus *libro* 3. *Practicarum Quæstionum, quæst.* 17 *num.* 80. Accedat *l* 9 *titulo* 18. *libro* 9 *Nouæ Collect. Regiæ*, ibi: *Y adonde huuiere costumbre de cobrar la dicha alcauala, &c.* Loquitur: *De los Comendadores de Santiago, Alcantara, y Calatraua.* ergo à contrario sensu: *Adonde no la huuiere, &c.*

26 Quæ decisio † iustificari etiam potest: quia si valet consuetudo, vt ex certis fructibus nulla soluatur decima, nec eius aliqua portio Deo, & eius ministris, vt pote de fœno, herbis, vel oleo, & similibus, modo ex aliis redditibus superfit iusta sacerdotum sustentatio: idemq. est in consuetudine non soluendi decimas minutas, nempè caseorum, qualis lanæ, vel etiam animalium, & fructuum minorũ, vt cum aliis resoluimus *lib.* 2. *Canonicarum Quæstionum, cap.* 21. *num.* 40. a fortiori debet valere consuetudo, quæ statuit, vt ex venditione certæ cuiusdam rei non soluatur alcauala, præsertim, cum lege prædicta Regia ita expresse cautum sit.

S V M M A R I A.

1 *Gabella, hoc est alcauala, an sit odiosa, vel fauorabilis.*
2 *Gabella, quæ ex contractu debetur, iuri gentium refragatur.*
3 *Gabella, quatenus respicit contractus, & personas, a quibus soluenda erit, est odiosa, & strictè interpretanda, & num.* 5. & 7. *sed contrarium probat Tarlador. vt in num.* 6. *distinguatur, nu.* 8.

4 Omnis

Omnis recessus a iure communi est odiosus.

9 *Reuerentia, quæ a libertis patronis debetur, ex parte patroni continet fauorem, & ideo proroganda ad hæredes extraneos patroni, ex parte vero liberti continet odium, & ideo restringenda, vt hæredes extraneos liberti non comprehendat.*

10 *In dubio contra gabellam est iudicandum.*

11 *In dubio contra fiscum respondens non delinquit, sed intelligi debet quando fiscus agit de lucro captando, priuatus vero de damno euitando, ut in nu. 13.*

12 *In dubio contra Communes locis iudicandum.*

14 *Dubia quæstio in proposito fisci, ut contra eum in dubio sit iudicandum intelligitur, uel respectu iuris, quia sunt plures opiniones, el respectu probationis, uel in casu l. inter pares, ff. de re iudic. & cap. finali, eodem titulo.*

15 *De gabella debito constito, aut ut fraus detegatur, fauendum est gabellæ, & fisco.*

16 *Gabella solutio quatenus respicit personam Regis, quod sit fauorabilis constat in pluribus ex legibus del quaderno de las alcaualas, quarum nonnullæ referuntur nu. 17.*

QVAESTIO VI.

An alcauala sit odiosa, vel fauorabilis censenda.

1 QVæro Sextò: † *An gabella, hoc est, el alcauala, sit odiosa, uel fauorabilis censenda?* Si enim odiosa est, strictè in ea erit procedendum: si verò fauorabilis, amplianda, summisq. fauoribus adiuuanda: Proderit igitur hæc quæstio, & resolutio, quæ in ea erit sumenda, multum in praxi pro intellectu penè totius materiæ huius gabellarum tractatus, & præsertim plurium quæstionum infra examinandarum.

Et videtur prima inspectione, gabellam, seu alcaualam odiosam esse, ac proinde strictè in ea esse procedendum;

2 † Primò, quia gabella, quæ ex contractu debetur, iuri gentium refragatur, *ita Bald. in l. contractus num. 2. C. de fide instrum.* Cum enim seruitus quædam sit, vt post contra naturalem libertatem contractuum, qui eo iure inuenti sunt, *ut in l. ex hoc iure, de iust. & iure,* sicuti hominum seruitutes contra ius naturale esse dicimus, eo enim iure omnes homines liberi nascebantur, *l. ius autem gentium Instit. de iure natur. gen. & ciuili l. manumissiones, ff. de iust. & iure,* benè sequitur, quod gabella iuri gentium refragari dicatur.

3 Secundò, quia † gabella, seu alcauala nostra, quatenus respicit contractus, & personas, à quibus solui debet, odiosa est, in hoc, scilicet sensu, vt strictè, & propriè ea interpretanda sit, quia cum onerosa sit, & iuri gentium ac communi refragetur, minimè enim iusta pretia rerum respectu decimæ Regi soluendæ, ratione contractus, venditionis, vel permutationis celebrati, & tanto minus gaudet in effectu, pretio rei suæ venditor, vel permutator inuitus, cum re vera mallet integro gaudere, cum sit dominus integer rei suæ distractæ: non mirum, si ex hac parte odium contineat,

4 ac proinde sit restringenda. † Omnis enim recessus a iure communi est odiosus, iuxta communem sententiam plurimorum Doctorum, quos ad hoc citat Tiraq. *in præfatione de retractu lignag. num. 6a.*

5 Quibus fit, vt hanc primam partem, † nempe, quod gabella, hoc est alcauala sit odiosa censenda, ac proinde strictè in ea procedendum, tenuerint communiter DD. & in primis voluit Bald. *ubi supra*, dum dicit, statutum Ciuitatis imponens gabellam, strictè esse intelligendum; quem refert, & sequitur Bertach. *de Gabell. 1. parte, num. 18. in princip. volum. 11. tract. diuers.* Et ... tenuit Abb. *consil. 83. num. 2 lib. 2.* *Philipp. Corneus, consil. 181. littera Q. nu. 16. vol. 2. & consil. 199. nu. 17. lib. 1. Ias. in l. fructus, nu. 17. ad finem. ff. soluto matri. Tiraquel. in tractatu de retractu lignag. §. 15. gl. 1. nu. 12. idem in legib. connubial. glos. 1. nu. 19. Aegidius Bossius in sua practica titulo de Vectigal. nu. 10. & 11. Didac. Perez in rubrica. titulo 2. lib. 8 Ordinamenti, pag. 33. in fine, cum sequenti colum. Matienc. in l. 2. titulo 3 lib. 5. noua Collect. Reg. glos. a. nu. 2. Octauian. Cacher. in decis. Pedemont. 4. nu. 7.* est communis sententia secundum Lassarte, *de decim. vend. vbi supra, nu. 31.*

6 Verum Ioan. † Parlador, aduocatus quondam Pintianus, vir quidem perdoctus, *in suo lib. 1. rerum quotid. cap. 3. num. 30. in princip.* agens ex professo de hac nostra quæstione, etsi istorum opinio, in casu, de quo agunt, veram esse censeat, nequaquam tamen ad nostras leges Regias protrahendam esse opinatur: ipsi namque loquuntur in vectigalibus a statutis municipalibus iniunctis: statuta vero odio laborare manifestum est. Nostræ vero leges Regiæ, de alcauala agentes, non statutorum, sed iuris communis naturam sortiuntur, *vt notat Palat. Rub. Introductione rubricæ de donat. inter virum, & vxorem, num. 8.* Ergo tale odium eas non tangit. Resoluit igitur Parlador. contrariam sententiam, nempè, has nostras gabellarias leges odiosas non esse, quia vectigalia à iure communi introducta, non sunt odiosa, sed fauorabilia, *vt in l. 1. ff. de loc. public. fruen.* vbi dicitur *Interdictum hoc publicæ vtilitatis causa proponi palam est, tuetur enim vectigalia, &c.* At quod alcauala contineat publicam vtilitatem, palam est, vt constat ex adductis à nobis supra *quæst. 2. per totam:* & demũ, ne his deficiẽtibus cogatur Regia Maiestas grauioribus tributis subditos onerare, vt inquit *l. 11. tit. 28. par. 3.* hãc opinionem Parladorij sequitur, & latè comprobat Giron. *de Gabell. 5. parte, nu. 2 cum sequentibus*, dicens, nulli esse dubium, veram esse hodie, & defendendam, quandoquidem in totius vniuersi, & Christianæ religionis fauorem conuertatur gabella, & ad defensionem fidei, per ea quæ tradit Montalu. *in l. 50. tit. 6 par. 1. gl. verbo, Franquezas, vers. sed tributum,* & caussa rationis eius indies creuerit.

7 Sed obseruo, † non ob id, quod gabella iusta sit, & ex publicis, & necessarijs caussis adhuc durantibus, immo, & indies crescentibus introducta, ac proinde publicam admodum contineat vtilitatem horum Regnorum, fauorabilis iudicanda sit, cum in pacto suo etiam iusto principio ea parte gabellam soluere debentium contineat odium, & rigorem, ac patrimoniorum suorum aliquam diminutionem, quamuis alio respectu tunc temporis excludi queat odij consideratio propter gratuitam illam, & spõtaneam populi concessionem, de qua *supra, quæst. 2.* nihilominus tamen patrimonia remanent adhuc grauata hoc onere soluendi gabellam. quid igitur dicendum, & tenendum est in hoc passu?

8 Mihi pro vera resolutione huius quæstionis, † & concordia opinionum, videtur ita distinguendum: quod gabella, seu alcauala, de qua in nostris legibus Regiis, quatenus respicit contractus & personas, a quibus solui debet, odiosa sit in hoc, scilicet, vt strictè ac propriè eã interpretemur, quia cum onerosa sit, & iuri gentium, & communi refragetur, vt probauimus, & tenet præterea decisio Pedemont. *vbi supra.* constat esse strictissimi, & in hac consideratione rectè procedit, accipienda, & obseruanda est communis sentẽtia DD. primo loco supra adducta; quatenus vero gabella seu alcauala respicit Regis personam, eiusq. fiscum, cui ipsa debetur, & in cuius fauorem concessa fuit, fauorabilis dici debet, atque est. Et in hoc sensu accipienda est secunda opinio præfata contraria Modernorum.

9 Sic etiam videmus, † quod reuerentia, quæ a libertis patronis debetur, ex parte patroni continet fauorem, & ideo prorogãda ad hæredes extraneos patroni, ex parte vero liberti continet odium, & ideo restringenda, vt hæredes, & extraneos liberti non comprehendat, iuxta gloss. communiter approbatam, de qua per Couar. *lib. 1. variar. resolut. cap. 11. num. 3.* vbi & alia exempla hoc continentur, & secundum Lassarte, *vbi supra, sub dicto numero 31.* qui in terminis gabellæ pdictã distinctionẽ prius applicuit, &

teouit, quæ meo iudicio vera est, & tenenda, & cum ea trāsire vid.tur Azeued. *in l.1.nu.21.tit.27.hoc lib.9.*

10 Exeuius † quidem distinctionis primo mē bro deducitur, quod in dubio contra gabellam, & si contra alcaualam erit iudicādum secundum Bart. *in l si pupillus in principio.nu.3.ff.ad leg Falcidiam*, tenet, quod vbi concurrunt in vno actu duæ caussæ, inspiciēda est, quæ minuit gabellam, *Ausbar. consil.264. Præmittendam. Angel.consil.9. Corneus d.consi.199 colum.4.in vers. Et facit pro prædictis, vol.1. & consil.106 littera D & consil.194.litera H lib.4. Iason, in l.1.num.7.ff.si ex noxal.caus.agatur. Decius consil 457.nu.8.* quos sequitur Crauet. *consil. 231. in fine de. eis Pedemont. supra citata, num.5.* & Lassatte, *vbi supra, nu.31. ibi: itaque si gabella.*

11 Nec mirum id † videri debet, cum pro regula iuris habeamus, eum non delinquere, qui in dubiis quæstionibus contra Fiscum facilè responderit, *vt in l. non puto, 10.ff.de*
12 *iure fisci, & ibi glossa, & Doctores.* † Idem est contra communem loci *secundum Bonifac. in tractatu malef. in princip.*
13 *numero 5.fol.mihi 224* † Verum debet intelligi, quando Fiscus agit de lucro captando, & priua us de damno euitando (vt contingere videtur in exactione gabellæ) secūdum Doctores in proprio loco: est communis, & magis communis sententia, secundum Anto. de Fran. *de pignor. 2 parte, membro 4.numero 118.* testatur etiam communē Anton. Gomez. *in l.9 Tauri, num. 25.* refert plures eos sequutus, loquens in pœne *Beccius consil. 52 num. 19.*

14 Dubia † autem quæstio in proposito d. l. non puto, intelligitur vel respectu iuris, quia sunt plures opiniones, vel probationes, vel in casu *l. inter pares. ff. de re iudic. & c. fin eodem titulo*, secundum Roder. Suarez. *in proœmio legum fori ad finem.*

15 Ex secūdo † autem membro præfatæ distinctionis deducitur, quod constito de debito gabellæ: aut vt fraus aliqua detegatur, de eius solutione, & doli detectione agatur, fauendum est gabellæ, & fisco, cum fiscalis ratio, & militibus, & priuatis, ipsisq. templis, & cunctæ Reipublicæ vtilis, & necessaria sit, *vt in Authent. de mandat. Princip. §. publicorum, col.3.* quo fit, vt omnes leges quaterni gabellarum, quæ hominum fraudibus in vectigalium conseruationem diligenter occurunt, & alcaualam tuentur, æquissimæ sint, & vt fauorabiles animabus subditorum, & Regio patrimonio sustinendæ: & ita intelligenda est *d.l.1.ff. de loc. publ. fruend.* in uerbis prænarrandis.

16 Quod † autem gabellæ solutio, quatenus respicit Regis personam, eiusq. fiscum, sit fauorabilis, *vt prædiximus*, ex pluribus comprobari potest, quæ ex legibus *del quaderno de las alcaualas* euidenter constant, in quibus materia hæc soluendi alcaualam Regi, eiusq. fisco ex omnibus uenditionibus, & permutationibus hominum pluribus fauoribus condecoratur atque fulcitur, præter regulas iuris communis, qui si sigillatim referendi nunc essent, prolixum uideretur, & nihil vtilitatis adferret, prætterquem, quod haud necessarium foret, dum sufficiet ad comprobationem supradictorum inspicere ipsasmet leges.

Nihilominus tamen duo, vel tria hic breuiter subiiciā, ex quibus poterim lector id satis intelliget: & primo considero casum *l.120.del quaderno, hodie l.31 titulo 19.hoc lib. 9. Nouæ Collectionis Regiæ*, de qua supra egimus, quæst.2. qua cauetur: *Que el vendedor, y comprador, sean obligados a denunciar, y hazer saber al alcaualero dentro de ciertos dias la vēta, y trueque de que se deue alcauala, y pagarla, declarādo por granado, y por menudo, &c. so pena del doblo* oō, n. sufficit publicè contrahere, & bona fide, vt satisfactū sit legi: sed requiritur denunciatio prædicta, sub pœna dupli: at hoc valde fauorabile est fisco, eoq. tendit, vt desidia, & negligentia exactorum, non noceat Regi, eiusq. fisco, nec venditoribus, & permutationibus pr... Duplici ergo onere lu grauantur, nempè, vt venditiones a se factas exactoribus, siue publicanis intra quintum diem denuncient, notamque faciant, aut alcaualam soluant intra præd. terminum. Quinimo emptores ipsi eamdem notificationem facere tenentur intra triduum sub eadem pœna, licet respectu contrahentium gabella sit odiosa, cum tamen respectu Regis, eiusq. fisci, sit res fauorabilis, meritò istæc omnia introducta, & iustissimè decreta sunt, quoties gabella debetur.

Secundò comprobatur ex pluribus specialibus, quæ eisdē legibus *del quaderno de las alcaualas* introducta sunt, earum iudiciali exectioni iuxta ordinem procedendi, hoc est, in ordine iudiciali, *en pleytos de rentas Reales*, præter aliarum caussarum ordinem, quæ patent ex toto *titulo 7. del orden iudicial en pleytos de rentas Reales, hoc libro 9. præcipuè a lege 4. cum sequentibus, eiusdem tituli*, quæ longum, & laboriosum esset enumerare.

Tertio idem manifestè deducitur ex quampluribus legibus *tit.8. de las rentas Reales, y que ninguna persona las vsurpe, ni haga por donde vengan a valer menos:* ibi enim maximis pœnis afficiuntur delinquentes contra Regem & fiscum, in hac materia redditruum Regalium, & cōtra vsurpantes, & defraudantes hac tura.

S V M M A R I A.

1 *Gabella à quo tempore deberi incipiat, an à tempore celebrati contractus, traditionis, vel pretij soluti? cum pluribus sequentibus: resoluitur num. 16 cum sequentibus, quod à tempore contractus celebrati & num.26. referuntur auctores hanc partem tenentes.*
2 *Venditio perficitur traditione rei venditæ.*
3 *Terminus solutionis pretij currit à tempore traditionis rei venditæ.*
4 *Terminus solutionis dotis soluendæ non incipit currere, nisi à die nuptiarum.*
5 *Leges Regiæ, quibus probari videtur, gabellam à tempore traditionis deberi, & non antea, sed eis respondetur numero 27.*
6 *Gabella quando iure communi ex sola conuentione debetur, solui debet in loco conuentionis & contractus.*
7 *Gabella ex permutatione à tempore traditionis debetur.*
8 *Traditio vera, vel res alia, quæ pro traditione habeatur requiritur ad debitum gabellæ.*
9 *Cessio pro traditione habetur, quando venditur ius, vel actio, idem quando venditur sors, dubius euentus, vel iactus retis, idem in omnibus iuribus incorporalibus venditis, vt in num.10.*
11 *Quando res venditur periculo emptoris ante traditionem, hæc conuentio pro traditione habetur.*
12 *Mora venditoris (qui pretium accepit, vel fidem de eo habuit in tradendo rem venditam) habetur pro traditione quo ad debitum gabellæ.*
13 *Cum per aliquem stat, quo minus aliquid fiat, habetur pro facto, quo ad eius præiudicium, idem in conditione adimplenda statutum est, vt in num 14.*
15 *Traditio non est necessaria in venditione facta in fauorem Ecclesiæ, vel Reipublicæ, quia in eas statim celebrato contractu transfertur dominium absque traditione.*
16 *Emptio, & venditio solo consensu perficiuntur.*
17 *Gabella à legibus Regijs, debetur ex contractu venditionum nuncupatim, non verò imponitur hoc onus generaliter alienationi cuicumque.*
18 *Perfectio emptionis & venditionis triplex est, vt hic, & in num.19.*
20 *Emphyteuta vendens emphyteusim sine consensu domini, non cadit in commissum, nisi demum sequuta rei traditione: idem obtinuit in feudi alienatione, vt in num.21.*
22 *Redhibitoria actio statim competit ex die venditionis, nec traditio exspectatur.*
23 *Terminus nouem dierum ad retractum iure sanguinis, iure Regio concessus computatur ex die venditionis.*
24 *Laudemium potest peti statim facta venditione, etiam si sit lis super traditione.*
25 *Leges Regiæ ex quibus probari videtur gabellam deberi ex die venditionis ante traditionem*
28 *L.1.C. de nundinis, priuilegium non cessat, si tempore nundinarum factus fuerit contractus, & non traditio.*

35 Gabella ex contractu puro emptionis, & venditionis statim debetur, licet dominij translatio, vel ius percipiendi fructus dilata sint in aliquod tempus, & præsens gabellarius eam habebit, non vero futurus illo tempore, vt in numero 30.

31 Gabella ex contractu venditionis habita fide de pretio celebrato statim debetur, nullo interusurio medij temporis venditori soluto, nec soluendo, nec venditor liberabitur in hac specie cedendo actionem gabellario vsque ad quantitatem decimæ contra emptorem, vt in num. 32.

33 Gabella ex venditione census redimibilis super mei bonis impositi in fauorem tertij statim debetur, & peti potest.

34 Gabella ex censu emphyteutico redimibili statim debetur, & peti potest antequam redimatur, sed verius, & tenendum est contrarium, vt hic.

35 Gabella non debetur ex re in censum perpetuum irredimibilem concessa.

36 Gabella tamen debebitur in præcedenti specie, si postea ex partium consensu redimatur talis census, & debebitur gabellario illius temporis.

QVAESTIO VII.

An à tempore venditionis, vel traditionis alcauala debeatur, & peti possit?

1 QVæro Septimò: † *A quo tempore incipiat deberi gabella, hoc est el alcauala, an à tempore celebrati contractus traditionis, vel pretij soluti, hoc est, an ex sola venditione debeatur gabella, an etiam requiratur traditio.*

Et videtur Primò dicendum, tam iure communi, quam Regio, gabellam debitam pro venditione rerum, non nisi cum traditæ fuerint, vel pro traditis iure habitæ deberi,
2 aut peti posse iure communi, † quia traditione rei venditæ perficitur venditio, *vt in l. 1. iuncta glossa, verbo, Perfectam, C. de iure fisci, lib.* 10. de qua late egimus in nostro tractatu de iuramento confirmat. 3. par. cap. 15. sub num. 23. vers. quartor & text. etiam in l. si quis alienam, ff. de act. empt. vbi iuncta gloss. 1. deciditur, quod si aliquis alienam rem vendiderit, & medio tempore hæres domino rei extiterit, cogitur implere venditionem tradendo rem.
3 Hinc † est quod si emptor astringeretur ad soluendum pretium intra duos menses à tempore contractus, non currit tempus, nisi a die traditionis rei venditæ, vt per Bart. Bald. Angel. Paul. & Ias. in l. si cui legetur, in princip. ff. de legat. 1. Tiraq. de retractu Lignag. §. 1. glo. 2. num. 41. cum sequ. & glo. 10. num. 108. per l. tali stipulatione, in princip. ff. de iure dot. † Vbi promissio dotis soluendæ anno proximo, intelligitur non quidem de anno proximo à die promissionis, sed à die nuptiarum annum esse numerandum concordat l. 10. tit. 11. par. 4. de quo Tiraquel. vbi supra, & Anton. Gomez. in l. 70. Tauri, num. 16. col. 3. illius numeri in princip. & quod ante traditionē venditio non sit perfecta, probatur ex decisione *l. quoties, C. de rei vendic.* vbi in re duobus vendita, præfertur ille, cui primo tradita fuit.

Secundo, quia cum ipsamet venditio respectu contrahentium ante traditionem firma quidem non sit, cum re integra ante traditionem contrahentes possint a conuentione discedere, *vt ff. & C. quando liceat ab emptione discedere,* merito, vt neque gabellæ obligatio ante traditionem firma, & incommutabilis non sit, cum huiusmodi non maneat ipsa venditio, quæ est causa efficiens, & productiua obligationis gabellæ.

Tertiò, & in terminis nostræ quæstionis, iure communi attento, hanc partem probauit Bald. *consil. 243. incip. Tempore, & consil. 253. incip. Licet ista allegationes, lib. 4.* vbi late, & scienter hoc disputat; quem refert Tiraquel. *de retractu linag. §. 1. glossa* 2. *num.* 46. & Pelaez *de maiorat. 4. par. q. 24. num. 4.*
5 Iure Regio eadem prima pars, nempe, quod ex sola venditione rei ante traditionem non debeatur gabella probari videtur ex lege 116. *del quaderno de las alcaualas,* ibi: *Para las acabar de vender, y entregar en otra parte,* & statim, ibi: *O se vendiere, y entregare fuera del lugar de do lo saco basta vn mes,* quæ lex hodie est *l.* 40. *tit.* 10. *hoc lib.* 9. idem probatur *l. 105. del quadern,* ibi: *Y si en el lugar de sennorio se vendieren, y entregaren,* quæ est hodie lex 17. *tit. 17. hoc lib 9.*

Secundo, quia clare consideratur traditio rei venditæ, ad hoc, vt in vno vel altero loco gabella debeatur, *in l. 73. quaterni, hodie l. 18. titulo 12. hoc lib. 9 & in l. 112. hodie l. 5. tit. 17. hoc lib. 9.* dum igitur d. leges obuiare intendunt fraudibus, quæ facile ex traditione contingere possent; saltem tacitè innuunt, & necessariam esse traditionem ad hoc, vt gabella debeatur: aliàs namque si sola venditio sufficeret, quorsum leges præfatæ agerent de obuiando fraudibus, quæ extrahendo rem de vno loco ad alium, ad traditionem faciendam occurrere possent, atque contingere? Taciti autem, & expressi idem est iudicium, *l. cum quid, ff. si cert. petat.*

Nec supradictis obstat *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* ibi: *Los vendedores paguen el alcauala,* & ibi: *De todo el precio porque vendieren, &c.* quia verbum, *vendieren,* in ea lege positum, intelligi debet cum effectu, *l. fin. §. docere, ff. ne quis cum qui in ius voc. est, vi eximat, & in cap. perlatum, de cleric. non resid* & non dicitur res vendi cum effectu ante traditionem, *vt in §. vendita, Inst. de rer. diuis. & in cap. cum Ioan. in princip. de fide instrum. Tiraquel. de retractu lignag. §. 1. gloss. 2. num. 44. & gloss. 10. num. 110.*

Secundo respondetur, quod quamuis d. l. 1. traditionis non meminerit, non tamen ideo probat, traditionem nō requiri: quia tantum decidit, quod venditores soluant gabellam, & ab eis exigatur decima pars pretij, quo res vendita fuerit, immò recipere videtur eamdem iuris interpretationem, nempe, sequuta traditione, & sic ex venditione perfecta: si enim non traditur res, nec pretium soluitur de quo debet solui gabella, nunquid ex nummis proprijs vēditoris? Minimè, esset enim hoc absurdum nimis, & valde onerosum; cum tantum lex dicat: *De cada diez vno de todo el precio porque vendieren:* At precio non soluto, nec re tradita, non dicetur solui gabella de pretio, sed de alijs pecunijs. Ergo præsupponere, atque innuere videtur hæc lex, quod ante rei traditionem, & pretij numerationem, gabella non debeatur, nec soluenda sit.

Nec etiam obstat, si aliquis obiiciat *l. 112. del quaderno de las alcaualas, hodie l. 5. tit. 17. lib. 9. Noua Collect. Regia,* quatenus regula *el pagar el alcauala por la entegra, vēdiendo se la cosa en vn lugar, y entregādose en otro en las vētas solamente de las cosas muebles, y se mouentes;* Ergo secus est in immobilibus, & sic in iis contrarium decidere videtur argumēto *l. cū prætor, ff. de iudic. cum simil.* præcipuē cū *lex 101. del quaderno, hodie l. 9. 10. & 11. d. titulo,* loquētes in rebus immobilibus venditis, non faciant mentionē traditionis, nec de ea loquantur, sed hoc vnum disponūt, quod soluatur gabella, vbi sita sunt bona immobilia: Cum igitur diuersæ leges sint stabilitæ, atque latæ super solutione gabellæ rerum mobilium, & se mouentium, ex vna parte, & immobilium ex altera, diuersum ius voluerunt inducere in hoc inter bona mobilia, seq. mouentia, atque immobilia. Sed hoc non obstante, dici potest, in immobilibus etiam requiri traditionem, ad hoc, vt debeatur gabella, sicut in mobilibus, & se mouentibus, quia licet hæ leges postremo allegatæ nihil dicant de traditione immobilium, nec etiam decidant, vt soluatur gabella de solo contractu venditionis immobilium, nec in loco contractus, non tamen potest congrua ratio differentiæ assignari in hoc inter prædicta bona: cum ius, & obligatio soluendi gabellam sit idem, & in vtrisque bonis militet eadem ratio: ergo, & idem ius statui debet in eisdem, *l. illud, cum simil. ff. ad leg. Aquil.*

Accedit alia consideratio assumpta ex eadem l. 112. dum enim dicit: *Que se pague el alcauala do estam la cosa vendida:* idem sentire videtur, ac si diceret: *Donde se entregare,* quia bona immobilia alibi tradi nō possunt nisi vbi sita sūt

fine verè, fiue per actum fictum traditio fiat. Ideoq. cauen
do lex, quod foluatur gabella, vbi bona immobilia fita
funt, vt fa fuit fecundum naturalem rationem cauere, vt
foluatur gabella, vbi traditio fuerit facta, quandoquidem
alibi tradi non poffunt; nec opus fuit alia expreffione, cũ
tacitè neceffario hoc infit, quinimo fuperfluè, & minus a-
ptè fimilis expreffio traditionis fieret.
6 Denique, † cum iure communi, quando ex fola conuen
tione debetur gabella, foluitur in loco ipfius côuentionis,
& contractus, *Abb. & Felin. in cap. fin. de foro compet. &*
cum d. l. 101. hoc innouauerit, cauendo, folui gabellã rerũ
immobilium venditarum in loco vbi ipfæ fitæ funt, & fic,
vbi neceffario tradendæ erant, videtur legem hanc, quo
ad folutionem gabellæ huiufmodi rerum, ad plus refpexif
fe, quam ad conuentionem ipfam, nempè, ad rés ipfas
immobiles, & traditionem ipfarum, potius ergo vide-
tur fouere ea lex hanc partem, quam ei contradi-
cere.
Et ne etiam auctoritate careamus in hac parte, eã proba
runt, & tenent duo Regnicolæ non contemnendæ aucto
ritatis: nempè Montaln. *in l 61. gloffa vnica, ad finem tit. 5.*
par. 5. & D. Caftellus *in l. 70. Tauri, in glof. Y el alcauala, in*
addit. necnon, & nouiffimè Villabolos *in ærario commu.*
opinion littera E nu 3 in fine.
7 Et retenta hac opinione, † idem dicendum effet in con
tractu permutationis, & cambij, vt in ipfo quoque tradi-
tio vera, vel per actum fictum requiratur, ad hoc, vt gabel
la debeatur, & peti poffit, præmaximè attento iure com-
muni; tum, quia eft côtractus innominatus, do vt des, vbi
ex verbo, dare, obligatur contrahens ad dominij transla-
tionem, *vt in l 1. ff. de rerum permut.* quæ translatio fieri
non poteft abfque traditione, tum etiam, quia fine imple
mento, & traditione permutatio iure communi non pro-
ducebat actionem, nec eam habebat alter, qui ex fua parte
non adimpleuerat, *l. ex placito, C. de rerum permutat.* quã
uis iure noftro Regio aliud fit, vt alibi docuimus.
8 Quod autem prædiximus, † videri requiri traditionem
rei venditæ, ad hoc, vt debeatur, & peti poffit gabella, in-
telligendum eft (vt fupra quoque innuimus) *O otra cofa*
que fea auida por entrega: veluti fi ius, vel actio vendere-
9 tur, *vt in tit C. de hæredit. vel act. vendit.* † Tunc enim cef
fio pro traditione habetur; idem quando venditur fors,
10 euentus dubius, vel iactus retis, † & denique in omni-
bus iuribus incorporalibus venditis, *gloffa in l. fin C. quan-*
do fifc. vel priuat. & in l. finali in princip. in gloff. verbo,
portionib ff. de donat Bart. & Bald. in l 1. C. de actionib. &
11 *oblig.* † Similiter etiam, quando res venderetur periculo
emptoris ante traditionem *l. cum emptor, ff. de refcind. vẽ*
dit. l. fin C. de peric & commod. rei vend. quia tunc habe-
tur res pro tradita ex illa conuentione, *vt in d. l. cum em-*
12 *ptor, in fine.* † Similiter, pro traditione haberetur, fi vendi
tor, qui recepit iam precium, vel habuit fidem de eo, nol-
let rem tradere, quia huiufmodi vẽditor eft in mora, quin
etiam debet vfuras, de quibus *in l. curabit, cum materia,*
C de action emption & l Iulianus, §. ex vendito, ff. eodem
titulo, & in præiudicium moroſi vẽditoris habetur res pro
13 tradita. † Cum enim per alium ftat, quo minus quid fiat,
pro facto habetur in eius præiudicium, iuxta quamplu-
rima iura, & nonnullos auctores, quæ in hoc congerit Ti-
raquel. *de retractu lignag. §. 15. gloff. 2. numero 7.* & non
habetur pro obftaculo, quod debitor gabellæ, fibimet
imponat, argumento *l. fi bonæ fidei, ff. de noxal.* nec il-
lud quod ipfe remouere poteft, *l. qui poteft, ff. de reg. iur.*
14 *cap. finali, de elect.* † Et conditio habetur pro completa,
cum ftat per eum, qui eam implere poteft, *l. Labeo fcri-*
15 *bit, ff. de contrah. emptione.* † Denique traditio non eft ne
ceffaria in venditione facta in fauorem Ecclefiæ, vel Rei-
publicæ, quia in eas ftatim, celebrato contractu, tranf-
fertur dominium abfque traditione, *vt in l. inter diuinum,*
C. de Sacrofanct. Eccleſ. & fic in reliquis fimilibus cafi-
bus.
16 Superioribus † tamen in hac quæftione adductis non
obftantibus: contrarium verius eft, atque in praxi pro-
culdubio tenendum: immo quod ex tempore contra-
ctus mutuo confenfu celebrati & perfecti, etiam ante rei
venditæ traditionem, & pretij folutionem debeatur, & pe
ti poffit gabella, idq. fequentibus fundamentis.
Primo, quoniam emptio, & venditio folo confenfu per
ficitur, non quia iuris gentium fit, vt videbatur innuere *l.*
1. §. fin. ff. de contrah. empt. fed quia ita iure gentium, vfuq.
receptum fuit, vt cum de re, & pretio purè conueniffet,
emptio, & venditio effentialiter intelligeretur effe perfe-
cta, quamuis nec traditio rei, nec folutio pretij fubfeque-
retur, *vt in princip. Inftit. de empt. & vendit. iuncto prin-*
cip. Inftit. de oblig. quæ ex confenfu nafcuntur; & in §. perfi
ciuntur, Inftit de donat l. 1. ff. de rerum permut. & in l. 2.
de contrah empt. l. 1. 2. 6. 7 & 8. tit. 5. parte 5. Tiraquel. de
retractu lignag. §. 1. gloff. 2 numero 41. eft communis Do-
ctorum fententia, vt ex alijs affirmat Laffarte, *de decim.*
vend. cap. 3. num. 6. vbi quod pretij numeratio, & rei ven
ditæ traditio, quæ in venditionibus fieri folent, & debent,
non ad fubftantiam contractus, fed ad exfecutionem per
tinent; id quod & ceteri fatentur.
17 Accedat, quod fi hic ageremus, & lex onus alcaualæ im-
ponens loqueretur de alienatione, merito vt traditio re-
quireretur: fed cum non dicat, gabellam deberi ex aliena-
tione rerum, fed ex contractu venditionis, conftat non re
quiri, nec expectari debere traditionem ad debitum, &
petitionem gabellæ: fed fatis effe, quod venditio mutuo cõ
fenfu celebrata fit, tam etfi, nec folutio pretij, aut tradi-
tio interceſſerit, ex regula iuris apertiffima, & fignificatio-
ne verborum in propofito tradita, & explicata *in l. aliena*
tum, in princip. ff. de verb fignific. vbi ita fcribitur: *aliena-*
tum non propriè dicitur. quod adhuc in dominio venditoris
manens: venditum tamen certè dicetur: ex quibus verbis
iam clarè conftat, id propriè effe venditum, quod etiam
manet in dominio venditoris, quia res non fuit tradi-
ta.
18 Eft namque triplex perfectio emptionis, & uenditio-
nis. Vno modo, ex quo non poffunt difcedere contrahen-
tes, *vt in l ficut ab initio, C. de action. & obligat.* fecundum
quem modum emptio etiam conditionalis, eft perfecta.
Secundo modo, quando eft pura quo ad periculum. Ter-
tio modo, quando res traditur, tunc enim dicitur plus per
fici adhuc, fiue impleri, *ita gloff. in l 1 uerbo, Poft perfectã.*
C. de pericul. & commod. rei uend. fimilis *in princip. gloff.*
1. Inftit. de emption & uendition. & vtrobiq. communiter
Doctor. & late per Matth. de Affl. *decif. Neapolitan.*
180 *per totam.* & Domin. Couarru. *in Practicis Quæft. ca*
pit. 3 fub numero 6 ubi ampliat, ut etiam in rebus uendi-
tis ad menfuram, ante menfuram adhibitam, obliga-
tio perfecta fit ad hunc effectum, ut non fit locus pœnitẽ
tia.
Cum igitur noftræ leges Regiæ gabellarum fimpliciter
de uenditionibus loquantur, fimplicem actum uenditio-
nis requirunt, ut debito gabellæ locus fit, ut in terminis
refpondet Modern. Parif. *in Confuet. Parif tit. 1. §. 22. nu.*
40. in fine, ubi fecus effe dicit in iuribus, & oneribus feuda
libus, quia hæc principaliter refpiciunt translationem feu
di, & mutationem uafalli, *Io. Garfia de expenf. & melior.*
cap. 18. quos refert, & fequitur Laffarte *de decim. uendit.*
c. 3. nu. 8 & iterum c. 14. nu. 13.
Fit igitur ex his, quod fola uenditio, mutuo confenfu ce
lebrata, fufficit ad hoc, ut gabella debeatur, licet folutio
pretii, uel traditio rei uenditæ non interceffiffet, cum hic fit
primus perfectionis modus ipfius contractus emptionis,
19 & uenditionis. † Et eft perfectio effentiæ, ut fcientiffimè
probat Francifc. Aret. *in l. fi fideiuffor, §. meminiffe, colum.*
2. uerf fuper 2 ff. de legat. 1. quem refert, & fequitur Tira-
quel. *de retract. lignag. §. 1. gl. 2. nu. 48.* & de hoc modo per
fectionis folum loquuntur leges noftræ Regiæ gabellarũ:
non uero de ceteris duobus, quia, ut prædiximus, rei uẽdi
tæ traditio, & pretii conuenti folutio non tam uenditio-
nis effẽtia, & perfectio eft, quam eius exfequutio: hinc cef-
fant propè omnia fundamenta contrariæ partis, cũ ipfa
procedãt quo ad alios actus, & effectus iuris, in quibus re
quiritur traditio: nõ tamẽ fine ea uẽditio præcedẽs eft nul
la, fed potius ualida, & efficax, quo ad fui pfectionẽ, & u-
torem

solem, respectu aliorum effectuum, ut gabella debeatur.

20 Sic etiam † procedit communis sententia Doctorum, quæ habet, emphyteutam vendentem emphyteusim sine consensu domini in commissum non cadere, nisi traditione sequuta, vt eam latè probat & sequitur, professus esse communem Anton. Gom. *in l. 45. Tauri, nu. 94.* estq. communior, vt plures allegans, resoluit Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. glossa 2. num. 43. Iulius Clarus lib. 4. recept. Sent. §. emphyteusis, quæst. 13.* Lex namque finalis *C. de iure emphyt.* quæ prædictam pœnam imponit, potius respicit alienationis effectum, quam venditionis, vt constat ex ipsa, paulo post princip. *ibi: alienare, vel ius emphyteuticum in alium transferre.* Neque obstat, quod interius eadem *lex in ver. Minime,* loquatur, per verbum, *vendere vel ius emphyteuticum transferre,* quia debet intelligi de alienatione iuxta præcedentia, & subiectam materiam, hoc est, de venditione, per quam transfertur dominium, *vt in d. l. alienatum, ff. de verbor. significat.* quorum ratio in promptu est: nam per nudam venditionem absque traditione, non præiudicatur domino emphyteusis, cum ipsa ad alium possessorem nondum transierit, sed tunc demum, cum dominium

21 traditione transfertur. † Idem obtinet in feudi alienatione, nempè, vt feudatarius non cadat in commissum ex sola venditione sine traditione, vt pluter allegans resoluit Tiraq. *de retractu lignag. §. 1. glossa 2. nu. 45.* quem refert, licet corrupte Lassar. *vbi supra d. cap. 3. sub num. 7. ad finem.*

22 Secundo, eadem verior, & recepta sententia probatur argumento tex. *in l. sciendum in fine, cum l. sequenti. ff. de ædilit. edicto,* vbi actio redhibitoria, quæ ratione contractus datur (sicut, & gabella debetur) statim competit ex die venditionis, nec rei traditio exspectatur: cum enim actio datur ratione alicuius actus, tempus actionis ex die

23 illius actus computatur, *l. aut lex, ff. ad leg. Aquil.* † Hinc est etiam, vt terminus nouem dierum a iure nostro Regio datus ad retrahendum rem iure sanguinis, &c. computetur ex die venditionis, non verò a die traditionis rei venditæ, vel pretij soluti, cum leges Regiæ, de hoc agentes, simpliciter de venditione loquantur (sicut leges gabellarum) quod in Francia maiori ex parte obseruatur, iure optimo, secundum Tiraq. *vbi supra, num. 48.* & iterum, *§. 1. glossa 10. num. 111. cum seqq.* sequitur Montalu. *in l. 13, glossa magna versic. Item quæro à quo tempore. tit. 10. lib. 3. for. leg.* & cum communiori sententia resoluit Matienc. *in l. 7. glossa 6. num. 3. tit. 11. lib. 5. Nouæ Collectionis Reg.* & cum eo Lassar. *de decim. vendit. cap. 3. sub numero 4. & nos late lib. 1. Pract. quæst. 152. per totam.* & post nos sequitur Molin. *de iustit. & iure, 2. par. Disputatione 337. column. 503. versic. ex eadem definitione.*

24 Et in omnibus terminis, iure communi attento, hanc 2. par. probat Masuer. *in sua pract. tit. de retractu, col. vltim. in versic. Item pone emptor, versic. Quid de domino:* nempè, quod dominus potest petere laudemia ex huiusmodi venditione ante traditionem, etiam si lis sit inter emptorem, & venditorem super traditione rei: sufficit enim (ait ille) rem esse venditam, *l. 1. & 2. C. de rescind. vendit.* imò verò Stephan. Bertrand. *consil. 419. Viso casu lib. 1.* respondet, in hac specie deberi laudemia, etiamsi contrahentes ante traditionem discesserint à contractu: (hoc tamen verum intelligo, vt primum dicemus, quando ex interuallo fit discessus, secus si in continenti) & supradictos refert, & sequitur Tiraquel. *d. gl. 2. num. 48.* licet enim emptor non sit dominus rei emptæ ante traditionem, competit tamen ei actio ad rem sibi tradendam, & dominium in se transferendum, si venditor erat dominus, *l. ex empto in princip. ff. de actione empt.* & *l. in conuentionalibus in fine ff. de verb. obligat.*

25 Sed, & iure nostro Regio eadem secunda sententia verior, & tenenda probatur, vel maximè, *in l. 1. titul. 17 hoc lib. 9. Nouæ Collectionis Regiæ,* in illis verbis: *Los vendedores,* & ibi: *De todo el pretio porque vendieren, &c.* ex quibus deducitur manifestè, quod hæc alcauala non ratione traditionis rei venditæ, vel pretij soluti, debetur, & soluenda est, sed ratione contractus venditionis: nec potest suppleri, & intelligi hoc verbum, sequuta traditione, vel pretij solutione, quasi requisita pro vltima perfectione eiusdem contractus, vt pro parte contraria argumentabamur: Nam præterquam, quod lex illa hoc non dicit, cum tamen si esset de substantia, id exprimere debuisset, cum contineat primam, & præcipuam regulam generalem in hac materia gabellarum, circa obligationem præcisam soluendi decimam: ac proinde nec nos dicere debemus iuxta *l. non distinguemus, ff. de arbit. l. de pretio, ff. de public. in rē action. cum simil.* substantia, & essentia venditionis, ipsiusq. prima perfectio consistit in conuentione, & celebratione ipsius, simulatque de pretio conuenitur inter partes, ante traditionem: traditio autem ipsa, vel pretij solutio, quamuis sit alia perfectio, magis tamen spectat ad executionem venditionis, quam ad ipsius essentiam.

Coadiuuatur hoc fundamentum ex l. 10. *in fine, ibi: Por no ser acabada la paga, titul. 17. hoc lib. 9.* vbi deciditur, propter pretium non solutum exactionem gabellæ non retardari; id quod resoluit & tenet Auendan. *respons. 29. ex princ. Lassar. de decim. c. 3. num. 5. & iterum cap. 6. num. 27.* vnde iam cessat reliquum fundamentum supra adductum pro contraria parte, nempe, gabellam esse soluendam de ipso pretio rei venditæ, iuxta mentem *d. l. 1.* non verò de alijs nummis venditoris: nam nec *d. l. 1.* hoc dicit, nec aliquod inconueniens sequitur, quod venditor ex alijs suis nummis soluere debeat gabellam, cum scire debeat, se statim, quod celebrata sit ab eo venditio, teneri ad solutionem gabellæ, iuxta leges huius libri. Ergo ipse videat, quomodo vendat.

Secundo eadem nostra, & verissima sententia iure Regio probatur manifestè *in l. 31. ibi: Despues del otorgamiento, y fecha de la venta, tit. 19. hoc lib. 9.* vbi quinque dies ad solutionem gabellæ assignati numerantur à tempore contractus, non verò a re traditione, vel pretij solutione, vt perspicuè ibi habetur, & asserit Molina *vbi supra, col. 503. versi. ex hac.*

Et non solum hæc sententia iuribus & legibus Regiis probatur, sed etiam ab antiquioribus Regnicolis, & Collegis nostris tenetur, & defenditur, eam probat Auend. *d. respons. 29. per totum,* & late Lassar. *d. c. 3. num. 2. cum omnibus seqq.* vbi, quod proculdubio verior, & tenenda est contra Montalu. & ceteros sequaces: & iterum incidenter *c. 6. num. 24. & c. 18. num. 34.* & Girond. *de Gabell. 3. par. §. vnico, num. 11.* dicens, hoc affirmare omnes à se præcitatos auctores: & Azeu. multipliciter amplians, & limitans *in d. l. 1. num. 82. cum sequentib. tit. 17 hoc lib. 9.* necnon, & nouissimè Molina Theolog. *de iust. & iure, 2. par. Disput. 337. col. 502. versic. quia ergo.*

Ex qua communi, & receptiori sententia, plures effectus deducuntur, quos enumerant, referunt, & sequuntur Lassar. Azeued. & Molin. *vbi supra in numeris, & versiculis sequentibus,* in quibus scrupulum, an, cui, & in quo loco, & quando gabella debeatur, semper attenditur tempus celebratæ venditionis, non verò eius traditionis, *vt ibi lege per ipsos.*

Modo non nocent leges Regiæ, pro contraria parte supra expensæ; quia ipsæ non probant, nec tacitè innuunt absolutè, nec pro regula requiri traditionem rei venditæ, aut pretij solutionem, ad hoc, vt gabella debeatur, & exigi possit, cum loquantur in casibus particularibus, in quibus ob diuersitatem locorum, pendebat ea traditione tributi ius quo ad gabellam alicui loco, vel gabellario in præiudicium alterius; merito igitur, vt leges præfatæ in eisdem casibus decidant, cui debeat solui gabella: At verò nos agimus in nostra quæstione principali, an regulariter gabella statim debeatur, & peti possit, celebrato contractu venditionis, mutuo consensu ante traditionem rei, & pretij solutionem, & hac ea non expectata, vel postea: in quo nostræ leges Regiæ pro hac secunda parte veriori extant per modum regulæ, & præcepti disponentes, gabellam deberi, & soluendam esse à venditoribus, vsque ad decimam partem pretij venditionis, nulla facta mentione traditionis, aut solutionis pretij. Ergo sic procedit

iacent, sunt intelligendæ, cum aliæ leges pro priori parte citatæ non loquantur in hac specie, sed in alijs diuersis: & enim his remanet satis probata, & clara secunda sententia præfata, & communis, quam sequimur.

28 Vnde † fit etiam, vt si tempore nundinarum factus fuerit contractus, & non traditio, non cessabit priuilegium, *l. 1. C. de nundin* concessum nundinis, cum iam ex contractu astricti sint contrahentes ad ipsum implendum, licet implementum factum fuerit post nundinas, *argum l. 3. §. scio ff. de minor ita Bald. in d. l. 1. Bertach. de Gabell. in 2. membro 8 quintæ partis, nu. 19. Tiraq d. § 1 gl. 2. nu 5.* idem dicendum est in venditione facta in nundinis sub conditione, quæ postea nundinis transactis perficeretur. Gabella namque illius venditionis non est soluenda, quia adhuc nundinarum priuilegium locum habet, propter conditionis retrotractionem, iuxta regul. *l potior, § 1. & l creditor, § si prius. ff qui pot. in pign hab secundum Bald. versic. si uero, vbi supra,* sequuntur plures allegans Ignat. Salzed *in addit. ad Bernar Diaz de Lug in regul. 116. in versic. ex quo,* & Lassarte, *de decim vendit. c. 5. sub nu. 30. versic. quinimo,* & Gironda *de Gabell 6. par. nu. 16.*

29 Similiter, † si contractus emptionis, & venditionis sit purus, sed dominij translatio, vel ius percipiendi fructus dilata sint in aliquod tempus, statim debetur gabella, vt nuncupatim tenet Bar *in l sancimus, in fine,* per illum tex. & ibi quoque Io. de Platea, *circa med C. de Consulib. lib. 12.*
30 † Ex quo ipse infert, quod præsens emptor gabellam tunc ea habebit, non vero, qui erit tempore, in quo effectus venditionis dilatus fuit, quos refert & sequitur Tiraq. *d. § 1. glos. 10 nu. 115.* Ant. Gom. *de qual contract. nu. 30 col. 2 illius num.* & Girond. *de Gabell 6. p. nu. 13. cum seqq.* sicque iudicatum fuisse asserit Ioseph Ludou. *decis. Perus. 114* & sequitur Lassarte, *cap. 6. nu. 2.* & Azeued. *in d l. 1. num. 94. tit. 17. lib. 8.* Quando enim finis habet necessariam consequentiam ad principium, semper inspiciendum est principium, *l 3. § si quis cum minore, & ibi communis doctrina, ff. de minor.*

Idem est dicendum, quãdo † venditio sit habita fide de
31 pretio, nempe, in qua conuenit inter partes, quod eius solutio fiat certo, vel certis quibusdam temporibus: Licet enim in hac specie pluribus rationibus, & auctoritate præterea Alex. Rod. Suar. & Parl. quos refert, & sequitur *lib. 1. rer. quot. c. 3. nu. 48.* in disputando defendi subtiliter possit, gabellam peti non posse, antequam dies solutionis conuentus aduenerit: nihilominus tamen, vt ex supradictis patet, verius est, & in praxi proculdubio tenendum, quod gabella in hoc casu statim celebrata venditione, peti, & exigi possit, termino solutionis minimè expectato, nec aliquo interusurio medij temporis venditori a gabellario soluto, & præcipuè ex sæpe citata *l. 31. tit. 19. hoc lib. 9.* quæ generaliter iubet, vt statim intra quinque dies post venditionem celebratam gabella soluatur, quæ quidem lex minimè patitur, declarationem, & restrictionem Parla. nempe, vt intelligatur, nisi habita fide de pretio, venditio facta sit, tunc namque putat, non solum quintum diem expectandum, sed & eum, qui pretij solutioni ex conuentione partium adiectus sit: ac proinde limitatio prædicta Parla. falsa prorsus est, vtpote, contra generalitatem illius legis, & contra cetera supra adducta pro 2. par. veriori cõmuni, & tenenda in quæstione nostra principali. Quibus manifestum fit, tenendum idem esse in venditione celebrata habita fide de pretio ad certum tempus, vel in plures terminos, nempe, vt statim gabella peti atque exigi valeat, nullo interusurio medij temporis venditori soluto, vt dicebam, vt cum Auen. *resp. 29.* hoc tenente latissime probat, tenet atque defendit, & iudicauit Lassarte, *de decim. vend. c. 6. nu. 23. & nu. seqq.* & Girond. *de Gab. 4. p. §. 1. nu. 1. cum seq.* & Azeued. *in d l. 1. num. 94. tit. 17. hoc libro 9.* vbi affirmat, se vidisse hanc opinionem secutam Regia sententia in Senatu Regio patrimonij, & sic decisum, nullo interusurio medij temporis venditori per gabellarium soluto, aut soluendo: quam etiam bene probat *l. 10. in fine tit. 17. hodie 9.* dum ibi præcipitur: *Que los escriuanos no dexẽ de las copias de las ventas, y trueques, en caso que digam que estan embargadas las cartas por no ser acabada la paga, ni en otra manera luego,* non debet curare de pretij solu-
32 tione. † Quib. etiam fit, vt venditor in hac specie, qui nondum sine sua culpa exigit, non liberetur cedendo actionẽ gabellario vsque ad quantitatem decimæ contra emptorẽ, vt recte in nostra alcauala contra Modern. Paris. in simili *in Consuet. Paris. 1. p. tit. 1. §. 23 nu. 4. in fi.* probat Lassarte, *d. c. 6. nu 28.*

33 Denique ex superiorib. † probanda venit alia doctrina cõmunis, & in praxi quotidie obseruata, quæ habet, quod ea venditione census redimibilis super meis bonis impositi in fauorem alterius tertij, gabella statim debetur, & peti potest, quia vera, & perfecta venditio est, vt cum alijs probat Lassarte, *de decim. ven c. 10. nu 4. cum seq. post Auen. d. resp. 20.* & etiam Felician. *de Censib. lib. 2. c. fin. nu 1.* Giron. *de gabel. 5. p. §. 1. nu 1.* & Azeu. *in d. l. 1. num. 98.* de quo prima alia quæstione principali latius agemus.

34 Sic ẽt videbatur † dicendũ, quod ea censu emphyteutico redimibili statim debeatur, & peti possit gabella, ante quam redimatur ex supradictis, nẽpe, quãdo aliquis cõcedit rẽ suam immobilem alteri sub censu aliquo quotannis soluẽdo redimibili, quoniã videtur statim perfecta venditio, vt in terminis tenet, & probat Auen. *d. resp 29.* Nihilominus tñ verius est, atq. tenẽdũ in præmissa specie nõ posse statim peti, nec exigi gabellã, sed tunc demũ, cũ redemptio fit, & tũc pertinet, & debetur gabellario existenti tempore, quo ipse census emphyteuticus redimitur: nulla namq. cõtrahitur venditio statim in datione huius census emphyteutis, quia cõcedens remanet cum dominio directo eiusdẽ rei, & solum transfert dominium vtile in emphyteutam, & in recognitionẽ directi reseruandi annua sibi pensio soluitur, donec redimatur, iuxta *l. 1. C. de iure emph.* Interim ergo, quod non redimitur nõ interuenit pretiũ, & ita non potest dici emptio, *ut in §. pretium, Instit. de emp. & uend.* vt expresse docet Modern. Paris. *in Consuet. Paris tit. 1. §. 23. q. 16. n. 56.* sed potius est pactũ quoddã nudum rei datæ traditione vestitũ, *iuxta l. in traditione, ff. de pact. & l fi. C. de rer. perm.* quẽ tex. ad hoc allegat D. Sot. *li 6. de iust. et iure, q. 5. art. 1. in prin.* Ergo ex hoc contractu nõ debetur, nec potest peti gabella, quousq. census ille, vel annua pensio redimibilis, redimatur, eiusq. capitale soluatur, quo facto ipsa debetur, & peti potest, pertinetque ad gabellarium, qui illius etiam temporis gabellas conductas habeat, non vero ad eum, qui tempore concessionis rei ad censum emphyteuticum existebat gabellarius. Ita late & bene probat Lassarte, *de dec. vend cap. 10. num. 51. cum seq.* affirmans, hanc esse quotidianam, & communem praxim, in plurib. huius Regni locis obseruatam, eamq. amplectitur, & vbique locorum eam obseruandam esse existimat, quia in iustissima iuris ratione fundatur, & Molina Theol. *de iust. & iure 2. p. Disp 382. vers. idem Lassarte,* vbi quod est ipsissima veritas, idem affirmat, & sequitur Giron. *de Gabel. 5.*
35 *p. §. 1. nu. 2. & 3.* & Aza. *in d. l. 1. nu. 103.* † quam gabellã quæ secundum supradicta debetur, soluet concedens rem in emphyteusim, non vero eam accipiens, & redimens cen-
36 sum. † Quod si res in censum perpetuum irredimibilem concederetur, nulla prorsus gabella deberetur vllo tempore, ex supradictis, nisi postea ex partium consensu redimatur talis census, tunc namque gabella debebitur gabellario illius temporis secund. Lassarte, *vbi supra, nu. 56.* sequitur Azeu. *ubi sup. nu. 107.* De quibus etiam latius agemus prima alia quæstione principali.

S V M M A R I A.

1 *Gabella non debetur ex contractu conditionali dum pendet conditio, sed demum ea exsistente. & tunc ea debetur primo gabellario, ut hic intellige, & declara, ut in nu. 8. cum seqq.*

2 *Pendente conditione, neuter contrahentium fas est, altero inuito, a contractu discedere.*

3 *Gabella non debetur ex contractu conditionali, si ante impletam conditionem ab eo mutuo consensu partes discesserint, quod procedit etiam si ante pendente conditione, traditio rei uendita emptori fiat, ut in nu. 4.*

5 Gabella

5 *Gabella nulla debetur deficiente conditione venditioni apposita, etiamsi conditio potestatiua sit, & num. 11.*

6 *Gabella non debetur ex venditione conditionali, etiamsi steterit per vnũ ex contrahentibus, quo minus conditio non impleatur, & nu 7 quomodo hoc intelligatur.*

8 *Gabella ex contractu sub conditione casuali, vel mixta, aut potestatiua celebrato, conditione impleta, cui gabellario debeatur, & nu seqq.*

9 *Conditio potestatiua non retrotrabitur ad tempus celebrati contractus.*

12 *Gabella an debeatur, vel non, ab immuni, & exempto ab eius solutione: tempus contractus sub conditione casuali, vel mixta celebrati inspiciendum est, non verò tempus impleta conditionis, limitatur nu. 13 quod procedit, quando venditio conditionalis celebrata fuit, secus si tantum promissio de vendenda, vt in num. 14.*

15 *Gabella fructuum alicuius fundi, vel vinea venditorum, quando, & cui gabellario debeatur?*

16 *Gabella herbarum, cui gabellario debeatur. & numero 17. & 18.*

19 *Gironda opinio circa gabellam ex herbis venditis declaratur.*

20 *Quinque dies a lege Regia assignati ad notam faciendam venditionem, & gabellã soluendam gabellario, non currunt in vẽditione cõditionali, donec conditio casualis, vel mixta adimpleatur, etiam si traditio rei vendiţ interim conditione pendente fiat, vt in nu. 21.*

22 *Ex venditione modali perfecta, statim debetur gabella, ac de pura.*

QVAESTIO. VIII.

An ex venditione conditionali debeatur gabella?

1 QVÆRO: *An ex venditione conditionali debeatur Gabella?* Et quidem dum pendet conditio, certum est gabellam non deberi, sed demum ea existente, & tunc quidem ea debetur primo gabellario, hoc est, loci, & temporis in quo fuit celebratus contractus conditionalis, non verò ei, qui gabellarius est tempore, & loco conditionis existentis; Hæc est communis opinio, secundum Ant. Go. *de qual contract. 2. tomo. nu. 30. col. 2. illius num in ver. tertius effectus*, & tenent omnes secundum Tiraq. *de retrac. lign. §. 1. glos. 2. num. 23. & glos. 10. num. 46.* idem probat Parl. *rer. quot. lib. 1. cap. 3. §. 3. num. 25.* & late Lass. *de deci. vend. c. 5. num. 1. & 10.* vbi quod hæc est vera, & communis DD. resolutio, quam etiam sequitur, plures allegans Girond. *de de Gabell. 6. par. in princip. num. 1. cum seq.* vbi *num. 10.* quod est tenenda in iudicando, & consulendo, sequitur etiam eam Azeued. *in l. 1. num 96 & 97. tit. 17. hoc lib 9.* & dicens esse communem Molina Theolog. *de iust. & iure, 2. pag. Disput. 337 col. 507. versic. vbi cum Bal. &*
2 *col. 506. vers. quando autem.* † Vbi quod quamuis pendente conditione neutri contrahentium fas sit altero inuito ab eo contractu discedere, vt cum glossis, & communi affirmat Lass. *vbi supra, d num. 1*, sitq. eo ipso ius in spe fisco
3 quæsitum ad id tributum, † nihilominus si ante conditionem impletam contrahentes mutuo consensu dissoluant contractũ, gabella non debetur, vt recte Lassar. affirmat, & probat ibid. *num. 6.* Non enim in his Regnis est concessum, neque debetur hoc tributum gabellæ, nisi ex pura, ac perfecta venditione, aut permutatione; At verò conditionalis venditio pendente conditione non est pura, nec perfecta. Vnde si mutuo consensu contrahentium pendẽte adhuc conditione dissoluatur, merito quod gabella ex ea non debeatur, quia nunquam fuit perfecta venditio:
4 † quod procedit etiamsi in eadem specie traditio rei venditæ pendente conditione emptori fiat, atque ideo translatum esset dominium meum: adhuc namque si contrahentes pendente conditione, ab ea venditione mutuo consensu discedant, gabella ab ea non debetur, vt probant Lass. *d. c. 5. num. 4.* & Molina *vbi sup. col. 507. ibi quo fit.*

5 Deficiente † autem conditione venditioni apposita gabella non debetur, vt probat Lassar. *de decim. vend. d. c. 5. num. 7.* quod procedit, etiamsi conditio potestatiua fuerit, vt
6 aduertit ibid. Lass. *d. c. 5. num. 7.* † Vbi etiam, quod si sub quacumque alia conditione venditio contracta sit, & per eum, cuius fortiasse interest, conditionem non impleri, factum fuerit, quo minus impleatur, quamuis, quo ad alterum contrahentem attinet, pro impleta habeatur conditio, ex reg. *l. iure ciuili, ff. de cond & demonstr.* non ita erit quo ad gabellarium, quia regula prædictæ legis locum non habet in iure tertij, vt recte censuit Modern. Paris. *in*
7 *Consuet. Paris. tit. 1. §. 23. num. 16.* † Quod ita intelligendum esse bene affirmat, Lassar. modo ille contrahens, quo ad quam, solum locutum præd. reg. hoc est, quo ad quem conditio habetur pro impleta, vti noluerit iure suo quia illo non vtente, minime dici poterit purificata venditio, & conditio impleta; secus verò, si ille contrahens iure suo vtens, fecerit: vt venditio procedat, quasi impleta conditio foret, ex reg. *d. l. iure ciuili.* Tunc namque poterit quoque & fiscus gabellariusve decimam suam petere, quia iam verum est, & perfectam, & puram venditionẽ esse in effe-
8 ctu, cum pro tali iure habeatur. † Limitatur tñ præfata communis assertio, vt procedat, quando venditio contracta est sub conditione casuali, vel mixta: tunc autem merito, vt impleta conditione gabella debeatur primo gabellario, non vero secundo, quia adimpleta conditio retrotrahitur ad tempus venditionis, *l. qui balneum, §. amplius, & l. qui prior, in princ. ff. qui potior, in pign. hab cum simil.* secus tamen erit, si conditio venditioni adiecta potestatiua sit, quia tunc adimpleta hac conditione, gabella vltimo, hoc est, ei existenti tempore conditionis impletæ gabel-
9 lario debebitur, non verò primo, † quia conditio potestatiua nõ retrotrahitur, iuxta communem doctrinam Bart. *l. si filius famil. ff. de verb oblig.* quam referunt, & sequuntur Ant. Gom. *ubi sup d num. 10.* & D. Couar. *Pract. qq. c. 39. num. 3. uers tertio est*, & optime Menoch. alios allegans *cons. 96. num. 24. cum seq. uol. 10.* Ac proinde cessabit ille effectus in fauorem primi gabellarij, vel domini, animaduersus, vt animaduertunt, & tenent Ant. Gom. *d. nu. 30. uers limita tñ.* & Molina *vbi supra col. 507. ad finẽ, &*
10 *col. seq* † Quod quidẽ sublimitat D. Couar. *ubi sup.* vt nõ procedat ista limitatio in conditione potestatiua, quæ inuito eo, in cuius potestate est, impleri potest, quoniam hæc etiam retrotrahitur, *l. qui balneum, §. amplius, ff. qui potior in pign. hab.* Ergo in ea quoque conditione potestatiua procedat text *in l necessario, uers. quod si pendente conditione, ff de peric. & commod. rei uend.* qui loquitur in conditione casuali, vel mixta, cum vtraque retrotrahatur.

Nihilominus tamen Lass. *ubi sup. d c. 5. num. 13.* falsam esse affirmat communem suprad. Bar. limitationem, etiã restrictam, *ut per Couar ubi sup.* & verissime dicendum existimat, quemcumque conditionalem contractum sub quacumque conditione casuali, mixta, vel potestatiua conceptum, ea impleta, ad tempus contractus retrotrahi, videtq. à principio iure celebratum, *ut ibid.* & duob. n. seq. late nititur probare. Ego vero communem præfatam limitationem sequi malo, restrictam, & sublimitatam, *ut sup.* contra Lass. tum, quia communis est, ac proinde sequenda in iudicando, & consulendo; tum etiam, quia quamuis Lass. satisfacere nitatur, *l. quidam cum filium, §. ult. ff. de uerb. obligat.* cui communis innititur, non tamen sufficienter satisfacit *d. §. amplius*. Vnde illa limitatio, vt eam Cou testimonii, aperte colligitur secundum Molinam *ubi supra.*

11 Illud † tamẽ proculdubio obseruandũ, est in nostra specie huius quæstionis principalis, quod deficiente conditione, sub qua fuit celebrata venditio, non debetur gabella, sicut quando pendet conditio, quia nulla tunc est emptio, sicut nec valida est stipulatio, *d. l. necessario. in princ. l. pecuniã, uers. proinde, & ibi notant DD. ff si cert pet.* & in terminis ita tenent Paul. Castr. *in l. 1. nu. 5. C. quando lic ab emptione disced.* & Tiraq. *de retractu linag. glos. 2. num. 23.* Ant. Gom. *tomo 2. var. resol. c. 11. num. 3. uers. tertius effectus,*

Elus. Matien. in l. 7. tit. 11. glos. 6. num. 32. lib. 5. noue. Collect. Reg. & Parla, vbi sup. num. 35. quos refert, & sequitur *Lass. vbi supra num. 1.*

12 Obseruo † etiam, quod si conditio casualis, vel mixta, sub qua venditio celebrata fuerit ab eo, qui tunc temporis gabellæ solutioni subiectus erat, adimpleatur tempore quo ipse venditor iam immunis a solutione gabellæ reperitur, proculdubio illam soluere tenebitur ex communi doctrina de qua supra in principio huius quæstionis. Idemq. erit è conuerso, si tempore contractus immunis esset, & cũ conditio impletur tributarius reperiatur; etenim tempus contractus erit inspiciendum, ac proinde gabellam non debebit, non verò tempus conditionis impletæ, vt in terminis, vtrumque probat exemplificans hunc vltimum casum in eo, qui primam coronam, & beneficium habens, postea vxorem duxit, *Lass. d. c. 1. nu. 31.* vbi in conditione potestatiua, idem esse censet, nempe, vt inspiciatur tempus contractus. Sed contrarium in hoc vltimo est tenendum, cum communi limitatione, de qua sup. cum sua sublimitatione; quia conditio potestatiua, quæ impleri non potest, inuito altero contrahentium, non retrotrahitur ad tempus contractus, sed tantum illa, quæ impleri potest inuito altero contrahentium, vt prædiximus cum Conar. & Molina contra eum de Lass. Ergo iuxta hoc, vel non debebitur gabella in prima specie primi casus, in secundo verò debebitur, & è conuerso in secundo casu, qui contrarium dictatur supra ibi: *idemq. erit.*

13 Limitatur † tamen præcedens modo obseruatio, quando conditio est talis, quæ si adesset tempore celebrati contractus, efficeret venditorem liberum a solutione gabellæ, illum quoque immunem redderet, illo tempore venditionis immunis non esset, quam conditionem sub qua venditio collata est DD. intrinsecam vocant *in l. fin. post gl. ibi ff. de stipul. seru.* veluti, si ita laicus vendidisset, vendo tibi fundum si ad sacerdotij gradum ascendero; vel si cum esset primæ tonsuræ, dixit, vendo tibi fundum, si tale beneficium curatum, aut simplex adipiscar; tunc namque adimpleta etiam prædicta conditione, gabella non debetur, quoniam licet attendendum sit principium, & non tempus impletæ conditionis, ut non semel docuimus, sed quia adimpleta conditione retrotrahitur contractus ad tempus quo fuit initus, quasi tũc purè, præsenteq. ea conditione fuerit celebratus, eadem conditio retrotrahi censetur ad idem tempus, quasi tunc fuerit præsens, eaq. de causa immunem illum tunc reddit a tributo illo, hoc est gabella, quasi iam tunc ordinib. sacris esset initiatus, *ut ex d. l. fin.* & alijs iurib. doctè probat vbi sup. *Lass. d. c. 4. num. 31. cum seq.* & sequitur Molina, *vbi sup. d. col. 508. in vers. admonuerim:* hoc verum esse intelligens, dummodo eiusmodi conditio apposita non sit in fraudem, ne tributum illud soluatur, *vt in d. l. fi.* probatur, & idẽ Lass. arbitratur.

14 Secundò † limitatur eadem præcedens obseruatio, vt procedat, quando venditio conditionalis intercessit, iactaq. & celebrata fuit; secus verò, si nulla venditio principio facta fuit, sed promissio tantũ de vendendo in euentum, quod pretium fundi empti non solueretur eius venditori in pecunia numerata vsque ad certum tempus designatum, nempe, quod eidem venderet annuum redditum redimibilem vsque ad quantitatem pretij super eodem fundo, & alijs bonis immobilibus pro solutione d. pretij; Si n. tempore, quo hæc promissio conditionalis de vendendo celebrata fuit, promittens erat laicus, gabellæ subiectus, & tempore, quo fuit adimpleta prædicta conditio esset clericus sacris initiatus, vel beneficiatus, profectò nullam debebit gabellam neutri gabellario; licet enim videbatur prima facie principium esse attendendum, a quo habet necessariam consequentiam finis, hoc est tẽpus adimpletæ conditionis, iuxta reg. cãd. *d. l. 3. §. si quis cũ minor. ff. de minor.* duo tamẽ in hac specie concurrunt, quib. excluditur, & perimitur præfata reg. Primũ est, quod nulla fuerit vẽditio celebrata, sed tantũ promissio de vendendo, de qua non debetur gabella, sed de ipsa tantũ vẽditione purè celebrata, vt in hoc tractatu non semel diximus, & dicemus; At tẽpore venditionis clericus erat iã in sacris, vel beneficiatus, ergo gabellam ex ea minime debet. Secundum est: quia in quacumque promissione de iure inesse intelligitur tacita conditio, & hęc clausula rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentib. estq. verissimum, & receptum iuxta a nobis tradita *in tractatu de Iuram. confir. in 1. pag. c. 29. num. 6. & c. 71. num. 6.* Ergo licet attenta prima conuentione, si idem status duraret, deberetur gabella ex venditione celebrata sub conditione, ea adimpleta: attamen si tempore adimpletæ conditionis mutatus est status venditoris, quia effectus reperiatur immunis à solutione gabellæ, eam non debet, multoq. minus cum nulla venditio celebrata fuisset, sed tantum promissio conditionalis de vendendo; nec obstat quod fuit constitutum in ea certum pretium, quo vendi debebat, & imponi dicti annui redditus redimibiles in euentum d. conditionis, quo videbatur, idem esse promissionem de vendendo, & ipsam venditionem: nam primo respondeo, pretium prædictum non inducere venditionem, nec aliquid operari in proposito, quia tacitè inerat, cum sit legale præcisum, nempe, ad rationem quatuordecim pro singulis millearib. Secundo quod nihilominus nulla interuenit a principio venditio, sed promissio de vendendo, ex qua promissione nulla debetur gabella, sed tantum ex ipsa venditione actuali, vt patet ex legibus Regijs gabellarum. Tertio, quod d. promissio, vt prædiximus, intelligitur, rebus sic stantibus, &c. Ex quibus verissima redditur hæc secunda limitatio, & secundum eam obtinuit in praxi.

15 Ex priori † resolutione circa venditionem sub conditione casuali, vel mixta celebratam, vt ex ea non debeatur gabella statim, sed post impletam conditionem: deducitur, idem resoluendum esse in venditione fructuum alicuius fundi, vel vineæ pro certo pretio, quia venditio illa iure conditionalis censetur *l. debitor, §. verisimile, ff. de cõtrah. empt. l. 11. tit. 5. pag. 5.* quia re ipsa illa conditio inest, si fructus nascantur, *ut in l. interdum, ff. de verb. oblig. & l. 1. in fine, ff. de condit. & demonstr. ubi DD.* Vnde decima non debebitur, hoc est, alcauala, donec fructus nascantur, & sic tacita conditio impleatur, debebitur tamen ijs gabellarijs, qui erant tempore conuentionis, non verò existentibus tempore natiuitatis fructuum, & sic conditionis impletæ, præterquam si venditio fructuum futurorum anni sequentis fiat præsenti anno in fraudem gabellarij, qui illo anno sequẽti futurus est, & vt minori summa gabellæ debito satisfiat, *ita etiam Lassar. de decim. vend. cap. 5. nu. 19. & 20. sequitur Molina vbi sup. col. 518. ad fi.* idq. probat l. 104. *del quaderno de las alcaualas* hodie *l. 12. tit. 17.* quæ lib. 9. Recop. inquit: *Que los arrendadores que fueren de las alcaualas de las yeruas del Maestrazgo de Calatraua, han de recebir, y recaudar el alcauala de las yeruas de aquel anno, o annos en que entraren los ganados: puesto que se cumpla el dicho anno, o temporada que los ganados han de eruatar en el otro anno siguiente, &c.* quarum legũ hanc esse existimat veram rationem, & intellectũ Lass. *de decim. vend. c. 5. nu. 20. inclusiue,* quæ dixerat c. 5. nu. 19.

Ego verò hoc procedere intelligerem iuxta terminos d. l. 12. nempe, in fructib. singulorum annorũ, hoc est, vt alcauala venditionis herbæ, vt plus anni debetur gabellario, *de aquel anno, o annos en que entraren los dichos ganados a pastarla:* non verò gabellario illius anni sequentis in quo impletur, *el dicho anno, o temporada que los ganados han de eruatar en el otro anno siguiente, v. g. Vendense las yeruas de vn anno, o temporada en que se han de pastar, que es desde S. Miguel de Setiembre, o todos Santos de vn anno, hasta el mes de Abril o Mayo del anno siguiente, la alcauala de la venta destas yeruas se deue, y la de cobrar el alcaualero de aquel anno, o annos en que entraren los dichos ganados, y no el alcaualero que fuere del anno siguiente, y esto porque el contrato començo en el anno antes, quando entraron pastar los dichos ganados: y el alcaualero de las yeruas del anno siguiente lleuata el alcauala de la yerua del Inuernadero que entraren los ganados adelante en su*

17 *anno a pastar la yerua.* † *Pero pongamos por caso que arrendara uẽde la yerua de una dehesa por dos, o tres, o mas annos, iuntamente en una escritura, o contrato; por ser mi-*

fer

pertenecera el alcauala de todos estos annos al arrendador que era el primero anno en que se hizo el contratto, aunque despues aya diuersos arrẽdadores de la alcauala de las yeruas en los annos siguientes. Parece que si conforme a la dotrina arriba referida de Lassarte, y Molina: mas a mi lo contrario me parece, y tengo, aunque cesse todo fraude. Lo primero, porque es muy ordinario, y vsado arrendarse yeruas, o dehessas de pasto por muchos annos, y en ellos auer diuersos arrendadores de la alcauala dellos (porque si fuessen siempre vnos mismos, o si se cogiessen las alcaualas de aquellos annos para vn mismo duenno, no no auria duda, ni difficultad) y seria cosa muy iniusta que el arrendador del alcauala de las yeruas del primero anno llenasse el alcauala de los annos siguiẽtes de las yeruas q̃ no nacẽ en su anno, y la quitasse a los arrẽdadores del alcauala de los dichos annos siguientes en cuyo tiempo nacẽ, y se criam, y pastam. Lo segundo, por la misma l. 12. arriba citada, pues manda que los arrendadores de las alcaualas de las yeruas ayam de recebir y recaudar el alcauala de las yeruas del dicho Maestrazgo de aquel anno, o annos en que entrarem los dichos ganados; luego a contrario sensu, los arrendadores de los annos siguientes han de auer, y cobrar el alcauala de las yeruas dellos en que entrarem los dichos ganados, pues no entran en el anno, y tiempo del arrendamiento del primero arrendador de las dichas alcaualas si no en el suyo de los annos siguientes.

18 Sic †. non video, quomodo intellectus, siue ratio Lass. *ad d. l. 104 del quaderno, & d. l. 12.* assignata cõstet ex littera & ititum dem lego, neque quod ibi fiat prælatio, nec vlla distinctio gabellariorum, temporis contractos, & temporis adimpletæ tacitæ conditionis, nisi eas inducamus, vt prædixi, quo cum sensu ex venditione herbarũ, vel aliorum fructuum fundi, vel vineæ in plures annos simul facta, censeo gabellam deberi singulis gabellarijs, cuiusque anni respectiue; v.g. vt si primi, secundi, vel alterius anni existat vnus gabellarius, ad illum quippe pertinebit gabella fructuum illorum annorum, ad alios verò diuersos gabellarios gabella fructuum reliquorum annorum; quia in his cessat ratio retrotractionis ad tempus contractos venditionis, de qua supra, quia singulis annis respondere debet qualibet retrotractio d. tacitæ conditionis, si fructus nascabitur, nempe, cuilibet anno natiuitas fructuum illius anni; non verò natiuitas fructuum posteriorum annorum, venditioni primi; quod.n. supra in principio huius quæst. resoluimus, gabellam venditionis conditionalis, verificata conditione gabellario temporis contractus, debitam esse ex vi retrotractionis, non vero gabellario existenti tempore adimpletæ conditionis, id quidem verum est, & procedit in venditione vna, vnius eiusdemq. rei: ceterum in venditione fructuum plurium annorum, quamuis in ea sit tacita conditio, si fructus nascantur singulis annis; attamen cum hæc venditio sit fructuum plurium annorum diuersorum, tot videntur esse venditiones quot fructus, & anni, ac proinde merito gabella cuiusque anni spectabit ad gabellarium illius anni, natis fructib. non vero ad gabellarium præcedentis permaxime, cum l. 13. eiusdem *tituli 17. & lib 9.* dicat, *Que se aya de demandar el alcauala de las yeruas por el arrendador a quien pertenece, y la demande hasta fin del anno de la salida de los ganados, por lo qual parece se dara entender, que en aquel propio anno de la entrada del ganado a eruagar se deniega el alcauala*, & quia si aliud diceremus, esset in manu venditoris herbarum, vel aliorum fructuum præiudicare dominis, & conductoribus futuris gabellarum, eosq. suo iure defraudare, vendendo herbas, vel alios fructus in plures annos simul, quod esse non debet, etiamsi absque fraude id fieret, sed vt sibi consulat, ratione magni præiudicij prædictis dominis, & gabellarijs futuris inde resultantis, quod si id fiat, tenendum est quo ad gabellæ solutionem; quod prædiximus; quia tot sunt contractus, quot sunt res contentæ, & deductæ in ipso contractu, licet sub vnica conceptione verborum exprimantur, *text. in l. scire debemus, ff. de verb. oblig. cum alijs cumulatis per Ant. Go. 2 tomo uar. resol. c. ii. de qual cõtract n 16.* quod patet in proposito, quia vnica tantum venditio esset, & hæc annua, non deberetur nisi vnica tantum gabella pro omnib. annis, atque hæc illi conductori gabellarum, qui erat tempore contractos, *iuxta tradita per Ant. Gome. vbi sup. vers. 44. uers. secũdus effectus;* At nemo negabit in nostra specie singulis annis deberi gabellã pretij; Ergo sunt plures venditiones, q ex eo etiã, vel maxime confirmatur: quia iuxta nostram *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* gabella debetur ex pretio venditionis; sed quolibet anno vẽditionis assignatur diuersum pretium, etsi eiusdem quantitatis; ergo quolibet anno incipit deberi noua gabella, ac per cõ

19 sequens soluenda est gabellario illiusmet anni. † Quidquid Giron. *de Gabell. 8. p. num. 23.* existimat contrarium, nempe, vt gabella ex herbis venditis tantum debeatur, quoties tempore venditionis herba est iam demonstrata; secus verò alias ex c. 26. *De los nueuos apuntamientos*, ibi: *Despues de estar mostrados los dichos frutos, &c.* idemq. ibi intelligit Giron. in castaneis, glandibus, & alijs fructibus terræ, vt ex eorum venditione debeatur gabella, si tũc temporis erant fructus demonstrati; aliter enim esset locatio, & non venditio, vt late aduertit Ripa, *de peste, titu. de priuil. contract. caus. pest. num. 46. cum seq.* & sequitur hanc opinionem Azeu. *in d. l. 13. num. 1. & 2.* nisi aliud de consuetudine antiqua citato receptum, & declaratum sit; nam tunc seruabitur. Ego verò censeo singulis annis deberi gabellam herbarum, & ceterorum fructuum futurorum, prout vidi probari in patria mea. Nec obstat, *c. 26. punctuationum*, non enim dicit: *Que de los otros annos del arrendamiento no se de alcauala, ni trata de ellos, sino del alcauala de los frutos mostrados que le deua, aunque las escrituras digan que son arrendamientos, siendo como son ventas.* Seruanda igitur erit consuetudo in hoc, si fructib. non demonstratis.

20 Vlterius † prosequendo materiam venditionis conditionali obseruandum est, quinque dies a *l. 3. tit. 19. hoc lib. 9.* præfinitos ad gabellæ solutionem, non currere in venditione conditionali, donec cõditio, casualis, vel mixta impleatur; aliàs enim si intra eos dies conditio non adimpleretur, gabella ante perfectionem venditionis deberetur, & solueretur, vt aliàs arguit Iurisconsultus *in l. tali ff. de iure dot.* nec verificarentur verba *d. l. 3.* ibi; *Despues de fecha la uenta*, ita & bene Lass. *de decim. uen. c. 5. num. 2.* Idem in termino nouem dierum ad retrahendam rem patrimonij, & auorum consanguineis, concesso a tempore conditionis impletæ, resoluimus cum veriore, & receptiori sententia *supra lib. 2. practic. qq. 153. num. 31.*

21 Et † procedit ista hæc obseruatio, etiamsi statim cum venditio sub conditione celebratur res uendita tradatur emptori: Etenim licet Tiraq. *de retractu lignag. §. 1. glos. 2. num. 28.* & iterum *glos. 11. num. 52. cum seq.* quod sup. de retractu uenditionis conditionalis diximus, repereti quando processum fuit ad traditionem rei, quia ex huiusmodi uenditione conditionali secuta traditione ante impletam cõditionem, transfertur dominium *l. dotis fructum, § ult. cum statim seq. ff de iure dot.* & ita tunc statim curras tempus retrahendi, nihilominus tamen respectu gabellæ, de qua agimus, nihil interest, an tradita res sit ante conditionis implementum, nec ne; adhuc namque gabella non debetur, nisi ex uenditione perfecta, quousque conditio adimpleatur, & venditio sit perfecta, atque purificata, & quamuis dominium rei alienetur, non ideò perfecta venditio magis purificatur, nec perficitur, vt patet ex *l. necessario, uers quod si pendente, ff. de peric. & commod. rei uend. & l. 2. §. si sub conditione, ff. pro empt.* vt in terminis bene aduertit, & probat Lass. *d. c 5 num. 4.* Cui addò, non esse veram illam limitationem, & modificationem Tiraq. in materia retractus nisi tantũ, quando constaret per traditionẽ voluisse recedere partes, a cõditione posita, ut, cũ alijs latè probauimus *lib. 2. pract. q. 153. nu. 4. uers. nunc uero.*

22 Quæ autem dicta sunt in hac quæstione de uenditione conditionali sub conditione casuali uel mixta non procedunt in uenditione sub modo celebrata, hæc namque pura, & perfecta est, & ab illa differt, ut in simili legato probat text. *in l. libertas, § hac scriptura, ff. de manum. test.* ac proinde

proinde ex venditione modali, statim ac de re, & pretio eo modo conuentum sit, debebitur gabella, quam ex pura, & non qualificata venditione. Ratio differentiæ est: quia conditio suspendit, & interim non nascitur actio, nec obligatio, *l. legata sub conditione, ff de condit. & demonst. l. cedere diem ff. de verb. signif.* modus autem dispositionem, & contractum purum qualificat, ita vt statim obligatio sine efficax actio detur, præstita cautione de modo implendo, *l. demonstratio falsa, §. fin. & l. si cui, ff. de cond. & demonstr. DD. communiter, in l. quibus diebus, §. Thermilius ff. de cond. & demonstr & alibi sæpissime.* Ex quibus hanc obseruationem, & differentiam in terminis gabellæ, de quibus agimus, tenet Lass. *d. c. 5. num. 9.* & sequitur Molin. *vbi supra col. 507. versic. non vero.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella ex venditione nulla non debetur, & soluta repeti potest.*

2 *Lex, statutum, vel consuetudo de contractu agens, nempe, ut ex eo soluatur gabella, intelligitur de contractu valido, non uero de nullo.*

3 *Quod fit contra legem, est nullum, non solum quo ad contractum, sed etiam quo ad ea, quæ inde sequuntur, nam deficiente substantia, deficit substantiandum, eod. num 3.*

4 *Venditio rei, quæ non est in commercio hominum, hominis liberi scienter loci sacri, & religiosi, ac cuiusque rei inalienabilis nulla est.*

5 *Contractus bonæ fidei est nullus, quoties dolus uenditoris ei dedit caussam.*

6 *Gabella non debetur ex contractu bonæ fidei, cui dedit caussam dolus uenditoris, sed contra num. 9. secus in contractibus stricti iuris, præterquam in foro conscientiæ, ut in num. 7 nisi is, qui dolum passus est uoluerit stare contractui bonæ fidei, quia tunc contractus valet, & tunc et gabella debebitur gabellario eius temporis, quo dolum passus declarauerit se uelle stare contractui, ut in num 8.*

9 *Gabellam debet uenditor, etiam si eius dolus dederit caussam contractui, & num. 13. & 16.*

10 *Dolum passus cogitur declarare, an uelit stare contractui, uel eum rescindere.*

11 *Gabellam debet uenditor ex contractu nullo, propter metum, uel simulationem ab eo illatam.*

12 *Turpitudinem propriam, nec agendo, nec excipiendo licet allegare, nisi lata sententia super nullitate, sed uide numero 13.*

14 *Gabella debetur ex uenditione facta in fraudem, quia uenditio tenet.*

15 *Gabella debetur ex parte permutantis, dolum adhibentis, qui dederit caussam contractui, secus ex parte dolum passi, nisi permutationi uoluerit stare.*

17 *Gabella integra debetur ex contractu, cui incidit dolus, licet ei caussam non dederit.*

18 *Gabella rei propriæ ignoranter empta non debetur, quia est nulla.*

19 *Venditio est nulla ob defectum substantialium huius contractus.*

20 *Gabella non debetur ex uenditione conditionali, deficiente conditione.*

21 *Gabella non debetur ex contractu nullo: secus ex ualido, ut in exemplis hic positis.*

Venditio facta ab uxore solita negotiari, uidente, & permittente marito, est ualida.

22 *Gabella an debeatur ex uenditione sepulchri a laico facta? & num seqq. præcipue, num. 26.*

23 *Sepulchri iuxta extraneis cedi non possunt.*

24 *Sepulchri iura quo ad usum bene possunt a laicis possideri, & alijs cedi; secus quo ad proprietatem, & num 25.*

26 *Praxis communis refertur circa alienationem ab Ecclesiis, earumque prælatis sepulchrorum, capellarum, & arcuum in ipsis Ecclesijs pro defunctis sepeliendis.*

27 *Gabella debebitur ex uniuersitate rerum temporalium, quibus annexa sunt sepulchra, capella, uel ius patronatus.*

28 *Gabella debetur ex toto pretio, quo hæreditas vendita est, etiamsi in ea Regalia quædam sint, quæ immunitate alias funguntur non soluendi gabellam.*

29 *Gabella debetur ex venditione sepulchri facti non interueniente Episcopi auctoritate: secus aliàs, vt in num. 30.*

Q V AE S T I O IX.

An ex venditione nulla debeatur gabella.

1 QVæro: † *An ex venditione nulla debeatur gabella, hoc est nostra alcauala?* Et in hoc communis resolutio est pro parte negatiua, scilicet, quod ex venditione nulla, non debeatur gabella, *vt supra resoluimus in quæstione proxime praeced nu. 11* vbi plures hoc tenentes citauimus: & præterea etiam Giron. *de Gabell. 5. par. num. 25. cum seqq. post Tiraq* & ab eo relatos *de vtroq. retractu, tit. 1. §. 1. gl. 2. nu. 7.* Pallad. *lib. 1. rerum quotid. c. 3. §. 3. num. 33.* & Azeu. *in l. 1 num. 70. tit. 18. hoc lib 9.* vbi quod si soluta est, repeti potest, *vt per Tiraquel de retractu conuention. §. 5 glos. 2 num. 6.*

2 Cuius ratio est: quia lex, statutum, vel consuetudo de contractu agens, nempe, vt ex eo soluatur gabella, intelligitur de contractu valido, non vero de nullo, *l. 4. §. condemnatum & ibi DD ff. de re iud. l. 1. §. hæc autem, ff quod quisque iur. & ibi glos. & DD l. non putauit. §. non quæuit, ff de bon. possessione contra tabulas, cum simil.* & proprie loquendo non potest dici venditio illa, quæ nulla est, iuxta glossam *in l. 1. verbo contractus, C. ne liceat habit. lib.*

3 *11. Lass. in post alios, de decim. vendit c. 14 num 2.* † Quod enim fit contra legem, non solum quo ad contractum, sed etiam quo ad ea, quæ inde sequuntur, hoc est, quo ad gabellam, est etiam nullum, *DD in l. non dubium, per tex. ibi C. de legib.* & deficiente substantia, deficit substantiandum, *l. in venditionibus, vers. inde quæritur, ff de contrah. empt. l. 10. tit. 5. par. 5.*

4 Exempla † venditionis nullæ, ex qua gabella non debetur, sunt, veluti si res vendita non erat in commercio hominum, *ut in l. si in emptione, § omnium, ff. de contrah. empt. ibi, quas uero natura, uel gentium ius, uel mores Ciuitatis commercio exemerunt, earum nulla uenditio est, liberum enim hominem scienter emere non possum.* Idē est in venditione loci, sacri, & religiosi, ac denique cuiusque rei iure inalienabilis, *§. fin. Inst. de empt. & uend. l. 15. tit. 5. parte 5.* quis aliquando propter venditoris dolum, ex eo contractu, qui nullus est, actio ex empto competat, iuxta distinctionem textus *in l. 4. cum duobus sequentibus, ff de contrahend. empt. Anton Gomes secundo tomo capitulo 2. numero 50.*

5 Et † quibus deduci videtur, quod quando contractus bonæ fidei est nullus (vtpote quia ei dedit causam dolus venditoris, iuxta communem resolutionem, de qua per glos. Bart. & communiter Doctores *in l. eleganter, ff. de dolo l. si dolo, & ibi glossa, C. de rescind. vēdit & ibi communiter Doctores, glos. Abb & communiter DD. in cap. cum dilecti de empt. & vendit. Couar. in Regula possessor, 2. parte § 6. num 6. de reg. iur. in 6 Medina, de restit. quæst. 33. Conrad de Contract. in Summar ad quæstionem 57. dicto 14. vna cum 1. & 2. ibi subiunctis. & Aluar. Valasc. de iure empb. quæst. 5 numero 9. Siluest. in Summa, verbo, culpa, q. 7 Angel verbo, dolus, num 9 est communis, vt per D. Molinam late 2. par. de iust. & iure, disputatione 219. columna 39. & eundem disputatione 352. colum. 589. versiculo. His ita constitutis, & Padilla in l. transactione finita, num. 5. C. de transact.*

6 Gabella † ex eo contractu non debebitur, secundū Lassart. *de decim. vendit capit. 14. numero 56.* qui est supplendus loqui in contractibus bonæ fidei, in quibus dolus dedit eis caussam contrahendi, ac proinde contractus eo modo celebratus, est nullus, *iuxta prædictam communem resolutionem*, & cum sit nullus, ex eo non debetur gabella.

7 † Secus in contractibus stricti iuris, in quibus dolus dans

caus-

caussam cōtractui, validus est, *ut plerique ex Doctorib. prædictis, & alij profitentur:* & in foro exteriori probat Molina, *ubi supra, columna 596. uersic. quinta Conclusio, in secundo loco citatus*, dicens, secus esse in foro conscientiæ, quia in eo nullus est, sed cum loquamur in terminis gabellæ, quæ debetur ex contractu venditionis, & permutationis, q bonæ fidei sunt, *vt in §. actionū. Inst. de action.* cōsequitur nō deberi gabellā, ex contractu dante illi caussam dolo, vt tenet Lassart. *d. numero 56.* hoc verum intelligent *numero 57.* nisi is qui dolum passus est, voluerit stare venditioni, quia tunc venditio est rata ex resolutis per
8 Didac. Perez *in rubrica titulo 2. libro 8. Ordin. pag. 30.* † Et in hac specie gabella debabitur gabellario existenti tempora, quo circumuentus, se stare contractui declarauerit, quia tūc, incipit esse efficax venditio, quę prius nulla erat, non vero gabellario, qui erat tempore cōtractus, *ita Lassart. in d. numero 57. quem sequitur Azened. in l. 1. num. 548. titulo 17. hoc libro 9.*

9 Mihi † tamen in specie principali prædicta, nempe, cōtractus bonæ fidei, cui dedit caussam dolus vt ex eo venditor, vel permutator, sic decipiens, teneatur soluere gabellam, verior, & tenenda videtur, prout etiam arbitratur eam probans Molina, *vbi supra, & præsertim colum. 594. vers. petes, d. disputatione 352.* loquens in venditore decipiente, ex eo, quod fraus, & dolus nemini patrocinatur, & quia ex parte ipsius venditoris decipientis validus est contractus, illumq. obligat si deceptus velit stare contractui, satisq. est ex parte venditoris, contractum esse validum, vt fiscus ab eo gabellam comparauerit, eamq. exigere valeat, quod ius semel quæsitum, nō amittit, tametsi postea deceptus nolit stare contractui propter dolum venditoris, iuxta regulam *ius nostrum, de reg. iur. in 6.* Quamuis enim contractus bonæ fidei dolo factus, dante caussam contractui, sit nullus in fauorem dolum passi, vt habet præfata communis, respectu tamen dolosi claudicat contractus in suum odium, & sic valet, contra regulas iuris communis, *l. Iulianus §. si à pupillo, ff. de action. empt. l. nō ideo minus, C. de procurat.* vt in terminis etiam Padilla *vbi supra, d. num. 5. in vers. claudicat igitur:* vbi etiam,
10 quod cogetur dolum passus declarare, † an velit contractui stare, vel potius eum rescindere, *vt in d. l. Iulianus, §. si quis colludente,* quem ibi in hoc Bart. notauit.

11 Accedat † insuper pro hac nostra sententia contra Lassart. quia idemmet auctor *d. capit. 14. numero 64.* in eadem specie, nempè, quando venditio est nulla propter dolum venditoris, quinimò, vel propter metum ab eo illatum, vel propter simulationem contractus, licet decimam tunc non deberi palam esse, repetat: fatetur tamen, quod si gabellarius decimam petat à venditore, fundatam habebit intentionem suam ex prædicta venditione de facto procedente; nec audiendum esse venditorem contra gabellarium agentem, allegantem venditionem nullam esse ex dolo, metu, vel simulatione, quia allegatar turpitudinem suam, quod neque agendo, neque excipiendo licitum cui-
12 que est, †, cum nemini debeat delictum suum patrocinari; *l. si seruus plurium, §. 1. ff. de legat. 1. l. transactione, cum ibi notatis, C. de transaction. cum similibus,* nisi in vno solo casu, quo iam per sententiam iudicis inter partes formales latam, contractus uenditionis nullus esse fuerit declaratus: tunc inquit poterit vēditor propriam turpitudinem ab alio iam detectam allegare contra gabellariu decimam petentem, quia tali casu liquido constat indebitum esse, & quod sciens erit, si eam suam turpitudinem etiā ab alio detectam allegauerit agendo contra gabellarium, repetens ab illo, ut indebitam decimam, quam soluisset semel, quia iam sciens indebitam esse, solueret. En igitur, quomodo Lassart. in his uerbis fatetur, & probat, nostrā sententiam contra suam priorem, de qua supra egimus,
13 & sic sibimet contrarius uidetur in hoc. † At quod deinde *d. numero 64.* inquit (ut præmisimus) uno solo casu indebitam esse prædictam gabellam, nempe, quo iam per sententiam iudicis inter partes formales latam, contractus uenditionis nullus esse fuerit declaratus, uerum esse non credimus, sed asserimus etiam post præd. sententiam peti posse, ac soluendam esse præcipiandum, quoniā ex parte venditoris valida quidem fuit ab initio venditio, quo ad hoc, quod vel fiscus gabellam comparauerit, vel quod ius quæsitum semel non amittit, quidquid deceptus postea nolit stare contractui propter dolum venditoris, etiam si super nullitate, sententia ad petitionem decepti postea lata fuerit: ipsa namque inter partes ius faciet, non vero tertio, qui est fiscus, nocebit, nihil impediente, quod turpitudo sit iam detecta, vel non: siquidem ex parte decipiantis validus fuit statim contractus hic, quod sufficit ad debitum gabellæ, quamuis postea nullum esse declaretur, cum ab initio fuerit validè ius quæsitum fisco pro sua gabella. Faciunt tradita per Paclador. *lib. 1. rerum quotid.*
14 *capite 3. §. 3. num. 36. & 37.* † vbi quod venditio facta in fraudē, tenet, ac proinde ex ea gabella debetur, quidquid hoc intelligendum esse dicat Lassart. iuxta suam resolutionem.

15 Ex † quibus omnibus idem probandum venit in permutatione, dolo dante caussam huic contractui, nempè, vt respectu dolosi teneat permutatio, ac proinde ex sua parte teneatur soluere gabellam, non vero permutans deceptus, emptor vero, si deceptus regulariter gabellam non debet, sed decipiens: vt prędiximus, nisi adhuc permutationi voluerit stare, iuxta *supra dicta num. 8.*

16 Fit † igitur ex supradictis ueriorem uideri, atque esse, & tenendam nostram, & Molinę sententiam aduersus Lassart. ac proinde gabellam a uenditore, uel permutante decipiente debitā ab initio, propter ualiditatem contractus, ex sua parte gabellario tunc temporis existenti, deberi, non uero ei, qui talis erat tempore celebrati contractus, si forte alius existebat.

17 Quod † si dolus non dederit caussam contractui, sed illi incidit, quia alter empturus erat rem, sed non tanto pretio; quo casu contractus ualidus est, sed datur actio decepto, etiamsi non ultra dimidiam iusti pretij deceptus sit, iuxta communem resolutionem Doctorum, de qua per DD. *vbi supra*, tunc quidem proculdubio gabella debetur integra, nec gabellarius tenebitur remittere, aut restituere de gabella debita ratione primi contractus, & hoc ratione doli uendentis, ut nuncupatim tenet Molina, *d. disput. 352. col. 595. vers. Petes.*

18 Similiter † emptio rei propriæ, uel ignoranter celebrata, non ualet, ac proinde ex ea gabella non debetur, *l. suæ rei, ff. de contrah. empt. l. 8. tit. 5. p. 5.*

19 Erit † præterea uenditio nulla ob defectum substantialium huius contractus, *l. pacta conuenta, & ibi glos. uerbo, ex pretio, ff. de contr. empt. & in l. si duos, & in l. in uenditionibus, ff. eodem tit.*

20 Nec † non si uenditio sub aliqua conditione suspensiua celebretur, eaq. deficiat, tunc enim uenditio nulla erit, & gabella ex ea non debetur, ut resoluimus *sup. in q. 8. proximè præcedenti, num. 11.*

Alia plura exempla uenditionis nullæ congerit Anton. Gomez *ubi supra.*

21 In † summa, pro regula obseruandum est, quod ex uenditione iure ualida, debetur gabella; si uerò uenditio ex se iure non subsistat, minimè, nempe lege, uel natura prohibente, siue ratione rei uenditæ, ut in prædictis casibus; siue ex defectu solemnitatis, *ut in l. lex quæ tutores, C. de administr. tut.* siue ex defectu auctoritatis, ut in uenditione facta per uxorē sine licentia uiri; siue propter incapacitatem personæ, ut in furioso, & prodigo, cui bonis interdictum est; siue ex fraude in legem commissa; siue propter simulationem, quibus casibus est uenditio, ut latius prosequitur Tiraquel. *de vtroque retractu, tit. 1. §. 1. glos. 2. num. 5. cum sequentibus,* & Lassart. *d. cap. 14. num. 3. cum sequentibus,* vbi idem tenet, quando propter dolum dantem caussam uenditioni, uenditio non subsistat; sed in hoc contrarium probauimus *num. 9. 13. & 16.* Sed quod de uenditione per uxorem nuptam dixi, intelligi debet, præterquam si talis uxor sit solita negotiari, uidente, & permittente marito, quia tunc ualida erit uēditio, ac per consequens ex ea gabella debebitur, ita in terminis uoluit Azeued. *in d. l. 1. num. 69. tit. 17. hoc lib. 9.* & quod de uenditione

ditione facta ab vxore sine licentia viri non debeatur ga-
bella, probat bene Girond. *de Gabell. 9. par. in prin nu. 23.*
& 24. nisi a marito fuerit approbatus talis contractus.
21 Ex superioribus † ex facto consultus Parlador. *lib. 1. re-*
rum quotid cap. 3 §. 3 num. 35. respondit, quod cum laicus
quidam, sepulchrum quod in æde sacra habebat pretio
vendidisset, vectigal non deberi, quia nullus esset contra-
ctus, iure Pontificio, Ciuili, Regioq. suffragantibus, *capit.*
abolendæ de sepult l locum, C. de religios. & sumpt. fun. l. 1.
titulo 13. par. 1. Sepulchrum igitur auctoritate Episcopi
constructum vendi, seu pignorari non potest, nec etiam
ius mortuum in huiusmodi sepulchrum inferendi, *vt in*
d. l. 1. vbi Greg. Lopez *in glossa, uender,* inquit, simoniacas
esse eas pactiones, quæ fieri solent cum clericis, vel religio-
sis, vt pro capella aliquod pretium, vel aliquid annuum
eisdem præstetur, quia cum hæc religiosa sint, non potest
pro eis aliquid temporale præstari: quod verum, atque iu-
ridicum est, quamuis frequenter male obseruari, vel etiam
palliari solitum sit, secundum D. Molinam, *lib. 2. de Hisp.*
23 *primogen. cap. 24. num. 40.* † sed nec iura sepulchrorum
extraneis cedi possunt. *l. quia perinde §. 1. ff. ad Trebellian.*
Ioan Faber in §. colum. ult. Instit. de acquis per arrogat.
licet trāseant ad hæredem extraneum, *l. uel quæ in princip.*
ibi: qualescumque sint, ff. de relig. & sumpt fun. l. iur sepul-
chri, C. eod. tit. Tiraquel *de retractu lignag. §. 26 gl 1. nu.*
24 52. † Sed contra hoc respōsum Parlad. insurgit Lassar.
ubi sup. d. cap. 14. num. 5. dicens, quod ex eo inquiunt d. iu-
ra sepulchrum vendi non posse, quia cum sit terra sacra,
vel religiosa, in nullius bonis est: atque ideo commercium
eius haberi nequit: At hoc procedit, quo ad proprietatē
25 sepulchri dumtaxat, † secus, quo ad vsum, quem bene po-
test habere laicus in bonis suis, ad hoc, vt nullus præter eū
sepeliri possit eo loci, vt cum alijs probat Abb. *in d. capit.*
abolendæ, num 5. & Siluest. *in Summa, uerbo, sepultura, nu.*
9. & Anchar. *cons. 113. num. 3.* Ius enim hoc utēdi propriet-
tatem rei non lædit, argumento eorum, quæ alias resoluit
Paul. de Castro *in l 4 nu. 2 ff. de seruit.* & alij DD. Et quia
vsus de quo per Abb. & Siluest. non est propriè accipien-
dus, vt seruitus formalis esse intelligatur, de qua Instit. *de*
usu, & habit nulla enim seruitus esse potest in his rebus,
quæ in nullius bonis sunt, *ut in l. 1. & ibi DD. ff. de usu, &*
habit. quā legē expresse in re sacra, & religiosa exēplificat
Longoualius *in repet. l. Imperium, 4 par. fol. 54. ff de iuris.*
omnium iudic. Sed accipiendus est potius pro facultate, &
commoditate vtendi, quæ differt a vera seruitute vsus. Si
igitur hæc facultas vtendi capella, & loco sacro in persona
laici esse potest, quia a re ipsa sacra distinguitur, & secerni-
tur, atque differt: ergo in alium transferri, & cedi potest
pro pecunia, absque labe simoniæ, & venditio valet, &
26 ex ea debetur gabella. † Accedit praxis communis, iuxta
quam ab Ecclesijs, eiusq. prælatis more antiquo hæc fa-
cultas, & ius sepeliendi in eo loco licite, vt creditur, &
absque labe simoniæ laicis venditur, eo quod non quid sa-
crum aut religiosum veneat, sed ius quoddam honorifi-
cum, & temporale illic potius, quam alibi sepeliendi, vt
explicat Dominicus a Soto *lib 9. de iust & iure, quæst. 7.*
art. 1 in responsione ad tertium argumentum. Similiter, &
Capellæ, atque Altaria, & areæ, quæ cum pretio annuaq.
pensione perpetua, & sepulturæ laicis conceduntur, vt vi-
demus: ergo & ab ipsis laicis alijs cedi, vendiq. possunt,
sicut gratis concedi. Cum igitur hæ venditiones commu-
niter fiant, & pro validis reputentur, atque habeantur, ga-
bella ex eis a laicis vendentibus debebitur, prout censet
contra Parlador. Lassar.

Nihilominus tamen Ecclesiæ censuræ ac correctioni su-
periora, subijcio, dum diximus a laicis fieri posse præfatas
venditiones licitè, & absque simonia: quinimmò vix pos-
se in praxi obtineri censeo, vt ex præfata venditione solua-
tur gabella, cum negari non possit, quin illa facultas, vsus,
& commoditas vtendi capella, vel sepulchro, in quo vendi-
tio cōsistere prætenditur, ita sacris rebus, & religiosis ad-
hæreat, vt re ipsa vnum ab alio secerni, aut separari non
possit. Vnde nil mirum, vt quod præcipuū est cōsideretur,
neq. gabella nō debeatur, quia magis dignū attrahit ad se
minus dignum. Et præterea, quando in vno actu duæ
rationes, vel caussæ concurrunt, inspicienda est ea quæ
mouit gabellam, quia in dubio contra gabellam est iudi-
candum, vt resoluimus *supra quæst. 5 nu 10.* Ex quibus de-
fendi potest opinio Parlad. a qua, vt ipse postea inquit, in
secunda editione, immeritò, nulloq. iure discessit Lassar-
te *vbi supra.*
27 Vno † tamen casu posset procedere opinio Lassart. con-
traria, nempe in venditione vniuersali rerum temporaliū
quib. inhæret, vel annexa est Capella, vel sepulchrum sub
quodam pretio. Itaque sub ipsa vniuersitate bonorum
vendita transirent in consequentiam iura sepulchrorum
sicut, & alias ius patronatus potest alienari inter viuos ti-
tulo vniuersali, *text in capitu. ex literis, de iure patron.*
cum similibus, tunc enim de toto pretio deberetur gabel-
la, quia non venditur, nec vendi potest, quod spirituale
est, sed transit sub vniuersitate vendita in quadam conse-
quentia, & vniuersitas, quæ venditur spectanda est, nō
singulæ res in ea contentæ, *l. in modicis. ff. de contrahen.*
emptione l. 1. ff. de fundo dot l quædam, ff. de acquir. rerum
28 *domin. & d. cap. ex litteris, de iure patron.* † Vnde hære-
ditate vendita, si in ea res aliquæ sint, quæ immuni-
tate a iure fungātur, nihilominus integra decima ex toto
pretio debetur, vt in terminis probat Parlador. *lib 1. rer.*
quotid. c. 1. §. 2. num. 26. & 27. supra Lassart. de decim.
vend c. 9 num. 39.
29 Similiter, & in venditione sepulchri facti, non interue-
niente Episcopi auctoritate, hoc namque potest vendi, at-
que alienari; quamuis enim, iure ciuili considerato, alie-
nari non possit, quia eo ipso, quod quis inferebat mor-
tuum in sepulchrum, locum religiosum efficiebat, *l. 2 cū*
similibus, C. de relig. & sumpt. fun. cum tamen hoc de iu-
re Canonico non procedat, nisi auctoritate Episcopi ad
huiusmodi vsum sepulchri locus deputatus sit, iuxta tex.
in cap. ad hæc, de religios. domib. vbi communiter scriben-
tes id notant, *gl in cap. in Ecclesiastico, verbo, si terram,*
13. quæst. 2. & ibi DD Innocent & Scribentes, in d. c. abo
lenda, de sepult. late Dec. in cap quanto, nu. 9. de iudic. post
Felin ibidem num. 4. D. Molina *vbi supra, num. 39.* Ces-
sante tamen prout cessat de iure Canonico prædicta ratio
iuris ciuilis, cessare debet, & eius prædicta dispositio, vt re
soluit Felin. *vbi supra* & Gregor. Lopez *in d l. 1. in gloss.*
uerbo, uender, quod verissimum videtur Molinæ *ubi su-*
pra num. 39. reiecta opinione Fabri, & aliorum, qui con-
trarium absque iuridica ratione censuerunt. Cum igitur
sepulchrum, factum absque auctoritate Episcopi, vendi
atque alienari possit, *vt resoluimus,* consequitur, vt ex eius
venditione alcauala debeatur.
30 Secus autem erit dicendum in sepulchro constructo cū
auctoritate Episcopi; hoc namque cum vendi nec pigno-
rari possit, nec etiam ius mortuum in huiusmodi sepul-
chrum inferendi, iuxta tex. *in cap. quæsta, & in cap. post-*
quam, 13. quæst. 2 & in d. l. 1. & ibi Greg. Lop. & late pro-
bat Molin. *vbi supra, num. 40.* quidquid nimis subtili-
ter, & pene Philosophando distinguere velit in hoc Las-
sart. *vbi supra,* consequens est, vt gabella in hac specie, si
de facto venditio fiat, non debeatur, rationibus a nobis
supra consideratis pro hac parte.

SVMMARIA.

1 *Gabella an debeatur ex uenditione rescissa, vel ex legitimis caussis resoluta? & numeris seqq.*
2 *Gabella non debetur ex uenditionis uel permutationis contractu, quando partes in continenti ab eo recedunt. secus si ex interuallo, & an tunc noua alia gabella debeatur ex distractu? num 3. & num. 4.*
5 *Gabella an debeatur ex augmento contractus ex internallo adiecto.*
6 *Gabella debetur ex venditione pure celebrata, etiam si ante traditionem partes ab ea mutuo consensu discedant. Et a fortiori, si recedant post traditionem, ut hic, & in nu. 7. & 8.*
9 *Gabella an, & quando debeatur, quoties recte celebrata uenditione pretium, aut traditio rei remittitur.*

10 Gabel-

10 *Gabella non debetur quando venditia resoluitur ex pacto directo legis commissoria, vel adiectionis in diem in ipsa venditione, vel in continenti verbis directis appositis: secus si ex interuallo appositum fuerit, vt in numero 11. Item quando propter verba obliqua pacto adiecta, non ipsoiure fit resolutio contractus, sed per sententiam iudicis, vt in numero 12. & quid si pactum illud longo tempore concludatur num. 13. vbi quid de fructib. interim perceptis?*

14 *Gabella an debeatur ex vēditione in hunc modum celebrata, nēpe, vt si emptori displicuerit inempta sit, vel distracta sit ad beneplacitum emptoris, si tamen postea emptarinon placuerit? & numeris seqq.*

15 *Vēditio celebrata, si placuerit, vel nisi displicuerit arbitrio boni viri commissa intelligitur, & iuxta id iudicandum, an debeatur gabella, vel non, limitatur in casu posito? num. 21.*

16 *Gabella debebitur in præmissa specie, si resolutio fieret etiā iusta caussa post terminum in contractu, vel iure assignatum.*

17 *Terminus ad displicendum in re debitoria, quando à partibus non assignatur in contractu, vel post incontinenti, est sexaginta dierum, quem terminum partes sua conuentione immutare, & perpetuum efficere possunt, vt in num. 18. Sed si res morbosa, vel vitiosa sit, nihilominus termino displicentia non adiecto in conuentione intra sex menses fieri potest, vt in num. 19.*

20 *Venditione res ita celebrata: Si tibi placet, statim placere debet, nec prodesset placere die sequenti.*

22 *Gabella debetur ex venditione facta cum pacto de retrouendendo ex reuenditione autem prædicta alia gabella non debebitur, vt in numero 23 nisi prædicta reuenditio fieret nullo apposito pacto de retrouendendo, vt in numero 24.*

25 *Gabella debetur ex vēditione facta cum pacto, quod si emptor eam rem vendere vellet, teneatur in ea præferre primum venditorem ceteris emptoribus.*

26 *Gabella duplex debetur ex venditione facta cum pacto de retrouendendo intra certū tēpus si postea prorogetur per partes illa terminus, & transacto primo termino intra eumen prorogatum reuendatur.*

27 *Gabella an debeatur ex venditione cum pacto de retrouendendo verbis directis concepto, vt in exemplo de quo hic resoluitur affirmatiue, num. 29.*

29 *Gabella debetur ex venditione iuris pacti de retrouendendo in venditione appositi in fauorē tertij, pretio facta, tresque gabellæ in hac specie debebuntur, re redempta per illum tertium Prima ex venditione ipsa principali, Alia ex venditione seu cessione dicti pacti, Tertia ex redemptione. & numero 30 cui incumbat onus soluendi hanc tertiam gabellam?*

QVAESTIO X.

An ex venditione rescissa, vel ex legitimis caussis resoluta, debeatur gabella?

1 QVæro Decimo: † *An ex venditione rescissa, vel ex legitimis caussis resoluta debeatur gabella?* Et quia in hoc articulo DD. nostri maxime variant, atque nimis cōfuse, & diffuse procedunt, ita, vt pene non intelligatur, aut memoria retineatur, qd tenendū sit in iure, & in praxi, vt constat ex late adductis, & congestis per Tiraquel. *de retractu conuent. §.6 glos. 2. num. 4. cum seqq.* & ex alijs nouioribus, vt hæc materia omnibus deinceps clarescat, notaq. fiat, sublatis nubibus, eam claro, illustriq. stylo exponam, procedendo per casus sigillatim.

2 Primus † casus est, quando partes celebrato contractu emptionis, & venditionis, vel permutationis, simpliciter, & absolute statim incontinēti, hoc est, antequam ad alia diuertant, ab eo mutuo consensu recedunt, & tunc quidem non debetur gabella ex contractu, nec distractu: secus si ex interuallo, quia ius semel fisco quæsitum ab eo auferri per partes non potest, *Bald in l. si constante. colum 2 per illum text. C de donation. ante nupt. Doctores omnes in l ab emptione, ff. de pact* secundum Mod. Paris. *in consuetud. Paris. titulo 1. §. 13 glos. 5. numero 11.* & voluit idem *§. 22. numero* 11. Et hæc est communis sententia, & resolutio secundum Anton. Gomez. qui alios allegat, 2. *tomo variar resolut. cap 2 de emptione, & venditione, nu. 31.* sequitur plures allegans Tiraquel. *de retractu conuention §.6 gloss. 2. nu. 10.* vbi id verum intelligit, etiam si ante traditionem rei venditæ partes discesserint a contractu, nisi incontinenti discedant, sequitur etiam Arias Pinel. *in l. 2. in 2. par. cap. 3. num. 36. colum 2 illius numeri, C. de rescind vend Mencha. de success. creat. §. 25. num 5. Didac. Perez in l 2. titulo 7. lib 5 Ordinam pag 196. uersic sed dubium est. Parlador. libro 1. rerum quotid capite 3 §. 4 num. 2. 5. & 6* estq. vera, & communis resolutio secundum Ioseph. Ludou *decis Perus* 113. quem ad hoc refert, & sequitur Lassart *de decim. vendit. capit. 14. num. 7 cum seqq.* malè tamen hic auctor inquit, gabellam deberi ex venditione, a qua partes incontinenti re integra discedunt, cum neque id uerum sit, nec communis, & vera resolutio, quam ipse citat, id habeat: sed potius contrarium, nisi cum ex interuallo partes a uenditione discesserint, vt constat ex omnibus Doctoribus de hoc agētibus. Distinctio igitur prædicta uera, & communis est, atque tenenda, vt & contra Lassart. *ubi supra,* censet Ioan Garsia *in tract de expensis, & melior. capite 18. nu 48 in additionibus nouis.* Est etiam communis secundum Molinam Theolog. qui eam sequitur *in 2. p. de iust & iure. disputatione 373. colum. 772. vers. quando contractus*, & iuxta eam intelligenda est opinio *Vega. lib. 3. sua Summa. Casu 632. in princip* aliàs erit falsa. Similiter, & Auend. *resp. 20. nu. 1. ibi: fiscas,* & Azeu. *in L. 1. nu 86 tit. 17. hoc lib. 9.* dū tenēt, quod licet partes pœnituerint uenditionis post, eam perfectam debetur gabella, intelligendi sunt, quando pœnitentia est ex interuallo: secus si incontinenti antequam ad actus extraneos partes diuertant, iuxta prædictam veram & communem resolutionem.

3 Quinimò, † quando partes ex interuallo à uenditione discedunt, postquam ad traditionem rei, uel pretij solutionem transijssent, si resolutio fiat per actum priori dissimilem, nempe, reddendo uenditori rem a se uenditam, & emptori eam traditam diuerso pretio: quia non tam priorem uenditionem resoluisse, quam nouam contraxisse uidentur, *ex l 1. & 2 ff de rescind. vendit.* alia noua gabella, quasi ex altera noua uenditione debebitur, & soluenda erit, iuxta pretium secundo loco definitum; secus, si actus priori similis retro agens uenditionem interuenerit, *iuxta l 1. C. quando lic. ab emptione disced.* quia tunc unica tantū gabella ex præcedenti contractu soluenda est, ut post alios probatum Parlador. *num 6* & Lassar. 8. *vbi supra,* nec nō & Molina Theolog. *2 p de iust. & iure. disp. 373. col. 775. uers. dubium.*

4 † Quæ distinctio procedit in ea uenditione, quæ nec omninò perfecta est omni perfectione, nec omninò in ea res est integra, uelut, cum ex altera tantum parte impletus est contractus, nempe traditione rei, uel solutione pretij: secus uerò, si utrumque factum sit, quia tūc uera est secunda uenditio, manente prima, ac proinde quando traditio rei est facta, & pretium solutum, quomodocumque, & quibuscumque uerbis contrahentes distraxerint, nouam alcaualam debebit reuenditor, ex traditis per Modern. Paris. *in Consuetud. Paris. tit. 1. §. 22. num. 19. & 20.* & in terminis ex his ita tenet Lassar. *d. capit. 14. num. 9.* & Molina, *col. 775. in uersic. illud,* ubi quod hæc secunda gabella erit soluenda gabellario, ac domino, qui fuerit tempore secundi contractus; & iuxta hanc distinctionem intelligendi sunt Anton. Gom. Tiraq. Molina, & ceteri DD. supra citati, tenētes indistinctè ex resolutione, & discessu a contractu, hoc est, a distractu non deberi gabellā, & quæ tradit in materia feudali Peguera *de feud. uers 1. ampliat. 15. num. 89.*

5 Quod † si contractus ille non dissoluatur omnino, sed ex interuallo, uel pretium mutuo consensu augeatur, aut minuatur, uel merx pro eodem pretio augeatur: tenendum

quidem

quidem censetur a priori emptione, & facta noua, quatenus hæc posterior a priori diuersa est, & gabella augmenti pretij debebitur, non vero gabellarius aliquid restituere, aut remittere tenebitur, si pretium prius ex interuallo diminueretur de gabella prioris contractus, qui ad eam totam a principio ius plenum acquisierat, cui præiudicari non potuit variatio in contractu ex interuallo effecta, ita & rectè censuit Molina *ubi supra, d. columna 772. ad finē versic. quod si contractus, & colum seq.* cuius in hoc sententiam probo: modo eam intelligamus, quoties variatio prædicta interuenit ante traditionem rei, uel pretij solutionem, vt credo fuisse de mente eiusdem auctoris, & innuitur in eius verbis *in versicul. ubi additur ibi: req. integra, iuncto vers subsequenti: ibi: quo loco obserua.* Et ideo merito tenet, non deberi tunc nouam gabellam, eo quod contractus esset idem aliquantulum uariatus: secus tamen esse uidetur, si hæc uariatio post traditionem rei, uel solutionē pretij intercesserit, quia iā tunc uidetur nouus contractus. Nihilominus tamen adhuc idem uidetur probandum, & in hac specie quod in priori, nempè, ante traditionem rei, vel solutionem pretij, scilicet, ut in utroque procedat sententia Molinæ, utpote, quod potius uideatur additio noua priori contractui, quam nouus in totum contractus.

Ex superioribus deducitur, minimè habere locum in nostra materia gabellarum Conclusiones, quas latè cum suis ampliationibus, & limitationibus, probat, & prosequitur Modern. Paris. *in Consuetud. Paris. tit. 1. §. 55 glos. 1. numer. 32 cum seqq & prius §. 13. glos 5. num. 12. cum sequentibus.*

6 Prima † enim Conclusio erat, ante realem traditionem fundi licere pœnitere, siue distrahere, ut nulla iura debeantur, neque de contractu, neque de distractu. Quam Conclusionem ibi ampliat quattuor modis, & limitat uno modo.

Secunda Conclusio erat; post realem traditionem fundi, non licere pœnitere etiam ante, quando minus præueniat, nisi in ipso traditionis actu, uel incontinenti sequuta sit retraditio, & pœnitentia, quia traditio facta non uidetur, quæ nullo spacio stetit, uel nisi emptor traditione accepta intra modicum tempus fefellerit, aut solum uerterit decepto uenditore.

Hæ enim Conclusiones Moderni Paris. quod in sua materia, quam ibi agit, rectè procedere possent; in nostra tamen minime sic simpliciter locum habent; sed omnino prorsus reducendæ sunt ad præfatas communes resolutiones, & distinctiones; nempe, quod gabella, hoc est, alcauala in his nostris Regnis debeatur, & peti possit ea solo contractu ualido ante traditionem; nisi incontinenti per partes ante quam ad extraneos actus diuertant, ab eo discedatur; secus si ex interuallo, quia tunc, vel una, uel duplex gabella debebitur, iuxta præcedentem resolutionem.

7 Similiter, in hac nostra materia ex prædictis non procedit resolutio eiusdem Moderni Paris. *d. §. 13. glos. 5 num. 15. & 17.* tenentis, etiam ficta traditione intercedente, posse contrahentes liberè discedere, dummodo patronus non præuenerit, uel emptor non cœperit possidere, uel simi, &c. contrarium namque respectu gabellæ tenendum est; prout tenent omnes Scribentes *in l ab emptione, ff. de pact.* & alij, quos refert idem Mod. Paris. *d. num. 15.* & Feinian. *de Gabell 3 p 8. partis, q. 14.* Nam iuxta receptissimam sententiam supra relatam, partes ex interuallo recedere non possunt a uenditione in præiudicium iuris, seu gabellæ tertio, uel fisco quæsiti, uel quæsitæ; sed tantum incontinenti,

8 † quod si ante partium pœnitentiam gabellarius in iudicio præuenerit, petēdo gabellam, procul dubio ea debetur, licet postea partes a contractu resilierint, quia iam dici non potest res integra, ut cōstat ex Mod. Paris. *ubi sup.* cōtra Tiraquel. *de Constitut. poss. par. 1. num. 9. & p. 5. lim 7. num 41.*

9 Quod si † rectè celebrata uenditione pretium remiserit uenditor, uel emptor rem; uidetur supradicto modo distinguendum, ut si quidem incontinenti id fiat, gabella non debeatur, si uero ex interuallo, debeatur.

Mihi tamen hac in specie ita tenenda uidetur optima distinctio circa retractum in materia feudali tradita per Modern. Paris. *in Consuet. Paris tit. 1 §. 13. numero 55. 112,* vt quod ipse dixit, & decidit in iure vtriusque retractus, eisdem rationibus tenendum sit, & practicandum quo ad gabellam, & distinctio prædicta est huiusmodi.

Quod, quando feudo vendito certo pretio, remittitur ipsum pretium ex interuallo, valet venditio, quacunque ex caussa fiat remissio, *ut in l. sit sibi habitationē. ff locati,* ac per consequens locus sit vtrique retractui (atque ita in nostra specie gabella debeatur) & proinde quo ad retractum integrum pretium erit refundendum, etiamsi venditor purè liberaliter donauerit emptori pretium, quia de donatione pretij nihil ad rem.

Si vero incontinenti, subdistinguendum sit, aut caussa puræ, & liberalis donationis remittitur; aut ex alia caussa. Primo casu non est venditio feudi, sed vera donatio, *l. cum in uenditione, ff de contrah. empt.* & cessat vterque retractus: & ita in omnibus iudicandum sicut de feudo donato (nec etiam hac in specie debetur gabella.) Quod ita demum procedit, si constiterit de caussa puræ, & liberalis donationis, seu verisimiliter appareat, donatorem non habuisse animum vendendi feudum, ita quod pretium non est appositum caussa venditionis, sed caussa donationis forte æstimandæ, iuxta dictam *l. cum in uenditione:* secus si constat quod non habuit animum donandi feudum, sed eius pretium, feudum autem vendere voluit, tunc enim manet venditio feudi, quamuis incontinenti pretium donationis caussa remiserit, quia non cadit donatio, nisi super pretio, quod frequenter, inquit, euenire potest: veluti si donator noluit excludere propinquos suos à retractu, sed pretiū donare vult emptori: igitur hoc casu locū habebunt omnia iura feudalia, sicut in vera venditione; addo ego: & debebitur gabella multoq. fortius, si in eius fraudem præd. remissio facta fuerit.

Secundo vero casu, quando, scilicet, ex alia caussa, quā puræ, & liberalis donationis remissio pretij incontinenti fit, manet venditio, & in omnibus idem iudicandū, quod de feudo vendito, etiā si remissio fuerit incontinenti facta non ex caussa debiti, sed ad antidota ex caussa simplicis remunerationis, quia huiusmodi remissio magis est genus permutationis, q̄ donationis, *l sed & si lege, §. consuluit. versf. plane, ff. de pet hæred cū similib.* (ac per cōsequēs debebitur gabella in hac specie) pro qua distinctione est optimus textus *in l. si sponsus, versiculo circa uenditionem, ff. de donat. inter uirum & uxorem,* vbi Iurisconsultus similiter distinguit in venditione facta à marito vxori, vt inspiciatur eius animus, an fuerit donandi, vel vendendi, & ita censeo iudicandum in nostra materia quo ad gabellam, prout in terminis Mod. Paris. sequutus, eius considerationi consentit Lasart *de decim d capit. 14. num. 6.* tametsi Tiraquel. *de retractu conuention. § 1. gloss. 14. num. 123.* distinctionem Mod. Paris. improbare uideatur, sed opinionem Modern. Paris. & Lasart. sequitur Molina Theolog. *1. parte, de iustit. & iur. disputatione 373. col. 773. vers sic obiter.*

10 Secundus casus † principalis nostræ quæstionis est, quando venditio resoluitur ex pacto directo legis commissoriæ, vel addictionis in diem, in ipsa venditione, vel incontinenti verbis directis apposito, veluti si dicatur si intra tantum temporis non solueris, res sit inempta; vel, si intra tale tempus alius meliorem conditionē attulerit, res sit inēpta, *ut in titulis, ff de lege commiss. & ff. de in diē adiectione,* vel in alio quocunque pacto resolutiuo, vt in specie, *l. 3. ff de contra. empt.* Et hac in specie vera, & communis resolutio Doctorū est, gabellam non deberi, & si soluta fuerit, repetendam esse a gabellario, quia licet a principio pura venditio sit, supradicta *iuxta l. 2. ff. de in diem addict.* ac proinde necessario statim nascitur obligatio ex eo contractu, *vt in princip. Instit. de emptio. & uendit.* & consequenter statim quoque gabellæ obligatio fisco quæratur vtrumque tamen iuratam quā inter partibus, quam fisco resolubile est, sub conditione illa, si pretium in termino non soluatur, vel si alius melior conditionem

ditionem attulerit, & sic dependenter ex eo, quod id non sequeretur, ita vt si pacti conditio non committatur, persistit venditio, & gabella irreuocabiliter debeatur: si verò pacti conditio adimpleatur, vt quia pretium in termino solutum non sit, vel conditio melior allata fuerit venditori, ac proinde rem inemptam fieri velit, *iuxta d. l. 1. ff. de in diem addict. & l. 38 titulo 5. pag. 5.* hic venditio illa pure resoluitur, ac si à principio conditionaliter fuisset contracta, & apposita conditio deficeret, quo casu proculdubio est, gabellam non deberi *vt supra resoluimus quæstione 8.* Ergo neque ex hac debebitur: sicut non debetur laudemium in simili specie in feudalibus, vt fecit iudicari Moder. Paris. *in Consuet. Paris. tit. 1. §. 55 glos. 1. nu. 162.* & resoluit *in tit. 1. §. 23. nu. 9.* de quo etiam agit Tiraq. *de retract. conuen. §. 6 glos. 2.*

Et quod gabella quoque non debeatur in nostris terminis, tenet Petr. de Bellapert. & Paul. Castr. *colum. 1. in l. fin §. sed quia. C. communia de leg. & alij Doctores*, quos sequitur Anton. Gom. *in 2. tomo variar. resolut. capit. 2. de empt. & vendit. numer. 31.* (licet eos non sequatur) addens, quod si forte gabella fuit soluta facto contractu, postea eo resoluto, potest repeti tamquam indebitè soluta secundum eosdem auctores, est communis secund. Parlad. *libro 1. rerum quotid. cap. 3. §. 4. num. 7.* vbi quod nemo est, qui ab hac sententia dissentiat nisi Ant. Gomez, *vbi supra*, sequitur Metienc. *in l. 7. tit. 11. gloss. 3. numero 21. libro 5. Nou. Collect. Reg.* hanc etiam sequitur & late probat, & communem esse profitentur Lass. *de decim. vendit. capit. 14. numero 50 cum sequentibus*, necnon, & Molina, Theolog. *de iust. & iure disp. 378. colum. 809. in versic. tota autem difficultas*, qui etiam improbant Ant. Gom. *ubi supra*, contrariam sententiam, & Menchac. *lib. 1. controuers. vsu frequen. c. 11. nu. 21.* eorumq. fundamentis satisfaciunt.

11 Limitatur † tamen primò hæc vera, & communis sententia, quando pactum legis commissoriæ, vel addictionis in diem, appositum fuisset ex post facto, hoc est, ex interuallo, tunc enim cum semel incommutabiliter ius quæsitum sit fisco ad gabellam, nona contrahentium voluntate, aut pacto, in eius præiudicium auferri non potest, aut conuerti ex regula, *id quod nostrum, ff. de reg. iur.* & constat ex prædictis, & volunt prætitati auctores præcipuè Lassar. *num. 18.* & Mol. *col. 809 in princ. uers. idem.*

12 Limitatur Secundò, † quando propter verba obliqua pacti adiecta, non ipso iure fit resolutio contractus, sed per sententiam iudicis; sic at enim, & in hac specie Moder. Paris. *in Consuet. Paris. tit. 1. §. 23 nu. 15.* in proposito consuetudinis suæ in feudalib. æquiparet casum directæ resolutionis ipso iure factæ per verba directa apposita in illis pactis, & casum obliquæ resolutionis, per verba mere obliqua pacto adiecta, dummodo retro ad non caussam reducatur venditio, & resoluatur non ex noua caussa, sed ex necessitate, & causa veteri ipso contractu existenti, vt vtroque casu nulla iura vtili patrono debeantur, & soluta repeti possint, etiam si medio tempore ad traditionem realem, & translationem dominij ipso iure non reuertibilis processum fuisset; nihilominus tamen, in nostra specie, & materia alcaualæ, aliud iudicandum censeo, quando non ipso iure, & verbis directis pacto adiectis, sed per verba obliqua fit rescissio venditionis per sententiam, vel via actionis, aut exceptionis, nempè, vt debeatur quidem gabella, & ideo ea soluta, minime sit repetitioni locus, cum in hoc casu venditio semper maneat ipso iure, & valida sit, vt fatentur omnes, & constat ex traditis per Dom. Couarr. *lib. 3. variar. resolut. capit. 8. num. 1.* & Menach. *lib. 3 Controuers. vsu frequent. cap. 69.* Ergo ex ea debetur gabella, cum ad hoc solum legibus nostris Regijs consideretur, & inspiciatur simplex actus, veræ, & validæ venditionis, quamuis postea non duret ex voluntate contrahentium, dummodo ipso iure non sit resoluta, quamuis ex veteri caussa ipsi contractui existenti venditio rescindatur, & in terminis ita rectè tenet Lassarte *dicto cap. 14. num. 29.* & Girond. *ubi supra, numero 59.* & Molina, *vbi supra, colum. 808. ad fin.* vbi quod in hoc communiter DD. conueniunt.

13 Tertiò limitatur † colligi potest ex eodem Moderno Paris. *d. § 55 glos. 1. num. 163 cum sequentibus*, dum late nititur probare, leges illas de in diem addictionem, & commissoriam, locum tantum habere, quando pacta illa modico tempore concluduntur, vt exemplum ponit *in l. 1. ff. de in diem addict.* prout plurimum contingit, non autem, quando in multos annos protrahuntur, quod rarissimum, & insolitum est, leges namque referuntur ad ea, quæ frequentius accidunt, *l. nā ad ea. ff. de legib.* quid. n. absurdius, quam emptorem longo tempore verum dominum, & vasallum, vel censuarium fuisse, & pacifice possedisse, & tamen de re, quæ toties annis manum mutauit nulla iura domino directo deberi, nec semel quidem, sed si recepert, restituere teneri? Ergo idem videtur dicendum respectu gabellæ soluendæ: Fac enim fundum venditum mille, receptis quingentis, ea lege, vt nisi emptor intra decennium reliquum persoluat, res sit inempta, lapso decennio, persolutione non facta, venditor restitutis quingentis fundū recuperat, cur gabellam iam solutam recuperabit, cum tanto tempore venditio durauerit, & in dominio emptoris fuerit? Nihilominus tamen cum venditio ex caussa, & pacto ei initio inexistenti, pro infecta habeatur, etiam retro quoad fructus, qui restitui debēt, *l. item quod & l. Imperator in principio ff. de in diem addict. l. lege in fundo, ff. de leg. commiss.* quamuis pro rata pretij soluti æquum sit emptorem dominum, & possessorem suos fructus facere, *l. vltima in fine, de fundo dotali. Bald. in l. si traditio, quæstio. vndecima. C. de action. empt.* & alios referens Modern. Paris. *vbi supra d. § 55. gloss. 1. num. 166. in principio*; Nil mirum, ut nulla gabella debeatur, & soluta repeti possit, cum defecta conditione, venditio habeatur, ac si a principio facta, nec celebrata fuisset, ac proinde cessant tam eius omnes effectus, sicut in venditione conditionali supra cum communi resoluimus. Neque quod pro rata pretij soluti fructus lucretur emptor, quidquam in proposito facit, cum id potius de æquitate, & per modum eius, quod licite interest, potius statutum sit, quam quod ex vi venditionis a principio resolutæ, saltem virtualiter ratione pacti directi id sustineri queat; Nec etiam quod longum tempus effluxerit, quidquam interest, cum hoc ex vi pacti conuenti contingat, eademq. iuris ratio militet in modico, vel longo tempore, quia magis, & minus non differūt in genere, *l. finali. ff. de fundo instructo*, præter quam, quod tempus nō solet esse modus inducendæ, vel tollendæ obligationis, præcipue contra voluntatem partium, quorum actus non debent operari vltra eorum intentionem, vt de vtroque sunt iura vulgaria. Denique conuentio, vt in perpetuum redhibitio fiat, valet, *l. quod si nolit, §. si quid ita, ibi: si uero conuenerit. ff. de adilit. edicto* Quinimò, ex eodem textu, si dictum fuerit in contractu, licere emptori, vel venditori, quandocumque ab eo discedere, perpetuo quilibet eorum potest pœnitere, iuxta gloss. *in cap. illos uos, uerbo, annos, de pignor. Bald. in l. 1. §. ultimo ff. qui satisd. cogant Cremens Singul. 11. Domin. Couarr. lib. 1. uariarum resolution. capit. 9 num. 1.* quæ numero 4 sic verum intelligit de præscript. 10. uel 20. annoru, secus de præscriptione 30 annorum. Fateor tamen in pacto legis commissoriæ, hunc discursum procedere posse, licet perraro, longum tēporis interuallum ei adijci soleat. In pacto autem adiectionis in diem, minime, quia hoc prope semper breui tempore solet concludi.

14 Ex præcedenti † secundo casu, quem modo explicuimus deducitur in casu *l. 3 ff. de contrahend. emptione*, proculdubio non deberi gabellam, nempe, si res ita distracta sit, ut si displicuisset, inempta esset, quia resoluitur hæc emptio sub prædicta conditione, hoc est, data emptoris displicentia, quamuis non sit res sub conditione distracta, ut in *d. l. 3.* quæ resolutio operatur, ut inempta, uideatur esse à principio, ac proinde gabella non debeatur, quia sine culpa uenditoris eo casu resoluitur contractus. Idem erit, si quis uendiderit rem suam ad beneplacitum emptoris, hoc est, a contrario: si enim postea uenditio, emptori displiceat, gabelle ex eo non debebitur, siue intelligamus eam uen-

ditionem conditionalem esse, vt in specie textus *in §. emptio. Instit. de emptione, & venditione*, iuxta tradita *supra, quæstione 6. versiculo, hac tamen communis*: siue sub conditione resolutiua censeamus, iuxta *d. l. 3. & ea qua modo prædiximus*: Est enim differentia inter illam venditionem, si Titius (verbi gratia) intra certum diem tibi placuerit erit tibi emptus aureis tot, quia est conditionalis, *vt in d. §. emptio*; & hanc venditionem: vendo tibi hanc rem, ita vt si tibi displicuerit, inempta sit, quia nō est conditionalis, sed pura: resolutiuo tamen est conditionalis, *vt in d. l. 3. ff. de contrahenda emptione, ita gl. & Doctores, in d. §. emptio*, & in vtraque specie data displicentia emptoris, non debetur gabella, *vt prædiximus*, & probatur præterea ex doctrina Baldi *consilio 415. Illa solemnitas, libro 2.* vbi tenet, quod si tempore contractus fuit actum de eo resoluendo, resolutio, quæ fit postea, non est proprie resolutio, sed executio ipsius contractus, *per l. 3. §. si ab ignoto, ff. de manumiss. & l. 1. in fine, ff. de rebus eorum*, idem Bald. *consilio 164. Martius, numero 1. versiculo dico si tam, libro 5.* in ea sententia, vt quamdiu res vendita, aut data in solutum lui potest, ex pacto apposito in contractu, non debeatur gabella, quæ ex statuto iubetur solui ob contractum, cum non sit pleno iure translata. *l. manu facta §. nemo ff. de contrahenda empt.* quem refert, & sequitur Tiraquel. *de retractu conuent. §. 6. glos. 2. nu. 5. ad finem.*

Verum pro expeditiori intelligentia huius doctrinæ ob-
15 seruandum est in proposito, eam venditionem, si † placuerit, vel nisi displicuerit, arbitrio boni viri commissam intelligi, vt docet Bart. *consil. 166. numero 2. & consilio 168. numero 3. ex l. si quis arbitratu, num. 7. & ibi Socin. nu. 32. ff. de verb. oblig.* idē Bar. *in l. 1. nu. 51. C. de SS. Eccl. Abb. in c. 1. nu. 22. ad finem, de iudic.* probat Lassart. *de decim. vendit. capite 14. num. 30.* & plures allegans Menoch. *de arbit. iudic. libro 1. quæst. 3. nume. 7. cum sequentibus*, ita vt si absque vlla ratione discesserit emptor a venditione, & venditor consenserit, non iam ex vi pacti præcedentis, quam ex nouo mutuo vtriusque partis consensu, & mera voluntate, resoluta videatur venditio, argumento *l. cum emptor, ff. de rescindenda vendit.* ac proinde fisco non præiudicabit, quo ad gabellam, quare ipsa debebitur, vt recte probat Lassart. *ubi supra*, Quinimò, si hoc contingeret, re iam tradita, & pretio soluto, de huiusmodi resolutione voluntaria, tamquam ex noua venditione, deberetur altera gabella, tunc enim resolutio præfata non est executio prioris cōtractus, si quidem absque causa fit:
16 sed potius nouus contractus. † Idem esset, si resolutio fieret etiam iusta causa, & ratione post terminum in contractu assignatum, vel à iure, intra quem displicere deberet emptori, illo namque lapso, venditio firma manit, atque omnino perfecta, & absoluta, & facultas displicendi finita fuit per moram, hoc est, lapsu prædicti termini, *Bar. in l. hæc venditio, in principio, ff. de contrahen. empt. Anton. Gomez, in 2. tomo variarum resolution. cap. 2. numero 19. Molina Theolog. de iustitia, & iure, 3. par. disputatione 337.*
17 *col. 509. vers. Tertium.* † Terminus autem iuris ad displicendum in redhibitoria actione, quando a partibus in cōtractum, vel post incontinenti non apponitur, est intra sexaginta dies, *vt l. quod si nolit, §. si quid ita, ff. de ædilit. edicto*, quem textum dicit singularem, & vnicum Iason, *in l. Prætor ait, la primera, §. si neque, nu. 3. ff. de iureiur. Soc. nu. 11. & Ias. nu. 24. in l. si quis arbitratu, ff. de verb. oblig. Ant. Gom. vbi supra nu. 19. ad finē gl. in c. illo vos, verbo annos, de pignor. Ro. Sing. 713. & 776. & Petrus de Rabena sing. 788.*
18 Quod † tempus redhibitoriæ actionis, partes sua conuentione immutare, & perpetuum reddere possunt, *vt in d. §. si quid ita, versiculo, si vero conuenerit, vt docent Ias. in d. l. si quis arbitratu, num. 24. Socin. sen. consil. vltimo, in fine, lib. 3. Socin. iun. consil. 145. num. 52. lib. 1. Cagnol. in l. 2. nu. 78. C. de pact. inter empt. & vendit. Domin. Couarru. lib. 1. variarum resolut. cap. 9. num. 4.* & hos referens Menoch. *de arbitr. iudic. lib. 1. q. 22. num. 12.*
19 Sed † vt obiter dicam, ille text. de præfato termino sexaginta dierum, intelligendus quidem est, quotiescumque res non est morbosa, vel vitiosa, sed emptori non placet alia causa (iuxta tamen arbitrium boni viri, vt prædiximus) quam ea quæ citra pactum poterat agere redhibitoria, vel quanto minoris, quia si esset talis causa morbi, vel vitij, benè posset agi intra terminum ordinarium sex mensium, & anni respectiuè, non obstāte illo textu, quia quod fauore alicuius introductum est, non debet in eius odium retorqueri, vt in regula iuris vulgari. Ita probat Capolla *ibidem, num. 12. & 16. & in l. ædiles, num. 15. ff. eodem tit.* & Menoch. *vbi supra, num. 13.* denique Capol. *d. num. 16.* intelligit illum textum, respectu eius, quod interest, vt transacto tempore duorum mensium peti non possit, neque etiam pretium, quando res vendita non est morbosa, sed si ipsa morbosa sit, vel vitiosa, benè potest agi ad pretium, restituta re, etiam si sint elapsi sexaginta dies.
20 Quod † si venditio alicuius rei, non vt præmisimus, si placuerit, vel nisi displicuerit, celebrata fuerit, sed hoc modo, si tibi placuerit, statim placere debet, nec protelari, placere die sequenti, vt post Mathesil. probat Alber. *in l. remittit. argumento text. in l. ius.* loquentis in iuramento decisorio delato à parte parti, *ff. de iureiur.* quos refert, & sequitur Gregor. Lopez *in l. 8. glos. fin. titulo 11. parte 3.* dicens, ita vidisse pronunciari in simili quæstione, in qua post similem oblationem elapsi erant multi dies, sequitur etiam Lassart. *de decim. vend. cap. 11. num. 30. ad finem.*
21 Verum † superiora (quibus resoluimus, eam venditionem, si placuerit, vel nisi displicuerit, arbitrio boni viri cōmissam intelligi, ac proinde gabellam deberi, si absque vlla ratione discesserit emptor ab emptione) non procedunt, quando verba contractus circa resolutionem ipsius, meram, absolutam, & liberam voluntatem important, ad hoc, vt prædicta displicentia sit ad libitum: tunc enim, licet displicentia sit absque ratione, hoc est, irrationabilis, expressa tamen, & executioni tradita intra terminum à partibus assignatum, vel alias intra sexaginta dies iuxta *d. l. quod si nolit, §. si quid ita venierit. ff. de ædilit. edicto* nuo debebitur gabella, hoc is contractus conditionalis dicetur, vel potius cum pacto resolutiuo, vtroque enim casu, data prædicta displicentia, ex mente, & voluntate partium à principio in pactum deducta, annullatur venditio, atque pro non facta habetur, ac proinde nulla gabella debebitur, quamuis res fuerit tradita, & pretium solutum sub prædicta conditione suspensiua, vel pacto resolutiuo: Mens namque expressa, quæ in contractibus, & vltimis voluntatibus semper attendenda est, *l. Cellus, §. 1. ff. de contrah. emptione in l. in conditionibus ff. de condit. & demonstrat.* non fuit uendendi, nec emendi, si emptori displiceret, non obstante, quod pretium solutum fuerit, uelut pignus, uel in euentum, quod res uendita placeret emptori, & res uendita, quod tradita fuerit ad probationem, placeat ne, uel displiceat, *l. si ex plagis, §. quidam, ff. ad leg. Aquil.* & omnis actus non debet operari ultra intentionem agentium, *l. non omnis, cum simil. ff. si cert. petat.* At quod ex uenditione conditionali, deficiente conditione, uel sub pacto resolutiuo, uerbis directis ipso iure celebrata, ueluti legis commissoriæ, adiectionis in diem, uel si tibi displicuerit, res sit inempta, non debeatur gabella resoluta uenditione tempore debito, iam supra suo loco probauimus.
22 Tertius † casus principalis est, quando res uenditur cū pacto de retrouendendo, iuxta terminos *l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit.* & tunc proculdubio dicendum est, gabellam semel ex huiusmodi uenditione deberi, & solutam repeti non posse, quoniam uenditio illa prima fuit pura, & perfecta, nihil impediente pacto de retrouendendo apposito, quare ius semel ex ea uenditione quæsitum, non amittitur resolutione postea contractus ui pacti de re-
23 trouendendo adiecti. † Ex reuenditione autem prædicta alia gabella non debetur, quoniam illa non est secunda uenditio, sed resolutio primæ, idq. ui executionis pacti de illa dissoluenda appositi in prima uenditione, antequam illa perficeretur. Ita tenet alios allegans Tiraquel. *de retractu conuention. § 6. glos. 2. num. 15.* & Mol. Paris. *in Consuetud. Paris. titulo 1. § 22. quæstione 3. numero 12. 15. &*

11. & 40. & §. 13. quæst 8. nu. 26. & titulo. 2. §. 55 glos. 1. quæst 4 num 47 cum sequentibus Anton. Gomez. in 2 tomo variar resol cap 2 de emptione, & vendit. sub nu. 31. & in l 70. Tauri num 30. Arias Pinel. in l. 2. 2 par cap 3. num 36 C de rescind. vendit. vbi dicit tutiorē, & receptiorem l. de rescind. vendit. Matienc. in l 7 titulo 11. lib. 5. Nouæ Collect Reg. glos. 3 num 13 Parlad lib 1. rer quotid. cap 3. § 4. num 5. & plures eos referens præter Mod. Paris. Lass de decim. vendit. c. 14 num. 36. cum seq & nouissime Molina Theolog. 2 par de iust & iure disp. 374. col 782. in vers dubium est. vbi quod DD. communiter in hoc consentiunt, & in vers. maius dubium est: & Girōda. de Gab. 5 p in princ nu 20. Azeued. in l. 1. nu 99 tit. 17. lib. 9. Nouæ Collectionis Regiæ. Quidquid aliàs distinguat Peguer. in sua repetitione feud fol 34 nu. 6. in laudemio venditionis rei feudalis, vel emphyteoticariæ, an pactum redemptionis sit ad modicum tempus, vt tunc ex ea venditione laudemium non debeatur: aut verò ad longum tempus, & tunc ipsa debeatur, quocumque enim modo fiat venditio cum prædicto pacto, gabella statim debetur, quia venditio pura est atque perfecta: & quod ex venditione cum pacto de retrouendendo debeatur laudemium, iudicauit Senatus Pedemontanus contra opinionem multorum, quos refert Bacius decis 180. num. 39. & decis 214. in fine secundum Anton. Thesaur. decis. Pedemon 75 num. 2. & 3 latè agit, an debeatur alterum laudemium ex reuenditione facta postmodum. Aponte in tract de Laudemijs, quæst 37 per totam.

24 Quod † si post venditionem semel vtrumque perfectā mercis, ac pretij traditione, nullo apposito pacto de retrouendendo, conuenirent postea contrahentes, vt res pro eodem pretio redimeretur, tunc illa censeretur noua omninò venditio, debereturq. ex ea noua, & distincta gabella gabellario existenti tempore secundæ venditionis, vt probat Molina vbi supra. col 783. in princip.

Vbi quod si tempore primæ conuentionis pactum de retrouendendo apponeretur, vt res pro maiori, aut minori pretio redimeretur, aut pars mercis redimeretur pro toto pretio, censetur secunda venditio, distinctaq. gabella pro illa deberetur, secūdum Lassar. vbi supra, nu 41. Et rectè.

25 Quod † si venditio a principio heret, non quidem cum pacto de retrouendendo, sed cum pacto, quod si emptor eam rem vendere vellet, teneretur præferre primum venditorem cæteris emptoribus, tunc ergo, postea vi illius pacti reuenderetur primo venditori pro eodem pretio, quo primo vendita fuit, debetur gabella distincta gabellario existenti tempore reuenditionis, quoniam hoc non est resolutio primi contractus, sed noua venditio, ita Molina vbi supra. in vers obseruat etiam post Molin vbi supra, nu. 42 cum Mod Paris.

26 Sed † si venditio facta esset cum pacto de retrouendendo vsque ad sex annos, verbi gratia, & ante quā illi complerentur, prorogatio temporis de consensu partium fieret velut vsq; ad alios sex annos, aliudve tempus, trāsactisq. prioribus sex annis intra alios sex redemptio fiat, debebitur alia distincta gabella, vt dicit Mod. Paris. & Traquel. tenet, & probat Lassar. vbi supra. num. 43. & Molina. etiam vbi supra, ad fin. d. col. 783.

27 Maximè † tamen controuersum est apud iuris prudentes, vtrum superiora procedant in pacto de retrouendendo verbis directis concepto, nempè, cum dictum fuerit, vt oblato pretio emptori à venditore intra tale tempus, res sit inempta, necne? Videtur namque tunc non requiri traditionem rei ad translationem dominij, sicut, nec quando apponitur pactū legis commissoriæ, vel adiectionis in diē, verbis directis, vt iure probare nititur, & constanter affirmāt Paul. de Castr. & alij plures, quos refert, & sequitur D. Couar. lib. 3. vers resol c 8 sub nu 2. in versic verùm, & in hac specie, dicens esse sibi de iure veriorem, & communiorē ex testimonio Ias. cons. 128 nu. 4 lib. 4 & Tiraq. qui eam sequitur de retractu conuention tit 1. gl. 7 nu. 15. quibus adstipulatur tex. insignis, in l voluntate. §. vltimo, ff. quibus modis pign. vel hypotec. solu cui nō potest congruè responderi secundum Couar. vbi supra. Quod si licet ita absolutè verum est, inde sequitur, gabellam nullam deberi ea huiusmodi pacto de retrouendēdo verbis directis adiecto, cum absque traditione oblato pretio resoluatur venditio, argumento eorum, quæ supradicta sunt in secundo casu circa pactum l. commissoriæ, & adiectionis in diem.

Rursus sunt alij quamplures authores probantes etiam tunc, nēpè, in pacto de retrouendēdo, verbis directis concepto, requiri traditionem ad dominij translationem: & quod sic ex obligatione sola pretij, stante prædicto pacto eo modo concepto, non trāsferatur dominium, sicut nec quando hoc pactum de retrouendendo, verbis obliquis concipitur, quo casu certum est, aut saltem verius, & receptius, traditionem requiri ad translationem dominij, quā do venditor virtute huius pacti vult rem suam rehabere, vt patet ex Tiraquel vbi supra nu. 12. vbi communem profitetur, plures citans, tamen Paul. de Castro, & alij, ab eo præcitati, num. 7. cum sequentibus, aliud velint adhuc in hac specie, sed quod prædiximus cum communi proculdubio ab omnibus frequentissimo omnium consensu receptum est secundum Cumanum in l. 1. ff. de donat. & frequentiori Doctorum sententia probatum, secundum Couarr. vbi supra, d nu 2 per totū Et q hoc procedat, etiamsi pactū de retrouendēdo fiat verbis directis, tenet Bart. in d. l. 1. numero 10. ff. de donat. estq. communis, aut saltem magis recepta secundum Couar. supra, licet priorem, vt iure sibi veriorem probet, vt prædiximus. Quod si hæc secunda opinio magis communis tenenda est, profectò iuxta eam videtur gabellam deberi ex prima venditione cum prædicto pacto de retrouendēdo verbis directis celebrata, licet alia gabella non debeatur ex ipsa reuenditione, sicut resolutimus in venditione cum pacto de retrouendēdo verbis obliquis adiecto, celebrata.

Sed si quo ad nostram materiam gabellarum aliqua vis fieri potest in translatione dominij ipso iure, vel per retraditionem in proposito huius pacti de retrouendendo verbis directis apposito: profectò indubium videtur, nullam tunc gabellam deberi, etiam si opinionem Bart. præcedentem magis communem sequamur, quam in hac materia amplectitur Lassar. de decim vendit. cap. 14. sub nu. 36. quia vtcumque sit, ex ea tantum obtinet quo ad dominium directum, & directam in rem actionem: si quidem vtile dominium, & vtilis in rem actio, absque traditione competit venditori ex pacto reuenditionis etiam iuxta cōmunem formam obliquè concepto, ex textu singulari in l si cum venderet. ff de pignor. actio. vbi Paulus de Castro hoc obseruauit, & congruit, atque probant alij plures, quos refert, & sequitur, dicens esse magis communem D. Couarr. vbi supra, num. 3. Ergo cum dominium saltem vtile transeat in hac specie sine traditione, si ad hoc solum attendendum esset, nec in præsenti quæstione deberetur gabella, proculdubio nec quando pactum de retrouēdendo directum fuisset verbis obliquis, q esset cōtra communē resolutionē, supra positā in principio huius tertij casus.

28 Quid † tenendum? Ego censeo non esse attendendum in proposito nostro, ad sciendum, an debeatur gabella, necne, ex prima venditione facta cum pacto de retrouendendo ad dominij translationem ipso iure factam, vel per traditionem, sed solum ad id, an venditio a principio pura, & perfecta fuerit, suisq. numeris absoluta, non obstante pacto de retrouendendo: cum leges nostræ Regiæ gabellarum tantum loquantur de venditionibus huiusmodi: Hinc fit, ut cum venditio facta cum pacto de retrouendendo, siue verbis obliquis, siue directis, a principio vtroque casu valida sit, atq. efficax, ac proinde emptor interim fruatur fructibus, nec eos teneatur restituere postea medio tempore perceptos, nisi a tempore pretij soluti, vel oblati per venditorem, vt in l 2. C. de pact. inter empt. & vendit. & ibi glos ordinaria. & communiter DD l. 41. artic. 5. part. 5. Anton Gomez. 2. tomo variar resolution. cap. 2. de emptione, & venditione. nu. 27. debeatur ita una gabella. Nec ad rem pertinet, quod oblato pretio a venditore res habeatur pro inempta, & sic, quod prima venditio videatur resoluta, quando huiusmodi pactum de retrouendendo verbis directis conceptum fuit, iuxta verba

contrahentium, sicut in pacto l. commissoriæ, & adiectionis in diem: quia in his constat de clara intentione contrahentium verbis etiam expressa, volentium nullam venditionem censeri celebratam verificatis ipsis pactis legis commissoriæ, vel adiectionis in diem. At in pacto de retrouendendo constat de mente ipsorum, verbis etiam adiuuata, nempè, de retrouendendo, quod supponit, priorem venditionem adhuc validam remansisse, siquidem eadem res reuendi debet: cui sensui, & voluntati non videtur derogatum per verba sequentia, ea, scilicet, vt tunc res sit inempta: hoc namque, stantibus præcedentibus, improprium, & potius iuxta fictionem, quam secundum veritatem stare potest, quia verè non compatitur cum præcedentibus. diuersa siquidem multùm sunt pacta legis commissoriæ, adiectionisq. in diem, à pacto de retrouendendo: illud enim legis commissoriæ respicit solutionem pretij rei emptæ, & sic adiicitur pro cautela, & securitate solutionis ipsius, ea mente, vt si non soluatur pretium intra tempus constitutum, nulla sit venditio celebrata: illud verò pactũ adiectionis in diem, vt si alius meliorem conditionem attulerit, nulla sit venditio celebrata: At verò pactum de retrouendendo verbis adiectis, aut obliquis appositum, non respicit solutionem circa primã venditionem faciendam, nec annullat ipsam venditionem, sed tantum concedit reemptionem eiusdem rei eodem pretio faciendam, siue ipso iure, siue per traditionem subsequendam, oblato pretio à venditore: ergo siue pactum de retrouendendo sit verbis obliquis cõceptum, siue directis, vtroque casu iure optimo constat ex prima venditione deberi gabellam in primo casu, iuxta communem sententiam, & verissimam, quam supra adduximus in principio huius tertij casus principalis. In secondo casu iusta proximè à nobis dicta, & considerata, quod puto verissimum, & probant in terminis Parlador *vbi supra*, & Lassar. *d. cap. 14. nu. 36.* Aliàs enim, cum venditor pretio fruatur, & emptor re empta gaudeat multis fortasse annis, ridiculum videretur, eos posse agere, vt restituto postea pretio, solus fiscus remaneat immunis, & frustratus: In præiudicium igitur fisci non proderunt verba directa in pacto de retrouendendo adiecta, sed tantum quo ad ipsos contrahentes, & pro maiori securitate, & causa venditoris: secus, ac in pacto legis commissoriæ, & adiectionis in diem, quia hæc diuersa sunt valde, vt patet ex prædictis.

29 Vltimò † obseruandum est in proposito, quod si venditor cum pacto de retrouendendo vendat, vel cedat pretium, hoc ius redimendi rem à se venditam (quod iure fieri posse latè probat cum alijs contra Angel. & Mod. Paris. Tiraquel. *de retractu lignag. § 36 gloss. 3. in princip. num. 1. cum seq.*) debebitur quidem gabella ex hac secunda venditione, vel cessione iuris redimendi, tum ex traditis in simili quæstione per Mod. Paris. *in Consuet. Paris. § 23. num. 26.* non obstante, quod ipsemet in ea quæstione, *nu. 28.* teneat contrarium, quia fundatur ea ratione, quod ius illud, de quo ibi ipse loquitur, non debebatur, nisi quando ipse fundus venditur, quæ cessat in nostro casu, quia gabella debetur ex omni venditione: tum etiam, quia iuxta nostras leges Regias hoc planius est, cum per *l. 1. tit. 17. lib. 9. noue Coll. Reg.* præcipiatur generaliter, *que los vendidores paguen alcauala de diez vno, &c.* & cõprobatur à fortiori ex alia doctrina eiusdem *Mod. Paris. tit. 2. § 55. glos. 1. num. 58.* vbi quod si venditor in instrumento venditionis alij paciscatur, vt hic tertius possit sibi redimere, & hic redimat postea tempore constituto, debetur ex hac redemptione facta per tertium, laudemiũ: quia cum non sit verus dominus vtilis, non potest verè dici redimere, sed de nouo acquirere, & prout in veritate est tertius nouus acquisitor, & quia antiquus censuarius non sibi luit, nec recuperat, cessat ratio secundæ partis tertij casus principalis supra adducta, ac proinde in præsenti specie noua gabella debebitur: non enim redeunt partes ad statum pristinum, ac proinde effectus sequutus nõ est, nec dici potest resolutio præcedentis contractũs, cum nõ sit actus hinc inde similis; sed nouus contractus per se, nihil habens commune cum priori: nec ad rem pertinet, quod fiat ex necessitate clausulæ in priori contractu positæ, sicut nec est in consideratione, quantum ad hæc iura, an venditio, vel quæuis feodi mutatio fiat ex necessitate testamenti, sententiæ, contractus, vel alterius dispositionis, vt considerauit Moder. Paris. *d. § 55. glos. 1. num. 97. & 99.* Fit igitur ex supradictis, vt in specie proximè præcedenti debeantur tres gabellæ, vna ex venditione ipsa principali cũ prædicto pacto de retrouendendo, soluenda quidem per primum rei venditorem, alia per eumdemmet primum venditorem ex venditione, seu cessione pretio a se facta dicti pacti, & iuris redimendi: tertia ex redemptione, seu reuenditione postremo facta virtute dicti pacti de retrouendendo, hoc est, cum ipsum exsequitur in fauorem cessionarij, vt in terminis similibus tenet, & probat Mod. Paris. *d. § 55. glos. 1. num. 59.*

30 Sed † est pulchrius, & nouum dubium in proposito, *quis debeat, & teneatur soluere hanc tertiam gabellam fisco uel publicano, hoc est, conductori gabellarum?* Videtur namque clari iuris esse, eam debere primum emptorem, qui emit a principio hanc rem cum pacto de retrouendendo, quia iuxta nostras leges Regias venditores tenentur soluere gabellas debitas, non vero emptores: denique, si aliud diceremus, sequeretur inde, primum venditorem grauari, & onerari ad solutionem omnium trium gabellarum prædictarum, vt patet, quia hanc tertiam gabellam cessionarius soluere non tenetur, quia habetur loco emptoris: ergo spectabit ad primum venditorem. Hoc autem videtur multum absurdum, ergo non est dicendum.

Rursus pro primo emptore facit, quia ipse non debet, nec tenetur soluere gabellam ex distractu, vt pacti de retrouendendo in ipso contractu, vel post incontinenti appositi, quia est executio prioris contractus, vt cum communi resoluimus *supra quæst. 10. num. 23.* Ergo nec hic tenetur gabellam soluere in specie præmissa. Quid dicendum?

Ego in hoc articulo censeo ita distinguendum, vt si quidem pactum de retrouendendo fuit a principio adiectũ, non solum in fauorem ipsius venditoris, sed etiam alterius tertij, tunc sigillatim nominati, vel eius, quem venditor ipse vellet, aut nominaret, tunc emptor primus, qui cũ hoc pacto rem emit, visus fuit se obligare oneri noui contractus, quia scienter voluit teneri ad reuendendum in forma noui contractus; itaque pactum illud loco pretij videtur subintrasse, iuxta *l. fundi partem, ff. de contrah. empt.* ac proinde emptor primus teneatur ad solutionem huius gabellæ.

Si vero primus emptor a principio se obligauit reuendere primo venditori, tunc tantum videtur fuisse actum via, & modo distractus, vt verba sonant, non verò per modum noui contractus, ac proinde, si venditor primus cedat, aut vendat alij tertio hoc iura sibi competens ex prædicto pacto de retrouendendo, ipse quidem facto suo tenebitur ad solutionem huius tertiæ gabellæ, nõ verò emptor primus, cui præiudicari in hoc non potuit absque eius facto per cessionem venditoris, argumento text. *in l. non debet alteri, ff. de regul. iur.* cum ipse primus emptor tantum fuerit, & sit obligatus ad reuendendum primo venditori, vel eius hæredi, & sic per uiam distractus, quia non tenetur ad solutionem gabellæ, etiamsi hæres venditoris redimat, ut tenet Mod. Paris. *d. num. 59.* Non enim debet esse in manu primi uenditoris onerare emptorem hoc onere gabellæ præter ipsius consensum, & uoluntatem, quia esset iniquum, & contra omnia iura: sibiq. imputet uenditor, si has gabellas soluat, cum hoc suo proprio facto, & uoluntate contingat, & sit in causa, ut distractus conuertatur in contractum, ex quo debetur noua gabella, ipse uideret a principio, & seq. cõqueratur. Vnusquisque igitur horum, id est, uenditor, & emptor, in hoc cõtractu uisus fuit breui quadam manu dare alteri, quod tenebatur dare, & recipere, quod debebat recipere, argumento *l. licet, § quoties, ff. de iure dot.* & celeritate coniungendarum actionum unam actionem occultari, *l. 3. § fin. ff. de donat. inter vir. & vxorem.*

Oportebit tamen, vt fiscus, vel conductor gabellarum con-

conueniat simul in hoc casu pro hac tertia gabella vtrumque, nempè, *al primiero comprador que reuendio, y al primer vendedor, que cedio el derecho al tercero, y a qualquiera dellos que pareciere estar mas, y meior obligado a la paga dasta alcaualà con protestacione. que con vna paga della se ra contento porque el vno au se escuse con el otro: aunque a mi la distincion arriba dicha me parece se deue tener.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella debetur, & soluta non reperitur, ex venditione rescissa per redhibitoriam.*

2 *Gabella soluenda est ex uenditione rei patrimonii, vel generis, qua postea hoc iure a consanguineo retrahitur, limitatur nu. 3. in persona aliàs prius priuilegiata a solutione gabellæ.*

4 *Gabella alia non debetur ex redhibitione, quia redhibitio propriè dici non potest uenditio.*

5 *Spontè non uidetur aliquid fecisse, qui ad id a iudice cogi potuisset, licet aliter coactus non fuisset: quilibet enim tenetur bonam fidem agnoscere, etiam rei alienæ administrator.*

6 *Gabella altera non debetur ex retractu rei patrimonij, uel generis, sed tantum unica ex prima uenditione, sicut nec ex uno cõtractu in alium transfuso, & translato. Fallit quando retractus fit post terminum, ad retrahendum lapsum nempè, post nouem dies a tempore primæ uenditionis, ut in num. 7 Secundo fallit, quando retractus etiam infra dictum terminum fit maiori uel minori pretio, quam res primo fuerat uendita, ut in num. 8. & quid quando emptor rei patrimonialis, & generis dimisit consanguineo rem illam retrahenti infra dictum terminum, non quidem per uiam retractus, sed uenditionis, uide num. 9. cum seqq.*

14 *Gabella an debeatur ex omnibus vẽditionibus intermedijs intra tempora retractus celebratis, & pacto de retrouendendo, & l. commissoria, & adiectionis in diem durante; num. 15. & num. 17. & 18 agitur de primo, & limitatur, num. 19.*

15 *Actio ad retrahendum est in rem scripta, uocaturq. conditio ex lege, & datur nedum contra primum emptorem, sed etiam contra alium quemlibet tertium possessorem intra terminum nouem dierum.*

16 *Gabella non debetur ex venditione facta ab hærede rei legata sub conditione, impleta postea conditione, & an prædicta venditio interim facta sit valida.*

18 *Res aliena vendi potest valetq. venditio, & ex ea debetur gabella: secus si nomine domini absque eius mandato vendatur.*

QVAESTIO XI.

An venditione rescissa ob redhibitoriam actionem, fiscus, vel gabellarius debeat gabellam reddere?

1 QVarto modo: *An, re pure † vẽdita, & rescissa vẽditione ob redhibitoriam actionem iure admissã, ob vitiũ, uel morbũ, iuxta adilitium edictũ, fiscus, vel publicanus debeat quoque reddere gabellam sibi iã solutã ex illa venditione?* Et quidẽ resoluimus, vẽditione præd. adhuc rescissa ob eam iustam causam, gabellam deberi, nec repeti posse solutã: quinimo, cum iure cõmuni ad eam teneretur: emptor, in hac specie, si eam soluerit, repetet illã a venditore, quia emptor immunis discedere debet propter redhibitoriã, vt probat expresse *l. debet, ff. de adil edict.* p quẽ text. ita tenet Bal. *in l. si prædium, num 6. versiculo, sed numquid redhibitione, C. de adil. edict.* quẽ sequitur Greg. Lop. *in l. 65. in gl. uerbo, tornar. tit. 5. par. 5. Tiraq. de retr. lignag. §. 19. gl. 4 numero 1. & de retractu conuention. §. 6. glos. 2. num. 2. & 15. Arias Pinel. in l. 2. C. de rescind. vend. 3. parte, cap. 3. nu. 35. Bertach. de Gab. 8. parte, memb. 3. nu. 32. uol. 11. tract. diuers. Doct. in antiquis Mod. Paris. in Consuet. Paris. titulo 1. § 22. num. 40 ad finem Ioan. Garsi. de expens. & meliorum cap 18 numero 53. Parlad. lib. 1. rer quotid. cap. 3. §. 5. nu. 2. & 3.* vbi quod si venditor soluerit hanc gabellam sicuti lege Regia tenetur, nempe, *l. 1. tit. 17 hoc lib. 9. nouæ Collect. Reg.* suo damno res cedit: si vero emptor ex pacto ne eam forte solui, redhibitoria actione à venditore recuperabit ex d. l. *debet:* idemq. esse affirmat, si prædium redhibitum fuerit, quod pestilens sit, vel lethiferas habeat herbas. Sequitur alios allegans Lasi. *de decim. uend. c. 14. nu. 10. & in addit. ibidem, & Molina, de iust. & iure 2. par. disput 352. col. 594. in calce 3. Conclus. & in 4. Conclus col. 595 uers petens; & disput 353. col 602. ad finem,* & doctrinam Baldi *ubi supra.* & reliquorum, sequitur enim plures referens Gironda, *de Gabell. 5. parte §. unico, num. 19.*

Huius communis traditionis ratio efficacior est, quod d. *l. tit. 17. hoc lib. 9.* statuens gabellam ex quacumque vẽditione deberi de *diez uno:* simpliciter actum uenditionis concernit, *ut iam supra docuimus alio loci,* & in nostra quæstione uenditio semel contracta valida fuit, licet ex ex iusta causa ob interesse alicuius ex contrahentibus per iudicem retrorescindatur, & ad non causam reducatur, vt probat *l. cum autem, §. Iulianus ait, & l. facta, ff de adilit. edicto.* Vnde gabella deberi non desinit, quia sufficit semel conditionem legis Regiæ extitisse, licet non duret venditio, argumẽto *l. si quis. C de instit & substit. sub condit fact.* Et in simili statuto DD. ita notant, quos citat Tiraquel. *de retractu lignag. § 29. gloss. 2. numero 1.* præsertim cum in rescissione nulla culpa fisci, aut gabellarij interueniat, argumento eorum, quæ notant Alex. *in d. l. si quis, num. secando.* Ex uenditione enim prædicta sequutus fuit effectus ab initio debiti gabellæ, ex quo ius quæsitum fuit fisco, uel publicano eius nomine, quod ex post facto ei auferri facto partium non potuit, iuxta doctrinam Baldi communiter approbatam *in l. si constante, C de donat. ante nupt.* de qua supra *quæstione 10. nu 2.* Et quamuis eius causa corruat, atque retro annulletur, dum tamen semel contracta uenditio ex aliquo pacto resolutorio a principio adiecto non sic resoluaretur, ut retro intelligeremus, nullam fuisse uenditionem, effectus iam productus ex prædicta causa, qui per se subsistit, non cessat, argumento *l. si post mortem, §. finali, in fine, ff de bonorum possess. contra tab. ibi: cum enim semel beneficio aliorum ad id beneficium fuerint admissi, iam non curatur, petant illi, nec ne bonorum possessionem, Bald in l si mater, C. de donat. ante nupt.* sicut nec filius morte patris desinit esse filius.

Secundò etiam illa ratio reddi potest, nempe, quod licet facta redhibitione iudicis sententia, & decreto, & non antea uenditio rescindatur, & retro annulletur, prout ex tunc, *ut in l. redhibere ff de adilit. edicto,* nihilominus tamen rescinditur, facto, & uoluntate partis, *l. quia redhibita, ff. de alienat iudic. mutãd. causa fact. glos. in l. bouem, §. pignus. ff. de adilit. edicto,* non uero ipso iure, nec ut inualida ab initio, nec ex pacto primæui contractus, sed noua uolũtate partis ob uitium tacitum, ergo nil mirum, quod ex casu uoluntario partis debeatur gabella, *Bald. & Ias. in l. si duobus, §. sed quia nostra, num. 8. cum sequentibus, C commun. de legat* Accedat etiam, quia, nullitas in proposito uenditionis antea perfectæ per sententiam in redhibitoriam inducta sit per fictionem translatiuam prout ex tunc, cum tamen in rei ueritate esset prout ex nunc, d. l. *redhibere ff de adilit edicto,* fictio autem non procedit, nec operatur in præiudicium tertij, *l. stipulatio de dote ff. de iure dot.* sicut similiter non retrotrahitur adhuc in pacto legis commissoriæ (quod alias operatur singularem eam uirtutem, ut ex eo resoluatur conuentio prout ex tunc) quando huiusmodi pactum legis commissoriæ non fuit appositum in eodem contractu, uel statim incõtinenti, sed postea ex interuallo ex noua conuentione, secundum Bald *in l omne uerbum, colum. 1 C. commun. de legat.* & Salicet. *in l si certis annis, C. de pactis.* Denique ex dicta fictione retrotractiua nihil fingitur circa statum rei, qui medio tempore fuit, nec circa effectus inde dependentes pro tempore præterito: sed solum circa titulum

alienationis, idq; respectu status præsentis, & futuri tantum, vt aliàs resoluit Mod. Paris. in Consuetud. Paris. titulo 1. §. 13 a quæsto trigesimoquarto.

Tandem † & culpa venditoris, qui rem morbosam vendidit, l. 1. §. causa, ff. de ædil. edicto, & d. l. debet. ubi hoc notant Doctores & Capolla de simulat. contract. in 6 præsumptione, Tiraquell. de retractu convention. §. 6 glossa 2. nu. 2. tametsi culpa hæc ad debitum gabellæ non sit necessario ponderanda, etenim, vt gabella, seu vectigal debeatur, id sufficit, quod venditio quandoque contracta fuerit, licet non duret ex culpa, vel sine culpa venditoris, vt præmisimus; Sed ad hoc, vt emptor, qui ad gabellam iure communi tenebatur, consequatur ab ipso venditore, quam soluerat ratione prædictæ venditionis, vt recte obseruauit Lassar. ubi supra numero duodecimo ad finem, circa intellectum d. l. debet, in h. ... tamen adhuc de debito gabellæ in prædicta specie satis dilucidat, atque comprobat culpa venditoris præfata, licet ad ipsum non sit necessaria.

2 Ex † quibus, idem probandum, vt si in venditione rei patrimonij, vel generis, quæ postea retrahitur, vt iure quidem communi gabella sit soluenda ex ea venditione per primum emptorem, quam sibi postea retrahens soluere tenetur, quia iam semel contractus fuit perfectus, ex quo fuit incontinenti ius quæsitum fisco, vel conductori gabellarum, & retrahens tenetur immunem reddere emptorem præfatum, non solum respectu pretij a se soluti, vel soluendi, sed etiam aliorum onerum, & vectigalium a se debitorum, ratione prædictæ venditionis, Bald. in l. fin. § sed quia numero quarto, C. commun. de legat. Tiraqu. de retractu lignag. §. 29. glos. 1. numero 1. & 2. & de retractu conuen. §. 6. glossa 2. nume. 20. Anton. Gomez. in l. 70. Tauri, num. 30. per text. ibi expressum, & Molina Theolog. 2. parte de iustitia, & iure, disputatione 371. colum. 761. ad finem, versiculo eo ipso, &c. Hæc sententia est verior, & receptior secundum Matienc. in l. 7. glossa 3. numero 14. titulo 11. lib. 5. Nouæ Collectionis Regiæ, ubi numeris sequentibus probat, quod licet iure communi emptor teneatur ad soluendam gabellam, iuxta d. l. debet, Bald. & alios Doctores quos citat: attamen hodie venditor tenetur ad gabellam, vt in l. 1. titulo 17. hoc lib. 9. nisi aliud conuentum inter contrahentes, prout in specie d. l. 70. Tauri, conuentum fuisse supponimus. Et ideo est hoc pactum seruandum, vt in praxi seruatur, & retrahens soluere tenetur dictam gabellam, vt in d. l. 70. Tauri, & probant Matienc. ubi supra, nu. 6. Gironda, 35. & ceteri omnes Regnicolæ: Et est indubium, atque tantis dubitatio, an debeatur gabella hac in specie, cum per retractum non annulletur, vel rescindatur prior venditio, sed eius effectus in retrahentem beneficio legis transferatur, secundum Lassar. de decim. vend. cap. 13. num. 23. & in addition. nouissimis super hoc num. & Gironda de Gabell. in 5 par. in princip. nu. 33. cum sequentibus, ubi alios citat ex quo num. 36. post

3 alios colliges limitationem ad superiorem doctrinam. † Nempè, ut non procedat, quoties, qui tenebatur aliàs soluere gabellam, erat persona priuilegiata, quæ eam soluere non tenebatur, tunc namque, si eam non soluit, nec retrahens eidem eam soluere tenebitur: quod deducitur ex d. l. 70. Tauri, in illis uerbis: *Y el alcauala si la pago*, &c. quam opinionem uoluerunt prius Cin. & Alber. in l. neque per se. C. de heredib. instit. idem Alber. in 1. par statut. quæst. 94. quia non interest clerici, cui nõ abest, & sufficit, quod consequerentur indemnis, l. dẽs. in fin. & l. cum aũt ad finẽ. ff. de ædilit. edicto, & sequitur Fabian. de Monte, de emptione & vẽdit. 8 quæst. princ. col. 1 vers. quintus effectus principalis, quos & alios referunt Mod. Paris. in Consuet. Paris. tit. 1 §. 15 nu. 5. & Tiraq. de retractu lignag. tit. 29. gl. 14 nu. 3. tametsi hi duo ultimi authores aliud uelint, nempe, quod iste consanguineus retrahens, nõ sit immunis, quin teneatur soluere gabellã, siue laudemia, uel alia quæcũq. onera ex uẽditione, & emptione orta illis, cui aliàs debeantur, nempe, fisco, uel domino directo, eo quod consuetudo retractus proximitatis est translatoria emptionis in retrahentem, & perinde est, ac si rem alienos immediatè emisset

ab ipso venditore, iuxta latius dicta ab eodem, Mod. Paris. §. 13. glos. 5. quæstione 6 numero 33. nisi ipse retrahens esset etiam priuilegiatus; horum tamen opinio contraria nobis non obest, quia loquitur, quando emptor tenetur soluere gabellam ex vi statuti: At in his Regnis eam emptor soluere non tenetur, sed venditor, vt prædiximus per d. l. 1. tit. 17. hoc lib. 9. Quare si venditor eã soluerit, prout tenetur, sequuto retractu, eam non repetet a fisco, vel publicano, siquidem ab eo exigi poterit, tamquam ex venditione perfecta, si non fuerit soluta, licet res redhibeatur, iuxta communem resolutionem supra in principio huius quæstionis positam, ceteris adiunctis.

Viso, quod ex venditione rei debetur, & soluenda est gabella, etiam si ipsa res vendita sit redhibita postea de causa a iure approbata, & similiter, si retracta fuerit ex be-

4 neficio legis † superest, vt doceamus ex ipsa quidem redhibitione alteram gabellam non deberi, quia licet is qui redhibet, retrouendere intelligatur, iuxta l. si duobus, ubi: *huius enim perinde haberis ac si retrouisset homo mihi venisset*, ff. de diuers. & tempor. præscript. glossa in l. qui fundum. §. qui bona fide. verbo, emptor, ff. pro empt. propriè tamen venditio non est, vt in l. si hominem, in fine, ibi, quoniam ea venditio propriè dici non potest, ff. de vsucap. per quem text. ita in terminis decidit Angel. ibi numero 1. sequitur Tiraq. de retractu conuention. §. 6. glos. 2. num. 17. & Lassar. d. cap. 13 num. 10. & Gironda de Gabell. 5. parte, §. vnico, num. 18. vbi hoc verum intelligi, si authoritate rei iudicatæ, & non voluntarie redhibitio fiat ex Tiraquel. & alijs, quos citat: sed hoc vltimum uix obtinebit in praxi, nempe, quando voluntaria redhibitio ex uera causa fit, agnita bona fide, vt per Montalu. in l. 13. titulo 10. lib. 4. versicul. glossa magna, colum. 3. & Anton. Gom. in l. 70. Tauri, numero 5. & latius traditur per Tiraq. de utroque

5 retractu, tit. 1. §. 1 glos. 18. num. 62. cum seqq. fol. 118. † vbi, quia non uidetur sponte aliquid fecisse, qui ad id a iudice compulsus esset, licet aliter coactus non fuisset, quilibet enim tenetur bonam fidem agnoscere, etiam rei alienæ administratæ, l. quæstio, §. si quis, ff. de administr. tutor. cum simil. adductis a Tiraq. ubi supra, num. 63.

6 Quare † nec etiam ex ipso retractu altera gabella debetur, sed tantum unica ex prima uenditione: quia ille retractus non est resolutio, nec annullatio prioris contractus, qui ualidus est, sed potius est in priorís emptoris iura, effectus subrogatio per legem inducta, sine nouo uenditionis, aut priori emptoris contractu, & consensu, & ut inquit Mod. Paris. in Consuetud. Paris. titulo 1 §. 13. gl. 1. nu. 98. retractus non est proprie noua, nec secunda emptio, quæ fit per patronum retrahentem seu dum, sed translatio emptionis per emptorem facta, & in quantum ipse patronus habetur pro emptore, non censetur emere ab illo nouo emptore, sed ab antiquo uas. Bo, ex cuius uenditione, & traditione fuit locus causarum, unde cum ex uno contractu in alium transfuso, & translato, non debeatur nisi unica gabella, ut tenet Bald. in l. cum dotem, numero 4 C. de iure dot. Bertachin. de Gabell. 5. par. princip. quæst. 5 num. 8. versic. de contractu uero, uolum. 12. tractatuum diuers. Doct. in antiquis, Tiraquell. de retractu lignag. §. 29 glos. 1. num. 3. consequitur, ut ex retractu nõ debeatur, nec soluí debeat altera gabella, quam prima, quæ ex prima uenditione debetur, & in terminis ita tenet Montalu. in l. 61. gloss. nuea, in fine, titulo 5. part. 5. & Matienc. in d. l. 7. gloss. 1. num. 17. qui etiam sequitur opinionem Baldi ubi supra, necnon, & Lassar. de decim. uendit. d. cap. 13. num. 22. & Molina Theolog. ubi sup. & in laudemijs idem probat Tiraq. d. num. 3. tametsi Boer. in laudemijs contrarium probet in Consuet. Bituric. tit. de retractu, §. 5. col. 1. ubi allegat Alber. in 1 p. statut. q. 95. quem etiam refert, & sequitur Ludou. Peguera, de feud. vers. 1. num. 91. sed falsum ad modum Boer. (necnon & Peguera,) secundum Tiraq. ubi sup. nu. 4. quia non est noua uenditio, nec text. quem pro se allegat Peguera, aliquid pro se facit, quoniam impertinens est ad propositum, secund. Lass. d. nu. 22. ad finem.

7 Hæc † tamen præmissa resolutio limitatur primo, quando hæc secunda uenditio ratione retractus fit post tempus

retractus

retractus elapsum, nempè, post nouem dies iura nostro Regio concessos ad retrahendum, tunc enim ex hac venditione altera gabella debetur, siue per viam retractus, siue per viam venditionis emptor ille dimittat rem a se emptam consanguineo, siue pro eodem, siue pro diuerso pretio, quia reuera est noua, spontaneaq. venditio, quia huiusmodi emptor conueniri non poterat iure retractus a consanguineo propter tempus elapsum, vt in eisdem propè terminis tenet, & probat Modern. Paris. *in Consuet. Paris. §. 23. numero 4.* quem refert & proculdubio tenet, applicans ad speciem præsentem gabellæ, *Lassar. d. cap. 13. num. 29. & Molina Theolog. vbi supra, col. 763. uersiculo, idem.* Quod uerum intelligo, vt procedat, quando retractus non fuit in iudicio deductus infra terminum nouem dierum, ut supponit præfatus author nouissimus, quod si in iudicio esset deductus, seruatis seruandis infra dictos nouem dies, tunc obseruanda erunt quæ sequuntur.

8 Secundò † limitatur eadem resolutio, ut non procedat, etiam quando secunda uenditio fieret intra præfatos nouem dies ei, qui iure proximitatis retrahere poterat: si tamē fiat difformiter, puta maiori, uel minori pretio, quam prius fuerat uēdita, forte statu rei interim mutato, alijsue pactis, oneribus, & conditionibus, tunc enim omninò debebitur alia gabella proculdubio, quia propter difformitatem pactionum, qualitatum, & formæ, non potest alle, nec censeri translatio primæ uenditionis: sed necesse est, quod sit prorsus noua, & diuersa uenditio, iuxta notata in simili per glos. finalem, & Doctores, *in cap. bi qui, de præbend. in 6. Felin. & Decius in cap. de causis, colum. 2. de officio delegati, Ias. in l. lecta, num. 9. & ibi Dec. num. 1. ff. si cert. petat.*

Ex quibus hanc opinionem in similibus terminis, nempè, quinti pretij soluendi ea uēditione fundi, tenet, & probat Mod. Paris. *ubi supra, d. num. 40.* & in terminis nostræ alcaualæ cū eo Las. *d. c. 13. n. 29.* sequitur Molina, *ubi sup.*

9 Tertiò † limitatur prædicta resolutio secundum Mod. Paris. *ubi supra*, quando emptor rei patrimonialis, & generis, dimittit consanguineo retrahenti infra prædictum tempus, non quidem per formam retractus, sed uenditionis, etiam si sit eodem pretio, & eisdem pactionibus, & conditionibus: ea hac enim secunda uenditione, inquit, deberi nouum quintum pretij (& sic gabellam in his Regnis, quæ est decima pars pretij) tamquam de noua, spontaneaq. uenditione, ea qua fundata est intentio patroni (& in nostra specie intentio fisci, & gabellarij eius nomine) cum dimissio rei patrimonialis fuerit facta per modū nouæ, & uoluntariæ uenditionis, non uerò per modum simplicis agnitionis retractus, & sic non habuerunt contrahentes intentionem practicādi retractum, sed de nouo uendendi, & si aliter uoluissent, facile expressissent, argumento cap. ad audientiam, de decim. & non est aptius, nec maius mentis testimonium, quam qualitas inspecta uerborum, iuxta doctrinam Baldi, *in l. ad recognoscendos, C. de ingenuis, & manumiss. cum alijs allegatis a Mod. Paris. uide supra, numero 41.* Potuit enim consanguineus ius suum retractus contemnere, & à uolente uendere emere propter commodum obligationis de euictione, qua uenditor primus, & secundus cum suis bonis tenentur emptori, sed retrahendo non, nisi solum prior uenditor, quia agnoscens retractum, in nullo obligatur, sed ab obligatione, & contractu eximitur.

Sed in hac specie Lassart. *ubi supra, numero trigesimo*, quem sequitur Molina Theologos, etiam *ubi supra*, putat non sic generaliter standum esse huic sententiæ, & resolutioni, ut omnino uerbis cōtrahentium seruamus, quia potius, si facta mentione retractus, & iuris proximitatis consanguinei rem patrimonialem petentis, emptor illius rei eam cedit consanguineo pro eodem pretio, & eisdem conditionibus, & impensis, quibus ipse emit, sic tradens, ut erat traditurus ex ui legis Regiæ 7. *titulo 11. libro quinto, Noua Collectionis Regia*, & sic recipiens pretium, & impensas, ut erat recepturus ex eadē lege, nullo innouato, absque dubio dicendū putat, quod siue per formā, & uerba sonantia uenditionem, uel retractum simplicem, illud fiat, non alia, & noua gabella, siue decima debeatur, quia quidquid a partibus dictum sit, reuera solus retractus peragitur, & illud præualet ea Rubrica, plus ualet, quod agitur, ac per consequens emptorem illum primum obligatum non esse de euictione, & hoc nisi aliud constet expresse facere voluisse contrahentes, nec nominatim dixissent, uale se emptione vti, quam retractu; vel alia ratione id constaret ex aliquibus coniecturis, vt quia se obligaret iste emptor de euictione; quibus casibus, veram esse censet resolutionem Mod. Paris. prædictam, & totum hoc maxime tribuendum est discretioni iudicis de causa cognoscentis, qui iuxta verborum, personarum, & rerum qualitates quid in ea statuendum sit, iudicabit.

10 Quid tenēdum in hoc passu? Ego profecto opinionem doctissimi Mod. Paris. omnino non reijcio, sed potius eam admitto, & probo, cum moderatione, & declarationibus proxime relatis a Lassart. cuius nouam resolutionem omnino probo: quia reuera prudens, & iuri conformis atque menti contrahentium videtur, & corroboratur eius prima pars ex alijs duabus doctrinis verissimis. † Prima, quæ habet, non esse curandum de nomine cōtractus, sed illud, quod agitur, esse attendendum, & sic ad rei veritatem esse attendendum, vt pluribus exemplis probat Menochius *de arbitr. iudic. libro 1. quæstione 7. numero 14. cum sequentis, & late Beccius consilio 15 in principio, & numeris sequētibus.* † Secunda est, quod in dubia iuris quæstione, an debeatur, necne gabella? iudicandum est contra fiscum, quia gabella est res odiosa, vt supra resoluimus *quæstione sexta numero decimo.*

11

12

Neque obstat, si dicatur, quod in dubio facta mentione venditionis, de natura venditionis venit, & debetur euictio, etiam si ipsa exprefse nō promittatur, *vt in l. non dubitatur, cum simulib. C. de euiction.* Ergo in præmissa quæstione cum verba sonent expresse venditionem, debetur euictio, etiamsi ipsa non promittatur expresse: Ergo si debetur euictio, & gabella quoque debebitur, iuxta limitationem vltimam Lassarte.

Quia respondemus, *d. l. non dubitatur*, loqui, & procedere, quando contractus vere est venditionis, attamen in nostra specie, licet verba aliqua sonent venditionem, re vera non est uenditio, sed dimissio rei patrimonialis per uiam retractus, iuxta mentem contrahentium, & naturam contractus, siue actus, qui geritur: quare potius iudicandus est retractus, quam uenditio noua, ac proinde, nisi expressè promittatur euictio, uel aliæ coniecturæ concurrant, non debebitur noua gabella, ex huiuscemodi actu.

13 In † summa quoties ex actu, qui geritur super hoc, constat de intentione, & mente agentium; uolentium per uiā retractus rem petitam eo iure dimittere, & accipere respectiue, & ratione ipsius retractus: tunc etsi utantur uerbis uenditionem sonantibus, non debebitur ex hoc alia noua gabella, dum tamen eodem pretio, & conditionibus, concedatur, & infra terminum iuria petitus sit retractus. Ceterum si non ratione retractus, sed alias nouiter uendere constet contrahentes, ut in exemplis, & limitationibus, de quibus per Lassartem *vbi supra*, debebitur noua gabella; in quibus profecto casibus vera est, & saluatur opinio Mod. Paris. Recte igitur asserit Lassarte, hoc totum maxime tribuendum discretioni iudicis de causa cognoscentis, qui iuxta uerborum, personarum, & rerum qualitates, quid in ea statuendum sit iudicabit.

Consultius autem erit, ut emptor dimittens, & cedens ex causa retractus dicat: *No me obligando al saneamiento, &c.* caueat insuper idem emptor, ne alia noua diuersa pacta, & conditiones introducat in huiusmodi dimissione, & cessione omnia supradicta in retractu sanguinis hēre locū par est in ceteris retractibus ratione cōmunionis, &c.

14 Sed † an ex omnibus uēditionibus intermedijs intra tēpora retractus celebratis gabella debeatur? agit Lass. *de decim. uend. c. 13. nu. 24. cum seq.* & resoluit deberi. Potest enim emptor, durante tēpore retractus, rem alij uendere, qa est dominus rei, antequam ab eo retrahatur, cū interim non possit res manere in pendenti, siue in aere, ut nostri

loquuntur, iuxta notata per glos. *in l. si ego, ff. de solut.* & per text. *in l. si ex duobus, §. sed & Marcellus, ff. de in diem adiect. Tiraquel. de retractu lign. §. 12. glos. 1. num. 1.* Ergo nil mirum, quod huiusmodi emptor ex sua venditione, cum sit valida, soluat gabellam, cuius debitum in solo valore venditionis fundatur, *iuxta l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* & diximus non semel, licet res postea ab eo retrahatur: † actio

15 namque, quæ ad retrahendum competit, est in rem scripta, vocaturq. condict. ex lege, & datur nedum contra primum emptorem, sed etiam contra quemlibet alium tertium possessorem, intra terminum nouem dierum, vt probat Montalu. *in d. l. 13. tit. 10. lib. 3. for. gloss. magna, col. 4. ad fin. Anton. Gom. in l. 70. Tauri. nu. fin. Tiraquel. alios allegans, vbi sup. num. 2. cum seqq. Lassart. d. cap. 13. num. 24. & 25.* vbi quod ille retrahens, non in locum omnium emptorum succedit, sed in locum illius dumtaxat, qui primo a venditore rem habuit patrimonialem, vel communem: prima enim venditio retractui causam dedit. Vnde cum per retractum consanguinei ius emptoris extranei resoluatur, & per consequens euanescat ius ceterorum, qui ob eo causam habuerunt per intermedias venditiones, nullum ius manet. *arg. l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur. & reg. nemo potest, eod. tit. lib. 6.* nihilominus tamen illæ intermediæ venditiones non resoluuntur, nec rescinduntur quo ad ipsos contrahentes, sed quo ad retrahentem dumtaxat, qui rem aufert a quocumque possessore, tamquam de re aliena venditione facta, facit Morder. Paris. *in Consuetudin. Parisiens. titulo 1. §. 13. in 8. quæstione, 5. nu. 44. ad fin.* vbi, quod patronus retrahens feudum plories venditum, ex prima, & antiqua venditione, non tenetur de oneribus post illam venditionem impositis, sed resoluuntur, sicut ad aduentum antiquioris creditoris; Idem erit probandum in venditionibus intermediis post primam cũ pacto de retrouẽdẽdo celebratis, dum res illa fruitur primus emptor ante oblationẽ pretij, & similiter durante pacto legis commissoriæ, & adiectionis in diem, vt recte probat Lassar. *vbi supra, num. 26. & 27.*

16 Tandem † opinio Lassart. confirmatur ex aurea doctrina Bart. *in l. fin. §. sin autem sub conditione, nu. 1.* & ibi cõmuniter ceteri *DD. C. comm. de legat.* vbi tenet, quod si hæres rem legatam sub conditione, interim dum pendet conditio, alicui vendiderit, quamuis postea impleta conditione res illa ab emptore auferatur, resoluto ipsius, & hæredis iure, adhuc gabella illius venditionis debetur: licet enim dominium rei venditæ, quod erat apud hæredem, & emptorem ipso iure resoluatur, vt explicant DD. ibi, non tamen resoluitur venditio illius rei inter ipsos cõtractu, quæ licet de re aliena esse fingatur, ex dispositione *d. §. sin autem*, bene potuit consistere, ex *l. rem alienam, ff. de contrah. empt.* Præsertim, quod res subiectæ restitutioni sub conditione possunt interim ante conditionem alienari, & alienatio transfert rei dominium, & possessionem in emptorem, vt est casus *in l. seruo legato, §. si testator, ff. de leg. 1. & in l. si hæres institutus, §. 1. ff. ad Trebel. & in d. §. sin autem sub conditione, & ibi tenent cõiter DD. post gl. ibi, verbo, celebrata, gl. etiam in l. cum pater, §. liberis, ff. de leg. 2. & in §. quamobrẽ, in Auth. de restit. fideicõ* vt affirmat Tiraq. alios allegans, *de retractu lignag. §. 29. gl. 1. nu. 2. Mod. Paris. in Consuet. Paris. tit. 1. §. 22. nu. 16. ad fine* est cõis sẽm Bertacht. *de Gabell. in 3. membro, 8. p. princip. quæst. 23. nu. 49.* sequitur cũ alijs Matiene. *in l. 7. tit. 11. gl. 3. nu. 13. lib. 5. Nou. Coll. Reg.* & Girõda *de gabell. 3. par. in princ. nu. 34. Pereg. de fideicom. vniuers. artic. 40. num. 7.* vbi, & in *nu. 17.* limitat, qñ simul cũ prohibitione legis cõcurrit prohibitio alienationis testatoris expressa, facta fauore alicuius; est cõis vt plures allegãs docet D. Molina, *de Hisp. primog. lib. 1. c. 16. nu. 33.* Ergo merito, qđ cũ d. alienatio, & venditio rei sub conditione, vel in diem certũ fideicõmisso relictæ, absq. expressa prohibitione testatoris, sit valida, ex ea vẽditione dẽatur gabella, iuxta doctrinã Bart. *vbi supra*, cum quo est cõmunis DD. sententia, secũdum Ias. *in d. l. fin. §. sed quia nostra, nu. 8.* & eam post alios sequũtur Bert. Tiraq. & Mod. Paris. *vbi supra* Matienc. *d. nu. 13.* & Gironda, *vbi supra, num. 35.* estq. cõis, & verissima *secundum Lassar. d. c. 13. num. 27.* nõ tamen, vt dicebamus resoluitur tunc contractus, & venditio adueniente conditione, sed solum resoluitur dominium rei in persona emptoris, ac si nunquam fuisset in eum a venditore grauato translata, nec venditio celebrata, & semper res illa legata ab initio fuisset legatarij ex morte defuncti, qui eam sub conditione legauerat, ac proinde nunquam fuisset in dominio hæredis venditoris, ex *d. l. seruo legata, § 1. ff. de leg. 1.* Venditionis tamen contractus nihilominus tenet quo ad ipsos contrahentes, vt ad interesse inter eos agatur, iuxta notata *in l. 1. ff. de act. & empt.* & hoc modo intelligẽdus est text. *in d. §. autem*, tametsi Mod. Paris. *vbi supra*, aliter eum intelligat, nempè, non rescindi in eius specie dominium hæredis pro tempore præterito, sed in futurum, quod multis nominibus falsissimum esse affirmat, & probat Lassar. *cap. 14. numero 23.* sequimus priorem intellectum, quem prædiximus ad *d. § sin autem sub conditione*, quem etiam probarunt glos. Bald. Paul. Ias. & omnes Doctores, *in d. § sin autem*, per text. *in l. sancimus, §. cum autem C. ad Trebellian.* & eos referens Marc. Anton. Peregr. *vbi supra, num. 7.* quod clare videtur probare text. ille *in d. § sin autem*, in illis verbis: *Sciat, quod conditione impleta ab initio causa in irritum reuocetur, quasi neq. scripta, nec penitus fuerit celebrata.* 3

Relinquitur ergò satis comprobata, ex supradictis opinio Lassart. *d. c. 13. cum sequent.* quam retulimus, debere nempè gabellam ex omnibus venditionibus intermedijs intra tempora retractus celebratis.

17 Nihilominus † tamen contrarium in hac specie probabilius iudicat Molina Theol. *de iust. & iure, 2. parte Disp. 371. col. 762.* eo quod intermediæ illæ venditiones tacitam illam habeant conditionem, dummodo retractus nõ fiat, quod duabus rationibus (mihi insufficientibus) persuadere intendit, ac proinde nullas reddi prætendit venditiones illas intermedias facto retractu. Verius tamen est, validas ab initio fuisse, ac nunc esse, quo ad ipsos contrahentes, quidquid sit quo ad retrahentem, *vt supra probauimus*, ideoq. verior, & probabilior longè est sententia Lassart. prædict. cum sufficiat, etiam ad debitum gabellæ, quod vẽditio fuerit valida quo ad ipsum venditorem, siue sit perpetua, siue temporalis, ex *l. cum manu sata. vers. Silua cædua, ff. de contrahenda emptione*, & iuxta notata *in l. fin. cum glossa, verbo, contractus, C. de legat.* † & siue res ven-

18 dita sit propria, siue aliena, siue venditionem quis vendat suo nomine, & res aliena vendi potest, *vt in l. rem alienam, ff. de contrahen. emptione*: secus si alienam nomine domini venderet sine eius mandato, tunc namque si dominus nõ haberet ratum, non deberetur decima, & semper ex venditione debetur gabella: dum tamen venditio effectum habeat, & sit valida: secus aliàs, vt cum Lassart. *in schol. d. l. 1. num. 14. titul. 17. hoc lib. 9.* probat Azeu. *in d. l. 1. num. 131. cum sequent. & num. 158. titulo 17. hoc lib. 9.* Cum ergo prædictæ intermediæ venditiones, in specie de qua agimus, sint validæ, vtpote, a domino rei factæ, quamuis res retrahi possit a consanguineo, consequitur, ex eis deberi gabellam, quamuis temporales sint, & a consanguineo postea per sententiam retractus res sic vendita retrahatur, atque auocetur a possessore. Præsertim, cum adhuc durent prædictæ venditiones intermediæ, quo ad ipsos contrahentes respectu euictionis quo ad interesse, *vt prædiximus*, quia absolutæ, & validæ fuerunt, quidquid contrarium in hoc etiam absque vllo iuris fundamento, velit Molina *vbi supra, vers. 2. in fine, col. 762.* Non obstant modo eius fundamenta, quoniam negamus, prædictas venditiones tacitam illam habere conditionem, quam putat Molina scilicet, dummodò retrahens aliquis in venditione prima non subrogetur primo emptori. Vnde enim hoc deduxit Molina, siquidem primus emptor rem a se emptam simpliciter, purè, & absolutè alij vendidit, vt potuit in sui præiudicium, & hic alius alij, nulla facta mentione retractus futuri, ex quo statim de natura ipsius venditionis venditor ipse remansit obligatus de euictione. Accedat præterea, in fauorem huius partis, quod emptor hic primus, nec non & secundus, cum sciret, vel scire deberet, rem a se emptam, posse

posse iure sanguinis ab eo retrahi, eam nihilominus absolutè alteri vendit. Ergo, nulla conditio tacite subintelligitur emptori occulte, quia animus in mente retentus nihil operatur, præsertim in præiudicium alterius contrahentis, alias fortè non empturi. Purè namque & sub conditione res vendi potuit. Si igitur pure venditio, & non sub conditione celebrata fuit, siue conditio eiqua sub intelligenda tacite est, quæ non est ex natura contractus, quod si aliud voluit venditor, quare non expressit? Et ideo contra eum, qui legem apertius dicere potuit interpretatio facienda est, *l. veteribus, ff. de pactis, l. quidquid adstringenda, ff. de verb. oblig. cum simil.* Nec pro Molina, quidquam facit in proposito decimo *l. quoties, C. de rei vendit.* quo arg. ipse primo vsus est ad probandum prædictā suam tacitam conditionem, quoniam l. illa loquitur in venditione duobus facta eiusdem rei successiuè: præfertur nempe secundus emptor, cui res tradita fuit: At verò in nostra specie primus emptor, duobus successiuè minimè vendidit, sed vni tantum rem, per l. aliàs retractui subiectam, Vnde venditio ille quantumcumque traditione sequutæ legis beneficio retractui, ratione sanguinis, vel communionis obesse nullo modo potest, ex quo actio, quæ ad retrahendum competit, est in rem scripta, vocaturq. condictio ex lege, & datur non solum contra primum emptorem, sed etiam contra alium quemlibet tertium possessorem, *vt ex alijs supra probauimus.* Nulla igitur consequentia ex hoc deduci potest, vt prædictæ venditiones intermediæ sub prædicta tacita coditione sint factæ, neque quod omnino nullæ reddantur, eo ipso quod retractus intentatur, neq. quod dominium continuò translatum reuocetur. Secundum etiam fundamentum Molinæ nempe, quod primus emptor, qui eam rem secundo vendidit, ceteriq. deinceps venditores non teneantur de euictione facto retractu sequentibus emptoribus, falsum est, *ut supra probauimus*, præterquam, quod ipsemet Molina id nullo modo probat: Vera igitur est, vt patet, sententia, quod ex prædictis intermedijs venditionibus purè, & absolutè factis, debeatur gabella, etiam si postea retractus sequatur eiusdem rei.

19 Limitatur † tamen hęc sententia, vt nisi ... quo ... ges hæ intermediæ venditiones nō purè, nec absolutè fierent, sed sub conditione, si retractus postea non fiat, vel cum pacto, vel conditione resolutionis ipsius venditionis in ea, vel statim incontinenti appositis in euentum retractus. tunc namque merito, vt eo subsequuto gabella non debeatur, quia a principio redditur venditio nulla, ac si nūquam ipsa celebrata fuisset, ea hic, quę latè supra alias quæsito. diximus in venditione conditionali, vel cum pacto resolutio ipsius.

SVMMARIA.

1 *Gabella an debeatur ex venditione rescissa remedio l. 2. C. de rescindenda vendit. & nu. 2. & 3.*

Resolutio contractu remedio l. 2. C. de rescindenda vend. resoluuntur hypotheca, & omnia onera rei imposita medio tempore per acquirentem, vt in nu. 2.

4 *Gabella cuius periculo cedat, rescissa venditione, remedio l. 2. C. de rescindend. vend. & nu. seqq.*

9 *Gabella non debetur in casu l. si sponsus, §. circa venditiones ff. de donat. inter vir. & vxorem.*

QVAESTIO XII.

An ex venditione, quæ rescinditur, remedio l. 2. C. de rescindenda venditione debeatur gabella?

1 QVæro modo, *an ex venditione completa, quæ rescinditur remedio l. 2. C. de resc. ven. debeatur, exigiq. possit gabella?* Et eam non deberi, emptore eligente distractum, & restitutionem rei, & quod exacta debeat restitui, probatur Primo, quoniam venditio in præd. specie cum sequutis ex ea, annullatur, & ad non causam reducitur, idq. ex causa antiqua existente a principio venditionis, & necessaria, si non præcise, saltem causatiua, nisi malit emptor pretium suppleri: quod videtur sufficere, maximè, cum sola rescissio, & restitutio sit in obligatione. Immo etiam si vtrumque esset pariter in obligatione alternatiuè, adhuc idem videtur esse dicendum: quia electa restitutione rei, apparet retro nihil fuisse cum effectu acquisitum fisco: acquisitio enim gabellæ oritur & fundatur in contractu, *vt in l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* Vnde respicit omnes conditiones, & qualitates illius contractus. Sed contractus, & traditio inde sequuta, habuit implicitum statum, resolutionis, & annullationis in hunc euentum: Ergo eodem modo, & gabella fisco acquisita, cum non potuerit acquiri, nisi sub eadem qualitate, & onere, *ex l. fin. & quæ ibi notant Paul. de Cast. Alex. & Ias. ff. si ex noxal. causa agatur.*

Secundo, hæc pars coadiuuatur ex eo, quod resoluto contractu per viam dictæ, *l. 2. C. de rescindend. vendit.* resoluuntur hypotheca, & omnia onera rei imposita medio tempore per acquirentem, secundum. Bald. *in d. l. 2. quæst. 13. nu. 17. Alexand. in addit. Salicet. quæst. 15. nu. 18. Paul. Castr. col. 3. num. 11. Pantaleon de Crem. in repetit. colum. 19. & 43. num. 189.* & est verior, & magis communis, vt, plures allegans, affirmat Arias Pinel *in l. 2. 2. par. cap. 3. sub num. 11. ad fin. C. de rescind. vendit.* & Socin. Nepos quem cita. *consil. 119. nu. 19. lib. 2.* & eam sequitur Pinel. *vbi supra nu. 13.* tametsi *num. 11. in princip.* referat contrarium, tenuisse constantissimè Bart. *in l. si res, ff. quib. mod. pig. vel hypot. soluitur. & in l. vbi autem. §. Marcell. ff. de in diem adiect. & in l. in diem ff. de aq. pluu. arcen.* & alios Doctores, quos ibi citat, eisq. communem ex Boerio *decis. 181. num. 10.* & tandem Pinel *numero 16. cum sequentibus*, ex Bald. & Salicet. *vbi supra* refert, eam opinionem intelligendam fore, quando emptor ex necessitate iudicij rem restituit: secus si extraiudicialiter omnino voluntariè, quo casu admittunt opinionem Bartoli communem, sed ipse Pinel. ibidem contrarium probat. Et meritò: quia licitum est emptori, agnoscere bonam fidem ante iudicium, absq. vlla fraude, vt probauimus *supra q. 11. nu. 4.*

Hæc prima opinio fallit, emptore eligente supplere iustum pretium, quia tunc ex illa supplemento venditori soluto, soluet etiam, & ipse gabellam non tantum ex primo pretio.

Quod si emptor deceptus sit, & agat contra venditorem, ipso venditore eligente excessum iusti pretij, eisdem rationibus, & fiscus tenebitur etiam deducere, vel restituere pro rata, de decima pretij, siue gabella recipienda, vel recepta, quia hactenus apparet retro non fuisse cum effectu debita: Quod si venditor eligat pretium reddere, & rem recuperare, nihil habebit fiscus ratione gabellæ, & acceptam restituet: Non enim ipsi iniuria fit, si ius suum gabellæ ad limites, & vires contractus, vel actus, ex quo oritur, reducatur, & distinguatur, nec etiam vlla captio, quia non tenebitur aliquid restituere, nisi quatenus factus est, & manet locupletior. Et ita ex prædictis rationibus loquens in venditione rei feudalis completa, rescissa per remedium *d. l. 2.* respectu iurium patrono aliàs debitorum, hoc est, releuij, vel laudemij in emphyteusi domino directo debitorum, tenet, & probat Mod. Paris. *in Consuet. Paris. tit. 1. §. 22. numero 18. ad fin.* & latius eodem *§. 22. in 9. quæst. nu. 44.* & generaliter in omni specie restitutionis per viam iustitiæ, siue ex capite minoris ætatis, siue alterius iustæ causæ maiori concessa, siue in omnem modum rescissionis, puta ex causa metus, idem probat ipse Mod. Paris. *vbi supra, d. nu. 18. ad finem, & nu. 39. & 40.* quem refert, & sequitur Arias Pinel. *in d. l. 2. C. de rescind. vendit. 2. par. cap. 3. num. 15.*

3 His † tamen omnibus non obstantibus, contrarium in specie nostræ quæstionis: semper respectu gabellæ fisco, vel eius publicano soluendæ, tenendum, & probandum est, ac practicandum procul dubio, immo quod venditione resoluta, aut rescissa, ex remedio *d. l. 2. C. de rescinded. uen. cum simil.* gabella adhuc debeatur de venditione, & iam soluta condici, aut repeti minimè possit, etiam si res vendita reddetur, atque restituatur: Et hoc vnica, & peremptoria ratione, scilicet, quia cum hæc ipsa venditio, non ipso iure resoluatur, sed actione personali per læsum intentata

rata rescindatur, prout ex nunc: nulla ratio est, quare ius semel gabellæ, gabellario quæsitum, ex venditione valida eidem auferatur, voluntate, & facto partium postea subsequuto, vt in redhibitione *supra q.* 11. resoluimus. Et quãuis iuxta opinionem Baldi *in d. l.* 2. *q.* 13. *nu.* 17. veriori, & receptiori secundum Arium Pinel. *vbi supra, nu.* 13. *ad finem*, rescissio venditionis in casu *d. l.* 2. sit necessaria, & nõ voluntaria: quamuis contrarium, immo, quod sit voluntaria, non vero necessaria teneat Bart. & alia communis contraria, cum eo supra relata, nihilominus negari non potest, quin præcisè non sit necessaria, sed tantum excusatiuè vt prædiximus: cum læsus habeat electionem rescindendi contractum, vel standi, supplendo, iustum pretium, vel restituendo excessum eius respectiuè. Ergo secũdum quid rescissio est voluntaria, scilicet, quatenus sua mera voluntate, & spontanee eligit potius vnum, quam aliud. Hæc igitur voluntatis electio nocere non debet gabellario innoxio, cui erat ius quæsitum, iuxta doctrinam Baldi, & cõmunem, *in l. si constante, col.* 2. *C. de donat. ante nupt.*

Quare merito hãc opinionem in terminis nostris in indiuiduo probarunt, & tenent idem met Modern. Paris. §. 22 *nu.* 40 *ad finem.* Arias Pin. *vbi sup. sub d. nu.* 35. *vers. diuersum autem.* Parlad. *lib.* 1. *rer. quotid. c.* 3. §. 5. *nu.* 5. Lassarte, *de decim. vendit. c.* 14 *nu* 13. Gironda, *de Gabell.* 6. *p.* §. *vnico, nu.* 21. & conuenit omnes secundum Molinã Theol. *de iust. & iure,* 2. *p. disput.* 349 *col.* 571. *vers. dubiũ.*

Ad fundamenta contraria respondemus loqui, & locũ habere posse, quoties ipsa venditio est nulla, vel resoluitur ipso iure, ex pacto in ipsa apposito: vel etiam si a principio sit valida, agitur tamen de iurib. & oneribus feudalibus, quæ principaliter respiciunt translationem feudi, & mutationem vasallorum, vnde merito, quod si feudum venditum, vel permutatum redhibeatur, non debeatur quintũ pretii, nec relevium, & exactum restitui debeat. Et ideo opinio Modern. Paris. prior in suo casu est vera: & nobis in nostro nihil obest. ¶ Secus vero est, quando venditio est valida a principio, quod sufficit, quo ad debitum gabellæ, quæ simplicem actum contractus concernit, *ut sæpè diximus supra in aliis quæst.* Et hæc est optima, & verdica differentia inter hos casus, prout semetipsum explicat Mod. Paris. *d. nu.* 40. *ad finem*, quem ceteri merito sequuntur.

Non etiam obest, illud de hypotheca interim contracta ab emptore in re vendita, quæ secundum opinionem Baldi magis communem, atque veriorem resoluitur, re vendita restituta, remedio d. l. 2. quia hoc diuersum est a terminis nostræ quæstionis: Illa enim hypotheca fundatur in permanentia ipsius contractus, & ideo, resoluto iure datoris, resoluitur & ius acceptoris, *l. lex vectigalis. ff. de pignor.* At vero gabella hoc non respicit, scilicet permanentiam contractus, sed tantum valorem ipsius, licet postea resoluatur.

4 His † sic rectè constitutis, superest modo, vt doceamus, cuius periculo solutio gabellæ cedat in prænarrata iam explicata specie, emptoris, an venditoris, læsi, vel lædentis? Quæ in re, omissa disputatione confusa Arii Pinelli, *vbi supra, numero* 38. *cum sequenti*, explosaque eius opinione, dum magis inclinat contra Iacob. Cott. Brug. quod rei conuenti detrimentum sit propter culpam læsionis, cũ quo transire videtur Ioannes Garc. *de expensis, c.* 18. *num.* 54. Rursus, & opinione Parlador. *d. lib.* 1. *rerum quotid.* 3. *parte*, §. *nu.* 6. qui verius, & proprius (suo iudicio) talem iacturam ad actorem, qui contractus rescissionem postulat, spectare videtur.

5 Mihi † autem in re hac, attenta decisione *l.* 1. *titulo* 17. *hoc lib.* 9. dum præcipit: *Que los vendedores paguen el alcauala*, obseruandum primo videtur, vt onus soluendi gabellã in præd. specie spectet ad venditorem, quãdo ipse agit remedio *d. l.* 2. & sibi ab emptore suppletur iustum pretium, vt cum Lassarte, *d. c.* 14. *num.* 15. probat Molina Theolog. *vbi supra, col.* 571. *vers. quod vero*, vbi quod gabella sic pertinebit ad dominũ, & gabellariũ existẽtes tẽpore prioris vẽditionis, nõ vero ad eos, qui fuerint, quãdo venditio ad æqualitatẽ reducitur, quia non est noua vẽditio, sed reductio prioris ad æqualitatẽ. Et in hoc casu gabellarius habebit decimam nedum pretii à principio inter partes conuenti, sed & supplementi postea soluti: quia supplementum sortitur naturam illius pecuniæ, quæ suppletur, & iuxta eam iudicatur, *l. inter socerum, §. cum inter, & ibi Alberic. ff. de pact. dotalib. l. etiam, vbi Bal. & alij, C. de iure dot. & in Auth. Aequalitas, C. de pact. conuent. l. si proprietati, ff. de iure dot. Socinus cons.* 153. *incipit. Pulchra, num.* 10. *volum.* 2. *& consil.* 296. *In præsenti, versiculo quarto, & vltimo ad finem, num.* 5. *eodem volumine. Tiraquel. de retrac. lignagier, §.* 1. *glossa* 18 *num.* 51. & vna eademq. res non debet diuerso iure censeri, *l. eum, qui ædes, vbi Bart. in secundo notabili, ff. de vsucap.* & tandem quia hoc totum est verum pretium rei venditæ solutum, vel soluendum, quod verius quidem videtur, tametsi Lassarte *in addit. cap.* 14 *de decim. vend. super num.* 17. tentat, quod decima supplemẽti in præd. specie pertineat ad gabellarium existentem tempore supplementi.

6 Secundè † idem esse dicendum censeo, si emptor hic potius eligat rem ipsam restituere, quam supplere iustum pretium: Si enim bona fide emerit, credens, scilicet, iusto se pretio emisse, ad venditorem quoque solutio gabellæ spectabit, iuxta pretium à principio conuentum dumtaxat, non computato eo, quod aliàs supplendum foret, si rem emptor habere mallet, iuxta verba d. l. 1. Regiæ, ibi: *De todo el precio porque vendieren, &c.* Secus si sciens rei valorem data opera vilius emisset; vt in aurifice, qui à rustico, vel alio quoque ignorante paruo pretiò lapillum pretiosum emerit: tunc namque emptor hic, vltra restitutionem rei, tenebitur quoque gabellæ damnum venditori soluere, atque resarcire ex legali æquitate desumpta ex textu *in l. debet ff. de ædilit. edicto.* Sicut enim in ea lege, venditor sciens soluit onus legale emptori decepto impositum, ita & in hac specie soluenda erit ab emptore gabella, quæ aliàs venditori imposita est, vt rectè in eo iudicio in casu nostro argumentatur, & probat Lassarte, *de decim. vendition. cap.* 14. *num.* 15. *&* 16. & sequitur Molina *vbi supra, columna* 572. *versic. si venditor.*

7 † Quod si venditor conuentus ab emptore remedio *d. l.* 2. velit potius rem suam accipere, restituto toto pretio, quam ea demissa, excessum iusti pretii restituere (ut Lassart. credimus) computanda, & soluenda erit gabella, iuxta totum pretium conuentum, sine deductione inique excessus, quia verè pro illo integro pretio venditio fuit celebrata, quocirca de toto illo soluenda est gabella, iuxta *dictam l.* 1. Iustitia enim, vel iniustitia pretii non spectat ad gabellarium, sed tantum pretium conuentum inspiciendum est, licet sit excessiuum, & etiam supplementum ipsius, quando conuentum est remissius, *vt modo probauimus*, Idemq. esset probandum, si venditor vellet adhuc stare venditioni, & excessum iusti pretii emptori læso restituere; etenim adhuc gabella totius pretii cõuẽti soluenda ab eo est, quia gabella ista non ratione rei venditæ, aut pretii recepti, vel dati, siue iusti, vel iniusti debetur, sed ratione contractus venditionis, iuxta quantitatem pretii conuenti, vt patet ex *d. l.* 1. vel suppleti ex prædictis. Et licet aliquantulum lex illa in hoc dura videatur, ita tamen scripta est, atque ideo obseruari debet, iuxta *l. prospexit, ff. qui, & a quib.* ita in terminis tradit Lassarte, *d. c.* 14. *nu* 17. & prius *in schol. nu.* 13. sequitur Azeued. *in d. l.* 5. *nu.* 156.

8 Idem † quoque iuris dicendum est esse, inquit Lassarte *ubi supra*, vbi venditor ille, cum mallet adhuc venditioni stare, non totum pretium, reddita sibi re vendita, restituisset, sed illud tantum, quod vltra iustum rei valorem accepisset, quia tunc etiam in hoc casu erit venditor decimam totius pretii conuenti soluturus ex prædictis. Molina tamen *ubi supra, columna* 572. paulo post princip. arbitratur, hoc esse falsum, neque adhærendum ita esse verbis, l. quando rem duram, dissonamque a recta ratione disponerent, ii, vt primo aspectu sonare videntur, intelligerentur, præsertim quando congruam habent interpretationem, prout contingit in proposito, quia dicta *l.* 1. *tit.* 17. non exprimit, nec dicit, eius decisionem procedere, etiam si pretium publica iudicis sententia pronunciatum sit iniustum: Nec verisimiliter præsumendum est, Legislatores

id inten-

id intendisse, sed solum de pretio, de quo non constaret, esse iniustum, quia aliàs videretur esse legem duram, & iniquam: Quare dicendum esse proculdubio affirmat per *[illegible]*, non esse intelligendam eam l. de pretio, quod sententia [illegible] pronunciatum sit iniustum, ac proinde de parte illa iniustè accepta vltra pretium rigorosum, restituendam esse gabellam acceptam, idemq. probat, quando dissoluitur contractus, restituente venditore integrum pretium, & recuperante rem venditam: dicens, quod ita [illegible] fertur in practica in Lusitania. Quid tenendum?

Ego in puncto iuris, & attenta veritate, hanc secundam sententiam Molinę potius, vt veriorem probo, & tenendã esse censeo, constito da iustitia, & excesso pretij conuenti, quam locum habere remedium *d. l. 2. C. de rescin. vend.* declaratur, eaq. in rem iudicatã transacta, aliàs secus, tametsi videatur Molina sibi contrarius esse postea, *col. 573 versi. si vero saltem*, in prædicto vltimo casu, quando dissoluitur contractus, restituente venditore integrum pretium, & recuperatore rem venditam.

9 Vltimo † dico, superiora procedere in terminis *l. 2. C. de rescind. vend.* ceterum in casu *l. si sponsus, §. circa venditionem, ff. de donat. inter virum & vxor.* nempè, vbi maritus vxori vendiderit rem quindecim pro quinque, quo casu duo habet remedia, primum ex *d. l. 2. C. de rescind. vend.* aliud, vt reliquum valoris, tamquam donatum, reuocetur [illegible] illius rei, quod si fiat, decima pecuniæ sic restituta non soluetur gabellario, illa siquidem tamquam malè donata, reuocatur, non verò tamquam rei pretium restituitur, vt rectè perpendit Lallarie, *d. c. 14 nu. 18.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex venditione, vel permutatione per in integrum restitutionem rescissa, & numeris sequentibus.*

2 *Restitutus ad gratiam, non restituitur ad temporis prioritatem, nec præfertur ei, cui medio tempore gratia facta est, sed intellige, vt in nu. 9.*

3 *Priuatus Collegio, vel Ordine, deinde restitutus, non recuperat antiquum, vel pristinum locum, sed habetur tamquã de nouo receptus, intellige, vt in nu. 9.*

4 *Priuatus gremio vniuersitatis, & nominationibus, & deinde restituitur postponitur omnibus medio tempore nominatis, sed intellige iuxta d. nu. 9.*

5 *Minor vendens, si lædatur, habet restitutionem in integrum aduersus contractum, non tamen aduersus gabellam debitam ex sua venditione valida, quia vsus suis iure communi. & nu. 6 sed contra nu. 7 cum seq.*

8 *Restitutio in integrum, quando extendatur ad iura quæsita tertio, & quando non?*

10 *Gabellam ad hoc, vt restituat gabellarius, rescisso contractu per restitutionem in integrum requiritur, quod causa plene cognita, sententia lata sit super restitutionis in integrum concessione, quamuis gabellarius auditus non fuerit, nisi de collusione opponatur: & notorium, & sententia æquiparantur in hoc casu, vt in materia euictionis.*

11 *Minor restitutus ad supplementum iusti pretij, [illegible] faciendum gabellam quoque ex eo soluet.*

12 *Gabella non debetur a minore ex venditione nulla suarum rerum, & soluta repeti potest, nisi venditio illa, vel permutatio iuramento minoris roborata sit.*

13 *Gabellarius lite pendente super nullitate venditionis, vel permutationis minoris non potest. ex his contractibus gabellam petere donec lis finiatur.*

14 *Minor restitutus aduersus venditionem, vel permutationẽ a se factam eo pacto, vt altera pars solueret gabellam, cã cum reliquo pretio ei restituere tenetur.*

15 *Gabella debetur restituto minore aduersus emptionem a se factam, reddita re empta venditori, & minori suo pretio, & cuius periculo gabella inde soluta cedatur? nu. 16.*

17 *Gabella debetur ex omnibus venditionibus intermedijs, minore restituto contra vltimum possessorem, nec ad minorem læsum hoc damnum spectare videtur, vt in nu. 18.*

QVAESTIO XIII.

An ex venditione, vel permutatione per restitutionem in integrum rescissa debeatur gabella?

1 QVæro † vlterius, *quid si minor rem suam vendiderit, aut permutauerit validè quidem, nempè rem mobilem curatorem non habens, vel eum habens cum ipsius authoritate vel rem immobilem cum solemni decreto, sed propter læsionem restitutus est in integrum intra vigesimum nonum ætatis suæ annum, an gabellam debeat ex ea venditione, vel permutatione, & solutam repetat a gabellario necne?* Certum enim est, quod ex restitutione, vel secunda mutatione rei, nihil debetur gabellario, cum non sit nouus contractus, sed resolutio primi: quod autem quærimus, est, *an ex prima venditione, aut permutatione debeatur, & soluta repeti iure possit, restitutione in integrum aduersus illam iure petita, & concessa.*

In qua quæstione videtur primo dicendum, gabellam deberi, & solutam repeti minimè posse: quia venditio, vel alienatio mero iure tenuit, vt supponimus. Ergo gabella debetur, *vt in l. 1 titulo 17. lib. 9. Noua Collection. Regia*, vbi solum consideratur contractus ipse venditionis, ad hoc, vt ex ipso debeatur gabella, similiter, & permutationis, *vt in l. 2 eodem titulo.*

Neque obstat, quod restitutio in Integrum concessa aduersus contractum, decretum, & alienationem tribuitur tertio ad omnia in pristinum statum reponenda: quia licet hoc verum sit, non tamen extenditur contra tertium, nec in ipsius præiudicium, cui medio tempore est ius quæsitum.

2 Vnde † restitutus ad gratiam, non restituitur ad temporis prioritatem, nec præfertur, sed postponitur ei, cui medio tempore gratia facta est, *capit. quamuis, de rescript in 6.*

3 Sic † etiam priuatus Collegio, vel Ordine, deinde restitutus, non recuperat antiquum, vel pristinum locum sed habetur tamquam de nouo receptus, *l. 2. & ibi Bart. & Joan. de Platea, C. de his qui eximuntur dat. restitut libro decimo*, text. etiam *in capit ex insinuatione, in fine, de simon.*

4 E[t] † qui priuatur gremio vniuersitatis, & nominationibus, & deinde restituitur, postponitur omnibus medio tempore nominatis, vt decidit Petrus Rebuffus *in tractatu nomin. quæstione 21. numero 21.* & in materia feudali decidit Bald. *in cap. 1. in princip. colum 4. versic pone Rex Francorum, hic finitur lex, de multi. consuetu. in vsib. feud. & ibi sequitur Aluarot num. 20. & Præposit colum fin. Modern Paris in Consuetud. Paris. § 22. q. 6. nu. 35. Auiles in c. 44 [illegible] gl [illegible].*

5 Secundo, † eadem opinio corroboratur, quoniam etsi minor vendens restituatur aduersus emptorẽ ex eo, quod vel in hoc læsus sit, quod vendiderit, cum magis expediret ei, rem venditam retinere, vel ex eo, quod minoris vẽdiderit, quam oporteret, iuxta *l. 1. & per totum, C. si aduers. vendit. & l. 5. titu. fin. partit 6.* & distinctionem glossa *in l. siquidem, C. de præd. minor.* de cuius veritate Arias Pinel. *in l. 2. C. de rescindenda vendit. in 3. parte, cap. [illegible] 30.* attamen postquam vendidit decimam soluens, læsus non est, neque circumscriptus in hoc dici potest, qui iure, communi vtitur, *l. non videtur, quæ est l. fin. C. de in integrum restitutione min. & l. 6. in fine, tit. 19 partit. 6.* text. optimus, *in l. inter eos, § cum inter, ff. de fideiuss. Tiraquel de retractu l. gang. ad finem tit num. 51.*

6 Quod omnino procedit, cum quid minor necessario facit, ex dispositione legis, vel statuti, vt si compromittat ex statuto cogente consanguineos, & affines compromittere. Ceterum, si non cogitur id facere, sed quod facit, lege permittente facit, & tunc licet non præsumatur circumscriptus per easdem ra-

ra: tamen si verè reperiatur circumscriptus, restituitur, vt cum adit hæreditatem, quam diligentissimus quisquam pater familias adiisset, vt, quæ omnibus apparebat esse locuples, & tamen debitis postea detectis reperitur pauperrima, vt sæpè contingit, certè minor vsus fuit iure communi, & tamen restituitur, *l. 4. §. 1. ff. de fideicommiss. libert. l. 1. & 2. C. si minor ab hæred. se abstin. l. aut Prætor, §. sed etsi, ff. de minor.* sed minor validè vendens, aut permutans soluendo gabellam necessario hoc facit ex dispositione *dicta l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* Ergo eam non repetit, nec restituitur ad eam repetendam per prædicta, & in terminis nostræ quæstionis principalis innixus sola priori ratione hanc opinionem tenet Lassarte, *de decim. vend. c. 14. nu. 44 ad fin.* quem sequitur Molina *de iustit. & iure, 2. parte, disputatione 573 kolum. 2117.* loquitur tamen Lassarte, quando minor vendens soluit gabellam, vt patet, & sicut non possit eam postea repetere, licet in venditione læsus fuerit, & contra eam restitutus, non vero, quando nondum soluerat gabellam; quasi innuere videatur in hac vltima specie ad gabellam non teneri, quandoquidem restitutus fuerit in integrum aduersus venditionem, antequã gabellam soluerit; tametsi nuncupatim hoc non expressit Lassar. videtur tamen esse de mente ipsius. Sed postea ipsemet declarauit contrarium in nouis additionibus super *d. nu. 44.* nempè, quod minor non habet restitutionẽ, aduersus gabellarium ad denegandam, vel repetendam gabellam, vt ex l. dispositione vendendo se obligauit.

His nihilo secius non obstantibus, contrarium dicendum videtur, immo, quod restitutione in integrum concessa minori aduersus venditionem, vel permutationem a se factam, eo quod fuerit in ea læsus, quia non oportuerit ei vendere, vel permutare rem suam, minimè debeatur gabella, & ideo ab eo exigi non possit, & solutam ipse recuperare queat, idq; ex sequentibus.

7 Primo, † quia licet præfata venditio, aut permutatio in re valuerit, nihilominus per restitutionem in integrum rescinditur, atque omnino annullatur, & retrotrahitur, prout ea tunc, ac si a principio celebrata non esset: restitutio enim omnia in pristinum statum redigit; quia tantum ipsa adfert, quantum abstulit læsio, *l. quod si minor, §. restitutio, ff. de minor. cum simil.* etiam aduersus tertiam personam, *l. 1. C. de repud.* Ergo, & aduersus gabellarium: aliàs enim non indemnis remaneret omnino minor læsus, nec ei profuisset restitutio, sicut nocuit læsio, si gabellam principio a se solutam repetere non valeret.

8 Deinde † quia restitutio in integrum, extenditur etiam ad iura quæsita tertio, quando sunt ei quæsita immediatè ea causa, quæ per restitutionem in integrum resoluitur: & annullatur: secus si sint ei quæsita ex alio contractu, vel causa extrinseca: hoc fuit dictum originale Iacob. de Belloui su, *in d. cap. 1. hic finitur lex,* quod referunt, & sequuntur plures Doctores congesti per Modern. Paris. *d. §. 22. sub d. numero 35. cum sequentibus,* Idem latè probat, & benè declarat: Ergo cum gabellarij ius non prætendant, nisi immediatè ea causa resoluta, & annullata per restitutionem in integrum, quæ ex iusta causa, & debita, & non ex gratia conceditur, & cum restitutus certet de damno euitando, fiscus autem agat de lucro captando, absque dubio restitutio præfata extendenda videtur, etiam contra Fiscum, & gabellam ab eo receptam. Neque obstat, quod gabellarius, qui hanc gabellam recepit a minore, certet etiam de damno euitando, quia pretio conduxit a Fisco hoc ius exigendi, & recipiendi gabellas: quoniam prima causa originalis Fisci locantis consideranda est, cuius lucro cedunt gabellæ, non vero conductoris accidentalis, cuius conductio lucrandi causa a Fisco facta alterare non debet iuris dispositionem, nec tertio nócere. Et in terminis loquens in iuribus releuij, debitis patrono feudi, ita probat, & tenet Modern. Paris. *§. 22. num. 35. cum sequentibus,* & in nostra specie gabellæ Ioan. Yañez Parlador. *rerum quotidianar. capit. 3. §. 5. nu. 4. in prima impressione,* tametsi eum reprobet Lassarte *vbi supra,* quem sequitur etiã Gironda, *de Gabell. 5. par. §. vnic. nu. 22. et 23.* sed postea idẽ Parlad. *in alia impressione anni 1595. d. cap. 3. §. 5. nu. 16. cum seq.* se defendit ab impugnationibus Lassarte, eiusq; fundamentis respondet, & iterum priorem suam opinionem probat, & confirmat; & tenendo hanc partem,

9 Non † obstat modo primum fundamentum contrarium, quod habet, vt restitutio in integrum, licet reponat omnia in pristinum statum, non tamen extenditur contra tertium, nec in ipsius præiudicium, cui medio tempore est ius quæsitum: ac proinde restitutum ad gratiam, non restitui ad temporis prioritatem: & priuatum Collegio, & Ordine, deinde restitutum, non recuperare priorem antiquũ vel pristinum locum, sed haberi tanquam de nouo receptum, &c.

Quia hæc procedunt, quando restitutio fit ex gratia, & per nouam prouisionem, non verò in restitutione facta, ex iustitia, annullando præcedentem priuationem, ita, quod non esset opus noua prouisione, collatione, nominatione, vel receptione, tunc namque etiam priorem, & antiquum locum recuperabit taliter restitutus: Vbi autem ex gratia, & per viam nouæ collationis, vel prouisionis, quis reuertitur, tunc est introductum, quod pristinum locum non recuperet, quia priuatio præcedens non reducitur ad non causam, sed magis confirmatur, & approbatur, vt in casu, quo Petrus Rebuffus respondit quibusdam Canonicis Biturtcensibus, & ita sunt intelligenda adducta pro contraria parte, secundum Modern. Paris. *vbi supra, numero 39.*

Cum igitur (& nunc ad propositum) restitutio in nostra quæstione concedatur minori aduersus venditionem, vel permutationem à se factam, quia magis ei expediret, non vendidisse, vel permutasse de rigore iustitiæ, ex iusta causa, per quam primus contractus ab initio rescinditur, & annullatur, & ad non causam reducatur, meritò videtur, vt hoc extendatur etiam contra tertium, non verò restitutio, quæ fit ex mera gratia, vt aliàs decidit Nellus de Sancto Geminiano, *in tractatu bannitorum, in prima parte tertij temporis, quæstione 11. in fine Raphael Cuman. & Ias. in l. Gallus, in §. & quid si tantum, lectura 2. colum. 14. ff. de lib. & posth. per l. quod si minor, § Scæuola, & §. restitutio, ff. de minor. quos refert, & sequitur Modern. Paris. d. §. 22. numero 39.* vbi hoc ampliat tribus modis.

Non obstat etiam secundum fundamentum partis aduersæ, quoniam sicut minor in vendendo fuit læsus, ita etiam & in soluendo gabellam illius venditionis, & permutationis, in consequentiam contractus principalis, & ex eo læsus videtur, cum accessorium sequatur naturam sui principalis, contra quam quoque læsione restitutionem in integrum petere poterit, vt videtur argumento *l. si ex causa, §. si in commissum, ff. de minoribus.* vbi cauetur, quod minor restituitur aduersus commissum vectigalis, à se incursum per legem, si dolus ipsius non intercesserit.

Quod autem minor, qui læsus fuit, iure communi, in contrahendo non restituatur, procedit in eo, qui contraxit, aliquemue actum fecit, quem præcise iure communi facere tenebatur, & ad id cogi poterat, verbi gratia, in exẽplo supra relato a Tiraquel. & similibus, nempè, compromittendi ex vi statuti, à quo nullo modo eximi poterat: At verò licet simpliciter, & absolutè minor validè vendens, aut permutans rem suam, teneatur præcise soluere gabellam: hoc tamen intelligitur, & procedit læsione non concurrente: Verum si in principali contractu fuerit verè læsus minor, ita vt iure competat ei restitutio in integrum, quia non oportuerit ei vendere, vel permutare, & in eo fuerit grauiter læsus, inde sequitur, vt ad gabellam quoque restituendus sit eadem ratione, & in necessariam consequentiam læsionis principalis contractus: siquidem si non vendidisset, aut permutasset, gabellam soluere non teneretur, nec eam soluisset, neque aliquo iure communi ad eam soluendam compelleretur: Ergo rescisso principali, accessorium quoque ex principali necessario consequutum rescindi debet per eandem in integrum restitutionem postulatam: Restitutio namque huiusmodi, omnia reponit in pristinum statum etiam in præiudicium tertij,

qui

ex ipsa immediatè habet ex causa, quæ per in integrũ resti tutionem resoluitur, *vt supra probauimus.*

Hæc quamuis ita rectè constituta videbantur, nihilominus eã conturbat nouissimè idem Lassar. qui in præd. suis notis ad Modern. Paris. eorum suam opinionem primam aduersus Parladorium in secunda sua noua editione priorũ commentariorum defendit, respondens fundamentis nouioribus quibus eum increpauerat Parladorius in sequenti modum, quod in specie *d. l. fin. incip. non videtur*, *C. de in integrum restit. min.* ideo minor restitutionem petiit, quia verè re ipsa læsus esset, quia alter ratione tantũ minoris ætatis si vltra peteret, quod illi erat perpetuo denegatum, ex regula text. *in l. non omnia, ff. de minor & l. 1. tit. 18 par. 6. cũ alijs*: & quia proinde decisio illius legis nõ foret dubitabilis, sed ideo in d. l. fin. minore, quantumuis læso restitutio non conceditur, quia id eo, quod fecit, iure communi vsus est, hoc est, quia id non tam ex sua voluntate, & arbitrio, aduersariiue dolo, quã ex legis necessitate processit, vt contingit quoque *in l. inter eos*, *§. cum inter, ff. de fideiuss.* propter quod apparuit, eum minorem non sui facilitate, vel dolo aduersarij deceptum, vel læsum esse, quorum alterum cum minori ætate necessarium est ad restitutionem in integrum impetrandam; nec sufficit læsio re ipsa contingens, vt in exemplo de statuto compellente consanguineos compromittere suas lites, comprehendit namque minores ætate, & quamuis in eo lædantur, non restituuntur, ex *d. l. fin.* Sic igitur in proposito, inquit ille, licet minor læsus fuerit in venditione, & aduersus eam læsionem sibi iure restitutio competat, non tamen ei competit aduersus gabellarium, ad denegandam, vel repetendam gabellam, cui ex legis dispositione vendẽdo se obligauit: quia quamuis vendendo deceptus fuit, postquam tamen vendidit in gabellæ debito deceptus nõ est, siquidẽ lege præcipiente id fecit, quæ minores quoque obligat, vt ibi probat resoluens: ideo minorem vendentem, non magis venditio rescissa per restitutionem a gabellæ solutione excusari, quam quilibet alius ætate maior non excusatur, qui venditionem semel, & validè a se contractam, ex legitimis caussis rescinderit.

Quid tenendum? ego profectò quæstionem hanc arduam, & difficilem valdè esse censeo, & in qua non immerito variæ nostrorum sententiæ repetiuntur. Ceterum probabiliorem, & recentem æquioremq. esse censeo, & tenendam secundam principalem supra fundatam, cum Modern. Paris. & Parladorio, quia huius sententiæ fundamẽta validiora mihi esse videntur, maiorisq. ponderis. Ex quibus profectò satisfieri puto fundamentis, & replicis contrariis Lassarte, & quia contra fiscum in dubiis quæstionibus iudicari potest, *vt in l. non puto, to. ff. de iure fisci*, eo magis, quod gabella in res odiosa, iuxta communẽ Doctorum sententiam, atque ideo si de gabella dubitetur, *an*, scilicet, *debeatur, necne*? stricta est facienda interpretatio, cum onerosa sit ex parte soluentis, & inspiciendum est, quod tollit, aut minuit gabellã, *vt late, & rectè resoluit idem Lassarte in præfatione, de decim. vend. nu. 31. per totum. & diximus supra quæstione 6. nu. 10.* At quod in maioribus ætate rescindentibus, ex legitimis caussis, venditionem semel & validè a se contractam, aliud statutum sit, atque resolutum diuersis rationibus, rectè procedit, vt singulis quibusque quæstionibus de ijs visum est, & dicetur in interioribus.

10 Ad hoc autem † vt superior nostra sententia cum Parladorio procedat, necessarium est, vt sententia super restitutione in integrũ in fauorem minoris lata sit in contradictorio iudicio, & sic caussa plenè cognita, & pronunciata: tunc namque ius faciet contra gabellarium & fiscum, quia cum legitimo contradictore lata est, nec erit admittendus gabellarius, etiam si citatus in lite non fuisset, si vellet a sententia appellare, aut alia quacumque via contra eam agere, vel excipere; nisi collusionem contrahentium in facto, quod opponat, & probare offerat, aliàs tenebitur, iuxta latam sententiã super prędicta restitutione, receptã decimã restituere, iuxta tradita in simili p Lassar. *d. c. 14. nu. 63.* vbi secus esse rectè probat, quoties sententia est arbitraria, vel contumacia alicuius contrahentis lata: hæc namque non facit ius contra gabellarium; notorium, tamen in hoc, & sententia æquiparantur, vt in materia cui ctionis statuitum est *in l. emptorem, ff. de act. empt.*

11 Limitatur tamen † præcedens sententia Moder. Paris. & Parlad. quam probauimus, quando minor in præmissa specie restitutus fuit aduersus læsionem pretij, ita quod reus, firmo manente contractu venditionis, vel permutationis, condemnatus fuit ad iusti pretii supplementum: tunc enim minor tenebitur ad solutionem gabellæ, non tantum respectu pretii conuenti, sed etiam supplementi ipsius, sicut maior, cum ex remedio *l. 2. C. de rescindenda vendit.* sibi supra suppletur iustum pretium, iuxta supra resoluta quæstione proximè præcedenti.

12 Quod si venditio, † aut permutatio minoris nulla sit ipso iure, vtpote, si rem immobilem vendiderit, vel cum alia permutauerit, solemnitatis non obseruatis, vel si curatorem habens, absque eius authoritate, & licentia contraxerit, proculdubio, & absque vlla quæstione non debebitur gabella, & soluta repeti poterit, quia ex venditione, aut permutatione nulla, non debetur gabella, cum de validis tantum contractibus ipsa debeatur, vt non semel in alijs prædiximus: præterquam si prædicta venditio, vel permutatio, aliàs in se nulla, iuramento adulti sit roborata, iuxta text. *in Authent. Sacramenta puberum, C. si aduers. vend.* tunc namque gabella indubiè debebitur, vt resoluit Lass. *d. cap. 14. num. 46.*

13 Lite tamen † pendente super nullitate venditionis, vel permutationis inter ipsos contrahentes, non poterit interim gabellarius, donec lis finiatur, gabellam ex his contractibus petere, quia non constat adhuc deberi, vt probat Cald. *in repet. l. si curatorem habens, C. de in integrum restit. verbo, infra legitimum tempus, num. 14.* & voluit Parlador. *lib. 1. rerum quotidianarum, cap. 3 §. 7 num. 18 in nouiss.* & cum eis in terminis Lassarte *d. cap. 14. num. 63.*

14 Si autem † minor vendiderit, aut permutauerit eo pacto, vt emptor gabellam solueret, & postquam ipse eam soluerit, minor ipse restituatur in integrum aduersus eam venditionem, vel permutationem, sitanceum reliquo rei pretio restituet minor, eiusq. damno illa gabella imputabitur, cum restitutio ponat omnia in pristinum statum, non tantum respectu minoris, cui conceditur, sed etiam eius aduersarij, iuxta damnum, & ius aduersarii, iuxta *l. quod si minor, §. restitutio, ff. de minor.* melior tex. *in l. unic. C. de reputat.* ut in propriis terminis ex his resoluit Lassarte *d. cap. 14. num. 48. cum sequentibus*, ubi latè, & bene agit de intellectu *l. qui res suas*, *§. huic applicatur, ff. de solut.* qui videbatur contrarius, eandem opinionem sequitur Molina *in 2. parte, de iustit. & iure, disputatione 573. col. 218. in princ.*

15 Si verò minor † emendo fuerit læsus, & in integrum restitutus, reddita re venditori, pretium suum consequatur, adhuc decima à venditore debetur, nec soluta condici potest: quia rescissa quidem per iudicem ut restitutionis, non ipso iure resoluta venditio est, *secundum Lassart. d. cap. 14. num. 53.* prout contingit in simili venditione per redhibitoriam, uel remedio læsionis ultra dimidiam rescissa, ut supra suis proprijs locis resoluimus.

16 Verum quamuis † hæc opinio principalis de minore emente læso, & in integrum restituto, & reddita re venditori, pretium suum consequente uerum sit: gabella tamen in eadem specie soluta per uenditorem, uidetur quod damno ipsius minoris cedet, eamq. uenditori soluet, sicut in præcedenti casu, siquidem restitutio omnia ponat in pristinum statum, etiam respectu sui aduersarij, ut prædiximus: contrarium tamen affirmamus propter culpam uenditoris, qui minorem circumuenit.

17 Imò si † dum è conuerso minor in uendendo circũscribitur, contingat, illum emptorem alii uẽdere, sic, ut per plures personas illius rei emptio ambulauerit, & per mille manus transierit, ac propterea minor restitutus contra ultimum possessorem, uenditiones omnes rescindat, remque ipsam consequatur, iuxta notata *in l. in caussa, §. fin. ff. de minor.* & per Tiraquel. *in l. 2. in 2. parte, cap. 1. nu. 33. & 34.*

C. de

C. de rescindenda venditiones tot decimæ debebũtur, quot illius rei venditiones intercesserint, vt recte probat Lasiar. vbi supra num. 54. addens, quod tunc, quilibet emptor, qui alij vendidit præter primum ad authorem suum recurrerit, vt in l. sed vbi restitutio, ff. de minor. gradatimque fiet, vt damnum totius gabellarum summæ ad priorem emptorem, qui minorem circumuenit, conuertatur, totumq. ipse luat: & Lasiarte sequitur Molina vbi supra, col. 2118.

18 Nec † ad minorē læsum hoc spectare videtur, licet restitutio eidem concessa alias, vt prædiximus, conseruet ad versarium suum illæsum, atque indemnem, quia id verum est, atque rectè procedit respectu illius damni, quod ex pacto contractus, vel ab ipso contractu immediate obuenit lædenti, vt puta, onus solutioni, gabellæ ex pacto circumuenienti emptori apposito, vt in præmisso casu ad dānum, quod emptor ipse postea sua voluntate vendens alij, & hic alius alij, sibi intulit, sibi imputet, non enim videtur, quod minor primus venditor ad hoc teneatur ratione restitutionis in integrum a se postulata, & impetrata, ac sibi concessæ.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex venditione, vel permutatione rescissa doli mali, metusve caussa, vel a minore ætate celebrata, & num. 2. pars affirmatiua eligitur.*

2 *Venditio facta a venditore coacto, tenet, quia voluntas coacta, voluntas est.*

Venditio per metum facta ipso iure valet. eod num. 2.

Gabella onus respicit eum, qui dolum metumue fecit, eodem num. 2.

3 *Venditio nulliter facta per minorem, adueniente maiori ætate per lapsum quinquennij confirmatur: tuncq. gabellario illius temporis debebitur gabella, non vero gabellario temporis contractus, quia tunc nulla fuit venditio.*

4 *Gabella non debetur ex venditione pupilli facta sine tutoris authoritate, donec ex nouo consensu pupillus efficaciter obligetur, & tunc gabellario huius temporis gabella debebitur; idē probatur in illo, qui pupillo vendidit ementi absque tutoris authoritate, vt in casu hoc eodem num. posito.*

Q V AESTIO XIV.

An ex venditione, vel permutatione rescissa doli mali, metusue caussa, vel a minore ætate celebrata, debeatur gabella.

1 NVllam gabellam † deberi in præmissa specie constat ex Montalo. *in l. 3. gl. fin. in finem, tit. 10. lib. 3. for. & Modern. Paris in Consuet. Pariesiens. tit. 1. §. 22. num 40. ibi, seu ad omnem modum rescissionis, puta ex caussa metus:* quorum in hoc opinio ea consideratione coadiuuari potest; quod Prætor non habet ratum contractum huiusmodi violentum, ad hoc, vt alienatio metu facta habeat vllum iuris effectum, quamuis de facto teneat, atque ideo vim, aut metum passo concedit actionem vtilem in rem vltra personalem, *Bartol in l. metum, §. volenti & in l. si mulier, §. quod metus, ff. de eo quod metus caussa.* Petenti igitur in hac specie gabellam, poterit opponi de nullitate contractus eius, quod in iure consistit, qua nullitate stante, nulla erit obligatio gabellæ, quia in iure consistit, & cum principalis caussa non subsistit, nec quod inde sequitur, aliquid valet. *vt in l. non dubium, ff. de legib. reg. cum principalis, de reg. iur. in 6. cum similibus.*

2 Nihilominus † tamen contrarium probo, immo quod in prædicta specie gabella debeatur, & sit soluenda, quia licet venditor coactus vendiderit, venditio tamen tenuit, quia voluntas coacta, voluntas est, *ut in l. si mulier, §. si metu, ff. quod met. caus. c. merito. 15. quæst. 1. l. fi. tit. 11. parte 3. Greg. Lopez in l. 28. tit. 11. par. 5. in glos. iurando,* explicat optimè D. Couarru. *de sponsal. 1 parte, cap. 4. §. 1. num. 12.* & nominatim, quod venditio per metum facta ipso iure valeat, tenet glos. *verbo, irrita est, in l. 1. C. de rescind. vendit.* & Greg. Lopez *in l. 56. titulo 5. parte 5. in glos. 1. in eip. des fecho:* Ergo si venditio tenet, gabella debetur, quę tantum respicit contractum, vt sæpe in hac materia diximus, & in specie nostra ita tenet Parladon. *rerum quotidianar. lib. 1 cap. 3 §. 5. num. 41.* addens, hoc onus gabellæ respicere eum, qui metum, dolumue fecit: etenim, hæ actiones totum factum in pristinum statum restituunt, *l. illud verum est, ff. quod metus caussa, l. arbitrio ff. de dolo,* sequitur vtramque Lasiart. *d. cap. 14. num. 55.* & Gironda *de gabell. 5 parte. § unico. num. 23. & 24.* & Molina, *de iustitia, & iure 2 tomo. disputatione 352 colum. 595. versic. petes:* vbi, quod gabellarius restituere non tenetur de gabella debita ratione primi contractus, quia puniendus est venditor propter dolum in solutione integra illius, iuxta *l. debet. ff. de ædilit edicto.* & quod in Lusitania restituere tenetur emptori vna cum parte precij, quod plus accepit, partem gabellæ, quā qui ad eam partē precij emptor soluit.

Non obstat authoritas Montalui contrarium tenentis in loco, de quo supra, quia infirmiori nititur fundamento, nempe, quod ita facta venditio non teneat, vel non sit perfecta: vtrumque enim iure non subsistit, quia valida est, & perfecta venditio illa, licet rescindatur exceptione doli, metusue.

Nec etiam nocet authoritas Modern. Paris. qui non loquitur in nostra specie gabellæ, sed releui, partono feudi soluendi propter mutationem vasalli: quæ mutatio non cōtingit, cum venditio rescinditur, & ad pristinum statum reducitur: at gabella ex solo cōtractu venditionis valido debetur, esto, quod postea voluntate partium aliaue caussa iusta rescindatur, *vt resoluimus in quæst. præcedētibus.*

Ad considerationem supra in contrarium factam, respondemus, quod Prætor habet ratum huiusmodi cōtractum ad iuris effectum: siquidem voluntas coacta, voluntas est, & ideo iure validus est, tamen si ope exceptionis rescindatur, ex quo præsupponitur validitas ipsius, quia priuatio supponit habitum, *l. decem, § ff. de verb oblig. cū simil. c. ad dissoluendum, de despons. impub. Decius consil. 278. num. 6. in principio.*

3 Quando verò venditio † nulliter per minorem contracta, absque solemnitate legis *l. quæ tutores, C. de administr. tut.* adueniente maiori ætate per lapsum quinquennij confirmatur, iuxta *l. fin. & quæ ibi notantur, C. si maior factus, &c.* tunc re vera a principio fuit nulla, & proinde cum vt ex nunc per tacitam ratihabitionem venditio illa validetur, præsenti gabellario debebitur decima ex resolutis per Cald. Pereir. *in l. si curatorem habens, verbo, infra legitimum tempus, num. 21. C. de in integr. restit. min.* ex quibus ita tenet Lasiar. *d. cap. 14. num. 53.* & Azeuedo *vbi supra.*

4 Si verò pupillus † vendat sine tutoris authoritate, cum tunc minimè potuerit obligari, & ita ex sua parte claudicet contractus, *l. Iulianus. § si quis a pupillo, ff. de action. emption.* procul dubio non debebitur gabella: quia nulla venditio est, vt resoluit D. Franciscus Sarm. *de redditib. Ecclesię 1. parte cap. 2. num. 17.* donec ex nouo consensu pupillus efficaciter obligetur ad venditionem, cuius temporis gabellario gabella debita, & soluenda erit, non verò primo, si diuersi fuerint pro diuersis temporibus gabellarij, seu domini. Idem probat Lasiarte *vbi supra, num. 59.* in illo, qui pupillo vendidit ementi, absque sui tutoris authoritate, cum eo casu ex parte pupilli dicatur claudicare contractus: quia ipse non obligatur, alter verò in id obstrictus manet, ex *d. § si quis à pupillo & in princip. Inst. de author. tut.* in eum euentum, vt si ex authoritate tutoris, de nouo accedēte, pupillus velit stare cōtractui, efficax efficiatur vēditio, quasi renouata, & modo perfecta fiat, etiam sine nouo consensu alterius, *vt in l. si id, quod. ff. de rescind. vendit.* Interim igitur dum claudicat venditio ipsa, perfecta non est, nec absoluta ab vtraque parte, sed pendet à futuro, cuen-

re euentu nouæ approbationis,& solemnis ratificationis: ergo merito gabella ex ea non debetur, quousque accedat nouus pupilli consensus cum authoritate tutoris, & tunc debebitur gabellario huius ultimi temporis, non verò primo existenti tempore primæ celebrationis contractus.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex venditione rei alienæ? & numeris seqq. affirmatiua eligetur, declaratur nu. 4. vt procedat, quando venditio est valida: aliàs secus.*

3 *Res aliena vendi potest, quamuis res emptori auferri possit.*

5 *Gabella an debeatur ex re maioratus, vel subiecta restitutioni, vendita sine licentia, & facultate Regia?*

6 *Gabella non debetur ex venditione rei dotalis contra prohibitionem l. Iuliæ de fundo dotali facta stante nullitate cõtractus: secus si a marito, vel alio extraneo vẽdatur fundus dotalis, vt proprius, quia valet venditio rei alienæ, ut in num 7.*

8 *Gabella rei immobilis minoris uendita absque decreto iudicis ab ipso minore, non debetur: quia nulla est uenditio: secus si ipsa fiat a tutore, curatore, uel alio extraneo; eadem distinctio seruatur in uenditione facta rei prohibitæ alienari per contractum ex pacto ad hoc expresso, uncta hypotheca speciali eiusdem rei, ut in nu 9.*

10 *Gabella exigi non potest ab eo qui rem aliquam nomine alieno uendidit, sed a uero domino rei uenditæ, uel ab ipsa re uendita.*

11 *Gabella an debeatur ex re absentis ab amico uendita eius nomine, credente eũ ratam habituram uenditionem, qui postea eam ratam habuit tempore, quo iam erat effectus immunis a solutione gabellæ & cui gabellario debeatur? & nu sequentib præcipuè nu 15 & 16. & quid si tempore uenditionis erat immunis, tempore uero ratificationis non? uide num 18.*

12 *Venditio nomine alterius facta sine eius mandato, nõ prius censetur perfecta, quam ratificatio accedat.*

Cum duo ad perfectionem actus requiruntur, ex ultimo dicitur perfici, ac consummari. ibid.

13 *Gabella debetur statim quod dominus ratam habet uenditionem suo nomine, absque eius mandato factam, utroque tempore legi gabellariæ subiectus & debetur gabellario existenti tempore ratificationis, ut in nu 16*

14 *Quinque dies a lege 11 tit 19 lib 9 nouæ collect Reg. assignati ad solutionem gabellæ computãdi sunt a die ratificationis a domino facta uenditionis rei suæ, absque eius mandato.*

16 *Ratificatio uenditionis facit, quod uenditio censeatur facta a uero domino ratificante, non ab ipso uenditore.*

17 *Ratificatio uenditionis nomine domini non facta, non retrotrahitur, sed solum operatur, ut ex nunc in præiudicium approbantis.*

19 *Gabella rei absentis uendita ab eius amico, & ab eo postea approbata, cui gabellario debeatur?*

Q V AE S T I O XV.

An ex venditione rei alienæ debeatur gabella?

1 GAbellam † non deberi ex venditione rei alienæ, ex eo conijcere licebit, quod l. 1. titul. 17. hoc lib. 9. inquit: *Mandamos que los uendedores paguen el alcauala, y de ellos se cobre en esta manera que paguen por razon della diez marauedis uno de todo el precio por que uendieren.* Non igitur debet lex hæc ita litteraliter, & nudè intelligi, vt de quacumque venditione a quolibet facta, debeat solui gabella, sed de facta a domino, vel ab eo ratificata: Vnde non videtur sufficere, quod sit valida quantum ad effectum personalis actionis ex empto ad interesse contra venditorem, & in eius præiudicium dumtaxat, quo respectu valet venditio rei alienæ, *ut in l rem alienam, ff. de contrah empt.* sed intelligi debet de valida & efficaci respectu rei venditæ: Vnde si venditor non asseruit, se dominum, sed habere iura, vel actiones ad rem quantumcumque se dixerit, se ipsam rem vendere, debet interpretari secundum subiectam materiam, hoc est, iura, & actiones ad rem, *argum l. tusulam ff. de præscrip. uerb.* Quod si venditor asseruit, se dominum, vel aliàs simpliciter vendidit rem, quo casu tacitè suam esse asseruit, licet habeat fundatam actionem gabellarius ex sola forma contractus, detecto tamen, venditorem non fuisse dominum, non poterit gabellarius petere hoc ius gabellæ, immo acceptum deberet restituendum q. esse videtur, si vendens nihil asserat, sed vendat quidquid iuris habeat in re, & in terminis feudi alieni venditi, vt ex ea venditione non debeatur patrono feudi ipsa quinti, ita tenet, & probat Modern. Paris. *in Consuet Paris. tit. 1. §. 23. nu. 36. & 37.*

2 Nihilominus † in terminis nostræ *l. 1. tit. 17. hoc libro 9.* nempè solutionis gabellæ, contrarium proculdubio resoluo tenendum in praxi, scilicet ex venditione rei alienæ de
3 beri gabellam, hoc vnico fundamento. Certum † namque est, valere venditionem rei alienæ, *l. rem alienam, ff. de contrab. empt.* vbi inquit text. rem alienam distrahere quem posse, nulla dubitatio est: nam emptio, & venditio est, sed res emptori auferri potest, *l. 19. & 24. tit. 5. par. 5. l si quis alienum, ff. de act. empt. Alex consil 69. in princip uolum. 4. Matth. de Afflict decis Neapol 40 num. 1 & iterum decis. 369. nu. 2. cum seq. Anton Gomez 2 tomo c. 2. de empt. & vendit. nu 8. Roland a Vallel. consil 60. nu. 56. cum seq. uol. 4. & optime Medina in suo C. de rest. tit. q. 32. per totam.* Ergo debetur gabella ex uenditione rei alienæ: Nec enim requiritur ad debitum gabellæ, quod uenditio fiat rei propriæ, sed tantum, quod uenditio teneat, & sit ualida: quia *d. l. 1. tit 17. hoc lib 9.* ut uidimus, tantum loquitur de uenditoribus simpliciter, & indistinctè, sed uenditor rei alienæ est verus venditor, quia tenetur ad interesse, si ab emptore res euincatur: ergo tenetur soluere gabellam, quia lex generaliter loquens, generaliter & indistinctè est intelligenda, *iuxta iura uulgaria:* & in terminis nostræ legis Regiæ, ita indubie tenet, sic eam interpretans Lassar. *de decima uendit in scholio ad d. l. 1. sub num. 14. & 15 & iterum, cap. 10. sub num. 17. & cap. 14. num. 23. & cap 15. num. 6. in fin. & Gironde, de Gabell. 5. p. in princ. nu. 28.* ubi quod dominus non tenetur soluere gabellam de huiusmodi uenditione, *sequitur Azeuedo in l. 8. nu. 1. tit. 17. hoc lib. 9.*

Non obstat authoritas Moder. Paris. adducta in contrarium, quia ipse loquitur in sua consuetudine, quam interpretatur circa iura debita patronis ex uenditione rei feudalis, quæ effectum rei inspicit, ita ut dominium fundi feudalis uenditi manum, & uasallum mutet, ut ex ea mutatione per uenditorem facta, quintum uenditionis patronus habeat, quod ipse ibidem, & passim explicat, nempè, & in d. tit. 1. §. 22. num. 40. ad fin & tit. 2. §. 55. nu. 15. & 37. At nos loquimur quo ad obligationem & solutionem gabellæ, simplicem actum uenditionis ualidæ poscentem, & requirentem, ex *d. l. 1.* ut sæpissimè docuimus.

4 Verum hanc nostram sententiam principalem, quæ habet, uenditorem rei alienæ teneri ad gabellæ solutionem, interpretandam esse censeo iuxta ualorem, uel inualiditatem ipsius uenditionis rei alienæ, ita, ut quibus casibus nõ ualet uenditio rei alienæ, in eisdem gabella non debeatur, sed tantum ubi præfata uenditio ualida fuerit, ita deducitur ex *l. si emptione, § item si & emptor, ff. de contrab. empt.* ubi habetur, quod si emptor & uenditor sciant, furtiuũ esse quod uenijt, a neutra parte obligatio contrahitur: si emptor solus sciit, non obligabitur uenditor: non enim ex uendito quidquam consequatur, nisi ultro, quod uenierit præstetur. Quod si uenditor sciuit, & emptor ignorauerit, utrimque obligatio contrahitur, addit glos. ibi, uerbo, *furtiuum, in fine,* quam sequitur Afflict. *d. decisione 369. nu. 2.*

quod

quod si vterque sciat rem alienam esse, non furtiuam, valet venditio iuxta *d. l. rem alienam*. De consimili distinctione venditionis domus exustæ venditæ, ignoranter, vel scienter, agit *l. domum. 57. ff. de contrahen. emptione.* cui concordat *l. 14. titulo 5. parte 5.* Vnde in casu eorumdem iurium idem resoluendum erit, quo ad debitum, & solutionem gabellæ: nempè, vt in quibus casibus venditio valet, & tenet, domus exustæ venditæ debeatur, & soluenda sit gabella: secus in quibus non valet.

5 Hinc scire licebit, quid † dicendum sit in *re maioratus vel subiecta restitutioni, vendita sine licentia, & facultate Regis à iure requisita, vel in casibus à iure permissis absque Regia facultate, an debeatur gabella* necne? Et quidē in hoc vltimo casu plana res est, nempe, deberi gabellam, quando in casibus à iure permissis res alienatur. In priori autem specie, nempè, quando venditio, vel permutatio rei maioratus, vel subiectæ restitutioni, extra casus à iure permissos, sit absque Regia facultate, tres casus solutiuè distinguendi sunt.

Primus, & is casus clarus est, quando illa res, quæ venditur, non est expresse prohibita alienari per institutorē maioratus, sed duntaxat est restitutioni, & fideicommisso subiecta in fauorem proximioris consanguinei, iuxta institutoris vocationes: & tunc cum alienatio pro vita vēditoris, possessorisq. maioratus valeat & teneat, iuxta communem resolutionem, quam supra adduximus alia quæstione, gabella debebitur ex ea venditione, & doctrinam Bart. cōmunem *in l. fi. §. si autem, C. communia, de legat.* vt ibidem quoque resoluimus.

Secundus casus est, quando res illa maioratus vltra fideicommissum, & prohibitionem legis expresse per maioratus institutorem alienari est prohibita, iuxta *l. filius famil. §. Diui, ff. de legat. 1. cum materia, & l. cum pater, §. libertis, ff. de legat. 2.* & nihilominus venditur, vel permutatur cum alia à possessore maioratus absque Regia facultate, & tunc cum venditio non teneat, quia potest statim vendicari à sequenti in gradu, non expectata die fideicommissi, iuxta communem resolutionem, de qua supra, nulla debebitur ex ea venditione gabella, quæ non debetur ex venditione nulla, vt omnes fatentur, estq. verissimum.

Tertius casus est, quando alius tertius, & extraneus vendiderit rem subiectam restitutioni, & expresse per testatorem alienari prohibitam: & tunc cum valeat venditio rei alienæ, *vt supra docuimus*, debebitur quidem gabella ex ea venditione, aut permutatione, tum ex ibi dictis tum etiam ex doctrina, & distinctione Bart. communiter approbata in *l. cum lex, num. 2. ff. de fideiuss.* docentis.

6 Quod si mulier † vendiderit fundum dotalem contra prohibitionem legis Iuliæ absque iuramento, nulla est venditio, quia ipsa est prohibita alienare, & si ad contractum teneretur ex persona, alienatione, ad alienationem quoque rei obligaretur contra ipsius l. prohibitionem, cū sit domina, ex notatis *in l. cum manu sata, ff. de contrahen. empt.* Sed neutrum est: Ita ergo venditio nulla est, ac per consequens gabella ex ea non debebitur.

7 Si verò maritus † vel quicumque alius extraneus fundum dotalem vendiderit, venditio tenet cuiusque rei alienæ, ex *d. l. rem alienam*, quia sola fundi dotalis alienatio prohibita est lege Iulia, non verò venditio, aut quicumque alius contractus, qui super re aliena contrahi possit, vt constat ex *l. 4. & toto tit. ff. de fundo dotali.*

Quam Bart. bimembrem distinctionem sequuntur Abb. & DD. communiter, *in c. cum contingat, num. 2. de iureiur. Anton Gom. in l. 53. Tauri, num. 61. & nos de Iuram. Confir. 1. parte. cap. 1. num. 94.* & nos referens Lassar. *de decim. vendi. d. cap. 14. num. 33.* vbi quod idem dicunt

8 DD. de re immobili minoris, quia † si ab ipso minore vēdatur sine decreto, nulla erit venditio, ac proinde ex ea gabella non debebitur; At si ab ipso tutore, curatore, aut alio extraneo vendita sit absque decreto, & solemnitate aliqua tenebit venditio, vt constat ex traditis per Doctores *in l. etsi is. C. de præd. min. & glos. in l. 4. verbo, Por razon, titul. 12. par. 5.* & resoluit Anton. Gomez. *vbi supra num. 60.* & gabellæ locus fiet per prædicta: Itaque in hoc nostro tertio casu, & in omnibus similibus modo relatis quibus resoluimus valere venditionem à tertio factam rei aliàs expresse prohibitæ alienari, debebitur gabella.

9 Idem erit dicendum † in specie & casu, *l. creditor, §. fin. ff. de distract. pign.* de cuius materia, & intellectu latè egimus *in repet. l. nemo potest, num. 24. cum seqq. ff. de legat. 1.* nempè, quod cum pactum de alienando rem, iunctum cum hypotheca speciali, prohibeat in contractibus alienationem, ab ipso prohibito alienari facta, vt in hac specie gabella non debeatur: secus si quicumque alius possessor illius rei eam vendiderit, quia valet venditio, sicut cuiusque rei alienæ, ac ideo ex ea venditione gabella debebitur, secundum Lassar. *d. cap. 14. num. 34.* addentem sic debere intelligi, ac declarari, quæ de gabella, & laudemio tradit Auendan. *respons. 13. nu. 2. & 3.*

10 Ab eo autem, qui † nomine alieno vendidit aliquam rem, vt alienam, vel tamquam eius procurator, gabella exigi non potest, sed à vero domino rei venditæ; vel ab ipsa re vendita, quæ transit cum suo onere soluendi gabellam, *argumen. l. Imperatores, ff. de public. & vectigal.* vt cum Lassaria, contra Girond. probat Azeuedo, *in hac l. 1. num. 76. cum sequentib. tit. 17. lib. 9. noua Collect.* Verum in hac re latius, & verius distinguit, & resoluit Lassar. *de decim. vendit. cap. 15. num. 4. cum sequentib. vsque ad nu. 9. inclusiue,* cuius dicta probo, & dicemus latius *infra quæstione 49.*

11 Dubium tamē elegans se † offert in proposito huiusmodi. Quidam credens amicum suum absentem vēdere velle rem aliquam, ea oblata occasione nomine ipsius amici absentis, atque negotium eius gerens, vendidit, astringēs se, amicum ratum habiturum, qui tunc temporis legi gabellariæ erat subiectus: postea amicus absens immunis iā factus à gabella, id ratum habuit, quæritur *quando censeatur perfecta venditio, & an gabella ex ea debeatur, & cui gabellario, vel domino pendenda sit, an existenti tempore celebrationis contractus, an vero tempore ratificationis & cuius loci?*

12 In hoc solemni dubio primo obseruandū est, nō prius venditionem præfatam censeri perfectam, quam ratihabitio accedat: quia gestum nomine alterius, non ante tenet, nisi cum ratum habitum est, *cap. si tibi absenti, de præben. in 6. cum notatis per Tiraquell. de retractu lignag. §. 1. glos. 10. num. 67.* Ac proinde venditio prædicta ante ratihabitionem domini non tenebit, cum mandatum absentis, cuius nomine venditur, venditor non habuerit, *l. qui absenti, ff. de acq. poss.* cum enim ad perfectionem actus duo requiruntur, ex vltimo dicitur perfici, ac consummari, *l. quoties. C. de rei uendic. ita Alber. in l. 2. in fine princip. ff. de procur. voluit gl. in Clem. unica, uerbo, collato, ad fin. ut lite pend. Tiraquell. ubi sup. nu. 68. Lassar. de decim. uendit. c. 4. num. 24. Molina Theol. de iust. & iure, 2. tomo, disput. 337. colum. 510. in uersic. dubium est.*

13 Ex quo † primo infertur, quod gabella non debetur ex huiusmodi venditione, donec ratihabitio sequatur, ratificatione autem sequuta à domino, vtroque tempore legi gabellariæ subiecto, statim ab eo debetur gabella gabellario illius temporis, nempè, quo ratificatio fit.

14 Secūdo † deducitur, quinq; illos dies à *lege 31. tit. 19. lib. 19. noua Collection. Reg.* assignatos ad solutionē gabellæ, cōputandos esse ex tempore ratihabitionis, per quam venditio incipit esse perfecta, & verificantur verba prædictæ *l. 31. ibi: Despues del otorgamiento, y fecha de la venta:* & non ex tempore contractus alterius nomine facti, qui interim nullus est, ita tenent Lass. *c. 4. num. 24. in uersic. ex hac ergo resolutione, & Molina ubi supra, in versic. huic, quo ad alcaualam,* & primam illationem etiam Azeuedo *in d. l. 1. num. 130. tit. 17. hoc lib. 9.*

15 Secundo † principaliter obseruandum in proposito, quod quando iste dominus rei, tēpore venditionis ipsius, erat subiectus solutioni gabellæ, tempore verò ratihabitionis immunis ab ea, dicendum est, eum nihilominus teneri ad solutionem gabellæ, quia licet tempore ratihabitionis,

immunis reperiatur, nihilominus tamen hoc attendendum, nec curandum videtur, sed tempus venditionis, quo tributarius erat, si quidem ratificatio sic præcedentia confirmat, vt ad priorem actum retrotrahatur in omne præiudicium eius, qui ratum habet, ac si à principio mandasset, *l. licet, ff. de iud. & in l. fin. C. ad Maced. cum simil.* & illa efficit, quod venditio censeatur facta à vero domino ratificante, non ab ipso venditore *l. si pupilli, §. item quæritur, ibi: sed † ratihabitio fecit tuum negocium, ff. de neg. gest. l. 3. tit. 12. & ibi Greg. in gl. Quier non, p. 5.* & vtrumque resoluit ex communi sententia Tiraq. *vbi sup. num. 64. 66. & 69.* & cum eo Lass. *d. c. 3. num. 24. in versic. & certè quo ad primum,* vbi ex supradictis hanc opinionem in terminis gabellæ, de quibus agimus, expresse tenet & probat, nempe, prædictum dominum teneri ad solutionem gabellæ gabellario, aut domino illius temporis, quo venditio præfata fuit celebrata, licet tempore ratihabitionis esset immunis à solutione gabellæ: secus esse dicit, & profitetur, *num. 25. & 26. cum seq.* si tempore ratificationis dominus rei venditæ tributarius quoque esset, non verò immunis à solutione gabellæ, quia tunc ea deberetur gabellario existenti tempore ratificationis, non vero ei, qui erat tempore venditionis, iuxta sententiam Baldi, *in l. obseruare, §. post hæc, ff. de offic. Proconsul.* & aliorum, quos refere, & sequitur Tiraq. *vbi sup. num. 70.* Præd. sententiam declarat Lass. *vbi sup. num. 28.* vt procedat, quando venditio fuit facta à principio nomine domini, quia aliàs ratificari non potest, *l. si pupilli, §. sed si ego, ff. de negot. gest. c. ratum, de reg.*
17 *iur. in 6.* sed † tantum ad præiudicium approbantis probari: & huiusmodi approbatio non trahitur retro, sed solum operatur, vt ex nunc, & sic ac si modo vēdidisset, &c. & ita tenendum esse censeo, tametsi prædictam doctrinam sibi certè dicat non probari Molina, *vbi sup. colum. 511.* iu-
18 re tamen, vt vidimus, probatur, quibus † fit, vt si rei dominus immunis erat à gabella tempore venditionis celebratæ, esto, tempore ratificationis immunis non esset, gabellam non debebit, propter eamdem rationem iuris fictione ad tempus celebrati contractus, vt profitetur idem Molina, *in finalibus verbis illius disputationis, col. 512.*
19 Cuius autem loci gabellario, † aut domino debeatur præfata gabella, constat ex supradictis, & ex *l. 5. tit. 17. hoc lib. 9.* & in terminis iuxta eam tradit, & distinguit in proposito Lassar. *d. cap. 4. num. 24.* quidquid simpliciter Gironda, *6. par. de Gabellem. nu. 67. cum seqq. vsque in fin.* dicat, in præmissa specie gabellam deberi tēpore contractus, & gabellario, qui tunc erat, & non tempore ratihabitionis, licet tunc perfectionem accipiat, & deberi incipiat, sed distinguendum verè est, *vt supra.*

SVMMARIA.

1 *Gabella debita ex venditione rerum per sententiam* de remate, *vulgò dicta, auctoritate iudicialis facta pro solutione debiti, reuocata censeatur, ita vt, & semel soluta repeti possit, reuocata postea per superiores in gradu appellationis præd. executione & sententia, & omnibus inde sequutis eligitur opinio affirmatiua, num. 2.*

QVÆSTIO XVI.

An reuocata sententia de remate in via executiua lata, debeatur gabella, & soluta repeti possit, necne.

1 QVÆRO etiam. *An quando executionis sententia* de remate *vulgo dicta, appellationis iure fuit reuocata, & omnia inde sequuta, & bona ob executionem capta, iustū fuit restitui reo executato: Tales y tan buenos como eſt auan quando le fueron tomados y executados libremente y sin costa alguna gabella, quæ semel ratione subsequuta iudicialis venditionis, vt creditori satisfieret iuxta sententiam de remate, eiusq. tenorem fuit debita, reuocata etiam remaneat tum ipsa executione, & sententia de remate, & si forsan soluta fuerit, repetenda sit à gabellario, vel domino, qui eam receperat, ipsiq. auferenda necne?*

In hac re D. Suar. de Paz, *in sua pract. 1. tomo. 4. p. cap. 17. nu. 13.* affirmat sententiam negat nam in fauorem gabellarij, infirmis tamen rationibus, vt patet, & probat Lassar. eis respondens *de decim. vendit. cap. 14. sub num. 61. in vers. Doctor tamen,* addens aliam fortiorem, & suo iudicio præcisam, & ineuitabilē, ob quam censet, vix obtinendum fore in ea specie, vt gabella ista non soluatur, vel repetatur soluta, nempè: quia quamuis iure appellationis, vel nullitatis intentandæ dici queat, sententiam finalis additionis fuisse suspensam, & postea per superiores iudices ratione nullitatis, aut iniustitiæ reuocatam, nullum vnquam effectum habuisse ac si lata non esset, *vt infra probabitur,* id sanè de venditione iudiciali subsequuta, vt satisfiat creditori, non obstante quacumque appellatione, & nullitate, *iux. l. 3. in fine, & l. fin. titulo 21. lib. 4. Noua Collect. Reg.* dici non potest, quia iudice, & ea forma legis Regiæ celebrata est, ac proinde dici non potest, quin valida semel fuerit, & gabellæ locum fecerit, quidquid postea per superiorum sententiam rescindatur, nec iuste prouocanti nocere valeat, iuxta text. *in l. cum ex caussa, ff. de appellat.* ac proinde, cum venditio illa retro non resoluatur, aut nulla fuisse declaretur aliquo iure, sed ex nunc potius rescindatur, & reuocetur, id sine præiudicio gabellarij, vel fisci intelligendum est, vt damnum male exequēti cedat, quia sufficit semel legis gabellariæ conditionem extitisse, quamuis non duret; quam opinionem sequitur etiam simpliciter Gironda, *de Gabel. 5. par. in princ. nu. 57.*

2 His nihilo secius non obstantibus, contrarium verius esse censeo, & tenendum in praxi; immo quod in præmissa specie gabella non debeatur, & soluta repetatur executoria lata, qua executio, & omnia inde secuta reuocantur, & annullantur, præcipiendo, quod bona capta liberè sine expensis reo restituantur. Primo, quia hæc venditio numquam fuit firma, nec iure valida; sed potius reuocabilis, quatenus de facto processit, eius valore in suspenso existēti, sicut, & ipsius executionis, tametsi propter eius fauorem, & vt celerius satisfiat creditori, sententia de remate præstita fideiussione retractus, vt aiunt, iuxta formam l. Toleti executioni tradita, & mandata sit, & creditori satisfactum, quousque per superiores iudices super ea re, quid iuris esse debeat, stabilitum vltima sententia fuerit. Ergo cum postea reuocantur, & annullantur omnia supradicta per iudices supremos, iam constat perperam exequutum, ac processum fuisse in eisdem, ac proinde bona libera restitui iubentur sine expensis rei, ac si a principio executio, & omnia inde sequuta facta non fuissent, rescinduntur. Ergo, & annullantur, non prout ex nunc, sed potius prout ex tunc, vt patet: si quidem, bona restitui iubentur talia, & ita bona, vt existebant tempore executionis, eorumq. captionis, liberè, & sic cum expensis, fructibus, & redditibus illo medio tempore perceptis, & cum hoc cessant fundamenta contraria, & ratio illa, quæ præcisa, & ineuitabilis videbatur Lassar.

Lex ergo 1. *tit. 17. lib. 9.* de venditoribus loquens, vt soluant gabella de ijs venditionibus intelligenda est, quæ a principio validæ, & perfectæ omnino sunt, & sic quoties legis gabellariæ cōditio semel extiterit, quamuis postea alia ratione, vel iusta caussa ab ipso tamen contractu venditionis non orta, non duret, & reuocetur: attamen in proposito, de quo agimus, a principio peccauit executio, & venditio iudicialis, & erit latens hoc vitium quousque fuit declaratum per sententiam superiorum in rem iudicatam transactam, qua omnia annullantur: Ergo venditio prædicta, a principio fuit nulla: si fuit nulla, minime ex ea gabella debetur.

Secundo hæc eadem sententia aduersus præcitatos authores eo conuincitur fundamento, quod appellatio subsequuta effectum sententiæ latæ suspendit, hinc extinguit, *iuxta l. si §. fin. ff. ad Turpillian. & l. fures, ff. de his, qui not. infam.* & quæ communiter notant Canonistæ *in rubr. de appel. & in c. venientes, de iureiur.* Et quamuis iure Regio executio sētētiæ de remate in caussis executiuis per appellationē, & nullitatē propositam non suspendatur, id ideo percipitur, ne ob malitiolas allegationes, & dilationes ret-

 diffe-

differatur solutio debeti liquidi ex confessione clara facta in iudicio, vel in instrumēto guarentigiato publico contenta, aut chirographo in iudicio recognito, vel mādato iudicis, vel in literis exequutorijs contenti, & sic in fauorē creditorū: reuocabiliter tamē, quia nō ob id impeditur, satisfacta prius parte, & præstita ab eo fideiussione retractus effectus est deuolutiuus appellationis; Ergo si appellatio prodest appellanti quo ad ipsam exequutionem principalem, & subhastationem iudicialem virtute sententiæ de remate factam, prodesse quoque debet, quo ad gabellam inde à debitore prætensam, vt hæc quoque non soluatur, & soluta repetatur, nec etiam eam debet creditor, licet in culpa fuerit propter executionem male petitam: siquidem nulla fuit, & ex venditione nulla, gabella à neutra parte debetur; ut non semel in hoc Opere docuimus, sic etiam nec decima hoc casu exequutori debetur, secundum Auendan. *in 1. parte, cap. 17. prat. num. 10. versic. quæ dicta sunt*, & ceteros nostri Regni authores. Et ita semper iubetur in sententiis supremorum iudicum, cum similis exequutio reuocatur, & annullatur: præcipitur enim in ea, quod bona capta propter exequutionem libere restituātur reo sine expensis, & iuribus exequutionis, & tunc creditor in eis nō condemnatur. Tandem sententia de remate, quæ non obstante appellatione, vel nullitate exequitur, semper habet vitio à principio, & trāsit eius exequutio cum illo onere, & vitio, ob id boq. interiori reuocationis, & annullationis fiendæ per superiores, si hoc ius dictauerit, ac proinde, nil mirum, si gabella in nostra specie non debeatur, declarata postea iniustitia, & nullitate exequutionis, & sententiæ de remate.

Et in eisdem ferè terminis hanc nostram sententiam probauit etiam Abb. *consil. 69. incip. Christi eiusq. Matris, lib. 1. Socin. consil. 76. volum. 1.* quem refert, & sequitur Ægidius Bossius, *in titulo, de vectig. pro quibus rebus soluat.* & meminit Alciat. *in l. capitis. ff. de verborum significat. Tiraquell. de vtroque retractu, titulo 2. §. 6. glos. 2. numero decimoseptimo.* & sequitur ac probat aduersus D. Paz Lassar. *d. cap. 14. num. 61. per totum.* tametsi (vt prædiximus) postea dicat, quod etsi hæc vera sint, vix tamen obtinebitur, vt gabella illa non soluatur, propter rationem ab eo excogitatam, quam supra retulimus, & sufficienter sustulimus: quare destructo eius fundamento, corruit suū ædificium, argumento text. *in c. cum Paulus, 1. quæst. 1. cum simil.* ac proinde remanet defensata à nostro vera, & tenenda sententia.

S V M M A R I A.

1 *Gabella, an, & quando debeatur ex venditione eo pacto facta, vt ex ea scriptura fiat? & numeris sequentibus præcipue numero 6. cum sequentibus. Idem seruandum est in permutatione, eodem pacto facta, vt in numero 11.*

2 *Pœnitentiæ locus quando sit in venditione de qua conuenit, vt de ea fiat scriptura.*

3 *In dubio quando non constat, an statim partes voluerint habere pro perfecto contractum venditionis ante scripturæ confectionem, standum est decisioni l. 6. titulo 5. parte 5. præcipientis, vt locus sit pœnitentiæ. Fallit, quando ex coniecturis aliud apparet, vt hic, & in numero 4. nempè, traditione rei, vel solutione pretij facta statim, vel ex interuallo.*

5 *Conuentio partium post venditionem mutuo consensu celebratam, quod fiat de ea scriptura, non suspendit contractum, sed solum ad maiorem firmitatem, faciliorem q. probationem id factum intelligitur. ac proinde non licet pœnitere ante scripturæ confectionem & num. 6.*

7 *Quinque dies à lege Regia assignati ad soluendam gabellam, non currunt, nisi à die confectæ scripturæ, quoties de ea facienda conuenit, & cui gabellario debeatur tunc gabella.*

8 *Partes antequam fiat scriptura conuenta de venditione, licitè possunt pœnitere, etiam quacunque earum altera inuita, & etiam inuito fisco.*

Gabella, confecta scriptura non debetur ab eo qui tunc erat immunis à solutione eius, licet tempore venditionis de qua scriptura conficienda conuenitur, esset tributarius, d. num. 8. ad finem.

9 *Gabella statim venditione facta debetur gabellario illius temporis ante confectionem scripturæ, in casibus in quibus non est licita pœnitentia ante confectionem scripturæ.*

10 *Alphonsi à Vega opinio declaratur.*

11 *Gabella, an, & quando debeatur ex permutatione de qua conuenit, vt fieret scriptura. & num. 12.*

13 *Permutatio an hodie per traditionem rerum irreuocabilis fiat? & num. 14.*

15 *Gabella ex venditione purè celebrata absque mentione scripturæ, debetur in loco contractus, licet alibi scriptura fiat.*

16 *Gabella ex rebus venditis in nundinis liberis à gabella, non debetur, licet instrumentum, vel traditio fiat extra nundinas, & num. 17.*

18 *Gabella venditionis de qua debet ex confectione confici scriptura, debetur in loco vbi scriptura fuerit confecta.*

19 *Gabella ex venditione purè facta absque scriptura, intercedente tamen arrha, ex qua tempore debeatur, & cui gabellario. & quando dicatur perfecta ea venditio, & an in ea locus sit pœnitentiæ, & num. seqq.*

Q V AE S T I O XVII.

De gabella debita ex contractu venditionis, eo pacto celebrata, vt de ea fiat scriptura, an debeatur interueniente arrha.

1 QVæro etiam: *An, † & quando, & cui gabellario debeatur gabella ex venditione facta eo pacto inter partes, vt de ea scriptura fiat, & sicut in scriptis venditio fiat.*

Veritas huius quæstionis dependet à decisione alterius difficilis, an stante hac conuentione, possint partes pœnitere ante confectionem scripturæ, necne? quam latissimè examinauimus. *lib. 3. Practicar. Quæstionum, quæst. 94. per*
2 *totam* † vbi tandem *num.* 21. relatis aliorum opinionibus, resoluimus, tunc demum pœnitentiæ esse locum in specie præmissa, ante confectionem scripturæ, *iuxta l. 6. tit. 5. p. 5.* quando ex modo contrahendi colligeretur expressè, vel ex coniecturis arbitrio boni viri, partes omninò non habuisse pro absoluto contractum ante confectionem scripturæ, nisi in contractu, de quo agitur, essent plura pacta, & capitula, de quibus difficilè inter partes conueniri posset, nisi facta scriptura, vt in conuentione pacis, & similibus: secùs verò, quando constaret ex modo contrahendi, perfectam omninò fuisse venditionem, tametsi scripturam de ea esse conficiendam partes conuenerint: & hoc stante *l. 2. incip. Pareciendo que alguno se quiso obligar. tit. 16. lib. 5. Noua Collect. Reg.* & sic in casu limitationis eiusdem *l. 6. Partit.* et Gregorij Lopez ibidem *glos. 1. in fine. & in glos. sequenti.* Quam limitationem semper in praxi probauimus, & iuxta eam consuluimus, & affirmauimus *d. quæst. 94. num. 13.* allegando etiam pro ea Decium & Didac. Perez, & nouissimè eam tenet Molina Theolog. *in 2. tomo de iust. & iure, disput. 337. colum. 504. ad fin. & in principio columnæ sequentis, & iterum disput. 37. colum. 955. in versi. sicut quando:* vbi idem probat in permutatione, sicq. sunt conciliandæ duæ opiniones contrariæ, de quibus per nos *vbi supra. num. 11. cum sequentibus.* & per Azeuedo, *in leg. 1. num. 124. cum sequentibus, tit. 17. hoc libro nono.*

3 Addimus nunc † nouè pro maiori declaratione huius articuli, quod in dubio, quando non constat, an statim partes voluerint habere pro perfecto contractum ante scripturæ confectionem, necne? standum erit decisioni

d. l. 6.

d.l 6. tit. 5. par.5. quæ expresse & in indiuidun generali-
ter decidit, quod ex eo solum: *Que el comprador dize al ven
dedor: Quiero se a desta vendida carta fecha*, venditio non
est consummata, *basta que se a fecha la carta è otorgada, y
que antes desto se puede arrepentir qualquiera della*: ex hoc
tamen non excluditur limitatio Gregor. Lapez ad illam l.
vt ipsa non procedat, quando aliquibus coniecturis con-
staret de intentione partium, nempè, quod noluerint per
hoc in scriptis contrahere; sed voluerint scripturam tantū
ad probationem. sequitur Lassar. *de decim. vendit. cap. 3.
num. 14.* & Molina *in 1. loco supra citatus*, & probare quo-
que videtur Gironda, *de Gabell. 5. p. in princip. num. 17.* dū
limitat, quando res non esset integra.
4 Hanc tamen limitationem † veram intelligit Lassar. *ubi
supra, num. 17.* vbi statim sine longo interuallo cum de re,
& certo pretio conuentum fuit, res traditur, vel pretium
soluitur: secus verò si ex post facto ante scripturæ confe-
ctionem traditio rei, vel solutio pretij fit, quia cum iam à
principio conditionalis remanserit venditio in scriptis ce-
lebranda, non purificabitur donec scriptura fiat, vt inquit
considerasse Montalu. *in l. 3. in glossa, ante que el pretio,
tit. 10. lib. 3. for.* cuius in hoc declarationem probare non
possum, cum videam vtroque casu, nempè, siue a princi-
pio, hoc est, statim traditio, vel solutio fiat, siue ex post fa-
cto, constet æquè de intentione partium, scilicet, scripturā
fieri voluisse de venditione ad probationem tantum, non
verò pro substantia venditionis, cum ex implemento ipso
ante confectionem scripturæ facto incontinenti, vel post,
ea mens fuisse a principio, aperiatur, vbi de contraria vo-
luntate, aut mente non constat, ad probationem potius,
quam pro substantia voluisse scripturam esse conficiendā.
5 Quinimmò, omnes conueniunt, † quādo post emptio-
nem, & venditionem mutuo consensu celebratam, partes
de scriptura ea de re conficienda agunt, aut conueniunt,
id non suspendere contractum, sed solum ad maiorem
firmitatem faciliorem q. probationem de scriptura agere,
& inde fit, vt ante talem scripturam neutri fas sit recede-
re a contractu illo, mutuo consensu perfecto, vt affirmat
Moli. *d. col. 504. vers. omnes antem*, & probauimus nos
*vbi supra, num. 3. Anton. Gomez. 2. tomo variar. resolut.
cap. 2. num. 17. & cum alijs Azeuedo, in d. l. 1. nu. 123. tit.
17. hoc lib. 9.*
6 Hac igitur secunda † quæstione decisa, nostra prima
principalis quæstio circa gabellam, eodem modo, & iuxta
decisionem secundæ resoluenda est: nempè, vt quibus ca-
sibus diximus, partes posse pœnitere ante confectionem
scripturæ, vbi de scriptura facienda a principio conuenit,
gabella ex ea venditione non debeatur, donec scriptura
fiat, quia antea nullatenus perfecta venditio est. Hinc est
7 † quod quinque dies solutionis huius gabellæ non currēt
similiter, donec scriptura fiat. Nec præterea hæc gabella
debebitur gabellario tempore venditionis, sed ei gabella-
rio, vel domino, qui tempore instrumenti confecti extite-
rit, vt in terminis probauit Anton. Gomez. *2. tomo variar.
resolut. cap. 2. num. 17. vers. tertio infertur, & Lassar. d. cap.
3. num. 13. & num. 24. versic. quod idem, & ante eos Berta
chin. de Gabell. in 3. membro 8. partis princip. quæst. 43. nu.
67. & sequitur Giron. de Gabell. 5. parte, in princip. num. 18.*
8 *cum sequentib.* † Addit Lassar. *d. cap. 3. num. 3.* quod inte-
rim, ante quam scriptura fiat, licitè poterunt partes, vel
quæcumque earum a contractu recedere, altera inuita, &
etiam inuito fisco, *secund. Anton Gomez. vbi supra, in ver
sic. ex quibus infertur, & Molina, vbi supra, d. colum. 504.
versic. quæ dicta sunt, & colum. 505. versic. quando*, & su-
pradicta probat etiam Azeuedo, *in l. 1. nu. 120. cum sequen-
tib. titulo 17. hoc lib. 9.* Ex quo etiam infert Molina *vbi su-
pra*, quod si tempore scripturæ confectæ venditor immu-
nis erat ab eo tributo, illud non debeat, esto tempore con-
uentionis immunis non fuerit.
At per contrarium vbi iuxta supradicta, & resoluta par
9 tes ante † confectionem scripturæ pœnitere non possunt,
gabella statim ex ea venditione debetur gabellario illius
temporis soluenda, non verò cum scriptura conficitur, nec
gabellario tunc existenti, vt inquit, iam se iudicasse con-
tra Ducem del Infantado, eiusq. sententiam per superio-
res iudices confirmatam fuisse, Lassat. *vbi supra. num. 15.*
10 Hinc intelligēda † & interpretāda venit opinio quædā
Alphōsi a Vega *l. 5. sua Sum. casu 660.* (ne illā damnemus
tamquam indigestam, & minus cautè prolatam) asseren-
tis, quod licet venditio in particulari fiat absque officio
publico, hoc est, tabellione, debetur gabella, dummodo res
vendita sit penes emptores, ex Nauar. quem citat. Hæc
namque assertio intelligi necessariò debet, quando nulla
conuentio interuenit de celebranda scriptura, tunc nam-
que statim perfecta venditione debetur gabella, non ex-
pectata traditione, *vt alio capite resoluimus supra*. Ceterū
si conuenerit de celebranda scriptura venditionis, seruan-
da est distinctio, quam supra fecimus.
11 Idemq. est in † hac specie dicendum in permutatione,
quod in venditione, & reliquis contractibus. quo ad effe-
ctum scripturæ attinet, vt probat text. *in l. contractus, ibi:
venditionum, & permutationum, C. de fide instrum. & ibi
DD. communiter*, vt cum eis, & Lassar. affirmat Molina,
vbi supra, disput. 397. colum. 955. in versic. sicut quando: nō
ergo debebitur gabella ex ea permutatione, donec scriptu
ra plenè fiat, quoties de ea facienda actum fuit in ipsa per-
mutatione, & tunc ei gabellario debebitur, qui tempore
quo scriptura fuerit confecta extiterit, ad instar venditio-
nis, nisi ex aliquibus coniecturis appareat, partes ad solam
probationem, non ad contractus permutationis substan-
tiam scripturam desiderasse, ita rectè probauit Lassart. *de
12 decim. c. 17. num. 49.* † vbi *num. 50.* affirmat, euidentem
coniecturam esse in proposito, si in permutatione præter
traditionem rerum, sit soluta gabella gabellario, ad hoc, vt
censeatur eos per mentionem scripturæ conficiendæ, non
intendisse suspendere contractum, sed solum vt ad proba-
tionem, maioremq. securitatem scriptura fieret, ita *tenet
Lassar. & Molina, vbi supra*, Vnde secundum eosdem,
nec partes in hac specie pœnitere possunt ante confectio-
nem scripturæ, nec si pœniteant gabella repeti poterit, nec
si postea scriptura fiat, gabellarius, aut dominus eius tem-
poris confectionis, scilicet scripturæ, quidquam petere po-
terit, vel prætendere contra gabellarium, qui erat tempore
contractus, aut contra hæredes prioris domini circa illam
gabellam, quæ semel tamquam ex perfecto contractu solu
ta est, licet a principio conuenerit fieri de eo scripturam,
cum per solutionem gabellæ statim factam, videantur par
tes non tam ad substantiam, quam ad solam probationē
scripturam requisisse. Addit Lassar. *vbi supra*, quod ita iu-
dicauit in causa nō leuis quantitatis inter eumdem ducē
del Infantado, & hæredes Marchionissæ del Cenete eius
matris, & gabellarios ab ea ius ex conductione habentes.
13 Non tamen † sufficeret (secundum Lassar. *d. cap. 7 nu
49.* & Molina *vbi supra, colum. 955 in versic. admonet ve-
rò*) quod statim a permutantibus rerum traditio facta sit,
nisi gabella quoque gabellario soluatur: prout aliàs suffi-
cere in venditione ad scripturam cōtracta dictum est, quia
hoc locum non habet in permutatione: quia cum ex natu-
ra sua recontrahatur, initium ipsius est rei traditio, quæ ta-
men in venditione consumata quædam perfectio est, *vt in
l. 1. ff. de rerum permut.* ibi, *re tradita initium obligationis
prabet*, atque ita ex traditione, quæ necessaria est ad ini-
tium contractus, secūdum suam naturam, nihil noui cō-
iectare licet, quo ad scripturæ effectum, prout aliàs rectè
conijcitur in venditione, eo quod solo consensu ex natura
sua perficitur, nec traditionem requirit, *iuxta l. 2. ff. de con
trah. empt.*
14 Hanc tamē † opinionem ex eo probare non possum, cū
sciam iuxta veriorem, & receptiorem sententiam hodie at-
tenta *l. 2. tit. 16. lib. 5. Noua Collect. Reg. incip. Pareciendo
que vno se quiso obligar*, in contractibus innominatis, do,
vt des, &c. prout est contractus permutationis, non esse lo-
cum pœnitentiæ, etiam ante traditionem, vt resoluimus in
nostro tractatu *de Iuramento Confirmatorio, 1. par. cap. 35.
num. 1.* Ergo licet permutatio verbis fiat, ex pacto, vt ex ea
scriptura conficiatur, si statim facta conuentione res tra-
dantur, proculdubio conijci potest, sicut in venditione
diximus, partes permutantes scripturam desiderasse ad

probationem, & titulum suorum contractuum, non vero ad eorum substantiam, cum res traditioni sint inuicem, & hodie contractus permutationis de sui natura ad perfectionem irreuocabilem traditionem non requirat; quo fit ut permutatione ad scripturam conuenta, traditis rebus ante scripturæ confectionem, gabella debeatur gabellario illius temporis, non vero illi, qui tempore scripturæ celebratæ gabellarius existit.

15 Quod si partes † in contractu venditionis, scripturæ non meminerint, sed venditionem simpliciter celebrauerint in Ciuitate, in alia vero instrumentum de ea confecerint, debebitur gabella in loco contractus, non vero in loco, vbi instrumentum postea fuit confectum, stante statuto, quod de contractu soluatur gabella, vt praecipit, & decidit nostra l. 1. tit. 17. hoc lib. 9. secus si statutum diceret, quod de instrumento solueretur gabella, ita Firmian. de Gabell. 6. p. num. 5. & alios allegans Grond. de Gabel. 6. p. num. 21.

16 Vbi † etiam, quod si contractus celebratus fuerit in nundinis liberis à gabellis, & instrumentum, vel traditio fiat extra nundinas, tantum erit animaduertendus locus, & tempus contractus, non tempus instrumenti facti, ex Bald. in l. 1. num. 4. C. de nundin. & alijs, quot ibi allegat. Confirmatur hæc sententia ex doctrina Baldi in l. vniuersa in fine, C. de precib. Imper. offerend. quem in proposito refert

17 & sequitur Firmian. vbi supra, d. num. 5. † tenentis, quod pro solutione gabellæ inspici locus celebrati contractus, non vero locus rememorati contractus, quæ rememoratio fit per instrumenti confectionem de eo quod alibi fuit inter partes conuentum, & consulto, quod ita fiat, & non aliàs ad eum adducat lites; quod si contractus venditionis à principio celebratus fuit sub conditione, vel cō

18 uentione, † quod de eo fieret scriptura in casibus prædictis quibus aliàs possunt partes ante scripturæ confectionem pœnitere, & postea fiat scriptura in alio loco, ibi, & non in priori debebitur gabella, vt prædiximus: secus si scriptura requisita fuit tantum ad probationem, non vero ad substantiam contractus, vel vbi partes pœnitere nō possunt ante confectionem scripturæ, vt constat ex suprà dictis.

19 Sed si venditio † purè celebrata sit absque scriptura, arrha tamen intercesserit, dubium est, *an ex tempore contractus venditionis gabella debeatur domino, vel gabellario tunc temporis existenti, vel expectandum sit aliud tempus.*

Hæc quæstio etiam pendet à decisione alterius, *a quo tempore, scilicet, prædicta venditio perfecta esse videatur, & sit?* Qua in re variæ sunt iuris peritorum sententiæ, & opiniones circa hoc, nempè, quando possit quælibet pars à contractu recedere, & ad quid teneatur, vt refert An-

20 ton. Gomez. 2 tomo variar. resol. cap. 2. nu. 18. † concludens esse tertiam sententiam, quam in practica seruari dicit Salic. in l. contractus, §. illud, num. 14. C. de fide instrum. scilicet, quod quælibet pars possit licitè à venditione recedere, & tantum perdat arrham, quam dedit, vel duplicatam reddere, quam recepit, ex l. 7. tit. 5. par. 5. vbi notat Greg. Lopez in gl. verbo, Desfuer, & bene Molina, de iust. & iure, 2 tomo disput. 338. col. 513. Nō tamē explicat Anton. Gomez. an interim eo casu prædicta venditio teneat, & perfecta sit: sed hoc declarat Didac. Perez. in l. 2. tit.

21 7. lib. 5. Ordinam pag. 189. col. 2. dicens, † eo casu statim à principio perfici talis venditionem, ac si purè sine arrha contracta foret; etenim arrhæ datio id solum operatur, vt quilibet ex contrahentibus possit mutato consensu sub sola arrhæ amissione distrahere: quia sic tacitè inter eos actum videtur, vt ex pœna contenti sint, prout notant Greg. Lop. & Molina, vbi supra, post Azor. Salic. Anton. Gom. & ipsa l. Regia Partitæ, in qua ipsa met lex 7. apertè significare videtur, ibi: *E nō valdra despues esta vēdida*: In nuit ergo eā, à principio tenuisse, quāuis arrha data fuerit: quia pura est, & si postea mutato alterius cōsensu id potuerit retractari. Debetur igitur gabella à principio ex hac venditione, quia pura est, & rōne cōtractus debetur, quia pfectus est, si modo, que inter partes de certo pretio cōuenit. Vnde quāuis arrha amissa, quilibet ex cōtrahētibus à venditione

recedat, non ideò minus gabella debebitur, quæ se uel fisco vel gabellario ex venditione perfecta, quæsita est: licet enim verè venditio distrahatur ex tacito partium pacto ab initio præsumpto, atque ex mente contrahentium collecto ex sola datione arrhæ, vt præmisimus, non quidem in præteritum resoluitur, sed in futurum rescinditur ex d. l. 7. Regia in verbis supra relatis, ibi: *Despues*: Ergo firmū remanet gabellæ debitum à principio contractus, sicut contingit in pacto expresso de retrouendendo, quia licet id postea in executionem deducatur, nihilominus ex prima venditione rei prædicto pacto adiecto facta, debetur, & soluenda est gabella, nec soluta repetitur: tamē si postea res retrouendatur, *vt suo loco resoluimus supra sua quæstione*, & in terminis nostræ quæstionis de arrha ita resoluit Lassar. de decim. vend. c. 3. num. 18.

22 Sed hæc sententia † vera minimè quidem videtur, nec est: quoniam eo ipso, quod tradita arrha iuris dispositione permissum est à contractu discedere, suspensa videtur venditio ab initio, vt perfecta non censeatur, quousque traditio fit facta, sed fas vtrique contrahentium sit, illi nō stare amittendo arrhæ valorem, nec hoc sanè est rescindere, & renocare contractum, sed illi non stare, tamquam infirmo adhuc ad obligandum. Accedat præterea, quod cum de iure huius Regni venditor teneatur soluere integrum gabellæ tributum, vt in sæpe allegat. l. 1. titulo 17. hoc lib. 9. durum esset, emptore non stante contractui, inter id illi permittente contra venditoris voluntatem, teneri nihilominus venditorem soluere hoc tributum integrum, quod esse poterit longè plus quam arrha, quam emptor amittit, quibus fundamentis hanc secundam sententiam aduersus priorem Lassar. tenet, & probat Molina, vbi supra, colum. 514. versic. verum est. ibi: Hæc sententia mihi non probatur, hanc secundam sequitur etiam contra Lassar. dicens, malè ipsum tenuisse priorem, Azeuedo in d. l. Regia 1. num. 91. tit. 17. hoc lib. 9. nec tenendo hanc sententiam obstant verba d. l. Regia 7. tit. 5. p. 5. sup. pro priori parte expensa, ibi: *E non valdra despues esta vendida*: quia verum est tunc, & sic postea declarari non valituram præfatam venditionem, sed ex pacto tacito partium, iuncta iuris dispositione à principio suspensa videtur, ac prohinde perfecta nō est, quousque traditio sit facta: nec exemplum de pacto de retrouendendo supra adductū prō priori parte, quidquam vrget, quia in eo prima venditio perfecta semper mansit, & secunda ex pacto postea celebratur: At in nostra specie secus est, vt prædiximus.

23 Limitatur tamen † hæc nostra verior, & tenenda sententia, & contraria saluatur, vt procedat prima opinio cū arrha datur non tantum pro signo, sed insuper, & pro parte pretij, tunc namque cum nulla pars possit discedere à præd. venditione, iuxta d. l. 7. ad fin. non mirum est, quod debeatur gabella ex tempore contractus, vt notat Greg. Lopez in d. l. 7. in glos. Eal precio, & Anton. Gom. d. num. 18. ad fin. & est l. 2. tit. 10 lib. 5 Fori. vbi Montalu in glos Partida de precio, Ioan Oroj. in l. iuris gentium, § adeo num. 7. & 8. ff. de pact. Gironda, de Gabell. 5 par in princip. num 18. & 19. & Michael Salon. de iust. & iure cap. 19. col. 454. versic. tertio nota, cum sequentibus, Vega, vbi infra citabitur, sequitur Azeuedo, vbi supra, num. 92. vbi num. 93. rectè obseruat, quod in primo casu cum datur arrha pro signo, si nulla ex partibus discedat à venditione; debebitur gabella gabellario, qui erat tempore contractus, non verò tempore traditionis.

Non ergo authores ex prædictis, aut aliquem eorum vidit frater Ludouic. Lopez, in 2. par. sui Instruct. conscient. cap. 41. quæst. 4. vbi fatetur, se non inuenisse hoc ex professo, apud aliquem Doctorem, quem refert Vega in sua Summa lib. 5. casu 632. ad finem, dicens, non esse clarum hunc casum in iure, nisi consuetudine introductum sit, quod possit in hac specie peti gabella.

SVMMARIA.

1 *Gabella quo ad solutionem rei vendita, quanti Titius, vel alius æstimauerit, cuius temporis habenda sit ratio, an contractus, vel æstimationis factæ; & numeris sequentibus, vbi resoluitur, tempus æstimationis attendendum esse, nō vero tempus contractus, & nu. 5. quo ad diuersos gabellarios exemplificatur.*

3 *Moriente illo, qui pretium venditionis æstimare debet, nulla venditio est, nullaq. gabella debetur, quod si viuat, & differat æstimare, an compelli posset ad petitionem fisci gabellarij, vt pretium definiat: supra nu. 4.*

6 *Gabella non debetur ex venditione facta ad beneplacitum emptoris, si postea displiceat.*

7 *Venditio ad beneplacitum emptoris, arbitrio boni viri commissa intelligitur, & statim declarare debet emptor, quod sibi placet, si indeterminate ita vendatur, si tibi placet; nec sufficit, quod die sequenti dicat, sibi placere, vt in numero 8. Sed si ita dicatur: nisi displicuerit, intra sexaginta dies displicere debet, vt in num. 9 nec hoc sufficit, nisi intra dictos sexaginta dies rem restituat, vt in numero 10.*

11 *Venditio earum rerum, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, an sit pura, vel conditionalis. & numeris sequentibus.*

12 *Gabella ex venditione rerum, quæ in pondere numero, vel mensura consistunt, primo gabellario debetur existenti tempore venditionis, non vero secundo, qui existit tempore ponderis, numeri, uel mensuræ, d. num. 11. & interim non est locus penitentiæ, ut in nu. 12.*

13 *Gabella ex uenditione rerum, quæ in pondere, numero, uel mensura consistunt, peti non potest ante pondus. numerū, uel mensuram, sed postea, quia conditionalis est hæc uenditio, & imperfecta.*

QVAESTIO XVIII.

De venditione quanti Titius æstimauerit, vel ad pondus, numerum, vel mensuram.

1 QVæro: *Celebrata † venditione, quanti Titius, vel alius æstimauerit, cuius temporis habenda sit ratio ad debitum gabellæ, an contractus, vel æstimationis factæ:* Quod magni momenti est in praxi, *vt si forte contingat. quod tempore conuentionis vnus gabellarius sit. aut gabellæ dominus tempore autem pretij definiti alius existat, an scilicet, primo gabellario, vel domino gabella debeatur, & soluēda sit, quasi impleta conditione, venditio fuerit retrotracta ad tempus contractus. an vero huic secundo debeatur, quasi tunc venditio perficiatur, cum pretium definitur, prout de venditione in scriptis celebrata supra c. præcedenti resoluimus.*

Et videtur primo domino, vel gabellario deberi, quasi huiusmodi venditio conditionalis sit, vt probat text. *in §. pretium, Instit. de empt. & vendit. & l. fin. C. de contrahenda empt. ibi: sub hac conditione staret contractus,* id, quod ibi benè fatetur Angel. *in d. §. pretium, in princip. in versic. nota, quod talis emptio.* & indubitabile esse dicit Philip. Corneus, *cons. 50. littera A. num. 2. in fine, lib. 1.* ac proinde pretio æstimato retrotrahitur conditio ad tempus contractus, & debetur gabella ex eo contractu domino, seu gabellario illius temporis, non vero existenti tempore impletæ conditionis, prout in contractibus conditionalibus resoluimus supra suo loco.

2 Nihilominus tamen † in præmissa specie contrarium cēseo, & probo, nempè secundo gabellario, vel domino debeti gabellam, non vero primo, quia in specie illorum iuriam nulla est conditionalis venditio, quæ definito pretio, ad tēpus cōtractus possit retrotrahi, quin potius incepta quędā venditio est, quæ tunc temporis perficitur, & consummatur, cum de certo pretio per tertij definitionem constare incepit: Etenim, dum de re, & certo pretio non omnino cōstiterit, perfecta, seu contracta venditio esse non potest, *vt in principio Instit. de empt. & vendit. & l. 2. ibi: sine pretio nulla venditio est, ff. eodem tit. & in d. §. pretiū autem, ibi: tunc omnino, & ibi tunc pro nihilo, & clarè in l. 9 tit. 5. par. 5. ibi: Est once,* quę dictio extremitatem temporis significat, *l. 4. §. fin. vbi glos. & DD. ff. de condit. & demonstrat.* & in terminis nostræ gabellæ ita resoluit Lassart. *de decim. vendit. cap. 3. numero 19. & 20.* vbi respondet iuribus in contrarium allegatis, nempè, solum dici in eis sub hac conditione stare contractum, vt si Titius æstimet pretium, venditio sit: sin autem non æstimet, nec pretium declaret, nullo modo contrahitur venditio, ac proinde videri in ea conuentione, conditionalem venditionem esse: non autem dicitur, nec verè dici potest, quod interim, dū pretium definitur, & declaratur, aliqua venditio sit verè contracta, vt verè contrahuntur conditionales venditiones, *iuxta notata per ipsum authorem. cap* 5. Addimus nos in præmissa specie nostra, vēditionem esse nullo modo cōditionalem, prout esset, si ita contraheretur: vendo hanc rem si nauis ex Asia venerit, vel similiter: sed pretium venditionis relinquitur definienda iudicio tertij, quod est diuersum, & sic non obstant, quæ de venditionibus propriè conditionalibus supra alio cap. in contrarium resoluimus. Nec huc pertinet, quod ibidem etiam asseruimus de fine habente necessariam consequentiam ad principium, quia in nostra hac præsenti nulla fuit venditio a principio, vtpote sine pretio, ac proinde tunc vere uenditio celebratur, cum tertius, cuius iudicio pretium definiendum relinquitur, illud definierit, & ideo merito præmissam sententiam Lassar. sequitur Gironda, *de Gabell. 9. par. §. vnico, numero 27. pag. 194.* & optime probat Molina Theolog. *2. tomo de iustitia, & iure, disputatione 337. col. 506. versic. sunt vero,* & Azeuedo, *in d. l. 1. numero 128. cum sequentib. tit. 17. hoc lib. 9.*

3 Quod si tertius † ille moriatur ante definitionem pretij, nulla uenditio est, *vt in d. l. 9.* & gabella non debebitur,

4 † quod si uiuat ille tertius, & partes non curant ut pretium definiat, an possit compelli ad petitionem fisci eius fauore, uel gabellarij, quod pretium definiat, ut contractus perficiatur, & sibi soluatur gabella, agit pro, & contra Baldus, *consil. 444. per totum, volum. 4.* & tandem resoluit, quod gabella non debet solui, sed debet eis deferri iuramentum purgationis, quod nihil simulauerint in præiudicium gabellæ, quem referunt Ægidius Bossius *in sua practica crimin. titulo de Vectigal. quod soluitur ex contractu, nu. 4. pag. 693.* & Lassar. *d. c. 3. nu. 22.* & Azeued *ubi sup. n 150.*

5 Similiter, si tempore † pretij definiti, priuilegiū aliquod exemptionis fuerit uenditor assequutus, quod non habeat tempore contractus, uel econtra, ultimum tempus erit necessario attendendum ad iudicandum, an debeat soluere gabellam ex eo contractu, uel non, et qualia eo tempore uenditor reperiatur, talem eum ad gabellæ solutionem iudicemus: idemq. erit in ea uenditione, quæ per scripturam contrahitur *ex supra resolutis,* & in terminis in utroque ita rectè probat Lassar. *d. cap. 3. nu. 22. & 23.* & Azeuedo, *vbi supra, num. 129.*

6 Illud autem obseruandum est † quod uenditione rei facta ad beneplacitum emptoris, si postea res emptori displiceat, proculdubio ex ea uenditione gabella non debetur, ut rectè probat Lassart. *de decim. vendition. cap. 14. num.*

7 *30.* † addens, quod ea uenditio arbitrio boni uiri commissa intelligitur ex Bart. *consil. 166. nu. 2. & consil. 168 nu. 3.* & Abb. *in cap. 1. nu. 22. ad finem, de iudic. & facit l. Thais.*

8 *§ sorore. ff. de fideicommiss. lib.* † Et quod si indeterminate ita uendatur, si ubi placet, statim placere debet, nec sufficit, quod die sequenti placeat, *vt per Gregor. Lopez. in l. 8.*

9 *gl. fin tit. 21. par. 3.* † Si uero sine præfinitione quocumq. tempore dictum sit ita, nisi tibi displicuerit, intra sexaginta dies displicere debet, *l. quod si nolit, §. si quid ita ff. de ædil. edict. & notat Anton. Gomez. in 2 tomo variar c. 2. nu. 19.* quæ omnia sequitur Azeued. *in d l. 1 num. 137. cum se-*

10 *quentibus,* † addens *nu. 139.* non sufficere dicere intra illos sexaginta dies, quod sibi displiceat, nisi & rem restituat intra illos, secundum Lassar. *in l si quis arbitratu, nu. 24 ff. de verbor. obligat.*

11 Illa autem principalis † quæstio in proposito se offert examinanda, *an in his quæ in pondere, numero, vel mensura consistunt, eoq. modo venduntur pura, incepta ne, an potius, conditionalis venditio contrahatur?* quam latissimè Lassar. *de decim. vendit. cap. 5. num. 23. cum sequentibus*, circa intellectum, *l. quod sæpè, § in his ff. de contrahenda empt.* & tandem *num.* 29. quo ad nostram materiam gabellæ attinet, resoluit, decimam in præmissa specie primo gabellario, vel domino, qui erat tempore venditionis ad pondus, numerum, vel mensuram factæ deberi, non verò secundo existenti tempore ponderis, numerationis, vel mensuræ,
12 † cum initium ante pondus, numerationem, vel mensuram, non possit alter ex contrahentibus altero inuito à prædicta venditione recedere, sicut nec ab alia qualibet venditione conditionali, iuxta communem resolutionem Doctorum, quam ibi refert ex Menoch. *consil. 26. num. 28. volum. 3.* Dec. *consil.* 179 *num. 1. volum. 1.* & Couar. *in Pract. Quæstion cap. 3. nu. 6.* Eamdem sententiam principalem in nostra specie sequitur Parlado. *lib. 1. rerum quotid. c. 3. §. 3 num.* 26. & Azeuedo *in dicta lege 1. num. 140. cum se-*
13 *quentibus*, præcipuè *num.* 143. † Ex quibus constat, non statim deberi gabellam, nec peti posse, sed facta mensura, pondere, vel numero, quia conditionalis est hæc venditio, & imperfecta ante mensurationem, pondus, vel numerum. Eamdem sententiam tenet etiam Molina Theolog. *d. 2. tomo de iust. & iur. disput. 366. col. 698. versic. quia ergo, ad finem.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella vna, an duplex debeatur in specie l. quoties. C. de rei vendicat. & num. seqq.*
2 *Gabella non debet iterum solui de re semel gabellata.*
4 *Emptor prior concurrens cum secundo ante traditionem rei venditæ vtrique in solidum præfertur secundo.*
5 *Vendens eamdem rem duobus in solidum diuersis temporibus, & contractibus, dolum committit, & pæna falsi iure punitur.*
6 *Ius semel fisco acquisitum ex contractu partium, non potest ex interuallo facto ipsarum, vel cuiuslibet earum auferri.*
7 *Gabella duplex debetur ex re bis vendita diuersis emptoribus, quoties à prima iam perfectu mutuo consensu partium disceditur.*
8 *Emptor primus si ex conuentione, vel statuto gabellam soluit, eum non repetet à gabellario, sed à venditore, tamquam interesse, & damnum ei obueniens culpa, & dolo venditoris, à quo indemnis reddi, & remanere debet.*
9 *Gabellæ iure nostro Regio tot debentur ex re vendita, quot venditiones illius celebratæ fuerint.*
10 *Gabella an debeatur ex cessione? distinguitur, vt hic.*
11 *Laudemium duplex, aut releuium, non debetur in specie dictæ legis quoties, C. de rei vendicatione, ex ratione de qua hic.*

Q V A E S T I O XIX.

An in specie l. quoties, C. de rei vendic, vna, vel duplex gabella debeatur?

1 QVæro etiam: *An in specie l. quoties, C. de rei vendicatione, cui consonat l. 50. tit. 5. part. nempè, cum duobus in solidum, & separatim vna, ac eadem res ab vno, & eodē domino venditur, vna, vel duplex debeatur?* Et prima facie videtur vnicam tantum deberi, argumento textus in *l. interdum, § quoties. ff. de public. & vectig. & quæ ibi tradunt glos. verbo veterana, Bartol. & Doctores*, præcipuè
2 *Angel.* nempe, quod ea re semel gabellata non debet iterum gabella solui. Et addit Bart. *ibidem*, quod si promisit rem vendere, & de promissione soluta est gabella, non debet iterum ea venditione solui.

Secundo, & magis peremptoriè hæc eadem pars probatur: quia lex gabellaria ita ex venditione vectigal deberi ait, vt iuxta ipsum venditionis pretium soluendum esse dicat, vt patet ex *l. 1. titulo 17. hoc libro 9.* cuius verba sunt hæc: *Mandamos, que los vendedores paguen el alcauala, y de ellos se cobre en esta manera, que paguē por razon de ella de cada diez marauedis uno, de todo el precio por que uendieren.*

Ergo si in duplici venditione non nisi vnum pretium est verè, & realiter, vtpotè, vtraque venditio ad vnicum dumtaxat pretium tendit, ac redigitur, illius pretij gabella semel soluta per venditorem prædictæ legi Regiæ satisfit; etenim qui bis contrahit in specie *dicta l. quoties*, vnicam vnius rei alienationem, & vnicum pretium quærit, non duplex, licet emptorem mutauerit, alterum decipiens, & ideo hanc partem ex hoc efficaci fundamento, & ineuitabili (vt ipse inquit) tenet Lassar. *de decim. vendit cap. 13. num. 17.* vbi quod facilè videri suo in praxi recipietur; & præterea censet, regulandam esse gabellam iuxta pretium venditionis, quæ cum effectu tenuerit, ex decisione *d. l. quoties.*

5 Hæc opinio benigna, † & æquior quidem est, ideo forsan in praxi recipietur. Attamen in puncto iuris, attentis verbis *d. l. 1. titulo 17. hoc libro 9.* supra relatis, contraria sententia procul dubio verior, & tenenda videtur ex sequentibus, & his quidem fortissimis fundamentis.

Primò, quia gabellæ debitum, & solutio ipsius, respicit tantum ipsummet contractum venditionis, & sic venditionem ipsam validam, licet postea venditio voluntate partium, vel cuiusque ipsorum non duret, ut probatur ex d. l. 1. & ipsemet Lassar. hoc ipsum agnoscit; & pro regula generali in hac materia sæpissimè in pluribus locis sui operis tradit, & docet. Sed hic sunt duæ venditiones perfectæ, & validæ, unaquæque de per se consistens in solidum certo quodam pretio unicuique conuento. Ergo ex unaquaque debetur gabella.

Secundò, quia quod gabella in præmissa specie debeatur de illa venditione, quam traditio compleuit, nullum dubium est, nec aliquis contrarium audebit dicere.

At de ea venditione, in qua traditio defecit, etiam gabella debetur, quia traditio non est de substantia, nec requiritur pro debito gabellæ contrahendo, sed tantum, quod venditio sit pura, certo quodam pretio conuento, quo perficitur ipsa venditio, *ut supra latè probauimus alia quæstione.*

Quinimmò licet aliàs ad hoc, ut gabella ex venditione pura, & semel perfecta deberetur, requireretur traditio rei, quæ reuera ad hoc non requiritur, ut prædiximus: nihilominus in specie *d. l. quoties*, adhuc gabella deberetur ex venditione illa, cuius traditio non fuit subsequuta, nisi re integra, incontinenti, quo venditio celebrata fuit, partes communi consensu ab ea discederent; quia tunc nulla gabella deberetur; secus si ex interuallo hoc facerent, ut resoluimus *supra quæstione* 7. Ceterum, in casu *d. l. quoties*, si emptor, cui non fuit res tradita, insistet super suo contractu, & ab eo non discedat (& a fortiori si ambæ partes ex interuallo ab illa venditione recedant, (*ut diximus*,) & paulo post dicemus) tenebitur venditor ex prædicta venditione etiam gabellam soluere: quia cum per eum scienter steterit, quo minus traditio rei fiat huic emptori, habetur in sui præiudicium pro facta traditio, vel ad minus ac si facta fuisset, nec ex suo facto, & dolo debet præmium & utilitatē reportare; Idemq. erit, etiam si emptor hic prima venditione non insistet in iudicio: siquidem illa venditio firma remansit, & ratione ipsius ius petendi in iudicio habet, *l. si bonæ fidei, ff. de noxalibus*, nempè, pro pretio fortè soluto, damnis, & interesse, *iuxta d. l. 50. par. 5.* † Quinim-
4 mò, ante traditionem secundo factam, si ambo emptores concurrant ad petendam traditionem rei, tunc, quia uterque habet solum titulum, ille præfertur, cui prius fuit uendita, siue prima venditio fuerit iurata, siue non, ut optimè probauit Gregor. Lopez *in l. 7. glossa fin. titulo 7. parte 7.* quidquid inconsultè contrarium teneat Anton. Gomez. *2. tomo variarum resolut. cap. 2. de emption.*

&

& vendit. numero 10. versic. quinto principaliter: Ergo prima venditio firma, & valida fuit, ac proinde ex ea gabella
5 debetur, † & vendens rem eamdem duobus insolidum diuersis temporibus, & contractibus, dolum committit, & pœna falsi iure punitur, *vt in l. qui duobus, 21. ff. ad leg. Cornel. de fals. & d. l. 7. versic. Otro si dezimos, titulo 7. par. 7.* tametsi istis iuribus, quo ad hoc derogatum esse per generalem consuetudinem affirmet Practic. Papiens. & Conrad. quos refert, & sequitur Iulius Clar. *lib. 5. Recept. sent. § falsum, in versic. vendens eamdem rem duobus, &c.*

6 Tertio eadem sententia probatur: quia † ea prima venditione perfecta sit ius quæsitum gabellario, licet res non tradatur primo emptori, dummodo ab ea partes inconti-nenti nō recedāt, potest per secūdū contractū venditionis, eiusdem rei ex interuallo factum hoc ius fisco auferri facto partium, vel cuiuslibet earum, iuxta doctrin. Baldi, *in l. si constante, ad finem, C. de donat. ante nupt.* communiter approbatam, de qua supra alia quæst. quem etiam sequitur, plures allegans, Gironda, *de Gabell. 5. par. §. vnico, nu. 15.* quam ad propositum præsens ibi adducit.

7 Nec dissimilis † prorsus est casus ille, cum quis rem suā vendidit certo pretio, & postea ab hac priore venditione discedens, mutuo contrahentium consensu, vel alia ratione, iterum rem illam vendit alteri emptori ex nouo contractu: quo casu duplex proculdubio gabella debetur. Prima ex priori venditione, ex qua cum semel fuerit fisco ius quæsitum, non potuit per contrarium venditoris consensum, aut iudicialem venditionis rescissionem ei auferri, *per notata in l. ab empt. ff. de pact. & l. debet, ff. edil. edict.* Altera gabella, ex secunda venditione, quæ sequuta est: est enim vtraque vera, ac distincta venditio, & ita sæpè iudicauit in hoc casu Lassarte, vt ipse affirmat *d. cap. 13. nu. 8. & 9.* exemplificans in animali vendito, quod soluta iam gabella eius venditionis, vt morbosum redhibetur, & iterum postea venditur, ex quo etiam aliam deberi gabellam merito affirmat, & contendit: inquit tamen, hoc dissimile esse a casu *d. l. quoties*, quia in illo, de quo in hoc versiculo, *nec dissimilis*, &c. vtraque est vera distincta venditio, non in idem tendens pro diuersis temporibus, prout aliàs contigit, in hoc casu, nempè dicta *l. quoties.*

Ego autem quo ad eamdem iuris dispositionem in utroque casu dicendam, nullam dissimilitudinem inter hos casus inuenio, cum in utroque sint plures, & distinctæ venditiones factæ in solidum duobus diuersis temporibus in idem tendentes, & concurrat eadem ratio, illa scilicet, quod ius semel quæsitum fisco, ab eo inuito, auferri non possit, nec debeat: denique nulla uis consistit in eo, quod ambæ partes de communi consensu a venditione ex interuallo discedant, quo casu nulli dubium est, gabellam ex contractu deberi: vel quod venditor, inuito primo emptore, ab ea conuentione recedat, vendendo postea eamdem rem alteri. Quinimo, a fortiori, in hac vltima specie gabella ex ea prima venditione deberi debet propter dolum, & culpam ipsius venditoris: Sibi igitur imputet damnum duplicis gabellæ nec aliquis eius misereatur, in hoc. Quibus
8 † fit, vt si emptor primus ex conuentione, vel statuto gabellam soluerit ea sua prima emptione, eam non repetet a gabellario, sed a suo venditore, tamquam interesse, & damnum ei obueniens, culpa, & dolo venditoris, a quo indemnis reddi, & remanere debet, argumento *d. l. debet, ff. de edil. edicto*, & post hæc scripta uidi hanc meam opinionem contra Lassar. *vbi supra*, latè & benè probantem, & tenentem Gironda, *vbi supra, d. 5. parte, de Gabell. §. vnico, nu. 11. cum pluribus sequentibus*, dicentem, quod eam semper tenere et iudicando, & consulendo: sed & scio eam suis scriptis nondum impressis tenuisse grauissimum quendam Iuriscōsultum huius Regni uita iam functum; quia ea uidi, & legi.

Superest, ut fundamentis contrariæ partis satisfaciamus. Ad primum de eo, quod tradunt Doctores in *l. interdum, §. quoties, ff. de public. & vectigal.* respōdemus, illud
9 argumentum inefficax esse ad propositum, † cū certū sit, iure nostro Regio ex quacumque re tot deberi gabellas quot venditiones illius celebratæ fuerint, vt consuetudo ipsa, & praxis quotidiana demonstrat, & per locum a speciali probat *lex 10. tit. 18. hoc lib. 9.*

Doctrina etiam Bart. in d. §. *quoties in similibus verbis*, diuersa est in nostra specie. Etenim ex eo illa procedit, quoniam licet in statuto, de quo loquitur Bart. ex quocumque contractu gabella debeatur, & promissio de vendendo, & venditio ipsa postea sequuta duo contractus esse censeantur: attamen, quia in ea quæstione promissio de vendendo est quid accessorium, & præambulum quoddam venditioni cohærens postea sequutæ, vnica gabella debetur, quasi ex vno contractu.

10 Sicut, † & aliàs stante eodem statuto, si soluta sit gabella venditionis, & quæratur, *an ex cessione quoque soluenda sit*, DD. ita distinguunt: vt si quidem cessio sit ex continuatione, siue exercitium prioris contractus venditionis, vt quando procurator cedit domino, & tunc ex cessione non soluitur noua gabella: si verò cessio fit nouus contractus de per se, non oriens ex priori, noua gabella debeatur: quia vbi nouum factum, ibi noua obligatio: sed vbi vnum, & idem factum, non dicitur noua obligatio, *ita Bald. in l. cum per eos, C. si quis alt. vel sibi, in fine, & ibi Salicet sequitur Firmian in tract. de Gabell in 5. p. princip. num. 19 volum 11. tractatuum diuers. Doct. & Parlad rerum quotid. lib. 1. c. 3. § ... num. 27. Lassar. de decim. d. c. 13 num. 6.*

Ad secundum fundamentum contrarium, quod ineuitabile reputabat Lassar. respondemus, facili negotio dissolui: quia in casu *d. l. quoties*, non vnum, sed duplex pretium definitum fuit, nempè, in qualibet venditione suum pretium: quo si primum non fuit solutum, id contingit culpa venditoris, nolentis stare priori venditioni, vendendo secundo eamdem rem alij, simili, vel diuerso pretio. Denique omnino eneruatur prædictum fundamentum ex eadem *l. 1. tit. 7. hoc lib. 9.* quatenus in fine dicit: *De todo el precio por que uendieren.* Obserua multum hæc verba: quia comprehendunt primam venditionem, sicut secundam, cum non dicat lex *De todo el precio por que vendieren, y recibieren*, si enim hoc adderet, benè loqueretur Lassar. cum vero simpliciter dicat: *De todo el precio por que vendieren*: ista verba ita verificantur in prima venditione perfecta, sicut in secunda: Igitur de vtraque solui debet gabella, cum vna, & eadem res sæpè, ac sæpius vendi possit, & soleat, & de vnaquaque venditione solui debeat gabella.

11 Prior autem opinio contraria posset procedere in materia laudemij, vel releuij, & iurium, patrono feudi debitorum, quæ quidem non soluuntur, nisi ex venditione, ex qua transfertur, & mutatur dominium verè, & efficaciter; Insuper requiritur, & hoc durare, aliàs prædicta non debentur; At gabella tantum respicit ipsum contractum venditionis, licet ex eo dominium non transferatur, nec mutetur, *vt sæpe diximus*, & constat ex Mod. Paris. in *Consuet. Paris. tit. 1. §. 22. num. 40. ad finem. & tit. 2. §. 55. num. 15. & 37.* immo licet res sit aliena, *vt supra resoluimus, quæst. 15.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella noua an debeatur ex augmento & diminutione pretij prius constituti, omnibus integris manentibus, & numero sequenti, vbi late distinguitur, iudicium authoris ponitur num 4.*

2 *Contractus nouus alteri non præiudicat, cum quo initus non est.*

5 *Gabella soluta ex contractu celebrato in protocollo, an eo combusto, iterum debeatur ex eodem refecto? & numero 6.*

7 *Gabella an debeatur ex pecunia postea data, vt emptor traditionem, vel possessionem habeat?*

QVAESTIO XX.

An noua gabella debeatur ex augmento, vel diminutione pretij prius constituti, omnibus integris manentibus?

QVæro in æterea, *an in casu & specie l. pacta conuenta, vers. Paulus ff de contrab. empt. & l. 2 ff de rescind. vendit. noua venditio contrahatur, ita quod duplex gabella debeatur; an verò vna tantum?*

1 Et vt hæc quæstio † melius percipiatur, refero literam vtriusque legis, illius enim ita se habet: *Si omnibus integris manentib. de augendo vel diminuendo pretio, rursus conuenit, recessum à priori contractu, & noua emptio intercessisse videtur.*

Posterioris vero legis verba ita se habent: *Si quam rem à te emi, eandẽ rursus à te pluris minorisve emero, discessimus à priori venditione.* Idem aliis iuribus, & pluribus Doctoribus comprobat Tiraq. *de retractu lignag. §. 1 gl. 18 num. 54. & 55.*

Respondet igitur DD. quæstioni supra propositæ, quod aut pactum secundo apponitur cum vno ex pluribus, & tunc pro parte tantum receditur, ne contractus in totum renouetur, *vt in l. iuris gentium, § adeo, versic. sed cum duo*: aut cum eodem, & tunc, aut verba non sunt apta ad renouationem contractus, verbi gratia, rem, quam tibi vendidi pro viginti, volo, quod emptam habeas prima emptione, & remitto tibi decem, vel primæ emptioni addo decem, & non videtur renouatus contractus: aut verba sunt apta ad renouationem contractus, vel sunt ambigua, quia possunt trahi ad vtrumque, & videtur renouatus, *vt in d. l. pacta conuenta, versic. Paulus*, & iuxta hoc iudicandum tamen de gabella, vt in primo casu noua gabella non debeatur, in secundo verò noua illa debeatur. Ita distinguit Bart. *num. 1. Paul. de Castro num. 2. in d. § adeo.* & est communis distinctio, secundum ... *ibi, num. 6.* & magis communis secundum Ioan. Orosc. *ibi num. 11.* quibus adde Tiraque. *de retractu conuention. ad fin. tit. nu. 166.*

2 Quod autem † nouus contractus ... præiudicet, cum quo initus non est, probat *l. vltima, ff de pact.* & tenet alios allegans, & benè probans Tiraquel. *d. §. 1. glos. 18. num. 56.* vbi quod quando ex contractu, vel occasione contractus per dispositionem legalem est ius quæsitum alicui tertio, re vel spe, non potest ab illo contractu recedi in eius præiudicium: secus est, quo ad eos qui contraxerunt, non autem quantum ad alios, quorum interest, quibus ipsi contrahentes postea præiudicare nõ possunt,

3 vt per ipsum Tiraq. *ibid. num. 58.* † Sed à communi distinctione prædicta discedit Lasarte, *de decim. vend. cap. 13. num. 12.* dicens, quod quoties is casus in praxim venerit, nempè, quod venditione semel contracta, pretium alteretur, semper intelligeretur, factum esse, vt prior venditio reformetur, non vt noua contrahatur: quia cum verè nolint partes in totum à venditione recedere, sed, vel pretium augere, vel minuere, verisimilius est, hoc solum eos effecisse, quam nouam venditionem superfluò contrahere, ita vt animaduertendum sit, vt si per posterius pactum, prius pretium minuatur, id fisco, aut gabellario non noceat, quia iam fuit eis à principio ius quæsitum, & ita iuxta prius pretium gabella debeatur, quod si auctum sit, fisco prodest quia verè tanti res venditur.

4 Ego † verò, ita resoluẽdum censeo in nostra quæst. principali: quod quando verba non sunt apta ad renouationẽ contractus, vel sunt ambigua, quia possunt referri ad vtrũque, intelligendum sit, vt prior venditio reformetur, nõ verò noua contrahatur, & à priori videatur recessum: quod si ipsa reformatio fiat incõtinẽti, debebitur gabella, iuxta pretium reformatũ, siue sit maius, vel minus primo; si aũt illa reformatio fiat ex interuallo, & pretium prius sit maius, & per posterius pactũ minuatur, tũc procedat opinio Lasarte, quæ habet, vt id fisco, aut gabellario nõ noceat, quia iam fuit eis à principio ius quæsitum, vnde ex postfacto ab ipsis inuitis auferri non potest; & ita iuxta prius pretium gabella debebitur: quod si pretium per secundum pactum, siue incontinenti, siue ex interuallo id fiat, augeatur, fisco, aut gabellario proderit, quia tanti res venisse intelligendus est itaque necessario Lasarte, licet ipse ita non aperiat, iuxta superiora, nempe, quod loquatur, quoties reformatio contractus, hoc est, additio, vel diminutio pretij fit ex interuallo: secus si incontinenti, quia tunc tantum attenditur ad posterius pretium, siue maius, aut minus id sit, cum incontinenti licitum sit partibus pœnitere: Vnde ipsa tantum soluenda est de secundo pretio: si vero ex interuallo expresse renouatio fiat prioris contractus, ex quo à primo recedunt, & nouus contractus venditionis celebratur, duas gabellas deberi videtur, nisi hæc renouatio incontinenti fiat, quia tunc vnica tantum gabella debebitur, ex pretio reformato, siue maius, vel minus sit priore, quod pro nullo censetur, quasi ex venditione infecta.

5 Diuersum † est dicendum, quoties celebratus est contractus inter partes, & antequam publicetur, combustum est protocollum: partes vero iterum eum reficiunt, ne pereat: si enim de primo registro soluta fuit gabella, non debet iterum solui pro eodem refecto, quia noua refectio nõ dicitur nouus contractus propriè, sed quædam declaratoria primi, *l. manumissiones, ff de iust. & iure.*

6 † Item, quia huiusmodi refectio habet eosdem ... & dicitur in pristinum statum repositio, *ita Firman. de Gabell. 5. p. princip. quæst. 6 num. 10.* idem cum Petro Ancharr. probat Auilés *in cap. 22 Prat. in gloss. Torres num. 16. Bossius in sua practic. tit. vectigal quod soluitur nu. 2. Cassan. in Consuet. Burgund. ad fin. tit. de Gabellis, fol. 387. nu. 5.*

Hoc autem verum intelligo, quoties in refectione nihil aliud agitur, nec immutatur, sed prior contractus & instrumentum, prout antea erat, reficitur, siue reformatur priori forma non mutata, nec pretio alterato. Ceterum, si in hac refectione contractus renouetur, ita vt à priori recessum videatur, & nouus cõtractus celebratus, vel veteri pretio additum vel diminutum, quid fuit, tunc profectò obseruanda erit prior nostra resolutio.

7 Quod si emptor soluat pretium conuentum, † & postea aliquid det, vt traditionem habeat, siquidem soluit iustum pretium valoris rei, non debebitur gabella de hac summa postea data: sed tantum de primo iusto pretio: quia hanc summam vltimam dedisse præsumitur caussa redimendæ litis, & non in fraudem fisci vel gabellarij. Idem si post emptionem dominus rei emit nudam possessionem, quia si vtrumque pretium non excedit valorem rei, de vtroque debetur gabella.

Quod si primum pretium æquabat valorem rei, satis est de illo solui. Reliquum namque videtur caussa redimẽdæ vexationis datum: quarum nihil inde debebitur, nec fiscus seu gabellarius debet quæstum facere de incommodo alterius, prout obseruatur in similibus terminis, nempe quinti, vel laudemij soluendi domino directo feudi ex eius alienatione, Mod. Paris. *in Consuetud. Parisiens. titulo 2. §. 55. gloss. 3. num. 35.* quæ sententia in proposito tenenda videtur, tametsi repugnare videatur generalitas verborum *l. 1. titulo 17 hoc libro 9.* dum statuit *decima totius pretij, quo res fuit vendita soluatur*, quibus verbis motus Lasarte, *de decim. vendition. c. 14. nu. 17.* tenet, quod si emptor fuit læsus, quia vltra dimidium iusti pretij remansit, & vẽditor velit reducere ad æqualitatem contractum, restituendo excessum pretij vltra supremum iustum rigorosum, obtinere debet fiscus integram gabellam, iuxta pretium iustum in primo contractu constitutum: sed hoc esse falsum probat Molina Theologus, *in secundo tomo de iustit. & iure, disputatione 349 colum. 572. ibi arbitror tamen*, vt docuimus *supra quæstione 12. nu. 8*

Nihilominus tamen præfata opinio Mod. Paris. applicata ad nostros terminos gabellæ, procedere in praxi non videtur ex verbis *dicta l. 1.* quia hunc casum verè comprehendunt, in quo vendunt titulo venditionis, & pro pretio id, de quo agimus, consequutus fuit, & per ex-

se retinet: exemplum vero Lassarte, & Mod. Paris. de quo supra, diuersum est a nostro, vtpote in illo emptori restituitur excessus iusti pretij: in nostro verò minimè. Quare data paritate terminorum in nostro casu, nempe, quod venditor fuisset condemnatus a iudice ad restituendum, quod prædicta vexatione extorsit iniustè ab emptore, eidemq. eo restituto procul dubio censerem ex eo gabellam non deberi, prout in terminis læsionis vltra dimidiam te solum Molina *vbi supra*.

SVMMARIA.

1 *Gabella an debeatur ex omni contractu alienationis, an vero ex solo contractu uenditionis? & numeris sequentib. resoluitur numero tertio ex solo contractu uenditionis illam deberi.*
2 *Venditionis appellatio generaliter accipi debet.*
4 *Venditio in dubio potius intelligenda est, quam locatio facta mentione pretij.*
5 *Venditio & emptio quid sit, & num 6.*
6 *L. cum manu sata, §. ultimo, ff de contrahend. empt. intellectus.*
7 *Gabella solum solui debet ex contractu emptionis & uenditionis, & ex contractu permutationis: eodem nu 6 ubi ratio assignatur, nisi in fraudem uectigalis aliàs soluendi alius contractus fingatur, & celebretur, ut in nu. 7.*
8 *Pretij mentione facta, vel uenditionis, in dubio præsumitur esse contractus emptionis, & venditionis, nisi aliud constet ex formalitate, & essentia contractus.*

QVAESTIO XXI.

De quibus contractibus debeatur gabella.

1 QVæro circa intellectum, † & praxim d. *l. 1. titulo 17. hoc lib. 9. noua Collect. Reg.* in illis verbis: *Los vendedores paguen el alcauala de cada diez marauedis vno de todo el precio porque vendieren*: an hoc verbum, *vendieren*, intelligendum sit de larga significatione venditionis (hoc est) ex omni contractu alienationis per quem dominium transfertur, an uero de sola stricta eius significatione nempe, uenditione pretio facta.

2 Et videtur primo † dicendum de larga significatione venditionis esse intelligendam nostram hanc legem Regiam, hoc est, de omni contractu alienationis, ex qua dominium transfertur; Venditionis namque appellatio generaliter accipi debet: *ut in l. sicut, § uenditionis, ff quibus mod. pign. uel hypoth. solu.* vbi gloss. 1. ex eo textu notat, appellatione venditionis, omnem contractum contineri ex quo dominium transfertur, *ut ibi, & in l. statu liberi, in fine, ff. de statu lib. & in l. 1. § eam, ff qua res pign. obl. poss. & in l. in quorum ff de pign. & in l. fin. C de reb. alien. non alien. cum simil.* & late sumpto vocabulo, verbum, *uendere*, intelligitur pro omni specie commutationis, *secundum Bal. in l. 1. ff. de condict. ob caus. cum similibus.*

3 Nihilominus tamen † respondemus, quod cum materia gabellarum sit odiosa, debet hoc verbum, *uendiren*, nostræ legis Regiæ strictè accipi, non vero in amplissimo significato. *secundum Bald. in l. contractus, columna 1 C de fide instrumentor. late Parlador. rerum quotidian. lib. 1 c. 3. §. 2 sub numero 12.* Et in dubio contra gabellam iudicandum est, *ut supra late probauimus*: & quando lex, vel statutum disponit, quod de pretio soluatur gabella, intelligitur disponere, quod soluatur de contractu venditionis, eo quod pretium, & venditio sunt correlatiua, gloss. & Bal. *in l. cum dotem, C de iure dot.* Et quamuis verbum illud conueniat etiam locationi, *l. 1. & 2 ff. locat. cum*
4 *similibus*, † nihilominus in dubio potius venditio intelligenda est, quam locatio, facta mentione pretij, *secundum Ioan. de Platea in l. finali C. de prædijs curial. libro 10.* permaxime, cum in hac materia habeamus præfatam *l. 1. titulo 17. hoc libro nono* expresse loquentem in venditione, ex pretio,

5 At in venditione † est distinctio rei pro pretio, id est, contractus, quo res pro pretio alienatur, & emptio est rei pro pretio contractio, id est, contractus, quo comparatur dominium: aut quasi dominium pro pretio, vt definit Dominic. a Soto, *lib. 6 de iustitia, & iure, quæstione 2. articulo 1.* refert post alios Molina Theologus, *de iustitia & iure, tomo 2. disputatione 326 columna 497 post medium*, vbi *columna seq vers fortasse*, inquit, melius dici posse, quod venditio est contractus, qui consensu perficitur mercis pretio; non verò secundū ipsum de ratione venditionis est, quod res verè alienetur, dominiumq. transferatur; etenim si res vendentis nō sit, licet venditio ualida sit, *vt supra q... late probauimus*. dominium tamen non transfertur, etiam accedente traditione, *vt docuit idem Molina disput. 327*.

6 Est ergo solum de ratione venditionis, † quod quantum est ex se, sit translatiua dominij pro pretio, accedente traditione, esto, aliunde id impediatur, vt colligitur ex *l. cum manu sata, § ultimo. ff de contrahen. empt. ibi, nemo potest videri eam rem uendidisse, de cuius dominio id agitur, ne ad emptorem transeat, sed hoc, aut locatio est, aut aliud genus contractus*, quorum verborum hic est sensus, de ratione venditionis esse, ut dominium eius, quod venditur, quantum est ex vi contractus, transferri intendatur, *teste Molina, disput. 336 col. 4 8*

Iuxta igitur nostri Regio attento, gabella tantum soluenda est de venditione pretio facta propriè sumpta, non verò de alijs contractibus, præterquam ex permutatione, quæ speciali lege, nempe, 2. *eodem titulo 17 lib. 9* nominatim expressa est, ex qua gabella quoque soluenda est, *vt in d. l. 5. cauetur*: Si enim appellatione venditionis omnis contractus alienationis in proposito contineretur, frustra *in d. l. 2. & item in l. 102.* in quaterno gabellarum, exprimeretur item fore in permutatione, cum tamen emptio & venditio, item, & permutatio plus quam cæteri contractus assimilentur. Et in terminis quod statutum de soluenda gabella ex certo pretio de sola uenditione intelligatur, tenet Ferman. *de Gabell. 3 membro 8. part. princip. numero 8. volum 11. tractat diuers Doct. & probat latè Lassarte, de decim. vendit. cap. 1. num 38. cum sequenti.* Et de iure Regio in sola venditione & permutatione, non et alijs contractibus hoc iure vtimur. *secundum Lassar. ibidem, num. 40.* & tenet Molina, *vbi supra colum. 499* quidquid de iure communi male dubitet Pinel. *in rub. de rescind. vend. 1. p. cap. 3. num. 27.* Quare autem magis ex venditione, & permutatione, quam ex reliquis contractibus ius illud gabellæ debeatur, declarat Lassarte, *vbi supra num. 43.* explosa insufficienti ratione Ioan. a Medina, *in suo C de restit. q. 15. vers copulatiue sequitur, in fine*, nempe, quia quando hi duo contractus venditionis scilicet, & permutationis, magis necessarij præ cæteris, & vsu frequentiores sunt, vt inquit gloss. *verbo, contrahitur ff. pro empt.* tanto pluris tributum hoc Regium adaugeretur, & vberius foret, ad succurrendum inopiæ ærarij Regij propter necessitatem bellorum, & temporum.

7 Cæterum quoties ex † non extensione d. verbi, *vendere*, occasio euidens resultaret fraudandi gabellam, & leges gabellarum illusoriæ redderentur, tunc quantumcumque materia, de qua agitur, sit stricta, vel pœnalis, extendenda est, *ut notatur in l. 1. §. fin. ff. de calumniat. l. sed Iulianus, § mutui dationem ff ad Maced. c. si ciuitas, & ibi Dominic. de sententia excommun. lib. 6* & in correctorijs loquitur Corneus *in Auth. ex caussa colum. 5 num. 11 C de lib. præt. vel exhared.* fraudibus enim & malitijs hominum est obuiandum, *l. cum hi, §. si enim his, ff. de transact. l. fin. § si ff de suspect. tut.* nec enim dari debet intellectus adeo proprius & strictus, vt reddat legem illusoriam, & sine effectu, *iuxta late tradita per Felin. in cap. Rudolphus, numero 4 & 5.* Ideoq. in ea specie non extenditur ad amplius significatum, sed ad æquipollentes, & similes, ex quibus idem effectus resultet, qui erit attendendus potius, quam proprietas nominis & vocabuli, prout extēditur in casu *l. 3. § generaliter, ff de itin. actuq. priuato. ibi: ex omnibus caussis, quæ instar vēditionis se habent, & c. & l. apud Celsum, § si quis autem, ibi, item in similibus*, qui vicem

emptorum

emptorum continent, ff. de doli mali & met except. Et in nostris terminis, quod prædicta nostra responsio principalis ita demum procedat, si modo in fraudem vectigalis conuentiones tales non fiant, tenet Parlad. *ubi supra, num. 31.* Sed in alijs casibus, in quibus huiusmodi euidens occasio fraudis cessauerit, sequenda erit natura dispositionis stristæ, & odiosæ, intelligendo legem in casu, in quo propriè loquitur sine extensione ad alium, & iuxta hanc distinctionem est intelligendum uerbum, *vendiere*, nostræ legis, & similium.

8 Similiter † est obseruandum in hac materia, quod etiam si in contractibus quando fit mentio uenditionis, uel pretij, in dubio præsumatur esse contractus emptionis, & uenditionis, ut uerba sonant, argum. text. *in §. pretium. Instit. de empt. & vend. glossa singul in l. eum dotem, & ibi Bald. C. de iure dot. l. fin. C. de præd. curial. lib. 10. Speculat. de empt. & vendit. §. nunc dicendum, vers. sed pone statutum communis*, ut plures allegans concludit bene eam declarans Cartotius *de locato, & cōducto, 2. parte, de malit. prima emptionis, num. 2. cum sequent.* attamen, si ea formalitate, & essentia contractus, constiterit alium esse contractum, quam emptionis, & uenditionis, ueritati quidem erit standum, non uerò nomini imposito, & erroneo, a re dissonanti, iuxta *l. insulam, ff. de præscript verb & in l. vbi ita donatur, ff. de donat. causa mort. l. Lucius, ff. de donat. Bald. in l. 2. ff. commod & in rubrica in fine, C. de iur. emphyt. Imola, & Cardinal. in Clementina 1. §. finali, de reb. Eccles. non alienand. & in capit. vestra, de locat.* diximus supra *quæstione 11. de redhibitoria*, citantes in idem Menoch. *de arbitrar. iudic. libro primo, quæstione 7. numero 33. cum sequent.* & Beccium *consilio 35. in princip. & numeris sequent.* Pes nostrum namque affirmare, uel negare, non mutatur substantia, & ueritas rei, *l. assumptio, ff. ad munici pal.* & quod caret effectu, etiam nomine caret, *l. cum precibus. C. de probation* & uerba debent consonare rebus, *textu in §. est & aliud genus, Institut. de donat.* & seruire debent naturæ contractus, ut adijciuntur, *Bald. in l. 2. commod.* Et in terminis, quod quando uerbum pretium, præcedit uerbum *conduco*, tunc est locatio, non uero uenditio, cū Iasone probat Carrot. *vbi supra, num 9.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex venditione necessaria? & num. seq. resoluitur affirmatiue, num 7 & 16.*
2 *Necessitas a tributis excusare solet, & etiam a gabella, vt in exemplo hic posito sed vide num. 16.*
3 *Alienaus compulsus, non dicitur venire contra prohibitionem de non alienando, vere num. 18.*
4 *Officium non debet esse alicui damnosum, sed vide nu. 19.*
5 *Laudemium domino directo soluere non debent diuidentes inter se rem emphyteoticam ex necessitate, vt socij, & hæredes, vide num. 20. & 21.*
6 *Emptio, & venditio sine consensu voluntario effici non potest.*
8 *Retractus uterque habet locum in datione in solutum, eam voluntaria, quam etiam si fiat ex caussa necessaria.*
9 *Laudemium debetur ex venditione necessaria.*
10 *Gabella debetur ex uictualibus uenditis compulsione iudicis pro necessitate Respublica subleuanda, & numero vndecimo.*
12 *Compulsio iudicis in id directa, vt subditus faciat id, quod iure tenetur dici non potest constringere voluntatem hominis sed potius eum liberare a seruitute appetitus.*
13 *Actus non dicitur voluntarius ad quem quis compelli potest quamuis actu non compellatur.*
14 *Statutū non solū dicitur simplex populi consensus, sed etiam consensus lege vallatus, & munitus.*
15 *Onus soluendi gabellam ab effectu venditionis prouenit, non vero a caussa.*
17 *Casus fortuitus non debet praiudicare damnum passo.*
13 *L. Cæsar, ff. de public & vectig intellectus.*
22 *Duæ res quando fiunt ad finem vnius, ex necessitate, tunc ambæ sunt illa vna.*
23 *Quoties ex duobus actibus posterior est executio prioris, ambo sunt ille prior.*
24 *Diuisio est contractus mixtus participans de distractu, & contractu, & de permut & venditione, & tamen propriam & distinctam habet naturam, & totius contractus dicitur diuisio, & ex eo nulla iura debentur.*
25 *Cum quis iure cogitur rem suam iusto pretio vēdere, detrimentum gabellæ ex illo iusto pretio soluendæ, sibi resarciri debet, ita vt iusto suo pretio, eoque franco rei uendita maneat, & quomodo hoc intelligatur.*
26 *Gabella non debetur ubi Rex auferat alicui rem suam, soluto bono cambio.*

Q V AE S T I O XXII.

An ex venditione necessaria debeatur gabella?

1 QVæso præterea, *an ex † uenditione necessaria debeatur gabella, nempe cum quis non sponte, & uoluntarie, sed ex necessitate uendiderit, ueluti ex aliqua iusta caussa, per Legem, Regem, aut Magistratum coactus, uel compulsus iusto pretio recepto, ut in casibus de quibus per D. Couarru late lib. 3. uariar. resolut. cap 14. per totum, & l. 2. ad finem, titulo 1. parte 2. ubi Gregor. Lopez, & in similibus.*

Et quidem in hac quæstione pars negatiua, scilicet, quod ex huiusmodi venditione gabella non debeatur, sequentibus fundamentis, & authoritatibus astruitur.

2 Primò, quod necessitas † à tributis excusare solet, *l. Cæsar, & l. fin. § si propter necessitatem, ff. de public. & vectigal. vbi Bart. & Doctores, & l. 1. C. de naufrag. libro 11.* vbi Bartol. expresse decidit, quod si propter vim, & tempestatem maris, vel incursum, & timorem hostium, & pyratarum, res, & nauis ad portus venerit, ad quem, nisi ea vrgeret necessitas, non venisset, gabella non debetur, quæ alias si sponte ad eum portum peruenisset, soluenda foret.

3 Secundò, quia † non dicitur contra prohibitionem, de non alienando venire, quia compulsus alienat. *l. Diuus, ff. de petit. hæred.*

4 Tertio, quia † regula iuris est, quod ex his, quæ quis ratione, & necessitate officij fecit, sibi damnum resultare non debet, *l. cum quadam, ff. de administrat tutor. & in l. post legatum, § aduocatum, & in l. tutores, ff. de his quib. vt indign. & in filius, ff. de inoffic. testam.*

5 Quartò, quia ita etiam, qui † propter necessitatem rem emphyteuticam diuiserint inter se veluti socij, & hæredes non tenentur soluere laudemium domino directo, *secundum Guillielm. de Cugn. Bart. Bald. & Paul. de Castro in l. & ideo ff. de condict. furtiu. Ias. in l. fin. numero 47. & 48.* vbi dicit communem, *C. de iure emphyteut. Auendan.* qui bene hoc declarat, distinguens inter voluntariam, & necessariam venditionem, *respons. 13. num. 6.* Et hæc est omnium passim tradita distinctio, *secundum Lassart. de decim. vendit. cap. 219. num. 105.* tradit Tiraquel. alios allegans, *de retrac. titulo 1. gloss. 14. num. 10.* & plures Girondà *de Gabell. 5. parte, in princip. nu. 49.* & Amodeus à Ponte, *quæstione laudemiali 26. in princip.* vbi loquit esse receptam, eamq. bene exemplat, & limitat.

Quintò, quia † venditio sine consensu effici non potest, nec solet, quia solo consensu contrahitur, *l. 1. §. fin ff. de contrahend. emption. lege prima, in versiculo, item emptio, ff. de rerum permutat.* ideoq. nolenti, & inuito impossibile est, quod venditio fiat, *l. inuitum, C. de contrahen. empt.* tria enim requiruntur in venditione, res, pretium, & consensus, vt probat text. *in princip. Institut. de emption. & vendit.*

Ergo, qui inuitus à Lege, vel Magistratu coactus rem suam dat, & pretium accepit, vendere minime intelligitur cum consensus deficiat, sed magis vim pati, quam contrahere dici debet: & dicendum videtur potius, rem illam non vendi, sed ex iusta caussa domino auferri, & damni satisfactionem fieri solutione pretij, & valoris, quod satis

tis differre videtur a venditione, vel permutatione mere voluntaria, ex quibus solum gabella debetur, & soluenda est. Et in terminis nostræ quæstionis, ita probauit, & tenet Ioan. Pariador. *rerum quotid. lib. 1. cap. 32. numero 26.* & voluit Auēdan. *dicto responso numero 6. in versiculo admissa igitur, ad finem. ibi: Quod ex alienatione necessaria non debeatur gabella, nec laudemium*, dicens, sic concludere indicando in Callan. *in Consuetud. Burgund. rubr. 10. §. 9. sub numero 4.* & loquens in gabella tenet Alber. *in 2. parte statut. quæst. 321.* quem refert, & sequitur Amodeus a Ponte, *quæst laudem. 26. in versiculo, ex hac conclusione.*

7 His nihilo † secius non obstantibus, contraria sententia verior est, & tenenda: immo, quod ex prædicta venditione necessaria gabella debeatur, quia re vera venditio est, & nullibi reperitur exempta ab hoc tributo (nisi in diuisione hæreditatis, de qua infra late agemus) ideoq. comprehenditur sub dispositione generali nostræ *leg. 1. titulo 17. hoc libro nono nouæ collect. Reg.*

Sed vt magis omnibus elucescat veritas huius nostræ sententiæ, oportet considerare, trifariam posse quem compelli ad vendendum: Discurramus igitur per singulos modos coactionis, & necessariæ venditionis. *Primus* est, quando compulsio habuit principium voluntarium. *Secundus*, quando compulsio oritur a iustitia ciuili, & naturali legis, quamuis adsit voluntas particularis, nec libera venditoris. *Tertius*, quando compulsio, & necessitas de facto prouenit coactione violenta, aut metu.

Circa primum modum (hoc est,) quando compulsio hæc habuit principium voluntarium venditoris, ex quo sequitur postea compulsio, & necessitas: sciendum est, eam dici causatiuam, seu potius volūtariam, vtpote, quia quis se in ea posuerit sponte: vt cōtingit in omnibus contractibus, qui à principio sunt voluntarij, postea vero efficiuntur necessarij, *l. sicut ab initio, C. de action. & obligation.* probat late ipse etiam Auendan. *dicto responso 13. numero 6. versic. quædam alia:* & in hoc casu, nempe, quando virtute contractus, aut sententiæ contra aliquem latæ, fit executio, & bona venduntur, hæc non dicitur alienatio necessaria, sed coactio ad vendendum, & soluendum creditori, quia processit primum ex mera voluntate debitoris, cuius solutionis iudex est merus executor: & ideo iudice vendente bona ex causa executionis, & mediante licitatione subhastatione illa adiudicante pro satisfactione creditoris, venditio dicitur sua origine voluntaria, quia debitor ipse sua voluntate videtur rem dare, & sic vendere, vt notat Bald. *in cap quoniam frequenter, § fin. numero 9. vt lite non contest.* Et ideo in hac specie factum iudicis censetur factum partis, siquidem ex voluntate præcedente partis, hoc iudex exequitur, alias non facturus, *vt in l. ob caussam, cum similibus, C de euiction* Et quidem est alienare, & sic uēdere, quod facere illud, ex quo sequatur alienatio, *l. codicillis, §. alienatio, & ibi Bart. ff. de leg. 3. l. fin. C. de legit. tut.* Et quod non censeatur necessarium, quod habuit principium voluntarium, tenuit præterea Bald.
8 *consilio 110. Quid importet, libro secundo* † Hinc recte dicet Mod. Parit. *in Consuetud. Parisi. tit. 1 §. 13. glossa numero 40. & 47.* Quod in donatione in solutum: iam voluntaria, quam etiam si fiat ex causa necessaria: immo, si fiat iudicis authoritate per sententiam, & interpositionem decreti, habet locum vterque retractus, quod sequitur, alios allegans, & late id probans iure, & consuetudinibus particularibus quorumdam locorum Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. gl 14 num. 12. cum sequētibus*, reprobans alios plures tenē: es cōtrariū, quos supra retulerat, *nu. 8. rū seq.* & nos quoque de hoc late egimus, *libro 1 pract. quæst. 157.*

9 Ex quibus fit † deberi ex hac venditione, tamquam voluntaria considerata eius origine, & prima radice, laudemium, vt late probat Auendanus *vbi supra d nu. 6. vers. & isto casu, & in vers. cum igitur, & per totum respons. & Anton. Thesaur. decis. Pedem. 139. nu. 1. cum sequentibus*, quidquid contrarium velint Doctores, *in l. & ideo, ff de condict. furtiu. & Ias in l. fin. numer. 47. & 48. C. de iure emphyteut. supra citati*, cū alijs quos refert Tiraq. nu. 14. in loco statim citādo, loquēs in datione in solutū, &c.

Ergo, & gabella procuidubio debebitur, vt probauimus late *infra, quæst. sequenti.*

10 Circa secundum † modum cōpulsionis, & necessariæ venditionis, nempè, quando oritur ex iustitia ciuili & naturali legis, deficiente etiam voluntate particulari & libera venditoris, idem obseruandum erit, nempè, vt ex ea venditione gabella quoque debeatur.

11 Veluti † cum tempore necessitatis, hoc est, cum Respublica annonæ inopia premitur, compellitur habens victualia, vt ea iusto pretio vendat, & in similibus casibus, *vt in l. 1. & ibi communiter DD. C. de Episcopali aud. DD. in cap. 1. de emption & vendit.* optimus text. *in l. 2. ff. de nundin l. 3. titulo 5 partit.* D. Couarru. *lib. 3. variar resolut. capite 14. num. 3.*

Primò, quia sicut obligatio inducta a lege, ratione naturali subnixa, & in bono publico fundata, est licita & iusta caussa, ita etiam est huiusmodi in actib consequutiuis ab ea, prout est gabella *l. si filiusfamil. & ibi Bald. C. ad Macedon.* Non enim vim pati dici potest, qui facit, quod tenetur, quinimmo, illa est vera libertas, & qui aliud facit, contrariando rationi naturali & iustitiæ, dicitur esse veluti seruus proprij appetitus, & iniquitatis, prout sunt bruta animalia ratione carentia. Hinc dici solet a Philosophis, quod homo rationi & iustitiæ assentiens, eximitur a lege, quæ solum contra malos, & iniustos lata est, vt inquit Rebuf. *in proœmio Constit. Regni. glos. 1. num. 52.*

12 Hinc † etiam fit, quod compulsio iudicis in id directa, vt subditus faciat id, quod iure tenetur, dici non possit constringere voluntatem hominis, sed potius eum liberare à seruitute appetitus, vt eleganter dixerit Bald. *in quæstione schismatis, num. 17. in versic. quid sit libertas quæritur. C. si quis aliq. testari prohib.* & paulo inferius, *in vers ho itaque præmisso, numero 26.* inquit, quod licet compulsio in hac specie sit cum compedibus, & vinculis, non dicitur coacta voluntas: facit text. *in l. 5. § 1. ff. de eo, quod met. caus.* exequutio enim iuris nullam habet in se iniuriam, *l. iniuriarum, ff. de iniurijs.* Secundò, quia si ego agnoscens sponte legis iustitiam, absque vlla compulsione, venale facerem meū frumentum, proculdubio tenerer soluere gabellam; Ergo idem dicendum erit, si compulsus authoritate Legis, Regis, vel Magistratus; id faciam: Alias enim maximum esset absurdum eximere a solutione gabellæ resistentem iniustè legi iustæ, & qui absque compulsione noluit ei obedire, esset melioris conditionis obediente. Denique victualia, exceptis alimentis necessarijs pro sustentatione propriæ cuiusque familiæ, cadunt sub nomine mercaturæ, suntq. venalia, non solum habitu, sed etiam destinatione domini in eum finem ea seruantis. Ergo dici non potest coactus id facere, quod consonat fini, & destinationi eiusdem domini.

Præterea, si cōtrarium diceremus, fraudibus locus præberetur, ille enim, qui aliàs essent venditur, consulto affectarent iudicis compulsionem, vt liberarentur a solutione gabellæ, sicq. patrimonium Regium, & dominorum hoc ius vectigalium habentium, nimis defraudaretur, atque diminueretur; At fraudib. præcipue adeo euidentibus est obuiādū. Quinimmò, etiam si lege expressum foret, quod ex venditione tantum voluntaria deberetur gabella, non verò de necessaria, ad euitandas huiusmodi fraudes extensio fieri deberet de vna ad alteram venditionem, iuxta supra adducta *quæstione 21. num. 7.* vbi egimus an leges gabellariæ de venditione loquentes debeant intelligi de venditionibus strictè sumptis, vel etiam large. Quinimmò si aliud diceremus, sola potentia, vel metus compulsionis liberaret a solutione gabellæ, quamuis actu compulsio non
13 adesset: † non enim dicitur actus voluntarius, ad quam quis compelli potest, quamuis actu non compellatur, vt docent Ancharan *consil. 195. Ratione, colum. 1. & Aretin. consil. 24. Quattuor dubia, in secundo dubio*, per text. *in l. nouissime, versiculo quid si compulsus, ff. quod fals. tut. authore ibi. metuens ne cōpelleretur*, vbi Ripa, & Bald. notant text. illum ad hoc, quod idem operatur timor tormentorum, quod ipsa tormenta. Ad idem est text. *in l. apud Labeonem, §. ait Prætor, versiculo, quæstionem, ff. de iniurijs,*

oc

de quo latè agit Anton. Gomez. *in tertio tomo variar. resolut. cap. de tortura reorum, num. 4.* & Roder. Suarez *in sua allegatione 23. in princip.* Itaque non solum compulsio actualis, sed etiam metus ipsius in habitu eximeret venditores a solutione gabellæ, quod esset, immò est absurdum, & falsum. Ergo, &c.

Tertiò, quia etiam si necessitas liberaret a solutione gabellæ, minus dici potest violenta venditio inducta a lege, vel consuetudine, cum enim recepta sit, prout est in vniuersa Republica præfata lex, volũtas implicita, & in genere, facit voluntarium omne quod ex ea processerit, tamquam de voluntate, & communi consensu gentium, *l. 2. ff. de legibus*, vbi lex dicitur sponsio, & promissio populi: & inquit Bald. *in l. si ex cautione, in fine, num. 18. C. de non nu-*
14 *mer. pecun.* † quod statutum non solum dicitur simplex populi consensus, sed etiam consensus lege vallatus, & muniensque quo iustificata venditione, iustificatur etiam gabella eius cõsequutiua, *vt per Bal. in l. filiusfa. C. ad Maced.*

15 Quartò, † quia onus soluendi gabellam ab effectu venditionis prouenit, non vero a causa. Licet enim contractus venditionis sit de eorum numero, qui consensu contrahuntur: obligatio tamen soluendi gabellam, non oritur, nec prouenit saltem mediate ex consensu, hoc est, de forma, sed de formato, id est, de ipsa venditione, & ex lege ipsa, quæ cum sit præceptiua, afficit inuitum, *Bald. in rubrica, num. 1. C. de condict. ex lege.* Debitum itaque gabellæ est effectus necessarius, qui sequitur ex venditione iam formata, velit, nolit venditor: prout est obligatio alendi vxorem propriam, quam ad id virsit compulsus, vel accipera vxorem, quam accipere tenetur, & ad id iure a iudice Ecclesiastico competenti compelli potest, & debet.

Circa tertium modum compulsionis, & necessitatis per coactionem violentam, vel metum, cum voluntas coacta voluntas sit, debebitur etiam gabella ex ea venditione, vt resoluimus *supra quæstione 14. num. 2.*

16 Quare in terminis † hanc nostram sententiam indistinctè probauit (nempe, quod ex venditione necessaria debeatur gabella) *Lassar. de decim. vendit. cap. 19. num. 100.* dicens, quod iuxta eam ex facto respondit, & practicatum fuit, & numeris sequentibus respondet fundamentis contrarijs: nempe, illud quod dicitur, necessitatem a tributis excusare, locũ habere, & procedere in proprijs, & alijs tributis his similibus, de quibus loquuntur prædicta iura: Et de his ad gabellam nostram argui non potest, quæ generalissima est, & omnem validam venditionem a laico factã cõprehendit, nisi in casibus ab eisdem legibus gabellarijs exceptis: At venditio, quæ ex necessitate fit, vera venditio est, *l. 1. in princip. ibi: Et si plures sint socij,* ibi: *necessitatem habere partes suas, quas in seruo possident, vendere,* vbi expresse qui cogitur partem serui sui pro iusto pretio dare, vendere dicitur, nec necessitas facit, quo minus rei datio pro pecunia legis præcepto venditio sit, ac voluntaria fiat, iuxta reg. *l. naturalis, §. & siquidẽ, ff. de præscrip. verbis*, vt latius ratiocinatur Lassarte, *vbi supra, nu. 106.*

17 Similiter non † obstat, *l. Cæsar. ff. de public. & vectigal.* dum communiter allegatur ad hoc, quod casus fortuitus non debet præiudicare damnum passo, ut inquit glossa ibi, *verbo iniuria, Bart. Alberic. & reliqui, Montalu. in l. 8. ad medium gloss. titulo 31. parte 7. Castell. in l. 2. Taur. fol. 19. colum. 1.* † quoniam hoc solum probat illa lex, quod si
18 cotes quæ semel intra permissum locationis tẽpus à portu fuerant extractæ, iterum ad portum aliqua repellantur, naui tempestate delata, & intra prohibitum tempus exeant, non ob id videtur, quidquam contra legem contractus fieri a mercatore, extrahente, non enim illa lex in tẽpestate, & casu necessitatis fundatur: sed in eo, quod illæ cotes iam ab initio effectæ, & extractæ videantur, cum semel è portu nauis a principio proficisceretur nec si denuo propter tempestatem repellantur, iterum extrahi dici possunt contra legem contractus, quæ semel iustè extractæ fuerunt, ut constat ex litera illius text. & latius interpretatur Lassart. *vbi supra, nu. 102. vbi nu. 103. cum sequentibus* bene etiam respondet, *l. fin. §. si propter necessitatem, ff. de public. & vectigalibus.*

Ad tertium ex *d. l. Diuus, ff. de pet. hered.* nempe non dici contra prohibitionem de non alienando venire; qui compulsus alienat. Respondemus, hoc procedere respectu pœnarum, in quas absque voluntate libera non incurritur, quia vbi non est culpa, non est pœna: At hic nos agimus de obligatione, & onere annexis voluntate legis, & non venditoris, contractu venditionis valide celebrato. Vnde cum venditio necessaria sit valida, ex ea prodeunt sui effectus debiti gabellæ, & euictionis, licet pœna incurratur, quæ multum differt à præd. effectibus. Ad aliud fun-
19 damentum contrariæ partis, quod habet † damnum non debere resultare alicui ex his, quæ ratione, & necessitate officij fecit, respondemus, ex hoc nihil inferri necessario ad exemptionem gabellæ, cum etiã si quis ratione officij administratoris venderet, non liberaretur à solutione gabellæ: & ideo bellissimè concludit Modern. Paris. *in Consuetud. Parisiens. titulo 1. § 22. num. 14.* differentiam Bart. & sequacium inter voluntariam, & necessariam venditionẽ non procedere in hac materia, sed in alia, nempe legum sequacium in diuersis terminis, scilicet, vbi agitur de prohibitione vendendi, vel de suspicione fraudis in venditore, non autem vbi agitur, de iure competente, vel competituro tertio ea venditione: quia siue voluntarius, siue necessarius sit venditor, hoc nihil pertinet ad illum tertium; sicque in effectu hanc nostram sententiam tenet, & probat Mod. Paris. *ibidem num. 14* & prius *num. 53.* nempe, quod ex venditione necessaria, prout est illa, quæ authoritate iudicis fit in publica subhastatione, qua res sic vendita adiudicatur plus offerenti, instantibus creditoribus debetur gabella.

20 Ad quartum † de communi opinione Doct. quæ habet quòd de diuisione necessaria, quæ fit inter socios vel hæredes emphyteutis non debetur laudemium, respondemus. Primo procedere in materia laudemij, in qua Authores præcitati loquuntur, & ubi agunt de prohibitione alienationis, & venditionis, de suspitione fraudis in uendente, ut, scilicet, non uideatur fraudem facere, uel prohibitionem incurrere, qui necessario alienat, prout contingit in diuidente rem communem litigiosam, uel emphyteuticam, aut feudalem, ut probat text. *in l. fin. versiculo exceptis, ibi: diuisionis, C. de litig. & in Authen. de litigios. §. 1. ibi: hæredes autem eius:* non verò dictat communis sententia procedit, vbi agitur de iure competenti, vel competituro alicui tertio ex simplici actu venditionis, vt prædiximus ex Mod. Paris. *vbi supra,* quem in proposito huius responsionis refert Lassar. *vbi supra, num. 105.*

21 Secundo respondemus † prædicta communi sententię, quod in ea materia diuisionis emphyteusis communis necessitas non operatur exemptionem gabellę, sed tantum, quod media, (quibus diuisio fit, nempè, permutatio & venditio diuisioni incidens, sine quibus ipsa commode expediri non potest) habeantur pro vnitis, & cohærentibus ipsi diuisioni, vbi incidunt, & cum ea confundantur, veluti re, de qua principaliter agitur, & de per se separatum, & distinctè non censeatur, & considerentur, sed vt accessorium sequi naturam sui principalis, indeque recipiant formam, & denominationem, atque à fine diuisionis, quę fit: finis namque trahit ad se omnia, quę tendunt ad finem, *l. & si nõ sunt, §. peruentamus, ff. de auro & argent. legato*
22 † Sicut in contractu dotis ęstimatio accessoria, quę facit emptionem incidentem ipsi contractui dotis, non est separata ab ipsa dote, sed caput contractus dotis, quod cum ea confunditur, *iuxta gloss. & DD. in l. quoties, C. de iure dot.* ideoq. matrimonio non sequuto, non solum principale, quod est ipsa dos, sed etiam emptio incidens exspirat, *l. in rebus dotalibus. C. de iure dot.* & quando duæ res fiunt ad finem vnius ex necessitate, tunc ambæ sunt illa vna, *l. illud, §. fin. ff. ad legem Aquil. Bald. in l. cum dotem, ad fin. nu. 4. C. de iure dot & l. cum seruus, & ibi Paulus & Imol. ff. de condit. & demon. Affl. in c. 1 §. vectigalib. quæ sint regal. Ias. in l. quo minus, in vltim. notab. nu. 20. ff. de flumin.*
23 † Sic ẽ quoties ex duob. actibus posterior est executio prioris, ambo sunt tãe prior: quia vbi vnũ pp alterũ, vel duo propter vnum, vtrobique vnũ tñ, *vt in d. l. cum seruus.*

nus, *& ibi Paul. & Imol. & post alios Mod. Parif. in Consuetud. Parisiens. tit. 2 §. 55. gloss. 1. num. 110. ad fin.* Necessitas igitur in proposito à solutione gabellæ non liberat, sed operatur confusionem horum mediorum, quæ confusio in caussa est, vt gabella non debeatur, & necessitas incidentiæ horum mediorum est tamquam caussa caussæ & iuxta hoc est intelligenda præfata communis sententia, de qua per Doctores *in d. l. & ideo ff. de condict. furtiu. & in alijs locis supra allegatis*: huiusmodi namque necessitas confundens media venditionis & permutationis operatur, vt ipsa transeant in speciem negotii principalis, nempe diuisionis, ex qua nõ debetur laudemium, vt habet cõmunis sententia, nec gabella, vt infra agemus in quæstione *verum de diuisione hæreditatis debeatur gabella*.

24 Diuisio namque † est contractus mixtus participans de distractu & contractu, & de permutatione, & venditione, & tamen propriam, & distinctam habet naturam, *vt in §. penult. Institut. de offic. iudic. & in §. quædam Instit. de actio.* & hoc nõ obstante, totus cõtractus dicitur diuisio, & consequenter ex eo nulla iura debẽtur, vt probat Mod. Paris. *in Consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 22. num. 74. & 81. in fine.* Et distractus, quia eo tendit, vt dominium distrahatur, & dare vnicuique suam portionem, & per eam non confertur nouum dominium, nec dicitur alienatio, nec noua acquisitio inter cohæredes, sed executio prioris acquisitionis, & dominij, & distributio primarum portionũ in eadem quota ad distrahendam communionem, & fere per censetur res haberi iure successiuo primitiuo, cuius vir tute facta est diuisio, vt probat Mod. Paris. *in Consuet. Parisiens. titulo 2. §. 51. num. 11.* vbi quod hinc dicitur necessaria alienatio, vt ipse dixit *tit. 1. §. 22. quæst. 22.* non tamẽ vis est in hac qualitate, necessaria alienatio, quia quamuis necessaria locum habent illa iura feudalia, de quibus ibi agit, si est nouus acquisitor: sed vis est in hoc, quod per diuisionem sequentem non censetur fieri noua acquisitio respectu domini directi, & horum iurium à priori acquisitione per successionem & hæreditatis aditionem, sed censetur executio & distributio portionum, secundum naturam prioris acquisitionis & secundum caussam illis ab initio implicitam, quo fit, vt res videatur in eodem statu manere, *l. vltima, & ibi late Alexand. & Ias. ff. si ex noxal. causa agatur*, ideoque diuisio habet formam & naturam distinctam mediorum venditionis & permutationis in ea incidentium, vt patet ex toto iure, in quo per diuersis ponuntur titulis tractatibus & actionibus, diuisionis, venditionis, & permutationis: Ideoq. ex diuisione non debetur gabella, quia nihil amplius operatur, quam mediorum confusio: quod licet hæc fieret in alio contractu ex quo deberetur gabella necessitas non facit ad rem, de qua agimus, nempe, vt liberet à solutione gabellæ: & sic remanet sublatum sufficienter, quartum fundamentum partis aduersæ.

Quintum etiam cessat ex responsionibus ad cetera fundamenta contraria assignatis.

25 Obseruandum tamen erit in proposito, quod † cũ quis iure cogitur rem suam iusto pretio vendere, detrimẽtum gabellæ ex illo iusto pretio soluendæ, sibi resarciri debet, ita vt iusto suo pretio, eoq. franco res vendita maneat, vt bene probat *Lasarte de decim. vendition. cap. 19 nu. 108.* que *num seq.* hoc verum intelligit in his rebus, quarum pretium lege aliqua taxatum non sit, aliàs secus, veluti in frumento hordeo, & alijs fructibus: cum enim vltra pretium definitum lege, vllo pacto res hæ vendi non possint, si præter id sibi resarciendum esset damnum gabellæ ad se iure spectans, iam vltra taxam reciperet, quod est prohibitũ: debet igitur vtrumque contineri intra latitudinem pretij taxati à lege, & ita inquit, sæpe in facto consuluisse, & esse practicatum.

26 Superiora plane † procedunt in venditione quantumcumque necessaria & coacta. Ceterum, vbi proprie venditio non esset, sed ablatio rei propriæ, veluti cum Rex sibi aliquid auferret, vassallo soluto bono cambio, vel alius dominus inferior Rege in terra sua, vt in casu *l. 2 titulo 1. partit. 2. in versiculo. E si por auentura*, gabella non debebitur: & ita caute lex illa, negotium hoc non appellat emptionem, & venditionem, sed quasi refectionem, & satisfactionem damni illati, & ablatæ rei, non quia necessitas excuset: sed quia efficit eo casu, vt venditio non sit, vt in terminis probat Lasarte *d. c. 19 numero 107.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex datione in solutum voluntaria, vel etiam necessaria? & numeris sequentibus, resoluitur affirmatiuè, numero 4 cum sequentibus in datione in solutum voluntaria: in necessaria verò vide num. 9. cum sequentibus.*

2 *Datio in solutum non est propria, & vera venditio, sed ficta, & similitudinaria, sed contra num. 6. & 7.*

Retractus iure sanguinis non habet locum pro re patrimoniali in solutum data, sed contra num. 5.

16 *Gabella ex iudicialibus venditionibus prius deducenda est, quam satisfiat creditoribus, etiam priuilegiatis, & numero 17.*

18 *Datio in solutum pro debito partim vero, & partim falso, est nulla, & num. 19. vbi quid tunc de fructibus, sed vide in numeris sequentibus.*

24 *Datio in solutum redditur nulla, quando res ita data longe plus valet, quam debitum, & numeris sequentibus alijs modis ampliatur.*

29 *Gabella debeatur ex datione pecuniarum pro re immobili, quã quis tenebatur alteri dare, vel tradere: & num. seq. vbi distinguitur.*

31 *Liberatio possessoris facta in fauorem ulterius de eo omni, quod sibi debet, non comprehendit id, quod res vendicatione ab eo potest euinci.*

32 *Aestimatio litis in actione reali consistit, & est pretium, in actione verò personali, est interesse.*

33 *Gabella an nõ debeatur ex remissione actionis personalis, quã facit actor pro pecunijs, recedendo à lite.*

34 *Regula iuris, quæ habet, quod qui actionem habet ad rem, ipsam habere videatur, intellectus.*

35 *Actio, & passio non possunt concurrere in eodem subiectu.*

36 *Actio personalis propriè cedi non potest, ipsi contra quem ceditur, quamuis in extraneum cessione transferri possit, si tamen de facto cedatur eidem debitori nihil aliud operatur quam liberationem, non verò transmissionem.*

37 *Traditio creditoris instrumenti debiti vni ex correis debendi in solidum, quid operetur?*

38 *Gabella non debetur ex interesse soluto pro genere mutuo dato ob moram debitoris.*

39 *Gabella an debeatur ex datione in solutum pro pecunijs prius mutuo datis.*

40 *Gabella an debeatur ex promissione decum in mella dari?*

QVAESTIO XXIII.

An ex datione in solutum voluntaria, vel etiam necessaria gabella debeatur?

1 DE datione in † solutum voluntaria, an ex ea gabella debeatur primo agamus: Et de hac gabellam non deberi, facit nostra *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9 Noua Collect. Regia*: ibi namque agit, & loquitur de venditionibus proprijs, veris q. dum præcipit, venditores teneri soluere gabellam de eo, quod vendiderint, non verò de improprijs, & fictis venditionibus, *argumento l. 3 §. hæc verba, cum simil. ff. de ne-*
2 *got. gest. diximus supra.* At † datio in solutum non est propria, & vera venditio; sed ficta, & similitudinaria, *l. prædium, C. de euiction ibi: nam huiusmodi contractus vicem venditionis obtinet: text. in l. elegater, in princ. de pignor. actio. l. fin ff. ex quib. caus. in possess. eatur*, tenent plures Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. gl. 14 nu. 3 & 4.* tenet Montalu. *in l. 13. verbo. Por otra heredad tit. 19 lib. 3. for. Tartl. consi. 11. num. 41. & consil. 190 num. 41 volum. & consil. 82. numero 18. & consil. 102 num. 12. volum. 3. & plures citans consil. 81. num. 32. volum. 2 Rolan a Valle, consil. 64. nu. 6. & consil. 86. nu. 5. lib. 4. Decius consi. 42. nu. 5. & cons. 94. nu. 3.*

num.1 & Panciról.consil 97.num.8.Laurent. de Pinu con
3 *sil.17.num.19.* Ideoq. † pro re patrimoniali in solutum da-
ta, non habet locum retractus iure sanguinis, aliàs com-
petens, iuxta opinionem Specul. & aliorum plurimorum
authorum, quos congessimus *lib.2. practicar. q.157.nu.1.*

Et in terminis, quod ex datione in solutum voluntaria
non debeatur gabella, tenet Ioan. Parlador *lib.1.rer. quo-
tid.c.3.§.2.num.30.* & ante eum Montalu. *in d.l.13.verb.
Per otra heredad, in final. verbis tit.10 lib.3.fori.*

4 Nihilominus tamen † contraria opinio in praxi, & sic
affirmatiua, quod gabella debeatur, & soluenda sit ex da-
tione insolutum voluntaria, proculdubio tenẽda est, cum
non solum ex huiusmodi datione in solutum intendatur
fieri distractus, sed inde quoque voluntate partium fiat, re
ipsa vera venditio, ex iuribus supra allegatis, nempè, *d.l. si
prædium. cum simil. C.de euict.* Aliàs enim mille fraudibus
5 locus fieret, ac † proinde retractus quoque ius locum te-
net in datione in solutum, iuxta veram, & receptam sen-
tentiam, quam latè probat plures allegans Matienc. *in l.
7.gl.7.num 2.cum seqq.tit.11. lib.5. Noua Collect. Reg.* &
nos retulimus, & proculdubio probauimus *vbi supra*, lo-
quentes tam in datione in solutum voluntaria, quam in
necessaria, & probat etiam Mod. Paris. *in Consuet. Pari-
siens.tit.1.§.13 gl.5.ex num.46.cum seq.quæst.* 10. Ea com-
6 munis Doctorum sententia, quæ habet; quod † datio rei in
solutum, pro debito pecuniario non tam est similis vendi-
tioni, quam vera, & propria venditio, cum omnia substan
tialia concurrant, scilicet, consensus, res, & certum pretiũ,
7 *vt notant Bart & Bal. in d.l elegantur, in princip.* Et † ideo
quidquid dicitur de emptione & vẽditione, habere locum
in huiusmodi datione in solutum, notant Cin. Bald. Salic.
& Paul. de Castro, *in l.libera, C.de sentent. & interloc. omn.
iudicum. Imol.consil.8.num.7.* & alij plures, quos ibi ad hoc
citat *num.47.* & communem profitetur Lassar. *de decim.c.
7.num.47. vers. verum:* & respectu laudemij idem probat
cum alijs Peguera *in repet.c.item ne super, num.86. fol.31.*
& Gironda *de Gabel.9.p.in princ. num.3.* & latissimè plu-
res citans Amod. à Ponte, *in q. laudem.27 per tot.* Et in ter
minis nostræ gabellæ hãc opinionem tenet, & probat Ber-
tachin. *in tract. de Gabell.3. membro 8.part.princip. quæst.
4.num 9.volum.tract. diuers. Doct. Decius consil.344. ap-
plaudent rationes in secundo dubio.num.3.* quem refert, &
sequitur Gironda, *de Gabell.5.part.in princip.num.41.cum
sequent.* & probat latissimè Lassar. *de decim. vendit.c.7.*
8 *num.1.& num.47.versic. verum, cum num. sequent.* † vbi
num.48. quod hæc sententia, vltra quod pluribus funda-
mentis fulciri potest, valdè approbata est in hoc Regno,
ex longa praxi, quæ habet, ex datione rei in solutum, pro
alia re debita duplicem decimam deberi, quasi permuta-
tio sit, & locum habeat in ea dispositio *l.2.titulo17.hoc li-
bro nono.* Pro pecuniario verò debito vna decima penda-
tur, quasi ea vera vẽditione, & quod vix est, vt ab hac opi-
nione queat discedere in iudicando; & consulendo.

9 Nunc autem † videamus de datione in solutum necessa
ria, quæ fit authoritate iudicis, veluti in casu Authenticæ,
Hoc nisi debitor, cum simil C. de solut. vel quando, credito-
ri addicuntur, & adiudicantur bona debitoris exequutioni
subiectæ, iuxta stylum *l.fin.tit.21.lib.5. Noua Coll. Reg.* &
notata *in l si finita.§.posteaquam autem.ff. de damno infe-
cto, & l.à Diuo Pio, § si pignora, ff.de re iudic.* Et non debe
ri gabellam in præmissa specie, probat, & tenet Bertach. *vbi
sup.num* 10. & Parlador. etiam *vbi sup. num.29* & cõstat
ex adductis per Tiraquell. *de retractu lignag. §.1. glos. 14.
num.2.& sequent.* & per Amod. de Ponte *d.quæst.27* & te
net Lassar. *de decim vendit. d. cap.7.num.52.* vbi *nu.54.*
inquit, hinc se intelligere ortam fuisse communem praxim,
quæ habet, vt ex adiudicatione rei exequutioni subiectæ in
fauorem creditoris facta, iuxta text. *in d.§.pignora*, decima
non exigatur: & ita censeo tenendum, tametsi Gironda *de
Gabell.5. parte, in princip. sub nu.49.* contrarium in hoc pro
bet hisce temporibus, iure Regio attento, & ante eum iure
communi respectu laudemij cum alijs probat Tiraqu. *vbi
supra, num.14.* nempè, gabellam deberi in præmissa specie,
quod in adiudicatione facta creditori per iudicem exequu-

tionis, venditione iudiciali non facta, minimè procedit,
quia non est venditio, sed adiudicatio pro debito: sed tan-
tum, quãdo in publica subhastatione, virtute sententiæ de
remate, plus offerenti, vel licitanti venditur, *vt infra sta-
tim dicemus.*

Secùs vero erit, si in publica subhastatione alteri extra-
neo, aut etiam ipsi creditori pluris licitanti, res illa exequu-
tioni subiecta venderetur: quia tunc pura, & vera venditio
contrahitur, ac proinde ea ea iudiciali venditione gabella
10 debetur. Quod † enim fit à iudice in hac specie censetur
fieri ab ipso debitore, qui primo debitum sponte contraxit:
11 ideoq. † æquè de euictione tenetur, ac si ipse fecisset, *l.si ob
causam, vbi Bartol. ac alij de euiction. & l.si pignora, 6. de
euiction.* & probat latè, plures citans, Tiraquel. *vbi supra,
num.13.* & respectu laudemij, Amod. *vbi supra*, & in ter-
minis gabellæ, ita tenet Mod. Paris. *in Consuetudin. Pari-
siens.titulo 1.§.22.num.13.ad fin.* & Parlador. *d.cap.3.§.2.
nu.19. Gironda vbi supra, sub num.49.cum sequent. Auen-
dan. latè respons 13 num.4. & 6 in versiculo, sed quando vir
tute contractus; & Lassar. d.c.7.sub n.54.* vbi quod hæc di-
stinctio communi practica recepta est; & eam iure commu
ni probat numeris sequentibus, & iure quoque Regio, nẽ-
pè, *lib.9.titulo 11. libro 5. Nou. Collect. Reg.* quæ erat *lex
70. Taur.* vbi fit mentio gabellæ, ex huiusmodi iudiciali vẽ
ditione soluendæ, *& l.15.tit.8.hoc lib.9.* per locum à spe
ciali, quatenus de rebus venditis ratione Bullæ Cruciatæ
præcipit, gabellam non deberi. & *num.56.* assignat rationẽ
differentiæ in proposito, cur ex adiudicatione bonorum
creditori facta, gabella non debetur, cum tamen ipsa de-
beatur ex subhastatione publica, & in terminis *l. si præ-
dium. C. de euiction. cum simil.* & supradictam opinionem,
tenet etiam Molina Theologus, *de iustitia, & iure 2.tomo,
disputatione 566.colum.1045. in versiculo, illud verò.* non
12 † tamen debetur statim decima, vsque dum capiatur pos-
sessio bonorum, *secundum Azeued. in l.1.num.133. titulo
17. hoc lib.9.*

13 Limitatur Primò hæc † sententia, vt non procedat, quã-
do debitor, in quem facta est executio, soluit debitum in-
tra tres dies postquam subhastatio facta est rerum mobi-
lium, & intra nouem dies rerum immobilium, qui termi-
ni iuxta consuetudinem huius Regni dantur huiusmodi
debitori ad luendum res suas sic per executionem subha-
statas, y rematadas, vt vulgo dicitur, de qua longa consue-
tudine testantur nostrates, quos retuli, & sequutus fui *libro
2. Practicar. quæstion. 161.num.2.* & aliquos postea retulit,
& sequitur Lassar. *d.cap.7 nu.57.* Hac namque in specie,
hoc est, si debitor soluat debitum intra quemlibet dictorũ
terminorum, respectiuè gabella non debetur, vt rectè pro
14 bauit Lassar. *vbi supra*, dum † tamen secundum ipsum
ibi *num.58.* non idem dicatur in casibus, in quibus extra
prædicta tempora superiores iudices decreuerint, soluto
debito creditori per debitorem, restituenda esse sua bona
subhastata ac vendita, quia cum illud fiat ex gratia potius
quam ex iure, vt bene notat Couar. *lib.2.var.resol.cap.11.
num.3.* præiudicari non debet gabellario, cui ius quæsitum
est, legitimo tempore transacto: vtrumque sequitur Azo-
ued. *in d.l.tit.17.num.133.& 134.hoc lib.9.*

15 Quod verum intelligo, nisi † executio pro nulla iudice-
tur, & omnia inde sequuta pro talibus reuocentur, & an-
nullentur, & bona per executionem capta liberè absque in
tribus executionis iubeantur reo restitui cum fructibus, tũc
namque cum ex iure, & iustitia exigente hoc fiat, ex prædi-
cta executione & venditione iudiciali nulla à principio, &
pro tali declarata, nulla decima debebitur, iuxta resoluta
supra quæstio.9.num.1.cum seqq. & gabella exacta prius re
peti poterit à gabellario.

Quod si bona per superiores iubeantur restitui debitori
soluto debito intra quadriennium propter læsionẽ vltra di-
midiã iusti pretij probatã, vel præsumptam, iuxta cõmunẽ
Castellæ stylum & praxim, *vt per Manes. in l.2.nu.31.C. de
rescin. vend. & nos lib.2. Pract. d.q.161.n.3.* rescissa vendi-
tione ex remedio gabella debebitur, vt resoluimus supra,
q.12.nu.3. & in terminis tenet Lassar. *d.n.58.ad fin.* & iuxta
præd. resolutionẽ intelligendus est Molin. Theolog. *vbi su-
pra, co-*

pra.colum.1045.versic.illud vero,ibi:attamen, & c. dicens
generaliter, quod si iuxta præscriptum legis res habeatur
pro redempta, iaddeodaq. debitori sit in euêtu, quod de-
bitum intra certum tempus debitum soluat, non debebitur
tributum illud gabellæ, sed a gabellario est reddendum, si
id iam recepit, nempe, vt in hoc seruemus distinctionem
supra traditam ex Mod. Paris. & alijs, & nostram sublimi-
tationem, de qua supra, ibi: *Quod verum intelligo.*
16 Obseruandum † est præterea in proposito, nempè, in
huiusmodi iudicialibus venditionibus, in quibus locum
fore gabellæ dictum est, prius deducendam esse gabellæ
quantitatem, & ex reliqua pecunia satisfaciendum esse
creditoribus pro qua parte sufficiat: nam patrimonij quan
titas computatur, deducto eo quod explicandarum vendi
tionum caussam in penaciem, præconijs, & gabellis im-
penditur, *l. quantitas, & ibi glos. & Doctores, ff. ad leg. Fal
cid. & l. quod priuilegium, versic. plane, ff. deposit.* aliud ve
ro erit in decima executionis propter text. capitulum *in l.
7. titulo 21. lib. 4. Noua Collectionis Regiæ,* vt vtrumque,
& hoc vltimum contra Auendan. *cap. 17. præter num. 10.
lib. 1.* probat, & tenet Azeuedo, *in l. 10. num. 2. ad finem, ti-
tulo 6. lib. 2. Noua Collectionis Regiæ, & in l. 1. num. 135. ti
tulo 17. hoc lib. 9 Lassar d. cap. 7. num. 59. & Molina Theo-
log. vbi supra d. colum. 2045. versic. pulchram vero hinc q.*
17 Hic gabella verum alle intelligit, & probat Lassar. *vbi
supra,* etiam quantomcumque priuilegiatum, & hypothe-
catum sit debitum illud, pro cuius solutione est facta exe-
cutio, quia adhuc prius est soluenda gabella gabellario,
quã priori creditori sicque satisfiat ex principali debito.
18 Secundò † limitatur præfata principalis sententia, vt
procedat, & intelligatur in datione in solutum facta iusto
19 pretio, & pro vero debito in totum: nam † si pro debito
partim vero, & partim falso, res in solutum data sit, nulla
erit hæc datio in solutum, ac proinde hic contractus non
obtinebit vicem venditionis, *l. si non sortem, §. si centum,
ff. de condict. indeb.* cuius hæc sunt verba: *Si centũ debens,
quasi ducenta deberem, fundum ducentorum solui, compe-
tere repetitionem Marcellus, lib. 20. Digestorum scribit, &
centum manere stipulationem: licet enim placuit rem pro pe
cunia solutam parere liberationem, tametsi ex falsa debiti
quantitate maioris pretij res soluta est, non fit confusio par-
tis rei cum pecunia, nemo enim inuitus compellitur ad com-
munionem.* Constat igitur ex hoc textu, dationem in solu-
tum pro maiori pretio factam, quam reuera deberetur, in
totum nullam fuisse, & ita ibi tradunt in terminis per illũ
text. Bart. *num. 6.* dicens, multum tenendum menti pro
dationibus in solutum, quæ fiunt tota die per iudices, quod
si in aliquo minimo reperiatur in plus facta, vitiatur in to
tum, & sic fructus interim percepti debent restitui, vel cõ-
putari in sortem ad eam extenuandam, *Paul. Castr. ibi, nu.
2. & Alexan. num. etiam 2.* vbi, quod sequuntur commo-
niter DD. *Ias. & Dec. in l. cum amplius, ff. de regul. iur. Bal.
in l. certi condictio, colum. 4. versic. secundo si iudex, num....
ff. si cert. pet. Roman. consil. 54. sub num. 12.* item Dec. *con-
sil. 587. sub num. 5. ad finẽ cum alijs ab ipsis citatis,* qui di-
cunt, totam dationem in solutum vitiari, si appareret mi-
nus deberi, etiam vno aureo, quam esset verum creditum.
Et ratio est: quia si pars tantum reuocaretur, sequeretur
prædicta manere communia inter contrahentes, ipsis inui
tis, quod esse non debet; sequuntur etiam Pancirol. *consil.
142. num. 6.* & Laur. de Pino, *consil. 95. num. 12. & consilio
sexagesimonono, num. 11.* Ergo si in hac specie datio in so-
lutum in totum vitiatur, & est nulla, non debetur gabella.
20 Quod si sequamur † opinionem tenentium, huiusmo-
di dationem in solutum vitiari tantum pro parte, pro qua
non est verum, nec iustum pretium, & pro alia parte vale-
re, idem erit adhuc dicendum respectu gabellæ, vel pro par
te, qua valeat datio in solutum, debeatur gabella, pro par-
te vero, pro qua non valet, non debeatur gabella: hanc au-
tem distinctionem, nempe, vt datio in solutum iudicialis
facta per iudicem excessiue vltra veram crediti quantita-
tem, quod saltem pro non concurrẽti quantitate reuoce-
tur, & fructus percepti huius partis in integrum imputẽtur,
tenet Baptista Mirtiao. *consil. 89. num. 25.* citans Bald. *in
d. l. certi condictio, §. quoniam, colum. 3. ff. si cert. pet.* ad
hoc, quod missio in possessionem facta per iudicem de cre
dito pro parte vero, & pro parte falso, in totum vitiatur,
vel saltem secundum aliam opinionem veriorem, & ma-
gis communem *in d. § si centum*, annullatur tantum pro
parte excessiua, vt alibi etiam voluit Bald. *in l. cum apud,
colum. 2. num. 7. C. de bon. auth. iud. possid.* cum alijs concor
dant, allegatis per Cæsar. Donum Mutilanens. *in suo v-
berrimo consil. incip. Circa processum, num. 36.* cum pluri-
bus sequentibus. Hæc Baptist. Mertian. *vbi supra.* Eam-
dem sententiam etiam sequitur decis. Rotæ Genuens. 13.
21 num. 36. dicens, quod † licet adiudicatio facta per iudicẽ
plus debito in totum vitietur, secus erit in datione in solu
tum facta a parte, quia hæc valet, etiam quod res in solu-
tum data plus valuerit (vt quia erratum fuisset in æstima
tione) ex quo debitor tanti æstimasse videtur rem suam,
vt inquit Paul. de Castro, *in d. §. si centum,* quem refert, &
sequitur ibi Alexand. *num. 3.* idem Castrens. *in l. a Diuo
Pio, § si pignora, ff. de re iudic. & ibi Ias. colum. 2. versic.
2.* Addit Rota Genuens. ibi, quod valeret etiam datio in so
lutum, nullo constituto pretio de tot metretis olei pro par
te debiti, & sic pro dimidia, *iuxta l. nomen filiarum, § par
tiones, ff. de verbor. significationib.* sicut valet, quando sim
pliciter facta est, quia intelligitur pro toto debito, secun-
dum communem, teste Alexand. in *d. § si pignora, num.
24.* tametsi Philip. Dec. *d. consi. 587. nu. 5.* teneat dationem
in solutum ab arbitro factam laudo pro pluribus summis
debitis ei, cui adiudicatio facta fuit, his debitis non expres
sis, esse nullam, tamquam ex abrupto, & sine caussæ cogni
tione factam. Quid tenendum circa hanc diuersitatem o-
pinionum?
22 Et profecto † in puncto iuris verior videtur prima opi
nio in terminis supra positis, per text. *in d. §. si centum,* qui
euitari commodè non potest: immo coniungendo eam
cum decis. Bartoli & Doctorum, habet locum, siue datio
in solutum fiat a parte, siue a iudice, nempè, vt in totum
vitiatur, si in aliquo minimo non sit debitum, *secundum
Ias. ibi, num. 2.* Concordat tamen has opiniones Bald.
*in cap. quoniam frequenter, §. sin autem, in 1. colum. num.
2. vt lite non contestata,* quod text. *in d. §. si centum,* & no-
tabile Doctorum ibidem, hoc est præfata communis opi-
nio procedat, quando erratum est in summa debiti princi
palis, quod erat decentum, & credebatur esse ducento-
rum; Si autem totum debitum esset verum, sed erraretur
in æstimatione rei quæ traditur in solutum, tunc valeat
pro rata concurrentis debiti, & reliquum repetitur; & in
hac specie procedat secunda opinio Pauli de Castro, *vbi
supra,* licet adhuc ratio assignata *in d. §. si centum,* quam su
pra retulimus, fortiter refragetur in vtroque casu.
23 Nihilominus tamen † in praxi pro resolutione huius
articuli, ita distinguendum est, vt prima opinio procedat
quando datio in solutum fit a iudice, pro debito partim
vero, & partim falso; tunc enim nulla est in totum: secus
vero erit, quando datio in solutum fit a parte, & non fuit
erratum in summa debiti: tunc enim valebit datio hæc,
esto, quod res data in solutum valeat plus, ex quo debitor
videtur tanti æstimasse rem suam, & ideo non debet re-
scindi, vt tenet Paulus de Castro *in d. § si pignora, & ibi
Alexand. num. 26. Bartol. & Iason in d. versiculo secun-
do, supra citati,* quos sequitur Paul. Paris. *consil. 81. num.
36. 37. & 38. volum. 2.* Et sic quamuis debitor sit dece-
ptus in hoc casu, debebitur gabella, sed in priori specie hu
ius distinctionis, cum in totum datio in solutum vitietur,
ipsa non debebitur, & præterea, quia quando bona addi
cuntur a iudice creditori pro suo debito, etiam gabella nõ
debetur, *vt supra resoluimus, nu. 9.*
24 Similiter, & † datio in solutum redditur nulla, quan-
do res ita data, longè plus valet, quam sit summa, & quã
titas pro qua in solutum data fuit, *secundum Paris. d. con-
sil. 81. nu. 24. volum. 2.* in narme si pretium excedat me
dietatem eius quantitatis, pro qua fuit in solutum data,
25 *vt ibidem, num. 25.* & † præcipuè si datio in solutum fuit
facta simpliciter, & non statuto, nec limitato pretio certo,
vt ibid. nu. 26. quo casu saluatur, & procedit opinio Decij
d. con-

26 *d. consil. 487, numero quinto, supra relata.* Idem, † si posses-
sio fuit assignata loco pignoris, & hypothecæ, & non in so-
lutum data, *vt per Paris. vbi supra, num. 26.* Quinimmò
27 † in datione in solutum ex coniecturis iudicatur, an sit pi-
gnus, vel venditio, vt inquit Socin. *consil. 94 colum. 3. &
4. volum. 1.* quem refert, & sequitur Paul. Paris. *consilio*
28 *quinquagesimoquarto. num. 81. volum. 1.* † addens, quod
etiam datio in solutum iudicatur fœneratitia, & simulata,
ex coniecturis, potissime quando concurrunt illa tria, pa-
ctum de retrouendendo, pretium iniustum, & quod con-
trahens huiusmodi solitus sit fœnerari. In his ergo casibus
cum datio in solutum non fit venditio, vel iudicatur fœne-
ratitia & simulata, ex ea non debebitur gabella.
29 Sed quid erit dicendum, † *quando quis tenetur ad dan-
dum, & tradendum alteri rem aliquam immobilem, & lo-
co eius daret pecunias, vt a prædicta obligatione rem dan-
di liberetur, an tunc debeatur gabella?* Et videtur non de-
beri, quia potius fit distractus, ex quo non debetur gabel-
la, quam contractus. Igitur, &c.
Nihilominus tamen in hac specie distinguendum esse
censeo in actione reali, & personali cesse, & sic constituo
duos casus.
30 Primus est in actione † reali cesse, nempe, vt si quidem
rem, quam ego possideo, rei vendicatione a me petatur, &
sic actione reali, & pecunijs a me traditis mihi ceditur ea-
dem res, & fit titulus eius, vel si non res ipsa, saltem actio
realis, & is alteri competens mihi ceditur, tunc quidem
erit idem, quod venditio, ac proinde gabella debebitur,
quia cedens recipit a me pretium respectu dominij eiusdé
rei cessæ, vel iuris ipsius cedentis, *l. eius rei, 47. de rei ven-
dic. Eius rei* (inquit Paulus Iurisconsultus) *quæ per in rem
actionem petita tanti æstimata est, quantum in litem actor
iurauerit, dominium statim ad possessorem pertinet, transe-
gisse enim cum eo, & decidisse videor eo pretio quod ipse cõ-
stituit.* Neque obstat, quod de transactione non debetur
gabella, sed tantum de venditione & permutatione, *iuxta
leges huius Regni*, quia respondemus, quod quando ex
transactione fit cessio rei petitæ per rei vendicationem, vel
ceditur ipse actio realis, aut ius reale in rem competens,
tunc virtualiter adest ibi emptio & venditio, ac proinde
ex ea debetur gabella, *vt infra latius probabimus, & dice-
mus in quæstione de transactione.* Sicq. cessat ratio in con-
trarium supra adducta, nempè, quod in quæstione præ-
missa potius fiat distractus quam cõtractus: fit enim vtrú-
que, nec solum agitur de liberatione rei conuentæ a lite
mota, sed etiam de cessione ipsius, vel iuris realis actoris
pretio conuenta. Præterea, illa quo aliquid petitur actio-
ne reali, non dicitur debitor, sed rei petitæ possessor, *vt per
Angel. Aretin. in §. 1. num. 11. & Instit. de action. & Ca-
pol. in l. creditoris, oppos. 1. ff. de verbor significationib. Ale-*
31 *xan. in l. 1. num. 50. ff. si cert. pet.* Vnde † est, vt liberatio a
testatore facta in fauorem alterius, de omni eo, quod sibi
debet, non comprehenditur, nec includitur illud quod ille
debitor possidet, & ob eo potest rei vendicatione repeti:
quia hic talis dici non potest propriè debitor, sed deten-
tor & possessor, *l. Aurel. §. Mania, ff. de liberat. leg. l. Offi-
dius, ff. de legat. 3.*
32 Cui accedit, quod † æstimatio litis in actione reali con-
stituit, & est pretium: in actione verò personali est interes-
se, vt inquit Bald. *in l. item si fundi, quæst. 5. colum. 3. ff. de
vsufructu.*
Ceterum, si actor actione reali nihil cessit, nec titulum
possessori præbuit, aut loco sui posuit, sed solum a lite de-
cessit, obligauitq. se ad non petendum: erit tantú simplex
transactio, ex qua non debebitur gabella, *vt dicemus latè
infra, in quæstione de transactione.*
33 Secundus casus † principalis est in actione personali, nẽ-
pè, quando possessor rei est dominus ipsius rei, non verò
actor, qui tantum eam petit a possessore actione personali,
& vt a possessore, qui forte actione prædicta personali, te-
nebatur actori eam rem tradere, seu dare, & vt ab ea lite,
& actione personali liberaretur, transactione inita inter
partes, actori dedit pecunias: & in hac specie gabellam nõ
deberi constat: quia non est datio in solutum: in ea nam-
que rem dans, est ipsius rei dominus, vel vt talis eam tra-
dit, & non domino tradit, & in eum transfert dominium,
vel vsucapiendi conditionem; & præterea dans rem in so-
lutum, tenetur de euictione, atque pretium recipit pro ea-
dem re, hoc est, quod ipse debebat, vel liberationem eius,
non verò interesse, nihil itaque in datione in solutum ad
venditionem desideratur de substantialibus, aut naturali-
bus ipsius contractus; at nostro casu actor nihil facit ex su-
prædictis, quinimmò, licet antea res fuerit mea, si eam in
alium transtuli, amplius non dicitur mea, quamuis postea
ille mihi eam debeat actione personali, *l. Quintus Mutius,
§. argento, & ibi glossa, & l. scribit, in principio, ff. de auro,
& argento leg.* & ideo non possum eam habenti dare, nec
tradere, nec transferre dominium, quod non habeo, nec
causam præscribendi eidem concedere, quia ipsemet debi-
tor eam possidet, dominiusq. eius est: hic itaque cõtractus,
non mutat dominium rei, quia dominus remanet cum ea,
nec valet vt venditio, quia rei propriæ emptio non consi-
stit, *l. si debitor rei ff. de contrahend. empt. l. debitor, ff. de
pignor. actione.* Vnde ex eo cõtractu creditur ad euictio-
nem non obligatur, sed tantum, quod actio personalis ve-
ra sit, ad hoc, vt datum pro ea, indebitum non dicatur, ac
proinde repeti non possit condictione indebiti: Datur igi-
tur pecunia ratione actionis personalis, quam actor ad rẽ
habet. Creditor ergo nihil dat ex sua parte, sed facit, hoc
est, præstat liberationem, & dissolutionem, & distractio-
nem actionis personalis, quam habebat, quia liberatio est
factum, non vero datio, *vt in § sed, & tale. Institut. de le-
gat.* qui enim liberat, remittit, non verò dat, *l. Iulianus, la
prima, ff. de condit. & demonstr.*
34 Nec supradictis † obstat Regula iuris, quę habet, quod
qui habet actionem ad rem, ipsam habere uidetur; hoc
enim impropriè procedit, & per fictionem ad alios effe-
ctus: Vere namque multo minus est habere actionem ad
rem, quam rem ipsam, *l. minus, ff. de regul. iur.* nimirumq.
æstimatur actio, quam res ipsa, *vt per Doctores, in l. per
diuersas, C. mandati, latè per Tiraquel de retractu conuent.
§. 2. glossa vnica, num. 48.* At in materia gabellarũ, de qua
agimus, quæ est stricta, & odiosa proprietas, contractus
venditionis extendendus est, *vt sapè iam diximus*: Ergo
ex liberatione actionis personalis ad rem, gabella non de-
betur; Et quamuis prædicta liberatio, & extinctio actio-
nis personalis facta debitori, impropriè dicatur aliquando
35 cessio: non enim † actio, & passio possunt concurrere in
eodẽ subiecto, *vt notatur in l. si vxor tua, C. de bon. author.
iud possid. Mod. Paris. in Consuetud. Paris. titulo 1. §. 13. sub*
36 *numero quinquagesimo sexto*, ac † proinde actio perso-
nalis propriè cedi non possit ipsi, contra quem ceditur,
quamuis in extraneum cessione transferri posset: attamen
si de facto cedatur eidem debitori, contra quem competit,
nihil aliud operatur, quam liberationem, non vero trans-
missionem, *secundum Bald. in l. 1. quæstione 11. num. 22. C.
de action. & obligat. per text. in l. si sponsalibus, in fine, ff.
de iure dot. & ibi glossa.* quia debitor in seipsum non ha-
37 bet actionem. Hinc † est, vt traditio creditoris instrumen-
ti debiti vni ex correis debendi in solidum facta, operetur
contra alterum correum cessione, & respectu illius, cui fit
traditio liberatione, secundum Alexand. *in l. Labeo. nu-
mero decimo, post Bartol. ibi, numero quinto, ff. de pact.* &
iuxta supradictam distinctioné debet intelligi, quod sim-
pliciter, & indistinctè dixit Pallador. *rerum quotid. libro
primo, capite 3. §. 2. nu. 31.* nempe, ex litis æstimatione, si-
cut nec ex transactione vectigal non deberi.
38 Similiter obseruandum erit, quod † si genere mu-
tuo dato, non illud, sed æstimatio reddatur, propter mo-
ram debitoris, iuxta materiam *l. vinum. ff. si cert. pet. & l.
8. titulo 1. parte 5.* nõ debebitur in hac specie gabella, quia
ea æstimatio non ex mutuo consensu debitoris & credito-
ris, sed ex natura contractus mutui proficiscitur, & solui-
tur: nisi fraus aliqua occultandæ venditionis eo mutui co-
lore, ex aliquibus coniecturis detegatur, quia tũc id, quod
vere actum erit obseruabitur, ex *l. 11. tit. 17. hoc libro nono.*
& in terminis probat Laslat. *de decim. vendit. c. 11. nu 6.*
39 Illud autem dubitari contingit † in proposito, *an ex da-
tione*

tione in solutum pro pecunijs prius mutuo receptis, debeatur gabella? Ratio dubitandi est, ex doctrina Bartoli *in l. 2. in principio, numero 3. ff. si cert. pet.* quæ habet: *quod si ab initio mutuam pecuniam, & postea pro illa pecunia soluatur mihi species quædam de mea voluntate, nihilominus fuisset mutuum*, sequitur, alios allegans, Purpurat. *ibi, numero decimooctauo*. Sed ex contractu mutui non debetur gabella, sed tantum ex contractu venditionis, & permutationis, *vt in l. 1. & 2. titulo 17. hoc libro 9.* Ergo, &c.

Nihilominus tamen in specie præmissa contrarium probo ex supra resolutis in hac quæstione in datione in solutum voluntaria, vbi quo modo hoc sit intelligendum declarauimus. Neque obstat doctrina Bartol. supra in contrarium adducta, quia fatemur, eam veram esse: sed procedere respectu prioris contractus mutui, cuius natura non mutatur per dationem in solutum subsequentem, & sic per distractum. Et ita debemus dicere, quod iuxta doctrinam Bartol. sit mutuum inspecto tempore præterito: quicumque namque actus superueniens non potest facere, quod mutuum non dicatur, quod semel causatum est, *l. 1. §. si vir, ff. de acquiren. possess.* sed post solutionem mutui, obligatio finitur, *vt in princip. Instit. Quibus mod. tollitur obligatio.* & ideo cum iudicio Bartol. inquit, mutuum fuisse; ita declarat eius conclusionem Purpurat. *vbi supra*, sed quamuis prior contractus non alteretur, non ideo tamen desinit nasci atque oriri ex prædicta datione in solutum nouus contractus, quando solutio fit in aliare, quam debite, quæ nec solui debebat, nec recipi in illa specie, absque noua partium conuentione, tunc enim hæc solutio non est simplex distractus, sed ex ea nouus contractus celebratur, vt tenet Bald. *in l. 3. §. contrarium, ff. de contrar. iudic. tutel.* qui nouus contractus vicem venditionis obtinet, *vt in l. si prædium, C. de euict. cum similib.* ex qua iustè gabella debetur, *vt supra probauimus*.

40. Sed quid erit dicendum † de promissione decem in mele dari, vt in specie *l. si quis ita stipulatus, 57. ff. de solut.* si semel soluatur ante quam decem petita fuerint, an in hac specie aliud pro alio solutum sit, ac proinde decima debeatur? agit latissime Lallart. *de decim. vend. cap. 7. num. 3.* cum pluribus sequentibus, & distinguit duos casus.

Primus est, quando hæc stipulatio interposita est, nouandæ alterius obligationis caussa, veluti, si cum mihi deberes decem in pecunia, sic stipulatus sum à te nouandi animo, vt pro ea pecunia decem cados mellis mihi dares, & tunc gabelle non debetur, sequitur Molina Theolog. *in 2. tomo. de iustitia, & iure, disputat. 559. colum.* 1998.

Secundus casus est, quando stipulatio prædicta ex caussa donationis, & sic lucratiua contrahitur, nec ab alia primæua obligatione pendet: in quo latè philosophatur Lallart. plures casus distinguens circa intellectum *d. l. si quis ita stipulatus*, & tandem circa quæstionem gabellæ an debeatur in hoc secundo casu, confusè nimis procedit præter morem, nec aperit quæstionem: Ego verò censeo, in hoc secundo casu gabellam quoque non deberi, cum ex donatione ipsa non debeatur, & soluitur quod promissum fuerá principio.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex constituto, quando me constitui debitorem ad soluendum Petro in frumento certam quantitatem pecuniarum, quam ei debebat Ioannes? & numeris sequentibus.*

2 *Gabella non debetur in præmissa specie, quando prædictum constitutum fuit factum contra voluntatem, & prohibitionem debitoris, vel aliàs, quando non competit constituenti actio, vel recursus ad repetendum a debitore, quod pro ipso soluerit.*

3 *Gabella an debeatur in præmissa specie, quando soluens est habiturus regressum contra debitorem?*

Q V AE S T I O XXIV.

An ex constituto debeatur gabella?

1 QVæro: *Ego me † constitui debitorem ad soluendum Petro in frumento certam quantitatem pecuniarum, quā ei debebat Ioannes, an debeatur gabella ex hoc constituto, & solutione eius virtute facta?* Licet enim respectu meæ obligationis, & solutionis non resultet vlla datio in solutum, quia eamdem rem à me promissam solui, ac non aliam, atque ideo videbatur gabellam non deberi: nihilominus respectu pecuniarum a Ioanne Petro debitarum adest datio in solutum, quia loco pecuniarum soluitur frumentum, ex quo venditio contrahi videtur.

2 Quare pro decisione † huius quæstionis distinguendos esse censeo duos casus. Primus est, quando ego me constitui debitorem pro Ioanne contra ipsius voluntatem & prohibitionem, vel aliàs, ita, vt mihi non competeret actio, vel recursus contra ipsum ad exigendum ab eo, quod soluerim, vt in casu *l. si pro te, ff. mandat. & in l. finali, C. de negot. gest.* & tunc nulla gabella debetur: quia Ioannes primus debitor noluit celebrari hoc constitutum soluendi triticum, & ita non fuit venditor, nec etiam constituens aliquid vendidit, nec vllum pretium tritici recepit, sed potius voluit Ioannem gratuito liberare à sua obligatione, & sic eidem donare, quam triticum suum vendere.

3 Secundus casus est, quando † ego me constitui debitorem pro Ioanne in prædicta specie, habiturus sum regressum contra ipsum, quia non adfuit eius contradictio, vel si contradixit, sero id fecit, nempè, post constitutum, & non ante; ita quod nihil operata sit huiusmodi contradictio, *vt in l. vtrum, ff. de const. pec.* & in hac specie habeo vnū ex duobus remedijs contra Ioannem, vel actione mandati, si coram eo, vel eius mandato, vel negotiorū gestorum, si eo inscio, & ignorante me constitui debitorem pro eo, & solui iuxta *d. l. vtrum*: quo fit, vt in priori specie, nempè, cum competit mihi actio mandati aduersus Ioannem, debeatur gabella, & sit soluenda ab eodem Ioanne, non vero a me, quia ipse huiusmodi dationem in solutum facere videtur: non vero ego, cum tamquam ipsius procurator, fideiussor, vel mandatarius, eius nomine, scientia, & conscientia, id fecerim, *l. mandato, ff. mandati, & l. qui patitur, ff. eodem titulo, & l. si fideiussor, C. eodem titulo*, & ideo competit mihi actio contra ipsum ad aliud triticum recuperandum, potius quam pecunias.

In altera vero specie, quando ex venditione frumenti, mihi non competit actio mandati, sed negociorum gestorum, quia in absentia Ioannis, & absque eius scientia, & consensu me pro debitore constitui Petro ad soluendum, pro pecunijs ei a Ioanne debitis, *vt in d. l. vtrum, ff. de constitut. pecun.* & tūc si Ioannes ratum habuit constitutum, & solutio, vt præmittitur fuit facta in frumento, ipse Ioannes debebit gabellam, quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, vt in regula iuris: quod si Ioannes constitutum, vel solutionem non ratificauit, gabella debetur, & ergo eam soluam, non vero Ioannes, nec ipse tenebitur mihi soluere triticum, sed pecunias a se principio debitas, quia illud soluere non mandauit, nec constituto pro se facto consensit, nec illud postea ratum habuit, vnde ego a Ioanne id consequar actione negociorum gestorum, quod in sui vtilitatem feci, id est solutionem pecuniarum in pecunijs, non vero, quod ipsius vtilitati non cessit, nempè, dare frumentum in solutum cum nouo onere soluendi gabellam absque eius mandato.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex æstimatione, quæ fecit emptionem? & numeris sequentibus, præcipuè, numero 8. cum sequentibus.*

2 *Aestimatio iure facta in dubio facit emptionem? & nu. 13. limitatur numeris sequentibus.*

3 *Aestimatio habetur pro pecunia numerata.*

4 *Permutatio rei æstimatæ facit emptionem.*

7 *Maritus soluto matrimonio, vel eius hæres habet electionem reddendi fundum in dotem datum æstimatum ea æstimatione, quæ emptionem facit, vel præd. æstimationem quod maluerit, sed contra, nu. 24.*

11 *Aestimatio rerum dotalium quando faciat emptionem, & numeris sequentibus.*

13 *L. 16. titulo 11. parte 4. intellectus, quæ nō permittit læsionem etiam intra dimidium in æstimatione dotium.*

14 *Aestimatio non facit emptionem, quando res æstimata sic datur, vt non æstimetur, sed res ipsa reddi debeat, vt in exemplo hic posito.*

15 *Aestimatio non facit emptionem, quando res simpliciter æstimata traditur super negocio, quod venditioni repugnat.*

16 *Gabella non debetur, quando res æstimata vendenda traditur, sed de venditione ipsa respectu pretij quo venierit, vt in num. 17.*

18 *Gabella an debeatur in specie l. si pro mutua. C. si cert. pet. & eam similib. & num. 19.*

20 *Laudemium debeatur ex emphyteusi æstimata data in dotem: & numeris seqq. præcipuè nu. 26.*

21 *L. quoties, C. de iure dot. intellectus, & nu. 22.*

23 *Aestimatio tacitè facta in dotibus statim facit emptionem, non expectato, vtrum maritus eligat restituere soluto matrimonio.*

24 *L. in rebus, C. de iure dot. intellectus.*

Q V AE S T I O XXV.

An respectu gabellæ æstimatio faciat emptionem.

1 QVæstio etiam in hac materia: *An † æstimatio faciat emptionem, ita vt ex ea debeatur gabella?* Et debere
2 videtur, quia † æstimatio iure facta in dubio facit emptionem, *l. ex conuentione, C. de pact. l. quoties, C. de iure dot. l. 16. tit. 11. parte 4. l. 1. §. æstimatarum, & § æstimatas, C. de rei vxor. act. & l. 3. & ibi Bartol. ff. locat. & l. plerumque, §. si ante, ff. de iure dot.* vbi dicitur, quod est vera traditio, Tiraquell. plures referens *de retractu lignag. §. 1. glos. 14. num. 20. cum sequentibus,* est communis *secundum D. Couar. in Pract. Quæst. cap. 28. numero 1.* & per totum cap. agit late de hac materia, [illegible] *consil. 7. numero 19.* cum pluribus sequentibus, Lassart. *de decim. vendit. c. 11. num. 1.*

Aestimatio † enim habetur pro pecunia numerata, *vt in*
3 *l. si pro mutua, verbo æstimatis C. si cert. pet. Greg. Lopez in l. 1. in verbo, Tal vuestra cosa, tit. 6. par. 5.*

Quæ adeo † procedunt, vt etiam permutatio rei æsti-
4 matæ faciat emptionem, *vt tradunt DD. in l. 1. per glos. ibi, verbo taxata, C. de rerum permut.* & in terminis statuti præcipientis, vt de contractu emptionis soluatur gabella, hoc probat, & tenet Paul. de Castr. *in l. 1. numero 10. ff. de rerum permut.* vbi loquitur, quando permuto rem meam cum alia, quam tu exposueras venalem pro certo pretio, & tibi tradidi rem meam æstimatam: tunc namque esset contractus emptionis, nam videor emisse rem tuam pro decem, & pro illius decem dedisse rem meam insolutum, & Paulum sequitur Decius *consil. 160. In causa monasterij, colum. 1. numero 3.* Ludouic. Bologn. *consil. 21. Stante statuto, & iterum consil. 25. In amplissimo,* vbi id dicit singulare, & vtrobique addit, statutum loquens de contractu rei venditæ, habere locum in tali contractu, sequitur, & probat alios referens, Tiraquel. *vbi supra, num. 19. & 21. Atiat Pinel. in rubr. de rescind. vendit. 2. par. cap. 3. num. 23.* tametsi in hac eadem specie contrarium velit Mol. Paris. *in Consuet. Paris. tit. 2. §. 55. glos. 1. num. 106.* sed in his Regnis cum ex permutatione debeatur duplex gabella, nullum dubium habeat hæc, de qua agimus ampliatio, attenta *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9. Noua Collect. Reg.*

5 Fit igitur † ex supradictis, vt si rem meam tibi dedero æstimatam certo quodam pretio, licet venditionis non fiat mentio, erit nihilominus emptio & venditio, ex eoque contractu gabella debebitur. quod in terminis laudemij probauit Specul. *in tit. de locat. vers. nunc aliqua, ibi 109. & 110. in quæstione illa famigerata rei emphyteuticæ in do-*
6 *tem datæ æstimatæ* quia † venditio intelligitur, quod omnes fere vbique sequuntur cum hac sublimitatione, quod sit æstimatio talis, quæ faciat emptionem: aliàs secus, *secundum Moder. Paris. in Consuet. Paris. tit. 2. §. 56. num. 40. & Pegner. in repet. cap. item ne super, nu. 81. fol. 30. & sequuntur alij relati per Tiraq. de retractu lignag. tit. 1. §. 1. gl. 14. num. 108. vbi nu. 109.* eam appellat receptam, & videtur communior Bertrando *cons. 180. Duo sunt, vol. 1.* est q. communis distinctio, vt si res emphyteutica detur æstimata in dotem, ea æstimatione, quæ facit emptionem, debetur laudemium, si verò inæstimata, non debeatur, *secundum Amod. à ponte, in quæstione laudemiali, § 29. per totam.*

Moder. tamen Paris. *vbi supra, & numeris sequentibus* inquit DD. in hoc valde aberrasse ad pauca aspicientes, & disparata permiscentes, quia Speculator non loquitur in quauis datione in dotem, sed quando ipsamet mulier, quæ suæ potestatis est, dat sponso suo pro dote sua, & satis benè loquitur, nisi quod nimis indistinctè, non adver-
7 tendo ad pratum, quia † quod vulgò dicunt, rem in dotem datam æstimatam etiam tali æstimatione, quæ venditionem faciat, censeri venditam, non absolutè verum est, nec quo ad omnes, *l. quoties, ff. de iure dot.* sed tunc demum si contingat maritum, vel eius hæredem soluto matrimonio malle d. æstimationem, & non fundum restituere: secus si malit ipsum fundum restituere, prout potest, & electionem habet per *l. plerumque, in fine, ff. de iure dot.* quia tunc numquam censetur venditus fuisse, sed in dominio mulieris remansisse, *l. si constante, §. si maritus, in fi. ff. soluto matrim. l. in rebus, C. de iure dot.* late Ioan. Igneus *in l. 1. §. si vir, aut vxor, ff. ad Sillan.* Non ergo debebuntur laudemia, nisi in fine post solutum matrimonium, consummata venditione per electionem pretij: Hactenus Moder. Paris. resoluens, quod interim, nec venditio, nec alienatio absolute procedit.

Quinimo contra communem superiorem sententiam indistinctè in vtroque, nempe casu, non deberi laudemium, ea solum ratione, quod sit alienatio necessaria, tenet Ias. *in l. finali, quæst. 9. numero 49. C. de iure emphyteut.* & Bertrand. *vbi supra,* Aimon. Crauet. *consilio 215.* eam imitans, & declarans ex mente Ias. *vt per Amod. vbi supra, & Iasonem alij sequuntur, quos refert* Tiraquel. *vbi supra, num. 109.*

8 Quid † tenendum in quæstione principali, nec non in illa de emphyteusi data in dotem?

Ego in illa, nempe, ex re, vel pecunia æstimata, alicui data pro tot pecunijs soluendis ipsi domino rei (extra caussam dotis, & diuisionis hæreditatis, in quibus iure nostro Regio non debetur gabella, vt in discursu huius tractatus late dicemus) regulariter teneo ex hoc contractu deberi, & soluendam esse gabellam per iura supra allegata expresse; & in individuo probantia, æstimationem esse venditionem, de qua loquitur, & præcipit, quod soluatur gabella, *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9. Nou. Collect. Reg.* Idem in permutatione specierum, quæ æstimatæ traduntur: duplex enim tūc gabella debetur iuxta *l. 2. eiusdem tit.* Cum enim res sic æstimata datur, non vt res, sed æstimatio ipsa necessario reddatur, aperta est emptio, & venditio, vt est omnium Doctorum sententia, & communis resolutio, præcipuè Bartol. *in l. sicut certo. §. nunc videndum, numero 4. ff. commod.* ac proinde gabella debetur, vt patet, & in terminis tenet Lassart. *de decim. vendit. dicto cap. 11. numero 2. & 6.*

Dixi

9 Dixi regulariter, vt † excipiam casus, in quibus æstima
tio non facit emptionem, quos congerit, & declarat latè
D. Couar. *in Pract. Quæst. cap. 28. per totum, & nos vbi su-
pra*, quia in his perinde est, ac si tradita res esset inæstima-
ta, quo ad solutionem laudemij, vt tenet Amod *in d. quæst.
laudem. 59. ad fin.* Ergo, & quæ ad solutionem gabellæ, per
10 supradicta, vt † inde obseruemus æstimationem rerum do
talium, vel aliàs, tunc efficere emptionem, cum æstimatio
fit ad quantitatem dignam pro ipsarum rerum iusto pre-
tio: aliàs secùs, *secundum Bald. Salic. Iaf. & Dec. in l. ex
conuentione, C. de pact.* estq. communi omnium sententia
probatum, ac receptum, secundum Socin. iun. *conf. 141.
num. 21. libro* 1. vbi eam iure probat; congerit plurimos
huius opinionis authores D. Couarr. *vbi supra, nume-
11 ro 9.* † sed intelligenda est prima pars affirmatiua huius
conclusionis communis, dum requirit iustum pretium
æstimationis, ad hoc, vt ipsa emptionem faciat, nempè,
vel ferè iusto secundum Salicet. *vbi supra*, quem ad hoc
refert Couar. & eum sequitur *d. nu. 9.* & Rol. à Valle, *conf.
92. lib. 2. & conf. 63. nu. 18. lib. 4. vbi nu. 18.* quod in dubio
præsumitur iustum pretium conuentum, & ita semper ca-
pienda est coniectura, quoties potest, vt æstimatio faciat
emptionem, vt cum alijs probauimus *d. conf. 17. num. 24.*

12 Secundam verò partem negatiuam † prædictæ commu
nis opinionis Couar. *vbi supra, d. nu. 9.* tunc admittit, cum
æstimatio facta fuerit pretio minus iusto ex deceptione vl-
tra dimidiam iusti pretij: Etenim in hoc casu propter ma-
ximam pretij iusti diminutionem, vel augmentum, præ-
sumitur ad alium effectum forsan factam fuisse æstima-
tionem, non verò ad constituendam, nec efficiendam em-
ptionem: alioqui enim si indistinctè, scilicet, quando
simpliciter pretium non est iustum, contrarium admitte-
remus, cum varia contingant de iusto pretio sæpissimè te-
stimonia, nec pretium iustum consistat in indiuidua cer-
titudine, magis esset locus litibus hac de re, & controuer-
sij, nec posset frequenter ad praxim deduci communis il-
la regula, quæ habet æstimationem rerum dotalium in du-
bio emptionem efficere.

13 Neque huic † communi resolutioni obstat *l. 16. tit. 11.
par. 4.* secundum Couar. *vbi supra*, dum probat, in æstima-
tione rerum dotalium, quæ simpliciter facta fuerit, non es-
se permittendum, quod vxor, vel maritus aliquam, etiam
intra dimidiam iusti pretij læsionem patiantur, quod est
iure communi attento verius, & receptius, vt late, plures
allegans probat contra alios Matienc. *in l. 1. glos. 8. nu. 21.
& 22. tit. 11. lib. 5. Noua Collection. Reg.* quibus verbis lex
illa Regia non iterum æstimationem factam pro pretio
maiori, vel minori, quam iustitia commutationis patia-
tur, non efficere venditionem, sed maximè censet eam fa-
ctam esse, modo iustum per additionem, vel diminutio-
nem constituatur, quia forsitan Regia hæc constitutio ita
intelligitur, vt obtineat, quoties læsio contingit intra di-
midiam, quod si læsio vltra dimidiam in pretio contigis-
set, tunc locus sit opinioni Baldi & aliorum, vt æstimatio
non faciat emptionem, saltem vbi læsio esset in vxoris
damnum, quæ responsio, & intelligentia ad illam l. su-
stineri potest, non in eum sensum, vt tollamus mulie-
ri remedium læsionis vltra dimidiam iusti pretij, si ea de-
ceptio contra ipsam contingat, & velit eo remedio vti:
cum maiori ratione hac in specie d. lex Regia admittit e-
mendationem læsionis vltra dimidiam; quasi senserit
Couarr. contrarium, vt censet Matienc. *dicto numero 22.*
miratus Couarr. quod supradicto modo intellexerit d. le-
gem Regiam, non enim hoc voluit, nec sensit insignis
Couar. sed tantum, quod illa lex Regia intelligatur (nem-
pè, dum innuit, æstimationem rerum dotalium efficere
emptionem, etiam vbi læsio in ea æstimatione contigerit)
de læsione intra dimidiam, secus de læsione vltra dimi-
diam, lex illa non dicit, æstimationem efficere emptio-
nem. Vnde erit locus opinioni Baldi, & communi,
quæ habet, quod æstimatio concurrente tam enormi
læsione, non faciat emptionem: Non tamen ideo Couar.
sensit, quod ea res tunc maneat tamquam inæstimata do-
talis, in dispendium mulieris, cum ipsemet Couar. in fina-
libus verbis dicat, quod in damnum mulieris æstimatio
tunc non faciat emptionem. Voluit, igitur Couarr. expres-
se, succurri vxoris impendio, & damno, nempè, vt si fuerit
enormiter læsa, scilicet, vltra dimidiam in rei dotalis æsti-
matione, æstimatio emptionem non faciat: Poterit ergo
mulier in æstimatione rei dotalis decepta, siue intra dimi-
diam, siue vltra, petere, *que se des haga el engaño*, vt ex-
presse cauetur in d. lege Regia, quod non negauit Couar.
cum allegauerit eam legem, sed tantum inquit, quod quan
do læsio contingit vltra dimidiam in æstimatione, rerum
dotalium, æstimatio non facit emptionem, saltem vbi læ-
sio esset in vxoris damnum. Et hæc sit prima limitatio ad
communem opinionem supradictam quæ habet, quod
æstimatio in dubio facit emptionem, vt procedat, quan-
do fit iusto pretio, vt in dubio præsumitur, aliàs se-
cus.

14 Secunda limitatio est † vt non procedat prædicta com-
munis sententia affirmatiua, quando res æstimata sic da-
tur, vt non æstimatio, sed res ipsa reddi debeat, veluti, si
eam dedero ad ostentationem, & pompam, ac proinde, tūc
temporis gabella non debebitur, vt bene probat Lassarte,
vbi supra, num. 3. Quod si actum sit, vt vel res ipsa, vel æsti
matio ei reddatur, interim quod electio non fit, dici non
potest venditio, *vt in l. quod si fundus, ff. de fundo dotali*, ac
proinde interim gabella non debebitur, sed demum facta
electione solutionis æstimationis, quia tunc verum est fieri
venditionem: quod si elegerit, rem restituere, non erit ven
ditio, & ideo nulla gabella debebitur, vt patet ex resolutis,
per Mol. Paris *in Consuet. Paris. titulo 2. § 16. num. 41.* & in
terminis tenet, & probat Lassar. *vbi supra, num. 4. versi. Si
vero.*

15 Tertiò limitatur † præfata communis sententia, quan-
do res simpliciter æstimata traditur super negotio, quod
venditioni repugnat, *vt in l. cum duobus, §. damna, ff. pro
soc.* de qua agit Bald. *in l. 3. ff. locat. & in specie text. in l. 2.
§. si in alea, ff. quar. rerum act. non datur*, iuxta certam inter
pretation. glossæ, ibi, *verbo, vendam*, scilicet, cum rem æsti-
matam ludo: tunc namque venditio non est, ac proinde ga
bella non debebitur, vt probant Bartol. & communiter
DD. secundum Lassart. *d. capit. 11. numero quinto*, qui hoc
latius probat in specie nostræ gabellæ.

16 Nec etiam † gabella debebitur, quoties res æstimata
vendenda traditur: quia non est propria venditio, sed
tantum præparatorium venditionis, *vt in l. 1. ff. de æ-
stim. actio. Parlador. rerum quotid. libro primo, c. 3. §. 2. nu.
32. Lassar. d. c. 11. nu. 4. Gironda, de Gabellis, 9. parte in prin-
cip. num. 32.*

17 De venditione † autem, quæ postea fiat eiusdem rei, de-
bebitur gabella, iuxta quantitatem pretij, quo venierit, *vt
in l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.*

18 Denique gabella † non debebitur in specie *l. si pro mu-
tua. C. si cert. pet. & l. pro auro*, secundum communem eius
intellectum, de quo *in glos. 1. ibi, C. de vsur.* vbi cum rogas-
ses me, vt mutuam tibi pecuniam crederem, nec eam habe-
rem, lancem, aut equum, vel alias species, vtriusque con-
sensu æstimatas dedi, vt eadem æstimatio statim tibi mu-
tua esset, quidquid de illis rebus postea fieret, quia hæc nō
est vēditio, sed potius mutuum fictione breuis manus quæ
efficit, vt pecunia ex illis speciebus æstimatis redacta, vel re
digenda mihi videatur a te soluta, & iterum tibi a me cre-
dita, vt probat *l. singularia, in fine, ff. si cert. pet.*, & in termi
nis latissimè ita probat, & resoluit Lassar. *d. cap. 11. num. 7.
cum seqq.* respondens, *l. qui negocia, in versic. his argumen-
tum, ff. mandati*, quæ videbatur probare contrarium, &
19 tandem *num.* 10. declarat, hoc procedere, quādo † species,
quas tibi æstimatas tradidi, vt tu eas venderes, & earum
pretio vtereris, venales non habebam, tunc enim verum est
dicere, magis me voluisse mutuare, quam vendere: secus ve
ro si eas species venales haberem, quia tunc non vendidisse
minus, quam mutuasse videor, iuxta distinctionem *l. roga-
sti. ff. si cert. pet.* ac proinde gabella debebitur in hac vlti-
ma specie.

20 Nunc videamus † de illa secunda quæstione supra indi
cata, nempè, *an de emphyteusi æstimata data in dotem*

debeatur laudemium? In qua, vt vidimus, communis opinio habet contrarium, laudemium debeti, quia æstimatio prædicta in dotibus in dubio facit emptionem, & eam tenet etiam Aluar. Valasc. *de emphyteusi, 2. tomo, quæst.* 13. *numero sexto.* & ita in praxi, & in puncto iuris est procul dubio tenendum: gabella tamen ex datione dotis æstimatæ etiam ea æstimatione, quæ emptionem facit, in his Regnis minimè debebitur, *vt in l. 35. titulo 18. hoc lib. 9.* de quo infra latè sua quæstione agemus.

Nec communi supradicta resolutioni de laudemio debito, atque soluendo ex emphyteusi æstimata ea æstimatione, quæ emptionem facit in dotem data, obstat, quæ nouiter contra eam tentauit Mod. Parif. *vbi supra*, eius nàque opinio, vt hominis arrogantia pleni atq. mordacis, & satyrici, quamuis aliàs doctissimi, sed parum modesti, falsa est, atque non tenenda, vt ex infra dicendis liquidò patebit.

21 In primis † enim (inquit) vulgare illud dictum, rem in dotem datam æstimatam etiam tali æstimatione, quæ venditionem faciat, censeri venditam, non absolutè verum esse, nec quoad omnia, *vt in l. quoties, de iure dot.* quæ lex decidit, quod cuncta re in dotem data æstimata, vir ex empto contra mulierem aget, & quidquid, eo nomine fuerit consequutus, dotis actione soluto matrimonio ei præstare oportet: addit lex (& tunc pro Mod. Parif.) quę sententia habet æquitatem, quia non simplex venditio fit, sed dotis caussa, nec debeat maritus lucrari ex damno mulieris: sufficit enim, maritum indemnem præstari, non etiam lucrum sentire, hoc namque ex æquitate potius, quam iuris rigore lex sua clementia voluit, vt ex ipsa emptesse resultat, quod nec in illa specie, quoad pretium æstimationis reddendum contradicit venditioni, imò eam format, nempè, vt sit venditio dotis caussa facta, nec procedit vltra illum casum, sed tantum in eo æquitatis pleno, ne maritus lucretur ex damno mulieris: qui casus ad nostrum, de quo agimus, nihil attinet: In ceteris verò extra illum, inconcussa manet communis regula, quæ habet, quod æstimatio in dotibus regulariter facit venditionem.

Comprobatur etiam quia æquitas *d. §. quoties*, solum locum habet, quando res dotalis, quæ fuit euicta, est data æstimata ab ipsa muliere: secùs si ab extraneo, vel patre mulieris, quia tunc locum non habet æquitas, *d. l. quoties*, vt per Bald. Nouell. *de dote priuileg.* 40. quem refert & sequitur Gregor. Lopez *in l. 18. in gl. El pro è el damno, ibi, quod tamen, tit.* 11. *par.* 4.

22 Addit † verò Mod. Parif. tùc demum æstimationem in dotibus facere venditionem, si contingat maritum, vel eius heredem soluto matrimonio malle d. æstimationem, & non fundum restituere: secùs si malit potius ipsum fundum restituere, prout potest, & electionem habet, per *l. plerumque, in fine, ff de iure dot.* quia tunc fundus nunquam censetur venditus fuisse, sed in dominio mulieris permansisse, *vt in l. si constante, § si maritus, in fine, ff. soluto matrimon. & in l. in rebus, C. de iure dot.*

23 Hæc tamen † additio falsa prorsus est, tum, quia omnia iura præallegata ad hoc, quod æstimatio in dotibus faciat emptionem, indistinctè loquuntur, & procedunt statim re in dotem data æstimata, ea æstimatione, quæ facit emptionem, non expectato an maritus eligat æstimationem, vel rem ipsam restituere, soluto matrimonio; & ad hoc plenè probandum sufficiat mihi vel sola vna lex, aliis quã plurimis omissis, nempè, eadem *l. plerumque* à Mod. Parif. in contrarium allegata, ibi, *si ante matrimonium æstimatæ res dotales sunt, hæc æstimatio quasi sub conditione est, namque hanc habet conditionem, si matrimonium fuerit sequutum: sequutis igitur nuptiis, æstimatio rerum perficitur, & fit vera venditio; non ergo ad hoc expectari debet matrimonij solutio, nec mariti electio*: quod etiam patet ex verticulo statim sequenti eiusdem l. ibi, *æstimatio enim venditio est.*

24 Alterum † autem, quod affirmat Mod. Parif. nempè, stante prædicta æstimatione, posse maritum, si velit, prout electionem habet, restituere fundum æstimatum in dotem datum, non verò teneri eius æstimationem præstare, *ex d. l. plerumque, in fine*, plus quam manifestè falsum est, ex eadem, & *l. plerumque, in fine*, capiendo sensum à versic. præcedenti. Loquitur enim, quando in æstimatione dotis conuenit, vt aut æstimatio, aut res præstentur, vt patet ibi; *si res in dotem datæ fuerint æstimatę, verum conuenenerit, vt, aut æstimatio, aut res præstentur, siquidem fuerit adiectum, vtrum mulier velit ipsa eliget, vtrum malit petere res, an æstimationem: verũ si ita fuerit adiectum, vtrum maritus velit, ipsius erit electio: aut si nihil de electione adijciatur, electionem habebit maritus, vtrum malit res offerre, aut pretium earum: nam, & cum illa, aut illa res promittitur, rei electio est, vtram præstet: sed si res non extet, æstimationem omninò maritus præstabit*: hic finitur lex illa: en quomodo literaliter, & verè loquitur, quando expressè conuenit in datione dotis æstimatæ, quod aut æstimatio, aut res præstentur, quo casu distinguitur, vt videmus in verbis illius. *l. prænarratis*, & approbatur illa decisio, dum loquitur in dote, *in l. 18. & 19. tit. 11. par 4.* Loquitur etiam generaliter in alia promissione alternatiua rerum, quod debitoris sit electio, cui decisioni conuenit *l. 23. & 24. tit. 11. par 5.*

At Mod. Parif. *vbi supra*, nec nos loquimur in hac specie conuentionis alternatiuæ restituendi res ipsas dotales, aut earum æstimationem, quo casu verum est, esse electionem præstandam marito, aut uxori, cui in conuentione præfata fuerit relicta, & nulla data electione, maritus eliget, quia in alternatiuis debitoris est electio.

Sed loquimur, & loquuti sumus manifestè, non stante prædicta conuentione alternatiua, sed tantum, quando simpliciter res in dotem dantur æstimata regulariter: quo casu nec d. l. *plerumque*, loquitur, nec verum est pendere ab electione facienda à viro, uel eius hęrede, soluto matrimonio, an uelint æstimationem, uel fundum æstimatum restituere, *vt alias censuit* Mod. Parif. sed statim nuptijs sequutis perfici, & esse ueram uenditionem, *vt in d. l. plerunque, & in d. l.* 18. cauetur.

Et præterea minimè maritus, aut eius hæres prædictam electionem habebit, sed præcise tenebitur æstimationem restituere, quia uera, & perfecta uenditio fuit statim sequutis nuptijs.

Aliàs enim maximum præiudicium, & damnum fieret dotibus; siquidem re ipsa æstimata in dotem data, viliori effecta absque culpa mariti, semper maritus eiusve hæres, soluto matrimonio, eligerent ipsam restituere: æstimationem verò per contrarium, quando res æstimata pretiosior effecta esset, quod quantum præiudicaret mulieribus, & fauori dotium, contra iuris dispositionem, vnusquisque faciè conijcere poterit: præterquam, quod contrarium expressè vtroque iure Communi, & Regio statutum est: nempè, vt periculum, damnum, aut commodum rei æstimatæ in dotem datæ, contingens, si matrimonium sequutum fuerit, pertineat ad maritum: si inæstimatæ verò datæ sint, ad vxorem, *vt in d. l. plerumque, per totam, & in l. 18. & 19. titulo 11. par 4.* nisi periculum, damnum, aut commodum antequam nuptiæ sequantur, in rebus æstimatis, contingat: tunc namque ad mulierem pertinebit, quia datio est conditionalis, si nuptiæ sequantur, ac proinde ad mulierem, quousque nuptiæ sequantur, damnum, aut commodum spectat, quamuis maritus dotem habeat, & possideat, vt in dd. legibus cauetur; & latè per Couar. *in suis Practic. Quæstionibus, c. 18 num. 5.*

25 Tertium, † quod prætatus Moder. Parif. de *d. l. in rebus, C. de iure dot.* adfert vbi mulieri, soluto matrimonio, etiã pro re æstimata competit rei vendicatio, nihil obest: quoniam lex illa loquitur, & procedit in rei vendicatione vtili in subsidium, propter concursum aliorum creditorum, ne mulier indotata remaneat; & hic speciali fauore dotis, vt dicunt ibi Doctores, & principaliter Amodeus *vbi supra, ad finem*, & nihilominus tunc inquit text. quod secundum legum subtilitatem prædicta bona æstimata in dotem data, pertinuisse videntur ad maritum, atque transitum eorum fieri in patrimonium mariti.

26 Quartum † & vltimum, quod ex præcedentibus suis dictis infert Moder. Parif. *vbi supra*, quod in præmissa specie de emphyteusi æstimata data in dotem non debeantur

tauce-

laudemia,nisi in fine,soluto matrimonio,consummata vẽditione per electionem predij,iam corruit, ex supra a nobis probatis; deficiente autem fundamento, corruit ædificium, *cap.cum Paulus* 1. *quæstione* 1. *cum similib.* præter quam,quod opinio singularis Mod.Parif.prælata,est contra communem, & ideo eum merito improbat Amodeus *vbi supra,d.quæst. laudemiali* 29 *ad finem*, quem post hæc scripta vidimus, necnon? & Aluar. Valasc. *vbi supra,in* 2. *tomo,de emphyteusi.q.*113.*num*.5. *cum sequentib.* dicens, *num*.8.*in fine*,quod declaratio Mod.Parif.*vbi supra*,ad cõmunem de qua supra,nec est vera,nec seruatur in praxi.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex intereße soluto pro non adimplemento contractus principalis, & numeris sequentib. pręcipue num.*4.

2 *Contractus omnis recipit formã, & denominationem,a modo contrahendi,non vero a modo implendi.*

3 *Intereße,quod ob non impletum contractum soluitur,non est pretium,quod venditionem efficiat.*

4 *Intereße subrogatur loco facti nõ adimpleti, & subrogatum debeat sapere naturam sobrogati primordialem, non vero accidentalem,quę postea casu superuenerit.*

QVAESTIO XXVI.

An ex interesse soluto pro non adimplemento contractus principalis,debeatur gabella.

1 HÆc quæstio intelligenda est, quando † ex contractu principali non adimpleto,non debebatur aliàs gabella,nempè,mutui,vel alterius innominati:& videtur adhuc ipsam deberi, quia loco pretij soluitur interesse: sed contrarium proculdubio est verius,& in praxi tenendum, fraude tamen cessante,sequentibus fundamentis, & iuridicis rationibus.

2 Primo,quia omnis † contractus recipit formam, & denominationem a modo contrahendi,non vero a modo implendi,iuxta glos.*in l.si inter,ff. de pact. & in l.si quis cum debitore,ff.de in re iur.Angel.in l iurisgentium, in princip. ff.de pact.Bartol.& Alexan.in l.cum mora,C.de transact. Salicet.in l.cum proponas,num* 6.*C. de dolo* Dare autem, vt fiat,non est venditio,ex qua solum,& ex contractus permutationis debetur gabella,iure nostro Regio,*per l.*1.*&* 2.*tit.*17.*hoc lib.*9.*Nouæ Collect.Regiæ* Ergo ex solutione eius, quod interest, ob non adimpletum contractum principalem,a solutione gabellæ immunem, ipsa non debetur.

3 Secũdo,† quia re vera interesse,quod in hac specie soluitur,non est pretium,quod venditionem efficiat, quia non datur pro re,sed ratione damni,ob non impletum factum, vel non redditum mutuum:& quia aliàs pretium commensuratur rei, pro qua venditur ipsa res: At interesse excedit eam, & plerumque plurimum; denique pretium est certum,prout esse debet,aliàs non est venditio: At interesse est incertum,& variabile; item pretium non augetur,nec minuitur:interesse autem habet,tractum successiuum,in quo ob moram crescit,& ob damna emergentia,& lucra cessantia.

Pretium præterea oritur immediatè, ex ipso contractu emptionis,& venditionis:Interesse autem ex mora, vel facto contingente post contractum; Pretium nascitur ex conuentione, intesse vero ex prouisione legis; quod vltimum dicit Bartol.*in l.cum stipulatus,num*.4.*ff.de verborum obligationib.Decius in l semper in stipulationibus, num*. 5.*ff.de regul iur.*& constant hæ omnes differentiæ ex Doctoribus *in l.vnica,C. de sentent. quæ pro eo quod inter.proferuntur*, quamuis in eo, quod interest, includatur valor rei,quam dedit cõtrahens,qui ex sua parte adimpleuit: quo respectu text.& Doctores in *l.prima,C.de his, qui a non domin. manum.* decidunt, pretium esse interesse, sed hoc verum est, & procedit materialiter,scilicet, vt materia eius, quod interest:non verò formaliter,vt id,quod interest, sit forma pretij:formaliter namque pretium, & interesse inter se differunt specie.

4 Tertiò quia interesse subrogatur loco facti non adimpleti,& subrogatum debet sapere naturam huiusmodi facti,in quo late distinguit Bartol.*in l.*1.*§.hac actio, num*.1. *ff.si quis testam. liber esse iuss. fuer.* & hoc intelligitur de natura primordiali,non verò accidentali, quæ postea casu superuenerit,*glossa,in l. certi condictio, in principio, glossa magna,verbo,ex omni causa in fine, ff. si cert. pet.* quam sequitur Bal.*in l.si eum,§.qui iniuriarum, num*.3.*ff.si quis caut.*& testatur communem ibi Ioan.Orosc.*num*.5. eamdem glossam sequitur ibidem Bartol.scilicet,*in d.§.qui iniuriarum,numero decimotertio*,dicẽs multum notabilem, & non alibi reperiri:& inquit Paul. de Castro *ibidem, numero* 14.per omnes teneri illam gloss.& ideo sequetur naturam facti,vt non sit pretium,sed caussa,iuxta distinctionem Baldi *in l.prima,colum*.1.*numero primo, C. de actionib. & obligationib.* & sic, quod non constituat venditionem: non enim æstimatio eius, quod interest in proposito ex mutuo consensu debitoris, & creditoris proficiscitur,& soluitur, sed ex natura prioris contractus.

Quarto,quia ea actio, qua interesse petitur, personalis quidam est:at licet æstimatio litis in actione personali venditionem faciat, *vt in l.prima.ff.pro empt. & in l litis æstimatio,ff.eodem titulo,Lassar de decim vend.cap*.11.*numero* 15.in actione tamen personali est interesse, nõ vero pretium,secundum Bald.*in l item si fundi quæst* 5 *ff de vsufructu*,ac proinde gabella non debetur, vt resoluimus *supra, quæst*.23.*num*.53. quibus hæc nostra sententia vera efficitur, quam simpliciter tenet loquens in contractu mutui *Lassar.d.cap*.16.*num*.16.vbi rectè sic obseruandum esse ait nisi fraus aliqua occultandæ venditionis eo contrahendi colore ex aliquibus coniectoris detegatur (intellige sufficiẽtibus) quia tũc id, quod verè actum erit, obseruabitur ex *l*.11.*titulo* 17.*hoc lib*.9.

Tunc autem fraus probata videretur, si tractatus de vẽdendo præcederet propinquus valde ipsi contractui simulato,vel etiam tractatus simulandi gabellam,vel si factum adimplendum adeo parum vtile esset danti ob id rem suã, ut uerisimile non sit,eo motum fuisse dantem, sed ut pretium reciperet,quod postea sub nomine interesse sibi præstetur;uel si adeo facile illud factum adimpleri poterat,ut inde euidens sit, consulto, & affectatè procuratum fuisse factum non adimpleri,uel per contrarium, si adeo difficile impleri erat,ut principio constaret necessario, & præcisè deueniendum esse ad pretium,uel pecunias, hoc est, ad interesse, dum tamen hi nummi commensurentur pretio rei datæ ob factum: Si enim aliud asset nempè, uel nummos ualdè excedere,uel minuere uerum pretium rei datę, potius coniectari posset, non esse uenditionem,ac proinde gabellam non deberi: Non enim uerisimile fit, si partes de uenditione agerent, emptorem plus iusto pretio dare pro re sibi data,nec uẽditorem minus recipere,si hoc plus, uel minus excedit quantitatem gabellæ soluendæ, uel si ei adæquabatur.

S V M M A R I A.

1 *Gabella debetur ex permutatione vnius rei cum alia, & num.*5.*cum seqq.*

2 *Statutum,vel lex disponens gabellam deberi ex venditionibus,extendi non debet ad permutationes.*

3 *Statutum permittens consanguineo retrahere rem venditã, non habet locum in permutatione.*

4 *Statuta loquentia in venditionibus, non habent locum in permutationibus,nisi fraus interuenerit.*

5 *Permutatio vicem venditionis obtinet, vt hic latè probatur.*

6 *L.*2.*tit*.17.*lib* 9. *Nouæ Collectionis Regiæ præcipiens*, que dellos trueques se pague alcauala, *moribus totius Regni est admissa in praxi, & quid noui disponat? num*.7.

8 *Laudemium debetur de permutatione.*

9 *Emphyteuta licet non teneatur requirere dominum, an velit permutare, tenetur tamen postquam ipse permutauit cum alio, requirere dominum, vt illum inuestiat, & in possessionem ducat, & pro istis laudemiũ accipere debet.*

QVAESTIO XXVII.

Circa intellectum, & praxim gabellæ soluendæ ex permutationis contractu.

1 LEge 2. tit. 17. lib. 9. Nouæ Collectionis Regiæ, ita inquit: *Porque los trueques, y las ventas se deuen juzgar por vna misma cosa: Mandamos, que de todos los trueques que se hizieren de vnas cosas a otras semejantes, y no semejantes, quier interuenga en ello dinero, o no, que de todo se paguen el alcauala a nuestro arrendador, fiel, o cogedor, siendo cada vna cosa appreciada por lo que vale, y que lo aprecie el alcalde, o juez que conociere de la causa de la dicha alcauala, o otro hombre bueno a quien el dicho juez lo cometiere, y la alcauala de lo que se montare en ello a respetto de diez vno, se pague al dicho nuestro arrendador a los plazos en que se ha de pagar el alcauala de las ventas, so las penas en que incurren los que no la pagan.*

Sed in primis pro ratione dubitandi contra decisionẽ 2 huius nostræ legis sic insurgo. Ius † hoc percipiendi gabellas, Regibus nostris ab initio concessum tantum fuit in cõmitijs Regijs ex venditionibus: non verò ex permutationibus, vt constat ex origine *in chronicis supra, quæst. 2.* etiam, ergo tamquam res odiosa extendi non debuit ad permutationes rerum, præter concedentium intentionem, & 3 voluntatem: Statutum † enim seu lex, disponens gabellã solui debere ex venditionibus ad permutationes extendi non debet, quia venditio, & permutatio diuersi contractus sunt, & tamquam species oppositæ, vt constat ex *l. 1. ff. de contrahen. emptio. & l. 1. ff. de rerum permut. & l. fin. ff. de condict. caus. dat. & ex l. naturalis, §. si quidem, ff. de præscript. verb.* & vbique Doctores notant: & in specie Bertach. *de Gabell. 3. par. 8. partis principal. num. 3.* quem ad hoc refert Lassar. *de decim. vend. Tyber. Decian. respõso 59. num. 1. vol. 1.* quem refert Azeued. *in hac l. 2. num. 10.* Sic etiam statutum permittens consanguineo retrahere vẽditam, non habet locum in permutatione, tenent vt tenent plures, quos refert Tiraq. *de retr. lig. §. 1. gl. 14. num. 29. & 35.* vbi eam opinionem sequitur, quando permutatio fit sine fraude, *secundum Ioan. Igneum, in repet. l. dudum. col. antepen. in vers. sed an is qui prohibetur, & multis seqq. C. de contrah. emptione, & alios quos ibi allegat*, vbi, quomodo in specie cognosceretur, fraudem adfuisse. Et supradicta est receptior sententia, & iure nostro Regio in materia retractus iure sanguinis approbata, *in l. 7. tit. 11. lib. 5. Noua coll. Reg.* ibi: *Por otra heredad trocar*, secundũ Matienç. *ibi glo. 10. num. 1. vbi num. 9.* cum communi limitat, quando permutatio fieret in fraudem, & ibi Azeue- 4 do *num. 80.* Imo, & † generaliter dicunt DD. statuta loquentia in venditionibus, non habere locum in permutationibus, nisi fraus interuenerit, vt constat ex Tiraq. *vbi supra, num. 30.* Semper enim aliàs venditio propriè sumpta (prout sumi deb. t in statutis) non comprehendit permutationem, vt patet ex tex. *in c. 1.* vbi id nuncupatim notat Abb. *in 1. notab. de his quæ fiunt a prælat.* & voluit etiam Bald. *in l. cum in. §. si cui, ff. de transact. in prima lectura.* quos refert & sequitur Tiraq. *vbi supra, num. 31.* Idem igitur dicendum videbatur in materia nostra gabellarum, præmaximè, cum ipsa sit odiosa & strictè intelligenda, vt sæpè diximus; & quia diuersis nominibus nuncupantur hi duo contractus, nempe, emptionis & venditionis, ex vna parte, & permutationis ex alia: & quia si procuratores suorum Regnorum, qui hoc tributum primitus concesserunt ex simplicibus venditionibus, vellent etiam concedere ex permutationibus, hoc expressissent, cum nulla difficultas esset hoc exprimendi, non expresserunt, neq; concesserunt ex permutationibus, sed tantum ex venditionibus. Igitur lex nostra hæc secunda procedere non pôt.

His tamen non obstantibus, ipsa contrarium decidit, ea subnixa ratione decidendi: *Porque los trueques, y ventas se deuen juzgar por vna misma cosa*, quod iure communi probatur.

5 Quia permutatio vicem venditionis obtinet, † *l. 2. C. de rerum permutat.* quod ideo esse explicant ibi glos. & Doctores communiter, quia multi, & ijdem effectus ex vtroque resultant, nempè causa præscriptionis, euictio, & redhibitio: & certè in seipsis similes, ac vicinos esse eos contractus, ait Iurisconsultus *in l. 2. ff. de rerum permut.* Denique vterque contractus vnus est, & idem huius propter quem a iure gentium ambo inuenti sunt, scilicet, vt vtilia nobis in vtilibus acquireremus, vt inquit Iurisconsultus *in l. 1. ff. de contrahen. emptio.* Vtroque enim contractu, siue vendentes, siue permutantes, id agimus, vt res nostras non tam vtiles, secundum temporum, ac rerum necessitates alienemus, & alienas nobis vtiliores acquiramus, quod nullo alio contractu ita contingit, prout rectè explicat text. *in princip. tit. 6. par. 5.* Vterque enim permutantium, tam emptoris, quam venditoris loco esse videtur, vt aliàs dixit Iurisconsultus *in l. sciendum, versic. sed si quis permutauerit, ff. de adil. edict.* Quinimmo, vt comprobatis authoribus deducit Tiraq. *de retractu lignag. §. 30. glos. 1. num. 19. verbo, permutare, accipitur pro vendere.* ideoq. prædict. *l. 2. Porque los trueques, y las ventes, se deuen juzgar por vna misma cosa:* sufficiens visa fuit, vt vel ita a principio in illius tributi origine, & concessione caueretur, vel postea lege lata per Reges nostros ad euitandas fraudes, quod de venditione erat inductum, ad permutationem extenderetur, vtrum autem horum factum sit, non benè constat, vt inquit Lassart. *d. capit. 17. num. 2. & prius in schol. ad d. l. 2. etiam numero 2.* sed legem nostram finem habuisse ad obuiandum fraudibus constat ex ea in suo originali antiquo, nempè *l. 102. del Quaderno, de las alcaualas*, ibi, dum dicit: *Porque el los trueques que se hazen, encubren algunos el alcauala, y no la pagan, &c.*

Dispositio autem facta ad obuiandas fraudes est fauorabilis, lateq. debet interpretari, *vt infra dicemus:* Sed neque hæc ratio sufficiens videtur, siquidem ob fraudem aliquorum malorum hominum regula in contrarium fieri non debebat, nec decidi generaliter, quod ex permutationibus omnibus soluatur gabella, cum ipsa sit res odiosa, onus, & impositio præter voluntatem, & intentionem concedentium. Nec obstare videtur, quod permutatio sit similis venditioni, *vt prædiximus*, quia omne simile non est idem.

6 Nihilominus tamen illud palam est, nunc † moribus totius Regni id fuisse, ac esse admissum, ac in praxi vigere, quod ex permutationibus soluatur gabella, iuxta decisionem *dictæ l. 2. & prius dictæ l. 102. del Quaderno, de las alcaualas*, vt profitetur Paradox. *lib. 1. rerum quotidianarum, capite 3. §. 2. num. 22. ad finem.* Ergo tacitus hic consensus inueteratus Regni, vt de permutatione soluatur gabella, idem nunc operari debet, quod expressus a principio induxit in venditionibus; eadem enim Regna, quæ primum ius gabellæ concesserunt, postea eam concessionem interpretata sunt, vt de permutationibus quoque gabella soluatur, quæ consuetudo interpretatiua prioris concessionis maximam vim habet, & obseruari debet, iuxta latè a nobis explicata, atq. probata, *libro 3. practicar. quæstion 62. numero 25. 26. & 27.* Tandem lex nostra recepta fuit ab his Regnis, estque in viridi obseruantia, & ideo ligat: quæ † licet no- 7 ua visa fuerit Montaluo *in l. 1. in glossa Con apercibimiento, in fin. tit. 4. lib. 3. for.* in eo magis noua esse videtur, quod nouum modum exigendi gabellam, ex permutatione præscribat ad euitandas fraudes, vt ipsa ait, quam in eo, quod generaliter permutationis gabellam solui præceperit, hoc enim tamquam ius antiquum relatum est, vt satis ex serie nostræ legis constat, & perpendit 8 in specie Lassar. *d. capite 17. numero 2.* Hinc † est, vt de permutatione quoque debeatur laudemium, *vt late per Amodeum de Ponte, quæstione laudemiali 28. per tota, & Ludou. Peguer in repetitio. c. cum, ne super laudemio, ampli. 14. num. 87.*

9 *num.87.* † dicens, quod etiam si emphyteuta non tenere-
tur requirere dominum, an velit permutare, tenetur ta-
men postquam ipse permutauit cum alio, requirere do-
minum, vt illum inuestiat, & in possessionē ducat, & pro
istis laudemium accipere debet. Et in terminis statuti præ-
cipientis, quod de qualibet compra soluatur gabella, vt de
iure communi habeat locum in permutatione, probat
Firotian. *vbi supra num.* 1. neque ipse ibi *num.* 3. allegatus
pro contraria parte, eam tenet, ex quo nostræ legis 2. decis-
sio remanet, tam iure communi attento, quam communi
totius Regni receptione, & obseruantia satius cōprobata.

Nec obstat, quod in permutatione non habeat locum
retractus, secundum receptiorem sententiam supra addu-
ctam, quia in eo, iure communi attento, sunt opiniones,
& iure nostro Regio probata est opinio negatiua, *vt præ-
diximus*: At vero in nostra specie gabellæ probata est opi-
nio affirmatiua, tamquam vsu, & tacito consensu totius
Regni probata.

SVMMARIA.

1 *Gabella à quo tempore deberi incipiat in permutatione.*
2 *Gabella venditionis debetur statim quod emptor, & vendi*
tor de pretio conueniunt: quia tunc perficitur venditio
ante traditionem.
3 *Permutationis contractus minimè mutuo consensu perfici-*
tur sed tunc demum, cum res permutata traduntur, &
ideo ante traditionem hinc inde sequutam, est locus pæni
tentia.
4 *Lex 2 tit. 17. lib. 9. Noua Collect. Reg. præcipiens, quod de*
permutatione soluatur gabella, de permutatione valida,
& perfecta intelligenda est.
5 *Gabella ex contractu nullo, & sic non perfecto, non debetur*
idem in laudemio: adeo, vt si soluatur competat soluenti
repetitio & condictio indebiti, vt in num 6.
7 *Gabella, attento iure communi, non debetur, nec peti potest*
ex permutatione ante traditionem rerum, hinc inde fa-
ctam, nec etiam si ab vna tantum parte fuerit sequuta,
quousque ab vtraque parte fuerit opere completa: nec de
betur pænitentia sequuta.
8 *Gabella permutationis, attento iure communi, debetur do-*
mino, vel gabellario existēti tempore traditionis, & im
plementi, non verò ei, qui talis erat tempore contractus
permutationis.
9 *Gabella, attento iure nostro Regio, an debeatur ex permu-*
tatione, ante rerum traditionem, & num. sequen. resolui-
tur affirmatiuè.
10 *Pænitentia in contractibus innominatis, an hodie attento*
iure nostro Regio locum habeat, ante implementum, &
traditionem rerum, & numeris sequent. resoluitur nega
tiuè cum veriori, & receptiori sententia.
14 *Gabella non debetur ex conuentione, & promissione forma*
li permutādi, sed ex ipsamet permutatione facta, vt hic.

QVAESTIO XXVIII.

A quo tempore in permutationibus incipiat gabella deberi.

1 QVÆRO circa eamdem l. 2. tit. 17. hoc lib. 9. *an † ex*
huiusmodi permutationibus incipiat deberi gabella,
& exigi possit statim, quod permutantes mutuo consensu
conuenerint permutare res suas ante traditionem earum:
vel requiratur ipsa traditio ab vtraque parte ad hoc, vt ga-
bella debeatur, & peti possit?

Et profecto magna differentia est in proposito, saltem
attento iure communi, quo ad perfectionem contractus,
inter emptionem, & venditionem ex vna parte, & permu
2 tationē ex alia. In † illo enim statim, quod de pretio emptor,
& venditor conueniunt, perficitur venditio, ac proinde de
betur gabella ante traditionē, *vt late probauimus supra, q.*
3 *7.* Contractus † autē permutationis minimè mutuo consen
su perficitur, sed tunc demū cum res permutatæ traduntur,
Vnde ante traditionē hinc inde sequutam, ex natura con-
tractus recedere possunt ab eo permutantes veluti pœni-
tentia ducti, cum non fuerit contractus ipse perfectus, *vt*
in l. 1. ff. de rerum permut. cuius verba sunt hæc: *Alioquin,*
si res nondum tradita sit, nudo consensu constitui obligatio-
nem dicemus, quod in his dumtaxat receptum est quæ nomē
suum habent, vt in emptione, venditione, conductione, man-
dato. Idem probat *l. ex placito, C. eodem tit. & l. 1. ad finē,*
tit. 6. parte 5. Nec sufficit, quod vnus tradat, nisi & alius
quoque tradiderit: quia per traditionem vnius, non erit
permutatio, *vt latè probat Fortun. Garf. l. iuris gentium, in*
princip. fol. 25. ex colum. 4. in fine ff. de pact. quem refert, &
sequitur Lassar. *de decim. vend. cap. 17. num. 3. & 34. ad*
finem. Ergo ex permutatione ante implementū vtriusque
4 partis non debetur gabella, quia † nostra lex. Regia sta-
tuens, vt ex permutatione gabella soluatur, de valida, &
perfecta intelligenda est, *argum. l. 1. §. hæc autem verba. ff.*
quod quisque iur. & l. 4. §. condemnatum, & ibi communi-
ter DD. ff. de re iudic. l. non putauit, § non quæuis. ff. de bon.
poss. contra tabul. l. 2. in fine, ff. quemadmod. testam. aper. l.
filium. §. si quis bonorum. ff. de legat. præstand. Idem con-
suetudine loquente de venditione, vel permutatione, quod
intelligi debeat de valida per prædicta iura probauit Mo-
5 der. Paris. *infra statim* citandus. Ex † contractu enim nul-
lo (& sic non perfecto) non debetur gabella, quæ aliàs per
legem vel statutum ex contractu debebatur. *l. 2. vbi Bald.*
& Salic. C. de eunuch. Bart. in l. vltim. §. fin. autē, & ibi quo-
que Bald. in § sed quia nostra maiestas, colum. 1. versic. quæ-
rit hic etiam Paul. de Castro, colu. 2. Corneus colum. 2. Ias.
colum. fin. C. commun. de legat. Bertach. de Gabell. in 5. par-
te, num. 7. & in 3. memb. 8. part. num. 25. Mod. Paris. in Con
suet. Paris. 1. par. §. 22. nu. 32. vbi plurima congerit, sequi-
tur, plures allegans, Tiraquel. *de retractu lignag. § 1. glos. 2.*
nu. 7. & de retractu conuention. §. 6. glossa 2. nu. 5. & vtro-
bique idem sentit in laudemio Rolandus a Valle, *cons. 46.*
num. 39. lib. 1. est communis secundum Lassart. *de decim.*
vend. cap. 14. nu. 1. Et in terminis gabellæ de qua agimus,
quod ipsa non debeatur ex contractu nullo, idem probat
Auendan. *respons. 23. num. 3.* & Gomez *in l. 65. Tauri, nu.*
14. Montalau. in l. 3. glossa fin. titulo de las vēdudas, lib. 3.
for. Cast. in l. 70. Tauri in glossa Y el alcauala. Didac. Perez.
in l. 1. tit. 7. lib. 9. ordin. colu. 106 cum Segura, quem refert,
& Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 3. num. 35. & 36. Mezia,
in l. Regia Tolet. in 2. par. fundamento 5. nu. 10. Ioan. Garf.
de expens. & melior. cap. 18. num. 48. Arias Pinel. in l. 2. C.
de rescindenda vend. 2. parte, cap. 3. nu. 35. ad fin. Matienc.
in l. 7. titulo 11. glos. 3. num. 20. lib. 5. Noua Collect. Reg. estq.
vera, & tenenda sententiam secundum Lassart. *vbi supra*
referens plures, & sequitur Gironda, *de Gabell. 5. par. in prin-*
6 *cip. num. 25. cum. seq.* † Adeo, quod si ex contractu nullo
soluatur gabella, vel laudemium, competit soluenti repe-
titio, & condictio indebiti, vt probat Ioan. Garsia *vbi su-*
pra, nu. 47. quem sequitur Gironda, *in d. 5. parte, nu. 27.*
7 Quibus fit, vt attento iure communi, procul dubio gabel
la non debeatur, nec peti possit ex permutatione ante tra-
ditionem rerum permutatarum hinc inde factam; nec etiā
si ab vna tantum parte fuerit sequuta, quousque ab vtra-
que parte sit opere completa permutatio, similiter non de-
bebitur gabella pœnitentia sequuta, vt constat ex Meneh.
lib. 1. Controuers. vsu frequent. cap. 11. num. 21. qui hoc vlti-
mum tenet, quem refert, & sequitur Lassar. *d. c. 17. nu. 25.*
& iterum, num. 34. vbi vtrumque probat, & primum pro-
bauit prius Parlad. *d. cap. 3. §. 3. nu. 35.* & ante eos Moder.
Paris. *d. §. 21. 22. nu. 10.* quem, & alios plures referens idem
procul dubio probat Gironda, *d. 5. par. in princ. num. 12. &*
iterum in 9. parte in princ. nu. 5. & 7.
8 Vnde gabella † in præcedenti specie debebitur domino lo
ci, publicano, siue gabellario existenti tempore traditionis,
& implementi, non vero ei, qui talis erat tempore contra-
ctus permutationis, secundum Lassart. *d. capit. 17. numero*
44. cum seq. aduersus Ant. Gom. variar. resolut. 2. tomo cap.
8. de contract. innomin. num. 2. vers. sextus effectus; quem
sequitur Parlad. d. c. 3. §. 3. nu. 35. ad finem. sed opinionem
Lassart. prædictam probat, dicens esse indubie in praxi Gi-

cunda, *in d. 9. par. princ. num. 5. in fine, & num. 6.* & Molina Theolog. *in 1. tomo de instit. & iure disputat. 397. colum. 953. & seq.* Hæc attento iure communi.

9 Deinde † nostro Regio, non paruum dubium est, an *gabella debeatur statim facta permutatione ante traditionem hinc inde sequutam,* stante l. 2. titulo 16. lib. 5. Nouæ Coll. Reg. qua cauetur: *Que pareciendo que alguno se quiso obligar a otro por promission, o por algun contrato, o en otra manera, sea tenudo de cumplir aquello à que se obligo: y no pueda poner exception, que no fue hecha stipulatio, que quiere dezir prometimiento, con cierta solemnidad de derecho, &c.* Ex hac namque lege videtur superiora omnia iure communi tradita, esse correcta. Siquidem omnis promissio obligat, quamuis stipulatio non intercesserit. Ergo comprehendit contractum permutationis, & ceteros contractus innominatos, etiam ante traditionem, & sic cum promissio sit valida, non erit locus pœnitentiæ ante traditionem, vt resoluimus *in nostro tractatu de iuram. confirmat. 1. parte, c. 25. num. 1.* & est verior, & communior sententia, *secundũ Azeued. in d. l. 2. num. 13. tit. 16. lib. 5. & in l. 1. num. 5. cum seq. tit. 21. lib. 4. & in l. 2. num. 13. tit. 17. lib. 9.* Si igitur promissio, & sic permutatio verbalis est valida, ita quod non sit locus pœnitentiæ, perfectus est cõtractus ante traditionem, & debebitur statim ab eo gabella gabellario præsenti, non expectato tempore traditionis, nec illius temporis gabellario, sicut in venditione perfecta ante traditionem resoluimus in contractu præcedenti, vt tenet, & probat latè Azeuedo, *in d. 2. numero 13. cum sequentib. titulo 17. hoc lib. 9.*

Secundò, pro hac eadem parte considero *l. 2. tit. 17. hoc lib. 9. Nouæ Collect. Reg.* quæ præcipit: *Que de todos los trueques se pague alcauala,* simpliciter, & indistinctè loquendo: nulla facta mentione de traditione, sed tantum: *Que de todos los trueques que se hizieren de vnas cosas a otras, se pague alcauala:* ea tot an ratione, quia cum hæc lex sit nouior multo illa secunda, *titulo 2. lib. 5. Nouæ Collect. Reg.* pro constituto habuerit, ex sola promissione permutandi, hoc est, ex ipsa conuentione de permutando, oriri obligationem præcisam adimplendi illam conuentionẽ, correcto iam iure communi, quod traditionem rerum requirebat, ad hoc, vt cõtractus hic irreuocabilis fieret: Aliàs enim si hoc ipsum in caussa non fuisset, traditionem rerũ exigeret, vt necessarium requisitum ad validitatem permutationis, prout foret, si non haberemus decisionem *d. l. 2. titulo 16. lib. 5.* sed standum esset iuri communi, quia nostra *lex 2. tit. 17. hoc lib. 9.* tum simpliciter deberet tunc intelligi iuxta ius commune, de permutationibus perfectis & validis, irreuocabiliter sequuta hinc inde traditione: Attamen cum hodie ad perfectionem, & irreuocabilitatem cõuentionis cuiuscumque, & præsertim permutationis non sequiratur traditio, sed statim ea conuentio, sine promissio obliget irreuocabiliter, *vt prædiximus,* consequitur, legem nostram de soluenda gabella de permutatione loquẽtem, verificari sufficienter in conuentione de permutando perfecta omnino, cum omnibus suis conditionibus, ante traditionem, & ideo videtur, consulto omisisse traditionẽ, cum ea hodie non sit necessaria ad valorem, & perfectionẽ irreuocabilem permutationis: sed tantum nuda conuentio, aliàs omninò perfecta, ideoq. lex nostra contenta est loqui generaliter: *De todos los trueques que se hizieren de vnas cosas a otras:* hodie namque etiam dicitur permutatio ante traditionem, quamuis iure communi attento, aliud esset decisum.

Tertiò, quia quando permutatio fiebat per stipulationem solemnem, cessabat etiam iure communi dispositio *d. l. ex placito, C. de rerum permut.* vt in ea cauetur, sed hodie promissio pacto nudo facta valet, ac si prædicta stipulatio solemnis interuenisset, *vt in d. lege Regia, 2. titulo 16. lib. 5.* expresse cauetur. Ergo habemus intentum.

Quartò, accedat alia non infima ratio assumpta pro hac parte ex principio eiusdem met *l. 2. tit. 17. lib. 9.* dum dicit: *Porque los trueques, y las ventas se deuen iuzgar por una misma cosa, mandamos, que de todos los trueques, etc.* quæ ratio (vt patet) mouit Legislatorem ad stabiliendũ, quod ex omnibus permutationibus soluatur gabella: Ergo idem ius statui debet in eis, quod in venditionibus: sed in his purè celebratis statim debetur gabella ante traditionem, vt resoluimus proculdubio supra q. 7. ergo, & in illis: *Pues estan equiparadas vnas cosas con otras, in quanto a esto,* tum ex identitate rationis, *iuxta l. illud, cum simi lib. ff. ad leg. Aquil.* tum etiam ratione æquiparationis, quod argumento iure est validum, *vt per Euerard. in sua Centuria legali loco 43. à pari, &c.*

Quo fit vt incredibile, omninò videatur, stantibus his verbis, & identitate contractuum, maximè stante *d. lege 2. titulo 16. libro 5.* quod iure possit aliud dici, aut teneri, quã quod iuxta has leges nostras Regias ex permutatione omnino perfecta aliàs quam per traditionẽ rerum, debeatur statim gabella ante traditionẽ hinc inde sequutam, correcto iam iure communi, quo attento, probauimus contrarium: & in terminis ita etiam tenet Azeued. *in d. l. 2. num. 13. cum seqq. tit. 17. hoc lib. 9.*

Nihilominus tamen contrarium, etiam attento iure nostro Regio, & non obstantibus præcitatis legibus Nouæ Coll. Reg. voluit, tenet, & probat Parlad. *lib. 1. rerum quotidianar. cap. 3. §. 3. numero 35.* & Gironda, *in locis supra adductis, præcipuè in d. 5. par. num. 12.* dum nulla vtriusque iuris facta differentia, tenet gabellam non deberi ex contractu permutationis ante traditionem, sed eos improbat merito Azeuedo, *vbi supra.*

20 Quare Lassart. *d. cap. 17. num. 28. cum sequent.* † perpendens difficultatem huius articuli, necnon videns (quod Mẽchacan *de success. creat. lib. 2. §. 12. num. 64.* quem sequitur Menoc. *in l. naturalis. §. 1. num. 19. ff. de præscript. verb.* tenet aduersus frequentiorem nostrorum sententiam, nempè, quod immò *d. l. 2. tit. 16. lib. 5. Nouæ Collect. Regiæ,* nihil immutatum fuerit in contractibus innominatis, quorum obligatio respectiua est, sed quod tantum loquatur & procedat ea lex in obligatione simplici, & quod huius quoque opinionis fuerit Greg. Lopez sibi contrarius, *in l. 1. in glossa, gran. pro titulo 11. par. 5.*) mediam in hoc passu, & in terminis nostræ principalis quæstionis amplectitur sen-

21 tentiam, † quam ab omnibus accipiendam putat bimembrem: nempe, quod aut in permutatione incipitur à re, vel a conuentione de permutando: si a re, vt quia absque vlla promissione, sed tractu quodam habito in præfatione contractus de re mea cum tua permutãda, statim rem meam, veluti hanc mulam dedi tibi, vt tuam, veluti equum mihi dares, profectò, antequam tu des mihi equum, ego tibi nulla obligatione teneor, quia nihil promisi, nullaq. caussa abest, ex quo obliger, cum adhuc ego nullam rem acceperim, sed tu solus obligaris rei interuentu, eo quod rẽ meam acceperis, vt tuam dares, *vt in l. iuris gentium, in princip. ff. de pact. l. 1. ff. de rerum permutatione,* ac proinde possum pœnitere, *ex l. si pecuniam, ff. de condict. caussa data,* & hæc pœnitentia locum habet etiam, attenta *l. 2. titulo 16. libro 5. Nouæ Collection. Regiæ,* secundum ipsum, eo quod lex illa loquitur, vbi quis se obligare voluit: hic autem ex mea parte nulla est obligatio, nec vllus animus me obligandi, quia nihil promisi, sed statim feci, quod eram promissurus, solumq. obligor ad euictionem rei à me traditæ, sequuto adimplemento alterius partis per traditionem rei suæ; Vnde in præmissa priori specie tenet author hic Lassarte, gabellam deberi non posse, quasi ex imperfecto contractu, etiã iure Regio, ex supradictis: & quod ita procedit opinio Mẽchac. & Menoch., & Gregor. Lopez *vbi supra,* contra priores supra citatos.

22 Quod si a promissione † de permutando incipiamus, sicut fit in specie *d. l. ex placito, C. de rerum permutat.* non habet locum hodie absque dubio pœnitentia: & statim gabella debetur, dummodo de modo faciendi permutationẽ omnino, & perfectè conueniat, nempè, vt rem meam talẽ dem tibi pro tali re tua, cum tali, & tali conditione: etiam si ab ea postea discedamus; vel traditio a neutra parte sequuta fuerit, attenta *d. l. 2. titulo 16. libro quinto Nouæ Collect. Reg.* quæ hoc casu verificatur, vt probat latè Lassart. *d. cap. 17. numero trigesimo, cum sequenti, & numero trigesimo sexto, cum pluribus sequentibus.*

Quid

13 Quid tenendum? Ego † priorem partem in primo casu Lassarte tenendam esse censeo, nempè, vt hodie attentis prædictis legibus Regijs ex contractu permutationis statim celebrato ante implementum vtriusque partis, & etiam si ab vna parte sit sequutum implementum, antequam ab altera fiat, sit contractus perfectus, & irreuocabilis, ac proinde statim debeatur gabella publicano illius temporis, non expectata traditione, & adimplemento alterius partis, quia in contractibus innominatis in nostro Regno non habet locum repetitio, ex capite pœnitentiæ, vel causæ non sequutæ: sed pars potest agere contra alteram partem, non adimplentem actione ex ipso contractu, & remedio competenti ad obseruantiam contractus, vel ad interesse, sicut quando iure communi interuenit stipulatio, vt habet verior, & receptior sententia, quam supra tenuimus, & benè cum alijs probat Anton. Gomez, 2. *tomo c. 8. de contract. innomin. nu. 5. vers. ex quibus.* Vnde, si sua volontate pars, quæ adimpleuit, velit recedere a contractu permutationis, hoc nocere non debet fisco, cui ex illa conuentione perfecta permutationis, fuit ius quæsitum ad gabellam. Et ita merito secundum Anton. Gomez *ibi, numero quinto, in fine*, gabella in hac specie soluenda erit primo gabellario, qui erat tempore præfatæ conuentionis, non vero ei, qui erat tempore traditionis, quem sequitur Parlador. *libro 1 rerum quotidianar. d. cap. 3. §. 3. numero trigesimoquinto, ad finem.* quorum opinio iure tantum Regio sustineri potest: secus vero attento iure communi, *per supradicta*; Et hæc quo ad primum casum Lassart.

14 Quo ad secundum † vero casum Lassart. nempè, in conuentione, & promissione de permutando formali, teneo contra ipsum, immo, quod indistinctè de promissione sola de permutando non debeatur gabella, nisi sequatur ipsa permutatio, vel traditio, quia præfata lex Regia 2. *huius tituli* 17. de permutatione ipsa præcipit soluendam esse gabellam, non vero de promissione de permutando, quantumcumque formali: Ergo ex ea non debetur gabella, quousque permutatio ipsa fiat, vel res vtrinque tradatur, non enim antea permutatio est, nec perfecta esse intelligitur, etiam secundum communem, & vulgarem loquẽdi vsum, vt patet, quidquid contrarium dicat Lassar. *vbi supra, num. 38.* At quod in præmissa specie partes obligentur, & compelli possint, attẽto nostro iure Regio, ad implendum contractum ipsum permutationis, nihil obest: siquidem ante quam celebretur, saltem verbis, ipse cõtractus permutationis de præsenti, non dicitur facta, nec perfecta permutatio, ad effectum, vt debeatur gabella, nisi & postquam ipsa fuerit celebrata, vt prædiximus.

Et ita hanc partem contra Lassarte, merito probauit latè Molina Theolog. *in secundo tomo, de iustitia & iure, disputatione 397. in versiculo, mihi vero, columna 952. cũ sequenti, & Azeuedo, in d. leg. 2. numero 18. & 19.* vbi rectè hoc declarat, nisi constiterit de vero partium cõsensu, volentium, permutationem esse factam, etiam ante traditionem, tametsi Azeuedo, alleget pro hac parte Lassar. *vbi supra*, sed re vera Lassarte tenet, quod prius diximus.

Quibus fit, vt cũ gabella non debeatur in hoc 2. casu, nisi ex ipsa vera permutatione, vel traditione rerũ, illa, quę tunc debetur pertinebit ad gabellanũ, vel dominum illius temporis, scilicet, quo debetur, non vero existenti tẽpore promissionis de permutando, cum tunc nulla debeatur, nec deberi incipiat, sed a tempore permutationis, uel traditionis rerum sub præambula promissione de permutando comprehensarum.

SVMMARIA.

1 *Gabella an debeatur ex contractibus innominatis, & numero sequenti.*

2 *Trueque, verbum, de quo in lege 2. tit. 19. Collect. Reg. quid propriè sit; ubi de uerbo, camio, o cambio.*

3 *Promissio dandi aliquid in genere eorum quæ in põdere, numero, uel mensura consistunt, est contractus generalis innominatus, do, ut des.*

4 *Ea quæ consistunt in pondere, numero, uel mensura, possunt promitti in specie, vt hic, immò, & pecunia, vt in num. 105.*

6 *Homo, bos, equus aut domus, potest promitti in genere, & non in specie designata, & erit contractus innominatus generalis, & non permutationis.*

7 *Genus promitti potest, non tamen datur, nec dari potest, nec possidetur, & num. seq.*

8 *Permutatio fit de rebus certis & signatis tempore contractus, & in eo, sed vide num. 10.*

9 *Gabella an debeatur ex contractu innominato, do, vt des, resoluitur affirmatiuè, limitatur num. 13. cum seq.*

11 *Lex 2. titulo 17 libro 9. Noua Coll. voluit fraudibus obuiare, ac proinde est fauorabilis, & latè debet interpretari, vt in numero 12.*

18 *Gabella non debetur de ceteris contractibus innominatis, do, vt facias, vel facio, vt des, vel facio, vt facias, limitatur num. 10.*

20 *Gabella vt soluatur ex permutatione æstimatio rerum fieri debet per bonum virum qui est ipse iudex, vel alius, quem iudex designauerit, etiam si sit iudex pedaneus, vt in numero 21. & si aliter fiat, non erit nullum, vt in numero 22. vbi quod debet fieri iusto pretio, & statur æstimationi solius vnius boni viri, cum iuramento, vt in numero 23. & in numero 24. an debeant partes citari ad nominationem boni viri faciendam.*

25 *Aestimatores eligendi sunt à partibus, cum reseruatione iudicis, de qua hic.*

26 *Permutantium vnusquisque debet soluere gabellam valoris rei, quam receperit: non obstante quod partes alium assignent, vt in num. 27. declaratur num. 28.*

29 *Gabella non debetur ex parte rei inæstimabilis permutatæ, cum altera re æstimabili, velut sepulchri, vel capellæ, vt in num. 30.*

31 *Lex 34. titulo 18. lib. 9. Noue Collect. Regiæ limitatur in casu de quo hic.*

QVAESTIO XXIX.

An ex contractibus innominatis gabella debeatur.

1 PRIMO, Videamus † de contractu innominato, do, vt des, & postea de ceteris tribus contractibus innominatis, nẽpè, do, vt facias, facio, vt des, facio vt facias, agemus. † Et pro intelligentia huius quæstionis, & nostræ
2 *legis 2. tit. 17. hoc lib. 9. Noua Collect. Reg* obseruandum quidem est, quod *trueque*, de quo eadem lex 2. præcipit, *se pague alcauala*, propriè est quædam species contractuum innominatorum consistentium in do, vt des: nempè, cum datio ex vtraque parte est rei certæ sigillatim designatæ, non verò pecuniæ, & ideo appellatur permutatio *glos. & Doctores, in l. 5. C. de rerum permutat. & in l. 2. in princip. ff. si cert. petat. & in l. 1. ff. de rerum permut. l. naturalis. §. 1. ff. de præscript. verb.* quem contractum leges septem partitarum vocant vulgari nomine, *camio ò cambio, l. 1. tit. 6. parte 5.* quamuis Latinè, hoc nomen, cambium, generalius sit, complectens omnem commutationem, *vt tenet Bald. in cap. 1. §. cum autem, num. 1. de controuers. inuestit. in vsibus feud.* Sed in nostra lingua materna, significat tantum permutationem, *de cosas ciertas, y sennaladas*, vt dicitur in d. l. 1. *Y assi comunmente se lama trueco, y cambio*: præterquam in materia nummorum: quia in his licet cambia sint pecuniæ in genere, & incertæ, & sic nominentur permutationes, nihilominus tamẽ vocantur cambia, sed de his cambiis nec gabella debetur, *vt in l. 34 tit. 18. lib. 9.* nec de eis est nobis hic agendum.

3 Cum verò † promittimus dare aliquid in genere, velut eorum, quæ consistunt in pondere, numero, & mensura, erit contractus innominatus generalis, do, vt des: vnde hi duo contractus specialis, & generalis, do, vt des, nõ differunt natura rerum, quæ commutantur, sed tanquam
4 genus & species. † Nihilominus tamen, ea quę natura sua sunt generica, & consistunt in pondere, numero, & mensura,

ficta, possunt promitti in specie, ueloti cum earum aliqua quantitas promittitur, quando sunt certa, & designatæ *como el trigo que està, en la troxe, o granero, y el vino de tal cuba, o tinaja*, & hoc potest petere, genus autem minimè, *vt in l. si in rem, & ibi glos. l. si certum petatur, cū similib.*

5 Immò, & non nunquam † pecunia, quæ potius respicit functionem in suo genere, datur, uel promittitur ut species certa, si ipsa pecunia certa sit, & demonstrata *l. sed etsi certos, ff. de legat. 1. & l. plane, § sed etsi eadem, ff. eodē tit.*

6 Per contrarium, & † ex diuerso promitti potest in genere, homo, bos, equus, domus: & quia promittitur in genere, & non in specie designata, erit contractus innominatus, generalis, & non permutationis, ut *per Doctores, in d. l. 2. in princip. ff. si certum petat. & in l. 1. C. de rerum permutat. & in l. 1. titulo 9. p. 5. & ibi Gregor. Lopez.*

7 Ideò autē diximus, genus † promitti posse, quia ipsum non dicitur, nec dari potest, nec possidetur, *Iason. in l. edita actio. num. 11. C. de edendo* ubi quod ideò in eo non cadit in rem actio, & cum peruenitur ad implementum generis promissi, tunc definit esse genus, & est species certa in indiuiduo, *l. cum incertus, ff. de legat. 1.*

8 Ad hoc igitur, ut contractus, † qui geritur, sit permutatio, res, seu species promissæ uel datæ, debent esse certæ, & signatæ tempore contractus, & in eo; genus autem nec recipitur, nec possidetur, nec est in ultius dominium, nec locum ei tribuitur, *Bart. in l. quod legitur, ff. de iudic. & in l. 3. in princip. ad finem C. commun. de legat. & prædictam distinctionem facit glos. in d. l. 1. C. de rerum permutat. in uerbo, postulabit*, ubi ab omnibus approbatur *glossa etiam in l. 1. verbo, nomen suum, ff. de rerum permutat.* & constat ex *l. 1. tit. 6 parte 5. & in l. ratione la segunda, §. diligenter, ff. ad legem Falcid.* & tenet *Anton. Gomez. lib. 2. variar. resolution. cap. 8 in fine* estq. communis opinio, ut plures referens testatur Menel. *in d. l. naturalis. §. & si quidem, numero nono. & Parlador. libro primo. rerum quotidianar. cap. 3. §. 3 num. 33.*

9 His ità præcognitis, † nostræ quæstioni principali respōdemus, quod ex cōtractu permutationis, do, ut des, hoc est quando species certa datur pro specie certa, proculdubio gabella debetur, *vt in nostra lege 2. titulo 17. hoc libro nono.* Si uero conueniat, ut detur unū genus pro alio, uelutì, unum pro frumento, est cōtractus innominatus, do, ut des, & idem si cōueniat, quod dētur species pro genere, & tūc, quamuis lex nostra uideatur nūcupatim loqui in cōtractu pmutationis, & sic quādo res certa, & designata pro alia huiusmodi datur, nihilominus in hoc generali contractu, do, ut des, idem statuendum iure est, nempè, ut ex eo debeatur gabella, quia per cum postea peruenitur ad specialem contractum permutationis, nempè, quia cum peruenitur debet ad implementum, res certæ tradendæ signantur, quia genus ipsum dari nō potest, *vt supra probauimus.*

Accedat, quod lex nostra Regia non vtitur vocabulo permutationis, sed nostro vulgari, *trueque*, & apud nos cōmunis loquendi vsus, qui attendi debet, *vt in l. Labeo, cum simulib. ff. de supplect. legata*, habet, vt hoc nomine, *trueque*, omnes isti contractus innominati, do, vt des, comprehendātur, non enim alio appellatme nomine; & generaliter præcipit lex nostra secunda: *Que de todos los trueques, que se hizieren de vnas cosas a otras, &c. se pague alcauala*, sicut & eo nomine continentur sub verbo, cambio, quod idem sonat, vt resoluit D. Couar. *de numismat. cap. 7. nu. 4. versic. hac sane ratione*, & est expressa *l. 5. ibi. la primera, tit. 6. parte 5.*

10 Tertio, quia † secundum verisrem sententiam uera permutatio fit in quibuscumque rebus, siue certis, siue incertis, specificis, scilicet, aut genericis, ut resoluit *Pichr. in Rub. de rescindenda, vendit. 2. p. cap. 1. numero 10.* Padilla, allegans *in l. naturalis, § & si quidem numero 9. ff. de prescrip. verb.* & Lassart *de decim. vendit. cap. 17 num. 7.* pro quibus uidetur text. expressus *in § item pretiū, ibi: vinum sibi comparasse ait, permutatis quibusdam rebus, Instit. de empt. & vendit.*

11 Quarto, quia lex 102. *del quaderno, de las alcaualas*, ex qua sumpta fuit lex nostra secunda, *tit. 17. libro sexto, Collect. Reg.* uoluit fraudibus obuiare, ut ipsemet inquit in sua præfatione, ex qua caussa finalis colligitur, ibi: *Porque en los trueques que se hazen en cubren algunos el alcauala, y no la pagan, mandamos, &c.* dispositio autem, quæ ito

12 ad obuiandas fraudes, † est fauorabilis, lateq. debet interpretari, *l. 1. §. pecunia, ff. de calumniat.* etiam in materia odiosa, *cap. si ciuitas, de sententia excommunic. lib. 6. Aretin. consilio 2. numero . . . versicul. ad secundum, consilio 77 colum. 6. in fine, & consilio 80. columna penultima, in fine, num. . . volum. 1. Crauet. de antiquitate tempor. 4. parte, quæst. de mutatione numero 8. 9. & 10.* Quæ quæstio est in fine libri.

Et in terminis nostræ quæstionis hanc opinionem tenet Ioan. Parlad. *d. cap. 3. §. 4. numero 33. & Lassarte vbi supra, numero 7. Gironda de Gabell. 9. p. §. vnic. num. 3.*

13 Limitanda † tamen est hæc sententia, quando non datur res pro alia re, sed alteri do rem, vt eamdem tu Titio des post aliquod tempus, *iuxta l. quoties, cum similibus, C. de donat. quæ sub modo*, vel etiam si tibi centum dedero, vt ex eis Titio des quinquaginta: vel si dedero tibi fundum, vt ex eius fructibus des mihi decem annua, *iuxta l. finalem, C. de rerum permutat.* Etenim, his casibus licet negari non possit, quin innominatus contractus celebretur, do, vt des, nullatenus permutatio dici poterit, sed pactum quoddam rei interuentu vestitum, *iuxta l. legem, cum materia. C. de pact.* ac proinde ex eo gabella non debetur, cum in hac specie res pro alia re non detur, quæ est permutationis natura & substantia, *ex d. l. 1. partita:* secus autem si rem do, vt eamdem, vel aliam pro ea tertio alij, vel mihi des, ex prædictis, *ita Lassart. d. c. 17. num. 7. ad finem.*

14 Sed & aliam † limitationē colliges ad prædictam resolutionem de contractibus innominatis, do, vt des, *ex Parladoro, vbi supra*, nempè, cum genus pro eodem genere datur, nempè, vinum pro vino, quia tunc est cōtractus mutui, ex quo gabella non debetur.

Sed profectò generaliter nimis, atque indistinctè loquutus est author hic, immò, vt inquit Lassart. *d. cap. 17. nu. 9.* inaduertenter contra text. in lege hac nostra Regia, *2. titulo 17. lib. 9. ibi: Que hizieren de vnas cosas a otras seme antes, o no seme, antes*, idem voluit Lassart. *in Schol. ad d. l. 2. num. 9.* Quare idem *Lassarte d. num. 9. cum sequent.* iterū differit de hoc articulo, & distinguit, ex cuius dictis hæc summatta, & vera in iudicio colligitur resolutio.

15 Quotiescumque vinum, † triticum, vel similia pro alijs dantur, ratione alicuius commodioris naturæ, vel qualitatis, quæ licet genus non mutet, facit tamen illud alteri ex contrahētibus vtilius esse, quam suum, & alter mali aliud quam suum, est vera permutatio, & ex ea gabella debetur, *vt in lege hac nostra Regia 2.*

16 Secùs erit dicendum, si † mutuare partes voluerunt: in qua specie procedit, & loquitur doctrina Bartoli & communis, *in l. 2. in princip. numero 6. ff. si certum pet.* dum inquit, esse hunc contractum mutui: secùs autem, si ex verbis, & mente contrahentium appareat, alium contractum in prædicta specie inire voluisse, secundum Dec. ibidem, *numero 12. Alexand. num. 7. in versiculo, & omnia tradita per Bart.* Vnde est, vt si partes non quidem mutuum, nec

17 † permutationem gerere voluerint, sed depositum, locationem, vel conductionem, aut donationem, vel mandatum, is contractus iudicandus erit, quem contitrerit partes celebrare voluisse: & de venditione, & permutatione debebitur gabella, de cæteris vero contractibus minime, nisi in fraudem gabellæ fiant. Principalis igitur contrahentium mens, & intentio inspicienda, & attendenda est in hac materia, vt iuxta eam iudicemus, quem contractum partes gerere voluerint, & an gabella ex eo soluenda sit, vel non, vt latius prosequitur Lassart, *vbi supra*, exempla fingens in praxi vsita.

18 De cæteris verò † contractibus innominatis, velutì do vt facias, vel facio vt des, vel facio vt facias, gabella non debetur, nec soluenda erit, quia nec sunt emptiones aut venditiones, & magis ad naturam locationis, & conductionis accedere videntur, *dict. l. naturalis § at cum do, ff. de præscript. verb.* ita tenent *Parlador. vbi supra numero 34. ad fin. Lassart. num. 15. Girond. num. 3. & Azened. in dict.*

19 *dicta l. 2. num.* 11. *& 12. tit. 17 hoc lib. 9.* † limitat Lassat, si principaliter celebraretur contractus innominatus, do, vt des, & in consequentiam veniat factum, & erogatio expē sarum, veluti in donatione, mutuaq. rei debitæ, & exactę translatione ad inuicem facta inter paciscentes, tunc enim cum illa mutua concessio non veniat in consequentiam actus exactionis, sed ea principaliori, & viliori pacto, non debet occultari, nec potest iste contractus, do, vt des, sub altero contractu, facio, vt facias, quin illius prioris rationem habeamus ad solutionem gabellæ, de qua agimus, iuxta decisio. dict. l. Regiæ 2. quæ in specie ampliatur, quod modo docuimus, gabellam, scilicet, deberi ex contractu innominato, do, vt des, nempe vt procedat, etiam si in consequē tiam veniat, & contineatur factum ad exequutionem principalis contractus, do, vt des.

20 Deinde, & tertiò pro intellectu, † & praxi nostræ legis Regiæ 2. quæ de permutationibus gabellam esse soluendā præcipit, obseruandum erit, quod ea rebus permutatis gabella soluenda est, iuxta cuiusque rei æstimationem per bonum virum faciendam, qui est ipse iudex, vel alius, quem ipse designauerit, iuxta tradita *in l. continuus, § cum ita, ff. de verbor. obligat. & in l. 31. titulo fin. parte 7.* qui iudex competens in materia gabellarum, & vt ordinarius cuiusque loci, vt patet ex l. 11. *titulo 9 libro tertio, Noua Collect. Reg. & l. 2. titulo 7. hoc libro nono*, iuncta hac nostra lege 2. ibi:
21 *juez que conociere de la causa de la dicha alcauala.* † quod procedit secundum Azeuedo, *in d. l. 2. numero quadragesimooctauo*, etiam si sit iudex pedaneus, nam & hic de gabel-
22 latum negotijs cognoscere potest, *ex d. l. 11.* † Quod si ipse iudex æstimare velit, eum vt vir bonus adeat, bonos viros debet consulere, & peritos in arte, vt ita sententiam ferat, ex *l. 23. tit. 4. partita 3.* & traditis per Auendan. *in tractatu de except. num. 17 in versiculo, immò & aliud.* & in terminis probat Lassart. *d. c. 17. num. 16* non tamen censeo quod erit nullum, quod aliàs factum fuerit, cum nostra lex Regia 2. illud non requirat, sed simpliciter facultatem tribuat æstimandi iudici, vel nominandi alium virum bonum, qui prædictam æstimationem faciat.

Debet tamen, à quouis eorum fiat, iusto rei pretio fieri, *iuxta l. pretia rerum, ff. ad legem Falcidiam, ex dictis per Didac. Perez in l. 2. titulo 13. libro secundo. Ordinam. & Duennas in regula 34* ex quibus in terminis ita tenent Lassart. *in Scholiis ad nostram legem 2. num. 5. in fine, & Azeuedo super ea, num. 47.*

23 Quod si iudex hanc † æstimationem facere noluerit, poterit eam alteri bono viro committere faciendam, cuius dicto cum iuramento stabitur in hac materia, *vt in hac nostra lege Regia 2.* licet regulariter aliàs duo periti in arte sint eligendi iuxta tex. *in Authentica, de non alienand. aut permut. rebus Eccles. § quod autem ibi: duobus per testimonium, si modo haberi queant in loco,* & notat Anton. Gomez. *in tertio tomo variar. resolut. cap. 3. num.* 28. & Bernard. Diaz *in regul. 461.* & ibi Ignat. Salzedo, & Azeuedo,
24 *in d. lege 2. numero 49 cum sequenti;* † Vbi quod cum hic æstimator à partibus approbatus non est, debent partes citari ad eius nominationem faciendam per iudicem, licet in praxi receptum sit, non ex hoc esse nullam electionem & nominationem personæ æstimatoris factam per iudicem sine citatione partium, *secundum Couarru. quem refert libro secundo variar. resolut. cap. 13. numero 1.* sequitur tamen contendit Azeuedo, *numero quinto,* citationem partium, vel earum præsentiam ad videndum iurare prædictum æstimatorem, licet non ad prolationem iusti ab æstimatore proferendi, *secundum Couarru. vbi supra, conclus. 7.* addit Azeuedo, *numero quinquagesimo primo, cum sequenti,* quod si æstimator hic inique arbitratus fuerit & æstimauerit, in quocūque excessu, poterit læsus petere reductionem ad arbitrium boni viri, *argumēto l. si libertus, ff de oper. libert.* & notat in terminis Lassart. *in Schol. ad nostram hac legem secundam, num. 3.*

Est & aliud in hac materia speciale, nempè, vt æstimator
25 hic eligatur à iudice, † cum alias æstimatores eligendi sint à partibus, ita vt vnusquisque suum eligat, idq. ita fieri iudex iubet, reseruatis sibi nominationem in defectum partis cuiusque, & tertij quoque in casu discordiæ, vt habet cō munis praxis, quo iure vtimur, *secundum Ioan. Gars. de expens. & melior. cap. fin. numero decimonono. refert & sequitur Lassart in Schol. ad d. l. 2. numero 7. cum sequentibus, & Azeuedo super ea, numero 53.*

26 Denique vnusquisque † permutantium debet soluere gabellam valoris rei, quam receperit, quasi ille valor sit pretium rei suæ, ad similitudinem venditoris, *iuxta l. 1. eiusdem tit. 17 lib. 9.*

27 Nec præstabit dicere, quod † partes in contractu permutationis, quod principaliter gerunt, taxent pretium rerum suarum; seu formale pretium constituant, quibus verbis loquitur Iurisconsultus, *in l. lege Falcidia, 62. in fine, iuncta glossa 1. ibi: in prima expositione, ff. ad leg. Falcid.* veluti, si rem æstimatam in decem, dedi tibi pro alia re in eadem quantitate taxatam, *iuxta l. 1. C. de rerum permut. & quæ ibi Doctores notant*: non enim ad hanc æstimationem attendendum est, ad solutionem gabellæ, sed ad eam, quam iudex, vel alius bonus vir, quem ipse legerit, fecerit, dum tamen semper ab initio de rebus permutandis partes tractauerint: adhuc namque non venditio, sed rerū vera permutatio contracta intelligitur, sic, vt in ea quoque specie locum habeat dispositio *d. l. 2. titulo 17 hoc libro 9.* iuxta resolutionem Arij Pinelli *in rubr. C. de rescind. vendit. 2. parte, capite 1. num. 16.*

28 Secùs autem † erit, si pretium rei datæ in pecunia fuerit definitum, & postea ex accidenti in re alia taxata solutio fiat, quia tunc vera venditio manet, iuxta terminos *l. pretii, C. de rescindenda vendit.* sicq. vnius rei gabella debebitur, iuxta quantitatem pretij in pecunia definiti, alterius autem rei datæ in solutum, pretij venditionis gabella soluenda erit, vt in terminis probat Lassart. *d. c. 17 num. 17.*

29 Quartò, perpendendum † erit legis nostræ secundæ dispositionem non habere locum in permutatione vnius rei æstimabilis cum alia re inæstimabili: quia ex ea parte gabella solui non debet, vt in terminis tenet Montalu. *in repert. legum Ordin. verbo, alcauala,* quem refert & probat Lassart. *d. cap. 17. numero 18* & prius *in Schol. ad d. l. 2. numero 6.* cum deficiant in hac specie verba nostræ legis, ibi: *siendo cada cosa apreciada por lo que vale:* Ergo deficit eius dispositio, *iuxta l. 4. § totiens, ff. de damno infecto,* & doctrinam Bart. communiter approbatam, *in § prætor ait, eiusdem l. final. addit Lassar.* quod in hoc casu nemo ex con-
30 trahentibus decimam debet. † Is enim, qui sepulchrum dedit, gabellam non soluet, quia etiam si pro pecunia dedisset, quasi vendens, eo iure non tenetur, propterea quod locus ille factus ad sepeliendum defunctis vendi non potest omni iure: atque ideo tamquam ex venditione nulla, gabellam nō debet: similiter nec ille, qui rem profanam dedit pro iure sepulchri: quia vltra quod nulla est rei spiritualis permutatio cum re profana, iuxta tex. *in l. fin. C. de rerū permutatione,* res à se recepta æstimari non potest: qua ratione licet valida sit permutatio rerum spiritualium, iuxta glos. & Doctores *in cap. ad quæstiones, de rerum permut. & glossa, in cap. super eo, de transact.* ex ea permutatione, nempe sepulchri cum alio sepulchro, vel capella, nō deberetur gabella, quia neutra res æstimari potest, per supradictos.

31 Quintò † obseruo, quod si rem, quæ aliàs vendita immunis esset à solutione gabellæ, in pretium rei suæ alter ex contrahentibus receperat, non ideo rei illius priuilegio excusabitur, veluti si fundum dedero pro equo ornato sella & freno, vel libris, aut alio ea enarratis, *in l. 34. titulo 18. hoc lib. 9.* quin potius secundum æstimationem, & librorū valorem gabellam soluam, iuxta *d. l. 2.* id enim priuilegiū locum habet, quando res illæ in contractum veniunt, vt merx, non vt pretium, atque ita debet intelligi, & limitari *d. lex 34.* vt loquitur Lassart. *vbi supra, num. 19.*

SVMMARIA.

1 *Gabella vna, an duplex debeatur, quando ex vna parte res aliqua, siue species datur, ex altera verò pretium, & res aliqua, & num. seq. & an tunc sit venditio, vel permutatio, num. 2. cum sequentibus.*

2 *Ven-*

2 *Venditio an permutatio sit, quando ex vna parte res, ex altera vero res, & pretium datur, & num. seq.*
15 *Duos esse contractus non videtur posse dici, vbi vnum tantum negotium actum est, & num 17.*
16 *Vna eademq. res non debet diuerso iure censeri, & nu. 18. quomodo sit intelligendum.*
19 *Victoria nulla sit a pari.*
20 *In materia æqualitatis, nulla maior ratio cōsiderari potest, vt vnum pluris habeatur, quam alterum.*
22 *Gabella debetur indistinctè, attenta l. 2. tit. 17. lib. 9. Coll. Reg. in specie tituli huius quæst 30. sed contra num. 23.*
24 *Lex 24. tit. 18 lib 9. Nouæ Collect. Regia, quatenus ipsa decidit, quod de pecunia numerata non soluatur gabella, intellectur.*
Gabella quando debeatur de pecunia numerata, & quando non eodem num. 24.

QVAESTIO XXX.

An duplex, vel vna tantum gabella debeatur, quando ex vna parte res aliqua, siue species, ex altera verò pretium, & alia res datur.

1 QVamuis de hac † quæstione supra agere decreueram, q. 21. nihilominus huc, vt proprio loco ipsius eam remitt nus, & dicimus, pendere ab altera, *an scilicet in hac specie censeatur celebratus contractus permutationis, an emptionis & venditionis?* In priori namque casu duplex gabella debebitur, tamquam ea permutatione, *vt in l. 2. tit. 17 hoc lib. 9.* In secundo verò vna tantum, tamquam ex venditione, *vt in l. 1 d tit. 17 hoc lib. 9.* Necessario igitur resoluenda est secunda q. prædicta, quam secundam decidamus.

2 Ad rem † igitur deueniendo, communis resolutio Doctorum est, vt contrahentium mens, & verba in hoc inspiciantur, nempè, vt si vendere & emere voluerunt, venditio sit; quod si permutandi animus, & intentio fuerit, permutatio esse iudicetur, præcipuè cum agitur tantum de earūdem partium contrahentium præiudicio, *ita tenent Ioan. Andr. Anton. Imol Cardinal. Florent Panormit. & alij, in c. ad quæstiones, de rerum permut. Bar. Bald in l. si in emptione,* per illum text. *ff. de contrahen. empt. Bart. in l. Aristo, num. 2. ff. de donat.* sequitur plures referens, Tiraquel. *de retractu lignag. §. 30. gloss. 1. num 2. D. Couarru. lib. 2. variar. resolut. cap 4. num 9. Anton. Gomez. lib. 2. variar. resolut. cap. 2. num. 10. Ariar Pinel in rubr. C. de rescind. vendit. 2. p cap 2. num. 1.* sequitur etiam & probat, atque communem esse profitetor, plures referens, Matien. *in l. 7. tit. 11 glossa 10. num. 2. 3. & 4. lib. 5. Noua Collect. Reg.* communem etiam testatur Lassart. *de decim vend. cap. 17. nu. 22.* & Molina *Teolog. de iust. & iure, 2. tomo, disputatione 336. colum. 498 versiculo dubium est.*

3 Constare autem † dicetur, quod principaliter partes intendunt, ex nomine contractus ab eis expresso, vt si permutationem dicunt, sit permutatio: si emptionem, emptio, *secundum Paul de Castro in d. l. Aristo, num. 4. in fine, cum sequen. Abb. in dict. cap ad quæstiones, num. 4 voluit Bart. in l. cotem, §. qui maximos, in 5 quæst. num. ... ff. de public. & vectig.* & probat Tiraquel. alios allegans *vbi supra, num. 7 & 8.* & Matienco *num 4. post Arium Pinel. vbi supra, num. 2.* qui *num. 3.* appellat eam receptissimam conclusionem.

4 Nisi talis † nominatio repugnaret naturæ conuentionis, seu deductæ in conuentione, & nomini expresso: tunc namque potius inspicitur natura, & effectus actus, quam nomen a contrahentibus impositum, *l. insulam, ff. de præscript. verb. l. si olei, cum ibi notatis, C. locat. l. si vno, in princip ff. eodem titulo ibi, ita donatur. Oldrald. consil. 39. Ad habendum, col. 1. Decius in Authen. Ex testamento, nu. 6. versic. sed certè. C de collation. Boer. decis 144. num. 2 post med Tiraq d. §. 30. glossa 1. num. 11. & 12. & §. 32 glossa,*
5 *vnica num. 34. Matienc. vbi supra num. 5.* † qui nu. 6. post alios, docens quod tūc dicetur repugnare nominatio partium naturæ contractus, quoties pecuniæ excessus sit magnus, qui excedat valorem rei ab eodem datæ, quia tunc censebitur venditio, etiam si contrahentes exprimant permutationem; Idem è contrario, si excessus rei sit ad pretium: quia tunc erit permutatio, iuxta communem prædictorū Doctorū sententiam, quam etiam cum alijs profitetur, Molina Theologos *vbi supra, colum. 498.* tomet si contrarium fore probet aduersos receptam prædicta declarationem Pinel. *vbi supra, num. 11.*

6 Et maximè communis † præfata sententia procedit, si agatur de præiudicio tertij, veluti consanguinei respectu retractus, (vel fisci in nostra materia gabellarum) cuius magis intersit, quod venditio potius, aut magis permutatio esse intelligatur illa conuentio, tunc namque ne fraus aliqua tertio fiat per nominationem partium, magis inspiciendum est, quod re vera agitur, quam quod a partibus simulatè concipitur: puta, si ex venditione debeatur gabella, vel laudemiū, non vero ex permutatione, vel è contra: vel in venditione sit locus retractui, non vero in permutatione, prout apud nos extat de his lex 7. *tit. 11. lib. 5. Noua Coll Reg.* ita ex alijs resoluit Tiraquel. *d. § 30 glossa 1. num. 11 & 12 D. Couarru vbi supra, d num. 9 & Anton. Gomez d. num. 10. & Pinell. vbi supra, num 3.* dicens, esse communem; quod etiam profitentur, item sequuti, Matienc. *num. 6* Lassart. *num. 22 vbi supra,* & Molina *vbi supra, colum. 499.* Vnde cum in nostra materia de iure tertij disputetur, nempè, fisci, pro gabella adquirenda vna, vel duplici, magis inspiciendum est in ea quæst. quod re vera agitur, quam quod a partibus dicitur.

7 Habemus igitur † ex prædictis. Primū casum vtriusque quæstionis is est, vt attendatur contrahentium mens, & verba, an vendere, vel permutare voluerint, vt in primo casu venditio sit, vnicaq. gabella debeatur: in secundo vero permutatio, duplexq. gabella ab ea debeatur, iuxta decisionem *d. l. 2. tit. 17. hoc lib. 9.* nisi aliàs nominatio repugnaret naturæ conuentionis: tunc namque magis inspicienda esset natura, & effectus actus, quam nomen a contrahentibus impositum, ne tertio præiudicium fiat.

8 Secundus casus est; † quando contrahentes non exprimunt nomen contractus, & tunc, quis contractus sit, iudicatur ex eo, quod plus est (intellige notabiliter) vt si res data plus valeat, quam pecunia, quæ simul cum re datur, censeatur permutatio: si vero pecunia excedat, dicatur vēditio, ita tenent, ac probant DD. communiter, *in d. cap. ad quæstiones, de rerum permut.* per illum text. & plurimos congerens Tiraquel. *d. 30. glossa 1. num. 9.* vbi dicit cōmunem D. Couarr. Anton. Gomez. & Pinel. *vbi supra, l. 1. tit. 6. parte 5.* & ibi Greg. Lop. *in gl. 1.* & alios allegans Matienc. *vbi supra, numero 7.* & Lassart. *vbi supra, sub d. nu. 22. in versic igitur,* & communem eam sequutus profitetur Molina *vbi supra colum 498.* Quo fit, vt in nostra materia, quo casu permutatio sit, duplex gabella debeatur: quo autem casu venditio, vnica solui debeat, ex prædictis.

9 Tertius, & vltimus casus † in specie proposita superest in dubio: quando res, & pretium per omnia paria sunt, & eiusdem æstimationis, ita vt neutrum alteri prævaleat, seu præponderet: & tunc quidem DD. maximè variant: Bald. etenim *in prælud feud colum 4. versic pro intellectu horū, num. 11.* censuit, eo casu venditionem potius contrahi, quā permutationem: quem plures alij sequuntur: At contra, quod permutatio potius sit, quam venditio, communior, & receptior est sententia, vt constat ex Tiraquell. *vbi supra, num. 13. cum pluribus sequentib.* & id affirmat Matienc. *vbi sup nu. 8. post Pinel. etiam vbi supra, num. 5.*

10 Quæ æqualitas † rei & pretij in puncto esse non debet: sufficit namque quod differentia non sit notabilis, vel considerabilis, vt censeo, *argumento l. in modicis, ff. de contra-*
11 *henda empt.* † & prædicta receptior sententia necessario intelligenda est, ea mente Scribentium, quando partes nō expresserunt certum nomen contractus: aliàs enim iudicaretur conuentio, iuxta specialem nominationem contrahentium, tunc namque non dicitur res esse in dubio, nisi res, pro qua datur alia, & pretium simul exæquasset venalis,

quia

quia tunc contractus censetur emptionis, non verò permutationis, vel nisi pecunia detur nomine pretij, quia censebitur emptio, vt ea alijs probat Pinel. *vbi supra numero sexto*.

12 Retenta igitur † in praxi prædicta receptiore sententia, debebitur dupla gabella in hac specie, vt ex permutatione.

13 Verior tamen † contra communem videtur aliorū multorum opinio in hac specie, de qua *supra, num. 9.* vt duplex censeatur cōtractus, vnus emptionis, & venditionis pro media parte, alter innominatus permutationis pro altera dimidia parte, cum æquales sint vtrique species, & pecunia, *argumento l. Lucius, ff. de præscript. verb l. si sponsus, §. circa, l. cum hic status, §. penultimo. ff. de don. inter viru & vxor. l. Aristo, ff. de donat. ita Alciat. in l. 2. in princip. numero 39. ff. si cert. pet. & in alijs locis relatis à Tiraquello, d. §. 30. glossa 1 num. 38.* qui *num. 40 & 41.* eam comprobat, & videtur sequutus, sed & Alciat. in hoc probauerunt D. Couarru. *lib. variar. resolut. cap. 4. nu. 9.* verius tamen est, vbi alios citat, & Arias Pinel. (respondens argumentis contrarijs Lorteri) *in 2 parte Rubric. C. de rescinden. vendit. cap. 2. num. 8 & 9.* vbi quod hæc opinio præcipuè procedit, quando ex huiusmodi contractu potest iura deferri tertio, prout est notabiliter casus gabellæ: & Matien. *vbi supra num. 8. ad finem*, necnon & Lassart. *d. cap. 17. nume. 12. ad finem*, quæ sententia in puncto iuris verissima & tenenda videtur, necnon & in praxi, cum sit etiam recepta, & magis veritati consonet, & tamquam distinguens inter alias diuersas; necnon & quia in dubio contra gabellam iudicandum est, *vt resoluimus supra quæst. 6. num. 10.*

14 Immò sit † vt ea retenta, quatenus & ex qua parte venditio est, vnica dumtaxat gabella debeatur, à venditore soluenda, *vt in l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* ex parte verò, qua permutatio est, dupla gabella solui debeat ab vtroque scilicet cō trahente, *ex l. secunda, eiusdem tituli, & libri*.

15 Nec contra † hanc veriorem sententiam facit, quod cū vnum tantum negotium actum sit, non videtur posse dici duos esse contractus, vt in simili dicitur *in l. 2. §. 1. ff. locat. cum similibus congestis per Tiraq. vbi supra, num. 39.* ne-
16 que † vna, & eadem res debet diuerso iure censeri, *l. cum qui ades, ff. de vsucap. cum alijs congestis à Tiraquel. vbi supra, num. 35. & 39. & iterum §. 1. gl. 18. num. 21. & latius in l. si vnquam, in verbo Donatione largitus, nume. 122. in versic. tertia ratio, C. de reuoc. donat.*

17 Ad primum † namque respondemus, duos hic contractus in hac conuentione venire, nempè, emptionis, & venditionis, atque permutationis; Quare non minus separandum est, quod ius ipsum censet separatum, nempè, partem rei venditæ à parte permutata, & in alijs casibus mixtis, *l. idem Pomponius, §. sed si plumbum, & ibi glos. ff. de rei vendic. & in casu d. l. si sponsus, §. generaliter, & ibi glos. ff. de donat. inter virum & vxor. l. rerum mixtura, §. quid ergo, ff. de vsucap.*

18 Ad secundum, quod † regula communis superius ex *d. l. cum, qui ades, cum simil.* nempè, vnam eamdemq. rem non debere diuerso iure censeri, procedat, quando nulla diuersificans ratio adest; secùs si diuersa ratio in parte eiusdem rei considerari possit, quam in altera parte: itaque diuersis respectibus, diuerso iure censeri potest vna eademque res, *vt in l. miles, § pro parte, ff. de legat. 2. & in l. hinc quæritur, §. 1. ff. de pecul. Abb. in cap. cum in tua, ad finem, de decim. & multis alijs iuribus latè probat Tiraq. d. §. 1. num. 12. cum seq. & Pinel. plures allegans, vbi supra, numero 9.*

19 Merito igitur, quod † sententiam Alciati, & ab alijs receptam probauerimus: & quia nulla victoria sit à pari, *vt*
20 *in l. non solum, §. 1. ff. de ritu nupt.* † Denique, quia in materia æqualitatis, nulla maior ratio considerari potest, vt vnum pluris habeatur, quam alterum argumento text. *in l. generaliter. versiculo sua, ff. de fideiussor. ibi: cum duæ sint eiusdem potestatis, non potest reperiri, cur altera potius quā altera consumatur.*

21 Hæc præcedēs † casuum distinctio, atque resolutio, quo ad gabellæ debitum & solutionem, iure communi attento, rectè procedit, vtpotè, deducta à communibus, & veris iuris traditionibus, quo ad diiudicationem contractuū emptionis & permutationis, quibus standum est, quo ad cognoscendum, quis contractus censeri debeat celebratus in specie huius quæstionis principalis.

22 Ceterum, quo ad debitum † & solutionem gabellæ, non recta videtur præfata distinctio, ac proinde indistinctè tenendum, attenta nostra *lege 2. tit. 17. hoc lib. 9.* eiusq. generalitate, vt quotiescunque res aliqua pro alia reddatur, siue pecunia non sit, siue ipsa interueniat, quomodocumque principaliter, aut accessoriè, ita vt iuxta ciuiles regulas permutationis adhuc contractus maneat, aut propter pecuniæ interuentum in venditionis contractum transeat ea conuentio, ex vtraque re gabella debetur, iuxta iudicialem æstimationem, vt generaliter decidit d. l. 2. ibi: *Quier interuenga en ello dinero, ò no*: quibus verbis supra habitam disputationem & distinctionem voluit penitus dirimere, atque destruere: ita, vt si fundum meum dedero tibi pro mille aureis, & vno seruo, vel fundo centum aureorum, proculdubio dicendum sit, quod quamuis eo casu ex prædicta Doctorum resolutione, non permutatio, sed vera emptio & venditio à parte contrahatur, eo quod pretium siue pecunia rei simul datæ præponderet, dupla adhuc gabella soluenda sit, nempe ex vtraque re, iuxta iudicialem æstimationem: & ita fiet, quod nedum venditor decimam, hoc est, gabellam soluet mille aureorum, quos recepit, & æstimationis quoque fundi, seu serui simul cum ea pecunia recepti. sed & emptor quoque pendere debeat gabellam fundi, seu serui, quem dat, quasi in ea parte permutare potius quam emere censeatur, *iuxta d. l. 2.* quæ sic indistinctè debet intelligi & practicari, *secundum Lassart. d. cap. 17. nume. 23.* qui nouissimè hanc opinionem tenet, *& num. 24.* explicat qualiter in hoc casu ab vnoquoque contrahentiū Regalis hæc decima soluenda sit. Eamdem opinionem nouam Lassart. sequitur Molina, *vbi supra, col. 500.*

23 Ego verò nihilominus † etiam attenta nostra prædicta lege Regia 2. adhuc probo præfatam distinctionem casuū, etiam quo ad debitum & solutionem gabellæ, cum videā, quod præfata nostra *lex 2.* simpliciter loquatur, nec aliquid exprimat nuncupatim de æqualitate rei & pretij simul datorum, pro altera re, nec, an pecunia principaliter interueniat, aut accessoriè, sed tantum disponat & præcipiat: *Que de todos los trueques que se hizieren de unas cosas a otras, semejantes, o no semejantes, quier interuenga en ella dinero o no, que de todo se pague el alcauala, &c. siendo cada una cosa tassata por lo que uale.*

Hæc namque lex intelligi, & interpretari debet iuxta ius commune, nempè, quando etiam si interueniat pecunia, nihilominus, est contractus permutationis, vt patet ex ipsamet lege, ibi, dum loquitur: *De todos los trueques, que se hizieren de unas cosas a otras, &c.* Ergo, quando iuxta iuris communis dispositionem, & doctrinas communes Doctorum non fuerit contractus permutationis, sed emptionis & venditionis, nec lex loquitur, nec eius dispositio locum habet, *l. 4. §. quoties, ff. de damno infecto, cū similibus*.

Quando igitur pecunia accessoriè venit in huiusmodi contractu ad rem, non egreditur formam permutationis, & debet sequi rem, tamquam suum principale, ac ideo erit contractus permutationis, *l. si in emptione, in princip. ff. de contrahen. empt.* Si autem pecunia esset principale, absurdum foret dicere, quod sequeretur rem vilem, aut minoris valoris, quæ est accessoria; quod enim pretiosius est, attendi debet. Ridiculum namque esset tunicæ fundum accedere, vt inquit Iurisconsultus *in l. iustissime in princip. ff. de ædilit. edicto*, essetque corrigere, *l. fundi partem, ff. de contrahenda empt.* quæ iudicat partem pretij venditionis esse pactum accessione, illi cohærens cum præualentia pretij; quod minimè est dicendum, sed iam ò potius in dubio euitanda est correctio, *cap. cum expediat, de elect. lib. 6.*

Lex ergo nostra Regia secunda, de qua agimus *tit. 17. hoc lib. 9.* intelligi non debet de contractu ex quo esse duarum rerum eiusdem potestatis & valoris, vbi non potest reperiri, cur una potius, quam alia consumatur, *vt in l.* generaliter

generaliter, versic. neque enim, ff. de fideiuss. & multo minus, quando pretium præualet speciei datæ: sed tantum quando species data præualet pecuniæ etiam datæ, & sic quando pecunia ipsa est accessoria, res autem principale, a qua denominatur contractus, nempe permutationis.

24 Non etiam † obest *lex 31. del quaderno, de las alcaualas* quæ hodie est *lex 34. titulo 18. lib. 9.* disponens quod de pecunia numerata non soluatur gabella, quia procedit, & loquitur, atque intelligi debet, quatenus pecunia numerata consideratur, vt vendita ex parte dantis: secùs verò quatenus pecunia fungitur vice pretij ex parte eam recipientis in solutum rei suæ, & ideo eam recipiens, vt pretium verũ in pecunia numerata, soluet gabellam tamquam venditor. Obseruanda igitur erit adhuc attenta nostra lege Regia, præfata distinctio casuum, quo ad debitum & solutionem gabellæ, vt prædiximus, & reijcienda opinio contraria Lassart. atque intellectus ab eo assignatus ad d. l. 2. & tenendus vt verissimus, quem modo eidem l. 1. assignauimus, per quem vitatur iuris communis correctio, saluo semper iudicio alterius rectius sentientis.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex contractu dandi aliquid in specie pro pecunia? & num. seqq. affirmatiue resoluitur, & indistinctè, num. 11.*

2 *Emptionis & venditionis contractus est, cum pecunia datur pro recipiendo seruo: secus si partes vtantur verbo dare, quia tunc erit contractus innominatus; fallit si contrahentes expressè; eam venditionem appellent, quia tunc quod est in nomine, præsumitur esse in re vt in num. 4.*

5 *Venditio ex sui natura non obligat necessariò ad transferendum dominium.*

6 *Translatio dominij licet non sit ex substantia venditionis, est tamen de ipsius natura, licet non de necessitate.*

7 *Vendens seruum debet seruum tradendum non dandum, quia species est in obligatione, non factum.*

8 *Obligatus actione ex empto, non dicitur obligatus ad purum factum, sed ad mixtum, vbi quomodo hoc intelligatur.*
Pretij appellatione in dubio præsumitur contracta emptio & venditio ibid.

9 *Quando illud, quod pro pecunia datur, est quid genericum, consistens in pondere, numero, vel mensura, verbum, dare, est de natura venditionis, quia transfertur dominium in recipientem.*

10 *Destinatio rei venalis operatur, vt contractus eius sequens censeatur factus iuxta destinationem præcedentem.*

12 *Verbum, dare, in nostra lingua Hispana est commune, & indistinctum ad dationem & traditionem, eoq. promiscuè vtimur, & quid de iure communi. nu. 13.*

14 *Venditio est, quando pecunia datur pro specie, non vt pretium, contra Bald. distinguentem in hoc.*

QVAESTIO XXXI.

An ex contractu, & obligatione dandi rem aliquã in specie pro pecunia, debeatur gabella.

1 QVæro deinceps: *An † ex contractu, in quo quis obligatur ad dandam rem aliquam in specie, vt alter det illi pecuniam pro ea debeatur gabella:* Dubium facit,
2 † quia licet, quando pecunia datur pro recipiendo seruo, sit contractus emptionis & venditionis, *vt in l. naturalis, §. & si quidem, ff. de præscript. verb.* hoc tamen verum esse intelligunt interpretes nostri, præter quam si partes vtantur verbo, *dare*, vt in nostra quæstione; Tunc enim dicunt esse contractum innominatum, non verò erit emptio aut venditio, *l. vna ff de condict. caus. data, &c.* cuius ratio est: qui enim vendendo obligatur, solum tenetur tradere rem venditam, licet eius dominium non transferat in emptorem, *l. ex empto ff de action. empto.* Sed, qui obligatur ad dandum, tenetur dominium transferre, alioqui non implet promissionem suam, & ideo, quia obligatur ad plus quam tradere, contractum innominatum efficere videtur, non verò nominatum emptionis & venditionis, *vt per Doctores, in d. l. fin. & in l. 2. ff. si cert. petatur.*

3 Nihilominus † tamen ex huiusmodi cõtractu gabellam deberi, atque soluendam esse censeo: siue sit contractus emptionis, & venditionis, siue innominatus, do, vt des, quia de vtroque gabella debetur, *vt in l. 1. & 2. titulo 17. lib. 9. Noua Collectionis Regiæ,* iunctis his, quæ supra resoluimus, *quæstione 29.* vbi probauimus ex *d. l. 2.* ex contractu generali, do, vt des, deberi gabellam; nam de speciali contractu permutationis nulli dubium est, ipsam deberi, sicut ex venditione.

Sed pro intelligentia rationis dubitandi supra positæ, obseruandum erit, præmissum contractum proculdubio esse emptionis & venditionis in quatuor casibus infra proximis.

4 Primus est, quando † contrahentes, expresse eum contractum venditionis appellant, vel venditionis meminerunt, vt probauimus supra cum communi, *quæst. 30. numero 4.*

In dubio enim, quod est in nomine, præsumitur esse in re: lingua namque est nuncia cordis, *iuxta latè dicta per Bald. in quæstione schismatis, §. si quis aliq. testari prohib.* & in hoc nomine venditionis fundatur Bart. *in l. eotem ferro, § qui maximos, versic. quinto quæro, numero 11. ff. de publ. & vectigal.* dum dicit, standum esse verbis, vt si dico, emo, sit emptio, & induceretur secũdum naturam emptionis: vbi dico *loco,* sit locatio: necnon, & Pinell. *in rubrica. C. de rescinden. vendit. in 2 par. cap. 3. numero vigesimo tertio, & vigesimo quinto,* dicens, hoc esse de mente Doctorum, scilicet, quod *d. l. fin.* dum probat, quod cum datur pecunia, vt Stichus detur, non esse contractum emptionis & venditionis, procedat in casu dubio, quando aliàs non intelligitur, quod contractus sit venditio ex nomine, vel alia ratione: secùs vbi conijceretur contrahentes agere de emptione, vel vbi verbum, *emendi,* seu *vendendi,* ab eis prolatum fuisset: quia tunc vera emptio resultabit, & quod ita Doctores communiter intelligunt, *d. l. fin. ff. de condict. causa data.*

5 Licet enim † venditio ex sui natura necessariò non obliget ad transferendum dominium, *l. si ita distrahatur, ff. de contrah. empt.* non tamen contradicit naturæ venditionis.

6 Quinimo licet † translatio dominij non sit ex substantia venditionis, est tamen de ipsius natura, licet non de necessitate, *secundum Rip. in d. l. 2 numero trigesimo. Decius in l. certi condictio, numero 12. ff. si cert. petat.* & tradit latius Pinell. *in rubrica. C. de rescinden. vendit. 2 par. cap. 3.*
7 *num. 15. 16. & 17.* † Vnde ex hoc inquit Bald. *in l. vacca, num. 61. C. de sentent. quæ pro eo, quod interest proferuntur,* quod si vendidi seruum, debetur seruus tradendus, non dandus, quia species est in obligatione, & non factum.
8 † & obligatus actione ex empto, non dicitur obligatus ad primum factum, sed ad mixtum, *gloss. & Bart. in d. l. certi condictio, versic. hoc exposito, quæro, vt cum ex omnib. num. 17. cum seq.* tametsi communiter DD. reprobent eam glossam, vt profitetur ibidem Bartol. *num. 20.* qui eam saluat. *num. 21.* in eo, qui non est dominus, qui licet possidendo rem, teneatur eam tradere, & si est dominus dominium transferre in emptorem: secùs si non est dominus, *l. ex empto, in principio. ff. de action. empt.*

Secundus casus est, quando quantitas pecuniæ datur sub nomine pretij, quia appellatione pretij in dubio præsumitur contracta emptio & venditio, vt probatur *in l. fi. C. de pæd. Decur libro 10. & ibi gloss. verbo, intelligi. Arias Pinel. in 1. p. rubr. c. 3. C. de rescinden. vendit numero 25.* sub *numero 26.* quomodo hoc intelligendum sit, & Padill. *in l. voluntas, numero 10. & 11. C. de fideicommiss.* sed indistinctè id probat Alciat. *in l. 2. in princ. num. 25. ff. si cert. pe-*

9 Tertius casus est, quando † illud, quod pro pecunia datur est quid genericum consistens in pondere, numero, vel mensura: in his namque dare, est de natura venditionis, quia transfertur dominium in recipientem, *Bart. &*

Decius.

Doctor. in l. 2. in princip. ff. si cert. petatur. gloss. in l. si domus, §. si de euictione, ff. de legat. 1. Quod non tam de natura cōtractus contingit, quam natura obligationis generis, *secundum Paul. de Castro, in d. l. fin. num. 5. de condict. cau. data.*

10 Quartus casus est, quando † obligor ad dandam rem quæ aliàs erat venalis domini destinatione, vt quia eam expositam habebat venditioni: tunc enim contractus sequens censetur factus iuxta destinationem præcedentem, vt probatur ex traditis per Andream Rabeaca, *de pactis, num. 517.* & Bald. *in d. l. fin. in 1. oppos.* & Pinell. *vbi supra, num. 23.* & Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. gl. 14. nume. 22. & 24.*

11 Sed quamuis hos † casus enumerauerimus, nihilominus tamen in specie quæstionis propositæ censeo, indistinctè deberi gabellam, vt præmisimus, vtpote, ex contractu emptionis & venditionis, cuius naturam alterare non debet adiectio verbi, dare, in præiudicium tertij, hoc est fisci, vel gabellarij: durum enim esset, quod ex mutatione vnius verbi, contrahentes euaderent solutionem gabellæ, ita vt præfata *lex 1. titulo 17. hoc lib. 9.* verbis, & non rebus esset imposita, contra *l. 2. in fin. C. commun. de legat. & in capit. quanto, de priuileg. & in cap. commissa, de elect. in 6.* fraudibus namque est obuiandum *l. cum hi. §. si cum his, ff. de transactio. l. fin. §. fin. ff. de suspect. tutor.*

12 Denique in † nostra lingua Hispana, verbum, *dare*, est commune, & indistinctum ad dationem, & traditionem, eoq. promiscuè vtimur, & probatur *in l. 15. tit. 11. par. 4.* & communis vsus loquendi est attendendus, *vt in l. Labeo, cum simil. ff. de supel. legat.*

13 Præterea, præfata † distinctio, & differentia inter verbum, *dare*, & verbum, *tradere*, vt scrupulosa & magis verbis, quam rebus consistens, per aliquos Doctores reiecta est, inter quos sunt Alciat. *in d. l. 2. in princip. numero 26. ff. si cert. petat.* & maximè Hieron. Butrig. *ibidem, nume. 43.* & Decius *in fine 2. lectura, versic. non distat.* & Corras. *lib. 2. Miscell. cap. 9. numero 5.* & Pinel. *vbi supra, numero 22.* tandem dicit veriusque videri, vt decisio *d. l. fin.* procedat in terminis strictis, & subtilitatibus de apicibus iuris potius, quam secundum communem vsum loquendi: Superest igitur, *vt d. l. 1. titulo 17. hoc lib. 9.* quæ loquitur in venditionibus intelligatur [illegible], in quibus idem effectus resultet, quoties aliàs fraus esset inenitabilis, vt diximus *supra q. 30. num. 6.* absq. eo, quod alia probatione indigeamus in re tam euidenti.

14 Idem erit procedendum, quando † pecunia datur pro specie, non vt pretium, sed quia illa reddenda est: licet enim Bald. *in l. 1. colum. 1. num. 1. C. de action. & obligation.* distinguat in hoc casu, dicens, quod si pecunia detur tamquā pretium, erit emptio & venditio: si verò detur pecunia tāquam causa, erit contractus innominatus: nihilominus tamen vtroque casu erit contractus emptionis, & venditionis, eisdem rationibus prædictis, præcipuè respectu tertij, qui est fiscus, vel gabellarum conductor.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex pretio libertatis seruo data? & numeris sequent. per totam quæstionem resoluitur affirmatiuè.*

2 *Datio libertatis pro pretio, non est emptio, & venditio, sed contractus innominatus, facio, vt des, vel do, vt facias.*

3 *Liberatio est factum.*

4 *Dominium, quod dominus habet in seruo, in eumdem seruum transferri non potest, bene tamen in ipsum refutari, & extingui potest, non tamen cedi, nec transmitti, vt in num. 5.*

6 *Inter rem traditam, & recipientem debet esse differentia.*

7 *Legis seruus domino, l. a 10. ff. pro empt. intellectus.*

QVAESTIO XXXII.

An ex pretio libertatis seruo datæ debeatur gabella?

1 QVero etiam: *An dominus † serui debeat gabellam soluere ex pretio sibi dato ab eodem seruo pro sua libertate?* Et videtur ex hoc cōtractu gabellam deberi: quia in effectu, & rei veritate dominus vendere videtur in hac specie seruum suum, hoc est dominium, & seruitutem quam in illo habet pro illo pretio, ac si illum venderet alij, & hic emptor libertatem donaret eidem seruo. Sed in hoc casu dominus de pretio serui sui venditi procul dubio teneretur soluere gabellam, quia vera venditio rei suæ esset. Ergo, & in caso quæstionis. Secundo ex *l. seruus domino. l. a 10. ff. pro empt.* vbi partus ancillæ subreptæ, datæ domino a seruo pro sua libertate, præscribitur ab ipso domino titul. pro emptore: quia quodammodo venditio inter seruum, & dominum contracta est: ergo ex ea venditione debetur gabella. Accedat & tertio, quia si aliud diceremus, facilè fraus committi posset in præiudicium fisci, & gabellarij: ergo fraudibus est obuiandum, & in terminis ita tenet Gironda *de Gabell. 9. p. §. 1. nu. 1. cum seqq.* quem refert, & sequitur Azeuedo, *in l. 2. nu. 33. tit. 17. hoc lib. 9.*

2 Nihilominus † tamen in specie nostræ quæstionis præmissæ cōtrarium videtur esse dicendum, immo, quod non debeatur gabella: quoniam contractus hic inter dominū, & seruum, non est emptionis, & venditionis, sed contractus innominatus, facio, vt des, vel do, vt facias, de quo non debetur gabella, *ut supra quæst. 29. numero 18. resoluimus.*

3 † Liberatio enim est factum, *text. in § sed & tale, & in §. si quis, debitori: Instit. de legat. facit l. si mandato meo, §. quoties, ff. mandat. ibi: faciendi causa, scilicet, vt liberet, & voluit Alexand. in l. iuris gentium, in princip. nu. 3.*

4 *ff. de pact.* † Secundo, quia, scilicet, dominium, quod dominus habet in seruo, sit vendibile, & transcribile in alium eumdem in seruum transferri non potest: non enim possunt in vno eodemq. subiecto concurrere dominium, & seruus, sicut nec actio & passio, vt notatur in *l. si uxor tua C. de bon. author. iud. possid. & Mod. Paris. in Consuet. Pa-*

5 *ris. tit. 1. §. 3. glos. 4. num. 56.* † bene in huiusmodi dominium, quod dominus habet in seruo, in ipsum erit refutabile, & extinguibile, non tamen cessibile, nec transmissi-

6 bile: † inter rem traditam namque, & recipientem, debet esse differentia, vnumq. idem, vtrumque esse non potest, *l. seruus communis, & ibi Bar. ff. de stipul. seruor.* Hocque patet, quia si in prædicta specie soluto pretio a seruo pro sua libertate dominus renueret ex sua parte adimplere, seruus non deberet petere traditionem sui ipsius sed potius liberationem, & libertatem, quod est factum, vt probauimus: Atque hic sit contractus, facio, vt des, vel do, vt facias, probatur ex *l. iuris gentium, in princ. vers. sed & si in alium. ff. de pact. & in l. dedi, §. 1. ff. de condict. causa dato, cum simil.*

7 Ad primum † & tertium in contrarium adducta fundamenta, iam patet responsum ex supradictis: Ad secundum, nempè, *d. l. seruus domino,* respondemus Primo, ibi diuersum factum esse a nostro; Siquidem in casu d. l. agitur de præscribendo partu, & ancilla surreptiua pro libertate a seruo domino data, quæ ibi loco rei venditæ habetur, & factum libertatis serui manumissi fungitur vice rei venditæ: At quod idemmet sibi venditus censeatur, & seruus sui ipsius, est incompatibile prorsus, atque impossibile: Itaque quod dominus facit in nostra specie, est resoluere dominium ex causa pretij sibi dati, non tamen vendere, nec illum in alium transferre. Secundò, quod in casu *d. l. seruus,* non est venditio, vt constat ex ea ibi, *quodammodo:* quod denotat impropriètatem, *lex autem 1. tit. 17. hoc lib. 9.* loquens de venditione, de propria, & vera venditione intelligenda est; non vero de impropria, *vt resoluimus supra qu. altera.*

8 Nihilominus tamen † prior opinio affirmatiua, nempè, vt dominus serui in præmissa specie teneatur soluere,

gabellam

gabellam ex pretio sibi dato à seruo suo pro libertate, & manumissione sibi à domino concessa, tenenda est in iudicando, & consulendo ex fundamentis Girondæ, *vbi supra*, & præcipue ex *l.4. in princip. ff. de manumiss.* cuius verba sunt hæc: *Is qui suis nummis emitur, epistola diuorum fratrum ad Vrbium Maximum in eam conditionem redigitur, vt libertatem adipiscatur. Et primo quidem nummis suis non propriè videtur emptus dici: cum suos nummos seruus habere non possit. Verum conniuentibus oculis credendum est, suis nummis eum redêptum, cum non nummis eius, qui eum redemit comparetur.*

Proinde siue ex peculio, quo ad venditorem pertinet, siue ex aduentitio lucro, siue etiam amici beneficio, vel liberalitate, vel prorogante eo, vel repromittente, vel se delegante, vel in se recipiente debitum, redemptus sit, credendum est, suis nummis eum redêptum: satis est enim, quod is, qui emptioni suum nomen accommodauerit, nihil de suo impendit.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex tritico horrei publici distributo inter vicinos a Republica pretio certo quodam constituto? & de vsu negatiuo testatur Parlad. sed nô est solida eius opinio, vt in num. 2.*

3 *De los priuilegios concedidos a los positos tambien gozan los que por bien vniuersal de los vezinos del pueblo fueron instituydos, aunque sea por personas particulares, y sin autoridad Real teniendo los tales positos caudal arca, y mayordomo, y ordenanza, pero no el trigo de las tierras, y rentas de los concejos, o la harina de los molinos en que consisten sus propios, que no esta destinado para la prouision de los pueblos, sino que lo venden para gastos.*

4 *Gabella non debetur ex tritico horrei publici distributo à Republica inter vicinos pretio, quo constitit cum expensis.*

5 *Rectores ciuitatis, vel villæ sunt administratores eiusdem Reipublicæ, ipsiq. & Respublica idem sunt.*

6 *Tutores & curatores minorum, gabellam non debent ex frumento quod emunt pro alenda minorum familia licet postea in redditione rationum exigant pretium frumenti cum expensis.*

7 *Frumentum horrei publici quod perit, vel putrescit absque culpa administratorum, periculo vicinorum perit.*

8 *Maritus emens fundum vt pacto dotali satisfaciat non censetur emere nomine suo nec proprio, sed vxoris & dotis assignandæ caussa, nec aliqua iura ex hoc debentur, vt in num. 10. secus si fundum suum proprium maritus in dotem assignauerit.*

9 *Vbi vnum propter aliud, vtrobique est vnum tantum.*

11 *Gabella debetur ex frumento publici horrei vendito exteris, pro quibus comparatum non fuit, vel vicinis carius quam constitit.*

12 *Las panaderas que venden pan cozido del trigo que reciben del posito por precio, y sin el se lo que le dan particulares a amassar para que se lo bueluan en pan cozido tantos panes por hanega, si ellas o el señor del trigo deuen alcauala, o no? & num. 13.*

14 *Casus in praxi contingens circa prædicta decisus.*

Q V AE S T I O XXXIII.

An gabella debeatur ex tritico horrei publici distributo a Republica inter vicinos pretio ab ea constituto.

1 Q*Væro † vlterius, Concilium Ciuitatis, vel Villæ emit frumentum para la prouision del pueblo, y posito del alhondiga: postea id frumentû, vel aliquam eius quantitatẽ ex caussa inter vicinos partitur, & distribuitur certo quodã pretio ab eadem Republica constituto pro qualibet fanega, an in hac specie, ex hoc pretio debeatur gabella nec ne?*

Et in hoc Parlad. *lib. 1. rer. quot. cap. 3. §. 2. num. 53.* inquit, quod hoc iure vtimur, vt ab eis, scilicet, horreis publicis vectigal non exigatur, quasi rei suæ emptio non detur. *l. cum res. C. de contrah. empt.* & quia, quæ in vsus publicos comparata sunt maximo semper iuris fauore, & prærogatiua affecta sunt, *l. fin. C. de condit. & public. horr. l. 1. vt nemini liceat se excusare. l. 1. C. de condict. ex lege;* Ac proinde si exteris frumentum venderetur, vectigal deberi dicendum esset. Hæc Parlad. *vbi supra.*

2 Sed quo ad primum † assertum Parladorij, nempè, vt non debeatur gabella ex frumento vendito vicinis ex publicis horreis, magis id probat vsu, quam iure, præter quã, quod nimis generaliter loquitur: non enim videtur omninò absolutum, quod vicini habeant dominium tritici horrei publici, sed tantum eius vsum pecunijs sibi comparandum: quod si penitus essent veri domini ipsius frumenti, pretium id non emerent, sed ad libitum possent, vt de re propria de eo disponere, vel id consumere.

Quare videtur dominium immediatum ipsius frumenti penes Rempublicam, eiusq. administratores, hoc est Côcilium Ciuitatis, vel Villæ existere. At quod de vsu affirmat Parlad. non semper is erit vniuersalis vbique locorû, sed diuersi mores in hoc introducti erunt. Hic in hac Ciuitate non soluitur prædicta gabella de frumento horrei publici vendito, alibi forsan solutus. Quare opinio præfata Parladij non erit solida, nec perpetua in omnibus partibus. Ad iuris igitur fundamenta deueniendum est,
3 vt hæc quæstio conuenienter decidatur, † pro cuius rei plena cognitione obseruandum erit. *Que generalmente de los priuilegios concedidos à los positos tambien gozan los que para bien vniuersal de los vezinos del pueblo fueron instituydos, aunque sea por personas particulares, y sin autoridad Real, pues siendo el beneficio commun, es justo que se amplien en su fauor los dichos priuilegios, teniendo los tales positos caudal, arca, mayor domo, y ordenanças de posito, como lo prueua, y trae Castill. de Bouadilla en su Polit. de Correg. lib. 3. cap. 3. num. 57. adonde aunade, que el trigo de las tierras, y rentas de los Concejos, o la harina de sus molinos, en que consistea sus propios, que no esta destinado para la prouision del pueblo, sino que lo venden para los gastos publicos, edificos, y pleytos, y otras cosas, no se puede llamar trigo del posito, ni se ha de regular segun la disposicion, y penas de la pramatica, y priuilegio de los positos, porque esta cosa haziende distinta, y de otra calidad, y destinada para otras cosas.*

4 Hoc supposito † in præfata quæstione principali, tres casus sunt distinguendi. Primus est, quando Concilium vel Respublica nihil amplius exigit pro pretio huius frumenti a vicinis, quam id, quo comparatum fuit, & insuper expensas, *por cada hanega a como saliere de los portes, y de los personas que lo fueron a comprar, y lo truxeron, & simil. aora valga mas, o menos al tiempo que se reparte:* & tunc quidem non debetur gabella in præmissa specie, duobus copulatiuè concurrentibus. *Lo primero, que se comprasse al principio para el posito, y vezinos del tal lugar. Lo 2. que no se lleue mas por ello lo que costò, y sale de costa, y gasto: y aqui tambien podran entrar los reditos de los censos, si la alhondiga los tomo, y tiene sobre si con facultad Real para comprar el pan.* Et hoc ea ratione fundatur, quia distributione hac facta frumenti dominium non mutat, sed remanet penes eosdem vicinos, pro quibus fuit emptum a principio: Neque solutio pretij cum expensis efficit nouum contractum emptionis & venditionis, sed tantum operatur solutionem Reipublica factam pretij ab ea soluti administratorio nomine eorumdem vicinorum pro eodem frumento emendo in vtilitatem eorum, & pro ipsis, *que puso por ellos la Republica, y alhondiga de su caudal, para cobrar lo despues dellos, para quando lo han de pagar, sin ganar nada en ello.*

5 Rectores † enim Ciuitatis, vel Villæ sunt administratores eiusdem Reipublicæ, ipsiq. & Respublica idem sunt, ac veluti tutores & curatores ipsius, vt constat ex dictis per Lucã de Platea, *in l. 2. C. de administrator. Reipublica, lib. 11. Bart. & DD. in l. Ciuitas, ff. si cert. pet.* ad eosq. spectat

cura,

cuca, & prouisio victualium, *l. ex facto, ff. de negot. gest. ibi:*
ad siliginem emendam. Distribuendo igitur frumentum
inter vicinos suo potius nomine emptum, pretio quo con-
stitit cum expensis, est dare vnicuique quod suum est, non
6 verò nouam venditionem efficere. † Sicut contingit in cu-
ratoribus, & tutoribus minorum ementibus frumentum
pro alenda eorum familia; isti enim administratores, & si-
miles, nullam gabellam debent soluere ex emptione frumē-
ti ad alendas familias suorū minorum, licet postea in red-
ditione rationum exigant pretium frumenti cum expen-
7 sis: Aliàs enim officium suum esset sibi damnosum. † Ac-
cedat, quod in specie nostræ quæstionis frumentum casu
pereat, vel putrescat absque culpa administratorum, peri-
8 culo vicinorum perit. † Sic etiam quando maritus emit
fundum à tertio, vt pacto dotali satisfaciat, non censetur
emere nomine suo, nec pro se, sed nomine vxoris, vel do-
tis assignandæ caussa, & non sunt duo actus per se, sed
vnus, vel duo subordinati, quorum posterior est executio
9 prioris. † & vbi vnum propter alterum, vtrobique est vnū
tantum, *l. cum seruus, & ibi Paul. de Cast. & Ioan. de Imol.*
ff. de condit. & demonstrat. Bald. in l. quicumque, colum. 1.
C. de seru. fugit. & in c. ex tenore, de rescript. & in rubric.
de post. prælat. glos. in c. latores, verbo ab officio, de cler. ex-
com. ministr. Iaf. in repetitione l. quo minus, vlt. notabili, ff.
10 *de flumin.* † Et ita in hac specie vnum ex prædicta assi-
gnatione in dotem vxoris facta, nihil debebitur: quia iste
secundus actus non est emptio & venditio, sed implemen-
tum pacti dotalis. Secùs si maritus non emit à tertio, sed
fundum suum proprium in dotem vxoris assignauerit,
quia tunc iura debentur ex venditione, vt probat Mod. Pa
ris. *in Consuetudin. Parisiens. titulo 1. §. 55. glos. 1. num. 110.*
Cuius distinctio in primo membro multum conuenit in
proposito, & ideo eam adduxi pro decisione huius primi
casus cū limitatione modo præmissa eiusdem Mod. Paris.

11 Secundus casus principalis est, quando † hoc frumen-
tum venditur à Republica tertijs personis, hoc est extra-
neis, quibus comparatum non est, vel etiam vicinis, maiori
tamen pretio, quam constitisset, computatis expensis, vt
res propria Concilij, & non à dominis frumenti, vel si fru-
mentum esset ex redditibus & proprijs Concilij, non ve-
rò, *del posito, o de la alhondiga*, vel si fuisset comparatum
alio fine, non verò pro vicinorum sustentatione, & in his
omnibus casibus erit vera venditio, ex eaq. gabella debe-
bitur, *iux. l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* vt ex eius decisione patet, &
ex supra modo dictis.

12 Tertius casus est in pistricibus, † hoc est, *las panaderas*,
ex annona publica recipientibus triticum, pro quo certos
nummos redderent pro qualibet faneca, & ex ea panes co
ctos ab ipsis confectos venderent publicè in platea publi-
ca, vel suos. Et in hoc casu secundum Azeued. statim ci-
tandum, an tritici, & annonæ deberent gabellam, ex triti-
ci venditione, quia verè tunc venditio est, cum pistrices ip-
sæ eo ementes, siue à priuato, siue ab horreis publicis, suū
efficiant triticum pretio emptum, ipsæ tamen pistrices nul-
13 lam debebunt gabellam ex pane cocto. † Sed si ipsæ pi-
strices pretio non emerent prædictum frumentum, sed sin
gulas fanecas reciperent, vt tantūdem redderent domino
tritici pro sustentatione sua, & suæ familiæ, vel annonæ pu
blicæ, vt pro ipsa annona per eius administratorem vende
retur pro publica sustentatione, tunc nulla vtique debe-
tur gabella à domino, vel annona, etiam si conuentum es-
set, vt tot panes mihi ex faneca tritici mei redderent. Ita
distinguit Azeuedo, *in l. 34. numero 5. 6. & 7. titulo hoc li-*
bro 9. dicens, quod hæc est vera solutio, & distinctio, secun
dum quam ipse, & alij consuluerunt: cuius distinctionis se
cundum membrum desumpsit Azeuedo ex Lassar. *cap. 20.*
num. 12. & Bobadilla *vbi supra, num. 58.*

Primum tamen membrum huius tertij casus intelligo
verum, præter quam in specie primi casus supra positi, nē-
pe, quando frumentum positi datur pistricib. pretio, quod
constitit cum expensis, & non plus, quia tunc non debe-
bitur gabella ex ibi dictis. *Pero si los panaderos diessen pan*
cozido por trigo seria permuta, y trueco, y deuera alcauala
el que da el trigo, y el que da el pan cozido no, ita tenet Las-
sar. *vbi supra, num. 11.* & Bobadilla *d. nu. 58.*

14 Et casum nostræ † quæstionis principalis iam habui in
praxi decidendum in quodam posito. *Que vn particular*
fundo de sus bienes para que se distribuyesse en cada vn
año el trigo del entre sus deudos. Y no otros, parte dello
que se les diesse para sembrar por san Miguel de cada
año, por el precio que entonces valiesse à pagar à la cosecha
siguiente, y bencbirlo en trigo al precio que valiesse enton-
ces: y otra parte del trigo se les diesse en trigo para comer
en cierto tiempo, dado de gracia, y de limosna, y otro
en pan cozido. Dudose, si se deuia alcauala de la venta
del dicho trigo, y de lo demas, y auiendose gran pleyto
sobre esto, y prouado la costumbre antiquissima de aquel
pueblo de repartir alcauala al pan del posito general, que
tambien auia en el, que se vendia, declare, que se pudiesse
repartir, y se pagasse del trigo se diesse para sembrar por
precio a los parientes del fundador particular de aquel po-
sito, pues se pagaua por el trigo del general que era para
todos los vezinos del pueblo, por auer en ello venta, y com-
pra, y de ordinario con ganancia, y darse solamente a los
parientes que tuuiessen possibilidad para pagarlo: y que
del trigo que se daua de limosna, ansi en grano, como en
pan cozido a los parientes del fundador, no se pagasse, ni
repartiesse alcauala alguna, porque tanto menos se dexa-
ria de dar y no se daria de limosna a los pobres, si se hu-
uiera de pagar alcauala dello, y ser obra pia, iuxta resolu-
ta *infra, q. 74.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur de alimentis præstitis certo salario, vel pretio pro eis constituto? como lo hazen los Bachilleres de pupilos, y otras personas, & num. seqq. resoluitur negatiuè, & ampliatur, nu. 4.*

2 *Nautæ, caupones & stabularii gabellam debent ex victualibus a se venditis viatorib. & nu. 4.*

3 *Los obligados de la Republica, deuen alcauala de lo que venden en sus obligationes.*

QVAESTIO XXXIV.

An gabella debeatur de alimentis præstitis certo salario, vel pretio pro eis constituto.

1 QVæritur etiam: *quid dicendum sit † de alimentis præstitis por el Bachiller de pupilos, o por otra persona que dan de comer, o alimentan de lo necessario a otros por vn tanto en dinero que dan por cada persona, an teneantur ad gabellam, del pretio que les dan por lo sobredecho, o no?*

Et quidem pars negatiua in hac quæstione videtur te-
nenda: huiusmodi enim conuentiones non sunt emptio-
nes & venditiones, sed contractus innominatus, do, vt fa-
cias, scilicet, *doy to tanto cada dia, o por cada año, porque*
me alimentes: vel contractus locationis, & conductionis,
scilicet, *por que tengas cargo y cuydado de comprarme de*
comer, y de darmelo, y darmelo, y lo demas, te do y por tu
trabajo, cuydado, y ministerio, tenetur enim ad factum hu-
iusmodi persona.

2 Diuersum erit † censendum in caupone, & stabulario,
qui pretio transeuntibus, & hospitibus res suas certas ven
dunt, nempè, *tantos celemines de ceuada, y tanta paja, y*
tantas, azumbres de vino, y tantas gallinas, o otras cosas
venales, certo quodam pretio pro singulis rebus consti-
tuto. hæc enim vera venditio est, ex qua gabella debetur
& soluenda est.

Ceterum in specie nostræ quæstionis principalis, per-
sonæ quæ ad alios alimenta odos obligantur, ad factum
tenentur, & ideo est contractus, do, vt facias, vel locationis

 & con-

& conductionis respectiue, *vt prædiximus*. Quia si res, quibus alimentandi essent, in contractu uenirent, essent certæ in substantia, qualitate & quantitate. Sed quia ipsæ res in contractu non ueniunt, sed factum alimentandi, non est uenditio, quia pretium certum pro singulis non cõstituitur, nec pro omnibus sed pro ipso proprio facto alimentandi, cui accedit, & assimilatur, quod ab alijs comparatur, ut obligationem suam alimentãdi alios adimpleat, argumento in text. *in l. plenum. § fin. incip. operas, ff. de vsu & habit.* Vbi probatur, quod licet usuarius serui non possit operas ipsius serui locare, poterit tamen eis uti in fundo conducto, nihil enim interest, in quam rem opera eius utatur. Supradictæ igitur personæ, quæ alios alendos certo pretio suscipiunt, comparando ab alijs res pro illorum alimentis, magis dicuntur in rem propriam consumere, & expendere, quam nouam uenditionem efficere. Probantur etiam superiora *in l. item si pret. o. in princip. ff. locat. ibi: quoties autem faciendum aliquid datur, locatio est*: ita quod ita, inquit Bartol. *in l. 2. ff. locati*, quod quando factum est principale (prout in casu nostro est onus alimentandi) licet secundariò adsit traditio rerum, quæ sunt necessariæ ad factum, nihilominus est contractus locationis. Idem Bart. *in decisione quarta suæ quæstionis principal. incip. publicanus*. Et licet quando res in solutum datur, quæ absque uoluntate partium dari non poterat, nec recipi, nouus contractus uenditionis resultet, & ex hac solutione gabella debeatur, *vt resoluimus supra quæst. 23 num. 1. cum sequentibus*. Ceterum, quando eadem res debita datur atque soluitur (ut sunt alimenta in nostra quæstione) hoc potius est solutio, & distractus, quam nouus contractus, ac proinde ex eo gabella non debetur.

3 Diuersum erit † obseruandum in obligatis Reipublicæ ad uictualia, ut in obligationibus publicis ipsius, nempe *del abasto o bastecimiento de las carnicerias, tabernas, azeyte, y del pescado, y otros bastecimientos*: hi enim cum obligentur principaliter, & ex proposito ad uendendum certis quibusdam pretijs constitutis à Republica, pro singulis uictualibus & mercibus, consequens est, ut ex eisdẽ uenditionibus gabellam soluere teneantur, nisi pretia cõstituta in pacto, lege, uel priuilegio *del Rey assentado en sus libros de lo saluado*, ij immunes, & exempti à solutione gabellæ pro parte, uel in totum reperiantur.

4 Limitanda tamen uidetur † resolutio principalis supra facta circa eam quæstionem, *de los que se obligan à alimentar à otros por cierto pretio, y tiempo*, quando illi res proprias in eam obligationem expenderent, tunc enim cum uera harum rerum uenditio efficiatur, uidetur de earumdem iusto pretio gabellam soluendam esse, nisi adhuc maius potius attendendum esse uideatur, factum ipsum alimentandi, quod est principale, ex quo non debetur gabella, quam traditio rei propriæ, quæ secundariò, & minus principaliter accedit huic negotio, inestq. ipsi facto, iuxta doctrinam Bart. *vbi supra*, sicq. limitatio prædicta non procedat, nec tenenda uidetur, uel saltem intelligenda *iuxta ea, quæ infra in quæstione sequenti latius differemus*.

Secùs est in caupone, & stabulario, in quib. separatum uenit uenditio rerum suarum à facto hospitandi, & ita pro singulis horum diuersum pretium soluitur, & constituitur, *quando se haze la cuenta con ellos, para pagarles lo que se le deuen* merces enim pro hospitio, ex qua non debetur gabella: pretia verò pro uictualibus uenalibus, ex quibus gabella debetur, & soluenda est proculdubio.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur de locatione & conductione? & num. seqq. resoluitur negatiuè, num. 4.*
2 *Locatio & conductio in pluribus venditioni assimilatur.*
3 *Merces in pecunia numerata de substantia requiritur in locatione, nec aliter locatio dici potest sicut venditio sine pretio.*
5 *Pretij mentio proprium & peculiarem contractum emptionis & venditionis demonstrat.*
6 *Venditionis contractus non solum nomine, sed etiam re ab alijs contractibus distinguitur vt hic.*
7 *Verbum emptionis & venditionis apud nos ex communi vsu loquendi in his Regnis intelligitur tantum de emptione & venditione propriè, non de ceteris contractibus.*
8 *Gabella debetur ex contractu celebrato, qui reuera est emptionis & venditionis licet partes eum locationis & cõductionis appellent.*
9 *Emptio & venditio item locatio, & conductio, familiaritatem in quibusdam habent ita vt dubitetur quis eorum contractus sit, vt patet in specie l. 2. §. adeo ff. locati, & §. adeo, Instit. eodem titulo, cui contradicere videtur l. itẽ si pretio. §. 1 ff. eodem ex quatuoris iuris [illegible] verum non videtur distinctio Purladorij hic relata, & in num. 10. sed concordia, & distinctio ad cognoscendum, quis contractus celebratus intelligatur in præmissa specie, ponitur num. 12. cum seqq.*
16 *Dominium aliquod an transferatur ab aurifice in eum, qui dedit sibi aurum, vt ex eo illi faceret annulos, certa mercede propria constituta, vt in specie l. 2. § adeo, in 2. responso. ff. locati, num. 16. cum seqq.*
17 *Legis 2. § adeo ff. locati, cum simil. dispositio procedit nedum in annulis aureis, vel argenteis de quibus loquitur, aut alijs speciebus, quæ ad antiquam, & rudem materiã reuerti queunt, sed & alijs quoque, veluti ligneis, aut marmoreis quæ ad pristinam formam reduci non possunt, idemq. probandum est in specie l. item si pretio. §. 1. ff. locati.*
19 *Legis in nauem Saufeij, versic. aut eiusdem, ff. locati intellectus.*
Aurum, vel argentum dupliciter aurifici dari potest ad conficiendum ex eo opus aliquod ipsi danti & tunc distinguitur. vt hic circa dominij translationem in dantem, eodẽ numero 19.
20 *Gabella an debeatur à fabro quocumque opus facienti certo quodam pretio ad fauorem alterius.*
21 *Aurifices quam gabellam soluant ex operibus à se confectis & venditis? & nu. 22.*
23 *Legis 18 titulo 17 libro 9 Noua Collect. Reg. distinctio inter aurum alienum & aurum aurificis, est facienda in argento, & alio quocũque metallo, quantum attinet ad inspiciendam naturam contractus, & vim legis gabellariæ secus autem quo ad priuilegium taxata quantitatis, quæ solui debet, vt hic.*
24 *Omnia dicta de auro & argento circa materiam gabellarum, intelligenda sunt generaliter in quocumque alia materia, veluti ferro, ære stanno, vel plumbo, pannis laneis, sericeis, corijs, vel lignis, & marmoribus, & quacũque alia re, in qua mechanicæ artes exerceri solent, y en los* bordadores, *vt hic, & in figulis, vt in num. 25. non vero in infectore hoc est en el tintorero, que este non deue alcauala, vt in num. 26.*
25 Bordadores, olleros, y tintoreros, si deuen alcauala? *numero 25. & 26.*
27 Los texeros, y los que hazen ladrillos, deuen alcauala de todo ello indistintamente.
28 Los pescadores, cazadores, y herbolarios, si deuen alcauala de lo que uenden? *num. 29. & 30.*
31 Los aguadores *an debeant gabellam ex aqua venali, quam vendunt, & nu. seqq.*
33 *Gabella an debeatur ex aqua venali in specie l. mellis, § fin. ff. de aliment. & cibar. legat.*
34 *Gabella an debeatur ex niue vendita, & num. 35.*

QVÆ-

QVAESTIO XXXV.

An de locatione, & conductione debeatur gabella?

1 QVæro insuper: *An † de contractu locationis & conductionis gabella debeatur, & soluēda sit, necne.* Et pars affirmatiua ex eo probari videtur, quod licet *lex 1. tit. 17. hoc lib. 9. Nouæ Collect. Reg.* de venditione tantum loquatur, *& l. 2. eiusdem tituli, & libri, de permutatione, vt supra latè diximus*: nihilominus tamen locationem, & conductionem comprehendere videntur. Namque sicut permutatio iudicatur pro eadem re, quod venditio, & ideo de permutatione præcipit, *dicta l. 2.* quod soluatur gabella, sicut venditione,
2 † ita etiam locatio, & conductio in pluribus venditioni assimilatur. Etenim illa solo consensu perficitur, & rem, ac pretium, hoc est, mercedem requirit necessario, iuxta communem glossatum, & Doctorum sententiam, vt probat text. in *l. 2. §. 1. ff. locati, & cond text. in princip. & in §. adeo. Instit. eodem titulo. tex. & ibi glos. in l. naturalis, §. at cum do, versic. si res ff. de præscript. verb. glossa, in l. si olei, C. locat. & in princip. Instit. eodem titulo, & in l. 1. §. si quis seruum, per text. ibi, ff. depositi, & in l. 2. verbo, mercede, ff. locati. Bart. & communiter DD in prædictis locis, & alibi. vt resoluit Anton. Gomez. in 2. tomo var. resol. cap. 3.*
3 *numero 3.* † qui omnes tenent, mercedem in pecunia numerata de substantia locationis requiri, nec aliter locationem dici posse, sicut nec venditionem sine pretio numerato, *l. 1. in princip. ff. de contrahen. empt.* Et ab hac receptissima sententia nemo discrepauit præter Ioan. Corras. *lib. 2. Miscelan. cap. 11.* quem sequitur Arias Pinel. *in rubrica C. de rescind. vend. 2. par. cap. 3. num. 29. cum sequenti* vt inquit Lassart. *de decim. vendit. cap. 1. numero 24.* qui *numeris sequentibus*, communem probat, & defendit ab impugnatione Corras. & Pinell. satisfaciendo text. *in d. l. si olei, & l. excepto, C. locati.* qui magis receptæ sententiæ obstare videbantur: Ergo de locatione soluēda quoq; erit gabella.

4 Secundo, eadem pars † coadiuuanda videtur ex ratione, qua ex permutatione diximus soluendam esse gabellam, nempè, vt obuietur fraudibus, quæ euidenter contingere possent, si aliud diceremus, quia consulto contrahentes propè semper hoc potius contractu vterentur, nempe locationis, & conductionis, quam emptionis, & venditionis, hunc q. in illum simulatè conuerterent in præiudicium fisci & gabellarij, vt gabellam fraudarent. Igitur, vt obuietur fraudibus, prout aliàs fieri debet, dicamus ex contractu locationis, & conductionis gabellam deberi, & soluendam esse.

Nihilominus tamen in quæstione principali supradicta contrarium respondemus, & resoluimus, nempè, ex cōtractu locationis, & conductionis regulariter gabellam nō deberi, nec soluendam esse, & quidem primum.

Quia leges nostræ gabellariæ tantum præcipiunt, eam soluendam esse ex venditionibus, & permutationibus, nō vero ex alijs contractibus: Ergo cum simus in materia odiosa, & contra ius commune, iuxta ea quæ de gabellarum statutis inquit Abb. *consilio 83. numero 2. libro 2.* immo contra ius gentium, vt ait Bald. *in l. contractus, numero 2. C. de fide instrumen.* & diximus *supra quæstione 6. numero 2.* minimè extendendæ sunt, *ex regula odia, de regul. iur. in sexto, ac proinde d. l. 1. titulo 17. hoc lib. 9.* de propria, ac vera venditione intelligenda est, non vero de alio contractu, vt alibi probauimus, præsertim cum eadem lex 1. pretij mentionem faciat, ibi: *De todo el precio porque vēdieren*, quod quidem sic in sola vera, & propria venditione reperitur,
5 vt mentio pretij proprium, & peculiarem † venditionis contractum demonstret, ex sententia glossæ communiter receptæ, *in l. cum dotem, C. de iure dot. probata in l. fin. C. de præd. Decur. libro 10. & diximus supra quæst. 31. numero 8.*

At in locationis, & conductionis contractu non pretium pecunia appellatur, sed merces, in quo primum distinguuntur hi contractus.

6 Secundò, † quia contractus venditionis re, non solum nomine a ceteris contractibus distinguitur, & sicut eleganti nomine appellatur, iuxta notata *in l. iuris gētium, in princip. ff. de pactis*, sic eius non vna, diuersa, ac separata natura est a quocunque alio contractu, aliàs frustra diuersis nominibus nuncuparetur, *l. ex hoc iure, ff de iust. & iure, & in §. ius autem gentium. Instit. de iure natur. gent. & ciuili*, quos vna, ac eadem vis, & potestas sociasset, vt aliàs inquit text. in *l. si idem, C. de codicill.* Denique in venditione transfertur dominium in emptorem, vel saltem vsucapiendi cōditio, *l. cum manu fata, ff. de contrahen. empt. cum simil.* in conductorem vero minimè, sed remanet penes locatorem, *l. non solet, ff. locati. l. fin. C. de acquiren. possess.* saltem principaliter, *vt infra dicemus*, & quamuis antiquitus, hoc verbo, emere, facilè in locationibus veteres vterentur, vt ex Festo Calepinus in *Dictionario, verbo, redemptor, ait*, & probat Lassar. *de decim. vendit. capitulo 1. numero 35.* apud
7 † nos tamen ex communi vsu loquendi in his Regnis Castellæ, & Legionis, verbum, *emptionis, & venditionis*, intelligitur tantum de emptione, & venditione propria, nō de ceteris contractibus, vt bene notat glos. peregrina *verbo. vectigal, circa princip. Parlador. rerum quotid. lib. 1. c. 3. §. 2. num 22. & Lassart. d. cap. 1. nu. 41.* vbi *num. 40.* quod hoc iure vtimur, & communis vsus loquendi attendi debet etiam contra propriam significationem verborum, *l. librorum, §. quod tamen Cassius, ff de legat. 3. & l. Labeo, ff. de supellect. legata.* prout ex alijs in simili proposito considerat Tiraquel. *de retractu lnag. §. 1. glos. num. 3.* Consequitur igitur ex locationis, & conductionis contractu, gabellam non deberi: sed tantum ex contractu venditionis, & permutationis, vt in terminis vltra supradicta probat Lassart. *d. c. 1 num. 23. cum seqq.* & Girouda *de Gabellis, 5. in princ. num. 8.* vbi, quod hæc sententia in praxi recepta est, nec de hoc vnquam vidit dubitari.

Non obstat primum fundamentum contrarium, quoniam multum distat contractus emptionis, & venditionis à contractu locationis, & conductionis. *vt probauimus supra, in fundamentis nostra sententia, & communis.*

8 Secundum † etiam fundamentum non obstat; quoniam si re vera contractus, qui geritur sit emptionis, & vēditionis, non vero locationis, & conductionis, vt apparere, & constare poterit ex multis, debebitur gabella, quamuis partes dixerint cōtractum locationis se celebrare: quia plus valet quod agitur, quam quod simulatè concipitur; & quando constat de substantia, & natura contractus, nō statur nominationi contrariæ partium, *vt latè ostendimus supra. quæst. 30 num. 4.* & tunc propriè procedit secundum fundamentum contrarium euitandæ fraudis. Ceterū quādo re vera contractus locationis, & conductionis fit, qui facilè dignoscitur, nulla proculdubio gabella debetur, nec tunc aliqua fraus fieri dicetur, cum vnusquisque contractus de se pareat, & alter ab altero distinguatur.

Hæc quamuis ita se rectè habeant, veraq. sint, & in praxi procedant, sunt tamen permulti casus, qui vtriusque cōtractus venditionis, & locationis faciem habere videntur, & nonnulli veram mixturam habent, in quibus dubitari merito contingit *an, & quando debeatur ex eis gabella*, qui in praxi necessario sunt sciēdi, vt inde facile iudex partibus ius dicere possit: Ideoq. oportet, ut de eis nunc agamus. Et ita quæro, quid dicendum sit in casu *l. 2. §. adeo, ff. locat. & in §. adeo, Instit. eodem tit.* inquit enim ibidem Caius Iurisconsultus

9 *Adeo autem † familiaritatem aliquam habere videntur emptio & venditio, item locatio, & conductio, vt in quibusdam quæri soleat, vtrum emptio, & venditio sint, an locatio, & conductio. vt ecce si cum aurifice mihi conuenerit, ut ex auro suo annulos mihi faceret certi ponderis, certaq. formæ, & acceperit (verbi gratia) trecenta, vtrum emptio & venditio sit, an locatio & conductio? Sed placet vnū esse negotium, & magis emptionem, & vēditionē esse: quod si ego aurum dedero, mercede pro opera constituta, dubium nō est quin locatio & cōductio sit:* idem probat tex. *in §. item quæritur, Instit. de locatione, & conduct.* & tradit Carrot. *locati & conduct. a parte, de similitud. locat. q. 3 fol. 41. colum. 4.*

10 In contrarium † autem facere videtur, *l. item si pre-*

tio, §. 1. ff. eodem titulo locati & conducti vbi sic dicitur: *Cum insulam ædificandam loco, vt sua impensa conductor omnia faciat, proprietatem quidem eorum ad me transfert, & tamen locatio est: locat enim artifex operam suam, id est, faciendi necessitatem.*

Ex qua iuris antinomia, vera non videtur generaliter distinctio Ioan. Parlador. *rerum quotidianarum lib. 1. cap. 3. §. 2. num. 24* dicentis, quod quando artifex dat operam & materiam, tunc emptio & venditio est: at quoties is, cui opus fit, præstat materiam, ex qua opus fiat, opifex verò tantum dat operam, locatio quidem est, non emptio & venditio, *vt tradit Fabian. de Monte in tractatu de empt. & vendit. quæstione 2 num 28.* Licet enim hæc doctrina in specie *d. l. 2. §. adeo ff. locat. & conducti & in d. § item quæritur, Instit. de locat. & conduct.* vera quidem procul dubio sit, prout est; attamen, quod in hac vna specie posita ad multas possit transferri, *vt ibi inquit Parlador.* falsa est, vbi

11 † in solo meo ex materia tua ædificas pro pecunia, est enim locatio, *vt in d. l. item si pretio, §. 1.* vel cum per ferruminationem per[illegible] aliquam rei meæ adiungi aurifex, quia tunc locatio est, secundum Lassart. *de decim. vendit cap. 2, numero decimoseptimo.* iunctis prius ab eo relatis *eodem capite num. 13.*

Quare pro resolutione, & intellectu huius materiæ dictæq. antinomiæ, & pro decisione nostræ quæstionis principalis, hæc est constituenda regula generalis, atque distin-

12 ctio, scilicet, quod † aut in contractu venit sola traditio rei pro pecunia, & est venditio, *vt in l. conuenit, ff. de contrahenda empt. & in l. naturalis, §. & si quidem, ff. de præscriptis verb.* aut in contractu venit aliquod factum, ea quod non sequitur dominium alicuius rei, & tunc si certa merces, constituatur, locatio est, *l. qui operas. ff locati l. cum manu sata, §. fin. ff. de contrahenda empt.* vel cum modus aliquis, qui domus struenda conceditur pro certa pecunia, *l. si merces, §. qui fundum, ff locati.*

13 Quod † si in contractu veniat vtrumque, nempè, factũ, & alicuius rei traditio, vel datio, atque ideo dubium sit, quis contractus celebretur, ita distinguendum est (& nunc ad rem) quod aut principaliter venit traditio, secundariò verò factum, & tunc emptio, & venditio fit, inspecto eo, quod principalius est, vt in *d. l. 2. §. adeo, in 1. responso. ff. locati, & in d. § item quæritur*, veluti cum do pecuniam aurifici, vt annulos mihi faciat ex suo auro, aut principaliter venit factum, traditio autem, vel datio alicuius rei secundariò, & tunc locatio & conductio est, *vt in d § adeo, in 2. responso, & in d. §. item quæritur*, veluti cum do aurum aurifici, vt ex eo annulos mihi faciat, mercede propria constituta, vel etiam cum pecuniam do, vt in solo meo ædifices tuis impensis, *vt in d. § item si pretio. §* 1. qui in hac specie loquitur, & procedit ad idem *d. l Sabinus, & l plenum, §. 1. ff de vsufruct.* ita distinguit Lassart. *d cap. 2 numero 1. cum sequẽtibus*, sequitur Molina Theolog. *1. tomo de iust. & iure disput at. 336. colum. 501. in versic. vt item discernere nescias.*

14 Cæterum si † contingit dubitari, vtrum factum, an rei datio magis principaliter in contractu versetur, vt in contractu superficiario, de quo *in l. 1. ff. de superficieb.* pretium, aut mercedis quantitas ex qua emptionem a locatione discernimus, vt si vnicum pretium detur, venditio sit, si autẽ aliquid annuatim pendatur, locatio sit, iuxta doctrinam glossæ *in d. l. 1. §. 1. verbo, agendo, ff de superficieb.* ita *Bart. ibidem. & in l. eodem ferro. § qui maximos, ff de publ. & vectig. & in quæst. 4. incip. publicanus*, cum quo omnes, DD. communiter transeunt in *præd. locis, & in l. 1. C. de iure emphyteut.* prout latè, septem casus distinguendo, refert Menoch. *de retinenda possess. remed. 4. ex numero 7.* & agnoscit Lassar. *d. cap. 2. num 2 & 5.* vbi, quod est Bart. & communis Doctorum opinio, & regula verissima omnibus iuris principijs fulcita.

15 Et iuxta † eam resoluendum erit, deberi gabellam (extra speciem auri) quoties venditionem celebratam esse iudicauerimus: & non deberi, quoties locatio, & conductio contra censebitur.

16 Attamen dum † Bart. *vbi supra*, voluit, immo apertè ait, quod quando do tibi aurum, vt ex eo mihi facias annulos, certa mercede propria constituta, *vt in d. l. 2. §. adeo, in 2. responso*, aliquod dominium in me transfertur ab aurifice, licet secundariò: similiter, & dum idem probat in specie *d. l. item si pretio, §. 1. ff. locati*, & expressè tradit cum alijs Menoch. *vbi supra, num. 17.* falsum hoc esse in vtraque specie probat L. Bart. *vbi supra, num. 3. cum seqq.* quia solum factum venit in eo contracto principaliter, & omni modo in specie *d § adeo, in 2. responso*, non verò vlla rei datio, ac traditio, ac inde nullum dubium fuit apud veteres, quin locatio & conductio esset, vt ait Iurisconsul-

17 tus *in d. § adeo, in 2. responso.* † cuius l. decisio, nedum procedit in annulis aureis vel argenteis, de quibus loquitur, aut alijs speciebus, quæ ad antiquam, & eadem materiam reuerti queunt: sed, & in alijs quoque veluti ligneis, aut marmoreis, quæ ad pristinam formam reduci nõ possunt. Idemq. probandum est in specie præmissa *d. l. item si pretio, §. 1. ff. locat.* quia id solum requiritur, vt facias, & ædifices, non vt factum ædificium des mihi, quia eo ipso, quod in meo ædificas, naturali ratione meum fit, cum sit ædificium, non quidem ex contractu locationis, sed ex regula text. *in §. cum in suo, versic. ex diuerso, Instit. de rerum diuis. & l. adeo, §. ex diuerso, ff. de acquir. rerum domin. cum simil.* Igitur in ea locatione solum factum est principaliter, & omni modo, non verò aliqua rei traditio, vel datio, contra Bartol. *vbi supra*, sed eum eodem *in l redemptores, ff. de rei vendic.* idq. constat *ex d. l. item si pretium, §. 1. ibi: locat enim artifex operam suam, hoc est, faciendi necessitatem.*

18 Potest † tamen præmissa sententia Bartoli à Lassarte improbata saluari secundum ipsum, *num. 8.* respectu rerum, quibus, vt instrumentis ædificium factum est: adhuc namque materiæ dominus proprietatem, & dominium eius retineret, nisi voluntate sua intelligeretur alienata: secùs verò de toto ædificio, quia hoc est factum, ad quod principaliter respexit conductor in specie *d. §. item si pretium, §. 1.* nempè, quod fieret ædificium, & quod sibi illud remaneret naturali ratione; hoc vltimum absque alienatione locatoris, sed eo etiam inuito ex iuribus præcitatis, atque ita solũ factum, & necessitas ædificandi principaliter ex parte locatoris præstetur, verum ac propriam locationem contrahi, concludit in eo textu Iurisconsultus, nec curari de particulari instrumentorum dominio, quia licet ad conductorem transeat, id tamen accessorium est, & secundarium, vt cõstat ex *l. cum. qui ades. ff. de vsucap.*

19 Omnia tamen † supradicta conturbare videtur textus *in l in nauem Saufeli, in versiculo, aut eiusdem, ff. locati* vbi argentum datum aurifici, vt vasa vel annulos faciat, in ipsius dominium transit, & sic cessare videntur rationes supra adducta, vt locationem contractam fuisse diceremus, nihilominus tamen, pro solutione huius difficultatis observandum est, dupliciter aurum, vel argentum artifici dari posse.

Primò, vt ex eodem met auro, vel argento annulos, vel vasa conficiat, & tunc dominium materiæ datæ in ipso cõductore manet, & tunc procedit apertè decisio text, *in d l, 2. adeo, in 2. responso.*

Secundò, quando aurum, vel argentum datur potius, vt ex eodem, aut simili materiæ genere, annuli, vel vasa postulata conficiantur, iuxta speciem text. *in d. l. in nauem Saufeli, versic. aut eiusdem.* & tunc dominium auri, vel argenti dati in artificem transit, nec ideo est venditio, sed locatio & conductio, excedens nonnihil locationis terminos, vt contingit in pecunia deposita, ex eadem l. ibidem iunctis eis in deposito, *& l. 2. titulo 3. parte 5.* & Doctoris quos refert & sequitur hoc bene declarans, & rationem sic reddens Lassar. *dicto capitulo, num. 19.* vbi latè agit de tertio modo, quo aurifici dari potest, nempè, vt non ex eo auro, sed expressè ex alio annuli fiant, quid tunc dicendum sit?

20 Ex supernotatis † summa obseruandum est, quod si faber lignarius, vel ferrarius, vel quicumq; alius faber, ex suo ferro, ligno, vel alia materia suscipiat in se faciendum certo pretio, erit quidem emptio, & venditio, & ex ea gabella debebitur: si verò ex [illegible] materia, sita tamen

opera

opera id faciendum accipiat, erit quidem locatio & conductio, ex qua gabella non debebitur: quod si faber, vel architectus in meo solo, vel prædio opus ædificandum suis impensis suscipiat, certo quodam pretio, vel ad taxationẽ peritorum, quod vulgò dicitur, *à destajo por cierto pretio, ò a tassacion*, erit quidem locatio & conductio, quia principaliter venit factum, secundariò verò datio, vel traditio materiæ & instrumentorum, quibus ædificium fit, ac proinde ex hoc contractu gabella non debebitur, *per supradicta*, sequitur Molina Theolog *vbi supra d. col. 501. in verſic. obſerua præterea*, & à fortiori quando opus fit, *por iornales no se deuera alcauala*.

21 In aurificibus † autem certa forma soluendi gabellam tradita est à l. 18. titulo 17. hoc libro 9. Nouæ Collectionis Regiæ, vbi cauetur. *Que el platero, o cobrador, o mercader, quẽ comprare plata de qualquiera persona que sea, pague cinco marauedis por marco de alcauala, y no mas, y que no sea obligado à manifestar al arrendador el comprador, ni, cayga en pena alguna por ello: pero que este platero cambiador o mercader si vendiere pieça de plata de vn marco, o dẽ de, arriba que pague otros cinco marauedis por marco, y no mas, y si fuere de ay ab aio de cosas menudas, que solamente pague el alcauala de lo que ganare en aquella plata quitada la costa: y que otras personas algunas no paguen alcauala de la plata que vendieren, y que estos plateros, cambiadores y mercaderes, sean creydos por su iuramento, an si en la venta, como en la compra, sin otra prouança alguna.*

22 *Y en † quanto a las cosas de oro, manda, que del oro ageno que labrare qualquiera platero, no pague alcauala de la labor: pero del oro que labrare, o fiziere labrar paro vender, y de lo que vendieren en qualquier manera, pague el alcauala à razon de a dos marauedis por onza, solamẽte de lo que ganare en el oro, sacando el pretio que te cuesta, y no mas.*, quã legẽ simpliciter retulit Gironda, *de Gabell. 7. parte, §. 2. num. 10. & 11.* parcè legit eam in proprio loco Azeuedo.

23 Sed circa † versic. eiusdem legis, de auro loquentem, obseruandum est, quod distinctio in eo posita inter aurum alienum, & aurum aurificis, facienda quoque est in argento, & quocumque alio metallo, & materia, quantum ad respiciendum naturam contractus attinet, & vim legis gabellariæ, quæ venditiones onerat, non locationes, *vt prædiximus*: Transcribit enim ea lex Regia, decisionem text. *in d. §. adeo*, quæ generalis est in quacumque materia: Secùs autem quo ad priuilegium taxatæ quantitatis, quę solui debet: Minor enim gabella soluitur ex auro vendito, quam ex argento, & alijs metallis, vt ibi ita censet notandum Lassart. *d. cap. 2. num. 22.* sequitur Azeuedo, *in d. l. 18.*

24 Omnia † igitur dicta de auro, & argento, generaliter intelligenda sunt, secundum ipsum Lassart. *vbi supra, num. 21.* In quacumque materia, veluti in ferro, ære, stanno, vel plumbo, pannis laneis, sericeis, corijs, vel lignis, & marmoribus, & quacumque alia re, in qua mechanicæ artes exerceri solent; immò. *Procede tambien en bordadores, que toman à su cargo hazer alguna bordadura, ò otra obra. poniendo ellos los materiales en vna capa, ò vestido, ò en algun ornamento, porque seria contrato de alquilé, y no de venta, y assi no se deueria alcauala*: Doctrina enim tradita *in d. l. 2. §. adeo, ff. locati*, ad omnem artem, & omnem opificem, seu artificem generalis est (quorum artificum generale cẽset *l. 1. C. de excusat. artific. lib. 10.* & sigillatim explicat Cassan. *in Cathălogo gloriæ mundi, 11. parte, considerat. 34.*) & probatur etiam *in l. conuenit, 65. ff. de contrahend. emptio.* vbi deciditur, quod si conuenit inter me, & te, quod ex meo fundo tegulas tibi factas darem, est venditio, & conductio: toties enim conductio alicuius rei est, quoties materia, in qua aliquid præstatur, in eodem statu eiusdem manet: quoties verò, & immutatur & alienatur, emptio magis, quam locatio intelligi debet.

25 Vnde † iure optimo figuli, qui ij opifices sunt, qui vasa faciunt ex terra in figuris, vt inquit gloſ. *in l. 1. C. de excusat. artific. lib. 10.* semper ad gabellam obligantur. Vt plurimum enim ex terra iam sua, sibiq. acquisita operantur, quam ad id ministerium emunt, vnde siue ex præcedenti conuentione vasa aliqua certa forma, & lege postulata efficiant, siue iam arbitrio suo facta vendant aliis pretio, gabellam debent, quia venditores sunt, ex decisione *d. l. conuenit*, vt in terminis rectè probant Lassarte, *d. cap. 2 numero vigesimoquinto*, & Gironda *de Gabell. 7. parte, §. 2 numero decimoquarto*, vbi inquit, Regia executoria compulsos

26 fuisse prædictos figulos soluere gabellã, † & *numero decimoquinto*, dubitat, quid in infectore (hoc est) *en el tintorero*, & tandem probat, eum gabellam nõ debere. & quod sic executoria Regia vidit decisum: vtrumque refert & sequitur Azeuedo, *in d. l. 18 numero primo, ad fin. & numero secundo*, estq. pro hac parte *l. 7. tit. 7. hoc lib. 9 ibi: Y cosas de pelleieria y barro.*

27 Quod si casu *d. l. conuenit*, nempè † præcedente conuẽtione, de faciendis tegulis certo quodam pretio, terra de loco publico, è qua tegulæ fiunt, extrahatur, magis terra extracta videtur conductori, quam extrahenti, & ideo cum solum factum vertatur ex parte extrahentis eam, non verò alicuius rei alienatio, videtur esse contractus locationis & conductionis, ex quo non soluitur gabella, non verò emptionis & venditionis; secus si prius terra extracta, & præparata postea sequatur conuentio, quia tunc est venditio, ac si ex fundo proprio tegulæ factæ fuissent, iuxta *d. l. conuenit, secundum Lassar. d. cap. 2. num. 23.* sed verius est indistinctè prædictos tegularios, & laterum artifices, venditores esse, & generaliter gabellam debere, quomodocũque tegulas, vel lateres faciant, & alicui dederint pro pecunia, conuentione scilicet præcedente, vel non, vt postea melius existimauit Lassart. *num. 25.* Quod probo, siue terram ad tegulas, & lateres efficiendos emerint, siue è publico, vel alibi extraxerint; quæ omnia probantur etiam ex *l. Sabinus, 20 ff. de contrah. empt.* vbi quod Sabinus respondit, vt si quam rem nobis fieri velimus (veluti statuam, vel vasa aliqua, seu vestem) vt nihil aliud, quam pecuniam daremus, emptio videatur: nec posse vllam locationem esse, vbi corpus ipsum non detur ab eo, cui id fieret, aliter atque si aream darem, vbi insulam ædificaret, quia tũc à me substantia proficiscitur.

28 Ex supradictis etiam † infertur ad venditionem earum rerum, quæ publici iuris sunt, & occupantis fiunt, veluti ferarum, bestiarum, volucrum, & piscium, cuniculorum, aut herbarum odoriferarum, esui, vel medicinæ vtilium, in locis publicis, vel lignorum, quæ sane, & occupantium fiũt, cum earum rerum vsus publicus sit, *l. penultima, §. fin. ff. de acquir. rerum domin.* vt scilicet, si inter te, & me prius conuenerit, vt in publicum vadas, vt certam mihi, quam petiero, herbarum, aut lignorum quantitatem portes, venationive, aut piscationi illo die studeas nomine meo, certa mercede pro labore constituta, locatio euidens sit, iuxta *l. 1. versic sed si quis operas, ff. de postuland* ac proinde gabella nõ debeatur ex eo facto: Secus autem si prius collegeris, & postea, cõuentione sequuta, dederis mihi pro pecunia, quia tunc rei tuæ, quam occupaueris, alienatio fit, ac proinde vera venditio contrahitur, gabellaq. debebitur, ita Lassart. *d. cap. 2. numero vigesimo sexto.*

23 Idem censeo † dicendum in priori specie, quando conuentio præcessit, non tamen certa merces pro labore constituta fuit, sed pretium certum pro singulis rebus, ex supra dictis tradendis: quia tunc principaliter agere vidẽtur pactes de venditione, non verò de facto, & locatione operarũ, non minus, ac si futuros fructus emero certa pecunia; & patet: quia præmissa conuentione facta, si nihil captum, vel exportatum fuerit, nihil debebitur, quod post hæc scripta visus probauit Lassart. *d. cap. 2 sub num. 35. ex Bartolo, in l. cotem ferro, §. qui maximos, num. 4 de public. & vectigal.* Quod si eodem themate retento conuenerit, vt nihil capto, vel exportato, adhuc aliquid soluatur pro opera, impensa, vel labore, ex hac mercede gabella non debebitur: sed ex venditione rerum, quæ in exequutione conuentionis captæ, exportatæve, traditæ postea fuerint, debebitur.

Hi enim duo contractus diuersi inter se vidẽtur, vnus locationis operarum, si nihil capiatur; alter verò venditionis earum rerum, quæ capientur, & portabuntur: Idemq. videtur dicendum, si conueniat mixtè vtrumque,

nempè, vt siue aliquid capiatur, & exportetur, siue non, vltra mercedem certam, quæ pro facto constituitur, singulæ res captæ, & exportatæ pro tali pretio veneant: Ex mercede namque pro opera, & facto constituto gabella vlla nò debebitur: ex pretio verò quo eædem res captæ, & exportatæ, & venditæ fuerint, ipsa debebitur, non secùs, ac si alijs venderentur.

30 Quinimmò si † quod captum fuerit, certo quodam pretio venditum fuerit, & sic spes ipsa, gabella huius pretij debebitur, quia vera emptio & venditio eius, quod capietur contrahi potest, *vt in l. si iactum retis emero, 12. ff. de contrahen. emptione l. nec emptio, versiculo aliquando, ff. eodem tit. vbi*, qui ante piscationem, & missilium iactationem, aues, seu pisces missilia've, conuenit, vt alius sibi daret pro certa pecunia, emisse intelliguntur: secus autem esset, si non in spem, sed in factum potius piscandi, aucupandive collata conuentio foret, quia tunc magis esset locatio, quam venditio, ac proinde gabella non deberetur.

31 Deducitur & tertiò † ex præcedentibus, tunc demum aquatores teneri soluere gabellam de aqua à se vendita, cũ eam venalem portant & vendunt, vt fieri adsolet: secus verò si conuentio cum eis præcesserit, vt in meam, vel alterius apothecam vinariam, tot aquæ onera portet, certo pretio pro singulis oneribus constituto, quia tunc, si credimus Lassar. d. c. 2. num. 27. erit locatio & conductio, ex qua gabella non debetur, cum portent aquam ex fluuio, vel fonte publico, quorum vsus communis est § *flumina, cum simil. Instit. de rerum diuis.* & mihi portent, ideoq. cum potius nomine meo, quam suo aquam haurire videantur, nihil præter factum, & operam præstant.

32 Verum † contrarium indistinctè in aquatoribus ex publico ducentibus, & asportantibus aquam, probat Paladoi. *rerum quotid. lib. 1. cap. 3. §. 2. num.* 25. Immò quod nõ debeant gabellam, quia cum aqua hæc venalis non sit, huiusmodi aquatores non tam aquam vendere, quam asportandi operam locare videntur, cuius opinio verior est & tenenda, quia vt ipsemet Lassarte postea fatetur, *num. 33. cum seq.* cum aqua vilissima sit, & nullo pretio habita, propterea, quod in quocumque populo huius Regni omnibus pateat, rectissimè credi potest, aquatores non eo esse animo, vt ex fonte publico, aut flumine aquam sibi inutilissimam velint acquirere: quasi laboris sui remunerationem, & illa indigentem statim non inuenerint, effusum, aut perditum sunt, sed vt laboris potius, ac operæ suæ mercedem consequantur, totum illius pretium in facto portationis est, ac proinde si illud ita à principio tenentur, nullam fraudem committere, sed veram, ac rationabilem suã intentionem, & voluntatem exprimere censendi sunt, nã vt postea pecuniam pro aqua illa asportanda accipiendo, non dicantur vendere, sed innominatum contractum celebrare, facio, vt des: iuxta quem sensum sustentabilem, inquit esse, & obseruandam consuetudinem, & praxim vbi viguerit, quod aquatores isti gabellam non soluant, licet nihil teneantur, & nulla conuentio de portanda aqua præcedat, quasi iam illud per consuetudinem admissam resistum censendum sit, nolle sibi inutilissimam aquam acquirere, sed indigentibus potius asportare, data sibi pro labore pecunia, prout obseruatum vidit in Tauriensi ciuitate: Sed quid opus est tot verbis & fictionibus, atque scrupulosis imaginationibus, melius est simpliciter tenere, aquatores non debere gabellam, ex ratione Palad. *de qua supra*, & ideo meritò eius hanc opinionem simpliciter probarunt Humada *in schol. ad Greg. Lop. super l. 1. titulo 13. glos. 3. num. 8. parte 1. & Gironda de Gabell. 7. par. §. 2. numero 11.*

33 Limitatur † tamen hæc sententia in aqua priuata vena, quanta est illa, cuius meminit *l. Mella. §. fin. ff. de alimen. leg.* quia hæc vendi pecunia potest: veluti si puteum, fontem, aut stagnum aliquod habeam in fundo meo, & illius aquam dem tibi pro pretio, vicinum, aut inferius prædium habenti ad rigandum: Tunc namque ex hac venditione gabella debebitur, vt probat Lassart. *vbi supra, num. 30. & Gironda d. 7. part. §. 2. num. 13.* quia verè, quod mecum est, pecunia do, quam procul dubio venditionem appellat Rebuff. *in tractatu de decimis, quæst. 8. num. 24.* & laudem ita deberi, tradit Peguet. *de feud. vers. 1. num. 84.*

34 Quo fit, vt † idem dicendum sit de niue, *secundum Parlad. num. 25. quem sequitur* Lassart. *d. cap. 2. num. 30. & Gironda d. num. 13.* Nam cum hiemali tempore ad æstatem recondatur, quo tempore nulli patens est, præterquam his, qui tempestiuè eam collegerunt, dubium non est, quin, qui eam recondent, dominium niuis fuerit assecutus, & verum est, illam alienando pro pecunia, venditionem efficere, & gabellæ subijci. Et idem erit si in hieme eam vendiderit.

35 Quod † si asportantes niuem, de publico eam ducant, quia eam reconditam minimè habeant, puto idem in eis pronunciandum iure dicendum, quod in aquatoribus resoluimus, nempè, vt gabellã non soluant, eisdem rationibus, & quia magis præponderat factum ipsum portationis, quam valor ipse niuis, qui est vilis, & propè nullius momenti, vt portetur alibi, quam pro pecunia.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex locatione minarum? & numeris seq. vbi an contractus hic sit venditionis, vel locationis.*
2 *Fraus legi gabellariæ non fit locando, potius quam vendendo si vtrumque licitè fieri potest.*
3 *Dolo non facit, qui iure communi vtitur: nisi fraude id fiat, vtpote si alias eram venditurus potius, quam locaturus, sed vt fraudarem gabellam locaui, vt in num. 1. et 2.*
4 *Emptio facta sub pacto de retrouendendo ad certum tempus non est pignoratio, nec contractus vsurarius, aut illicitus ex eo solo, quod præcessit prologuium de mutuo, quia emptor noluit mutuare, sed emere, quod potuit iusto pretio.*
5 *Legis, Qui saxum ff. de donat. intellectus.*
11 *Vsufructuarius fundi sibi legati lapidicinis eius vti debet. & potest sicut & alijs ex ipso prouenientibus.*
12 *Lapidicinæ, & ceterorum fodinæ sunt res locabiles, licet fructus earum non renascantur, & num. 20.*
13 *Maioratuum possessores in Hispania qui gauisi sunt fructibus minarum, non tenentur eos restituere successoribus proprietatis, nisi tantum ad damnum fundi, si quo casu, eo deterior reddatur.*
15 *L. Diuortio. §. si vir in fundo, ff. soluto matrim. intellectus: & num. seq. præcipuè, num. 21. 22. & 23.*
17 *Lapidicinæ an sint fructus, ita, vt ad maritum pertineant, necne?*
18 *Legis 27. tit. 11. par. 4. intellectus.*
19 *Vsus rei etiam sine fructu, non solum comprehenditur sub nomine fructus, sed etiam interesse, quod ex re sequitur, licet reuera fructus non sit.*

QVAESTIO XXXVI.

An gabella debeatur ex locatione minarum.

1 QVæritur an ex † locatione lapidicinæ, cretifodinæ auri fodinæ, argenti fodinæ seu aliæ venæ, nempè plumbi, azogue, alcohol. & similium, debeatur gabella, necne?

2 Tota vis huius quæstionis consistit † in cognitione huiusmodi contractus, an *locationis & conductionis sit, an emptionis & venditionis*, si enim ille est, non debebitur gabella: si verò hic, ea debebitur, vt patet ex his, quæ superioribus quæst. diximus: Vterque enim contractus supradictus contrahi potest in hac specie, vt patet ex *l. qui saxum, ff. de donat. in versic. plane si mercenarius*, ibi: *qui à me emerat, siue mercede conduxerat, nempè, quando pecuniam ab alio recipio, vt lapidem sibi eximat in fundo meo, vel aliam venam*: dubium tamen est, venditionē à locatione ibi distinguere, quod omisit Iurisconsultus, vt quia fortè parũ interesse existimaret: Sed necessaria, & vtilissima apud nos est horum contractuum distinctio, propter gabellam.

Quare cautè agetur si in ea specie, & similibus locemus potius, quam vendamus: Primo enim modo locatio cum sit, ga-

fit, gabella non debebitur: secus autem in secundo, cum sit venditio, ex *l. .. 18. hoc lib. 9.* nec fraus fiet eidem legi, locando potius, quam vendendo, quia cum liberum sit, cuilibet secundum iuris regulas in hoc casu, vel locare, vel vendere, electioni locus erit, dolo enim non facit, qui iure communi vtitur, *vt in l. si duorum, vers. sed an exceptio, ff. de
3 action. empt.* Et † libera est vnicuique facultas in sic, vel sic contrahendo, *l. sicut, C. de actionib. & obligation. l. penultima, C. pro soc.* prout in terminis latius probat Lasart. *de de
4 cim. vendit. cap. 2. num. 37.* dicens, hoc † verum esse, nisi eo solo animo locaremus, vt lex gabellaria euitaretur, aliàs vendituri, tunc enim fraus esset, quæ fisco non nocebit, *l. si libertus minorem, ff. de iure dot.* Et quod hoc admitti non credi potest in specie *d. l. qui saxum*, quia cum æquè possimus vendere, vel locare, quicunque contractus electus fuerit, dici non potest in alterius fraudem electus esse: secundum anim legis gabellariæ cogitatione, nulla ratio est, cur magis venderemus, quam locaremus: quæ sententia bene comprobatur ex traditis in simili casu Mod. Paris. *in Consuetudin. Parisiens. tit. 1. §. 23 quæst. 4. num. 20.* vbi decidit, quod emptio facta sub pacto de retrocedendo, ad certum tempus, non est pignoratio, nec contractus vsurarius, aut illicitus ex eo solo, quod præcessit proloquium de mutuo, quia emptor noluit mutuare, quod potuit iusto pretio, vt notant Abb. & alii, *in cap. ad nostram, in fine. de emption. & vendit.* & latè Contrad. *de Contract. quæstio. 84. Conclus. 3.* Nec obstat, quod hic dicatur fraus fieri creditori futuro, quia potest esse verum, quando postea itur in creditum, & subsequitur creditor, qui fraudatur ex actu præterito ad hoc ordinato: sed hic non fraudatur creditor, quia non proceditur ad vllam venditionem, vel alium actum, ex quo incipiat aliquod deberi domino directo, cui nihil acquiritur ex certo contractu, nisi contrahentibus placuerit ita contrahere, vnde nolint sic contrahere, sed aliter, non fraudatur dominus, cui nihil aliud est acquisitū: Sed si velint sic contrahere, sed fingunt se aliud agere: tūc detecta simulatione, fraus non patrocinatur, sed dominus iura sibi debita exiget inspecto eo, quod verè actum fuit, argumento *libri primi, & per totum, C. plus valet quod agitur.* Hactenus Mod. Paris. iuxta quam doctrinam iudicandum erit in nostra specie, quando in fraudem gabellæ fiat potius contractus locationis, quam emptionis, & venditionis, nempe, quando partes voluerunt vendere potius, quā locare, & fingunt se locare ne gabellam soluant, tūc enim detecta hac simulatione, fraus non patrocinabitur, sed fiscus, vel gabellarius gabellam sibi debitam exiget, inspecto eo quod vere actum fuit, scilicet de venditione.

5 Est tamen, † & altera difficultas circa inquirendam rationem, & modum qualiter locatio fit in specie, *dicta l. qui saxum.* Quare vt breuiter ab ea me expediam, remitto lectorem ad latius agitata per Lasart. *dicto capit. 2. numero 38. cum sequent.* qui reprobatis duabus expositionibus glos. *in dicta l. qui saxum, verbo conduxerat, sub num. 45. in versic. vnde in hac difficultate,* recurrendum esse censet ad verba eiusdem legis, ibi: *mercede conduxerat, vt pateretur eum sibi eximere.*

His namque verbis Iurisconsultus ibi apertè significat, non ipsum opus fodiendi, aut prædium ipsum, vel lapidicia locata, conductaq. esse, sed potius ipsemet fundi dominus pecuniaria mercede conductus est, vt conductorem lapidem sibi eximere pateretur, & ita factum patientiæ a locatore præstatur, quod quidam factum de iis est, quæ locari solent *l. naturalis, §. at cum do, ff. de præscript. verb.* Pecunia autem datur a conductore, ex quo tractatum plenam locationnē a sci necesse est, ex regula tex. *in d. §. at cum do:* ita, vt iam verè intelligamus, quod si dixi: do tibi hanc pecuniam pro tali saxo fundi tui, quod ipse fodiam, & eximam, sit vera venditio, gabellaq. ex ea debeatur.

Hæc licet rectè ita se habeant, veraq. sint: nihilominus tamen adhuc non plenam, nec planam rei cognitionem præstant: quare, vt quam expeditius possim nostram quæstionem principalem apertam reddam, & in praxim facilitatem eius decisionem ostendam, more solito sic procedo.

6 In primis videtur, † quod licet contrahentes exprimant locationem lapidicinæ, & similium facere, & quibusuis verbis vtantur, nihilominus tamen in rei veritate locatio esse non possit, quia lapis non renascitur in Hispania, nec alibi maiori ex parte, & ideo pretium datur pro substantia, & dominio rei, non vero pro vsu eius, remanente domino proprietate, *l. si ex lapidicinis, ff. de iure dot.* Quod si esset locatio, non transferretur dominium rei, *l. conuenit, & l. cum manu sata, ff. de contrahen. empt.* Cum ergo ad conductorem fructus rei locatæ pertinere debeant, non vero ipsa res locata, & cum lapis non renascatur, non sit fructus, *vt in l. diuortio, §. si vir in fundo, ff. soluto matrimon.* necessario dicendum esse videtur, quod nullo modo in præmissa specie sit locatio, sed venditio: quod ex eo etiam coadiuuatur, quia conductor recipit rem locatam, vt vsufructuarius, qui ea vti debet, salua rerum substantia, *vt in §. præterea, & in §. pro vsu, Instit. de locato.* At in nostra specie, cum ea deminet res consumatur, non remanet salua eius substantia. Ergo non est locatio: quibus rationibus iam audiuimus in Regali Cancellaria Granatens. in simili specie pronunciatum fuisse a notarijs, esse venditionem, & inde gabellam deberi.

His tamen non obstantibus pro vera intelligentia, & cognitione huius materiæ, & nostræ quæstionis, aliquos casus distinguendos esse censeo.

7 Primo est, quando † proprietas lapidicinæ, & simil. hoc est, ius eximendi lapides, venit in contractu, pretio connēto: & tunc clarum est, venditionem contrahi, non vero locationem: datur namque ipsa res, & eius substantia, non vero vsus, nec commoditas, annuus, vel alia huius iuris
8 eximendi. Idem est, † quoties aliqua quantitas lapidis exēpti, & euulsi pretio datur, non vero, vt vsus commoditas lapidicinæ, vt probatur *in dicta l. si ex lapidicinis*, quæ loquitur in lapide iam exempto, & euulso, *secundum Paul. de Castro, & Ias. in l. si fundus, num. . ff. soluto matrimon.* & ideo, quia iudicatur principaliter, & per se, non vero accessoriè, vt fructus, *vt in l. fundi, §. si ruta, & cæsa, ff. de action. empt.* si voluntate mulieris venditur, nummi ex ea
9 venditione recepti sunt dotis. Similiter † erit contractus emptionis, & venditionis, quando pretio conceditur, vt eximatur a lapidicina quidam numerus plaustrorum: tunc namque ipsemet lapis principaliter, & per se, tamquam euulsus venit in contractu, & vt talis ratione numeri fuit consideratus, non vero vsus lapidicinæ, argumento *l. qui pendentem, ff. de action. empt.* quibus casibus cum emptio, & venditio propriè contracta esse intelligatur, ex ea debebitur gabella. *I*demq. probandum est in ceteris fodinis & venit, quoties ad pondus, numerum, vel mensuram aliquid ex eis pretio venit, seu conceditur.

10 Secundus † casus est, quando vsus lapidicinæ, & ceterarum fodinarum locatur, videlicet, ius eximendi, extrahendi, euellendiue lapides, &c. in tot annos: tunc namque dictum ius principaliter venit in contractu, & commoditas, atque vsus lapidis, & simil. qui eximitur in consequentiā, & ideo erit contractus locationis, & conductionis, non vero venditionis, & emptionis, quia domino remanet saluum ius illud eximendi, & euellendi, quod loco proprietatis habetur, *vt in l. si vsufructus, ff. de iure dot.* lapidesq. & cetera, quæ euelluntur pro vin, & obuentione iuris illius locati, & conducti, vt in vsufructuario probatur *in l. dotis fructus, & in d. l. si vsufructus,
11 ff. de iure dot.* † Competit enim etiam vsufructuario vsusfructus lapidicinarum, & ceterarum fodinarum, *vt in l. item si fundi, ff. de vsufructu*, vbi si fundi vsusfructus sit locatus alicui, quidquid in fundo nascitur, & quidquid inde percipi potest, ipsius vsufructuarij est, & ideo si lapidicinas habeat, & lapides cædere velit, vel cretæ fodinas habeat, vel arenas, omnibus his vti debet, text. etiam optimus *in l. æquissimum, §. sed si inter duos, ff. eodem titulo de vsufructu ibi: proinde venas quoque lapidicinarum, & metallorum huiusmodi, poterit inquirere:* ergo, & auri, & argenti, & sulphuris, & æris, & ferri, & ceterorum fodinas, vel quas paterfamil. instituit, exercere poterit, ergo hic lapidicinarum, & similium vsus est locabilis, argumento

§ fin. in princ. in versiculo, nec vlli, Instit. de vsu. & habit. & locat... ad instar vsufructuarij habetur. Decius *consil. 4 col. 2 num. 2. Rip. de priuileg. contract. causa pestis, in versic. sextus casus, num. 45. cum plurib. seqq.*

12 Nec iure † dubitari potest lapidicinas, & cæterorum fodinas esse rem locabilem, licet fructus in eis non renascantur, vt patet *ex d. l. qui saxum, ff. de donation. & in l. Cæsar, ff. de publican. & vectigalib.* vbi lapidicinæ cotariæ Cretenses locatæ fuerunt, *& in l. sed & hi. ff. eodem*, vbi sub nomine publicanorum comprehenduntur conductores minarum argenti, plumbi, cretæ, &c. quæ non renascuntur: & quotidie in praxi habemus locationes Regias harum minarum in annos, quibus elapsis, Regiæ Maiestati remanét loco proprietatis minæ ipsæ, atque ius incorporale eximendi metalla, & conductoribus competit quod ex ipsis minis eximitur, & non renascitur. Idem q. videmus in ceteris dominis particularibus, *que tienen mineros de alumbre*, & similium. Et ita se habet generalis consuetudo horum Regnorum Hispaniæ, quæ posset id locabile efficere quamuis iure non esset huiusmodi, *vt in l. si quis donaturus, ff. de vsufructu* quinimo videre licebit exemplum locationis venarum ferri penes Corneum *consil. 152. præses, volum. 4.*

13 Quod si † aliud diceremus, sequeretur inde maximum absurdum, nempè, quod maioratuum possessorum in Hispania, qui gauisi sunt huiusmodi fructibus minarũ, quæ non renascuntur, tenerentur namque ad eorum restitutionem faciendam successoribus proprietatis: quod minimè est dicendum, nisi tantum eo casu, quo ex venæ lapideæ, quæ renasci non solet, inuentione, fundus maioratus deterior reddatur, *in text. latè probata, & resoluta per D. Ludouic. Molinã, libro primo, de Hispan. primogen. cap. 23. nu. 8. cum sequent. Conclus. 1. 2. 3. & 4.*

14 In hoc † igitur secundo casu principali gabella non debebitur, nec soluenda erit, cum sit locatio, & conductio, nó verò emptio & venditio.

15 Nec supradictis † obstat text. *in d. l. diuortio. §. si vir in fundo, ff. soluto matrim.* ibi: *quia neque in fructu est marmor, nisi talis sit, vt lapis ibi renascatur, quales in Gallia sunt, & in Asia*: ergo vbi lapis ex lapidicina non renascitur (quod est regulare) non est in fructu; Si non est in fructu, locari non dicitur, sed potius vendi.

Qui text. communiter per DD. ibi, demptis Paulo de Castro, & Fulgosio, intelligitur in prima sui parte, vt loquatur in ea lapidicina, quæ semel excisa ex fundo dotali, renasci solet, & ideo meritò ad maritum pertinet, nec ei impensa præstatur; non autem in ea, quæ non renascitur, quamuis ex eius inuentione, dotalis fundus fructuosior efficiatur: Lapis namque excisus, qui non renascitur, non dicetur esse in fructu, ideoq. ad maritum non pertinet, etiã si ex eius inuentione fundus vberior reddatur, vt probatur ex textu *in d. l. diuortio. §. si fundum. & ex d. l. si ex lapidicinis, ff. de iure dot. & ibi per Scribent.* & tenuit glos. 1. *in d. §. si vir in fundo, quam ibi sequuntur Bart. ante nu. 1. Bald. column. 1. Alexand. num. 1. Ias. num. 1.* & communiter DD. secundum Molinam, *vbi supra, num. 8. in vers. sed intellectus iste*: quinimo probari videtur *in l. 27. tit. 11. parte 4.* in illis verb. *Casi la pedrera fuesse de natura, que non cresciesse despues que taxassen de ella, que deue ser de la muger, & non del marido.*

Non tamen obest *d. §. si vir in fundo*, iuncto suo communi prædicto intellectu: quoniam verior est ad illum textum intellectus, quem ei assignat in proprio loco Paul. de Castr. *num. 1.* & Fulgos. *ibidem*, nempè, vt procedat non solum, quando maritus reddit fundum dotale vberiorem extinctione lapidis, qui excisus renasci solet, sed etiam quando renasci non solet, sed ex alia caussa fundus vtilior redditur, vtroque enim casu lapides cęsi sunt mariti, quem intellectum probaruut etiam Duaren. *ibidem, verbo, fructuosiorem fecerit*, vbi optimè respondet ad text. *in l. fin. ff. de fundo dotali* qui pro communi opinione citari solet, & D. Molina, *vbi supra num. 9.*

16 Et insuper † non obstat ille text. *in d. §. si vir in fundo*, dum probat, quod quando lapis non renascitur, in fructu non est; nam quamuis verum sit propriè, atque strictè loquendo, lapides, seu cetera metalla, quæ non renascuntur, in fructu non esse, vt ibidem deciditur, habentur tamen nihilominus loco fructuum, obuentionum, atque cõmoditatum, ideoq. is, qui fructibus frui debet, commoditatibus etiã, atque prouentibus rei fruetur, quãuis propriè loquẽdo, fructus non sint, vt probatur ex *l. vsufructu legato, ff. de vsufruct. leg.* & præcitata *l. item si fundi, ff. de vsufruct.* quod adnotarunt Paul. de Castr. *in d. §. si vir in fundo, nu. 3. & ibi Duaren. in princip.* quos sequitur D. Molina, *d. nume. 9. vers. non obstat*, vbi inquit, hoc apertius probari in illo textu, dum decidit, impensam non esse marito præstandam ex eo, quod lapis non renascitur: Ergo in illo casu maritus lapidibus excisis frui debet, aliàs enim tex. non diceret, quod non est impensa sibi præstanda: Et est pro hoc optimus text. *in l. si fundus, 9. ff. soluto matrim.* vbi decidi tur, quod si fundus in dotem datus sit, in quo lapis cæditur, lapidicinarum commodum ad maritum pertinet, quia palam sit eo animo dedisse mulierem fundum, vt iste fructus ad maritum pertineat: Ecce vbi commodum lapidicinarum appellatur fructus, non tamen simpliciter, sed cũ relatione ad commodum lapidicinarum, hoc est iste fructus.

17 Duobus igitur † modis in proposito fructus consideratur, iisdemq. diuersis. Primo modo, respectu lapidis cęsi, qui impropriè dicitur fructus, nihilominus tamen habetur loco fructus, in quantum est commoditas, & vsus lapidicinæ, & sic ad maritum pertinet, tamquam fructus, & commoditas fundi dotalis, constante matrimonio habitus, vel habita. Secundo modo respectu proprietatis: & tunc si lapis renascatur erit fructus proprietatis, quia per apertionem huiusmodi lapidicinæ fructuosior effectus est fundus, & ideo in hac specie impensa est præstanda viro, non solum vtilis, sed etiam necessaria, vt decidit expressè *l. final. ff. de fundo dotali*, contra opinionem Labeonis Iurisconsulti. Si verò lapis non sit eius naturæ, vt renascatur, non est in fructu quo ad proprietatem, & ideo impensa facta à marito in aperiendo huiusmodi lapidicinam, est ei soluenda ab vxore, quia per eam proprietas fundi dotalis non est effecta fructuosior, sed maritus fruetur, lapidibus cæsis, tamquam commoditatibus eiusdem lapidicinæ, quæ non renascitur, *vt in d. §. si vir in fundo*, quod etiam probatur *in d. l. fin.* partim expressè, nempè id, quod diximus de lapidibus cæsis à marito, quod sint eiusdem, partim tacitè, nempè, quod in hac specie, nempè quando lapidicina aperta à marito in fundo dotali, non est de iis, quæ renascuntur, impensa non sit soluenda ab vxore viro, cum tantum decidat textus ille, esse soluendam impensam viro, quãdo talis sit lapidicina, in qua lapis crescere possit.

18 Non † etiam obest *d. l. 27. tit. 11. partita 4. in verbis prænarratis*, quæ videntur communem intellectum probare; quia ipsa non loquitur in casu, quo maritus fundum dotalem, in quo lapidicina inuenta est aliàs fructuosiorem fecerit, prout text. *in d. §. si vir in fundo*, loquitur: Vnde quãdo fundus dotalis aliter fructuosior effectus fuerit, dicendum erit, prout *in d. §. si vir in fundo*, decisum est, quia lex noua secundum distinctionem legis antiquæ accipienda, & intelligenda est, *argumento l. sciendum. in princ. & ibi glossa. & Doctores. ff. qui satisdare cogunt. & in l. Decurionib. C. de silentiar. lib. 11.* qui intellectus verior & probabilior videtur Molinæ, *vbi supra, num. 10.* reiecta communi illius interpretatione, quæ stare non potest absque pluribus erroribus, atque diuinationibus, *l. sunt. &* sequitur Barbos. *in d. §. si vir in fundo, numero 12.* & Ioannes Garc. *de expens. & melior. cap. 22. num. 48. ad finem.*

Cum igitur lapides, & cetera metalla, quæ non renascũtur loco fructuum, obuentionum, atque commoditatum, (vt dicebamus) habeantur, licet propriè in fructus non
19 sint, locari † possunt, vt probatur in iuribus prææallegatis; & non solum vsus rei sine fructu, veluti equi, serui, vel domus comprehenditur sub nomine fructus, sed etiã interesse, quod ex re sequitur, licet re vera fructus non sit, *l. loci corpus, §. 1. ff. si seruit. vẽdic. & l. si quid. & ibi Bal. ff. de seruit.*

Non etiam obest, quod conducitur, sicut vsufructuarius vti debeat re conducta, salua rerum substantia, quia

iam

iam diximus, lapidicinam ipsam, aliaq. metalla, insq. ab ipsis euellendi lapides, &c. remanere dominis saluo loco proprietatis, & lapides cæsi, tamquam commoditates lapidicinæ pertinent ad conductorem.

20 Quæ omnia, non † solum in vena lapidea, sed in quacumque alia, siue aurea, argentea, metallica, vel salinaria, aut simili pari ratione dicenda erunt, vt supra quoque nos diximus, id probantes *ex l. item si fundi, ff. de vsufructu*, vbi de lapidibus, & alijs venis indistincte, idem disponitur, quod sic resoluit glossa *in d. §. si vir in fundo, verbo, habebuntur, & in l. si ex lapidicinis, verbo, fructus, ff. de iure dot.* & probat Alber. *in d. §. si vir in fundo*, & Bart. *ibi, in summario*, expressiusq. Angel. & Imol. *ibidem*, quos refert, & sequitur D. Molina, *lib. 2. de Hisp. primog. cap. 23. num. 10. vers. quæ omnia*.

21 Nec huic † verissimæ, & receptæ sententiæ obstat text. *in d. §. si vir in fundo, vers. sed si*, dum videtur loqui discretiue de lapidicinis, & alijs venis, distinguens in eis, vt prædiximus. Quare melioramenta indistincte disponit viro cedere debere, vt patet in eodem textu ibi: *sed si cretæ, fodinæ, vel auri, vel cuiusuis alterius materiæ sint, vel arenæ, vtique in fructu habentur*. Ex quibus verbis videtur, Iurisconsultum aperte voluisse differentiam constituere inter lapidicinas, & alias venas: quia secundum Molinam, *vbi supra*, Iurisconsultus hæc non diuisisset, vt in eis diuersa iuris ratio constituenda esset, sed solum gratia clarioris intelligentiæ, id in vena lapidea diuisse, vt in alijs venis generice in fine id textus statueret, quod glos. & communiter Scribentes sic intellexerunt: quamuis aliás natura illius dictionis (*Sed*) repugnare videatur: Sed hoc argumentum tollitur alijs legibus, quibus de lapidicinis, & alijs venis indifferenter, atque vniformiter disponitur.

22 Vel potest † dici, & verius, meo iudicio, ne impropriemus verum sensum, & naturam dictionis (*Sed*) vt, quod *d. §. si vir in fundo*, negat esse in fructu, in marmore, quoad vtilitatem perpetuam proprietatis, id ipsum affirmet in fructu haberi in cretæ fodinis, vel argenti, vel cuiusuis alterius materiæ sint, vel arenæ, quia hæ vtique in fructu habebuntur; vt inquit litera illius text. Itaque sensus illius textus sit, quod in omnibus prædictis venis tam lapideis, quam in ceteris, idem indistincte disponat, iuxta communem illius textus intellectum: Differentia tamen est in hoc, quod lapides cæsi ex lapidicina, non sint proprie fructus, quando lapis non renascitur, quamuis eorum commoditas ad maritum spectet, & ideo ei non sit præstanda impensa ab vxore; At vero, quod cæsum fuerit in ceteris fodinis aliarum materiarum, in fructu habebitur, quamuis minus renascantur, & nihilominus efficitur mariti, eiq. impensa non soluitur ab vxore, sicut in lapidibus excisis, idem statuit Iurisconsultus in priori parte illius textus. Aduersatio igitur tantum adest, & verificatur in eo, an excisum sit in fructu, necne; ceterum in vtrisque idem ius disponitur, quo ad acquisitionem mariti, & non solutionem impensæ ipsi faciendam, & sic conformis est hæc decisio, decisioni textus *in d. l. item si fundi*.

23 Quare autem † magis cæsum ex ceteris metallis habeatur in fructu, quam ex lapidicina excisum, ea esse potest, nempe, propter maiorem æstimationem, & preciositatem ceterarum minarum, quam lapideæ, ideo illarum apertio fructuosiorem reddit fundum in proprietate, quam huius, scilicet, lapideæ: & nihilominus adhuc improprie in fructu esse id, quod exciditur ex ceteris minis insinuat textus ille, quandoquidem inquit, vterque in fructu habebitur. Quod igitur non esse in fructu in lapidicina, inquit textus hoc loco fructus haberi in ceteris minis, affirmat Iurisconsultus ibidem.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex venditione, vel locatione fructuum, vnius, vel plurium annorum? cum seqq.*
2 *Fructus fundi, & vendi, & locari potest.*
3 *Alienatio fructus fundi facta pro vnica pecunia quantitate semel soluenda, est mera venditio; secus si fiat pro pensione in plures annos, vel menses distributa, quia erit locatio: precipue, si fiat per verbum, concedo, vt in num. 4. vel loco, vt in num. 5. Secus si per verbum, vendo, quia erit venditio, vt in num. 6. si fiat vnico pretio. nam si sit diuisum in singulos annos, erit locatio, vt ibidem. quod si promiscue vtantur partes verbo, loco, & vendo, attendatur effectus de vnica, vel multiplici solutione, vt in num. 7. sed aliter distinguit in hoc Menoch. vt in num. 8. & aliter Ioan. de Imola, vt in num. 9. aliter Carrot. vt in num. 10. & 11. aliter Lassarte, vt in num. 12. & 13. vsque ad num. 17. exclusiue, quo numero, & alijs sequentibus breuius, & expeditius author resoluit articulum hunc, & in num. 20. docet quo ad gabellæ solutionem standum esse in hac specie consuetudini, & in num. 22. & 23.*
21 *Consuetudo iuris gabellarum derogatoria, & contra, etiam immemorialis excluditur ex l. a. tit. 18. lib. 8. Noua Collect. Reg. secus consuetudo interpretatiua, & declaratoria.*
24 Conditio 26. de los apuntamientos de las alcaualas intelligenda est, iuxta consuetudinem soluendi, vel non soluendi gabellam existentem in loco, de quo agitur.
25 *Los Commendadores de las Ordenes militares de Santiago, Alcantara, Calatraua, pagan alcauala de las yeruas de sus Encomiendas, adonde ay costumbre de pagarla: y adonde no la pagan.*
Consuetudo interpretatiua legum sufficit decem annorum, licet aliás ad præscribendum requiratur tempus immemoriale.

Q V AE S T I O XXXVII.

An ex venditione, vel locatione fructuum vnius, vel plurium annorum, gabella debeatur?

1 QVæro modo † in proposito de quæstione admodum difficili, sed in praxi quotidiana, *an ex venditione, seu locatione fructuum vnius, vel plurium simul annorum, debeatur, & soluenda sit gabella, necne?*

Punctus huius difficultatis consistit in eo, an quando fructus fundi pretio conceditur, sit locatio, vel venditio? In quibus enim casibus locatio erit, procul dubio gabella non debebitur; quod si venditio fuerit, debetur gabella.

2 Sed difficile nimis est agnoscere, atque discernere in hac specie locationem à venditione. Fructus † namque fundi & vendi, & locari potest, vt patet ex *l. in venditionem, §. 1. vbi vendere, vel locare debet*, & *l. ait Prætor, §. in eu, ibi: qui neque locauit fructuum prædij, nec vendidit, ff. de bon. author. iudic. possid. l. si vsufructus, ibi: vel locet, vel vendat, ff. de iure dot. l. arboribus, & vsufructuarius, ibi: vel locare, vel vendere potest, ff. de vsufruct. textus in specie in Clem. 1. de reb. Eccles. non alienan. ibi: ad locationes, vel redditum, vel fructuum venditiones*. Quando autem alterutrum horum fiat, aut fieri dignoscatur, in dictis iuribus non exprimitur, hinc est, quod DD. maxime varient in huius rei disquisitione, & agnitione.

3 In primis † enim Cart. *in quæst. 4. incip. Publicanus, num. 11. & in l. cotem ferro, §. qui maximos, num. 3. ff. de public. & vect.* docet, quod aut alienatio fructus fundi fiet pro vnica pecuniæ quantitate semel soluenda, & est vera venditio: aut alienatio pro pensione in plures solutiones, & annos, vel menses distributa, & erit locatio, iuxta doctrinam glossæ *in l. 1. verbo agendo, ff. de superficieb.* nec curandum, an contrahentes vsi sint verbo locationis, vel venditionis; & ita intelligendam esse alternatiuam iurium prædictorum: quam doctrinam Bart. late prosequitur, & probat cum alijs, quos refert Philip. Corneus *cons. 38. per totum, volum. 2. & cons. 12. per totum, vol. 5.* & plures citans Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. glos. 14. num. 86.* & est communis *secundum Lassart. de decim. vendit. capite 3. num. 47. cum seqq.* communis vt plures allegans testatur Carrotius *locati, & conduct. 1. par. de qualit. nu. 4. vnica solut. folio 44. num. 1. cum seqq.* vbi num. 5. cum seqq. distinguit quatruor casus.

4 Primus † est verbum *concedo*, quod generale est, & hoc casu est locatio si fit diuiso pretio in singulos annos, iuxta glo. *in l. 2. C. de iure emphyt.* & communem opinionem, de
5 qua per Ripam *de priuileg. contra pestem, num. 54.* † Secundus casus est per verbum loco, & est locatio, siue pretium sit singulis annis, siue pro vno pretio præstando pro omnibus annis, siue locatio sit facta pro vno anno, *secundum* Paul. Castr. *in d. §. qui maximos, & in l. 2. §. adeo, ff. lo-*
6 *cati.* Tertius † casus est, in verbo, *vendo*, & erit venditio, si vnicum est pretium: secùs si fiat diuiso in singulos annos, quo casu erit locatio, iuxta doctrinam Bart. & communem *vbi supra*, vt per Carrot. *qui supra, num. 7.* vbi & amplíat, vt sit locatio, quando ab initio vnica est constituta solutio, sed diuisa præstatio in tempora, dummodo præstatio sit vniformis, *secundum Corneum & Rip.* quos ibi
7 refert declarando mentem Bar. † Quartus casus est, si promiscuè vtatur verbo, loco, & vendo, & tunc attenditur effectus de vnica vel multiplici solutione, *vt dictum est, ita cum alijs Carrot. num. 8.*

8 Iacobus † Menoch. *de retinen. possess. remed. 4. num 18. cum seqq.* admittit prædictam Bart. & aliorum distinctionem cum in dubijs versamur, quia ignoratur, an principaliter venias factum, vel datio: vt tunc, si pretium, quod semel tantum præstatur, conueniat æstimationi rei, emptio dicatur: si verò pretium, quod præstatur, non semel præstatur, sed annuatim, tunc sit locatio.

9 Rursus † Ioan. de Imol. *in d. §. qui maximos*, a prædicta Bart. & communi distinctione discedens, eamq. improbans, censet contra Bart. verba contrahentium attendenda esse, vt si dixerint *vendo & emo*, venditio sit, si verò *loco, & conduco*, locatio potius contracta esse videatur, in dubio autem quod sequatur prædicta distinctio Bartoli, & communis, veluti si ita dixero: *Concedo tibi fructus fundi mei in decem annos proximos pro mille aureis* venditio sit. Si autem dixero: *concedo fructus in decem annos pro*
10 *centum aureis annuis* locatio sit. † Sed Carrot. *vbi supra num. 5.* inquit: *dicant igitur contrahentes quidquid velint attenditur effectus*, vt late iure probat, dicens hanc esse
11 communem opinionem, plures allegans, † & inferius *folio 50. quæst. 6 de venditione in herba*, inquit, *quod si vendidi Sempronio fructus talis fundi, vt vulgo dicitur, in herba, licet ex facie verborum videbatur venditio, item ex conuentione certi quodammodò pretij, contrarium est verius, & est sicut locatio, vel eius naturam mutat, secundum Bar. in d. l. cotem ferro, §. fin. num. 11. ff. de publ. & vectig. Bald. in l. 2. C. de contrah. empt. & alios quos ibi citat.*

Lassartus *d. cap. 2. de decim. vend. num. 51. cum sequent.* distinguit plures casus in hac quæst. quos breuiter sic summo.

12 Si concedo † tibi ius percipiendi fructum ex meo fundo certa pecunia, est venditio, non locatio: si verò in fundo alieno concedo tibi ius vsusfructus, quod ipse habeo, inspiciendum est, an per pacta in conuentione apposita natura alterutrius contractus magis eluceat, vt quia dictum sit, quod ob bellum, vel similem causam, fiat mercedis remissio: nam tunc dicitur locatio. Ita respondit Socin. sen. *cons. 88 col. 2. vers. quod etiam dignoscitur, lib. 1.* quem sequitur, & probat Menoch. *vbi supra, num. 25 & 26.* relatus per Lassart. *num. 25.* quod si nihil actum appareat, seruanda sit distinctio Ioan. de Imol. supra relata.

13 Ceterum si † non ipsum ius, aut commoditas vsusfructus concedatur, sed potius res ipsæ, scilicet, fructus & corpora colligenda, concessæ sint, aut concedantur fructus apparentes, qui pendent in arboribus, & tunc vera ac perfecta venditio est, quomodocumque contrahatur, siue contrahentes vsi sint verbo, venditionis, vel locationis, vt in proprijs terminis gabellæ, inquit decidere cap. 26. *de los apuntamientos que su Magestad embio a los lugares no encabeçados el anno passado de mil y quinientos y settanta y seys, quiso allegar el anno del 1575. porque entonces es la fecha de la cedula Real de su Magestad, impressa, y firmada de su Real mano en el Pardo a 26. de Nouiembre del dicho anno de 1575. que tengo original, y es la condicion del tenor siguiente.*

Condicion 26. de los apuntamientos de las alcaualas.

14 *Y porque se ha tenido relacion, que en algunas ciudades, y villas y lugares destos Reynos, despues que han labrado y cultiuado algunas personas heredades, que tienen, y labrã de panes, y uinnas, y oliuares, y otros frutos y esquilmos: y despues de estar mostrados los dichos frutos y esquilmos, antes de los coger los uenden a otras personas, y se subtraen de pagar el alcauala de las uentas destos frutos, con color, que las escrituras que hazen desto, suenan y dizen, que son arrendamientos, sinedo real, y uerdaderamente uentas: para obuiar estos fraudes, se ponga por condicion, que han de pagar el alcauala de las tales uentas, aunque, como dicho es, sue nen, y se diga en las escrituras, que desto se hizieren, ser arrendamiento: y no embargante, que hasta aqui no se aya acostumbrado pagar alcauala de lo suso dicho, ni de qual quier cosa de ello.*

Aduertit tamen Lassartus *ubi supra, nu. 55.* quod quam-
15 uis mons, & pratum pascuum, silua vel colles, aut quicunque pascuus ager paratum fructum, nempè herbam habere soleat, adhuc tamen in his pascuis rectissimè cadit locatio, siue prompta, & patens herba sit, siue nascitura, & etiam venditio, vt vtrumque probat lex 23. tit. 7 lib. 7. huius Nouæ Collect. Reg. ibi: *Y permitimos, que el que tuuiere ganado pueda arrendar la yerua que ouiere menester para ello, y una tercia mas: y si algo le sobrare de ella, y la quisiere uender, &c.* quo casu cum in dubijs seruandæ sint coniecturæ supra traditæ, nempè, vt prius inspiciamus quid actum sit iuxta opinionem Socini, & Menoch. *ubi supra*, deinde, quibus verbis vsi fuerint contrahentes, iuxta sententiam Ioan. Imol. *ubi supra*, vltimi pretij qualitas attendatur, iuxta sententiam Bart. & communem supra adductam, ita ut deficiente prima coniectura, quę omnium potior est, ad secundam sit deueniendum, & deinde ad tertiam, cum secunda defecerit: quibus obseruatis impossibile est, (inquit Lassarte) quin contractus qualitas detegatur.

16 Quod si † futuri fructus, siue vnius, vel plurium annorum tibi concedantur pro certa pecunia, ita vt cura, & cultura fundi, ad te transeat, erit locatio, *iuxta l. si olei, C. locati.* siue vnica pensio pro omnibus annis, siue plures pensiones soluantur; Si verò in præmissa specie cura, & cultura fundi, apud dominum maneat, & soli fructus liquidi & puri, absque vllo facto, & labore tradendi sint ei, qui pecuniam dat, propria venditio est, non locatio, siue pretium pensione vna, siue in singulos annos distribuatur, atque soluatur, prout benè considerat hanc speciem Petrus à Salazar, *in tract. de usu & consuetud. Curiæ, cap. 11. num. 30.* atque ita procedit venditio fructuum *in l. nec emptio, & in l. si debitor, ff. de contrahen. empt.* Et iuxta hanc distinctionem sunt accipienda iura in principio quæstionis allegata. Quod si in contractu non exprimatur, ad quam spectare debeat cura, & cultura fundi, seu fructuum, tunc si contractus fiat super quota parte, vel quantitate fructuum fundi, cura, & cultura in dubio pertinet ad dominum fundi, qui reliquos fructus habere debet. Si verò contractus fit super omnibus fructibus fundi, cura, & cultura in dubio ad eum transit, qui pecuniam dedit, iuxta doctrinam Bart. *in l. cotem ferro, §. maximos, num. 10. ff. de publ. & vectig.* Hactenus Lassarte, *ubi supra.*

Hæc tamen longa distinctio Lassart. maiorem occasionem confusionis, & difficultatem cognitionis præstare videtur, ad discernendum in praxi, quis contractus iudicandus sit in specie nostræ quæstionis principalis, locationis, vel venditionis, ac proinde *an gabella soluenda sit, uel non.*

17 Quare dicimus, † & magis expeditè dicendum est: quod cum in venditione pretium principaliter pro dominio rei venditæ constituatur, atque detur, *l. conuenit, l. cum manu sata, ff. de cõtrah. empt.* In locatione uerò pretium, seu merces constituatur, & soluatur pro usu rei principaliter: & in eius consequentiam ueniant fructus accessoriè, uel cõmoditates rei locatæ, *l. 2. in princip. ff. locati, l. 1. tit. 8. partita 5.*

145. Anton. Gomez in 2. tomo variar. resol. capit. 3. in princ.

18 Si in contractu, in quo fructus pro pecunia conceduntur, veniunt fructus per se, & principaliter, absque respectu illius rei, vel iuris unde exierunt, licet ipsa res, ex qua percepti sunt fructus, nominetur in contractu, non quidē ad concedendum usum eius, sed caussa demonstrationis fructuum, erit contractus venditionis, *vt in l. qui pendentem. ff. de action. empt.*

Ceterum si fructus non veniunt in ipso contractu principaliter, sed consequutiuè ad usum rei locatæ, quæ principaliter venit in contractu, tunc erit quidem locatio, & nō debebitur ex ea gabella: in priori vero caso, cum sit venditio, gabella debebitur.

19 Iuxta quam distinctionem † accipiendum est, quod tradunt Imola, & Cardinal. *in Clementina prima, §. fin. de rebus eccles. non alienand.* & ceteri: nempè, quod venditio, & locatio fructuum sint Synonima, & locationem significent. Et hæc resolutio tenenda videtur, & si quid ei defuerit, pro casuum contingentia mutuo accipiēdum erit, ex distinctione lectore Lassart.

20 In contractibus autem † concessionis, seu locationis herbæ pro pretio unius, vel plurium annorum, quo ad hanc materiam gabellæ soluendæ, uel non, ex eis, standum est consuetudini, quæ est optima legum interpres, præcipuè in casibus dubijs, hæc enim potest interpretari contractus hominum, *vt in l. semper in stipulationibus, & ibi latè Decius, ff. de regul. iur.* & præmaximè in nostra specie, in qua potest venditio, & locatio fructuum celebrari: si ergo alicubi consuetudine antiqua introductum fuerit, ut ex locatione, uel venditione herbarum, aut glandium, quomodocumque contractum sit, gabella non soluatur, ipsa non debebitur, nec soluenda erit, prout hic e Ciuitatens. proculdubio ab immemorabili tēpore non soluitur, nec in ceteris partibus soluenda erit, ubi uiguerit similis consuetudo.

21 Nec superioribus † obstat *lex prima, titulo 18. lib. nono, huius Noua Collect. Reg.* dum præcipit, quod omnes soluāt gabellam ex venditionibus suis, & quod nullus ab ea soluenda immunis sit: *Por vso, ni costumbre, aunque sea inmemorial, &c. Porque esto habla, y se entiende,* vbi consuetudo est iuris gabellarij derogatoria, & contraria: secùs de consuetudine interpretatiua, & declaratoria contractus, qui celebrari censeatur, quando herbæ pretio conceduntur, & ita, quod censeatur potius contractus locationis, & conductionis celebrari, quam venditionis, cum vterque posset celebrari, *vt in iuribus citatis in principio huius quæstionis,* quæ consuetudo interpretatiua, non censetur sublata a pręfata *l. 1 titulo 18. hoc lib 9.* sed tantum derogatoria legis gabellariæ, vt resoluimus *supra alia quæst.* & tenet Lassart. *de decim. cap 2 num. 34.*

22 Ceterum in locis, † & partibus, vbi consuetudine introductum est, vt ex locationibus, vel venditionibus herbarum, & glandium, quocumque modo contrahantur, debeatur, & soluatur gabella, quasi, ibi semper venditio herbę, non verò pascuorum locatio contrahi videatur, ex antiqua consuetudine, quę sic hoc negotium interpretata est, seruanda erit eadem ratione præfata consuetudo, & gabella proculdubio soluenda, & hoc iure vtimur. Et ita hac in secunda specie disponit textus sic intelligendus, secundum Lassart. *d. cap 2. num. 56. in l. 12. tit. 17. hoc lib. 9.* ibi: *Porque los arrendadores de las alcaualas de las yeruas, del Maestrazgo de Calatraua, de que nos solemos, y acostumbramos cobrar alcauala, sepan como han de cobrar, y coger las dichas alcaualas, mandamos, &c.* Eodem modo, & secundum prædictam distinctionem debet intelligi lex sequens: nempe, *l. 13. eiusdem tituli,* quæ generaliter disponit: *Que el arrendador a quien pertenecen las alcaualas de las yeruas, las aya de demandar, y demande, hasta el fin del anno de las salidas de los ganados, y no dende en adelante:* nempe, in locis vbi: *Por costumbre antigua de la tierra, se deue, y ha de pagar la alcauala de las yeruas:* secùs vbi contraria consuetudo viguerit, iuxta supradicta: *Y ansi ay diuersas costumbres acerca desto en estos Reynos. Porque en Plasencia por costumbre muy antigua de arrendamientos de yeruas y bellota, aunque sean por annos, se paga alcauala, y se llama alcauala de yeruas, y landes,* vt testis sum, & prętereà affirmat Doctor Azeuedo *in l. 24. tit. 7. lib. 7. Noua Collect. Regia, num 10. Y lo mismo en otros lugares de Estremadura: pero aqui en Ciudad Rodrigo por costumbre inmemorial no se paga alcauala del arrendamiento de las yeruas, o venta dellas: y lo mismo en otras muchas partes, como tambien de ellas lo refiere Azeuedo, vbi supra.*

23 Seruanda † igitur erit in hoc consuetudo præscripta tam non soluendi, quam soluendi gabellam, vt prædiximus, & probatur *in d. l. 12.* quæ licet loquatur in consuetudine introducta in fauorem gabellæ, & eius solutionem, idem erit probandum eadem ratione, vbi contra gabellam, & eius solutionem fuerit probata consuetudo præscripta, cum *d. lex 12.* in sua decisione fundetur in consuetudine: Ergo ita etiam, & eodem modo, vbi fuerit contraria consuetudo, seruanda erit, quia contrariorum eadem est disciplina.

24 Iuxta † supradicta etiam circa consuetudinem soluendi, vel non soluendi gabellam ex locatione, vel venditione herbæ, vel glandium, intelligenda videtur dicta conditio *26. de los apuntamientos de las alcaualas,* & quæ aliàs simpliciter, licet latè, tradit Gironde, *de Gabell. 8. parte, num. 16. cum seqq.* probans de pretio dato pro glandibus gabellam deberi, quādo venditio, seu locatio fit pro vnico anno.

25 Superiora † comprobantur etiam ex decisione textus in *l. 9. tit. 18. lib. 9. Noua Collect. Reg.* vbi cauetur: *Que los Comendadores de las Ordenes de Santiago, Alcantara, y Calatraua, y san Iuan, paguen alcauala de las yeruas de sus Encomiendas: y que adonde huuiere costumbre de pagar la dicha alcauala, manda que la paguen los dichos Comendadores, segun, y como la pagan, y la acostumbran pagar las otras personas seglares: luego donde huuiere, y ay costumbre de no la pagar vnos, ni otros, no se deue, ni ha de pagar,* argumento sumpto a contrario sensu, *que es fortissimo, y valido en derecho, l. 1. §. huius rei, ff. de officio eius cui mand. est iurisd.* Euerard. *latè in Centuria legali loco 4.*

Y pues estas leyes defieren a la costumbre tanto en esta materia de deuerse, y pagarse alcauala de las yeruas, por la misma razon se deue, y ha de estar a la costumbre contraria de no la pagar de ellas, sin que obste a ello la dicha ley 1. tit. 18. lib. 9. pues no habla en costumbre interpretatiua, ni declaratoria, sino en contraria, y derogatoria, como auemos dicho.

26 Quinimo † consuetudo interpretatiua legum (prout est hæc de qua agimus) sufficit decem annorum, licet aliàs ad præscribendum requireretur tempus immemoriale, vt cum communi resoluimus *libro 3. practic. quæst. 64. num. 26. & 27.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex locatione fundi ad pastum, & culturam? & quid si conductor fundo vsus non fuerit propter fugam, negligentiam aliamve caussam, qua eum ab obligatione non liberauit: num 2. & 3. quid si propter sterilitatem, pestem, aut bellum, aliam ve caussam ob quam locator pensionem remittere iure tenetur, & quid si conductor renunciauit casibus fortuitis.*

4 *Periculum casuum fortuitorum rei conducta, non pertinet ad conductorem, sed ad locatorem.*

6 *Diuisio pretij conuenti locationis fundi ad pastum, & culturam, quomodo fieri debeat.*

Q V AE S T I O XXXVIII.

An ex locatione fundi ad pastum, & culturam debeatur gabella.

1 QVero circa præmissa, an † ex *locatione alicuius fundi ad pastum & culturam, vulgo, a pasto, y labor,* debeatur *gabella in locis, & partibus, vbi iuxta consuetudinē gabella debetur, ex vēditione, vel locatione herba, hoc est, pastus?*

Respondeo, quod si in contractu partes fundi ad pastum, & culturā fuerint distinctæ, ex parte pastus debebitur

tur? partibus vero non distinctis, vsus vtriusque rei partem cuiuslibet insinuabit, & soluetur gabella æstimationis eius partis, quæ pastui fuerit exequutiuè destinata, nō vero eius, quæ ad culturam seruierit: Quod si nihil ad culturam fuerit redactum, totius pastus debebitur gabella, quā tis fundus in contractu ipso ad pastum, & culturam fuerit locatus, vt veritas attendatur, & ii audibus obuietur. Si vero in præmissa specie, qua fundus ad pastum, & culturam fuerit locatus, conductor totum fundum coluerit, pars pastus fundi, quæ ignoratur in dubio erit dimidia, argumen l. quoties, § heredes, ff. de hered. instit. & l. etiam ff. de vsufructu. & l. nomen filiarum, § portionis ff. de verborum significationib. ex eaq. debebitur gabella, quamuis conductor totum fundum coluerit, quia hoc locatori, & fisco, & gabellariis nocere non poterit, nec eis auferri ius ex contractu quæsitum. Quod si contractus alternatiuè conceptus fuerit, nempè, ad pastum, vel culturam: secus erit, cum conductoris electio sit. Si enim tunc totus fundus cultus fuerit, non debebitur inde gabella; Si vero totus, vel pars eius pasti seruiuit ex toto, vel ex parte pastus, soluetur gabella respectiuè. Si vero a principio fundus ad pastum solum locatus fuerit, & conductor postea eum totum, vel partem eius coluerit, ex toto, etiam ex parte culta debebitur gabella, vsus namque conductoris, & propria eius voluntas ex interuallo subsequuta alterare non potest naturam contractus præcedentis in præiudicium locatoris, nec fisci: prætcrquam si re integra incontinenti partes voluntatem mutauerint, quia tunc licitum est eis a contractu discedere, vt ff. & C. quando liceat ab emptione discedere: Ergo, & alterare, absque eo, quod fiscus, nec alius tertius possit conqueri, nec allegare, sibi præiudicium inferri non posse.

2 Sed quid erit quarto † in specie nostræ quæstionis, nempè, quando fundus ab initio fuit locatus ad pastum, & culturam, partibus pastus, & culturæ non designatis, & conductor fundo vsus non fuit, propter fugam, negligentiam, aliamue caussam, quæ eum ab obligatione non liberauit, cuius partis debebitur gabella? Et puto in dubio dimidiæ partis, quæ pastui seruire debebat gabellam deberi, vt dicebamus supra in simili casu: nisi minor, vel maior pars fundi sit, quæ non soleat coli, quia tunc iuxta eorū consuetum, censetur locatus fundus, & iuxta pasturam solitum concedi ad pastum, & ex hoc tantum debebitur gabella.

3 Ceterum † si conductor fundo vsus non fuerit propter sterilitatem, pestem, aut bellum, aliamue causam, ob quam locator pensionē remittere tunc teneatur, huiusmodi casib. in contractu non renunciatis, crederem profecto, locatorem ad plus gabellariis non teneri, quam pretij eius partis pastus, quod a iudice sibi præcipietur accipere, & eo

4 contentum esse: quia † periculum casuum fortuitorum, rei conductæ, non pertinet ad conductorem, sed ad locatorem, vt in l. si merces, §. vis maior, & ibi glossa, & communiter Doctores. ff. locati, & in l. conductor, § 1. ff. eodem. & in l. licet, C. locati. text. in capit. propter sterilitatem, eodem titulo. l. 22. titulo 8. partita 5. Anton. Gomez. in secundo tomo variarum resolution cap. 3. de locat nume ro 18.

5 Secus erit diecodum, si conductor renunciauerit prædictis casibus fortuitis, quia tunc non excusabitur a solutione pensionis, vt in l. si quis fundi, ff. locati, l. item quæritur, §. si Gemma, eodem titulo, l. 23. titulo 8. partita 5. latè Anton. Gomez. vbi supra, numero decimo nono, ac proinde locator tenebitur in hac specie soluere gabellam pensionis, si tue pretij pastus, licet ipse sponte eam pensionem, vel aliquam eius partem conductori remiserit, hoc enim fisco nocere nō potest, sed tantū ipsi locatori: eū alias cōductor iure teneretur integram pensionem soluere propter renunciationem sufficientem casuum fortuitorum a se factam.

6 Diuisio autem † pretij conuenti pro locatione totius fundi, pro parte pastus, & culturæ, in superioribus casibus mixtis, ad sciendum, cuius partis pretij soluenda sit gabella debita, fiet iuxta æstimationem solitam in similibus casibus in illo loco, vbi dubium versabitur, vel arbitrio peritorum in ea materia.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex pretio speciei datæ pro operis hominis?*

Q V A E S T I O XXXIX.

An ex precio speciei datæ pro operis hominis debeatur gabella?

1 QVæro etiam circa † hanc materiā locationis, & conductionis, *Conduxi hominem, vt laboraret in meo fundo pro specie aliqua quam illi dedi, vel promisi, nempe aliquam supellectilem, vel aliam rem pro suis operis, an ex pretio, huius speciei debeatur gabella?* Et quidem distinctione opus est pro decisione huius quæstionis; aut enim a principio conuenta fuit merces quædam, vel salarium pro prædictis operis conductis, & postea fuit data in solutum species pro mercede, vel pretio a principio conuento: & tunc ex hac datione in solutum proculdubio gabella debebitur, iuxta latè a nobis supra resoluta *quæstione 23.* Quod si in principio nulla merces constituta fuit, nec salarium, sed seruitium fuit factum, operæq. impensæ sub promissione satisfactionis simpliciter: & tunc si pro huiusmodi seruitio, & operis, lege, vel statuto, vel consuetudine, erat taxatum certum quoddam pretium, illud intelligitur promissum, & species postea pro eo tradita noua conuentione in solutum, erit datio in solutum, & ex ea, vt prædiximus, debebitur gabella. Ceterum, si neque a partibus, neque a lege, statuto, vel consuetudine est taxatum, nec constitutum aliquod pretium, mercesve certa, quæcumque detur species pro his operibus, ante quam impendatur, vel post. non debebitur gabella: quia non est contractus emptionis vel venditionis, sed innominatus, do, vt facias, similis locationi, *l. si tibi polienda, & in l. naturalis, §. at cum do, ff. de præscript. verb.* ex quo non debetur gabella, vt resoluimus *supra quæst. 19. num. 18.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex locatione ad longum tempus decem videlicet, vel plurium annorum, & num. sequen. resoluitur negatiuè, nu. 5.*

2 *Dominium vtile transfertur ex locatione ad longum tempus, etiam si cōtrarium dicatur in ipsomet contractu locationis, vt in nu. 3.*

4 *Laudemium debetur ex locatione ad longum tempus rei emphytenticæ, vel feudalis, sed contrarium nu. 8.*

6 *Retractus non habet locum in locatione ad longum tempus etiam si esset perpetua; si tamen pensio singulis annis solueretur: quia nihilominus adhuc retinetur dominium directum, quod remanet penes locatorem, & eum, qui rem suam in emphyteusim concessit, vt in numero 7.*

9 *Gabella non debetur ex locatione ad longum tempus, etiam si pro eo toto tempore vnum pretium constituatur.*

Q V AE S T I O XL.

An ex locatione ad longum tempus debeatur gabella?

1 QVæro vlterius, *an † ex locatione ad longum tempus, decem, videlicet, vel pluriū annorum debeatur gabella?*

2 Et ipsam deberi ex eo probari videtur, quia † per eā transfertur vtile dominiū in conductorem, & sic est alienatio, vt in

vt in l.1. & 2.ff.si ager vectigal.uel emphyt.pet. iuxta communem intellectum, & ita tenent communiter Doctores, vt constat ex Tiraquel. *de retractu lignag* §.1.*glos.*14.*num.*74.*cum seq.* & D. Iac. Couar. cum communi *lib.* 2. *variar. resolut. cap.* 16. *num.*1. Aluar. Valasc *de emphyt.* 1. *par. q.* 29. est communis, eamq. passim tenent DD. vt alios allegans, profitetur Amodeus à Ponte, *de laudem. quæst.* 34. sequitur alios allegans Ludou. Peguer. *de feud. num.* 78. g. communiter approbata *in Clem.* 1. *verbo locationes, de reb. eccles. non alien.* communis, secundum Ioan Orosc. *in l manumissiones, num* 9 *ff. de iustit. & iure, & Pinel in l.*1. *in* 3. *parte, num.*64 *&* 66. *C. de bon. mater.* vbi quod hæc est receptissima doctrina Scribentium aduersus glos. communiter reprobatam *in l penult.* §. *instituto, ff. de legat.* 2. eamdem dicit communem sententiam Mod. Paris. *in Consuet. Paris. tit.* 2. §. 56 *glos.* 1. *num.*6.

3 Quinimmò etiam si in hac † locatione ad longum tempus additum sit, quod nullum transferatur dominium, habebitur nihilominus eo casu locatio pro alienatione, quia huiusmodi pactum videtur in fraudem appositum, secundum Bald. *in Auth. Hoc ius, colum* 1. *ver. sexto, C. de sacrosan eccles & in cap* 1. *num* 7. *de prohibita feudi alien. & Fabian. de Monte, de empt. & vendit. in* 4. *par. princip. quæst. vlt. num* 98. Moder. Paris. *in Consuetud. Paris. tit.* 1. §. 41 *quæst.*8 *super num.* 46. & Couar. *vbi supra,* licet alij plures contrar. vniuersaliter teneant, quos refert Peguera *vbi supra,* qui de eorum opinione dubitat, adhærens priori contrariæ cum distinctione.

4 Et ita quod † ex locatione ad lõgum tempus rei emphyteutis, vel feudalis debeatur laudemium probarunt Petr. Iacob. *in versic. item pretium,* vbi subdit, idem si ad modicum tempus fiat de loco publico fruendo, & *in versic. item in locatione, Alex. cons.* 165. *volum.* 2. *Dec. cons.* 204. *Paris de Put. in cap.* 144. *Pone. quod facta fuit locatio. Cassan. in Consuetud Burgun. titulo des censes,* §. 7. *nu.* 3. quos, & alios refert probat, & sequitur Amodeus à Ponte, *in quæst. laudem.* 34 *per totam,* dicens, hoc verius videri de iure circumscripta consuetudine, & quod etiam in venditione fructuum, quando fit vltra nouennium, Senatus censuit deberi laudemium, vt tollatur via fraudibus. Eamdem opinionem sequitur Peguera *ubi supra, num.*78.

Ergo eadem ratione ex locatione ad longum tempus gabella debebitur; quod sensit Bertach. *de Gabel.* 8. *par. princ.* 3. *memb. num.*6., *vol.* 11. *tract. diuers. Doct.*

5 His tamen non obstantibus, † proculdubio contrarium est tenẽdum in praxi, tamquam verius in iure, immò, quod gabella non debeatur ex locatione ad longum tempus, si pensio soluatur singulis quibusque annis: quia in hac specie locatio viribus, & effectu est quædam concessio in emphyteusim, neque ad venditionem accedit, quia in hoc differunt locatio à venditione, nempè, per constitutionem annuæ pensionis iuxta doctrinam Bart. *in l. cotem ferro,* §.

6 *qui maximos, num.* 3. *ff. de publ. & vectig.* At † quod locatio ad longum tempus, & etiam si esset perpetua, si tamen pensio singulis annis soluitur, viribus, & effectu sit quædam concessio in emphyteusim, & idem de vtroque iudicandum, ac proinde non habeat locum eo casu retractus, qui alias in venditionibus locum habet, resoluit, plura allegans, Tiraquel. *de retractu lignag.* §. 1. *glos.* 14. *num.*84. *cum duobus sequen.* & Valasc. *ubi supra num* 10. Parlad. *rer. quotid. lib.* 1. *cap.* 3. 9. . . *num* 28. Ex emphyteusi autem gabella non debetur, *vt infra latè agemus quæstione altera.* Et in terminis gabellæ, quod ipsa non debeatur ex locatione ad longum tempus indistinctè probat Parlad. *d. nu.*28. dummodo in fraudem contractus non fiat, & in idem citat Boer. *decis.*234. *num* 5. *ad finem,* & Lassar. *de decim. c.* 2. *num.* 59. Girond. *de Gabel* 9. *par. princ.* § *vnico, num.*9. *cum seqq.* vbi idem citat Auchar. *cons.*72. & Boer. *ubi supra.*

Nec obstat, quod ex locatione ad longum tempus, & ex contractu emphyteutico transferatur vtile dominium in conductorem, contra naturam locationis, & sic efficitur

7 alienatio, vt in primo fundamento prioris partis, † quia nihilominus adhuc retinetur dominium directum, quod remanet penes locatorem, & eum qui rem suam in emphyteusim concessit, vt resoluit Auendan. *respons* 12. *num.*5. & probat *in l.*28 *tit* 8 *par.* 5. *& in l.*3. *tit.* 14. *par.* 1. At ex natura contractus emptionis & venditionis est, vt venditor, si sit dominus rei venditæ, transferat in emptorem dominium vtile, & directum eiusdem rei venditæ, *ex l. empto. in princ. ff. de action empt. cum simil.* præmaximè, si teneremus opinionem Pinel. *vbi supra, num.*66. *uersic. facilè igitur,* vbi contra omnes nititur probare, regulariter ex locatione ad decennium, vel paulo longius tempus, intelligi non transferri vllum dominium. Quam opinionem saltem in praxi, minimè probauimus, cum communis, & receptissima sententia omnium ceterorum contrarium habeat, nempè, ex locatione ad longum tempus vtile dominium transferri. Nec & iure hoc probatur. Ceterum, sufficit in proposito dominium directum in prædicta specie non transferri, sed remanere penes locatorem, vt probauimus.

8 Non obstat secundum, nempè, † quod de locatione ad longum tempus soluatur laudemium: hoc enim firmum, & inconcussum nõ est, plures siquidem authores probant, & tenent contrarium, inter quos est doctissimus Moder. Paris. *in Consuetud. Paris. tit.* 2. §. 56. *gl.* 1. *num.*6. *& in addit. ad Alexan cons.* 119. *uol.* 3 *& in addit ad Dec. d. consil.* 204. *Boer* & alios referens. Et hæc opinio ex generali consuetudine Galliæ videtur approbata secundum Ioan. Pap. *lib.* 3. *titulo* 2 *artic.* 1. & Amodeum a Ponte, *d. quæst. laudemiali* 34. & Girondam *ubi supra, num.* 12, aduersus Pegueram, *ubi supra.*

9 Quod † autem nonnullam dubitationem habet in terminis nostræ quæstionis, illud est, an idem sit dicendum respectu gabellæ, vt ea non debeatur ex locatione ad longum tempus, si pro eo toto tempore vnum pretium constituatur: videbatur enim ex hoc temporalem ipsius fundi venditionem contrahi, vt resoluit cum alijs Tiraquel. *ubi supra, num* 66. Denique, quia in hac eadem specie emptus videtur factus euentus, ac proinde huic conductori non fiet remissio pretij propter guerram, *ita Bertachin. de Gabell* 2. *par. quæst.*23. *num* 43. Ergo in hac specie gabella debebitur, & limitanda videtur hoc casu resolutio nostra præcedens.

Nihilominus tamen contrarium constat ex authoribus præcitatis, indistinctè tenentibus, ex locatione ad longum tempus gabellam non deberi, prædictis rationibus. Nec obstat, quod vnum pretium sit constitutum pro omnibus annis, & sic pro toto tempore locationis: per hoc namque dominium directum non transfertur in conductorem, sed remanet penes ipsum locatorem; nec etiam mutat naturam contractus: Ergo idem ius statuendum est in hac specie, quod in priori, nempè, quando in singulos annos pensio soluenda constituitur in locatione ad longum tempus, & ita meritò in terminis hanc opinionem probauit Lassart. *ubi supra d. num.* 59. Nec obstat doctrina, qua mouetur Tiraquel. de qualitate pretij obseruanda: quia intelligenda est in casu dubio, quando non constat, quis contractus a partibus celebratur: secùs, vbi de aperta locatione constaret, siue breui, siue longa, non enim ex constitutione vnici pretij desinit esse contractus locationis & conductionis, aut saltem viribus, & effectu emphyteusis, ex quibus gabella non debetur.

SVMMARIA.

1 *Gabella an debeatur ex venditione cum pacto, quod dominium rei venditæ ad emptorem non transeat, distinguitur, ut hic.*

QVAESTIO XLI.

An debeatur gabella ex venditione cum pacto, quod dominium rei venditæ ad emptorem non transeat.

1 QVæro etiam: *An † debeatur gabella ex venditione eo pacto celebrata, vt dominium rei vendita ad emptorem*

rem non transeat? Et videtur, nullam gabellam deberi in præmissa specie, cum nulla venditio sit, sed locatio, aut alius contractus, iuxta text. *in l. cum manu sata, vers. nemo potest, ff. de contrah. empt.*

Nihilominus tamen ita distinguendum censeo in hac specie: nempè, vt si possit intelligi ex prædicto modo contrahendi, alium contractum fieri, puta locationis, & conductionis, aut alium quęcumque, ille seruandus sit, *ex d. l. cum manu sata, in fine.* Si verò nullus alius contractus fieri, intelligi commodè potest, præterquam venditio, tūc quidem vitiabitur pactum, & venditio valet, ex notatis *in l. vbi ita donatur, ff. de donat. cauf. mort.* & per Bald. *in l. si paterfamil. ff. de adopt.* per text. *in l. cum precario, ff. de precar.* ac proinde gabella debebitur, *iuxta l. 1. tit. 19. hoc lib. 9.* ita in terminis distinguit Cassan. *in Consuetud. Burgund. in tit. de retraytz. rubr. 10. in glos. le venditeur, num. 2. & 3.* ea ratione, ne qua via fraudibus aperiatur, prout notat quoque Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. glos. 2. num. 37.* quos refert, & sequitur in proposito nostræ quæstionis Lassar. *de decim. vend. c. 2 num. 60.* quos libentèr sequor.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex locatione tertiarum iam collectarū penes tertios existentium a domino earum, facta resoluitur affirmatiuè.*
2 *Multum distat inter rem separatam, quæ principaliter de per se existit, & inter rem accessoriam vnitam suo principali.*
3 *Casus fortuitus contingens in fructibus collectis locatis, seu potius venditis, non pertinet ad locatorem, nec potest ei opponi sterilitas, guerra, nec pestis.*
4 *Gabella debetur de locatione fructuum pendentium.*
5 *Gabella debetur ex locatione agri frumēta seminati, eo iam nato, & in herba producto, quia est venditio.*

QVAESTIO XLII.

An laicus dominus tertiarum, vel decimarum, locans eas iam collectas penes tertios existentes, teneatur ad solutionem gabellæ.

1 QVamuis prima facie videatur dicendum † *gabellam in præmissa specie non deberi, cum locationis sit cōtractus:* nihilominus contrarium est dicendum: quia cum iam fructus sint collecti, & separati a solo, verè venditio eorum fit, non verò locatio, nisi nomine tenus: hic enim in contractu non venit principaliter vsus decimandi, vt in consequentiam eius vsus veniant fructus; sed ipsimet fructus collecti principaliter in hoc contractu deducuntur per se, & sic eorum dominium: Ergo venditio principaliter contrahitur horum fructuum, non verò locatio, quid
2 quid aliud partes velint, ac dicant: multum † enim distat inter rem separatam, quæ principaliter de per se subsistit, & inter rem accessoriam vnitam suo principali, *vt in l. itē*
3 *si fundi, §. sed si insula, ff. de vsufructu.* Hinc † est, vt in nostra specie casus fortuitus contingens in prædictis fructibus sic locatis, seu potius venditis, non pertineat ad locatorem, nec potest ei opponi sterilitas, guerra, nec pestis, *secundum Paris. cons. 40. num. 7. lib. 1. per l. damnum, C. locati, & Bald. in l. licet, eodem titulo, & Bart. in l. cotem ferro, §. qui maximos, num. 4. ff. de public. & vectig. & per l. si quis ita. ff. de vsufructu.* Ergo debebitur gabella ex hoc contractu, cùm propriè sit venditio, non verò locatio, *iuxta l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.*

4 Idem erit † dicendum in locatione fructuum pendentium (præmaximè eorum, qui sunt proximi collectioni, & separationi) quia in fraudem gabellæ locari videntur, cum tamen proprius sit venditio, quam locatio. Quinimmò idem ait dicendum etiam si fructus pendentes non sint proximi eorum collectioni, sed tantum apparentes, cum tamen proprius adhuc sit venditio quam locatio, vt probat intrepidè Lassar. *de decim. vend. c. 2. num. 53.* & diximus *supra, q. 37.*

5 Similiter, & si † quis agrum frumento seminatum, eo iam nato, & in herbis producto, alteri locaret, erit venditio, ex qua debebitur gabella, licet hunc contractum partes locationem & conductionem appellent: quia reuera euentus huius sementis venditus est: dominus namque agri *da los barvechos, simiente, y sembradura adherente a la tierra.* quæ sunt, velut fructus pendentes, in quibus domino nulla alia remanet proprietas: & quamuis terra agri adhuc producendis perfectè fructibus sit necessaria: nihilo minus cetera, vt separata iudicantur, in quibus, vt præfiximus, nulla domino remanet proprietas, sed tantum in terra, quę sola frumentum non producit, sed cetera omnia supradicta simul, quæ æstimatione præualent.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex sublocatione vsus rei.*
2 *Ius vsus, quod primus conductor recepit est cessibile, & locabile, vt hic.*
3 *Vsusfructus est locabilis, licet vsufructuarius non habeat proprietatem.*
4 *Conductori datur idem quod vsufructuario conceditur.*
5 *Gabellarum & similium iurium locatio ad instar vsufructuarij habetur.*
6 *Emphyteuta, vel feudatarius alium loco sui subrogans, domino directo approbante, habetur loco domini directi.*
7 *Dominium idem non potest esse insolidum apud plures, fallit diuersis respectibus, vt in num. 8.*
9 *Primus conductor sublocans alijs, remanet vt dominus directus rei locatæ, & eius periculo remanent sterilitas, & omnis quicumque casus fortuitus contingens in fructibus rei sublocatæ ab eo, nisi eisdem fuerit renunciatum per secundum conductorem.*
10 *Sublocatio, verè & propriè est locatio: nisi partes in contractu egerent, vt esset venditio, & tunc ex ea gabella deberetur, vt in num. 11. idem, si in hac specie contractus vsus rei locatæ principaliter non veniret in hac sublocatione, sed fructus ipsius, vt in num. 12.*
13 *Fructus collecti, & a solo separati, vel etiam pendentes, dupliciter considerantur, principaliter, & de per se, & non in consequentiam fundi, & tunc pretio dati venditionem præseferunt, & sicut bona mobilia secundo modo accessoriè, & vt appendices ipsi fundo, & tunc sunt immobilia, prout est ipsemet fundus, & num. 14.*
15 *Fructus pendentes proximè collectioni continentur sub legato bonorum mobilium.*

QVAESTIO XLIII.

An ex sublocatione vsus rei debeatur gabella?

1 QVæro modo † circa præmissa in quęstionibus de locatione: *quid si is, qui conduxit rem aliquam, hoc est, vsum principaliter rei ipsius, & sic fructus veniunt in consequentiam, eum vsum sublocet alij, hoc est,* le arriende, *an ex hac sublocatione debeatur gabella.*

Videtur enim hæc sublocatio venditio, cum primo conductori nulla remaneat rei proprietas, prout remanere debet locatori, ad hoc, vt potius dicatur locatio quam venditio, *l. conuenit, & l. cum manu sata, ff. de contrab. empt.* Ergo debetur gabella.

Nihilominus tamen resoluimus, gabellam ex hac sublocatione non deberi: licet enim locator concedat vsum rei locatæ, sibi remanente eiusdem rei proprietate, vt per Bald. *in l. 1. ff. locati,* glos. & Bartol. *in l. non solet, ff. locati.*
2 adhuc † tamen ipsum ius vsus, quod primus conductor recepit, est cessibile, & locabile, vt in consequentiam eius vsus, habeantur, & recipiantur commoditates, & fructus rei locatæ, *l. nemo prohibetur, C. locati, & l. si tibi la 2. ff. eodem titulo, & l. cum in plures, & l. qui vniuersas, § si. ff. eodem*

3 dem titulo. † sicut similiter vsusfructus est locabilis, licet vsusfructuarius non habeat, prout non habet proprietatem, vt in §.fin.Instit.de vsu, & hab. sufficit enim proprietas ipsius iuris incorporalis vsusfructus, quæ distinguitur a fructibus, l.dotis fructus. ff.de iure dot.

4 Idemque quod † vsufructuario conceditur, conductori datur, nempe, rem vtendam, & fruendam, vt in §.præterea, Instit.de locato, & conducto, & in § pro vsu, eodem tit. 5 & † locatio gabellarum, & similium iurium, ad instar vsufructuarij habetur, Dec.cons.4 colum.2. num.1.

6 Sic etiam si emphyteuta, † vel feudatarius, qui non habet dominium directum, sed vtile tantum, aliom loco sui constituat, vel alij subinfeudet eamdem rem feudalem, dominiumq. vtile concedat, domino directo approbante, habetur ad instar domini directi respectu subemphyteutæ, vel feudatarij, vt constat ex Moder. Paris. in Consuetud. 7 Paris tit 1.§.1.glos 6.num.4. licet enim idem † dominium non possit esse insolidum apud plures, l. si vt certo, §. si duobus, ff commod l hæreditatem.§.pater.ff.de castr.pecul. sicq. videbatur, vt eiusdem feudi, vel emphyteusis non possint esse duo, vel plures domini directi, vnus immediatus, alter, & superiores, mediati, & pariter duo, vel plures domini vtiles, scilicet, vasallus primus, & omnes subuasalli: 8 nihilominus† diuersis respectibus plures possunt esse directi domini, vel vtiles, vel vnus directus tantum, & vtilis tantum simul eiusdem rei. Vnde primus author feudi, vel emphyteusis, dicitur esse dominus directus respectu primi vasalli, vel emphyteutæ immediatè, & respectu subuasallorum, & subemphyteutæ mediatè: idem dicendum de primo vasallo respectu secundi vasalli, & vlteriorum, & sic de alijs. Pariter primus, aut alter medius vasallus dicitur dominus vtilis, respectu domini superioris, & dominus directus respectu inferioris vasalli. Nec est inconueniens propter diuersas rationes quia dicta regula contraria loquitur nedum de dominio eiusdem speciei, sed etiam eiusdem relationis, vt in his terminis tenet Ioan. Faber, in §.adeo, colum.2.num.4.Instit. de locat. & sic reperitur directum dominium superioris domini, & directum inferioris, & vtile dominium superioris domini, & vtile inferioris, vt in eisdem terminis tradit Curt. io 4.par. princip. feud. numero 81, & probat latè Molina vbi supra, dicto num. 4. & 5.

9 Ita, & eodem modo † in specie nostræ quæstionis primus conductor sublocans alij, remanet vt dominus directus rei locatæ, & ita eius periculo remanebit sterilitas, necnon, & quicumque alius casus fortuitus contingens in fructibus rei sublocatæ ab eo, nisi eisdem fuerit renunciatum 10 per secundum conductorem. † Fit igitur, vt sublocatio verè, & propriè sit locatio, vt in iure vocatur, in d.l.nemo prohibetur, cum simil.C.locati, non verò venditio, & sic ex ea non debebitur gabella.

11 Limitari tamen † meo iudicio poterit hæc sententia, quando partes agerent in contractu, quod esset venditio prædicta sublocatio, quia tunc erit venditio, secundum Bart.in l.cotem ferro, §.qui maximos, num.8. ff.de publ. & vectigal. non enim materia in ea specie repugnat receptioni formæ, locationis, vel venditionis, tuncq. periculum pertinebit ad emptorem: ergo debebitur tunc gabella facto, & voluntate partium, natura contractus non repugnante.

12 Similiter † si in hac specie contractus vsus rei locatæ principaliter non veniret in hac sublocatione, sed fructus ipsius, erit venditio eorum, non verò sublocatio, ac proinde gabella debebitur, vt resoluimus supra q.32. per totam, præcipue num. 18.

13 Sicut, quando fructus † collecti, & a solo separati, vel etiam pendentes pretio dantur, vel conceduntur, ita vt constet ipsos fructus venire principaliter, & per se in contractu, & non in consequentiam fundi, est venditio: quia de ipsis fructibus, qui principaliter venerunt in contractu, nulla alia proprietas domino remanet, l.qui pendentem, ff. 14 de action.empt. Multum † enim interest, cum fructus considerantur tanquam accessorij, ac veluti appendices ipsi fundo, vt in exemplis positis à Tiraquello num. 41. & 43. statim citando, vel quando considerantur per se principaliter, diuisim, & separatim.

In prima namque specie fructus sunt bona immobilia, prout est ipsemet fundus, cuius pars sunt fructus pendentes: at verò principaliter per se ipsi considerati fructus, & sic in secunda specie, quamuis sint pendentes, sunt bona mobilia, vt bene probat Tiraquel. vbi supra. numero 44.

15 Qua † ratione respondet Paul.de Castro consil.132 Videtur dicendum, quod dictum frumentum, num.2. volum 1. in pulchro casu legati facti aliquibus per testatorem, de bonis mobilibus ad eum pertinentibus, vt intelligatur, & comprehendatur frumentum, & alij fructus, qui tempore testamenti conditi erant pendentes, quia scilicet, tunc non essent res mobiles in actu: erant tamen in habitu, & sperabantur de proximo fieri res mobiles, & ad hoc erant ordinati, & destinati, secundum suam propriam naturam, & ideo perinde est, ac si tempore testamenti fuissent res mobiles. Et opinionem Pauli vbi supra, sequitur Dec.consil. 472.num.15. Tiraq.de vtroque retract.tit.1.§.1.glos.17.nu. 44. post Decium ab eo allegatum. Et quamuis Aiciat. lib 9. cons.182.& Cran. quos refert & sequitur Matien. de coniect. vltim. vol lib.9 tit.3.num 6. & Carol. Ruin. cons 134. num.13. vol.1. Rebuff. in l monentium, 93. versic. ad hæc, de verbor signific. & Addit. Decij, vbi supra, & ante eos Specul. de fruct. & interesse, nu.5. contrarium teneant: opinionem tamen Paul. de Castr. suprad. in fructibus de proximo colligendis, in quibus expressè loquitur Paul. veriorem, & tenendam rectè credimus. Simon de Pret. de interp. vlt. volunt. lib.4. dubitat.7.num.61. folio 304.

S V M M A R I A.

1 *Conductores decimarum Ecclesiasticarum, an gabellam soluere debeant ex venditione eorumdem fructuum, & nu. seqq. resoluitur affirmatiuè, num 3. cum seqq.*

2 *Pluris venduntur bona libera, quam onerata aliquo tributo.*

4 *Mutatione personæ priuilegiatæ amittitur priuilegium.*

5 *Gabella debetur ex fructibus, & redditibus Ecclesiasticis, venditis, vel permutatis a laicis conductoribus, numero 3.4. & 5.*

6 *Clericus conductor decimarum Ecclesiasticarum, si eas vendat, gabellam debet tanquam negotiator.*

7 *Laici domini tertiarum, vendentes fructus earum, gabellam soluere tenentur.*

8 *Emens frumentum in herba ab illo, qui immunis est a solutione gabellæ, de su labrança, y criança, tenetur eam soluere de tritico, vel hordeo exinde collecto a se vendito, idemque est in re priuilegiata a solutione gabellæ, ut in exemplo de quo, num 9.*

10 *Genus recipit usum & functionem in genere suo, & quomodo hoc intelligatur.*

11 *Incertum de certis debetur, ut species, & tunc perempto illo quod certum est, debitor ita liberatur, ac si esset debitor certæ speciei.*

12 *Conductores reddituum Episcopalium sedium uacantium soluere teneantur gabellam ex uenditione prædictorum redditUum?*

Q V AE S T I O XLIV.

An conductores decimarum Ecclesiasticarum, debeant soluere gabellam ex venditionibus eorumdem fructuum?

1 QVæro insuper: *An conductores † decimarum Ecclesiasticarum debeant soluere gabellam ex uenditione eorumdem fructuum, nempe, del pan, vino, menudos, &c. de los frutos y diezmos que arrendaron.* Et videtur eos gabellam non debere: quia cum clerici, & Ecclesiæ sint immunes a solutione gabellæ, vt expressè cauetur in l.6. titulo 18.

hoc

hoc lib. 9. Nouæ, Collect. Reg. si aliud diceremus in condu-
ctoribus fructuum Ecclesiasticorum, per indirectum fieret
contra libertatem, & immunitatem Ecclesiæ: tanto enim
minus Ecclesia venderet, vel locaret fructus suos Ecclesia-
2 sticos, quantum est illud onus: † Pluris enim venditur res
libera, quam onerata aliquo tributo, *l. si venditor, in fine,
ff. de seru. export. and. Tiraq. de retractu conuent. in præfa-
tione, num. 22.* Et in terminis hanc rationem in fauorem
emptoris ab Ecclesia. Bald. *consil. 31. incip. Statuto Ciuitatis
Astensis, nu. 1. volum. 1. & consil. 496 Punctus quæstionis, in
vers. interdum statutum non grauat, volum. 4.* Sic etiam vi-
demus quotidie Ecclesiam plus locare suos fundos immu-
nes a solutione decimarum, & sic cum priuilegio portădi
conductores sibi decimas illorum fundorum, quam cum
onere soluendi decimam.

3 Sed proculdubio † tenendum est contrarium in præmis-
sa quæstione principali, immo, quod prædicti conducto-
res decimarum Ecclesiæ ex venditionibus earumdem fru-
ctuum gabellam soluere teneantur, quamuis Ecclesia, vel
beneficiati locatores, si eos venderent, eam non deberent,
nec tenerentur soluere: hoc enim priuilegium non soluen-
di gabellam, quod habent Ecclesia, & Ecclesiasticæ perso-
4 næ, personale est, † & mutatione personæ amittitur priuile-
gium, *l. Paulus per procuratorem, vbi Bart. num. 3. ff. de ac
quirenda hæred.* text. expressus in *l. licitatio, § fiscus, & ibi
Din. & Bart. ff. de public. & vectig.* vbi inquit tex. *fiscus ab
omni vectigalium præstatione immunis est: mercatores au-
tem, qui de fundis fiscalibus mercari consueuerunt, nullam
immunitatem soluendi publici vectigalis vsurpare possunt:*
ex quo textu plura in proposito deducit Decius, *in l. in om-
nibus caussis id obseruatur, num. 2. cum sequentibus, ff. de re-
gul. iur. Doctor Castillo in l. 13 Tauri, num. 10. cum sequenti
bus, gl. 1.* vbi, quod res dotales, decimabiles, & Ecclesiasti-
cæ, & aliæ, priuilegiatæ, mutatione personæ amittunt pri-
uilegium suum. *Idem Castill. in l. 6. Tauri, glossa, magna, in
versiculo, & quod dixi. Auendan in 2. par. c. 12. prætor. nu. 1.
Anton. Gomez in l. 70. Tauri, nu. 24 Didac. Perez in l. 1. tit.
3. lib. 1. Ordinam. colum. 89 cum sequentibus.* diximus *lib. 1.
Practicar. quæstion. 5. nu. 16 & lib. 2. quæst. 13 a. nu. 3.* & op-
timè Boer. *decis. 13. nu. 19. & Petrus de Muneribus. 3. par-
te, § 1. nu. 71. colum. 11. tract. diuers. Doct. Azeuedo, in l. 10.
tit. 1. nu. 59. lib. 4. Nouæ Collectionis Regiæ Gironda, de Ga-
bell. 7. par. § 1. nu. 15.* Et in terminis nostræ legis, hanc par-
tem probauit, & tenet Bal. *in vtroque consilio supra citato,*
& Parlad. *rerum quotid. lib. 1. c. 3. § 1. num. 12.* vbi quod hoc
iure vtimur. Est communis opinio, vt plures allegans, testa-
tur Tiraquel. *de retractu, tit. 1. § 1. gl. 13. nu. 12.* & Boer. vbi
supra eadem plurimis fundamentis, & doctrinis compro-
bat Rolan. a Valle, *consil. 61. per totum, volum. 4.* sequitur
etiam Lassar. *de deci. uendit. c. 19. nu. 27.* & Gironda, *de Ga
5 bell. 7. par. in princip. nu. 19.* † Quo fit, vt idem sit dicendum
in permutatione, iterum fructuum, nempè, gabellam ex ea
deberi, iuxta *l. 2. titulo 17. hoc lib. 9.* Neque obstat authori-
tas Baldi supra in contrarium allegati, quia vt prædiximus
potius probat, & tenet hanc opinionem rectè inspectus, &
magis communis, & verior sententia est, vt vidimus. Non
etiam obstat ratio supra considerata, quia procedere pos-
set, vbi priuilegium non esset omnino personale: secus est,
si sit huiusmodi, prout est hoc, de quo agimus, non soluen-
di gabellam ex venditionibus rerum clericorum, & Ec-
clesiarum, iuxta dispositionem d. l. 7. titulo 18. hoc lib. 9.
ibi: *De las ventas que hizieren de sus bienes a qualesquier
Iglesias y Monesterios, Perlados, y clerigos destos Reynos,
ne de los trueques, por lo que a ellos toca, y puede tocar,* fa-
ciunt tradita per Boer. *d. nu. 19. ad finem.*

6 Quinimmo etiam † clericus conductor harum decima-
rum, si eas postea vendat, soluet gabellam tamquam nego-
tiator, *iuxta d. l. 7.*

7 Similiter etiam † laici domini tertiarum, vendentes fru-
ctus earum, licet aliàs a decimis originem trahant, attamē
cum ipsa bona decimata, & fructus, qui a laico vendun-
tur, profana sint, nulla lege priuilegiata, ex venditione eo-
rum proculdubio gabella debebitur, etiam, & ex vendi-
tione iuris ipsius tertiarum, vt latè probat Lassart. *d. cap.
19. num. 28. cum seqq.* quem sequitur Gironda, *vbi supra,
num. 20.*

8 Hinc etiam est secundum † ipsum Girondam, *in d. l. 7.
§ 1. num. 4 cum seqq.* vt emens frumentum in herba, ab illo
qui immunis est a solutione gabellæ, *de su labranca, y crian
ça,* teneatur eam soluere de tritico, vel hordeo extinde colle-
cto, ipso vendito, quia mutatione personæ amittitur priui-
legium.

9 Quinimmo idem † erit dicendum in re priuilegiata, ve-
luti si habens immunitatem, & priuilegium non soluendi
gabellam frumenti collecti in certo quodam territorio, vel
ex tali collectione decimarum quorúdam annorum illud
alij, mutuaret, postea, quod sibi redditur ratione mutui a
se dati venderet. Soluitur namque gabella ex pretio ven-
ditionis huius frumenti sibi soluti loco sui mutui: licet e-
nim videatur vnum, & idem hoc frumentum, cum reci-
piat functionem in genere suo, quia est de his, quæ consi-
stunt in numero, pondere, & mensura, *l. 2. § 1. ff. si cert. pe
tat.* Et hinc est, vt genus non possit perire, *vt in l. in tradi-
tione, § incerta, ff. ad leg. Falcid. cum simil.* Nihilominus ta-
men adhuc debebitur gabella in specie præmissa, quia mu-
tatione rei priuilegiatæ, amittitur etiam illius priuilegiū,
10 sicut mutatione personæ. † Neque obstat, quod genus re-
cipiat vsum, & functionem in genere suo, ita vt idem red-
ditum videatur: hoc enim verum esse fatemur, sed conten-
dimus, procedere inter eosdem contrahentes mutuum, ad
hoc, vt recipiens mutuo frumentum, & similia mutuabilia,
si illud consumpserit, adimpleat soluendo tantumdem in
genere suo, eiusdem bonitatis: quia habetur pro eodem in-
ter creditorem, & debitorem. Ceterum, inter priuilegian-
tem, & priuilegiatum diuersa quidem ratio est, sicut diuer-
sus etiam contractus est: licet enim priuilegium sit quid ge
nericum, potest tamen considerari tamquam species. Cum
igitur hoc priuilegium de non soluendo gabellam, non sit
concessum frumento in genere, sed tamquam speciei, nem-
pè, illius territorij, anni, vel talis conductionis, ni-
hil præstat, quod aliàs triticum simpliciter sumptum,
sit genericum, quandoquidem, priuilegiatum, vt cer-
ta res, & designata consistit in specie, *l. plane, § sed
11 si eadem, & l. sed & si certos nummos, ff. de legat. 1.* † Qui-
nimmo, & incertum de certis debetur, vt species, & tunc
perempto illo, quod certum est, debitor ita liberatur ac si
esset debitor certæ speciei, *Bald. in l. seruus, § dolis, ff. de a-
ction. empt.*

Quod non esset, si hic debitor generis fuisset, quia genus
non potest perire, *vt modo dicebamus.* Cum ergo (& nunc
ad rem) hoc triticum priuilegiatū a solutione gabellæ mu-
tauerit dominium, & per mutuum fuerit consumptum, &
peremptum, *§ constituitur, & ibi glossa, verbo, permutatio
ne, Instit. de vsufructu, & in l. 2. ff. si cert. petat.* ex frumen-
to, quod nunc venditur, cum non sit priuilegiatum, debe-
bitur gabella; nec subrogatio hic locum habet in præiudi-
cium tertij, hoc est, fisci, uel gabellarij.

12 Ex supradictis † etiam deducitur, parum securam es-
se praxim, qua utuntur laici conductores redditunm Epi-
scopalium Sedium uacantium, qui ut se eximant a solu-
tione gabellæ uenditionum eorumdem fructuum, produ-
cunt literas publicas a Collectore generali Apostolico si-
bi concessas, qui sibi locauerat certo pretio dictos reddi-
tus, quibus literis constituuntur ab eodem administrato-
res prædictorum redditunm nomine Cameræ Apostolicæ,
in eum finem, ut tamquam ex uenditione rerum Cameræ
Apostolicæ gabellam non soluant: hoc enim, si ita res se ha-
beat, prout sonat, nempè, quod uerè fructus prædicti non
sint locati, sed colligantur, & uendantur pro ipsa Camera
Apostolica, suoq. damno, & periculo, salario quodam cer-
to assignato pro labore administratoribus eius nomine po
sitis, rectè procederet, gabellaq. non deberetur. Ceterum
cum aliter re uera res se habeat quam sonat, quia fru-
ctus prædicti, sunt certo pretio locati & conducti, seu po-
tius uenditi, ita, quod iam non sint Cameræ Apollo-
licæ, sed tantum eidem soluendum sit pretium conuen-
tum periculo conductorum, etiamsi in contractu fi-
at mentio locationis, & conductionis, non uero uen-
ditionis,

ditionis, nec emptionis, sibi non proderunt prædictæ litteræ administrationis pro Camera Apostolica, quominus gabellam non soluant: illam namque debent, & soluere tenentur, quia plus valet quod agitur, quam quod simulatè concipitur, & fraudibus est obuiandum, quibus in ea specie via aperiretur in præiudicium fisci, & gabellariorum, vt nuncupatim in hac materia gabellarum cauetur *in lege 1. titulo 17. hoc libro 9.*

SVMMARIA.

1 *Gabella an debeatur ex transactione, compromisso, & fideiussione? & nu. seqq.*

2 *Transactio aliquantulum emptioni, & venditioni coniungitur, est enim alienationis species.*

3 *Transactio est contractus.*

4 *Stante statuto, quod ex alienatione debeatur gabella, de transactione debebitur.*

5 *Emptionis appellatione comprehenditur transactio, ex eaq. debebitur gabella, ac ex propria emptione.*

6 *Gabella in his Regnis regulariter ex transactione non debetur.*

7 *Transactio re vera est contractus innominatus, do, ut facias, nempè, vt a lite discedas, & ex ea laudemium domino directo non debetur, & num. 8. & an sit contractus innominatus, do, vt des, nu 9.*

10 *Actio personalis non est cessibilis, aut vendibilis in debitorem incertum vero cessibilis, aut vendibilis est.*

11 *Actio actiua creditoris successione debitoris statim perit, & extinguitur, & confunditur inuentario non facto.*

12 *Aestimatio litis in actione reali, est vt pretiũ rei: sed in personali est vt interesse, ampliatur hoc numero.*

13 *Actor transigendo non cedit, aut transmittit in reum rei petita dominium, sed solum a lite discedit, &c. vt in numeris seqq.*

14 *Actor desistens a lite, non tenetur de euictione.*

15 *Transigens actor, rem non dat, nec cedit titulum ad eam, quamuis dicat, quod renunciat liti, & causæ, & ab eis discedit, &c.*

16 *Transigens simpliciter cum reo super actione reali intẽtata, non facit contractum innominatum do, vt des, sed facio, vt des, vel do, vt facias, ex quo gabella non debetur.*

17 *Gabella an debeatur ex transactione in qua actor cedit possessori omne ius suum, quod in re litigiosa habet pro pecunia: distinguitur numeris sequentibus, & nu. 21. ponitur, quid debeat probare gabellarius in hac specie, ad hoc, vt obtineat.*

21 *Retractus habet locum, cum res manet apud ipsum possessorem, dato aliquo pretio, non quidem ipsius rei, sed iuris ipsius transigentis.*

23 *Gabella ex transactione debetur, quando litis æstimatio soluitur ex caussa transactionis.*

24 *Gabella ex transactione debetur, quando pecunia datur pro pretio rei, vel actionis, & iuris.*

25 *Gabella an debeatur ex transactione simplici, quando reus dimittit rem a se petitam actori pro pecunia, sine concessione noui tituli, aut cessione sui iuris.*

26 *Gabella an debeatur ex transactione, quando trãsigens refutat, & renunciat suum pro pecunia, & numeris sequentibus.*

28 *Transactio nimium liberalis, captiosa, & fraudulenta præsumitur.*

29 *Gabella de compromisso non debetur.*

30 *Gabella non debetur de fideiussione.*

31 *Gabella non debetur de cessione iuris in correos, vel fideiussores facta in casu l. Modestinus, ff. de solut.*

QVAESTIO XLV.

An ex transactione compromisso, vel fideiussione gabella debeatur.

1 QVod ad primum, *an* † *ex transactione gabella debea-*
2 *tur?* Pars affirmatiua ea co suaderi videtur, † quia trãsactio aliquantulum emptioni, & venditioni coniungitur est enim alienationis species, *l. 1. §. vtrum autem, ibi: at si transegit. ff. si quid in fraud. patroni*, quam in id nuncupatim expendit Bald. *in l. 1. post princip. & ibi Salic. C. si aduers. transact.* & voluit idem Bald. *in cap. contingit. colum. 1. in duobus locis, de transact. & aliis*, quos refert, & sequitur Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. glossa 14. num. 65. & 67.* tametsi idem Bald. *in cap... de controuers. inter vassal. & alium*, & ibi Cardinal. Alexand. teneant contrarium, sed cum Fumino eos reprobat Tiraquell. *vbi supra, nume-*
3 *ro 75.* † est etiam transactio contractus, *l. contractus, in princip. C. de fide instrument. l. cum te transegisse, C. de transaction. l. fi. C. de litig. Bar. in l. siue apud acta, & ibi communiter Doctores, C. de transaction. & Tiraquel. vbi supra nume ro 5.*

Et in terminis nostræ quæstionis, quod stante statuto, quod ex contractu debeatur gabella, ea ex transactione debeatur tenet Bald. *in l. si donationis, in fine, C. quod metus causa Alessand. in d. l. siue apud acta, nu. 13. Bertach de Gabell. 3. membro. 8. partis princip. quæst 11. nu. 19. volum 11. tr. ac. diuers. Doct. fol. mihi 35 in antiquis. Tiraquel. ubi supra, nu. 61.*

4 Immo etiam stante statuto, † quod ex alienatione debeatur gabella, ex transactione debebitur, *ut tenet Angel. in consilio 215. Thema tale est, colum. vltim. & Bertach ubi supra, num. 13.*

5 Immo vero idem † Angel. *consilio 230. Instrumentum,* inquit, appellatione emptionis comprehendi & transactionem, ex eaqua similiter deberi gabellam, ac ex propria emptione, quem refert, & sequitur Tiraquel. *d. num. 65. ad finem.*

6 Nihilominus † tamen regulariter contrarium est tenendum in his Regnis, immo quod ex transactione gabella non debeatur, nec sit soluenda, cum ipsa solum debeatur ex contractu emptionis, & venditionis, & ex permutatione, *l. 1. & 2. tit. 17. hoc lib. 9.* At transactio non est huiusmodi, vt patet: quia specificum habet nomen alterius contractus ab illis, & verbis diuersum: Ergo ex ea non debetur, gabella, argumento *l. si idem, C. de codicill. cum simil.* At quod Bald. & ceteri iuris communis interpretes, aliud teneant, nihil præstat, quoniam loquuntur, stante generali statuto quod ex contractibus, vel alienationibus soluatur gabella: sed nostræ leges Regiæ hoc restringunt ad contractus emptionis, & venditionis, & permutationis, è quorum nume-
7 ro non est transactio: Ergo, &c. † Secundo, quia reuera trãsactio est contractus innominatus, do, vt facias, nempè, vt a lite discedat, ex notatis *in d. l. siue apud acta, & in l. si pro fundo, C. de transf.* & probat Tiraq. *vbi supra, nu. 61.* Et in terminis transactionis, quod ex ea non soluatur gabella, probat cũ aliis Cassan. *in Consuetud. Burg. rub. 4. § 8. titulo, des fieus. verbo. en alienacion. nu. 21. & in tit de retrayez. §. 1. verbo, vendit, nu. 4. rubr. 11. §. 1. verbo, retenue, ad finẽ.* Et in laudemio, quod ex transactione domino directo nõ debeatur, probat latè Peguera *in sua repet. de feud. nu. 83.* & ante eum Mod. Paris. *in Consuet. Paris tit. 1. §. 22. nu. 67.* & distinguit Amodeus de ponte, *in quæst. laudem. 32.* Et in his Regnis, quod ex transactione gabella non debeatur, probant, ac profitentur Parlad. *rerum quotid. lib. 1. c. 3. §. 2. nu. 31.* & Lassa *de dec. vend. c. 7. nu. 5. in fine, & c. 17. nu. 51. Gironda, de gabel. 10. p. n. 10. par. x. et Aze in l. 2. n. 20 tit. 17. hoc li 9.*

8 Quę opinio vltra supradictos in trãsactione super actione personali comprobatur hoc radicali fundamento: quoniam transactio simplex ex se, si aliud non interueniat, quod eius naturam alteret, & in aliam speciem contractus digredi faciat, is est contractus innominatus, qualis ex facto principali partium resultat: si enim vtraque pars dederit, erit cõtractus innominatus, do, vt des; si vero vna pars det, altera vero faciat, erit contractus innominatus, do, vt facias, vel è contra, facio, vt des; si vero ambæ partes faciunt, erit facio, vt facias. *Bart. in d. l. siue apud acta, colum. finali. Paul. de Castro, consil. 379. Primo videndum est, volum. 1.* At vero licet ex contractu innominato, do, vt des, debeatur gabella, ex ceteris vero contractibus innominatis prænarratis, in quo factum ex vna, vel vtraque parte

interuenit, minimè gabella debetur, *vt supra resoluimus,*
9 *quæst.19.* contractus † innominatus, do, vt des, esse non
potest in transactione, nisi tunc demum, cum in lite agitur
rei vendicatione, & ex caussa transactionis res, quæ vendi-
catur, apud eum pretio dimittatur; secus vero, quando res
petitur actione personali, etiam si ea actio competat ad rē
dandam, vel tradendam, quia tunc, etsi actor pretio libe-
ret reum ab actione personali, non ex hoc potest dici, eidem
dare, sed liberationem facere, vt sibi aliquid detur. Est igi-
10 tur contractus, facio, vt des, non vero, do, vt des, † non e-
nim actio personalis est cessibilis, aut vendibilis in debito-
rem, licet in tertium cedi, aut vendi possit, quia actio, & pas
sio non possunt cadere in vnum, & idem subiectum, *l. Ve-
ranius ff. de fideiuss. cum similibus:* Ergo actio quæ in debi-
tore inest passiue, non potest simul in eo actiuè permanere
contra eum, *Bald. in l. emptor, nu. 3. C. de hered. vel action.*
11 *vendit.* † Hinc est quod actio actiua creditoris successione
debitoris statim perit, extinguitur, & confunditur, innouata-
tio non facto, *l. finali, §. in computatione. in versic. si vero,
& ibi communiter, DD. C. de iure delib.* Quod igitur actor
reo dare potest, non est ipsamet actio personalis actiua, sed
refutatio, liberatio, & extinctio obligationis passiuæ debi-
toris, quod est contractus innominatus, facio, vt des, non
vero, do, vt des.
12 Quia, vt † inquit Bald. *in l. item si fundi, quæstione 5. co-
lumna 3. ibi quia in personali, quod soluitur, & c. ff. de vsufru
ctu,* æstimatio litis in actione reali est vt pretium rei, sed in
personali gabella non debebitur.
Quod nedum procedit in transactione, super actione
personali, sed etiam si transactio simpliciter fiat super actio-
ne reali rei vendicationis: transactio namque vera ex sui na-
tura non fit super re ipsa petita, sed super lite, *secundum*
13 *Bald. in l. 1. §. sed numquid, C. de bon. matern.* † Non enim
inuocat, tradit, aut transfinditur in reum dominium rei
petitæ, sed solum a lite discedit, faciendo pactum de non
petendo, quod est certa quædam refutatio sui iuris, iuxta
glos. 3 in l. de fideicommisso, C. de transact. & ibi DD. non ve-
ro per eam intendit dominium transferre, nec reo titulum
dat a rei petitæ, ex quo dimissio hæc loco dationis habere-
tur, sed non est ita: nec res traditur, sed relaxatur, *vt tra-
dunt Bartol. Alexand. & alii DD. in l. stipulatio ista, §. 1. nu-
mero 7 ff. de verborum obligation* addit Cassan. *in Consue-
tud. Burgund titulo de retractu, rubr. 10. num.* 15. vbi quod
dimissio rei existentis in lite ex causa transactionis, non est
alienatio, *ex d. l. si pro fundo, & ibi DD. præcipuè Iason nu-
mero 9. Alexan consil. 41. numero 1. & 2. volum. 6. & An-
ton. Gomez libro 2. var. resolut capite 2 numero 28.* vbi a-
lios allegat, & est communis, vt plures referens, testatur Pa
14 dill. *in d. l. si pro fundo, numero 10.* † vbi, quod omnes te-
nent, per illum textum in hac specie actorem desistentem a
15 lite, non teneri de euictione. † Quod adeo verum est, nem
pè, ex vi propriæ transactionis rem ipsam non dari, aut ce-
di, nec titulum ad eam, vt quamuis actor dicat, quod renu
ciat liti, & causæ, & ab eis discedit: nihilominus reus ex huc
ius nouum, nec titulum rei a se possessæ recipere dicatur, sed
in pace remanere cum iure sibi antea competente, & ideo
dimittens, non tenetur de euictione, vt post alios tenet, &
probat Alexander, *in d. l. si pro funda numero 5.* vbi alios al-
legat.
16 Actor itaque † cum simpliciter transigit cum reo super
actione reali rei vendicationis intentatæ ab eodem actore,
si eidem rem petitam, vel titulum ad eam non dederit, nec
ius suum cesserit, quamuis aliquid a reo recipiat, vt a lite di
scedat, & liti, & causæ cedat, non ideo dici potest contra-
ctum innominatum, do, vt des, facere, sed potius, facio, vt
des, vel do, vt facias, ex quo gabella non debetur.
17 Quod † autem maiorem dubitationem habet in propo
sito est: *an ex transactione in qua actor cedit omne ius suum
quod in re litigiosa habet, pro pecunia a possessore soluta, vel
soluenda: aut è contrario, tunc ex huiusmodi transactione de
beatur gabella, nec ne.*
18 Et in hoc † distinguendi sunt duo casus. Primus est cla-
rus, nempè, quando transactio fit super ipsamet re petita,
non vero solum super lite, ita, vt reus conuentus det acto-
ri pecuniam expressè, vel æquipollenter, pro ipsa re: & a-
ctor pro ea se recipere profiteatur, atque ideo reo cedit do
minium reale, quod in ea habet, tunc namque negari non
potest, hanc esse venditionem, atque proinde gabella pro-
culdubio ex ea debebitur; idem namque est dimittere rem
possidenti pro pretio, vel eam vendere, quando talis dimis
sio fit in finem transferendi dominium, vel titulum præ-
bendi, *l. eius rei, ff. de rei vendic. Iason, in d. l. si pro fundo,
numero 9.* Vnde secundum ibi pulchrè inquit Baldus, *in l.
si inter vos, C. commun. vtriusque iudic.* quod *d. l. si pro fun-
do, in fine,* procedit, quando contractus celebratur super in
stantia litis, secus quando concernit rem ipsam, quam se-
quitur Alexander *in d. l. si pro fundo, numero quadragesimo
primo, in fine,* & Bertrandus *consil. 22. Quæsitum, volum. 3.*
19 *Rubeus consil. 152 column. 2.* † Et quemadmodum nomen
venditionis non excludit transactionem, *l. cum ea qua, C.
de transact.* ita nomen transactionis non excludit, quod ex
se est venditio.
20 Secundus casus est † quando transactio, & cessio fit to-
tius iuris, & actionis realis, quod actor habet *in re litigio-
sa,* pro pecunia, & tunc quidem etiam contraheretur aperta
venditio, vt nuncupatim tradit Bartol. *in l. 1. numero 2. ff.
pro empt.* quod Paulus de Castro ibi etiam *num. 2.* verum
esse explicat, si modo constet ius aliquod in ea recedentē
habuisse, habebitq. locum dictum Baldi *in l. per diuersas, C.
mandati,* affirmantis, statutum disponens, quod de emptio
ne, & venditione soluatur gabella, habere locum in transa
ctione, & quietatione, prout eum refert Amodeus a Ponte
in quæstione laudemiali 32. in principio, Aliter enim si de iu-
re cedentis non constet, quamuis ab eo sui iuris cessio fiat,
nulla venditio erit, sed sola transactio: quia deficit res, quæ
veneat, *vt in l. nec emptio ff. de contrah. empt.* ideoq. nec ga
bella debebitur.
21 Hinc est, quod siue † actor rem litigiosam relinquat reo
pro pecunia, siuè reus eam restituat actori pecunia accepta
gabellarius non ex hoc habet suam intentionem fundatam
pro exigenda gabella, si sola transactio attendatur: quia
hæc regulariter est contractus innominatus, do, vt facias,
ex quo gabella non debetur, *vt prædiximus.* Gabellarius
igitur, vt obtineat, probare debet eum, qui rem restituit, &
ius suum cessit, siue actorem: siue reum, tunc fuisse verum
dominum, vel litem fictam ad occultandam veram permu
tationem, vel venditionem, iuxta textum *in l. cum hi, §. sed
cum his, ff. de transactio.* vt resoluit in similibus terminis
nempè iuris debiti patrono ex venditione rei feudalis, Mo
det. Paris. *in Consuetudine Paris. tit. 1. §. 22. quæstione 2. nu.
67.* quem refert & sequitur applicans ad gabellam Lassar.
*de decim. venditione, d. cap. 17. sub num. 51. in versic. ex quo
illud,* sequitur eum Gironda, quem citat Azeuedo, *in d. l. 2.
nu. 20. tit. 17 hoc lib 9.*
22 Quorum opinio † non parum coadiuuatur ex resolu-
tione Tiraquel. *de retrac. lignag. §. 1 glos. 14. numero 94.* ubi
probat, quod cum res manet apud ipsum possessorem, da-
to aliquo pretio, habet locum retractus, non quidem ipsius
rei, sed iuris, siue actionis transigentis, qui a se rem omnino
abdicauit. Et ita est tenendum in nostris terminis gabellæ,
iuxta præcedentem resolutionem: tametsi non desit qui cō
trarium tentare voluerit, gabellam scilicet in prædicta spe-
cie, & secundo casu simpliciter, & indistinctè deberi ex præ
dicta cessione, contendens non obstare dicta Mod. Paris.
vbi supra, quia ea locum habent in materia laudemij, in
qua si cedens dominium non transfert, nec illud habet ad
transferendum, non dicitur alienare rem feudalem, ac pro
inde laudemium non debet, quod aliàs ex alienatione,
deberet; sed in materia gabellaria, ex quacumque ven-
ditione formali, etiam rei incertæ, vel alienæ, debetur
gabella, ex eo solum, quod venditio valeat, vt distin-
guit idem Mod. Paris *d. §. vigesimo secundo, numero quar-
to, ad finem.*
Nihilominus tamen adhuc, & in materia nostra ga-
bellaria idem rectius probandum cum Lassarte, & ceteris
vbi supra, cum enim in specie huius secundi casus, non fiat
transactio, & cessio de re ipsa, sed super lite, cessioq. fit iu-
ris actori, vel reo competentis, consequitur manifestissimè
necessario

necessatiò discutiendum, & probandum esse, ad hoc, vt gabella debeatur, cedentem verum dominum tunc fuisse: aliàs namque non constat esse venditionem: Accedit non infima ratio, nempè, quod si aliud diceremus, propriè semper ex transactione gabella posset peti, quia vt plurimum in ea conceditur omne ius, &c. At leges nostræ Regiæ gabellariæ, vt sæpè, ac sæpius admonuimus, tantum præcipiunt solui gabellam ex contractu emptionis, & venditionis, & ex contractu permutationis, non verò ex alijs tot trásactione, & alijs contractibus, cessante fraude.

Denique, licet per cessionem, quæ fit in transactione, videatur statum fieri quædam cessio illius iuris alias competentis, siue certum, siue incertum sit, huiusmodi cedentem aliquod ius habere, ex quo videbatur deberi gabellam, tàquam ex valida, & subsistente venditione, vt volebat ille, quem prædixi, iuris peritus: nihilominus tamen, cum hæc non sit vera, aut propria venditio, de qua *l. 1. titulo 17. hoc libro 9.* præcipit solui gabellam. Nec principaliter hæc impropria venditio subsistet, sed accessorie ad transactioné, de qua gabella non debetur, ipsius naturam sequi debet, nisi eum de iure, & dominio cesso constaret, ex quo digressio ad venditionem propriam tunc fieret. Vera igitur est, & tenenda resolutio supradicta, quam ex Mod. París. in priori loco Latiart, & ceteris probauimus.

23 Idem videbatur † dicendum, vbi in transactione inter partes celebrata, litis æstimatio soluitur ex caussa transactionis: nisi in hac specie, magis quam in præcedenti venditionem contrahi intelligamus, ac proinde gabellam deberi tum, quia æstimatio facit emptionem, in dubio, *vt supra resoluimus, quæst. 25.* tunc etiam quia æstimatio litis, emptorem facit dantem, & vēditorem recipientem, & pariter cedentem ius suum, *l. si & l litis æstimatio, ff. pro empt. l. sed & si. §. si lis, ff de public. in rem act.* At si quis dubitat, quod hi transigentes verbo, venditionis, aut permutationis vtantur, gabellam teneantur soluere, iuxta doctrinam Bart. *in l Cotem ferro, §. qui maximos, versic. quinto quæro, num 11. ff. de public. & vectig.* vbi quęrés de illa quæstione: si emo fructus vnius anni, cuius erit periculum, resoluit, standum esse verbis, ubi dico, emo, fit emptio, & iudicaretur secundum naturam emptionis, ubi dico, loco, fit locatio; sequitur alios allegans; Tiraquell. *de retractu lignag. §. 30. glos. 1. num 7.* & Arias Pinel. *in repet. rubr. C. de rescind. vendit in 2. par. c. 2. num. 2.*

24 Idemq. probatur † potest, quando pecunia datur in transactione pro pretio rei, uel actionis, & iuris cessi: nomen enim pretij, uenditionem importat, ut per *DD. in l. 2. in princip. ff. si cert. peta. gloss. verbo intelligere, & Platea in l. fin. C. de Decur. lib. 10. glos. & Bald. in l. cum dotem, C de iure dot. & in l. apud Celsum, § si cū legitima, in gl. verbo, pretio accepto. ff de doli except.* quas glos. dicit cōiter approbati Ripa *in tract. de peste cap. de priuileg caussa pestis, nu. 48.* & Pinel. plures referēs *in rubrica, C de rescind. vend. in 2. par. c. 3. n. 23.* & hoc referēs Girōda *de Gab. in 11. p. n. 14.*

25 Ceterum, si reus † conuentus tantum dimitteret rem à se petitam actori sine concessione noui tituli, aut cessione sui iuris, quamuis pro eo pecuniam reciperet, essetq. possessor, non deberetur ex hoc gabella: quia est simplex transactio, & actori in ea specie uidetur pecuniam soluere, ad cuitandā molestiam litis, argumento *d. lectur, de simon.* quod dignoscetur ex paruitate pecunię sic datę, quę non correspondeat ualori rei petitę. Proportio igitur pecunię datę ad rem dimissam, in dubio demonstrabit, utrum pecunia data fuerit respectu rei dimissę, uel litis, *argumento l. 1. ff. de rebus dub. & l. 1. §. 1. versicul agendo, ff. de superficieb. Bald & Salic. in l. 1. C. de iure emphyt.* Paul. *de Cast. in l. 1. §. 1. ff locat. Dec. consil. 500 sub num 5. & ibi eius Addi-*
26 *tion.* † licet enim retutans, & repudians ius suum pretio, non dicatur cedere, nec transferre, etiam si dixerit, se abstinere, & renunciare in fauorem alterius, dummodo semper sit mera abstentio, uel refutatio, ēt si forte illud, quod numeratū est, ęquiualeat portioni, seu rei abstensę *iuxta tradita per Mod. Paris in Consuetud. Paris titulo, 1. § 9 glos. 4.*
27 *nu. 4.* † adhuc quātitas pecuniæ æquiualēs rei dimissę per magoram secum habet suspicionem cessionis, & venditionis occultæ, quia valde verisimile est, neminem per transactionem dare pro re petita idem, quod pro emptione ipsius extra litem, & trāsactionem daret; atque proinde plurimū in hac specie versabitur arbitriū iudicis, propter fraudis suspicionem, quæ contra gabellam plerumque fit, in hoc dignoscendo, vt iustis, ac rectis cōsiderationibus motus, vel condemnet, vel absoluat sic transigentes super ga-
28 bella petita, prout iustius ei videbitur: † transactio enim nimium liberalis, captiosa, & fraudulenta præsumitur, & ideo reprobatur, *l. cum Aquiliana, ff de transact.* ibi. *liberalitatem captiosam interpretatio prudentum fregit. Gironda, de Gabell. 10. parte, numero 4. & 5. Azeuedo, in d l. 2. numero 20.*

29 De compromisso † gabella non debetur, *secundum Bertachin de Gabell parte 8. membro 3. numero decimotertio, in fine* quē referunt, & sequuntur Gironda, *de Gabell. 3. p. numero decimo.* & Azeuedo, *in l. 2. num. 21. titulo 17. hoc libro 9.*

30 *De fideiussione autem † planum est, gabellam non deberi, vt latè probat ibi Azeuedo num. 28. cum sequentibus,* vbi refert casum in praxi contingentem, circa hoc, nec
31 † de cessione iurium, & actionum in correos, vel fideiussores facta in casu *l. Modestinus, ff. de solut.* vt latè resoluimus *supra, quæst. 60.*

SVMMARIA.

1 *Gabellam soluendi onus ad quem ex contrahentibus spectet, & incumbat, tam iure communi quam Regio? & numeris seqq.*
2 *Gabellam attento iure communi, ex contractibus debitam, soluit emptor, secundum magis receptam sententiam; sed contraria est verior, immo, quod spectat ad venditorem.*
3 *Gabella iure nostro Regio spectet ad venditorem nisi aliud inter partes conuentum fuerit; fiscus autem, vel gabellarius, priuilegium habet conueniendi pro gabella debita nō solutu, venditorem, vel emptorem.*
4 *El cōprador esta obligado a retener ensi el alcauala en los casos aqui declarados, & quis dicatur in proposito potentior persona, declaratur numero 5. vide etiam numero 9. & 12.*
6 *Venditor nomine proprio, vel simpliciter vendens, tenetur soluere gabellam: secus, qui nomine alterius sub commemoratione officij vendit, nempè, tamquam procurator illius, tunc namque dominus rei eam debet: quid quando rē tamquam alienam, & vt rem illius domini eam vēdidit, nu. 7. vide etiam nu 10. cum seq.*
8 *Venditio rei alienæ valet, & tenet, ex eaq. gabella debetur, quando ea, vt propria, vel simpliciter venditur, secus, si vt aliena talis domini*
13 *Gabella soluenda non est ex uenditione rei clerici facta per alium contemplatione domini.*
14 *Clericus per alium exercens tabernam, non amittit priuilegium clericale.*
15 *Clerico rem laici suo nomine vendente, gabella debetur.*
16 *Clericus vendens nomine suo rem laici, vt gabellam fraudet, male facit, & in suam conscientiam peccat, & ad restitutionem gabellæ gabellario tenetur.*
17 *L. 3. titul. 17. lib. 9 Collect. Reg casus exceptus a regula, l. 1. d. tit. 17. refertur.*
18 *L. 18. tit. 17. lib 9 Collect Reg alter casus refertur.*
19 *L. 7. tit. 17. lib 9 Collect Reg. alius casus refertur.*
20 *L. 16. tit. 17. lib 9 Collect. Reg. alius casus refertur.*
21 *L. 32. tit. 19 lib. 9 Collect. Reg. alius casus refertur.*
22 *L. 8. tit. 17. lib 9. Collect. Reg alius casus refertur.*
23 *L. 31. tit. 19 lib 9. Collect Reg. alius casus refertur.*
24 *Minor læsus in non manifestando gabellam intra terminum a lege Regia ad id assignatum, restituitur aduersus suam hanc negligentiam, nisi dolus interueniat, & nu. 25.*
26 *L. 33. titulo 19. lib. 9. Collect. Reg. alius casus exceptus refertur.*
27 *L. 34. eiusdem tituli, & libri alius casus refertur.*
28 *L. 4. titulo 20. lib. 9 Collect. Reg. alius casus refertur.*

29 *Emptor tenetur soluere gabellam in omnibus casibus in quibus lex ob suam culpam eum obligat ad eam soluendam.*
30 *Permutantium vterque tenetur gabellam soluere.*

QVAESTIO XLVI.

Ad quem ex contrahentibus spectet, & incumbat onus soluendi gabellam, tam iure communi, quam Regio?

1 ET quidem iure † communi gabellæ solutionem ad emptorem spectare probarunt communiter DD. ex *l. debet. in fine. de adilit. edict.* vt resoluit Mol. Paris. *in Consuet. Parisien. titulo 1. §. 23 nu 7.* & tenuit Roman. *Singul.* 582 & prosequitur Castill. *in l. 70. Tauri, in glos penult.* & ibidē Palat. *Rub num 37.* & Tiraquel. *de retractu conuention. §. 6 glos 2.* & Matien *in l. 7. glos. 3 num. 15 titulo 11 lib. 5. Noua Collect. Reg.* Lassart. *de decim. vend. in Scholiis ad l. 1. nu. 7.* Girond. *de Gabel 4 parte princ. §. 1 num 1.* & ceteri communiter DD. vt affirmat Azeuedo, *in d l. 1. nu. 72 tit. 17. hoc lib. 9.*

2 Rursus alij † contendunt aduersus communem sententiam, etiam iure communi attento, onus gabellæ soluendæ spectare ad venditorem, d. enim l. *debet, ff. de adilit. edict.* contrarium non probat; vt inquit Mol. Paris. *vbi supra,* & explicat Arias Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vendit 2. parte, c. 3 nu. 4.* & latius optimè probat Lassart. *de decim. vend. cap 15 nu. 1, cum sequentibus,* aduertens, Iurisconsultum *in d. l. debet, ex principio, vsque ad versic. quid ergo,* loqui, quando tributum venditionis, vel aliam impensam solui fuisset emptor ex voluntate, & consensu venditoris, puta, ex pacto in venditione apposito, *vt benè explicat Gomez Arias, in l. 68.* Tauri, *num 27.* Ergo magis ad venditorem iure ipso pertinere text. significat: Et ita hæc secunda opinio verior videtur in puncto iuris: prior tamen magis recepta est.

3 Iure tamen nostro Regio per d. l. 1. *titulo 17. hoc lib. 9.* venditores tenentur soluere gabellam ibi: *Los vendedores.* & ibi: *De todo el pretio por que vendieren.* & in alijs quamplurimis legibus huius Regni, & hoc agnoscunt & profitentur omnes regnicolæ indiscriminatim: his vs autem, vel gabellarius, priuilegium habet conueniendi pro gabella debita venditorem, vel emptorem, vtrum velit eorum, si à neutro gabella soluatur, licet eius solutio spectet ad venditorem (nisi aliud inter partes conuenerit) tunc namque ad emptorem spectabit eam soluere, *vt in l. 31. tit. 19. hoc lib. 9.* vbi quod venditor, & emptor in terminis, & sub pœna ibi contentis, tenentur gabellarium certiorare de venditionibus, & permutationibus factis, & per eam l. ita tenet Menchaca *de succes. creat. §. 10 nu. 25. vers in summa, Gironda, de Gabel in 4. p. §. unum autem nu. 2. pag. 76.* & Azeued. *in d l. 12. nu. 71.* quæ lex generaliter loquitur tam inter venditores, & emptores vicinos, quàm non vicinos.

4 Quod si † venditor, vel emptor non fuerit vicinus ciuitatis, vel oppidi, vbi fit venditio, vel permutatio, ò si fuere hombre poderoso, ò official de Rey del tal lugar donde se haze la venta, ò trueque, el comprador esta obligado a retener en si el alcauala, hasta que le trayga carta de pago de ella, so pena de pagarla el tal comprador, ò trocador cō la mitad mas: pero si el vendedor estuuiere concertado cō el arrendador, ò fiel, ò cogedor de las alcaualas por todo lo que vendiere, el comprador no incurre en pena por no hazer saber las compras à quien alias era obligado; ni tampoco se han de hazer saber las ventas de carne, y pescado, y otros mantenimientos que se venden por menudo, de que se ha de pagar el alcauala, segun, y en la manera que en el quaderno de las alcaualas se contiene, inserto en las leyes de la nueua Recopilacion deste libro nono, vt cauetur, *in l. 32 d tit. 19. eodem lib. 9.*

5 Potentior autem † persona in proposito intelligitur, nedum iuxta ea, quæ tradit *l. 1. in fine, titulo 10. d. lib. 9.* sed, & tripliciter: Primo ratione generis, & familiæ: secundo, ratione pecuniæ, diuitiarum, & dignitatis statusq; tertio, ratione paupertatis, quæ est periculosior cæteris potentijs. Gabellario denique quomodocumque difficilis futura sit decimæ exactio in persona venditoris, emptor, qui nō retinuit gabellam tenebitur ad eam ex decisione d. l. 32. iuxta ea, quæ Siluest. & cum eo Simanc. *in Enchiridio iudi. violare. relig. titulo 35. de testibus, num 14.* tradit in expositionem text *in cap. vltimo. ibi, propter potentiam personarum, cōtra quas inquiritur, de haret. libro 6* & in terminis ita existimat in proposito Lassart, *de decim vendit. capit. 15. numero 10.*

6 Venditor † autem, qui tenetur gabellam soluere, is intelligitur, qui nomine proprio, vel simpliciter rem tamquam suam vendidit, vel permutauit: secus si nomine alterius sub commemoratione sui officij procuratoris vendiderit, vel permutauerit: tunc enim dominus, cuius nomine res vendita fuit, tenetur gabellam soluere, non vero venditor, ita cauetur *in l 8 titulo 17. hoc libro 9.* vbi habetur: *En los taberneros, y otros hombres, y mugeres que vendieren vino de qualquiera persona que deua alcauala: porque estos son obligados a retener en si el alcauala que montare el tal vino que assi vendieren, y acudir con ella al arrendador, o fiel, o cogedor, assi como si fuesse suyo el vino, &c.* vt in dicta lege latius cauetur. Ex qua hanc nostram declarationem, intellectum, & interpretationem ad dictam *l. 1. titulo 17. hoc libro 9.* in terminis probauit Lassart *d cap 15. num. 4. cum se-*
7 *quentibus* † amplians *num. 7.* quod prædiximus de venditione procuratorio nomine facta, vt procedat etiam, quando non expresse prædictis modis, sed expresse tamquam alienam, & vt rem illius domini vendidisset, quia semper videtur alieno nomine facere: quo casu mādatum habuit, venditio, valebit, decimaq. debebitur ab ipso domino rei, ex *dicta l. 8.* si autem mandatum non habuerit, nec a domino venditio fuerit ratificata, huiusmodi venditio erit nulla, ex eaq. gabella non debebitur, ex communi resolutione, quæ habet: quod ex venditione nulla, gabella non debetur, & iuxta hanc veram, & communem distinctionem, intelligi debet dictum Pauli de Castr. *in l. 1. § exercitorem. ff. de exercit.* secundum Laur. Siluan. *consil. 8. lib. 1* & Lassart. *vbi supra d. num. 7. ad finem.* quod si venditio a domino fuerit ratificata, quando, & cui gabellario debeatur gabella, agemus infra [illegible].

8 Neque obstat, quod † venditio rei alienæ, valet, & tenet, ex eaq. debetur gabella, *vt docuimus supra quæstione 15. numero 2. & 4.* quia id verum est, & recte procedit, quando ea, vt propria, vel simpliciter, secus vero, si sint aliena talis domini, quia tunc nomine illius domini videtur vendi, & procedit præfata communis distinctio.

9 Ex quibus † infert Lassart. *vbi supra num. 8.* quod si talis procurator, qui tacito nomine domini in hoc loco cōtraxit, sit vicinus, & incola illius loci, non tenebitur emptor decimam ex pretio retinere, licet rei dominus foraneus esset, quia verè nō hic dominus potentis, sed incola ille venditor est, & ad gabellam tenetur, *vt prædiximus:* & sic in hac specie cessat dispositio *d. l. 32. tit. 19 hoc lib. 9.* Si verò ille procurator venderet expresso nomine domini rei, qui sit foraneus, vel tamquam alienam, & propriam illius domini, habebit locum dispositio *d. l. 32* quia tunc dominus rei est verus venditor, & hic ille decimam debebit, quod iam semel litigatum, & iudicatum se vidisse affirmat Lassar.

10 Quæ † quidem vera sunt, & in praxi tenenda, tametsi Girond. *de Gabel 5. p § 1. nu. 2. cum seq.* contrarium aduersus Lassart. probet, vel tempè; vt quamuis venditio facta sit nomine alieno, vel procuratorio nomine, venditor ipse teneatur ad gabellam, eius namque fundamenta ad hoc tendunt, sed nihil probant: nō primis namque *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* non præcipit generaliter quod ipse Girond. dicit, scilicet, venditores nomine alieno, vel rerum alienarum, teneri soluere gabellam, præterquam in casu particulari, *de taberneros, y otros hombres, y mugeres que vendieren vino ageno:* Vnde per locum à speciali [illegible] deducitur in contrarium: deinde ipsamet *l. 8 in principio* hoc expressè decidit, ibi: *Y no el que la vēde scilicet, quel el q̄ vēde la cosa de otro, no deue el alcauala sine el dueño, vēdiēdose en su nōbre.*

uis Gironda inaduertenter contrarium dicat, nempè, le-
11 gem illam hoc non asserere. † Non tamẽ obest aliud fundamentum eiusdem Girondæ, nempè, iure constitutum esse, competere gabellariis ius hypothecarium aduersus res venditas, quocumque vadãt, *ex reg. l. Imperatores, cum simil. ff. de public. & vectigal.* sicut etiam pro laudemio soluẽdo competit exactori ius hypothecarium, iuxta doctrinam Mod. Paris. *in Consuetud. Parisiens. titulo 2. §... gloss. 1. nu.* 139. & Callan *in Consuetud. Burgund. rubr. 11. §. 1. in titulo. des censes, nu. 9.*

12 Quoniam respondemus, † tunc temporis, si dominus, cuius nomine res vendita est, foraneus sit, tenebitur quidem emptor retinere in se gabellam debitam, iuxta *d. l. 32. tit. 19. hoc lib. 9.* & deinde tenebitur idem emptor denunciare venditionem gabellario intra triduum, ad quod etiam tenetur venditor intra quintum diem sub pœna contenta *in l. 31. eiusdem tituli 19.* & hoc modo erit consultum gabellario, licet dominus, cuius nomine venditio fit, esset foraneus, & ita non compelletur dominus rerum venditarum to longinquis quærere. tandem Gironda, loquitur cõtra litteram, & decisionem expressam *d. l. 8. princip.* & ideo merito contra eum cum Lassart. vbi supra, tenet Azeuedo, *in l. 1. nu. 76. tit. 17. hoc lib. 9.*

13 Quod si procurator † laicus vendat rem, non quidem expresso nomine domini, sed simpliciter, vel suo nomine proprio, contemplatione tamen sui domini, cum verè re ipsa, & effectu venditionis inspecto, non egerit ille rem suã, sed alienam, nempè, negotium domini sui qui tamen clericus sit, vel aliàs priuilegiatus, & immunis a solutione ga-
14 bellæ, non erit soluenda gabella ex hac venditione, † quia clericus per alium exercens tabernam, non amittit priuilegium clericale, *secundum Alberic. in l. humilem, C. de incest. nupt.* quem refert, & sequitur Mexia, *in prag. taxæ panis, cõclus. 5. num. 29.* & est text. *in l. 10. ibi: Ellos, o otros por ellos,*
15 *titulo 18. hoc lib. 9.* † & è contra, si dominus esset laicus priuilegiatus, quamuis procurator vendens suo nomine clericus sit, aut aliàs exemptus, gabella debebitur, *secundũ Siluestr. in Summa, verbo, Gabella, 3. numero* 10. quem refert, & sequitur Otalora *de Nobilit. 2. parte, capite 1. numero* 11. & Mexia *vbi supra, num. 25.* Azeuedo, *in d. l. 1. nu. 78.*
16 & vtrumque probat Lassart. *d. cap. 15. num. 9.* † vbi etiam quod clericus vendens nomine suo rem laici, vt gabellam fraudet, malè facit, & in suam conscientiam peccat, *vt tradit Didac. Perez, in rubr. tit. 2. q. 8 Ordinam. pag. 34. column. 2. ad medium* addo ego, enim ad restitutionem gabellæ gabellario teneri, ratione fraudis ab eo admissæ, & quia per eam iniustè abstulit gabellario, quod sibi iniustè debebatur, & non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.

Nunc vero reg. text. *in d. l. 1. titulo 17. hoc lib. 9.* quæ habet, quod venditores soluant gabellam, limitatur in pluribus casibus.

17 El primero, † *en el azeyte de Seuilla paga la mitad de la alcauala el vendedor, y la otra mitad el comprador,* vt cauetur *in l. 3. d. tit. 17. hoc lib. 9.*

18 El 2. es caso de la *l. 18. titulo 17. hoc lib. 9.* quæ † disponit, *que el platero, o cambiador, o mercader que comprare plata de qualquier persona que sea, pague cinco marauedis por marca de alcauala, y no mas: y si este platero, o cambiador, o mercader vendiere pieça de plata, o dende arriba que pague otros cinco marauedis por marco, y no mas. Y si fuere la venta de ay abaxo de vn marco de cosas menudas, solamente pague el alcauala de lo que ganare en aquella plata, quitada la costa: y que estos plateros y cambiadores, y mercaderes sean creydos, ansi en la vente, como en la compra, por su iuramento, sin que se haga, contra ellos otra pesquisa alguna.*

19 El 3. en † los ganados, y carnes del Arçobispado de Seuilla, y Obispado de Cadiz, que aunque el vendedor deua el alcauala, con todo esso los carnizeros, que compran los ganados, son obligados a retenerla, e si quando pagã el precio, y se les puede pedir: y estan obligados a pagarla por costumbre antigua de los dichos Arçobispado de Seuilla, y Obispado, de Cadiz, y en sus villas, y lugares, como lo refiere, y manda la *l. 7. in titulo 17. hoc libro 9.*

20 El 4. es, en † qualquier carnizero que corta, y vende carne muerta, por si, o por otro, que este tal, aũque ministro, y no vendedor, ni comprador, esta obligado a pagar el alcauala della, vt cauetur *in l. 16. titulo 17. libro 9.*

21 El 5. es, quando † el vendedor, o comprador, no es del lugar donde se haze la venta, o trueque, ò fuere hombre poderoso, o oficial del Rey, del tal lugar donde se haza la venta, o trueque: porque en estos casos, o qualquier dellos, el cõprador es obligado a retener en si el alcauala, hasta que el vendedor, o trocador le trayga carta de pago de ella del arrendador, o fiel, o cogedor, so pena de pagarla con mas la mitad, vt generaliter in omnibus rebus venditis, vel permutatis cauetur *in l. 32. tit. 19. hoc libro 9.* præterquam, en el vino, que se vendiere por menudo, y en la carne, y pescado, o otros mantenimientos, que se venden por menudo; que se ha de pagar el alcauala destas cosas, como se contiene en el quaderno de las alcaualas, *vt in dicta l. 32. in fine* cauetur.

22 El 6. es, en los taberneros, † que vendieren vino de otras personas: porque ellos, anque son solos ministros, estan obligados a retener en si el alcauala, para acudir com ella a quien la ouiera de auer, vt latius cauetur *in l. 8. tit. 17. hoc lib. 9.*

23 El 7. es † el caso de la *l. 31. titulo 19. lib. 9.* quando el comprador no manifiesta dentro de tres dias la venta al alcaualero, aui do primero el tal alcaualero pregonado el pueblo por dos dias su recudimiento, y donde posa. Pero si el vendedor se lo notifico, non esta obligado a ello el com-
24 prador, vt ibidem cauetur. † Ceterum, si minor negligens fuerit in hoc, aduersus suam hanc negligentiam restitui iure poterit, arg. text. *in l. si causa, §. si in commissum, ff. de minor.* vbi secus esse dicitur, si dolus interueniat, probatur e-
25 tiam *l. 6. titulo 7. parte 5.* † vbi cauetur: quel menor de 14. eños, que anda descaminado por encubrir, o hurtar los portazgos que deue de la cosa que lleua, no caeria en la pena de perder todas las cosas que lleua de aquella manera, como las pierden los mayores de edad: y lo mismo dispone la dicha ley, scilicet, que no pierda las dichas cosas el mayor de 14. annos y menor de veynte y cinco annos, queriendo pagar el portazgo, fueras ende si le fuesse prouado, que lo hazia a sabiendas manifiestamente, nec opus est restitutione in prædictis minoribus, vt voluit d. l. Regia; ita rectè obseruauit ibi Gregor. Lopez, *in glos. menor, de 25. años.* in fine. Ergo idem videtur dicendum in specie nostra minoris, qui uendidit, uel emit rem aliquam, & uenditionem gabellario non manifestauit intra terminos *d. l. 31.* quod etiam comprobatur ex decisione text. *in l. denique. § & si hæres, ff. de minor.*

26 El 8. caso † es de los compradores, o personas, que sacam mercaderias de algun lugar preguntadoles el arrendador, fiel, o cogedor de aquel lugar, de quien las compraron, si no lo dizen, y declaran con iuramento, paraque, puedan cobrar el alcauala de los uendedores: y diziendo, que hezieron en sus casas los dichos pannos, y mercaderias, ò que las traxeron de otras partes, no lo prouãdo antes que las saquen y lleuen a otras partes, son obligados a pagar el alcauala de ello con el doblo, ita cauetur *in l. 33. tit. 19. lib. 9 Nouæ Collect. Reg.*

27 El 9. es la † ley 34. del mismo titulo, y libro: del mercader, o uecuero, que traxere al lugar dondo uiue bestias de aluarda, o mercaderias de qualquier lugar para el lugar donde uiue, pidiendole el arrendador del lugar donde uiue, a quien pertenece al alcauala de lo sudodicho, y requiriendo selo por ante escriuano que le diga, y declarè de donde traxo aquellas cosas, y que le muestre testimonio, como se pago el alcauala de ello en el lugar donde le saco, si la bestia fuere de quarro mil marauedis ende arriba, sea obligado de le mostrar testimonio signado de escriuano de ello dentro de tres dias del requerimiento, con iuramento, que el tal testimonio, es uerdadero, y que en ello no ouo cautela,

Y no lo haziendo assi, esta obligado a pagarle el alcauala de ello, *excepto*, si la cosa fueran de menor valor de quatro mil marauedis, que en tal caso no ha lugar lo suso dicho.

28 El 10. es † de los que fueren a vender, o comprar qualesquier mercaderias y otras cosas a qualesquier ferias, y mercados francos, los quales estan obligados a pagar el alcauala adonde son vezinos, *excepto* si las franquezas estuuieren assentadas en los libros de su Magestad, ita latius cauetur *in l. 4. titulo 20. hoc libro 9.*

29 El vndecimo † es, todas las vezes, que por culpa del comprador las leyes le obligan por pena a que la pague.

30 El duodecimo, † en los truêques, y cambios, en los quales entre ambos contrayentes se diga o vendidores, cada qual deue, y ha da pagar alcauala de la estimacion, y aprecio de la cosa que da por la otra que le dan, iuxta l. secundam, cũ materia, de qua *supra tit. 17 lib 9.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex promissione de vendendo, resoluitur negatiuè, nu. 5 cum sequent. & communis, vt in nu. 9 ampliatur num. 11. & 12. declaratur nu. 13. 14. & 15. cum sequent.*

2 *Actio ratione vitandi circuitus competit aliàs sine cessione.*

3 *Promittens se obligaturum ad dãdum mihi decem intra certum diem, potest statim cedente die sine alia actione conueniri ad illa decem: contrarium nu. 18.*

4 *Pactum formale de vendendo expresso certo pretio, & conditionibus pro vera venditione censeri debet, secus si pactum sit informe: nihilominus in vtroque casu gabella nõ debetur, vt in nu. 5.*

6 *Aliud est vendere, & aliud facere pactum de vendendo, & num. 7.*

7 *Publicani si statuto habeãt arbitrium super venditionibus, id tamen habebunt super pacto de vendendo.*

8 *Laudemia non debentur de promissione de vendendo.*

9 *Promissio de vendendo, etsi producat actionem, non tamen transfert dominium.*

16 *Promittente aliquo se ratum habiturum, quod acturum erit de futuro, an sit necessaria ratihabitio, vel statim censeatur facta?*

17 *Circuitus quando sit vitandus, & quando non?*

19 *Gabella cui gabellario debeatur ex promissione de vendendo re, postcà tradita.*

QVAESTIO XLVII.

An ex promissione de vendendo debeatur gabella?

1 DE promissione † de vendendo, gabellam deberi, videtur prima facie dicẽdum, ratione vitandi circuitum.

2 † Hac neque ratione competit aliàs actio sine cessione, *l. cũ fundus, §. seruum tuum imprudens, ff. si cert. petat. l. dominus testamento, ff. de condict. indeb. Clement. Auditor, de rescript. cum concordantibus allegatis, per gl. vtrobique.*

3 Hinc est, si quis † promiserit intra certum diem se obligaturum ad dandum mihi decẽ, potest statim, cedente die sine alia actione conueniri ad illa decem, Ita tenet Albert. Gal. & post eum Ioan. And. *in add. 1. ad Specul. in rubric. de obligat. & solut. colum. 1.* & sequuntur plurimi quos congerit Tiraquel. *de retractu conuent. ad finem tit. q. 5. nu. 26.* ex quo numero sequent. deinde possunt aliæ plurimæ doctrinæ pro hac parte affirmatiua, cuius ratio coadiuuari potest etiam in terminis nostræ quæstionis principalis, quod ex promissione de vẽdendo debeat solui gabella, nõ tamen de vẽditione postea sequuta, stãte statuto, quod ex quolibet cõtractu, ex quo ius oritur, soluatur gabella, tenẽt Bar. & Ang. *in l. si pupillus, in fine, ff. ad leg. Falc.* quos & alios refert, & sequitur Bertac. *de Gabel. in 3. mẽb. 8. p. prin. q. 13 nu. 35. vol. 12. tract. diuers. Doct. in antiquis*: sed de iure nostro Regio ex quocumque pacto nudo oritur actio efficax ad agendum, *l. 2. titulo 16. lib. 5. Noua Collect. Reg.* Ergo &c.

4 Denique hæc sententia † saltem tenenda videtur quoties pactum venditionis esset formale, expresso pretio, & alijs conditionibus, quibus res vendenda erit, nempe: *promitto tibi vendere talem domum, his & his finibus designatam, mille aureis ita soluendis & his conditionibus, & pactis*, & tu in idem placitum consentias, dicasque, te recepturum, & empturum eamdem rem dicto pretio, & illis pactis facturumq. ita promittas mihi; tunc namque vera, & propria venditio celebrata videtur, vel saltem gratia vitandi circuitum pro tali censeri debet, iuxta opinionem similem Lassart. *in pacto formali de permutando cap. 17. nu. 36. cum sequentibus*, secus si pactum fuisset informe, veluti de vendendo, & eo modo re illa, non autem conuentum de pretio, quia hoc casu, solum pactum de vendendo est, non verò venditio.

5 Nihilominus † tam in nostra quæst. de pacto de vendendo, contrarium indistinctè probant DD. communiter, scilicet, quod gabella non debeatur de pactu de vendendo, etiam formali, expresso pretio, & conditionibus, siquidem nostra *lex 1. titulo 17. hoc lib. 9.* & statutum simile de venditione ipsa, præcipiat gabellam solui, non verò de promissione de vendendo, & materia gabellaria sit odiosa, & ne strictè intelligenda de propria, nisi fraus interueniat, vt resoluimus, & non semel diximus, non enim verba legis vel statuti verificantur in promissione de vendendo, Ergo ipsius dispositio locum non habet. *l. 4. §. toties, ff. de damno infecto, cum similibus.*

6 Aliud namque est vendere, aliud † verò facere pactum de vendendo, vt notant *in l. in bonæ fidei, ff. de eo, quod certo loco.*

7 † vbi docent Albet. Paul. de Castr. Fulgos. & Ias. quod si statuto caueatur, quod publicani habeant arbitrium super venditionibus, si aliquis promisit vendere, nõ pertinet ad eorum arbitrium, quia aliud est vendere, vel locare, aliud est promittere de vendendo, vel locando, quos refert, & sequitur Moder Paris. *in Consuetud. Paris. titulo 2. §. 55. glos. 1. num. 78. vbi num.* 80. quod † similiter

8 aliud est donare, aliud promittere de donando, ex quibus *ibid. num. 78. cum seq.* decidit, quod de promissione de vendendo, non debentur laudemia, sicut nec retractus locum habet, vt per Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1 glos. 2. num. 54.* conducunt aliæ plures doctrinæ ad propositum, congestæ per Tiraquel. *in priori loco supra citatum*, nempè de retractu conuentionali *ad finem tituli q. 5. nu. 41. cum seqq.*

9 Non † enim contractus venditionis in prædicta specie perfectus est, cum non sit venditio, sed promissio de vendendo, quæ dominium nõ transfert, & si producat actionem, vt promissor ille cogatur vel ad vendendum, vel ad interesse, vt respondeturi Ias. *cons. 117. col. 2. & 3. libro 1.* Curtius. *cons. 82. num. 6.* & alios referens Menoch. *consil. 946. num. 11. vol. 10. folio mihi* 157.

Tandem in nostris terminis, quod si ex statuto debet 10
solui gabella de contractu venditionis, non soluatur de contractu promissionis de vendendo, Bald. & Angel. post Iacobum Butrium *in l. 1. C. de pact. pignorum.* Bocc. *decis.* 11
48. num. 9. Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1 glos. 14. numero 124. cum seq.* & sequuntur plures congesti per Moder. Paris. *vbi supra, num. 81.* quos nolui hic transcribere, *& ibidem num. 86.* cum alijs, quos refert, tenet contra Best. *in d. l. si pupillus, in princ. ff. ad leg. Falcid.* & sequaces post Tiraquel. *vbi supra*, quod quamuis venditio subsequatur ex causa prioris conuentionis de vendendo, nihilominus debentur iura, & gabellæ de venditione ipsa, non de promissione fuissent solutæ, quia tunc de venditione, quæ venit in exequutionem non debent iterum solui gabellæ. Hanc eamdem sententiam in terminis nostræ leg. Regiæ referens supradictos Authores, ex communi, sequitur Lassart. *de decim. vendit. cap. 17. numero 41.* loquens etiam in pacto formali de vendendo, ratione enim, quod venditio ipsa non celebratur, etiam præcedente pacto de vendendo periculum rei, de qua vendenda pactum præcedit, est domini, non verò eius, qui esset empturus; cuius contrarium foret, si vere emisset: *ex toto titulo, ff. de periculo*

riculo, & commodo rei nendit. & quæ tradit Ant. Gomez. *2. tomo uariar. resolut. cap. 5. num. 35.* & prosequitur in specie Laſſari. *d. num.* 41. eamdem ſententiam principalem cum ſupradictis, tenet etiam Gironda, *de Gabel. 5. par. in princ. num. 24. & iterum in 9. par. in princ. num. 1. cum ſeqq.* & Rolend. à Valle, *conſ 69. num. 20. 136. cum ſequenti, & l. .. num. 18. & 19. tit. 17 hoc lib 9.*

10 Ampliatur hæc † vera, & communis ſententia, vt procedat, etiam ſi in promiſſione de vendendo, adderetur, quod venditio facta, intelligatur facta ex nunc, prout ex tunc: quia in præiudicium gabellarij futuri, hoc eſt, tem-
11 pore venditionis veræ, & realis exituræ, non † habet locum fictio translatiua, *argumento l. ſtipulatio de dote, ff. de iure dot.* non igitur debebitur gabella, ex prædicto pacto de vendendo, ſed ex ipſa venditione, poſtea re ipſa ſequuta, gabellario exiſtenti tempore venditionis, *ut infra dicemus*.

12 Limitanda † tamen erit prædicta communis ſententia; niſi, is, qui ita promiſit vendere, poſtea rem ipſam ei, cui promiſſio facta eſt, tradiderit, & viciſſim ab eo pretium acceperit, id namque facientes, videntur venditionem ipſam perfeciſſe, & in actu venditionis conſummatæ deduxiſſe, vt a Socino, cum ea ſpecies ex facto contigiſſet, ſcienter reſponſum eſt, *conſilio 170. In præſenti conſulatione libro ſecundo*, ab eodem repeſitum *in l ſi ante, ff ſoluto matrimonio*, quam ſententiam probauit Tiraquel. *de retractu conuent. ad finem tituli, in 8. quæſt. num. 63. cum ſequentibus*, idem reſoluit Couar. *libro 3. variar. reſolution. cap. 4. num. 8. verſiculo, decimooctauo*, & in terminis noſtris ex ſupradictis ita limitat, & recte communem præcedentem ſententiam Laſſartus, *dicto cap. 17. num 42.* id verum intelligens, ſiue rei traditio, aut pretij ſolutio ſequuta ſit ex vi promiſſionis, quamuis nulla noua verba de vendendo non interceſſerint, quia & tunc purificata, & contracta venditio videtur ex tacito conſenſu, ſecundum Couarr. *vbi ſupra.* Et eamdem limitationem tenet etiam Azeuedus *d. l. .. nu. 18. & 19.* cum enim promiſſio pura facta eſt de vendendo, & pretium certum, vel pars eius numerata eſt: & certum etiam eſt, res vendi promiſſas, iam amplius non eſt promiſſio de vendendo, ſed ipſamet venditio: ſicque contractus perfectus, & propterea fructus ſunt eius, cui facta eſt promiſſio, hoc eſt emptoris, gloſ. magna, ad finem, *in l. venditis, C. de contrahen. emption.* & alios plures authores, quos refert, & Menoch. *d. conſ. 946. num. 12.*

13 Secùs tamen † erit, quando promiſſione pura facta de vendendo, apud venditorem reperitur pretium, incertum tamen, etſi res vendenda eſt certa, quia hoc caſu non dicitur perfectus contractus, cum pretium non ſit certum, vt reſpondit Paul. Iuriſconſ. *in l neceſſaria, in princ. ff. de periculo, & commod. rei vendita, ibi, pretium*, ſicut de re certa paolo ſupra dixeras: non enim dicitur pretium, niſi certum ſit, *l pretium, vbi gloſ. & Doct. communiter, Inſtit. de empt. & vend.* & alibi ſæpiſſimè, ita in terminis tenet & probat Menoch. *vbi ſupra, num. 13. cum ſeqq.* ac per conſequens in hac ſpecie non debebitur gabella.

14 Nec ſimiliter † debebitur, quando facta eſt promiſſio de vendendo, in certa re, & pretio, ſub conditione ab arbitris declaranda, hoc enim caſu clarum eſt contractum eſſe perfectum, ex quo conditionalis eſt, *l. vltima, C. de contrahen. empt.* & de locatione idem cauetur *in l. ſi merces, in princip. ff. locati*, & cum alijs ita docet Menoch. *vbi ſupra, num. 16. & 17. vbi num. 18.* quod venditio facta ad menſuram, dicitur conditionalis, & ſic imperfecta, *vt in l. ſi in venditione, §. vbi vero, ff. de periculo & commod. rei venditæ, & in l Iulianus, § Titius, ff de action. empt.* & tenent Bart. & alij, quos refert Menoch. *d. num. 18.* & Socin *conſ. 26 col fin. volum 1.* Roland. *conſ 7. num. 14. vol. 3.* Addit. Matthæi de Afflict. *deciſ. Neapol. 68.* & Azeuedus, *in d. l. 1. nu. 141.* in qua ſpecie non debetur gabella, nec peti poteſt: quia non eſt perfecta venditio, quouſque facta ſit menſura, pondus, vel numerus, & tunc debebitur primo gabellario, non verò exiſtenti tempore menſuræ, ponderis, vel numerationis, *vt ſupra reſoluimus alia quæſtione*.

15 Secundò limitat prædictam communem † ſententiam Mod. Pariſ. *dicto §. 55. gloſ. 1. numero 81*, vt ipſa procedat, quando partes remanent in terminis ſimplicis conuentionis de vendendo, vel alio actu faciendo in futurum, atque intentio partium, & verba diſpoſitiua, transferantur ad actum de futuro; ſecùs, ſi, & verba obligatina, & mens referantur ad actum præſentem, & omnia ad ſubſtantiam actus requiſita præſto ſint; quia tunc licet inferantur verba ſonantia in futurum, vt promitto talem rem tanti vendere, tradere, & infra tot dies inſtrumentum authenticum ſub tali ſigillo puta Pariſienſi, conficere, nihilominus celebratur contractus de præſenti, attenta intentione, partium diſpoſitione, & capacitate materiæ ſubiectæ, vt in primo caſu, inquit conſuluiſſe Anton. Rub. Alexand. *conſil. 29.* & imitatur Fortun. Garſ. *in l. iuriſgentium, in principio, num. 32. in fine, ff. de pact.* & allegat pro hoc text. quem dicit rotundum in fortioribus terminis,
16 *in l. ſi procuratorem abſentem, ff. de procurat.* vbi † ſi quis promittit, ſe ratum habiturum quod actum erit, ſcilicet, etiam in futurum, hoc indicit ratificationem de præſenti, vt nulla alia deinceps opus ſit: quia procurator erat certus, & iudicium certum, & ſic omnia concurrebant ad ratificationem de præſenti; etiam ſi negotium nondum eſſet conſummatum, vt etiam inquit tenere Aretin. *conſil. 90. & conſ. 100 num. 2. cum ſeqq.*

Hæc tamen limitatio Moder. Pariſ. quamuis in eius ſpecie, & exemplo procedere poſſet promiſſionis ratificationis futuræ, eius, quod per ſuum procuratorem actum erit, quod negat Tiraquel. *de retractu lignag. gloſ. 10. quæſt. 14. num. 89.* cenſet enim cum communi, quod etiam purè promittens habere ratum, non tamen ratificat, & reſpondet *ad d. l. ſi procuratorem abſentem*, quod ibi præcedebat mandatum, & ſic ſequens promiſſio de ratum habendo, operatur ratificationem de præſenti, ſine alia ratihabitione; quod ſi non præceſſit mandatum, credit, non ſatis eſſe, quem promittere ſe ratum habiturum. Neque obſtat id eſſe iam ratificatum, niſi re vera (hoc eſt de præſenti) ratum habuerit, quod congruit literæ *d l ſi procuratorem*, vbi non agebatur de conſtituendo nouo procuratore, ſed de iam conſtituto releuando a ſatiſdatione; tametſi rectum non eſſe contendat Moder. Pariſ. *vbi ſupra, num 84.*

Quidquid tamen de hoc ſit, in quo potius adhæreo opinioni Tiraquel. quam Moderni Pariſ. Aliud eſt enim ratificare, aliud promittere de ratificando; ideoq. non ſufficit promittere ratum habere intra tempus, quo actus fieri potuit, niſi, & intra ipſum tempus ratum habuerit *ſecundum Paul de Caſtro, conſ. 281. In cauſa iſta quinque principaliter, col. penul verſ præterea aliud, in 1 par. conſ. Bertr. conſ 345. Viſo conſultationis themate. lib. 2.* idem Tiraq. *de retractu conuent ad fin. tit. num. 49.*

Limitatio prædicta Moder. Pariſ. ad noſtrum propoſitum de promiſſione de vendendo, ſubſiſtere non poteſt: eſt enim contra literam, & mentem *l 1. tit. 17. hoc lib. 9.* quæ tantum præcipit de venditionibus deberi gabellam, & ſtrictè eſt interpretanda, & intelligenda, nempè, de venditionibus, non verò de promiſſione de vendendo, quantumcumque formali, cum pretio certo, & conditionibus de pactis, quouſque ipſa venditio verè fiat de præſenti, vel ſaltem pro tali re vera habeatur, per traditionem rei, & pretij, *vt ſupra dicebamus*, & in terminis ſatis rectè probauit Laſſarte *vbi ſupra, num. 41. cum ſequentibus*, & etiam Gironda præcitatus: aliud enim eſt emere, & vendere, aliud promittere de vendendo, & emendo, & ideo ex ſola promiſſione de vendendo, & emendo, non poteſt agi ad pretium, *ſecundum Paul de Caſtro conſ. 93 In cauſa quæ vertitur coram nobili viro, col. 3. verſic. ueniendo ad deciſionem libro 2.* quem refert, & ſequitur, pluribus alijs doctrinis confirmans, Tiraq. *ubi ſupra, d num 49.* non enim verba pacti de vendendo, nec mens partium referuntur ad actum præſentem, ſed omnia in futurum conferuntur, ideo prædicta limitatio in propoſito nullo modo congruit.

Modo non obſtant adducta ſupra pro prima parte affirmatiua, in principio huius quæſtionis.

17 Et non quidem 1 primum de circuitu euitando, quia

procedit in casibus expressis a iure, qualis hic noster non est, alias secùs; vel etiam habet locum vbi circuitus esset inutilis: secùs si aliqua inest et vtilitas, vt notat Cardin. *in d. Clementina, Auditor. 14. quæstione de rescriptis*, Dec. *in d. l. cum fundus, §. seruum tuum imprudens, in 1. notab.* Tiraq. *de retractu conuent. § 2 glos. 1. num 71. & ad finem tituli, sub num. 41.* hic autem circuitus est vtilis propter dilationem ad soluendam gabellam.

18 Non obstat † secundum ex doctrina Ioannis Andreæ, & sequacium, quæ habet, vt ex sola promissione aliquid faciendi, agi possit, ac si id iam factum esset: quia Decius *vbi supra*, inquit, illud dictum Ioan. Andr. semper multis sibi visum fuisse dubitabile, multis rationibus, de quibus ibi per eum, quas refert Tiraq. *d. num. 41.*

Ex quibus fit, vt † præcedente prædicta promissione de vendendo, postea re tradita, gabella quidem non debeatur publicano, qui erat tempore conuentionis, & pacti præcedentis, vt deberi censuerunt Antonius Gomes. *in 2. tomo variarum resolutionum capitulo 8. numero 2. &* Parladorus *libro 1. rer. quotid cap. 3. §. 3. num. 32.* sed prædicta gabella pertinebit ad eum publicanum, qui tempore traditionis fuerit, vt latissimè contra præfatos Authores, bene probat, & tenet, respondens eorum fundamentis Lassart. *dicto cap. 17 num. 44. cum sequentibus*; & postea in suis nouis additionibus ad dictum suum primum locum, sequitur etiam Gironda, *de Gabellis, 9. parte, in princip. num. 5. & 6. folio 18 col 2.* & diximus *supra, quæstione 28.* tametsi Parladorus *vbi supra, in noua impressione facta Salamanticæ anno 1595.* hanc priorem sententiam *num 33.* cum Anton. Gomez. dicat verissimam, atque eam nitatur defendere ab argumentis Lassart. *vbi supra.*

SVMMARIA.

1 *Venditioni consentiens, an teneatur soluere gabellam? & numero 3.*

2 *Retractus an habeat locum, quando quis consentit venditioni.*

QVAESTIO XLVIII.

An venditioni consentiens, teneatur soluere gabellam?

1 QVæro etiam: *An qui non † vendit, sed venditioni consensit, teneatur soluere gabellam?* Et videtur eam ipsum non debere, aliud enim est consentire, aliud contrahere, Bald. *in rubr in fi. C. de pact. ex textu in l. si pater, §. fin ff. de manumiss vindicta.* Afflict. *in cap 1. §. vectigalia, num 4. quæ sint Regal.* Præterea, aliud est vendere, aliud venditioni consentire, *vt in l. aliud est vendere*, & ibi Dec. *ff de reg iur.* ideo, venditio attribui debet vendenti, non vero consentienti, *cap pastoralis, & ibi Collectar. col. 1. ver ista Decretalis, de donat. & in princ. ne sede vacant. lib. 6. cum simil.* ideoque iura in vno loquentia, non habent locum in alio, *vt in d l si puto, §. vlt. & in l. si minor, la primiera, ff. de manumiss vindict cum simil.* de quo agit Tiraq. *de retractu lignag. §. 1. glos. 9. num. 105.*

2 Nihilominus † tamen in præmissa specie locus erit retractui, ac si consentiens venderet, quia mens consuetudinis retractus, & iuris nostri Regij id permittentis est, quod si res transeat in extraneum titulo venditionis, habeat locum retractus, quæ quidem mens & hic locum habet: quia consensus in proposito venditioni præstitus, vim habet venditionis, quantum ad id, de quo agitur, vt probat in specie retractus Tiraq. *in legibus connubialibus, gl. 2. in 12. quæst in verbo contractus. & in repet. l. si vnquam, verbo, donatione largitus, in 12 quæst num 278. cum seqq. C. de reuocan. donat & de retractu lignag. §. 1 glos. 1. num. 56. & glos 9 num 106 cum seqq.*

3 Ergo eisdem † rationibus consentiens venditioni rei propriæ, debebit gabellam: & hoc est verius, & tenendum, quando consentiens venditioni, recipit, vel recipere debet pretium, vel partem eius, eius namque partis soluet gabellam, vel totius pretij si totum recipiat, vel recipere debeat, vel si ad euictionem se obligauerit, quia tunc censetur vendere, *vt in l. in ædibus, §. quod filius. ff. de donat.* vel etiam, si probabilibus coniecturis appareat, consentientem noluisse vendere, sed venditioni consentire in fraudem gabellæ; veluti, si vendens esset clericus, vel aliter exemptus: his autem cessantibus consentiens venditioni non tenetur ad gabellam, sed vendens, *per l. aliud est vendere*, & ibi Dec. *ff. de regul. iur.* consensus enim domini pretium non recipientis, donationem operatur in fauorem venditoris; itaque in hac specie venditio tribuitur vendenti, non verò consentienti, *argumento l 2. §. cum verò ff de donat. & in l. id, quod, §. si cum primus, ff de donat caus mort.* & non inspicitur consentiens, sed is, in cuius fauorem consensit, Salicet. *in l. si liqueat, in princip. C. de inoff. donat.* vbi quod ille videtur donare, cuius res est, non is, qui tantum verbo donat.

SVMMARIA.

1 *Gabella an statim debeatur de venditione purè celebrata, habita fide de pretio, & num seqq. resoluitur affirmatiuè num. 3 & pertinet ad gabellarium existentem tempore contractus, ut in num. 4.*

2 *Laudemium an statim debeatur ex venditione purè celebrata habita fide de pretio.*

5 *Venditor ante diem solutionis pretij, non liberatur cedendo gabellario actionem, vsque ad quantitatem gabellæ debitæ contra emptorem.*

QVAESTIO XLIX.

Vtrum de venditione iure celebrata, habita fide de pretio, debeatur statim gabella?

1 QVæro vlterius, *an ex † venditione pura, habita fide de pretio debeatur statim gabella vel exspectadus sit lapsus termini solutionis pretij ad hoc, ut gabella peti possit?*

2 Et quidem † quo ad solutionem laudemij attinet, quod ante lapsum termini solutionis pretij peti non possit, probat Moder. Paris. *in Consuetud. Paris titulo 2. §. 55. glos. 1. numero 40 cum seqq* vbi dupliciter limitat: Primo, *nu. 44.* nisi fraus fiat, & dilatio ad soluendum pretium simuletur, tunc namque, quod verè actum est obseruabitur.

Secundo limitat Modern. Paris. *num. 46.* suam prædictam sententiam, nisi ea alia causa non respiciente taxationem, & limitationem pretij, sed in compensationem, vel contemplationem alicuius oneris per emptorem vltra pretium suscepti, & promissi in fauorem venditoris concessisset venditor dilationem pretij: vel si postquam purè venditor rem vendidisset certo pretio statim soluendo, fidem de eo habuerit emptori, vt gratiam ei faceret: tunc enim statim laudemium domino debebitur: ergo & gabellario: Cum enim purè gabellario obligatio gabellæ acquisita sit, in eius damnum venditor pacisci non potuit, dilationem pretij soluendi emptori concedendo. Et in terminis statuti præcipientis, quod ex contractu soluatur gabella, idem probat Alexander de Imola, *in l. in lege Falcidia non habetur, numero 2. ff. ad leg. Falcid.* quem sequitur Roderic. Suarez, *in titulo de las arras, §. ex quibus, numero 9.* tametsi Bartol. *in dicta l. in lege Falcidia*, in ea sit sententia, vt licet statim debeat solui vectigal, deducendum tamen sit interusurium medij temporis, quia minor est illa quantitas, quæ ad diem est soluenda: Sed opinionem negatiuam Alexandri, sequitur Parladorus *libro 1. rerum quotidianarum, capitulo 3. §. 7. numero 15. cum sequentibus*, dicens hæc quidem magnam habere rationem, durum enim, & penè iniquum videtur, vt venditor ante pretium receptum, vectigal soluere cogatur. Cuius opinionis aliæ rationes assignantur, nempè, quod cum nomine gabella solui debeat decima

pars pretij, quoties venit *l. 1 titulo 17. hoc libro 9. Noua Collection. Reg.* ante solutionem pretij non potest dari eius decima quæ soluatur. Ergo gabella regulanda erit eadem mensura temporis, qua ipsum pretium, argumento *l. nec semel, §. si in habitatione, ff. quando dies legato ced.* Cum igitur gabellarius petens gabellam se fundet in contractu venditionis, necesse habet sequi limites ipsius venditionis, nec poterit eos anticipare, vt aliàs inquit Mod. Paris. *in Consuetudin. Parisiens. 1. part. 1. titulo 1. §. 13 glos. 2. in fine.* Deinde, quoniam liberum est vnicuique rei propriæ vendenti, fidem habere de pretio, hoc est eam vendere ad credi tum, nec inde aliqua fraus fieri videtur fisco, vel gabellario, quod solutionem pretij in tempus differat, cum non debeat esse melioris conditionis in hoc fiscus, quam dominus ipsius rei; sed venditor vt sibi consulat, vt plurimum contingit, habet fidem de pretio, ergo & fiscus respectu gabellæ, eidem conuentioni stare tenetur, lex enim gabellaria nõ cogit sic, vel sic vendere.

3 His nihilo secius non obstantibus † contraria sententia verior est, & receptior in praxi, immo quod in specie nostræ quæstionis ex venditione rei, habita fide de pretio celebrata, statim debeatur gabella, & peti possit antequam veniat dies solutionis pretij.

Primò ex *l. 31. titulo 19 hoc libro 9.* dum generaliter præcipit, statim post quinque dies, a tempore venditionis contractæ computandos, deberi solui gabellam, nulla distinctione facta, an venditio pura sit, vel in diem celebrata: ergo nec nos distinguere debemus, *vt iuribus vulgaribus.* Vnde minus benè dixisse videtur Parladorus *vbi supra,* scilicet, cùm venditio habita fide de pretio facta fit, hæc namque limitatio ad eam legem nimis licentiosa est, & non secura, immo falsa, vt ex prædictis patet, & affirmat Lassartus *de decim. vendit. cap. 6. nu. 24.*

Secundò, ex *l. 10 tit. 17. hoc libro 9. ad finem,* ibi. *Por no ser acabada, de pagar, &c.*

Tertiò, quia licet decima pretij soluenda sit nomine gabellæ, *vt in d. l. 1.* non tamen est, nec dici potest onus adiectum ipsi pretio, ita, quod ipsius naturam, & conditionem sequi debeat, sed potius est onus consequutiuum contractus venditionis, & permutationis, vt sæpè cum Baldo *in l. 1. numero 4. C. de contrahenda emptione* diximus in hac materia. Etenim propter ipsam venditionem, aut permutationem, ex ipsa soluitur gabella; atque principio cõcessa fuit gabella nostris Regibus a populis huius Regni ex venditionibus rerum suarum: quantitas autẽ gabellæ a lege definata est decima pretij, quo res venierit. Aduerte tamen, ipsam legem non dicere: *De todo el pretio por que vendieren, y se pagare:* sed tantum *de todo el pretio por que vendieren.* & in principio: *Mandamos que los vendedores paguen el alcauala,* itaque nullibi repetitur facta mentio solutionis pretij, ad hoc vt gabella debeatur, & soluenda sit, sed tantum de venditione pretij ideo autem fit mentio, vt designetur quota eius soluenda pro gabella, hoc est decima: non ergo gabella soluenda sequitur rationem, aut conditionem pretij: aliàs enim si pretium ad venditorem numquam peruenisset, gabellæ locus non fieret, quod verum non est, quia vẽditione semel celebrata, quidquid de pretio postea contingat, debetur gabella, vt quotidie in praxi videmus, atque ita curandum non est, an res tradita vel pretium solutũ sit ad hoc, vt illud peti possit, vt docuimus supra alia quæst. Tandem quia si aliud diceremus, in manu venditoris esset differre gabellæ solutionem pro libitu suo, asserendo sæpè, ac sæpius, sibi pretium non esse solutum, vel dilationem concedendo per gratiam emptori ad solutionem verè, vel fictè, vel exigendo per partes etiam minimas, aliasq. fraudes confingendo in præiudicium iurium Regalium, quod esset maximum absurdum.

Et in terminis hanc partem sequitur, & tenet Auendan. *responso 29. in principio, ante numerum primum, & in versiculo fiscus,* sed ex opposito latè contra Parladorũ probadit dicens, ita ex facto iudicasse Lassartus, *dicto capitulo 6. numero 29 cum sequentibus,* & Gironda, *de Gabellis. 4. parte, §. 2. numero 1. cum sequentibus, vbi numero 8.* quod istam opinionem semper practicatam vidit: & quod intelligi potest, & habeat locum in casibus, in quibus res vendita tradatur, nec dominium transfertur venditione facta, habita fide de pretio: Eamdem sententiam latè etiam prolixè, & tenet Azeuedus, *in dicta l. 1. numero 82. cum sequentibus, titulo 17. hoc libro 9* vbi refert quinque effectus resultantes, ex hac tenenda sententia: & in praxi sic video receptum, & obtentum, prout etiam affirmat Azeuedus *in dicta lege numero 95.* dicens, se vidisse Regia sententia in Senatu Regio dominici patrimonij determinatum, & decisum nullo interusurio medij temporis vẽditori per gabellarium soluto, neque soluendo, vt volebat Bartolus vbi supra, citatus. Non obstant etiam rationes contrariæ partis: quia iam ex supra dictis diluuntur, & nonnullis autem eis satisfaciunt Lassarte, & Gironda, *vbi supra.*

4 Illud autẽ proculdubio in proposito est, † quod siue hanc quam sequimur, siue priorem opinionem sequaris, gabella ista omnino soluenda est iis gabellariis, qui tempore contractus fuerint: non autem illis, qui fuissent die solutioni adiecto, *vt tradit Ioannes de Platea, in l. sancimus, C. de Consul. lib. 12.* quem refert ad hoc Lassart. *vbi supra. nu. 25.* & probatur in *l. 12 ad finem in versiculo, y los arrendadores,* ibi: *Y puesto que las dichas yguales y pagas se fagan a la salida de los ganados:* & tenet Azeuedus *in d. l. nu 86. versiculo quartus, & nu. 87.* vbi refert Lassartum idem tenentem *cap. 3. num. 10.*

5 Nec venditor † ante diem solutionis pretij rei venditæ liberabitur, cedendo gabellario actionem, vsque ad quantitatem gabellæ debitæ, vt illam exigat ab emptore, adueniente termino solutionis pretij: cum enim venditor statim venditione celebrata, ratione ipsius contractus, teneatur soluere gabellam, vt verissimum, & receptum esse docuimus: non adimplebit cedendo actionem, nec potest obligationem suam personalem in emptorem transfundere, inuito creditore, qui est gabellarius, contra regulam *l. si mandato meo, § item si cum ibi notatis, ff. mandati.* ita est tenendum, tametsi in contrarium velit Mod. Paris. *in Consuetudine Paris. 1. parte, titulo primo, § vigesimo secundo, ad finem,* illustrans illud notabile: sed illud in nostra materia gabellæ verum non est, nec in praxi recipietur, sed quod prædiximus, *secundum* Lassartum, & bene, vbi supra, *num. 28.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex remissione partis pretij conuenti? distinguitur numero secundo, vbi quid ex augmento, & num. 4.*

2 *Laudemium an debeatur ex diminutione, vel augmento pretij.*

3 *Fraus quomodo probetur in diminutione pretij contra gabellarium?*

Q V AE S T I O L.

An ex remissione partis pretij conuenti debeatur gabella?

1 QVæro deinde: An ex remissione partis pretij conuenti facta debeatur gabella? Et videtur quidem ex hoc gabellam non minui, sed ex toto pretio conuento deberi integram: quia postquam est debita gabella, partes in præiudicium tertij, hoc est fisci, vel gabellarij, non possunt a contractu discedere, iuxta doctrinam Baldi, *in l. si constante, columna, secunda C. de donation. ante nupt.* communiter ubique receptam, de qua supra *quæst. 10. num 2.* meminimus.

2 Nihilominus tamen † in re hac ita distinguendum uidetur: ut siquidem incontinenti re integra pretium constitutum, atque conuentum diminuitur, gabella etiam diminuatur respectiuè, & ea solum soluatur, quæ

quæ conuenit pretio rei venditæ soluto, vel soluendo: cum liberum sit patribus incontinenti ab emptione discedere, vt *in l. ab emptione, cum similibus de pactis*. Si verò ex interuallo hoc fiat, ex causa donationis, gabella non minuitur, sed integra soluitur ex pretio primum conuento: donatio enim, *o illa quita*, nihil attinet ad venditionem præcedentem semel perfectam in præiudicium tertii: si verò diminutio pretii ex interuallo fiat, absque fraude, ad reformationem excessus, vel inæqualitatis iusti pretii in illo cõtractu subsistentis, tunc cum reformatio hæc respiciat ipsum contractum emptionis, & venditionis, diminuat etiã respectiuè gabellam, quemadmodum per contrarium, & ipsa augebitur, si pretium conuentum augeatur, vt in terminis laudemii probauit Mod. Paris. *in Consuetudine Parisien. titulo secundo, §. quinquagesimo quinto, glossa quinta, numero secundo*, dicens, quod si emptor emit pro mille, sed non soluit, nisi sexcentum, & liberatus fuit, nihilominus tenetur soluere laudemium ad rationem pretii conuenti, non autem soluti, & hoc, nisi constaret, rem non valere circiter vltra sexcentum, & quod remissio pretii conuenti facta est ex iusta causa, & per modum reformationis contractus, quæ etiam ex interuallo, re non sequuta, fieri potest, dummodo non simulatè, sed ex iusta causa, licet in consequentiam redundet in præiudicium domini; Quemadmodum è diuerso, si eo, quod res plus valebat, reformatum fuerit pretium in augendo, nedum si per modum reformationis contractus, sed etiam si per modum simplicis supplementi, vel ex libro secundo C. de *rescindenda venditione* vel etiam citra compulsionem dictæ legis, quia nõ erat læsio vltra dimidiam, secundum veram proportionẽ, sed voluntariè bonam fidem agnoscendo suppleuerit emptor iustum pretium, debet solui laudemia nedum de pretio conuento, sed etiam de augmento, vel supplemento: & è contra, de pretio bona fide diminuto tantũ, nisi hæc fiãt donandi causa. Et addit *num. 3.* quod in dubio, quando non apparat de causa augmenti, sed constat de pretio soluto, fundatam habet dominus intentionem suam ad ratam pretii veri soluti: nisi essent fortiores præsumptiones pro donatione, quod res non valeret vltra pretium conuentũ, & venditor erat plurimum meritus, vel dilectus ab emptore, qui etiam allegaret, se plus soluisse animo donandi? Ergo idem videtur obseruãdum in terminis nostræ quæstionis gabellæ soluendæ.

Fraus autem in diminutione pretii contra gabellam fieret, quando ex commensuratione pretii, & appretiati, interesse, constaret maximum inter hæc differre, hæc namque est coniectura magis iuridica dignoscendæ fraudis, *l. 1. §. 1. ff. de superficieb. Decius, cons. 500. num. 5. & ibi eius Addition.* Sed & aliis coniecturis id constare poterit, & ideo iudices tenentur inquirere ad petitionem gabellariorum super huiusmodi fraudibus, quibus partes vt plurimum vtuntur ad fraudandam gabellam, & veritatem eruere: *Si fingen vnos contratos, de que no se deue alcauala, como son donaciones, por otros de que se deue, o si pone menos precio de aquello que reciben, o hazen otras fraudes, por encubrir la dicha alcauala: y si hallaren ser assi, mande des hazer las fraudes, y hazer acudir al arrendador o receptor de las alcaualas, con todo lo que montare el alcauala auido respeto al verdadero precio, con mas el quatro tanto dela dicha alcauala.* Ita decidit nuncupatim *l. 11. titulo 17. hoc libro nono, Noua Collect. Reg.*

4 Aliàs autem, si † cessante fraude ex prædictis iustis causis diminuatur, vel augeatur pretium conuentum, rectè procedere videntur superiora. Nihilominus tamen in nostra materia gabellarum, etiam si reformatio pretii absque fraude fiat, ex causa læsionis intra, vel extra dimidiam, contrarium tenendum, & obseruandum erit: immò, quod gabella debeatur, & soluatur respectu totius pretii conuenti, licet excessiuum sit, vel etiam respectu augmenti suppleti ex rationibus, quibus supra hoc probauimus, & resoluimus *quæst. 12. per totam, in materia l. 2. C. de rescind. vend.* & tenet Azeuedus *in d. l. 1. numero 156.* Quod si fraus contra gabellam intercesserit, à fortiori idem erit dicendum.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex franquitia, hoc est, quando se vende por precio franco de alcauala? resoluitur affirmatiuè numero 2.*

3 *Onera adiecta emptori, sunt pars pretij, sicut contra adiecta venditori sunt pars rei.*

4 *Restitutio non conceditur pro minimo idemq. in materia pœnali procedit, in qua, qui omisit facere quod tenebatur, vel indebitè fecit, in minimo pœnam non incurrit, & potius præsumitur error, quam culpa: secus quando agitur de iure ordinario cuiusque, tunc enim minimum consideratur.*

5 *Gabellarius potest venditorem conuenire pro gabella, licet ille pro pretio franco à gabella vendiderit: non tamen emptorem, nisi cessa per venditorem actione, vt in num. 7.*

6 *Venditor, quod soluerit nomine gabellæ, recuperabit ab emptore, cui ex pacto incumbit eius solutio.*

8 *Emptor à gabellario conuentus in præmissa specie, si iudicium sponte suscipiat, quamuis de iure non teneatur, exceptione taciti pacti, si iterum non satisfactus ad venditorem recurrat, vtiliter repelletur.*

Q V A E S T I O LI.

An ex franquitia (hoc est) de la franqueza que se heze en el precio de alcauala, gabella debeatur.

1 QVæro præterea, † *an cum venditio sit franco pretio, nẽpè mille aureis, ea lege, vt emptor teneatur soluere gabellam, ipsa soluenda sit tantum de illo pretio conuento mille aureorum, vel etiam de quantitate gabellæ?*

Et prima quidem facie videtur dicendum, de pretio tantum conuento, quod peruenit ad venditorem, gabellam esse soluendam, ex *l. 1. titulo 17. hoc libro 9. Nouæ Collect. Reg. ibi: Los vendedores paguen el alcauala de cada diez marauedis vno, de todo el precio por que vendieren.* Facit præterea doctrina Mod. Paris. *in Consuet. Paris. titulo 2. §. 55. glos. 2. num. 3.* vbi in simili specie conuentionis tenet, non deberi duodecimam duodecimæ, quæ est infra centesimam quinquagesimam partem pretii: quia vix est præsumendum pretium pro tantillo augmẽtatum, nec de hoc habenda est ratio, *l. scio, ff. de in integr. restit.* per Antoniũ Cortesium *in tractatu de minimis.* nisi de magno pretio ageretur, & verisimile esset ad notabilem aliquam quantitatem auctum pretium, propter dictum onus adiectum in venditione.

2 Nihilominus tamen † contraria sententia in nostra
quæstione gabellæ tenenda est, immò, quod ipsa debeatur, & soluenda sit non solum de pretio conuento, quod
peruenit ad venditorem, sed etiam de ipsa gabella eiusdẽ
pretii, quæ pacto contractus emptori adiecta fuit: hæc enim est pars pretii, quia verisimiliter, res minori pretio venditur, & emitur ex eo quod emptor se grauet onere soluendi gabellam, quod aliàs ad venditorem nostræ legis authoritate spectabat, & sic minor esset gabella, si non solueretur nisi de pretio conuento, debet enim solui etiam de one
3 ribus adiectis emptori, † quæ sunt pars pretii; sicut onera
adiecta venditori sunt pars rei, *l. fundi partem, ff. de contrah. empt. l. si sterilis, §. si tibi, ff. de action. empt.* Augent enim, vel minuunt contractum, & ideo debent æstimari *secundum Bald. cons. 164. Maritus, in fi. lib. 5.* Ex quibus hanc opinionem in venditione feudi, hoc pacto celebrata, quod pretium sit francum, & liberum venditori quod debeatur patrono quintum, & sub quintum pretii, probauit idem Mod. Paris. *in Consuetud. Paris. tit. 1. §. 24. nu. 1.* Ergo idem dicendum est in nostra quæstione.

Secundò eadem verissima sententia probatur in prædicta *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9. ibi: De todo el precio que vendieren:* qui enim totum dicit, nihil excludit: sed pactum

predictum

prædictũ quod emptor teneatur soluere gabellam, est pars pretij, quia ob id res minori pretio venit, *vt probauimus*. Ergo & de hac gabella subgabella etiam solui debet, ex 4 quo cessat primum fundamentum partis contrariæ. † Secundum etiam eiusdem partis fundamentum in proposito locum non habet, quia quod dici solet, de minimis non esse curandum, procedit in eum sensum, vt pro minimo nõ conceditur restitutio, & sic remedium extraordinarium, *vt in d.l. scio*, idemq. in materia pœnali procedit, in qua qui omisit facere quod tenebatur, vel indebitè fecit, in minimo pœnam non incurrit, & potius præsumitur error, quam culpa, *l. quamuis*, & ibi Bald. *ff. de condit. & demon.* Moder. Patif. *in Consuetud. Paris. tit. 2. §. 56. nu. 38. & 39.* Secus quãdo agitur de iure ordinario cuiusque: tunc enim minimum etiam consideratur, *l. si proprietarius*, & ibi Bart. *ff. de damno infecto.* Alciat. *de verb. signific. lib. 1. num. 79.* & Tiraq. *in repet. l. si vnquam, verb. omnia, vel partem aliquam, num. 15. C. de reuocan. donat.*

Et ideo in terminis nostræ quæst. hanc secundam partem merito probarunt Parlador. *rer. quotid. lib. 1. cap. 3. §. 7. num. 45. secundum priorem impressionem*, & Lassartus, *de decim. vendit. cap. 15. num. 19. cum seqq.* vbi quod iure vtimur, & seruatur in praxi; sequitur etiam Gironda, *de Gabellis, in prælud. num. 34.* tametsi eorum opinio non placeat Azeuedo, *in d. lib. 1. num. 81.* priuatis quibusdam rationibus, quæ potius opinionem supradictorum comprobant, quam propriam ipsius Azeuedi.

5 Illud tamen addiderim, quod † in specie nostræ quæstionis quoties pacto contrahentium ad emptorem spectat gabellæ solutio, nihilominus gabellarius poterit pro ea venditorem conuenire, non enim is suo pacto facere potuit, vt obligationem suam, inuito creditore, fisco, scilicet, aut gabellario, in alium transferret, vt probat text. *in l. inter debitorem, ff. de pact. & in l. si mandato meo, §. item si, cum ibi notatis, ff. mandati* & in terminis probat Lassartus *d. cap. 15 num. 11. qui num. 12.* rectè ex hoc obseruat, nihil speciale tradi *in l. 8. tit. 19. lib. 9. Nouæ Collect. Reg.* dum decidit, quod vendens clerico, vel aliæ personæ priuilegiatæ, atque a solutione gabellæ immuni, franco pretio, hoc est, *horro de alcauala*, teneatur soluere gabellam; quia hoc non tam ex eo procedit, quod emptor clericus non ita rectè conueniri queat, quam quod ita de iure est, ex prædicta ratione in quocumque emptore, quod quidem manifestè probat nobis lex illa in illis verbis: *Que los vẽdedores ayan de pagar el alcauala como si los vendiessen a personas legas:* iunctis verbis statim sequentibus, ibi: *Y que esto ayá lugar y se guarde no embargante que los compradores exẽptos compren los bienes horros de alcauala:* Probat ergo expresse lex illa: *Que vendiendo vno horro de alcauala, aora sea o Clerigo, o a personas legas, se puede cobrar de los heredamientos, y otras cosas, que se vendieren:* quam legem intelligit Gironda, *de Gabellis, 4. parte §. 1. num. 11. & 14.* per iudicem secularem, quia hypotheca, & causa successionis tribuit iurisdictionem.

6 Sed quod † venditor in hac specie soluerit nomine gabellæ recuperabit ab emptore actione ex vendito, argumento tex. *in l. 2. C. de hered. vel actione vendit. & l. 2. § si venditor, ff. eod. tit.* & in terminis probant Menoch. *de successionibus creat. §. 10. num. 25. versic. in summa*, & Lassartus, 7 *vbi supra, num. 13.* gabellarius † autem non poterit conuenire in specie præmissæ quæstionis emptorem, nisi cessa 8 per venditorem actione, † quod si emptor alias a gabellario conuentus, iudicium sponte susceperit, quamuis de iure non teneatur exceptione tamen pacti, si iterum non satisfactus ad venditorem recurrat, vtiliter repelletur, argumento *l. 2. C. de pact.* quam ad hoc facit expendit contra glossam ibi, & omnes, Lassartus, *vbi supra, num. 14. cum seqq.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an deducenda sit ex toto pretio, quo res venit antequam deducantur ex eo expensæ factæ in venditione, vel deductis prædictis expensis: & num. sequen. resoluitur affirmatiuè.*
2 *Gabella soluenda ex legato solum deducenda erit ex eo, quod superest deducto onere legati.*
4 *Decima prædialis Ecclesiæ debita computatur sine deductione expensarum, quæ fructuum ratione fiunt: idem est in tributis quota partis fisco debitis.*
5 *Gabella soluenda pretio venditionis, & sic soluenda deductis expensis factis in proxenetis, & subhastationibus, & alijs, refertur distinctio Bart. communiter approbata.*
6 *Promissum an sit deducendum de pretio res venditæ antequam de eo soluatur gabella? & num. seqq. resoluitur affirmatiuè.*
7 *Impensæ venditionis in duplici sunt differentia, vt hic.*
9 *Promissum non est de natura venditionis, nec de eius substantia, sed dans causam eidem.*
11 *Administratores redditũum Republicæ possunt promissa licitantibus concedere.*
12 *L. 6. tit. 13. lib. 9. Noua Collect. Reg. intellectus.*

Q V AE S T I O LII.

An ex pretio pro quo res venierit, deducantur expensæ antequam gabella, vel ex toto pretio sit soluenda?

1 QVæro modo † circa eamdem *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9. Nouæ Collec. Reg. an ex toto pretio quo res venierit, quodque ab emptore solutum sit, gabella deduci, & solui debeat, an potius de residuo pretij deductis prius impensis factis, tam pro præparanda, applicanda, & perficienda venditione, vt puta sumptibus subhastationum, si res subhastetur, vel sumptibus chartarum proxenetarum, tabellionum, & huiusmodi, vel etiam quod promissi nomine datur, hoc est*, lo que se da de prometido.

2 Et quidem quo ad priores sumptus (extra causam promissi, de quo postea in hoc eodem capite agemus) Doctores nostri satis inter se dissident: inquit enim Bald. per textum *in l. non amplius, ff. de leg. 1.* quod si debeat solui gabella ex legato, † solum soluenda erit de eo, quod onere legati deducto, superfuerit, quem ibi DD. sequuntur, & plura in proposito congerit Segur. *in l. si ex legati causa, col. 19. ff. de verb. oblig.* & in terminis nostræ quæstionis Firmian. Bernach. *de Gabel. 3. par. 3. membr. nu. 45. vol. 21. tract. diuers. Doctor. in antiquis*, & plures allegans Tiraq. *de vtroque retractu, tit. 1. §. 13. glos. 1. num. 9.* & Campegius *de dote, 2. parte, quæst. 12.* & è nostris includendo Castell. *in l. 70. Taur. in glos. El alcauala, in addition.* Mexia, *in pragmatica taxæ panis, conclus. 1. num. 94.* & Baptista Villalobos *in suo ærario communium opinionum, litt. era E, num. 3.*

8 3 Contraria tamen sententia † in hoc verior est, & tenenda, immò quod gabella soluenda sit ex toto pretio conuen4 to, absque deductione prædictarum expensarum, † quia sicut decima prædialis debita Ecclesiæ computatur sine deductione expensarum, quæ fructuum ratione fiunt, *vt in c. tua nos, & ibi Doctores, de decim.* Rebuff. *de decim. quæstione 11. num. 3. & D. Soto, de iustitia & iure, lib. 9. quæst. 4. artic. 2.* Ita etiam, vt quota pars tamquam tributi fisco debeatur, absque vlla expensarum deductione soluenda est, ob vtilitatem publicam, quæ in tributorum solutione consistit, *vt inquit Auendan. 2. par. cap. 14. num. 15.* Mat h. de Afflict. *decis. Neapol. 251. num. 8.* Tiraq. *vbi supra, nu. 11.* Paul. de Castro, *num. 3. & ceteri in l. fructus, ff. soluto matrim.* & quamuis in specie huius fundamenti alij contrarium teneant, resq. controuersa valde sit, vt constat ex adductis per Tiraq. *vbi supra, num. 12. & 13.* & per Addit. Bernar. Diaz de Lugo, *in reg. 102. vers. 2. limit.* & Bart. *de decim. tit. c. 29. num. 2.* & Ioan. Gail. *de expens. & melior. cap. 1. num. 20.* & ideo ad decisionem nostræ quæstionis principalis de gabella secura satis non videtur doctrinæ Auendani, & ceterorum præcitata.

Nihilominus tamen præfata nostra 2. principalis sententia de re hac verissima est, & tenenda in praxi, nempè, quod prædictæ expensæ non deducantur ex pretio, sed

quod

quod gabella soluenda sit ex toto pretio conuento, prædictis expensis minime deductis, eo nempe potissimum fundamento, quod lex nostra non præcipiat gabellam solui ex pretio, quod ad emptorẽ peruenerit, quo casu ingenuè faterer prædictas expensas deducendas esse, sed potius inquit: *de todo el precio por que vendieren*: ergo non deducuntur impensę, quia aliàs non solueretur gabella de toto pretio quo vendiderint, stante eorea, & communiter recepta doctrina Bar. *in l. sed si hoc, §. eiudam, num. 1. ff. de condit. & demonstrat.*
5 † quæ habet, quod si lege, vel statuto caueatur, vt ex pretio rei venditæ soluatur gabella sex denariorum pro libra, ea solui debet, deductis expensis, quæ in proxeneticis, & subhastationibus, aliosve modo factæ erũt, quia pretium rei dicitur, deductis expensis, & laboribus: si autem lex, vel statutum ita disponat, vt ex pretio, quo res uenierit, gabella soluatur, vt nostra lex 1. Regia præcipit, atque disponit, tunc absque vlla expensarum deductione ex toto pretio conuento, & per contrahentes in venditione deducto, soluenda est rem tanti venditam esse: quam Bart. doctrinam, & distinctionẽ sequitur, plures allegans, Mod. Paris. *in Consuetud. Paris. titulo 1. §. 24. numero 2. & 3. & Afflict. in capit. 1. §. vectigalia, numero 146. quæ sint regal. in vsib. feud.* estq. communiter approbata, *secundum Lassartum, de decim. vendit. capite 19. numero 2. cum seq.* Ergo cum nostra lex Regia, 1. titulo 17. hoc libro 9. *Mande, que se pague el alcauala de todo el precio por que vendieren*, sed iuxta regulis decimæ computationem non erunt deducendæ expensæ prædictæ, prout in terminis eiusdem legis & ex præfatis verbis ipsius rectè probauit Ioannes Parladorus *rer. quotid lib. 1. capit. 3. §. 7. numero 46.* & sequuntur Lassart. *vbi supra, num. 3* & Giurba *de Gabellis in prælud. num. 34.* & Azeuedo, *in d. l. 1. Regia, num. 152. & 153.* Et ita tenendum, & quotidie in praxi obseruari videmus quidquid vix id defendi posse dicat Ioannes Orosc. *in l. cum quædam puella, §. quoties, numero 4. ff. de iurisdict. omn. iud.* Et licet contrarium probent ceteri supra citati, & Antonius Gomez *in 1. tomo variar. resolut capit. 12. num. 25.* quorum dicta ad terminos dictæ communis distinctionis Bartoli reducenda sunt, & iuxta eam intelligenda, tamen etsi in eius applicatione ad nostram legem Regiam valde erreuerint, *secundum Lassart. vbi supra, num. 2.*

6 Superest, vt videamus † de secundo, nẽpè, de promisso, hoc est, *del prometido, si de ello se deue, y ha de pagar alcauala, o si ha de sacar el prometido, y de lo restante solamente pagarse el alcauala?* Hæc aliquanto maiorẽ dubitationem habet, quam præcedens de alijs impensis, quas resoluimus non esse deducendas, sed de omni pretio soluendã esse gabellam, ex nostra lege vt supra inducta.

7 Impensæ enim † venditionis in duplici sunt differentia; quædam enim sunt à beatis ipsius contractus venditionis, vt sunt portationis rei venditę, & in proxeneticis, pręconis, & tabellionibus expẽsum, & similia, quæ, etsi requirãtur pro adiuuanda, & præparanda venditionẽ; adhuc tamen non efficiunt, nec constituunt ipsum contractum, aut eius pretium, quia sunt extra rem, & contractum, & de his loquitur distinctio Bartoli communiter approbata, de qua supra, ut patet: aliæ uero sunt expensæ ipsum contractum efficientes, atque perficientes, uel saltem dantes causam eidem, & pretio ipsius, *como el prometido*, quo emptores alliciuntur ad maius pretium pro rebus offerendum, quam aliàs offerrent, si eis non promitteretur; & adeo hæc impensa cohæret contractui, ut si non soluatur promissum, de iure communi posset rescindi venditio, *l. cum te, C. de pact. inter emptor. & vendit. & l. 58. titulo 5. partita 5.* Et ideo hæ impensæ, *del prometido* a principio uidentur pretium minuere, quandoquidem apud venditorem non remanent, sed apud adducentes sub prædicto promisso, modo ipsi remaneant cum rebus venditis, modo alij, & sic diuersę uidentur hę expensę à primis: præcipuè, quia hoc genus promissi, de quo loquimur, ipso iure minuit pretium, ita vt reuera pretium rei venditæ hoc promissum non videatur, *l. quod dicitur, ff. de impensis in rebus dotalibus factis.* At impensæ in rerum venditione factæ, nunquam ipso iure pretium diminuũt, *l. si non sortem, §. si centum, ff. de condict. indebit. l. si cognouerit, ff. de pignorat. act.* Ergo nil mirum si diuersum ius in eis statuatur, hoc est, *que del prometido no se pague alcauala.*

Secunda autem pars considerabitur, si obseruemus nostram legem *titulo 17. hoc lib. 9.* non imponere onus soluendi gabellam verbis habentibus respectum ad certum, & determinatum pretium, hoc est, reijciendum, vel quo res venierit, quia potius loquitur verbis respicientibus res ipsas venditas, quod autem pertinet ad pretium, remanet indistinctum, loquit enim: *El alcauala de todo lo que se vendierẽ*, Nec obstat, quod infra sequitur, scilicet, *De diez vno*, quia hoc non pingit, vt vnum pretium potius quam alterum soluetur, nempè, receptum, vel recipiendum, aut conuentum, sed potius designat quotam partem soluendem, non vero aperit, cuius pretij hæc quota sit soluenda.

Non etiam obest eadem l. 1. dum inquit: *Que los vendedores paguen el alcauala enteramente*, hoc namque eumdem habet sensum, & intellectum, vt venditores integram gabellam soluant, non verò partem, hoc est, pro medietate, vt olim erat in vsu, *iuxta l. 17. tit. 18. hoc lib. 9.*

Tertiò, pro hac eadem parte repugnat iustitia naturalis; cum enim hoc promissum causam det contractui, & crescere faciat eius pretium in communem vtilitatem Regis, & venditoris, secundum naturam est, vt quem sequuntur commoda, sequantur & incommoda, atque admonitio, *l. secundum naturam, ff. de reg. iur. c. qui sentit, eodem titulo, cum simil.* aliàs enim esset melioris conditionis fiscus, quam dominus rei venditæ, atque inæqualitas magna daretur inter eos, & iniusta, diuersoque iure censeretur vnus idemq. contractus, absque diuersis respectibus, sine culpa venditoris, quinimmò sua propria industria, & diligentia fisco proficua, eidem domino noceret, quo ad solutionem gabellę respectu promissi. Cum igitur nostra lex 1. huic iuris regulæ prænarratæ expressè non deroget, iuxta eam intelligenda, atque interpretanda est, vt careat in dubio vitio iniquitatis, *argumento l. in ambigua, ff. de legibus.*

Quibus fit, vt hãc opinionem in terminis nostris, nempè, vt promissum deduci debeat a pretio rei, & ex residuo tantum debeatur gabella, probauerit Parladorus *lib. 1. rerum quotidian. cap. 3. §. 7. num. 47.* quam etiam scio prius tenuisse, & sequutum fuisse grauissimum Iurisconsultum huius Regni vita iam functum, vt in eius priuatis scriptis probatam vidimus, & proculdubio in praxi admissam accepimus, & affirmat Azeuedo sequutus Parladorũ contra Lassartum *in d. l. 1. num. 154.* dicens, male voluisse Lassartum contrarium.

Sed quod promissum hoc deduci non debeat quo ad so-
8 lutionem gabellæ, sed potius † ex toto integro pretio gabella computetur, & soluenda sit, verissimum esse censet atque late probare nititur Lassarte *d. cap. 16. num. 6. cum seqq.* tam ex littera *d. l. 1. Regiæ*, dum generaliter dicit, præcipit, & statuit, vt pro gabella soluetur decima totius pretij, quo res vendita fuerit, quem quod licet centum (verbi gratia) data sit emptori promissi nomine, vt mille rem emeret, nihilominus res mille vendita est, quia promissum pretium non minuit ipso iure, alia enim licitatio non fieret super promisso, nec si alius pluris licitetur, primus emptor promissum acciperet, quod est falsum, & præterea necessarium esset tali præconio explicari promissum datum: hoc autem non est ita; quin potius contrarium seruatur in praxi: ergo prior opinio vera non est.

Præterea allegat pro se Lassar. quasi expressam legem 6. titulo 13. hoc lib. 9. ibi: *Y que la dicha quarta parte de puja se entienda ser fecha contando por precio de la renta todo lo que della nos ouiermos de auer, y saluado, y situado que aya en ella; y los prometidos que en ella se han otorgado*: quæ decisio non ex alio procedit secundum ipsum, quam quod promissum extra pretiũ rei sit, nec illud minuat, alia enim ratione datur, scilicet, vt emptores ad pluris licitandum inuitentur, cui leg. Regiæ, tantum respondet Parlador. illic alia ratione, promissa hæc in pretio computari, sed eam rationem non aperit, & Lassar. nullam inueniat nisi quam

præ-

pradixit: ergo fortis est hæc lex, & expressa contra Parladori opinionem.

Neque secund. Lassar. doctrina Bart. communiter recepta secundum Parlador. *vbi supra. d. num. 47.* & Lassar. *d. cap 16 num. 5. & 14.* quam pro se allegat Parlador. *in l. quantitas, ff. ad leg. Falcid.* nocet. quoniam potius pro hac secunda opinione facit, cum ibi Bart. promissum cum dato proxeneticis, & alijs impensis confert, atque coniungit: ergo quod de impensis supra diximus, iuxta eiusdem Bar. alibi communem distinctionem, de promisso quoque dicendum est. Nec etiam inquit Lassart. obstat *l. quod dicitur, ff. de impens. in reb. dotal. fact.* quia immo ea lex de impensis loquitur, quas certum est, gabellam non minuere.

9 Similiter pro Lassart. responderi † poterit ad primum fundamentum, quod nos supra pro opinione Parlad. adduximus, nempè, de duplici differentia expensarum ab extra, scilicet, & ipsum contractum efficientium, &c. vt promissum, nempè, promissum nihilominus rem separatam esse ab ipso contractu, est enim præmium quod dominus offert, vt pluris licitetur res sua, & sic quid accessorium: non tamen ideo ast de substantia, & essentia contractus, qui sine promisso fieri potest, & sæpè accidit, vt quis promissum lucretur, & remaneat sine re vendita; est igitur causa inductiua contractus, non verò essentialis ipsius, nec de eius natura, vt videre licet in casu *l. 58. titulo 6. par. 5.* & constat ex glos. *in l. cum te, C. de pact. inter empt. & vend.* vbi aliud est contractus venditionis, & aliud, quod causam dat contractui; & ita pro eo quod præcedit contractum eidem causam dante, agitur præscriptis verbis, *l. apud Labeonem, §. . . ff. de præscript. verb.* ex pacto tamen interdum in ipso contractu iam perfecto agitur actione ex empto, *l. tenetur, §. si vendidi, ff. de act. empt.* nihilominus tamen aliud est, quod in venditione incidit, aliud verò, quæ causam præbet. Fit igitur ex supradictis, vt promissum non sit de natura contractus, nec de ipsius substantia, sed dans causam eidem tamquam res alliciens ad licitandum maiusq. pretium offerendum pro re venali, venditioniq. exposita. Ergo in pretio connumeretur.

Ad considerationem supra factam nostræ legis primæ *tit. 17. hoc lib. 9.* pro prima opinione resp. ó tempore, potius eam hanc secundam partem probare verbis expressis, quã priorem, cum præcipiat gabellam esse soluendam a venditoribus, *De todo el precipio porque vendieren de diez vno;* sed promissum est pretium, *vt in d. l. 6. tit. 13. libro 9.* Ergo Lassartus habet intentum contra Parladorum. Quibus, alijs fundamentis firma manere videtur hæc secunda sententia Lassart. cum qua ipse residet ad finem illius capitis *16. & num. 32.* quidquid (vt ipse ait) audierit a senioribus quibusdam gabellarijs, quos in hac materia sæpè consuluit, numquam se de toto pretio decimam exegisse, nec vidisse ab alio exigi, sed deductis promissis: nihilominus tamen verius esse resoluit, promissorum, & impensarum vnum, & idem ius esse, cuius veritati praxis non derogat, *iuxta l. 1. tit. 18. hoc lib. 9.*

Quid tenendum? Ego in expensis, de quibus primo loco egimus, eas non esse deducendas ad solutionem gabellæ, probo, & hactenus vtimur.

10 De promisso † contrarium resoluo, & teneo cum Parladoro & reliquis contra Lassart. scilicet, quod id deducitur prius a pretio rei venditæ, & de residuo tantum soluatur gabella, multum siquidem differt promissum a ceteris impensis: illud namque pro communi vtilitate venditoris, fisco conceditur, postquam res venditioni exposita est, non sic de ceteris impensis. Vnde stante prædicta iustitia naturali, de qua fecimus vltimum fundamentum pro opinione Parladori, absurdum profectò, & iniquum videtur, vt quod pro communi vtilitate gestum esse patet, domino gerenti vtiliter negotium etiam fisci noceat.

11 Præsertim † quia etiam administratores redditnum Reipublicæ, possunt allicere conductores dando eis, & promittendo certam quantitatem pecuniarum, vel aliarum rerũ, ob id, quod conducant in certa quantitate, vel in euentum alicuius conditionis, quod vulgo apud nos dicitur: *Dar prometidos; por ser como es esto en fauor de la Republica, y de sus rentas, y en acrencentamiento dellas,* Ita tenet, & probat Auen. *cap. 12. in versic. circa quod est notandum, in 1. par.* & Auiles *cap. 32 præt. colum. 1. versic mihi 219.* & Girond. *de Gabellis, 2. par. §. 1. num. 10.* & alij communiter, estq. verissimum, & in praxi receptum. Ergo à fortiori id licitè, & sine damno, & incommodo suo hoc idem poterit dominus rei, eam vendẽs facere vtilitatem communem sui, & sociorum, hoc est, fisci, ratione iuris gabellarij, quod habet in pretio prædictæ rei venditę, & reliquorum habentium communitatem in illa re. Denique, si praxis hanc opinionem recepit, & ita seruatur ab antiquo, vt fatetur idẽ Lassarte, quorsum nititur contrarium probare, grauando dominos rerum venditarum in plusquam consuetudo habet, præcipuè in odiosis, & quæ non habent euidentiam in contrarium.

Non obstat *d. l. 1. tit. 18. hoc lib. 9.* dum probat: *Que todos pague en alcauala, y que no se escusen por vso, ni costumbre aunque sea immemorial, ni por otra razon alguna, &c.* quia praxis nostra iuxta priorem sententiam Parladorij non est derogatoria gabellæ, sed potius interpretatiua iuris gabellarij, hoc est, vt promissa in pretio non computentur, nec habeantur pro pretio, siquidem ipsa minuunt re vera pretium, & pro communi negotio venditorum, & fisci, promittuntur atque soluuntur: at dispositio *d. l. 1. tit. 18.* vt sæpè in hac materia admonuimus, loquitur, & procedit in cõsuetudine derogatoria gabellæ, non verò in consuetudine, de qua nũc agimus.

Similiter non obstat *d. lex 6. tit. 13. hoc lib. 9.* quam expressam pro sua opinione reputat Lassart. quia ipsa, vt patet ex eius littera, loquitur tantum quo ad materiam, *de las pujas del quarto en las rentas de las alcaualas, para que el que huuiere de pujar en el termino de los tres meses que la misma ley dize aya de ofrecer, contando pr precio de la renta lo que el Rey ha de auer de ell, y saluando, y situãdo lo que aya en ella y los prometidos, y que de otra manera no se ha de poder admittir la dicha puja del quart.* Præscribit igitur formam ea lex obseruandam in licitatione *del quarto,* non verò disponit, quod ad solutionem gabellæ soluendę, non deducatur promissum, neque ob id, quod ibi pro pretio habeantur promissa quo ad licitationem quarti faciendã, decidit lex, nec decidere visa fuit, quod ex promissis quoque soluatur gabella, quia de hoc verbum nullum in ea lege, nec in alia habetur: illud verò, quod decidit illa lex quo ad licitationem quarti, notissimum est, & clarum; *porque las pujas claro es que han de ser sobre el prometido,* & nihilominus necessarium fuit hoc ibi declarare legislatorem, cum præscriberet formam omninò seruandam in licitatione *del quarto* ad euitandas lites, & hominum vanas cõtentiones: Ad hoc igitur, vt licitatio fiat, verum est promissa in pretio computari, quamuis re vera pretium nõ sit, quod remanere debeat penes venditorem, quin potius pretium diminuunt.

SVMMARIA.

1 *Gabella an deduci debeat de pretio rei venditæ prius quam alia debita? & numeris sequentibus resoluitur affirmatiuè, etiam si debitum sit priuilegiatum, & hypothecarium, vt in num. 5.*

2 *Decima executionis soluenda est, soluto prius debito integro creditori.*

4 *Patrimonij quantitas computanda est, deducto eo quod explicandarum venditionum causa in proxeneticis, & gabellis impenditur.*

6 *Decima fructuum Deo debita præfertur decimæ gabellæ.*

QVAESTIO LIII.

An de pretio rei venditæ deduci debeat prius gabella, quam alia debita?

1 QVæro modo: *An gabellã ex pretio prius soluenda sit, quam debitum ipsum pro quo res venit, quoties priorij non*

non sufficit pro vtroque? Et quod cetera priora debita sint prius soluenda, persuadere videtur regula iuris ordinaria, qui prior est tempore, potior est in iure: non enim lex gabellaria nocere debet prioribus creditoribus, quibus est iā ius quæsitum, cui nec in dubio Princeps non videtur derogare, *l. 2. §. si quis a Principe, cum similib. ff. ne quid in loco publico.*

2 Secundo, quoniam † sic etiam videmus, quod si debitor non habet tantum in bonis, quod possit integra solutio fieri tam debiti principalis, quam decimę executori, prius soluendum est creditori integrum suum debitum, quam executori sua decima, vt constat *ex l. 10. tit. 9. lib. 3. Nouæ Collect. Regia*, ibi: *Hasta que el dueño de la deuda sea pagador, & lege 7. tit. 21. lib. 4.* ibi: *Saluo siendo primeramēte contento, y pagado el acreedor de su deuda, & lege 8. eiusdem tituli*, ibi: *Y que esto lleuen siendo primeramente pagada la parte principal de su deuda, y costas:* Ex quibus legibus hanc opinionem deducit, & tenet Doct. Azeuedo, *in d. l. 10. num. 2. per totum*, contra Auendan. *lib. 1. cap. 17. prat. num. 10. versic. vnum tamen*, tenentem in hac specie iuxta id, quod soluitur creditori, debere executorem habere decimam, & iura eidem competentia, quia non dicitur esse in bonis creditoris, nisi id quod superest, deductis expensis, nihilominus tamen contra ipsum Auendan. in hoc proculdubio tenendum est in iudicando, & consulendo; & ita quotidie practicatur, vt inquit Azeuedo, *ubi supra*, quem sequitur Lassar *de decim. vendit. cap. 7. num. 59.* Ergo ita, & eodem modo videtur dicendum, vt debitum anterius, pro quo res venit, & subhastatur, prius soluēdum sit, quam gabella, deficientibus bonis debitoris pro integra satisfactione omnium.

3 Nihilominus † tamen contrarium respectu gabellæ tenendum est, nempè, vt prius hæc deducenda sit, & ex residua pretij pecunia satisfaciendam creditoribus, pro qua

4 parte sufficiat, ea nempè ratione, † quod patrimonij quātitas computanda est, deducto eo, quod explicandarum venditionum causa in proxenetis, & gabellis impenditur, *l. quantitas, vbi glos. & DD. ff. ad leg. Falcid. & l. quod priuilegium, versic plane, ff. depositi.* quod verè in hac nostra specie procedit, in qua gabella expensa debetur ratione rei, & propter rē, ex qua debiti solutio fit, vt ex pretio venditionis solutio debiti fiat; merito ergo, vt expensæ factæ in venditione, veluti gabella, expensum in proxenetis, & præconijs prius soluatur, quam creditori satisfiat, quod his solutis superest, dicitur esse in bonis debitoris; At secùs est in decima executori debita, hęc enim quamuis ratione executionis debeatur, nō tamen ratione rei ipsius, & propter eam, sed ob laborem, & diligentiam, & vt debitores ratio expensarum affecti, satisfaciant creditoribus, & tandem, quia in decima executionis ita decisum extat prædictis legibus Regiis. Et in terminis hanc secundam sententiam respectu gabellæ, vt prius sit soluenda, quam debitum ipsum principale, pro quo res ipsa venit, etiam si eius pretium omnibus non sufficiat, tenet Azeuedo *ubi supra, num. 2. ad finem*; cuius opinionem latè alijs fundamentis comprobat, & tenet Lassar, *vbi supra, num. 59. cum*

5 *seqq.* id† verum esse intelligeos, quantumcumque priuilegiatum, & hypothecarium sit debitum illud, pro cuius solutione facta executio est, etiam si fiscale sit, quia adhuc prius est soluenda decima, quam priori creditori, fiscove satisfiat ex principali debito, & refert casum, in quo in facti contingentia consultus idem respondit pro gabellario membri rerum mobilium venditarum pro executione solutionis alterius gabellæ membri hæreditatis prius debitæ, atque contractæ, & pretium mobilium non sufficiebat vtrisque decimis gabellarum, nempè, ex hac iudiciali venditione gabellarum rerum mobilium pro sua decima esse præferendum in distributione pretij, & Lassarte in hoc sequitur simpliciter Girondam *de Gabellis, 4. par. §. 1. num. 7.*

6 *vbi num. 8. cum seqq.* benè† probat Ioannes Garsias *de expens. & meliorat. cap. 1. num. 18* quem refert, quod decima fructuum Deo debita, præfertur decimæ gabellæ.

Non obstāt fundamenta pro priori parte adducta quia ex supradictis pro secunda diluuntur.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur statim ex constitutione census consignatiui de quo in Extrauag. 1. & 2. de empt. & vendit. & motus proprij Pij V. super forma creandi census, & numeris seqq. resoluitur affirmatiuè.*

2 *Retractus sanguinis locum non habet, quando census venditur, vel imponitur super re patrimoniali, idem in retractu communionis, vt hic.*

4 *Emptio vera & venditio contrahitur ex census constitutione, & impositione iuris percipiendi redditus, vel fructus rei, vel rebus censui suppositis, vsque ad quantitatem census quotannis soluendi.*

5 *Legum 10. & 11. tit. 17. lib. 9. Collect. Reg. declaratio.*

6 *Impensa instrumēti obligationis, ei incūbit, qui se obligauit.*

7 *Gabella debetur statim ex venditione census iam constituti ab antiquo, & est soluenda in loco, vbi bona primitus censui supposita sita fuerint, sicut quando a principio constituitur, vt in num. 8.*

9 *Census constitutus si pro re alia detur, erit permutatio, duplexq. gabella ex ea debebitur.*

10 *Gabella non debetur ex redemptione census a principio ex pacto redimibilis, nisi clausula redimendi esset apposita in nouo contractu, ex eoq. redimeretur, vt in num. 13. vel nisi redemptio fieret in alijs rebus, quam in pecunia numerata, vt in num. 12 limitatur hoc num. 12. cum seqq.*

14 *Gabella an debeatur ex cessione, vel datione fundi specialiter census suppositi pro ipso redimendo, facta ipsi creditori, & domino census, vel extraneo, & numeris seqq. refertur opinio Lassart. in hoc num. 15. resoluitur num. 19. cum seqq. & ampliatur num. 29.*

16 *Censu constituto super tribus fundis, si postea vnus eorum vendatur cum onere totius census, ita vt ceteri liberi remaneant, & insuper certo pretio in pecunia numerata soluendo, de quo sit soluenda gabella? & num. seqq.*

17 *Soluens pensionem impositam suo fundo, & alijs ab alijs possessis, repetere potest a ceteris dominis partes eos tangentes.*

18 *Quando plures res vno pretio simul venduntur, illud pro singulis distribuitur iuxta suum vniuscuiusque valorem.*

21 *Quilibet singularis successor, vel possessor vnius fundi ex pluribus, super quibus est census constitutus, potest insolidum conueniri.*

24 *Rem censui subiectam habens, tātum videtur habere, quantum ultra censum res ipsa valet.*

25 *Laudemium totius valoris rei infeudatæ, legatæ, censuatæ non debetur, sed deducto onere census.*

26 *Gabella totius pretij fundi hypothecati pro securitate census personalis debetur.*

27 *Gabella debetur totius prædij venditi pro pretio quodam certo soluendo in pecunia numerata, & pro alio soluendo creditoribus vendentis, vide etiam num. 30. cum seqq.*

28 *Possidentes censum collectantur pro eo, & tanto minus soluit dominus proprietatis.*

32 *Gabella an debeatur ex datione bonorum cum pacto, ut ea recipiens alimenta præstet danti, eiusq. debita soluat: & num. seqq.*

34 *Gabella an debeatur ex toto pretio rei censuatæ venditæ tamen pro libera, non facta mentione census? & numero sequentibus.*

QVAESTIO XIV.

An ex constitutione census debeatur statim gabella?

1 QVæro † vlterius: *An ex constitutione, & impositione census consignatiui redimibilis, vel perpetui, hoc est, qui in re propria consignari, & constitui solet pecuniario pretio, in fauorem emptoris, de quo loquitur Extrauagans 1. & 2. de empt. & vendit. & Motus proprius Pij V. super forma creandi census, debeatur statim gabella?*

Vide-

Videtur prima facie dicendum, gabellam statim non deberi, quia hæc non est propriè venditio, cum res ipsa, super qua census constituitur, apud ipsum census venditoré in plena proprietate remaneat; is enim est, qui re illa vtitur, & fruitur, eiusq. vacuam, & liberam possessionem habet: emptor autem minimé, sed redditium pecuniarum dumtaxat percipit: at res vendita transit, vel transire debet ad emptorem, *vt in toto tit. ff de contrahen. empt. & de act. empt. & Instit. in tit. de empt. & vendit.* Ergo ea constitutione, & venditione prædicti census, vera, & propria venditio non celebratur, sed *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9. Noua Collect. Regiæ*, loquitur, & procedit in vera, & propria venditione, non vero in impropria, & irregulari. Ergo ea venditione census non debetur gabella.

2 Quo fit, vt retractus † sanguinis locũ non habeat, quando census venditur, seu imponitur super re patrimoniali, quia res illa non exijt à potestate venditoris per constitutionem census, sed apud ipsum manet, vt benè resoluit D. Couar. *lib. 3. variar resolut. c. 11. nu. 5. vers. his profecto, & D. Castil. in l. 70 Tauri, in glos. magna, col. 4. in vers. ex quo vnum singulare infero*, ibi: *si enim illa impositio census*, & Matien. *in l. 7 gl. 1. num. 17 tit. 11. lib. 5. Noua Collect. Reg.* & Lassart. *de decim. vend. cap. 10. num. 21.* vbi idem resoluit in retractu communionis, nempè, vt habens censum super fundo, non dicatur socius, ad hoc, vt cum venditus fuerit ille fundus, retrahere eum possit ratione communionis, *ex Auend. responso 12. & 23.* id quod latius probauimus *lib. 2. Pract. quæst. 166. per totam.*

3 Nihilominus tamen procul dubio † in nostra specie gabellæ contrarium probandum est; immò, quod ea constitutione, & venditione huius census consignatiui super rebus, quæ penes ipsum venditorem remanēt, statim debeatur gabella, redemptione ipsius census minime exspectata.
4 Et ita in praxi obseruatur, ea solida ratione, † quod ea hac census constitutione vera emptio, & venditio contrahitur, vt patet ex textu *in Auth. Vt hi, qui obligat. &c. § quoniam, vers. licebit, iuxta glos. ibi, verbo, redditas, in 2. expositione, &* ex *Extrauaganti 1. & 2 de empt. & vend.* quidquid Villalob. *in suo Ærario commun. opin. littera L num. 131.* hoc locationi tribuat, est namque vera venditio, *vt resoluit* Greg. Lopez, *in l. 68 tit. 8 par. 5. in glos. A censo; & latè* Domin. Couar. *lib. 3. variar. resolut. c. 7. num. 2.* estq. hoc indubitabile apud omnes *secundum Lassart. d. c. 10 num. 4.* Venditur enim non quidem ipsa res censui supposita, nec dominium eius vllo modo in emptorem transfertur, sed ius quoddam percipiendi redditus, vel fructus eius, vsque ad quantitatem census quotannis soluendi, vt late cum alijs resoluimus *lib. 2. practic. qq. quæst. 168. num. 6.* idemq. tenet, nos citans, & addens, quod hoc DD. communiter affirmant Molina Theolog. *in 2. tomo. de iustit. & iure. disputat. 383. col. 837. in fine, & in princ. col. seq. & col. 844. in versic. ex dictis*, quod ius percipiendi annuam pensionem pretio vendi, & emi potest, sicut iurisdictio, ius percipiendi tributum, aut fructus rei alienę, vt probat Moder. Paris. *de usur. num. 20.* quem refert, & sequitur Lassar. *d. c. 10. num. 4.* At iuxta præfatam *l. 1. tit. 17. hoc libro 9.* ex quacumque venditione debetur gabella; Nec enim ea lex requirit quod res vendita transeat ad emptorem, præsertim cum, etiam si id desideraret, adhuc in nostra specie verificatur, siquidem ius illud percipiendi redditus fructusque transit ad emptorem census.

5 Secundò eadem verissima sententia † comprobari potest *ex l. 10. tit. 17. hoc lib. 9. in versic. Y que los dichos*, ibi: *Empennamientos*, vbi præcipitur tabellionibus, vt pignorationum copiam edant gabellarijs, quasi ex eis gabella soluenda sit: nam profectò, nisi de hac census constitutione, & reali pignoratione intelligeretur, lex illa in ea parte, ea quę ex sententia Speculatoris notat Auen. *responso 23. num. 3.* dicens, quod impositio census potius est quædam pignoratio, seu obligatio pro securitate pensionis, quam alienatio dominij, non videtur aptè intelligi posse; nisi verius illam intelligas, ideò ibi iuberi tabellionibus, vt omnium illorũ contractuum copiam edant gabellarijs, non quia ex omnibus gabella debeatur, seu quia in omnibus potest esse aliqua, vel occulta venditio, seu permutatio sub alterius contractus titulo, & nomine celebrata, in fraudem gabellæ, vt aliàs cauetur *in l. 11. d. tit. 17.* atque ideò nedum eorum cōtractuum, ex quibus planè gabella debetur, nempè, venditionis, & permutationis, sed generaliter omnium alienationum copiam dare iussi sunt tabelliones *in d. l. 10.* ibi: *Enagenamientos.* Ex quo non ideo arguere licebit, ex quacumque alienatione gabellam deberi, cum tamen ea venditionibus, & permutationibus eisdem legibus gabellarijs aliàs soluendam esse præcipiatur. Ita *d. l. 10.* rectè intelligit Lassart. *d. cap. 10. num. 5.*

Cum ergo census constitutio sit vera venditio, vt probauimus, & ea titulis impositionis censuum euidenter appareret, in quibus venditionis fit mentio, ne aliquibus verbis fraudulenter immutatis hoc occultetur: ideò iubentur *in d. l. 10.* tabellionibus, vt omnium alienationum, & pignorationum copiam gabellarijs edant.

Et in terminis nostrę quæstionis hanc opinionem, nempè, vt ea census, de quo loquimur constitutione debeatur, & sit soluenda statim gabella, tenet, & probat Moder. Paris. *in tract. de usur. q. 6. num. 129 versic. pulchrè autem*, & Ioan. Parlad. *rerum quotid. lib. 1 cap. 3. § 4. num. 38. & § 8. num. 49.* estq. frequentiori omnium vsu receptum, secundum Auen. *d. respon. 23. num. 1.* & ita practicari affirmat Didac. Perez. *in rubr. tit. 2. lib. 8. Ordinam. pag. 33. col. 2. versic. sed quæro, an debeatur gabella* & sequitur Lassart. *d. cap. 10. num. 5. cum seq.* Gironda, *de Gabel. 5. par. in princ. num. 1.* vbi citat etiam hoc tenentem Ant. Gomez *2 tomo variar. resolut. cap. 11. num. 44. versic. secundus effectus*, & Montercol. *in 7. tract. sua praxis, folio 154.* & Azeuedo, *in d. l. 1. num. 98. tit. 17. hoc lib. 9.* vbi in idem citat Felic. *de Censibus, lib. 2. cap. fin. num. 1.* tenet etiam Molina Theolog. *2. tomo de iustit. & iure disputat. 384. col. 847.* & Gaspar Rodrig. *de annuis reddit. lib. 2. quæst. 4. num. 6.* estq. verissimū, atque in praxi receptissimum procul omni dubio, vt semper obseruari vidimus, nempè, vt qui pecuniam in censum recipit, gabellam soluat, insuper, & expensam pro instru-
6 mentis: † quia de iure talis impensa propriè illius est, qui se obligat, vt constat ex resolutis per Tiraquel. *de retractu conuent. § 6. glos. 2. num. 24.* Montalu. *in l. 5 tit. 8 in glo. Reciba, lib. 1 versic & in terminis census*, *Licentiatus Pizarro, in glossa Ordinationis Guadalupæ, in 4. conditione, folio 25. col. 1. in versic quarto quia, ibi: in expensis, & gabellis, & inferius col. 4 in fine, ibi: deducta gabella, & expensis*, quem refert, *& sequitur Lassart. vbi supra num. 7.*

Quibus non obstant ex aduerso primo adducta: quia iam cessant ex fundamentis huius secundæ partis.

7 Idem a fortiori dicendum est † in venditione, seu cessione census iam constituti pro pecunia celebrata, ex ea namque gabella debetur, quia propria, & realis venditio contrahitur, vt in terminis probat Dida. Perez. *vbi supra, pag. 34. in versic. quæritur tamen*, dicens, quod ita sæpiùs fieri vidit in practica iudicatum, & ipse iudicauit in fauorem gabellarij, quem refert, & sequitur Lassart *vbi supra, num. 8.*
8 dicens, † esse soluendam in loco, vbi bona pro tantis censui supposita sita fuerint, sicut quando a principio constituitur, idem probat Molina *vbi supra, col. 847. ad finem.*

9 Quod si census ipse semel constitutus pro alia re detur, puta, domo, vel tritico, & cætera permutatio erit, duplexq. decima debebitur, iuxta dispositionem *l. 2. hoc titulo 17. lib. 9. Noua Collect. Reg.* vt benè resoluit Lassart. *d. cap. 10. num 9.* & Molina, *vbi supra col. 848. in princ.*

10 Ex redemptione tamen ipsius † census ex pacto principio in ipso contractu census apposito redimibili, noua gabella non debetur: illa namque solutio sortis, distractus est potius, quam nouus contractus, *vt latè probat* D. Cou. *lib. 3. variar. resolut. cap. 8.* ergo non debetur ea hac distractu noua, nec altera gabella, vt in terminis tenet Didac. Perez, *vbi supra, pag. 34. col. 1. & Monte rof. vbi supra, folio 153. pag. 2. & Mencha. lib. 1. controuers. assu frequent. cap. 11. num. 16.* quos refert, & sequitur Lassart. *d. cap. 10. num. 10. & Gaspar Rodrig. de annuis reddit. lib. 2. q. 4. num. 9.*
11 nisi † clausula redimendi esset apposita in nouo contractu, tunc namque si ex noua conuentione redimeretur census,

sus, cum sit nouus contractus, ex eo gabella debebitur, secundum Didac. Perez, & Lassart. *vbi supra, numero 11.* vtrumque sequitur Molina, *vbi supra, colum. 848. in vers. si autem census.*

12 Similiter, & illa † debebitur, etiamsi census a principio redimibilis sit, si redemptio fiat non in pecunia numerata, vt conuentum fuit a principio, quod fieret, sed alia re de communi consensu partium, veluti fundo dato: tunc namque cum verus, & nouus contractus esse intelligatur, nempè, reuenditionis census, aut permutationis pro illo fundo, vel dationis in solutum, non dubium est ex tali census redemptione annuam decimam deberi, iuxta resoluta per Lassart. *dicto capitulo decimo, numero duodecimo*, vbi addit, se ita semel in praxi obseruatum vidisse. Ceterum *hoc ibi numero 13.* verum intelligit, quando fundus ille in redemptionem datus non esset ex bonis specialiter d. censui suppositis, & eodem obligatis, sequitur Molina *vbi supra.*

13 Quod † si fundus ille esset ex suppositis, & eidem censui obligatis (intellige specialiter) secus erit dicendum secundum ipsum Lassart. *vbi supra, numero 13.* quia licet aliter in hac specie redemptio fiat quam ab initio conuenerit, adhuc tamen in ea nullus est venditionis, aut permutationis contractus, sed simplex quædam cessio rei hypothecatæ, censuique suppositæ in fauorem censuarij celebrata, per quam cetera bona, quę simul obligata fuerunt, libera manent, † quod procedit secundum ipsum, nedum eo casu, quo res illa obligata vero domino census in redemptionem datur: sed etiamsi alicui
14 extraneo data sit hac lege vt ipse solus totum eum censum recognoscat, & soluat, & immunem indemnemque seruet dantem ab obligatione ceterorum bonorum, quæ apud ipsum prædicto censui obligata manent, quia cum verè ex eo pacto, & cessione nihil amplius agnoscat, vel maius onus in se recipiat, quam quod verè à re ipsa debetur, nihil pro re illa dare dici potest, quo minus simplex cessio sit: cuius quidem in hoc iudicium procedere videtur, attento, quod fundus ipse, qui datur pro redemptione census, siue emptori, siue alteri extraneo erat prius censui suppositus, nihilq. vltra pretium ipsius census datur pro fundo,

15 Hæc † tamen doctrina, & opinio Lassarte, de qua modo agimus in versiculo, *quod si fundus ille*, non videtur expedita, nec opinio certa, cum hæc redemptio, eiusq. forma nouitatem quamdam præ se ferant, & differentiam a pacto redimendi eodem pretio in pecunia numerata in contractu censuali apposito, & ideo noua venditio fundi in proprietate, & redditus, hoc est, cum fructibus fieri videtur, cum tamen prius per census constitutionem, & venditionem super ipsis fundis, non quidem fundi ipsi, nec dominium ipsorum venditi fuerant, sed tantum ius percipiendi censum annuum ex redditibus, & fructibus eorum. *vt supra resoluimus.* Quare dare unum fundum pro redemptione totius census, eo pacto, ut ceteri fundi, similiter obligati, liberi remaneant, iam ille fundus pro redemptione datus, pro omnibus soluit, hoc est, onus omnium subit, sicq. venditio eius fieri intelligitur pro pretio, & capitali census imposito super omnibus fundis; Ergo aliter fit redemptio quam a principio pacto conuenit, & ideo forsan Molina, *vbi supra, colum. 849. in princip.* de opinione præd. Lassart. dubitauit, & potius contra ipsum perpendit. Et hac opinione contra Lassart. retenta, gabella in hac specie tantum soluitur pro rata tangente ceteros fundos liberos remanentes apud venditorem census, præter illum, qui pro redemptione datur, quia pretio illius redemptio omnium fiat, ex quo pretio iam principio fuit soluta gabella census.

16 Sed pro vera resolutione † huius articuli præmittenda est decisio alterius, ex qua apparebit, quod in vtroque tenendum sit, nempè, an censu redimibili certæ cuiusdam quantitatis quotannis soluendæ super tribus fundis constituto, si postea vnus eorum vendatur cum onere totius census in posterum soluendi, ita vt reliqui duo fundi liberi ab eo onere remaneant, & insuper certo pretio in pecunia numerata debitori soluendo pro fundo illo a se vendito, vtrum ex quantitate census, & pretio prædicto in pecunia soluendo, debeatur gabella; vel tantum ex prædicto pretio in pecunia soluendo, non verò ex sorte principalis census? Si enim hoc vltimum resoluerimus, & in præcedenti specie hinc remissa necessariò fatendum erit, nullam gabellam soluendam esse, siquidem nullo pretio vltra sortem principalem census soluitur domino fundi venditi cum onere recognoscendi, & soluendi totum censum. Sin autem in hac, de qua nunc agimus, quæstione, dixerimus, ex quantitate totius census insuper, & ex pretio in pecunia numerata soluendo, vltra liberationem aliorum fundorum remanentium apud venditorem soluendam esse gabellam, similiter erit dicendum in quæstione præmissa, illam, scilicet, deberi ex partibus capitalis census tangentibus pro rata ceteros fundos à censu liberandos. Ad rem igitur deueniendo in hac vltima, de [illegible] nunc agimus, quæstione, prima facie videtur [illegible]cendum, gabellam vtriusque deberi, tam ex sorte principali census, quam etiam de pretio in pecunia soluendo. Pro cuius cognitione, & faciliori probatione obseruandum est,
17 quod † licet respectu creditoris census, prædicti tres fundi sint obligati in solidum, iuxta glos. *in l. communi diuidundo, ff. commun. diuidun.* nihilominus tamen ipsi fundi, si fortè successione, vel alia caussa ad diuersos possessores peruenerint, inter se habent diuisionem, ita vt si dominus vnius fundi in solidum pensionem solueret, repetere posset a ceteris dominis partes vnumquemque eorum tangētes, *l. 1. C. de duob. l. reis, l. si diuersa, C. locati*, Bal. *in l. reos ff. de duobus reis. glossa magna in l. frater a fratre. verbo, consequutos, ff. de condict. indebiti.* & notatur *in l. qui hominem, ff. de condict. indebit.* quo ad recursum namque, quem inter se correi habent, obligatio est diuisibilis, iuxta notata *in l. debitorum, C. de pact.*

18 Sicut enim, quando † plures res vno pretio simul venduntur, vbi de distributione huius pretij vnicuique rei assignandi agendum est, tantum censetur esse pretium singularum, quantum eas tangit iuxta suum vniuscuiusque rei valorem, secundum Paul. de Castr. *in l. finali, §. quod ex Pamphila, num. 1. ff. de leg. 2. & glos. fin. in l. si ex falsis, C. de transact.* ita etiam vnica quantitas vi pensionis imposita super pluribus fundis, cum de distributione & diuisione agendum est, nempè, ad solutionem gabellæ, vt quia sunt constituti fundi in diuersis territorijs, vnaquæque res iuxta suum valorem æstimanda est, vt pro rata eius onetis distributio fiat.

19 Nunc ad rem. Cum † igitur pars census ad hunc venditorem pertinens soluenda pro rata, & portione reliquorum duorum fundorum sibi remanentium emptori adijciatur, ipseque eam in se suscipiat ex prædicto pacto, ita, quod in posterum emptor integrum censum soluere debeat, remanentibus liberis ab eius solutione omnimoda duobus fundis manentibus penes venditorem, apparet, pactum hoc esse partem pretij, *vt in l. fundi partem, ff. de contrahenda emptione*, ac ideo gabellam ex eo deberi: fit igitur ex prædictis vt ex parte census tangente fundum venditum, iuxta suum valorem distributione totius census facta in ipsos tres fundos, super quibus census fuit impositus, gabella non debeatur, quando minus ille fundus venit, *vt infra resoluemus*, sed debebitur ex ceteris partibus census correspondentibus reliquis duobus fundis penes venditorem remanentibus, iuxta suum valorem, distributione facta, & ex pretio in pecunia soluendo, verbi gratia: *Si vno que tenia tres heredades impuso sobre ellas diez mil marauedis de censo al quitar a razon de a catorze mil marauedis el millar, y pago su alcauala: y despues vende vna destas tres heredades a otro con cargo, y condicion, que el comprador pague los diez mil marauedis de censo por todas las tres heredades: y mas de, y pague al vendedor por precio desta heredad, quarenta mil marauedis en dinero para saber de que cantidad se deuera el alcauala deste contrato: se han de tassar, y estimar todas tres heredades cada vna dellas de por si, y valiendo todas tres cien-*

to

to y sesenta mil marauedis, y de ellos valia la heredad vendida ochenta mil marauedis, le cabra de la pension, y censo la mitad, que es cinco mil marauedis cada año, de los quales no se deuera alcauala, mas de los cinco mil marauedis que caben a las otras dos heredades que valen ochenta mil marauedis, se pagara el alcauala, y del precio de los quarenta mil marauedis que se da de mas en dinero al vendedor, y a este respeto se terna la misma cuenta en otros casos semejantes rata por cantidad: Hæc sententia in summa, fuit Mod. Paris. licet non ita appareat *in Consuetud. Paris. titulo* 2. §. 58. *nu.* 12. & §. 55. *gl.* 4. *nu.* 39. Verum scio eam ita expedite defendisse quendam Hispanum Iurisconsultú subtilis admodum ingenij, & est contra opinionem Lassarte, *vbi supra*.

20 Verum † cum hæc quæstio consulta fuisset a potioribus Iurisconsultis practicis Prætorij Regalis Granatensis, & inter se varij essent; maior pars eorum tenuit contrarium, nempe, in præmissa specie nullam deberi gabellam ex pretio totius census, sed tantum ex pretio in pecunia numerata soluendo, quam sententiam, ut veriorem sequendam est se in praxi cēseo, aduersus priorem modo fundatam, quia reuera vnicuique fundo ex prædictis tributa censetur onus

21 soluendi censum in solidum iniunctum, † & ideo quilibet singularis possessor vnius fundi ex pluribus super quibus census est constitutus, potest in solidum conueniri, vt late cum alijs probauimus *consil.* 49. *per totum*, & nunc probat nouissime Molina Theolog. *in* 2. *tomo, de iust. & iure, disputatione* 383 *col.* 843. *vers. constat*. Ergo, cum census in solidum censeatur venditus super quolibet fundo, & ideo super pluribus fuit constitutus, ut securior esset exactio, nihil noui ex prædicto pacto venditur, nisi, quod in pecunia numerata superadditur, nec pars pretij esse censetur id pactum, sed quod erat singulis fundis impositum, ut securior esset exactio, resumitur in fundo vendito prout reuera inerat: unde nihil interest, quod redemptio fiat aliter quam in pacto censuali continetur, siquidem fit pretio eiusdem fundi in solidum obligati, & ex æquipollentibus idem est iudicium, ut late iuribus probat Euerard. *in suo Centur. legali, cap.* 55. Et in terminis ultra prædictos iurisperitos, quorum iudicium in scriptis nō habemus, ita tenet, & late probat Lassart. *d. cap.* 10. *num.* 19. *in versic. adeo, vt quamuis t* Nec distributio, quam in singulos fundos faciendam esse prædiximus, iuxta eorum ualorem, quodquam huic nostræ ueriori sententiæ in proposito nocet: ea enim locum habet in sensum, quem prædiximus, nempe, quando plures fundi, super quibus census est impositus, sunt in diuersis territorijs, ad sciendum, quid quantumue nomine gabellæ soluendum sit gabellario cuiuslibet territorij: At uero in nostro præsenti casu, hæc distributio non est necessaria, cū totius census onus cuiusq; fundo censeatur in solidum cōstitutum, impositū, & uenditum, atque eo id possessor cuiuslibet fundi possit in solidum pro toto censu conueniri: Ergo pacto hoc ipsum effici potest, ita ut reliqui fundi libe ri maneant ab eo censu.

22 Ex qua resolutione † iam patet, idem esse dicendum respectiue, in priori specie, de qua supra cum eodem Lassarte, *d. capitulo* 10. *numero* 13. quæ est eadem, ac præcedens, excepto, quod nullum aliud pretium datum fuit pro redemptione census super pluribus fundis constituti a domino census, quam unius ex eisdem cum prædicto pacto, quod ceteri fundi liberi remaneant penes uenditorem, uel quod emptor solus, si extraneus sit, totum eum censum recognoscat, & soluat indemnemque obseruet uenditorem, ab obligatione ceterorum bonorum, quæ apud ipsum prædictum censui obligata maneant, nempe, ut nulla gabella debeatur in hac specie, per supradicta, quidquid Lassartem, re tamen non excussa, mordere uelit Molina, *vbi supra*, in supradicta, sua opinione.

23 Deducitur etiam ex † supradictis, quod re uendita (*uerbi gratia*) mille aureis, quorum quingentis solutio fieri debet, aliorum uerò censuum emptor agnoscat, cui aliàs res illa uendita erat specialiter obligata, & supposita, gabella tantum debebitur, & soluenda erit ex pretio nummis soluto, non uerò ex quantitate, & principali ualore census, cui ipsa res specialiter supposita erat; illud namque onus iam semel est apud emptorem primum, & in eo remanet res uendita pro parte tributi, de quo iam fuit soluta gabella, & sic reuera nonne non uenditur per tributarium, sed solutionis onus transfertur in emptorem;

24 quæ sententia eo confirmatur fundamento, † quod rem censui subiectam habens, tantum uidetur habere, quantum ultra censum res ipsa ualet, iuxta text. *in l. si fideicommissum.* §. *tractatum, ff. de iudicijs, & l. generali capite.* §. *finali, in fine, ff. de vsufructu legato*, prout in simili quęst o ne feudalis materiæ resoluit Ludou. Peguera *de feud. vers. fic. prima limitatione* 21. *num.* 182. ubi † quod si lage ut

25 res feudalis, quæ esset censuata, non debetur laudemium ualoris totius rei, sed deducto onere census. Et inquit Tiraquel. *de retractu lignagier*, §. 6. *glos.* 1. *numero* 8. quod si uendatur res feudalis paruo pretio soluendo uenditori, ut quia erat censuata, & emptor recepit eam cum suo onere, laudemium debetur ex solo illo pretio recepto dumtaxat, non uerò ex toto ualore, quo æstimata est res, quos refert, & sequitur Lassart. *de decim. vendit. capite* 10. *num.* 18. & Molina Theolog. 2. *tomo, de iustitia, & iure, disput.* 384.

26 *col.* 849. *versic. dubium* est, ubi † cum eodem Lassart, addit, quod si census esset personalis, prædiumq. suppositum esset speciali hypothecæ in securitatem illius census, tunc si prædium illud trecentis aureis uenderetur, deberetur ga

27 bella ex toto eo pretio, † insuper, & quod si quis uendat prædium mille aureis, quingentis sibi soluendis, & alijs quingentis soluendis creditoribus suis, ex utrisque gabella debebitur.

28 Sic etiam habemus † in iure, quod licet possidentes censum etiam redimibilem, possint collectari, tamquam res immobiles possidentes, sicut, & usufructuarij, *vt in l. quaero, ff. de vsufructu legato*, attamen quantum soluit dominus census, tanto minus soluit dominus proprietatis, ut probat Auendan. *responso* 23. *numero* 2. & Roland. à Valle *consil.* 66. *num.* 33. & 34. *vol.* 1. Ergo ita in quæstione proposita gabella soluenda erit illius pretij dumtaxat, quod ad uenditorem peruenturum est, non inspecto pretio census, qui etiam inuitis contrahentibus transfire debet cum re, eo quod ipsi rei censuatæ inhærebat, *l.* 1. *C. sine censu, vel reliq.* & soluta fit iam gabella ex eo censu, qui à principio fuit constitutus; & in terminis ita tenet Didac. Perez, *in rubrica, titulo* 2. *libro* 8. *Ordinam. pag.* 35. *colum.* 2. *in versic. dubitatur*, ubi quod ita fuit iudicatum Salmanticæ, & uoluit Parlador. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 3. §. 6. *num.* 53. ibi: *nec illud interim omittam*, & probat latè Lassart. *d. cap.* 10. *num.* 16. *cum pluribus seqq.*

Hæc plane procedunt, quando res censualis venditur cum suo onere census, & præterea aliquo etiam pretio in

29 pecunia soluendo. Ceterum † ubi pretium census simul cum alio pretio pecuniario iungitur, & vtrumque vnum efficitur, & connumeratur, ita ut res mille aureis vendatur, cum tamen pars eius tantum soluenda est in pecunia numerata, & reliqua pars ad complementum mille aureorum pretij conuenti est, quod in censu sumatur, vt in themate quæstionis præmissæ forsan aliquibus causidicis contrarium in praxi videbitur dicendum. Ego uero verius existimo, adhuc in hac specie idem probandum, nempè, vt tantum gabella soluatur de parte pretij in pecunia soluendi: quoniam re vera ea litis, quæ inter contrahentes de solutione, & declarationa pretij acta sunt, manifestè apparet, in solis quingentis aureis in pecunia numerata soluendis venditori totam venditionem consistere; Nihilq. re ipsa refert, quod rem vendam quingentis aureis cum declaratione, quod aliorum quingentorum res ipsa censu affecta sit, & cum eo onere eam vendo, vel, quod eam vendam mille aureis, ita vt quingenti mihi soluantur, & aliorum quingentorum censum agnoscat emptor, quo res ipsa ab antiquo erat onerata: idem enim effectus est in vtroque casu, quamuis uerba differant, præcipuè cū in hac materia gabellarum tam pro

H vendi-

venditore, quam contra eum, veritas potius inspicienda sit, quam verba, iuxta doctrinam Baldi *in l. prima, num. 2. C. si seru. extero se emi mandau.* & cum eo resoluit Lassart. *cap. 7. num fin.* Ita in terminis tenet, & probat Lassart. *d. cap. 10. num. 19. cum sequentibus*, dicens, quod ipse semel iuxta præd. resolutionem iudicauit, & fuit confirmata sua sententia.

30 Nec supradictis † obest doctrina Ioan Fabri *in §. pretium autem, num 1. Instit. de empt & vendit.* vbi tenet, quod si rem meam vendo modico pretio, ita vt emptor satisfaciat meis creditoribus, quibus res erat obligata, hoc etiam censetur de pretio; ergo, & gabella debetur ex hoc pretio, si debita soluenda sunt certa, & specificata. Non inquam obest hæc doctrina; quia loquitur, & procedit, quando ego decem aureos, vel aliam quantitatem ex personali mea obligatione deberem, siue res vendita hypothecata esset pro illo debito, siue non, quo casu merito, vt de illis decem sic debitis laudemium, & gabella debebitur, vt prædiximus, quia illis quinque decem, vltra reliquos mihi soluendos vendita res esse intelligitur, *ex l. mortis caussa, §. finali, ff. de donatione causa mortis*; & hic non est casus noster; secùs autem est, quando ego decem illos aureos, vel aliam expressam summam ratione rei debitæ deberem, hoc est, quando prius esset vendita eo pretio pars eiusdem rei, vt contingit in censu imposito eidem rei; tunc namque cum ex eo pacto nihil mihi acquiratur, sed quod aliàs, nullo etiam pacto interueniente, de iure erat faciendum, expressum sit, nempè agnitio onerum realium, atque ideo cesset ratio acquisitionis, *de qua in d. l. mortis caussa*, consequitur, vt pactum illud pars pretij non sit, neque ex eo laudemium, aut gabella augeatur, cum potius rem ipsam venditam eiusq. valorem minuit, ita Lassart. *dicto cap. 10. num. 22.*

31 Similiter etiam † si ita rem vendiderim, vt creditoribus meis satisfaciat, satisfactio illa non erit de pretio, quia nõ est quid certum, & ideo ex ea non debebuntur venditiones vel laudemia domino, *§ pretium, Instit de empt. & vend.* facit *l. hæreditatem, ff de donat.* per quæ iura ita tenet Io. Faber *in §. item pretium, num 3. Instit. de empt. & vendit.* licet *lex illa, hæreditatem*, non multum ad hoc arrideat Tiraq. *de retractu lignag §. 1. glos. 14. num. 114.* Ergo gabella in hac specie soluetur ex sola pecunia data, vel promissa venditori, non autem ex æstimatione pacti, quia cum circa rem versetur, non est pars pretij, secundum Lassart. *d. cap. 10. num. 24.*

Nihilominus tamen in hac specie secundum ipsum *ibidem num. 32.* licet gabella non debeatur ex prædicto pacto vt ex venditione, debebitur vt ex contractu innominato, do, vt des, & sicut ex permutatione duplex gabella debebitur in omnem euentum.

Quod si debita soluenda creditoribus venditoris ex prædicto pacto sint certa, & specificata, proculdubio debebitur simplex gabella ex venditione prædicta, iuxta doctrinam eiusdem Fabri *in d. §. pretium, num. 1.* de qua supra egimus, *num. 20.*

32 Hoc intelligenda † venit decisio quædam Capell. Tolos. 278. quæ habet, quod si aliquis det omnia bona sua cũ pacto, quod donatarius alat donatorem, & soluat eius debita, ex tali conuentione debetur laudemium, seu quinquagesima, quia non est mera donatio; nam quo ad pactum de soluendis debitis incertis, iam resoluimus, gabellã duplicem deberi, vt ex contractu innominato permutationis; si verò debita soluenda sunt certa, liquida, & specificata, simplex gabella vt ex venditione debeatur, secũdum Lassart. *d. cap. 10. num. 33. cum seqq.*

Quod autem attinet ad alteram partem pacti de alimentis præstandis, gabellam ex eo pacto deberi probat Doct. Castil. *in l. 69. Tauri, in gl. Donacion, in additione, in versic. sed dato,* quod valeat; quia est contractus innominatus, do, ut des; contrarium tamen uerius est, attentis nostris legibus Regijs, iuxta quas ex contractibus emptionis, & uenditionis, & permutationis, debetur, & soluenda est gabella; At hic contractus, de quo agimus, non est huiusmodi, nec innominatus, do, ut des, in quo una res pro alia datur, *vt in L. 1.* & ibi Greg. Lopez, *tit. 8. par. 5.* Et in specie præmissa alimentorum ita videor dare, vt ex bonis meis, quæ tibi dono, alimenta mihi exhibeas, sicq. tota conuentio circa bona mea & operam tuam versatur. Et ita merito hanc opinionem, vt ex prædicta conuentione gabella non debeatur, contra Castill. probatum Parlad. *vbi supra d. cap. 3. §. 2. ad finem nu. 32.* & Lassar. *d. cap. 10 num. 34. cum*

33 *seqq.* † Vbi *sub nu 36.* hoc limitat, quando aliquam rem infructiferam dedero, veluti equum velocem, vel margaritã pretiosam, aliamve rem infructiferam, vt alimenta mihi præstes, quo ad vixero; quia tunc verè contractus innominatus, do, vt des, atque permutatio est, atque ita proculdubio gabella debebitur. Simili modo distinguendum est secundum ipsum in specie *l. fin. C. de rerum permut.* vbi res ea lege data est, vt monstruum quid a donatario præstetur, si enim ita res detur, vt quid aliud à re ipsa, & eius fructibus separatum, ac diuersum præstetur, vt quia fortè infructuosa, licet pretiosa res illa sit, vera permutatio, & contractus innominatus sit, do, vt des, ac proinde gabella ex vtraque parte debeatur. Secus vero, si id singulis mensibus præstandum, ea re ipsa, & eius fructibus esset deducendum, quia tunc cum non duæ res sunt, sed vnica tantum, versatur permutatio, & innominatus contractus esse non potest, ex prædicta, sed pactum nudum rei traditione vestitum.

34 Quod si † rem censuatam vendidero, huius census mentione non facta, sed vt liberam potius certo pretio, licet postea è pretio quantitas census deducatur, nihilominus gabella totius pretij est soluenda; quia verè tota vendita res est, & venditio valet ipso iure in tota re, non deducta parte census ei correspondente, quamuis emptor possit contractum rescindere petito pretio, si velit, iuxta *l. 63. tit. 5. parte 5.* cum materia. Quo fit, vt iuxta verba *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* ibi: *De toda el precio porque vendieren*, gabella ex toto pretio prædicto debeatur, sicut, quando rem alienam, vel communem vt meam certo pretio vendidissem, vt probauimus supra, & in terminis vtrumque probat, & tenet Lassar. *d cap. 10. num. 37.*

35 Sed eius opinio † meo iudicio vera non videtur, saltem, quando venditor bona fide rem tamquam liberam vendidit, ignorans illam esse censui subiectam, quia gabella non debetur nisi ex pretio rei iusto, veritate attenta.

36 Non enim adhærendum ita † est verbis legis, quando rem duram dissonamq. a recta ratione disponeret, si vt primo aspectu sonare videtur, intelligeretur, præsertim quando congruam habeat interpretationem, iuxta doctrinam Molinæ in similibus terminis *1. tomo, de iust. & iure, disput. 349. col. 372.* & in proprijs terminis contra Lassart. *vbi supra*, ita arbitratur idem Molina, *disput. 384. col 850. in princ.* Certum enim est, quod bona dicuntur, deducto ære alieno, præsertim censu constituto specialiter super eadem re, & in materia gabellæ hoc est constitutum, vt si res cum onere census vendatur, de ea parte pretij soluenda sit solum gabella, quæ in pecunia numerata soluitur vltra censum, non vero de sorte principali census, quia de ea soluta fuit tempore constitutionis census, *vt supra diximus.*

37 Poterit tamen sustineri præfata † opinio Lassart. quando venditor sciens rem censui esse subiectam, id obticuit, & pro libera vendidit; tunc namque ob culpam, & malam fidem ipsius, nil mirum quod totius illius pretij integram gabellam soluat. Quod si bona fide ignorans censum, vt in priori specie eam vendidit, quamuis gabella totius pretij propter iustam ignorantiam soluatur, comperta veritate a gabellario, reddenda est ea pars gabellæ, quæ pretium census tetigerit, non enim iustum est, ut ipse cum iactura aliena locupletetur absque culpa venditoris.

S V M M A R I A.

1 *Gabella census constituti super bonis sitis in alio territorio, cui gabellario debeatur, & num. seqq. resoluitur in fauorem gabellarij loci, vbi sunt bona sita, & numero 2. idem probatur in venditione census de antiquo iam constituti.*

&

& nu. 3. quid quando in diversis locis bona sunt sita? & nu. 6. quomodo æstimatio tunc fiat.

4 *Onera, & tributa realia sequuntur possessorem.*

5 *Laudemia plurium prædiorum, vnico pretio non distributo emptorum, quomodo diversis dominis solvenda sint.*

7 *Gabella non debetur de bonis super quibus census constitutus est, quando locus in quo bona sita sunt, est immunis a solutione gabellæ.*

8 *Bona generaliter obligata pro censu, non sunt æstimanda pro solutione gabellæ, sed tantum bona super quibus cēsus specialiter constitutus est.*

9 *Obligatio generalis censui adiecta non cohæret vniformiter cum bonis specialiter censui suppositis.*

10 *Contractus census tenet, etiam si quis, vltra obligationem personalem census, obliget generaliter bona sua pro solutione census.*

QVAESTIO LV.

Censu constituto super bonis in alio territorio sitis, cui gabellario debeatur gabella census.

1 QVæro † etiam in proposito præcedentis quæstionis, *cui gabellario debeatur gabella annui census, an existenti in loco contractus, locone destinatæ solutionis redditus, vel illius loci, vbi bona specialiter censui supposita sunt sita?* Hanc quæstionem latè discutit Parlador. *libro 1. rerum quotidianarum, cap. 3. § 8. quæst. finali, per totum*, vbi adductis hinc inde rationibus, & fundamentis, resoluit, *numero 10. cum sequentibus*, gabellam solvendam esse in hac specie illi publicano, ad quem pertinent vectigalia, vbi sita sunt bona, super quibus annuus redditus constitutus est. Idem probauit Didacus Perez *in rubrica, titulo 2. libro 8. Ordinamen. pag. 37. colum. 1. in versic. quo fit.* Et hæc est vera, & communis resolutio, secundum Lassart. *de decim. vendit. cap. 4. numero 31.* & eam tenet Auendan. *respō so 23. numero 1.* & sequitur Felician. de Solis *de Censibus, libro 2. cap. fin. numero 12.* Gironda *de Gabell. parte 6. numero 29.* & Azeuedo, *in l. prima, numero 9. titulo 15. libro 5. & in l. 1. numero 119. titulo 17. libro 9. Noua Collect. Reg.*

2 Et procedit hoc † etiam in vēditione census de antiquo iam constituti, gabella namque huius venditionis soluenda est quoque gabellario loci, vbi sita sunt bona, super quibus primitus fundatus est cēsus, vt voluit etiam idem Parlador. *vbi supra, ad finem, d. § 8. nu. 30.* & Lassart. *d. cap. 10. nu. 8.* & Doct. Molina Theolog. *in 2. tomo, de iust. & iure, disput. 384. col. 847. ad finem.*

3 Quod si, forte in † diversis locis, & territorijs existant prædicta bona, super quibus specialiter census constitutus est, pro rata debet fieri solutio gabellæ, *argumento tex. in l. in his, C. de præd. & omnibus rebus nauic. & ibi Ioan. de Platea, lib. 11.* vbi onus reale, vel patrimoniale nauicularioru diuiditur inter possessores pro rata, iuxta id, quod ad vnūquemque peruenit.

4 Præterea † onera, & tributa realia sequuntur possessorē, iuxta id, quod possidet, *L. as quidem, & ibi Platea, C. de annon. & tribut. lib. 10.*

5 Hinc est, vt si quis † vnico non distributo pretio, emerit plura prædia censualia à diversis dominis diuisim possessa, singulis debentur sua laudemia pro rata prædij ab vnoquoque possidente (& nisi aliter concordeont, nec per cōfessionem contrahentium, qui etiam iurare cogentur, liquidari possit) facienda erit æstimatio prædiorum, vt sciatur, quantum cuique prædio correspondeat, ita Mod. Paris. *in Consuet. Parisien. tit. 2. § 55. gl. 4. nu. 39.* vbi agit, cuius impensis hoc fieri debeat.

Ergo ita in proposito dicendum est, vt si in diversis territorijs extent bona, super quibus census specialiter constitutus est, pro rata valoris vniuscuiusque fundi eorumdem bonorum debeat gabbellæ solutio fieri, non verò æqualiter, & pro virili, vt in terminis nostris tenent Parlador. *vbi supra, numero 28.* & Lassarte, *dicto cap. 10. numero 14.*
vbi, quod ita apud nos in praxi obseruatur, iudiciali om-
6 nium bonorum æstimatione facta in hūc modum, † quod
si census mille aureorū super multis bonis valentibus quinque mille aureis constituatur, quorum bonorum quinta, aut alia pars in vno territorio sit, tanta quoque gabellæ portio in eo soluatur: ceteræ autem gabellæ partes, prout diuisa, & separata esse reliqua bona constiterit, facta cōputatione, iuxta omnium, & cuiusque fundi valorem respectiuè distribuantur, & sic venditor in vnoquoque loco pro rata gabellæ conueniri poterit, sequitur Doct. Molina, *vbi supra, columna 489. in versic. quando census*, & Azeue-
7 do, *vbi supra*, dicens, esse sine dubio: † quod si locus, vbi ex
tant bona, immunis fuerit, vectigal non debebitur, secundum Parlad. *vbi supra, ad fin. illius § 8.*

8 Illud tamen obseruatione † dignū esse censeo in proposito, nempè, non esse ad hoc habendam rationem bonorum generaliter obligatorum, sed tantum eorum, quæ specialiter censui subijciuntur, vt probarunt Parlador. *vbi supra, nu. 54. in versic. nequaquam vero, Lassart. d. c. 10. nu. 15.* vbi, quod ita semel practicari fecit.

9 Non enim obligatio † hæc generalis vniformiter cohæ-
ret cum bonis specialiter censui suppositis, hæc enim principaliter censui subijciuntur, & veniunt in obligatione, illa verò accessoriè, & veluti fideiussorio nomine, & in subsidiū pro maiori securitate, & cautela principalis, & ideo alterare, nō dēt, aut ampliare principale, sicut nec alteraret, aut ampliaret datio fideiussorū, vt cōprobari potest ex doctrina Gregorij Lopez *in l. 28. glossa magna, in versiculo li-*
10 *mita eam primo*, † vbi tenet, quod etiam si quis vltra obli-
gationem personalem census, obliget generaliter bona sua pro solutione census, tenebit talis contractus, cum illa hypotheca sit accessoria ad personalem obligationem, & emptio ipsa contrahatur super bonis aliquibus. Cuius sententia communis est, vt patet ex traditis per Domin. Couarr. *libro 3. variarum resolutionum cap. 7. numero 5.* quamuis ipse, & Dominic. a Soto, *lib. 6. de iustit. & iure, quæstione 5. artic. 1. conclus. 4. in primo Corollario*, contrarium probet sed eam sequitur Didac. Perez *in rubrica, titulo 2. libro 8. Ordinamen. pag. 36. colum. 2. in fine*, & nos probauimus plures citando, & præcipuè attento Motu proprio Pij V. *super forma creand. cens. lato Anno 1569 lib. 2. Practic quæstion. 177. nu. 7.* & nouissimè Lassart. *de decim. vendit. cap. 10. numero 15. & 18.* Fuit igitur ex supradictis, vt obligatio generalis bonorum censui adiecta, sit accessoria, & subsidiaria ad principalem obligationem, bonorum specialiter censui suppositorum, ergo non est habenda ratio prædictæ generalis obligationis ad distributionem gabellæ inter bona specialiter obligata fiendam, sed tantum ipsorum bonorum specialiter censui suppositorum, vt probauimus.

SVMMARIA.

1 *Gabella an debeatur ex venditione census ad vitam? distinguitur.*

QVAESTIO LVI.

An ex venditione census ad vitam debeatur gabella.

1 GABELLAM † deberi ex venditione census temporalis, nempe ad vitam, sicut de perpetuo, constat: quia vera venditio celebratur in vtriusque, ut proculdubio probat Lassarte, *de decim. vendit. cap. 10. numero 38. cum seqq.* miratus, quod cum ita semel se consulente, in fauorem gabellarii iudicatum esset per Regios ac supremos iudices Vallisoletanæ Cancellariæ, reuocatum fuit, sed quod in hoc praxi inconcussæ, & consuetudini nostræ *legis 1. titulo 17.* interpretatione standum erit. Cuius praxis (si ea habet, ut ex venditione census

vitalis gabella non debeatur) ea ratio reddi potest, quia hi non constituuntur super bonis certis specialiter deputatis, vt ceteri census perpetui redimibiles constitui debent per Motum proprium Pij V. ann. 1569. lato super forma creandi census: licet enim illa decisio generalis sit, omnesque annuos redditus comprehendat, tam vitales, quam perpetuos, nec de hac re vnquam dubitatum fuerit, ita vt in his non minus, quam in illis res ipsæ suppositæ, venditæ esse intelligantur perpetuo, aut temporaliter vsque ad incertum tempus vitæ illius, cui mortali facto census ille fuerit limitatus, vt inquit Lassart. *d. cap.* 10 *num.* 40. tamen vbi praxis obtinuerit, vt hi census vitales generaliter super persona, & bonis eos constituentis imponantur absque speciali bonorum designatione, ex eis gabella non debebitur; & ideo rectè sic pronunciatum fuit in Regali Cancellaria Vallisoletana, cum nullius rei specialiter fuerit celebrata. At vbi super specialib. bonis designatis census constitutus fuerit, siue perpetuo redimibilis, siue temporalis ad vitam, non dubito, quin ex hac venditione, & constitutione census gabella debeatur, cum tunc vera, & specialis venditio celebretur: itaque prædicto modo est distinguendum in præmissa quæstione, prout in terminis rectè distinxit Azeuedo *in l. 1. numero* 110. *cum seqq. tit.* 11. *hoc lib.* 9. tametsi Doct. Molina Theolog. *in* 2. *tomo de iustitia, & iure, colum.* 850. indistinctè opinionem Lassarte, *vbi supra* sequatur.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex constitutione census vitalis, vel perpetui redimibilis super iuribus Regalibus constituti? & numeris sequentibus, resoluitur negatiuè, nu. 17. secundum praxim currentem. debetur tamen de censu imposito super alijs censibus particularium, vt in nu. 18.*

2 *Census redimibilis, vel ad vitam an possit constitui, & de nouo fundari solum super alijs annuis redditibus, qua llaman iuros del Rey, o de particulares? & numeris sequentibus resoluitur affirmatiuè, nu. 12.*

3 *Per emptionem census non emitur ipse fundus super quo imponitur, nec dominium eius in emptorem vllo modo transfertur, sed tantum emitur ius quoddam percipiendi redditus, vel fructus illius fundi, vsque ad quantitatem census, quotannis soluendam.*

5 *Iura, & actiones, quæ competunt ad res immobiles immobilibus annumerantur, verius tamen est, quod certam quandam bonorum differentiam constituant.*

6 *Emphyteusis constitui non potest super iuribus, & actionibus competentibus ad res immobiles.*

7 *Motus proprius Pij V. super forma creandi census adducitur, & de eius intellectu agitur, & in numeris seqq. præcipuè num.* 12.

9 *Retractus locum non habet in censibus, quib. hodie vtimur, quia reputantur bona mobilia.*

10 *Redditus super redditum constitui potest, licet non supra censum, nisi vt in nu.* 11.

13 *Annui redditus inter immobilia computantur, verum impropriè, & largè, vt in nu* 8.

14 *Annui redditus excusant a satisdatione sicut excusant bona immobilia.*

15 *Emphyteusis, vel feudum constitui potest super annuis redditibus redimibilibus.*

19 *Gabella non debetur ex venditione officiorum publicorum Regiorum pretio facta, quæ sunc renunciabilia.*

20 *De cessione, & venditione iurium, & actionum, an debeatur gabella: remissiuè.*

QVAESTIO LVII.

An ex constitutione census vitalis, vel perpetui redimibilis constituti super iurib. Regalibus, debeatur gabella.

1 QVæro hic † opportunè, an ex constitutione census, vitalis, vel perpetui redimibilis super iurib. regalibus constituti, debeatur gabella, necne.

2 Hæc † quæstio decisionem alterius petit, an scilicet census redimibilis, vel ad vitam possit constitui, & de nouo fundari solum super alijs annuis redditibus redimibilibus vel ad vitam, hoc est, *sobre, iuros del Rey, situados en rentas Reales, o de particulares*: Si enim in hac quæstione partem affirmatiuam elegerimus, inde forsan videbitur ex hac secunda impositione census super alijs censibus, vel iuribus Regijs, deberi gabellam, si vero negatiuam, contrarium patebit, hoc est, gabellam ex eo contractu non deberi, cum sit nulla venditio.

Ad hanc igitur posteriorem quæstionem descendendo, vt inde ad priorem ascendamus, videtur procul dubio in ea dicendum, nullam esse prædictam census constitutionem super alijs censibus, vel redditibus Regijs, vel alicuius priuati fundatam solum absque alijs bonis immobilibus, ac proinde ex ea gabellam non deberi.

3 Primo, quia † per emptionem census non emitur ipse fundus, super quo imponitur, seu constituitur annuus redditus, nec dominium eius vllo modo in emptorem transfertur, sed tantum emitur ius quoddam percipiendi redditus, vel fructus illius fundi, vsque ad quantitatem census quotannis soluendam, iuxta veram obseruationem D. Couarr. *libro* 3. *variar. resolut. cap.* 7 *num.* 6. *in vers. quod item diximus*, cuius supra meminimus, & eam sequuti sumus, *q.* 54 *nu.* 4. & latissimè omnium probauit Auendan. *responso* 12 *per totum*, amplians eam, vt procedat, etiam si in contractu dicatur, quod venditur dominium directum rei, super qua census constituitur, & Aluar. Valasc. *de iure emphyteut.* 1. *par q.* 32 *nu* 8. optimè Mercad. *de tratos, y contratos, cap. de los censos, col.* 3. & 4. *fol. mihi* 74. Greg. Lopez, *in l.* 28 *tit.* 8. *parte* 5. *in gl. a censo in princip. in vers. sed quid de contractu*: Ergo cum emptor horum annuorum redditum, nullum habeat dominium directum, nec vtile rei immobilis, super qua ipse census constitutus est, sed tantum ius percipiendi, &c. consequi videtur, quod cum hoc sit quoddam ius incorporale, tertiam quandam speciem bonorum constituens diuersam ab immobilibus, & mobilibus, non possit super eo iure constitui alius annuus redditus, cum non sit quid immobile, aut pro tali reputatum.

4 Neq. † obstat, si quis obijciat verba Motus proprij Pij V. an. 1569. lato super forma creandi census, ibi: *aut, quæ pro*
5 *immobili habeatur*. Ergo cum iura, & actiones, quæ competunt ad res immobiles, immobilibus annumerari soleãt, iuxta doctrinam glossæ *in l.* 1. *§. si aduers. transa. & in Authentica, de non alienand aut permutand reb. Eccles. §.* 1. *verbo, numeranda, Ias. in l. fin. nu* 122 *C de iure emphyteut.* Tiraquel. *tit.* 1. *de retractu lignag. §.* 1 *gl.* 7. *nu.* 17. Ergo cum immobilibus, ac per consequens super eis census constitui potest, iuxta verba Motus proprij præ narrata.

Nam licet magis communis sententia sit, quod iura, & actiones, quæ competunt ad res immobiles, immobilibus annumerentur: nihilominus tamen verius est contrarium, immo, quod neque mobilibus bonis, aut immobilib. annumerentur, sed tertiam quamdam bonorum differentiã constituant, vt dicebamus, & probatur *in l. a Diuo Pio, §. in venditione. ff. de re iud. l. quam Tuberonis, §. in peculio, ibi: hoc amplius nomina. debitorum. ff. de verborum signific.* Abb. *in c. nulla, nu.* 9 *de reb. Eccles. non alien. & infiniti, quos refert* Tiraq. *vbi sup. nu.* 9. & Aymon Crauet. *cons.* 213 *ad finẽ*, quam & receptam, & veriorem sententiam affirmat Arias Pinel. *in Rubrica, C. de bon. matern. in* 1. *parte, nu.* 24. ob id latissimè de hoc agit: idem tetigi us sum *lib.* 2. *practicar. quæst.* 146. *nu.* 1. & est communis, & recepta, secundum Aluar. Va
6 lasc. *dicta quæstion.* 12. *numero decimo.* † Hinc probantem, emphyteusim constitui non posse super huiusmodi iuribus, & constitutam esse inualidam, tum, quia emphyteusis rem soli desiderat, aut soli cohærentem: tum etiam, quia dubia est doctrina *gloss.* 1 *in dicta l.* 1. *cum similibus supra relata*: Ergo ita in nostra specie videtur dicendum, quod cum annui redditus redimibiles, & ius percipiendi redditus non sint verè, & propriè res immobiles, nec pro talibus habeantur, sed tertiam quamdam bonorum speciem constituant, *vt probauimus*,

soluto-

constitui super eis solis, non valeat alius census. Nec decisio text. *in Clement. Exiui de Paradiso, §. cumq. annui redditus, de verb significa.* extra suum casum extrahenda est ge-
7 neraliter ad omnia. † Deinde ad verba Motus proprij supra relata, ibi: *aut quæ pro immobilibus habeantur*, responderi Primo potest, hoc deberi intelligi iuxta mentem Pontificis de re illa pro immobili habita, cuius dominium directum, vel saltem vtile habeat vendens annuum redditum in re illa, quæ pro immobili habetur, vt colligitur ex verbis præcedentibus, ibi: *nisi in re immobili*: sed rei immobilis dominium, super qua census constitui potest, debet esse apud venditorem, vt patet: Ergo eodem modo, & rei, quæ pro immobili habetur, ad hoc, vt super ea census constitui possit: non enim Summus Pontifex ibi inquit, constitui, creariue posse censum annuum super iure aliquo in re competente, sed super re immobili, vel quæ pro tali habeatur, cuius dominium sit penes venditorem.

8 Secundo modo † responderi potest ad verba Motus proprij prænarrata: quod quamuis annuus redditus inter immobilia computetur, *vt in d. Clemen. Exiui de paradiso, §. cumq. annui redditus* id tamé verum est impropriè, & largè: Propriè namque minimè veniunt annui redditus appellatione mobilium, nec immobilium, sed constituunt quamdam tertiam speciem bonorum, sicut iura, & actiones, *ita Abb. in c. nulli. nu. 10. de reb. Eccles. non alienand.* & latè alios allegans Tiraq. *lib. 1. de retractu §. 1. gl. 6. num. 3.* Pelaez, *plures allegans, de maior. 1. parte q. 40. num. 13.* & Mattienço *in l. 7. gl. 1. num. 22. tit. 11. lib. 5. Noua Collect. Reg.* diximus *d. q. 146. nu. 3.*

9 Quinimmo census, quibus † hodie vtimur, sunt propriè bona mobilia, ac proinde in eis non habet locum retractus iure sanguinis a consuetudine, vel legibus Regijs aliàs concessus, *vt per* Mieres *d. q. 40. nu. 12.* & resoluimus cum alijs *vbi supra, nu. 4.*

Tertio modo responderi potest: quod etsi verum sit, annuos redditus huiusmodi, inter bona immobilia connumerari solere, considerato præsenti statu: attamen considerato redemptionis tempore, ea pecunia, quæ ex redemptione acquiritur, est mobilis, non vero immobilis, vt cum iudicio verè probauit D. Molina, *li. 2. de Hisp. primog. cap. 10. nu. 6.* Ergo, hac consideratione obseruata, census annuus super alio cēsu annuo redimibili constitutus, firmus non remanebit, vtpotè, radice carens.

Secundo principalis, hæc prima pars negatiua fundatur, ne aliàs detur occasio fraudibus, in huiusmodi contractibus censualibus, in quibus ob euitandam suspitionem vsuræ, candor, & puritas contractus, prout a Summis Pontificibus permissus est, obseruari omnino debet.

10 Et † in terminis nostræ quæstionis, licet non ita funder, hanc partem tenet Cassan. *in Consuet. Burg. tit. des censes, rubr. 11. §. 6. versic. in textu, ibi, contre le assignal. num. 5. colum. 1421.* resoluens, quod licet census supra censum imponi non possit, tamen redditus supra redditum imponi potest. Primus tamen redditus prius soluitur quia prior, est tempore, & ideo potior est in iure, & in hypotheca; Itaque pro constituto habet, censum supra censum imponi non posse: secus autem dicit esse in redditu. Quod vltimū in eum sensum intelligo (vt ex subsequentib. eius verbis patet) scilicet, vt liceat plures redditus imponere super eisdem bonis diuersis temporibus, sed qui prior fuerit tempore præferatur posteriori: quod nō pertinet ad nostrā quæstionē. Sed clarius hāc partem negatiuam probat, & tenet Manuel Rodrig. *de Censib. super Motu proprio Pij V. in pri-*
11 *ma conditione, dubio 2.* † vbi limitat, quando venditor census redimibilis obligat se ad iterū imponēdū cēsum. Eādē opinionē negatiuā indistinctè tenet, & probat D. Molina Theolog. *in 2. tomo, de iustitia, & iure, disputatione 389. in clausula 1. versic. vtrum autem, ibi: admonuerim, col. 892.*

12 Nihilominus † tamen praxis communis huius Regni contrarium habet, nempè, vt census annuus redimibilis, vel ad vitam constitui possit, vt communiter constituitur super alijs censib. annuis redimibilibus, vel iuribus Regijs quod etiam coadiuuatur iure sequentibus fundamentis. Primò, & principaliter ex prædicto Motu proprio Pij V. in verbis præcitatis, ibi: *nisi in rè immobili, aut quæ pro immobili habeatur.* Quibus verbis congrue respondeti mini-
13 mè potest: ne probet hanc partem, † cum annui redimibiles inter immobilia computentur, vt Summus Pontifex prius decreuerat in dicta *Clement. Exiui de paradiso, §. cumq. annui redditus, de verbor signific.* cum similibus cōgestis per D. Couar. *lib. 3. var. resolut. cap. 7. num. 1. vers. 2. hos annuos redditus*, & latissimè Pelaez *de maior. 1. parte d. quæst. 40. num. 6. cum sequent.* Tiraq. *plures citando lib. 1. de retract. §. 1. glos. 14. num. 120. & latius lib. 2. §. 2. num. 38. & sequen.* Matienç. *in d. l. 7. gl. 1. num. 18. tit. 11. & in l. 6. gl. 2. nu. 15. tit. 10. & in l. 2. glos. 1. tit. 9. num. 81. & 83. libro 5. Noua Collection. Reg.* Aluar. Valasc. *de emphyteusi, quæst. 12. num. 5.* Didac. Perez *in rubrica tit. 2. lib. 8. ordinam. pag. 28. colum. 2. & pag. 29. colum. 1.* congessimus alios *lib. 2. pract. quæst. 146. num. 2. & iterum lib. 3. q. 83. nu. 2. & 3. & post nos* Felician. de Solis *de Censib. lib. 1. capite 7. nu. 2. fol. 75.* Ergò si annui redditus redimibiles computantur inter immobilia, & in eorum constitutione verè venditur ius percipiendi redditus, & fructus rei immobili adhærens, cuius iuris dominium transfertur in emptorem secundum præsentem statum, qui attendendus est, pro re immobili computari merito debent, & haberi: Ergo habemus intentum, nec quod postea redimi possint, curandum videtur, cum tempus constitutionis census inspiciendum sit, sicuti apparet ex prædicto Motu proprio, dum præcipit, re in totum, vel pro parte perempta, aut infructuosa in totum, vel pro parte affecta, censum ad ratam perire, & etiam posse pro eodem pretio extingui.

14 Secundo, † quoniam ita etiam videmus annuos redditus excusare à satisdatione, non secùs ac immobilia, secundum omnes, *in l. sciendum. ff qui satisd. cog.* Tiraq. *de retractu lign. §. 1. gl. 16. nu. 6.* Solis, *de Censib. lib. 2. cap. 3. num. 33.* vbi alia huiusmodi congerit in fauorem huius partis; quod procedit, quando huiusmodi redditus essent præstandi perpetuò, vel saltem ad longum tempus, non verò ad modicum, puta nouem annorum, vt ex gl. Afflict. & Tiraq. probat Didac. Perez *vbi supra, pag. 29. col. 1.* dicens hunc intellectum esse memoriæ tradendum, ad *d. §. cumq. annui redditus*, qui tamen meo iudicio non caret diuinatione.

15 Tertiò, & fortiter pro hac † parte facit, quoniam super his redditibus annuis celebrari potest emphyteusis, sicut & feudum, *vt tradit* Sonsbech *in 8. p. feud. num. 23. & 29.* Tiraq. *de retr. lign. §. 6. glossa 1. num. 10.* quos refert Aluar. Valasc. *d. q. 12. num. 6.* licet eorum opinionem non probet: sed eam sequitur Solis *vbi sup. d. libro 2. de Censibus, capite 3. num. 34.* At Aluar. Valasc. eo non probat hanc partē, quia eam tenentes non rectè argumentantur de feudo ad emphyteusim: nihilominus tamen fatetur, quod annui redditus habentur pro immobilib. Ergo etiam si teneamus eius opinionem, consequitur annuos redditus imponi posse super alijs annuis redditib. etiam redimibilibus: quod in terminis voluit, aut saltem præsupponit. Ioan. Faber *in §. adeo, num. 8. in princip. Institut. de locat.* & ex professo hanc partem tenet Petrus Foller. *in pragmat. de Censib in verbo, huiusmodi census super rebus, nu. 49. &* Solis *de Censib. lib. 2. d. c. 3. nu. 32. cum sequent.* & nouissimè idem attentis verbis d. Motus proprij probat Lassar. *de decim. vendit. c. 10. nu. 42.* & voluit etiam Gironda *de Gabell. 9. parte in princ. num. 39.* & ita censeo tenēdum, præcipuè, quia ea quæ certam interpretationem habuerunt, minimè sunt mutanda, *l. minime, ff de legib.* Et ita communiter quotidie census prædicti constituuntur super alijs censibus, & iuribus Regijs, & validi reputantur. Solet tamen pro maiori securitate, & cautela, huiusmodi census constitui super alijs censibus, vel redditibus Regijs redimibilibus tradi tempore constitutionis emptori, & sic creditori instrumentum originale censuum, vel priuilegium redditiuum Regalium, super quibus nouus census constituitur, donec redimatur: sed quamuis hoc non fiat, nihilominus validus erit contractus.

16 Ad primam nunc quæst. respondendo, videbatur † ex præmissa decis. 2. *quæst.* deberi gabellam ea constitutione

census super alijs annuis redditibus, siue priuatis, siue Regus, ad vitam, vel redimibilibus, cum venditio hæc fieri possit, & valeat, ac in praxi sit recepta pro valida.

17 Nihilominus † tñ ex huiusmodi venditione census ad vitam, vel perpetui, redimibilis super redditib. Regijs, hoc est *sobre iuros del Rey* praxis communis habet, vt non soluatur gabella, secundum Lassar, *d.c.* 10. *nu* 43. Et ita se habet consuetudo, quæ est obseruanda, pręmaximè, cũ introducta fuerit cum scientia, & patientia Regis, vt patet, & probat Gironda *de Gabellis, 9. par. in princ. nu.* 39. *cum seq.* vbi quod pro hac doctrina exequutoriæ passim obtinentur, præsertim in Ciuitate Hispalensi contra gabellarios gabellam de dictis iurib. Regijs petentes, quando venduntur, vel super eis census imponitur. Cuius praxis ea est ratio: quia si quis habet ius aliquod perpetuum redimibile, aut temporale, super iuribus Regalib. gabellis, salinis, aut alijs, vasallorum tributis constitutum, *iuxta l.* 9. *&* 17. *in princ. tit.* 10 *lib.* 5. *Noua Colleg. Reg.* quod, *Iuro de heredad. iuro de por vida*, vulgò dicimus, & illud vendiderit certa pecunia ex permissione *d. l.* 17. vt videmus quotidie, quod antiqua praxis recepit, vt Regalis decima, hoc est, gabella ex ea non exigatur, vt affirmat Lassart. *vbi sup. num.* 76. itaque in his speciebus gabella non debetur, dicens in fin. *d. c.* 10. quod non est increpanda hæc praxis, sed obseruanda quidẽ, prout quotidie obseruari videmus. Sequitur etiã hanc partem D. Molina Theolog. *in* 2 *tomo de iustit. & iure disputatione* 384. *col* 850. *in fi.* vbi reddit etiam aliam rationem congruentem, & sequitur intrepidè prædictam praxim communem in vtraque specie Azeuedo, *in l.* 1. *nu.* 115. *&* 116. *titulo* 17. *hoc lib.* 6.

18 Quod si annui redditus † imponantur super alijs censibus, vel redditibus priuatorum, vel impositi super bonis immobilibus eorum, cedantur pro pecunia, debebitur procul dubio gabella: quia vera, & propria venditio est, non priuilegiata. Aliam rationem differentiæ assignat, & probat Lassart. *vbi supra, d. num.* 76.

Sic etiam videmus in praxi versari, vt ex officio tabellio-
19 natus, vel † Decurionis, thesaurarij, commentariensis carcerum, depositarij generalis, & alijs officijs publicis pretio renunciatis, & venditis, nulla gabella debeatur, vt probat Lassart. *de decim vendi. c.* 9. *nu.* 43. & ita se habet consuetudo, licet in puncto iuris contraria opinio sit vera, *secundum* Humad. *in d. l.* 1. *tit.* 13. *p.* 1. *glos.* 3 *nu.* 11. *Gironda de Gabell.* 8 *par. nu.* 34. *cum seq.* & Azeuedo *in l.* 7. *&* 8. *num.* 7. *tit.* 2. *lib.* 7. *Noua Collect. Reg.* idem *in l.* 5. *num.* 9. *&* 10. *tit.* 17. *hoc lib.* 9.

De cessione autem, & venditione iurium, & actionum pretio facta, an debeatur gabella, latè agunt, & distinguũt Lassart. *de decim. vendit. c.* 9 *nu.* 1. *cum seq.* & Azeuedo *in d. l.* 5. *nu.* 8. *cum plurib. seqq. tit.* 17. *hoc lib.* 9.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex censu emphyteutico, vel fundo in eum dato? & num. seqq.*

2 *Dominium directum, & vtile transfertur in recipientem censum; in emphyteusi autem non, nisi vtile tantum.*

3 *Clausula contractuum census, quod venditor retineat in se dominium rei venditæ ab imperitia tabellionum processit, ignorantium contractuum naturam, & discrimina.*

4 *Reseruatio dominij directi, quædam est hypotheca non quidẽ cõmunis, sed eam qualitatem habens, vt super eo fundo iure cuiusdam seruitutis annuus redditus sit constitutus.*

4 *Gabella non debetur ex concessione emphyteusis, contrariũ num.* 5. *cum seq. resoluitur, num.* 13.

5 *Pretium ad creditum si interuenit in contractu emphyteutico soluendum in tempus quo recipiens emphyteusim voluerit pro redemptione pensionis, & num.* 6.

7 *Pẽsio redimibilis æquiparatur pretio numerato atque idem est, vt hic.*

8 *Laudemium ex contractu emphyteutico statim debetur.*

9 *Permutatio æquipollet venditioni, cũ pro fundo datur alius fundus, immò verus est contractus venditionis, & gabella ex eo debetur.*

10 *Emphyteusis contractus quãdo potius census impostititius censentur, quam emphyteusis.*

12 *Emphyteusis in contractu duo contractus sub vnius nomine contingunt, secundum Couarr. vt hic, sed contra num.* 19. *&* 20.

14 *Emptio & venditio sine pretio non dicitur.*

15 *Emphyteusis contractus non est conditionalis, sed in eo reseruatur venditionis vis in tempus redemptionis emphyteusis.*

16 *Gabella non debetur ex venditione, in qua paciscitur, ne ex ea dominium ad emptorem transeat: secus si alias valeat venditio, absque prædicto pacto facta, vt in num.* 17.

18 *Gabella debetur ex contractu emphyteusis in fraudem gabellæ celebrato.*

Gabella debetur ex pretio fundi æstimati dati, quando pro prædicta æstimatione redditus redimibilis imponitur ad rationem quattuordecim, quia æstimatio in dubio facit emptionem.

22 *Gabella non debetur ex fundo concesso ad censum perpetuũ nullo tempore redimibilem: nisi postea verè & realiter ex mutuo partium consensu data pecunia redimatur, quod si idem fundus postea domino reddatur absque alio pretio, gabella non debetur.*

23 *Gabella debetur quando ius emphyteuticum venditur, siue proprietario ipsi siue cuicumque alteri.*

Q V AE S T I O LVIII.

An ex censu emphyteutico, vel fundo in eum dato, debeatur gabella?

1 QVæro denique *an ex † contractu census reseruatiui debeatur gabella?* nempe, *cum fundum meum do tibi ad censum annuum emphyteuticum redimibilem, certæ quantitatis mihi quotannis soluendæ, ita, vt quotiescumque dederis mihi eam pecuniam, quam valet annuus redditus in fundo illa reseruatus ad rationem vnius pro quattuordecim, vel pluris, iuxta moderationem l.* 6 *tit.* 15 *libro* 5. *Noua Collect. Reg redemptus sit, & fundus ipse liber apud te maneat ab onere prædicta census?*

Et gabella non deberi ex hoc contractu, ex eo comprobari potest fundamento: quia ideo ex contractu censuali
2 consignatiui gabella debetur, † quia dominium rei iam directum, quam vtile in recipientem transfertur: in emphyteusi autem non nisi vtile tãtum: directum namque apud concedentem manet iuxta gl. *in cap. constitutus, verbo, iuxta ratam, in fine. ff. de relig. domib.* quam sequuntur DD. communiter teste Abb. *ibidem, nu.* 20. *Ias. in l.* 1. *nu.* 19. *de iure emph.* & resoluunt Iul. Clar. *lib.* 4. *receps. sent.* §. *emphyteusis, q.* 1. Ant. Gom. & Palat. Rub. *in l* 68. *Tauri, nu.* 5. & alij passim notant, secundum Lassart. *de decim vendit cap.* 10. *num.* 45. *&* Aluar. Valasc. *de emphyteusi, quæst.* 32. *numero* 7.

3 Nec quidquã oberit, † si dicatur, quod in contractu censuali expressa venditor excipiat sibi, ac retineat dominium directum rei venditæ, donec pretium conuentum soluatur: hæc namque clausula ab imperitia tabellionum, contractuum naturam, & discrimina ignorantium, processit.
4 † Etenim in hac specie reseruatio dominij directi, quędam est hypotheca, nõ quidem communis, sed eam qualitatem habens, vt super eo fundo iure cuiusdam seruitutis, annuus redditus sit constitutus, vt probat D. Couar. *lib.* 3. *var. resol cap.* 11. *nu* 5. Nihilominus tamen ex concessione emphyteusis gabella non debetur, quia non transfertur dominiũ directum in recipientem, sed reseruatur in concedente, vt aduersus Menchi. *lib.* 3. *de success. creat.* §. 28 *nu.* 28 *secundũ impressionẽ Salmantin* bene probat Lassar. *c.* 1. *nu* 41. *& c.* 10. *num.* 5. Nec obstat *l.* 10 *ibi: Empennamientos, tit.* 17. *hoc lib.* 9. *Noua Collect. Reg.* quia loquitur de contractu cẽsuali, non vero de emphyteusi, secundũ Lassar. *d. c.* 10. *num.* 5. Couar. autem *vbi supra*, loquitur in mero cõtractu census.

Rursus,

5 Rursus, quod † gabella debeatur de prædicto cōtractu,
6 de quo in capite huius quæstionis, faciunt sequentia:

Lo primero, porque † en estos censos enfiteaticos redimibiles, aunque parece que no interuiene, ni se da precio por ellos, sino hazienda rayz, que da el sennor de ella por cierta rēta de censo, o pension redimibile, que se hade pagar en cada vn anno mientras no se redimiere, y quitare por el que recibe a censo emphyteosi la tal hazienda. Pero en efeto, y en realidad, de verdad bien considerado, principalmēte desde su creacion, y principio interuiene precio, concertado, fiado para quando el que la recibe quisiere redimir, y quitar el dicho censo, o pension, pues se pone por condicion, que cada, y quando, que el quisiere lo pueda hazer, dando, y pagando al que se la concede el precio de la dicha pension, o censo, que es a razon de a catorze mil marauedis el millar, y a mas, y en el interin que no se haze, o se dilata est, se paga la dicha pension, o censo: lo qual parece es euidente, que se da en lugar del precio, porque dandole el precio, cessa la pension. Luego el fin del contrato fue el precio. Y ansi el que esta obligado a pension, o censo redimibile por precio cierto, y conuenido en efeto es visto estar obligado al precio, y suerte principal, con que se ha de redimir, con facultad de dilatar la paga del precio, en tanto que quisiere mas pagar la pension, o redito: y no es obligacion precisa a la pension. Pues luego que me da mas vender el fundo por cierto precio concertado al principio, y en la misma escritura de venta darle el dicho precio a censo redimibile sobre el mismo fundo, de que es cierto se deue alcauala, vt quæstione proximè sequenti dicemus, o darle a pension, o censo redimibile por tal precio? todo parece vna misma cosa, y en la substantia alomenos no ay diferentia, aunque la aya en las palabras, pues las vnas, y las otras tienden a vn mismo fine.

7 ***Lo segundo, porque no obsta † dezir, que en tanto que no esta redimido el censo, o pension, no se puede llamar venta,*** sed pactum, & promissio de vendendo: quia ad hoc respōdetur, sufficere esse conuentum de pretio certo soluendo pro redemptione census, vel pensionis, *vt in princ. Instit. de empt. & vendit. cum simil.* Est enim pactum de vendendo certum, & formale cum suis conditionib. de pactis solutione pretij collata in tempus volūtatis recipientis emphyteusim, cum onere soluendi interim certam pensionē, vel redditus, atque solutio pretij fiat statim, vel postea, nō est de substantia contractus emptionis, & venditionis, siquidem differri potest ad tempus inter partes conuentum, & haberi fides de pretio, prout fuit habita, & res sub hoc pacto tradita, non enim pretij numeratio, sed conuentio perficit sine scriptis habitam emptionem, *l. 2. versic. non autem, ff. de contrah. empt.*

Nec obstat si dicatur, quod pretium in proposito non datur, nec soluitur pro re seu fundo, aut prædio in emphyteusim concesso, sed pro pensione, vel censu, qui redimitur, & quod ita soluenda sit gabella saltem quando fit redemptio: quia respondemus, hoc procedere posse in censibus, qui in sui principio fuerunt clausi, & non redimibiles, vel si redimibiles, non tamen certo pretio de pacto, nec signato. In his namque pensio ab initio venit principaliter in contractu propter se, & per prius, non vero loco solutionis pretij conuenti, quia tunc non aderat: secus quando ab initio conceditur fundus ad pensionem redimibilem, certo pretio signato, tunc namque fundus ille datur, & cōceditur principaliter eo pretio, quo redimi potest, quamuis secundario soluatur pensio, & id, quod interest interim quod pretium non soluitur, & ab initio fit venditio illo pretio.

Pensio enim redimibilis æquiparatur pretio numerato, ac idem est, quod soluere pecuniam pro fundo illo, siue prædio, ideoq. retrahi potest solutione pretij, licet pensio non soluatur, nec de ea caueatur, quia ea non erat præcisa, sed resolubilis, & voluntaria, vt per Mod. Paris. *in Consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 23. num. 54.* Quod si non esset venditio, sed contractus promissionis de vendendo, in futurum non posset retrahi, quousq. venditio ipsa celebraretur. Ergo cū statim possit retrahi, necessario fatendum est, esse vēditionem. Sic etiam in hac eadem specie terminus nouem dierū a nostris ll. Regijs cōcessus, statim incipit currere, si credimus D. Couar. hoc latissimè probanti *lib. 3. variar. resol. c. 11. in princ. ibi: sic, & eadem quando proponitur iuncto num. 5. cum seqq.*

8 Tertiò † principaliter eadem pars comprobari videtur ex eo, quia in præmissa specie laudemium statim debetur (quod quidem pari passu ambulare videtur cum gabella) vt probat Mod. Paris. *in Consuetud. Paris. tit. 2. §. 58. num. 9. & 26.* Ergo statim est venditio.

9 Quartò, quia permutatio † æquipollet venditioni cum pro fundo datur alius fundus æstimatus, immò verus est contractus venditionis, vt voluit glos. *l. 1. in verbo, taxata, & ibi Doctores C. de rerum permutat.* Paul. de Castro *in l. 1. col. 2. in vers. adhuc oppono ff. eodem tit.* Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. glos. 14. nu. 19.* vbi ex hoc inferunt, quod stante statuto, quod de contractu venditionis soluatur gabella, soluetur de huiusmodi permutatione, sequitur Dec. *cons. 160. In casu Monasterij. col. 2. & Ludouic. Bologn. cons. 21. Stat Statutum, & consil. 25. In amplissimo.* Æstimatio namque regulariter, & in dubio facit venditionem, *vt late probat* Tiraquel. *vbi supra, nu. 20. & nos quoque cons. 17. nu. 19. Luego lo mismo se ha de dezir quando se da por el fundo vna pension, o censo redimible, y preciada en cierto precio, pues por la misma razon es venta,* præmaxime, quia intelligitur, atque censetur, pensionem esse impositiuam, & cōstitutam ab emptore, qui fingitur emphyteuta loco pretij, vt in proposito, præsertim, si pensio prædicta, vel census redimibilis impositus sit etiam super alijs bonis emptoris,
10 † vel si pensio non sit commensurata fructibus, & redditibus ipsius fundi, qui in emphyteusim dicitur concedi, quia tunc potius census impositiuus quam emphyteusis censetur: vel etiamsi dans fundum suum in emphyteusim, eum prius venalem exposuerat, ex quo fraus, & simulatio colligitur in contractu emphyteutico postea subsequuto, ex traditis per Tiraquel. *de retractu lignag. gloss. 14. nu. 22. cum sequentibus.* Ergo gabella ex eo debetur.

Quintò, & vltimò, hac pars coadiuuatur satis ex eo, quod si aliud diceremus, mille fraudibus quotidiè locus daretur, non enim fundus aliquis venderetur, sed in emphyteusim concederetur, sub pensione, vel censu annuo redimibili in fraudem gabellæ, quia postea in occulto pensio redimeretur.

11 Et † in terminis, quod ex contractu prædicto emphyteusis, & census redimibilis reseruatur, debeatur gabella, pro constituto habet Auendan. *respons. 26. per totum,* siquidem in specie nostræ quæstionis principalis quærit, cui ex gabellarijs debeatur gabella, an gabellario anni, quo initur, & celebratur hic contractus, vel illius anni quo soluitur pecunia pro redimendo censu? Et adductis hincinde, pro vtroque gabellario fundamentis, concludit, & resoluit in fauorem gabellarij existentis tempore contractus, contra gabellarium tempore redemptionis census. Et cum hac resolutione Auendani, interim transit Lassart. *d. capite 10. num. 55.* nempè, ex eo contractu gabellam deberi ex redemptione prædicti census, ex qua illius iuris venditio fieri videtur eo pretio: licet adhuc *num. 70.* aliter sentiat, nempè, nullam venditionem hic interuenire, sed nudum pactum de præstando censum redimibilem rei traditione vestitum, neque ex redemptione, aut redimendi pacto cōtractum venditionis resultare. Sed & opinionem Auend. latissimè vidi comprobatam ex supradictis, & alijs fundamentis à quodam Iurisconsulto grauissimo huius Regni in suis scriptis priuatis, *in tractatu de Gabellis* ab eo cōposito non impresso, nulla mentione facta Auendani.

12 Quintò † si ad opinionem D. Couar. *li. 3. variar. resol. c. 11. num. 6. versiculo quinta ratio,* attendamus, in hac datione fundi in censum redimibilem, iuxta speciem propositam, duo cōtractus sub vnius nomine cōtingunt, emptionis, & venditionis; primus ipsius fundi pro pretio, & pecunia, per quā census redimi dēt, & pōt; alter census cōstituti iuxta ipsius pretij quantitatem, ad rationē vnius pro quatuordecim, cū pacto redimendi, atque hic vltimus à priori distin-

ri distinguitur, cum in eo sit ille venditor, qui in priori nomen emptoris habet. Censet enim Episcopus *ibidem, num 6. versiculo 3.* quod in hac specie contractus illaum fuit pretium solutum ipso die contractus, cum loco pretij fuerit cōstitutus annuus redditus: fingitur enim vno actu pretium solutum fuisse venditori, eumdemq. venditorem id pretium dedisse emptori pro annuo redditu redimibili: *argumento l. certi condict. 10. § si nummos, & §. vltimo. cum l. sequēti, & l. singularia, ff si cert. petat.* Quæ si vera essent, indicant tamen in nostra principali quæstione, non vnam tantum deberi gabellam ex prædicto contractu census reseruatiui, sed immò duplicem: prima a dante fundum sub annua pensione; altera a recipiente, propter secundam venditionem, hoc est census. Quid tenendum?

13 Profectò † praxis in pluribus istius Regni locis iam diu obseruata habet, vt vnica gabella tantum ex prædicto contractu debeatur, quasi vnica tantum venditio contrahatur à venditore fundi soluenda, non verò ab illo, qui fundum hic recipit. Ceterum illa gabella non soluitur eo tempore, quo res in censum datur, nec illius temporis gabellario, vt aliàs censet Auend. sed eo potius tempore, quo census redimitur, illiq. gabellario, qui illius etiam temporis gabellas conduxerit, à qua quidem praxi iure non est recedendum, vt vtrumque refert, & probat Lasart. *d. capit. 10. num. 51. cum sequentibus,* præcipue *nu. 57.* vbi quod ita se habet communis praxis diu obseruata, & ab ea non esse recedendum: & iterum *num. 66.* quem sequitur D. Molina Theolog. *vbi supra, colum. 835. in vers. idem Lassart.* vbi quod hæc consuetudo non tamquam legitima legum interpres cum eodem Lasarte est amplectenda, sed tamquam ipsissime rei veritas, vt ilietum *in versiculo sequenti* etiam latè inire probat. Eamdem sententiam sequitur, & probat late Gironda *de Gabel. 5. parte, §. vnico, num. 2. cum sequentibus,* vbi dicit, esse receptam in praxi, & nunquam de hoc in ea se dubitationem vidisse; quia in hoc contractu non interuenit pretium, sed tantum rei traditio facta à vero domino in emphyteutam, quo non soluente pensionem vltra triennium, res incidit in commissum, & reuertitur ad dominum directum, *l. 2. C. de iure emphyteut. capit. potuit, cū materia, de locat. secundum Auendan. respons. 12. numero*
14 *5.* † Et cum non interueniat pretium, non dicitur emptio, nec venditio, *text. in princip. & in §. pretium, Instit. de emption. & vendition. l. 2 ff de contrahen. empt. Anton. Gomez in 2. tomo var. resolut. c. 2. num. 1. l. 1. tit. 5. parte 5. vbi Greg. Lopez in gloss. 1. l. 9. eod. tit.* Ergo cum non fiat statim emptio non debetur statim gabella: sed tunc demum cum census annuus, vel pensio redimitur gabellario illius temporis, quia tunc re vera vēditio fundi celebratur. Eamdem opinionem sequitur Azeuedo *in d. l. 1. num. 103. cum seqq. titulo 17. hoc libro 9.* & nouissime Gaspar Roderic. *de annuis red. lib. 2. q. 20. num. 28. cum seqq.*

15 Non † enim contractus iste est conditionalis, vt censebat Lasart. *d. cap. 10. num. 63.* & ideo cessat difficultas illa retrotractionis ad tempus contractus, sed in eo reseruatur venditionis vis in tempus redemptionis emphyteutis: & ita consultè apponuntur in instrumento huius contractus verba illa: *Y cada y quando que dierdes, y pagardes el principal del censo, a razon de a tantos mil marauedis el millar, yo sea obligado a lo resebir, y otorgaros escritura de redemcion, y venta real en forma,* vt bene considerauit Gironda.

16 Confirmetur † etiam hæc sententia, & praxis ex decisione notabili, *l. cum manu satu, in fine, ff. de contrahen. empt. ibi nemo potest videri rem vendidisse, de cuius dominio id agitur, ne ad emptorem transeat.* Ex quo infertur in casu illius text. gabellam non deberi, vt probauit Lasarte *de decim. vendit. c. 2. nu. finali,* & quod de contractu non translatiuo dominij gabella non debeatur, sed de translatiuo tātum, probat Firman. *de Gabell. 8. par. 3. mēbro, nu. 67. ad fin.* Idem in laudemio Peguera *de feud. in sua repe-*
17 *titione, num. 98. fol. 33.* † intellige, quando de natura contractus vel pacto contrahentium non transfertur dominium; secus si alias valeat venditio, licet non transferatur dominium, transfertur tamen vsucapiendi conditio, vt contingit in venditione rei alienæ, iuxta ea, quæ resoluimus *supra quæstione 15. numero 2. cum sequent.* Ergo cum in hoc, de quo agimus, contractu expressè agatur, quod dominium directum fundi in annuum censum redimibilem dari, remaneat penes concedentem, vtile verò transferatur in recipientem, pretio non venditur, sed sub annuo censu, vel pensione redimibili conceditur pro fructibus eiusdem fundi, quibus recipiens frui debet, & vis venditionis confertur in tempus redemptionis: nō igitur debetur gabella, quousque redemptio fiat, quia tunc verum est, venditionem pretio fieri, non verò tempore concessionis fundi in emphyteusim, quia tunc nullum pretium interuenit; Et licet redemptionis pactum tunc addit, non tamen ea redemptio statim fit, sed tempore quo recipiens voluerit soluere pretium census, vel pensionis redimibilis: quousque ergo illud non soluat, venditio fundi non fit. quod si nunquam redimauit, numquam erit venditio; Pensio autem, vel census interim soluendus pro fructibus, vel redditu d. fundi, solui debet, non verò est pretium fundi. Et quod in casu *d. l. cum manu sata, § fin. ff. de contrahen. empt.* non fit propriè venditio, & non soluatur gabella ex eo contractu, stante statuto, quod de quolibet contractu soluatur gabella, tenet Alex. in addit. ad Bart. in corpore lecturæ eiusdem Bart. *in l. Sancimus, la primiera, in fine, C. de Consulib. lib. 12.* Et ex his remanet satisfactum fundamentis contrarijs supra adductis, mo-
18 do abiit fraus contra gabellam, † quæ fraus in dubio nō præsumitur, nisi probetur: ea tamen probata, debebitur gabella, ita Gasp. Rodrig. *vbi supra, num. 31.*

Neque verum est, quod dixit Couar. *supra citatus,* nem-
19 pè in † nostra specie duos contractus sub vnius nomine contineri, sed contingere emptionis, & venditionis. primum ipsius fundi pro pretio, & pecunia per quam census redimi debet, & potest; alterum census constituti, iuxta ipsius pretij quantitatem, ad rationem vnius pro 14. cū pacto redimendi, &c. Siquidem vnus contractus tantum vtriusque rei simul vno contextu, & orationis spiritu in præmissa specie celebratur, vt latè probat Lasart. *d. cap. 10. num. 48. & 49.* ubi aduersus Couar. probat esse uerissimum, nullam uenditionem contrahi in præd. casu, de quo agimus, nec fundi dati neque census constituendi: est enim ea conuentio pactum quoddam rei traditione uestitum, ad quod præscriptis uerbis actio datur, *iuxta l. fin. C. de rerum permutat.* ex quo gabella non debetur, ut probat ipse Lasart *d. cap. 10. num. 36. & 52. cum seqq.* Ergo nullo modo duplex gabella deberi potest ex eo, sed unica tātum, & hæc cum redemptio census facta fuerit, & gabellario eius temporis, non uerò existenti tempore contractus, ut resoluimus cum præcitatis auctoribus.

20 Præterquam † (secundum Lasart. *ubi supra, num. 47.* & Gaspar. Rodrig. *ubi supra, num. 30.*) quando partes ita expressè contraxerunt, vt primum fundi venditionem facerent certo pretio statuto, ac deinde ex pretio illo censum constituerent, siue in eadem scriptura, siue in diuersis, eo quod verè aperteq. eo casu partes voluerint duos contractus efficere, tunc namque rectè, & proculdubio sententia Couar. procedit, ac proinde duplex gabella debetur, nempè, ab vtroque venditore, & probat latè Molina Theolog. *in 2. tomo, de iustit. & iure disput. 382. col. 833. in versic. primus est,* ubi in hac specie ita obseruat, quæ apud ipsum sunt uidenda, non enim opportuna sunt in specie qua agimus, nisi primum, nempè, quod in hac ultima specie census nō
21 est reseruatiuus, sed consignatiuus, *vt ibi declarat.* Idem uidetur dicendum per Gaspar. Roderic. *vbi supra, num. 30.* si fundus datur æstimatus, & pro æstimatione redditus redimibilis imponitur ad rationem quattuordecim, nam æstimatio in dubio facit emptionem, *iuxta l. quoties, cum materia, C. de iure dot.*

22 Superiora † ante hunc versic, *præter quam dicta,* procedunt, quando fundus conceditur sub annua pensione redimibili: secùs est, si concedatur ad censum perpetuum nullo tempore redimibilem, tunc enim nulla ex eo contractu vnquam gabella debebitur nostro iure, nisi forte postea vere, & realiter ex mutuo partium consensu census ille data pecunia redimatur: quia tunc vera venditio erit

gabel-

gabellaq. debebitur, vt constat: & in terminis tenet Lassart. *dicto capitulo decimo, numero 56. ubi numero 75.* quod si postea rem illam domino census reddam, nulla gabella debebitur. Sequitur vtrumque Azeuedo, *in l. 1. numero 107. tit. 17. hoc libro 9.* Molina Theolog. *vbi supra col. 837. in vers. ex dictis.*

23 Similiter gabella debebitur,† quando ius emphyteuticum venditur, siue proprietario ipsi, siue cuicumque alteri, quoniam id est vera venditio, non vero contractus emphyteuticus, ex quo gabella non debetur, vt per Lassart. *de decim. vendit. cap. 1. num. 42.* & rectè aduersus Menck. *secundum D. Molinam Theolog. de iustit. & iure, 2. tomo, disput. 459. col. 1318. in vers. quando ius emphyteuticum.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex fundo dato pro pecunia, & sub annuo reddituꝰ & numero seq. resoluitur nu. 4. cum seq.*
2 *Contractus duo oriuntur ex vno eodemq. facto, quando sunt incompatibiles, aliàs secus.*
3 *Vna eademq. res non debet diuerso iure censeri, nisi diuersis respectibus, vt hic.*
4 *Emptio, & venditio pura perfecta est fundi, quoties pro eo datur pecunia, & annuus redditus, & statim gabella pecuniæ solum debetur, & postea ex redemptione annui redditus, vt in nu. 6.*
5 *Permutatio est quoties fundus datur pro alia re quæ non esset pretium, & pro annua pensione, atque ideo ex eo contractu duplex gabella deberetur, vt hic.*

QVAESTIO LIX.

An debeatur gabella ex fundo dato pro pecunia & sub annuo reddituꝰ

1 QVæro modo oportunè circa præmissa, † *si fundus ita detur, vt præsens aliqua pecunia, vel in tempus soluatur, & insuper annuus aliquis redditus præstetur, vt fingit Antonius Gomez in l. 68. Tauri, numero 2. versic. quidam est censuarius: an ex hoc contractu aliqua statim gabella debeatur?*

Et quidem in hac quæstione videtur resoluendum, vt inspiciatur, quod præualet, & principalius est, & inde iudicetur contractus, vt in simili supra resoluimus *quæstione 30. num. 8.* Itaque in nostra quæstione, si annuus census, sub quo concessus fuit fundus, præualet pecuniæ, quæ pro pretio eiusdem fundi etiam datur, iudicetur contractus emphyteuticus, & ex eo gabella non soluatur: si vero pecunia præualet censui, erit venditio, ex eaq. gabella debebitur, vt deducitur ex Ioanne Fabro, *in §. adeo, num. 12. Institut. de locat. in versiculo, quid dicet,* & Tiraquello *de retractu lignag. §. 35. gloss. 1. num. 1.* Sed quando pecunia data pro fundo, simul cum annuo reditu, esset notabilis, & sic præualeret censui, ex ea tantum pecunia videtur soluenda gabella, non vero ex censu: separati enim tunc videntur hi con-

2 tractus.† Quia licet Bartol. *in l. 2. in principio, num. 2. ff. si certum petatur,* dicat, ex vno eodemq. facto non oriri duas species contractus, hoc verum est, secundum Paul. de Castro, & Alexand. *ibi* quando sunt incompatibiles, aliàs secus, & notat additio. Bart. *vbi supra nu. 1.* & est communis secundum Curt. *ibi nu. 4.*

3 Non † etiam obest, quod vna eademq. res non debet diuerso iure censeri, *vt in l. eum qui ædes, cum sim. ff. de vsucapion.* quia hoc nõ procedit, vbicumque diuersa ratio datur, & militat in vna parte, quam in alia, *vt in l. miles. §. pro parte, ff. de legat. 2.* Abb. *in cap. cum in tua, in fine, de decim.* sicut videmus, quod vna eadem q. res diuersis respectibus potest etiam diuerso iure censeri, *vt supra diximus alia quæstione.*

4 Nihilominus † tamen pro perfecta huius quæstionis resolutione duo sunt hic obseruanda. Primum, verè en casu perfectam, puramq. fundi venditionem contrahi a principio, est enim pecuniarium pretium, iuxta *l. naturalis, §. & siquidem, ff. de præscript. verbis,* quamuis si solum pactum de præstando reddituum interuenisset, emptio, & venditio non foret: ex dictis in quæstione præcedenti, & argumento text. *in l. tenetur, §. 1. ff. de action. empt.* vbi si pecunia interueniat simul cum pacto, venditio est: quod si solum pactum sit, venditio non contrahitur; atque ita, qui prædicto modo rem in censum dat, eam vendere ait Ias. *in l. prima, numero 48. C. de iure emphyteut.* & est planissimum, & indubitabile, ita vt a principio, & statim, ac res in censum datur, gabella debetur non minus, quam si simpliciter sola pecunia venderetur, secundum Lassart. *de decim. vendition. capit. 10. numero 73.* vbi *numero 74.* ibi *sit ergo:* loquitur idem probans, quando fundus vales quingentis aureis venditur pro centum statim in pecunia numerata soluendis: & insuper eo acto, vt cẽsum viginti, & octo aureorum mihi præstares cum redimendi facultate: datis mihi quatuorcentis cum volueris. Statim namque ex tempore conuentionis soluenda est decima centum aureorum dumtaxat, quibus totum illius venditionis pretium consistit, quia cum res eo censu onerata venierit, non plus valuit. Ceterum, si emptor postea censum redemerit, datis quattuorcẽtis aureis, quoque ex illis debebo eo tempore, quasi his etiam fundum meum videar vendidisse, sequitur Molina Theolog. *dicto secundo tomo, de iustitia, & iure, disputatione 382. columna 832. in versiculo, quando vbi addu.*

5 Quod si † permutatio admisceretur, vt quia traderetur prædium pro alia re, quæ non esset pretium, & pro annua pensione, tunc ex valore rei, quæ simul cum annua pensione daretur pro prædio, deberetur vna gabella, & alia gabella ex valore prædij, quatenus præcise respondet, non quidem pensioni, sed rei illi, quæ vna cum pensione daretur.

6 Secundo † obseruandum erit, in illa eadem specie gabellam soluendam esse, ex sola pecunia conuenta, non etiam ex æstimatione pacti de censu in annum soluendo, vt dicebamus, quia illa solum pecunia pretium est in ea vẽditione: pactum verò de præstando redditum, non est pars pretij, nec illud auget, sed potius est onus quoddam reale, quod rem ipsam venditam diminuit: At postea censu redempto ex illo pretio a fundi domino, gabella debebitur, vt rectè probauit Lassart. *d. capite 10. numero 74.* Et hæc vltima gabella debebitur gabellario existenti tempore redemptionis census, vt resoluimus *in quæstione præcedenti,* nisi hic propter adiectionem pretij in pecunia numerata statim soluendi, tunc his alijs coniecturis, fraus præsumeretur contra gabellam: tunc namque tempore contractus celebrati totius contractus gabella debebitur, de qua relatius agemus *infra alia quæstione.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex cessione rei emptæ, vel aliàs acquisita eodem pretio factaꝰ & num. seqq.*
2 *Venditio ex nominatione pretij potius iudicabitur in dubio, quam locatio.*
Cessio rei emptæ in alterum facta, quis contractus sit iudicandusꝰ num. 1. & 2.
3 *Gabella, vel quintum patrono feudi an debeatur ex cessione alteri facta cum declaratione, quod pro illo emerat, & de eius mandato, cum tamen simpliciter prius emisset, vel nomine proprio? & numeris sequentibus distinguitur plures casus, eademq. distinctio in gabella seruatur, vt in num. 8.*
9 *Gabella non debetur ex cessione, quando est exsequutio, siue exercitium prioris contractus secus aliàs, vt hic.*
10 *Gabella non debetur ex cessione, aut venditione iurium.*
11 *Gabella an debeatur ex cessione in iudicio facta in caussis exsequutiuis per licitatorem in fauorem actoris, qui exsequutionem petitꝰ*
Quæstionis resolutio ipsius auctoris cum ratione, & in praxi obseruatione, nu. 12.

QVÆ-

QVAESTIO LX.

An ex cessione rei emptæ, vel aliàs acquisitæ, eodem pretio facta, debeatur gabella?

GAbellam non deberi in hac quęstione ex prædicta cessione videtur probari, ac deduci *ex l. 1. & 2. titulo 17. hoc lib. 9. Noua Collect. Reg.* siquidem tantum decidunt ex venditione, & permutatione gabellam deberi, non verò ex cessione.

1 Nihilominus † tamen pro huius quæstionis cognitione censeo, cessionem esse regulandam iuxta eius caussam: tot enim sunt caussę cessionis, quot alienationis, secundum Specular. *in titulo de cession. action. §. 1. in fine*; ideoq. si cessio pretio facta fuerit, dicetur facta caussa venditionis, *l. fin. C. de prædijs Decur. lib.* 10. ac proinde ex ea debebitur gabella, *per d. l.* 1. etiam in dubio, an sit contractus em-
2 ptionis vel locationis, † quia ex nominatione pretij iudicabitur potius venditio, quam locatio, *iuxta glossam, verbo intelligi*, & Ioan. de Platea, *in d. l. fin.* Cum enim sit mentio pretij, cessio est venditio. Pau. Castren. *cons. 9. Viso puncto glossa in l. Celsus, §. si cum legitima, verbo, pretio accepto, ff. de doli except.* Negusant. *de pignor. par. 5. membro 1. num.* 24. est communis sententia, vt patet ex Gironda, *de Gabell.* 11. *par. num.* 14.

Quod si cessio facta fuerit speciei pro altera specie, erit permutatio, duplexq. Gabella ex ea debebitur, iuxta dispositionem *d. l.* 21.

Quod si cessio non ex caussa venditionis, nec permutationis fiat, sed gratuito, erit donatio, vel simplex cessio, ex qua gabella non debetur; idem erit dicendum ex cessione ex alijs caussis facta, non sapientibus, nec efficientibus venditionem, aut permutationem.

Hæc cum nulla mentio tertij, cui cessio fit, facta fuerit in prima acquisitione, vel etiam in ipsa cessione rectè procedunt, & obseruanda erunt.

3 Sed quid erit dicendum obsecro, † *cum Titius emit feudum simpliciter, vel nomine suo, deinde illud tradidit, & cessit Caio, recepto eodem pretio, declarando tamen, quod emerat cum mandato Caij, & ad eius commodum, & vtilitatem, & quod ei tradidit agnoscendo bonam fidem ex caussa mandati, an ex hac cessione debeatur gabella, sicut ex prima venditione?*

4 Hanc quæstionem † in similibus terminis, nempè, in quinto debito patrono feudi decidit Moder. Paris. *in Consuetud. Paris. tit. 1. §. 23 quæst 5. num. 21.* & omissa disputatione resoluit, quod ex quo constat bis interuenisse pretij numerationem, & translationem de persona in personam, patronus habet fundatam suam intentionem in duplici venditione, & sic potest exigere duo quinta, vel ex vltima venditione retrahere. Neque obstat protestatio, seu declaratio Titij, tum quia facta est ex interuallo post ius semel quæsitum ex prima venditione, & a persona suspecta, & subsistente materia fraudis, aut simulationis prætextu agnitionis bonæ & debitæ fidei: tum quia sit vera, & libera venditio.

5 Istam † conclusionem dupliciter limitat Moder. Paris. *ubi supra*. Primò, si per instrumentum authenticum, vel aliàs per legitimam probationem appareat de præcedenti mandato Titij ad emendum dictum feudum pro Caio, vel nomine Caij, quia tunc quamuis Titius émerit de sua propria pecunia, deinde restituat Caio tantam pecuniam reddenti tamen in effectu non est nisi vnica venditio, nec restitutio rei, quam Titius fecit Caio, est venditio, sed liberatio debitæ fidei, siue implementum, & satisfactio suscepti mandati, & sic non debebitur quintum pretij, nisi semel.

6 Secundo † limitat præcedentem conclusionem Moder. Paris. quādo à principio Titius emerit nomine Caij: quia tunc, quamuis da pecunia propria, & non aliter appareat de præcedenti mandato, constat tamen, quod non est nisi vnica venditio, & quod restitutio sequens non est mutatio feudi, sed restitutio rei vero suo domino.

7 Quod † si Titius emit nomine proprio, vel simpliciter, & postea declarat, se emisse nomine Caij, & de eius pecunia, neque appareat de aliqua secunda numeratione pretij, nec etiam de præcedenti mandato, ex hac restitutione, & declaratione non habebit Patronus intentionem fundatam in aliquo, nisi sint aliæ coniecturæ fraudis, vel potius simolatio: si enim incontinenti, seu ex modico interuallo, & re aliàs integra, fiat huiusmodi declaratio, non præsumitur in huiusmodi declaratione aliqua simulatio, sed potius primam venditionem nomine accommodato esse factam, sicq. Patronum debere contentari vnico quinto, nisi aliud probare ipse vellet; quod facere poterit, tam ex qualitate personarum, quam cæteris circumstantijs facti, si quæ prudentis iudicis arbitrio satisfaciant. Si verò Titius aliquot annis possedit nomine proprio, tamquam dominus, & forte tamquam vasallus fuerit inuestitus, tūc ista, aut similia, satis erunt ad præsumendam dictam declarationem simulatam in fraudem iurium patroni, etiam alio non probato: non tamen præsumetur secunda venditio, ex quo non constat de aliquo pretio, vel mobilibus loco pretij datis, vel remissis, sed erit donatio, vel aliud mutationis genus, & sic vltra quintum pretij dictæ venditionis debebitur relevium pro mutatione postea sequuta. Hactenus Moder. Paris. *vbi supra*.

8 Erit † igitur idem resoluendum in nostra quæstione de gabella, quod in illa Moder. Paris. de quinto, vt in quibus casibus hoc deberi resoluit idem Moder. Paris. ex cessione, in eisdem gabella quoque ex ea cessione debeatur, & econtra, vt in terminis gabellæ ex supradictis tenet, & probat Lassarte, *de decim. vendit.* cap. 13. *num.* 13. *cum seqq.* Nec vim facio, quo ad debitum gabellæ, quod pretium bis numeraretur in prædicta specie: sufficit enim, quod cessio fiat eodem pretio, quo prima venditio celebrata fuit, siue bis numeratum fuerit, siue semel tantum, vtpotè, quia nondum pretium erat solutum, sed habita fides de eo, quando cessio facta fuit, dūmodo cessio facta sit pretio eo casu, quo ex ea deberi gabellam probauimus.

9 In † summa, quando cessio est exsequutio, siue exercitium prioris contractus venditionis, vt quando procurator cedit domino, nō debetur ex hac cessione gabella, (obseruatis tamen circa hoc, quæ ex Moder. Paris. modo præmisimus:) Si verò cessio non oritur ex priori contractu, sed de per se stat, & pretio fit, siue eodem, siue diuerso, noua gabella ex tali cessione debetur, vt ex Baldo, & Saliceto, *num. 2. in l. cum per eos, C. si quis alteri, vel sibi*, & Ang. Perus. *in l. Modestinus, num. 2. ff. de solut.* probat Tiraquel. *de vtroque retractu tit. 1. §. 1. glossa* 14. *num.* 114. & glossa, Peregr. *in parte vectigal. glossa 1. quæst.* 1. Parlador. *lib.* 1. *rerum quotidianarum, cap. 3. §. 2. num.* 27. Lassarte, *de decim. vendit. cap. 13. num.* 6. Gironda, *de Gabell. 9. parte, in princ.*
10 *num.* 16. ex † cessione autem aut venditione iurium, gabella non debetur, vt tenet Azeuedo, *in l. 5. num. 8. tit. 17. hoc lib. 9.*

11 Quod † si in subhastatione iudiciali ex caussa exsequutionis licitatori res addicta fuerit, isq. cedat statim omne ius suum creditori, qui eum supposuerat, iuxta praxim quotidianam, eo onere, & pacto, vt pretium à se debitum rei domino propter emptionem, cessionarius ipse soluat, vel in partem debiti sibi compenset, & computet, alteram gabellam ex ea cessione debet hic cedens, præter eam, quæ ex prima venditione iudiciali debita est, nisi in licitatione adixerit, dare se pro bonis exsequutioni subiectis tantam pecuniam cum cessionis beneficio, hoc est, *Con beneficio de traspasso*, vel nisi cessio prædicta simpliciter fiat actionis sibi competentis, absque vllo onere, quia venditio sine pretio non contrahitur, ita Lassar. *d. cap. 13. num. 19. cum duobus sequentibus*.

12 Ego vero semper in praxi obseruatum † vidi, nullam in hoc casu gabellam deberi, nec solui, ex prædicta cessione per licitatorem huiusmodi in subhastatione iudiciali ex caussa exsequutionis, cum bona exsequutata fuerunt iudiciali decreto addicta incontinenti facta: ea forsan ratione, quia hæc cessio semper fieri simpliciter consueuit, nullo

onere

onere adiecto, neque ad hoc, vt gabella non debeatur, opus est, vt in licitatione excipiatur beneficium cessionis, cũ si aliàs gabella deberetur, hæc exceptio, aut pactum inter contrahentes adiectum, tertio obesse non posset, fisco, vel gabellario, non magis, quam si in venditione, vel permutatione adhiberetur, quod ex eo contractu non soluatur gabella: quod si alicubi ea exceptio beneficij cessionis in licitatione deducatur, in alijs quamplurimis partibus, quorum sum memor, id non exprimitur, nec opus est, vt exprimatur: sed quia incontinenti fit cessio, ideo praxis obtinuit, vt ex ea cessione gabella non debeatur.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur*, de la carta de lasto, que se da al que paga la deuda por otro? *resoluitur proculdubio, negatiuè*.

2 *Omnis actio talis esse iudicatur, qualis est res ad quam competit.*

3 *Gabella non debetur ex moneta in aliam monetam redacta, quamuis eo modo vera permutatio, & venditio contrahatur.*

4 *Gabella debebitur ex cessione iurium, quando fideiussor, vel correus solidum soluerit in alia re, quam pecunia debita.*

5 *Gabella an debeatur cum pecunia data constituitur quis procurator in rem propriam, vel et actio aliqua venditur.*

6 *Venditor hæreditatis iam delata pro pretio, tenetur soluere gabellam, præter quam de re immuni ab eius solutione in hæreditate reperta.*

7 *Gabella non debetur in specie l. si iactus retis, ff. de act. empt. nullis captis piscibus.*

8 *Gabella non debetur ex venditione nudi iuris, reiq. incorporalis, & num. 9.*

9 *Gabella non debetur ex venditione iurium vrbanorum, vel rusticorum prædiorum.*

10 *Gabellam non debent soluere fumi venditores, prout sunt, qui futurum sententiæ euentum alijs denunciant pro pecunia.*

11 *Gabella non debetur ex permutatione horarum ad aquam ducendum.*

QVAESTIO LXI.

Si de la carta de lasto para cobrar de los deudodores, o de los demas fiadores, se deua alcauala?

1 QVæro etiam in proposito, *an † ex cessione facta per creditorem fideiussori, vel vni ex reis debendi in solidum obligatis, à quo, vel quibus debitum in solidum exegit contra ceteros confideiussores, vel correos debendi, & sic*, de la carta de lasto, *quam vulgo uocant Hispani, debeatur gabella, necne?* Et profectò illam deberi, mouet, quod per hanc cessionem venditio quodammodo celebretur, *l. cum is, ff. de fideiussor.* Ergo gabella ex ea debetur, *iuxta l. 1. tit. 17. hoc libro 9.*

Nihilominus tamen proculdubio censeo gabellam minimè deberi ex hac cessione, quia creditor succedens verè non est venditor, cum pretium pro hac cessione non recipiat, sed tantum suum debitum ante cessionem contractũ ab ipsomet debitore in solidum obligato: itaque est solutio debiti, atque distractus, non vero contractus: Denique, quamuis respectu fideiussoris solidum soluẽtis sit venditio: hæc tamen impropriè, & ficto modo talis dici potest, vt constat ex verbo illo *d. l. cum is quodammodo:* At in materia stricta, & odiosa, prout est nostra gabellaria, extensio fieri non debet de casu vero, & directo ac proprio, ad fictum improprium, & indirectum, secundum Alexand. *in l. 3. § hæc verba, per text. ibi: ff. de negot. gest.* præcipuè cessante fraude, vt resoluimus supra alia quæstione. Soluit enim fideiussor, vt a sua obligatione exeat, & liberetur, cuius indemnitati lex succurrere volens, hanc fictam, & impropriam venditionem induxit ex prædicta cessione, vt prædicta cessio fieri posset, perspiciens, quod aliàs, si esset simplex solutio, actio, & debitum remanerent extincta: & sic nihil esset quod cedi posset, aut a confideiussoribus repeti, cum eorum negotium soluendo debitum non fecerit, sed debitoris principalis, & proprium, iuxta glossam *in l. ex facto, uerbo, qua actione, & ibi Paul. de Castro, de negotijs gestis.*

Quæ sententia principalis alia deinde, & potissima ratione confirmari potest, etiam si vera venditio contraheretur ex prædicta cessione: Ea nimirum, † quod omnis actio

2 talis esse iudicatur, qualis est res, ad quam competit, *l. si ad resoluendam, C. de præd. min.* & ipsius rei debitæ naturam, & qualitatem assumit, *l. 1. ubi glossa, & Doctores notant, C. si aduers. transact.* & latè ex auctoritate quam plurimum comprobat Tiraquel. *de retract. lignag. § 1. glos. 7. num. 1. cum seqq.* Cum ergo actio hæc cessa sit pecuniæ numeratæ, eius naturam sequi debet, quæ est, vt ex pecunia non debeatur gabella, *ut in l. 34. ibi:* Ni de la moneda amonedada,

3 *tit. 18 hoc lib. 9.* vbi statuitur, † quod ex moneta in aliam monetam redacta, veluti cum pecunia grossa, pro minuta datur, aut è contra, gabella non debeatur, quamuis eo modo vera permutatio contrahatur, vt docet Couar. *libro 3. uariar. resolut. cap. 7 num. 2 in uers. non oberunt huic*, & disputat Pinellus *in Rubrica, C. de rescind. uendit. 1. par. cap. 3. num. 15.* Et veram quoque pecuniæ venditionem fieri posse rectè existimat Nauar. *in capite finali, de usur. num. 20.* Pro quo facit bonus textus *in l. lege Cornelia, uersic. eadem lex, ff. ad leg. Cornel. de fals.* sequitur Lassart. *de decim. uendit. capite 19. num. 35. ubi a num. 32.* nostram sententiam supradictam principalem in hac quæstione probat, & tenet in proprijs terminis per supradicta dicẽs, ita quotidiano usu perpetuaq. praxi receptum esse, vt ex huiusmodi actionum cessione Regalis decima non exigatur, nec vmquam vidit, vt audiuit exactam fuisse. Idem probat Doctor Molina Theolog. *in 2. tomo, de iustitia & iure, disput. 544. col. 1883. in princ.* alio nempè fundamento, scilicet, quia illud non est propriè emptio, aut permutatio, sed vera solutio, tametsi ad effectum, vt transmittantur actiones, quasi emptio earum reputetur, neque consuetudine sit receptum, aut vmquam auditum, vt ex huiusmodi solutionibus, & trãsmissione actionum gabella soluatur, quod & ipse affirmo, quod sciam.

4 Ceterum † si in specie nostræ quæstionis fideiussor, vel correus solidum soluerit in alia re, quam pecunia debita, proculdubio ex hac datione in solutum gabellã debebitur, *iuxta latè supra resoluta in alijs quæstionibus.*

5 Quibus † fit, vt si quis data pecunia, procurator in rem suam constituatur, vel et actio aliqua vendatur, ita demũ ex pretio dato vectigal soluendum erit, si ad pecuniam nõ competat ea actio, quæ venditur, vt contingit in specie *l. per diuersas, C. mandati, & l. ab Anastasio, C. eodem titulo.* Etenim eo casu licet vera venditio contrahatur, vt in dictis iuribus, *& in l. si nomen, & in l. emptori nominis, l. nomina, l. multum interest, cum simil. ff. de hered. uel act. uend.* gabella non debebitur ex priuilegio *d. l. 34 tit. 18. hoc lib. 9.* Aliàs secùs, veluti ex venditione actionis ad equum, vel ad aliam rem, quia tunc gabella debebitur, ut ex prædictis patet, & probat in terminis Lassart. *d. cap. 9. num. 34. cum seqq.* præcipuè *num. 35.* ubi, quod ita est declarandum, quod indistinctè dixit Pallad. *rerum quotidian. cap. 5. §. x. num. 27.* quod si quis data pecunia procurator in rem suam cõstituatur, uel actio aliqua vendatur ex pretio dato, vectigal debetur, est enim distinguẽdum in hoc casu, vt distinximus modo.

Idem probandum venit in alijs actionibus competentibus ad res priuilegiatas, atque immunes à solutione gabellarum, de quibus rebus priuilegiatis agit *tit. 18. hoc libro 9.* Ex cessione namque actionum ad has res priuilegiatas non debetur gabella, vt bene docet Lassar. *d. c. 9. num. 37.*

6 Similiter † etiam, venditor hæreditatis iam delata pro pretio, licet teneatur gabellam soluere iuxta distinctionẽ tactam ab eodem Lassart. *cap. 2. num. 18. & cap. 4. num. 39.* nihilominus ex re priuilegiata, & immuni à solutione gabellæ,

6 *Gabella debita ex contractu, non debebitur si diuisiones hæreditatis fiant per viam refutationis: quia refutatio non est contractus, sed distractus; secus, si pretio fiat, quia tunc erit contractus, vt in num. 7.*

QVAESTIO LXIII.

An ex refutatione, repudiatione, vel renunciatione pretio facta absque cessione alicuius iuris, debeatur gabella?

1 GAbellam deberi in hac specie tenet Gironda, *de Gabell. 11. p. num. 27.* iuxta ea, quæ de cessione dixerat *9. p. in princ. num. 16.* Ego verò contrarium proculdubio pro-
2 bo ea potissimum ratione, † quod mea refutatio, vel repudiatio non transfert vllum dominium, nec ius rei refutatæ, renunciatæ, vel repudiatæ simpliciter: sed solum operatur, vt refutans, repudians, vel renuncians eam petere non possit, & quod medio sublato per refutationem, repudiationem, vel renunciationem huiusmodi, res illa in alium succedat, vel alteri accrescat: non verò operatur, quod ego sim auctor iuris alteri acquisiti, nec hic succedit in ea re iure a me transmisso, sicq. refutans, repudians, vel renuncians nihil transfert: cedens autem transfert ius suum in alium. Et hæc est vera, & realis differentia inter refutantem, repudiantem, & renunciantem ex vna parte, & cedentem ex altera: illi enim nullum ius transferunt: hic verò ius suum cedit, atque in alium transfert. Quare meritò, vt pretio cedens tamquam venditor gabellam debeat iuxta resolutionem à nobis supra traditam *quæstione 63.* repudians verò, aut refutans, siue simpliciter renuncians, minimè. Non enim de euictione tenetur, sed tantum de facto proprio, vt non contradicat repudiationi, refutationi, vel simplici renunciationi à se factæ, vt dicitur in transactione, *l. si pro fundo, C. de transact. & in l. fine apud acta, & ibi Bald. colum. fin. eodem titulo.* Hanc differentiam inter abstentionem, simplicem renunciationem, vel repudiationem, & cessionem, constituit Molin. Paris. *in Consuet.*
3 *Paris. tit. 1. § 9 glos. 4 num. 4. & 7. vbi d. num. 4.* † inquit, quod cedens non repudiat, sed potius pro hærede gerit, hoc est adit hæreditatem, siue illa cessio, & gestio fiat expressè, siue tacitè: quod vltra eum probatur ex textu *in l. similia, C. de iure deliber.* vbi qui de hæreditate sibi relicta testatur, eo ipso eam adire videtur, secundum Bald. *ibidem.*
4 Idem est, si cedit, donat, vendit, vel vendere mandat secundum Maran. *in l. is potest, num. 50. 54. & 55 ff. de acq. hared.* Aymon Crauet. *cons. 200. num. 1. & 2.* latè Pelaez *de maiorat. 1. par. quæst. 56 per totum.* & Simon de Pret. *de*
5 *interpret. vlt. volun. lib. 5. dub. 3 num. 55 fol. 464.* † Addit præterea Molin. Paris. *d. num. 4.* quod etiam si pro repudiatione tantum detur, quantum valet portio repudiata, nihilominus nullum ius transfertur in dantem, dummodo semper sit mera abstentio, vel renunciatio: Secùs si cessio fiat.
6 Hinc † monet Bald. *in l. tres fratres, num. 3. ff. de pact.* quod vbi debetur gabella de omni contractu, ipsa non debetur si diuisiones hæreditatum fiant per viam refutationis, quæ quidem refutatio, siue renunciatio non est contractus, vt ipsemet Bald. ait *in rubr. C. de pactis, num. 2. in fine,* sed potius distractus, Bart. *in l. 3. §. contrarium, nu.*
7 *2. in 2 lectura, ff. de contrar. iudic. tutela.* Sed † hæc doctrina Bart. tunc procedit, quando repudiatio, vel refutatio fieret sine pretio, vel pacto: secùs si pretio fiat, tunc enim erit contractus secundum Bald. *in d. § contrarium,* innominatus quidem, facio, vt des, ex quo iuxta nostras leges gabellarum, gabella non debetur: hodie autem de diuisione inter hæredes bonorum defuncti facta non debetur gabella, *iuxta legem 35. in 2. par. tit. 18. hoc lib. 9.* de cuius intellectu infra agemus alia quæst. Contraria opinio Gironda, *vbi supra,* procedit, vt ex eius mente patet, in cessione pretio facta, vel etiam in renunciatione non simplici, quæ cessionem iuris in se continet; secùs verò in renunciatione simplici, in qua nulla cessio in fauorem alterius fit, sed fiat in terminis repudiationis, & abstensionis, seu refutationis: ex hac namque nulla gabella debetur, quamuis pretio fiat, vel aliqua species pro ea detur, *iuxta supradicta.*

SVMMARIA.

1 *Gabella non debetur ex donatione gratuita, nisi in fraudem gabella fiat. vt in num. 4.*
2 *Donatio non est propriè contractus, sed impropriè.*
3 *Gabella non debetur ex donatione omnium bonorum ea lege facta, vt donatarius donatorem alere teneatur.*
5 *Gabella debetur ex donatione, quando in ea interuenit pretium.*

QVAESTIO LXIV.

An ex donatione debeatur gabella?

1 QVæro: *An † ex donatione gratuita, & nullo iure cogente facta debeatur gabella?* Et quidem non deberi pla-
2 num est, † quia donatio non est propriè contractus, sed impropriè *glossa & communiter DD in l. contractus, C. de fide instrum.* Vnde meritò, quod lex loquens de contractu ad donationem non extendatur, vt cum communi latè probat D. Molina, *lib. 4 de Hispan. primog. c. 2. num. 61.* & in terminis ita tenet Bald. & Salic. *in d. l. contractus, num. 3.* & Bertach. *de Gabel. in 8 par. membro 3 num. 21. & 22. vol. 11. tract. diuers. Doct. in antiquis fol. mihi 35. colum. 3.* quæ opinio in his Regnis proculdubio est tenenda, ex duobus: Primò, quia *lex 1 & 2. tit. 17. hoc lib. 9.* tantum iubet solui gabellam ex contractu emptionis, & venditionis, atque ex permutatione. Sed donatio non est huiusmodi: Ergo ex ea non debetur gabella. Secundò, per legem expressam *in l. 11. tit. 17 hoc lib. 9* ibi: *Donationes, o otros contratos de que no se deue alcauala.* quidquid contrarium velit Tiraquel. *ad leges connubial. glos. 5. num. 52.* plures allegans, quem ad hoc citat, sed non sequitur Gironda, *de Gabell. 11. p. num. 10 cum seqq.* & latius duas communes opiniones contrarias referens Menchac. *controuersiar. vsu freq. c. 11. num. 17. cum seqq.* sed attenta *d. l. 11.* nihil est dubitandum secundum Azeued. *in l. 2. num. 22. titulo 17. hoc lib. 9.*
3 Quinimò † si quis omnia bona sua alteri donat, ea lege, vt donatarius eum alere teneatur, non debetur gabella ex huiusmodi donatione, vt probauit Parlad. *lib. 1. rer. quotidian. c. 3. § 2. num. fin. in fine,* contra Castill. & opinionem Parlad. sequitur Lasart. *de decim. vendit. c. 10 à num. 33.* & Gironda, *de Gabel. 11. p. num. 11. & 12. diximus supra alia quæstione.*
4 Limitatur tamen supradicta principalis † opinio, quæ habet, vt ex donatione gratuita non debeatur gabella, vt non procedat, quando de fraude contrahentium constaret, nempè, quia simulent, vel fingant vnum pro altero contractum, nempè, vt contractus venditionis sonet donationem, vel minus pretium, quam recipiunt assignantes, vel aliàs, vt gabellam euitent: hic est casus expressus *in l. 11 tit. 17 hoc lib. 9.* qua præcipitur iudicibus: *Que cada y quando que el arrendador, o fiel cogedor les pidiere que pagan pesquisa sobre esto, se an obligados a hazerlo, y si hallaren que algunas personas simuladamente hazen que los contratos de ventas suenen donaciones, o otros contratos de que no se deue alcauala, o ponen menos precio de aquello que recibe, o hazẽ otros fraudes para encubrir la dicha alcauala, los deshagan, y hagan acudir al arrendador, o receptor con todo lo que montare el alcauala, auido respeto al verdadero precio que interuino, y mas el quatrotanto de la dicha alcauala: lo mismo se prueua en el cap. 28. de los nueuos apuntamientos*
5 *de las alcaualas.* Et † quod quando in donatione interuenit pretium, venditio, & non donatio censetur, ac proinde gabella debeatur, preterquam quod lege illa Regia hoc decidit, probat, stante simili statuto, alios allegans Firmia. *de Gabel. 8. par. 3. membro, numero 11. versic. sexto quæro,*

vol. 11.

vol. 11. tractat. diuers. Doct. Mantius folio mihi 35. columna 1. Gironda *plura adducens de Gabel. vbi supra, nu. 17.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex contractu venditionis, in quo pretij donatio fit? & numeris sequentibus, vbi latè distinguitur.*

Q V AE S T I O LXV.

An ex contractu venditionis in quo pretij donatio fit, debeatur gabella?

1 QVæro etiam † circa præmissa, quid erit dicendum, *si in contractu venditionis expresse donatio fiat purè, & liberaliter pretij à venditore emptori: an nihilominus debeatur gabella pretij?* Respondi, contractum tunc non esse venditionis, & ita ex eo nô debebitur gabella, sed pretium operabitur æstimationem rei venditæ, non verò venditionem, *l. si quis donationis, & l. cum in venditione, ff. de contrah. empt & l. si tibi habitationem ff locati* licet enim verba contractus sonare videantur venditionem rei, & donationem pretij: intentio tamen, & mens præcipua partium, quæ inspicienda est, fuit donandi, *vt patet ex fine*, nempè, quod incontinenti vltimo donauerit venditor: vbi enim duo propter vnum, vtrobique est vnum, iuxta doctrinam Baldi *in l. cum dotem, num. 4. in versic. item quia isti duo, C. de iure dot.* Accedat, quod incontinenti potuerunt à vēditione discedere, vel eam in donationē transferre sine metu gabellæ soluēdæ, vt diximus *supra* q. 10. nu. 2.

2 Quod † si donatio pretij fiat ex interuallo, debebitur quidem ex pretio venditionis gabella, quia venditio fuit ex se consummata separatim, quæ ex post facto non mutatur, nec alteratur donatione pretij ex interuallo facta, *argumento l. si tibi, ff. locat.* Et in terminis retractus ita distinguunt, & intelligunt materiam hanc Mod. Paris. *in Consuet. Parisien. titulo 1 §. 3. gloss. 5. in 13. quæst. nu 55. &* Tiraquell. *de vtroque retractu titulo 1. §. 1. glo. 14. numero*

3 123. † eademq. ratione idem dicēdum venit in nostra materia gabellarum.

Quod si in eodem instrumento, vel paulo post, is, qui emit, etiam donat. (verbi gratia) Titius emit fundum cētum aureis, donat alios centum aureos venditori propter merita, soluenda erit gabella, si considerata fundi venditi vera æstimatione, ea æquiualet summæ donatæ: aliàs secus, quia tunc (id est, quod valor fundi conueniat vtrique pretio tam venditionis, quam donationis summæ) donationis appellatio in fraudem gabellæ videtur apposita, nisi emptor probaret ea merita interuenisse, quæ huiusmodi donationem mererentur, & si quantitas donata non conueniat veræ æstimationi fundi empti, tunc gabella respectu donationis non soluetur, argumento glossæ notabil. *in l. 1. §. 1. verbo, agendo, & ibi Bart. ff de superficiebus, & Bal. in l. ex conuentione, C. de pact. cum similibus*, ita resoluit in similib. terminis (nempè laudemij) ex venditione fundi venditi debiti. Tiraquel. *de vtroque retractu titul. 1. §. 1. glossa 18. num.* 19. Quare idem merito in nostris terminis gabellæ probamus.

4 Verum circa † supradictū primū membrū distinctionis erit obseruandum ex eodem Mod. Paris. *vbi supra*, statim citando, id procedere, quando constat, seu verisimiliter apparet, donatorem pretij non habuisse animum vendendi rem illam, ita quod pretium non sit appositum caussa vēditionis, sed caussa donationis, fortè æstimandæ, *vt in d. l. cum in venditione, vt præmisimus*, tunc nullo modo est vēditio, nec donatio pretij, sed solum donatio rei: secus si cōstet, non habuisse animum donandi rem, sed eius pretiū, rem aūt vendere voluisse: tūc enim manet venditio rei, quāuis incontinēti pretium donationis caussa remiserit, quia non cadit donatio nisi super pretio, idq. frequenter vsu euenire pōt ad fraudandam gabellam debitam ex vēditione, quare diligenter iudices super hoc se habeant ad inquirendam veritatem, fraudesq. detegendas, atque puniendas.

5 Quod si facta † rei venditione pro certo pretio, donatio partis pretij fieret, etiam si hoc totum incontinenti in eodem contractu fiat, gabella de toto pretio debebitur, vt in similibus terminis feudi venditi respectu quinti debiti, tenet & probat bene declarans idem Mod. Paris. *vbi supra*, §. 23. nu. 54. Quare merito, & idem venit dicendum respectu gabellæ, quæ est decima pars pretij *ex l. 1. titulo 17. hoc libro 9.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex donatione remuneratoria? & numeris sequentibus, resoluitur negatiuè cum distinctione de qua num. 4. cum sequentibus, vsque ad num. 7 inclusiuè, & num. 13.*

2 *Remunerator non dicitur donare, sed debitum beneficium exsoluere, & compensare.*

3 *L. sed & si lege. §. consuluit, ff de petit. hæred. intellectus.*

8 *Gabella donationis remuneratoriæ in casibus in quibus iure debetur, intelligitur, cum donatio acceptata fuerit per donatarium, & gabellario illius temporis, non vero existentiante acceptationem.*

9 *Gabella an debeatur ex donatione reciproca, & vicissitudinaria? & numeris seqq.*

11 *Fraus quomodo probetur in specie l. 11. tit. 17. lib 9. Nouæ Collectionis Regiæ.*

Contractus alterius contemplatione factus præsumitur ex personarum qualitate (cum essent debitor, & creditor) & ex temporis vicinitate.

Q V AE S T I O LXVI.

An ex donatione remuneratoria, vel reciproca, debeatur gabella?

1 QVæro præterea: *An † ex donatione remuneratoria debeatur gabella?* Non enim est mera, ac simplex donatio, sed genus quoddam permutationis, *vt in l. sed & si lege, §. consuluit, in fine, ff. de petit hæred.* latè Tiraquel. *plura inde deducens. in l. si vnquam, verbo donatione largitus, num. 11. cum seqq. C. de reuocan. donat.* Quare, stante statuto, quod ex donatione debeatur gabella, non comprehenditur sub eo donatio remuneratoria: ex ea namque gabella solui non debet, quasi differens hęc donatio remuneratoria sit ab illa, nempè simplici, & gratuita, & quod minus præualet in ea remuneratione donatio est: & in terminis hanc opinionem tenetur, & probat Bertach. *de Gabel. in 3. memb. 8. quæst. princ. q. 34. num. 56.* & Tiraq. *vbi supra num. 64.* Ergo si remunerator non tenetur statuto loquente de donatione, tenebitur *ex l. 2. tit. 17. hoc lib 9.* loquente de permutatione, vt ex ea soluatur duplex gabella.

Nihilominus tamen in terminis nostræ quæstionis contrarium probat latè, & tenet Lassart. *de decim. vendit. cap. 17. num. 52.* Immò, quod ex donatione remuneratoria ga-

2 bella non debeatur, nec soluenda sit, † quia remunerator non dicitur donare, sed debitum beneficium exsoluere, & compensare, vt inquit textus *in l. Aquilius Regulus, ff. de donat. ibi, posse defendi*, non meram donationem esse, verum officium magistri quadam mercede remuneratum Regulum, *& l. si pater, §. si quis, ff. eod. tit. de donat.* ibi: *nam merces eximij laboris appellanda est.* Itaque magis videtur distrahere antidoralem obligationem dissoluens, quæ ad gratificandum pro suscepto beneficio nascitur, quam contrahere aliquo permutationis modo, vt videtur proba-

3 ri *in d. §. consuluit*. Nec † obstat secundum eumdem auctorem *num. 53. d. §. consuluit, in verbis illis supra relatis, pro contraria parte, ibi genus quoddam permutationis esse, & c.* quia illud dicit Iurisconsultus similitudinariè, vt constat ex dictione illa veluti: similitudo autem ibi non stat in realitate, seu natura, seu substitutione permutationis, sed in subrogatione illa, qua fit vnius rei receptæ in locum alterius, quæ ad permutandum data est: quæ subrogatio similiter reperitur in remuneratione, eo quod res illa, quæ mi-

hi

si datur in satisfactionem rei a me donatæ, in locum eius succedit, propter quam data est, ac si verè permutatæ res essent. Non ergo ea donatione remuneratoria gabella debetur, quia vere nulla permutatio est, aut venditio : modo sub eo genere donationis eiusmodi contractus non occultetur animo fraudandi gabellam, tunc namque fraude detecta ex verisimilibus coniecturis gabella debebitur, ex l. 11. tit. 17. hoc lib. 9. ibi: Su en donacion, vt in praxi obtinuit quidam gabellarius in lite, & rectè secundum Lassart. d. num. 53. ad fin. Eamdem sententiam principalem, quod ea donatione remuneratoria non debeatur gabella, sequitur Gironda, de Gabell. 1. par. num. 38. & Azeuedo, in l. 2. nu. 23. cum seqq. tit. 17. hoc lib. 9. & Doct. Molina Theolog. 2. tomo de iustit. & iure, disputat. 397. col. 950. in versic. ex donatione.

Quid tenendum? Ego licet hanc secundam opinionem veriorem, & tenendam esse existimem, scilicet ea donatione remuneratoria gabellam non deberi: nihilominus tamen pro pleniori intelligentia huius quæstionis, & veriori eius praxi, ita censeo esse distinguendum.

4 Vt si quidem caussa, ob† quam fit remuneratio, talis sit, quod actionem non produceret ad petendam eius solutionem in iudicio, tunc ea huiusmodi donatione non debebitur gabella: siquidem, quod datur est voluntarium, non verò necessarium. Itaque ideo cognationem, aut æquipollentiam habere non potest cum venditione, nec permutatione, nec cum datione in solutum: Reuera namque parum distat à pura, & mera donatione, vt per Ariam Pinelin l. 1. in 3. par. num. 60. cum seqq. C. de bon. mater. ex l. donari, ff. de regul. iur. & ibi Decius Alber. & Cagnol. Et bene in proposito Moder. Paris. in Consuetud. Paris. tit. 1. §. 55. glos. 1. num. 108. vbi, quod non est datio in solutum, neque ex empto, sed ex donato fundum possidebit acquisitor. Accedat, quod semper donatio simplex, pura, & mera in instrumentis publicis facta ob benemerita, & ob seruitia fieri narratur, tam collata, quam recipienda, à quorum probatione releuatur donatarius. Et hic est communis stylus Tabellionum, & Notariorum.

5 Cæterum si caussa † donationis remuneratoriæ sit certa, & obligatoria ciuiliter, & naturaliter, & talis, quæ produceret obligationem in iudicio contra remunerantem, tūc attendenda, & inspicienda erit species contractus, qui nascitur ex remuneratione: si enim debitum, ob quod fit remuneratio, est merces laboris donatarij, vel vsus rerum, vel personarum locabilium, vt in l. naturalis, § at cundo, ff. de præscript. verb. erit locatio, & gabella non debebitur,

6 nisi † quam, si mercede certa à principio non constituta, daretur in remunerationem aliqua species non debita loco pecuniæ numeratæ debitæ, tunc namque erit datio in solutum ex qua debetur gabella, vt resoluimus supra q. 23. Non autem deberetur gabella, si remuneratio renderet in contractu meræ transactionis, sine interuentu cessionis alterius rei operantis debitum gabellæ in transactione, iuxta dicta per nos supra q. 45. per totam.

7 Quod si caussa remunerationis † obligatoria talis sit, vt eius solutio venditionem, permutationem, vel dationem in solutum efficeret, donatio huiusmodi remuneratoria erit, non verò simplex, nihilq. operabitur in contrarium nomen donationis à partibus impositum, l. insulam, ff. de præscript. verbis, & consequenter debebitur, vel non, gabella, iuxta debitum eius, quod soluitur (verbi gratia:) Si cum deberem pecuniam, solui pecuniam in remunerationem, non debebitur gabella, quia potius est distractus obligationis, quam contractus, iuxta l. 3. §. contrarium, & ibi Bart. ff. de contrar. iudic. tutel. Per contrarium verò, si pro debito, pecuniæ debito speciem dedi; vel pro specie debita actione reali rei vendicationis, pecuniam dederim, vt mihi ea daretur res à me possessa, quæ petitur, erit venditio, & recipiens pecuniam debiti remunerati erit venditor, gabellamq. soluet; si verò pro specie remunerata donatarij debitam altera. speciem dem, erit permutatio, iuxta glos. & Bar. in l. si quis aliam ff. de solut. debebiturq. gabella, vt de permutatione.

8 Tunc autem debebitur gabella † donationis remuneratoriæ in casibus, in quibus eam deberi probauimus, cum acceptata fuerit à donatario tacitè, vel expresse, ac promde gabellario illius temporis, non verò existenti ante acceptationem: quia ante eam non est venditio, permutatio, vel datio in solutum, cum requiratur ad perfectionem ipsius, consensus vtriusque partis, & cōclusio contractus est ipse contractus, l. si voluntate, C. de rescind. vend. cum similib. Et hæc de donatione remuneratoria.

9 Superest, vt agamus de donatione† reciproca, & vicissitudinaria, nempè, illa, quæ fit eodem contractu, & tempore, veluti dono tibi hanc domum, & tu mihi vice mutua donas fundū, iuxta tex. in l. quod autem, §. si vir, & vxor, ff. de donat. inter vir. & vxor. de qua latè agit Ioan. Lup. de Palat. rub. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 50. hæc namque donatio verè, & propriè, quędam permutatio est, proprius quidem, quam altera remuneratio, vt latè probat Lassar. d. cap. 17. num. 54. præterquam si ad huc expresse, & sine fraude voluissemus ad inuicem donare res diuersas, vt quotidie videmus inter magnates, & nobiles visos fieri: tunc namque verè, & propriè donationes erunt, non verò permutatio; atque ita seruādum erit, quoties id ea temporibus, rerum, ac personarum qualitate factum esse constiterit, secundum eumdem auctorem ad fin.

10 d. cap. 17. qui † tandem resoluit, quod in materia suspecta, qualis est hæc, propter gabellam, quæ ex permutatione debetur, in dubio intelligendum sit, potius permutationem contrahi, & mutuam donationem fingi, ex d. l. 11. nisi contrarium probetur: sed bonus iudex id arbitrabitur ex contractibus, & verbis eorum, & cautis medijs ad illos faciendos, vt benè obseruat Azeuedo, in l. 2. num. 25. tit. 17. hoc lib. 9. Quare cum constaret potius veras, & vicissitudinarias donationes esse, ea temporis, rerum, & personarum qualitate, potius iudicarem, gabellam non deberi, & in dubio ita demum obseruarem opinionem Lassart. proxime relatam in fauorē gabellarij, quando ea verisimilibus coniecturis simulatio, & fraus colligeretur, nempè, sub titulo donationis vicissitudinariæ contractum illum celebratum fuisse, ne gabella periret: aliàs secus, tunc, quia in dubio gabellam non deberi iudicandum est, vt resoluimus supra, quæst. 6. num. tu. tum etiam, quia simulatio, & fraus, probanda est saltem verisimilibus coniecturis in terminis d. l. 11. vt ex ea constat, & diximus supra, q. 63. ad finem.

11 Ex eo autem † meo iudicio fraus probata censebitur in proposito, & sic in specie d. l. 11. si creditor doner, seu remittat debitori suo debitum, & debitor donet creditori domū, vel fundum eiusdem valoris plus, vel minus, eritq. locus decisioni d. l. 11. ita demum, si ambæ donationes celebratæ fuerint in eodem contractu, aut instrumento, vel si pau lo post vna alteram sequatur, ratione identitatis, vel proximitatis temporis, & vnitatis contractus, vel instrumenti mutuæ correlationis creditoris, & debitoris, & proportionis rei donatæ cum debito remisso ex quibus secure fraus præsumi potest, & gabella debebitur: secus si post ex inter

12 uallo remuneratio fiat: ea† personarum enim qualitate (cū essent debitor, & creditor) & temporis vicinitate, præsumitur alter actus contemplatione alterius factus, & sic mutua correlatio, & idem contractus, vt notat Bal. in l. petēs, in lectura Perusina, col. penult. C. de pact. & ibi Philip. Dec. colum. 4. Corneus, cons. 36. col. 2. lib. 2. & cons. 57. colum. 5. lib. 3. & Soc. cons. 172. In præsenti, col. 3. lib. 2. Ias. in l. lecta, col. 8. ff. de pact. quos refert, & sequitur Mod. Paris. in Consuet. Paris. tit. 1. §. 23. num. 59.

13 Qui ex hoc præcedentem resolutionem † probat in similibus terminis, nempè, cum vasallus donauit, & tradidit feudum suum Titio creditori suo, qui in grauam huius donationis remisit ei debitum mille aureorum, vt si quidem donatio, & remissio facta sint incontinenti in eadem die, & in eodem instrumento: vel etiam si fierent in diuersis instrumentis, & vno die, vel duobus interpositis, ea quo subesset iusta caussa dandi in solutum, locus sit quinto pretij domino feudi soluendo, quia verè donationi resistit præsumptio iuris, l. cum de indebito, ff. de donat. & l. si cum aurum, & ibi Bar. ff. de solut. de qua latè agit Mascard. de probat. 1. tomo, Concl. 554. per totam, & ibi præsumitur dat. o

in

in solutum, & non donatio: secùs verò dicit esse, quando donatio, & remissio fierent ex interuallo, quia tunc non esset locus quinto pretij, sed simplici relevio: nisi aliter probaretur de promissione futuræ remissionis tempore donationis feudi: Item, si incontinenti fieret remissio, sed de debito, vel iure superuenienti, puta, si postridie donationis donatarius efficeretur hæres creditoris sui, cui remitteret: etiam si maximè constaret animo remunerandi nuper factam donationem fuisse, tamen non esset locus nisi simplici relevio, quia constat, nullam fraudem, nullamq. simulationem interuenisse; & remuneratio liberalis etiam immediatè sequens non immutat titulum, & naturam donationis, vel alterius actus præcedentis consummati; Hæc ille, quæ mirè conueniunt, & probant idem esse in nostra materia gabellaria, in terminis, de quibus supra *in hoc versic. ex eo autem.*

SVMMARIA.

1 *Pacta in venditionibus, & permutationibus apposita, quando, & quibus casibus pars pretij censeantur, quo ad gabellam? & præcipuè num. 6. & 7.*

2 *Pactum habetur loco pretij, quando eo ipso res esset minori pretio vendita, vt in num. 3. sed qualiter hoc intelligatur, vide num. 4 & 5.*

8 *Frumentum an licitum sit vendere pretio rigoroso à Regia Pragmatica taxato hoc insuper acto, vt emptor soluat gabellam, necne? & num seqq.*

9 *Laudemia non faciunt excessum, nec debent computari ad rescissionem venditionis.*

11 *Pactum quodcumque in venditione appositum, ad venditoris fauorem pretium auget.*

12 *Dari intelligitur non solum quod numeratur venditori, vt puta, pretium, & vsuras eius, sed & si quid emptionis caussa erogatum sit, vt vectigal, siue gabella.*

13 *Pars pretij est, quod per actum alij tertio datur.*

14 *Gabella integra debetur ex toto pretio venditionis, licet ex eo aliqua impensa fieri debeant.*

15 *Iustum rei venditæ pretium consideratur absque gabella soluta per venditorem.*

Laudemij solutio spectat ad emptorem. eodem num. 15. præter quam si aliud in vtroque per pactum deducatur in contractu, tunc namque hæc onera erunt pars pretij, vt in numero 16.

17 *Pactum de retrouendendo, aut aliud resolutiuum, potius restringit valorem rei, quam diminuit.*

18 *Pacta in venditionibus apposita in fauorem emptoris, an minuant, vel augeant valorem rei, quo ad solutionem gabellæ? & num. seqq.*

QVAESTIO LXVII.

De pactis in venditionibus, & permutationibus appositis, quando, & quibus casibus pars pretij censeantur, quo ad gabellam.

1 QVæro: † *quando, & quibus casibus pacta in venditionibus, & permutationibus conuenta, pars pretij censeantur, vt ex eis quoque gabella debeatur, vel non?* Habemus namque decisionem *l. fundi partem, ff. de contrahen.*
2 *empt.* qua habetur, † pactum loco pretij esse: Inquit enim, littera in fine. *Nam hoc ipsum pretium fundi videtur, quod eo pacto venditus fuerit eoq. iure vtimur.* Idem probat text. *in l. si sterilis, § si tibi ff. de act. empt.* tenet Abb. *in cap. cum Ioannes, in 4. notabili de fide instrum. & in cap. cum aliquibus, in 2. notabili, de decim.* Estq. commune placitum Doctorum, pactum in venditionibus adiectum, loco pretij censeri; de quo latè agit Tiraq *de retractu conuent. in præfat. ex num. 11.* estq. communis sententia, & ad hoc communiter allegatur *d. l. fundi partem,* secundum Lassert. *de decim. vendit. cap. 15. num 24. per totum.*

Sed antequam ad decisionem nostræ quæstionis principalis deueniamus, agendum necessariò est de intellectu *d. l. fundi partem. ff. de contrahen. empt. cum similib.* & de veritate prædictæ communis sententiæ, vt his peractis, nostram quæstionem absoluamus.

3 In primis † Moder. Paris. *in tract. de vsur. quæst. 28. nu. 243. in fine,* tunc demum voluisse videtur, pactum venditioni appositum pretij partem esse, quando eo ipso res esset minori pretio vendita, ita, quod pactum esset adiectum ad supplendum, & æquandum iustum pretium: tunc namque solum pars pretij erit, atque ita debere intelligi *d. l. fundi partem.*

Verum hæc consideratio licet rectè procedat, & vera sit in contractu suspecto de fœnore, & vsura, in quo ipse
4 loquitur, † generaliter quidem vera non est in alijs contractibus extra caussam vsuræ, in quibus omne illud, quod venditioni præstatur ratione rei venditæ, est pretium, siue sit iustum, siue excessiuum, non enim quod pretium excedat iustum rei valorem, desinit esse venditio, & pretiū, sed leges prouident de remedio, quo venditio rescindatur hoc casu, vel pretium reformetur.

5 Verus igitur † intellectus *d. l. fundi partem. cum similib.* videtur esse, vt quoties ita pactum apponeretur propter venditionem ipsam, vt aliàs sine eo venditurus non esset, vel saltem maiori summa vendidisset, tunc ipsum pactum pars pretij esse videatur, vt tradit Andreas ab Exea *de pact. num 568. versi. 2. limita,* & ad ipsius implementum actio ex ipso cōtractu competit, *l. qui fundum, ff. de contrahen. empt. l. tenetur, § 1. l. si sterilis, § si tibi, ff. de action. empt.* secùs autem, si non propter ipsam venditionem apponeretur, sed ex communi aliàs contrahentium placito, quibus tunc temporis ea de re conuenire placuit, oblata occasione, vt latè comprobat in proposito Lassart. *d. c. 15. nu. 21. cum seqq.*

6 Quare ad decisionem † nostræ quæstionis principalis obseruādum erit, quod in gabellæ computatione non semper propter pactum venditioni adiectum pretij conuenti summa augenda est, cum non semper pars pretij sit, sed cum propter ipsam venditionem adijcitur: secùs verò si incidenter id communi consensu conuenire: puta, vendidi tibi domum mille aureis, tandem ego venditor dixi: *sit tibi bis mille aureis domus vēdita, eo tñ pacto, vt domū tuā quā in tali parte habes, viginti* (q forte erat iustū suū pretiū, uel merces) *hoc anno, vel decē annis conductam habeam,* consensit emptor, quia aliàs, eam locare sibi oportuerat, quia si pactum illud sic adijceretur, ut pretium fundi dici posset, ut quia aliàs non nisi cum eo pacto uendiderim, uel saltem maiori pretio uēdidissem, esset pars pretij: ac proinde actione ex uendito agi poterit ad implementum illius locationis, *vt in d. l. fundi partem,* & ideo æstimādum erit hoc pactum per iudicem, uel alium uirum bonum, iuxta id, quod aliàs disponitur *in l. 2. titulo 17. hoc lib. 9.* & inde quoque tamquam ex ipso pecuniario pretio gabella deducenda erit, nempè, quantum uenditoris interest, eo etiam pacto præter pretium in pecunia designatum uendidisse. Et hoc modo intelligenda, & limitanda est præfata communis Doctorum resolutio ex *d. l. fundi partem, supra relata. secundum Lassart. d. c. 15. num. 54.*

Et hæc quidem responsio ad nostram quæstionem principalem verior, & propterea est, ac proinde in praxi tenenda, quam altera cuiusdem subtilis moderni, distinguentis in præmissa specie in hunc modum: vt siquidem Petrus fundum suum Ioanni concedat aliquo pacto, & onere me-
7 rè consistenti in faciendo, absque aliqua datione, † sit tamen factum hoc locabile, erit locatio, & non debeatur ex eo gabella: si vero factum hoc non sit locabile, erit contractus innominatus, do, vt facias, ex quo etiam non debetur gabella; si verò adsit pactum mixtum, consistens in datione, & facto, considerandum sit, quod præualet: quod si vtrumque æquale sit, pro parte erit venditio, vel permutatio, ex qua parte debebitur gabelle, & pro parte erit contractus innominatus, do, vt facias, ex quo non debetur gabella: quod si emptor oneratus sit solutione alicuius debiti venditoris, erit venditio, ex que debebitur gabella.

Hæc namque distinctio, quamuis in se vera sit, & tenēda,

da, quoties eius casus ex facto contingeret diuersa quidem est, & alia à proposito nostrę questionis principalis, de qua nunc agimus: siquidem in ea proculdubio supponimus principalem contractum, qui celebratur, esse emptionis, & venditionis, adiecto pacto: dubitamus tamen, an hoc pactum sit pars pretij, necne? At responsio prædicti moderni, non satis conuenit huic quæstioni, sed potius alteri quã supra examinauimus, scilicet quando non constat de nomine contractus, nempe, cum res conceditur cum aliquo pacto, vel onere consistenti in mero facto, vel facto mixto, quis contractus iudicandus, aut censendus sit, atque ideo merito, vt diuersæ questiones diuersis capitibus sunt à nobis examinatæ; verior igitur, & proprior ad nostram quęstionem de qua hic agimus, est responsio Lass. supra posita.

8 Ex † qua, & ex intellectu *ad d. l. fundi partem, cum similib.* supra assignato, hic se offert discutienda veritas opinionum Lud. Mexiæ, *in Pragmatica taxe panis, Conclus. 3. num. 17. ad fin.* in praxi satis scitu necessaria, an scilicet, liceat frumentum vendere legitimo rigoroso pretio a legib. Regijs taxato, hoc insuper addito, vt emptor soluat gabellam insuper, quæ ex huiusmodi venditione deberetur? Ipse namque Mexia censet, & ex facto consultus respondit, quod qui ita vendiderit frumentum, non erit transgressor legis, & taxæ, eo solum, quod recipiat pretium legitimum.

Quod † etiam comprobat ex eleganti doctrina Petri 9 Rebuffi, *in 2. tomo ad leges Gallicas, in tractatu de rescissione contractus, artic. vnico, glos. 15. num. 17.* dicentis, quod laudemia non faciunt excessum, nec debere computari ad rescissionem venditionis, quia emptor illa non recipit; atque ita iudicatum fuisse ait Rebuff. quod vt læsio vltra dimidiam computetur, eius dumtaxat pretij ratio habenda est, quod pars recipit: Ergo ita, & eodem modo solutio gabellæ, ex pacto emptori frumenti adiecto, non est consideranda in proposito, ad hoc, vt venditorem trãsgressorem taxæ panis efficiat, cum venditor solum recipiat pretium taxatum, non autem gabellam.

10 Nihilominus † tamen præfata opinio Mexiæ falsa est, & minimè tenenda, nec consulenda: aliàs enim per hanc viam omnes venderent frumentum pretio summo Pragmaticæ taxę panis, & insuper adijcerent emptori onus gabellæ, quod venditores aliàs subire tenentur, essetq. fraudẽ facere legi, & menti eius conditoris. Deinde pactum illud de soluenda gabella, quæ aliàs venditori iure Regio incũbit, pars pretij est, pretiumq. auget, *vt ex d. l. fundi partẽ, resoluimus*, & præterea in terminis notat Baptista Martian. *cons 76. num. 1. lib 1.* Ecce cum vendo tibi faneçam tritici decem & octo argenteis, quod est pretium rigorosum a lege Regia moderna taxatum, & insuper adijcitur pactum, vt tu quoque gabellam soluas, palam venditio fit maiori pretio, quam a lege taxato, ac si eo pretio venderem, adiecto pacto, quod insulam meam reficias, vel aliquid aliud pro me facias, vel des, vel fortè, quod alias merces simul cum tritico à me emeres iniusto, vel iniustu pretio, 11 quia † quodcumque pactum eo modo appositum in venditione ad venditoris fauorem pretium auget, argumento *d. l. fundi partem*, & quę tradit Moder. Paris. *in Consuet. Paris. tit. 1. §. 24. num. 1. & §. 53. num 55. ad fin.* & decidit expresè *l. 1.* ibi: *Por euitar fraudes, &c. tit. 25. lib. 5. Noua Collect. Reg.* Ergo ita in specie Mexiæ constat, venditorem illum contra legem committere.

12 Item, † quia quidquid emptor soluit ratione emptionis, pro pretio est habendum, text. expressus loquens in gabellæ solutione *in l. debet, 27. ff. de ædil. edicto*, vbi in prin. text. *Dari autem non id solum accipimus, quod numeratur venditori, vtputa, pretium, & vsuras eius, sed & si quid emptionis caussa erogatum sit:* iũ. § 1 vers. no. eiusdem legis. *Quid ergo si fortè vectigalis nomine datum est, quod emptorem fortè sequeretur, dicemus hoc quoque restituendum.* Ecce textum apertum, vbi gabella, quæ fortè pacto, vel aliàs iure communi spectabat ad emptorem, loco pretij habetur, ad hoc, vt actione redhibitoria condemnatus, id quoque pretij nomine restituere teneatur, licet ad venditorem non peruenerit, sed ad fiscum.

Neque patrocinatur Mexiæ, quod venditor frumenti verè non accipiat, nisi legitimum, & taxatum pretium, quia gabella ad eum non peruenit, sed alteri datur, hoc est 13 gabellario, † quia nihilominus est pars pretij, licet solutio per pactum in alium tertium dirigatur, cum intersit venditoris id fieri, nempè solui gabellam, quam ipse aliàs e suo soluere tenebatur, iuxta text. *in l. hæreditatem Cornelij, ff. de hæred. vel action. vend.*

Qua ratione, vt bene perpendit Lassart, *d. cap. 15. num. 30.* quia regulariter si se exoneret venditor ab illo onere, & tributo, quod ipsum de iure tangit, & oneret emptorem ex vi pacti, vetuit Motus proprius Pij Quinti, *super forma creand census*, & omninò annullauit pacta, quæ vltra legitimum pretium census continerent solutiones onerum ad eum spectata, ad quem aliàs de iure, & ex natura contractus non pertinerent, hoc est, ad venditorem census, cui in ea constitutione consulitur: quibus fit, vt merito præfatam nostram opinionem Mexiæ pro falsa damnauerit Lassart. *d. c. 15. num. 25.*

Neque obstat doctrina Petri Rebuffi, de laudemijs loquentis, vt hæc scilicet laudemio excessum non faciant, nec computari debeant ad rescissionem venditionis: hoc namque verissimum est, sed dissimile ab eo, quod refert Mexia: ea nempe ratione: quia laudemia soluuntur absque partium conuentione, & ideo pretium non augent, nec minuunt, non minus verum sit tanto pretio venditam rem esse, quantum in conuentione ex partium consensu deductum fuit.

14 Cum enim † res aliqua venditur centum aureis, quamuis explicandæ venditionis caussa aliquid ex eis impendatur a venditore, vel quid amplius erogetur ab emptore, certissimum est prædictos centum aureos integros, esse verum pretium illius vẽditionis, & ex integro eo pretio gabellam esse deducendam, & soluendam, expensis prẹfatis minimè deductis, iuxta communem Doctorum sententiam, de qua per Lassart. *c. 16. nu. 3.* & cum Parlad. & Girond. post Lassart. probat etiam Azeued. *in d. l. 1 nu. 152. tit. 17 hoc lib. 9.* & prout ferè aliàs in terminis, & materia simili tradit Moder. Paris. *in Consuet. Paris. tit. 1. §. 24. num. 3.*

15 Ergo ita, & † eodem modo ad comparationem iusti pretij, quo res venire debuisset, *iuxta l. 2. C. de rescind. vendit.* id est computandum pro rei pretio, quod in contractu deductum est, absque vlla deductione, quidquid vltra eam pecuniam pretij nomine datam, venditor expenderit propter gabellam, vel aliud onus legale, *iuxta l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* & quidquid ex ea pecunia expendat emptor ratione laudemij, quod proprium ipsius onus est, *ex l. finali, & ibi glos. verbo, accipere communiter receptam, C. de iure emph.* tametsi in conuentionem deducatur, cum alias à iure insit hoc onus emptori.

Verum si onus illud laudemij, quod de iure tangit emptorem, vel onus gabellæ, quod iure nostro Regio tangit venditorem, ex conuentione partium, & lege contractus alter pro altero soluat, proculdubio hoc pactum est pars pretij, quo ad terminos *d. l. 2. C. de rescind. vendit.*

16 Longa † igitur differentia est inter impensas factas ex conuentione partium, quia hæ pars pretij sunt, *vt in d. l. fundi partem, iuncta resolutione supra facta:* & impensas a-liter, & ex alijs caussis erogatas in venditione a contrahentibus, quia hæ ab extra sunt, & in pretium rei venditæ computari non debent, vt aliàs videtur aduertere Pinel. *in d. l. 2. in 2. par. cap. 3. §. 10. C. de rescind. vendit.* & in nostris terminis Moder. Paris. *in loco supra allegato*, & cum eo Lassar. *d. cap. 15 num 28.* qui in numeris præcedentibus superiora latius iure probat.

Non tamen semper pactum adiectum venditioni in fauorem venditoris partem pretij intelligamus: ita, vt illud augere videatur, & æstimari debeat secundum supradicta.

17 Potius namque † aliquando tale pactum adijcitur in venditoris fauorem, quod non auget pretium, sed rem venditam diminuit, ita vt de eo curandum non sit ad gabellæ computationem, veluti si fundus vendatur mille aureis cum pacto de retrouendendo, aut alio resolutiuo: in hoc namque casu pactum huiusmodi rem ipsam minuit, non verò pretium auget, nec pluris quam mille aureis res

vendita esse intelligitur: minus enim valet res ipsa vendita propter adiectionem pacti illius, quam si liberè venisset, secundum Abb. *in c. in aliquibus, num. 2. de decim. & in c. ad nostram, de empt. & vendit.* Dec. *consil.* 167. Andr. ab Exea, *de pact. numero* 565. Tiraq. *de retractu conuention. in præfatione, num.* 2. quos refert, & sequitur dicens, sic esse intelligendum Lassart. *d. cap.* 15. *num.* 33. resoluens, quod quoties adijcitur tale pactum, quod rem venditam onerat, & afficit, tunc rem ipsam minuit, quia minori pretio dignã facit; qñ verò non afficit rẽ ipsam, sed extra, & nõ versatur circa rem venditam, pretium conuentum auget, & computari debet æstimatio eius pacti, cum vera pecunia pretij nomine data, vel promissa; ibiq. exempla vtriusque casus refert.

18 Egimus † hactenus de pactis venditionibus adiectis in fauorem venditorum; nunc vero videamus de illis pactis, quæ in fauorem emptorũ apponuntur: Videtur namque proculdubio, quod sicut pactum, & onus adiectum emptori in fauorem venditoris propter ipsam venditionem auget pretium conuentum, vt prædiximus, ita quoque per cõtrarium, pactum, & onus adiectum venditori in fauorem emptoris pretium minuere debeat quo ad gabellam minuendam. † Pacta enim venditioni apposita augent, vel minuunt contractum, & propterea æstimari debent, secundum Bal. *cons.* 164 *Marius, in fine lib.* 5. quem refert, & sequitur Mod. Paris. *in Consuet. Paris. tit.* 1. §. 24. *num.* 1. & Lassart, exemplificans *d. c.* 15. *nu.* 31. & *c.* 10. *nu.* 74.

19

30 Nihilominus † ipse Lassart. *d. nu.* 31 *versic sed contrarium*, latè probat nihil in prædicta specie esse deducẽdum ex pretio couento ratione dicti pacti, quo ad gabellã soluendam, sed eo toto integro pretio ipsam deberi, quia illud pactum pro emptore positum magis auget rem venditã, quam pretium conuentum minuit: ita, vt quemadmodũ pactum, & onus impositum emptori in venditoris fauorem pars pretii est, & illud auget: ita quoque, & similiter eadem ratione pactum, & onus impositum venditori in emptoris fauorem pars rei est, secũdum Mod. Paris. *vbi supra*. Hanc secundam sententiam probamus, tum ex dictis, tum etiam attenta nostra *lege* 1. *tit.* 17. *hoc lib.* 9. quæ ex toto pretio venditionis iubet solui gabellam ex singulis denis marauedinis vnum.

S V M M A R I V M.

1 *Gabella an debeatur in specie l. si quis stipulatus fuerit, 57. in ordine, ff. de solut. latè distinguitur, & num. seq.*

Q V AE S T I O LXVIII.

An in specie l. si quis stipulatus fuerit, 57. ff. de solut. debeatur gabella?

1 QVi † promisit decem in melle dare, soluere mel potest antequam decem petita fuerint; secus verò postea. Ita deciditur *in d. l. si quis stipulatus*. Soluto autem sui mel, quæro modo, *an ex hoc actu, siue contractu, gabella debeatur?* Et in hac quæstione Lassar. *de decim. vend. c.* 7. *nu.* 4 *cum seq.* distinguit plures casus, & late agit de celeberrima quæstione, quid sit in obligatione generis, an *scilicet, supra genus ipsum, an vero singulæ res contentæ sub genere, ac nulla res de præsenti?* Sed demum solutione facta res soluta fingatur retro promissa, & in obligatione fuisse: sed quia hoc nõ pertinet ad nostram materiam gabellarum, & lõga eget discussione, eam hic omittimus, præsertim cum diligenter, & late de hoc egerit Lassar. *d. c.* 7. *nu.* 10. *cum plurib. seq.* ne plus quam oportet, volumen hoc extendamus extra rem, de qua in eo principaliter agimus. Circa tamen quæstionem nostram de gabella in casu & specie *d. l. si quis stipulatur*, sufficit distinctio eiusdem auctoris facta, *nu.* 3 *cum sequentib.* nempè, quod quando a stipulatio interponitur nouandæ alterius obligationis causa, gabella non debetur, neque ex alia quacumque nouatione, veluti, si cum deberes mihi certum triticum, simpliciter stipulatus sim à te nouandi animo centum aureos, vel econtra, cum pecuniam deberes mihi, triticum, vel aliam rem sim stipulatus, quia in nouatione non habetur respectus ad ipsas res debitas, sed solummodo ad ipsas obligationes, nouandam, scilicet, & nouantem, quas nemo vnquam dixit permutari, vel vendi, sed pristinam in aliam nouam transfundi, atque transferri, *iuxta l.* 1 *ff. de nouat.* si verò stipulatio ex causa lucratiua, scilicet, donationis contrahitur, nec ab alia primæua obligatione pendet, tripliciter potest intelligi *d. l. si quis stipulatus*. Primò, aut intelligimus ex illa verborum conceptione, decem in melle dabis, vel in quacumque alia merce, vel re, semper decem in obligatione esse; mel autem, triticum, oleum, aut vinum in solutione tantum, vsque ad litem, scilicet, contestatam, *secundum Angel nu.* 4. *contra Bart. in d. l. si quis stipulatus*, & tunc in melle, aut alia merce soluta, antequam decẽ petita essent, gabella non debetur proculdubio: secus si soluta fuerit, postquã decem petita fuerint à creditore, lite iam contestata. Secundò, si intelligamus concipi eam stipulationem, decem in melle dabis, vt necessariò facienda sit solutio in melle, prout contingit, quando taxata est quantitas pretij, & æstimationis mellis, veluti decem mihi dabis in melle ad rationem vnius florenì pro quolibet cado, & tunc non debetur gabella ex ea solutione in melle, cum tunc aliud pro alio non soluatur, sed quod verè debitum est, quia vtrumque est in obligatione. Tertio, si intelligimus ex prædicta stipulatione decem in melle dabis, decem, aut mel deberi alternatiue, prout eam legem intelligit gl. ibi, *verbo, fuerit, ibi: id est, aut mel*: tunc quidem non benè se explicat Lassart. an debeatur gabella propter longam disputationem, quam ibi immiscet circa intellectum *d. l. si quis stipulatus, nu.* 9. *cum pluribus sequentib.* iuxta hunc eius tertium intellectum. Verum ego censeo in hac tertia specie, gabellam non deberi, siquidem vnum ex duobus alternatiuè promissis soluitur, nec venditio, aut permutatio celebrata videtur.

2 Superest † tertius casus principalis diuersus à præcedentibus, nempe, cum ego stipulor à te, & tu mihi promittis dare me tibi certam pecuniarum quãtitatem, quod tu mihi eam adimplebis in melle, frumento, vino, vel oleo, vel simul ad rationem certi pretij, tunc destinati, & constituti pro quolibet mensura, vel pretio, quo valuerit illo tempore, & tunc quidẽ vera atque propria venditio est, ex *l. si prædium. C. de euict.* & vbi id probat datum pro pecunia debita vicem venditionis obtinere, quorum plores refert, & sequitur, dicẽs indubitabile videri in hac vltima specie regalem decimam deberi quasi ex pura, & vera venditione, Lassart. *d. c.* 7. *in princip.* Igitur, & illa proculdubio debetur in prædicto tertio casu, de quo agimus, *ex l.* 1. *tit.* 17 *hoc lib.* 9.

S V M M A R I V M.

1 *Gabella an debeatur pro pignore suo iusto pretio, vel vltra dato ratione pecunia mutuata exsoluenda, & nu. seqq.*

Q V AE S T I O LXIX.

An debeatur gabella pro pignore suo iusto valore, vel vltra dato ratione pecuniæ mutuæ exsoluenda.

1 QVæro † etiam, *An re, vel fundo pignorato pro mutuo, pecunia recepta in tantũ, vel plus, quam res ipsa, vel fundus valeat, ita quod non sit spes luitionis, debeatur gabella?* Et quod debeatur facit: quia tunc prædicta res videtur alienata, vt inquit text. *in l. qui habebat, in fine princip. ff. de legat.* 3. *vbi DD.* Padilla, *in l. prædia, num.* 8. *C. de fideicommiss.* Secundò, quia pignus, & mutuum in tractu gabellæ in prædicta specie simulata esse videntur, & in effectu venditio celebrata, qui effectus inspiciẽdus potius est, quam verba contrahentium, *l.* 1. *C. plus valet quod agitur, &c.* & in terminis gabellæ soluẽdæ *l.* 11. *titulo* 17. hoc lib. 9.

Nihi-

2 Nihilominus tamen † contrarium in praxi regulariter tenendum est, immò quod in prædicta specie gabella non debeatur, nisi aliter constet de fictione, fraude, & simulatione, vt probari videtur *in d.l.* 11. & de probatione fraudis in hac materia gabellarum latè agit Hippolyt. *Singulari* 698. quem allegat Didac. Perez. *in rubr. tit.* 2. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 34 *col* 2. aliàs autem fraude, & simulatione non probatis, cum sit discrimen inter contractos pignoris, & venditionis, in isto gabella non debebitur, etiam si res, pro æquo valore, vel in plus pignoretur, vt probat, & tenet in terminis Lassar. *de decim. vend. c.* 7. *num.* 65. vbi obseruat, quod si res tanti pignoretur, quanti valeat, & postea per longum tempus cessauerit, debitor in luitione cum rectè posset redimere, quæ est propria species *d. l. qui habebat* iuxta *l si seruus depositus, §. quid est, ff. de noxalib.* nec ipse creditor petat debitum, potius iudicabitur venditionem fuisse à principio celebratam, quam pignus contractum, nisi res esset maiorum suorum illius debitoris, quia tunc propter rerum auitarum affectionem semper durat luitionis spes, ex traditis per Tiraquel. *de retractu lignagier, in præfatione, numero* 36. *in fine.* Concludit ergo Lassar. sententiam hanc, dicens, *num.* 66. quòd vbi inciderit quæstio hæc, discretus iudex æstimabit ex rerum, temporum, & contrahentium qualitate, ac circumstantijs contractus, quid statuendum sit, ita, vt si verè à principio pignus fuisse intelligatur, quamuis deinde debitor pecuniam soluens, se emere asseueret, & verba ipsius, & creditoris in venditionem sonent, vt quia fortè creditor potestatem vendendi habebat, adhuc iudicetur, non venditionem, sed hypothecam pignoris, vel liberationem esse, vt ex Cino, & Bald. *in l.* 1. *num.* 2. *C. si seru. exter. se emi mandau.* tradit Mod. Paris. *in Consuet. Paris. tit.* 1. *§.* 22. *quæst.* 16. *num.* 60. ac proinde non habet locum retractus, secundum Matth. de Afflict. *in tractatu de iure protomiss. super verbo dicet enim, colum. penult.* nec consequenter iura feudalia, secundum Mod. Paris. *vbi supra.* Ergo nec gabella debebitur, secundum nos post Lassar. *vbi supra.*

3 Ex quibus † ego in dubio semper iudicarem in specie nostræ quæstionis gabellam non deberi, vt constat ex d. l. 11. ibi: *Que fagan pesquisa, y sepan la verdad de ello: y si hallaren, que algunas personas simuladamente hazen que los contratos de ventas fuenen donaciones, o otros cōtratos, de que no se deue alcauala, &c.* ibi: *O hazen otros fraudes, por encubrir la dicha alcauala, des hagan los dichos fraudes, y hagan acudir al nuestro arrendador, o receptor, con todo lo que montare el alcauala, auido respecto al verdadero precio que interuino, y mas con el quatrotanto.* Fraus igitur, seu simulatio probari debet eo modo, quo iure sufficiat, vt locum habeat decisio illius legis & nostræ quæstionis pro gabella: aliàs ea aliter nō probata, quam quod res fuit pignorata pro suo iusto valore, vel plus, crederem profectò, gabellam minimè deberi, nec in praxi condemnationem eius obtineri posse.

S V M M A R I V M.

1 *Gabella an debeatur ex contractu depositi pecuniæ soluendæ Petro, si is dederit fundum secuta fundi datione.*

Q V AE S T I O LXX.

An ex contractu depositi pecuniæ soluendæ Petro, si is deducit fundum, sequuta fundi datione, debeatur gabella?

1 QVæro: *Deposui penes Ioannem certam pecuniæ quantitatem soluendam Petro, si mihi dederit talem fundum. Petrus recepit pecuniam depositam, & fundum dedit, vtrum ex hoc Petrus gabellam soluere teneatur?* Et videtur non teneri: quia contractus hic depositi est, ex quo, attentis nostris legibus gabellarijs, gabella non debetur, Prout in terminis quæstionis videntur tenere Bald. *in rubrica, C. deposit. q* 7. *num.* 7. & Matth. de Afflict. *in cap.* 1. *§. vectigalia, num.* 67. *quæ sint Regalia:* ipse verò contractum hic distinguendum censeo inter me, & Ioannem, a contractu inter me, & Petrum. Primus namque contrahens inter me, & Ioannem depositarius, est contractus depositi, vt patet, ex quo gabella non debetur. Secundus verò inter me, & Petrum recipientem pecuniam, & dantem pro ea fundum, procul dubio est contractus emptionis, & venditionis, ex quo gabella debetur, præter quam, quod aliàs esset aperire viam fraudibus contra Regium fiscum, quod permitti non debet, *argum. l.* 11. *tit.* 17. *hoc libro* 9. Quinimmò etiam si hic contractus, absque fraude, & simulatione fiat, inter me, & Petrum, est venditionis, ac proinde absque dubio ex eo gabella debetur.

S V M M A R I A.

1 *Gabella non debetur de diuisione bonorum defuncti inter hæredes facta etiam interueniente pecunia, alijsq; rebus ad æqualitatem seruandam iuxta l.* 35. *tit.* 18. *libro* 9. *Nouæ Collect. Reg. & de eius ratione, & in num. seqq.*

3 *Diuisio rem primis dominis non aufert, sed apud eosdem, quorum indiuisa erat, ipsa manet post diuisionem.*

6 *Gabella an debeatur ex diuisione bonorum facta inter socios iudicio communi diuidundo? & nu. seqq.*

7 *Diuisio est verus contractus permutationis, & si pecunia interueniat, efficitur vera venditio, ex eaq; gabella debetur, si per statutum ex alienatione soluenda præcipiatur.*

8 *Laudemium an soluendum sit ex diuisione bonorum, & emphyteusis: & num.* 9.

9 *Gabella non debetur ex quacumque diuisione bonorum facta, siue inter heredes, siue inter socios, etiam interueniente pecunia, vel alijs rebus, nu.* 9. 10. *&* 11. *etiam si recompensatio fiat de rebus non communibus, si fortè non existant, vt in num.* 12. 14. *&* 15.

15 *Diuisio est contractus mixtus participans de distractu, & contractu, permutatione, & venditione, & sic propriam, & distinctam habet naturam.*

16 *Gabella non debetur ex censu annuo constituto in diuisione bonorum in fauorem vnius ex hæredibus vigore Regalis exsequutoriæ super bonis hæreditarijs.*

17 *Gabella ex diuisione bonorum debetur interueniente pretio in fraudem gabellæ, vt in exemplo hic posito.*

18 *Gabella debetur in diuisione, quando res hæreditatis communi hæredum consensu in publica subhastatione venditur, eo ordinato, quod plus licitanti detur, etiam extraneo, tunc namque etiam si vni ex hæredibus plus licitanti detur, gabella vt ex vera venditione debetur: secùs si ordinatum fuerit prius inter ipsos hæredes, vt licitatio tantū fieret inter eos, extraneo non admisso, vt in num.* 19.

20 *Gabella debetur ex venditione, permutatione, vel cessione pro pecunia facta partis communis, vni ex socijs, vel cohæredibus, ampliatur num.* 22.

21 *L.* 35 *tit.* 18. *lib* 9. *Nouæ Collect. Reg. dum inquit,* Aunque interuengan dineros, o otras cosas entre herederos para se ygualar, *quomodo intelligatur.*

23 *Gabella debetur ex venditione, vel permutatione facta post diuisionem, vni ex socijs, vel hæredibus.*

24 *Gabella non debetur ex diuisione bonorum* 1. 2. 3. *aut vlteriori, vt in exemplo, de quo num.* 25.

Q V AE S T I O LXXI.

An de diuisione bonorum, circa intellectum l. 35. tit. 18. lib. 9. Nouæ Collect. Reg. debeatur gabella?

1 QVæro † de ratione, praxi, & intellectu l. 35. tit. 18. hoc lib. 9 Nouæ Collect. Reg. dum in ea cauetur: *Que no se pague alcauala de los bienes de los difuntos que se partieren entre sus herederos, aunque interuengan dineros, y otras cosas entre los herederos para se ygualar.*

2 Et † in primis, eam esse eius rationem censeo: quia diuisio propriè nó est alienatio, nec noua acquisitio, sed portionis distributio, & semper censetur res haberi iure successiuo primitiuo, cuius virtute facta est diuisio, quæ non est, nisi illius iuris, & primariæ requisitionis exsequutio, secundum causam illi ab initio implicitam, quo fit, vt res videatur in eodem statu manere, *l. vltima*, & ibi Alex. & Ias. *ff. si ex noxal. caus. agatur*. Moder. Paris. *in Consuetud. Paris. tit.* 2 §. 51. *nu.* 11. diximus supra in q. *an ex venditione necessaria debeatur gabella*, quæ est 22 *num.* 1. *cum seqq.* & in terminis nostræ legis præcisæ hanc rationem illi assignauit Lassart. *de decim. vend. cap.* 20. *nu* 47. dicens, quod quamuis bonorum diuisio inter hæredes facta, venditio, aut permutatio sit subtiliter, inspecto tamen rerum effectu, alienatio non est, ac proinde permutatio, aut venditio non potest in ea diuisione intelligi: vt probat text. *in Authent. de litigios.* §. 1. *versic. hæredes autem, colum.* 8. *& in*
3 *l. fin. versic. exceptis, C. eodem titulo*. Etenim † diuisio rem primis dominis non aufert, sed apud eosdem, quorum indiuisa erat, ipsa manet post diuisionem, & stricta iuris disputatione relicta, non id agitur in diuisione, vt quisquam ex hæredibus alterius partem acquirat, sed vt dominium, quod sub confusis partibus occultum, & obnubilatum erat, in sola intellectus operatione consistens, iuxta *l. Maius, §. duorum, ff. de legat.* 2. distinctione partium ad oculum detegatur, & quod antea erat pars vnius rei indiuisæ, nunc per diuisionem totum quoddam per se fiat, vt inquit Iurisconsultus *in l. rectè dicimus, §. Quintus, ff. de verbo-*
4 *rum significat.* At † in venditione, & permutatione id agimus, vt rem nostram alienemus, & alienam nobis vtiliorem acquiramus, *vt in l.* 1. *in princip. ff. de contrahen. empt.* quam rationem sequitur etiam, dicens esse propriorem alijs ad nostram legem Azeued. *in d. l.* 35. *num* 24. Nec obstat, quod nostra lex Regia dicat: *Aunque interuengan dineros, y otras cosas para se ygualar*, quibus verbis cum pecunia, vel alia res interuenit in diuisione, videbatur celebrata venditio, vel permutatio respectiuè, iuxta regulas generales, ac proinde tunc saltem deberi gabellam, *per l.*
5 1. *& 2. tit.* 17. *hoc lib.* 9. Quoniam † nihilominus non est alienatio, nec permutatio, cum id principaliter non agatur, sed de diuisione bonorum defuncti, & ad effectum efficiendi commodam, & æqualem diuisionem: & ideo pecuniæ aliæve res interueniunt, quia aliter ea effici non valet: sicq. accessoriè, & non principaliter dantur, quod nó debet esse in consideratione, sed quod principaliter agitur absque alienatione bonorum defuncti, quorum non fit venditio, nec permutatio, sed diuisio, iuxta text. capitulum in proposito, *in § quadam actiones, Instit. de action. & in § si familiæ, Inst. de offic. iudic. & l.* 10. *tit.* 15. *par.* 6. Ayor. *de part.* 1. *par. cap.* 1. *num.* 11. *&* 12.

6 Deinde † agendum nobis est me, *an cum hæc lex nostra* 35. *loquatur expressim de diuisione bonorum defunctorum, quæ inter eorum hæredes fit, hoc est, iudicio familiæ hercisc. habeat ne locum in quacumque alia bonorum diuisione facta inter socios, de qua in tit. ff commun. diuidundo?* Et videtur prima facie in hoc iudicio communi diuidundo, locum minime habere legis nostræ decisionem: ac proinde, quod de huiusmodi diuisione bonorum gabella debeatur: tum, quia ea nostra nuncupatim, & quasi taxatiue loquitur de diuisione facta inter hæredes defunctorum, quasi velit, quamcumque aliam bonorum diuisionem in iuris communis dispositione relinquere, & à gabellæ solutione non
7 eximere: † tum etiam, quia diuisio est verus cótractus permutationis, & si pecuniæ interueniant efficitur vera venditio, *l. commum, § si debitor, ibi quam creditor per adiudicationem emit, ff. communi diuid.* quem text. ad hoc expendit Tiraquel. *de retractu lignag* §. 1. *glos* 14. *num* 77. Hinc Ludou. Roman. *cons.* 182. tenet, quod si statuto caueatur; vt de alienatione soluatur gabella, solui quidem debet ex diuisione, prout eum refert, & sequitur Cassan. *in Consuetud. Burg. tit. de retract. rubr.* 10. §. 9. *in fine, num.* 21. *folio mihi* 542. Azeuedo, *vbi supra, num.* 17. alios allegans. Fieri igitur videtur ex supradictis, vt nostra lex Regia aliud disponens in diuisione bonorum defuncti, contrariis iuris communi dispositioni, & ideo strictè in suo tantum casu intelligẽda, nẽpè, in diuisione, quæ fit inter hęredes iudicio familiæ erciscundæ, vt in ipsa bis exprimitur: secùs verò in alijs diuisionibus, quæ iudicio communi diuidundo fiunt.

8 Sic Ludou. Pegueta † *de feud. versic.* 1. *limitat.* 4. *num.* 103. longam differentiam constituit inter has diuisiones circa solutionem laudemij, dicens, quod aut fit diuisio communi diuidundo, & tunc debetur laudemium, quia est vera permutatio; aut fit diuisio iudicio familiæ erciscundæ inter cohęredes, & tunc laudemium non debetur, quia inter hæredes diuisio non est alienatio, *vt in d. Authen. de litigios. collatione* 8. Eamdem distinctionem fecit Capell. Tolosona 75. Rursus in materia emphyteutis est altera opinio distinguens, quam sequuntur, & probant Practic. Papiens. *in lib. pro hæred vel de re diuiden. in verbo, domũ*, & Guido Papæ, *cons.* 46. In facto, Stephan. Aufrer. in addit. ad Capel. Tolos. 75. *in fine*, & Bertran. *cons.* 78. *Ex casu, lib.* 1. *cons.* 310. *Ponitur in facto, lib.* 2. nẽpè, quod aut fit diuisio ipsius rei inter eos pro rata portionis cuiusque, & tunc nihil debetur domino directo, aut ipsa in se non diuiditur, sed tota assignatur vni, qui alios recompensat in pecunia, vel in alijs rebus, & tunc debentur tota domino pro portionibus, quas is, cui tota res remanet, acquirit ab alijs: ergo idem respectu gabellæ videtur dicendum,

9 His nihilo secùs non obstantibus, tenendum † est, legis nostræ decisionem non tantum procedere in casu quo loquitur, diuisionis bonorum inter hæredes defuncti iudicio familiæ erciscundæ, sed etiam in ea diuisione, quæ aliàs fiat iudicio generali communi diuidundo, vt in terminis emphyteutis, quod ex vtraque diuisione indistinctè nihil debeatur domino, & sic nec laudemium, quia est alienatio necessaria tenent, & probant Guilhet. de Cuneo, Alber. & Bar *in l. & ideo, ff de condict. furt.* & hoc simpliciter sequuntur Guido Pap. *in decis. Delphin. quæst.* 48. *in fine*, Iac. de Sancto Georg. *in tract. de oper. col.* 10. *vers. quid de diuisione*. Ias. *in l. fin. q.* 7. *C. de iure emphyt.* Nicol. Boer. *in Consuet. Bituric. de consuet. feud. & census*, §. 7. Cassan. *in Consuet. Burg. titulo des censes*, §. 7. & Roger. de Mota, *in rep. l. traditionibus, fall* 18. *vers.* 2. *aduertendum, C. de pact.* quos refert, & sequitur Mod. Paris. *in Consuet. Paris. tit.* 1. §. 22 *n.* 69. vbi hoc probat, dicens, quod ita seruatur in practica, cum modificationibus, de quibus ibi per eum; diximus suprà *d. q.* 22. *an ex alienatione necessaria debeatur gabella?*

10 Obseruandum † tamen est, non ideo ex diuisione, iudicio communi diuidundo, gabellam non deberi, quod sit alienatio necessaria, *vt DD. communiter dicunt*, sed potius ex ratione, quam supra *in princ. huius quæst.* assignauimus ad nostræ legis 35. decisionem, quæ etiam huic speciei diuisionis iudicio communi diuidundo mirè conuenit. Ve-
11 rius † igitur est, legem nostram conformem esse iuri communi, siue sequamur in diuisione, quæ fit inter hæredes defunctorum iudicio famil. erciscundæ, de qua loquitur littera eiusdem legis, siue in ea quæ fit communi diuidundo, vt ex vtraque non debeatur domino, nec gabellario gabella. Licet enim lex nostra loquatur, vt prædiximus in priori diuisione quę fit inter hæredes, non tamen ideo negat, idem seruandum in secunda, quę fit iudicio communi diuidundo, sed eam omittit, vnde remanet sub dispositione iuris communis quod, *vt probauimus*, habet secundum receptiorem sententiam, vt hæc non sit alienatio, nec ex ea domino directo aliquid debeatur: Ergo nec gabella fisco, aut eius publicano ex identitate rationis nostræ legis 35. quia vbi est eadem ratio, idem ius statuendum est, *vt in l. illud, ff. ad leg. Aquil. cum simil.* Et in terminis quod de diuisione facta inter consocios, gabella non debeatur, tenet Alber. *in* 1. *p statut q.* 110. *incip. Statuto Parma*, & Tiraq. *de vtroque retractu* §. 1. *gl.* 14 *nu.* 77. *ad fin.* qui alios refert Bertach. *de Gabel.* 8. *p. prin. mẽb.* 3. *nu* 17. *vol.* 11. *tractat diuers Doct. in antiquis*, Ant. Gom. *var resolut. tom* 9. *nu.* 8. *& in l.* 45. *Taur. n.* 55. *ver. ex quib infero*, loquẽs in diuisione hęreditatis paternę, Greg. Lop. *in l.* 21. *tit.* 3. *p.* 6. & Guill. Bened. *in c. Raynut. in* 2. *p. verb. mortuo itaque testatore, el* 2. *num.* 52. *de test.* Parlad. *rer. quotid lib.* 1. *c.* 3. § 6. *nu* 43. quos refert, & sequitur Giróda *de Gabel.* 7. *p.* §. 2. *nu.* 1. 2. 3.

Qui-

Quinimmò, & communis praxis hanc interpretationẽ nostræ legis recipit, nempè, vt de quacumque diuisione loquuta esse videatur: prout generaliter Auendan. *responso 13. nu. 6. vers. admissa igitur*, quem allegans sequi videtur Pinel. *in Auth. Nisi tricennale. nu. 25. in fi. C. de bon. mater.* & de hac communi praxi testatur. Idem sequuntur Lassar. *de decim. vend. d. c. 20. sub num. 48. ad finem*, quem refert, & sequitur Azeuedo, *in d. l. 35. num. 25.*

12 Et procedit hæc nostra, & † ceterorum sententia, etiam si recompensatio fieret de rebus non communib. casu fortè si nõ esset nisi vna res feudalis in hæreditate, vel cõmunis: quia non est contra naturam diuisionis, quod recompensatio fiat de proprio compensantis, immò de eius natura est, quod si non superfint in communione mobilia, vel pecuniæ ad portionem istius, cui domus est adiudicata, debeat condemnari ad recompensãdũ de pecunia propria.

13 Est † enim diuisio contractus mixtus participãs de distractu, & contractu, & permutatione, & venditione: eius propriam, & distinctam habeat naturã, *vt in §. per eum, Inst. de officio iud. & in §. quadam, Instit. de act.* quo non obstante, totus contractus dicitur diuisio, & consequenter nulla iura debentur pro re assignata, etiam pro rata pecuniæ datæ socio vel socijs, etiam si illa pecunia non sit accepta de communi, vt in his terminis tenet Mod. Paris. d. §. 22. nu. 74. Ergo nec gabella debetur, quemadmodũ in diuisione bonorum defuncti inter ipsius hæredes facta statutum hoc est in nostra lege 35. ibi: *Aunque interuengan dineros en*

14 *tre los herederos para se ygualar*. Quæ † lex mirabilem in hoc ampliationem recipit; & ex eius mente & generalitate patet: vt procedat, etiam si pecuniæ non sint acceptæ de communi hæreditate, sed de proprio eas dantis: eadem ergo ratione hoc ipsum probãdum venit in diuisione, quæ fit iudicio communi diuidundo. Et ita merito Lassar. *d. c. 20. num. 54.* verè, ac planè intelligit *d. l. 35. in 2. eius parte.* de hoc agente, vt procedat, & loquatur, quando plures res communes, aut plura bona hæreditaria sunt: tunc nãque licet de facto eueniat, eas res tales esse, vt commodè vnaquæque diuidatur: sæpius tamen, si non per particulas, sed per integra corpora diuisio inter hæredes, aut socios fiat, ita vt vna res magni valoris detur, & alteri res paruæ quantitatis addicta sit, refusa tamen ab illo hærede tanta pecunia, quæ eos æquales faciat, & quamuis pro ea pecuniæ quantitate vera venditio contrahi videatur, nihilominus gabella non debebitur, ex dispositione iustissima d. legis Regiæ 35. quia totum id, quod agitur, diuisio est, sequitur etiam Azeuedo, *in d. l. 35. num. 42.*

15 Quod † si in recompensam non detur pecunia, sed res immobilis, quod fieri potest volentibus partibus, etiam de re non communi, sed non inuitis partibus, nisi de re communi eiusdem societatis, quãuis indistinctè adiudicari possit in pecunia, licet nulla pecunia communis adsit ex *d. §. quadam. Instit. de actio.* vt tenet Moder. Paris. *d. §. 25. num. 76.* adhuc quoque procedit, & in hac specie *d. l. 35.* nempe, etiam si refusio, aut compensatio ad æqualitatem inter socios, aut cohæredes seruandam de rebus non communibus fiat, vt quia fortè non posset commode per ipsarũ rerum diuisionem, & adiudicationem æqualitas seruari, vt voluit d. lex 35. ibi: *Aunque interuengan dineros, y otras cosas, &c.* Ita in terminis declarat, & tenet Lassar. *d. c. 20. n. 55.* tametsi in hac eadẽ specie quo ad iura, & laudemia domino directo soluẽdo distinguat Mod. Par. *d. §. 22. nu. 76.*

16 Ex † quibus in praxi in facto consultus idem respondi, censu annuo constituto, in fauorem vnius ex cohæredibus super bonis hæreditarijs ex vi Regalis exequutoriæ, ex eo gabellam non deberi.

17 Superiora † tamen intelligenda esse censeo, vbi nulla fraus contra gabellam interuenerit. Ceterum, si verisimiliter appareret, hominis diuisionem factam esse in fraudem, & occultationem veræ venditionis, aut permutationis, puta, si nedum nihil erat commune inter duos socios, vel cohæredes, nisi vna domus, vel fundus, qui commode diuidi poterat: tunc enim ex quo nihil aliud erat simul diuidendum, & poterat diuisio fieri per partes æquales, & æque commodas, & tamen maluit alter alteri cedere partem suam pro certa pecunia, vel certa alia domo ad valorem portionis eius, tunc namque quantumcumque dicãt, se hoc facere per modum diuisionis, satis apparet, quod in veritate, & in effectu est vera, & voluntaria venditio, vel permutatio, & omnia iura debentur dominis directis, secundum Mod. Paris. *d. §. 25. num. 75.* Ergo, & gabella fisco, seu eius gabellario.

18 Quinimmò secundum † ipsum ibidem *nu. 50.* si ex communi hæredum consensu subhastatio fiat aliquarum, vel omnium rerum hæreditatis, & aliquis ex ipsis hæredibus pluris licitans rem aliquam hæreditariam emerit, gabella ex ea venditione debebitur, non minus ac si extraneus aliquis emisset, tunc demum, quando ordinatum fuit, vt plus offerenti addicatur, etiam extraneo licitatore admisso: tũc namque etiam si contingat, vnum ex socijs, vel hæredibus in licitatione vincere, est vera venditio, per se principaliter subsistens, ac proinde omnia iura acquiruntur dominis directis, sicut ex vera venditione, ac per consequens gabella debebitur fisco, eiusq. publicano, totius pretij, vt censuit Lassart. *vbi supra, num. 51.* & Azeuedo, *in d. l. 35. num. 26.*

19 Secùs verò, quando † ordinatum fuit, vt licitatio tantũ fieret inter hæredes, vel socios, extraneo non admisso, vt res maneat meliorem conditionem offerenti, secundũ Moder. Paris. *d. §. 25. num. 73.* & quod tunc non debeatur gabella, Petrus Nauarra loquens in foro conscientiæ, *libro 3. de restit. c. 1. num. 273. cum seqq.* idemq. est quo ad forum iustitiæ, secundum Azeuedo, *vbi supra*.

20 Secundò † limitatur, si habens portionem in re communi pro indiuiso, non incipiat a diuisione, sed a venditione, vel permutatione portionis suæ, siue vni tantum ex socijs, vel cohæredibus, siue omnibus cedat pro pecunia, vel alia re, quia tunc cum non intendat rem communem, siue communem hæreditatem diuidere, sed partem eius acquirere, non est diuisio, sed venditio, aut permutatio, secundũ cuius naturam iura dominis directis acquiruntur, argumento text. *in l. Titia. 64. ibi: permutauit, & ibi: quasi emptione, ff. de iure dot.* & cum alijs probat Mod. Paris. *d. §. 55. num. 71.* Ergo, & gabella fisco, siue eius publicano, secundum Lassartem, *d. c. 20. nu. 52.* & reprobato Parlad. *rer. quotid. lib. 1. c. 3. § 6. nu. 10 in vers. hic etiam quæri potest*, qui male contrariũ tenuit. Debebitur nãque vna gabella, si vẽditio pretio celebrata fuerit, *iux. l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* duplex verò si permutatio intercesserit, *iux. l. 2. eiusdẽ tit. & libri.* Eamdẽ Lassartis sententiam sequitur *Azeu. in d. l. 35. nu. 29. cum seq.* contra Parlad. *vbi supra*, & contra Girond. *de Gabell. 10. p. §. 2. nu. 2.* qui opinionẽ Parlad. sequebatur, eos tamen cõcordat Azeued. ibi, sed non bene; eãdem nostram senten-

21 tiam ibi tenet Lassar. *in add. ad c. 20. nu. 52. & nu. 55.* † vbi inquit *d. l. 35.* esse intelligendam, quando aliquid datur vi accessionis ad æqualitatẽ seruandam, secus autẽ erit, si pro tota parte hæreditatis aliquid extraneum non hæreditariũ datum sit, quia tunc nullatenus dici potest, diuisionem fieri, sed aut venditionem, aut permutationem.

22 Ampliatur hæc limitatio, † vt procedat, etiam si socij vel hæredes expresse non egerint de portione alicuius emanda aut permutanda, sed de diuisione, in fraudem tamen, & occultationem veræ venditionis, aut permutationis, vt in casu Mod. Paris. *d. §. 22. num. 75.* de quo nos supra, *nu. 17. in versic. superiora tamen*, tùnc namque gabella debebitur ac si venditio, vel permutatio celebraretur propter fraudẽ a contrahentib. admissam, vt ex traditis ibi per Mod. Paris. recte probauit Lassarte, *d. c. 20. num. 53.* & Azeued. *vbi supra, nu. 28.* idem Lassart. *in addit. ad c. 21. nu. 32. & 33.*

23 Tertio superiora limitantur, † si facta diuisione vnus ex socijs, vel hæredibus portionem suam, quam iam pro diuiso possidebat, vni ex socijs, aut cohæredibus venderet, vel permutaret, etiã pro portione illi assignata, de eadem re, debebitur nãque in eo casu proculdubio, vna, vel duplex gabella, iuxta formam contractus ac si extraneo vendidisset, quia iam sumus extra caussam diuisionis, ex his, quæ in simili resoluit Mod. Paris. *vbi sup. d. §. 22. n. 70. in ver. secus si res*, & in terminis nostris gabell. tenet Parlad. *vbi supra, nu. 44.* & Lassarte *nu. 56.* & Girond. *de Gabel. 7. par. 2. 2. nu. 3. & 4.* & Azeued. *in d. l. 35. num. 34. cum seqq.*

34 Vltimo† pro complemento huius quæstionis obseruandum erit legem nostram, cum alijs *d. tit. 18. hoc lib. 9.* gabellæ immunitatem præbentibus certis quibusdam rebus, nõ tantum procedere in prima diuisione, venditione, aut permutatione earumdem rerum, sed etiã in 2. 3. aut 4. & quęcumque contingeret, vt recte ex pluribus contra Parlador. vbi modo eum citauimus, *ibi: simul, quia, &c.* probat Lassart. *d. c. 20. nu. 57.* vbi *nu. 58.* respondet *l. 10. tit. 18. hoc lib. 9.* quæ videbatur contrarium probare, non obstare quidẽ, quia expressa ibi est limitatum priuilegium per ipsam ad primam vẽditionem, singulari, & iusta ratione, de qua ibi per eum; quo fit, vt per locum ab speciali potius ibi hæc nostra sententia probari videtur, quam contraria Parladorij, & its censeo tenendum in praxi, & tenuit etiam Azeued. *vbi supra nu. 34.* tametsi Girond. *vbi supra, num. 4.* incaute opinionem Parladorij in hoc sequatur.

35 Fit etiam ex supradictis, quod † si postquam socij, aut cohęredes res communes diuiserint, aliqui eorum conquerantur post aliquod tempus de diuisione facta, dicentes, sibi fuisse damnosam, ac proinde reliqui, vt sociorum, vel hæredum querelas componerẽt, dixerint se velle, & cõsentire, vel forte sententia iudicis ad hoc fuerint condemnati, vt bonorum diuisio iterum per eumdem, vel alios iudices, computatores, & arbitros fiat, & bona iam prius diuisa iterum communicentur, ac si diuisio facta non fuisset, & deinde noua, ac secunda diuisio sequatur, proculdubio ex hac secunda diuisione, gabella non debebitur, quia vere hoc, quod agitur, diuisio est, *& d. l. Regia 25.* non de primo, aut secũdo actu diuisionis dumtaxat, sed de quacumque diuisione intelligenda est. Ita in terminis obseruauit Lassart. *d. cap. 20. num. 58.* quem sequitur Azeued. *in d. l. 35. num. 36. cum seqq.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella non debetur ex rebus in dotem datis etiam æstimatis ea æstimatione, qua emptionem facit, vt in nu. 2. quod procedit etiam si a principio pecunia fuerit in dotem promissa, & postea res æstimata pro pecunia data fuerint, vt in num. 3.*

4 *Gabella de re dotali inæstimata recepta, postea commutata, & alienata pro pecunijs debetur; sed an valeat præfata alienatio? num. 5.*

5 *In dubio æstimatio ex internallo venditionem non facit, & quid si aliud conueniat.*

6 *Dotis caussa adeo fauorabilis est, vt non valeat statutum præcipiens, quod de dote soluatur gabella.*

QVAESTIO LXXII.

An ex rebus in dotem datis debeatur gabella, & quomodo intelligendum sit?

1 QVæro modo† de intellectu, & praxi eiusdem legis 35. *in 1. par. tit. 18. hoc lib. 9. Nona Collect. Reg.* quæ sic cauetur: *Ordenamos, y mandamos, que no se pague alcauala de las cosas que se dieren en casamiento, quier sean bienes muebles, o rayzes, &c.*

2 Et in primis obseruandum est, hoc planè† procedere etiam, quando res in dotem datæ fuerint æstimatæ ea æstimatione quę emptionem faciat, *iuxta l. quoties, cum materia. C. de iure dot.* & latissimè resoluta per D. Cou. *in pract. q. c. 28. per totum, & per nos consi. 17. num. 20. cum seq.* aliàs enim lex nostra non seruiret de aliquo dubio, si de rebus inæstimatis in dotem datis tantum intelligeretur, cum leges Regiæ gabellarum cõtractibus dumtaxat venditionis, & permutationis hoc onus gabellæ iniciant. Dotis igitur fauore voluit lex nostra, vt rebus æstimatis in dotem datis ea æstimatione, quæ emptionem iure faciat, cum tunc dubiũ sobesse poterat, vectigal non debeatur, nec soluatur, quod in terminis similibus laudemij non soluendi ex huiusmodi bonis æstimatis in dotem datis iure probat, latè Moder. Paris. *in Consuet. Paris. tit. 2. §. 55. gl. 1. num. 100. cum seqq.* Et in terminis gabellę, sic nostram legem 35. exponunt, intelligunt, & declarant ea mente ipsius, quamuis ea non ita aperiat Parlador. *rerum quotidianarum lib. 1. c. 3. §. 6. num. 42.* Lassart. *de decim. vendit. cap. 20. num. 35.* & Gironda, *de Gabel. 7. par. §. 2. num. 8.* & voluit prius Bal. *in l. quoties, C. de iure dot.* dum inquit, quod quando est æstimatio facta in dote, non est mera emptio, sed ob caussam, quem refert, & sequitur Anchar. *consi. 22. num. 3.* & Auendan. *responso 12. nu. 3. vers. quæro,* & hic intellectus, & sensus ad præfatam nostram legem Regiam verissimus est, licet ratio Doctorum non subsistat, nempe, quod contractus dotis, qui principaliter agitur, debeat attendi, non verò natura emptionis ex eo resultãs, quia cum generaliter dispositum sit, ex quacumque venditione gabellam debere solui, *vt in l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* & æstimatio in dotibus iure facta mera venditio sit, *vt in d. l. quoties,* cum materia (quidquid Bal. *vbi supra* dicat) proculdubio gabella soluenda erit, vbicũque venditionem contractam esse constiterit, siue principaliter, siue accessoriè contrahatur, vt probat Lassarte *de decim. vendit. c. 16. num. 27.* atque ideo in hac nostra specie, absq. dubio deberetur gabella, nisi aliud dotis fauore cautum fuisset *in d. l. 35. in 1. parte,* secundum eumdem Lassartem *d. c. 20. num. 40.* post Parlad. *vbi supra.*

3 Quod adeo verum est, vt procedat † non solum eo casu, quo res à principio in ipsa dotis constitutione, & promissione æstimatæ fuerit sed etiam in eo casu, quo a principio fuerit pecunia in dotem promissa, & postea res æstimatæ loco pecuniæ datæ fuerint, vt quamuis ea æstimatio veram venditionem efficiat, vt ex Secino resoluit Couar. *d. c. 28. pract. qq. nu. 1. vers. secundo apparet,* & nos *consi. 17. nu. 27.* nulla gabella debeatur, secundum Parlador. *vbi supra,* & Lassarte *d. c. 20. num. 36.* vtroque enim casu verum est dicere, res illas æstimatas in dotem datas esse, atque ita verificantur verba *d. l. 35. ibi: Que se diere en casamiento.* Pro qua sententia est etiam bonus text. *in l. 2. vers. mulier dotẽ, ff. de dot. preleg.* vbi cum pecunia esset in dotẽ promissa, fundos, qui postea pro quantitate dotis viro dati sunt, expressè inquit textus in dotem datos esse. Ergo iuxta verba *d. l. 35.* modo relata, non debetur gabella, sequitur Doct. Molina Theolog. *in 2. tomo de iustit. & iure, disput. 426. col. 1138. in versic. sextum.*

4 Limitat tamen Lassarte *nu. 37.* hanc † sententiam, quando postquam semel data dos esset in rebus dotalibus absque vlla æstimatione, postea ex interuallo de dotis commutatione inter coniuges conuenissent, eo quod mulieri vtile esset, nempè, quod pro fundo dato, centum, aut alia quantitas in dotem esset, iuxta text. *in l. ita constante, cum l. praced. ff. de iure dot. & l. si mulier, ff. de pact. dotal.* cum traditis per Tiraquel. *de retractu lignag. §. 30. gl. 1. num 19.* quia tunc proculdubio gabella deberetur: cum enim *d. lex 35.* expressè loquatur de datione & constitutione dotis, extendenda non est eius decisio ad alios contractus, quos circa dotem semel datam, & constitutam ex post facto coniuges celebrauerint, & quia nec minus perfecta, & valida venditio eo casu per æstimationem fundi dotalis fiet, quã si à principio æstimaretur, vt probant ea iura. Nec obstat (inquit ille) quod D. Couar. *d. cap 28 num fin. vers vndecimo,* aliud velit, & sequitur decisio Perusina 89 *num. 4.*

5 *& 10.* Etenim, † quæ ibi allegat, eo tendunt, vt in dubio æstimatio ex internallo facta venditionẽ non faciat, prout colligitur ex Salic. & alijs, quos Couar. allegat. Ceterum si adeo expressè æstimatio fiat, vt venditionem, & dotis commutationẽ faciat, dubium nõ est, quin illud valeat, modo mulieri vtile sit, vt probat text. *in d. l. ita constante, cũ simil. in glossa allegatis,* sed opinionem Cou. *vbi supra,* quod non valeat præfata alienatio facta ab vxore marito post constitutã antea dotem, & cõtractum matrimoniũ, atque adeo post factã rem immobilem fundum dotalẽ, placet D. Molina *vbi supra:* Et merito.

6 Et † decisio nostræ legis 35. *in 1. par.* iuuatur ex decisione eorũ, qui tenent, dotis caussam adeo fauorabilem esse, vt non valeat statutum disponens, quod de dote soluatur gabella, prout ea Lapo *alleg. 227.* tradit Cassan. *in Consuetud Burgun. in fine, sub rub. de Gabellis quæst. 7.* & sequitur Lassarte, *d. c. 20. num. 41.*

SVM-

S V M M A R I A.

1 *Gabella tritici, vel hordei remanentis tempore soluti matrimonij, & postea vēditi, an solui debeat, cum maritus defunctus magnam quantitatem tritici, & hordei duxisset ad matrimonium, hæredemq. clericum instituisset? resoluitur num. 19.*

2 *Triticum, hordeum, tipha, & cetera in pōdere, numero, vel mensura consistentia, inæstimata ducta in matrimonio per vnum ex coniugibus. an sint postea soluto matrimonio in eodem genere restituenda, vel eorum æstimatio in pecunia soluenda ducenti & cuius temporis habenda sit ratio in hac æstimatione: & num. seqq. præcipuè num. 3. & 4. vbi resoluitur in dotem mulieris, vt in mutuo: in capitali autem vir, aliter num. 6. cum sequentibus, ratio differentiæ, num. 16.*

3 *Legis res in dotem, ff. de iure dot. intellectus.*

7 *Societas vniuersalis inter virum, & vxorē regulariter saltē per leges huius Regni contracta censetur in omnib. quæ rēdis, exceptis quibusdam bonis, & nō est minus priuilegiata, quam expressè contracta inter socios, vt in num. 8.*

9 *Valor rerum quæ in societate expressa immittuntur, consistentium pondere, numero, vel mensura, consideratur tempore quo immittuntur, & num. 10. & 11. idem in valore monetæ in societate immissa, vt in num. 14.*

12 *Societatis scopus est, non vt vnus ex socijs lucretur, & alter damnum patiatur: sed vt vtilitas, vel lucrum, & damnum sit commune sociorum, non vnius tantum.*

13 *Societas non tenetur restituere plus quā id, in quo facta fuit locupletior, vt in exemplo de quo hic.*

15 *Socius pro frumento consumpto non conuenitur, nisi quatenus factus est locupletior.*

17 *Lucra diuidenda inter virum, & vxorem, eorumq. hæredes, quæ durante matrimonio fuerunt acquisita, ea esse intelliguntur, quæ supersunt, deductis prius capitalibus vtriusque coniugis.*

18 *Valor rerum consistentium in pondere numero, vel mensura, quæ vxor nouiter acquisiuit, durante matrimonio, ex successione, vel hæreditate parentum, vel consanguineorum, uel donatione, cōsideratur tempore acquisitionis earumdem postea faciendam.*

Q V AE S T I O LXXIII.

Cuius temporis valoris tritici, & cetera ad matrimonium deducti sit habenda ratio in hac materia, an quo deductum fuit ad matrimonium, vel quo fuit matrimonium solutum?

1 QVæro an † *debeatur gabella ex tritico, & hordeo venditis in specie casus huiusmodi in facto contingentis?* Defuncto marito cum hærede clerico instituto, vel legitimo successore, conuenit inter ipsum hæredem, vxoremq. defuncti, vt quantitas magna tritici, & hordei in hæreditate, & matrimonio relicta, videlicet, *de onze mil hanegas de trygo, y seys mil de ceuada*, venderetur pro indiuiso, eo quod tunc erat maxima penuria panis, & multo pluris tunc venderetur, quam si in futurum seruaretur: venditumq. fuit triticum triginta argenteis, hordeum verò duodecim pro singulis fanecis: At maritus duxerat in matrimonium vndecim mille fanecas tritici, & septē milla hordei, quo tempore faneca tritici valebat, & communiter vēdebatur quoq. argenteis, faneca vero hordei duobus: Postea autem tempore diuisionis hæreditatis inter hæredem clericum, & vxorem defuncti dimidiam partem lucrorum ad eam tangentem, & petentem, cōstante matrimonio acquisitorum: dubitatum fuit, *vtrum hæredi clerico soluendū esset capitale frumenti sui defuncti ad matrimonium ductū in grano, ut fuit ductum, uel eius æs in pecunia numerata tēporis contracti, uel soluti matrimonij, uel pretio, quo fuit uēditum soluto matrimonio, petente gabellario gabellam dimidiæ partis pretij totius frumenti ad uxorem defuncti pertinentis ratione bonorum quæsitorum, constante matrimonio, hærede uero clerico contrarium contendente: quia ad eum totum frumentum pertineret, siquidem ei esset soluēdum ante omnia capitale sui defuncti in eodem genere & sic in grano, prout fuit in matrimoniū ductum, quo sic soluto, nullum triticum in hæreditate remanebat inter hæredem & uxorē diuidendum: at uero hæres ex suo frumento uendito nullā gabellā debebat, eo q esset clericus iuxta leges huius Regni.*

Pro decisione huius quæstionis, quo ad gabellam, prius
2 examinanda est altera difficilis nimis, illa nempe, *an † triticum, hordeum, & typha, ceteraq. bona in matrimonium ducta inæstimata, consistentia in pondere, numero, uel mensura, sint postea soluto matrimonio, in eodē genere restituenda, uel eorum æstimatio in pecunia numerata soluenda, & cuius temporis habēda sit ratio in hac æstimatione?* Si enim resoluerimus prædicta bona in eodem genere esse restituēda, nulla gabella debebitur in prædicta quæstionis specie, quia totum frumentum fuit hæredis clerici vendentis: si verò tantum eius æstimatio, est soluenda hæredi clerico, triticum erit commune, & debebitur gabella proculdubio eius partis pretij ad mulierem defuncti pertinentis: Cognito ergo quid sit dicendum ea hæreditate pro capitali coniugis, qui frumentum ad matrimonium duxit, inde patebit, an gabella, & quotæ partis sit soluenda, nec ne?

Deueniendo igitur ad hanc secundam quæstionem ex prima petitam, & sic, *an frumentum, & cetera consistentia in pondere, numero, uel mensura, ad matrimonium ducta inæstimata sint restituenda soluto matrimonio, in eodem genere, uel eorum æstimatio*, & cuius temporis.

Videtur tamen vtroque coniugi affirmatiuè respondendum, in eodem genere prædicta esse restituenda: ex illa regula verissima, & communi, quæ habet, quod res genericæ consistentes in pondere, numero, & mensura, etiam si eorum dominium transeat, prout transit in recipientes, & vsu cōsumantur, nihilominus restituendæ, & soluendæ sunt in eodem genere, nempè, *el trigo en trigo, ceuada, y cēteno en grano, el azeyte en azeyte, y el vino en vino de la misma bōdad*, & sic de singulis, vt in materia mutui probatur *in l. 2. §. mutui datio, & in l. cū quid, ff. si cert. petat. & vtrobique Doct.* & † in materia dotis datæ in his rebus mulieri,
3 textus expressus *in l. res in dotē, ff. de iure dot.* cuius verba sunt hæc: *Res in dotem data, quæ pondere, numero, vel mensura constant, mariti periculo sunt, quia in hoc dantur, vt eas maritus ad arbitrium suū distrahat, & quādoque soluto matrimonio eiusdē generis, & qualitatis alias restituat, vel ipse, vel eius hæres*, & ibi glossa & communiter Doct. vt in terminis testatur Ant. Gomez *in l. 53. Taur. nu. 43. ad fin.* & cum Mnd. Partē. D. Couar. *in pract. q. c. 28. nu. 6.* quādoque autem idem dicitur ibi, idest, non vt significet regulam esse in contrarium, vt per Dec. *in c. quoniam contra, num. 3. de prob. & in l. 2. in princ. nu. 2. ff. de reb. cred. si cert. petat.* Sed quia si res ipsæ in specie extarent eiusdem bonitatis & qualitatis, (quia matrimonium cito solutum fuit) adimpleret vtique maritus, & eius hæres easdem res in specie restituendo, nec teneretur alias restituere eiusdem generis, & qualitatis, vt in mutuo videmus, quia licet a principio mutuū demus recepturi non eamdem speciem quam dedimus, (quia alioquin, aut commodatum, aut depositum esset) sed idem genus, *l. 2. in princ. ff. de reb. cred. si cert. pet.* attamen incidenter quandoque eadem species restituitur, vt quia recipiens non indiget ea, ita glos. & ibi cōmuniter Doct. *in prin. super eodē verbo, & quandoq. Inst. quib. mod. re contr. oblig.* & consonat expressa l. 21. tit. 11. p... vbi: *Que el marido en este caso es obligado a tornar a la muger otro tanto, e a tal como aquello que le dio en dote, si se partiere el matri*
4 *monio en vida sin su culpa de ella, o en muerte.* Ex † cuius decisione Ayor. *de par. su. 1. p. c. 7. n. 9. & 10. f. 49. in 1. impreß. an. 1580. & in 2. an. 1595. f. 53.* infert: *Que si al tiempo que la muger se caso dio a su marido en dote todos los bienes q̄ tenia inestimados, entre los quales auia cātidad de trigo, o ceuada, vino, o azeyte, lo qual valia muy caro al tiēpo q̄ lo dio en dote, a ducado por vētura la hanega de trigo, y a dos ducados el*

arroba de azeyte, y al tiempo que se disoluto el matrimonio, el trigo valia a cinco, o seys reales la fanega, y el azeyte a ocho, o nueve reales, vt solet contingere, *que no podra la muger pedir, que su marido o sus herederos le paguen el trigo a ducado la fanega, como valia al tiempo que ella lo traxo al matrimonio aunque el marido lo huuiesse vendido a este precio, sino que se ha de contentar con otra tanta cantidad de trigo como ella traxo al matrimonio, y que lo mismo sera en las otras cosas mutuabiles;* quæ recipiunt functionem in genere suo, quidquid contrarium in hoc teneat Escobar *de ratiocin. c. 17. num. 34.* nempè, hoc non sufficere, sed pretium temporis consumptionis esse præstandum. Sed opinio Ayor. mihi verior est, & etiam dum ait; *Que lo mismo sera en las otras cosas mutuables, que reciben funcio, y vso en su genero: y por el contrario, si al tiempo que la muger se caso lleuo al matrimonio las cosas dichas, que consisten en peso, cuenta, o medida, que reciben el mismo aprouechamiento en su genero, valian muy baxas,* verbi gratia; *el trigo a quatro o cinco reales la fanega, y quando se disoluio el matrimonio valia a ducado la fanega o a mas precio sera obligado el marido o sus herederos boluerlo, y pagarlo a la muger al precio que agora vale, quando fue suelto el matrimonio: y dize, que esto se ha de notar mucho: por que acaece muchas vezes entre labradores, y personas que no tienen curso, ni practica destos negocios, sino que se casan cada vno con los bienes que tiene sin hazer a precio alguno mas de vn inuentario de lo que se trae al matrimonio.* Idem in effectu iure communi, & Regio supradicto tenet, & probat Anton. Gomez. *vbi supra.*

Pero si a caso por auer durado poco el matrimonio, el mismo pan, vino o azeyte estuuiesse en pie quando se disoluio el matrimonio, tal y tan bueno como lo estaua quando lo recibio en dote el marido, cumpliria con boluer lo mismo, per supradicta.

5 Idem ergo † videtur dicendum in restitutione capitalis viri ad matrimonium ducti earum rerum, quæ in pondere, numero, vel mensura consistunt; & quia æqualitas in hoc seruanda est inter virum & vxorem, præterquam in prælatione deductionis capitalium vtriusque coniugis, in quo dos est priuilegiatior, quia prius deducenda est ex cumulo hæreditatis, quam capitale mariti, vt praxis communis iure fundata obtinuit, cum omnia bona mariti sint hypothecata pro restitutione dotis mulieris iuris dispositione tacitè, vel expressè simul ea conuentione passim, vt patet.

6 Nihilominus † tamen diuersum censeo esse dicendum in deductione capitalis viri earum rerum, quæ in pondere, numero, vel mensura consistunt, nempè, vt restitutio prædictæ rei eidem viro, vel eius hæredibus fieri debeat, soluto matrimonio, prout in societate, non verò vt in mutuo, & in dote, sicq. non sit restituendum triticum, nec hordeum; aliæve res consistentes in pondere, vel mensura, in eodem genere, sed tantum æstimatio earum tempore, quo in ma-
7 trimonium deductæ sunt, & sic in societatem. Societas † siquidem, vniuersalis inter virum, & vxorem regulariter saltem per leges huius Regni contracta censetur in omnibus quærendis, exceptis quibusdam bonis, *vt in l. 2. cum seqq. ff. pro socio,* iuxta veriorem, & receptiorem sententiam, quam aduersus Segur. probauimus *lib. 2. pract. q. 118. nu. 7. vbi nu. 8.* quod dispositum in socijs, habet locum in coniugibus, durante matrimonio, secundum Bald. *in l. nulla, col. 1. C. de iure dot.* idem sequitur cum alijs Burg. de Paz. senior, *in proœmio legum Tauri, num. 12.* & Ioan. à Roias
8 *de success. ab intestato, c. 33. num. 17. cum seq.* Immò † hæc societas taciè contracta a lege inter virum, & vxorem, non est minus priuilegiata, quam illa, quæ expressè contrahitur inter socios, secundum Bald. *per tex. ibi, in l. rei iudicatæ, §. socero, col. 1. ver. in textu ibi, ff. soluto matrim.* cuius opi-
9 nionem probauimus, *vbi supra num. 9.* Sed † hoc statutum est in societate expressa, nempè, vt valor rerum harum rerum, quæ in pondere, numero, vel mensura consistũt, consideretur tempore, quo in societatem mittuntur, quo ad restitutionem capitalis postea faciẽdam, *vt latè tradit* Mod. Paris. *in tract. de vsur. q. 90. nu. 688.* Ergo in restitutione capitalis mariti soluto matrimonio, hoc ipsũ probãdũ venit.

10 Secundo † pro hac eadem parte considero, quod si socius immitteret in societatem, vel maritus in matrimonium decem mille fanecas tritici, quæ tunc temporis singulæ faneca triginta argenteos plus, vel minus communiter valebant, nulla iuris, aut iustitiæ ratio pateretur, vt tempore solutæ societatis, vel matrimonij dissoluti, fieret restitutio eiusdem frumenti in grano non valenti nisi quatuor regalia pro singulis fanecis, & sic de singulis huiusmodi: esset namque iniquior multo societas, quam leonina, de qua loquitur *l. si non fuerint, ff. pro socio.* In hac namque societate leonina socius totum lucrum præcipuum sibi accipit, damnum autem commune efficitur. In prædicta verò specie, socius non solum lucrum, verum etiam totum capitale alterius socij accipit, contra bonam fidem, & æquitatẽ, quæ debet esse in societate, *l. verũ, & in l. in proposito, ff. pro soc.*

11 Sicuti per contrarium † enormissima iniquitas esset, ac resultaret in casu nostræ quæstionis principalis, si frumentum, quod tempore contractus matrimonij vel alterius societatis in eam fuerit immissum, quatuor regalia valebat pro singulis fanecis, soluto matrimonio, vel societate finita restitueretur in eodẽ genere, & bonitate, hoc est, in grano æque bono, valente tunc temporis ad rationem triginta regaliũ plus minusve pro singulis fanecis cum sumptibus portationis, vel saltem pro 14. regalibus iuxta pretium lege Regia taxatum vel aliud simile taxãdum: Vt ergo æqua lance hęc omnia fiant, & prędicta grandis iniustitia cesset, deducendum est pro capitali in his generibus, quod res iustè valebat tempore, quo in societatem fuit missa, quod etiam suadet magna æquitas, quæ adest pro hac parte secũdum quam regulari, & interpretari debet contractus, *l. in his, ff. de cond. & demonst.* pręmaximè societatis, *l. si socius, ff. pro socio, ibi, pactum ex æquitate interpretantib.*

Nec obstat, si ea aduerso objiciatur, quod habita cõsideratione grani, nempè, quod ipsum sit restituendum, æquitas potius seruetur inter contrahentes, sicq. cessabit prędictorum inconueniẽtes, cum ita granum subijciatur maiori valori, sicut minori & secundum naturam est, vt eum sequantur commoda, quem sequuntur incommoda, vt in hac iu-
12 ris regula. Respondemus † namque scopum societatis esse, non vt vnus ex socijs lucretur, & alter damnum patiatur, vt contingit in ludo taxillorum: sed vt vtilitas, & lucrũ vel damnum sit commune sociorum, non verò vnius tantum, *l. actione, §. Labeo, ff. pro socio.* aliter enim non esset contractus societatis, & æqualitatis, sed potius sortium, & fortunæ, ac si conuenissent, quod si merceantia viliori pretio vendatur, mihi cedat, si verò cariori mea, tua sit eo pretio: & quod peius est, hoc contingeret absque dolo, culpa & mora socij læsi.

13 Tertiò, & principaliter, quia † societas non tenetur restituere plus quam id, in quo facta fuit locupletior, hoc est, valorẽ rei, quem ipsa habebat tẽpore, quo fuit deducta ad societatẽ: quod verò inde sequitur commodi, vel damni, cõmodo vel periculo societatis cedit, vt cõstat ex traditis per Bald. *in l. 1. num. 5. vers. & hoc est argumentum, C. pro soc.* vbi inquit, quod si dedi agnos in societatem, quatenus tunc valebant agni, tamquam capitale meum ante omnia detraham, illud autem quod accrescit, puta, quia agni fiant castrones, vel porcelli fiant porci, est commune. Idem si tractu temporis est deteriorarum, æstimatione facta inter nos pro medietate æstimationis, periculum pertinet ad me, pro alia medietate pertinet ad te, nam hęc est natura societatis, quæ tamquam quoddam intrinsecus omnibus contractibus inest. Et Bald. ad literam sequitus Petrus de Vbald. *in tract. de duob. fratrib. in 8. parte, num. 20. volum. 5. tractatuum diuers. Doct. in antiquis.*

14 Quartò, quia † in terminis monetę in societatẽ immissę, quæ maiorem functionem habet in suo genere, quam alia res generica, est considerandus valor ipsius monetæ quem habebat tempore, quo immissa fuit in societatem, quamuis postea creuerit, vel decreuerit, vt probat Moder. Paris. *de vsur. quæst. 90. num. 688.* vbi hoc extendit ad alias species capitalis immissi, etiam si ab initio cõuenisset, vt eædem species restituerentur soluta societate, quia adhuc primus valor considerandus est, qui ad societatem fuit ductus: sed

quum

quam vero societati remanebit, aliàs enim plus aut minus deduceretur pro capitalibus eius, quod ad societatem peruenisset; tandem resoluit, quod in materia societatis, non habet locum, *l. cum quid, & l. vinum, ff. si certum petatur.*

15 Quinto, † facit text. *in l in summa, §. in frumento, ff. de cond. indeb.* vbi dicitur, in frumento debito soluto, & bonitas est, et si consumpsit frumentum, pretium repetet, id est æstimationem, *secundum gloss.* ibi: quia vt inquit ibi Bar. *in vers possumus forte*, æstimatio frumenti, vini, & olei, variatur, & ideo non conuenitur pro eo reus, vltra quam factus sit locupletior, contra naturam condictionis indebiti: Ergo cum triticum delatum ad matrimonium, fit consumptum, æstimationem eius, siue pretium repetet maritus, vel eius hæres, soluto matrimonio, non vero idem triticum in genere ne deducatur ex societate vltra quã ipsa facta fit locupletior contra eius naturam, præcipuè cum ex incremento valoris, maritus, vel eius hæres, medietatem consequi debeat.

16 Et in proprijs † terminis loquens, *en el marido que quando se casa trae al matrimonio cantidad de trigo, o ceuada vino, azeyte, haziendo inuentario dello*, vt fieri solet, *por los biudos, que se casan con mugeres, mozas, o viudas, que si disuelto el matrimonio no ay bienes mejorados en el matrimonio, lo perdera el marido sin duda, y no sacara el, ni sus herederos otra tanta cantidad ni la estimacion de ello*, tenet & probat Ayora *vbi supra, d. 1 parte, de partit. cap. 7. nu. 11. fol. 49. colum. 3. in prima editione anno 1589 & in 2. ann. 1595. 1. par. cap. 7. nu. 11. fol 53 col 3. y da la razon de diferencia en esto entre el marido, y la muger; y es: Porque quãdo la muger lleua en dote estas cosas semeiantes, passa el señorio de ellas en el marido*, sicut in aliis rebus dotalibus: *y el marido esta obligado a boluer, y restituir la dote a la muger en aquellas cosas que tienen funcion en su genero, que es otra tanta cantidad. Pero el marido no passa el señorio destas cosas que trae al matrimonio en la muger, sino que sienpre se queda señor de ellas*, como antes lo era, & semper res perit periculo domini, *vt in l pignus, C. de pignor. action. l. plerumque, ff. de iure dot. cum simil.* Præterea, vxor non tenetur restituere marito res quas in matrim. detulit ipse, prout vir tenetur dotem vxori restituere, soluto matrimonio.

17 *Pero si † huuiesse bienes multiplicados* durante matrimonio in specie præmissa ratione societatis, quæ videtur contracta inter maritum, & vxorem, propter quam lucra facta, durante matrimonio, inter eos diuiduntur, iuxta leges huius Regni, tali casu maritus deducet bona, quæ detulit ad matrimonium, vel æstimationem eorum prius quam lucra diuidantur, sicut vxor deducit dotem æstimatam, quamuis fuerit perdita. *Aunque sacados los capitales de marido, y muger, no queden bienes multiplicados que partir:* & in præmissa specie vir, vel eius hæredes deducent valorem, & æstimationem prædictorum bonorum consistentiũ in pondere, numero, vel mensura, quæ ad matrimoniũ detulit, iuxta valorem quem habebant tunc temporis cum ea in matrimonium deduxit, argumento text. *in l si tibi, ff. de vsufructu earum rerum quæ vsu consum & l. res in dotem, ff. de iure dot.* & sic aliter, quam in vxore eiusque hæredibus supra resoluimus, & in terminis probat Ayora, *vbi*

18 *supra, numero 11. & 12,* † qui *numero 13.* rectè obseruat, quod si vxor constante matrimonio habuit prædictas res, quæ in pondere, numero, vel mensura consistunt, ex successione, vel hæreditate parentum, vel consanguineorum, vel donatione, deducet tantumdem ex corpore bonorum vtriusque coniugis æstimationem, vel valorem, quem tunc temporis habebant, scilicet cum eas in matrimonium mulier deduxit, & habuit, non vero similem, vel aliam quantitatem eisdem rationibus, quibus hoc idem probauit in marito, quia cessante caussa dotis, non est maior ratio in vno quam in alio.

19 Iuxta superiora † ergo decidenda venit nostra quæstio 1. de gabella, vt prædiximus *in principio*, nempè. *Que no se deueniendo al heredero clerigo del marido mas de la estimacion, y valor de su pan, que tenia al tiempo que lo metio en el matrimonio su defuncto, como no se le deuia ni deue, pues el trigo que quedo quando murio, es comun del marido, y de la muger, y lo mismo de las demas cosas que consisten en peso, numero, y medida semeiantes a las metio el marido en el matrimonio se deuera alcauala de la mitad de lo que se vendito, que pertenecia a la muger: y de la otra mitad del dicho precio, no se deuera alcauala, porque era del heredero clerico, que no deue alcauala de lo que vende regularmente: y para dexar se de deuer alcauala de la mitad del precio, que era de la muger, no se terna respeto a que se trato de venta, y particion de herencia de difunto, y de que aliàs no se deue alcauala, cõforme a la ley Real, que desto habla, que es ley 35. in secunda par. titulo 18 lib. 9 huius Noua Collect. Reg porque præsuponemus, que esta venta trigo, y ceuada no se confundio con la particion, ni fue necessaria para ello, sino voluntaria*, iuxta latè per supra resoluta *quæstione 71.* Aliàs enim secus esset, vt illic resoluimus.

S.V M M A R I V M.

1 *Gabella an debeatur ex his, quæ pro animæ expiatione, in bonis defuncti venduntur? & numeris seqq. vbi distinguitur, & præsertim nu. 7. 8. 9. & 10.*
4 *Venditor non priuilegiatus, gabellam debet ex rebus venditis Ecclesiæ.*
5 *Leges generales comprehendunt omnes caussas, quantumcumque aliàs priuilegiatas, qualis caussa pia, si in specie non reperiatur habere peculiare priuilegium.*
6 *Falcidia non detrahitur de legatis pijs.*
8 *Priuilegia concessa Ecclesiis, & legatis pijs concessa sunt de iure.*
9 *Deo videtur relictũ, quod pauperibus propter eum legatur. Caussa pia habet Priuilegium rei Ecclesiasticæ.*

Q V AE S T I O LXXIV.

An gabella debeatur ex ijs, quę pro animæ expiatione ex bonis defuncti venduntur.

1 QVæro vlterius, *an ex his, quæ pro † animæ expiatione, ex bonis defunctorum venduntur, gabella debeatur?* Et quidem Ioan. Parlador *rerum quotidian. libro 1. cap. 3. §. ... nu. 15. secundum impressio. ann 1595* inquit non deberi, si credimus Bertachino *de Gabell. 8. p membro 5. numero 5.* quam opinionem sequitur alios allegans Gironda, *de Gabell. 3 1. parte, num. 3. cum sequent.* dicens *num. 4.* quod ita quotidie practicatur. Idem igitur dicendum erit, si in pauperum eleemosynas, aut in virgines collocandas bona relicta fuerint, vt rectè deduxit Parlador. *vbi supra, numero 17.*

2 Sed in hac re distinguendi sunt duo casus. † Primus est quando certa quantitas pecuniarum relicta est in Diuinis sacrificiis expendenda, vel in pauperes, aut alios pios vsus distribuenda, remanentibus tamen aliis bonis hæreditariis commodo hæredis, vel hæredum, vt quia mille testator in bonis relinqueret, & ducenta in pios vsus expendi iubeat, & tunc si aliqua bona testatoris vendantur, mobilia, vel immobilia, vt ex pretio eorum legato huiusmodi pio satisfiat, procul dubio ex ea venditione gabella debebitur, quia cum omnino ea relicta certa quantitas ab hærede, & bonis defuncti expleri debeat, siue gabella soluenda sit, siue nõ, totum id, quod gabellæ nomine expensum, siue expendendũ erit, damno hæredis esse conuincitur, nõ piæ caussæ, & animæ defuncti, ac proinde nulla Religionis gratia, & fauor eo casu cõsiderari potest, quo magis gabellarius a gabellę exactione repellatur: quin potius, si aliud dicemus, esset hęredẽ, vel testamentarium immunẽ a solutione gabellæ nullo iure facere, quã piæ caussæ fauere, & hoc iure vtimur, *secundum Lassart. de decim. vend. c 20 nu. 60.*

Secundus casus est, quando ita relinquitur legatum piũ, vt si quid ex venditione rerum hæreditariarum gabellæ nomine solueretur, id quidem detraheretur a legato piæ caussę, & tanto minus pia caussa in legato perciperet: veluti

velut si ita dixerit testator: *Talem fundum meum vendi*
iubeo, & omne pretium ex eo redactum in Christi pauperes
distribuatur, vel pro maritandis puellis, aut in redemptio-
nem captiuorum detur, iuxta speciem text. *in l. 3. §. fin. ver*
siculo, plane, ff. de vsur. & in l. Lucius Titius, 22 ff. de legat.
2. vel dixit *volo vt omnia bona mea veneant, & pecunia ex*
eis redacta in pias causas conuertantur, vel is nihil de ven-
ditione dicto, collocauit omnia bona sua in hac, & illa pia
caussa expendi, insuper, & hæredes, vel testamentarij pro
commodiori exequutione, & complemento huiusmodi le
gati pij bona vendidissent: & in hac specie adhuc videba-
tur gabellam deberi, esseq. soluendam ex generalitate *l. 1.*
& 2. titulo 17. hoc libro 9. quæ omnes venditiones, & per-
mutationes, etiam eas, quæ fauore piæ caussæ fiunt, com-
prehendere videntur, cum nullibi ad hoc specialis tributo
priuilegium aliquod habere reperiantur, vt disponit *l. 1. ti*
tulo 18. hoc lib. 9. quamuis in vna venditione maior ratio
4 sit quam in alia, ex traditis per Decium *consil. 5.* † Sic etiã
videmus, quod ex venditione Ecclesijs facta, nullam im-
munitatem gabellæ venditor consequitur, nisi aliàs eam
habeat, quamuis inde lucrum Ecclesiæ resultaret, quę vilio
ri pretio emeret, *l. 8. titulo 18. hoc libro 9.* cuius veram ratio
nem decidendi assignat Lassart. *de decim. vendition. capit.*
5 19. *numero* 10. † At leges generales comprehendũt omnes
caussas quantumcumque priuilegiatas, qualis est caussa
pia, si in specie, de qua agitur, non reperiatur habere pecu
liare priuilegium, *l. in fraudem, in fine*, vbi notat Bald. *ff.*
de militari testamen. secundum Dec. *in l. ex testamento, C.*
vnde lib. & in d. consil. 5. & late Tiraquel. *de præscript. §. 1.*
glossa, 11. & passim vititur ista regula loquens in pijs caus-
sis, secundum Menchacam *de success. progress. lib. 3. §. 27.*
numero 10. quos in hoc refert, & sequitur Lassart. *d. c.* 20.
numero 62. & est communis hæc sententia, secundum Io-
an. Vincent. Honded. *consil. 18. num* 57.
6 Nec huic principali † opinioni de soluenda gabella in
prædicta specie obstare videtur Auth. *Similiter, C. ad leg.*
Falcid. vbi speciali priuilegio caussæ pię, cautetur, ex legatis
pijs falcidiam non esse deducendam: ergo nec gabella sol
uenda. Respondemus namque, hoc de falcidia expressa le
gis decisione prouenire: aliàs namque, nisi hoc ita fieret,
generalitas legis Falcidiæ omnia legata, etiam pia cõpre-
henderet, vt constat ex *l. 1. §. ad municipum, ff. ad l. Falcid.*
iuncta modo relata communi doctrina. At cum exceptio
de gabella non inueniatur specialiter iure facta in legatis
pijs, merito, vt lex generalis nostra 1. & 2. *tit. 17 hoc lib. 9.*
ea etiam legata comprehendat.
7 Nihilominus tamen, sunt † qui putent ex huiusmodi
venditionibus nullam decimam deberi gabellarijs, quæ si
exigerentur legata pia minueret, quod non videtur esse ad-
mittendum, *argumento d. Auth. Similiter, cum simil. C. ad*
legem Falcidiam, l. 4 titulo 11 part. 6. quod si legatis impo
neretur gabella, non esset quidẽ ea soluẽda de legato pio,
secundum Bertachin. & Parlador. *vbi supra*, quod sequi-
tur Aluarad. *de coniectur. ment. defunct. libro secundo, cap.*
1. §. 2. *numero* 17. & Girunda *vbi supra*, volunt Bald *in l. il*
lud, numero 1 *ibi, faciunt etiam ista ad statuta gabellarum,*
C. de sacrosanct. Eccles. quorum sententiam sustinet nouá
ratione Lassart. *d. cap. 20. num. 63.* & iterum *in suis non ad*
dit. ibi, & sequitur Parlador *vbi supra, in 2 editione* dicẽs,
se ita semper intellexisse: quia cum pecunia ex eis venditio
nibus redigenda, pauperum, & Ecclesiæ, piæq. caussæ fu-
tura sit, eorum quidem nomine, quibus commodum lega
tum est, venditiones illas fieri, & celebrari non infulsè di-
cemus, quasi verè ipsa Ecclesia, pauperes, & pia causa le
gataria domina bonorũ sit, atque ita eius respectum, vel
personam inspiciendam putat Lassart. licèt ab hærede, vel
testamentarijs laicis venditiones celebrentur, sicut inspi-
citur persona domini priuilegiata, non procuratoris ven-
dentis, vt idem author resoluit, *capite 15. numero 9.* Nam
& aliàs hæres, cui, deductis legatis, nihil superest ex hære-
ditate, testamentarij loco est, *vt in l. si quis Titio ff. de legat.*
2. habebitq. ita locum priuilegium textus *in l. 6. titulo 18.*
hoc libro 9. de Ecclesijs, & Clericis venditoribus loquentis,
siue illud legatum relictum esset Ecclesię, siue pauperibus,
8 vel ad alios pios vsus, † quia priuilegia concessa Ecclesijs,
& legatis pijs concessa sunt de iure, vt *in Authentica de*
Ecclesiast. titulis, § pro temporalibus. coll. 9. per quem text.
ita dixerunt Angel. Bald. & alij relati per Iaf. *in § ex male-*
ficijs, numero 41. Institut. de act.
Hæc tamen noua ratio Lassart. concludens non vide-
tur extra legatum pium relictum Ecclesiæ, in eo namque
transeat, quia Ecclesia vendens expressè eximitur à solu-
tione gabellæ, *per d. l. 6. titulo 18. hoc lib 9.* Ceterum in le-
gatis pijs relictis pauperibus, & pro virginibus orphanis
maritandis, secus videtur, cum hæ personæ in nostris legi-
bus gabellarijs non reperiantur specialiter exemptæ à so-
lutione gabellarum ex suis venditionibus: ergo eam solue
re teneantur, vt *in l. 1. titulo 18. hoc lib. 9. ibi: Ni otras perso*
nas qualesquier de qualquier ley, estado o condicion que sea,
que no se escusen de pagar las dichas alcaualas por vso, ni co
strumbre, aun que sea immemorial, ni por otra razon algu-
na, & ita nullus pauper nullaq. mulier etiam orphana, &
pauper, excusatur à solutione gabellæ ex venditione rerũ
suarum: At quod eis sit relictum legatum piè fatemur: atta
men contendimus, nulla lege gabellaria ex hoc legato pro
pauperibus relicto excusationem à solutione gabellæ con-
cedi: Nec quod priuilegia concessa Ecclesijs, concessa esse
censeantur à iure ceteris legatis pijs, aliquid probat in pro
posito: id quidem omninoque verũ est regulariter extra caus-
sam, & materiam gabellarum, in qua tantum certæ quæ-
dam personę, & loca pia exempta reperiuntur *in d. l. 6.* nõ
vero aliæ personæ: quinimo ceteræ gabellam soluere tenen
tur: etiam si sint pauperes, & virgines maritandæ, cum ex
emptæ ab hoc tributo minime *in d. l. 6.* nec alibi reperian-
tur, Quid tenendum?
Adhuc tamen probo, hanc secũdum partem fauore cu-
iuscumque caussæ piæ, quæ vere talis sit, tamquam religio-
siorem propter communem praxim, quę leges nostras qua
9 ternigabellarum, ita interpretata est, & merito, † quia
Deo videtur relictum, quod pauperibus propter eum lega
tur, ut inquit Bald *in l. sed & si susceperit, in 2. lectura, post*
medium, ibi: idem si miserabilibus personis. Nam quod pro
pter Deum relinquitur, ipsi Deo relictum videtur, qui est
nobilissimus, *ff. de iudiciis*, quod & ipsemet Christus ore
proprio affirmauit, dicens: *Quod vni ex minimis meis feci-*
stis. Et de praxi supradicta testatur Girõda *vbi supra*, estq.
ut censeo, certissima, & secundum eam non semel consu-
lui, obseruato tamen, ut innuũt pręfati authores, vt si lega
ta pia, pro quibus certa quantitas pecunię relinquitur, nõ
consumant totam hæreditatem, sed adhuc aliquid (pijs
legatis solutis) commodo hęredum remaneat, ex eo rema
nenti soluatur gabella, non verò de legato, prout prędixi-
10 mus in primo casu pręcedenti. † Ceterum, quando hęres
est caussa pia, ut porè, quia testator relinquat omnia bona
sua pro anima, iubendo ea distribui in Missis, & sacrificiis;
uel pauperibus, & uirginib. maritandis, simul, uel disiun-
ctim, uel in redemptionem captiuorum, proculdubio ex
uenditione prædictorum bonorum gabella nõ debebitur,
quamuis exequutores sint laici, quia loca pia æquiparan-
tur Ecclesiæ, *vt per Abb. in capit. nulli, numero 4. de rebus*
Eccles. non alien. habetq. caussa pia priuilegium rei Ecclesia
sticæ, ut per Doctores *in cap. 1. de in integr. restit.* & Tiraq.
de priuileg. caus. pia priuil. 140. Quod in præmissa, de qua
nunc agimus, specie, nempè, caussa pia hærede in solidum
instituta, uel in fundo, uel prædio specialiter relicto, ut ex
eius pretio Missæ dicantur, aut in aliam piam, uel pias cau-
sas distribuatur, quod non debeatur gabella, nec id minus
necessariò caussa pia ex hæreditate percipiat, proprium lo
cum habet, quam ubi legatum particulare certæ quantita
tis caussæ piæ relinquitur, cum eo soluto, remaneant alia bo
na ex quibus gabella detrahi, & solui potest damno hære
dis, non priuilegiati. Et quod quã a defuncto expressa sunt
bona, quæ in causam piã distrahi uoluit, gabella ex eis nõ dea
tur, tenet etiã Parlad. *vbi sup. d. nu. 17. in vers. hoc aũt*, dũ aũt
addit, idẽ esse, si ut solitũ est, sectã potestatẽ exequutoribus
testamenti, ut ad id, quæ uellent, ex suis bonis distraherẽt,
restringendũ, & subintelligẽdũ est iuxta duos casus supra
distinctos, & declaratos, sequitur pãcta nouissime Florez
lib. 2.

lib. 2. Pract. Quæst. q. 21. §. 4. nu. 101. cum seqq. loquens in cõ stitutis, vt non teneantur soluere gabellam ex venditionibus bonorum ad pias caussas deputatorum.

S V M M A R I A.

1 *Gabella an debeatur ex venditione rerum, quæ præcepto testatoris venduntur, resoluitur affirmatiuè, numero 3. & 7.*

2 *Gabella de iure communi de vltimis voluntatibus non debetur.*

Gabella an debeatur ex bonis clerici defuncti venditis eius præcepto in testamento suo, num. 1. in versic. ex qua doctrina, & numero 5. vbi resoluitur affirmatiuè limitatur num. 6. in clerico vendente bona sua in testamento emptori præsenti, & recipienti tunc namque gabella non debetur.

8 *Gabella non debetur ex legato relicto in testamento, etiam si pro eo pecunia præstanda præcipitur, quoties nulla venditio subsistit, nec pecunia iussa præstari pro pretio soluenda mandetur, sed caussa conditionis implendæ pro legato consequendo.*

QVÆSTIO LXXV.

An debeatur gabella ex venditione facta præcepto testatoris in testamento de vendendo?

1 QVæro modo non inconcinne superioribus, † *an debeatur gabella, quando testator in suo testamento præcepit rem suam, vel bona sua vendi?* Et quidem si hoc præcipiatur, vt in caussam piam expendatur pretium, iam supra resoluimus, quid tenendum sit in hac specie. Nunc vero opus est, vt agamus, *an quando in alios vsus profanos præcipitur venditio facienda a testatore, an debeatur ex hac venditione testatoris iussu facta gabella?* Et ipsam non deberi tenet Iacob. Butr. *in l. si hæres testamento, ff. de actio. empt.* quem sequitur Bald. *consil. 440. num. 7. lib. 5.* dicens, quod si statuto caueatur, vt de contractu venditionis soluatur gabella, & testator iusserit in testamento, rem mihi vendi, quæ vendita est, gabella non debebitur, qui rem principaliter habeo ea caussa legati, per text. *in d. l. si hæres*, & quia id factum attribuitur testamento, non vero actui inter viuos, argumen. glossæ singularis, *in l. si quis ita, verbo, defectus, ff. de stat. lib.* sequitur Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. c. 18. nu. 13.*

Ex qua doctrina Iacob. Butrig. Ludou. Ponce Mexia *in l. Regia Tolet. de los terminos in prima partis. 2. fundamento num. 17.* inquit, quod vtrumque practicatum est in caussa quorumdam, qui ex testamento cuiusdam clerici post eius mortem omnia bona sua vendiderunt, vt ex ea venditione gabella non deberetur, refertque etiam ad hoc Tiraq. *in l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signific. limitatione 9. num. 13. & in tractatu de retractu lignag. tit. 1. in fine q. 2. in nu. 4.* idem tenentem.

2 Faciunt etiam † pro hac parte congesta per Girondam *de Gabell. 11. par. in princip.* vbi, quod iure communi nulla de vltimis voluntatib. debetur gabella, *vt per DD. in l. fin. C. de edict. diui Adriani tollend. & Firmian de Gabel. 8. parte, membro 5. nu. 1.* & ideo Ias. *in d. l. fin. num. 313.* inquit de iure communi non deberi gabellam de relictis in vltima voluntate, & quod statutum disponens contrarium, esset iniquum.

Accedat præterea, quod iuxta nostras leges Regias gabella non debetur ex Testamento, nec Codicillis, sed tantum de venditionibus, & permutationibus.

3 Sed profecto † in nostra quæstione principali, contraria sententia tenenda est in praxi, immo quod ex venditione facta iussu testatoris debeatur gabella ex generalitate *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* quæ quo minus in testamento suo locum habeat, testator efficere non potest, *vt in l. nemo potest, cum materia, ff. de legat. 1.* prout in retractu bene obseruat in his terminis Tiraquel. *de retractu lignag. ad finem tituli,*

4 *quæst. 2. num. 7.* † Præsertim, quia isto casu non minus principaliter rem ex contractu habeam, quam ex testamento, iuxta Bart. *in l. si fideiussor, § meminisse, ff. de legat. 1.* & in terminis nostræ quæstionis, hanc partem aduersus Iacob. Butrig. & sequaces tenet, & probat Lassart. *de decim. vendit. c. 16. nu. 27. cum seqq.* & Gironda, *de Gabell. 11. p. in princip. nu. 7. cum seqq.*

Nec proderit; poterat illis laicis venditoribus, si hæredes erant eiusdem clerici testatoris, quod iussu ipsius ac

5 proinde exempti venditio facta esset: † quia cum re vera ipsi vendidissent, eorum persona inspicienda fuit, & est, non iubentis testatoris, *ex traditis per Caldas, in l. si curatorem habens, C. de in integ. restit. in verbo, contractum fecisti, numero 17. ad finem*, quamquam hoc nimis controuersum sit ex adductis per Tiraquel. *in l. finali connubial. gloss. 8. num. 184.* & ita merito Mexiam in supradicta sua opinione mordet Lassart. *vbi supra, num. 28.* recte censens, gabellam deberi in specie Mexiæ, quod si bona iacentia clerici venderentur, gabella quoque debebitur, *vt infra latè agemus alia quæstione, de clerico vendente, an debeat gabellam?*

6 Quod si clericus in † suo testamento bona sua venderet emptori præsenti, & accipienti, prout recte contractus in testamento fieri potest, iuxta gloss. *fin. in l. hæredes palam, §. fin. ff. de testam.* cum communi sententia, de qua per nos *in repet. et l. nemo potest, nu. 254. ff. de legat. 1.* ex hac venditione gabella non debebitur, attento priuilegio clerici, de quo in *l. 6. titulo 18. hoc lib. 9.* Nam si non clericus, sed laicus, foret, adhuc sine dubio gabella soluenda esset ex venditione, quamuis in testamento fuisset celebrata, ex prædicta veriori, & tenenda sententia, & præterea tenet Lassart. *de decim. d. cap. 16. num. 30. & in præfatione, in Scholio ad l. 1. tit. 17. hoc libro 9. verbo, vendiderint, in fine.*

Non obstant modo adducta pro priori parte, & non quidem doctrina Iacob. Butrig. contraria, & sequacium, quia ipsa in nostris Regnis falsa est ex generalitate *d. l. 1.* vt prædiximus.

7 Nec congesta per Gironda, *vbi supra*, nempe, quod de vltimis voluntatibus non debeatur gabella: quia verum id fatemur de relictis in vltimis voluntatibus: ceterum non ideo sequitur, nec concluditur, ex venditione præcepta fieri a testatore, gabellam non deberi: quia cum ipse non vendat, sed hæres, ipsius persona est inspicienda, iuxta d. l. 1. ibi: *Los vendedores paguen, &c.* quod si ipsemet testator vendat cum effectu in testamento emptori præsenti, & acceptanti, tam hic contractus emptionis, & venditionis est, licet fiat in testamento prout fieri potest, ac proinde comprehenditur sub dispositione, & præcepto *d. l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.*

8 Nihilominus † tamen, si totum, quod agitur in testamento, legatum sit, ita vt nulla venditio subsistat, vt in specie *l. si fundus legatus, ff. ad leg. Falcid.* eo quod pecunia iussa præstari pro legato consequendo, non vt rei pretium sed implendæ conditionis caussa legati detur, cum in toto illo fundo legatum consistat, gabella ex hoc non debebitur, vt ex facto consultus respondit Lassart. *de decim. vendit. cap. 16. num. 26.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella quare non debeatur de pane cocto?*

2 *Sisa imponi non potest pani cocto.*

3 *Gabella non debetur ex quocumque pane cocto ad vescendum, siue ex tritico, siue ex hordeo, typha, vel de mayz cõficiatur.*

4 *Sententia condemnatoria certæ quantitatis de pane singulis annis soluenda domino alicuius loci, de quo pane sit intelligenda, vel an de omni pane? & num. 5. cum seqq.*

5 *Frumenti*

5 *Frumenti appellatione veniunt omnia, quæ arista continentur, nempe, triticum, hordeum, siligo, spelta, & alia id genus.*
7 *Gabella debeatur ex paniculis salis cocta.*
8 *Gabella debetur, de los bizcochos, pasteles, bunnuelos, o de otro genero de pan mantecado, & nu. 13. cum seqq.*
9 *Panificæ Gabellam non soluunt ex pane cocto, quod tradunt alicui tot panes coctos videlicet pro qualibet faneca tritici sibi data.*
12 *Gabella debetur ex parte dantis triticum pro pane cocto præsenti: secus ex parte panifici propter panis cocti priuilegium.*
11 *Gabella debetur ex pane non cocto vendito in massa.*
12 *Gabella debetur ex venditione farina.*
13 *Gabella an debeatur ex venditione artocrearum, bunnuelos, y frutas de sarten? & nu. seqq.*
14 *Cum quid est propter aliud, consideratur id propter quod est, & cuius species est maior.*
15 *Argenteo vale legato veniunt gemmæ eidem inclusæ.*
16 *Gabella debetur, de alf[illegible] por vendito.*
18 *Consuetudo interpretatiua, non censetur sublata a legibus gabellarum, sed tantum derogatiua.*

QVAESTIO LXXVI.

De pane cocto quare non debeatur gabella.

1 QVæro de ratione, intellectu † & praxi *l. 34. in prin. tit. 18 hoc lib. 9 Noua Collect. Reg.* dum præcipit: *Que no se pague alcauala de pan cozido?* Cuius decisionis duplicē quidem rationem refert Laslat. *de decim. vend. c. 20. nu. 7.* Prima est, vt pauperibus consulatur, qui soli regulariter panem coctum emunt in plateis, & furnis: diuites enim triticum habent, & vel sibi decoquunt, vel pistoribus dant ea lege, vt tot panes coctos, prout conuenerint, pro qualibet faneca tritici accipiant. Secūda ratio est, quia inter omnia, quibus vescuntur homines panis coctus primas tenet, vnde dici potest pani cocto propter sui excellentiam immunitatis
2 gabellæ priuilegium fuisse concessum: † Quibus rationib. idem non solum in gabella, sed etiam in sisa, quia nulla, nec alia impositio imponi possit in pane cocto, late probat Bobadill. *in sua Polit. de Correg. li. 3. cap. 3. nu. 58. pag. 59.* Ego vero nullam necessariamq. concludentem rationem huius priuilegij assignari posse censeo, nisi quod sic placuerit legislatori, sicut etiam placuit simile priuilegium concedere alijs rebus, in quibus non eadem rationalitate videbatur, & nihilominus ex congruo concessum est vt patet in quam pluribus legibus eiusdem *tit. 18. hoc lib. 9.* & infra videbimus.

Nihilominus tamen rationes supra assignatæ persuadent merito pani cocto id priuilegium immunitatis con-
3 cessum fuisse. † Vnde cum verba hæc *de pan cozido* generalia sint, late patent, vt de quocunque pane simplici ex farina, & aqua confecto intelligantur, siue quidem panis sit ex tritico, siue ex hordeo, vel ex typha, aut ex mayz, aut alio quoque semine ad vescendum conficiatur, cum hic etiā panis coctus ad vescendum factus sit. Cum ergo verba nostræ legis, & mens in hac conueniant, & eius dispositio locum habere debet, *l. 4. §. toties, cum simil. ff. de dam. infect.* sicque generaliter legis nostræ acceptio accepta est *secund. Lassart. d. capitulo 20. numero 4. sequitur Bobad. vbi supra, d. numero 58.* tametsi aliàs autonomastice, proprie, ac simpliciter loquendo panis vocatur, qui conficitur ex farina triticea cum aqua: Nam, qui ex aliorum frumentorum, aut leguminum farinis conficitur, vt tempore caristiæ annonæ fieri solet, panis cum adiectione dicitur, panis hordeaceus, typhaceus, fabaceus, vt docet Valles. Regius Medicus *in lib. de Sacra Theolog. cap. 27. super Psalm. 103.* in illis verbis. *Et panis cor hominis confirmet*, quem refert Laslar. *d. cap. 20 nu 4.*

4 Ex quibus semel in facto consultus respondi, quod cum homines cuiusdam oppidi exequutorijs litteris in contradictorio iudicio latis fuissent condemnati, vt domino temporali illius oppidi soluerent certam quantitatem frumenti (hoc scilicet, nomine) de pan cada año que lo sembrassen, y cogiessen, nec aperiratur, si auia de ser de trigo, ceuada, o centeno que cogiessen, o de todo, y de cada vna especie del dicho pan la dicha cantidad de fanegas, & forsan videri posset de omnibus suis seminibus esse soluendam,
5 præfatam quantitatem singulariter, † quia frumenti appellatione veniunt omnia, quæ arista continentur, nempe triticum, hordeum, siligo, spelta, & alia id genus, *gloss. in l. 1. C. de condit. in publ. horre. libro 10. & ibi Lucas de Penna*, decisum incaute fuit a quodam aduocato veterano: nihilominus mihi visum fuit contrarium, nempe, que aunque cogiessen los labradores trigo, centeno, y ceuada, que de solo el trigo han de pagar la dicha cantidad de fa-
6 negas de pan, † quia licet prima facie appellatio frumenti, hoc est de pan, generalis quidem sit, & vtrumque comprehendere videatur: nihilominus tamen proprie sumptum in potiori significatu accipiendum est, nempe de solo trigo, cum hæc species frumenti ceteris præeminentior sit: Et quia cum hordeum, vel typham significare volumus, adijcere solemus, de ceuada, o centeno: nihil vero adiecto de tritico intelligimus: & cum sententia sit stricti iuris, intelligi debet stricte, & proprie interpretari, vt minus lædat condemnatum, præmaxime propter odium, & præsumptionem violentiæ, quam vt plurimum solent habere huiusmodi exactiones fieri solitæ a dominis suis vasallis. Accedat præterea, quia frumentum capitur etiam strictius pro specie nobili tritici, quod siligine, hordeo, & alijs nobilius est: & sic ex consuetudine frequentur capitur, licet large capiatur pro omni blado, vt docet, & iure probat Rebuff. *in l. 77. in versic. frumentum dicitur ff. de verb. signif. pag. 499.* & in terminis ita cum alijs tenet, & probat Castill. de Bobadill. *en su Polit. de Correg. lib. 3. cap. 3. num. 55. vers. Saluo en los contratos, &c.* & hoc nisi ex probationibus a domino factis in iudicio in quo latæ fuerunt dictæ literæ exequutoriæ aliud constaret: ego enim solum vidi chartam exequutoriam in qua simpliciter de pan continebatur, sin declarar, que lo que auian de pagar fuesse trigo, ceuada, ni centeno.

Sed vt ad propositum *d. l. 34.* redeamus, obseruandum
7 erit †, ex paniculis salis cocti gabellā procul dubio deberi, vt iudicatum fuisse commemorat Laslar. *d. cap. 20. num. 5.* quia hic non est panis coctus, de quo loquitur, & intelligenda est dict. *l. 34.* nempe, de pan para comer, no para salas, y dar dabor a lo que se come: nulli enim hoc priuilegium salis cocto concessum reperitur, *sequitur Bobadil. vbi*
8 *supr.* † Quinimo si verus panis, de quo loquitur præfata lex Regia, cum re alia ita misceatur, vt in aliam speciem transeat, nouumque nomen sortiatur, gabella ex eius venditione debebitur: est enim aliud plus quam panis, & tertia species, argumento text. *in l. si quis vinum ff. de tritico, vino, oleoq. legato*, vt resoluit exemplum fingēs Salez. *de vsu & consuetud. capit. 5. ex num. 52.* cui libenter assentitur Laslar. *d. cap. 20 nu. 6.* & Bobadill. *vbi supra, d. num. 58.* ibi: *De los bizcochos, y de los pasteles, bunnuelos, o de otro genero de pan mantecado, adonde dize, que de estas cosas bien se deue alcauala, por ser cosa compuesta, y no simple, ni absolutamente pan cozido*, aunque Gironda *de Gabell. 7. parte, §. 1. num. 17.* que ibi refiere tengalo contrario, ibi *infra nu. 13.* dicemus.

9 Sed cum triticum † meum do panificæ, vt certos quosdam panes ex eo coctos det mihi pro qualibet faneca, nulla gabella ex hac conuentione debetur, quia neque venditum est, nec permutatio, qui duo contractus dumtaxat gabellam debent, *vt in l. 1. & 2. tit. 17. hoc lib. 9. & sæpe diximus*, sed potius est pactum quoddam nudum cōsistentia traditionis rei propriæ vestitum, iuxta *l. in traditionib. ff. de pact.* vt late probat Laslar. *de decim. vendit. c. 20. nu. 8. cum seqq.* aduersus Didac. Perez in *l. 1. gl. fin. tit. 17. lib. 8. Noua Collectionis Regiæ*, asserentē, depositum esse, ac proinde cogi panificas si nō adimpleāt cōuēta cū dominis, quotidie carcerari, & cessare priuilegiū legis 62. Tauri, quia cū depositum non reddant, furtum videntur committere: est tamen

plus

plusquam depositum, atque illa praxis carcerandi panificas non adimplentes conuenta, aliam rationem habet, vt ibi inquit Lassart. & sequitur Azeued. num. 8. in loco statim citan. do, reddens aliam rationem, & praxis communis accepit, vt panificæ gabellam non soluant ea hac specie conuentionis, per nostram legem 34. nec dantes eis frumentum, nisi in casu infra proximo; & quod non soluatur gabella, *del contrato que se haze con los panaderos, para que den por cada fanega de trigo tãtos panes*, tenet etiam Bobadill. *vbi supra, d. numero* 58. & Azeuedo, latè *in l. 34. numero* 5. *titulo* 18. & 69. quod si procedit non inuestigato, an ex eodem tritico, quod probetur, vel alio panes cocti denitur dominis, indistinctè enim obseruatur, ex huiusmodi conuentione, & contractu gabellam minimè solui.

10 Quod si † panis coctus præsens datetur simpliciter pro tritico, erit contractus permutationis, ac proinde ex parte dantis triticum, debebitur gabella, secus ex parte panifici propter panis cocti priuilegium, de quo in lege nostra 34. vt in terminis benè probat Lassarte, *d. cap.* 20. *numero* 11. & Bobad. *vbi supra, d. nu.* 58.

11 Denique vt ex littera nostræ legis a contrario sensu, ibi: *De pan Cozido* patet, debebitur gabella de pane non cocto vendito in mulla, & tenet in terminis Gironda, *de Gabell.* 7. *p.* §. 1. *nu.* 17.

12 Eadem ratione † de venditione farinæ debebitur gabella, vt contra Din. *in l. quæsitum*, §. *illud fortasse*, *ff. de legat.* 3. tenet Bart. *ibi, numero* 1. & Bald. *in l. non dubium, C. de legibus*, quos refert, & sequitur Firmian. *de Gabell.* 8. *p.* 2. *membro, numero* 14. *volum.* 11. *tract. diuers. Doct.* & Gironda, *eodem tract.* 8. *par. nu.* 4. *Bobadill. vbi supra.*

13 De venditione † autem artocreatum, *buñuelos, y fruta de sarten*, gabellam non deberi, sicut de pane cocto, quia nõ debetur per nostram legem probat Gironda, *de Gabell.* 7. *par.* §. 1. *num.* 17. etiam in dictis artocreis caro sit inclusa, quia tantum consideratur panis coctus, argumento text. *in l. sed si*, §. *peruenianmus*, *ff. de auro, & argento legato*,

14 † vbi probatur, quod cum quid est propter aliud, considera-

15 tur id, propter quod est, & cuius species est maior, † & ideo argenteo vase legato, veniunt gemmæ eidem inclusæ, ut notat Bart. & scribentes ibidem. Contrarium tamen probat Bobadilla *vbi supra, num.* 58. *versic. De los biscochos*, quod est uerius, *vt supra probauimus*. Quicquid postea distinxerit Azeued *in d. l.* 34. *num.* 2. *cum seqq.* nempè, ut ex artocreis, & pastillis non debeatur gabella, cum Gironda, secus uero, de buñuelos, y fruta de sarten, quia deficit qualitas cocturæ: sed de utrisque deberi gabellam pro-

16 bo, sicut del alfaxor, ut uoluit Salaz *de vsu, & consuetudi*

17 *ne, cap.* 4. *num.* 53. † nisi consuetudine interpretatiua legitu

18 mè præscripta, aliud fuerit introductum, † quæ consuetudo interpretatiua non censetur sublata a legibus gabellarum, sed tantum derogatiua, *vt per Lassart. de decim. cap.* 2. *numero* 34. & in casibus dubijs uerè interpretatiua est prædicta consuetudo.

S V M M A R I A.

QVAESTIO LXXVII.

Quare non debeatur gabella, de los canallos, mulas, ni machos de silla que se vendieren, y trocaren ensillados, y enfrenados.

1 QVæro de ratione, † intellectu, & praxi *legis* 34. *tit.* 18. *hoc lib.* 9. *Noua Collect. Reg.* dũ in ea cauetur: *Que no se pague alcauala de los cauallos, ni de las mulas, y machos de silla que se vẽdieren, y trocaren ensillados, y enfrenados:* circa rõnẽ dicimus eã esse fauore militię, ut bene notat Didac. Perez *in l.* 1. *tit.* 7. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 192. *col.* 1. *vers. forte est ratio*, quia ex his, quæ solent esse necessaria ad militiam non debetur gabella, vt equis, mulis venditis cum sel-

2 la, & freno, & armis, &c. † Est enim equitandi vsus (addit Lassart. *de decim. vend. cap.* 20. *num.* 16.) in pace iucundus, & in bello non modo vtilis, verum etiam perquã necessarius, vt experientia docet, & tradit *l.* 1. *tit.* 17. *lib.* 6. *Recopil.*

3 Et quidem primo obseruandum † est circa intellectum nostræ legis Regię, vt non solum equis, sed etiam rocinis quoque, & si quæ sunt alia istius speciei animalia continantur, & si minoris longæ staturæ, & dispositionis fuerint (veluti quartagos,) quia licet in corpore, & statura differant, secundum plus & minus, non dicuntur corpore, & statura differre, argum. text. *in l. fin. ff. de fundo instructo instrumentoq. legato. l. scapham, ff. de euictione.* ita tenet Matia *in lege Regia Tolet. de los terminos* 2. *p. fundamento* 4. *numero* 10. quem sequitur Lassart. *d. cap.* 20. *numero* 16. licet Gironda, *de Gabell.* 7. *p.* §. 1. *num.* 25. *cum seqq.* non putet hodie iure Regio esse veram hanc opinionem: quia honor tribuitur equis, habentibus membra congruentia, vulgo dichos cauallos de marca, per *l.* 10. *tit.* 12. *p.* 2. *ad medium*, tribui non debet a los quartagos, & quia consuetudo non debet extendi de vno casu ad alium in præiudicium tertij, & Regij patrimonij, iuxta authores ibi per eum allegatos. Verum eius in hoc particularis opinio, quo ad nostrum propositũ attinet, falsa est omnino meo iudicio, & sic proculdubio probo in hoc opinionem contrariam, quam prædiximus Matiæ, & Lassart. scilicet, quod ex roncinijs, & equis paruis, hoc est, *quartagos, y hacas* venditis, iuxta formam, & qualitatem nostræ legis 34. requisitam, non debeatur gabella, quia d. lex loquitur de equis venditis, vt in ea cauetur, nulla adiectione circa staturam facta, nempè *de grandes, ni de marca:* At quis negabit equulos paruos, equos esse? Cum igitur lex non distinguat in hoc, nec nos distinguere debemus, vt in iurib. vulgaribus præcipuè in odiosis præmaximè cum in dubio (si in hoc essemus, quod negamus) contra gabellam sit iudicandum, *vt supra resoluimus, q.* 6. *nu.* 10. vbi quomodo hoc sit intelligendum explicuimus: nec fatemur, consuetudinem solam esse non soluendi gabellam de equis, sed nostram hanc legem 34. hoc ex-

presla

presse præcepisse, quæ indistinctè in praxi obtinuit, siue equi magni, medij, vel parui sint. Quod si aliud diceremus, quæso dicas mihi, cuius staturæ debet esse equus, ad hoc, vt ex eo venditio iuxta formam legis non debeatur gabella, vel ipsa debeatur, est ne aliqua lex in proposito gabellæ nō soluendæ, vel soluendæ, quæ hoc declaret? Profectò nulla: Iudices igitur in hoc diuersimodè iudicarent, si opinio Girondæ vera esset, & quandoque iuberent solui gabellam, ex quibus alij contrarium iudicarēt, & è contra: sicq. Respublica, & Regnum in hoc confusione impleretur, atque decisio nostræ legis 34. obscurè & iniquè redderetur, cū ipsa clara, & generalis sit, omnes equos venditos, vel permutatos cum sella, & freno comprehendens.

4 Quinimmo, & † secundū de equabus quoque accipien-
5 dum est verbū illud, cauallos: † quia masculinum comprehendit genus femininum, ex regula *l. si ita scriptum, ff. de legat. 2. l. seruis legatis, §. fin. & in l. qui duos, ff. de legat. 2. l. seruus legatis, §. fin. & in l. qui duos, ff. de legat. 3.* de qua regula late agunt Ias. *in l. si quis id, quod, ff. de iurisdict. omn. iud. num.* 20. cum pluribus sequentibus, Abb. *consil.* 36 *in* 1. *par.* D. Couar *in capit. Raynutius de testam. a num.* 2. Auiles *in c.* 1. *præt. in gloss. De ninguna persona*, & alij quā
6 plures authores, † & habet etiam locum in priuilegijs, vt resoluit Tiraquel. *de retractu lignag.* §. 1. *gloss.* 9. *num.* 205. & in terminis nostræ legis 34. ita tenet, & probat eadem, vel maiori ratione Lassart. *d. c.* 20. *nu.* 16. & 17. & Gironda, *d.* 7. *p.* §. 1. *nu.* 22.

7 Nec † obstat lex 15. *eodem titulo* 18. *hoc lib.* 9. dum præcipit, de equabus solui gabellam debere, *en el lugar de Puebla de Villa franca del Arcobispo*, quia de indomitis, equabus intelligenda est, non vero de domitis, iuxta formam nostræ legis 34. venditis, vt obseruat Lassart. *d. cap.* 20. *nu.* 17. *ad finem*, vel quod cum lex illa localis sit, videtur contrarium eiectus commune in alijs opidis.

8 Sed illud inter † nostrates magis controuersum est circa intellectum, & praxim nostræ legis 34. est, *dum ipsa loquitur de equis venditis, vt de hac venditione non soluatur gabella, intelligatur esse necessarium ad hoc, quod duo copulatiue interueniant.* Primo, quod equus fuerit antea de sella, sicq. fuerit assuefactus sellam portare. Secundo, quod equus freno, & sella ornatus vencat, an vero hoc vltimum tantum sufficiat, nempe, quod equus veneat cum freno, & sella, licet primum non concurrat, vel nullum eo
9 rum? in † mulabus enim & mulis vēditis ad non soluendā gabellam vtrumque copulatiuè requiri omnes fatentur, & probant ex litera clara nostræ legis ibi: *Ni de las mulas, y machos de silla, que se vendieren, y trocaren, ensillados, y enfrenados*. sed in equis venditis hoc non ita patet. Quinimmo contrarium verius videtur generaliter, nempè, vt quantumcumque cum freno, & sella non antea seruierint, sed neque in sella, & cum fræno, aut *mueso*, vt vulgo dicitur, vendantur, gabella non debeatur ex huiusmodi venditione, vt probare nititur Mexia *vbi supra d. numero* 10. nempè, ex equorum venditione quomodocumque facta, gabellam non deberi, dicens, hoc satis deduci ex lege ipsa Regia si per puncta, & commata, quibus constat, legatur, nempè, vt post verbum illud *cauallos*, punctus sit adscribēdus: quasi ibi requiescat sensus, & traditio illius legis: ac deinde alia dispositio sequatur qualificata, ibi: *Ni de las mulas, y machos de silla que se vendieren, &c. y trocaren ensillados, y enfrenados*. itaque hæc verba, *De silla*, & sequentia, *Ensillados*, tantum referantur ad proxima, & sic, *a las mulas, y machos*, non vero ad equos venditos: quasi illa dispositio, de equis pura remanserit: additque, se ita vidisse, solitumq. esse practicare: cuius opinionem sequitur dicens, eam veriorem videri Gironda, *de Gabell. d.* 7. *part.* §. 1. *numero* 22. sed aliter intelligit Mexiam, quam ipse verè loquitur: Putat namque Gironda, Mexiam tenere, sufficere equos venditos esse cum sella, & freno, vel cum *mueso*, licet antea in eo tantum ornatu non seruierint: & hoc inquit Gironda, semper consuetudine approbatum vidisse; Attamen re vera, vt uidimus, Mexia *vbi supra*, plus dicit, & tenet: nempè, quod ex equis simpliciter, & generaliter uenditis non debeatur gabella, quantumque cum fræno, & sella, non antea seruierint, sed neque in sella, & cum freno, aut *mueso* uendātur. Diuersus igitur hic casus est ab eo sensu, quem Gironda tribuit Mexiæ: Mexia igitur tenet ex equis uenditis quomodocumque nullam gabellam deberi, ex nostra l. 34. Gironda, uero ita demum eam non deberi si cum sella, & freno uendantur, uel cum *mueso*, licet antea in eo tantum ornatu non seruierint.

10 Sed utrumque † falsum uidetur, uerius que est, ita demum ex equis uenditionis gabellam non deberi, *Ni de las mulas, y machos, quando los vnos, y los otros eran, y seruiā antes de silla, y se venden iuntamente ensillados, y enfrenados: de manera que no bastaria para no deuerse, ni pagar se de los cauallos alcauala, si ellos primero de silla, sino se venden ensillados, y enfrenados: ni venderse ensillados, y enfrenados, si antes no eran de silla, como en las mulas, y machos claramente lo prueua, y decide nuestra ley, sin contradicion de nadie:* Quod idem in equis probare censendum est, cum sit una eademq. dispositio generalis, equos, mulas, & mulos æqualiter comprehendens, & uerba illa: *De silla*, sicut cetera sequentia, *Ensillados, y enfrenados*, referri debēt ad omnia superiora de equis, mulabus, & mulis disposita in eadem oratione, *ut in l. talis scriptura, cum simILIB. ff. de legat.* 1. *l. hæres meus, §. vxori mea ff. de legat.* 3. quia eadem ratio adest, argumento *l. si idem cum eodem, §. fin. ff. de iurisd. omn. iud. Y esser de silla significa habito, y costumbre de ministerio ordinario, y no el acto simple de tener la a cuestas al tiempo de la venta, pues ambas cosas como diuersas las pone, y requiere la ley: y de otra manera en todas las bestias de albarda, y carga, se defraudaria facilmente la alcauala echandoles vna silla, y freno de poco valor al tiempo de la venta:* Et ad hoc uidetur allusisse, *l.* 2. §. *fin. titulo* 17. *lib.* 6. *Noua Collectionis Regiæ*. quæ cauetur: *Que para que los vezinos de los pueblos se animen, y apliquen mas a la cercanca de las yeguas y cauallos, manda, que de la primera uēta que los criadores dellos hizieren de qualesquiera potros, aora los vendan ensillados, o enfrenados, o en cerro, no paguen, ni se les lleue alcauala alguna.* Est igitur hic casus specialis *en fauor de los criadores de yeguas, y cauallos*: Ergo in contrarium est ius commune extra huncca sum specialem, nempè, *que si antes no eran de silla aunque se vendan con ella y freno, se deuera alcauala*, ut in terminis rectius probat contra Mexiam Lassart. *de decim. d. cap.* 20. *num.* 20. citans in idem Didac. Perez. *in d. l.* 1. *titulo* 7. *libro* 5. *Ordina. pag.* 192. *col.* 1. & Cels. *in Repertor. Legum Regni, verbo alcauala, linea* 28. & tandem inquit Lassar. *num.* 18. quod hoc iure utimur, & *d. nu.* 10. quod ita communis praxis, & consuetudo recepit, ut illæ qualitates nedum in mulis, sed in equis requirantur, ut illorum priuilegium locum habeat.

Sed Didac. Perez, *vbi supra*, non uidetur tenere hanc opinionem: requiri scilicet utrumque copulatiue in equis, sed potius sufficere posterius: loquitur enim his uerbis: unum tamen est notandum, quod uendito, equo, seu mula cum freno saltem, & sella, non debetur gabella ex tali contractu, prout receptum est in nostro regno Castellæ: nisi intelligamus loqui iuxta legem Regiam de hoc agentem, nempè d. l. 34. ut patet: quia loquitur Perez etiam in mula, in qua nemo dixit unquam utrumque non requiri: Ergo idē in equo uendito uidetur sensisse, & sic in sensu, quo eum citauit Lassart.

11 Quid tenendum? Ego † hanc secundam opinionem longè, ueriorem esse censeo, & tenendam in praxi, præcipuè, si ita est receptum (ut dicunt, præfati authores) Ceterum si opinio Girondæ alicubi in praxi recepta sit, uel consuetudine obseruata nempe, ut ex equi uenditione cum fræno, & sella uenditi non soluatur gabella, licet antea in eo tantum ornatu non seruierit, non mihi displicet: uidetur tamen ipse Gironda sentire, & præsupponere in sua opinione, quod equus sic uenditus antea in utroque ministerio seruiebat, nempe, *de silla, y albarda*: dum inquit, *in eo tantum ornatu non seruierint*: Ergo in utroque, aliàs enim si equus uenditus cum sella, & freno antea nūquam fuit de sella, nec credo in praxi immunem esse a gabella, nec uerum id quidem est, attenta dispositione nostræ l. sicut prædiximus explicata,

plicata, quia aliàs passim fraus fieret eidem, contra Regiũ fiscum. Procedit igitur opinio Girondæ, quando *el cauallo seruia antes de silla, y albarda*, & tunc potius inspiciendũ est quod magis consueuit fieri, hoc est id in quo frequẽtius seruiebat equus, ita vt si magis cum sella non debeatur gabella: si verò contrarium, ipsa debeatur, & ita intelligendus est Gironda, vt ipsemet postea *num.* 32. seipsum nuncupatim declarat, addens, idem esse intelligendum de mulis, & mulabus, vt quod præualuerit inspiciendum sit. Opinio vero generalis Mexiæ nullo modo tenenda est, quia vera non est, sed potius falsa.

12 Ex quibus primò deducitur, † quod si equus nouus, & indomitus sit, ex eius venditione gabella debebitur: quod etiam probatur *ex l.* 15. *tit.* 18. *hoc lib* 9. ibi: *E potros*, licet talis equus nouus, & indomitus vendatur cum fręno, & sella, siue sine eis, vt benè probat Mexia *d. cap* 20. *num.* 21. addens, hoc intelligendum nedum in pullis equinis, qui matres sequuntur, & adhuc earum lacte nutriuntur (nisi de prima eorum venditione facta ab educatoribus eorum, *iuxta d. l.* 2. §. *fin. tit.* 17. *lib.* 6. *Noua Collect. Reg. supra citatam*, quod debuit aduertere hanc prædictus author) sed etiam in quibuscumque alijs maioris ętatis, modo indomiti sint, quos *potros* dicimus: quia tales pulli, & equini, cum sint indomiti de sella non sunt, & sit necessarium esse de sella, ad hoc, vt ex eis gabella non debeatur.

13 Secundo † deducitur, non sufficere, ad hoc, vt ese quo ornato sella, & fræno vẽditio etiam si è sella sit, quod equus frænum, & sellam habeat impositam tempore venditionis, nisi hæc simul cum equo vendantur, vt rectè probauit idem author, *num.* 25.

14 Quinimmò *num.* 27. etiam obseruat, † equo simpliciter vendito, ornato sella & fręno, caussa venditionis, nulla facta mentione sellæ, aut fræni, ornamenta quoque hæc venisse videri ex textu *in l. ædiles, la* 2. *in princ.* & *in* §. *vendendi antè caussa, ff. de æd. l. edict.* & traditis per Ant. Gomez,
15 a. *tomo, variar resolut. capite* 2. *num.* 13. quod † si is equus non vendendi caussa, sed itineris occasione ornatus ducereur cum sella, & fręno, ac deinde venierit, nulla ornamentorum mentione facta, quamuis eo casu solum equum sine ornamentis venditum intelligat esse Iurisconsultus *in d. l. ædiles*, & docet Ant. Gomez, *vbi supra*, & communi-
16 ter Doct. † ex noua tamen istius tributi gabellæ consideratione, quam Iurisconsultus non nouerat in ea l. rei finis & equi traditio inspicienda sunt, ita vt si venditum cum fræno, & sella tradiderit equum, & sic eum vendidisse intelligatur prædictæ legis Regiæ 34 beneficio gaudere volens;
17 secùs † verò si eum nudum dederit: quia tunc iure potius communi vsus videbitur, & gabellam soluet.

18 Ex venditione † etiam sellarum, & frænorum seorsum facta, & per se sumpta, gabella debetur, *vt in l.* 38. ibi: *Y que esso mismo los silleros, y freneros paguen alcauala de las sillas, y frenos, y estribos y espuelas que vendieren, tit.* 18. *hoc lib.* 9. solũ enim immunitatis priuilegiũ *per d. l.* 34. equi de sella venditi, *Ensillados, y enfrenados*, iuxta supradicta.

19 Quo casu neque ex ipsis sella, & fræno, quibus equus de sella est ornatus tempore venditionis, gabella debetur; secùs verò erit, quando sella, & frænum per se solum absque equo venduntur, quia licet equus per se venditus sine fræno, & sella immunitatem non habet, ita frænum, & sella, nisi cum equo de sella vendantur, nullum priuilegiũ habent, vt rectè etiam obseruauit Lassar. *d. cap* 20. *num.* 26.

20 Cui † adde id procedere, nedum quando venditio sellæ, & fræni, per se sine equo fit ab artificibus sellarum, & frænorum, quo casu loquitur *d. l.* 38. sed etiam si ab alio quocumque fiat ea supradicta ratione, & sic ampliatur dispositio *d. l.* 38. vt in hac quoque specie procedat, & locum habeat ex generalitate *l.* 1. *tit.* 17. *hoc lib.* 9.

21 Vltimo † obseruo id, quod de equis, & mulis vtriusque sexus sancitum est *in d. l.* 34. minimè esse ad reliqua iumenta extendendum, vt contra Didac. Perez in aduertenter aliud tenentem, probauit meritò Lassar. *d. cap.* 20. *num.* 30. et iq. de hoc lex expressa 15. *tit.* 18. *hoc lib.* 9. ibi: *De las Azimilas, potros, y asnos.*

SVMMARIA.

1 *Gabella non debetur de pecunia percussa hoc est*, la moneda amonedada, *& quomodo hoc intelligatur, & nu.* 2.
3 *Gabella non debetur de libris, de quo agitur etiam numero* 4. *&* 5.
6 *Gabella non debetur*, de falcones ni otras aues de caza.
7 *Gabella an debeatur ex permutatione rei immunis a solutione gabellæ, cum alia non immuni? & num.* 8.
9 *Gabella non debetur*, del pan que los estrangeros destos Reynos traxeren a vender a Seuilla por la mar: *ex reuenditione tamen illius tritici gabella debetur, vt in numero* 10.
11 *Gabella nec alia iura debentur*, de los pinos que se vendieren para las atarazanas Reales de Seuilla.
12 *Herradores de que cosas son libres de pagar alcauala.*
13 *Silleros, y freneros, pagan alcauala de las cosas que venden de sus oficios.*
14 *Appellatione armorum non continentur*, estribos, y espuelas.
15 *Gabella de armis perfectis non debetur: secùs* de las armas que no estan acabadas.
16 *Gabella non debetur*, de los iubones de malla; pero si de los otros iubones, aunque hasta aqui no se aya pagado.
17 *Gabella non debetur*, de los arcabuzes permitidos, ni vedados.
18 *Gabella non debetur*, de las espadas y dagas, pero si de los cuchillos pequeños: *secus de maioribus, ex num.* 19.
20 *Gabella debetur de ensibus lucidis, omnino consummatis, nullo tamen capulo ornatis.*
21 *Gabella auri quando, & quæ gabella debeatur?*
22 *Gabella ex argento, quando, & quæ debeatur.*
23 *Gabella non debetur*, de la primera venta de los cautiuos, y otras cosas sacadas de tierra de Moros en tiempo de guerra.
24 *Immunitas à solutione gabellæ*, de otras cosas, y personas aqui referidas.
25 *Los boticarios de que cosas, y medicinas han de pagar alcauala, y de quales no? & num seqq.*
30 *Gabella non debetur ex venditione iurium Regalium, neque ex redemptione aliorum iurium redimibilium super his impositorum.*
31 *Gabella an debeatur ex venditione vestimenti, & aliorum ornamentorum pro diuino cultu confectorum.*
32 *Gabella non debetur de rebus Cruciatæ venditis.*
33 *Gabella de uino debetur.*

QVAESTIO LXXVIII.

De pluribus rebus, ex quarum venditione gabella non debetur?

QVæro etiam: *An sint aliæ res immunes a solutione gabellæ præter enumeratas in quæstionib. præcedẽtib. & quæ?* Respondemus, alias quam plures esse, quæ patent ex legibus *tit.* 18. *hoc lib.* 9. *Noua Collect. Reg.* & vt singulas perstringamus, & nonnulla circa eas in praxi dicamus.

1 Capiu † nunc pecuniam percussam, hoc est, *la moneda amonedada*, de qua gabella non debetur, nec soluitur *ex l.* 34. *d. tit.* 18. ibi: *Ni de la moneda amonedada*, quod procedit, siue, vt talis pecunia iuxta intrinsecum eius valorem à lege impositum vna cum alia permutetur, siue, vt qualibet species inspecta materia, & valore intrinseco pro alia quantitate pecuniæ vendita fuerit, & siue pro alia re generica, vel specifica permutetur, iuxta speciem *l. fin. ff. de condict. causa data*. Etenim generaliter statuitur in hac lege Regia, vt ex moneta percussa nulla gabella soluatur, modo vere pecunia, & moneta sit, hoc est legitimi ponderis, probæ materiæ, & forma publica excusa, *l.* 1. *ff. de contrahen. empt.* aliàs enim pecunia siue moneta dici non potest.

2 Sed † quamuis sit pecunia reproba, & non expẽdibilis, modo sit aurea, vel argentea, nulla ex eius venditione,

&

& permutatione gabella soluatur, quia generaliter ex argento, & auro districtis nihil gabellæ nomine pendi debet, vt probat l. 18. ibi: *Y que otras personas algunas, &c. titulo 17. hoc lib. 9.* & in terminis probat Lassart. *de decim. vendit. cap. 20. nu. 31.*

3 Deinde † eadem lege 34. cauetur: *Que no se pague alcauala de los libros, assi de Latin, como de Romance, enquadernados, o per enquadernar, escritos de mano, o de molde*, quod antea esse dispositum, & iure antiquo affirmat Firmian. *de Gabell.* quem refert Gironda, *de Gabell. 7. par. §. 1.*

4 *num. 15.* † vbi id limitat, si codex scriptus non fuerit, sed manualis, hoc est, *en blanco*, de hoc enim inquit gabellam deberi, ex verbis nostræ legis ibi: *Escritos*, a contrario sensu, quia requirit hanc qualitatem, vt codex sit scriptus, ad hoc, vt ex eius venditione gabella non debeatur: nihilominus tamen in hoc standum est consuetudini interpretatiuæ, d. legis legitimè inductæ præcipuè Curiæ, & Vniuersitatum huius Regni, vbi semper venduntur huiusmodi libri manuales in albo, & apud librarios hæc res comperta erit.

5 Verum † dum lex nostra loquitur de liberis: *Assi de Latin, como de Romance*, idem intelligendum est, etiam si Gallicè, Italicè, aut Græcè, vel quacumque alia lingua conscripti sint, vt admonuit Lassar. *d. capitulo 20. numero 32.* quia in omnibus libris scriptis militat eadem ratio, & gratia exempli fuerunt apposita verba illa. *Assi de Latin, como de Romance.*

6 Similiter † eadem lege 34. cauetur: *Que nou se pague alcauala de falcones, ni de azores, ni de otras aues de caza*, quod intelligit Lassart. *d. cap. 20. num. 33.* siue ab alijs partibus asportentur, siue in his Regnis nutriantur: generaliter enim lex nostra loquitur, ac proinde generaliter est intelligenda.

7 Verum † circa intellectum eiusdem legis 34. In rebus quas immunes a solutione gabellæ, eadem lex facit: obseruat idem Lassart *de decim. vendit. cap. 17. numero 19.* quod cum vnusquisque ex permutationibus soluere debeat decimam ex ea re, quam in pretium rei a se datæ ab alio receperit, si rem quæ aliàs vendita immunis esse solet in pretiū receperit, non ideo rei illius priuilegio excusabitur: veluti si ştudum pro equo ornato, sella, & freno, vel libris, aut alio ex enarratis *in d. lege 34.* sed potius secundum equi æstimationem, & librorum valorem, decimam soluturus sum, iuxta *l. 2. titulo 17. hoc lib. 9.* etenim ea priuilegia locum habent, quando res illæ in contractum veniunt, vt merx, non vt pretium, atque ita debere intelligi d. legem 34. affirmat prout satis apertè colligi ex ea ait, ibi: *Ni de la moneda*, vbi si pecunia veniat in contractu vt merx, apertam immunitatem habet, sicut panis coctus, & cetera ibi expressa: & tamen constat, quod ex pecunia, vt pretium deducta in venditione, & permutatione, decima debetur, *vt in l. 1. & 2. d. titulo 17. hoc libro 9.* tunc non soluatur decima ratione ipsius pecuniæ, sed ratione rei venditæ, aut permutatæ pro ea. Hæc ille, quod repetit idem author *d. capitulo 20. numero 34.*

8 Hæc tamen † obseruatio ex parte recipientis rem immunem a solutione gabellæ loco pretij rei suæ, quo casu loquitur Lassart. rectè procedit, & vera est. Ceterum, cum ex parte dantis rem prædictam immunem, ea merx non vt pretium veniat in contractum, quia tunc est res non immunis ab eo recepta loco rei suæ immunis, ex quo gabella non debetur propter immunitatem rei a se datæ: non etiam debebitur gabella hæc in specie a dante rem suam immunem, siue pretio, siue pro alia re non immuni, id quod manifestè probat d. lex 34. ibi: *Que si vendieren, y trocaren, &c.*

9 Vlterius † lege 36. tit. 18. *hoc lib. 9.* cauetur: *Que se an frācos, y no paguē alcauala los estrangeros de fuera destos Reynos del pan que traxeren a vender a Seuilla:* quod ideo procedit, vt exteri inuitentur, quo magis triticum portent ad hæc Regna tempore necessitatis, vt notat Mesia *in pragmatica taxæ panis, conclusione 5. numero 138.* quem refert

10 & sequitur Lassart. *d. cap. 20. numero 64.* † inde rectè deducens, quod ex reuenditione illius tritici gabella debebitur, cum non ipsi tritico, sed primis illis exteris venditoribus, qui illud portauerint in Hispalensem Ciuitatem, & ibidem vendiderint, aut permutauerint imunitas concedatur.

11 Non † debetur etiam gabella, nec alia fora, de los pinos, que se vendieren en qualquir manera para las atarazanas Reales de Seuilla, vt in lege 37. tit. 18. hoc lib. 9. *Iurando la persona que los comprare que son para ellas, y no para otras personas.* vt in d. lege Reg. a cauetur.

12 Son † tambien francos de alcauala los herradores de todo el herraie que gastaren en los Reales y con la gente de las guarniciones, que por mandado del Rey estuuieren en qualquier lugar: pero los otros herradores han de pagar el alcauala de todo el herraie que gastaren en todas las

13 otras partes. † Y los silleros, y freneros de las sillas, frenos, estriuos, y espuelas que vendieren, *vt in lege 38. d. tit. 18.*

14 *hoc lib. 9.* † ex quo deducitor: *Que los estriuos, y espuelas*, non continentur appellatione armorum in hac materia, vt notat Montalu. *in Report. ll. Ordina. verb. Alcauala.* aliàs enim eorum venditio immunis esset, vt statim dicemus.

15 De † las armas ofensiuas, o defensiuas que se vendieren no se paga alcauala alguna, estando hechas, y acabadas en la forma, que se suele, y acostumbra vsar de ellas, *vt in lege 40. d. titulo 18. hoc lib. 9.* vbi additur: *Qae de las cosas de que se hazen las dichas armas, y de las mismas armas, no estando acabadas en la manera, y perfecion que se suele vsar dellas, y de los apareios pora vsar dellas, aunqae se an tocantes y anexos, a las mismas armas, se pague alcauala quando se*

16 *vendieren, o trocaren.* † De los iubones de malla no se deuen ha de pagar alcauala: pero si de los otros iubones, aūque hasta aqui no se aya pagado, *vt in lege 41. eiusdem tituli 18 hoc lib. 9.*

17 Ex † qua lege fit. *Que de los arcabuzes, y otras qualesquier piecas, y tiros de artilleria* non debebitur gabella, nec ex armis etiam lege prohibitis, veluti in casu legis 8. *titulo 6. lib 6. & in lege 14. tit. 4. lib. 6. Noua Collect. Reg.* nempe: *De los arcabuzes menores de vna vara de medir el canon, y de nueuas formas de armas, o arneses prohibidos*, cū hæc omnia sint arma, & armorum appellatione contineantur, vt probat Lassart *d. c. 20. nu. 67.*

18 Similiter † de ensibus, & licis gabella non debetur, quia

19 hæc arma propriè sunt, quibus in prælio vtimur, † ipsa tamen debebitur de cultellis minoribus, nempe vnius palmi plus minus, quorum vsus domesticus potius est, & familiaris pro vsu mensæ, vel domus, argumento text. *in Authen. de armis. §. vt autem, collatione 9.* ibi: cultellos minores, *quibus nullus in prælijs vtitur:* non vero debebitur de cultellis & gladijs maioribus ad prælium aptis, ita probat, & indicauit in facti contingentia Lassarte, *dicto capitulo 20. numero 69.*

20 Secundo † ex littera d. legis 40. supra relata constat, ex ensibus lucidis, & omnino consumatis, nullo tamen capulo ornatis, gabellam deberi, *Porque no estan hechas, ni acabadas en la forma que se suele y acostrumbra vsar dellas, como se requiere por la dicha ley, que lo esten paraque no se deua aocauala*, & ita fuit in terminis postea declaratum Madriti in Curijs ann. 1585. *petitione 79.* vt refert Lassar. *d. c. 20. nu. 70.*

21 Iten † es libre de pagar alcauala el oro, si no es quando lo vende el mercader que lo labra para vender, que paga la ganantia quitada la costa dos marauedis por onca, lege

22 18. tit. 17. hoc lib. 9. † *Y assi mismo de la plata nadie paga alcauala, sino el mercader, o cambiador, o platero, que pagan quando compran cinco marauedis por marco, y despues quādo venden de las piecas de vn marco, o dende arriba los mismos cinco marauedis por marco, y de las de marco ab aio pagan de sola la ganancia quitada la costa de diez marauedis vno*, vt in d. l. 18.

23 Iten † no se paga alcauala de la primera vēta de los catiuos, y ganados, y otras cosas que qualesquier personas, assi de acauallo, como de a pie sacaren de tierra de Moros en tiempo de guerra, y las vendieren en estos Reynos, ellos, o otros por ellos despues de sacado, y puesto en saluo, *vt in l. 10. tit. 18. hoc lib. 9.*

24 Iten † se exceptan de no pagar alcaualas las cosas de las

personas

personas ventas, y lugar particulares contenidas en las leyes de quaderno de las alcaualas, que se refieren desde la *l. 11. hasta la l. 13. tit. 18. hoc lib. 9.* que por ser priuilegios particulares que sus duennos no los oluidaran y no ser leyes generales, no se refieren a qui por estenso.

25 Sed † cum lege 14. titulo 17. hoc lib. 9. olim cautum esset: *Que todos los boticarios paguen alcauala assi de las medicinas, como de todas las otras cosas de su oficio que vendieren excepto los boticarios declarados en la l. 25. y siguientes del titulo 18. deste lib. 1.* pragmatica quadam 91. in ordine Catholicorum Regum Ferdinandi, & Elisabeth, condita anno Domini 1493. 18. die Iunij, fuit declaratum (quamuis in hoc *li. 9.* nõ repertatur) sed postea fuit supra addita, vt ita apothecarij soluere teneantur gabellam ex medicamentis simplicibus dumtaxat, quæ ab ipsis venduntur: secus autem ex compositis, y de aguas destiladas: ex qua tota pragmatica Regia ea regula generalis deducitur.

26 Quod † quotiescumque medicina, aut alia res venditur, talis, qualis a natura producitur, vt sunt radices, herbæ, folia herbarum, & arbustorum, flores, semina, fructus, cortices, gummi, mineralia, veluti lapides, & metalla, & si-
27 milia, gabella pretij debeatur. † Idem est ex venditione earum rerum, quæ licet compositæ sint, attamẽ, & sanis quoque, ac benè valentibus proficuæ vendi solent, como son conserua, y confitura, o otras cosas semeiantes que se suelen dar a sanos, quas diiudicare poterit iudex suo arbitrio iuxta loci consuetudinem, vt arbitratur Lassar. *nu. 73.* statim citandus: de harum namque venditione, & similium gabella quoque soluenda est.

28 Si † vero res est, aut medicina talis sit, quæ industria, & opera apothecarij ad vsum, solamque infirmorum vtilitatem reducitur atque componitur cum admissione alterius, siue sina, de ea gabella soluenda non est, vt latissimè explicat ea lex, ibi: *Que las cosas compuestas,* & infra: Itaque in ratione alcauala facienda est distinctio inter industriales, & naturales medicinas, vt latius deducit, & prosequitur hoc Lassart. *de decim. d. cap. 20. nu. 72. & 73.* addens *nu. 74.* se ex hoc semel iudicasse mulierem vẽdentem aquas destillatas ea lus, quæ medicinales sunt, de quibus loquitur, & intelligẽda est d. Regia Pragmatica, ibi: *Y aguas de*
29 *alquitaras,* gabellam non deberi. † Ex quibus supplendus est Salazar. *de vsu, & consuetudin. cap. 4. num. 55.* dum d. Pragmaticæ non meminit, sed tamen lege 103. in quaterno gabellarum, quæ est d. lex 14 *tit. 17. hoc lib. 9.* & cauendum ab Azeuedo, *in d. lege 14. num. 1.* dum censet d. Pragmaticam sancire de medicamentis simplicibus, quæ Medici infirmis, & dolentibus iubent præstari, nullam gabellam deberi, cum tamen contrarium expresse præcipiat d. Pragmatica in medicinis simplicibus, vt ex ea patet, & est prædictum.

30 Denique † praxis communis huius Regni etiam obtinuit, vt ex venditione iurium Regalium, quinimmo, & de redemptione aliorum iurium redimibilium super his impositorum gabella non debeatur: y assi se dan prouisiones Reales de la Contaduria Mayor de su Magestad, para que no se pague, ni se lleue desto alcauala hasta que otra cosa se prouea.

31 Ex † venditione quoque certo pretio ab hærede laico facta cuiusdam vestimenti ex ijs, quibus Ecclesia pro diuino cultu in sacrificijs, & altaribus vti solet, nec consecrati quidem, quia nondum Ecclesiæ vsibus destinatum fuerat ex sententia lata in Regali Cancellaria Vallisoletan. ann. Domini 1570. mense Iunio, declaratum fuisse, gabellam non deberi, commemorat Lassart. *d. capitulo 20, numero 71.* dicens, sibi magnoperè hanc sententiam cum religionis, & pietatis plena sit, & quod ubi hæc uigeret consuetudo pia religiosaq. eam esse seruandã censet, prout Regiusille Senatus censuit fauens Ecclesiæ etiam contra ius propter cõsuetudinem allegatam, & probatam in illa Taurinẽsi ciuitate, ubi lex illa orta fuit, nempè; quod numquam in ea gabella soluta esset ex ijs, quæ ad diuinum cultum, & sacrificia Deo offerenda pertinent, ornatusque causa Ecclesijs ipsis uenderentur, & bene quidem; quia alias huiusmodi consuetudine non probata, deberetur gabella ex venditione similium rerum, *vt vult Lassart. vbi supra.* Pro quo adest expressa lex Regia, quam ille non allegauit, nempe, *l. 2. in versic. De qualesquier Cruces, tit. 21. hoc lib. 9.* quæ est huiusmodi: *De qualesquier Cruzes, y Calizes, y vestimentas, y otros qualesquier ornamentos, y frontales, y cenefas, que sean para seruicio de las Yglesias, y Monasterios, y otras capillas qualesquier que traxeren a la dicha ciudad, qualesquier personas para los vender, paguen cinco marauedis por ciendo al almoxarifazgo mayor, y el alcauala la ha de pagar a diez por ciento a la renta que pertenecieren:* hoc allegauit Girõda, *de Gabell. 7. par. in princ. nu. 49.* Et cõtingit quotidie hic casus en los bordadores, que vẽden casullas, y otros ornamentos de Altares, y Yglesias: debent igitur ex prædicta venditione gabellam, quando suis expensis, & periculo facta sunt ad vendendum, nisi consuetudo habeat contrarium, quæ; vt pia, & religioni fauorabilis fouenda est benigno quodam iure, vt obseruatum fuit in prædicta causa.

32 Denique † de rebus Cruciatæ venditis non soluitur gabella, vt cauetur *in lege 5. titulo 18. hoc libro 9.* ita disponẽte: *Es nuestra merced, que de las cosas que se tomaren por qualesquier Tesoreros, y Receptores de la Santa Cruzada, y de las que se vendieren por ellos, a sus fazedores no se pague alcauala.*

33 De † la nieue se deue alcauala, como que da dicho arriba con Parladur. *libro 1. rerum quotidianarum, 1. parte, capite 3. §. 2. numero 25.* & Lassart. *de decim. vendit. capite 2. numero 30.* nunc addo eis sequentẽ Bobadillam *en su Politica de Corregidores, libro 3. capite 4. nu. 10.* en el qual en el *nu. 9.* se veran muchas cosas en fauor del vso de la nieue para enfriar la beuida, y prueua ser cosa muy saludable.

S V M M A R I A.

1 *Gabellario cui debeatur gabella ex venditione earum rerũ, quæ pondere, numero, & mensura constant? resoluitur nu. 5. & 7.*

2 *Venditio earum rerum, quæ pondere, numero, & mensura constant, an sit pura, vel conditionalis? non est perfecta ante ponderationem, numerum, vel mensuram, vt in nu. 3. nisi vnico pretio totum venierit, vt ibidem. & num. 8. est conditionalis, & tamen interim non est locus pænitẽtia, vt in nu. 6. & 7.*

4 *L. quod sæpe. §. in his, ff. de contrahen. empt. loquens in rebus mobilibus ad mensuram venditis, habet etiam locum in rebus immobilibus ad mensuram distractis, & in nu. 6.*

9 *Distinctio Bald. in l. sicut periculum, nu. 1. vers. sed quid si. C. de act. empt. reprobatur circa duas formas venditionis vini ad mensuram.*

QVAESTIO LXXIX.

Cui gabellario debeatur gabella ex venditione rerum consistentium in pondere, numero, vel mensura?

1 Q*Varto † modo, quando, & cui gabellario debeatur gabella ex venditione earum rerum, quæ pondere, numero, mensurave cõstant, quando ad pondus numerum, vel mẽsuram venduntur.*

2 Ad † cuius quæstionis decisionem necessario est præmittenda altera, *an scilicet, venditio harum rerum sit pura, vel conditionalis?* Si enim pura est, statim ut contrahitur, debetur gabella gabellario illius temporis: si vero conditionalis, ipsa non debebitur, nisi tunc demum, cum adimpleta fuerit conditio, ac gabellario temporis adimpletæ conditionis?

3 Et † quidem, ut res hæc clarius resoluatur, incipiamus a decisione aurea text. *in l. quod sæpe, §. in ijs, ff. de contrah. empt.* ex quo textu clara constat, non antea harum rerum perfectam esse uenditionem, etiam si de pretio conuenerit, quam si admensa, appensa, adnumerataue sint, &

hoc quando ad pondus, numerum, & mensuram venduntur, veluti si vinum ita venierit, vt in singulas amphoras, vel oleum, vt in singulas metretas, item frumentum, vt in singulos modios, argentũ, vt in singulas libras certum pretium dicere tur: vel si pro numero corporum pretium fuerit statutum, quia venditio his casibus quasi sub conditione videtur fieri, vt in singulas metretas, aut in singulos modios, quos, qualve admensus eris, aut in singulas libras quas appenderis, aut in singula corpora, quæ adnumeraueris: nisi omne vinum, oleum, vel frumentum, vel argentũ (quantumcumque esset) vno pretio venierit, hoc est, non ad pondus, numerum, vel mensuram, quia tunc idem iuris est, quod in ceteris rebus, nempè, vt simulatque de pretio conuenerit, perfecta sit venditio. Eadem distinctio casuum (inquit textus) est seruanda, quando grex venierit, vt siquidem venditio gregis vniuersaliter fiat vno pretio, perfecta videatur, postquam de pretio conuenerit: si vero in singula corpora certo pretio, non erit perfecta, quousq. numeratus animalia, vt in ceteris præcedentibus. Quod si ex dolio pars vini venierit (veluti metretæ centum) verissimum est, & constare videtur, antequam admittatur, omne periculum ad venditorem pertinere. Nec interest vtrum pretium omnium centum metretarum, in simul dictum sit, an in singulas eas. Hæc textus ille, & per eum Doctores communiter, præsertim infra citandi, nempe Couarr. Lassart. Azeuedo, *in l. 1. numero 140. & 141. titulo 17. hoc libro 9.* & Molina Theolog. *in secundo tomo de iust. & iure, disput. 366. col. 697. ad fin. & colum. sequenti*, & ceteri quã plures.

In summa, cum res consistens in pondere, numero, vel mensura, venditur ad pondus, numerum vel mensuram, certo quodam pretio conuento, pro quolibet pondere, numero, vel pro qualibet mensura, imperfecta venditio est, quousque adnumerata, admensa, appensaue ea fiet; quia venditio quasi sub hac conditione videtur fieri secus quando vno pretio venduntur vniuersaliter sine pondere, numero, vel mensura. Ita decidit expresse text. in *d. §. in iis*, quæ limitatio probatur in lege 25. tit. 5. p. 5.

4 Et † illius textus dispositio loquens in rebus mobilibus ad mensuram venditis, procedit etiam in rebus immobilibus ad mensuram distractis, ex textu *in l. si in venditione, §. 1. ff. de peric. & commodo rei vend.* vbi notant Bart. & communiter Doctores, teste Domin. Couarr. *in Practic. Quæstion. cap. 3. num. 7. versiculo 10. ex his infertur, & nu. 10.* necnon & Lassar. *de decim. vendi. c. 5. nu. 28. &* nos *lib. 3. Pract. quæst. 94. nu. 15.*

5 Ex † quibus proculdubio respondendum erit ad nostrã primam, & principalem quæstionem, vt in specie ipsius gabella non debeatur, nisi demum rebus ponderatis, numeratis, vel mensuratis, quia tunc adimpletur tacita conditio temporis venditionis, & sic primo, non vero secundo gabellatio, qui erat tempore perfectionis contractus, & adimpletæ conditionis, iuxta supra resoluta a nobis, *quæst. 8. in venditione conditionali.*

6 Est † enim prædicta venditio ad pondus, numerum, vel mensuram, *vt in d. § in iis*, iuxta veram, & communem sententiam illo textu probatam, quam refert Menoch. *consil. 26 num. 18. volum. 1.* & Deci. *consil. 179. numero 1. libro 1.* quos ad hoc refert, & sequitur Lassart. *d. capit. 5. sub num. 29.* atque ideo nemo potest alteri inuito, ab ea venditione recedere, etiam ante mensuram adhibitam, *secundum Paul. Paris. consil. 59. numero 9 libro 1. Couarr. d. cap. 3. numero 6. & Lassart. vbi supra, d. numero 29.* licet enim quo ad translationem dominij, & quo ad periculum, & commodum non solum in rebus mobilibus non dicatur perfecta venditio ante mensuram, vel pondus, quoties venditio ad mensuram, vel pondus fuit facta, *vt in dicta l. quod sepe, §. in iis & in l. 2. ff. de peric. & commod. rei vendit. & l. 24. titulo quinto par. 5.* sed etiam in rebus immobilibus ad
7 mensuram venditis, *vt prædiximus*: † tamen quo ad effectum, vt non sit licita pœnitentia ante mensuram, venditio est perfecta, sicut in ceteris venditionibus conditionalibus, vt resoluimus *libro 3. Pract. q. 94 numero 15. cum seqq.*

Et in terminis nostræ quæstionis, per prædicta, eam sic decidit Lassar. *d. c. 5. nu. 28 cum sequentibus*, quem sequitur Azeuedo, *in l. 1. numero 143. tit. 17. hoc lib. 9.* & Molina Theolog. *de iust. & iure, 2. tomo, disputatione 366. colum.*
8 *698.* † quibus adde, quod si venditio harum rerum non fiat ad pondus, numerum, vel mensuram, sed vniuersaliter vno pretio, sine mensura, pondere, vel numero, debebitur statim gabella ex eius pretio, iuxta regul. *d. l. 1. titulo 17. hoc libro 9.* cum simulatque de venditione conuenerit, statim sit perfecta venditio, sicut in ceteris rebus, quæ pondere, numero, vel mensura non constant, & probatur *in d. l. 25. tit. 5. par. 5.*

9 Vnde † iam facile vides, amantissime Lector, quantum in hac re ab scopo veritatis demauerit Bald. *in l. sicut periculum, numero 1. versic. sed quid si, C. de act. empt.* quem sequitur Paul. de Castr. *ibi*, dum distinguit inter venditionem illam, hoc modo conceptam, *Vendo tibi vinum totũ, quod est in ista vegete, ad rationem decem solidorum pro qualibet salma*: & illam, *Vendo tibi tot salmas ex tali vegete, vel ex tali cellario*, nempè, vt in primo casu non dicatur venditio facta ad mensuram, quia tunc mensuratio non venit ad substantiam, sed ad declarationẽ solius pretij, quod etiam in seipso certum est, tam naturaliter, quam per artem geometricam, & sic contractus est perfectus inspecta veritate, sicut quando contrahitur sub conditione de præterito, licet de existentia talis conditionis incerti simus: in secundo vero casu prædictæ venditionis sub forma mensuræ unde substantia formæ, materiæ, & contractus est in ipsa mensura, & sic antequam mensuretur, est emptio imperfecta, & non habet subiacentem materiam certã, & determinato modo, sed quasi conditionaliter.

Hæc namque differentia Baldi confunditur apertè ex decisione textus *in d. § in his, l. quod sepe, ff. de contrahenda empt.* Ex qua constat in vtroque supradicto casu, venditionem fieri ad mensuram, quasi conditionalem, eo modo, *vt prædiximus*: licet enim, quando totum vinum venditur ad certum pretium pro qualibet mensura, verum natura certum sit, quantum sit pretium totius vini, talis tamen ratione uidetur, non ad speciem, & corpus, sed ad mensuram esse venditionem contractam, quia, scilicet, non est determinatum pretium, ut totius vini, sed singulatim pro qualibet mensura, & sic totũ corpus non potest dici venditũ esse, & ita merito contra Bald. eum reprobantes, tenent Salicet. in proprio loco, *numero 4.* & cum Cas. iunior. Domin. Couar. *d. cap. 3. num. 7.* & Gregor. Lopez (licet tandem in linquat cogitandum) *in l. 24. tit. 5. parte. 5. glos. 2*, & Affirmatiuè Lassar. *d. cap. 5. num. 25. cum sequentibus*, pro qua opinione contra Bald. videtur *d. l. 25. titulo 5 parte 5. ibi: No las pesando, ni midiendo*, ubi Gregor Lopez gloss. fin. eam Leapendit contra Bald. dicens, quod per eam uidetur destrui dictum Baldi, ubi supra.

S V M M A R I V M.

1 *Conficiẽs bona fide speciem ex aliena materia, tenetur antiquo domino ad pretium actione in factum.*

2 *Gabella non debetur ex pretio, quod quis tenetur soluere antiquo domino ex eius materia bona fide speciem cõficiens.*

Q V AESTIO LXXX.

An gabella debeatur ex pretio materiæ alienæ, ex qua quis bona fide speciem fecit.

1 QVæro: Supposito, quod † conficiens bona fide ex aliena materia speciem, tenetur antiquo domino ad pretium actione in factum, iuxta *l. in rem actio, la 1. §. item quæcumque, ff. de rei uend. gl. in §. cum ex aliena, verbo, species, Instit. de rerum diuis.* communiter approbata secundum Ias. ibi *in addit. ad Portium.*

An ex

An ex illo pretio debeatur gabella, necne? Et videtur ipsam deberi, quia re vera soluitur pretium illud pro materia: Ergo est venditio, quia interuenit pretium, iuxta gl. cõmuniter approbatam per textum, *ibi*, *in l. fin C. de prædijs Decur. lib. 10. verbo intelligi, & in l. eum dotem, gl penult. C. de iure dot.* vt per Padillam *in l. voluntas, nu. 10. & 11. C. de fideicommiss.*

Nihilominus tamen in quæstione præmissa contrarium resoluo esse tenendum, quia in ea bonæ fidei possessor cum domino materiæ nullum negotium habuit, nec gessit, cum tamen ad rei venditionem requiratur, mutuus consensus partium, vt patet: sed enim is naturali ratione dominus fieret eius rei, quam fecit, iniquum esset, eum cum aliena iactura locupletari, & ideo ad materiæ pretium obligatur, non ad rem: Nulla igitur ex hoc venditio considerari potest, sed potius eius, quod interest solutio ex æquitate *l. si me, & Titium, cum ibi notatis, ff. si cert. pet.* & in terminis ita bene probauit Lassart. *de decim. vendit. cap. 12. num. 1.* qui *numeris sequentibus* per totum illud caput perbellè agit, an, & quando faciens sibi ex aliena materia speciem, dominium sibi acquirat, vel non: sed quia hoc est extra materiam huius tractatus, id omitto.

S V M M A R I V M.

1 *Gabella an debeatur in specie textus in l. insulam, 13. ff. qui potior, in pign habeantur? resoluitur, nu. 5.*
2 *Pensiones rei vendita, quæ antea locata erat, an emptori cedant, & debeantur? & nu. seqq.*
3 *Fructus maturi atque pendentes, qui in fundo vendito sunt tempore venditionis, emptori cedunt, nisi aliud inter partes conueniat.*

Q V AE S T I O LXXXI.

De quo debeatur gabella in specie textus in l. Insulam, 13. ff. qui potior. in pignore habeantur.

1 QVæro: Cauetur *in d. l. insulam,* quod insulam, quam locatam habebam in aliquot annos certa mercede, puta viginti aureorum in singulos annos constituta, mille vẽdidi tibi, pacto eo adiecto, vt prioris anni pensio mihi sequentium tibi esset accessura. *An scilicet, nedum ex mille aureis conuentis, sed etiam ex viginti, quos pro prima locationis pensione accipiam, gabellam sim soluturus, quos videor accipere ex pacto venditionis, necne?*

2 Videtur † hæc quæstio pendere ab ea, quæ habet, *qualiter pensiones rei vendita, quæ antea locata esset, emptori cedant, & debeantur?* Quia in re multipliciter distingui solet, vt constat ex traditis per Salicet. *in l. Iulianus, §. si fructibus, ex num. 8. ff. de action. empt. & Domin. Couar. lib. 1. variar resolut cap. 15. nu. 3.* in id tamen DD. magis communiter consentiunt, catenus pensiones rei locatæ, quæ post locationem vendita sit, emptori, vel venditori cedere, quatenus fructus ipsius rei ad emptorem, vel venditorem pertinere debuissent, si locata non esset, prout singulos casus prosequendo docet Salicet. *in d. §. si fructibus, numero 8.* quem sequitur Couar. *vbi supra*, vno casu tantum excepto, de quo in *l. fin. §. fin ff. de iure fisci*: estque communis, recepta, ac vera sententia, vt cum alijs resoluimus *libro 1. Canon. Quæst. cap. 33. num. 20.* vbi *num. seqq.* latè egimus de hac materia.

Verumtamen nouissimè Lassart. *de decim. vendit. cap. 15. num. 35.* duas regulas inquit colligi in hoc ex *d. §. si fructibus*, ex quibus rectè explicatis, tota materia intelligetur.

3 Prima † regula est: fructus maturos atque pendentes, qui in fundo vendito sunt tempore venditionis, emptori cedunt tanquam fundi pars, nisi aliud inter contrahentes conuenerit. Ceterum de fructibus, qui post venditionem nascuntur, nulla dubitatio est, quin emptori sint restituendi, nulla eius mora intercedente quo ad solutionem pretij iuxta materiam *l. curabit. C. de action. empt.* Hæc prima regula verissima quidem est, & tenenda, vt *supra resoluimus.*

4 Secunda † regula est, quod si fundus venditus locatus prius erat, pensiones omnes, siue quæ iam debentur propter tempus locationis transactum, de quibus nulla poterat esse dubitatio: siue quæ postea debebuntur ex locationis progressu, ei cedent, qui locauerat tam in prædijs rusticis, quam vrbanis, nisi aliud nominatim conuenerit inter contrahentes tempore venditionis: quod cum ita generaliter dicat, & statuat Iurisconsultus *in d. §. si fructibus*, miratur quidem Lassart. *vbi supra*, quod DD. nostri ab eo recedentes tot distinctiones induxerint, *& numeris sequentibus*, latè agit de intellectu dicti *§. si fructibus*: hæc secunda regula non ita planè procedit, nec ex textu illo colligitur, vt prima: & ita ipsemet Lassarte, *numero 36.* supplet illi textus, eumque intelligit, vt eam regulam veram efficiat, vbi ex lege venditionis actum esset, vt emptor staret locationi. Ego vero teneo, quod resolui in hoc *vbi supra.*

5 Ad † nostram quæstionem, principalem accedens circa casum *d. l. insulam, ff. qui potior. in pign hab.* respõdeo, quod aut pactum est ibi de stando locationi per emptorem, & tunc illud solum æstimabitur, quia ex eo prouenit, vt venditor pensionem rei locatæ consequatur, & illud pactum vlterius adiectum, de quo *in d. l. insulam*, scilicet, de lucranda, per venditorem pensione prioris anni, tamquam superfluum venditori, æstimandum non est, cum absque eo pacto habiturus esset pensionem: ceterum si in casu *d. l. insulam*, adiectum non esset pactum de stando locationi per emptorẽ, cum nisi illud de lucrãda pensione specialiter cõuenisset, nihil foret habiturus venditor, vtile uidetur esse illud pactum, & pars pretij erit censendum, ac proinde æstimandum ea *l. fundi partem, ff. de contrahen empt* debebitur igitur gabella in omnem euentum in specie uostræ quęstionis, nedum ex mille in pecunia solutis, nomine pretij, sed & ex viginti, quę ex vno, vel altero pacto uenditori prouentunt, ut bene resoluit Lassar. *d. cap. 15. num. 46.*

S V M M A R I V M.

1 *Gabella an debeatur*, de la uenta de las cabecas, piles, y manos de carneros, y otros animales, *resoluitur affirmatiuè.*

Q V AE S T I O LXXXII.

An debeatur gabella ex capitibus, & pedibus arietum, cęterorumque animalium, quorum corpora iubentur ponderari.

1 QVæro: † *An ex capitibus, pedibus, manibusq. arietum, & cęterorum animalium mortuorum, quorum corpora iubentur ponderari, debeatur gabella*: Et non deberi probare uidetur lex 20. tit. 19. hoc lib 9. sum præcipit. *Que los carnizeros, sean obligados a pesar la carne de ares entera, sin la cabeza, y los pies, antes que lo corten por menudo: pora que desta manera los arrendadores de las alcaualas podrán saber lo que pesan, y conforme a ello puedan cobrar el alcauala.* Ergo de prædictis capitibus, & pedibus, ipsa non debetur; nihilominus tamen proculdubio contrarium est dicendũ, & tenẽdũ, immo, quod ex dictis capitibus, pedibus, manibusq. debeatur etiam gabella, & soluenda sit ex regula generali l. 1. tit. 17. hoc lib. 9. pręcipientis. *Que de todo lo que uendieren paguen los uẽdedores el alcauala de diez uno*: Neque obstant uerba d. l. 20. supra, in contrario expensa: *porque dexar se de pesar los pies, cabezas, y manos, no se dize en la ley a fin de libertarlos de alcauala, sino porque esto no se suele cõmunemente uendere a peso, porque no es uniforme su estima, y ualor con el ualor de la canal ni puede sin perjuizio meterse en el peso aquello que no uale tanto precio con lo que uale mas, y pues no se uende a peso, no era menester pesarlo, basta saber el numero de las cabezas, y menudos, para cobrar dello el alcauala.*

S V M M A R I V M.

1 *Gabella an debeatur ex duabus rebus vno pretio venditis, quarum vna libera est a solutione gabellæ?*

2 *Quando vnum pretium soluitur pro duabus rebus, tantum pro qualibet censetur solutum, quãtum vnicuique earum conuenit secundum valorem earum.*

3 *Pluribus hominibus vno pretio distractis, vnus vitiosus red hiberi potest, nisi separari non possint, tunc enim omnes redhiberi possunt.*

Q V AE S T I O LXXXIII.

An gabella debeatur ex duabus rebus vno pretio venditis, quarum vna libera est à solutione gabellæ?

1 QVæro † etiam: *An aliqua debeatur gabella ex duobus, rebus simul vnico pretio venditis, quarum vna, & forte pretiosior libera est, atque exempta à solutione gabellę?* Et dicendum censeo, quamlibet rem suo iusto pretio ex præcepto iudicis æstimandam fore (nisi inter partes aliter conuenerit) & gabellam deberi ex pretio rei tributariæ definito, argumento doctrinę Paulo de Castr. *in l. si quod ex Pam*
2 *phila. nu. 2. ff. de leg.* 2. vbi tenet, † quod quando vnum pretium soluitur pro duabus rebus, tantum pro qualibet censetur solutum, quantum cuique earum conuenit secundum valorem earum: facit text. *in d. l. ædiles. §. fin. in fi. ff. de adi*
3 *lit. edicto* † vbi pluribus hominibus vno pretio distractis, vnus vitiosus redhiberi potest, nisi separari non possint, tunc enim omnes redhiberi possunt, veluti, si tragœdi sunt, vel mimi, non enim est in potestate partium, vt gabellæ sio præiudicent prædictas res vnico pretio vendendo, aliàs enim facile Regio fisco fraus fieret, quod non est permittendum l. 11. tit. 17 hoc lib. 9. ibi: *O hazen otros fraudes por encubrir la dicha alcauala: deshagã los dichos fraudes, y hagan acudir al nuestro Arrendador, o Receptor, con todo lo que montare el alcauala, auido respeto al verdadero pretio que igteruino.*

S V M M A R I V M.

1 *Omnes regulariter vendentes, & permutantes cuiusque sexus, generis, & conditionis sint, gabellam soluere tenentur.*

Nobiles, clarissimiq. viri gabellam soluere tenentur.

3 *Nobilitati non nocet gabella solutio.*

4 *Aduenæ quoque, & alienigenæ, qui in his Regnis vendiderint, aut permutauerint, gabellam soluere tenentur.*

5 *Gabella ius Regale in totius Regni vtilitatem, & defensionem penditur.*

6 *Gabella à solutione non excusatur quis, eo quod nunquam eam soluerit.*

7 *Consuetudo, vel vsus immemorialis non excusat a solutione gabellarũ, nec alia ratio,* cartas, o priuilegios, ni alualaes Reales, aunque sean confirmados, &c. sino estuuieren asseotados en los libros Reales de lo saluado, y sobre escrito de los Contadores Mayores.

8 *Consuetudo interpretatiua contractuum bene excusat a solutione gabellæ, sed non derogatoria.*

9 *Consuetudo non solum est interpretatiua legum, sed & priuilegiorum, & scripturarum, quæ ex decennij lapsu interpretantur.*

Q V AE S T I O LXXXIV.

De personis, quæ tenentur, & non tenentur soluere gabellam?

1 QVæro, *quæ personæ † gabellam soluere teneantur, & quæ non?* Quo ad primum, hic breuiter agam: quo ad secundum in alijs sequentibus diffusius disseremus.

Omnes igitur homines vendentes, vel permutantes ad gabellam tenentur, cuiuscumque sexus sint, ætatis, religionis, conditionisq. siue masculi, siue feminæ, siue maiores, siue minores, siue Christiani, siue Ethnici, siue particulares personæ, siue Vniuersitates, & loca, nobiles, siue ignobiles, vel quacumque dignitate præditi, quales sunt Comites, Marchiones, & Duces, *l. 1. tit. 18. hoc lib. 9.* Ex qua lege hanc regulam constituunt Parlad. *rerum quotid. lib. 1. cap. 3. §. 1. num. 16.* Lassart. *de decim. vend. cap. 19. nu. 1.* Gisonda, *de Gabell. 7. parte, in princ. nu. 1.* & ceteri communiter DD. de hac re agentes.

2 Nec † mirum, quod nobiles clarissimosq. viros hoc gabellæ tributum comprehendat, quos tamẽ antiquissimum Hispaniæ ius ab omni tributo liberauit, vt probat Otalora, *de nobilit. 2 p. c. 4. & p. 5. c. fin. in princ.* quia cum plebs reliqua potens non esset omnes necessarios sumptus Regibus suppeditare, propter magnam fortassis Hispaniæ nobilitatis multitudinem, æquum fuit, vt nobilium auxilio eleuaretur, vt considerauit Dominic. a Soto, *lib. 3. & iust. & iure. q. 5. art. 7.* quem refert, & sequitur Lassart. *de de-*
3 *cim. vendit. cap. 19. num. 2.* † Non tamen ideo nocet gabellæ solutio nobilitati, secundum eumdem Lassart. *in præfatione ad eumdem tractat. de decim. vendit. c. 33.*

4 Aduenæ † quoque, & alienigenæ, qui in his Regnis vendiderint, aut permutauerint, gabellam soluere tenentur, vt constat ex *l. 24 tit. 19. hoc lib. 9.* & probat Bertachin. *de Gabell. 7 p. nu. 6.* & Menchac. *lib. 5. controuers. vsu frequent. c.*
5 *52. nu. 2.* idq. iusta ratione, † quia in totius Regni vtilitatem, & defensionem hoc ius Regale penditur, argumen. text. *in auth. de mandat. Princip. § publicorũ,* quo casu, & peregrinos grauare debet Regnicolarum tributum, vt animaduerterunt Angles *in suis Florib. Theologi. Quæst. in q. de restitutione vectigal. 2. dubio, difficult. 6.* & Lassar. *d. c. 19. numero 3.*

6 Nec † excusari poterit quisquam a solutione gabellę, eo quod numquam eam soluerit, vt manifestè probat l. 1. tit. 18. hoc lib. 9. ibi: *No embargante que digan que nunca la pagaron, y que estan en possession de no la pagar.* In his namque iuribus incorporalibus, negatiuis factum contradictionis requiritur, vt quasi possessio acquiratur, iuxta doctrinam glos. communiter vbique approbatæ *in l. qui luminibus, ff. de seruit. vrban. præd. & in l. 1. C. de seruit. & aqua. in glos. 1. versic. & incip.* vbi Padill. *num. 14.* plures allegans, testatur esse communem, & in proprijs terminis, de quibus agimus probat Petr. Rebuf. *in 3. tomo, ad leges Regias Gallic. in tract. de materia possess. in præfatione, numero 159.* quem refert, & sequitur Lassarte, *d. cap. 19 numero 4.*

De præscriptione autem iuris Regij hic esset agendum, nisi prius de ea re dissertum esset a nobis supra alia quæstione, ibi dicta in proposito, hic erunt iterum memoriæ recolenda.

7 Nec † etiam excusat, a gabellæ solutione consuetudo, nec vsus immemorialis, nec alia vlla ratio, *cartas, priuilegios, ni alualaes de los Reyes, aunque sean confirmados, ni otro ordenamiento Real que se aya fecho: saluo si las tales mercedes, y franquezas fueren assentadas en los libros, Reales de lo saluado, y sobre escritas de los Contadores maiores, vt in d. l. 1. tit. 18 hoc lib. 9.*

8 Sed † quamuis consuetudo etiam immemorialis, legis gabellariæ derogatoria, non excuset a solutione gabellæ, cõsuetudo tamen interpretatiua contractuum, ex qua gabellæ solutio euitetur, benè iure valet, nec censetur exclusa ab ea lege Regia, vt supra, non semel resoluimus,

atque

9 atque probauimus, & tenet Lassart. *cap. 2. nu. 14.* † Et hoc coadiuuatur ex traditis a nobis *lib. 3. Practicarum quæst. 62. num. 26. & 27.* vbi quod consuetudo non solum est interpretatiua legum, sed & priuilegiorum, & scripturarum quæ ex decennij lapsu interpretatur, de quo etiam egimus *supra, quæst. 37. nu. 20. cum seq.*

S V M M A R I A.

1 *Fiscus an teneatur soluere gabellam ex suis venditionibus, & permutationibus conductoribus gabellarum ab ipso fisco titulum locationis habentibus? & numeris seqq. resoluitur negatiuè.*

4 *Fiscus intelligitur de Imperatore, vel Republica Romana.*

5 *Ciuitas, vel Villa locans datium, vel gabellam salis, an de contractib. postea ab eo celebratis gabellam suis conductoribus soluere teneatur? & num. seqq. & quid in Magnatibus huius Regni, in nu. 7. & in publicano maioris, respectu minoris, ibidem resoluitur nu. 10. & 12.*

8 *Cessio maximè differt ab immunitate, & exemptione.*

9 *In venditione, vel cessione iuris ad hæreditatem solum venit ius, quod venditor, vel cedens habet, non vero actio, vel ius, quod cedens non habet.*

11 *Actio semel extincta amplius non reuiuiscit.*

13 *Domini temporales locantes gabellas suorum opidorum, tenentur soluere conductoribus earum, quas ipsi contraxerunt, vel ab alijs recuperauerunt illomet anno locationis, nu. 7. 10. & 12. cum seq. nisi aliud conuenerit, vt ibidem limitatur nu. 16. sed contra num. 17. distinguitur optimè, num. 18.*

14 *Domini temporales opidorum vendentes proprietatem gabellarum quam habent, tenentur deinde gabellam soluere emptori suarum venditionum, & permutationum.*

19 *Regina ex contractibus venditionum, & permutationum rerum suarum gabellam non debet, nec Princeps, nec Infantes huius Regni.*

QVAESTIO LXXXV.

An fiscus soluere teneatur gabellam conductoribus gabellarum ab ipso fisco titulum locationis habentibus, & quid de aliis locantibus gabellas?

1 QVarto modo: *An fiscus † soluere debeat, & teneatur gabellam ex venditionibus, & permutationibus rerũ suarum conductoribus gabellarum ab ipso fisco titulum locationis habentibus?* Et non teneri probat expresse *l. licitatio, § fiscus, ff. de public. & vectigal.* vbi omnes notant, & *in l. si peculium, § sicut, ff. de pecul.* Bald. *in l. emptor, ad finem,* & ibi Salic. *C. de hered. vel actione vendit.* dicit veriorem, & communiorem Boet. *decis. 213. nu. 2. in fine,* & cum eo Bobadill. *lib. 2. de su. Politic. de Corregidor. c. 16. nu 173. litera I.* sequitur dicens, ita esse definitum *in d. § fiscus,* Parlador. *lib. 1. rerum quotidian. c. 3. § 1. nu. 31. & 32.* Probatur *in l. 5. in vers. E a un dezimos, tit. 7. par. 5.* expressa *l. 3. tit. 18. hoc lib. 9.* quæ ita se habet: *Ordinamus, que nos no paguemos alcaualas algunas por las villas, y lugares, y heredamiẽtos, y otras cosas assi bienes muebles como rayzes nuestros, que se vendieren, o trocaren.*

2 Quæ † lex cum generaliter loquatur, procedit, & intelligenda est in quacumque istius Regni parte Rex ipse vendiderit, vel permutauerit, siue in Regali loco, vel alieno alicuius domini particularis, vt rectè obseruauit Lassart. *de decim. vendit. c. 18. nu. 95. & c. 19. nu. 8.* Gabella enim Regibus debetur a vasallis, & subditis, non etiam ab ipsismet Regibus ne sibiipsis, imo alijs tributarij sint, vel quasi quod
3 est impossibile: † nulla etenim persona, vel res sibi ipsi seruire potest, *l. per frui, ff. si vsusfruct. pet. l. in re communi, ff. de seruitut. vrbanor. prædior.* quia cum Regum causa et tributum inuentum sit, absurdum esset, eo iure Reges subijci, argumento textus, *in l. in pecudum, ff. de vsur.* Actio enim, & passio non se compatiuntur, cui rationi innititur, & fundatur, *d. § fiscus,* & nostra lex 3. præallegata in eodem iure cõmuni, vt notatur *in l. vxor tua, C. de bon. auth. iud. possid.* & tradit Mod. Paris. *in Consuetud. Parisien. tit. 1. § 24. gl. 1. nu. 56.* sicq. conductori fiscus non cessit actionem contra se,
4 quia nemo contra se eam habet, † & ideo inquit ibi Bart. quod *d. § fiscus,* intelligitur de Imperatore, vel Republica Romana, qui sunt domini huius iuris, & obligationis, non vero de seruis. Idem Bart. *consil. 226. Cauetur statuto.* non vero fundatur ille textus in aliquo fisci priuilegio, nec specialitate, tametsi contrarium doceat Parlad. *vbi supra, d. nu. 32.* necnon & Gironda, *de Gabell. 2. parte, §. .. nu. 23.* & quidquid Petrus Lopez de Ayala *in Chronic. Regis Petri, ann. 2. sui Regni, c. 18. prope finem,* & vulgares existiment, quod nec Rex ipse ab hoc tributo excusatur, hoc enim falsum est, vt patet, & præterea tenet Lassarte, *vbi supra.*

5 Ex † quibus decidenda venit quæstio illa satis difficilis: quidam conduxit a Communi Ciuitatis, vel Villæ datium, vel gabellam salis, modo Commune emit, vel vendit salẽ, de qua emptione, vel venditione salis aliàs debebatur gabella, conductor ille petit a Communi Gabellam dicti salis: Commune autẽ respondet, se non teneri soluere, quia non locauit nisi ius, quod habet, *l. quæ tabernas, ff. de contrahen. emption.* sed non habet ius contra se exigendi, & petendi gabellam salis, ne sit idem debitor, & creditor, ex notatis in *l. emptor, C. de hered. vel actione vend.* Ergo illud non locauit gabellario: quæritur quid iuris sit in hac specie statuẽdum? Et hanc quæstionem inquit ita pro communi determinatam fuit a Bald. *in d. l. emptor, nu. 4.* per D. Rainer. in *d. § fiscus,* & ibi Bart. eamdem sententiam tenet; in generali namque sermone persona loquentis videtur excepta *l. inquisitio, C. de solution.* quod exornat latè Bernard. Diaz de Lugo *in regul. 307.* vbi ad hanc primam sententiam applicat eius additio. Salzed. allegans Baldum, *vbi supra,* & quamuis cogitandum relinquat super ea Boer. *decisione 213.* hanc opinionem negatiuam sequitur, & probat Gironda, *de Gabel. 2. parte, § 2. nu 34.* & dicit communem, & veriorem Boer. *vbi supra, num. 1. & 2.*

6 Contrariam † tamen in hoc opinionem tenuit, & probauit Bartol. ibi contrarius *consil. 226. incip. Cauetur statuto,* immò, quod in præmissa specie Commune Ciuitatis tenetur suis publicanis gabellam soluere ex ea venditione, duplici fundamento, *vt ibi per eum,* sequitur Parlador.
7 *lib. 1. rerum quotidianarum, capite 3. § 1. numero 3.* † loquens etiam in Magnatibus huius Regni, si in vectigalibus locandis sibi non caueant, vt conductores ab illis vectigale sigere non valeant, quia hi, scilicet, Magnates, fiscum non habent, *vt notat D. Simanc. de Institut. Cathol. tit. 9.*
8 *num. 128.* Addit Parlador. *num 37.* † idem iudicandum esse de publicano principali, seu maiore alteri minori vectigalia locanti: cessio enim maxime differt ab immunitate, & emptione, vt per Mod. Paris. *in Consuetud. Paris. tit. 1. § 15. nu. 6. & § 54. num. 4.* Igitur nisi isti domini in contractu locationis gabellarum suas venditiones, & permutationes exceperint, tenebuntur de eis gabellam soluere: tenetur enim vẽditor, & locator de euictione emptori, vel conductori, vt patet ex titulo *de contrahen. empt. & de locatio. & conduct.* aliudq. est vendere hæreditatem, vel cedere ius, & actionem ad eam, *l. hæreditatem, ff. de hæred. vel actione vendit.* In venditione namque hæreditatis venit omne illud, quod sub hæreditate includitur, & comprehẽ-
9 ditur, † In venditione verò, vel cessione iuris ad hæreditatem, solum venit ius, quod venditor, vel cedens habet, non vero actio, vel ius, quod cedens nõ habet, vt probat etiam *l. venditor, ff. de hered. vel actione vendit. ibi. Tibi enim rem debebam non actionem, glos. in l. non vtitur, ff. de vsufructu.*

10 Ex † quibus profectò videtur resoluendum, vt siquidẽ in locatione gabellarum ab istis dominis facta tantum venit actio, & ius, quod ipsi domini tunc habebant, tamquã res locata, tunc non teneantur soluere gabellam de venditionibus, & permutationibus rerum suarum post locationem factis, quia actio cessa, quæ aliàs vocatur datiua, vt

per Alex. *in l. iuris gentium. in principio, nu 2. ff. de pact.* nõ ligat dominum, cum eam non tradiderit, nec cesserit, nec cedere potuerit contra se, *vt prædiximus*, nec etiam actione propria natiua, quæ orta fuit ex eodem contractu locationis, pro euictione contra dominos, gabellam contra eos possunt petere conductores, quia in eo contractu non venit tanquam res locata, nisi tantum actio, vel ius, quod ipsi domini habebant contra alios, non vero contra se, quia nullum contra se habebant.

Sed si in locatione prædicta non venit ius & actio, quod domini habebant, sed potius res ipsa, hoc est, *Todas las alcaualas de tal lugar vniuersalmente, o las alcaualas de tal lugar indefinitamente, que tiene tanta fuerza como la vniuersal*, tunc sub hac locatione gabellarum includi videntur, & comprehendi gabellæ ipsorum dominorum locantium eas generaliter, nisi specialiter excipiantur in contractu locationis. Et hoc non quidem actione prædicta cessa, quæ cedi non potuit, cum non esset contra dominos, sed actione natiua propria conductorum, ex prædicto contractu orta pro euictione rei locatæ. *Que son todas las alcaualas arrendadas de aquel lugar, o las alcaualas de tal lugar, que es oracion indefinita, y obra tanto como vniuersal*; prout in similibus terminis in materia feudali tenuit Mod. Parisi. *in Consuetud. Paris. titulo 2. §. 55. glossa, 2. numero 113.*

Cum enim prædicti domini sint subditi huic iuri gabellario, non possunt se iuuare ex decisione textus, *in d. §. fiscum. cum similibus*, qui loquitur in fisco, & nullo modo subijcitur huic oneri. Vnde licet locet gabellas ipsas fiscus, nõ tenebitur actione natiua contractus de euictione ad soluẽdam gabellam de suis contractibus, quia non locauit nisi tantum debitas, fiscus autem eam non debet, sed ceteræ personæ. Ergo diuersa ratio est inter fiscos, & dominos priuatos, locatores gabellas suorum opidorum.

11 Nec † tenendo hanc partem obstat, quod obligatio soluendi gabellam confunditur cum dominio, quod isti domini particulares habent gabellarum in suis opidis, & dominijs, & actio semel extincta amplius non reuiuiscit *l. qui rem, §. aream, ff. de solut. cum simil.* quia si domini locarunt gabellas, non vero ius tantum, quod ad eas habebant, parum refert, quod dicta obligatio soluendi gabellam fuerit confusa, cum ius ipsum solum, quod domini habebant ad eas exigendas, non venerit in locatione, tamquam res locata, ad hoc, vt, quod confusum erat, non includeretur in locatione, sed potius ipsamet res principaliter fuit deducta in locatione, scilicet *las alcaualas de tal año de tal lugar*. Et itaque cum domini prædicti in hac specie teneantur; de euictione omnium gabellarum illius anni a se locatarum simpliciter, hoc est, *de todas aquellas que abraza, y se incluyen en este nombre alcaualas de tal tiempo a tal tiempo*, tenebũtur profecto soluere gabellas suorum contractuum venditionum, & permutationum illius anni, nisi eas exceperint.

12 Ideoque † si locatio gabellarum (verbi gratia) esset facta anni 1596. vel alterius, antequam hic annus inciperet, & dominus gabellarum locatarum post hanc locationem contraxerit eodem anno iam cœpto debitum gabellæ, de quo agimus, iam tunc temporis locator non erat dominus fructuum illius iuris, quod prius cesserat, & locauerat, sicque confusio esse non potuit. Ceterum si locatio gabellarum fuit facta incœpto, & currente dicto anno (verbi gratia) mense Martij eiusdem anni de omnibus gabellis illius anni, debitum autem gabellæ a domino fuit contractum a principio eiusdem anni vsque ad diem locationis exclusiuè, licet confusio facta esse posset, factaque fuisset, quia tunc erat dominus gabellarum illius anni: nihilominus tamen conductoribus non nocet, quia quotiescumque constat ob expressionem rei venditæ, vel locatæ, vel per dinumerationem partium, quas eadem res habet, vel per relationem ad aliud, intentionem partium fuisse, vt extensio fieret etiam ad confusa, licet prædicta intentio verbis claris non exprimeretur, vt in casu *l. debitori, C. de pactis.* vbi glossa, sed aliàs a contractu, & mente contrahentium colligeretur, constituitur obligatio de nouo, quæ extenditur etiam ad confusa, ex traditis per Modern. Paris. *in Consuet. Paris. 1. p. §. 13. glos. 1. num. 63.*

Quod in specie nostra ita videtur contingere, Primo ob expressionem rei, quæ in contractu venit tanquam res locata, scilicet, *las alcaualas de todo aquel año*, vniuersaliter, vel indefinitè absque aliqua exceptione, argumento *l. 2. §. cum quis, & dicta l. si hereditatem, ff. de hæredit. vel actione vend.* & ea, quæ fuit confusa, non quidem restituuntur sua prima, & originaria actione, quia iã erant extincta, & amplius non reuiuiscunt, sed de nouo producuntur ex ipso solo locationis contractu absque alia prioritate, nec qualitate prioris temporis, *iuxta Paul. de Cast. & Ias. in l. si maritus in princip. C. de inofficioso testamento.*

Secundo, quia licet locatio gabellarum facta fuerit prædicto mense Martio, adhuc complectitur gabellas contractas a principio eiusdem anni; siquidem fuit facta pro gabellis totius integri anni, sicque nõ prout ex nunc, sed prout ex tunc, quod si fuit facta in principio anni, a fortiori illas comprehendit.

Tertio hoc præmaximè constaret, vel saltem appareret, si portio fructuum rei locatæ relata ad pretium, vel mercedem venditionis, vel locationis eiusmodi esset, vt ex ea resultaret iniquitas, nisi confusa comprehenderentur in contractu, argumento *l. 1. ff. de reb. dub.* Ergo iuxta supradicta remanet probatum secundum membrum distinctionis supra positum, nempè, vt locatis gabellis talis anni, in huiusmodi locatione (nisi aliud conueniat) veniant, & includantur gabellæ ab ipsismet dominis contractæ.

13 Quæ † opinio eo simili corroboratur: quod si ibi domini gabellarum a principio dicti anni, nempe a mense Ianuarij, vsque ad mensem Martij, quo eas alij locasunt pro toto integro anno, aliquas gabellas ab alijs exegissent ante locationem, non ne (alio non conuento) tenerentur conductoribus illius anni exactas iam gabellas illo met anno ante locationem restituere? Procul dubio tenerentur, atque ideo contractas iam gabellas exigere non possent, sed conductoribus ipsæ remanebunt. Nec audiendi essent prædicti domini, si se excusantes dicerent, debitum venditorum extinctum fuisse solutione eius ipsis dominis facta, necnon actionem contra ipsos confusione etiam fuisse extinctam, ac proinde cedi non potuisse contra se conductoribus: hoc namque repugnat verbis, & intentioni contrahentium, volentium, expresse omnes gabellas illius anni deducere, & venire in eo contractu; Vnde nisi aliàs excipiantur, iam exactæ sub ea locatione manifeste comprehenduntur atque includuntur: quia neque ipse fiscus hoc allegans audiretur, nempe, *que se auia de quedar con lo que sus Receptores, y fieles cobraron aquel anno de las rentas estando en fieldad*. argumento *l. venditor, §. 1. ff. de hæredit. vel actio. vendit. porque sino lo saco para si el fisco en el contrato de arrendamiento que despues hizo de todo aquel año, es claro que entra en el dicho arrendamiento lo caydo antes del en el mismo anno que se arrienda por la accion de euicion natiua del mismo contrato.*

Simili ergo ratione idem dicendum videtur in nostra specie, de qua agimus, *quando el señor de las alcaualas despues de auer contrahido en su persona algunas, arrienda a otros, o les cede, y traspassa por precio las alcaualas de aquel año, no sacando las suyas: porque auiendo de hazer cierto el arrendamiento como esta obligado a ello bien parece que se sigue que no solo le ha de dexar cobrar las, que despues cayeren, sino tambien las que auian caydo antes en el mismo año del arrendamiento, aora las deuan otros, aora el proprio señor, y que las que auia cobrado antes de hazer el arrendamiento el mismo señor en el mismo año se las ha de restituyr, y por el consiguiente tambien las que el auia hecho y contrayda, vendiendo, o trocando alguna cosa: porque de otra manera no se cumpliria enteramente el arrendamiento*

toto

ento fecho, y tanto menos gozaria del el arrendador, quando valiessen las alcaualas caydas en el mismo año, assi de otros como las suyas: y si otra cosa quisiera el señor, lo aura de declarar en el mismo arrendamiento, y no lo declarando, contra eum debet fieri interpretatio *l. veteribus, cum simil. ff. de pact.*

14 Deinde † hæc pars eo astruitur fundamento, quod si hi domini gabellarum vendant aliis proprietatem earum, tenentur proculdubio deinde gabellam soluere emptori, vel domino earum ex suis venditionibus & permutationibus postea contractis, & contrahendis, vt patet: quia aliàs venirent contra ius venditionis, pro qua de euictione tenentur, quod ex eo prouenit, quoniam hi domini particulares principio subiecti fuerunt legi gabellariæ, a qua nemo regulariter excusatur, sed ea omnes comprehendit, *vt in d. l. 1. titulo 18. hoc lib. 9. præter fiscum, vt in l. 2. eiusdem tituli:* Ergo cum ipsi domini particulares habentes gabellas, in suis territoriis, ex priuilegio, & titulo Regio, vendunt proprietatem earum aliis, remanent in priori statu subiectionis soluendi gabellam in posterum suarum venditionum, & permutationum, licet durante tempore, quo fuerunt domini proprietatis gabellarum, cessasset ille videretur obligatio soluendi gabellam cum dominio, & proprietate ipsa remissa est in fisco, quia ipse numquam fuit, nec esse potuit sibi ipsi subditus, ore tributarios: Ergo licet vendat gabellas, non eas soluet, quia semper fuit liber. Si hoc igitur verum est, vendita proprietate, per dominos particulares, idem videtur dicendum eisdem locatis, durante tempore locationis, cum emptio, & venditio pari passu ambulent cum locatione, *vt in l. veteres, ff. de action. empt. & in l. 2. ff. locati, & in princip. Instit. de locatione, & conduct. cum simil.*

Tandem pro hac parte est bonus textus in *d. §. fiscus, versiculo, mercatores*, vbi quod mercatores fisci non habent aliquam immunitatem soluendi publici vectigalis; & in terminis hanc partem tenent Bertachin. *de Gabell. 7. parte, princip. quæstion. 8 numero 25 cum sequentibus*, Parlador. *lib. 1. rerum quotidianarum cap. 3. §. 1. numero 32. cum seqq. vt d. § fiscus*, procedat in fisci, secus in aliis Vniuersitatibus non habentibus fiscum, & sic in minus priuilegiatis: hæ namque ex suis venditionibus, & permutationibus, soluere tenentur suis conductoribus gabellam, non vero fiscus, quam etiam proculdubio probat, & tenet Lasa. *de decim. vend. c. 18. n. 92. & 93.* vbi loquitur in Ciuitate inqua, & in alio locatore gabellarum vendente, idem etiam sequitur Bobadilla *en su Politica de Corregidores, lib. 2. c. 16. nu. 173 litera I.*

15 Relinquitur † ergo ex modo dicta distinctione sicut supra probat, vt quoties domini particulares, aut Communes aliquas Ciuitatis, vel Villæ gabellas, quas ex priuilegio vel alio titulo Regio, aut ex incapitatione habent, & iuste possident, eas locant aliis pro vno, vel pluribus annis, certo quodam pretio mercede ve constituta vniuersaliter, vel indefinitè tenebuntur soluere gabellam, suis conductoribus ex venditionibus, & permutationibus rerum suarum, quas durante tempore locationis fecerint, nisi expresse hoc sibi reseruauerint, vel exceperint in locatione, quæ erit prima limitatio clara, & expedita præfatæ sententiæ.

16 Secundo † limitatur, quoties locatio earum gabellarum tantum fieret, quæ ipsis dominis competunt ex venditionibus, & permutationibus, aliisque contractibus suorum subditorum, vel etiam exterorum, in suis territoriis, & dominiis contrahentium, & sic restrictè ad eos, non vero generaliter, & indistinctè ex omnium contractibus, quia tunc etiam clara res est, cum sanitum fuerint locatæ, & illæ gabellæ aliorum, & consulto omissa persona loquentis, ac proinde habendum, ac si ea exciperetur: quod si dubia res esset, nec appareret, quid clarius præponderet, contra gabellam, in dubio erat iudicandum, iuxta resoluta per nos *supra quæst. 6. num. 10.*

17 Supposito † tamen, quamuis ita se bene habere videantur, nihilominus verò omnino non videtur præfata distin-

ctio, quantum ad secundum membrum, nempè, vt quoties prædicti Magnates locant aliis præfatas gabellas, vniuersaliter, & indefinitè tenentur omnino soluere gabellam ex suis venditionibus, & permutationibus postea celebratis, durante tempore locationis, &c. siquidem ipsi non habent contra se ius, nec actionem exigendi a se gabellam, quia actio, & passio non possunt concurrere in eodem subiecto, ac proinde, quantumcumque locent gabellas, & cedant totum ius quod habent ad eas exigendas, siue in vniuersaliter, siuè indefinitè, cedere non videntur ius, quod ipsi non habent contra se, nisi expresse, & nuncupatim hoc cedatur, nec tenentur de euictione, pro eo, quod non potest videri cessum neque locatum. Diuersum est in gabellis extra ctis ab ipsis dominis ante suam locationem a contractibus aliarum personarum, quia in his profitemur teneri de euictione ipsos dominos, ac proinde comprehendi sub sua locatione, cum id ius haberent, quod cesserunt. Denique, quia prædicta distinctio verbalis potius est, quam realis, si quidem plerumque in huiusmodi locationibus, dominorum non solum ius exigendi, quod ipsi habent, ceditur, sed etiam omnes gabellæ locantur, in antis profecto remaneret prædicta distinctio: siquidem ex vsu notariorum, vel nimia cautela conductorum, semper adderetur in instrumento locationis gabellarum, quod locantur omnes gabellæ. Quare hoc sufficere non debet ad hoc, vt remaneant obligati ipsi domini ad soluendam gabellam ex suis contractibus venditionum, & permutationum conductoribus suis, nisi hoc expressè, & nuncupatim conuenerit.

Limitationes igitur prædictæ distinctionis supra relatæ veræ sunt contra gabellam: secundum vero membrum præfatæ distinctionis minimè.

18 Pro vera † ergo huius difficilis quæstionis resolutione breuiter dicendum est, quod is, qui ius gabellarum locat, plenus est, & verus illius iuris dominus, veluti fiscus, Ciuitas superiorem non recognoscens, aut quicumque alius dominus temporalis aliàs Regi subiectus, veluti Comes, Marchio, vel Dux, & quiuis alius alicuius territorii gabellas habens iure proprietatis, iuxta text. *in capitulo super qui busdam, de verbor significat.* Et in his vera est, & seruanda prior sententia Baldi *in dicta l. emptor*, & Bart. *in dicto §. fiscus*, & communis, de qua supra, *numero 9.* quorum magis communiter Doctores sequuntur, & est verior, & communior secundum Boer. *d. decis. 213. num. 1. & 2.* & nouissime Lasarte *in addition. ad cap. 18. numero 92. pag. 40. in 1. col. cum sequentibus*, vbi late in terminis hanc partem probat, & desendit respondens fundamentis contrariis Bart. *dicto consil 216.* & Parladorii *vbi supra*, tenentium contrarium, & communem sequutus fuit breuiter prius, idem Lasarte, *in suo opere principali de decim. vend. cap. 19. nu. 8 per totum.*

Si verò is, qui ius gabellarum locat, non est verus dominus illius iuris, sed ab alio conductum habet, prout contingit in conductore maiori, qui aliis relocat, & in Ciuitate, vel Villa, seu quocunque alio loco, qui specialem sit ipsius aut generalem Regis conuentionem susceperit, siue a Rege, siue a quocumque domino, quam *encabeçamiento* vulgò dicimus, & gabellas sui territorii aliis locauerit, quæ est propria species quæstionis nostræ, & tunc si postea aliquid vendiderit, aut permutauerit, neque a principio in ipsa locatione sibi cauerit, proculdubio tenendum est, eum pro gabella illæ venditionis, aut permutationis suo conductori teneri, non minus, quam si ipse minor conductor non ab ipso conductore maiore, Ciuitate, vel loco, sed a Rege ipso, vel domino a principio, & immediatè conduxisset, vt euidenti ratione probat idem Lasart. *in additionibus, vbi supra, columna quadragesimaprima, ad finem, & column. sequenti.* Et in hac specie procedit, & loquitur secunda opinio supradicta, nempè Bartol. *in dicto consilio.* Bertachin. Parlador, & Bobadillæ, est q. etiam communis, & vera, præter quam in fisco, & dominis proprietariis gabellarum eas locantibus, in quibus procedit prima pars huius distinctionis, & communior; tametsi adhuc in hac eadem specie contrarium voluit Parlador. *vbi supra.* Sed nihilominus tenenda est prædicta verior, & communior

sententia, modo relato, & cum his remanet expedita ista
19 quæstio: † dummodo animaduertamus, idem, quod diximus de Rege, obseruatum fore in Regina, vt si quid suũ vendiderit, aut permutauerit, gabellam non debeat publicanis, necnon, & in Principe, & in Infantibus huius Regni, vt bene iure probat idem Lassar. *in addit. ad cap. 19. nu. 8. fol. 45.*

S V M M A R I A.

1 *Consuetudo Ciuitatis, vel Villæ non soluendi gabellam ex uẽditionibus a se celebratis, an excuset ab eius solutione, quando de hoc nihil conuenit in locatione gabellarum, tã a prædicta Communitate in conductorem: & numeris sequentibus.*
2 *Consuetudo, & possessio immemorialis non soluendi gabellã, neminem excusat.*
3 *Contractus recipit interpretationem a consuetudine.*
4 *In contractibus venit ratione consuetudinis, quod aliàs non veniret.*
5 *Pactum quanto minoris consuetum apponi in venditionibus, censetur appositum, licet fuerit omissum.*
6 *Consuetudo solet interpretari quoscumque hominum actus, et qualibet dispositio secundum consuetudinem interpretatur.*
7 *Concessio in dubio censetur facta secundum consuetudinem, & morem concedentis.*
8 *Concessio facta ab Ecclesia, censetur facta secundum consuetudinem loci contractus.*
6 *Doctor conductus, videtur conductus secundum consuetudinem studij.*
10 *Qualibet dispositio recipit interpretationem a consuetudine, & nu. 11.*
11 *Societas videtur contracta secundum consuetudinem regionis, nisi aliud ex voluntate contrahentium constaret.*
12 *Consuetudo non solum est interpretatiua legum, & priuilegiorum, sed etiam scripturarum ex decennij lapsu.*
13 *Officiales deputati ad vendendum gabellas Communitatis, debeant vẽdere more solito, aliàs omne pactum initum per istos officiales cum emptoribus gabellarum contra solitũ modum vendendi est nullum.*
14 *In dubio in contractu censetur repetita consuetudo, & stipulatum censetur, quidquid est de consuetudine.*
15 *Omnis dispositio accipit interpretationem, & complementum a consuetudine, & ab eo quod fieri solet.*
16 *Consuetudo vbi varia est, & difformis, non censetur iuxta eam contractum, nisi frequentius aliquid obseruetur, immo fortius semper aliquid consueuit fieri, siue excipiatur aliqua conditio siue non, vt in num. 17.*
18 *Consuetudo interpretatiua contractuum quo ad non soluendam gabellam, non censetur exclusa a legibus gabellarijs sed tantum derogatoria, & in nu. 19. & 20.*
21 *Casus præsentis quæstionis practicatus.*
22 *Ignorantia facti in dubio præsumitur: fallit in consanguineis, vicinis, & ciuibus, quando extat fama eius facti, cuius scientia prætenditur in vicinitate, & Ciuitate, maximè in actibus successiuis, vt est consuetudo, & in actis publicis, vt est in decretis publicatis, & in statutis, quorum scientia præsumitur.*

QVAESTIO LXXXVI.

An consuetudo Ciuitatis, vel Villæ non soluendi gabellam ex venditionibus a se celebratis, ex excuset ab eius solutione, quando de hoc nihil conuenit in locatione gabellarum a prædicta Communitate facta in conductorem.

1 QVæro † modo circa prædicta in quæstione proximè præcedenti, qua resoluimus Communitatem Ciuitatis, vel Villæ locantem gabellas, quas iusto titulo possidet, teneri soluere conductoribus, gabellam suorum contractuum post locationem, durante tamen tempore locationis a se celebratæ, nisi aliud in ipsa locatione conuenerit: Quid erit dicendum, *si consuetudo antiqua in illo oppido adsit in contrarium, nempè, non soluendi Communitatem gabellas rerum suarum in simili specie, siue hoc esset exceptum, siue non in prædicta locatione: nunc vero nouissimè petitur gabella ex rebus venditis, vel permutatis ab illa Communitate?* Casus hic ex facto contigit, & mihi sententia diffinitiua decidendus commissus fuit. Gabellarij fundabant suam intentionem dicentes, de iure teneri Cõmunitatem soluere gabellam, iuxta supra resoluta in quæstione proximè præcedente, cum eam, vel eas non excepevit in prædicta locatione, addentes, quod si in alijs locationibus gabellas similes non soluerunt, fuit ex eo, quia in ipsis locationibus fuerunt expresse, & nominatim exceptæ. At vero in hac vltima locatione hoc fuit omissum, & ideo remanere debet hic casus in dispositione iuris communis, ac proinde teneri Communitatem soluere gabellas rerum suarum, quas durante sua locatione vendidit, vel permutauit.

Rursus, & ex diuerso Communitas, a qua prædicta ratione petebantur gabellæ, respondit, eam ad earum solutionem non teneri, tum ex communiori sententia, de qua in quæstione præcedenti Dini, Bart. & aliorum, *in l. licitatio, §. fiscus, ff. de publican. & vectigal.* quæ expresse habet, vt in prædicta specie nõ teneatur soluere gabellas rerum suarum prædicta Communitas conductoribus earum: tum etiam, quia consuetudo legitimè præscripta habet, & probatur nõ soluendi p̃dictas gabellas in similibus locationibus, etiam si exceptio prædicta omittatur, quæritur, quid iuris.

2 In † fauorem conductorum facit primo, quod nullus possit se excusare a solutione gabellæ, virtute possessionis, & consuetudinis etiam immemorialis non soluendi gabellã, iuxta *l. expressam*, id est, *tit. 18. hoc lib. 9.* quod rectè lex illa potuit statuere, vt in eius terminis tradit Menchac. *de success. creat. 1. parte, §. 10. num. 22. & §. 26. num. 140. lib. 3* & Lassarte, *de decim. vendit. cap. 19. num. 6. & 7.* vbi allegat Auendan. *2. parte, capite 4. prat. num. 27. vsque ad finem*, dicentem, non omne priuilegium sufficere in hac materia, nisi in libris Regis sit scriptum, prout etiam ex eadem lege patet expresse in fine, ibi: *Saluo si las tales mercedes, y franquezas fueren assentadas en los nuestros libros de lo saluado, y sobreescritas de nuestros Contadores Mayores:* quam legem in idem citauit nouissimè Molina, *de iustitia, & iure, in 2. tract. disput. 75. versic. in Regno Castellæ, col. 457.*

3 Sed † pro parte, & in fauorem Consilij, & Communitatis conuentæ, facit illa iuris regula, & conclusio, quæ habet, quod contractus recipit interpretationem a consuetudine, *l. quod si nolit, §. quia assidua, ff. de adilit. edict.* ibi: *ea enim, quæ sunt moris, & consuetudinis, in bonæ fidei iudicijs debent venire:* sed hic contractus locationis est bonæ fidei, *vt in §. actionum, Institut. de action. & ibi omnes.* Ergo in eo intelligitur, & venit prædicta consuetudo, & iuxta eam debet contractus interpretari, ex quo textu, *in d. § quia assidua*, inquit Cæpol. *in l. ad res donatas, nu. 4. ff. de adil. edic.*
4 † quod in contractu aliquid venit ratione consuetudinis, quod aliàs non veniret: & alia plura cumulat idem Cæ-
5 polla *in d. §. quia assidua, præcipuè, num. 33.* † vbi ait, quod si sit de consuetudine, vt vendens fundum sub pacto legis commissoriæ, apponat pactum, quanto minoris venditor vendat fundum alteri, quod illud sibi emptor primus restituat, & postea fiat vna venditio sub d. pacto legis commissoriæ, neque fuit appositum aliud pactum, quod nihilominus censebitur esse appositum, vt tenet gl. *in l. si fundus, §. in commissoria*, per illum textum, *ff. de lege commiss.* quam sequitur infinitos authores citans, qui generaliter dicunt, quod contractus recipit interpretationem a consuetudine. Ant. Gabriel. *in suis Communibus Opinionibus li. 6. Conclus.*
6 *1. in princip. tit. de Consuetud.* † & inquit Petrus Surd. *cons. 94. nu. 22. lib. 1.* quod consuetudo solet interpretari quoscumque hominum actus, & qualibet dispositio secundum consuetu-

consuetudinem interpretatur, Innoc. *in c. olim de verbor. signif.* Ias. *in l. vt liberis, nu. 7. C. de collat.* Beccius *conf.* 101.
7 *num.* 48. vbi ex Baldo, *in l. si certis annis, C. de pact.* † quod concessio in dubio censetur facta, secundum consuetudinem, & morem concedentis. Idemq; probat in feudi concessione; & inquit Philip. Decius *in l. semper in stipulationibus, num.* 7. *ff. de regul. iur.* per textum ibi, quod si non apparet, quod actum sit, consequens erit, vt id sequamur, quod in Regione, in qua id actum est, frequentatur, & quod in contractibus, si non apponatur, quod actum est, recurritur ad consuetudinem, & in primis inspicitur consuetudo ipsius contrahentis, *vt in l. vt vni ff. de pignor. act.* & in aliis iuri-
8 bus ibi abeo citatis. Vnde † concessio facta ab Ecclesia, videtur facta secundum consuetudinem loci contractus, vt notat Alex. *conf.* 124. *considerandis, col.* 1. *num.* 4 *lib.* 5. quem ibi sequitur Decius.

Sed cessante consuetudine contrahentis, secundum consuetudinem loci contractus interpretatur, *vt in d. l. semper in stipulationibus, & in d. § quia assidua*, & in aliis iuribus,
9 quæ ibi citat *num* 8. inferens, *num* 9. quod † Doctor conductus, videtur conductus secundum consuetudinem stu-
10 dij: & tandem *num.* 10. inquit, † quod generaliter quælibet dispositio recipit interpretationem à consuetudine secundum Innocent. quem refert & sequitur Abb. *in c. certificari, de sepult.* & latè plura congerit Felin. & alij, quos citat ibi Dec. & bonum text. pro his *in l. item eorum, § sed si ita: ibi secundum consuetudinem locorum, ff. quod cuius-
11 que vniuersi nomine.* Sic † etiam societas videtur contracta secundum consuetudinem Regionis, *vt ex d. §. quia assidua*, tenet Greg. Lop. *in l.* 10. *tit.* 10. *par.* 5. *in gloss. magna, ibi: Ego verò nisi constaret, contrahentes noluisse sequi consuetudinem*, vt cum Gualdens. obseruat Anton. Gabr. *vbi supra, num.* 70. Opus ergo est, ad hoc, vt secundum consuetudi-
12 nem non videatur contractum, hoc expressè dici. Sic † etiam videmus, quod consuetudo non solum est interpretatiua legum, & priuilegiorum, sed etiam scripturarum ex decennij lapsu, text. *in c. cum dilectus*, & ibi Ant. de Butr. *num.* 18 *&* 25. *ad fin.* & Abb. *num* 7. *de Consuet.* & communis, vt resoluimus *lib.* 3. *Practic. q.* 62 *num* 16. sequitur, & probat Tiber. Decian. *responso* 51. *num* 51. *vol.* 2. *& num.* 53 54. 55. 58. 59. 60. *& consil.* 46. *num.* 128. *cum seqq. vol.* 2. *idem cons.* 32. *num.* 16 *vol.* 2. *& conf.* 124 *num* 27. *vol.* 3.

3 Secundò † principaliter in fauorem dicti Consilij, & Communitatis hoc videtur in terminis decidere Bart. *in l.* 1. *C. de Pascuis public. & priuat. lib.* 11. vbi ita inquit: & nota argumentum ex fine huius legis: quia si officiales deputantur ad vendendas gabellas Communis, quod omne pactum initum per istos officiales cum emptoribus gabellarum, contra solitum modum vendendi, est nullum, quia intelligitur eis concessa potestas, vt vendant more solito, & non aliter; quem sequitur Bertachin. *in tract. de Gabell. in 2. par princ quæst.* 3. *num.* 11. *vol.* 11. *tract diuers. in anti-
14 quis* : addens, † quod in dubio in ipso contractu, & quolibet alio censetur repetita consuetudo, & stipulatum censetur, quidquid est consuetum, *ex d. § quia assidua*, iuxta Bal. *in l.* 1. *in* 2. *quæst num.* 4. *C pro soc. ibi: & si ita est consuetū.* Intelligitur etiam tacitè hoc actum, quod consuetudo, & tacitum pactum deductum videtur, quem refert, & sequitur Ant. Gabriel. *vbi supra num.* 3. vbi in id in citat Carol. Ruin. *conf.* 73 *vol.* 1. & bonus text. *in l. licet C locati, ibi: si tamen non est expressum in locatione, mos Regionis postulabat, & c.* rationem rei iuxta bonam fidem haberi rectè postulabis, eamq; formam, quæ ex appellatione cognoscet, se-
15 quetur. Omnis † namque dispositio accipit interpretationem, & complementum à consuetudine, & ab ea, quod fieri solet, secundum Dec. *conf.* 444. *num.* 9. quem refert, & sequitur decis. Genuens. 16. *num.* 14.

16 Nec † contra hanc partem obstabit, si dicatur, quod consuetudo accipienda hoc in aliis locationibus, venditionibus, & permutationibus ipsius Consilij non fit vniformis, quia sæpè omittitur, & omissa fuit ea pactio atque exceptio, sæpe proponitur, & sæpè etiam adijcitur, quo casu cessat dispositio *d.* §. *quia assidua*, & omnia supra adducta per eum tex. & in terminis hic declarat hanc materiam Anton.

Gabriel. *vbi supra*, & vbi consuetudo varia est, attenditur ius commune, vel id, quod magis, & frequentius fuit obseruatum, Beccius *conf.* 101. *num.* 51. & facit Menoch. *lib.* 4 *præsumpt.* 21. *num.* 8. & Beccius *conf* 7. *num.* 27.

Nam respondeo Primò, communius, & frequentius esse solere apponi prædictum pactum, & exceptionem in fauorem Consilij, vt ex processu constat, & præterea hanc esse conditionem expressam inter alias ipsius Consilij positas in suo libro communi semper obseruatam in similibus locationibus, nempè, vt Consilium non soluat gabellam suarum venditionum.

17 Secundò, † quod etiam si varia esset consuetudo id expediti, vel non: attamen illa consuetudo incerta omninò, & inuariabilis est, quod licet id excipiatur, siue non excipiatur, Consilium numquam soluerit gabellas, quamuis sæpè, ac sæpius hic casus acciderit: at hæc consuetudo excepta videtur, ac secūdum eam contractum, licet eius mentio facta non fuerit in hac vltima locatione gabellarum, vel in quibusdam aliis præcedentibus; siquidem siue excepta fuerit, siue non, adhuc consuetudo legitimè præscripta (de cuius valore non dubitatur) habet gabellam Consilium non debere de suis venditionibus, nec vmquam eā soluisse. Hæc igitur semper censetur excepta, & iuxta eam facta locatio gabellarum: cum etiamsi expressè fuisset dictum contrarium per commissarios Consilij, non valeret huiusmodi pactum contra consuetudinem ex defectu potestatis datæ à Consilio officialibus ad vendendum, vel locandum gabellas, vt supra iure probauimus.

18 Non † obstat etiam *lex* 1. *tit.* 18 *lib* 9. *Noua Collect. Reg.* allegata pro prima parte, quia hoc casu Consilium non iuuatur ex sola consuetudine non soluēdi gabellam, quod prohibet *d. l.* 1. sed prætendit, vt iuxta prædictam consuetudinem visum sit locasse gabellas, & sic quod in earum locatione excepta fiat, quæ aliàs ex suis venditionibus debereutur, prout expressè poterat excipere, & pacisci, vt eas solueie non teneretur: quia quod consuetum est, censetur in contractibus dictum, & exceptum, *vt supra latè probauimus*: Itaque prædicta consuetudo potius est interpretatiua voluntatis contrahentium, quam derogatoria legis,
9 At † consuetudo interpretatiua attendenda est etiam in materia gabellam non soluendi, nec censetur sublata à *d. l.* 1. sed tantum eius derogatoria, vt in ter minis *d. l.* 1. probat Lassart. *de decim vend. c.* 2. *num.* 34. *ad fin.* & diximus non
20 semel *in quæstion. præcedentib.* Licet † enim statutum excludat consuetudinis allegationem contra iura scripta, nō tamen videtur comprehendere consuetudinem interpretatiuam, Dec. *consil.* 1. *Quoniam indicatum, num.* 10. *vers. nec obstat*, Tiber. Decian. *conf.* 51 *num* 56. *vol.* 2 *& conf* 44. *num.* 19. *eodem vol. & ibidem num.* 16. Præmaximè, quod hic non agitur de præiudicio Regis, siquidem ei integrè soluēdum est pretium capitationis, sed particularium conductorum.

21 Quibus † istis, & cōsideratis, protuli sententiam in causa magni ponderis in fauorem Consilij, & Communitatis
2 de la villa de Zeclauin, absoluendo eam in totum à prædicta petitione gabellarum, quibus perpetuum silentium imposui 13. die Nouembris anno 1594. quia re vera fundamenta pro Consilio supra adducta expressa sunt, & vrgentiora, quam prima pro contraria parte, & ideo in hanc sententiam adductus fui, tum ex supra dictis, quæ sola sufficiebant: tum etiam ex aliis ex parte Consilij insuper probatis, quæ simul iuncta, rem manifestam faciebāt, nempè, quia aderat vnus testis deponens affirmatiuè, qui sui præsens præfatæ locationi gabellarum, nempe, quod fuit recepta sponsio iuxta cōditiones Consilij apponi solitas in præcedentibus locationibus, hoc est, *que el concejo no pagasse alcauala de las ventas que hiziesse, y otras condiciones*, & quod errore calami, & negligentia tabellionis fuit hoc omissum in scriptura sponsionis, & recepto locationis: aderant etiam alii testes deponentes, quod locatio tunc fieret sub prædicta cōditione, vt fieri solebat absque eo, quod contra consuetudinem veniret, & quod hæc fuit intentio rectorum locantium. Iurarunt etiam alii testes semper intelligi appositam dictam conditionem, licet non exprima-
tur,

tur. Accessit præterea, quod gabellarius actor erat vicinus illius opidi, & sciebat illam conditionem solere apponi in aliis locationibus gabellarum, ut constabat ex processu, & quod illa conditio apponi solita erat publica, & notoria in
22 opido, ut fuit probatum. Et † licet ignorantia facti in dubio præsumatur: fallit tamen hæc regula in consanguineis, vicinis, & ciuibus, quando extat fama eius facti, cuius scientia prætenditur in vicinitate, & Ciuitate, ut latè probat Mascard. *de probat. volum. 2. Conclus. 879. incip. Ignorantia semper præsumitur, num. 11. cum seqq.* maximè in actis suæ ecclesiis, *vt ibi per eum, num. 13.* ut est consuetudo, & in actis publicis, ut est in decretis publicatis, *vt ibi numero 23.* & in edictis iudicis ordinarii publicatis, *vt ibi*: & in statutis quorum scientia præsumitur, *vt ibi num. 24.* At conditio prædicta & consuetudo erat publica, & notoria, & sæpe publicata, & præterea statutũ Consilii: Ergo publicanus ignorantiam eius iuris prætendere non poterant. Denique in materia gabellaria, tamquam odiosa, facienda est interpretatio in dubio contra exigentem, ut voluit Bossius, *tit. de vectigal. num. 11.* quem refert, & sequitur Beccius *cons. 96. in fine, lib. 1.* & diximus *supra quæst. 6 num. 10.*

S V M M A R I A.

1 *Ecclesiæ, Monasteria, & personæ Ecclesiasticæ gabellam non debent, nec soluunt de vẽditionibus & permutationibus rerum suarum, tam iure huius Regni, quam communi, vt in num. 2. & 3.*

2 *Gabellarius exigens a clericis gabellam indebitè, si est priuatus excommunicatur ipso iure; si verò Vniuersitas, interdictum incurrit, nec absoluitur donec restituatur gabella exacta, & quomodo hoc intelligatur.*

4 *Vendentes Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis gabellam soluere tenentur, etiam supradicti emptores exempti, compren horro de alcauala.*

5 *L. 8. tit. 18. lib. 9. Noua Collect. Reg. ratio, & intellectus, & nu. 4. & 6. & latius num. 9. per totum.*

7 *L. 7. tit. 9. lib. 6. Ordinamenti veter. non est seruanda, & ideo meritò non fuit posita in noua Recopilatione, & num. 8.*

9 *L. 31. & 32. tit. 19 libro 9. Noua Collect. Reg. intellectus, & num. 10.*

11 *Ementes ab Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis, si vendant easdem res, gabellam soluere tenentur.*

Mutatione personæ, priuilegium amittitur, num. 11.

12 *Gabella non debetur ex fructibus beneficii vacantis venditis per laicum administratorem, vel sequestrum, vt in numero 13. nisi de fraude contra gabellam constaret, vt in numero 14.*

15 *Gabella debetur ex re communi laici, & clerici vendita pro parte pretii laici.*

QVAESTIO LXXXVII.

De Ecclesiis, Ecclesiasticisq. personis immunibus à solutione gabellarum.

1 QVæro † de intellectu & praxi l. 6. titulo 18. hoc lib. 9. Nouæ Collect. Reg. qua cauetur: *Que los arrendadores, y otras qualesquier personas, que ouieren de recadar las alcaualas non los pidan, ni demanden de las ventas, que hizieren de sus bienes qualesquier Yglesias, y Monasterios, Perlados, y Clerigos destos Reynos: ni de los trueques, por lo que a ellos toca, y puede tocar.*

2 In primis † obseruandum est, legem hanc non esse iuris noui promulgatoriam, sed potius declaratoriam, erat siquidem iure communi satis expressum, clericos ab huiusmodi iurib. esse exemptos, vt constat ex *c. quamquam, de censib. lib. 6. & Clem. præsenti. eodem tit.* tradit Abb. *in cap. 1. num. fin. de censib. & in c. non minus, num. 11. de immun. Eccles.* & in terminis Bertach. *de Gabel. 7. p. num. 9. & 10.* Dec. *cons. 496. per totum*, loquens in Ecclesiis, & in clericis quod gabellam soluere non teneantur: Didac. Perez *in l. 2. gl. 1. col. 93. in fi. tit. 3. lib. 1. Ordinam.* Parlad. *rer. quotid. c. 3. §. 1. num. 16.* Matienc. *in l. 11. tit. 10. gl. 1. num. 2. lib. 5.* Lassart. *de decim. c. 19. num. 9.* & cum communi probat Gironda *de Gabel. 7. par. in princ. num. 2.*
3 vbi † quod gabellarius exigens a clericis gabellam indebitè, si est priuatus, excommunicatur ipso iure: si verò Vniuersitas, interdictum incurrit, nec absoluitur, donec restituatur gabella exacta, *vt in d. c. quamquam*, quod verum intelligit ipse Gironda *ibi, num. 3.* si gabellarius gabellam exigit a clerico inuito: secùs si a sponte soluente, iuxta gl. verbo, *extorserit, in Clem. fin. de Censib.* arg. text. *in c. dilectus el 2. de simon.* Eamdem primam obseruationem decidit *l. 3. & l. 11. in princ. tit. 3. lib. 1.* Noua Coll. Reg. vbi dicitur: *E exemptos deuen ser los Sacerdotes, y Ministros de todo tributo segun derecho*, & in vers. *E qualquier*, imponitur pœna contrauenientibus triũ millium dipondiorum vltra restitutionem principalis cum duplo, & in terminis d. l. 6. *Porque nuestra intenciones, que a los clerigos, e Yglesias de nuestros Reynos les sea guardadas las franquezas, que por derecho les competen, tambien en lo tocante a las alcaualas.*

4 Tametsi † aliud iniustè determinatum fuisset in his Regnis ante prædictam l. 6. tempore Regis Ioan. II. vt refert, & latè disputat Montal. *in l. 50. in gl. que faraon, tit. 6. par. 1.* quem meritò reprehendit Lassar. *vbi supra*, & iuxta dispositionem *d. l. 6.* debet restringi, & limitari lex generalis, quæ videbatur contraria Regis Henrici IV. Cordub. ann. 1445. quæ fuit collocata in Ordinamento veteri, *sub tit. 4. lib. 6. l. 4.* præcipiens Clericum venditorem teneri soluere gabellam sub pœnis, de quibus ibi, ita Greg. Lop. *in d. l. 50. in gl. faraon. tit. 6 par. 1.*

Non tamen adeo latum, & amplum est priuilegium Ecclesiarum, & clericorum, vt ad venditores laicos res suas Ecclesiis, vel clericis vendentes extendatur, cum solis ipsis Ecclesiis, & clericis vendentibus sit a iure communi, & Regio concessum. Quare hinc est, vt iustè *l. 8. d. tit. 18. hoc lib. 9.* præceperit: *Que los vendedores legos, y Clerigos, y Yglesias, y Monasterios, y otras personas esemptas, paguen el alcauala, como si vendiessen a personas legas, no embargante, que los compradores esemptos compren los bienes horros de alcauala, y aunque digan, que si los dichos vendedores la pagassen, vernian ellos a comprar mas caro: y que por esta razon les ha de aprouechar su priuilegio:* siquidem circa res laicorum, & eorum contractus versatur, quamuis inde damnum aliquod Ecclesiasticis personis prouenire videatur, iuxta ea, quæ aliàs resoluunt Matant. *disputat. 8 num. 25.* & Mexiam *Pragmatica panis, Concl. 5. num. 39.* & in terminis *d. l. 8.* hanc esse veram eius rationem decidendi contendit Lassart. *d. cap 19. num. 10.*

5 Qua † ratione lex illa præuenit, rerum alienationem, eas, scilicet, pignori subiiciendo, antequam ad dominium clericorum emptorum transeant: *Que si los vendedores no pudieren ser auidos que de los heredamientos, y otras cosas que se vendieren a los dichos clerigos, y personas esemptas, se pueda cobrar el alcauala: y que para este efeto, siempre, y en todo caso, y en todo tiempo sean obligados los dichos he-*
6 *redamientos, y cosas que fueren vendidas*, iuxta † communem doctrinam Bart. *in l. rescripto, § fin ff de muner. & honor.* cuius opinio in casu seruanda est, cum de euitanda fraude agatur (non de damno Ecclesiæ inferendo) vt euenit in specie *d. l. 8.* ne scilicet, debitæ obuentiones, & iura Regalia deficiant, iuxta tradita per Didac. Perez, *in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. col. 90.* quo casu lex sæcularis, scilicet, ad obuiandum fraudibus lata, valet, & obseruanda est, secundum Petrum Anchiaran. *cons. 11. Factum super quo petitur*, quem referunt, & sequuntur Mexia *vbi supra, num 38.* & Lassart. *cap. 19. num. 11.*

7 Sic etiam videbatur † iniustam esse decisionem *l. 7. tit. 9. lib. 6. Ordinamenti veter.* qua cauebatur, *que qualquier lego sujeto a la jurisdicion Real, que donare, vẽdiere, o en otra qualquier manera enagenare qualesquier bienes rayzes a Vniuersidad, Colegio, o persona esempta de la jurisdicion Real, pague al Rey la quinta parte del verdadero valor de las cosas, y bienes rayzes, que assi se donaren, y enagenaren, demas de la alcauala, quando por manera de venta fueren enagenadas, y desde luego los obliga a la dicha quinta par-*

te: y manda, que passen con la misma carga, y que sean auidas por tributarios; y desde luego por tales los haze, y constituye, en quanto toca a la dicha quinta parte, &c.

8 Nihilominus † tamen est quod ibi non de tam præcauendo antiquo tributo, ordinatioq. Regio iure, vt fit *in d.l. 8.* quam de nouo imponendo agitur in damnum Ecclesiæ, & clericorum, merito non erit seruanda, vt obseruauit Ioan. Matienço *in l. 11. glossa 5. ex num. 4 tit. 10. lib. 5. Noua Collect. Reg.* quem sequitur Lassart. *d. cap. 19. num. 11.* Quare merito hac forsan ratione *d.l. 7.* non fuit posita in hac noua collectione Regia, sicut nec *d.l. 4. tit. 4. lib 6 Ordinamenti veteris*, quæ præcipiebat, clericos teneri soluere gabellam.

9 Non tamen † admittitur, aut probare possum restrictionem, & intellectum Lassart. *num. 12. ad d.l. 8.* nempè, vt procedat tantum cum venditor laicus forensis est, aut potentior persona; vel cum clericus emptor contractum non manifestauerit gabellario intra tempus aliàs laicis emptoribus statutum *in l. 31. & 32. tit. 19. hoc lib. 9.* vt scilicet, quibus casibus laicus emptor ad totam venditionis gabellam, quæ solet venditori incumbere, obligatus manet legali ac personali obligatione, *ut in* dictis legibus Regijs clericus ille emptor ex legali rei venditæ pignore teneatur, non quidem semper, vt ceteri emptores, sed in subsidium dumtaxat, quando, scilicet, a venditore commodè exigi gabella non possit, propter vitandam fraudam, quę facile aliàs posset committi. Itaque, si laicus venditor ex potentioribus non esset, de quibus *in d.l. 32.* & clericus emptor manifestaret venditionem gabellario infra terminum *d.l. 3 . ad fin.* cum hoc casu laicus emptor ad nihilum etiam ratione pignoris teneatur, siue venditor haberi queat, siue non: nec quidem clericum istum emptorem teneri dicendum videtur, quamuis venditor haberi nequiret, ne peioris conditionis sit clericus in hoc, quam laicus.

Hic enim intellectus maximè restringit literam d. legis 8. eiusq. generalitatem, ipsamq. offendere videtur, cũ sit certa quædam nouaq. principalis decisio, formam præscribens quæ similem declarationem non patitur, nec personas clericorum emptorum vllo modo obligat, sed bona tantum eis vendita pignori subijcit ante translationem dominij earum in eosdem clericos, pro securitate solutionis gabellę eo solum casu: *Que los vendedores no pudieren ser auidos.* Nec decisio dictarũ legum 31. & 32. trahi potest ad clericos emptores, quia dum loquũtur de emptoribus, tantũ disponunt contra laicos, eos obligando ad solutionẽ gabellæ, eo casu, eum pœna, de qua ibi. Vnde verisimile non est contra clericos emptores loqui voluisse, cum ipsi ecclesiàs a iure sint exempti, & priuilegiati, nec ex venditionibus, & permutationibus rerum suarum, aut alijs contractibus gabellas aliave tributa, aut impositiones soluant, *vt in l. 6. hoc tit. 18.* Ergo multo minus cum emptores existunt, vt in specie d. legis 8. quos, vt prædiximus ea lex non obligat, sed tantum bona eis vendita pignorat ante translationem dominij earum, vt ex fine d. legis 8. patet. Similiter ergo, nec eos comprehendunt dictæ leges 31. & 32. ne aliàs statutum esse videatur contra libertatem Ecclesiasticam, quod abhorrerent nostri Catholici Reges Legislatores d. lege 6. dicentes: *Porque nuestra intencion es, que a los Clerigos, y Yglesias de nuestros Reynos les sean guardadas las franquezas, que por derecho les compete: tambien en lo tocante a las alcaualas, mandamos, &c.* Hęc autem immunitas non tantum consistit cum clerici vendunt res suas, vt de earum venditione gabellam non soluant, sed etiã quando clerici sunt emptores, quo casu laici non semper, sed certis quibusdam casibus tenentur gabellam soluere, vt cauetur *in d. legibus 31. & 32.* vt in eisdem clerici emptores gabellam minimè soluant.

10 Superest † igitur ex his, vt decisiones dictarum legum sint seruandæ singulæ in suis casibus, in quibus loquũtur, nempè d. lex 8. cum venditio bonorum fit a laicis, clericis, vel Ecclesiis. *borra de alcauala*, d.d. verò leges 31. & 32. cũ fit laicis, cum quilibet horum casuum suam particularem decisionem habeat, & ideo vnius decisio ad alium casum non est trahenda, nec econtra: præterquam, si clericus ex negotiationis caussa emerit, tunc enim quo ad exactionem gabellæ ab eo faciendam laico æquiparatur, *vt in l. 7. tit. 18. hoc libro 9.* Ergo merito quod in clerico negotiatore eminente procedant quoque, & locum habeant d. leges 31. & 32. sicuti, & ceteræ gabellariæ leges de emptoribus agentes, vt probauit Lassart. *d. cap. 19. sub num. 51. in versic. quæ sanè limitatio.*

11 Secundò † principaliter obseruandum erit, quod licet clerici, & Ecclesiæ vendentes, immunes sint a solutione gabellæ, emptores tamen laici rerum Ecclesiasticarũ non gaudent eadem immunitate: quinimmò gabellam, & vectigal soluere tenentur, si eas vendiderint: quia hoc priuilegium concessum fuit personis clericorum, & Ecclesiis, non verò rebus: & sic amittitur mutatione personæ, iuxta text. *in l. licitatio, §. fin. versic. mercatores, ff. de publ. & vectig. & ibi Doctores.* Et in terminis ita voluit glossa *in Clemen. fin. verbo, non negotiandi*, & ibi etiam Paul. de Eleazar, & Imol. *col. 1. de censib.* & hęc est communis opinio, vt plures allegans, affirmat Tiraq. *de retractu lignag. §. 1. glos. 13. num. 11.* vbi citat Bald. *cons. 496. lib. 4.* dicentem, hanc vbique locorum seruari; estq. communior opinio, secundum Boetium *decis. 113. nu. 19.* quam sequitur Bertachin. *de Gabel. 7. par. princ. q. 8. num. 17. ad fin.* & Petrus de Anubol. *de munerib. 3. par. §. 1. num. 71. vol. 11. tract. diuers. Doctor. D. Castillo in l. 6. Tauri, glossa magna, in versic. & quod dixi, & in l. 13. Tauri. num 10. cum seqq & in l. 70. Tauri, in verbo, Y el alcauala, in addit. in fine*, & Montalu. *in 3. tit. 14. par. 1* quem citat, & Parlad. *rerum quotid. lib. 1. cap. 3. § 1. num. 14.* vbi quod hoc iure vtimur, & eam latissimè pluribus comprobat Roland. à Valle, *cons. 61. per totum, vol 4.* & sequitur Petrus Surd. *cons. 127. num 66. lib. 1.* & Lassart. *d. c. 19. num. 15. & 27. diximus supra q 44. num. 2.*

12 Quod si fructus † vacantis beneficij Ecclesiastici per laicum administratorem vendantur, gabella non debetur, quia verè is Ecclesię nomine, cuius beneficium vacans est, non suo vendit, ex Lassar. *de decim. vendit. cap. 15. sub nu.*
13 *9. & c. 19. num. 43.* Nec † etiam debebitur, cum existente lite super Ecclesiastico beneficio, eius fructus commissi laico sequestro, ab eo venduntur, quia is etiam non suo, sed alieno nomine, id est Ecclesię negotium gerit, *l. licet, ff deposit*i, & in terminis probat Parlad. *libro 1. rerum quotid. §. 1. nu. 25.* iuxta impressionem anni 1595. quem sequitur Lassart. *d. cap. 19. num. 43. ad finem.*

14 Hoc † tamen verum esse censerem, nisi de fraude administrationis bonorum Ecclesiasticorum laico concessæ constaret, nempè, quia præcesserat venditio, vel locatio eorum laico vel laicis facta, & ad fraudandam gabellam, hoc tacito committeretur eisdem, vel alijs laicis administratio, & venditio eorundem fructuum Ecclesiasticorum nomine Ecclesiæ, vel dignitatis, cuius erant prædicti fructus, tunc namque licet nomine Ecclesiæ, vel dignitatis verbo negotium gerat, verè tamen, & re ipsa non ita est, sed nomine proprio illius qui emerat, vel cõduxerat prædictos fructus, & plus valere debet, quod agitur, quã, quod simulatè concipitur, vt supra quoque in terminis probauimus, & tenuimus, *d. q. 44. num finali.*

15 Tertiò obseruo, quod † re communi inter clericum, & laicum vendita vnico pretio, licet clericus pro sua parte gabellam soluere non teneatur, laicus tamen pro parte pretij ad se pertinentis eam debet, argumento *d. l 6. in fine*, ibi: *Por lo que a ellos tocare, y puede tocar*, & tenet Lassar *dicto cap. 19. num. 16. & 17.* id quod quotidie in praxi habetur in locis, vbi soluitur gabella ex locatione rerum inter plures hæredes laicos, & clericum, uel clericos communium pro indiuiso: Laici namque soluunt gabellam pro partibus pretij ad se spectantibus, clerici uero minime pro suis.

SVMMARIVM.

1 *Gabella an debeatur ex bonis hereditatis iacẽtis clerici venditis, vt creditoribus satisfiat? et num. seqq. resoluitur affirmatiuè num 4.*

2 *Hereditas iacens repræsentat personam defuncti, sed hæc repræsentatio ficta est, & imaginaria, vt in nu. 4. ad finem,*

quia

quia quæ personam requirunt, ab ipsa hæreditate fieri nequeunt, vt in num. 5.

6 *Personalia quæ sunt, cum persona extinguuntur.*

7 *Hæreditas postquam est adita, non dicitur amplius hæreditas defuncti, sed patrimonium hæredis.*

8 *Gabella non debetur ex venditione bonorum laici facta per Ecclesiam, vel clericum ab eo hæredem institutum.*

9 *Bona clericorum gaudere eodem priuilegio, quo ipsi clerici gaudent, quomodo intelligendum sit.*

10 *Bona patrimonialia clericorum, quando gaudeant priuilegijs Ecclesiarum, & quando non.*

11 *Restitutio in integrum competens Ecclesijs, non competit clericis ratione bonorum patrimonialium.*

12 *Gabella an debeatur ex bonis Episcopi defuncti? & numeris seqq. vbi latè distinguitur.*

16 *Gabella an debeatur ex venditione bonorum clerici iubentis in suo testamento, vt hæres suus laicus vendat talem suum fundum, vel alia bona Titio, certo quodam pretio ibi destinato: & num sequentibus resoluitur affirmatiuè, num 20.*

18 *Dominium rei legatæ transit ipso iure in legatarium a morte defuncti, absque alia traditione.*

19 *L. 2. C. de rescind. vendit. remedio non est locus in bonis venditis ab hærede iussu testatoris certo aliquo pretio: intellige vt in num. 24 vbi limitatur.*

21 *Perfectio contractus dicitur esse idem contractus.*

22 *Fictio in præiudicium tertij non procedit.*

23 *Testator statuendo certum pretium rei suæ vendendæ Titio, censetur residuum ei donare.*

25 *Gabella non debetur ex bonis clerici, vel Episcopi defuncti venditis pro expiaculo animæ suæ, quando omnia veneunt in eum finem expendenda, quia animam suam instituit hæredem vniuersalem pro Missis, sacrificijs, & eleemosynis pauperum, solutis debitis, & legatis.*

QVAESTIO LXXXVIII.

An gabella debeatur ex bonis hæreditatis iacentis clerici venditis, vt creditoribus satisfiat.

1 QVæro † circa eamdem legem 6. tit. 18. hoc lib. 9, *an gabella debeatur ex bonis hæreditatis iacentis clerici præmortui venditis, vt creditoribus satisfiat, adita postea hæreditate per legitimum, vel testamentarium hæredem laicum: necne?*

2 Et videtur ipsam non deberi: quia † hæreditas iacens repræsentat personam defuncti, non verò hæredis futuri, *l. mortuo, quod seruo, in fine, l. hæreditas, ff. de acquir. rer. domin. cum similib.* sed persona defuncti clerici erat priuilegiata, & immunis a solutione gabellæ, *vt in d. l. 6.* Ergo, & ipsius hæreditas iacens eam soluere non debet. Quo argumento vidi nonnullos aduocatos in praxi defendere ipsam hæreditatem iacentem clerici defuncti bonorumq. defensorem, & testamentarios a petitione gabellæ in iudicio proposita per gabellarios, consulentes etiam, vt prædicta bonorum venditio pro satisfactione æris alieni fiat, antequam adeatur hæreditas, ne si postea fiat, debeatur gabella.

3 Quæ † opinio (si vera esset) a fortiori procederet, si hæreditas esset repudiata ab hærede, & ad instantiam creditorum creatus esset defensor bonorum, & cum eo fulminato processu circa verificationẽ, & prælationem debitorum sententia ferretur, qua omnia bona clerici defuncti venire mandentur, creditoribusq. satisfieri iuxtà ordinẽ, & locum singulis præsignatum: tũc enim clarius videtur, gabellam non deberi, quasi ea bona vt clerici defuncti eiusq. nomine veneant, ea tex. *in §. 1. Inst. qui, & ex quibus caus. manumitti poss. & in §. 1. Instit. de hæred. qualit. & differentia,* præcipuè tempore Digestorum, iuxta notata *Instit. de success. sublat.*

4 His nihilo secius non obstantib. contrarium † in vtraque specie est probandum, atque tenendum in praxi, nempè, gabellam deberi, atque esse soluendam, siue hæreditas repudiata, siue adita fuerit post venditionem prædictam bonorum, quia quando postea adita hæreditas est, per clericum, aut eius nomine, sed hæreditatis venditio celebratur: repræsentatio namque defuncti, & eiusmodi alterius, quæ per hæreditatem fieri intelligitur ficta est, & imaginaria, per quam iura personalia minimè conseruantur:

5 quæ † enim personam requirunt, ab ipsa hæreditate expediri nequeunt, *l. hæreditas in multis, cum ibi notat. ff. de acquiren. rerum domin.* At priuilegium nostræ legis 6 de quo agimus, personale est, propter sacri ordinis dignitatem, vel beneficium Ecclesiasticum obtentum: Ergo ad hæreditatem non transit, vt in regula iuris *priuil. 7. de reg. iur. in 6.*

6 Personalia † namque quæ sunt, cum persona extinguuntur, *§. fin. Instit. de vsufructu.* Quod si aliud diceremus, etiã ad hæredem adeuntem id priuilegium transiret: is namq. procul dubio defunctum repræsentat a tempore mortis, *l. hæres quandoque, ff. de acquiren. hæred.* & tamen contrarium est dicendum *ex l. priuilegia, & l. in omnibus causis, 2. ff. de reg. iur. cum ibi notatis, & in l. 1. C de priuileg. dot.*

7 & † quia post aditam hæreditatem amplius non dicitur hæreditas illa clerici defuncti, sed propterea patrimonium hæredis, iuxta doctrinam glossæ communiter approbatæ *in l. 1, §. veteres, in verbo, per vnum reliquorum, versic. at post aditam, ff. de acquir. possess.* quam ibi sequuntur communiter Doctores, & Bart. *in rubr. num. 1. ff. de acquiren. hæred.* estq. communiter approbata, secundum Ias. *in d. l. 1. num. 17* & patet ex eodem *in d. rubr. de acquir. hæred. num. 6.* & Segur. *in l. cohæredi, §. cum filia, num. 114 ff. de vulgar. & pupil. substit.* Anton. Gomez *in l. 45. Tauri, num. 154.* similis glos. *in l. penult. verbo, hæreditati, ff. si certum petat.* & ibi Ias. *in § fin. num. 8.* plures glossas, & DD. allegat, inde inferẽs ad quattuor optimas quæstiones, & decisiones spectantes ad ornatum, & praxim illius glossæ, & communis opin. similis glos. *in l. hæres per seruum glos. 1. ff. de acquir. hæred.* estq. communis secundum eumdem Anton. Gom. *in l. 22. Tauri, num. 13.* sequutos Beccius *cons. 74. num. 8. 26. & 30.* vbi limitat, & Menoch. *in 4. remed. adipiscen. possess. num. 190.* diximus *in repet. l. nemo potest, num. 76. ff. de leg. 1.* & latius *in c. quamuis pactum, verb. omnino seruari debebit, num. 8. de pact. in 6* Girond. *de Gabell. 9 par. §. vnico, num. 15.* Ergo persona dumtaxat hæredis inspicienda est, non verò clerici defuncti, *ex l. 1. §. præterea, cum glos. ibi, verbo, mixta, ff. de separat.* Ergo cum hæres sit laicus, tenebitur soluere gabellam, quia eam venditor debet, *iuxta l. 1. tit. 17 hoc lib. 9.*

8 Quo fit, vt si laicus † defunctus hæredem clericum, Ecclesiam, aut Monasterium, aliamve exemptam personam reliquerit, quæ eius hæreditatem adierit, si post eius aditionem bona aliqua hæreditaria vendantur, pro legatis, debitis soluendis, aut alias manu quidem hæredis, aut testamentarij, gabella quidem non debebitur, quia iam tunc non bona laici defuncti, sed exempti hæredis veneunt, vt in terminis recte probauit Laslarte, *de decim. vendition. capitulo 19. numero 40.* dicens, esse valde notandum in hac materia, quia sæpe contingit, & iam nos vidimus litigatum in facto circa bona cuiusdam magni equitis clericum relinquentis hæredem. Et hæc de hoc primo casu.

Secundo quidem casu principali suprà signato, nempe, cum repudiata hæreditate clerici defuncti, bona eius iuridice venduntur pro satisfaciendis creditoribus, creato legitimo defensore, quod adhuc in hac specie gabella debeatur, probatur quia verè tunc ab ipsis creditoribus, sibiq. ipsis res illæ, bonaq. hæreditaria venduntur, vt patet ad sensum; quibus fit, vt meritò præfatam resolutionem in vtroque casu pro gabellario probauerit Laslart. *d. c. 19. nu. 38. cum seqq.* quem sequitur Giron. *de Gabell. in 11. p. in princip. nu. 8. & 9.*

Neque obstat fundamentum contrarium supra adductum per aduocatos, quia illud sufficienter est dilutum ex supradictis pro hac veriori sententia.

9 Non † etiam obstat, quod aliàs dici solet, bona clericorum gaudere eodem priuilegio, quo ipsi clerici gaudent: id namque

namque verum est, cum principaliter persona ipsa inspici-
tur ad exactionem tributi, tunc enim ne persona lædatur,
& bona ipsa priuilegiata esse intelliguntur: secùs autẽ est,
cum bona ipsa principaliter considerantur, vt est noster ca
sus, in quo nulla est persona clerici, vtpotè, iam defuncti,
sed de ipsius bonis dumtaxat agitur, tūc enim priuilegium
personæ non extenditur, secundum Dec *in cap. Ecclesia S.
Mariæ. num. 18. de Constit.* quem sequitur in proposito Las-
sart. *d cap. 19. num 47.*
10 Similiter non obstat alia doctrina, quæ † habet, bona
patrimonialia clericorum eadem habere priuilegia, quæ
bona ipsarum Ecclesiarum, *iuxta glos in c. vlt. de vita, &
honestate cleric. & in cap Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit.
in cap ex litteris, de pignor.* Hoc tamen licet verum sit, pro
cedit, vbi id a iure expressim conceditur: aliàs namque pri
uilegia Ecclesijs quo ad earum bona competentia, non ex-
tenduntur ad clericos quo ad eorum patrimonia, nisi a iure
expressè diuersum fuerit statutum in aliquibus casibus,
iuxta resolutionem Abbatis, & Felin. *num. 10. in d cap. Ec-
clesia Sanctæ Mariæ,* & eiusdem Abbatis, & Antonij, *col.
fin. in cap. si diligenti, de præscript.* quam opinionem fate-
tur communem esse Dec *in d cap Ecclesia, num. 18.* & pro
batur auctoritate glossæ communiter approbatæ *in Clem. 1.
11 de in integr. restit.* quæ † expressim adeam, restitutionem in
integrum Ecclesijs iure minoris competentem, nequaquã
ipsis clericis concessit ratione patrimonij, alioqui durum
esset, bona patrimonialia clericorum prorsus habere priui
legia, quæ bonis Ecclesiarum concessa sunt, cum hæc bona
ad cultum diuinum, & ad subueniendum pauperibus sint
constituta: illa verò ad alios quoscumque vsus pro voto
ipsorum clericorum destinentur: & tandem ad hæredes
sanguinis extraneosve, vt ipsis dominis libuerit, transmit-
tantur, stante lege Regia, & consuetudine vniuersali horũ
Regnorum Castellæ, & Legionis, vt prædicta omnia re-
fert, & probat D. Couar. *lib. 1. variar. resol. c. 4. num. 3.* &
Menchac. *de success creat. §. 10. num. 659.*
Quare cum iure non habeamus expressum, quod ex vẽ-
ditione bonorum clerici defuncti non debeatur, nec sol-
uenda sit gabella, sed tantum *de las ventas que hizieren
qualesquier Yglesias, y Monasterios, Perlados, y clerigos de
stos Reynos, y delos trueques, por lo que a ellos toca, y puede
tocar, vt in d. l. 6. tit. 18. hoc lib 9* & sic priuilegiũ clericis in
hoc concessum sit personale, ipsis defunctis cessat priuile-
gium, quamuis si viuerent, gabellã quidem non soluerent
de bonis proprijs patrimonialibus ab ipsismet vẽditis, vel
permutatis, quia hoc generaliter de omnibus bonis clerico
rum ita expressè cauetur *in d. l. 6.* Vnde ipsa comprehen-
di etiam patrimonialia, & vndecumque a clericis acquisi-
ta, (excepta caussa negotiationis) vt libera & immunia a
solutione gabellæ sint, si vẽdantur, vel permutentur ab ip-
sismet clericis.
12 Bona † autem Episcopi defuncti, si per iudicem sæcula-
rem aliumve quemcumque apud sequestrum deponãtur,
iuxta quotidianam praxim, & sequester ille iudicis aucto-
ritate, aut alio modo aliqua ex illis bona vendat, ne pereãt,
puta triticum, hordeum, aut vinum, aliave bona, quæ ser-
uando seruari nequeant, vel etiam aliàs in subhastatione,
quæ auctoritate iudicis fieri solet, distinguendum erit cir-
ca cognitionem, an debeatur gabella necne ex his venditio
nibus in hunc sanè modum.
Vt siquidem bona illa Episcopi prædefuncti, tamquam
spolium Cameræ Apostolicæ vendantur, ipsiusq. nomine
gabella non debeatur ex priuilegio, seu potius iure Came-
ræ Apostolicæ.
13 Si verò prædicta † bona vendita sint propria ipsius Epi-
scopi, atque patrimonialia, hoc est, non acquisita intuitu
Ecclesiç, de quibus, vt quilibet alius clericus testari poterat,
& laicum hæredem instituere, iuxta text. *in cap. sint mani-
festa, 12. quæst. 1.* & quæ resoluit D. Couar. *in cap. 1. num.
3. de testib. l. 6. in fi. tit. 3. lib. 1. Nouç Collect. Reg.* non enim
Episcopus ratione suæ personç, seu ratione bonorum Epi-
scopatus testari prohibetur, vt tradit Sarment. *de reddit.
Ecclesia, 3. parte, cap. 3. num. 4.* idem dicendum erit de hu-
iusmodi bonis, iacente hæreditate distractis, quod de ce-
teri alterius cuiusuis bonis supra resoluimus, vt, scilicet, ga
bella debeatur, necnon etiam si de bonis ratione Episco-
patus acquisitis testatus fuerit ex Summi Pontificis licen-
tia, & facultate, & laicum hæredem instituerit: tunc nam-
que, siue iacente adhuc hæreditate, siue post illius laici adi-
tionem, bona episcopi vendantur pro solutẽ tis debitis, aut
legatis per testamentarios, & exsequutores ab eo relictos,
vel per hæredem institutum, aut iudicem exsequentem il-
lud, proculdubio dicendum est, gabellam deberi, vt in cete-
ris clericis resoluimus. Ita in terminis probat, & tenet Las-
sart. *de decim. vendit cap. 19. num. 48 & 49.* dicens, ita ex
facto respondisse in obitu doctissimi viri Iacobi Simancas
14 Episcopi Zamorensis pro gabellario, † id amplians, etiam
si hęres ille laicus clerici, aut Episcopi non in vniuersum es-
set hæres institutus, sed in residuo bonorum, scilicet, post
debita, & legata soluta, quæ solet cautius testari, vt quo-
tidie fit, cumq. adhuc dominus sit hic hęres omnium rerũ,
quæquot in hæreditate reperiantur, & actiones actiuæ, &
passiuæ in eum transeant per aditionem hæreditatis, &
legatis, ac debitis obstringatur non minus, quam si vniuer
saliter esset hæres institutus, *l. cum hæredes ff. de acq possess.*
15 Quinimmò, † & procedere eamdem resolutionem affir-
mat, quamuis ex iussu Episcopi, vel clerici testatoris bona
illa venderentur per hæredem laicum, aut exsequutores te
stamentarios, quia adhuc istius domini vendentis, non E-
piscopi, aut clerici iubentis persona inspicienda est, vt pro
bat latius idem Lassart. *cap. 16. sub num. 28. & 29.* vbi *num.
30.* limitat, si fortè bona illa ab ipso clerico testatore ven-
derentur in suo testamento emptori præsenti, de quo su-
pra egimus.
16 Quod † si ipse clericus, vel aliàs exemptus, in suo testa-
mento mandet hæredi laico non exempto, vt vẽdat talem
fundum, vel alia bona Titio, certo quodam pretio ibi de-
signato, quęstionis est, *an postea, hærede hoc adimplente, de-
beatur gabella ex illo pretio?* Videtur namque prima inspe
ctione, gabellam non deberi, vtpote venditionis iussæ fieri
17 a clerico pretio certo constituto, † ex qua videtur celebra-
ta statim venditio, argumento text. *in princ. & in §. pretiũ,
cum sim. Inst. de empt. & vend.* glossa communiter appro-
bata, iuncto textu *in l. fin. verbo, intelligi, C. de prædys De-
18 cur lib. 10.* Secundo, † quia in hac specie, cum mandatur fieri venditio a testatore, obtento pretio ab eo designa-
to, absque alio nouo consensu hæredis, potest rem illam si-
bi vendicare, tamquam dominus eius, quia in eum legata-
rium translatum fuit dominium ipso iure, absque alia tra-
ditione, secundum Bartol. *in l. vxorem §. agri plagam, per
text. ibi, ff. de leg. 3. & in l. fideiussor, § meminisse, ff de le-
gatis 1.* cum quo transeunt alij, quos refert Tel. *ibi num.
4. vbi numeris sequentib.* latè agit de eius veritate contra
alios.
19 Tertiò, † quoniam in rebus venditis ab hærede iussu te
statoris certo aliquo pretio, non est locus remedio rescisio-
nis, *l. 2 C. de rescind. vendit.* quia ea lex non habet locum,
quando necessitas vendi oritur ex testamento, vt voluit
Bald. *in dicto §. meminisse, in princip.* per illum text. & ibi
quoque Imol. Cuman. Paul. Castrens. & Aret. *in 2. notabi-
li,* & alij, quos refert Tiraquel. *ad finem tituli de retractu
lignagier. num. 5.*
20 Verum † his non obstantibus contrarium proculdubio
probandum est: immò, quod adhuc ea in specie gabella ex
ea venditione debeatur, & soluanda sit: quia quod testa-
tor præcepit, non fuit contractus, sed vltima voluntas deã-
bulatoria vsque ad mortem: ad hoc enim vt contractus
fuisset, deberet concurrere, atque intercedere consen-
sus vtriusque contrahentium in vita eiusdem testatoris,
essetq. tunc irreuocabilis, & non deberetur tunc gabella
ratione priuilegij venditoris, vt præmisimus: sed hic
omnia hæc defecerunt, quia nec emptor consensit in
uita, & præsentia testatoris, nec fuit celebratus ullus
contractus, sed tantum fuit quædam ultima uoluntas de-
ambulatoria, usque ad mortem. Ergo ex ea solum uendi-
tio celebrata non fuit, sed potius quoddam legatum, quod
post eius mortem, & non antea defertur ad legatarium,
ut qualibet hæreditas, uel aliud legatum, quo tempore
testa-

restator iam nō est in rerum natura, nec aliquid facere potest legatarius; Igitur idemq. emptor acceptans legatum, & consentiens post eius delationem non contrahit cum defuncto, sed cum eius hærede, qui verè, & realiter actualis est, licet præcisè teneatur eam rem pretio destinato à testatore vendere, ac tradere, iuxta eiusdem testatoris voluntatem: Non enim lex Regia, l. tit. 17. hoc libro 9. ex promissione, mandato, vel præcepto de vendendo, etiā certo quodam pretio constituto, iubet gabellam solui, sed ex pretio, quo res venierit, ex ipsamet l. eiusque litera patet: At re vera in nostra specie ex solo præcepto testatoris hæredi facto de vendenda re Titio, etiam certo quodam pretio ad id præscripto, venditio dici non potest celebrata vllo modo, cum ad hoc requiratur mutuus consensus vtriusque partis: ac denique, quia testator, durante sua vita, potest hoc reuocare, & legatarius huiusmodi futurus emptor potest, etiam mortuo testatore, non consentire nec legatum huiusmodi agnoscere. Interim igitur quod id non acceptat, venditio nulla est contracta: sed tantum adest præceptum quoddā simplex de vendendo illo pretio, ex quo gabella non debetur: sed tunc demum cum venditio ipsa celebratur accedente consensu legatarij, quo tempore cum hærede defuncti dicitur contrahi venditio: non verò cum defuncto, qui non est in rerum natura; nec hæc venditio retrotrahi potest ad tempus præcepti testatoris, seu legati de vendendo, quia nō sunt extrema habilia, vel saltem extremum à quo,

21 morte testatoris intercedente: † & quia per fictio contractus dicitur esse idem contractus, Bald. in l. si voluntate. C. de rescindend. vēdit. & in l. multum interest, eotum fin. numero 11. versic. sed hic quæro. C. si quis alteri, vel sibi, Feli. in capit. 1. numero 31. de spons. luuanteriam hanc partem verba testatoris, præcipientia hæredem facere prædictā venditionem.

Non obstat primum fundamentum contrarium supra adductum: quia constitutio, & designatio pretij ad hoc, vt venditionem efficiat, debet esse facta mutuo consensu partium, vt constat ex eisdem iurib. supra allegatis cum simil. At in nostra quæstione testator tantum fuit, qui pretium constituit, & designauit in testamento, non vero futurus emptor. Secundum etiam non obest, quia Doctores in id adducti, non dicunt in ea specie esse contractum celebratum cum defuncto, neque quid vtpote deficiente consensu, vel acceptatione emptoris: sed tantum asserunt, quod legatarius emptor offerendo, siue consignando pretium à testatore designatum, possit vendicare rem sibi vendi mandatam, vt suam, ex quo non infertur, quod to quātum est contractus venditionis, celebratus fuerit cum defuncto, sed quod adimplente legatario id, quod eidem incumbit (hoc est) soluēdo, vel offerendo, aut consignando pretium à defuncto præscriptum, transibit dominium in ipsum legatarium, absque traditione, prout est regulare in ceteris legatis. Competere igitur legatario huic, de quo agimus, rei vendicationem, minimè probat, venditionem esse celebratam, neque perfectam in vita testatoris clerici, sed potius cum ipsius hærede: Dato tamen, sed non concesso, contractio, id quidem re vera per fictionem, & improprie proce-

22 deret, vt patet † Et in præiudicium tertij fictio non procedit, l. stipulatio de dote. ff. de iure dot. glos. in cap. quia nostra, de priuileg. cum simlib. Stante igitur præiudicio tertij, prima maximè erit vera sententia, Cin. & Iacob. de Aten. quos refert bartol. in d. l. vxorem, § agri plagam. ff. de legat. 3. tenentium, quod in nostra specie venditio sit hæredis, necessitas verò, & obligatio vendendi a defuncto processit.

23 Tertium † etiam non obest, nempe, l. 2. C. de rescind. vendit. non habere locum in re vendita certo pretio iussu testatoris, quoniam testator statuendo certum pretium, videtur

24 quod reliquum est donare. † Ideoq. dicunt Raphael Hieron. Tori. & Iason § meminisse, quod si testator putauerit, illud esse iustum pretium, habebit locum d. l. a. argumēto l. cum tale, §. legato falsum, ff. de condition. & demonstration. quia ēt si testator non præscripserit certum pretium, æque habebit locum d. lex 2. ac si, absque præcepto testatoris res fuisset vendita, secundum ipsum Bald. & Imol. in l. Imperator, §. 1. per illum text. ff. de legatis secun- quot, & alios refert, & sequitur Tiraq. vbi supra, num. 9.

25 His † igitur sic explicatis, nostra principalis affirmatiua sententia in quæstione principali, de qua supra limitatur, vt non procedat, quando clericus, vel Episcopus testatetur de rebus patrimonij sui, vel etiam de reliquit eum facultate tamen Papæ pro anima sua: ita, quod omnia bona sua, solutis debitis, & legans, relinquat expendenda pro expiaculo animæ suæ, quam instituit hæredem vniuersalem, nēpè, in Missas, & sacrificia, atque pauperum eleemosynas, ex his, quæ supra resoluimus, hac de re principaliter agentes, quæst. 74. per totam, iuxta quæ hæc limitatio intelligenda est.

SVMMARIA.

1 Gabella an debeatur ex parte hæreditatis aditæ per vnum ex hæredibus clericum minorem 25. ann. & postea beneficio restitutionis repudiatæ stante alio cohærede clerico maiore 25. ann adeunte? & num. seqq.

2 Restitutio tantum affert, quantum abstulit læsio.

3 Porcio hæreditatis repudiata accrescit cohæredi etiam inuito, quod verum est, quando pars repudiata numquam fuit adita: secus si semel adita, beneficio restitutionis fuit postea repudiata, vt in nu. 5. nisi prædicta restitutio impetrata fuisset propter dolum ipsius cohæredis, qui induxit minorem ad adeundam hæreditatem, vt in num. 6.

QVAESTIO LXXXIX.

An debeatur gabella ex parte hæreditatis hæredis clerici minoris ætatis vendita, qui postea petita restitutione in integrum aduersus suam aditionem, repudiauit hæreditatem.

1 QVæro † etiam, existentibus duobus hæredibus clericis patris sui, ipsi q. hæreditatem adeuntibus, vnus eorū, qui erat minor 25 annis restitutus fuit contra acceptationem, & postea suam partem hæreditatis repudiauit, qua vendita fuit ante, vel post ad soluenda debita hæreditaria: an ex pretio huius venditionis debeatur gabella.

Et videtur, ipsam non deberi: quia, etsi priuilegium, vel exemptio repudiantis ab ea non excusat, quandoquidem suam partem repudiauit, & proprietas per acceptationem priuata quæsita, redacta sit ad non causam propter restitutionem, & repudiationem postea subsequutam, ac si

2 a principio non fuisset acquisita, † quia tantum adfert restitutio, quantum abstulit læsio, vt in l. quod si minor, § restitutio, ff. de minor. cum similib. attamen † cum portio re-

3 pudiata accrescat cohæredi inuito, l. testamento, C. de impub. & alijs substit. l. vnica cum materia, C. quando non pet. part. & in l. re coniuncti, ff. de leg. 3. text. in l. vnica, §. his ita definitis, ibi: & hoc nolentibus ipso iure accrescat, C. de caduc. tollend. & cohæret, qui adiuit hæreditatem, sit etiam clericus, videtur quod ex sua persona gaudere debeat immunitate eo quoque pars, quæ sibi accrescit, sicut propria, in qua fuit hæres institutus.

4 Nihilominus † tamen his non obstantibus contrarium probandum venit eo casu, quo hic cohæres maior noluerit sibi acquiri partem accrescentem, sed eam repudiauerit,

5 prout potest, † quia licet pars hæreditatis repudiata accrescat alijs cohæredibus inuitis, hoc tamen verum est, & procedit, quando pars repudiata numquam fuit adita: attamen si postquam fuit adita, beneficio restitutionis fuerit repudiata, non acquiritur ceteris cohæredibus, absque eorum voluntate, vt in l. si minor, ff. de acq. hæred. Ergo cum in specie nostræ quæstionis portio hæreditatis prius fuerit adita, & postea repudiata, consequitur, vt si cohæres suam partem agnoscens, noluerit sibi acquiri partem prædictā, sibi inuito non accrescet, sed remanebit creditoribus hæreditarijs, ac proinde gabella ex pretio eius debebitur: secus erit dicendum, si hic cohæres clericus adierit, vel agnouerit partem prælatam sui cohæredis minoris, beneficio restitutionis

stitutionis repudiatam; tunc namque gabellam ex eius
venditione non soluet ex omnibus supradictis pro hac par
te in principio huius quæstionis.
6 Limitatur † tamen d. l. *si minor*, quando restitutio in ca-
su eius impetraretur propter dolum cohæredis, qui indu-
xit minorem ad adeundam hæreditatem, tunc enim accre
scit eidem cohæredi pars repudiata etiam inuito, vt post
alios docuimus in repetit. *l. nemo pot. est. num. 39. ff. de leg. 1.*
quo casu si sit clericus cohæres, non debebitur gabella ex
prædicta venditione priuilegio personæ *per supradicta*.

S V M M A R I A.

1 *Clericus hæres defuncti acceptans eius hereditatem euiden-
ter damnosam, vt pote non sufficientem ad debita defun-
cti persoluenda, cum beneficio inuentarij in eum finem,
vt ex venditione rerum hereditatis non soluatur gabel-
la, sed integrior fiat solutio creditoribus hereditarijs, ni-
hilominus gabellam soluat, necne? resoluitur affirmati-
ue num. 2. nisi fraus probetur contra gabellam arbitrio iu
dicis, vt in num. seqq. & num. 12.*
2 *Fraus, dolus vel delictum in dubio non præsumitur, sed com
petentibus indicijs probatur, vt in num. 3. 4. & 5.*
6 *Gabellam fraudans peccat mortaliter,*
*Vectigal iniustum, & illicitum fraudans non peccat, dicto
num. 6.*
7 *Fraudare non licet consanguineum commodo, & beneficio
retractus sibi iure sanguinis competenti, & nume. 8. &
quando dicatur fraudem fieri eidem.*
9 *Gabella fraudatur, quando quis eo solo animo locat, vt gabel
la euitetur, aliàs venditurus.*
*Potest quis actum prouide in sui fauorem facere, licet inde
in consequentiam minus principaliter alteri damnum se-
quatur, & num. 10. & 11. quomodo hoc intelligatur.*

Q V AE S T I O XC.

An clericus hæres defuncti adiens cum beneficio inuentarij eius hereditatem euidenter damnosam, vt non soluat gabellam, sed vt fiat integrior solutio creditoribus hæreditatis, teneatur adhuc eam soluere ratione fraudis presumptæ, necne?

1 *QVæro † vlterius, an clericus qui est vnus ex heredibus
defuncti, adiens eius hereditatem euidenter damno-
sam, vtpote, non sufficientem ad debita defuncti persoluen-
da cum beneficio inuentarij ad finem (vt creditur) vt ex ven
ditionibus rerum hereditatis non soluatur gabella, eam nihi
lominus soluere teneatur ratione fraudis presumptæ, necne.*
2 Respondeo, † in dubio fraudem non præsumi, dolum,
nec delictum, nisi probetur *l. merito. ff. pro socio. l. quoties,
§. qui dolo. ff. de probat. cum simil.* Mascard. *de probat. vol.
4. conclus. 814. num. 1. cum seqq.* & ideo regulariter, nisi a-
liud constet, vel probetur, clericus hic, cum sit immunis a
solutione gabellæ, vt in nostra *lege 6. tit. 18. hoc lib. 9.* eam
soluere minimè tenebitur ex prædictis venditionibus in
præmissa specie, cum per aditionem hereditatis sit effectus
dominus rerum hæreditariarum, *vt diximus supra, quæstio-
ne ab hinc secunda.* Cũ enim vtatur iure suo adeundo hæredi-
tatem cum beneficio inuentarij, non est, cur ei aliquid im-
putandum sit, præmaximè cum potius sit præsumendum
hoc fecisse, vt voluntatem testatoris exequeretur, eiusq. de
bita solueret, quod pijssimum est, quamuis gabellam frau-
det, & inde minus principaliter sequatur damnum gabel
larij: Id namque quod principaliter agitur, semper est at-
tendendum, *l. si quis nec causam,* & ibi *Ias. num. 4. ff. si cer
3 tum petatur, cum simil.* Cæterum † si clericus hic principa-
liter intendat ex suo facto fisco præiudicare, eiusq. gabella
fraudare, hocq. indicijs competentibus saltem constiterit,
l. dolum, C. de dolo, cum simil. lib. latè Mascard. *de probat. 1.
tomo, conclus. 530. num. 1. cum seqq.* vbi qualiter hoc sit in-
telligendum, debebit proculdubio gabellam, ne fraus sua
sibi patrocinetur; & quia in materia gabellarum potissi-
mum fraudibus obuiandum est, vt constat *ex l. 11. tit. 17.
hoc lib. 9.* & in alijs legibus huiusmet libri, difficilè tamen
4 erit hoc comperire. Nihilominus † fraus in hac specie pro-
bari videbitur, si cum essent hæredes simul clericus, & lai-
cus, hæreditatis adeo euidenter damnosæ, vt constaret mi-
nus sufficientes esse ad persoluenda omnia debita defuncti,
nihilque aliud cõmodi eis resultare, quam se esse ministros
creditorum, inter se agerent, vt hæres clericus tantum a-
diret hæreditatem, non verò laicus, ne gabella debeatur, a-
lijve actus præcedentes huius fraudis probarentur in præ-
iudicium fisci, vel gabellariorum: tunc enim cum clericus
hic magis censendus sit minister creditorum, quam domi-
nus hæreditatis, cum notorium sit, nihil ex ea sibi reman-
surum, ratione huius fraudis admissæ, tenebitur quidem
5 gabellam soluere. In † summa, recti iudicis arbitrio relin-
quitur, quando, & qualiter hæc fraus sufficienter probata
videatur, cum aliás sit difficilis probationis, quia verè pro-
bari non potest, *vt in d. l. dolum,* & cum alijs tenet Coro.
Boer. *quæst. 101. num. 4.* & Menoch. *de arbitr. iud. Centuria
2. Casu 116. num. 21.* & latè Carrer. *in pract. crim. §. homici-
dij autem species, num. 30. versic. sed qualiter,* & Mascard.
vbi supra, nu. 1. plures autem modos probandi fraudem
congerit idem Mascard. *2. volum. de probat. Conclus. 815.
per totam.* Cum enim hoc gabellæ tributum iustum sit, id
fraudare non licet, *vt supra resoluimus quæst. 2. & 3.* quod
6 secùs † esset, si vectigal illicitum, & iniustum esset, Bart. &
Roman. *in l. vectigalia ff. de public. & vectig.* Bal. *in l. cum
proponas, in fine, C. de nautico fœnore,* & plures alios alle-
gans Tiraquel. *in præfatione, de vtroque retractu, num. 68.
cum seqq.* Vnde cum leges gabellarum nostri Regni sint iu
stę, & obligent in conscientia, *vt prædiximus,* is qui facit in
fraudem earum, vel consuetudinis, peccat mortaliter, vt
vltra in præfictis nostris practicis quæstionib. allegatos, te
net cum alijs pluribus Tiraq. *vbi supra, num. 73. cum seqq.*
7 vbi generaliter loquitur, † & præterea in terminis legis, vel
consuetudinis permittentis retractum iure sanguinis, vt
minimè liceat fraudare consanguineum commodo, & be-
8 neficio eius statuti, legis, vel consuetudinis, † & addit ibi
Tiraquel. tunc fieri in fraudem Legis, vel Statuti, siue Con
suetudinis, etiam cum quid fit vere, sed eo tantum animo,
vt euitetur lex, quod aliàs non fieret, *l. si libertus minorem,
ff. de iure patronat.* & in terminis gabellæ probat Lassar. *de
decim. vendit. cap. 2. num. 37.* dicens, quod quando eo solo
animo locatur, vt res gabellaria euitaretur, aliàs vendidu-
9 rus, tunc fraus esset, quę fisco non noceret, † licet enim, cui-
piam actum facere prouide in sui fauorem, licèt inde in
consequentiam minus principaliter alteri damnum sequa
tur, *argumento l. 2. §. denique, ff. de aqua pluuia arcenda, &
10 l. Proculus, ff. de damno infecto.* Hoc † tamen intelligen-
dum est, quando id principaliter, & directè ageret, vt sibi
prospiceret, ne alius fortè damnum indebitè pateretur: se-
cus si quis id faceret eo animo, & consilio principaliter, vt
alterum circumueniret, & ius suum fraudaret, vt probat
Tiraquel. *in præfatione, vbi supra, num. 77. argumento l. non
omne, ff. de statu lib.* vbi ita scribitur, non statim hæredis
persona interueniens impedimentum statu libero pro ex-
pressa conditione cedit, sed id [illegible], quod impedian-
dæ libertatis caussa factum est. Vnde fit secundum ipsum
11 Tiraquel. post Stephan. Pned. quem refert, † quod cum
actus non destinatus directè ad finem, siue effectum frau-
dandi legem, sed ad alium, licet incidenter ad eum finem
perueniatur, non censetur esse prohibitus, nec factus in
fraudem. Ad quod etiam optime facit *l. sed qui natura, §.
sed cum absente, ff. de neg. gest.* qui text. loquitur de eo, qui
aliuin subiecit: & *l. seruus dotalis ff. soluto matr.* & *l. cum
pater, §. Titio, ff. de leg. 2.* vbi dicto, quod iam supra diximus
non attribuitur, sed prouidentiæ verum est text. [illegible]
quos ceteris in proposito, & ferè in terminis *in l. si pupillus,
42. post principium, ff. de acquir. hered.* ibi: *nec enim vide-
tur voluisse fraudare, qui sibi prospicit, ne oneribus patris
pupilli hereditas implicetur.*
12 Ex † quibus omnibus nunc confirmantur omnia supra-
dicta,

dicta, scilicet, tam nostra decisio huius quæstionis principalis, vt regulariter, & in dubio clericus hic, de quo agimus, gabellam soluere non teneatur: cum potuerit id facere principaliter vt animæ defuncti faueret, opusq. pium exsequeretur, vt in dubio est præsumendum, quam vt gabellarium læderet, atque fraudaret, licet inde in cōsequentiam damnum ipse gabellarius indirectè patiatur: quam etiam limitatio supra assignata ad nostram præfatam sententiam, & decisionem, vt ipsa non procedat, quoties constaret, iuridicè principaliter, id actum fuisse in præiudiciū, & fraudem fisci, vel eius cōductoris ne gabellam inde consequeretur. In eo autem difficultas consistit, quomodo, & quando sufficienter de hoc constabit. Ideo iudices prudenter, & circumspectè se habeant in hoc, ne dum volunt operi pio plus debito fauere, gabellario noceant, vel fraudem minus sufficienter præsumentes, creditoribus hæreditarijs præiudicent, nos enim regulam generalem hic præfigere non possumus, cum pro diuersitate casuum, & probationum, diuersimodè sit iudicandum; ideo religiosi, & prudentis, atque circumspecti iudicis arbitrio hoc relinquimus, qui pro animi sui iusto motu hæc discernat.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus primæ tonsuræ tantum, an debeat soluere gabellam? resoluitur affirmatiuè, num. 5.*

2 *Clericus primæ tonsuræ appellatione clericorum intelligitur, præcipuè in fauorabilibus, & num. 3. quomodo hoc debeat intelligi.*

4 *Clerici coniugati etiam cum vnica, & virgine, duobus tantum priuilegijs vtuntur, Fori, nempè, & Canonis, quo ad cetera verò clericorum priuilegia laici omninò censentur, vt sunt gabella, & tributa.*

5 *Clerici primæ tonsuræ beneficium Ecclesiasticum actualiter habentes, non debent soluere gabellam: secùs si possessionem eius non habeant, vt in num. 9.*

6 *L. 2. tit. 4. lib. 1. Noua Collect. Reg. præcipiens, clericos primæ tonsuræ debere soluere gabellam iusta est, & ideo meritò obseruanda, & de eius ratione, num. 8.*

7 *Clerici primæ tonsuræ qui priuilegio Fori, & Canonis gaudere debeant, iuxta Concil. Trident. & leges huius Regni.*

10 *Clericus primæ tonsuræ pensionem Ecclesiasticam habens, gabellam soluere tenetur, nisi pensio sit constituta in titulum beneficij, & num. 11.*

12 *Pensio Ecclesiastica non est beneficium Ecclesiasticum, nisi constituta sit in titulum beneficij.*

13 *Clericus habens actualiter Capellaniam collatiuam, non tenetur soluere gabellam, quia est beneficium Ecclesiasticum, & num. 14.*

15 *Clericus habens præstimonium Ecclesiasticum actualiter in titulum perpetuum, non soluit gabellam, aliàs secùs.*

Q V AE S T I O XCI.

An clericus primæ tonsuræ tantum debeat soluere gabellam, ex suis venditionibus, & permutationibus.

1 QVarto modo † circa *d. l. 6. tit. 18. hoc lib. 9.* dum agit de exemptione clericorum a solutione gabellæ, *an habeat etiam locum in clerico primæ tonsuræ, ipsumq. comprehendat?* In qua quidem quæstione, ita distinguendum videtur, vt clerici primæ tonsuræ non coniugati gaudeant hoc priuilegio, & immunitate, vt gabellam non soluant, sicut clerici in sacris: clerici verò primæ tonsuræ coniugati, eo non gaudeāt, & sic gabellam soluere teneantur ex suis venditionibus, & permutationibus, ac ceteri laici.

Primum membrum huius distinctionis, quod habet, vt clerici primæ tonsuræ non coniugati gabellā non debeant, nec soluant, probatur ex generalitate nostræ legis 6. ibi:
2 *Y clerigos*, Appellatione † enim clericorum ille quoque intelligitur, qui prima tantum tonsura est insignitus præcipuè in fauorabilibus, secundum Abb. *in rubr. de vita, & honestate cler. & in cap. 2. de præbend.* & ibi Dec. *traditur in c. clerici, de iudicijs; tex. in l. presbyteros, C. de episcopis, & cleric.* Didac. Perez. *in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordinam. col. 106. in vers. nomine etiam clericorum*, & latius Roder. Suarez. *in quæst. de maioratibus, num. 34.*

Et in terminis nostræ quæstionis ita tenet Ioan. a Medina, *in suo C. de restitut. cap. 15. in princ.* & D. Couar. *in pract. quæst. cap. 3. sub num. 9.* dicens, quibusdam legibus Ordinamenti veteris hoc probari, esseq. communem opinionem, & intellectum ad omnes iuris Canonici constitutiones, quibus clerici eximuntur ab his muneribus secularibus personalibus quidem, & mixtis, & Gregor. Lopez. *in l. 50. tit. 6. par. 1. in glos. verbo, faraon*, per text. ibi, & Didacum Perez, *in d. l. 1. glos. 1. col. 99. vers. clericus etiam coniugatus, tit. 3. lib. 1. Ordinam. & in l. 23. per text. ibi, tit. 4. lib. 4. Ordinam. glos. fin.* quos refert Gironda, *de Gabel. 7. p. in princ. num. 6.* & Matienc. alios allegans *in l. 11. tit. 10. lib. 5. Nou. Collect. Reg. glos. 1. num. 4.* & Bobadil. *in sua Politic. de Corregid. lib. 2. c. 18. num. 113. littera E.*

3 Sunt tamen, † qui existiment, hanc opinionem admittendam fore, cum clerici primæ tonsuræ probam, & honestam rationem viuandi sectantur, saltem vestes & tonsuram non dimittentes, quod deducere videntur ex Innoc. *in cap. 1. de apostatis*, & ibi suos plures, quos refert D. Couar. *vbi supra*, dicens, hanc interpretationem non esse fortassis a mente iuris Canonici alienam, passim præsertim hisce temporibus, quibus tot clerici primæ tonsuræ, absque tonsura, & vestibus vagantur, moribus, ac vitæ honestate a ceteris laicis minimè distincti. Tandem resoluit Couar. quod cum hæc exceptio iure sit tantum humano instituta, plurimum poterit circa eius vim, & vsum consuetudo legitimè præscripta, præmaximaq. non erit eius quæuis interpretatio Reipublicæ conueniens adijcienda, cum de muneribus agitur, quæ mixta sunt, & ratione rerum temporalium personis, quo ad census, & pecuniæ contributionem indicuntur: etiam si iuxta iuris Canonici rigorem, clerici primæ tonsuræ non sint priuādi hoc priuilegio, ex eo, quod tonsuram, & vestes dimiserint, nisi prius tertio moniti in hanc inciderint contumaciam. Sufficeret tamen ea monitio, quæ fit per publicationem constitutionis Alexandrinæ. Eamdem interpretationem ad hanc primam conclusionē voluit Didac. Perez, *vbi supra*, & Matienc. *vbi supra, num. 4.* alios allegans: nihilominus tamen inquit Couar. se vidisse semel Regias litteras in hoc decretas, vt clerici primæ tonsuræ, etiam non coniugati, cogantur soluere decimam partem pretij, quo res proprias, etiam seclusa mercimonij, & negotiationis caussa vendiderint, quod ius *alcauala* Hispani: alij *gabellam* appellant: cum tamen ius Pontificiū *in cap. quamquam, de Censib. in 6.* non minus hanc exactionem, quam alias in clericorū rebus, & personis prohibuerit; Vnde fateri oportet (ipse inquit) posse multum in his immunitatibus consuetudinem. 2

Secundum membrum principale dictæ distinctionis, quod de clericis primæ tonsuræ coniugatis agit, nempè, vt
4 hi gabellam soluere teneantur, ex eo probatur, † quoniam hi etiam si cum vnica, & virgine sint coniugati, & tonsura, vestibusque coniugalibus vtantur, tantum duo priuilegia, Fori videlicet, & Canonis obtinent, & gaudent: ad reliqua namque priuilegia clericorum laici omninò censentur, ex textu singulari, & ibi glossa communiter recepta, verbo, *ceteris, in cap. vnico, de cleric. coniug. lib. 6.* sequitur plures referens D. Couar. *vbi supra*, expressè probans, huiusmodi clericis coniugatis iure negari priuilegium immunitatis, quo ad gabellas, munera secularia, indictiones, collectas, aliaue quæuis Regalia obsequia, censum, & his similia: hæc namque subire tenantur hi clerici, sicut subeunt, & præstant omninò laici, quod in specie adnotatunt glos. prædicta, *in d. cap. vnico, & ibi omnes*. Abb. *in cap. ex parte, de cleric. coniug.* Guid. Pap. q. 393. Bertach. *de Gabel. 7. par. num. 22. vol. 12. tract. diuers. Doctor.* Angel. *in Authentica de Monach. §. penult.* Ioan. Maucii. *in repetitione l. vnica, C. quo loc. munera subiri soleant, lib. 10. pag. 75.* Quorum opinio communis est, & ab omnibus approbatur *d. cap. ex*

parte, atque item d. lege Regia 9. teste Couar. vbi supra, qui eam sequitur, quam etiam probarunt Petrus Duennas in reg. 197. limit. 10. & D. Azeued. in l. 2. tit. 4. num. 2. libro 1. Noua Collect. Reg. & Mancon. vbi supra, num. 5. & Bobadil. lib. 2. c. 18. nu. 111. vbi alios allegat.

5 His † tamen non obstantibus, indistincte hodie profitendum est, clericos primæ tonsuræ, siue solutos, siue coniugatos, quamdiu deferentes habitum, & tonsuram clericalem, non comprehendi sub priuilegio, & dispositione nostræ legis 6. sed quod his omnino tanquam laici, nisi beneficium Ecclesiasticum obtineant, non coniugati gabellam soluere teneantur de venditionibus, & permutationibus rerum suarum, ex expressa in hoc dispositione noua nostri inuictissimi Regis Philip. II. in lege 2. tit. 4. lib. 1. Nouæ Collect. Reg. quæ ita se habet.

Los clerigos de Corona, y menores Ordenes, que conforme al decreto del Sancto Concilio de Trento, y a las leyes antes desta, pueden gozar del priuilegio del fuero, sea, y se entienda solamente quanto al priuilegio del fuero en las caussas criminales. Pero en todo lo demas, ansi en el pechar, como en el pagar alcaualas: y en todas las otras cosas no sean esemptos, ni gozen de priuilegio: y paguen, y contribuyan como los legos y en esto, y en todo lo demas sean auidos por tales, saluo los no casados, que actualmente tuuieren beneficio Ecclesiastico.

Ex qua lege declarat ir nostra lex 6. vt non procedat in clericis primæ tonsuræ solutis, nec coniugatis, vbi nisi so igitur beneficium Ecclesiasticum actualiter contineatur, quod per dictam l. 2. nuncupatum, vt clarum obseruant nouissimi, nempe Olanus in concordia antinomiæ, littera C. num. 21. Parlad. rer. quotid. libro 1. cap. 3. §. 1. num. 3. Mancon. dicto num. 5. Azued. in d. l. 2. & Lassart. de decim. cap. 19. num. 15. vbi num. 19. inquit, quod cum dicta lex sit nouus Hispaniæ vlus, sequitur etiam Hermod. ad Greg. Lopez in dicta l. 49. tit. 6. par. 1. in glos. verbo, has franquezas, num. 4. & Gironda, de Gabel. 7. par. in princ. num. 7. sequitur, plures allegans, Bobadil. in sua Politic. de corregid. lib. 2. cap. 18. num. 110. vbi quod ita practicatur in his Regnis, & num. 267. & 283. quam praxim agnouit etiam Farinac. in suis quæst. crimin. tit. de inquisit. quæst. 8. num. 7. in fi. relatus per Bobadil. d. num. 110.

6 Et prædicta lex Regia iusta est, & ideo merito obseruanda: Non enim videtur contraria iuris Canonici dispositioni, nempe, d. c. quamquam, de Censib. in 6. & cap. aduersus,

7 & c. non minus, de immun. Eccles. Nam † si credimus Iosepho Angles, in suis Floribus Theolog. quæst. in quæst. de restit. vectigal. in primo dubio, difficultate 5. in prædi. iurib. solum fit mentio Ecclesiasticorum: habentes autem primam tonsuram, non sunt Ecclesiastici, vt ille ait, quia quamuis priuilegio Canonis gaudeant, non tamen priuilegio Fori. Hæc autem responsio non est certa: quoniam iuxta Sacrum Concilium Tridentin. sess. 23. c. 6. & l. 1. tit. 4. libro 1. Noua Collect. Reg. habentes primam tonsuram gaudere debent priuilegio fori, si non coniugati, & habentes habitum clericalem in aliquo ministerio, & officio ex mandato Episcopi seruiant Ecclesiæ, vel in seminario clericorum, vel beneficium Ecclesiasticum obtineant, vel de licentia Episcopi, quasi ad alios ordines promouendi, in aliqua Schola, vel Vniuersitate studeant.

8 Sed † verior ratio in proposito est, quia præterquam quod est fundata in antiquo [illegible] vsu, & consuetudine, quæ in his clericorum immunitatibus plurimum valet, secundum Couar. vbi supra, habentes primam tonsuram, qui quid in eis omnia alia requisita necessaria ad fori priuilegium concurrant, adhuc Ecclesiastici [illegible] no non sunt, si Ecclesiasticum beneficium simul non [illegible] neant, & ideo gabellarum immunitate gaudere non debent, tam iuxta ius Canonicum, quod de personis Ecclesiasticis expressè loquitur, in d. cap. quamquam, cum similib. quam Regium, de quo in hac l. 6. iuncta d. l. 2. vt latius probat Lassarte, d. cap. 19. num. 21. dicens hanc esse veram, ac fundamentalem rationem d. l. 2. caeteris, tollitque ratione num. & num. 22. refert nonnullas differentias inter clericos in minoribus constitutos, cum beneficio Ecclesiastico, & eos, qui id non obtinent.

9 Sed † pro declaratione, & praxi d. l. 2. tit. 4. lib. 1. obseruandum erit ex illis eius verbis: *Saluo los no casados, que actualmente tuuieren beneficio Ecclesiastico*, excludi eos clericos, qui licet collationem beneficij habeant, & titulum in eo eius, non tamen adhuc adepti fuerint possessionem, cum lex illa expressè requirat, quod clericus minorum ordinum actualiter obtineat Beneficium Ecclesiasticum, ad hoc, vt fruatur immunitate non soluendi gabellam, vt voluit & rectè Lassart. d. c. 19. num. 24.

10 Secundò, circa eiusdem legis 2. praxim, & intellectum obseruandum est; non sufficere regulariter, quod clericus minorum ordinum habeat pensionem Ecclesiasticam, ad hoc, vt immunis sit a gabella, nisi illa pensio sit constituta

11 in titulum beneficij: † aliàs enim licet pensio dici queat beneficium, non tamen est, nec dici potest Ecclesiasticum, vt probat Gigas de pension. q. 1. 4. 28. 52. & 86. & alios plures referens Azeuedo, in l. 1. tit. 4. lib. 1. Noua Collect. Reg. num. 5. vbi id pluribus comprobat, & num. 7. & Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 1. q. 10. nu. 68. & lib. 2. q. 15. nu. 11. vbi quod est communis opinio idem refertur lib. 11. q. 4. nu. 32. & in terminis nostræ legis ex prædictis hanc resolutionem

12 tenent Lassar. d. c. 19. num. 24. qui † idem probat respectu gabellæ non soluendæ, quoties pensio est reseruata in fructibus beneficij resignati ab ipso pensionario, quia in fauorabilib. huiusmodi pensionarii Ecclesiastici beneficiati dicuntur, vt resoluit Gigas de pension. q. 94. num. 3.

Adhuc tamen in hac specie, cum hic pensionarius verè beneficium Ecclesiasticum ante regressus verificationem actualiter non possideat, sed tantum pensionem, de qua d. lex 2. non loquitur, credo, huiusmodi pensionarium ex causa resignationis teneri soluere gabellam, præterquam si expressè in titulum beneficii sibi sit pensio reseruata, vel si sacro ordine fuerit insignitus, quod solum sufficit ad non soluendam gabellam, vt in nostra hac lege 6.

13 Similiter † etiam clericus minorum ordinum habens capellaniam in titulum perpetuum concessum a Papa, vel

14 alio Ordinario, † cum hic dicatur habere, & possidere beneficium Ecclesiasticum, iuxta glossam in Clem. fin. de decim. Gomez. in reg. de infirm. resig. q. 13. & Dec. cons. 210. num. 4. quos, & alios refert, & sequitur Azeuedo in d. l. 1. nu. 7. & Lassarte, d. c. 19. num. 26. non tenetur soluere gabellam.

15 Necnon, † & patrimonium habens in titulum perpetuum, cum tunc dicatur beneficium Ecclesiasticum, aliàs secus, vt latè probat Azeuedo, d. l. 1. sub num. 5. & 7. non tenebitur soluere gabellam, per prædicta.

S V M M A R I A.

1 *Clerici, Ecclesiasticæq. personæ, an iure teneantur soluere sisam, vel aliam contributionem a Rege, vel alijs iudicibus secularibus vistualibus impositam, como es los millones concedidos a su Magestad por el Reyno? & num. seqq.*

2 *Clerici tenentur contribuere in tributis, & contributionib. indictis omnibus in bonum commune, & publicam vtilitatem atque necessitatem, & num. 40.*

4 *Clericorum exemptio a contributionibus est concessa eisdem per leges ciuiles Regum, & Imperatorum.*

5 *Princeps priuilegia a se concessa, etiam absque caussa legitima reuocare potest, sed vide nu. 57. 58. & 59.*

6 *Clerici tenentur soluere sisam, seu gabellam impositam a Consilibus cum consensu domini temporalis super victualibus, vt hic, sed contrarium latè probatur num. 3. cum sequentibus.*

7 *Ecclesia emens, vel alio modo acquirens prædia a laicis tributaria Regi, tenetur Regi satisfacere pro eis, vide num. 61. quomodo hoc intelligatur, & nu. 62. & 63.*

8 *Clerici non solum sunt exempti iure positiuo a solutione tributorum, collectarum, & aliarum impositionum, sed etiam sua exemptio a iure Diuino originem trahit, vt hic, & in num. seqq. latissimè probatur, & præcipuè c. 47. Gen. & c. 7. lib. 1. Esdræ, & c. quanquam, de Censibus lib. 6. quidquid contrarium velit Card. Belarm. vt in num. 14. vt resoluitur cum communi, num. 10.*

11 *Cap. quamquam, de Censib. & exact. libro 6. licentia, & intellectus, & num. 12.*
13 *Ex ratione generali omnes casus similes deciduntur, & expressi loco exempti habentur.*
15 *Cap. non minus, de immun. Eccles. littera refertur.*
16 *Cap. aduersus, de immun. Eccles. littera refertur.*
17 *Clericorum exemptio probatur etiam Sacris Canonibus, & auctoritatibus Sacræ Paginæ, & diuersis Epistolis Summorum Pontificum, vt in nu. 18. & auctoritate Decreti Sacrosancti Concilij Tridentini, vt in num. 19.*
21 *Concilijs generalibus Summorum Pontificum summa fides adhibenda est.*
22 *Bullæ in Cena Domini casus 17. alias 18. refertur contra imponentes clericis collectas, & alia onera, &c.*
23 *Episcopi tenentur denunciare eos, qui in censuras Ecclesiasticas incidunt ob impositionem collectarum, & aliorum onerum clericis.*
24 *Successor in officio illius qui sisa imposuit clericis, remanet eadem censura conclusus, nisi satisfecerit intra mensem, non tamē ea censura est reseruata ob non satisfactionem, si non exsequatur de nouo impositionem ab alio factam, sed statim esset, de quibus autem bonis satisfactio prædicta facienda sit, agitur, num. 25.*
26 *Contradicens impositioni sisæ, vel collectæ clericis faciendæ, faciendo quod in se est, licet maior pars id decreuerit, non incidit in censuram Bullæ.*
27 *Successor sciēter exsequens de nouo impositionem contra clericos ab alio factam, exactionem continuando incurrit censuram Bullæ reseruatam propter nouum consensum tacitè re ipsa e se præstitum, &c.*
28 *Excommunicatio Bullæ in Cena Domini, lata contra imponentes collectas, aliaue onera clericis, est reseruata.*
28 *Summo Pontifice mortuo, durant censura lata in Bulla Cenæ Domini, nisi in ea aliud caueatur & num. 30.*
31 *Clerici sine expressa licentia, & concessione Romani Pontificis grauari non possunt sisa nec alio tributo, ut milones, & nu. 33. etiam si spōte clericus vellet soluere collectam, nisi vt in num. 32.*
34 *Laici imponentes, & exigentes sisam, & alias impositiones clericis sine licentia Summi Pōtificis, peccant mortaliter præter excommunicationem, quam incurrunt, & num. 36. el segundo.*
35 *Excommunicatio præsupponit culpam mortalem propter inobedientiam, & absque culpa, & contumacia mortali nullus potest excommunicari.*
36 *Facientes contra legem iustam in re graui, peccant mortaliter.*
37 *Clerici sum securitate conscientiæ nō possunt dissimulare nec consentire in collectis, sibi impositis.*
38 *Ecclesiasticus Status grauatus est quampluribus oneribus de quibus hic.*
39 *Nobiles non contribuunt en los milones.*
41 *Leges ciuiles præcipientes clericos teneri ad collectas, & onera imposita pro communi vtilitate, & necessitate, sunt correcta Sacris Canonibus secūdum communem Doct. sententiam, sed in hoc ponitur vera resolutio, num. 42. & 43.*
44 *Ecclesiæ, & Clerici, quamuis possint exhortari & requiri per iudices saculares vt contribuant in casibus à iure Canonico permissis non tamen possunt ad id cogi nisi per iudicem Ecclesiasticum competentem, & num. 45.*
46 *Clerici in casu necessitatis compellūtur per suum Episcopum ad vigiliam, & custodiam Ciuitatis, non tamen per brachium seculare.*
47 *Clerici ad hoc, vt teneantur ad refectionem viarum, & fontium, atque pontium, tria requiruntur, de quibus hic.*
48 *L. 12. tit. 3. lib. 1. Nouæ Collect. Reg. non corrigit quantum ad iudicem, qui compellere debet clericos ad contribuendum secundum legem 54 tit 6 p. 1. & num. 53.*
46 *Leges nouæ sunt interpretandæ ne ius cōmune lædant in quantum fieri possit, etiamsi verba improprientur.*
50 *Correctio legis antiquæ cum intenditur, solet significari verbis expressis, aut honorifica aliqua præfatione, & vbi lex Regia non exprimit, nō est de eius intentione ius commune corrigere, vt in num. 51.*
52 *Iudices sæculares non debent perturbare iurisdictionem Ecclesiasticam.*
54 *Legis 2. tit. 4. lib. 1. Noua Collect. Regia intellectus.*
55 *Consuetudo compellendi clericos ad soluendam sisam, & alias collectas, non est vniuersalis, nec seruanda & nu. 56.*
60 *Respondetur fundamentis Siluestri, tenentis contra communem opinionem. Consules, & rectores cum licentia domini temporalis posse imponere clericis sisam in victualibus.*
64 *Ecclesiasticus Status non debebat contribuere en el donadio de los milones, nisi Romanus Pontifex id præcepisset, exceptis, quæ pro se, & suis familijs consumunt, vt in numeris sequentibus.*
67 *Bona Ecclesiastica non debent contribuere in pretio exemptionis alicuius Villæ; patrimonialia autem clericorum sit.*

QVAESTIO XCII.

An clerici ceteræq. personæ Ecclesiasticæ teneantur soluere sisam, vel aliam contributionem a Rege, vel alijs iudicibus sæcularibus victualibus impositam, como es los milones concedidos a su Magestad por el Reyno, absque licentia Summi Pontificis?

1 QVæstio hæc orta fuit in congregatione omnium Ecclesiarum † horum Regnorum Matriti facta anno 1596 cum licentia Regis nostri Philippi II. cui interfui cū mandato procuratorio huius almæ Ecclesiæ Ciuitaten. vt Canonicus Doctoralis ipsius tempore, quo primum *fueron concedidos por el Reyno los milones a su Mageſtad y toda la Congregacion me cometiolo estudiasse, y fundasse en derecho que el Estado Ecclesiastico no estaua obligado a contribuyr en ellos, aunque se pretenda por el Reyno lo contrario, y auiendolo visto, y estudiado con cuydadon, hize la informacion de derecho siguiente, que se dio impressa, y firmada de mi nombre a su Magestad, con vn memorial, y a los señores de su Real Consejo.*

2 Pro parte affirmatiua primo facit, † quia clerici tenentur contribuere in illis tributis, & contributionibus, quæ indicuntur omnibus in bonum commune, & publicam vtilitatem, atque necessitatem Reipublicæ *l. ad instructiones, & ibi communiter Doctores, C. de sacros. Eccles. cum simil. l. 20. tit. 32. p. 3. & l. 45 tit 6 p. 1.* Candelabrum aureum, 7. *Sacr. 2. tomo de explanatione Bullæ in Cena Domini, nu. 43. p. 75.* vbi plures DD. citat *l. 11. tit. 13. lib. 1. Noua Collect. Reg. ibi: Pero que en los pechos, que son para bien comun de todos, assi como para reparo de muro, o de calçada, o de carrera, o de puente, o fuente, o de compra de termino, o en costa que se haga para velar, y guardar la villa, y su termino en tiempo de menester, que en estas cosas tales, a fallecimento de propios de Concejo, deuen contribuyr, y ayudar los dichos clerigos: por quanto es pro comunal de todo, y obra de piedad. & l. 12. eiusdem tit. 3 lib. 1. ad fin. ibi: Mandamos, que en razon del pagar las penas, y lo que assi fuere ordenado, que todos, assi clerigos, como legos lo paguen assi mismo pro rata lo que les cupiere.* Ergo a fortiori idem videtur dicendum, qñ hoc tributū imponitur pro necessitate Regis a quo tamquam a capite dependet vtilitas totius Regni, tamquam in membra.

3 Secundo, quia † ita fertur introductum, atque solitum esse fieri in his Regnis in similibus necessitatib. Regis, vel Reipublicæ, vt clerici in eis quoque contribuant, sicut laici.

4 Tertio, quia † exemptio clericorum ab huiusmodi contributionibus est concessa eisdem per leges ciuiles, & Regias conditas ab Imperatoribus, & Regibus, *l. placet, C. de sacros. Eccl. c. generaliter, 40. §. placet, 16 q. 1. & l. sancimus, la 2. & ibi DD. C. de sacros. Ecc. cum simil. & in Codice Theodos. relato in cap in qualibet, 23. quæstion 8. & in l. 50. cum seqq.*

seq. tit. 6. par. 1. & in l. 1. cum seq. tit. 3. lib. 1. Nou. Coll. Reg. & præcipuè in *d. l. 12. princ. eiusdem tit. 3*, quæ sic se habet: *Esemptos deuen ser los Sacerdotes, y ministros de la santa Yglesia de todo tributo, segun derecho: y por esto ordenamos, y mandamos que en quanto en los pedidos de que nos entendemos seruir, y en otros pedidos de qualquier otra calidad, los clerigos sean libres de contribuyr, y pechar con los concejos:* Idam ergo legislatores, hoc est eorum successores in dignitate Reg. tollere possunt prædictam immunitatem, atque exemptionem clericis prius tributam, siue côcessam eidem derogando, atqua contrarium statuere, & decernere, præcipiendo, vt Status Ecclesiasticus contribuat, *En los millones que los Reynos concedieron, o concedieren a su Magestad por via de sisa, o repartimiento como los leguos, y dar*

5 *sus prouisiones para ello en forma.* Princeps | namque priuilegium se concessa, etiam absque caussa legitima reuocare potest, *l. qui fundos, C. de omni agro deserta. lib. 10. text.* & ibi Innoc. *in c. in nostra, de iniurys, glos. in reg. decet, de reg. iur. in 6. communis, secundum* D. Couar. *lib. 3. var. resol. c. 6. nu. 1.* D. Mol. *lib. 4. de Hisp. primog. cap. 3. nu. 8. 16. & 17.* vbi latè eam declarat: & ita videtur tenere in terminis Siluest. *in Summa, verbo immunitas, el 1. in fi. in vers. si verò*

6 *propter*, vbi † dicit, quod quando Consules propter debita, aut aliud, gabellam ponunt super carne, aut vino, & huiusmodi, non animo extorquendi pecunias ab Ecclesiasticis, sed quia etiam si non essent Ecclesiasticæ personæ, adhuc eam imponerent, est licitum, habita auctoritate domini temporalis, & habita moderatione, ne ponatur magis super his, quæ sæpè emuntur a clericis, aut ab extraneis, aut a pauperibus, quam ab alijs ciuibus: & quod hic clerici conqueri non possunt: maximè cum alibi possint emere, licet non ita cômodè, vt ingenit probari *ff. de noui oper. nunc.* eãdem sententiã ceriorem visam fuisse testatur Octauia. Vulp. *de libert. Eccles. 2. p. nu. 51.* cum Siluest. & alijs duobus.

7 Quartum, & vltimum † fundamentum huius partis est, *ex lege 55. tit. 6. p. 1.* vbi disponitur, *que si por ventura la Yglesia comprasse algunas heredades, o se las diessen hombres que fuessen pecheros al Rey, son obligados los clerigos a hazerle aquellos pechos, y derechos, que auian de cumplir por ellas aquellos de quien las ouieren.* Idem probat *d. l. 11. in vers. y atrosi, heredad que sea tributaria, tit. 3. lib. 1. Noua Collect. Reg.*

8 Sed quia † accuratè diuinas literas, sacrosq. Canones, Epistolas, & Bullas Summorum Pontificum perlegerit, inueniet, immunitatem Ecclesiarum, personarumq. Ecclesiasticarum, & Religiosarum à soluẽdis tributis, collectis, sisa; & alijs quibuscuque contributionib. & impositionib. laicorum, non solũ esse de iure positiuo, sed etiam originẽ trahere a iure diuino: & itaque status Ecclesiasticus minimè contribuere tenetur in prædictis, nec in donatiuo *de los millones por via de repartimiento, sisa, ni de otra manera, sin licencia, y mandado de su Santidad.*

9 Quod primò † probatur *cap. 47. Genes.* cum tempore famis cunctorum Ægyptiorum terram sibi emeret Pharao, atque sub eadem fama suæ seruituti cuncta subijceret, Sacerdotibus ita necessaria subministrauit, vt neque possessionibus, nec libertate donarentur: domino ex tunc pronunciante, sacerdotes in omni gente liberos esse oportere, vt exponitur *in c. tributum, §. quamuis, 23. q. 8.*

10 Secundò *ex cap. 7. libro 1. Esdra*, vbi † refertur quoddam decretum, & stabilimentum Regis Artaxerxis: *Por el qual mando a las guardas del arca publica, y tesoreros de su casa Real, que todo lo que pidiesse el Sacerdote Esdras se lo diessen sin tardança alguna, hasta en cierta cantidad de plata, y ciertas medidas de trigo, vino, y azeyte, y sal sin medida:* & statim deinceps inquit: *Vobis quoque notum facimus de vniuersis Sacerdotibus, & Leuitis. & Cãtorib. Ianitorib. & Nathinæis, & ministris domus Dei huius, vt vectigal, tributa, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos.* Ecce status Ecclesiasticus exceptus est expresse, atque exemptus a solutione cuiuscunque tributi, sisæ, & impositionũ, sublata q. potestas populis, Rebuspublicis, & Communitatibus Regni imponendi tributa Clericis, quãuis Laicis imponẽda sint ex iustis, & necessarijs caussis.

11 Tertiò hoc † ipsum declarauit Bonifacius VIII. *in cap. quamquam, de Censibus, & exact. lib. 6. ibi: Cum igitur Ecclesia, Ecclesiasticæq. personæ, ac res ipsarum non solum iure humano, quinimmò & Diuino à sæcularium personarum exactione sint immunes.* & cõstitutionem feliciæ recordationis Alexandri Papæ IV. prædecessoris nostri, qui statuit, Ecclesias, & personas Ecclesiasticas ad pedagia, & guidagia penitus non teneri, neque ad exigendum, vel soluendum talia pro rebus suis proprijs, quas non caussa negotiandi deferunt, vel deferri faciunt, seu transmittunt, volẽtes propter multorum insolentiam, & abusum penæ adminiculo adiuuare, adijcimus districtius inhibendo (contraria consuetudine quorumcumque, quæ dicenda est corruptela verius, non obstante) vt nec Collegium, nec Vniuersitas, nec aliqua etiam singularis persona, cuiuscumque sit dignitatis, conditionis, aut status, a præfatis Ecclesijs, aut personis, pro personis ipsis, aut rebus prædicta talia exigat, vel extorqueat, per se, vel per alium, suo nomine, vel etiam alieno, aut eas ad huiusmodi persoluenda compellat: qui verò contra fecerint, si personæ fuerint singulares, excommunicationis: si autem Collegium, vel Vniuersitas Ciuitatis, Castrũ, seu loci alterius cuiuscumque, ipsa Ciuitas Castrum, vel locus interdicti sententiã ipso facto incurrant: nec ab excommunicatione huiusmodi absolutionem, vel interdicti relaxationem obtineant, donec exacta plenariè restituerint, & de transgressione satisfecerint competenter. Ad idem textus *in Clem. præsenti, de Censibus.*

12 Nec dicatur, † quod tex. *in d. c. quamquam*, loquitur tantum in pedagijs, & guidagijs, quoniam ratio illius tex. generalis est, vt patet ex eo textu *in principio: cum igitur Ecclesiæ: &c. ibi: à sæcularium personarum exactionibus sint immunes:* Verbum namque illud, Exactionibus, omnia comprehendit, † & ea ratione generali omnes eæ sub similes decidantur, & comprehenduntur, & expressi locu exempli habentur, vt cum communi resoluimus *libro 3. practic. quæst. 17. & 18. numero 75. cum pluribus sequentib.* præcipuè *numero 80. & 102.* Ius præterea Diuinum, cuius meminit Bonifacius Papa VIII. generaliter loquitur in quibuscumque exactionibus: quo fit, vt iuxta hanc tam expressam decisionem, dubitari non debeat, an clerici sint immunes, & exempti a tributis iure diuino: siquidem hoc iam declarauit nuncupatim Summus Pontifex in illo textu, dicens, *Ecclesias, Ecclesiasticasq. personas, ac res ipsarum, non solum iure humano, sed etiam & diuino à sæcularium personarum exactionibus esse immunes.*

(13 stands in the margin at the line beginning "hendit".)

14 Vnde † audiendum minimè esse censeo doctissimum, & illustrissimum Cardin. Bellarmin. *de Controuers. Orthodoxæ fidei, Controuersia 5. de membr. Eccles. Militant. in 3. parte, primi tomi, cap. 28. de Cleric. folio mihi 161. in paruis*, dũ defendere, & probare voluit contrarium, asserens, hanc exemptionem clericorum esse tantum de iure humano, non verò Diuino, loquitur siquidem cõtra illum textum eiusq. aperta verba; cui non benè respondet dicens: Bonifacium eius auctorem, nomine iuris Diuini, intelligere exemplum, quod habetur in scriptura diuina, nimirum *Genes. cap. 47.* vel certè fuisse Bonifacium in sententia Canonistarum, eamq. aperuisse, non autem aliquid definisse, quia non loquitur per modum definientis rem controuersam, sed simpliciter, & obiter id asserit, & definit. Sed vtcumque sit, sufficit pro nobis habere interpretationem, declarationẽ, & auctoritatem Summi Pontificis, cui est standum contra DD. contrariæ partis, prout etiam fuit declaratum *in c. tributum. § quamuis, 23. q. 8.* & probatur hodie clarè ex Conc. Trid. *sess. 25 cap. 20 ibi: Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitatem, Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutã*, & ibi *tamquam Dei præcipua, eiusq; patrocinio tecta venerentur.*

15 Quartò in hoc † eodem iure diuino nixum est Concilium generale Later. relatum *in c. non minus, de immun. Eccles.* dicens: *In diuersis mundi partibus Consules Ciuitatum, & Rectores, nec non alij, qui potestatem habere videntur, tot onera frequenter imponunt Ecclesijs, vt deterioris conditionis factum sub eis sacerdotium videatur, quam sub Pharaone fuerit, qui legis diuinæ notitiam non habebat. ille quidem*

emebatur aliis seruitutis subiectio, & sacerdotes, & possessiones eorum in pristina libertate dimisit, & eis alimoniam de publico ministrante: isti verò aucta sua ferè vniuersa imponunt Ecclesiis, & tot angarijs eas affligunt, vt eis, quod Hieremias deplorat, competenter videatur: Princeps prouinciarum facta est sub tributo: siquidem fossata, siue expeditiones, seu alia quælibet, sibi arbitrantur accipienda de bonis Ecclesiarum, & clericorum, & Christi vsibus deputatis volunt fere cuncta complere: iurisdictionem etiam, & auctoritatem Prælatorum ita euacuant, vt nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse & ponitur ibi textus dicendo: *Quo circa sub anathematis districtione fieri de cetero talia prohibemus:* & in fine illius text. additur: *si autem Consules, aut alij de cetero ista commiserint, & commoniti desistere noluerint, tam ipsi, quam fautores eorum, excommunicationi se nouerint subiacere, neque eo ammunioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem:* & ibi glos. verbo, sub tributo, & communiter Doctores ibi notant, ex illo textu claro: quod sacerdotes, & clerici debent esse immunes ab omni exactione sæculari.

16 Quintò, Innocentius III. in Concilio generali, *in c. aduersus, de immun. Eccles.* referens, quod modo prædiximus ex Concilio Lateran. addidit, quod constitutiones, & sententiæ, quæ a talibus, vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes & irritæ habeantur, nullo vnquam tempore valituræ. Inquit etiam: *ceterum quia fraus, & dolus alicui patrocinari non debet, nullus vano decipiatur errore, vt intra tempus regiminis sustineat anathema, quatenus post illud non sit ad satisfaciendi debitum compellendus, nam & ipsum qui satisfacere recusauit, & successorem ipsius, nisi satisfecerit intra mensem, manere decernimus Ecclesiastica censura conclusum, donec satisfecerit competenter, cum succedat in onere, qui in honore substituitur.*

17 Sexto idem † probant Sacri Canones, nixi auctoritatibus Sacræ Paginæ, vt constat ex textu *in c. conuenior, ibi: quæ diuina sunt, 23. q. 8. & in cap. tributum. § quamuis, eadem caussa, & quæstione, ibi: Domina ex tunc pronunciante, & in cap. si Imperator ad finem, ibi: Omnipotens Deus, 96. dist. & in d. cap. quamquam, de censibus libro 6. & in d. cap. non minus, & in cap. aduersus, de immunit. Eccles.* textus optimus *in cap. 1. & in cap. clericis, in principio, & in § primo, eodem titulo, libro 6. & in Clement. 1. eodem tit.* vbi quod dantes ad id consilium, auxilium, vel fauorem, excommunicantur, *textu in Clem. præsenti. de censib. cum alijs sim.*

18 Septimò, idem probibent † in fauorem immunitatis Ecclesiasticæ diuersæ Epistolæ Summorum Pontificum, vt patet ex Epistola Damasi Papæ scripta ad Aurelium Cartaginen. Episcopum, relata in 1. *tomo Concil. fol. 7. col. 2.* Bulla Vrbani VI. *fol. 9.* & Martini *fol. 10.* & Io. V VIII. *fol. 21.* & aliorũ Romanorũ Pontificũ, quæ referũtur in *libro, cui titulus, Bulla diuersorũ Romanorum Pontificum, & in Bullario plurimorum Pontificum, impresso Romæ ann. 1586.*

19 Octauò, omnia † hæc probat, confirmat, & innouat Sacrosanct. Concilium Trident. *d. sessione 25. cap. 20. in decreto de reformatione,* vbi monet, & exhortatur Reges Catholicos, quos Deus sanctæ Fidei, Ecclesiæq. protectores esse voluit, ceterisq. præcipit, vt inuiolabiliter obseruẽt immunitatem, & libertatem personarum Ecclesiasticarũ Dei ordinatione & Canonicis sanctionibus constitutam, decernens, atque præcipiens, Sacros Canones, & Concilia generalia omnia, necnon, & alias Apostolicas sanctiones in fauorem Ecclesiasticarum personarum, libertatis Ecclesiasticæ, & contra eius violatores editas, quæ omnia præsenti etiam decreto innouat exactè ab omnibus obseruari debere: propterea q. admonet Imperatorem, Reges, Respublicas, Principes, & omnes, & singulos, cuiuscumque status, & dignitatis extiterint, vt quo largius bonis temporalibus, atque in alios potestate sunt ornati, eo sanctius, quæ Ecclesiastici iuris, sunt, tamquam Dei præcipua, eiusq. patrocinio tecta venerentur, neque ab vllis Baronibus, Domicellis, Rectoribus, alijsve Dominis temporalibus, seu Magistratibus, maximeq. ministris ipsorũ Principum lædi patiantur: sed seuerè in eos, qui illius libertatem, immunitatem, atque iurisdictionem impediunt animaduertant. Hoc decretum Sacrosancti Concilij Tridentini ad litteram decidit casum nostrum, quæ in principalis, in fauorem status Ecclesiastici, vt ex eius contextura apparet, & dictum opinionem Siluest. & Bellarmin. vbi supra.

20 Quibus verissima, † & communiter recepta hæc sententia, nempè, quod exemptio, & immunitas Ecclesiarum, Ecclesiasticarumq. personarum ab exactionibus, & tributis, sit a iure Diuino, ab eoque originem suam trahat: & ita huiusmodi huius iudicij sunt quam plurimi auctores, quos omnes caussa euitandæ prolixitatis hic non citabo, contentus aliquorum relatione. Hi enim ceteris referunt: in primis hanc partem tenent gloss. penultima, *in d. cap. si Imperator, & in d. cap. quamquam, verbo, Diuino,* Abb. *in d. cap. non minus, num. 17. & in cap. 2. num. 4. de immunit. Eccl. & cons. 13. in 2. p. cons.* Felin. *in c. 2. nu. 1. de maior. & obed.* Cardinal *in cap. per venerabilem de sentent. in excommun. oppositione septima.* Ioan. Lup. *in tractatu de libertate Eccles. 3. p. quæst. 2. & latius in 2. par. quæst. secunda,* Ioan. Equius, *in Enchirid. locorum communium c. 23.* Beccaodus *consil. 182. num.* ... *d. l. 1.* Ioan. Bapt. Ferret. *consil. 71.* Bertach. *de Gabel. 7. p. nu. 8. & 12.* Petrus Duenn. *Reg. 100.* diximus *in repetitione l. nemo potest, nu. 107. cum seq. ff. de leg. 1.* Azeuedo, *in l. 5. nu. 6. per totum, tit. 3. lib. 1. Noua Collec. Reg.* & est communis sententia, vt plures allegans, eam sequitus, & probans affirmat nouissimè Anastas. Germon. *de sacrorum immunit. lib. 3. c. 17. nu. 28.* idem *lib. 3. c. 15. nu. 18. & 19.* & alij quamplures, idem post hæc scripta doctissimè probat Azor. *in Summa Institut. Moral. lib. 5. c. 12. col. mihi 452. in vers. ego sanè.*

Non itaq. rectè se habuerunt Medina, Soto, & alij, volentes hanc immunitatem, & exemptionem clericorum, non esse de iure Diuino, sed positiuo ecclesiastico, siquidẽ contrarium euidenter, & multipliciter probauimus, & tandem Decreto Sacrosancti Concilij Tridentini: nec agimus hic de exemptione, & immunitate clericorum a iudicio sæculari, an sit de iure Diuino, an humano, quoniam nõ spectat ad præsentem materiam, sed agit latè de eo Salon. *de iust. & iure q. 66. articulo 7. colum. 1364. cum seq.* vbi *colum. 1366. in 5. conclus. concludit,* esse hanc exemptionem maximè consonam iuri Diuino. At quando secũda opinio principalis de qua supra, vera foret, quod negamus, sufficeret ad nostrum intentum, esse præfatam immunitatem de iure positiuo Ecclesiastico, vt auctores eius sententiæ dicunt, ad hoc, vt præcise deberet obseruari prædicta immunitas Ecclesijs, Ecclesiasticisque personis sub reatu peccati mortalis, & excommunicationis maioris latæ sententiæ, si quidem ita cauetur ex præcepto Summorum Pontificum, &

21 Conciliorum generalium, † quibus summa fides adhibenda est, vt docet Innocentius *in cap. quod suscepti, & in cap. hæc est fides, & in cap. quoniam vetus, 25. q. 1.* pulchrè Nauar. *in cap. nouit, de iudicijs, in 3. notabilis.*

22 Vltimò ita † etiam continetur vno ex casibus Bullæ in Cena Domini, qui est 17. alids 18. *huiusmodi:* Qui collectas, & alia onera clericis, prælatis, & alijs personis Ecclesiasticis, ac eorum Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorũ beneficiatorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi, absque Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita, etiam a sponte dantibus, & concedentibus recipiunt, per se vel alium, seu alios, directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem, votum, suffragium, palam, vel occultè præstare noscerentur, cuiuscumque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam si Imperiali, aut Regali priuilegiata dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, Respublicæ, & alij Potentatus: quicunque etiam Regnis, Prouincijs, Ciuitatib. & terris quocunque modo Præsidentes, aut quauis etiã Pontificali dignitate insigniti, innouantes decreta super his per Sacros Canones, tam in Lateranensi nouissimè celebrato, quam alijs Concilijs generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis: & in terminis dictæ Bullæ in Cena Domini, & per eam ita tenet Nauarr. *in Manuali c. 27.*

c.17.nu.238.& in c.17.nu.301.in verſ 83. Azeued.in l.3. nu.2.tit.3.lib.8.Nouæ Coll.Reg.& ex Theolog.Lud.Carb.

33 de reſtit.q.43.in ver.legitima dubitatio, in primo dicto, † addens in textu dicto, quod [illegible] prohibiti ſunt ad denunciandum eos, qui in cenſuras Eccleſiaſticas incidunt ob hanc cauſſam de quo eſt text.d.Clement. præſenti. Eamdem ſententiam [illegible] conſtituta habet, & tenet Manuel. Rodrig. in explicatione Bullæ Cruciat.§.9.num.84.in ver. lo ſegundo, & Lud. Vega in ſuo caſu conſcient.26 per totum, vbi [illegible] ceteris hoc proſequitur, & declarat, & nouiſſime [illegible] Franc. Suarez de Cenſuris, in 5.tomo, diſput. 21.de excomm. Papæ reſeruatis in Bulla in Cena Domini, ſectione 2.n.18. Cenſura.num.99 cum ſequentib.folio 184.cum ſequenti, & quod Rectores populi, vel ea ſequuti res in ponente [illegible] carnis, [illegible] tinent ea [illegible] re, & d. cap. quamquam, tenet cum multis Candelab. aur. 7. Sacram. nt. in explanatione Bullæ in Cena Domini, num. 42. fol.75.in 2. tomo.

Quatenus autem attinet ad ſucceſſorem, de quo in d.cap. aduerſus, vbi quod [illegible] ipſe Rector, qui limit [illegible] eſt ſuo tempore, & ſatisfacere tenetur, ſed [illegible] ſius ſucceſſor niſi ſatisfecerit intra menſem, manere [illegible] Eccleſiaſtica cenſura concluſus, donec ſatisfecerit competenter, cum ſuccedat in onere, qui in honore ſubſtituitur.

24 Illud † obſeruandum eſſe cenſeo, vt [illegible] exſequatur de nouo impoſitionem ab alio factam, exactione continuando, ſed ſtatim ceſſet, ſolumque ſit in mora reſtituendi [illegible] ab alio iniuſte petitum, & acceptum eſt, licet excommunicationem incurrat; non tamen videtur ea reſeruata [illegible] Bullæ in Cena Domini, qui [illegible] tota hac clauſula non eſt ſermo de non reſtituendo, ſed de imponente, exigente, vel etiam accipiente, vel quouis modo ad huiuſmodi actiones cooperante: ſucceſſor autem, qui non ſatisfacit, non poteſt dici, illas actiones exercere, aut ad illas cooperari. Non ergo incurrit hanc cenſuram [illegible] in Bulla Cenæ.

25 Vt autem [illegible] incurrat eam, vt latam in d.cap. aduerſus, oportet, vt culpabiliter ſit in [illegible] eſt talis ſucceſſor ad ſatiſ [illegible] ſeu reſtitutionem ex proprijs bonis, cum ipſe non [illegible] nis Eccleſiæ [illegible] debet ſatisfacere [illegible] gubernator eſt, [illegible] ciendo, [illegible] ad hoc [illegible] menſem [illegible]

26 in ſe eſt [illegible] neceſſitas [illegible] in ſe eſt [illegible] plura [illegible] men [illegible] opinatus eſt Suarez [illegible] præin [illegible]

27 Ex quibus [illegible] intertur, atque benè deducitur, quod ſi ſucceſſor fecerit ea ſequatur [illegible] noue impoſitionem ab [illegible] factam, exactionem continuando, incurrit quidem [illegible] Bullæ reſeruatam propter nou [illegible] ſa ex [illegible] & rat habitionem impoſitionis, & exactionis [illegible]

28 Reſerbata igitur eſt excommunicatio, de qua agimus, hæc eſt quas abſolutio Sedi [illegible] Bullam in C [illegible] abſoluere poteſt niſi ſolus Summus [illegible] habent, aliàs incurrit eam [illegible] [illegible] abſolutionis, vt [illegible] dem [illegible] per Bullam autè [illegible] iuſta [illegible] communicatus ſausta [illegible] ſtius expoſitores, eſtque hoc [illegible] quo ad eas [illegible]

29 Quibus [illegible] Romano Pontifice [illegible] quodpiam eorum commiſerit, [illegible] Cenæ Domini [illegible] in cenſuras per ea latas [illegible] V. [illegible] Sixt. V. [illegible] valere [illegible] quouſque ſucceſſor creatus aliàs tulit,

vt dixit Nauar. in Manuali, cap 27.nu.40.circa [illegible] & Summa Corona, de excommun. cap.9.art.1.n.3 [illegible] Martino, de Alphonſ. in [illegible] Candelab aureo [illegible] tor de excommunicat. [illegible] quinquageſimo quarto, quos refert & [illegible]

30 ro quarto, folio 77. [illegible] ceſſoribus, [illegible] latione [illegible] Bullæ ſententia [illegible] valere, quo ſucceſſor creatus alias tuliſſent, [illegible] autem Clemens VIII. & Paulus V. [illegible] tint, nobis non conſtat, [illegible] eorum ſi [illegible] Bullis.

31 Vera igitur, & [illegible] † certa eſt [illegible] (vt ex ſupradictis patet) Que el Eſtado Eccleſiaſtico, ſin expreſſa licencia de [illegible] no puede ſer grauado con los millones con que el R[illegible] a ſu Mageſtad, n. [illegible] obligado a contribuyr en [illegible] en otra impoſition, ſiſa, tributo, ni collecta al [illegible] puede [illegible] repartir por perſonas [illegible] dades, ni Gouernadores, ſin la dicha licencia [illegible] Santidad. Ita tenet, & probat ex textibus [illegible] canonici ſupra citatis Rengifo de Gonni, de [illegible] q.56 num.4 cum ſeq. [illegible] regula ſit maxima [illegible] rebus [illegible] poſſident [illegible] vocari [illegible] per Regem, Dominum, vel Regnum, Ciuitatem, [illegible] neceſſitatibus [illegible] Eccleſia, ſeu Clero, [illegible] quas poſſident, quocumque

32 [illegible] num. [illegible] ſeq. ampliat, etiam ſi clericus vel [illegible] nam non poſſet, nec Communi [illegible] niſi cum iuſta cauſa, & licentia [illegible] Candelabrum aureum vbi ſu pra, in [illegible] Cena Domini. num. 18 pag. 74. de eo, qui [illegible] exigi dec[illegible], & alias ab ſponte dante. [illegible] gaudag [illegible] clerico ſponte da [illegible] non incurrit [illegible] prædictam cenſuram ſecundum [illegible] Petrum [illegible] quos citat, & voluit etiam Suarez vbi ſupra, in verſiculo [illegible] vbi, quod non eſt prohibitum dare ex abſoluta, & omnino libera voluntate, & loquen[illegible] los milones, quod non tenentur ad eorum ſolutionem clerici, niſi conſulto Romano Pontifice [illegible] tenet [illegible] q.q. 21.1.par.nu.219.fol.183.

33 D[illegible] nos de [illegible] tambien claro teſtimonio, y experiencia las gracias, con[illegible] Apoſtolicas del ſubſidio y eſcuſado, que con ſer para cauſas [illegible] eſcoros tam neceſſarios, e importantes, como es para [illegible] deſtos Reynos del Turca, y de nueſtra ſanta Fe Catolica, para ſubſidio de las galeras, y guerra contra in[illegible] el patrimonio Real tan exauſto. [illegible] del Rey nueſtro [illegible] ſacado para ra [illegible] licencia de ſu Santidad, y ſin ella [illegible] repartido y el anno de 1583. por no auer la dicha conceſſion para el ſubſidio, no ſe repartio ni cobro [illegible] pogo. Y ſi en al [illegible] repartio, y cobro, fue por error, [illegible] do que [illegible] ſe boluio a ſus duennos.

34 Ex ſupra † dictis duæ concluſiones certiſſimæ deducuntur. Prima eſt, que los legos que hazen las impoſitiones, repartientos, y cobrancas a tributos [illegible] y otras contribuciones en el eſtado Eccleſiaſtico ſin la dicha licencia de ſu Santidad, y los que dan conſejo, fauor, y ayuda para ello en qualquier manera, pecan mortalmente demas de la excomunion mayor, en que ipſo facto incurrent.

35 [illegible] excommunicationem prædictam propter culpam mortalem propter inobedientiam, & abſque culpa, & contumaciam [illegible] nullus poteſt excommunicari, vt in cap. nemo, & in cap. nullus, 11. q. 3. & in c. Romana, § caueant, de ſen. excomm. lib. 6. D. Thom. Paludan. & alij in 4 d. 18. q. [illegible] in c. Alma mater, q. 69 nu. 1. de ſent. excom. lib. 6. [illegible] in Manual. c. 27. nu 9. Martin. de Ledeſma, in 4.q. 25 art. 3. D. Soto, in 4. diſt. 22 communis, [illegible] per noſtros Canon. quæſt. c. 7 [illegible] 14 [illegible] Candelab. aureum [illegible] de excom. n 105 106. pag. 35.

36 De[illegible] † [illegible] dicentes [illegible] legem [illegible] regia [illegible] de maior. & obed. cuiſm. Dinus Bernar. in lib. de diſpend. & præcept. col. 9. Caiet. in paruis

opus cul. 1. tomo, tract. de obligat. praecept. q. 21. Alphons. a Castro adversus haereses, verbo Ecclesia [illegible] Navar. in Manual. c. 23. num. 36.

At in dubium [illegible] in hac specie [illegible] agere contra provisionem Sacrorum Canonicorum [illegible] orium, & Bullarum summorum Pontificum, nec non & contra [illegible] eius, & [illegible] ergo sub [illegible] possunt, [illegible] per censuras, vel peccato careant, [illegible] Ecclesiasticis [illegible] impositionibus, & collectis in capita, [illegible] & [illegible] bus intellectualibus [illegible] ponendis, contra [illegible] ecclesiasticam, ipsiusq. immunitatem, & [illegible] scant.

[illegible] quod [illegible] laici mortal [illegible] prop [illegible] tum [illegible], tenet Navar. in Man. c. 27 [illegible] 17. nu. 202. [illegible] que los Govern [illegible] que imp [illegible] en contra los el [illegible] pecano, o otras qualesquier co [illegible] ad victum, & vestitum pecan [illegible] mente [illegible] a Dios, e incurren en las c [illegible] a D [illegible] y ale [illegible] los de la [illegible] terdicti, de [illegible] que afirma [illegible] cha por lo dicho [illegible] no siente el de [illegible] confiesa que teme mucho [illegible] Dios [illegible] res de los Principes y Republicas [illegible] zen, y el demasiado medio que d [illegible] personas que [illegible] cuenta con [illegible] venir contra los sacros Canones: y [illegible] y confessores que [illegible] poc [illegible] dos su pen [illegible] peccado mortal [illegible] que [illegible] y publiqu [illegible] por d [illegible] [illegible] aluan b [illegible] lo qual [illegible] tegam con [illegible] e a los clerigos. Eadem opinionem, quod [illegible] laici [illegible] imponentes reb [illegible] tum tallias, & qualcumque [illegible] tamquam [illegible] Canonic, & in [illegible] tenet [illegible] cob. in sua pract. tit. d [illegible] ab Ecclesi [illegible] item qu [illegible] quem [illegible] & sequitur Re [illegible] gius de Go [illegible] ubi supra, q [illegible] nu. 99. qu. 4 60 nu. 1. pr [illegible] bat etiam [illegible] quod [illegible] tenentur ad [illegible] dam [illegible] immunitatem per lai [illegible] [illegible] vniversitatis, [illegible] ditatibus, [illegible] per ver [illegible] bus, [illegible] bus.

37 Secunda [illegible] certissim [illegible] ex supra dictis ded [illegible] habet: que el e [illegible] do Ecclesiastico con [illegible] ad de con [illegible] cia no puede dissimular, ni consentir [illegible] impo [illegible] nes [illegible] o vno por sea con [illegible] a su inm [illegible] ad Lo [illegible], por [illegible] rir en el peccado [illegible] que [illegible] este [illegible] meten [illegible] es [illegible] obligad [illegible] bertad y ejer [illegible] por [illegible] justicia, como le su [illegible] Magestad [illegible] cano [illegible] [illegible] o por parte del [illegible] Ecclesiastico [illegible] R [illegible].

38 Mouet [illegible] hoc, [illegible] o [illegible] gra [illegible] Ecclesia [illegible] dictus, [illegible] de [illegible] tum [illegible] les Ap [illegible] quem [illegible] [illegible] ob [illegible] di decim [illegible] A [illegible] a, [illegible] los ordenes [illegible] mendicant [illegible] de la [illegible] nia de Iesus, con sus privil [illegible] [illegible] Lo [illegible] p [illegible] & currit [illegible] nu [illegible].

39 Accedat [illegible] q [illegible] dal os, y otros ejemplos en [illegible] por sus haziendas seglares en [illegible] sino que se reparte al [illegible] arbitrios, como se ha declarad [illegible] en [illegible] siones Reales para ello segun e [illegible] a mayor [illegible] s siguio con mucha mayor razon deven ser [illegible] gos y sus bienes de la paga [illegible]

[illegible]

4 [illegible] hablan en [illegible] reparo de [illegible] en la [illegible] termino [illegible] propios [illegible] como lo di [illegible] de [illegible] res de [illegible] public [illegible] [illegible] que [illegible] ntes [illegible] lo menos [illegible] lado [illegible]

41 [illegible] munem [illegible] ra dicta [illegible] cristiano [illegible] tunt [illegible] te cle- [illegible] nec [illegible] & ubi laico- [illegible] Pontifica [illegible] Alb [illegible] nu. 18. [illegible] & sequitur [illegible] Ger [illegible] num. c. 17 num. 26. [illegible]

42 [illegible] vel [illegible] praedi- [illegible] Ca [illegible] R [illegible] Ec- [illegible] compelli po [illegible] & dispo- [illegible] Ecclesi [illegible] & [illegible] 6. p. 1. & [illegible] Alb [illegible] in [illegible] 19. [illegible]

ar)

43 alii infra citandi, *in verſ. Eſta mimma ſententia*. Et † lo-
quuntur plures ex ſupra citatis authoribus, nuncupatim
etiam, in ijſa, aſſerentes quod eam non poſſunt imponere
laici in victualibus in præiudicium Status eccleſiaſtici ſine
licentia ſui ſuperioris, etiam in caſibus, in quibus clerici iu
re Canonico tenentur contribuere.

Et quamuis Octauian. Cacheran. *deciſ.* Pedemont. 68.
aliquid deferre uideatur in hoc laicis, quando inſtat neceſ
ſitas inimicorum, recuſantibus epiſcopo, & clerico prius
requiſitis, nihilominus tamen ipſe ait accurrendum prius
eſſe ad Epiſcopum & clericum, & ab eis petendum, vt hoc
præcipiant, quia. ſi iam grauis neceſſitas vrgeret, vt locus
non eſſet, vt Papa conſulatur, ob periculum in mora futu-
rum, ſufficeret tunc deliberatio epiſcopi, & clerici, vt habet
communis ſententia ſupra relata. Ita etiam in hoc caſu in-
terpellatio, & exactio a iudice eccleſiaſtico non autem a
laico fieri debet, ſecundum Ancharan. *in cap. non minus*, &
Bald. *in d. l. ad inſtructiones*, quorum opinio placet German
nio, *d. libro 3. cap. 17. num. 53.* Petrus Duennas *in regula*
100. *num. 16. in fine*, Couar. cum alijs *lib. 2. variar. reſol. c.*
8. *num. 9.* & cum eis Candelab. *aur. 7. Sacram. 2. tomo, in ex
planatione Bullæ Cœnæ Dom caſu 2. num. 45. pag. 76.*

44 Et quamuis Eccleſia, & † clerici poſſint exhortari, & re-
quiri per iudices, & poteſtates ſæculares, vt contribuant in
caſibus a iure Canonico permiſſis, non tamen poſſunt ad
id cogi, niſi per iudicem eorum Eccleſiaſticum competen-
tem, vt aduertimus fuiſſe obſeruatum, *vbi ſupra num.* 9.
45 adducentes ad idem Guidon Papæ, † & ita merito The-
ſaurus Chriſtianæ Relig. *vbi ſupra, num. 35. in verſ. fateor
tamen*, tanet, quod ſi clericus nollet ſine legitima cauſſa cō
ſentire, populus poterit officium Eccleſiaſticum implora-
re, vt compellat clericum ad conſentiendum, & cōtribuen
dum. Et hoc idem eſt, quod habet communis ſententia ſu-
pra relata, quam vt ueram & communem expraſsè appro-
bauit Dominus Rex D. Alphonſ. el Sabio, *que fue el IX. en
la l. 54. tit. 6. de la primera partida*, ibi: *Eſſo miſmo deue fa-
zer* (loquens in clericis) *en las calcadas de los grandes ca-
minos o de las otras que ſon comunales, e para eſto fazer nō
les deuen premiar los legos, mas dezirles que lo fagan e ſi el-
los nō lo quiſieren fazer: han de mōſtrarlo a los Perlados que
lo fagā fazer e ellos ſon tenudas maneras de ge lo mādar cū
plir, porque ſon obras buenas, e de piedad*: & ibi Greg. Lop.
in gl. pen & vlt. & in l. 51. einſdem tit. gl. 3. & vltra ſupra
citatos, hæc fuit etiam opinio Innocentij *in d. c. non minus*,
& aliorum, quos refert, & ſequitur Remig. de Gonni. *in
d. tract. de charit. ſubſ. q. 62. nu. 39. 44. 50. 53. 54. 88. & 92.
cum ſeqq.* vbi iuxta hoc conſtituit regulā *& nu. 113.* & præ
dictā l. 54. ad hoc in terminis allegat Remig. *d. q. 62. num.*
77. & Greg. Lop. *in l. 52. verb. el Obiſpo, tit. 6. par. 1.*

46 Dicentem quod † licet in caſu neceſſitatis clerici copel-
lantur ad vigiliam, & cuſtodiam Ciuitatis, non tamen poſ
ſunt ad hoc compelli per brachium ſæculara, ſed per ſuum
Epiſcopum, ſecundum Henricum, & alios, *in c. peruenit*,
de immun. Eccleſ. quod etiam loquens in caſu vrgentis, &
imminentis neceſſitatis tenet Spec. *in tit. de cleric. coniug.*
quem refert, & ſequitur Remig. *vbi ſupra q. 57. num 6 vbi
nu. 8. cum ſeq.* Idem reſoluit cum alijs pluribus Doctori-
bus, quando clerici ad collectam tenentur in aduentum
Principis propter neceſſitatem tunc ſibi occurrentem, quia
non ſunt ad eam ſoluendam compellendi per Principem,
ſed per Iudicem Eccleſiaſticum, quando laici aliter non
poſſunt ſupplere.

47 Præterea, quod hoc † vt clerici teneātur ad refectionem
variarum, fontium, & pontium, tria requirantur: licentia
ſcilicet, Pontificis, vel Epiſcopi ex cauſa valde vrgenti, &
neceſſaria, & quod ſolutiones laicorum non ſufficerent, &
ſic in ſubſidium latè conſuluit conſil. Taurin. *inter conſil.
feudal. conſ. 3.* latè etiam Tiber. Decian. *conſ. 51. nu. 62. vol.*
3. Caualc. *deciſ. 44. ſub nu.* 110. & hos referens Cartorius
de locat. & conduct. 4. par. de collectis, nu. 37. fol. 210.

48 Ex quibus † infertur, quod *l. 12. tit. 3. lib. 1. Noua Collect.
Reg. diſponens: que aſſi legos, como clerigos, todos paguen
por las heredades que tuuieren en adobos de arroyos, y de
preſas, o calcadas, o de fuente, o de puente*, intelligi debeat,
vt ſinguli compellendi ſint in caſu contradictionis per ſuū
iudicem competentem, iuxtà d. l. partitæ, *la qual no corri-
ge: ni quita la dicha ley* 12. non enim inquit, quod iudex ſæ-
cularis poſſit cogere clericos ad contribuendum in prædi-
ctis caſibus, nec talis intentio colligi poteſt, nec debet, ex d.
lege 12. nec verbis, nec ſigno in correctionem *d. legis par-
49 tita*. Leges † namque nouæ ſunt interpretandæ, ne ius
commune lædant, in quantum fieri poſſit, etiam ſi verba
improprientur, ſecundum Ludou. Gozadinum, *conſil. 43.
num. 2.* ideoq. lex generalis non inducit correctionem iu-
ris per tacitos intellectus, etiam ſi nihil operetur, idem Go
zadin. *conſil. 89. col. 2.* Crauet. *conſ. 259. num. 2.* & nos *lib.*
50 3. *pract. q. 15. num. 34. & 35.* cum † enim de antiquarum
legum correctione, ſeu abrogatione intenditur, illud ſolet
ſignificari verbis expreſſis, ant honorifica aliqua præfatio-
ne, vt docet Alciat. *lib. 3. Parerg. iuris, cap. 17.* Ludou. Ca-
ronda, *lib. 2. veriſim. c. 16.* quod enim non mutatur, quare
ſtare eſt prohibendum, *l. præcipimus, cum ſimil. C. de appel.*
51 & † vbi lex Regia non exprimit, non eſt de eius intentio-
ne ius commune corrigere, ita Greg. Lop. *in l. 10. in gloſ. no
quiſere heredero, tit. 5. & in l. 9 tit. 13. par. 6.* & nos *d. q. 15.
num.* 37. & 38. Sed d. lex 12. hoc non exprimit, ergo non
corrigit d. legem partitæ. Quod etiam comprobatur, quia
ad inducendam correctionem vnius l. per aliam, vnum ex
duobus eſt neceſſarium, vel quod lex noua expreſſe ante-
quam corrigat eum expreſſa ad hoc mentione huius vel
quod ſit adeo directè contra ipsā in ſua principali deciſio-
ne, vt cōcordiam vna cum altera recipere non poſſint: neu
trum autem hic concurrit, igitur correctio induci non de-
bet, nec poteſt, & multo minus ea inducenda venit per *d.
l. 12. ſacrorum, Canonum*, & Conciliorum vniuerſalium Ec
cleſiæ, quibus derogari non poteſt per legem ciuilem, nec
Regiam, etiamſi expreſſe hoc diceretur in ea, *arg. c. ſolitæ*,
de mai. & ex hoc defectu poteſtatis, vt omnes notant *in c.
Eccleſia S. Mariæ, de conſt.* præmaxime, quia nulla lex hoc
dicit: ſed potius contrarium, nempe *l. 5. eiuſdem tit. 3. lib.*
52 1. *Noua Collect. Reg.* quæ habet: † *Que como el Rey quiere
que ninguno entremeta en ſu iuriſdiction temporal aſſi es ſu
voluntad, que la iuſticia Eccleſiaſtica, y eſpiritual no ſea per
turba, y ſea perturbada y ſea guardada en aquellos caſos,
que el derecho permite: y anſi manda, que los ſennores tem
porales, ni los concejos, ni los iuezes Reales, y Alcades ſe
glares no embarguen, ni perturben de hecho la iuriſdicion Ec
cleſiaſtica en aquellas coſas, de que pueden conocer ſegun de-
recho*: ſed caſu de quo agimus compellendi clericos, vt cō
tribuant ad reparationem fontium, & pontium vt tenen-
tur, ius Canonicum expreſſe diſponit, vt pertineat ad Epi
ſcopum cum conſenſu Papæ: non vero ad iudices ſæcula-
res. Ergo rectè diſponit d. *l.* 5. quod iudices ſæculares non
perturbent iuriſdictionem Eccleſiaſticam de facto nec ſe
in ea intromittant, idem præcipit Summus Pontifex *in c.
nouit, de iud. vbi explicat Nau. notab.* 3.

53 Nec in conuenit, † quod d. l. 12. quāuis poſterior expli-
cetur, & intelligatur per l. priorem partitæ quoniam ita ha
betur in iure, *vt in l ſed & poſteriores, cum ſim. ff. de legib.*
Similiter non obſtat *l. 2. tit. 3. lib. 1. Noua Coll. Reg.* quæ
54 aſſerit † Ordinamos, y mandamos, que ningunos conce
ios, ni ſennores de lugares, no cōſtrin gā, ni apremiē, a los
clerigos, e ygleſias, y monaſterios a que pechen ni paguen
ni contribuyan pechos, ni pedidos, ni otros ſeruicios ſaluo
en aquellos caſos, que ſe contienen en la ley deſte titulo,
que comienca: *Eſemptos, de uen ſer*, que es la ley 21. arriba
alegada que habla de los reparos de los caminos, fuente a
puente &c. que en quanto a aquella excepcion, ſaluo, &c.
parece, que da entender, es de la regla precediente, iuxta
gloſſam, *l. actione, C. de tranſaction cum ſimilib.* Y eſſi, que
los legos pueden compeler a los clerigos a que contribu-
yā en los caſos eſpeciales de la dicha ley 11. arriba referida.

Quia primo reſpondetur, quod immo d. l. 2. in regula ge
nerali ab ea aſſignata eſt in fauorem Status Eccleſiaſtici, &
comprehendit noſtrum caſum, de ſeruicio, y dunadio de
los milones. Secundo, quod non ſumus in caſu exceptio-
nis eiuſdē l. Tertio, ꝙ etiā ſi eſſemus eo in caſu deduci non
deberet ab ea lege argumentum a cōtrario ſenſu cōtra ius

expressum, pręmaxime cum in d. l. 1. ad quem se refert, hoc non tanetur, vt in terminis obseruauimus, *vbi supra. nu. 14.* & hoc remanet sufficienter dilutum primum fundamentum contrarium.

55 Secundum † etiam fundamentum de cõsuetudine contraria faciliter diluitur, Primò: quia negamus adesse talem cõsuetudinem generalem: immò in quamplurimis partibus istorum Regnorum Reipublicę, & Gubernatores scientes, & recognoscentes immunitatem hanc Ecclesiasticam, prædictam contributionem minimè tentarunt injicere ei sisam imponere in Statum Ecclesiasticum ad soluendam prædictum tributum, sed potius prędictam suam immunitatem obseruauerunt; in alijs verò Ciuitatibus vbi contrarium nisi sunt facere Rectores, ipsimet saluti animarum suarum consulentes ad obedientiam Ecclesiæ sunt reducti, tollentes a clericis prædictam sisam, & contributionem, & ablata ab eis restituendo, & promittendo in posterum se talia nõ facturos, & cum hoc sunt absoluti a præd. censuris; quod si in alijs sunt obstinati, & contumaces, sibi caueant, quia tanto prauiora sunt peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, neque hæc consuetudo appellari potest, sed potius corruptela, *cap. fin. de Consuet. lib. 6. & in d. c. quamquam. de Censib. lib. 6.*

56 Et coadiuuatur † hæc responsio ex decisione text. *in cap. nouerit, de senten. excomm.* vbi excommunicat eos, qui obseruari faciunt statuta facta, & consuetudines inductas aduersus immunitatem Ecclesiasticã, nisi ex libris radant, & eos, qui ea faciunt, & scribunt, & Potestas, & Consules, & Gubernatores, & consiliarios quorumlibet locorum, vbi huiusmodi statuta seruantur, & qui iudicant secundũ illa, & qui ea publicè in forma scribunt, quem textum optimè declarat in proposito Nauar. *cap. 27. num. 119.*

Tertium quoque fundamentum partis contrariæ omnimò est sublatum ex supradictis: quia exemptio, & immunitas Status Ecclesiastici ab omni genere tributorum, & exactionum est iuris Diuini, & quando absolutè foret de iure positiuo Canonico, in dubium est eã auferri non posse, auferunt leges ciuiles, aut Regiæ quin tantum abest, vt potius confirment, & maioribus pœnis coadiuuent, vt possunt facere, & similiter idem faciunt in materia probationis matrimoniorum clãdestinorum, vsurarum, & aliarum rerum spiritualium, iuxta tradita per nos *lib. 2. pract. q. 1. n. 13. & 14.* non tamen ideo sequitur quod possint leges ciuiles, nec Potestates sęculares tollere immunitatem Ecclesiasticam per sacros Canones, & Cõcilia vniuersalia Ecclesiæ Catholicæ, Ecclesijs sacrosanctis, & clericis concessam.

57 Priuilegia † vero, & exemptiones a Regibus & Imperatoribus ex se concessa clericis, quę originem non trahunt a iure Diuino, nec a Sacris Canonibus, & Concilijs, sed a Regali, vel Imperiali cõsueta clementia, hæc vt procedẽtia nouiter, & ab origine sua a Regia, vel Imperiali largitione, rectè poterunt ijdem Principes sæculares, eorumq. successores in dignitate tollere, moderari, & declarare pro libito, & nutu suo, quamuis credendum non sit hoc facturos,

58 nec † decet Maiestatem Regiam proprio suo priuilegio derogare, aut illud reuocare, vt cum alijs probat Dominus Molina, *lib. 4. de Hispan. primog. cap. 3. num. 17. ad fin. & numeris sequen.* siquidem vt Christianissimi Reges semper solent prospicere bonum Ecclesiarum & clericorum, & augere priuilegia a se eisdem concessa, tamquam earum veri protectores: secus est dicendum de alijs priuilegijs aliàs clericis competentibus.

De his duobus modis priuilegiorum, & immunitatum Ecclesiarum, & clericorum, loquuntur leges ciuiles, & Regiæ supra in contrarium allegatæ, sed necessario intelligendæ sunt, vt prædiximus, siquidem ita clarum est de iure, & principijs eius conforme.

59 Cũ enim † tota Respublica Christiana, & ipsimet Principes temporales in hanc exceptionem consenserint, obedientiæ, non potestatis consensu, ea reuocare nequaquam poterit, vt constat ex his, quæ colligunt nostri ex Innoc. vt tradit Anastas. Germon. *d. lib. 3. de sacrorum immun. cap. 17. num. 41.* vbi hanc sententiam eo magis confirmat, quia derogatio, siue reuocatio maximè redundaret in Ecclesiastica libertatis diminutionem, ac detrimentum, vt nemo non videt, quare dissolui non potest a temporalibus Principibus, ex traditis per Doctores *in cap. nouerint de senten. excommun. & in cap. Ecclesia S. Mariæ. de Constit. & in c. vlt. de rebus Eccles. non alien.* Soto, *in 4. distin. 25. artic. 2.* Couar. *in pract. quæst. cap. 31. num. 3.*

60 Minus † obstat opinio Siluestri contraria, quia primo diximus eam falsam esse, vtpote contra textus expressos vtriusque iuris, & Concilia Ecclesię, vt vidimus & idem Siluester *in eodem verbo immunitatis, la primiera, num. 20. & 22.* tenuerat contrarium, necnon communis sententia Doctorum, quos supra citauimus.

Secundò, quia ratio in qua se fundat Siluest. in loco, quo eum adduximus pro contraria parte contra Statum Ecclesiasticum, est nulla, quatenus dicit, quod clerici conqueri non possunt ex eo, quod Consules imponant eis sisam, vel tributum in victualibus authoritate domini temporalis, quia possunt ea emere alibi, licet non ita commode: Quis enim est, qui non videat, hoc falsum esse? Siquidem maximum grauamen esset atque manifesta excortio, obligare clericos mittere cum maioribus sumptibus quotidie alibi emere victualia pro suis personis, & familijs, & alia sibi necessaria, vbi super his non esset imposita sisa pręter incommoditatem supradictam, quod minime facere possent clerici, præmaxime pauperes. Præterea si permissum esset sisam clericis imponere in vno opido, idem fieret in omnibus, & ita esset vniuersalis sisa, & præcise teneretur eam soluere Status Ecclesiasticus contra omne ius. Nec titulus de noui oper. nunciat. ff. in quo etiam se fundat Siluester, ad rem facit; ideoq. eius sententia non est tenenda; Animaduertere namque ipse debuerat, esse contra sacros Canones, & aduersus sacrosancta Concilia, quod domini temporales absque licentia Summi Pontificis possint imponere gabellam, sisam, aliud ve tributum personis Ecclesiasticis, & quod aliter imponentes, incidunt in sententiam excommunicationis ipso facto a iure Canonico, & Bulla in Cena Domini fulminatam, vt vidimus, prout ipsemet Siluester nuper præuidit, & tenuit, *num. 20. & 22.* Sanctum denique Concilium Trid. *in loco supra citato*, destruit omnimò opinionem Siluestri contrariam, nullo igitur modo eam tueri aut sustinere potest.

61 Quartum, & vltimum fundamentum prioris partis da fundis tributarijs emptis, vel alio modo acquisitis per clericos, quod ipsi præfatum vectigal soluere teneantur, nihil premit contra verissimam resolutionem, quam fundauimus, & defendemus: illa namque iura loquuntur, & procedunt, atque intelliguntur, quando prædium ab antiquo est tributarium, priuata, vel publica dispositione, puta Principis, nam si perueniat ad clericum, vel Ecclesiam, siue ad alium quemcumque titulo legitimo, transit suapte natura cum eodem onere, *l. 1. 2. & 3. C. sine censu, vel reliq.* Et in hac specie sunt propria intelligendæ leges Regiæ prędictæ ita Greg. Lopez, *in d. l. 51. glos. 4. & in l. 53. gl. 7.* Petrus Duenas, *in reg. 100. limitat. 3.* & Azeued. *in d. l. 11. num. 8.* quod probat d. l. 11. ibi: *Otro si de heredad que sea tributaria, en que sea el tributo apropiado a la heredad, que los clerigos que compraren las tales heredades tributarias, pechen aquel tributo que es propiado y anexo a las tales heredades*, nempe quando fundus esset tributarius, antequã deueniret ad clericum: postea namque non posset lege, vel statuto sæculari præiudicari immunitati Ecclesiarum, & clericorum, *vt in c. quæ in Ecclesiarum, de Constitut. & in Auth. Cassa, & irrita, C. de sacrosanct. Eccles.*

62 Præterea, sunt † intelligendæ præfatę leges Regiæ, quando prædia sunt affecta onere tributorum expresse, & specialiter, ex conuentione partium: secus autem si sunt affecta, vel obnoxia tributo ex generali lege, vel hypotheca, qua sunt tacitè hypothecata pro tributis omnia prędia priuatorum, *vt in l. 1. & 2. C. in quib. caus. pign. vel hypoth. tacitè contrah.* tunc namque si talia bona perueniant ad Ecclesiam, vel clericum, non transeunt cum onere, vt probat Didac. Perez, *in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordinam. colum. 90. & 91.* vbi alios allegat, & ante eum Otalor. *de nobilit. 2. par. c. 1. nu. 10.* Matien. *in l. 3. tit. 1. glos. 2. nu. 5. & in l. 9. tit. 1. gl. 2.*

nume-

numero 5. *Noua Collectionis Regiæ*, quos retuli, & sequutus ist d. *quæstione* 1. *numero* 17. & Blas. Flores *libro* 2. *Variar. Quæstion. quæst.* 21. *par.* 1. *numero* 233. *in princip. fol.* 587.

63. Vnde, quando † bona habebant onus perpetuum annexum, & inuariabile, transeunt ad clericos cum oneribus suis: si vero onus sit perpetuum, sed variabile, vt quando imponitur personæ pro rebus, vt sunt descriptiones, æstimationes, quæ fiunt hodie, quia æstimantur bona cuiuscunque, vt soluant plus, vel minus secundum oppositionem collect. (& hic est noster casus) ad huiusmodi onera non tenentur Ecclesia, vel Clerici, ita tenet, & probat Thesaur. Christianæ. Reipubl. *vbi supra, numero nono, addens numero trigesimo tert. in versic. dicunt enim*, quod bona ecclesiæ non tenentur ad aliqua onera mundana, nisi prius fuissent censualia, aut tributaria, quam peruenissent ad Ecclesiam, ita quod soluissent certum tributum, vel censum: aliter autem non tenentur, quamuis prius soluissent tempore necessitatis, vel vtilitatis aliquas collectas, seu functiones, vt tenet Abb. *in d cap. non minus, numero* 18 & sequitur etiam Germon. *d cap.* 17. *numero* 27. & probat latius *numero* 64. cum pluribus seqq. vbi *numero* 8. *cum sequentibus*, late probat, vt pro his, quæ Ecclesia possidet spirituali iure, vel iure diuino, vt sunt decimæ, & oblationes, tributum, vel censum minime soluere debet, & quod prædiximus, *in principio huius versic. vnde quando*, tenet etiam Flores *vbi supra d. nu* 233.

64 Ex quibus † omnibus relinquitur clara iustitia, & euidens status Ecclesiastici, vt non debeat contribuere *en el donadio de los milones*, nec possit ei imponi sisa aliqua in victualibus, ad id, nec aliàs vllo modo absque expressa licentia, & authoritate Papæ; Et quod similiter in conscientia fieri hoc non possit absque prædicta licentia sub reatu peccati mortalis, & incursione sententiæ excommunicationis maioris latæ sententiæ Papæ reseruatæ cum obligatione restituendi aliàs oblatum, a qua absolui non possunt laici, nisi prius restituant, & satisfaciant: & quod Status Ecclesiasticus horum Regnorum, tenetur in conscientia remedium quærere vt facit, & non dissimulare, saluo iudicio rectius sentientis, Madriti mense Decembri anno. 1596. *Doct. Ioannes Gutierez.*

65 *Esta † formacion de derecho se dio por la Congregacion de las Iglesias destos Reinos de Castilla, y Leon, y de las Islas a ellos adiacētes con su memorial a su Magestad del Rey don Felipe II. nuestro Sennor, que santa gloria aya, y a los sennores del su Consejo, para que lo mandassen ver, y remediar: y visto, y entendido ser conforme a iusticia no se cobro del Estado Ecclesiastico este donadio de los millones hasta que se gano breue especial del Papa Clemente VIII de buena memoria para ello, en que se dio licentia a la iusticia seglar de los pueblos para que pudiessen bechar sisa en la carne, y vino a los clerigos para esto milones y que fuessen obligados a contribuir en ellos, y se cobrasse por ministros seculares como de los legos: de lo qual se agrauio el Estado, Ecclesiastico ante su Magestad, y solamente se reformo en que non la cobrassen los ministros seglares de las clerigos, sino los Ecclesiasticos,*

66 *compeliendo les ello los Obispos por censuras. † Y que la carne, y vino, y otros cosanches en que se echo tambien la dicha sisa, no la pagassen los clerigos, y personas religiosas de lo que ellos, y sus familiae consumiessen*: contendunt tamen conductores prædicti tributi, & illæ, clericos, & personas religiosas tantum esse exemptos a prædicta contributione, *de la carne, vino azeyte, y vinagre, que de sus cosechas, y crymeas gestam, y consumen eo sus casas, y familias, y no de lo que compran para comer, beuer, y consumir ellos, y sus familias, y ansi procuran de echo cobrar esta sisa dello.* Sed hoc minime cauetur in d. vltimo motu proprio Clemens VIII. nec in eo similis distinctio inuenitur, sed potius generalis exemptio his verbis concessa: *non tamen quo ad ea quæ pro eorum proprijs, & familiarum suarum vsibus consumunt, ita vt pro illorum, & suarum familiarum vsibus prædicti sint omnino immunes, & exempti: luego de todo lo que consumieren a sin fraude, ten vnna hac, son libres, y exemptus, aora sea comprado para ello, aora adquirido perdonacion, o de cosecha, o por otro titulo, pues de todo esto se mādaua antes por otro Motu proprio que refiere alli este postrero, que la pagassen los clericos, y religiosos: y aora se manda por este vltimo Motu proprio generalmente, que no la paguen de lo que consumieren en sus vsos, y de sus familias.* poterunt etiam supradicti, maximo ex vsu esse ad alias contributiones, & sisas imponi prætensas statui Ecclesiastico sine licētia Summi Pontificis.

67 Fuit † etiam in d. Congregatione Ecclesiastica supplicatum Regiæ Maiestati, *que mandasse que no se repartiesse a las possessiones, y heredades de las Iglesias y sus ministros los reditos de los censos, que los concejos de las Villas, y lugares que eran de las Iglesias han tomade y cargado sobre si para se eximir boluiendo a las partes que los auian comprado en virtud de breue de las temporalidades el precio que auian pagado por ellos a su Magestad pues se dexaua bien entender, que solo se dieron las prouissiones Reales de repartimientos para que contribuyessen las haziendas de los legos e interessados, para boluerse a eximir, y que en las prouisiones que de nueuo se librasse, assi para los lugares que fueren de las Iglesias, como de particulares, fuesse exspecificado de manera que no quedasse lugar del dicho inconueniente*, super quo, & alijs capitulis de mandato d. Congregationis, nos etiam de iure informauimus dominos de Regali Consilio: & tandem post aliquod longum tempus fuit prouisum, & responsum per Regem nostrum huic capitulo, *que no contribuyan en semeiantes repartimientos, ni se cargue cosa a los bienes Ecclesiasticos de los Perlados, o Iglesias cuyos fueren los lugares, y que en quanto a los bienes patrimoniales de los clerigos, quando occuriere el caso se proueedera iusticia, y que en el Consejo se den ordinarias para que no se reparta a los bienes patrimoniales de los clerigos*: videtur namque hoc de solutione pretij exemptionis iurisdictionis concernere bonum commune, omnium tam clericorum quam laicorum, & ideo nil mirum si ex bonis patrimonialibus clericorum æqualiter sicut laicorum soluant authoritate etiam, & cum licentia Prælati clericorum iuxta supradicta bona tamen Ecclesiastica Prælatorum & Ecclesiarum quorum sunt vel fuerunt opida vendita, recte iustum fuit, ne contribuant in hoc, quia ipsa nihil debent: satis namque est vt prædicta sua opida, & iurisdictiones sibi auferantur absque eo quod postea in exemptione ad aliorum fauorē, & vtilitatem factam, vel faciendam contribuant.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, & clericus negotiator gabellam soluit, de* lo que vendieren por via de grangeria, trato, y negociacion.

2 *Clericus negotiator gabellam iure communi etiam soluere tenebatur, & iure Canonico, vt in nu.* 5.

3 *Clerici negotiatores sunt vere clerici, reputantur tamen pro laicis quo ad solutionem gabellæ,* y de la aduana.

4 *Negotiatio clericis est prohibita. & dum huic se implicant, eorum facultates Ecclesia non defendit a laicorum legibus, & statutis: necessarium tamen est, ad hoc, quod iure Canonico sit talis negotiatio prohibita, & illicita, vt in nu. 6. vbi quod generaliter iure Canonico. est eis prohibita: requiritur tamen iure communi trina monitio, vt in nu. 7 & iure Regio vt nu 8. & in foro conscientia vbique monitio operatur quo ad alia, vt in nu. 9. sed contrarium in praxi est tenendum, immo quod nulla monitio requiratur, vt in nu. 10. 11. 12 & 13.*

14 *Clericus negotiator gabellam debet secus si non negotietur, licet rem illam, quam vendit, illicitè acquisierit.*

15 *Clericus aduocans, de facto rem acquisitam ex officio aduocati vendens, vel permutans, gabellam non debet.*

16 *Negotiari dicitur, qui rem acquirit eo animo, & intentione, vt reuendendo lucrifaciat.*

17 *Clericus rem emens non quidem animo reuendendi, sed sui vsus causa, si eam postea ex accidenti vendiderit, gabellam non debet, & nu.* 22.

18 *Emens frumentum pro victualibus totius anni, si postea mutato proposito vendat illud, non incidit in pœnam legis, vel statuti.*

19 *Obligatio ad macellum, & panisia reficienda, si aliquid eis superfit, possunt id vendere absque pœna.*

21 *Negotiator non dicitur, qui emit, ut sua necessitati succurat licet superfluum postea vendat.*

22 *Clericus qui rem quam emerat, postea mutato consilio vendit, vt aliam emat: non dicitur negotiator. idem est in eo, qui rem vẽdit integram, & immutatam, vel qui rem sic vendit, sed hac intentione nõ emit, sed ad suum vsum emptã statim sibi occurrit lucrum, vt nu 23.*

24 *Clerico fas est emere necessaria ad proprium, suorumque vsum, & vendere superflua, vel ex fructibus suorum agrorum vel ex redditibus sui beneficij, vndecunque illa habuerit, immo esto aliquid vilius emerint, nõ animo vendẽdi carius eis, licet accrescente postea pretio vendere illud carius, & lucrari, nec inde tributum aliquod debent, vt in nu. 25.*

25 *Clericus vendens rem sui patrimonij, vel fructus sui beneficij, non dicitur negotiator, nec tributum ex eo soluere debet.*

27 *Clericus vendens, quæ ad eum peruenerunt ex dissoluta societate inita cum alio, aut ex quacumque alia negotiatione, quam per alium exercet, gabellam debet, & nu. 74. idem est quando socius laicus clerici ea venderet, quæ ad negotiandum emerat, nu 28.*

29 *Clericis, & Religiosis licet negotiari per alios negotia mere lucratiua, tradendo pecunias consanguineo, vt ipsorum loco negotietur aut ineundo societatem cum alio, aut alijs, &c. vt hic. sed contra nu. 30. cum seqq.*

Peccatũ lethale est clericos, vel monachos per seipsos negotiationem merè lucratiuam, qua aliquid emitur, vt immutatum carius vendatur exercere, eodem nu. 29. & nu. 31. vbi ratio assignatur.

31 *Qui per alium facit per seipsum facere videtur, & numero 33.*

32 *Quod quis suo nomine exercere prohibetur, id neque per subiectam personam agere debet.*

34 *Exercens per alios artes prohibitas, non vacat omni culpa.*

35 *Negotiatio per alium cum pecunia clerici, distrahit animum ipsius in quampluribus, vt hic.*

36 *Licitum est clericis locare fructus beneficij, uel eos colligere, & vendere per suos familiares, & institores.*

37 *Clericus vendens vinum suum ad grossum, uel ad minutum non dicitur negotiator, ac proinde gabellam non debet.*

38 *Clericus si ex lana de redditibus sui beneficij, aut suorũ gregum pannes, quos vendat per operarios, atque artifices conductos efficeret an ex venditione prædictorum pannorum gabellam debeat? & nu seq.*

39 *Legis 7. in illis verbis:* Por via de mercaderia, trato, y negociacion, *tit. 18. li. 9. Nou. Collec. Reg. intellectus, & n. 40.*

41 *Mercator ex vno actu quis dici non valet, quia nomina uerbalia requirunt frequentiam, nihilominus tamen vnica vice dicitur negotiari, vt in nu. 45.*

42 *Clericus etiam semel mercando ad reuendendum, si reuendat, gabellam soluere tenetur, & nu. 44.*

43 *Clericis, nedum mercatura, sed etiam omnis negotiatio, est prohibita etiam alias licita.*

46 *Clericus emens fundum, vt eum reuenderet lucrifaciendi causa, cumq reuendidisset gabellam soluere tenetur.*

47 *Clericus negotiator dicitur, quando rem emit in sua integra, & immutata forma, vendituras lucrifaciendi causa: secus si rem emit, ita vt sit ei materia inde aliquid operandi, & sua opera, & industria mutatam vẽdiderit, aut permutauerit, tunc namque negotiari non dicitur, nec gabellam debet, & numero 48. vbi exemplum fingitur.*

49 *Clericis licitum est artificio aliquo vti, vnde aliquid lucrentur, ac vitam sustentent, obseruatis, quæ hic dicuntur, numero 50.*

51 *Clericus emẽs mulam, aut equum rudem, vt cultiorem uendat, negotiator non dicitur, nec gabellam debet ex venditione.*

52 *Clericus emens arietes, aut sues ad eos pingues reuẽdendos causa negotiationis, & lucri, gabellam debet.*

53 *Clericus lanas, aut vuas emens, vt impẽsa sua per alios pannos, vel vinum faciat, lucrifaciendi causa, est negotiator, ac mercator, ac proinde gabellam soluere tenetur ex venditione pannorum, & vini.*

54 *Monasterium habens venam ferri, & inde per operarios ferrum colligat, & vendat lucrifaciendi causa gabellam non debet: secus si ad id venam ferri emisset, nisi per Monachos ferrum colligatur, vt in num. 55. sed quomodo intelligendũ sit, quod de vena ferri empta dictum est, late agitur, & distinguitur numeris sequentibus, vsque ad numerum 61. inclusiue.*

62 *Clericus aut monasterium emens gregem, & inde fructus collectos vendens, gabellam non debet: secus si conducat ouium fructus, eosque postea vendat, nam gabellam debebit, vt in nu 63.*

66 *Industria, quæ clericum excusat à negotiatione illa est, quæ per propriam personam præstatur: secus vero si per conductas & mercenarias personas præstetur.*

65 *Negotiari dicitur non solum is, qui sic emit, vt vendituras lucrifaceret, sed etiam, qui ex quocumque alio contractu aquisiuit, vt vendituras lucraretur, quia est cõtractus locationis, & venditionis.*

66 *Clericus emens, vel conducens fundum plenum fructibus maturis pendentibus, an ex venditione fructuum eorundem gabellam debeat? & nu. 71.*

67 *Fructus pendentes pars fundi sunt.*

68 *Clericus alienum agrum conducens, & fructus ex suo semine, sua, & suorum industria cura, & cultura colligat, & vendat, lucrifaciendi causa, gabellam debet, & numero 72.*

69 *Agricultura, & cura gregis laudatissima est, & longè distans à mercatorum officio: hoc tamen verũ est in ea quã quis exercet in suis agris, & possessionibus, non uero in alienis conductis, ut in nu. 70.*

73 *Clericus conducens fructus decimales, eos postea uendens, gabellam debet.*

75 *Clericus conducens prædia aliena, & inde fructus collectos uendãt, in casibus à iure Canonico permissis, nempe, pro sua necessaria sustentatione, gabellam non debet.*

79 *Gabella debetur ex bonis Ecclesiæ uel monasterij per negotiationem causa lucri uenditis, & acquisitis, & in numero 77.*

QVAESTIO XCIII.

De clerico negotiatore, quod gabellam soluit?

1 QVæro tandem † de intellectu, & praxi leg. 7. titulo 18. hoc lib. 9. nouæ Collect. Reg. qua cauetur: *Que lo contenido en la ley antes desta (scilicet) que las Iglesias, Monasterios, Perlados y clerigos destos Reynos, no paguen alcauala de uentas que hizieren de sus bienes, ni de los trueques por lo que ellos toca, y puede tocar, no aya lugar en lo que los clerigos, è Iglesias uendieren por uia de mercaderia, trato, y negociacion: ca de lo tal mandamos que paguen alcauala como si fueßen legos.*

2 In primis obseruo, † hoc esse aliàs iure communi verissimum, & iustissimum, argument. text. *in c. quamquã, de Censib. lib. 6. ibi: quas non causa negotiandi deferunt, &c. & in Clemẽtina præsenti, codẽ titulo de Censibus, ibi: quas non negotiandi causa deferunt,* & cõstat ex resolutis per Felin. *in c. Ecclesia S. Mariæ, nu. 105. & ibi* Dec. *nu. 57. de Cõstit.* Bertach. *in tract. de Gabellis, 7. p. princip. numero* 8. Nauarr. *in Manual Latino, capitulo 17. numero 20. in versiculo 74. qui gabellas ibi, nisi quando, &c.* Federic. de Senis *consil. 207. in fine,* & refert alios Matiene. *in l. 11. glos. 1. num. 3. titulo 10. libro 5. Nouæ Collect. Reg.* quos citat Lassart. *de decim. uendit. c. 19. nu. 5.* & Gironda cum alijs *de Gabell. 7. p. in princip. num. 10. cum seqq.* & approbatur *in l. 49. titulo 6. par. 1.*

vui

vbi quod clerici mercatores ter moniti a suis Prælatis, non desistentes a mercatura, amittunt franquiciam quam cæteri clerici habent, & ibi Gregorius Lopez in [illegible] *Las franquezas*, cum Abb. & alijs exemplificat [illegible] in gabella, & nostram legem citat, & optim[illegible] in 2 to*mo de iust. & iure, disput.* 3[illegible] 2. *colu*[illegible] *ve*ro etiam [illegible] mus idem tenentes [illegible] *la su sus* [illegible] *Corregido. lib. 2. cap.* [illegible] *m.* [illegible] *num.* 124. vbi idem probat, [illegible] p[illegible] lio [illegible]

3 [illegible] tamen † loquitur d. *num.* 123. [illegible] *porque los* [illegible] *tales negotiaciones* [illegible] *ver*[illegible] *gas.* [illegible] falsum est, siquidem [illegible] clericum, voluit [illegible] *y pus* [illegible] *os en quanto,* [illegible] *trat*[illegible] *adores: y assi* [illegible] *con*[illegible] *ten*[illegible] *ne, que dize, que* [illegible] quam a peti[illegible] *ven* [illegible] *num.* 124. [illegible] *ge*[illegible] *lara mas. Y diziendo,* [illegible] *bienes que son* [illegible] *mercancias, el cl*[illegible] *com le-* [illegible] *de la cobrança d*[illegible] *echos de aranzel* [illegible] *adeudaren los cle*[illegible] *las mercadurias* [illegible] *o de lo que* [illegible] *sus gran*[illegible] *como lo auia dicho poco antes en el princi*pio [illegible] 24.

4 R[illegible] est, quia † neg[illegible] clericis est prohibita; [illegible] n[illegible] licant, eorum [illegible] suis, [illegible] consuetudinibus [illegible] vt in [illegible] text. in *c. fin. de vita & hon*[illegible] in eis [illegible] ha[illegible] legis [illegible] fuiuit C[illegible] contraria non [illegible] cap. 1. *cum materia. de noui. oper. nunciat.* hoc [illegible] non tam contingit, ex vi & p[illegible] te ipsarum legum, quam ex confirmatione ipsa Canonica.

5 Lex igitur [illegible] 7. non tam per se disponit, vt clerici negotiatores g[illegible] lam [illegible] debeant [illegible] haud possit efficere) quam [illegible] quod a iasiure [illegible] nico statutum est, per text. [illegible] *in d. capitu*[illegible] *fin.* [illegible] ad[illegible] Mencha. *de succes. creat. libr.* 1. §. [illegible] *numero* 48 *in versic. vnde inf*[illegible] *intellectus,* [illegible] *libro* 1. §. 2 [illegible] *nu.* 64 *in* [illegible] *inf*[illegible] *nu.* 78. *in versiculo, vnde quod clericis in Venetiana,* & Ludouicus Mexia, *in Pragmatica taxæ panis* [illegible] 6. *nu.* 21. & 22. *vbi supra.* & A[illegible] *in d.* [illegible] 7. *nu.* 1. cum alijs [illegible] citat. & probat iure communi Canonico, quod prædiximus, [illegible] teneri soluere gabellam [illegible] est n[illegible] idem [illegible] recipiens, [illegible] ex Matien[illegible] tenet Gironda, *de Gabel.* 7. *parte,* [illegible] ad. *in loco sta*[illegible] *tim citando.*

6 [illegible] est, [illegible] hoc vt negotiatio illa [illegible] clerici [illegible] Canone sit prohibita atque [illegible] en [illegible] non p[illegible] lex no[illegible] neg[illegible] bditus non est, [illegible] am[illegible] g[illegible] ne[illegible] o[illegible] Canonico [illegible] generalis quoque est regnis, & legis [illegible] gabellam soluant, [illegible] pter illicita [illegible] se immiscent, [illegible] ab Eccle[illegible] *in d. cap.* [illegible] *de vita* [illegible] *b*[illegible] *cleric.* cui se conformat [illegible] *le* 7 [illegible] *fine ibi* [illegible] considerat Lassar. *d. c.* 19. *nu.* 66. & 64.

7 Requiritur tamen [illegible] iure communi, ad [illegible] clericus negotiator priuilegium amittat, [illegible] monitus [illegible] sub Ecclesia [illegible] negotiationibus se abstineat, & nihilom[illegible] resipiat, iuxta tex. *in d.* [illegible] *fin. de vita & hon*[illegible] & *d. l.* 19 [illegible] 1. & addit Beroar[illegible] *crim. canonic.* [illegible] 55. *versic. sed an hoc* [illegible] muni[illegible] dres in d. cap. [illegible] *cleric.* A[illegible] *in 2. parte* [illegible] *cap.*

8 [illegible] *numero* 68 [illegible] *conf.* 12 [illegible] *in l. vsurpationi* [illegible] hac [illegible] lege 7. procedere [illegible] *quotidianarum libro* 3. *nume*[illegible] 4. [illegible]

9 [illegible] Salamant. anno 1575. [illegible] idem probant Ludouicus Lopez *libro* 1. *instructorij negotiantium. capitulo* 10. *pagina* 32. & Nauarr. *de restitutione, libro* 3. *capitulo* 1. *numero* 136. *tomo* 2. & cum eis tenent Vega *in sua Summ. lib.* 1. *casu* 656. & Salon. *de iust. & iur.* [illegible] per Acebedum citandum.

10 Nihilominus tamen contrarium † est verius, & tenendum in praxi, immo quod non requiratur in proposito, de quo agimus, trina, nec alia monitio, quia illa [illegible] [illegible] ad nostram legem, & quasi [illegible] consequ[illegible] ctus eius, si talis monitio debere[illegible] ita tenet [illegible] probat Greg. Lopez. *in d. l.* 49. [illegible] *Fran-*

11 [illegible] vbi quod ad hunc effectum monitio [illegible] peratur, se[illegible] vt cetera bona patrimonialia sub[illegible] [illegible] consuetudinibus [illegible] eo quod [illegible] bona [illegible] facultatem ad negotiandum. Et ista sententia [illegible] Lopez est verior, & communis scilicet, quod [illegible] [illegible] teneantur gabellas soluere, nulla [illegible] mo[illegible] *in d. l.* 49. ad Greg. Lop. *ibidem* [illegible] *verbo Las franquezas, numero* 1. *tit.* 6 *p.* 1. vbi [illegible] in sententia citat etiam Lay[illegible] *cap.* [illegible] *de Censib. lib.* 6 [illegible] Dominicum *numero* 5. *per* [illegible] *mihi, & per* [illegible] *Præsens, de censibus,* [illegible] illa ma[illegible] bene ponderata prolixe, & ibidem Car[illegible] *num.* 12. Nauar. *Manuali cap.* 17. *num.* 20 [illegible] M[illegible] *de succe*[illegible] *creat. libro* 3 §. 26. *a num.* [illegible] 64. hanc [illegible] sententiam sequitur Girond *de Gabellis* [illegible] *parte* [illegible] 10. [illegible] quod prædicta monitio non requiritur [illegible] nec est in vsu, nec in praxi recepta: [illegible]

12 ma[illegible] 19. *numero* 79. † quia sicut Hispaniæ [illegible] Concilium Tridentinum potens fuit in[illegible] vel aliqua monitio non requiratur [illegible] primæ tonsuræ priuilegium non perderet, [illegible] non deferret, quod tamé alias de rigore [illegible] requirebatur, vt prædiximus *in q.* 46. [illegible] valuit quoque eadé Hisp[illegible] consuetudine [illegible] nostra etiam proposita [illegible] quod sit necessaria: [illegible] sententiam seq[illegible] Bob[illegible] *vbi supra numer*[illegible] quod [illegible] monibus [illegible] ent[illegible] Paladi[illegible] *vbi supra, numero* 5. *in additione noua* [illegible] dem iure acute probat Molin[illegible]

13 [illegible] *vbi supra* [illegible] quod textus *in d. fin. de vita & honest.* [illegible] non solum [illegible] defenduntur clerici a solutione tributorum, [illegible] do alienant, sed insuper in pœna[illegible] ab Or[illegible] monitu, negotiati[illegible] priuilegium clericale [illegible] cæterorum [illegible] bonoru, ac personarum [illegible] non [illegible] videtur (inqu[illegible] *num.* 79 [illegible] arbitrarie consuetudine [illegible] *d. cap. fin. de vita & honest.* [illegible] abbr. [illegible] 15, [illegible] ita ma[illegible] negotiando vendunt, aut permutant, [illegible] illud [illegible] monitio [illegible] Quæ com[illegible] [illegible] prius fuit Grego[illegible] 2, & [illegible] ad[illegible] *vbi supra*, vt prædiximus, & quidé n[illegible] d[illegible] inp[illegible] , [illegible] consulendo, absque [illegible] singula[illegible] pr[illegible] sententia de qua [illegible] quid hæc ue[illegible] *n d.* [illegible] eam seque[illegible] non [illegible] de[illegible] [illegible] præ[illegible] la[illegible] nec [illegible] ore. *l.* [illegible] *quæst.* 28. [illegible] *p. nu.* 23 [illegible]

14 Secund[illegible] est, [illegible] vt clericus ali[illegible] nde [illegible] debe[illegible] quod rem il[illegible] modum aliqué a C[illegible] se[illegible] super[illegible] est, quod eam [illegible] vendendo, ne[illegible] com[illegible] [illegible] 7. & [illegible] nuncupatur. Federic. de [illegible] 7 [illegible] expresse Lasarus *vbi*

15 [illegible] vt quamuis illicitum, & p[illegible] duocare, aduocatiq. officium exerc[illegible] alibus, *vt in c.* 1. *ne clericus* [illegible] *lib.* 1. *Noua Collect. Reg.* iá tamen de facto aduocantis cum aliquam [illegible] salarij sequi

licet

[illegible] tritícum, aut aliam rem, quam postea vendide-rit, vt iudex faceret, gabellam quidem ex ea venditione, aut permutatione proculdubio non debebit, quia vere nego-tiatio non est, qui, quod in præmium laboris, & consilij sui acceperat, alienat, & vendidit, vel permutauit vultus sibi [illegible] illo rei, vel alia permutata frui, quam re ip-sa vti.

16 Negotiari enim † ea communi omnium sententia, & ex text. [illegible] 2. & in cap. eijcient, 88. distinctione, & in c. 1. & 2. ne Cleric. vel mon. Bernar. Diaz in Praxi Canonica, c. 50. Pacheco [illegible] sup. nu. 6. & Lassart. ubi supra, dicitur, qui rem acquirit animo, & intentione, vt reuendendo lucrifa-ciat: at clericus aduocans, non acquirit præcipuè, vt vende-ret, [illegible] sibi pro labore satisfiat, vendidit autem postea, quia [illegible] pretium, quam rem: & qui rem semel acquisi-tam vendit, non negotiatur.

17 Hinc est, vt † si clericus rem aliquam emerit mobilem, siue [illegible], aut se mouentem, non quidem animo re vendendi, sed vt ea frueretur, & sui vsus causa, iuxta decisio-nem [illegible] in l. cesaria, 203. ff. de verbor. signific. quam rem postea ex accidenti vendiderit, vt quia vtilius sibi esse con [illegible] rei frui, quam re ipsa vti, gabellam quidem non debebit, et in terminis tenet Siluest. in Summa, ver-bo, excommunicatio, 9 nu. 46 in fine, quem sequitur Na-uarr. in Manuali, c. ap. 27 num. [illegible] & Lassart. [illegible] capitulo 19. num. [illegible].

18 Similiter etiam † [illegible] quod [illegible] statuto ca [illegible] nemo possit [illegible], & [illegible] emat in Ciuitate frumen[illegible] & postea mu tatam [illegible] Ciu[illegible] entur il-lud [illegible] in pœnam legis, [illegible] non [illegible], quia in-[illegible] est prima destinatio, si modo constet de proposi to, & destinatione prima, [illegible], quod ex qualitate rei, & per-sonæ [illegible] iudicandum, [illegible] pra [illegible] se-re, [illegible] in [illegible] reuendend [illegible] Bartolus [illegible] Gu-lielm. de Cuneo, in l. [illegible] tera. [illegible] sed si separauit, numero 3 per textum in l. [illegible] ff. de leg. sequitur plures referens Tiraquel. in [illegible] de vtroque retractu, num. 77. & D. Castill. in l. [illegible] gloss. Que iuuentus etiam sados-uers quod etiam facit ad [illegible] responsi. 13 num. 4. versic. qu[illegible], & Auiles, cap. 52. prat. in gloss. In hac terra, num. 18. [illegible] stat iuramento [illegible] à principio, vel qualitas personæ [illegible] detet, vel [illegible]

19 tio de opposito stat præsumptio, [illegible] num. 20. [illegible] bonam [illegible] in fauorem [illegible] ad macellum, & panificia reficienda [illegible] satum, Villarum, & locorum [illegible] tales vtrorum, & similes possunt [illegible] vineas, [illegible] tiam suas [illegible] reficienda [illegible] tamen [illegible] sum vendendum, vt patet ex [illegible] quod ali-quid ex d. [illegible] carnibus, & rebus [illegible] tempo re suæ obligationis, poterint [illegible] dictatum legum, & pragmatica [illegible] tritico, car-nes, & [illegible] ad reuendendum [illegible] suæ primæ emptionis, considerandum est, quod fuit facta pro vi-ctu, & [illegible] tione Ciuitatis, seu loci, atque incola-rum.

20 Vnde [illegible] † obseruandum, erit in nostra materia ga-bellæ, vt [illegible] clericus emerit frumentum pro suo vi-ctu, & [illegible] vinum, vel aliorum totum, & post-ea mutata [illegible], vel propter absentiam, vel quia gra-num [illegible], illud vendat, non debebit gabellam ex illa venditione, [illegible] tuata qualitate clerici, e-ius, tamen si constet de non [illegible] animo non fuisse ad reuendendum, & quod [illegible] superuen-te causa vendidit, [illegible] 1. 5. [illegible] de exercit. act. & doctrina Bart. [illegible] ubi supra.

21 Non enim † dicitur, necessit negotiator, qui emit, vt suæ necessitati succurrat, 1. tit. 7. parte. 5. & id, quod [illegible] ariter agitur attendend [illegible], non vero [illegible] accidit præter opinionem, [illegible] propositum, l. si quis nec causam, & ibi Iason num. 4 ff. si cert. pet. & [illegible] in terminis vno verbo hoc voluit Lassart. c 19. nu. 8. in fine. [illegible] dicitur ne-

gotiator, si vendat triticum, oleum, &c. quæ supersunt ex prouisione anni, Ita in terminis inquit Candelab. Aureum 7. Sacrament. 2. tomo, in explicatione Bullæ. Cena Domini, nu. 40. versiculo non dicitur.

22 Vbi [illegible] vers. tertio, idem probat, si clericus rem, quam emerat, meliori consilio ductus vendat, vt aliam diuersam,

23 vel eiusdem speciei emat. † Idem est secundum Silu. d. ver-bo, excommunicatio, 9. num. 46. versic. unde non est negotia-tor, in eo qui rem vendit integram, & immutatam, nec qui rem [illegible] ven[illegible], sed hac intentione non emit, sed ad suum

24 vsum empt[illegible], statim sibi occurrit lucrum. † Fas enim est cle-ricis [illegible] necessaria ad proprium suorum [illegible] vsum, & ven dere superflua, vel ea fructibus suorũ agrorum, vel ex red-ditibus propriis bene[illegible], aut vndecumque illa habuerint,

25 † [illegible] si illud [illegible] aliquid vilius emerint, non animo reuen dendi [illegible] licet, accrescente postea pretio vendere il lud [illegible], & lucrari, nec inde tributum vllum debent, ut habet communis omnium sententia secundum D. Molin. Theolog. ubi supra col. 544. in prin. ubi [illegible] nulla est difficultas, [illegible] magnitudine attrahatur Ecclesia-sticos ad [illegible] intelliges, sa post [illegible] posse ame teres similes: hæc [illegible] ad oeconomicam gubernationem, spectant, quæ [illegible] Episco[illegible] eligere, debet, iux

26 ta Paul. ad Thim. [illegible] & 5. † Vendere autem b[illegible] suorũ redditum, vel [illegible], clarum est, non dici negotiato-rem clericum, [illegible] hoc, ut [illegible] soluere tenetur, [illegible] [illegible] illud soluere, [illegible] alijs probat Candelabr. [illegible] ub. sup [illegible] 40 in princip.

27 Si [illegible] ad [illegible] dissolu-ta societate [illegible], aut ex [illegible] aliis nego-[illegible] quam per [illegible] exercet, eaq. coderet, [illegible], de [illegible] quidem [illegible], non secus [illegible], ita Mo lin. ubi supra, & [illegible] & ante eum Lassa [illegible] decim venditione, capitulo 19. numero 66. versiculo, sed si clericus,

28 [illegible] addo, idem [illegible] quando [illegible] opera, & tota industria exercetur societas [illegible], & cle-ricum ea venderet, quæ ad negotia[illegible], & lucratien-dum emeret, tum quia [illegible] tum quia [illegible] exercetur.

29 Neque [illegible], quæ ex doctrina Ioannis de Medina de restitutione, q. 3. artic. 2. & alios, & existimã [illegible] clericis, & [illegible] negotiari per alios negotia [illegible], tradendo pecunias consanguineo, vel spo-[illegible] negotietur, aut ineundo societatem cum alio, aut alijs, vel locando redditus beneficij, aut aliquid aliud cum [illegible], ita vt ipsi totam operam, & industriam adhibeant, id est quia tunc cessat ratio prohibitionis, vipote, hæc nego-tiatio per alium non distrahat, nec clerici animum occu-pat, & peccata, quæ committitis, per quem fit negotia-tio, clerico non imputantur, modo pecunia ad licitam tra-datur negotiationem. Secundo, quia iura solum videntur prohibere [illegible] negotiationem per propriam per-sonam, vt [illegible] de vit. & honest. cleric. que [illegible] clericus per seipsum exercet officium [illegible] per [illegible] exerceat non tenetur pœna illius capitis, vt dicit gloss. ibi, in verbo publice, & personaliter, quã ibi sequuntur Ant. Imol. Petrus Anchar. notabili 4. Card. ibi. in 5. notabile, & Imola col. 3. & in c. significan-te, de appellat. tamquam de re licita dicitur, Cauet enim hos in bulle [illegible] in quibus carnes [illegible], late Ti raq. de nobil. capitulo 27. nu 8. nos libro 3 Pract q. 13. num. 9 [illegible] Clem. una de statu Monach. [illegible] Monachi pro-hibentur [illegible] alios exercere; quia [illegible] Me-dicina per seipsos [illegible], non tamen prohibentur [illegible] probat, & tenet Aragon, de iur. q. [illegible] artic. 4 [illegible] dubitabit, pag. 644. [illegible] Doctores communiter, peccatum esse [illegible] Clericos vel Monachos per seipsos negotiationem [illegible] vendatur, exer-cere, vel [illegible] disputatione 34 [illegible] prima Conclu-sione, [illegible] autem col. seq. 537. [illegible] ta [illegible] licetas per [illegible] nulla [illegible] indultum poo[illegible], sed [illegible] per [illegible] necessario videtur in præmissa specie

de qua

de qua supra *in versic. si qua tamen*, quod clericus, qui per
se non negotiatur, sed per alium, vel alios, non debeat tri-
butum gabellæ pro parte lucri sibi tangentis, si eam ven-
dat, vel ille alius pro eo, iuxta supra per nos dicta *in hac quæ
stione, nu 6. in versic. necessarium tamen est.*

Nihilominus tamen probo contrarium cum Lassart.
& Molina *vbi supra*, simul cum ea additione *in d. versic. si
qua tamen, num. 27. & 28.*

30 Quoniam † respondemus, ad præfatam obiectionem,
quod etsi non censeamus culpam lethalem esse ita per a-
lios negotiari, aliquid tamē fœditatis, atque indecentiæ, in
ea negotiatione interuenit ratione status, quando circum
stantia non adesset, quæ illam excusaret, quocirca arbitra
mur, illam esse improbandam, quatenus est ex se, vt rectis
simè contra Medin. arbitratur quoque Molina, *vbi supra.*
31 *columna 543. in versic. ego quamuis.* † Ratio namque pro
prior quare sit prohibita regulariter clericis negotiatio me
ra lucratiua, qua aliquid emitur, vt immutatum carius ven
datur, ea nempe est, indecentia, scilicet, maxima, ratione
status, propter ea, quæ idem Molina, *d. 2. tomo de iust. & iu
re, disputatione 339. colum. 519. per totam* rectè conside-
rauit, & in terminis *d. disputatione 342. in 1. conclus.* citans
ad hoc iura Canonica hoc probantia; sed negari non po-
test, quin sit ingens indecentia ratione status, saltem de fa-
32 cto, clericum per alium negotiari. † Accedat regula iuris
Canonici 82. *qui per alium facit, perinde est, ac si faceret per
seipsum*; Hæc igitur est iuris interpretatio, vt ibi aduertit
Din. in fine, ergo sequenda; quia vbi est eadem ratio, ea-
dem iuris dispositio locum habet, *vt l. illud. eum simul. ff.
ad leg. Aquil.* quod enim quis suo nomine exercere prohi-
betur, id neque per subiectam personam agere debet: at-
que ideo si subiectis aliorum nominibus, prædia publica
colat, quæ Decurionibus condicere non licet, secundum le
gem vsurpata reuocantur, *l. 2. §. 1. ff. de administr. rerum ad
ciuit. pertin.* vbi notat gl. quod non possum per me, nec per
alium quoque possum, & allegat alios multos text. concor-
33 dant. † qui enim per alium facit, per seipsum facere vide-
tur, *vt in d. regula iuris*, & id quidem propriè, vt tenent
plures, quos congessit idem Tiraquel. *in l. connub. in glossa.
3. verbo, contraxer, numero 181.* & quamuis nonnulli te-
neant contrarium, quos refert Tiraq. *de nobilit. d. capitulo
27. numero 12.* ipse tamen ibi *numero 13.* fatetur & tenet,
34 † quod non vacat omnino culpa, qui huiusmodi artes pro
hibitas per alios exercet, *vt inquit glos. præcitata d. Clem. 1.
de vit. & honest. cler.* quam in hoc sequitur Anton. Imol.
& Pair. Auctiat. Ergo est quoque prohibitum clericis per
alios negotiari, & sic debēt gabellā soluere, & in hac specie.
35 Pro quo † accedit etiam alia ratio minimè quidem infe-
rior ceteris, quod negotiatio per alium, vel alios, pecunia
clerici similiter etiam distrahit animum clerici, atque eum
occupat, tum cogitationibus futuri euentus, ac lucri desid-
rio, & communicatione socij frequentiore circa materiam
societatis, & modum, & consilium exercendi eam tempo-
re, & rebus opportunis, tum etiam in rationibus & com-
parationibus faciendis, hæc namque omnia propè impos-
sibile est quin distrahant, & occupent clerici animum ni-
mis, atque eum auertant ab Ecclesiæ debita consideratio-
ne diuinorum, Ergo eadem propè ratio concurrit in cleri
co negotiante per alium, quę in negotiante per seipsum, &
tanto magis si per suos institores, seruos, & famulos nego
tietur, si enim per alium negotiari clericis permitteretur re
gulariter, esset in fraudem iuris Canonici prohibentis ne-
36 gotiationem clericis, † Locare autem fructus proprij be-
neficij, vel eos colligere, & vendere per suos famulos,
& institores, licitum omnino esse censeo, atque alie-
num ab omni culpa, & liberum a solutione tributi, &
gabellæ.

Quo fit, vt clericus vendens vinum suum ad grossum,
vel ad minutum, non dicatur negotiator, ac proinde gabel
lam non debeat, ita tenet Gironda, *de Gabell. 7. parte in
princip. num. 15.* quod quidem omni procul dubio cul-
pa caret, cum neque de ceteris rebus fuit clericus teneatur
gabellam soluere, sed de his tantum quæ causa negotiatio
nis emit, atque vendit, *vt in l. 6. & 7. huius tituli, & libri*
caueetur, idem cum alijs loquens in vino, grano, & oleo vē
dito a clerico ex proprijs fundis, *Azeued. in d. l. 7. num 8
ad finem.*

37 Quinimmò idem videtur † dicendum, si clericus ex la-
na de reddiribus sui beneficij, aut suorum gregum pannos
quos vendat per operarios, atque artifices conductos effi-
ceret, sicut nec eam debet ex vino facto de vuis sui bene-
ficij, vel vinearum suarum, *vt prædiximus*, quia in vtra-
que specie verum est, ipsum non emere lucrifaciendi cau-
sa, tametsi forma mutetur, sed quod ipsius proprium est
administrauit, vt sibi magis consulat, & prouideat: hoc
autem expressè iure prohibitum non inuenio, nec abhor-
rere videtur à piis auribus, aut ipsas offendere, etiam si
per famulos, vel alios artifices ad id conductos fiat: non tā
men per propriam personam, quia non sunt emptum, uel
conductum causa negotiationis, nec acquisitum ex causa
societatis, sed ex re propria.

38 Nihilominus † tamen in præmissa secunda specie de cle
rico pannos efficiente ex lana de reddiribus sui beneficij,
uel suorum gregum, quos uendit per artifices, & opera-
rios conductos, aliquid fœditatis atque indecentiæ in ea ne
gotiatione interuenire uidetur, ratione status, ut diceba-
mus in societate per alium exercenda, similiter, & indebi-
ta auaritia lucri, ac proinde prohibitum, & quia in hac ne
gotiatione ratio prohibitoria iuris Canonici negotiatio-
nis clericis prohibitæ supra considerata concurrere uide-
tur; quare nil mirum quod in hac specie de qua agimus,
clericum gabellam debere, si pannos prædictos uendat, te
nuerit in terminis patet Mol. Theol. *d. disput. 345. colum.
539. in vers. idem dicerem*, cuius in hac sententia probabi-
lior uidetur, & comprobatur ex nostra *lege 7. huius titul.
14. lib. 9. Noua Collectionis Regia* in illis uerbis: *Por via de
mercaderia, trato, y negociacion.*

39 Iuncta † interpretatione Lassart. d. capitulo 19. *numero
86.* dicentis, ita accipienda esse, vt vnum quodque illorum
sufficiat, vt d. l. dispositio procedat, & sic quod sufficit cleri-
cum negotiari, quamuis mercator non sit; quod latius pro
sequitur, & probat Dominus Azeuedo, *in d. l. 17. num. 14.*
40 *in uersic. solum unum aduerto, & numero 15.* † ubi quod
non sufficit clericum tractare, ut gabella ex tractatu debea
tur, sed requiri tractare negotiando, & non aliter, quam-
uis non sit mercator, & quod aliàs etiam ex eis, quæ cleri-
cus tractaret ad sui, & suorum sustentationem, non per
uiam negotiationis, neque mutata forma, gabellam debe
ret, quod esset absurdum, & lex illa disponere non posset,
sed quod intelligatur *trato, y negociacion* copulatiue appo
ni, sed disiunctiue à uerbo, *Por uia de mercaderia*: cum er
go in premissa specie, de qua agimus, clericus tractet, & ne
gotietur ad lucrandum, efficiendo pannos ex sua lana cau
sa negotiationis, tametsi non sit mercator, debebit ex præ
dicta uenditione pannorum, gabellam, concurrit siqui-
dem simul tunc tractus, & negotiatio quæ gabellæ debi-
tum inducunt, tametsi mercator non sit, merito igitur Mo
lina in hac specie idē dicit, quod prædixerat, quando Ec-
clesiasticus uuas emit, ut per famulos aut ministros ad id
conductos uinum ex his conficiat, quod postea uēdat, uel
si item lanam emat, ut per operarios, atque artifices condu
ctos pannos ex illis conficiat, quos uendat, ut utroque ca
su gabellam debeat propter tractum, & negotiationem.

Tertiò, in proposito illud animaduersione dignum
41 esse censeo, ut † licet aliàs ex uno actu mercator quis di-
ci non ualeat, *vt in l. seruus legatis, ff. de legat. 3.* nomina
enim uerbalia requirunt frequentiam, quando non so-
nant in delictū, & ideo mercator propriè est ille, qui plu-
res facit negotiationes, non unam tantum, *ut in l. 1. §. ... ff.
de tribut.* quem ita tenet Bartol. *in prima constitutione ff.
ueteris, sub numero 10. & in l. interitus. 1. per textum ibi
ff. de adult.* & est communis omnium resolutio, vt patet ex
traditis per Cassan. *in Cōsuetudin Burgund. rubric. 4. §. 1. in
textu ibi*: Selleuest. marcande, *fol. 131. colum 1. & 3.* reso-
luit Lassarius *d. cap. 19. num. 87.* de quo late bene declarās
Benben. *in tract. de mercatur. 1. part. in princip. num. 6.*
ubi supradicta opin. profitetur esse communem, pluresq.
tenentes citat.

Nihilo-

42 Nihilominus † tamen in proposito nostræ legis 7. clericus etiam semel mercatus ad reuendendú, si reuendat tenebitur ex dispositione nostræ leges ad soluendam gabellá, ex nempe ratione, quod in proposito non consideratur officium personæ, sed quod res sit vendita, por via de grangeria, trato, y negociacion hoc est, quod fuerit prius empta
43 ad reuendendum, vt lucrifaciat clericus: † clericis namque nedum mercatura, sed etiam omnis negotiatio est prohibita, etiam aliàs licita, *capitulo 1. ne clerici, vel monachi, d. capit. fin. de vita, & honestate cleric.* constatque ex *capitul. negotiatorem, & cap. fornicari, 88. distinctione*, & negotiatio, vel ex vnico actu dicitur, vt denotat generalitas text. *in capitulo eijciens, versic. qui vero, 88. distinctione.*

44 Et ideo † ex huiusmodi negotiatione solui gabellam, vt *in capitulo quamquam, de censibus, lib. 6.* sufficit ergo in casu nostræ legis 7. vnumquodque illorum, pro via de mercaderia, trato, y negociacion, ad hoc vt clericus hoc faciés, teneatur soluere gabellã, & sic, quod negotietur licet mercator non interueniret aliud existimauerint Paris de Puteo *in tractatu Syndic. verbo, contrahere, capitulo 2. numero 1. in fine, & Auiles capitulo 2. prat. in gloss. De mercadaria, numero 5.* quos merito in hoc reprehendit nostram præcedétem opinionem, & intellectum nostræ legis 7. ex professo probans Lasartus *d. capitulo 19. numero 87.* dicens, quod iuxta hãc resolutionem quotidiana praxis obseruat, vt vel ex vnica clerici venditione per negotiationem contracta, Regalis decima debeatur. quam præfatam sententiam ideo nostram appellauimus, quoniam priusquam vidissem Lasartem, eam probauimus, & postea gauisi sumus, habere tamen eius coauthorem, atque praxi quotidiana, de qua ipse testatur, esse roboratam: sed & eam communem praxim refert, & sequitur Gironda *de Gabell. 7. parte, in princip. num. 15.* contra Paridé de Puteo, & Auiles *vbi supra*, & cótra alios idem tenentes iure communi, quos ibi refert *numero 14.* & ita mihi tenendum videtur, tametsi nouissimè contrarium probet Azeuedo, *in hac l. 7. titulo 18. libro 9. Nouæ Collect. Reg. num. 10. 11. & 15.* dicat, quod Lasar. & Gironda, *vbi supra*, falluntur in hoc, & quod nec praxis hoc admittit, nisi apud iudices animæ suæ immemores, nec lex nostra tale quid probat, nec disponit, cum generaliter loquatur, & sic secundum speciales iuris Canonici dispositiones, sit intelligenda: Et tandem refert ita tenentem Pasladot. *in additionata Codice*, vt ipse inquit, *lib. 1. rerum quotidianarum, capitulo 3. §. 1. numero 5. in fine vsque ad numerum 22.*

Sed nihilominus opinio Lasar. & Girond. verior videtur,
45 † quia licet ex vnica vice clericus mercator non dicatur, negari tamen non potest, quin vnica illa vice negotietur, & clericis nedum mercatura sed & quæcumque negotiatio generaliter sit prohibita, & negotiatio vel ex vnico actu dicitur, vt denotat generalitas textus *in d. cap. eijciens, versic. qui vero rem comparat, 88. distinctione*, vt obseruat Lasart. *vbi supra*, & eum sequitur nouissimè Flores *lib. 2. variarum quæst. 21. in 1. p. nu. 232. fol. 187.*

46 Sed, & idem † probandum est, licet venditio fiat illius rei, in qua mercatura non cadit iuxta decisionem *l. mercis appellatio, ff. de verb. signific.* veluti si clericus causa negotiationis emisset fundum, vt eum reuenderet lucrifaciendi causa, eumque vendidisset, tunc profecto gabellam ex hac venditione soluere teneretur, iuxta decisionem nostræ legis 7. vt in terminis tenet Didac. Perez *in l. 13. in gloss. Paguen el alcauala, ibi: emitq. gratia negotiationis prædium, titulo 3. lib. 1. Ordinam.* ex professo probauit Lasart. *d. cap. 19. numero 88.* vbi exponit verba nostræ l. ibi: *Mercaderia, trato*, ne obstent superioribus iuxta verbum inferius einsdem, *l. negotiatione*, & iuxta terminos subiectæ materiæ, nec enim verborum illa non necessaria multiplicatio, rerum, substantiam mutat *l. periculis, §. Labeo, ff. de auro, & argent. legata*, cum verè lex illa 7. ius Canonum transcripserit, de quo in *d. cap. fin. de vita, & honestat. clericor. cum similibus.*

47 Quarto obseruandum † est in proposito, tunc clericum negotiatorem dici, quando rem emit in sua integra, & immutata forma, venditurus lucrifaciédi causa: secus autem si rem emit, ita vt sit ei materia inde aliquid operandi, & sua opera, vel industria mutatam vendiderit, aut permutauerit, tunc namque negotiari non dicitur, nec gabellam debet, aut aliquod quodcumque tributum, text. in d. cap. eijciens, in versic. quicumque rem, 88. distinctione, per quẽ text. ita tenent, & latè probant Federic. de Senis *consi. 207. in fine.* Abbas *consil. 6. in fine, in 2. par.* Ias. *in l. cetera, §. sed & si quis, ad opus, num. 13. ff. de leg. 1.* Dominicus de Sancto Geminiano, *in capit. quamquam, num. 10. de censib. lib. 6.* Cardinal. *in Clementina præsenti, num. 2. de Censib.* Bertac. *de Gabell. 7. par. princip. num. 13.* Silu. *in Summa, verbo, excommunicatio, 9. num. 46.* Benben. *in tractat. de mercat. 1. parte, in princip. num. 23. cum sequentibus*, Gironda, *de Gabell. 7. par. in princip. num. 11.* Humada, *in Scholijs ad Gregor. Lop. in l. 49. glos. 3. num. 1 ad finem tit ul. 6. parte 1.* Auẽdano *respon. 33. numero 4. versic. 7. conclus.* Petrus Duenas *in regula 100 numero 11.* Didac. Perez *in l. 1. gloss. 1. versic. est & aliud, colum. 93. titulo 3. lib. 1. Ordin.* Lasarte, *de decim. vendit. cap. 19 num. 52.* vbi rationem differentiæ assignat Dominicus a Soto *lib. 6. de iust. & iure, q. 2. in princip. decisionis quæstionis.* est communis secundum Nauarr. *in Manuali, c. 17. nu. 128.* & cum eo plures alios refert Azeuedo, *in d. l. 7. nu. 4. 5. 6. 7. & 8.*

48 Toties igitur non videtur † clericus negotiator, mercatorue, quoties sic emerit, vt sit ei materia per propriam suã personam aliquid operandi, atqui ita ex opera, & industria personæ suæ rem mutatam vendiderit aliquid lucraturus, vel non, veluti si lanam emerit, aut sericum, ut aliquid vestiendi, calciandiue causa utile proprijs manibus conficiat otio non vacaturus, & vt inde labore, & industria manuũ suarum licitum lucrum corradat: non enim negotium iustum interdictum est clericis, & Ecclesiasticis personis propter necessitates diuersas: legimus namque Sanctos Apostolos negotiatos fuisse, & in regula Beati Benedicti præcipitur, prouideri, per quorum manus negotia monasterij procurentur, vt *in capitulo 1. ne clerici, vel monachi*, & Actuum Apostolor. *cap. 20.* dicitur de Beato Paulo Apostolo: *Nam ad ea quæ mihi opus erant, & his, qui mecum sunt, ministrauerunt manus istæ* transumptiuè *in c. 1. ad finem. 21. quæst. 1.*

49 Licitum † est clericis artificio aliquo uti, unde aliquid lucrentur, ac vitam sustentent, modo eadem causa præstare non omittant ea, ad quæ ex officio clericali tenentur, & modo artificium turpe non sit ac sordidum, clericisq. indecens, textu *in cap. clericus, 1. & 2. 91. distinctione, & in capitulo Presbyter, eadem distinctione, c. 1. de celebr. Miss.* & diuus Hieronymus *capitulo, nunquam, de consecrat. distinct. 5.* exemplo Apostolorum consulunt. Monachos fiscellam, vel canistriam texere, hortos colere, fabricare apum aluearia, texere retia, & scribere libros, idq. ad comparandum cibum, otiumq. fugandum, refert pater Molina *col. 544 in fine, & col.* in loco statim citando.

50 In his ergo casibus † Sacerdotes, & Monachi vendentes sua opera huiusmodi mercatores, nec negotiatores dicuntur, de potius artifices, ac proinde gaudebunt priuilegio, de quo *in l. 6. huius tituli 18. libro 9.* vt benè explicat Lasartus *d. cap. 19. num. 55.* vbi num. statim sequenti ex So
51 to vbi supra, extendit ad eum quotidianum casum, † népè, quando quis emit mulam, aut equum rudem, vt cultiorem vendat, vt is negotiator non dicatur, quia vere ré illam, quam emit, industria sua mutatam, ac meliorem vendidit, hocque esse valde notandum in hac materia affirmat ad hoc, quod clerici huiusmodi lucro occupati gabellam non soluant, etiam, si fine freno, & sella vendiderint, quia non tam negotiari, quam artem exercere censentur, quod clericis non est prohibitum, *cap. clericus, 91. distinctione*, idem voluit Molin. Theologus *2. tomo de iust. & iure, disput. 342. in fine, col. 545 ibi: item mulam, aut aliud iumentum*, & Pasla. *lib. 1. rerum quotidianarum, c. 3. § 2. n. 9.* dicens, quod clericus, qui vnum aut alterum equinum, pullum emerit vt curatum postea vendat, non tenebitur gabellam soluere: turpia autem artificia sunt, quæ refert Molina, *vbi supra.*

Secus,

52 Secus † censeo dicendum, quoties clericus emeret arietes, aut sues ad eos pingues reuendendos causa negotiationis, & lucri; licet enim operam suam et rei imponat atque industriam, vt eos pinguiores, & sic pretio liores efficiat, nullum tamen artificium in hoc exercet nec mutata forma eos vendit, sed ad eamdem integra forma, qua emit, licet maiores, aut pinguiores, in quo mera negotiatio consistit, sicut in alijs negotijs, ob studium, nempè, & auaritiam lucrandi, quod in clericis est illicitum, vt vidimus.

53 Quod si clericus † lanas emeret, non vt ipse operetur, sed vt impensa sua ex mercenariorum, & opificum industria, ac labore pannos efficiat, postea vendituros lucrifaciẽdi causa, vel vuas emat, & per famulos, ac personas huic rei aptas in sua apotheca recondat vinum, postea vendituros, vt inde aliquid lucrari queat, quis dubitat, quin hoc sit mercatura, atque negotiatio y pure grangeria, ex qua proculdubio soluenda est gabella? *vt in dictis iuribus*, nulla enim tunc versatur industria clerici saltem considerabilis: Ita ex Petro Ancharano tenet Siluest. in Summa, verba ex communicatio, 9. *versiculo vigesimo primo. numero 46. sequitur Lassartus, d. capitulo 19. numero 67. in principio, & Molina, Theologus 2. tomo de iustitia & iure, disputatio 342. columna 539.*

54 Hinc † Siluest. *vbi supra* quod si monasterium habet venam ferri, & inde per operarios ferrum colligat, & vendat lucrifaciendi causa, non tenebitur ad pedagium, seu gabellam, *vt late scriptum reliquit Federicus de Senis, consi. 203. per totum*: secus verò si venam ferri emeret, & per magistros educeret ferum, idq. venderet, quoniam tunc esset negotiatio, mista artifici, & nulla versatur industria clericorum *secundum Petrum Ancharanum contra Federicum de Senis vbi supra*, quam distinctionẽ sequitur Nauar. in Manuali *capitulo 27. numero 128.* & Molina *vbi supra colum.*

55 340. † vbi ex eisdem asserit, quod si monasterium venam ferri emat, sed per monachos ex materia ferrum conficiat, quod vendat, non debebit gabellam, quoniam id non negotiari, sed emere materiam, vt ministerio Ecclesiasticorũ in aliud transmutatum arte factum ab ipsis Ecclesiasticis confectum vendant eamdem distinctionem bimembrem de vena ferri empta a monasterio ad ferrum inde efficiendum sequitur & probat Lassartus *d. capitulo 19. numero 57.* sic dicens, esse intelligendum dictum *consil. 207.* Federici de Senis, indistinctè respondentis, præd. monasterium gabellam non debere, quem reprobat in hoc Siluest. *vbi supra*, in eo quod prædiximus: sed Federci. intelligẽdus, & interpretandus est iuxta præd. distinctionem Siluest. & communem, quam ipsemet Lassar. *numero 58.* hoc nomine appellat.

56 Sed ne † generalitas huius resolutionis aliàs decipiat virũ parũ in iure versatũ, considerata oportet venã ferri dupliciter considerari posse: potest namque esse talis, vt ferrum ibi renascatur, nempè, vt licet inde extrahatur, natura ipsa augeatur vena, prout decreti fodinis, argenti fodinis, vel auri dicitur, *l. fructus, alias si diuortio, §. si vir in fundo mulieris, ff soluto matrimonio*, & de lapidicinis in *l. finali, de fundo dotali*, aut talis quod nihil inde renascatur, sed quod modo est, semper in ea fuerit, prout de lapidicinis marmoreis tradit textus *in d. § si vir in fundo*, in primo casu, prout de hac venarum distinctione agit *l. vigesima septima titu.* 11. p. 4. & Dominus Molina de Hispanior. *primog. libro primo, capitulo vigesimo tertio, numero octauo* & nos egimus supra alia quæstione.

57 Ad rem † igitur in priori specie, quando vena ferri empta a clerico, vel monasterio eiusdẽ naturæ, vt ibi ferrum renascatur, cum id quod ex vena asportatur in fructu sit, quasi natum, & collectum ex ea iam propria clerici, & monasterij, facta, non debebitur gabella, siue per monachos, siue per alios ferrum fiat, quia generaliter ex fructibus rerum monasterij, vel clerici nullum tributum debetur, cum negotiatio in hoc non cadat, vt statim dicemus, quo casu rectè procedit, & saluari potest consilium Federici de quo supra.

58 In secunda † vero specie, nempè, cum vena ferri non renascitur, quia quod ex ea asportatur in fructu non est, sed potius erat in ipsa vena tempore emptionis a monasterio facta, ac proinde appareat monasterium vendere quod vere emerat, locum habere videtur, & seruanda sit Siluestri, & communis resolutio, atque distinctio de qua supra, quæ iuxta hanc interpretationem accipienda, & moderãda est secundum Lassart. *vbi supra, d. cap. 19. numero 59.* & voluit Nauarrus *vbi supra*, dum merito caute loquitur, dicẽs,
59 † si emat, solam venam: quasi diceret, secus esse, si emeret prædium in quo est vena: etenim si emeret solam venam, materiam solam censeretur emere, unde ferrum per ministros conductos faceret, quod venderet: id autem esset negotiari, non secus, ac negotiari est emere vuas ex quibus
60 similiter vinum conficiat, ac vendat: † Si vero prædium emeret, materia venæ computaretur in fructibus ipsiusmet prædij, cuius dominium emptione fuit comparatum, & ferrum similiter inde aliorum ministerio confectum, ac proinde, id non magis esset negotiatio, nec magis inde tributum deberetur, quam si idem prædium, ac vena non fuisset empta, sed propria monasterij, quo casu non esset negotiatio, neque item deberetur tributum, quod asseuerat Federic. de Senis *vbi supra*, & in terminis ita declarat, &
61 probat Molina Theolog. *d. colum.* 540. † immò procedit eius declaratio siue vena ferri renascatur, siue non, ut constat ex eodem authore *ibidem, column. 541. in princip.* dum statim inquit, quod cum nomine venæ non sola materia soleat intelligi, sed id onde illa extrahitur, & cuius est fructus, aut quasi fructus, & simpliciter arbitratur asserendũ cũ Federico de Senis, ex ferro inde confecto non magis deberi tributum, quam deberetur ex materia ipsa, si venderetur, ut inde alij ferrum conficerent, & quam deberetur ex sale eius salinæ, quam nudam emeret monasterium, ut ex qua illius sal ministerio laicorum conficeret, extraheret, ac venderet, in quo euentu nemo affirmabit, negotiationẽ interuenire, aut tributum deberi. & hoc rectius, & verius mihi videtur cõtra Lassar. *vbi supra*, in secunda specie suæ distinctionis modo relatæ.

62 Hinc iam patet, quod si † monasterium, aut clericus emat gregem, & inde fructus collectos. lanam, caseum, & agnos vendat, gabellam non soluat, quia negotiari in hoc non videtur: nõ enim dici potest vendere quod ex emptione acquisiuit, sed potius, quod ex re sua natum est, vt probat text. *in l. vacca emptor. ff. de euict.* cuius contrarium esset, si res ipsa, quæ empta esset, in integra sua forma reuenderetur, quia tunc rectè diceretur negotiari, ex cap. *eijciens.* 88. *distinctione* & quæ supra diximus *in principio huius quæstionis*, quod in terminis considerauit Lassart. *d. cap. 19.* vbi assignat rationem differentiæ inter hunc casum, & alterũ de ferro collecto ex vena ferri empta, tamesti attenta opinione Molinæ, quam modo probauimus, in vtroque casu gabella non debetur.

63 Quod † clericus ouium conducat fructus (hoc est *el esquilmo de unas ouejas*, vt caseum, & lanam ex eis prouenientia, opera, & industria famulorum, vel aliorum ad id aptorum vendat, lucrifaciendi causa, gabellam tenebitur soluere, quia idipsum, quod ex conductione acquisiuit, vẽdit, ac proinde negotiari videatur: quia nulla versatur in his industria clerici, quæ eum excuset a solutione gabellæ, vt ex supradictis patet, ex traditis per Lassart. *d. cap. 19. nu.*
64 76. † vbi aduertit, quod industria, quæ clericum excusat à negotiatione illa est, quæ per propriam personam præstatur: secus vero si per conductas, & mercenarias personas
65 præstetur, vt cum alijs probauerat *num. 57.* † negotiari nãque dicitur, non solum is, qui sic emit, vt venditurus lucrifaceret, sed & eis, qui ex quocumque alio contractu quam emptionis acquisiuit, vt venditurus lucraretur, puta ex contractu locationis, & conductionis, vt est textus expressus *in l. legatis. 65. in principio, ff. de leg. 3.* vbi serui, qui ad locandum, & conducendum præpositi sunt, negotiatores dicuntur, sicut & qui ad emendum, & vendendum præponerentur, quem textum ad hoc ut expressum citauit Lassartus *d. cap. 19. num. 65.*

66 Similiter † si clericus emat fundum plenum fructibus maturis, qui in eo pendentes sunt, lucrifaciendi causa, & fructus ab eo decerptos vendit, gabellam debebit

quia

quia verè vendit, quod emit, lucrifaciendi causa, atque id-
67 eo negotiari intelligitur, vt in capitulo eiectoris, † fructus
enim pendentes pars rei sunt, l. fructus pendentes, ff. de rei
uendi. l. Iulianus, §. si fructibus, ff. de action. empt. de quo
late per Tiraquellum de retractu lignag. §. 1. glossa 7. ex nu
mero 36. & per Doctores in l. si filiusfamilias, ff. de uerbor.
oblig. Couarr. libro primo uariar. resolut. capitulo 15. numero
3. & libro tertio, capitulo quarto, num. 7. & in terminis
probat Lassartus d. cap. 19. nu. 62. & proculdubio sub num.
77. in uers. secus autem.
68 Idem q. † erit, si clericus alienum agrum conducat, &
fructus ex suo semine, sua & suorum industria, cura, & cul
69 tura colligat, vendatq. lucrifaciendi causa, † licet enim a-
gricultura, & cura gregis laudatissima a quamplurimis, &
præcipue ea priscorum sententia sit, quasi longe distet a
mercatorum officio, vt late probat Tiraquellus de nobil. ca-
pit. 32. & Cassan. in Cathalogo Gloriæ mundi 11. par. Consi-
der. 37.
70 Hoc † tamen verum est, & procedit in ea, quam quis
exercet in suis agris, & possessionibus, non vero in alienis
conductis; illa namque, quæ in proprijs possessionibus pa-
trimonij, vel beneficij sui per clericum exercetur, numquã
fuit prohibita, vt constat ex textu in capitulo clericus. ver-
bo agricultura, 91. distinctione quinta, & in capitulo primo,
vbi glossa, & Abb. de celebratione Missæ, & resoluit latè Ti
raquellus d. capitulo 32. numero 3. cum sequentibus, sed si
exercetur in alienis agris per conductionem, non honesta-
ti commune est. in l. 2. C. de Episcopis, & clericis, sed omni
no prohibita capitulo primo, ne clerici vel monachi, cum
simil. non ex alio (vt existimat Lassartus d. capitulo 19. nu
mero 70.) nisi quia mera est negotiatio, dicitur enim nego
tiari, qui conducit prædium alienum, vt fructus inde colle
ctus vendat, Tiraquellus de nobilitate, capitulo 37. nume-
ro 8a.
71 Quod † si clericus hortum, agrumue arboribus plenum
conduxerit, ex quibus fructus naturales percipiantur, iux-
ta textum, & quæ ibi notatur in l. fructibus, ibi: nam si po-
mum decerpserit, ff. de usur. eosq. fructus collectos vendat,
proculdubio dicendum est eum clericum negotiari, & ga-
bellam debere, quia id quod vendit non ex suo, ne aliqua
industria sua, sed ex mero conductionis contractu, ad hoc
vt venditurus lucrifaciat, procedit, quo casu non minor ne
gotiationis ratio est, quam in casu statim sequenti de cleri-
72 co conducente fructus decimales, &c. quod † si clericus a-
grum cum ipsis fructibus iam natis, & pendentibus con-
duceret, tunc non tam fundi locatio, quam ipsorum fru-
ctuum emptio, & venditio esset, ac proinde ex venditione,
eorumdem fructuum gabellam proculdubio deberet, vt
prædiximus nu. 66.
Clericus ergo negotiationem exercens in alienis agris
conductis, gabellam debet atque soluere tenetur ex huius-
modi negotiatione, vt in terminis latè iure probat Lassar.
73 d. cap. 19. num 69. cum sequent. † sicut etiam gabellam sol-
uere tenetur clericus, qui ex facto conduxit fructus decima
les alicuius tertiorij, vel fabricæ suæ Ecclesiæ, vel alicuius,
74 si eos vendat, quia verè negotiatio est, † necnon & cleri-
cus, qui cum aliquo societatem iniuit, & pecuniam præsti-
tit, & tãdem finita societate, deductis sortibus, & mercibus
reliquis, ex quæstu, & lucro inter se diuisis, si ipse clericus
partem suam illarum mercium vendiderit, tenebitur ga-
bellam soluere ex hac venditione, tamquam ex negotiatio
ne, vt probat Lassar. d. c. 19 nu. 66. diximus sup. hoc c. vers.
sic qua tamen, nu. 27. cum seq.
75 Verum, quod diximus, clericum † conducentem prędia
aliena, & fructus inde collectos vendentem negotiari, ac
propterea gabellam debere, intelligendum est de eo, qui, cõ
tra sacros Canones conduxisset, iuxta text. in d. cap. 1. ne cle
rici vel monachi. cum ibi notatis: secus si ex Canonum per-
missione conduceret, vel unicum propria ad sui sustentatio
nem non sufficerent, vel si adeo egenus, & pauper esset, vt
necessarium ei sit, aliena prædia conducere, vt ex fructibus
viuat, siue eis vescendo, siue vendendo, vt quæ sibi necessa-
ria sunt ex pretio consequatur, vt in c. dilecti, 8. de decim.
& ibi gl. 1. & glossa verbo, conductiones, in cap. peruenerit,
86. distinctione: tunc namque gabellam non debebit huius
modi clericus ex præd. negotiatione, vt voluit Montalu. in
l. 50. tit. 6. par. 1. & cum eo ex professo probat Lassart. d. c.
19. nu. 78.
76 Quinto obseruandum est, quod † licet Petrus Duennas,
in regula 11. nu. 11. in fine, teneat, quod ex negotiatione in
bonis Ecclesiæ facta, gabella non debeatur, cui fauet Ab-
bas in c. fin. nu. 10. de vita, & honest. cleric. vbi inquit, quod
si clericus, aut quicumque alius administrator rerum Eccle
siæ cum eis negotietur, non debet Ecclesia perdere suũ pri-
uilegium, quo magis ex ea negotiatione gabella debeatur,
quia vere ipsa Ecclesia non negotiatur, & pœna delicti
non debet excedere suum authorem: nihilominus tamen at
tenta nostra l. 7. tit. 18. hoc lib. 9. ibi: E Iglesias vendierem
proculdubio contrarium tenendum est, scilicet, vt gabellã,
debeat & soluere teneatur Ecclesia ex prædicta, vẽditione,
aut permutatione per negotiationem facta, vt merito con-
tra Petr. Duennas obseruauit Matienc. in l. 11. gl. 1. nu. 3. ti-
tulo 10. lib. 5. Noua Collect. Regia, quem refert, & sequitur
Lassart. d. c. 19. nu. 83.
77 Similiter, & monasteria † quorum Prælati res aliquas
per negotiationem vendiderint, vel permutauerint, gabel-
lam soluere tenentur, secundum Siluestr. in Summa. verbo
excommunicatio, 9. nu. 46. & Lassart, d. nu. 83. in princ.

S V M M A R I A.

1 *Clericus negotiator coram quo iudice conueniendus sit pro so lutione gabellæ? & numeris seqq.*

2 *Legis 4. titulo 4. libro 6. Ordinam. Veteris, intellectus, & numero 3.*

4 *Clerici omnes antiquitus gabellam soluere tenebantur, vsque ad tempus Regum Catholicorum conditorum legis 3. del quaderno, de las alcaualas, vt in numero 2. & 3.*

5 *Clericus negotiator gabellam debens, pro eius solutione corã iudice sæculari conueniri potest sed intellige, vt in nu. 7. vide etiam in nu. 10.*

6 *Ecclesia non defendit clericum negotiatorem a sæculari iurisdictione.*

7 *Praxis recepta huius Regni refertur procedendi ad capturam bonorum clerici negotiatoris, pro solutione gabellæ.*

8 *El Rey, y sus tribunales conocen de las donaciones fingidas que los legos pecheros hazen a clerigos en fraude de los derechos Reales, como son los pechos, y no los iuezes Ecclesiasticos.*

9 *Clerici, & scholares, qui sub prætextu suorum priuilegiorum defraudant gabellas, sunt fures, & tenentur ad restitutionem, vide etiam in nu. 17.*

11 *Praxis alia refertur procedendi contra clericos negotiatores pro solutione gabellæ, per potestatem sæcularem.*

12 *In dubio an sit clericus negotiator, vel non, poterunt iudex Ecclesiasticus, & sæcularis de caussa cognoscere, sed vide nu. 17. ad finem.*

13 *Consultatio Regi facta ab Statu Ecclesiastico horum Regnorum super prædictis, & decisio eius mandato, & commissione facta, ponitur nu. 14.*

15 *Clerici gabellam debent,* del vino, caldo, o mosto de viñas que huuieren arrendado: mas no de lo de su cosecha, labranza, y crianza procediente de su hazienda propcia, o de sus beneficios Ecclesiasticos.

16 *Quando dubitatur inter leuantem pedagium, & portantem rem de clericatu, vel de rebus portatis an suis negotiationis caussa? quid sit censendum, vide nu. 16.*

QVÆ-

QVAESTIO XCIV.

Coram quo [illegible] clericus negotiator conueniendus sit pro gabella [illegible] soluenda?

1 PLurima vulgaria [illegible] fundamenta, ex [illegible] fortasi [illegible] tenderent, [illegible] in iudice Ecclesiastico clericum [illegible] conueniendum esse pro gabellæ solutione, & in terminis [illegible] opinionem tenent plures, quos refert, & sequitur [illegible] in add. ad Tractat. [illegible] Bertol. [illegible] L. [illegible] 55. [illegible] erit tamen s[illegible] l. nulli 75 [illegible] quæ ve tunc erit, non ett re eder. [illegible] in Hispania nullo

2 tempore contraria sentent. a recepta [illegible], † alij vero [illegible] niani legis 4. titul 4 lib 6 Ordinamen. veter. se [illegible] pius accedentes ad quæstionem, dicere possent, quod si laicus emit a clerico negotiatore aliqua bona mag[illegible] quantitatis, & valoris, ipse laicus, teneatur gabellam soluere: sin vero minutatim, res aliquas clericus ipse venderet laico, vel quocumque modo clerico, teneatur ipse clericus, venditor. Cuius legis, generalitatem, dum clericus indistincte solvere teneri prob[illegible] gabellam intelligendam esse censet, Didac. Perez ibi glos. 1. quando clericus est negotiator: secus si ex reaus patrimonij venderet: nam tunc ipse nec emptor tenetur, *vt in l. 3 quate nu gabelarum*, & probat cum alijs Laslu. *de decim vendit c. 19 nu.* [illegible] o.

3 Hæc tamen intellectu [illegible] d. l. 4. [illegible] hodie verus sit, & tenendus, attenta l[illegible] [illegible] l. 3. del quaderno de las alcaualas, hodie l. 6. & [illegible] hoc [illegible] 18. lib 9. *Noua Collect. Reg.* [illegible] tempore que condita [illegible] d. l. 4 titulo 4 lib 6. *Ordinamen veter* por el Rey [illegible] Enrique IIII. en Cordoua, an[illegible] 1455. [illegible] potuit praecedere, nec vetus erat ex mag[illegible] [illegible] indistin[illegible] l. 4. ibi: *De algun clerico & [illegible] no lo faciendo assi por el mismo hecho sea tal, como aquel, que deniega a su Rey, y señor natural, su tributo, y señorio.*

Quare pro vera illius leges intelligentia † atque interpretatione obseruando [illegible] est *que antiguamente en tiempo de Rey don Ioan el 11. fe dudo si generalmente [illegible] ele[illegible] deuian alcaualas, aunque no fuessen negociadores, ni interpuestas personas de legos, y se resolvio por todos los Conseiros del dicho Rey don Iuan, que deuian alcaualas* [illegible] tunt Montal[illegible] in [illegible] magn[illegible] eg. Lopez in l [illegible] tu o 6. par. t. glos 1. & R[illegible] migi[illegible] de [illegible] in tract. de [illegible] tivo subsidio c. [illegible]

Despues se hizo del [illegible] eral en el primero año que comenzo a reynar el Rey D. Enrique IV hijo del dicho Rey don Iuan el II. que fue el de los año de 1455 en Cordoua, en que se mando lo que en este dicho que los clerigos [illegible] en alcaualas, y que el que no la [illegible] y le fuessen tomados sus b[illegible] [illegible] de la alcaualas, y penas [illegible] del [illegible] b 6 el ordenamiento Real antiguo.

De donde parece se coll[illegible] alcauala, como es renta Real, aun [illegible] que no quisiesse pagar el [illegible]

Se continieron los Reyes [illegible] del quaderno de las alcaualas [illegible] [illegible] que no se pida ni demande alcauala por los [illegible] y otras qualesquier personas de las ventas que hazen [illegible] bienes qualesquier [illegible] Monasterios, Perl[illegible] de estos Reynos, ni de los trueques: hodie [illegible] 18 hoc libro 9 Y luego [illegible] continente manda [illegible] tenido en la ley antes de ella, no aya lugar en [illegible] clerigos, e Iglesias vendieren por via de mercaderia, trato, y negociacion, que de esto manda paguen alcaualas, como si fuessen legos.

4 Rursus in † nostra principali quæstione Doctor Castillo in l. 7. *Tauri, in gloss. El alcauala*, in addit. *in versic. si vero, existimabat*, quod in casu, quo clericus vendens, gabellam debeat, ea exigenda sit ab emptore laico, ex l. 32. *titulo 19. hoc libro 9.* dum illa lex iubet, quod quando quis emit a persona potentiori gabellam, retineri penes se debeat.

5 [illegible] hilominus † tamen verius est, & tenendum, quod clericus negotiator gabellam debens pro eius solutione coram iudice sæculari conueniri possit, † quia cum propter ne-

6 gotiationis delictum iure laicus censeatur, cumque, sæcularis iurisdictione E[illegible] non defendat, *vt in capitul. fin. de vita, & honest. cleric. & ibi gloss 3. & final & in c. quamquam. de Cens[illegible] libro 6. & in Clementina præsenti, vbi gl. [illegible] verbo.* N[illegible] ne obstando, *eodem titulo* quam ibi probant omnes, & D[illegible] in *capit. Ecclesia sanctæ Mariæ, column. 1 ad finem de Constitut.* [illegible] B[illegible] lach. de Gabell 7. parte, numero 8 ex[illegible] Humad in l. 49. titulo 6 parte 1. vbi Greg. Lopez glo[illegible] 3. & Bobadill in sua Polytica de Corregidores lib 2 capite 18 numero 123 cum sequentibus, vbi plurimos congerit: & probatur etiam in nostra lege 7. ibi: *Como si fuessen legos, titulo 18 hoc lib. 9.* non potent priuilegio [illegible] legae, [illegible] probant [illegible] terminis Mexia *in Pragmatica taxæ panis, Conclusione 5. num 23.*

7 † quod intelligendum quidem quo ad clerici personam, quæ per iudicem sæcularem, eius [illegible] capi non potest, nec an[illegible] quo ad eius bona, & facultates, vt cauetur in *d. capit fin ibi de suis facultatibus*, & sic clericus in hac specie, captus pignoribus, [illegible] adstringitur ad solutionem gabellarum, [illegible] secundum Azeued in *l. 11. titulo 1. libro [illegible] Recopilationis Regiæ, numero 5. ad fin.* quem sequitur [illegible] *cap. 19. numero 84* & Humada *vbi supra, in glo verb Las franquezas, numero 2.* & latissime [illegible] Iuribus [illegible] d. Gabell. 7. parte, *in principio, numero 2. cum sequentibus*, [illegible] plurimos authores antiquos, & modernos pro hac parte citat, & *numero 39.* [illegible] quod hanc opinionem in praxi iam receptam videri in sua Ciuitate Rodæ, pro quodam gabellario patrocinans, & qui[illegible] in Granatensi Prætorio, & in supremo calculatorum pro iudice sæculari fuit pronunciatum, & semel atque iterum in dicto Granatensi Prætorio declaratum fuisse, iudicem Ecclesiasticum, qui cum censuris contra sæcularem procederet, vim inferre, & causam ad sæcularem iudicem fuit remissa, eique competere [illegible] atum, quem refert, & sequitur [illegible] Bobadilla *vbi supra, numero 124.* & alios plures referens [illegible] ilios [illegible] praxi [illegible] Azeued in *l 7. numero 13 & 14. titulo 18. hoc lib. 9.* ibi quæ [illegible] praxi [illegible] secundum receptionem. [illegible] au diencia [illegible] Ig[illegible] Salzed *vbi supra* dum [illegible] [illegible] hac [illegible] in Hispania in praxi [illegible] alij eam [illegible] pra[illegible] ad [illegible] *vt supra dicti testantur.* Vnde [illegible] omnibus credē dum [illegible] [illegible] [illegible] quē [illegible] sententiam sequitur [illegible] cum [illegible] libro 2. variarum, quæst. 21. in 1 par te, num. 232. ad fin [illegible]

[illegible] capite 9. titulo 2 hoc libro 9. [illegible] iueces Eclesiasticos, que se entremeten a embaraçar a las rentas de las nuestras rentas que [illegible] o en otra alguna manera, o alguna [illegible] dellas o en otra alguna manera, o que [illegible] de lo que toca a las dichas rētas, [illegible] y proceden contra los nuestros iueces [illegible] en la Contaduria Mayor, se daran [illegible] las cartas nuestras que se acostumbran, para que no conozcan, ni procedan, ni embaracen la dicha [illegible] [illegible] [illegible] dubio intelligendum est, [illegible] gabellæ, [illegible] legib. Regijs, quos iudex non exami-

sed ius Canonicum, [illegible] leges Re[illegible].

8 Similiter † *quando [illegible] clerigo, es persona supuesta, de lego, y mediante esto se defraudan los derechos Reales, como es en los pechos, haziendo los legos pecheros donaciones fingidas de sus bienes en personas exemptas, el Rey, y sus tribunales conocen de esto, y no los iuezes Ecclesiasticos*, vt cauetur in *l.* vnd[illegible]ima, *titulo decimo, libro* 5. de la nueua Recopilacion, quæ lex originem duxit a l. fina-li, *C. de annon. & tribut libro* 10.

9 Vbi Bart. *numero* 1. eam inducit † contra clericos, & scholares, qui sub prætextu suorum priuilegiorum defraudant gabellas, *haziendose personas supuestas de legos*, & similes clericos [illegible] *in pragmatica taxæ panis, Conclusione* 5 *numero* 42. vbi, quod non minus in foro [illegible] ad restitutionem [illegible]galis fraudati tenentur, quam fur ad rei subtractæ restitutionem, [illegible] quod in fraudatoribus gabellarum id communiter tenetur.

Præterea, sobre lo mismo ay ley, y determinacion Real en las ordenanzas de Valladolid, [illegible] en el año de mil, quinientos y sesenta y seys, en el libro nono. titulo primero, folio 7. columna secunda, in fine, & folio 8 *en el principio. adonde auiendo referido todas las cosas en que el Rey tiene [illegible] tencion, y entre ellas las rentas, y derechos Reales, dize estas palabras:*

10 ¶ *Porque † estos cosas tocan a nuestra preeminencia Real de que siempre los Reyes nuestros predece[illegible]ores de gloriosa memoria, y nos, y nuestros [illegible] acostumbramos a conocer. aunque sea co[illegible] clerigos fra[illegible]s y religios, y Ordenes, sin que otro se [illegible] de entremeter, ni entremeta en ello, ni se le aya de dar, ni d[illegible] parte alguna de ello* Idem cauetur *en las ordenanzas de* [illegible]*ranada del año de mil y quinientos y ueynte y siete*, folio 86. pagina 2. *y las cedulas y uisitas que tienen las Audiencias, que dan en su fuerça, y uigor*, vt cauetur in lege, & pragmatica posita in prin[illegible] nouæ Collectionis Regiæ circa finem. *Y en la Contaduria Mayor ay obligacion de guardarlas, pues son Oydores de la Contaduria Mayor, y tienen la iurisdicion, y autoridad que han los Oydores de las Audiencias Reales*, vt cauetur in l. 3. titulo primo, libro nono, *de la nueua Recopilacion Y en la ley doze del mismo titulo se les manda, guarden las leyes de nuestros Reynos, e specialmente las ordenanzas de las Audiencias, y ansi las tienen iuradas.*

11 Qua ratione † alia praxis in h[illegible] obseruari potest, nempe, vt clerici huiusmodi negotiatores gabellam [illegible] requisiti primo a gabellarijs, vt eam solu[illegible] nuant, occurratur ad Regium Consilium [illegible] *Mayor, adonde se dara prouision Real para [illegible] dentro o cierto termino la paguen, so pena de p[illegible] temporalidades, y naturaleza y para que de s[illegible] que para ello se tomen, se pague*, quod quidem iud[illegible] iasticus impedire non debet, iuxta *d. l.* 1. *titulo* 2 [illegible] hoc libro 9. monitio tamen prædicta de nec[illegible] requiritur.

12 Quod si † dubium fuerit, an [illegible] negotiator, nec ne, poterunt iudex secul[illegible] [illegible]asticus de causa cognoscere, ex resolutis per [illegible] Greg. Lopez in *l.* 49. *uerbo, Las franquezas, titulo* 6. *parte* 1. *aunque Castillo de Bobadilla en su Politica* [illegible] *regid*[illegible] *libro* 2 [illegible] 18. *numero* 124. *fol.* 1053. *dize, que a su parezer [illegible] se hara mucho en esto de que podra ser [illegible] el [illegible]* & quod spectet ad iudicem [illegible] contra Gregoriu Lopez ubi supra, tenet Par[illegible] *libro primo rerum quotidianarum, capitulo tertio*, §. *primo numero duodecimo uersiculo in nouis*.

13 *Y porque en esta razon estando el E[illegible]ado Ecclesiasti[illegible] o iunto en Madrid, en la Congregacion del año pa[illegible]do de mil y quinientos y nouenta y siete, en que yo me halle por esta Santa Iglesia de Ciudad rodrigo, se agrauio desto por su memorial a su Mage[illegible]tad del Rey don Felipe el Segundo nuestro Senor, en un pleyto muy reunido, y graue que entonces estaua pendiente en el Consejo Real entre el Prior, y clerigos de la ciudad de Xerez de la [illegible]ntera de la una parte, y la iusticia Real, y Eccl[illegible]siastica de la otra, sobre quien auia de compeler a los [illegible] tratantes en uino, a que pagassen el alcauala, y otras co[illegible] el qual pleyto huuo autos diferentes en diuersos tribuna[illegible] y su Magestad co[illegible]metio la ultima determinacion del [illegible] a ciertos [illegible]nores Presidentes, [illegible] Consejeros: [illegible] les con mucho [illegible] do, y de[illegible]beracion pronunciaron un auto muy acertado, [illegible] cision de mu[illegible] dudas de que en el [illegible] titulo precedente en el [illegible] auemos tratado, le porne aqui [illegible] la letra, para que [illegible] en [illegible] y d[illegible] od[illegible] [illegible]ietantes dudas de aqui adelante, que es del tenor [illegible] uiente.*

Auto, y decreto d[illegible] Consejo.

14 *EN [illegible] d[illegible] M[illegible] a ueynte y siete dias del mes d[illegible] [illegible] nouenta [illegible] ocho años: visto por los [illegible] Rodr[illegible]o, [illegible]azquez Arz[illegible] pre[illegible] Licenciado Paulo de Laguna, Presidente [illegible] de Indias don Francisco de Rojas [illegible] Consejo de Hazienda, [illegible] don Alonso de Ag[illegible] Consejo, e[illegible] V[illegible]adares Sarmiento del [illegible] su Ma[illegible] ocio que es entre el Prior [illegible] de la ciuda[illegible] re[illegible] de Frontera, de la una p[illegible] ez de Prado, Fiscal de su Ma[illegible] quales fue remitido por especial c[illegible] de su [illegible], para que prouean en el caso iusticia, el rem[illegible] se ponen fraudes y el auto prou[illegible] causa por los Oydores de la Contaduria Mayor de [illegible] de su Magestad, en quatro de [illegible] uiembre del año passa[illegible] de mil [illegible] quinientos y nouenta y cinco años.*

D[illegible]eron [illegible] que sin e[illegible]argo del dicho auto [illegible] se despache cedula de su Mag[illegible] para que los administradores, y recaudad[illegible] es de las a[illegible]ualas y rentas Reales de la dicha ciudad [illegible] ez de la Frontera, no lleuen alcauala a los [illegible] de los [illegible], [illegible]os, o mostos que uendieren d[illegible] su cos[illegible] labranza, y crianza, procedientes de hazienda suya propria, o de sus beneficios Ecclesiasticos, y para e[illegible] d[illegible]pacho de [illegible] les den las cedulas, o alualaes [illegible] que los dichos clerigo[illegible] [illegible]fiquen co[illegible] iuramento ser de la dicha [illegible]

15 [illegible], *y crianza. † empero de los uinos [illegible] mostos que procedieren de uinas que constare [illegible] arrenda[illegible] con frutos, o sin ellos, paguen el alca[illegible] a los dichos arrendadores, o recaudadores, quando los uendieren: [illegible] mismo de otras qualesquier uentas que hagan procedientes de mercaderia, negociacion, trato, o grangeria: y si assi no lo hi[illegible], y pagaren. las iusticias les compelan a ello, deteniendo, o exceptando los dichos bienes, o otros qualesquier bienes, o frutos que ayan uendido, o contrata[illegible] o, y [illegible] dem[illegible]s bienes que tuuier[illegible] n proprios, o de sus beneficios, d[illegible]ndo reseruadas sus personas. Y lo mismo [illegible] e haga, y cumpla, [illegible]ando por cessiones fingidas, o en otra qualquier forma [illegible] ciere, que los tales [illegible] os ayan hecho fr[illegible] de alguna, para impedir la paga d[illegible] dicha alcauala, en l[illegible] casos, que como est a dicho perteneciere a su Magestad. Y [illegible] ouiere dud[illegible] de los tales ca[illegible]os, o alguno d[illegible] los en que deuan, o si lo que [illegible]enden es de su labranca, y crianca, en q[illegible] no la deuan [illegible] las dichas iusticias r[illegible]an informacion de officio c[illegible] las partes, procurando aueriguar por [illegible] las la uerdad, y la embie[illegible] a s[illegible] lad, detene[illegible] el d[illegible]spacho, y cedula de guia, [illegible] o que [illegible] mande [illegible] y [illegible] rouecer lo que se a iu[illegible], y [illegible] que iueze[illegible] [illegible]siasticos [illegible] qualquier [illegible] conoz[illegible]an, ni pongan [illegible] impedimento, [illegible] orno alguno. Y por [illegible] su auto [illegible] o proueyeron, y man[illegible] ron.*

F[illegible]a adicion auia de [illegible]r a la margen.

16 Quand[illegible]m dubitatur inter leuantem pedagium, & portantem rem de clericatu, vel de rebus, quæ portan-

portantur, quod fiat negotiationis caussa, videtur committendam iuramento deferentium, vel suorum nunciorum, si personarum qualitas non dissuadeat, vel nisi de contrario fides habeatur in promptu, & quo ad personam videtur sufficere, quod sit in habitu, & tonsura clericali, argumento text. *in cap. si iudex laicus. de sententia excommunicationis, lib. 6. in glos. verbo, non negotiandi, in Clement. si decentia*, & Dominicus *in c. quanquam, de Censibus, lib. 6.* quam glo. dicit solemnem Ias. *in l. cetera. §. sed & si quis ad opus, numero 9. ff de legat. 1.* & sequitur Greg. Lopez, *in l. 5. in glos. Clerigo, & in glos. Pura si mismo titulo 7. parte 4.* & Aviles, *in cap. 52. prætor. in glossa. En la tierra, numero 18. folio mihi 253.*

SVMMARIA.

1 *Hospitalia ab Episcopis approbata non debent soluere gabellam, ex venditionibus, & permutationibus rerum suarum.*
2 *Dictio, quodcunque, omnimodam generalitatem importat.*
3 *Gabella nec collectæ debētur de bonis relictis ad capellanias, dummodo sint institutæ auctoritate Episcopi.*
4 *Habentes bona in censum, vel emphyteusim Ecclesiæ non possunt excusari a solutione collectæ, & gabellæ.*
5 *Fratres, & Sorores Beati Francisci Tertij Ordinis, si priuatam vitam agant cum vxoribus, & maritis suis, vt laici iudicantur, & ideo contribuere tenentur vt ceteri homines laici? secus si vt religiosi in communitate vixerint, vt in num. 6.*
7 *Heremita non clerici, qui sub nullo præcepto, & voto in solitudine habitant, quasi Monasticam vitam agentes gabellam debent, licet alias Episcopo sub sint, & priuilegio clericorum gaudere debeant, vt in num. 8.*
9 *Milites Sanctæ Mariæ, & Rectores hospitalium gabellam debent, nisi speciale aliquod priuilegium habuerint sufficiens, & conueniuntur pro solutione gabellæ coram iudice sæculari: si tamen possideant bona in communi tanquā religiosi gabellam non solum, & nu. 10.*
11 *Fratres Ordinum Militarium prout sunt, los Comendadores de las Ordenes de san Iuan, Alcantara, Santiago, y Calatraua, an gabellam soluere teneantur. & numeris sequentibus.*
12 *Comendatarij, hoc est, Milites Militarium Ordinum, an sint Ecclesiasticæ personæ? & numeris seqq.*
13 *Comendatarij Ordinum Militarium si sint clerici, proculdubio gabellam soluere non tenentur.*
15 *Conductores fructuum, & redditum Comendarum Militarium Ordinum, gabellam debent ex venditione eorum.*
16 *Ordines Militares aliorum Regnorum, nullum priuilegium non contribuendi, nec soluendi gabellam in his nostris Regnis habēt, quia sua priuilegia sunt localia, & ad hæc Regna non extenduntur, nisi indefinita essent, vt hic, & numero 17.*
18 *Confraternitates laicorum an gabellam soluere debeant? & numeris sequentibus.*
20 *Collegia Vniuersitatis Salmanti. & aliarum, an gabellam soluant.*
22 *Gabella an debeatur de bonis fratris nouitij intra annum probationis venditis, aut permutatis, & numeris sequentibus.*
23 *Nouitius frater religiosus nuncupatur, & coram iudice Ecclesiastico conuenitur, non vero coram sæculari, vt in nu. 24. sed vide num. 32. & num. 34. & 35. in vers. nec quidquam.*
25 *Nouitius an possit retrahere rem sui generis, venditam.*
26 *Professio nouitij non retrotrahitur ad tempus probationis. Donatio facta a nouitio nō valet aliter quam si obseruata fuerit solemnitas statuti laicorum, ibid. & num. 27. & 28.*
30 *Nouitius durante anno probationis retinet omnia bona sua & beneficium, & bona feudalia, vt in nu. 31.*
33 *Nouitia non dicitur monialis.*
35 *Nouitius non potest impediri vllo modo, quin libere ad sæculum possit redire.*
37 *Fratres nouitij Societatis Iesus gabellam debent ex venditione bonorum suorum.*
38 *Cæcus gabellam debet.*
39 *Excusationem habentes a muneribus personalibus, gabellam soluere tenentur, veluti minores viginti quinque annis, habens annos quinquaginta quinque: vel numerum duodecim filiorum, surdus, & ceteri.*
40 *Scholares sacris non initiati gabellam soluere tenentur, nec non & tributa cum suis familiaribus, vt in nu. 41.*
42 *Vicini quamplurium locorum hic nominatorum excusantur, & immunes iure Regio sunt a solutione gabellæ, de las cosas que vendieren de sus labrancas, y criancas, iuxta tenorem suorum priuilegiorum: de ceteris vero suis rebus venditis caussa negotiationis gabellam soluere tenentur, vt in num. 43. alia in proposito adducuntur, numeris sequentibus.*
43 *Descendentes ab Antona Garcia, immunes sunt a solutione gabellæ omnium quæ vēdiderint in ciuitate Taurinen. etiam caussa negotiationis, & num. 44.*
46 *Vicini locorum exemptorum a solutione gabellæ, eam soluere non tenentur de venditione redditum sibi solutorū a conductoribus, & colonis, quia fructus, & redditus æquiparantur.*
47 *Exempti a solutione gabellæ, an debeant eam soluere ex secunda venditione illius rei, cuius prima fuit distracta voluntate partium, & numeris sequentibus, vbi distinguitur.*
49 *Gabella quando debeatur ex venditione distracta communi voluntate partium, & quando non?*
50 *Vicini aliorum locorum de quibus hic, sunt etiam immunes a solutione gabellæ: & habiti pro vicinis dictorum locorum iuxta formam statuti gaudebunt eodem priuilegio, vt in num. 51.*
52 *Franqueza de alcauala de todos los que fueren a vender algunas cosas a la puebla de nuestra Sennora santa Maria de Guadalupe.*
53 *Franqueza del que morare en la heredad de Valdepennas del Monasterio de Guadalupe; que es el Obispado de Plasencia.*
54 *Franqueza de la puebla de Villa franca del Arcobispo.*
55 *Franqueza de la puebla de santa Maria de Nieua.*
56 *Franqueza de los que viuen en la villa de Valderas.*
57 *Franqueza con la modificacion del priuilegio de la villa de Simancas.*
58 *Franqueza de Valladolid, y Madrid.*
59 *Franqueza de ciertas ventas de los Arcobispados de Toledo, y Seuilla, y Obispados de Cordoua, Iaen, Segouia, Cuenca, y Cartagena.*
60 *Franqueza de la venta de Pedro Afan, y de la Aluergeria, y Raysero, y Toros de Guisando.*
61 *Franqueza del carnizero de Chancilleria.*
62 *Franqueza del carnizero del Rey.*
63 *Franqueza del regaton del Rey.*
64 *Franqueza del boticario, pollero, guarnicionero, sillero, cordonero, broslador, y capatero del Rey.*
65 *Franqueza del carnizero, y recaton de la Reyna.*
66 *Franqueza del boticario, pellejero, guarnicionero, sillero, soyero, cordonero, platero, y broslador, y capatero de la Reyna.*
67 *Franqueza del carnicero, y recaton del Principe.*
68 *Franqueza de boticario, pellejero, platero, y capatero del Principe.*
69 *Franqueza de las emparedadas de Vbeda, y de otras emparedadas assendadas en los libros.*
70 *Franqueza de los descendientes legitimos varones, y hembras de Antona Garcia: non tamen habet locum in descendentibus naturalibus tantum illius, vt in nu. 71.*
72 *Franqueza de los estrangeros del Reyno del pan que traxeren a vender por mar a Seuilla: ex reuenditione tamen illius frumenti gabella debetur, vt in num. 73.*
74 *Franqueza de los herradores del herrage que vendieren en los Reales.*

QVAESTIO XCV.

De hospitalibus, Fratribus, & Sororibus Tertij Ordinis Beati Francisci, eremitis non clericis, & Fratribus Ordinum Militarium, & alijs personis infra dicendis an soluant gabellam?

1 QVæro: *An † supradictæ personæ gabellam soluere teneantur?* De hospitalibus per Episcopum approbatis, dubium non est, quin ex venditione rerum suarum gabellam non debeant, nec eam soluere teneantur, quia Ecclesiæ priuilegio gaudent, vt notatur *in Clementine, per literas, & in Clementina, Quia contingit, de religios. domib.* Merito igitur, vt comprehendantur sub dispositione *l. 6. titulo 19. hoc lib. 9.* loquentis de exemptione clericorum, & Ecclesiarum a solutione gabellæ, ibi *e Quelesquier Iglesias.*
2 † Dictio, enim *quodcumque*, omnimodam generalitatem, importat, *vt in cap. solitæ benignitatis, & ibi Doctores, de maior. & obedienc.* & in terminis ita tenet Lassarte, *de decim. vendit. cap. 19. num. 90.* & Gironda, *de Gabell. 7. parte, in princ. numero 43. & 66. cum sequentib.* vbi adducit pro hac parte *l. 1. titulo 11. & l. 1. titulo 12. parte 1.* & vtrobique Gregor. Lopez, & quod ita resoluit Auendan. alios allegans *in 2. parte, capite 14 prat. nu. 32.*
3 Vbi etiam, † quod de bonis relictis ad capellanias, non debetur collecta; nec soluatur gabella, licet vendantur,
4 dummodo sint institutæ authoritate Episcopi, † habêtes tamen bona in censum, vel emphyteutim Ecclesiæ non possunt excusari a solutione collectæ, & gabellæ, vt per Auēd. *vbi supra, nu. 33.* vbi quod ista opinio viget in practica, & est tenenda, quam libenter sequitur Gironda *vbi supra, nu. 68. cum seq.*

Ex quibus deducitur, vt hospitalia per Episcopum approbata gabellam soluere minimè teneantur ex venditionibus, & permutationibus rerum suarum.

5 Fratres autem, & Sorores Beati Francisci Tertij Ordinis si priuatam vitam agant cum vxoribus, & maritis, & bonis suis, vt laici iudicantur, & ideo contribuere tenentur, vt ceteri homines laici, & vt prius quam fraternitatem acciperent, vel assumerent, soluebant tributa, *vt in l. 1. titulo 14. libro 6. Nouæ Collectionis Regiæ,* & tradit Sarmient. *de reddit. Eccles. in defensio libel. 1. part. monitio. 56. nu. 4. cum sequentibus,* agit Greg. Lopez per text. *ibi, in gloss. 1. tit. 7. parte 1.* & Auend. *vt supra num. 28.* & Didac. Perez *in l. 19. titulo 4. lib. 4. Ordinam. & in l. 1. colum. 93. titulo 3. lib. 1.*
6 † Quod si hi, vt religiosi in cõmunitate vixerint, minime teneantur ad tributorum, nec etiam gabellæ solutionem, quia verè sunt religiosi, vt patet ex *d. l. 6. ibi Iglesias, y Monasterios,* & in terminis tenet, & probat Lassart. *d. num. 90.* & Gironda, *numero 40 & 41. vbi supra,* qui eamdem distinctionem, probat in fratribus aliorum Ordinum Mendicantium, & Azeued. *in l. 1. numero 7. titulo 18 hoc libro nono.*
7 De Eremitis non clericis, † qui sub nullo præcepto, & voto in solitudine habitant, quasi Monasticam vitam agentes, dubitandum non est, quin gabellam debeant.
8 Licet enim eos Episcopo subesse aliàs dixerit *gloss. verbo, non possunt, in l. 2. ff. de in ius vocando, & ibi Bart. & Angel.* & quod priuilegio clericorum gaudere debeant affirmet altera glossa *in capit. qui vero, verbo, vero 16. quæst. 1.* & latissimè resoluit Boer. *in tractatu de vit. & honest. Eremit. numero 13.* non tamen ita purè, & verè solitariam vitam agunt, vt requirit text *in d. capitulo, qui verè,* quia potius sicut laici nati sunt, ita laici perseuerant, cum neque ordinem habeant clericalem, nec religionem approbatam profiteantur, vt tenent Doctores, quos refert Boer. *vbi supra, numero 14.* & Manuel. Rodrig. *tomo 2. Regul. Quæst. quæst 62. artic. 20. pag. 324.* Et in terminis nostræ quæstionis hanc opinionem probauit Lassarte, *d. capit. 19 numero 89.* & Gironda, *vbi supra, numero*
9 *43 cum sequentibus,* † qui idem probat in fratribus Sanctæ Mariæ, & Rectoribus Hospitalium, vt hi omnes gabellam soluere teneantur, nisi speciale aliquod priuilegium sufficiens habuerint, & *numero 45.* latè agit coram quo iudice hæ personæ sint conueniendæ, pro solutione gabellæ: & resoluit, coram iudice laico conueniendas esse in materia gabellarum, sicut conueniri possunt clerici negotiatores pro gabella coram iudice sæculari, vt resoluimus *in quæstione præcedenti.* Idem probat in omnibus supradict. Azeued. *in l. 1. numero 4. 5 & 6 titulo 18. hoc lib. 9.*
10 † & limitat etiam illud de Militibus Sanctæ Mariæ, & Rectoribus Hospitalium, nisi possideant bona in communi, tamquam religiosi.
11 De † fratribus autem Ordinum Militarium, nempe, de San Iuan, Alcantara, Santiago, y Calatraua, an gabellam soluere teneantur, ab illa forsan quæstione pendere videbitur, nempè, *an vere sint religiosi censendi, vt laici?* In qua diuersæ duæ sunt sententiæ, quarum
12 illa verior, est, & communis, † vt non sint Ecclesiasticæ personæ, licet modi viuendi ipsorum appellentur religiones, ac proinde, nec clericorum, nec religiosorum priuilegijs gaudent, nisi quatenus specialia sua priuilegia disponant, vt probat Montalu. *in l 8. glossa 1. lib. for.* & probauimus cum ipso, & alijs pluribus *libro 2. Pract. quæst. 111. numero 2.* & Lassarte, *d. cap. 19. numero 91.* Et hæc est magis communis opinio secundum Girondam *de Gabell. 7. parte, in princip. num. 47.* qui plures citat. Gabellam igitur soluere tenentur, iuxta hanc sententiam. Tametsi in contrarium multa sint non leuia fundamenta, quibus probari videatur, istos, nempe Fratres religiosos, & Ecclesiasticos esse, ac proinde immunes a gabellis, vt constat ex adductis per Petrum Duennas *in regula 100. numero 5. in fine,* & probat in terminis Menchac. *libro 1. Quæstion. illustr. capite 105. ex numero 45. & libro 3. de success. creat. §. 30. numero 306.* qua in re prædictas duas opiniones, refert Frater Manuel Rodrig. *in 1. tomo Quæstion. Regul. quæst. 1. pag. 9.* vbi ipse est in tertia opinione, nempe, hos Milites esse verè religiosos, non absolute, & simpliciter, sed religiosos Militares, non tamen agit de solutione gabellæ: sed in prædicto articulo, Milites Sancti Ioannis, inquit, non dubiū esse, quod sint religiosi, & gaudeant priuilegio Canonis, & Fori.
13 Hodie tamen, quo † ad nostram materiam gabellarum attinet, hæc quæstio iure Regio sedata est, atque expresse decisa in mediam sententiam, *l. 9. titulo 18. hoc libro 9.* qua ita cauetur: *Ordinamos, y mandamos, que los Commendadores de las Ordenes de Santiago, Alcantara, y Calatraua, y San Iuan, paguen la alcauala de todas las cosas que vendieren, o trocaren: con que de los frutos, y rentas de sus Encomiendas, que ellos vendieren o trocaren, no sean obligados a pagar, ni paguen alcauala alguna: pero de las yeruas de las dichas sus Encomiendas si, y donde huuiere costumbre, de pagar la dicha alcauala* (deferre namque videtur, lex hæc consuetudini, in hoc) *Mandamos, que la paguen los dichos Comendadores, segun, y como la pagan, y la acostumbran a pagar otras personas seglares.*

Ad quam legem lectorem remittit in proposito Parlador. *libro 1 rerum quotidianarum, cap. 3. §. 1. numero 19.* & Menchac. *d. §. 30 nume. 306.* & eam inquit in praxi seruari Lassarte, *d. capit. 19 numero 92.* & per eam idem probat Gironda, *de Gabell. 7. parte princip. numero 46. ad finem,* & Azeued. *in d. l. 9.* Bobadilla *en su Politica de Corregidores,*
14 *libro 2. capite 18. numero 164.* † hoc tamen verum est, rectèque procedit in huiusmodi Comendatarijs Cruceque signatis, qui clerici non sunt, de quibus egimus *supra quæst 37. numero 25. & 26.* Ceterum in clericis particulare ius est, vt gabellam non soluant, *vt in l. 6. titulo 18. hoc lib. 9.*

Deinde

15 Deinde exceptio, de qua † in d. l. 9. nempè, *de los frutos, y rentas de sus Ecomiendas*, procedit, quando ipsimet Commendatarij eos vendunt, aut permutant: secus vero est in eorum conductoribus: hi namque nisi aliàs priuilegiati sint, soluere tenenentur gabellam ex horum fructuum venditionibus, & permutationibus, utpote priuilegium in his concessum proprietarijs ex d. lege 9. mutetur, & cesset mutatione personæ, nempè in conductoribus, sicut in conductoribus decimarum, & ceterorum fructuum Ecclesiasticorum supra iure resoluimus, ex textu *in l. licitatio. § finali, versiculo, mercatores, ff. de public. & vectigal. cum similibus.*

16 *Las Ordenes † Militares estrangeras en estos Reynos no tienen excepcion de no pechar, ni dexar de dezmar, ni de pagar alcaualas, ni otro priuilegio alguno: porque sus priuilegios en quanto a esto sin duda alguna son locales, y no se han de estender fuera de sus limites, Reynos, y Prouincias, para donde se instituyeron las tales Ordenes, ni perjudicar a los derechos Reales ni los subditos de estos Reynos, a quien se grauaria, e impondrian las cargas de las tales esempciones, y ansi han sido condenados a pechar, y dezmar*, vt tenet Castillo de Bobadilla, *vbi supra, d. lib. 2. cap. 19. num. 18. & 19. pagina* 1142. citans Felin. *in cap. cum ordinem, num. 4. de rescript.* & textu *in cap. 1. de priuilegijs, in 6. & cap. sanè, & c. porro, de priuileg. in Decretal.* ad hoc, *que los dichos priuilegios, son locales, y no se han de estender fuera de sus limites*, & prædictam opinionem Castillo ad litteram transcribit, & sequitur, eo tamen tacito Frat. Manuel Rodriguez. *2. tomo Quæstionum Regul. quæstione 62. articulo 17. pagina* 321. *cum sequentibus*, vbi circa intellectum *d. cap. 1. de priuileg. in* 6. citat etiam Couarruuiam optime agentem, *in Practic. Quæstionibus, cap. 31. numero* 5. qui intelligit d. cap. 1, cum exemptionis priuilegium ibi loco citato circumscri-

17 ptum: † si vero priuilegium exemptionis indiffinitum, & generale esset, tunc ita obseruandum esset, iuxta formam Concilij Tridentini, *sessione 7. cap. 14. & sessione 24. cap. 11.* nisi simpliciter exempti obtinerent Ecclesias parrochiales, aliaue officia, quorum administratio, & regimen Episcopo competerent, *vt in d. cap. 1. §. in eos, & in cap. cum capella, eodem titulo, in Decret & in l. 9. ad fin. titulo 9. parte, 1. & Couarruuias vbi supra, versicul. posset tamen*, & facit Concil. Tridentin. *d. sessione 24 cap. 11. in versic. quæ vero priuilegia*, & in terminis quando beneficia, & Prioratus subiecta sunt Episcopo, vel Archiepiscopo: secus si ipsis Militaribus Ordinibus subsunt in spiritualibus, ita tenet Eman. Rodri. *in 1. tomo quæst. Regul. q. 36. art. 4. pag. 352. col. 2. vers. nec supradictis obstat.*

18 De Collegijs confraternitatum laicorum, quod gabellam soluere teneantur probat Gironda, *d. 7. p. in princ. numero* 42. cum Auend. *2. p. cap. 14. prat. num. 32. &* Ant. Gabriel. *2. p. Commun. opin. fol. 156 col. 4.* & Salaz. *de usu, & consuet. cap. 8. numero 22.* & Azeued. *in l. 10. titulo 1. libro 4. Nouæ Collect. Reg. numero 25.* qui in hie terminis non loquuntur.

Ego vèro, quid circa hoc decidendum sit, censeo pendere ab illa perquam difficili quæstione Canonica, quam latè discussimus *libro 1. Canonicarum Quæstionum, capitula 35. per totum*: an, scilicet, huiusmodi Confraternitates, seu Confratriæ sint pia loca, vel religiosa? In qua resoluimus partem negatiuam veriorem, & magis communem videri, quæ resolutio supradictæ opinioni Girondæ fauet.

19 Verius tamen in nostra quæstione, de gabella resoluendum æstimo ex traditis per Gabriel. *vbi supra, numero 22. & 23.* vt siquidem bona Confratriæ eo animo sint vna simul contexta, vt Confratriæ seruiant, & possit Confratria de illis ad libitum disponere, tunc cum non habeantur, vt bona loci religiosi, sed profani, & ad libitum distrahi, & alienari possint, ex huiusmodi venditione, & permutatione gabella debebitur: si vero Fraternitas sit approbata a Summo Pontifice, vel ab Episcopo, vt contingit, quando ipsa vel locus pius, vel oratorium est extructum principaliter, vt sacrum sit, & Deo Optimo Maximo dicatum, & bona sint eo animo simul contexta, vt ad opera eius necessaria, nempè pro missis dicendis, & ceteris illa concernentibus, & ad pauperes subleuandos perpetuo sint, quo casu bona illa, locusque is, religiosa ac pia sunt iudicanda, ideoque bona illa ad libitum, distrahi non possunt, nisi accedente totius Confraternitatis consensu, ac authoritate Episcopi, tunc ex eorum venditione, aut permutatione gabella non debebitur, & ita merito tenet etiam in effectu Azeued. *in l. 1. numero 1. titulo 18. hoc libro 9.* dum censet, quod Confratria laicorum, vbi nihil pro espiaculo expéditur, non excusatur a gabellarum solutione, nisi bona talium Confraternitatum sint relicta, & situata ad pias causas, puta *de la caridad.*

20 Vnde si Collegia † sint relicta ad piam caussam, vt sunt Collegia Salmanticæ, & alterius Vniuersitatis, quia Ecclesiastica dicuntur, & coram Ecclesiastico iudice conueniuntur, secundum Abbat. *in capit. ex litteris, num 4. de Constit.* Bar. *in l. fin. nu. 6. ad fin. & nu. 14. ff. de colleg. illicita.*

Præmaximè, cum sint approbata a Summo Pontifice, non debebitur gabella ex venditione, seu permutatione bonorum ipsorum, vt probat Gironda *vbi supra, num.* 42. & sequitur nouissimè Azeued. *in d. lege 1.*

21 *numero 2. & 3 titulo 18. hoc libro 9.* † vbi *numero 7. cum sequentibus* addit, quod si plures unusquisque de per se, & pro se conuentionem facit cum gabellario, pro omni gabella ab eis ex rebus suis debenda in illo anno pro certa quantitate, & illi habeant quandam Confratriam, & uendant, quæ supersunt ex quadam commestione ipsius Confratriæ, expensis suis comedendo, & reliqua remanentia ipsi Confratriæ applicando, ex illis reliquijs debebunt gabellam, nec se ab ea excusare possunt ob conuentionem particularem præfatam cum gabellario initam.

22 De venditione † autem, uel permutatione bonorum fratris nouitij intra annum professionis facta, an debeatur gabella, dubium non paruum uideri potest,

23 † siquidem is Religiosus nuncupatur, *capit. nullus, de electione, in 6.* & persona Ecclesiastica esse censetur, *capitulo duo sunt, 12. quæst. 1.* gaudetque priuilegio Canonis, *cap. religioso, §. vltimo, de sententia excommunicationis, in 6.*

24 Bertachin. *de Gabellis 7. parte princip. nu. 56.* † Quinimmo conueniendus est nouitius coram iudice Ecclesiastico, non uero sæculari, Hostiens. *in capit. statuimus, column. 2. versic posse, de regul.* Archid. Ioan. Andr. Dominicus, & Philip. Francus *in d. cap. religioso*, Ioan. Andr. *in cap. beneficium, & ibi* quoque Dominicus, & Philip. Francus *de regul. iur. in 6.* Federic. de Senis *consil. 32. Quæst. talis est. quidam de popula, column. penultima, versic subsequenter quæritur, & column. vltima, vers. verum tamen:* faciunt etiam pro hac parte plura alia fundamenta, adducta per Tiraquel. qui prædictos refert, & sequitur *de retractu lignag. §. 1. glossa 8. sub num. 21. ad finē.* & Gironda, *de Gabell. 7. p. in princip. numero 46.* ubi hanc partem in terminis tenet, nempe, quod nouitius non teneatur gabellam soluere, allegans ad hoc Fism. Bertac. *vbi supra, numero 55.* qui hoc non tenet, sed tantum dicit, quod nouitij intra annum professionis sunt liberi, *ex textu in cap. non solum, de regul. libro sexto.* Hoc autem potius probat contrarium, quia textus ille inquit, quod sunt liberi in eo sensu, ut possint omnino ad sæculum redire. Quare idem Gironda ibidem tenet, præfatam suam opinionem esse intelligendam cum ea scilicet, distinctione, quod gabellæ solutio sit in pendenti, ut si nouitius fuerit professus, gabella de bonorum uenditione non debeatur, quod si pœniteat, & recedat, & ad sæculum redeat, gabella de-

25 bebitur, ex traditis per Tiraquel. *vbi supra, nu. 39.* † ubi hoc probat in terminis retractus, nempe, ut sit in pendenti, an nouitius possit rem sui generis retrahere: ut si professionem fecerit, non ualeat retractus interim factus, quia res acquireretur monasterio contra rationem, & mentem consuetudinis, si redeat, ualebit: cautione ergo res hæc expedienda est (*inquit Tiraquel.*) ut,

scilicet, caueat hic nouitius retrahens rem, se restituturum
emptori, si professionē fecerit, vt in simili dicitur *in l. cum*
socij. ff. commun. diuid. cum similibus.

Non tamen animaduertit Gironda Tiraquellum tandem ibi resoluere in quæstione præmissa, quod quia ex sua consuetudine, & ea quidem prope generali in illo Regno, bona ingredientis Monasterium non acquirātur monasterio, sed hæredibus sanguinis: nihil videtur, quod impediat nouitium retrahere, nam vel sibi acquirit, si redeat, vel proximioribus, si non redeat, & ita res semper in familia manebit. Retraheret igitur nouitius iure sanguinis, ac si laicus esset, quamuis de huius rei veritate hic nō agimus, cum non sit nostræ materiæ, nec etiam de bonis nouitij decedentis infra annum probationis, cum de hoc latius egimus *libro 2. Canonicarum Quæstionum, capit. 1. num. 101. cum sequentibus.*

27 Nec meminit † Gironda, Tiraquel. *vbi supra, numero*
40. adducere Paulum de Castro *consilio 432. Cum statutum,*
columna 2. versic. Tertio principaliter, libro 1. qui sciente
respondit, professionem non retrotrahi ad tempus proba-
tionis, iuxta text. *in d. capit. beneficium,* quem ibi in hoc ex-
pendit, ex quo deducit, donationem factam nouitio, non
aliter valere, quam si obseruata fuerit solemnitas statuti
laicorum, quamuis Religiosi, & aliæ personæ non subsint
huic statuto: debet enim attendi status temporis donatio-
nis, qui certus est, non futurus, qui erat incertus, vt qui po-
terat non profiteri, *l. statu liberi a clericis ? in principio. ff. de*
statu liber. & l. si ex duobus, §. idē Marcellus, ff. de in diem
addictione.

28 At tempore † donationis non erat Religiosus, sed sæcu-
laris, per textum *in cap. Religioso, §. vltimo, de sententia ex*
communicationis, libro 6. Igitur iudicandum est de hac do-
natione, ac si facta sit sæculari, non autem Religioso, siue
monasterio *l. sub conditione, ff. de assignatione liber.* & nota-
tur per Bartol. *in l. Iulianus, verum debitorem, ad fin. ff. de*
condict. indebiti. & cum hac Pauli Castren. doctrina tran-
sit Tiraquel. *vbi supra.* Ergo potius Tiraquel. reijcit prædi-
ctam retrotractionem, ac euentum futurum nouitij.

29 Quo fit, vt in nostra quæstione de gabella, dicendum
sit, eam debere nouitium ex venditione, vel permutatio-
30 ne rerū suarum, durante anno sui nouitiatus facta. † Quod
quidem deinde probatur, etiam hic nouitius interim, durante
probatione, retinet omnia bona sua, & beneficia, vt pro-
batur *in capit. quod te, de clerie. coniugat. & in d. capit. be-*
neficium, nec ea tantum, in quibus ius habet in re, sed &
ea, in quibus ad rem solum habet iuxta glossam *in d. cap.*
beneficium, verbo, conferendum, vers. sed quid dices, quam
ibi sequuntur Archid. Ioann. Monach. Ioan. And. Domini-
cus, & Francus.

31 Nec bona † tantum propria, sed & feudalia, vt cū alijs
32 probat Tiraquel. *vbi supra, numero 58.* † vbi quod hic non
est religiosus, aut censetur cum effectu, vt expresse probat
text. *in d. cap. Religioso §. 1. qui & idem est vltimus, de sen-*
tentia excommunicat. libro 6. quod idem est, ac si diceret
simpliciter, non est religiosus: & quod non sit vere religio-
sus tenet Bar. *in l. 2. C. ne sacrum Baptisma reiter.*

33 Sicut etiam † nouitia non dicitur monialis, *Bald. con-*
silio 199. Omnia puncta, in fine, libro 5. Tiraquel. vbi supra,
34 † & ideo Monachus nouitius ante professionis annum, tā
quam laicus censendus est, nec dicitur Monasterium in-
gressus, qui nondum fecit professionem, *Bart. in authent.*
si qua mulier, numero 20. vbi cæteri scribentes, C. de Sacro-
sanct. Ecclesijs, est communis, vt deduces ex allegatis per
nos libro 2. Canonicarum Quæstionum, capite 1. numero 21.
sed, & alia plura fundamenta pro hac opinione desumi
possunt ex Tiraquel. *vbi supra, numero 29. cum sequenti-*
35 *bus,* a quibus illud præmitto, † quod nouitius non potest im-
pediri vllo modo, quin libere ad sæculum possit redire, vt
probat expressa text. *in capit. non solum, de regul.* & tradit
Gregor. Lopez *in l. 7. verbo, si quando, titulo 7. parte 1.* tan-
dem considero, nulla lege gabellaria huius Regni nouiti-
um exemi a solutione gabellæ, sed tantum clericos in sa-
cris, Ecclesias, & Monasteria: sed bona nouitij, durante an-
no probationis, non sunt Ecclesiastica, nec Monasterij, sed
ipsius nouitij tantum, de quibus potest libere disponere,
seruata forma Concilij Tridentini, *cap. 16. de regul. incip.*
nulla quoque renunciatio, session. 25. Quinimmo testari de
his bene potest, *vt late diximus d. cap. 1. per totum, libro 2.*
Canonicarum Quæstionum. Ergo ex venditione, & permu-
tatione eorum soluere gabellam tenetur, cum omnes regu-
lariter cuiuscumque status, & conditionis existant, gabel-
lam soluere teneantur, *l. 1. titulo 18. hoc libro 9.* nisi reperi-
antur excepti, & saluati in libris Regalibus de lo saluado
vel a legibus Regijs, *vt d. lege 1.* sed nouitius non est huius-
modi, Ergo &c.

Nec quidpiam obest, quod nouitius conueniri debeat coram iudice Ecclesiastico, non vero coram sæculari, *vt prædiximus:* quia in nostra materia gabellaria non attenditur, quoties dubitatur, an aliqua persona debeat gabellam, nec ne, coram quo iudice aliàs conueniatur, sed an is reperiatur priuilegiatus in hoc, quod soluere non debeat gabellam, vt patet in clerico primæ tonsuræ, qui licet gaudeat priuilegio fori, & Canonis: nihilominus tenetur soluere gabellam, nisi actualiter habeat beneficium Ecclesiasticum, per l. 2. *titulo 4. libro 1. Nouæ Collectionis Regiæ,* etiam si aliàs clericus primæ tonsuræ persona Ecclesiastica censeatur.

36 Et ideo sectius in † terminis nostræ quæstionis, quod
nouitius debeat gabellam, probauit, & tenet Lasart. *de de-*
cimarum vendit. cap. 19. num. 50. dicens, hoc esse ma-
37 gni momenti pro fratrib. Societatis I E S V: Etenim isti nō
vt ceteri religiosi post annum probationis, sed multos post
annos in religione illa sanctissima profitentur: Atque ideo
fit, quod si procuratores Monasterij vendiderint aliqua bō-
na, cuiusuis iuuenis eam Religionem ingressi, qui neque
professus fuerit, nec sacros Ordines susceperit, gabellæ
locum faciat.

38 De cæco † nulla dubitatio esse potest, quin gabellam sol-
uere teneatur, non tamen ea ratione, quod excusetur a mu-
neribus patrimonialibus, licet a personalibus minime, *l. 1.*
C. qui morbo se excusant, & ibi Doctores, c. licet, de Censi-
bus, cum gabella munus patrimoniale non sit (prout esse
huiusmodi male existimabat Parlador. itaum cuandus)
quia non indicatur ratione alicuius rei, nec personæ, nec
non imponitur ratione personæ, nec itidem mixtum, quia
neque ratione personæ, & rei simul penditur, sed quarta,
ac noua species muneris, quod imponitur ratione contra-
ctus, vt non semel in hac materia gabellarum prædiximus:
sed ideo cæcus a solutione gabellæ non excusatur, quia
nullibi legibus Regijs reperitur exemptus, quare compre-
henditur sub dispositione generali, *d. lege 1. titulo 18. hoc*
libro 9. vt in terminis; non tamen hac vera ratione, sed
quia prædiximus, probauit Parlador. *rerum quotidianarum*
libro 1. capite 3. §. 1. numero 19. & sequitur Las-
39 sart. *dicto capitulo 19. num. 95.* † Idem probans in cete-
ris, qui a muneribus personalibus iure communi excu-
santur, vt hi quidem a solutione gabellæ minime sint im-
munes, veluti minor viginti quinque annis, maior quin-
quaginta quinque, habens duodecim liberos, surdus, & si-
miles.

40 Scholares † quoque sacris non initiati, gabellam solue-
re tenentur, vt constat ex *l. 3. titulo 7. libro primo. Noua Col-*
41 *lectionis Regiæ,* ibi: ¶ *Como † los que se escusan de pechar,*
assi de los dichos estudiantes legos, como de los familiares
de los dichos estudiantes, siendo obligados a pechar, & te-
net Auendan. *secunda parte, capite 14. præter. numero 30.*
Parlador. vbi supra, num. 18. & Gironda, de gabellis septi-
ma parte, in princ. num. 49. non enim aliqua lege Regia ex-
cipiuntur: ergo etiam comprehenduntur sub regula generali af-
firmatiua, *d. lege 1. titulo 18.* vt modo dicebamus de cæco,
& ceteris, qui ab alijs oneribus iure communi excusan-
tur.

42 Sunt tamen nostris † legibus Regijs, quamplures perso-
næ exemptæ, & immunes a solutione gabellarum, nempè,
los vezinos, y moradores de las villas, y lugares, y fortale-
zas de Tarifa, Teba, Oluera, Alcala Real, Al-
cala de los Gazules, y Chanchen, y Antequera, y Za-
hara, y Priego, y la Torre de Halaquin y Cannete, y Pruna, y
Aznal-

Aznalmar, y Xodar, y Ximena, y la ciudad de Gibraltar, y la villa de Archidona, y Alcandete, y Medina Sydonia, y la ciudad de Alama, y Lucena, y Arcos, y Espera, y Bejar, y la villa de Gelbes, que es en el Arcobispado de Seuilla, y de todas las otras villas, y ciudades, y castillos que se han ganados, y ganaren de aqui adelante por los Reyes de los Moros, que sean francos de las cosas que vendieren de sus labrancas, y criancas, segun, y como, y en los lugares que se contiene, o fuere côtenida en los priuilegios de frâquezas, q̃ de esto tienen confirmados por su Magestad, o les fueren dados de aqui adelante, ita cauetur in l. 11. titulo 18. hoc libro nono, vbi hoc decidit, *de las cosas que vendieren de sus labrancas y criancas.*

43 De ceteris namque † rebus venditis caussa negotiationis, gabellam soluere tenentur, vt expresse cauetur *in l. 33. eodem titulo*, ibi ¶ *Lo qual considerando, queremos, y mandamos, que todas las personas que tienen las dichas exempciones, y los descendientes de la dicha Antona Garcia, y los que se casaren con las hijas de ellos, por virtud de los priuilegios que tienen, gozen y sean libres de aqui adelante de pagar alcauala de todo lo que vendieren, que verdaderamente fuere de sus labrancas, y criancas, donde quiera que lo vendieren, sin que en ello aya fraude, ni collusion alguna, y que de todo lo otro paguen alcauala conforme a las leyes.*

44 *Excepto* † *que los descendientes de la dicha Antona Garcia, y los que estan casados, y casaren con sus hijas que viuen y moran, y viuieren, y moraren dentro de los muros, de la ciudad de Toro donde ella hizo el seruicio al Rey, porque se dio el dicho priuilegio, que demas de ser francos de la dicha alcauala de las cosas de su labranca, y crianca, sean francos, y libres de todo lo otro que vendieren dentro de la dicha ciudad de Toro, aunque no sea de su labranca, y crianca, hasta en cantidad de sesenta mil marauedis cada año, de que vernia seys mil marauedis de alcauala cada año: y si en mas cantidad vendieren, y contrataren, que de la demasia paguen el alcauala a los arrendadores a quien perteneciere.*

45 Ex qua lege *in sui prima parte*, † circa alios exemptos pręfatam declarationem sumpsit, & rectè Gironda, *d. 7. parte, in principio, nu. 56. & 57.* addens, quod ejues prædictorum locorum aliquid vendentes, tenentur probare illud esse de *su labrancas, y criancas*, cum Rex pro exigenda gabella habeat intentionem suam fundatam.

46 Et præterea † *nu. 62. cum sequentibus*, addit, quod degẽtes in prædictis locis exemptis, qui soluere gabellam non tenentur, *de las cosas que vendieren de sus labrancas, y criãcas*, neque etiam ad eam teneantur de venditione redditũum sibi solutorum a conductoribus, & colonis: quia fructus, & redditus æquiparantur, vt tenet Bart. *in l. fundi Trebatiani, nu. 1. & 2. ff. de usufructu legato*, & alij Doctores, quos ibi ad hoc refert, & tandem affirmat, ita fuisse pronũciatum ita Granatẽsi Prętorio, & exequutoriam obtentam super hoc.

47 Rursus † idem author *in eo tractatu, nona parte, §. unico, per totum*, latè agit de illa, quam mirabilem quæstionem, appellat in proposito, an si priuilegiatus, vel de loco priuilegiato, & libero a solutione gabellæ, *de su labranca, y crianca*, vendat aliquam rem ex eis, & postea partes distrahãtur ab illa venditione, ita quod prædicta res vendita redeat ad venditorem, eamque postea iterum vendat, *an Gabella de hac venditione ultima debeatur*. In qua quæstione, pluribus pro, & contra adductis, ita distinguit, videlicet, quod quando venditio resoluitur, ex vi pacti appositi in principio contractus, vel ex caussa necessaria, gabella non soluitur: sed quando venditio, & contractus dissoluitur, ex mera tantum contrahantium voluntate, tunc secus erit cum ea subdistinctione, sc. quod ex sola venditione sine rei venditæ traditione, vel actu simili translatiuo dominij non transfertur dominium in emptorem, & sic venditor priuilegium non amittit, quia tunc res non exijt de dominio, & familia ipsius venditoris, quod si distractus, & resolutio contractus fiat re non integra, puta per traditionem, vel pretij solutionem, vel actum similem, tunc gabellã soluendã putat, iuxta quã resolutionẽ dicit intelligẽda esse verba, quæ in aliquibus priuilegijs, & præsertim in priuilegio ciuitatis Rodensis apponuntur, nempè, *sean libres de las cosas que vendieren de su labranca, y crianca de la primera venta*, hoc est, *de la primera venta*, perfecta scilicet, hæc ille.

48 Mihi autem in præmissa quæstione videtur, eam esse breuius, & clarius resoluendam ex latè traditis a nobis supra, *quæst. 10. per totam*, nempè, vt si ex illa prima venditione communi partium consensu dissoluta, siue distracta, debebatur gabella, tunc per eam iam sit consumptum priuilegium præfatum, & verificatum, vtpotè, *por la primera venta*: ac proinde, de secunda venditione, de qua in præmissa quæstione, debebitur gabella, quia etiam si id non esset expressum in priuilegio, de iure subintelligitur, nempè, quia sermo simpliciter prolatus, intelligitur pro prima vice, quæ consumatum, effectum habuit *l. bones, §. hoc sermone, & ibi latè Tiraq. ff. de uerb. significat.*

Si vero ea prædicta prima venditione sic dissoluta, & distracta partium communi consensu, gabella non debebitur, tunc quidem, quia non fuit perfecta, quo ad hunc effectum debiti gabellæ, & sic præfata prima venditio nõ est considerabilis in proposito, in hac specie non fuit consumptum priuilegium, ac proinde remanet in suo robore, pro secunda vice venditionis, eoq. frui debet priuilegiatus in ea: at vero, ad sciendum, quando ex prædicta prima venditione debeatur, vel non gabella, ita breuiter distinguendum est.

49 Nempe, quando † partes, celebrato contractu emptionis, & venditionis, vel permutationis, simpliciter, & absolute, statim incontinenti (hoc est antequam, ad alia diuertant) ab eo mutuo consensu recedant, non debetur gabella ex contractu, seu distractu: secus si ex interuallo, vel re iã tradita, aut pretio soluto, quia ius semel fisco quæsitum ab eo auferri per partes non potest: hæc est communis sententia, & resolutio, vt late deduximus, & probauimus *d. q. 10. in princ. in uers. Primus casus est.*

Si vero contractus resoluatur ex ui pacti appositi in ipso contractu, tunc gabella regolariter non debetur, exceptis quibusdam casibus, vt resoluimus *d. quæst. 10. uers. Secundus casus est, cum seqq.*

50 Præterea lege 12. *tit.* 18. *hoc lib.* 9. disponitur, † *que los uezinos, y moradores de la uilla, y Castillo de Fuenterrauia, y de las otras uillas, y Castillos fronteros de tierra de Moros, a quien no se da paga da pan. y marauedis, ni suelen pagar alcauala, que no la paguen de las cosas que uendieren para su proueymiento, y mantenimiento dẽtro en las dichas uillas, y lugares.*

51 Iuxta † quas leges obseruandum est, quod habiti pro ciuibus iuxta formam statuti, gaudebunt priuilegio, & exemptione ciuib. ueris dictorum locorum concesso, *l. quod fauore, C. de legib.* ita in terminis tenet Firmian. *de Gabel. 7. parte princip. nu. 51. uol. 11. tract. diuers. Doctorum*, quem refert, & sequitur in proposito nostrarum legum Gironda *de Gabel. 7. p. in prin. nu. 59. & 60.*

52 L. 13. eiusdem † tituli ponit immunitatem de *la Puebla de Santa Maria de Guadalupe, de qualesquier personas que al dicho lugar uinieren a uender algunas cosas que no paguen alcauala de qualesquier cosas que uendieren, y compraren pala su proueymiento, y mantenimiento de ellos, dentro en la dicha Puebla.*

53 *Y la lex 14 luego* † *siguiente, pone la franqueza del quemorare en la heredad, de Valdepeunas, del Monasterio de Guadalupe, que es en el Opispado de Plasencia.*

54 *La l. 15.* † *pone la franqueza de la Puebla de Villafanca de Arcobispo*, ut ibi cauetur, & præscribitur.

La l. 16. la franqueza de la Puebla de Santa Maria de Nieua.

56 La l. 17. declara la franqueza de todos los que viuen el la villa de Valderas.

57 La l. 18. declara, y modifica el priuilegio de la villa de Simanca.

58 La l. 19. la franqueza de Valladolid, y Madrid.

59 La l. 20. pone la franqueza de ciertas ventas de los Arçobispados de Toledo, y Seuilla, y de ciertos Obispados, como son Cordoua, [illegible] Segouia, Cuenca, y Cartagena.

60 La l. 21. pone la franqueza de la venta de Pero Alaõ, y de la Aluelguerilla, y [illegible] Petro, y Toros de Guisando.

61 La l. 22. pone la franqueza del carnicero de Chancilleria.

62 La l. 23. pone la franqueza de carnicero del Rey.

63 La l. 24. pone la franqueza del regaton del Rey.

64 La l. 25. pone la franqueza del boticario, pellegero, guarnicionero, sillero, cordonero, broslador, çapatero del Rey.

65 La ley 26. pone la franqueza del carnicero, y recaton de la Reyna.

66 La ley 27. pone la franqueza del boticario, pellegero, guarnicionero, [illegible] joyero, [illegible] platero, broslador, y çapatero de la Reyna.

67 La ley 28. pone la franqueza del carnicero, y regaton del Principe.

68 La ley 29. pone la franqueza del boticario, pellegero, platero, y çapatero del Principe.

69 La ley 30. la franqueza de las emparedadas de Vbeda, y de otras emparedadas assentadas en los libros.

70 La ley 31. pone la franqueza de los hijos, y hijas descendientes de Antona Garcia, de quibus, & aliis agit Otalora

71 *de nobilitate, quarta parte, cap. 5. nu. 10.* & cum lex illa loquatur de filiis, & [illegible] & ab eisdem legitime descendentibus illius feminæ, non habebit locum quæstio de naturalibus tantum, quam disputauit Bald. *consil. 229. incip. Cauetur statuto.* & resoluit Gregor. Lopez in *l. prima, verbo, antiga tit. 11. partita 4.* & in terminis mouet, & decidit Lassar *de decim. vendit. c. 6. 10 nu. 93.*

72 La ley 36. manda, que non paguen alcauala los estrangeros de fuera destos Reynos, del pan que traxeren por mar a vender a Seuilla, de cuius legis ratione, & intellectu agit Mexia Ponce in [illegible] pragmatica panis, *conclusione 2. nu. 138.* *Lassart. de decim. vendit. c. 20. nu. 6.* & Azeued. in eadem

73 [illegible] qui omnes resoluunt, quod ex reuenditione illius tritici gabella debebitur.

74 La ley 38. que los herradores no paguen alcauala del herrage que vendieren en los Reales.

SVMMARIA.

1 *Gabellario illius temporis debeatur gabella.*

2 *Gabella ex venditione celebrata inter patrem, & filium sub eius patria potestate constitutum habita fide de pretio, quo tempore debeatur, contractus, nempe, an solutionis: resoluitur, quod tempore contractus debeatur, num. 5. & consequent. melius nu. 11.*

3 *Statutum de soluenda gabella locum habet in contractu ex caussa onerosa celebrato inter patrem, & filium, non vero gratuita.*

4 *Venditio inter patrem, & filium celebrata est in suspenso, quo ad eius ualorem, usque ad tempus solutionis pretii: sed si fiat solutio cum pecunia peculii castrensis, vel profectitii valida est venditio, ut ib. nu. 6. & 8.*

7 *Soluere quis in dubio præsumitur de suo potius quam de alieno.*

8 *Solutio facta a fratre pro fratre nomine suo, et fratris sui pro emptione alicuius rei præsumitur facta in dubio de bonis propriis emendis, nisi instrumento dicatur de eius propria vel communi pecunia, ibidem.*

9 *Emptio filii facta pro peculio profectitio statim est nulla, pro ceteris vero est valida.*

10 *Emptio serui facta a seruo usufructuario, non numerato pretio, sed de eo satisfacto valet, licet in pendenti sit eius dominium, cui acquiratur, numeratione pretii declaratura, cuius sit, nam si fructuarii, retro fructuarii fuisse censebitur.*

QVAESTIO XCVI.

Al arrendador de que tiempo pertenezca el alcauala, ex venditione facta inter patrem, & filium familias?

1 Quæro, *cuius temporis conductori gabellarum debeatur gabella?* Resp. unico regulariter deberi conductori illius temporis, quo venditio, vel permutatio celebratur: de venditione conditionali diximus *supra quæstione 8.* de venditione earum rerum, quæ ponderantur, numero vel mensura consistunt, ceterisque *supra quæst. 29. per totam,* de venditione ex qua scriptura fieri debet, cui gabellario gabella debeatur, egimus su[pra] q. 17. Ex venditione, at ex [illegible] quando possessio [illegible] per dominium, quando debeatur gabella, diximus *q. 11.* de venditione fructuum futurorum, cui gabellario debeatur gabella, diximus *in quæst. 27.*

2 Nunc vero, disceptamus primo, *an ex venditione celebrata inter patrem, & filium, sub eiusdem patris potestate constitutum habita fide de pretio debeatur gabella tempore contractus, vel solutionis pretii.*

3 Supponimus enim, quod statutum de soluenda gabella locum habet in contractu celebrato inter patrem, & filium ex caussa onerosa, non vero gratuita, *ut notat [illegible] Ioannes de [illegible] in l. prima, per text. ibi, C. de [illegible] lucr. descript.* quem ibi ipsos sequitur Roman. in *l. 1. colum. 2. ff. de lib. [illegible] & Firmian. de Gabel. 7. parte principal. quæst. 22. & iterum in tertia parte [illegible] principal. quæst. 25. & Tiraq. de retract. lin. [illegible] § 33. gl. 1. nu. 47.* vbi ait, quod in hac re decipitur Cumanus, Castr. [illegible] qui [illegible] in *consuetudine [illegible] tit. 1. § 2. nu. 4.* in [illegible] Albert. Brunum *consil. 13. [illegible] colum. [illegible]* quia hæc de donatione tantum loquitur, non etiam de venditione, vt apud eum videre licet; sed Molin. illud incogitans, & transeunter aliud agens, scripsit, nec dubitat Tiraq. quod si paulo attentius cogitasset, esset huius suæ sententiæ, adeo est ingenii, animique candidi, & docti.

4 Quo supposito in nostra principali quæstione dubium facit doctrina Bart. *in l. frater a fratre, colum. penult. in §. uers. si uero filius emit. ff. de condict. indeb.* vbi inquit huiusmodi venditionem esse in suspenso, an valeat, necne, usque ad tempus solutionis pretii, *l. sed & si quis. §. interdum. ff. de usufruct.* si enim soluto pretio fuit ex peculio profectitio erit nulla venditio *l. debitor. §. debitoris. ff. de pignor. action.* Quod si solutio fiat ex peculio castrensi, ex eo tempore valebit venditio: videtur igitur esse in hac specie (inquit Bartol.) conditionalis, ensuita [illegible] tempus solutionis: Cum ergo solutio fiat ex peculio profectitio, vel [illegible] consistat in potestate filii, retractio fieri non debet ad tempus contractus, sed tunc censebitur contractus celebratus, cum solutio fiat, *argumento l. qui [illegible], in pignor. [illegible] cum similib.* Debebitur igitur gabella tempore quo solutio fiat de peculio castrensi, quo casu valet venditio, non vero tempore, quo fuit ipsa venditio celebrata, & sic gabellario temporis solutionis.

5 Nihilominus tamen contrarium verius esse, & tenendum in praxi censeo, immo id ex huiusmodi venditione debeatur statim gabella gabellario eius temporis, quo celebratur: non vero existenti tempore solutionis pretii, quia hoc regulariter statutum est, ut, quacumque ex venditione facta, habita fide de pretio in tempus aliquod consequentum, statim debeatur gabella gabellario præsenti, non vero gabellario futuro tempore solutionis pretii, ut diximus *supra quæst. 7.*

6 Denique, & secundo in nostra specie de venditione facta per patrem filio, ide probatur quia si solutio fuit facta ex peculio castrensi, nulli dubium, quod contractus a principio valuerit, & eo statim fuerit perfecta venditio, ex eo transierit dominium habita fide de pretio, *ut in §. vendita.*

Inst. de rer. divis. & eis sim. statim gabella debetur, *iux. l. 1. tit. 17.* [illegible] vendi[illegible] ipsa, est in suspenso, nec imperfecta in nostra specie, sed solutio nec valor venditionis pendeat a qualitate solutionis pretii, sed statim valet, per [illegible] quia [illegible] filius soluere pretium de peculio castrensi, [illegible] pereat: quinimmo eadem ratione, etiã si solutio fiat de peculio profectitio, [illegible] sed tantum [illegible] solutio: [illegible] dubia [illegible] pecunia in genere, [illegible] specie pecuniæ [illegible] cum pecunia [illegible] peculii [illegible] facta solutio, quo [illegible]

7 [illegible] *de rebus dubiis.* [illegible]

[illegible]

8 [illegible]

9 Si vero [illegible]

[illegible]

[illegible] sumitur, vt actus valeat, liberatur: [illegible] solu[illegible] non vero annullabitur venditio [illegible] Ergo [illegible] debebitur statim gabella, vt resolutum [illegible]

S V M M A R I V M.

1 *Gabella venditionis a me factæ, duobus præsentibus, quem ego ex eis elegero, cuius temporis gabellario debeatur; resoluitur distinguendo, vt in [illegible]*

3 *Gabella rei alternatiue venditæ, mea [illegible] vel alteri, quam venditor, vel emptor elegerit, debetur gabellario temporis contractus, non vero electionis.*

4 *Gabella ex rebus quibusdam [illegible] venditis [illegible] debetur gabellario tempore [illegible]*

5 *Gabella [illegible] debetur gabellario [illegible]*

9 *Gabella [illegible] gabellario debeatur, & soluenda [illegible]*

QVAESTIO XCVII.

De venditione, duobus præsentibus, facta, quem emptorem ex eis elegerim, cuius temporis Gabellario gabella debeatur.

1 Q[illegible] quo tempore debeatur gabella [illegible]

[illegible]

Rursus videtur in præsenti specie, quod tempus [illegible] gabella [illegible] *Bald. in rubr.* [illegible]

[illegible]

2 [illegible] in præsenti specie venditio pure celebrata fuerit [illegible] duobus præsentibus, & recipientibus [illegible] statim debetur gabella gabellario [illegible] venditio pura [illegible] *l. prima, tit. 47.* [illegible] non vero electionis [illegible] suspensio debitum gabellæ [illegible] quod electio ex duobus [illegible] præsentibus, & recipientibus emptoribus non suspendit debitum gabellæ [illegible] quod fuit celebrata venditio pura [illegible] & soluenda [illegible] ex duobus præsentibus, & recipientibus, nihil [illegible] ad exequutionem contractus pure, & vere statim celebrati, vel ad [illegible] cui res vendita acquirenda sit ex duobus emptoribus, præsentibus, & recipientibus, [illegible] ad substantiam, & essentiam contractus, eiusque valorem.

Si vero venditio celebrata non sit a principio, sed tantum promissio, vel pactum de vendendo duobus præsentibus, & recipientibus, cum prædicta reseruatione eligendi

vnum

vnum ex eis, cui venditio facienda fit certo quodam pretio, vel eo non conuento, tunc seruandum fit, quod resoluimus supra *quæst. 47. num. 1. cum seqq.* quod si prædicte venditio fuerit facta sub conditione eligendi, cui sit acquirenda ex prædictis duobus præsentibus, & recipientibus, tunc recurrendum est ad resoluta *supradicta quæst. 8.*

3 Idemque † censeo dicendum, & resoluendum in venditione serui, equi, muli, aut alterius rei alternatiue facta, huius, vel illius, quem, vel quam ego venditor elegero, vel emptor elegerit certo quodam pretio, vt gabella quidem non debeatur gabellario tempore electionis, sed existenti tempore contractus venditionis puræ: siquidem tunc celebrata vere, & valide fuit, aliâs enim asset in menu venditoris dare, vel auferre gabellã illi, cui aliâs de iure non pertineret, aut econtra: Vnde standum est nostræ legi Regiæ *primæ, tit. 17. hoc lib. 9* præcipienti: *Que los vendedores paguen el alcauala de cada diez marauedis vno de todo el precio porque vendieren*, explicatæ vt supra in quæstionibus præcedentibus, in quibus de ipsius intellectu egimus.

4 Quod si venditio certo pretio fieret de rebus quibusdam certis simul cum seruo, vel alia re incertis, valebit quidem ab initio, nec ob incertitudinem accessorij, cuiuscumque valoris sit, vitiabitur principale, *vt in l. si in emptione, ff. de contrah. empt.* & ita in hac specie proculdubio debebitur statim gabella gabellario existenti tempore contractus ipsius.

5 Gabella autem † tritici anticipate venditi debebitur gabellario tempore contractus, cum per *l. 17. tit. 11. lib. 5. Noua Collect. Regia*, eatum sit: *Que todas las personas que quisieren, puedan comprar pan adelantado, contando, que lo paguen a las personas que se lo vendieren al precio que comunmente valiere en la cabeça del lugar, donde lo se comprare quinze dias antes, o despues de nuestra Sennora de Septiembre de cada año: no embargante, que lo ayan comprado, o concertado a menos precio: y que si sobre esto ouiere alguna diferencia entre los compradores, y vẽdedores, las iusticias, conforme a lo en esta ley contenido, lo determinen lo mas breue, y sumariamente, que ser pueda, y que en otra manera no se pueda comprar el pan adelantado:* cum enim venditio frumenti anticipate venditi sit valida, & iure permissa, iuxta formam d. legis Regiæ pretio, omnimodo certificãdo intra tempus ibi præscriptum, tamquam ex venditione statim pura, & perfecta debebitur gabellario temporis contractus, non vero temporis traditionis, vel pretij verificãdi.

6 Ex quibus † idem dicendum venit in venditione aliarũ mercium in genere venditarum, pretio quo tempore traditionis earum valebunt: si enim eo tempore constituto ad pretij certificationem fuerit repertum pretium vniforme, vel saltem commune, proculdubio gabella debebitur gabellario temporis contractus ex supra dictis. Quod si pretium certum, vel commune verificari illo tempore conuento minime possit ob maximam variationem pretiorũ, tunc temporis existentium, sed partes nouæ conuenerint in pretio non quidem tunc currenti, sed diuerso, aliud videtur dicendum, tempe, vt ex eo gabella debeatur gabellario temporis huius nouæ conuentionis: siquidem tunc nouæ contrahitur valide, cum prior contractus ob defectum cõditionis ad nihilum fuerit redactus: præterquam si partes in prædicto pretio conuenerint, tamquam magis communiter currente tempore conuentum, vel medio inter rigorosum, & infimum: tunc namque non tem in nouum pretium, atque diuersum a currenti conuenisse videtur de nouo, quam elegisse, vt æquum, & iustum inter currentia, atque ideo primo gabellario tempore contractus existenti gabella ex eo debebitur, non vero existenti tempore, quo hoc medium pretium concorditer elsumitur.

S V M M A R I V M.

1 *Gabella rei vendita in publica subhastatione cui gabellario debeatur, an temporis primæ sponsionis admissa, vel vltimæ licitationis? Distinguitur, vt hic.*

Q V AE S T I O XCVIII.

Cui gabellario debeatur gabella rei venditæ in publica subhastatione?

1 QVaero præterea, *cuius temporis gabellario debeatur gabella rei venditæ in publica subhastatione, an temporis primæ sponsionis admissa, vel vltimæ licitationis?* In qua re distinctione vti oportet in hunc modum.

Vt quotiescumque res subhastetur, vt plus licitanti detur dic certa constituta, *para el remate*, contractus huiusmodi sit, & est conditionalis, ideoque eius perfectio suspenditur conditione casuali, *l. 2. ff. de in diem adiect.* & cum venerit, cesseritque dies *del remate*, verificatur conditio, *si no ay quien de mas por la cosa*, & ita contractus remanet purus, & perfectus, retrotrahiturque ad tempus primæ sponsionis, quoties, vt prædiximus, licitatio non fuit facta, vel vltimæ licitationis quoties ea interuenit, debebiturque gabella gabellario illius temporis, nempe primæ, vel vltimæ sponsionis respectiue, non vero gabellario temporis *del remate*, si tunc fortasse alios gabellarius diuersus aderat.

Quod si venditio statim fuit pura, & perfecta resolubilis tamen sub conditione, vt si intra certum diem alios meliorem conditionem attulerit, emptori auferretur, & licitanti adijceretur, *vt in l. 1. & 2. ff. de in diem adiect.* resque esset inempte in hac specie, si licitator desuisset illo tempore statuto, gabelle debebitur gabellario temporis primæ venditionis puræ non resolutæ: si vero eo tempore adiecto licitator, vel licitatores adfuissent, prior venditio resoluitur, non prout ex nunc, sed prout ex tunc, ac si ipse celebrata non fuisset, & proinde gabelle ex ea non debebitur: hæc enim pacta legis commissoriæ, & de in diem addictione resoluunt ipso iure contractum prout ex tunc, & tem ad potiorem statum reducũt, *l. 40 tit. 5. partita 5.* & tradit Molinæus. Paris. *in Consuetud. Parisien. tit. 1. §. 23. num. 9.* & Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. gl. 7. nu. 3. 4. 16. & 71. & in §. 6. gl. 2. nu. 3. & 19. diximus supra quæstione* ....

Vltimus tamen licitator tempore adiecto interueniens, cui res addicta fuerit, tenebitur gabellam soluere gabellario temporis, quo licitatio facta, & recepta fuerit: *aunque el remate se haga despues*, quia conditio casualis, vel suspẽsiua retrotrahitur ad tempus contractus, resolutiue vero deficiente, contractus vltimus incommutabilis remansit a sui principio, ergo eius temporis gabellario gabella debetur per supradicta.

S V M M A R I A.

1 *Gabellario, cuius temporis soluenda erit gabella ex venditione alicuius rei facta partim in pecunia numerata, partim in medietate lucri postea acquirendi ex reuenditione eiusdem rei? resoluitur ad gabellarium existentem tempore primæ venditionis pertinere.*

2 *Augmentum pretij, vt accessorium debet sequi naturam primi principalis.*

3 *Gabellario temporis venditionis debetur gabella supplementi iusti pretij non vero existenti tempore supplementi.*

4 *Gabella emptionis rei, si tibi placuerit, cui gabellario debebitur, & soluenda erit?*

5 *Gabellario cuius temporis debeatur gabella rei vendita certo quodam tempore?*

6 *Vbi vnum propter alterum, vel duo propter vnum, vtrobique vnum tantum.*

7 *Gabellario existenti tempore venditionis debetur gabella ex re vendita retracta, non vero existenti tempore retractus.*

8 *Gabella serui fugitini non debetur, nisi seruo reperto, fuerit ratificata venditio tacite, vel expresse, aliâs est nulla venditio serui existentis in fuga: ac per consequens gabella debebitur gabellario existenti tempore ratificationis prædicta.*

9 *Gabella an debeatur rei vendita in loco exempto tempore nundi-*

nundinarum, traditę tamen in eodem loco, cessantibus, tamen nundinis, & immunitate? & num. seqq.

11 *Leg. 5. in versiculo*: Saluo si el lugar donde estaua la cosa vendida es lugar franco de alcauala, *tit. 17 lib. 6 Nouæ Collect. Reg intellectus, nempe cum omnino locus ille frãcus est: secus, si ibi moderatur gabella tempore nundinarum, ita quod aliquid moderatum soluatur.*

12 *Priuilegia feriarum, vt prosint, quo ad franquitiam gabellæ requiritur:* Que sean dados, y confirmados por su Magestad, y assentados en los sos libros de lo saluado, &c.

13 *Gabella non debetur, nec soluitur ex venditione celebrata tẽpore franquitiæ, sub conditione casuali, adimpleta tempore non franco.*

QVAESTIO XCIX.

Cui gabellario soluenda sit gabella medietatis lucri, quod ex re vendita reuendenda obuenerit in partem pretij assignatæ.

1 QVæro vlterius: Vendidi † rem decem in pecunia numerata soluẽdis, insuper, & medietate eius, quod emptor postea ex re vendita lucratus fuerit ex reuenditione, cuius temporis gabellario soluenda erit gabella dimidietatis lucri postea acquisiti ex reuenditione per emptorem facta, *an existenti tempore primæ venditionis, vel secundæ:* Et profectò gabella hæc ad gabellarium temporis primæ venditionis spectabit, ac pertinebit: quia pactum illud in prima venditione adiectum loco eius pretij habetur, *l. fundi partem, ff. de contrab. empt.* Cum igitur conditio prædicti pacti adimpleta fuerit, emptore pluris vendente, ipsa retrotrahitur ad tempus primę venditionis, tamquam casualis, vt sæpe in hac materia docuimus, & probatur etiam *in l. sancimus, la primiera C. de Consulib. & non spargen. lib. 12.* & ib: Bart. & Ioan. de Platea, text. etiam *in l. nec emptio, ff. de contrab. empt.* Quod autem prædicta conditio fuerit casualis, patet, quia potuit lucrari, vel non, ex euentu fortunæ, & præterea constat ex Baldo *in l. in vendentis, oppos. 2. C. de contrab. empt.*

Secundò, hæc nostra principalis sententia probatur, quoniam hæc medietas lucri mihi acquisita ex reuenditione emptoris virtute prædicti pacti, est exequutio prioris contractus, non vero contractus nouus per se, ac proinde pretium prioris venditionis, neque obstat, quod ad hoc, vt pretium esse possit, deberet a principio esse certum, non vero reiectum in voluntatem emptoris, prout in hoc casu videtur, & sic quod non valeat huiusmodi vẽditio, *l. quod sæpe, ff. de contrab. empt.* hoc namque tunc verum esset, atque procederet, quando tempore venditionis nullum certum pretium assignatum, aut constitutum fuisset, sed voluntati emptoris relictum: secus vero quoties certum quodpiam pretium fuit ab initio constitutum, & accessione additur aliud incertum, argumento *l. si in emptione, in princ. ff. de contrahen. empt.*

2 Tertiò, quia † augmentum pretij, vt accessorium debet sequi naturam primi principalis, cui additum est, Bald. *in cap. 1. §. si quis de manso. de controuers. inuest & in l. etiam, C. de iure dotium,* Tiraq. *de retractu lignagier. §. 1. glos. 18. num. 51. & latius in repetit. l. si vmquam, verbo. donatione largitus, num. 181. versic. quantum ad text. C. de reuoc. don.* Ex quibus ideo respondendum erit in eo, quod suppletur vsque ad iustum pretium, vt læsio vltra dimidiam iusti pretij resarciatur, debebitur enim gabella, *vt supra resolu-*
3 *mus, quæst. 12.* nunc † vero addimus, debeti gabellario tẽporis venditionis, non vero ei, qui tempore huius resarcitionis, & supplementi facti gabellarius extiterit.

4 Quod † si venditio celebrata fuerit sub ea conditione, si res emptori placuerit, eaque eidem placeat, proculdubio debetur gabella, dubium tamen est, cui gabellario debeatur, *an temporis venditionis, vel placentiæ?* Et quidem si ad communem sententiam attendamus, quæ habet, quod conditio potestatiua (prout est hæc) non retrotrahitur ad tempus contractus, debebitur quidem in hac specie gabella gabellario temporis, quo emptori placuerit res empta, non vero priori gabellario: si vero tenemus contrariã opinionem: nempe, etiam conditionem potestatiuam suspendere actum, ac proinde retrotrahi ad tempus contractus: ego vero teneo, quod resoluimus supra *quæst. 8. num. 8 cum seqq.*

5 Finge tamen, † quod venditio fuit celebrata sub conditione illa, vt traditio rei non fiat, nisi certo quodam tempore, ita vt emptor non debeat vsque ad illud tempus ea frui: quæritur *a quo tempore, & cui gabellario gabella debeatur?* Et proculdubio respondendum est, ipsam deberi tempore venditionis, quia, *vt supra quæst 7. resoluimus,* ex contractu ipsius venditionis gabella debetur, non expectata traditione rei, vel solutione pretij: dilatio namque traditionis rei, contractum non suspendit, ex quo ea gabella debetur, *vt in l. 1. tit. 17 hoc lib 9.* sed eius exequutionem operatur etiam dilatio traditionis, ut ipsa traditio facta non retrotrahatur, ut per Afflict. *in cap. 1. §. vectigalia, num. 28. quæ sint Regalia,* nempè effectum, seu finẽ, ut emptor non lucretur fructus intermedios, siquidem mora regularis uẽditoris, non intercesserit, cum tamẽ alias ipsos lucraretur. *l. Iulianus. §. si quid seruo ff de act. empt.* non tamen operatur prædicta dilatio traditionis rei ex conuentione partiũ intercedens, ut uenditio desierit esse a principio: traditio namque postea sequuta habet necessariam consequẽtiam ad suum principium, quod fuit uenditio, & iuxta eam regulari debet *l. 3. §. si quis cum minore. ff. de minor.* nõ enim hic sunt duo actus per se, sed unus, uel duo ordinarij, quo-
6 rum posterior est exequutio prioris, & † ubi unum propter alterum, uel duo propter unum, utrobique unum tantum *l. cum seruus,* & ibi Paul. de Castro, & Ioan. de Imola, *ff. de condit. & demonstrat.* Bald. *in l. quicumque, col. 1. C. de seruis fugit.* & alios referens Mol. Paris. *in Consuetud. Parisie. tit. 2. §. 55. gl. 1. sub num. 110.*

7 Similiter † ex re vendita retracta pro eodem pretio debetur gabella tempore vẽditionis, non verò retractus, vt constat ea prædictis, & resoluimus supra alia quæstione

8 Ex † venditione tamen serui fugitiui non debetur gabella, nisi eo reperto, fuerit ratificata venditio eiusdem serui, tacitè, vel expressè, aliàs est nulla venditio serui existentis in fuga, *l. in fuga, C. ad legem Flauiam, de plagiar. l. quod sæpe, §. 1. ff. de contrab. empt.* ac proinde gabella ex ea venditione non debetur, nisi vt prædiximus, ratificetur tacite, vel expressè: Ergo ratione noui consensus in hac specie debetur gabella tempore ratificationis, quæ non retrotrahitur, quia extremum ad quo, non est habile, *l. quoties, ff. de nouat.* Gratus *cons. 78. num. 7. vol. 2.* Debebitur ergo gabella in proposito gabellario temporis ratificationis, non vero temporis venditionis nullæ, ex quibus gabella non debetur.

9 Vidi † dubitari, *quid si res vendatur tempore nundinarum, quo immunitas aliqua gabellæ conceditur, traditio tamen rei venditæ fiat in eodem loco, diuerso tamen tempore, idest, extra tempus nundinarum, quo nulla immunitas gabellæ datur, quod tempus inspiciendum sit ad gabellam soluendam, vel non: an tempus contractus, vel traditionis?* Et tempus contractus inspiciendum esse, sic q. gabellã non deberi, tenet Bald. *in l. 1. C. de nundin.* di*ximus supra cum alijs quæst.* 28. Cum enim ex contractu venditionis, non verò ex traditione gabella debeatur, *vt in d. l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* & traditio tantum sit exequutio prioris contractus non verò nouus contractus, *vt modo dicebamus*, tempus venditionis, non traditionis inspiciendum est: quod verũ esse censeo, ita demum si tempore venditionis erat ibi res
10 vendita, licet tunc non tradatur. Ceterum † si alibi esset locus, vbi res erat tempore venditionis, attendendus est, præterquam si immunis a gabellæ solutione ille locus fuerit, quia tunc locus Regalis, vbi traditio fiet, attendendus est, quod si is alicuius domini particularis fuerit, de quo Rex gabellas non exigat, soluenda est gabella in loco Regali proximiori, iuxta dispositionem *l. 5. in versic. Mas si lo que se vende, tit. 17. hoc lib. 9.* cuius argumento nostra hæc interpreta tio probanda venit.

Circa

11 Circa † cuius legis intellectum, & praxim interim (dum plura infra glossa sequenti agemus) illud in transitu obseruandum erit, nempè, illum dicit: *Saluo, si el lugar donde esta na la cosa vendida el lugar franca de alcauala: caen tal caso mandamos, que el alcauala desta venta se pague en el lugar Realengo, donde se entregare, &c.* hoc debere primo intelligi, quando locus ille immunis est omnino: *y franco de tota alcauala*, siue perpetuo, siue temporaliter tempore nundinarum: secùs verò vbi in loco illo sunt nundinæ, & tempore nundinarum moderatur gabella, ita vt aliquid moderatum soluatur, non tamen omninò vendentes liberantur a solutiona gabellæ: non enim simpliciter dici potest locus francus, & immunis a solutione gabellæ, ubi aliqua gabella soluitur, licet non tota: at dicta lex 5. loquitur, quando locus vbi res vendita erat tépore venditionis francus gabellæ est: & sic omninò liber, & immunis.

12 Requiritur † præterea ad hoc, vt feriæ proline venditoribus *a ora sean para no pagar total mente alguna alcauala a parte de ella sola mente, que las tales franquezas sean dadas, y confirmadas por su Magestad, y assentadas, en sus libros de lo saluado, &c. vt in l. 1. ad fin. tit. 18. & in l. 4. tit. 20. hoc lib. 9.* Si n. d. lex 5. in verbis prænarratis intelligeretur, *de todas franquezas assentadas, o no assentadas en los dichos libros de toda alcauala, o de parte de ella*, repugnaret *legi. 30. titu. decimonono. hoc libro nono.* ibi: *Porque acaese, &c. que dispone, que de las ventas que se tratan, o comienzan en ferias, se pague el alcauala en la feria, y no dõde se entegra la cosa, ni adonde se acaba la venta, y alli se pague, coma se podra prouar el dicho trato, por ser dificultoso de prouarse.*

13 Similiter † etiam ex venditione facta in loco franco sub conditione casuali, uerificata tempore non franco, non soluetur gabella, quia prædicta conditio purificata retrotrahitur ad tempus uenditionis celebratæ, ut late iure probat Tiraquel. *de retractu lignager §. 1. gl. 10. num. quadragesimotertio*, & supra non semel diximus: debet tamen prædicta immunitas esse posita in libris Regiis, *de lo saluado*, ut modo dicebamus.

Quando autem, & cui gabellario debeatur gabella ex datione domus, uel fundi ad censum redimibilem, ad rationem quatuordecim millium pro singulis milliaribus sub nomine emphyteusis, diximus *supra, loco citato.*

SVMMARIVM.

1 *Gabellario cui debeatur gabella, re vendita ex pacto retrouendendi per viam noui contractus, & quid si conuenerit, vt venditio futura pro facta habeatur ex nunc, prout ex tunc? num. 2.*

QVAESTIO C.

Cui gabellario debeatur gabella re vendita ex pacto retrouendendi per viam noui contractus.

1 QVæro † denique, *an re vendita ex pacto retrouendendi, non tam per uiam distractus quam noui contractus quo casu debetur gabella, ut resoluimus supra quæstione 10. numero 24 cui gabellario debeatur, an illi, qui erat tempore prioris contractus uel tempore reuẽditionis?* Et respondendum est proculdubio, quod cum hic sit nouus contractus, debebitur quidem gabella ex eo, gabellario existenti tempore reuenditionis: ante reuenditionem namque non erat contractus uenditionis, sed obligatio uendendi in futurũ, ex qua non debetur gabella, usquequo uenditio celebretur ut resoluimus, *ubi supra.*

2 Adeo, † quod etiam si promiserim uendere ea conditione, ut venditio futura pro facta habeatur ex nunc, prout ex tunc, & per contrarium, nihilominus gabella debebitur tempore venditionis: non enim antea reuèra fuit celebrata venditio, sed promissio de vendendo, ex qua vt prædiximus, non debetur gabella; Clausula autem illa, ex nunc, prout ex tunc, & econtra, est fictio translatiua, quæ licet inter partes operetur, non tamen tenet in præiudicium tertij, hoc est, gabellarij temporis venditionis, argumento textu *in l. stipulatio de dote, ff. de iure dot.* Deniq; quia prior contractus fuit celebratus in ordine ad posteriorem venditionem, tamquam causam finalem futuram: sed quando ex duobus vnum fit ad finem alterius, ambo sunt illud, ad cuius finem ambo fiunt, *l. illud, §. fin ff ad legem Aquiliam, Bald. in l. cum dotem, in fine, C. de iure dotium:* Ergo, &c.

SVMMARIA.

1 *Gabellario cui sit soluenda gabella in casu l. 34. tit. 19. libro 9. Noua Collection. Regia?*

QVAESTIO CI.

Cui gabellario sit soluenda gabella in casu l. 34. titulo 19. libro 9. nouæ collect. Regiæ?

1 QVæro etiam, † *cui gabellario sit soluenda gabella in casu d. legis 34. titulo 19. hoc libro 9.* qua cauetur: *Que quando el mercader, o recuero traxere bestias de albarda, o mercaderias de qualquier lugar, para el lugar donde viue, que no mostrando testimonio de escriuano publico, con iuramento de que es cierto, y verdadero, dentro de tres dias de como para ello fuere requerido de adonde traxo aquellas cosas, y de como se pago el alcauala de ellas en el lugar donde lo saco, si fuere de quatro mil marauedis arriba, que pague el alcauala de aquello que traxo al arrendador, que le hizo el requerimiento:* secus si res fuerit minoris valoris.

Respondemus, quod quamuis d. lex Regia dicat: *Que en el dicho caso se ha de pagar el alcauala al arrendador, que le hizo el requerimiento, sin distinguir tiempo. Però esta se ha de entender*, de conductore gabellarum illius membri, & temporis, quo mercator, vel agaso in domum suam portauit merces: & in hoc verificantur verba illa: *Si el arrendador de aquel lugar donde viue, a quien pertenece la renta, &c.* In conductore namque præterito, qui nunc talis non existit, petente dictas litteras testimoniales, verificari minimè possunt verba illa: nec etiam in eo, qui tunc temporis non erat conductor gabellarum illius membri, licet postea tempore futuro talis esset: Absurdum namq; esset, quod lex ius tribueret conductori temporum, & conductionum separatorum, & differentium, & omitteret conductorem temporis portationis mercium. Et cum in hac specie non sit alius contractus, qui attendi possit, nisi portatio ipsa in locum, & domum portantis prædictas merces, solum hoc tempus portationis in hoc considerari, & attendi debet: Contractus siquidem cõsiderantur respectu temporis quo celebrantur, *l. Rutilia Polla, de contrab. empt.* in cuius locũ succedit in nostro proposito tempus portationis merciũ. Ergo conductori illius temporis, quo merces in locum vicinitatis, & habitationis portantur, soluenda est huiusmodi gabella.

SVMMARIVM.

1 *Gabellario cui debeatur gabella venditionis eo pretio factæ quo partes postea se conuenerint, & num. 2.*

QVAESTIO CII.

Cui gabellario debeatur gabella venditionis, eo pretio factæ, quo partes postea inter se conuenerint.

QVæro præterea, *cui gabellario debeatur gabella ex venditione rei, & traditione sequuta, eo pretio celebrata, quo partes postea inter se conuenerint, si postea tempore conuentionis certi pretij adsit alius gabellarius diuersus ab illo, qui conductor erit gabellarum illius membri tempore venditionis modo celebratæ.*

1 Respondemus,† gabellam in hac specie deberi gabellario temporis, quo conuentum fuit de certo pretio; tunc namque verè fit, atque celebratur venditio, prout ex tunc, quæ antea nulla erat ob defectum certi pretij: quod si diceremus, conditionalem esse, adhuc conditio non retrotrahitur ad tempus prioris contractus, & conuentionis: quoniam conditio potestatiua non retrotrahitur, iuxta communem sententiam, de qua supra quæst. 8.

2 Diuersum † videtur, quando pretium rei venditæ relinquitur in manibus alicuius tertij, tunc enim gabellario temporis venditionis debebitur gabella, non verò illius temporis quo tertius ille arbitratus fuerit pretium: hæc namque venditio est conditionalis, vt per Bald. *in l. in vendentis, & in l. finali, C. de contrah. empt. cum simil.* & probatur in §. *pretium. Inst. de empt. & vendit. & in d. lege fin. ibi: sub hac conditione stare venditionem:* & conditio a tertio implenda, non est in potestate partium, & ita non est potestatiua, & tertio arbitrante, retrotrahitur ad tempus contractus, vt sæpè, ac sæpius prædiximus; Sed nihilominus hæc sententia vera non est, sed potius contraria, vt latè probauimus *supra quæst. 18. per totam.*

SVMMARIA.

1 *Gabellario cui debeatur gabella venditionis factæ per nuncium, vel per epistolam? resoluitur deberi gabellario existenti tempore consensus, & acceptationis alterius partis, & loci illius, vt in numero secundo, vnde si partes veriëtur hue, & illuc mittendo nuncium, vel epistolas antequam emptio, & venditio consumetur, tempus, & locus perfectionis ipsius ac simultanei consensus partium inspicienda sunt, vt in num. 3.*

4 *Gabellario temporis testamenti, in quo testator præcepit hæredi, vt venderet Petro talem fundum, vel rem certo quodam pretio, non debetur gabella illius, sed gabellario existenti tempore, quo Petrus acceptat huiusmodi legatum, & venditionem.*

QVAESTIO CIII.

[Cui gabellario debeatur gabella ex venditione facta per nuncium, vel per epistolam?

1 QVæro † tandem pro complemento huius rubricæ, *cui gabellario debeatur gabella ex venditione facta per nuntium, vel per epistolam, quæ proculdubio valida est. l. 1. § fin. ff. de contrahen. empt. vtrum temporis consensus mittentis nuncium, vel epistolam: an vero temporis consensus, & acceptationis alterius partis?* Respondeo, proculdubio inspicientum esse tempus acceptationis, quia hæc perficit contractum Bald. *in l. multum, col. fin. num. 11. versic. sed hæc quæro, C. si quis alt. vel sibi,* & Felin. *in cap. 1. num. 33. vers. fin. sed aduers. de sponsal.* conclusio namque contractus est ipse contractus, *l. si voluntate,* & ibi Bald. *C. de rescinden. vend.* tunc enim contractus emptionis & venditionis perficitur, simulatque de pretio conuenitur inter partes, & nō antea, *vt in princ. Inst. de empt. & vend. cum similib.* Debebitur igitur gabella huius contractus de quo hic nunc agimus, gabellario illius membri, qui tempore consensus, & acceptationis alterius partis erat talis gabellarius, non verò gabellario temporis primi contrahentis consensus, hoc est, quo missus fuit nuncius, vel epistola ad contrahēdum: quia tunc nulla vēditio celebrata est, quousque altera pars consentiat.

2 Idem † probandum venit respectu gabellariorum diuersorum locorum, scilicet, vt in præmissa venditione per nuntium, vel per epistolam, eo loco celebrata esse intelligatur venditio, in quo vtriusque partis consensus, & voluntas coniungitur per medium organum nuncij, aut epistolæ: non enim inspicitur locus a quo nuncius, vel epistola dirigitur, atque mittitur, sed locus in quo essentialiter per vnionem consensuum perficitur, vt optimè tradit Bald. *vbi supra,* quam ibi sequitur Salicet. *num. 17.* & ibi eius additionator plures allegat, Itaque, si ego misi ad te nuncium, vel epistolam, & tu cum audisses, consenseris venditioni, ibi intelligitur facta venditio vbi eras: quod si econtrario tu miseris ad me illum nuncium, aut epistolam, vt emeres, & ego cum audiero, emptioni consenserim, in hac Ciuitate intelligetur esse facta venditio, quia in ea vtriusque partis cōsensu perfecta est. Ita rectè considerauit Lassar. *de decim. vend. cap. 4. num. 23.*

3 Quibus † addendum censui tertium casum: nempè, cū is, ad quē mittitur nuncius, vel epistola, pro contracto emptionis & venditionis celebrandę, non statim simul cum voluntate alterius mittentis cōcurrit, sed differt in aliquo, nempe in pretio, vel alijs conditionibus contractus, quocirca, cum contrahentes varient in modo contrahendi, huc, illuc, iterum, atque iterum mittendo nuncium, vel epistolam, & tandem aliquo interuallo temporis in his transacto, partes in omnibus simul conueniunt, eo tempore, quo alius conductor gabellarum existit. In hac specie eisdem rationibus supradictis resoluo, illi gabellario soluendam esse gabellam huius contractus, qui tunc temporis talis erat, quo omninò venditio simultaneo consensu partium perfecta, & absoluta fuit, non verò anteriori, quia interim, quo de venditione agitur, atque disceptatur, non est venditio, sed tractatus de vendendo: ideo quousque simul partes conueniant, atque verè venditionem celebrent, & consument saltem verbis, gabella non debetur: tuncq. debebitur gabellario illius temporis, & loci, (non vero anterioris temporis) quo verè perfecta, nec celebrata erat venditio: cum enim ad perfectionem alicuius contractus duo requirantur, es vltimo dicitur perfici ac consummari, *l. quoties, cum materia. C. de rei vend.*

4 Hinc † est etiam, vt si testator præcipiat hæredi, vt vendat Petro talem fundum, vel rem hæreditatis suæ centum, aliove pretio, non debebitur gabella gabellario temporis testamenti, sed illius temporis, quo Petrus acceptat legatū, & venditionem: tunc enim efficitur, atque venditio celebratur, antea verò erat solum legatum, quia sine mutuo consensu partium venditio non efficitur, vt prædiximus.

SVMMARIA.

1 *Gabella rerum mobilium, & se mouentium, cuius loci gabellario soluēda sit? disponit lex 5. tit. 17. lib. 9. Noua Collect. Reg. cuius legis decisio quinque conclusionibus summatur, num. 2. 3. 4. 5. & 6.*

7 *Legis 5. d. tit. 17. generalitas obseruanda erit, si daretur casus in quo sine fraude aliqua traditio rei alibi fieret.*

8 *Gabella nulla debetur, vbi locus in quo res erat, & vendita est, esset immunis, & francus a gabella solutione, quamuis res illa alibi in loco tributario traderetur, nisi aliud nuncupatim declaretur in priuilegio loci, cuius forma erit obseruanda, debet tamen huiusmodi priuilegium esse positum in libris Regijs* de los saluados, *&c. vt in num. 9*

10 *Gabella rei existentis tempore contractus in vno loco & in alio venditio ipsa celebratur, & traditio fit in loco contractus, debetur illic gabella prædicta, hoc est in loco contractus: nisi locus contractus in quo res non erat tempore vendi-*

venditionis, & in pacto postea traditio fit, esset francus, & immunis a solutione gabellæ, quia tunc non gaudebit illa immunitate venditor, sed gabellam soluet eo loci, vbi res erat tempore venditionis, vt in numero 11. & 12. vbi agitur de intellectu leges 4. titulo 10. libro 9. Noua Collect. Reg.

13 *Gabella rei venditæ in vno, loco, existentis in alio tempore venditionis, licet statim debeatur, non exspectata ipsius traditione: attamen no propter venditorum fraudes, gabellarij damnum aliquod ratione loci patiantur, in pendenti erit gabella solutio, donec res vendita traditio fiat, quæ si in loco contractus facta fuerit, illius loci gabellario ius gabellæ acquiritur, si vero traditio fiat, vbi res erat tempore contractus, ibidem gabella soluenda erit, gabellario temporis venditionis, non vero temporis traditionis, ut in numero 14 licet tunc quinque dies a lege Regia assignati ad manifestationem venditionis, & permutationis, & solutionis gabellæ, non currant ante rei traditionem, quia nescitur gabellarius, cui solui debeat, vt in numero 15. & 16.*

17 *Gabella rei mobilis, vel se mouentis, existentis in vno loco, venditæ tamen in alio & traditæ in loco quo res ipsa existebat ibi debetur, quæ traditio dupliciter ibi fieri potest, aut ex conuentione ab initio, & in ipso contractu apposita aut ex rerum euentu, absque præambula partium destinatione & vtrumque cuiusm d. legis 5. tit. 17. in sua generalitate comprehendit, & vtriusque ratio ponitur hic, & in numeris seqq.*

18 *Gabella debetur vbi tradenda res vendita est, licet alio loco uenditio celebrata fuerit, iuxta opinionem Baldi, & Salic. ceteram iure nostro Regio attento seruandu est in hac specie dispositio d. legis 5. titulo 17. libro 9. Noua Collect. Reg.*

20 *Lex 5. d. titulo 17. lib 9. Noua Collect. Reg. in secunda eius conclusione, & dicto, an procedat, & locum habeat in rebus venditis in hoc Regno, existentibus tamen in alio Regno, vel econtra? & nu. 21.*

22 *Gabella rei existentis in vno loco, vendita in alio diuerso, tradenda tamen in alio loco, debetur ei in quo res existebat tempore venditionis, in quo plures casus considerantur, & declarantur hic, & simul numeris sequentibus. Primus est, vt procedat quando prædicta tria loca, siue Regalia, siue dominicalia, sint tributaria. Secundus est, quando locus existentiæ rei tempore uenditionis erat francus a solutione gabellæ, quia tunc ea debetur in loco traditionis, ut in num. 23. Tertius est quando locus rei est dominicalis, cetera tamen loca, tum contractus, quam traditionis sunt Regalia: & tunc soluenda est gabella in loco rei, vt in num. 24. Quartus casus est,* quando el lugar donde se entregare no fuere Realengo, si no de sennorio, de que el Rey no cobrare alcaualas, que entonces se pague en el lugar Realengo mas cercano a el, con el quatrotanto, *vt in nu. 25. Quintus casus est, quando res est in loco franco, & in alio venditur, & in alium quoque locum francu traditio eius confertur rei gesta commodiorem: & tunc nulla gabella debetur, vt in num 26. Sextus casus est, quando res est in vno loco, & in alio venditur, nullibi autem traditur, & tunc in loco contractus debetur gabella, vt in nu. 27. Septimus casus est, de uenditione facta inter absentes per nuncium, uel per epistolam, de quo in quæstione præcedenti. Octauus casus est in uenditione meo nomine per alium facta, sine tamen mandato meo, alio loco me existente, & ratificante, in quo dicendum est, ibi celebratam esse intelligi uenditionem, ubi ratificatu est, ut in numero 29.*

30 *Traditionis loco, quo ad soluendam gabellam non sufficit cōstitutam possessorium, sed necessaria est naturalis traditio & num. 31.*

31 *Verba legis naturaliter debent intelligi, non uero per fictionem.*

32 *Possessio uera, & iuridica per actum fictum causatur, & acquiritur, sicut ex actu uero, actus tamen fictus est.*

33 *Gabella debetur in loco contractus initi sub conditione alibi implenda, non tamen debetur in loco vbi fuit impleta conditio, & nu. 34.*

35 *Gabella non debetur ex venditione facta in nundinis, sub conditione, quæ post nundinas impleta fuit.*

36 *Gabella contractus conditionalis debetur gabellario, qui est tempore contractus celebrati, non vero ei, qui est tempore conditionis expletæ siue existentis.*

38 *Las conditiones del encabeçamiento general destos Reynos vt leges obseruari debent.*

39 *La alcauala de la primera venta de los pannos, que por mar se lleuan a vender a la ciudad de Seuilla, despues que entran en su Arcobispado, o en el Obispado de Caliz, antes que lleguen a Seuilla, no se ha de pagar al arrendador del lugar donde se hizo la entrega, y celebro la venta, si no que es para el arrendador Real de la renta de la mercaderia de los pannos de Seuilla, aunque en ella no se aya celebrado la uenta: & hæc est prima limitatio ad legem 5. tit. 17. lib. 9. Noua Coll. Reg.*

40 *El alcauala del vino que se carga en el Arcobispado de Seuilla en el rio de Guadalquiuir, aunque se niegue por el que lo carga auerse comprado, o vendido alli, se paga en Seuilla, sino se muestra otra cosa, hoc est, auer pagado el alcauala adonde se enuaso, & hæc est secunda limitatio ad d. legem 5. tit. 17. lib. 9.*

41 *El alcauala de pannos, picotes, y otros qualesquier pannos, que todas las personas tuuieré por trato de obrar, y hazer en qualesquier lugares destos Reynos la deuen en el lugar de los labrarō, aunque los ayan lleuado a vender, y se ayā vendido fuera, si non mostraren por testimonio de escriuano publico, en la forma aqui contenida auerlo vendido en lugar Realengo dentro de tres dias, y que alli pagaron el alcauala, o que los vendieron en feria, o mercado franco, por franqueza assentada en los libros de lo saluado: & hæc est tertia limitatio ad d. legem 5. tit. 17. lib 9.*

42 *Los que venden en ferias, o mercados francos, o en lugar franquezado, o en que se haga suelta alguna por franqueza no assentada en los libros de lo saluado, pagan en alcauala de lo que ansi venden en sus tierras donde son vezinos, aunque lo ayan vendido en las tales ferias, o mercados, o lugares francos, y los compradores tambien pagan el alcauala en el lugar donde lleuan lo que ansi compraron en los dichos lugares francos, en todo o en parte. Y si la franqueza es por autoridad del sennor del lugar, y no por el Rey, pierden tambien las mercaderias: & hæc est quarta limitatio ad d. legem 5. tit 17. lib. 9.*

43 *Los que meten mercaderias en las ferias do se paga alguna alcauala, y por defraudarla las sacan de alli, y las venden fuera del lugar, dentro de vn mes de como las sacaron, pagan el alcauala en las tales ferias con el quatro tanto, y no se deue en el lugar donde se entregaron o vendieron: & hæc est quinta limitatio ad d. legem 5. tit. 17. lib 9.*

44 *Los carniceros que traen de fuera comprados ganados viuos para sus carnicerias, o los compran en el lugar donde viuen, donde han de pagar el alcauala: & hæc est sexta limitatio d. legis 5. tit. 17. lib 9.*

45 *Los que lleuan, y sacan, o quieren sacar de algun lugar las mercaderias, si no muestran auerlas comprado en otro lugar, o que las sacaron de sus casas, pagan el alcauala con el doblo de lo que ansi quieren sacar, y sacan en aquel lugar: & hæc est septima limitatio ad d. legem 5. tit. 17. lib. 9.*

46 *Los mercaderes, o recueros, que traxeren bestias de albarda, o mercaderias de qualquier lugar para el lugar donde viuen, siendo requeridos por ante escriuano, por el arrendador del lugar donde viuen, a quien pertenece la renta del alcauala de lo susodicho le diga, y declare, donde traxo aquellas cosas, y que le muestre como se pago el alcauala de ello en el lugar donde lo saco: siendo la bestia o mercaderias de quatro mil marauedis arriba, estan obligados a mostrar lo por testimonio signado de escriuano publico dentro de tres dias del requerimiento, como se pago el alcauala en aquel lugar donde lo sacaron, con juramento de que el testimonio es verdadero, y que en ello no ay cautela, so pena de pagar el alcauala de aquello que se traxo al arrendador, que hizo el requerimiento, excepto siendo la cosa*

de

de menor valor de quatro mil marauedis : & hæc octaua est limitatio ad d. legem 5. tit. 17. lib. 9.

QVAESTIO CIV.

Rubrica quo in loco gabella solui debeat. Cuius loci gabellario [illegible] enda sit gabella? in l. 5. [illegible] tulo 17. lib. 9. Nouæ Collect. Regiæ.

1 QVæritur, † *cuius loci gabellario, vel collectori soluenda sit gabella :* Et in hoc [illegible] res [illegible], & se inuenies, habemus legem Regiam decisiuam, quæ est omninò seruanda, quoties casus in praxi [illegible] gere, nempe [illegible] 5. *titu. 17. hoc lib. 9. Noua Collect. Reg.* ex qua sequentes species, & conclusiones deducuntur.

2 Prima † facti species, & conclusio est : *[illegible] el alcauala de los bienes muebles, y semouientes se p[illegible] en el lugar donde so celebrar la venta, entr[illegible] en [illegible] vende, o estando en el al tiẽpo de la v[illegible], aunque d[illegible] entregue en otra parte.*

3 Secun[illegible] est : *S[illegible] mueb[illegible] o semouiente se vẽd[illegible] en vn lu[illegible] que [illegible] otro [illegible] dose se en [illegible]*

4 Tertia [illegible] : [illegible] que [illegible] gar [illegible] cion [illegible] do [illegible] pag[illegible] en el lu[illegible] quando se ot[illegible] ven[illegible]

5 *S[illegible] estaua la [illegible] es lugar franco de al[illegible] en tal [illegible] en ta [illegible] de pa[illegible] ar en [illegible] donde [illegible] entre[illegible] are.*

6 *Y [illegible] fue re de [illegible] de [illegible] Magestad no cobrare al[illegible] auala, e [illegible] de pagar en [illegible] alcuno mas cercano d[illegible] ar d[illegible] señorio donde [illegible] entr[illegible] e con el quadro tanto de la tal alcaua l[illegible] y que no sea [illegible] usado de la pa[illegible] ar, aunque muestre que la p[illegible] en otra parte.*

Nunc videamus, quomodo [illegible] intelligendæ, & practicandæ [illegible] nes.

Et [illegible] primam obseruãdum est, quod cum nostra hæc m[illegible] alis lex quinta [illegible] fit pro decisione dubiorum quam [illegible] rum [illegible] quæ [illegible] nostram con [illegible] occasion, & ad obuian[illegible] ubus fraudibus [illegible] soli [illegible] per venditores, & [illegible] ptores in huiusmodi ca[illegible] us [illegible] legi [illegible] proœmi[illegible], & prin[illegible] pio, ibi. *Much[illegible] udas acae[illegible] en [illegible]. Y por euitallas, [illegible] tambien por obuiar [illegible] de [illegible] s vendedores, y compradores suelen hazer ana[illegible] os [illegible].*

7 Si † daretur [illegible] a [illegible] sest, in quo sine fraude aliqua tradit[illegible] alibi fi[illegible] generali nostra lege recedendum non esset, quia ad casus [illegible] ticulares, & [illegible] ta[illegible] adap[illegible] tur. *l. nam ad ea. ff. de legib.* & [illegible] term[illegible] l. a[illegible] *de decim. vendit. cap. 4. num. 4.* [illegible] ma [illegible]

8 Secundo [illegible] ser[illegible] ste[illegible] authore ibi *nu. 5.* quod [illegible] loc[illegible], vbi [illegible], & [illegible] esset immunis, & francus a gabellæ sol[illegible] a su[illegible] gabella debebitur ex ea venditione, qu[illegible] al[illegible] in loco tributario (hoc est) non exempto traderet[illegible] ot[illegible] al[illegible] nuncupatim declaretur in priu[illegible] loci, [illegible] esset obseruanda, vt expressum reperitur in priuileg[illegible] villæ de Simancas in l. 18. in versic. *Que todas, y qualesquier personas,* ibi: *Y las entregaren, &c. tit. 16. hoc lib. 9.* vbi ad hoc, vt habeat locum illud priuilegium locale, requiritur [illegible] *que las cosas se vendan, y entreguen alli realmente, y sin fraude:* ergo si alibi traditio fiat, ibi, hoc est in ipso loco contractus, in quo res erat tempore venditionis, nempè, oppida [illegible] Simancas, solutio gabellæ [illegible] debet, ex hac nostra lege 5. *in supradicta prima Conclusione,* cui non derogatur in dicta lege 18.

9 Hæc † tamen secunda obseruatio intelligenda quidem est, quoties immunitas illa esset posita in libris Regijs *de lo saluado, &c.* alias secùs, *vt in l. 1. ad fin. tit. 18. & in l. 4. tit. 20. hoc lib. 9. in versic. saluo, &c.*

10 Tertiò † obseruo sub hac nostra prima conclusione d. l. 5. comprehendi expressè, & virtualiter casum hunc: nempè, quoties res vendita tempore contractus in vno loco existit, & in alio venditio ipsa celebratur, & postea defertur tradenda, traditioq; eius [illegible] in eodem loco contractus: non verò alio tertio [illegible] diuerso : debebitur namque gabella in loco [illegible] tractus, in quo etiam traditio facta fuit: quia concurrit locus contractus, & traditionis, non verò debebitur in loco, [illegible] res existe[illegible] at tempore cõtractus: hoc deduco expressè *ex d. lege 5. in princ. in supradicta eius prima conclusione,* ibi: *Y mandamos que [illegible] alcauala de los tales bienes muebles, [illegible] semouientes se pague en el lugar donde se celebra la venta entregandose en el lo que se vende:* ecce casum nostrum expres[illegible] decisum; quia licet hactenus non exprimatur, rem venditam alibi existere tempore venditionis, id tamen sic esse probatur ex verbis statim sequentibus, his, scilicet: *O estando en al tiempo de la venta,* illa enim dictio, O, est casus præcedentis ad [illegible], qua probatur in præcedenti casu, rem in loco contractus non existente, sed alibi, & sic habemus intentum: præmaxime ex illis verbis: *O estando en el al tiempo de la venta : por las quales palabras expressamente se prueua que es tanto estar la cosa al tiempo de la venta en el lugar, donde la venta se celebra, y [illegible] zee para que se deua alli el alcauala, aunque no se entregue al[illegible] a cosa vendida, como si se huuiera entregado en el lugar de la venta, estando entonces la cosa vendida en otro lugar,* [illegible] legis hic est verus, & litteralis sensus meo iudicio.

11 Quartò [illegible] obseruandum est circa hanc primam conclusionem, [illegible] si locus contractus, in quo non erat res tempore venditionis, & in quo postea traditio fit, esset francus, & immunis a solutione gabellæ, non gaudebit illa immunitate venditor, sed gabella soluet[illegible], [illegible] res erat tempore venditionis, non enim licuit ve[illegible] suam venditurо, eam de loco tributario in fra[illegible], & liberũ transferre, ad traditionem, nisi in casib[illegible] cp[illegible] *l. 4. tit. 20. hoc lib. 9.* ita *Lassar. d. cap. 4. num. 7. in princ.* [illegible] 10, quod esset hæc obseruatio vera q[illegible] at[illegible], & [illegible] ne[illegible] propter fraudem prædictam præ[illegible] m, [illegible] in casu secundæ obseruation[illegible] a adducto, ideoq; meritò tunc immunitas loci contra[illegible] us, in quo res erat tempore

12 ipsius contractus prodest. † attamen decisio d. l. 4. extranea videtur ab hac 4. adnota[illegible] ne : siquidem solum illa lex Regia decidit: *Que qualesquier personas que fueren a vender, y comprar qualesquier mercad[illegible] ias y otras cosas, a qualesquier ferias, y mercados, y vill[illegible], y [illegible] ugares fracos, o franquezados, o que se faga en ellos alguna gracia, y quita de alcauala, &c. sean tenudos de la pagar enteramente en los lugares donde moraren, y fueren vezinos, no embargante qua[illegible] squier franquezas:* saluo, *si fueren las tales frãquezas por nos dadas, y cõfirmadas, y assentadas en los nuestros libros* intellige, & supple *de lo saluado, y sobre scriptas de nuestros Contadores mayores, vt in l. 1. ad fin. tit. 18. hoc libro 9.* Gironda, *de Gabell. 6. par. num. 36. Pero que esto no se entienda en las ferias de Medina del Campo : y asi mismo se guarde a las villas de Valladolid, y Madrid las mercedes que tienen sobre esto.* non tamen lex hæc quarta loquitur in casu huius quartæ obseruationis: nempè, quoties merces non sunt in loco contractus tempore venditionis, licet ibi traditio postea fiat: sed [illegible] videtur clare præsupponere, loqui, quando merces ibidem vendendæ deferuntur, vt patet ex principio legis, ibi: *Mandamos, que qualesquier personas que fueren a vender, &c.* vt supra: quod est diuersum, & casus d. legis quartæ quotidie in praxi seruatur, secundum Lassar. ibidem *num. 7.* & eius contrariæ meminit Gironda, *de Gabell. 6. par. num. 35. & 36.*

13 Fit † igitur ex supradictis, quod quamuis, cum res existit in vno loco, & in alio venditur, statim debeatur gabella, nó expectata traditione rei venditæ, vtpotè, ex venditione perfecta, vt latè resoluimus *supra quæst. 7.* attamen, ne propter

vendito-

ditionis, vt ait Baldus *in l. 1. num. 4. C. de contrah. empt. & in l. magis puto, § illud, ff. de reb. eorum*, quem refert Dec. *cons. 457. num. 1. & 2.* & idem Lassar. *d. cap. 4. num. 8.*

21 Ego † verò, etsi crediderim mentem legislatoris d. legis 5. eam esse, vt loquatur de locis intra Regni (quamuis verius est, eam loqui generaliter, quorumcumque locorum) nihilominus tamen censeo, idem esse resoluendum in specie præmissa huius secundæ obseruationis, ex identitate rationis, ac proinde in vtroque casu teneo contra Lassar. in 2. nempè, vt nulla gabella debeatur, nisi fraus in hoc interuenerit, quia *lex 1. tit. 17. hoc lib. 9.* loquitur, aut saltem loqui intelligenda est, tantum in venditionibus rerum in eodem loco existentium, in quo venduntur, vt patet, dum per nostram legem quintã ita declaratur, & interpretatur, aliud disponentem in rebus alibi existentibus, & traditis, quam in loco venditionis. Deinde, quia ibi contractum videtur, vbi traditio destinatur, & fit, *l. contraxisse, ff. de action. & obligat.* Ergo, si ibi nulla debetur gabella, ipsa in nullo loco soluenda est; si verò ibi debetur aliqua gabella, ibi soluenda erit, argumento d. legis 5. quam in secũdo casu Lassart. vt gabella debeatur in hoc Regno, cum in eo existit res, (& tradatur ibidem) tempore venditionis extra Regnum celebratæ, quo extante, nulla vis fieri potest, quod simus in diuersis Regnis, magnam siquidem correlationem, & coniunctionem habent inter se venditio vno loco facta, & existentia rei simul cum traditione alibi consistens, quasi ratione rei venditæ existentis in alio loco, ibiq. traditæ debeatur, vel non gabella, sicut in his Regnis, idem statuitur per d. legem 5. & vbi eadem est ratio, eadẽ iuris dispositio locum habet, *l. illud, cum similib. ff. ad leg. Aquil.* Item quia a recta actione deuiare videtur, quod ex re hic vendita, quæ existit, & traditur extra Regnum, vbi gabella non debetur, hic soluatur, nisi traditio quoque fieret in hoc Regno, quia de vno Regno extraneo ad nostrũ Regnum cessare videtur præsumptio fraudis, de qua in d. lege 5. scilicet quando de loco rei res ipsa defertur tradenda ad locum contractus intra nostrum Regnum: & prætera iustum non est, dicere, quod in secunda specie Lassar. gabella non debeatur ex re hic existenti, & tradita, vendita tamen extra Regnum, quæ cum ita tenerem, & scriptã haberem, inueni postea scribentem Azeuedo *in d. lege 5. num. 27. cum seqq.* hanc meam sententiam in vtroque probantem contra Lassart. *vbi supra*.

22 Circa † tertiam Conclusionem nostræ legis 5. supra relatam, quæ habet, *que quando se vende vna cosa, que esta en otro lugar, con condicion, que se aya de entregar en otro tercero lugar diferente de los dos primeros, se pague el alcavala en el lugar donde tenian el vendedor lo que assi vendio, quando se otorgo la venta:* plures casus considerandi sunt.

Primus est, cum locus venditionis, & locus rei, & locus tertius, in quem traditio confertur, eiusdem conditionis sunt: nempè, quod omnia illa loca sunt Regalia, & tributaria, & hic casus planus est, vt tunc sit soluenda gabella in loco existentiæ rei tempore contractus: eademq. decisio seruanda erit, si omnia illa loca dominicalia sint, simulq. tributaria, quia eadem est ratio.

23 Secundus † casus est, qui excipitur ab eadem lege 5. ibi: *Saluo, si el lugar donde estaua la cosa vendida es lugar franco de alcavala: porque entonces la alcavala se ha de pagar en el lugar Realengo dõde se entregare*, vt retulimus supra. Cũ enim in loco rei potuisset venditor, si voluisset, traditionem rei facere, quo casu nullam gabellam debuisset, *vt prædiximus*, si in alium locum subiectum, & tributarium rei traditionem conferat, nullam videri potest fraudem commisisse, atque ita cessat ratio supra considerata, & inspiciendus erit locus traditionis.

24 Tertius † casus est, quando locus rei non est immunis, est tamen cuiusdam domini particularis: cetera verò loca, tam contractus, quam traditionis, sunt Regalia, & quamuis casus hic non sit expresse, & nominatim decisus per d. legem 5. in versiculo: *Mas si lo que se vende*, nihilominus tamen eius generalitas eum comprehendit, ac per consequens soluenda est gabella in loco rei etiam dominicali: nõ enim in ea distinguitur, an ille locus Regius sit, an dominicalis: solumq. limitatur, quando locus rei esset immunis, ita Lassar. *d. c. 4. num. 18.* quem refert, & sequitur Azeued. *in d. lege 5. num. 27.*

25 Quartus † casus est positus in d. lege 5. ibi: *Y si el lugar donde se entregare, no fuere Realengo, y fuere de sennorio, de que nos no cobraremos alcavala, se pague en el lugar Realengo mas cercano del lugar de sennorio donde se entregare, con el quatrotanto de la tal alcavala*, vt supra diximus: cuius legis iustam rationem, inquit Lassart. *vbi supra, num. 19.* se non percipere, & quod nullæ sibi sic dura lex est in toto quaterno gabellarum, sed quod ita scribitur, seruanda erit, *l. prospexit, ff. qui, & à quibus*, & circa eius rationem aliquid legislatoris experientiæ tribuendum esse, vt circa *l. non omnium ff. de legibus*, eleganter aduertit Dominicus Soto, *lib. 1. de iust. & iure, quæst. 5. artic. 2. in fine*, tamesi Azeuedo *in d. l. 5. num. 26.* miretur in hoc Lassar. dicens, ex conclusionibus, limitatione, & sublimitatione, de quibus ibi per eum, remanere illius legis litteram, & materiam clarissimam.

26 Quintus † est casus, quando res est in loco franco, & in alio venditur, & in alium quoque locum francum traditio eius confertur rei gestæ commodiorem: & quidem nullam tunc temporis gabellã deberi, patet: quia nulla fraus, siue malitia venditoris considerari potest in hac specie contra gabellam, cum posset, si vellet, rem tradere in loco frãco, vbi ipsa erat, & ita à gabella excusari. Non igitur pœnam merebitur, nec gabellam soluet ita Lassar. *d. cap. 4. numero 20.*

27 Sextus † casus est, omissus etiam a d. lege 5. nempè, quãdo res est in vno loco, & in alio venditur, nullibi autem traditur, vt quia per emptorem remissa est venditori traditio donationis causa, & tunc in loco contractus deberi gabellam, esseq. ibi soluendam probat Lassar. *d. cap. 4. nu. 21. & 22.* vbi limitat, nisi locus ille contractus esset immunis, & non de expressis in libris Regijs, quia tunc gabella debebitur in loco rei, *ex lege 4. titulo 20. hoc lib. 9.* sed Azeuedo *in d. lege 5. sub num. 26. in versic. quid tamen*, rectius asserit meo iudicio, quod Lassarte in eo præsupponit quid impossibile: nam siue venditor rem tradat, siue emptor eam capiat sua authoritate, vbi eam cæpit, censetur traditionem fieri, & sic ibi soluetur gabella.

28 Septimus † casus est, quem supra exposuimus in quæstione præcedenti de venditione facta inter absentes per nuncium, vel epistolam.

29 Octauus † erit casus in venditione meo nomine per aliũ facta, sine tamen mandato meo, me alio loco existente, & ratificante: in quo proculdubio dicendum est, ibi celebratam esse intelligi venditionem, vbi ratificata est, ex traditis per Tiraquel. *de retractu lignag. § 1. glos. 10. num. 68.* & in terminis Lassart. *vbi supra num. 24.* vbi quod si tradita est res in loco ratificationis, ibi proculdubio debebitur gabella, quia concurrunt contractus, & traditio eo in loco: si verò tradita res sit in loco, vbi res erat tempore ratificationis alibi factæ, ibi erit decima soluenda, concurrente existentia rei, & eius traditione in eodem loco, *iuxta d. l. 5. in 2. conclus.* supra ab ea elicita.

30 In † casibus autem superioribus, in quibus traditio gabellæ acquisitionem operatur, non sufficiet ad id constitutum possessorium; sed adhuc inspicienda est in hac materia realis traditio, quæ postea sequuta fuerit: cum enim præfata lex 5. loquatur de traditione, vt patet, ibi: *entregandose*,
31 de naturali traditione intelligenda est, quia † verba legis naturaliter debent intelligi, non verò per fictionem, argumento text. *in l. filio, quem pater, ff. de lib. & posthum. & l. qui habent, ff. de tutel.* Anton. Gomez. *in l. 70. Tauri, num. 17.* & cum lex requirit traditionem realem, constitutum non sufficit, vt ex communi sententia resoluit Tiraq. *de iure constit. possess. limit. 11.* Vnde nec laudemiorum acquisitionem operatur, vt per Tiraq. *ibi limit. 27.* & vtrumque refert, & sequitur Lassar. *d. cap. 4. num. 25.* qui ex his, & alijs fundamentis solidis hanc declarationem in terminis, de quibus agimus, sequitur, & probat.

31 Nec † obstat, quod per actum fictum vera, & iuridica possessio causatur, sicut ex actu vero, *l. quod meo, § si venditorem*,

ditorem, vers. aut si vicinum, ff. de acquir possess. Ant. Gomez in l. 17. Tauri num 15. vers primo quia & in lege 45. Tauri, num 45 lib 6 tit. 30 par. 3. quia respondemus, quod licet hoc ita verum sit, nisi dominus actus hic constituit, vel per aspectum oculorum est fictus, & quo non loquitur d. lex 5. sed de vera & actuali traditione est: vnde licet per actum fictum acquiratur vera possessio, d. lege 5. non agitur simpliciter de possessione, sed de traditione, quæ traditio de naturali intelligenda est, non verò de ficta, vt prædiximus ob euitandas fraudes.

33 Nonus † casus est, vbi quis promisit, aut vendidit in prouincia, sub conditione, quæ Romæ, vel alibi implenda erit, prout fuit ibi impleta; nam non videtur ibi cõtraxisse, sed in loco conuentionis, iuxta glossfin. in l. si vxor, ff. de iudic. argumento l. filiusfamilias, ff. de verbor. obligat. eamq. communiter approbata illa glossa, secundum Laffart. d. cap. 4.

34 num. 28. versic. dum, & illius, ideoq. † debebitur gabella in loco, vbi contractus est initus, non in loco conditionis, vt per Firmianum de Gabellis, in 5. par princ quæst 11. nu. 18. & iterum 6 par quæst. 1. num. 1. cum seqq. vbi alia multa id congerit; atque etiam in 3. par. 8 par. princ q. 27 num. 44. vol. 11. tract. diuers. Doct. & Tiraq. de retractu lignag. §. 1. glos. 10. num. 44. & Laffart. vbi supra.

35 Hinc † meritò dixit Bald. in l. 1. ad finem, C. de nundin. quod si ex statuto non debet solui gabella ex contractu facto in nundinis, si in illis fiat contractus conditionalis, cuius conditio extet post nundinas, non debetur gabella inspecto tempore, & loco contractus, non conditionis: Ita eum refert, & sequitur Aretin. in l. hæres quandoque, col. vlt. ff. de acquir. hered. vbi id dicit singulare, & consil 11. Procedendum est breuiter, colum. 1. idq. verissimum est secundum Tiraquel. vbi supra.

36 Deducitur † etiam ex supradictis, quod gabella contractus conditionalis debet solui gabellario, qui est tempore contractus celebrati, non verò ei, qui est tempore conditionis existentis; ita Firmianus d. 6. par. in princ. num. 1. vers. ex quo infertur, ac per consequens soluenda est gabellario loci contractus, non vero loci conditionis impletæ, vt patet ex supradictis.

37 Sed † & alij casus deducuntur ex conditionibus, del encabeçamiento general destos Reynos, præcipuè ex cap. 48.

38 cum seqq. potius ad finem huius operis, † quę vt leges obseruari debent, ex traditis per Menchacam, libro 3. de success. creat. §. 28. num. 28 versic. illud autem controuersum est, quem refert & sequitur Laffart. d cap 4 num. 28. in prin. sed & idem Menchac lib. 1. §. 9. num 8. vers denique agit de intellectu d. cap. 48. Alij etiam quamplurimi casus sunt, prout cuiusque Ciuitatis, & locorum suæ iurisdictionis, ac territorij pacta, & conuentiones fuerint, quas iudex, & aduocatus videre debent, cum casus sibi occurrit ad iudicandum, & consulendum, vt cauet Laffart. d. num. 28. aute d. versic. dum, & illius.

39 Nunc † verò d. lex 5. limitatur primò in casu legis 6 tit. 17 hoc libro 9 nempè en los pannos que por mar se lleuan a vender a la ciudad de Seuilla, que despues de entrados en su Arçobispado o al Obispado de Caliz, antes que lleguen a Seuilla, que el alcauala de la primera venta, no se ha de pagar al arrendador del lugar do se hizo la entrega, y celebro la vẽta, como se auia de pagar, segun lo dispuesto en la dicha ley 5. sino que es para el arrendador Real de la renta de la mercaderia de los pannos de la ciudad de Seuilla, aunque en ella no se aya celebrado la venta, & per præd. legem 6. hoc tenet Gironda, de Gabel. 6. p. sub num 36.

40 Secundò † fallit nostra legis 5. dispositio, en el vino que se carga en el Arçobispado de Seuilla en el rio de Guadalquiuir que aunque niegue por el que lo carga, auerse comprado, o vendido alli, siue muestra auer pagado el alcauala adonde se enuaso, se paga en Seuilla, l. 5. tit. 19 hoc lib. 9.

41 Tertiò † fallit, en quanto a los pannos picotes, sayales frisas, y otros qualesquier pannos, que todas las personas tuuieren por trato de obrar, y hazer en qualesquier lugares destos Reynos, que si los vendieren fuera del lugar donde los labraron, si no muestrã por testimonio de escriuano publico tomado por mandado del iuez, y con iuramento de ambas partes en el lugar donde se labro, auerlo vendido en lugar Realengo dentro de tres dias, y que alli pagarõ en alcaualas, o que los vendieron en feria, o mercado franco, por franqueza asentada en los libros de lo saluado deuen el alcauala en el lugar do los labraron, aunque los ayan lleuado a vender, y se ayan vendido fuera, iuxta l. 17. tit. 17. hoc lib. 9.

42 Quarto † fallit, en los vendedores que venden en ferias, o mercados francos, o en lugar franqueado, o en que se haga suelta alguna por franqueza no assentada en los libros de lo saluado. Porque pagan el alcauala de lo que ansi venden en sus tierras, donde son vezinos, aunque lo ayan vendido en las tales ferias, o mercados, o lugares francos, vt in l. 4. tit. 20. hoc libro 9. quæ quotidie in praxi obseruatur, vt supra diximus, y los compradores tambien pagan el alcauala en el lugar donde lleuan lo que ansi compraron en las tales ferias, o lugares francos en todo o en parte, vt in d. l. 4. Y si la franqueza es por autoridad del sennor del lugar, y no por el Rey, pierden tambien las mercaderias, vt in l. 5. tit. 20. hoc lib. 9.

43 Quinto † fallit, en aquellos que meten mercaderias en las ferias do se paga alguna alcauala, y por defraudarla las sacan de alli. Porque estos, si dentro de un mes de como las sacaron, las venden fuera del lugar, donde moran, pagan el alcauala en las tales ferias de do sacaron las tales mercaderias, con el quatrotanto, y no se deue en el lugar donde se entregaron, o vendieron, vt in l. 20. tit. 19. hoc lib. 9.

44 Sextò † fallit, en los carniceros, que traen de fuera comprados ganados viuos para sus carnicerias, que si no muestran carta de pago, signada de escriuano publico, de como pagaron el alcauala en el lugar do dizen, que se compraron, han de pagarla en el lugar de sus carnicerias con otro tanto mas, vt in l. 7. tit. 19. hoc lib. 9. Y si compran ganados viuos del lugar do viuen y son carniceros, o en su termino, estan obligados a hazer las diligencias, que mandan las leyes 6. y 8. del mismo tit. 19 lib. 9.

45 Septimo † fallit, en aquellas personas que lleuan, y sacan o quieren sacar de algun lugar sus mercaderias, que si no muestran auerlas cõprado en otro lugar o que las sacaron, y truxeron de sus casas, pagan el alcauala con el doblo, de lo que assi quieren sacar, y sacan en aquel lugar, l. 33. tit. 19. lib. 9.

46 Octauò † fallit in casu l. 34. eiusdem tituli, & lib. nempe, en los mercaderes, o recueros, que traxeren bestias de albarda, o mercaderias de qualquier lugar para el lugar donde viuen, que siẽdo requeridos por ante escriuano, por el arrendador de aquel lugar donde viuẽ, a quien pertenece la rẽta de la alcauala de lo suso dicho le diga, y declare dóde traxo aquellas cosas, y que le muestre como se pago el alcauala de ello en el lugar dóde lo saco siendo la bestia, o mercaderia de quatro mil marauedis arriba, es obligados a mostrarlo por testimonio signado de escriuano publico dentro de tres dias despues del requerimiento, como se pago el alcauala en aquel lugar donde lo sacaron, con iuramento de que el testimonio es verdadero, y que en ello no huuo cautela so pena de pagar el alcauala de aquello que se traxo al arrẽdador que le hizo el requerimiento excepto siendo la cosa de menos valor de quatro mil marauedis.

S V M M A R I A.

1 Gabella ex venditione rei in genere generalissimi, quo in loco soluenda sit? & in numeris seqq resoluitur in loco contractus esse soluendam. num. 7 limitatur num 8 in promissione de vendendo.

2 Genus generalissimum nec possidetur, nec est in dominio alicuius.

3 Gabella ex venditione generis generalissimi videtur deberi in loco quo destinata fuerit traditio, ampliatur duobus modis num 6 post princ sed contra nu 7 limitatur. num. 8.

4 Non entis, & non apparentis, nullæ sunt species, nec qualitates.

5 Venditio generis generalissimi, nõ reputatur contractus venditionis sed quidã contractus innominatus quousque traditione rerum reducatur ad venditionem.

6 Contraxisse quis videtur, vbi solutio facienda destinatur.

QVÆ-

QVAESTIO CV.

Quo in loco debeatur gabella ex venditione rei in genere generalissimo? in l. 5. tit. 17. lib. 9.

1 QVæstionis † huius exemplum figitur, in venditione
rei, quæ non habet locum existentiæ tempore contra-
ctus, videlicet, *quando se venden tantas hanegas de trigo,*
cenada, centeno, o da sal, o artobas de azeyte, vino, & simi-
lium, consistentium in pondere, numero, & mensura, *sin*
sennalar de trigo o cenada cierto, & similium, *que consista*
2 *in specie, ni tenga lugar al tiempo del contrato?* Genus † nā-
que generalissimum, nec possidetur, nec est in dominio a-
licuius, nec loco circumscribitur, Bald. *in l. 3. in princip. ad*
finem, C. communia de legat. & ideo ea quocu[m]que loco
detur, debitor liberatur, *l. vbi autem in princ. ff. de verbor.*
obligat. & vsque ad realem traditionem non reducit u ad
speciem, nec habet circumstantiam loci, *l. cum incertus ff.*
de legat. 1.
3 Quare † videtur propositæ quæstioni respondendum,
gabellam in eius specie deberi eo loci, quo destinata fuerit
traditio, ibi enim pacto locus conceditur, quem natura ha-
bebat, *l. cum res legata, ff. de leg. 1.* quousque enim soluta
4 & recepta fuit, nulla eius erat certitudo, & † non entis, &
non apparentis nullæ sunt species, nec qualitates, *l. 1. ff. de*
vsufructu. Bart. *in l. 1. in fine. ff. eodem titulo & l. eius qui*
in prouinciam. §. quas verò. ff. si certi petat. & ibi Doctores:
5 denique, † quis venditor rerum in genere generalissimo
non vendit plus ab initio, quam suam obligationem tra-
dendi eas res, & ideo non reputatur is contractus tunc ven-
ditio, sed quidam contractus innominatus, quousque tra-
ditione reducatur ad venditionem, & huiusmodi ut ... &
a ... illius sui loci, ubi exigi debet ... solui debent,
l. ex facto. § rerum. ff. de hered. instit. l. quæro. ff. de sol. Ro-
man. *in l. si constante. § fin. ff. sol. matrim.* & alios allegans,
Tiraq. *de retractu lignag. §. 6. glos. 3. num. 16. & 17.*
6 Probatur † etiam a paria ab. dicitur quis contraxisse, vbi
solutio facienda destinatur, *l. contraxisse, ff. de action. &*
obligat. Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. glos. 8. num. 46.*
& 47. vbi locum traditionis esse attendendum ad solutio-
nem gabellæ probat.

Et hæc prima opinio, si vera est, procedit etiam, si postea
partes noua voluntate locum traditionis rei constitutum,
tunc destinatum alterassent, esset enim in fraudem, & ideo
deberetur gabella in loco prius traditioni destinato, *arg.*
d. legis 5. tit. 17. hoc lib. 9.

Procederet etiam eadem opinio, licet in contractu ipso
venditionis, locus traditionis destinatus non esset, quam-
uis enim tunc videbatur attendendum esse locum contra-
ctus, ad hoc, vt ibidem gabella debeatur, & soluenda sit,
vt voluerunt Abbas, & Felin. *in cap. fin. de foro competenti,*
videtur potius attendendus traditionis locus, qua vendi-
tio perficitur.

7 Nihilominus † tamen in vtroque casu verius, & firmius
videtur contrarium tenendum, & resoluendum in præsti:
immò, quod in loco contractus gabella debeatur, & sol-
uenda in ... nostræ quæstionis, siue in venditione de-
stinetur locus traditionis, siue non assignetur, sed simpli-
citer fiat venditio; primò, quia aut constat de mente par-
tium, licet expressè id non agatur, vt sæpè contingit, quod
in loco venditionis traditio fieri debeat, & tunc res est cla-
ra, quod cum contractus, & traditio rei venditæ in eodem
loco concurrant, ibidem gabella solui debet, *ex d. lege 5. in*
princ. & ex supra in quæstione proxime præcedenti latè reso-
lutis; aut id non constat, & in dubio idem intelligen-
dum est, nempè, vt in loco contractus fiat solutio, Ergo ibi-
dem soluenda est gabella.

Dubium remanet, quando expressè partes traditionem
in alium locum destinauerunt, vel id sufficienter constat: &
adhuc in hac specie verius esse credo, quod gabella debea-
tur in loco venditionis, quia gabella in his Regnis debe-
tur ea ipso contractu venditionis ualido, & perfectu per
consensum simultaneum utriusque contrahentis, non ex-
pectata rei traditione, nec pretij solutione, ut supra non se-
mel diximus: traditio igitur postea subsequuta ex pacto
partium, uel absque eo, nō immutat, nec alterat naturam,
& originem obligationis gabellæ à principio contractæ in
præiudicium tertij, cui ius fuit acquisitum, nec tunc uide-
tur considerandus locus traditionis iuxta dispositionem *d.*
legis 5. tit. 17. hoc lib. 9. quia ipsa hunc casum nostræ quæ-
stionis omittit: non enim hic uidetur esse de contentis in
ea, ergo decidi debet ex generali regula *legis 1. titulo 17.*
hoc libro 9.
8 Tunc † autem traditio in proposito consideranda esset,
cum a principio contractus uenditionis propriè, & perfe-
ctè non esset celebratus, sed tantum esset facta quædam
conuentio de uendendo rem quandam in genere genera-
lissimo, certo loco tradendam: tunc namque in loco tradi-
tionis uideretur celebratus contractus ipse uenditionis, ibiq.
esset soluenda gabella; secùs uerò si hic purè, & perfectè,
quo ad uerba, & simultaneum præsentem ambarum par-
tium consensum uenditio celebraretur, licet solutio, & tra-
ditio alibi destinaretur fienda eius rei, nempe, quæ nullum
locum habet existentiæ tempore contractus: quia tunc lo-
cus ipse contractus attendendus est, cum eo ipso contra-
ctu debeatur gabella, iuxta decisionem generalem *d. legis*
1. tit. 17. hoc lib. 9. Quod si res uendita eiusmodi esset, quæ
certo loco circumscriberetur, vt in quæstione proximè præ-
cedenti, tunc seruanda esset dispositio *d. legis 5.* & quæ la-
tius pertractauimus circa eius intellectū, & præsertim in quæ-
stione supradicta, proxime præcedenti: In hac enim præ-
senti quæstione agimus de venditione rei in genere genera-
lissimo consistentis, quæ nullibi circumscribitur, & ideo me-
ritò, ut ea decidenda sit per regulam d. leg. 1. non uerò *d.*
legis 5. eodem tit. 17. hoc lib. 9. cum ea lex 5. eo casu, ut præ-
terea non loquatur, ergo decidenda uenit per d. legem 1. quæ
generaliter loquitur in quacumque rei uenditione, ut sta-
tim debeatur, & exigi possit ex ea ab ipsis uenditoribus, in
qua nulla consideratio fit traditionis. Ergo debetur gabel-
la in loco contractus, ut probauimus.

SVMMARIA.

1 *Gabellario cui debeatur gabella fructuum futurorum ven-*
ditorum, & num. seqq. resoluitur num. 8.
2 *Substantia rei venditæ, quando est futura, qualitates quo-*
que eius (hoc est) locus & tempus huiusmodi esse debent.
3 *Venditio fructuum, vel fœtuum omnino futurorum non pu-*
rificatur donec fructus sint percepti, nisi quādo venditur
actus percipiendi fructus. quia tunc videtur emi spes: i-
demq. videtur dicendum in venditione fructuum vel fœ-
tuum non omninò futurorum, vt in num. 4.
5 *Fructus pendentes pars fundi sunt.*
6 *Ancilla prægnans non iudicatur pro duobus, nec etiam post*
partum, si mater alit filium, lactem ei præstando, desinunt
esse eadem res mater, & filius, vt in nu. 7. vbi, quod tunc
temporis vendita matre filius quoque venditus intellige-
tur, & accessorius.
8 *Venditio fructuum pendētium, vel immaturorum, vel eius*
quod perceptum fuerit ex tali fundo, est pura, & ideo pe-
riculum, & commodum tunc pertinet ad emptorem.

QVAESTIO CVI.

Gabella fructuum futurorum venditorum cui gabellario debeatur?

1 QVarto † modo, *quid dicendum sit in proposito loci de*
fructibus futuris vēditis, vel de fœtibus animaliū, vel
lanarum, anni proximi venturi, cuius loci, & temporis ga-
bellario debeatur gabella huius contractus? De fructibus
futuris uenditis alicuius fundi uel uineæ, late egimus *supra*
2 *q. 8. num. 15. vers. ex priori resolutione:* & † quia hic est pro-

prius locus huius quæstionis, nonnulla in hoc suo loco agam de vtrisque a priori resolutione non resiliens, immò eamdem confirmans, & amplius declarans, in hunc scilicet modum.

2 Nempè, † quia quando substantia rei venditæ est futura, qualitates quoque eius, (hoc est locus, & tempus) huiusmodi esse debent: non enim ipsę subsistere possunt absque subiecto, l. 2 ff. de vsufructu. Bart. in l. 1. in fine. ff. eodem titulo, & ita cum substantia rei est incerta, qualitas quoque eius incerta est, Bald. in l. liberti num. 9. C. de oper. libert. si igitur tempore venditionis res vendita futura est, locus eius esse tunc non potest, vt eidem conuenire possit dispositio localis, l. 5. tit. 17 hoc lib. 9. Vigitur in specie præmissa, venditio ipsa est in suspenso, & intrinsecè conditionata, scilicet, si fructus venditi nascantur, l. 1. § fi ff de condit. & demonstr. l. nec emptio, de contrahen. empt. itaetiam, & per consequens, qualitas, & circumstantia, hoc est loci & temporis in suspenso quoque esse debet.

3 Hæc † autem procedunt, & locum habent, in venditione fructuum, vel fœtuum omninò futurorum, in illis etenim venditio non purificatur, quousque fructus sint percepti, & antequam percipiantur, nisi quando venduntur aptus percipiendi fructus, quia tunc videtur emi spes, vt tenet Bart. in l. cotem ferro. § qui maximos, nu. 4. ff. de public. & vectigal. prætermitiè, si fuerint venditi ad numerum, pondus, vel mensuram, quia tunc venditio non perficitur vsque ad numerationem, pondus, vel mensuram, l. sæpe, §. in ijs, ff. de contrah. empt. locus igitur horum fructuum percipiendorum, & tempus perceptionis eorum erunt tunc temporis inspicienda, quo ad solutionem gabellæ: sicque locus lanæ futurę venditæ erit, vbi tondentur oues, & arietes, & ab eis lana separatur, ac deliberè esse inter viscera animalis: non verò vbi antea errauerint, & locus agnorū, *adonde despues de nascidos, y destetados de las madres se pueden dar, y entregar al comprador, porque antes no son per fetos, ni separabiles de sus madres, y ansi han de estar en tal perfecion que sin ellas commodamente, segun la costumbre del lugar se puedan sustentar de por si, apartarse, y entregarse: y por el tal apartamiento se purifica el contrato de la primera perfecion, y se podra pedir la entrega* l. nihil peti, ff. de reg. iur. *Porque el contrato que se hizo de venta de los corderos, que nacieren tal anno: trata como de cosa separada de las madres, y ansi no se puede verificar, ni se verifica, sino quando estuuieren los corderos para apartarse de sus madres para entregarse, conforme a la costumbre de la tierra entonces pues, y en aquel lugar dóde entonces undiueren, y estuuieren parece se deuera ỹ ha de pagar el alcauala.*

4 Idemque † videtur dicendum eadem ratione in venditione fructuum, vel fœtuum non omninò futurorum, sed quod inceptilem iam esse in rerum natura initiatiuè, non autem completiuè, videlicet, cum venduntur fructus demonstrati, vel partus ouium grauidarum, & similium tesum, tunc enim si euentus, vel ius percipiendi non venit in contractu, vt res vendita, de quo infra agemus, *num.* 8 *in versic. ceterum*, sed prædicti fructus, & partus venduntur vt separati, hoc est, *para quando fueren separados, y cogidos del suelo, y los partos nascidos perfetamente* erit etiam venditio intrinsecè conditionalis, quæ conditio tacitè inest, scilicet, si nascantur, *vt in d. l. 1. §. fin. ff de cond. & demonstr. & l. nec emptio, ff. de contrab. empt.* & tunc demum habebunt suum locum, quando huiusmodi fructus percepti, & separati fuerint a solo: & lana, & agni fuerint separati: nó

5 verò illum, quem ante separationem habebant: † fructus namque pendentes pars fundi sunt, *l. fructus pendentes, ff. de rei vend. l. fin. §. penul. ff. de his, quæ in fraud. cred.* nec partus aliud iudicatur, quam viscera ante nativitatem perfectam, eius temporis, quo a matre separati possunt, & solent, Doctores in l qui in vtero ff. locati. Anania, in cap si-

6 cut el segundo, num. 1 1. de homicid. nec † ancilla prægnans pro duobus iudicatur, *l. in ratione, l. la segunda ff. ad leg. Fal-*

7 *cidiam.* nec † etiam post partum, si mater alienetur, lactè et pignorando, delinquit esse eadem res matre, & filius, vt per Ant. Gomez lib. 2. variar. resolut. cap. 2. num 14. vbi, quod tunc temporis, vendita matre, filius quoque intelligitur

venditus, vt accessorius, &c. *Y se vendiessen ouejas, o vacas prennadas, luego se deberia el alcauala de todo el lugar don de pertenece. por ser todo vna misma cosa, que se vende iuntamente de presente, y no frutos, ni partos futuros de por si.*

8 Ceterum † si venduntur fructus pendentes, vel immaturi, vel quod perceptum fuerit ex tali fundo, vinea, vel terra, cum hæc sit venditio, vt de præsenti, quia venditur id, quod est, vt est spes percipiendi, & euentus, quæ est venditio pura statim, nec suspenditur in euentum, & successum futurum, & periculo, & commodum ex tunc pertinet ad emptorem, Bart. in d. §. qui maximos, num. 11. per l. fistulas, in fi. ff de contrab. empt. & in l qui pendentem, in fi. ff. de act. empt. latè Ant. Gomez, d. cap. 2 num 7. ad finē. Idemq. videtur etiam esse, quoties emptores, huiusmodi fructus fiunt emptori, vel conducti, eos deberet cultiuare suis expensis, & periculo, hoc enim est emere spem, quę semper est, ergo tunc temporis, h ≀c est, venditionis, & in loco eius debebitur statim gabella, iuxta supradicta.

Ego verò non video congruam rationem differentiæ inter hunc casum, & proximè præcedentem in vers. *idemq. videtur dicendum, num. 4.* & ideo in vtroque censeo indistinctè tenendum, gabellam deberi, & soluendam esse gabellario temporis, & loci venditionis fructuum non omninò futurorum, sed demonstratorū, & partus ouium grauidarum, quia iam perfecta est venditio illius spei demonstratæ: secus, quando fructus, & partus sunt omninò futuri, non verò pendentes, neque demonstrati vllo modo: quia tunc seruandum est, quod prædiximus in princ. huius quæstionis, & in d q 8. quod nunc quoque probamus.

SVMMARIA.

1 *Gabella lanæ, vel fœtuum futurorum grégis depascētis ordinariè in vno loco, deductæ in alium diuersum ad tonsurā, quo loco debeatur: & num seq distinguitur. num 2. cum seq limitatur num 8 quando id ex iustis causis fieret.*

3 *Contractus, quando bifariam fieri potest, possunt contrahentes eligere viam, quam maluerint, nisi quando adest præiudicium & fraus contra legem, quia tunc via eligenda debet esse bona fide, & ubi que animo fraudādi legem, & qua aliàs non esset eligenda, vt in num. 4.*

5 *Contra legem tunc fit, cum quando quis id faceret eo animo & consilio principaliter, vt eā circumueniret: secus aliàs.*

6 *Ratio quando vnica cuiusuis facti tantum reddi potest, illa habetur pro expressa.*

7 *Animalia prægnantia deducere de vno territorio ad pariendū in alio, est fraudare statutū præcipiēt quod pro animali nascente in territorio primo soluatur vnus solidus domino loci, & ideo debetur eidē solidus, licet nascatur in alio diuerso territorio, ad quod fuit deductū mater, vt pareret.*

9 *Fraus contra legem, vel statutum fieri non censetur, quando aliquis id fecit non principaliter, & directè, vt retractum fraudaret, sed vt sibi prospiceret, ne fortè aliud damnum indebitè pateretur.*

QVÆSTIO CVII.

An fraus fiat in specie quæstionis præcedentis ex transmissione pecorum in alium locum diuersum?

1 QVæ † modo opportunè adproximè immediatè pręcedentia, quod si vendita lana, *vel fœtibus animalium futuris, & tempore proximo tonsura, vel partus, dominus gregis tondenda, vel paritura, eam extraheret, & traduceret in alium locum diuersum ab eo, in quo pascebatur ordinario, y de alienio, an dicatur hoc fieri in fraudem gabellarij primi loci, ita, vt habeat locum decisio legis 5. tit. 17. hoc lib. 9. in versiculo, mas si lo que se vende, &c.* ubi deciditur: *Que si lo que se vende no esta en el lugar do se haze la venta, sino en otro, y se vende con condicion, que se aya de entregar en otro lugar diferente, que el alcauala se pague en el lugar*

lugar donde tema el vendedor lo que assi vendio, quando se otorgo la venta?

Videtur namque prima facie, casum nostræ quæstionis diuersum esse ab specie d. legis 5. in verbis præcitatis. Illa namque lex loquitur, *quando la mesma cosa que se vende separada se passa de vn lugar a otro, para entregarse*: nos vero, quando non ipsa res vendita, sed eam continens, *como es el carnero, o la oueja antes que se trasquile, o para se passa a otro lugar: y esto no son dos cosas, sino vna misma*, & gabella debita ex fructibus per se venditis, non debetur quando fundus venditur cum fructibus pendentibus, quia tunc non sunt fructus, sed pars fundi vendita, *vt in l. fructus pendentes eum simul ff. de rei vendic.* Præterea cum hæc animalia necessario ad pascendum pro sui sustentatione vagentur, & quandoque mutent diuersa territoria, non est fraudi tribuendum, quod necessitate cogente fit, argumento *l. Cæsar ff. de public. & vectigal.*

2 Nihilominus † tamen in proposito, distinguendum esse censeo, quod si grex tempore contractus pascebatur *de estancia ordinaria en aquel lugar, sin destinacion de mudar lugar*, veluti in termino domicilij: *si de alli se sacassen, o lleuasse sin necessidad para otro diuerso lugar a solo tresquilarse, o a parir, y boluerse luego al dicho termino*, tunc clare decerem constare, huiusmodi mutationem, & nouitatem fieri in fraudem gabellarij primi loci, ac proinde illi nocere non debet, nec alij prælata extractio prodesse.

Quamuis enim hæc electio loci ad tondendum oues, vel vt ipsæ pariant, videatur esse in voluntate domini gregis, ac proinde suo iure vtendo, nemini videatur iniuriam
3 facere, † licet alias dicitur, quod quando contractus bifariam fieri potest, possunt contrahentes eligere viam, quam maluerint, argumento eorum quæ tradit Mod. Paris. in *Consuetudin. Parisiens. titulo 1. §. 22. numero 104.* vbi inquit, quod vasallus nullam fraudem facit patrono, si etiam de industria arbitrat viam, ex qua iura feudalia oriuntur, & eligat aliam, ex qua nihil, vel minus debeatur, dummodo vere eligat, quoniam per huiusmodi iura, & consuetudines nulla lex, nulla restrictio est imposita liberæ voluntati contrahentium.

4 Nihilominus † tamen, quando adest præiudicium, & fraus contra legem, via eligenda debet esse bona fide, & absque animo fraudandi legem, & quæ alias non esset eligenda, vt per Tiraquellum *in præfatione de vtroque retra-*
6 *ctu, numero 77.* † Vbi tunc demum dicit fieri contra legem, quando quis id faceret eo animo, & consilio principaliter vt eã circumueniret: secus alias, & in proposito finis fraudandi legem constat ex defectu alterius causæ extrahendi gregem, siue pecus a loco suo, quam fraudandæ legis, quãdo enim, cuiusque facti vnica tantum ratio reddi potest, illa habeatur pro expressa, iuxta glossam communiter approbatam *in l. quamuis, verbo curauit, in versicul. nam ob quam C. de fideicommiss.* vt per Padill. ibi *numero 18.* Molina, *de Hispan primogen. lib. 1. cap 5. numero 9.* Nec commentitia alia ratio, siue fictitia admitti debet, quia in hoc ipso, quando de alia rationabili nõ constat consistit fraus, animusq. fraudandi legem, & similibus fraudibus iure obuiandum est, *l. cum lis, ff. de transact. l. fin. §. finali, ff. de suspect. tut. Y si solo estar tratado vender vna cosa, la ley tiene por fraude salir de vna feria a perficionar la venta, y entregar la cosa en otra parte*, vt in l. 30. titulo 19. hoc libro nono, a fortiori *la sera hazer esto despues de hecha la ven-*
7 *ta*, † & ita merito Bartol. *in l. cum satis, num. 13. C. de agricol. & censit. libro 11.* ex glossa ibi *verbo, in sobole, in versiculo, item daretur occasio*, inquit bene notandum ad statuta dicentia, quod pro animali nascenti in territorio Perusino, debeat soluere dominus vnum solidum, si habens animalia prægnantia, ducit ea, vt pariant extra territorium Perusinum, non euitat propter hoc solutionem, quia in fraudem facit, *l. ex facto, la grande, ff. de hered instituend.*

8 Ceterum † si grex (& nunc intrat secundum membrum nostræ distinctionis) deductus fuit ex vno loco, vbi existebat ad tempus, quod iam erat expletum, vel quia casu ibi aderat, non vero ex proposito: vel etiam, quia locus recolligendi lanam, erat in alio termino, & domino deducenti fuit vtile, vel necessarium deferre oues, vel arietes alibi tondendos pro euitandis expensis portationis lanæ, vel si ex loco ordinario pastus deductus fuit grex, & alibi delatus, ob euitandam pestem, aliudve damnum, vel molestiam, quæ metuebatur contingere pone existenti in eodem loco, vel ob aliam similem causam exclusiuam fraudis, eiusq. suspicionis, tunc hoc potius bonæ fidei, quam fraudandi fini tribuendum est ob necessitatem contingentem, argumento d. *l. Cæsar. ff. de public. & vectig.* vt tradit Tiraquel.
9 *vbi supra, in præfatione de vtroque retractu, num. 77* † dicens, quod fraus contra legem, vel statutum non censetur commissa, quando aliquis id fecit non principaliter, & directe, vt tantum actum ipsum fraudaret, sed vt sibi prospiceret, ne aliud forte damnum indebite pateretur, quia cũ actus non destinatur directè ad finem, siue effectum fraudandi legem, sed ad alium, licet incidenter, ad eum finem perueniatur, non censetur esse prohibitos, nec factus in fraudẽ, de quo etiam supra diximus.

S V M M A R I V M.

1 *Gabella venditionis factæ in confinio duorum opidorum, quo in loco debeatur.*

2 *Electio Summi Pontificis in locum demortui in mari, in quo loco fieri debeat?*

3 *Gabellarius cautus esse debet pro exigẽda sua medietate gabella rei venditæ in confinio duorum opidorum, vt hic dicitur.*

4 *Gabella rei venditæ in mari, debetur in loco, vbi est portus si res existit in portu, extra portum vero debetur in termino loci, cui mare adiacet, vbi fuerit venditio celebrata, mari propinquiori, & numero 5.*

QVAESTIO CVIII.

De venditione facta in confinio duorum opidorum, quo in loco debeatur gabella?

1 QVæro, quo † in loco debeatur gabella rei venditæ, & traditæ in confinio duorum opidorum, *videlicet, en el lindon, o padron de dos terminos, o en mitad de vna calle que parte termino en la iurisdicion de vn lugar de dos sennores?* Et respondemus in hac specie soluendam esse gabellam vtriusque loci dominis, vel gabellarijs pro dimidietate: idemq erit in mari *en el parage, vt per Angel in l. sane, si maris, ff. de iniurijs, ex glosi. in c. vbi periculum, §. porro,*
2 *de elect. lib. 6. in verbo, territorio.* † vbi inquit gl. quod quando Summus Pontif. moritur in mari, Cardinales debent conuenire in Ciuitate, per quam locus ille maris distinguitur, & si non distinguitur per aliquam ciuitatem, in viciniori id est faciendum, de qua glos. per Roderic. Suarez *alleg. 17 in princip.* & late per Felin. *in cap. Rudolphus, nu. 7. de rescript.*

3 Cautus † tamen debet esse gabellarius vnius territorij stantis in confinibus, quibus pro dimidia parte debetur gabella, quod eam exigere teneatur, antequam debitores exeant de territorio suo, & fortent in territorium vicinum vt seruat vsus, secundum Bertach *de Gabell. in 6. p. num. 14. in fine, vol. 11 tract. diuers Doct. in antiquis, fol. 26.* quem refert, & sequitur Auiles, *cap. 52. Trat. in gloss. en la tierra, num. 3.* & Gironda, *de Gabell. 6 parte, numero 64.* vbi hoc verum intelligit, quandoquidem pro exigenda debita gabella nemo potest hodie, attento iure Regio, conueniri, nisi in loco vbi habitauerit, & fuerit vicinus, vel in capite illius iurisdictionis intra tres leucas, per text. *in l. 2. tit. 7. hoc libro 9.* vbi alia in proposito declarantur.

4 Quod † si res vendatur in naui ibidem existens, debebitur gabella in loco, vbi est portus, si res existit in portu extra portum vero debebitur in termino loci, cui mare adiacet, vbi fuerit celebrata venditio mari propinquiori:

QVAESTIO CX.

Quo loco sit soluenda gabella rerum immobilium venditarum; aut permutatarum.

1 QVæro † mo[...] quo loci sit soluenda gabella rerum im[...] m[...] num [...] ditarum aut permutatarum, de iure cõmuni resp[...] D. quod si contractus fiat in vna Ciuitate, & res vendita sit in alia, gabella soluenda sit in loco contr[...]ctus, licet r[...] vendita sit alibi sita, vt cum alijs resoluit Gitonda, de Gabel. 6 p. num. 26 & 27.

2 Deiu[...] [...] Regio habem[...] decisionem clarsam l. 9. tit 17. ho[...] Noua Collect. Re[...], vbi sancitur, *Mandamos, que [...] anala de bienes rayzes que se vendieren o trocaren [...] lugar donde estuu[...] los bienes: con que mandamos, que el alcauala de las heredades que los vezinos de la ciudad de Seuilla venderen, o trocaren [...] ciudad [...] tierra y en los [...] norios del Axaraf[...], y Ribera, assi vezinos de la dicha ciudad de Seuilla, como de otras qual[...] quier partes, sea para los arrendadores de las alcaualas de las heredades de la dicha ciudad de Seuilla [...] no para los arrendadores de los lugares do estuuieren las tales heredades.*

3 Excipitur † etiam per legem 18. ad finem, tit. 12, hoc lib. 9. *que el arrendador mayor puede retener en si las rentas de las heredades de algun lugar, aunque arriende las otras rentas del tal lugar.*

4 Regula † tamen generalis est, eo loci soluendam esse gabell[...] rerum immob[...] m, quo res sitæ sunt, licet alibi vendi[...] fuerint, vt in d. l. [...] & notat Greg. Lopez, in l. 8. glossa fin tit. 5 par. 5. quem sequitur Parlad. lib. 1. rerum quotid. c. 3. §. 6 a num. 49. cum seqq. Lassart. de decim. vend cap. 4. num. 29. & Gitonda, d. 6 par. num. 28.

Ampliat Lassart. vbi supra, num. 30. ex generalitate d. l. 5. vt procedat, quamuis nullibi traditio fiat, vt quia remis[...] sa est ven[...] res vendita, quia adhuc gabella debetur in loco [...], non vero in loco contractus, tametsi dicat, contrarium se aliás respondisse ex eo, quod n[...] interueniente traditione potior esse debeat locus contractus, quam rei, ex resolutis per ipsum eodem, c. 4 num 21 (nempè in venditione rei mobilis) sed in hoc Lassart. prius po[...] quid im[...] p[...]bile: nam siue venditor eam tradat, siue emptor eam capiat sua auctoritate, vbi eam capit cer[...] tradi[...] fieri, & sic ibi soluetur gabella, vt rectius tenuit Azeued. in d. l. 9. sub num. 26. [...] quid tamen.

5 Procedit autem decisio d. l. 9. secundum Lassar. d. cap. 4. num. 3[...] on solum in proprietate, sed etiam in vsufructu vendi[...], quiresse pars [...] ndi, l. 4. ff. de [...] fusu[...] que ideo p[...] [...] mobilis reputatur, ex traditis per Tiraq. de retractu lignag. §. 1. [...] 7. num. 55. & alios allegat Gitonda, de Gabel. par. 11. num. 29 & 30.

6 Hinc [...] etiam est, vt iuxta veram, & communem resolutionem ex venditione censu[...] eo in l[...] co gabella soluitur debeat, quo bona specialiter censuata, sita fuerint, vt pr[...] [...] tentur Au[...] ndan. responso 21. num. 3. & Parlad. libro 1. rerum quotid. cap. 3. §. fin ad fin. eoq. [...] t[...] ve[...] tur [...] undum Didac. Perez [...] rubr. [...] it. 1. lib. 8. Ord nam. pa[...] 37 colum. [...] & cum communi, & vera [...] sol[...] utione [...] et Lass[...] t. d. cap. 4. num. 31. & Gitonda d. 6. par. de [...] sub num. 28. vbi

7 etiam, † quod debetur gab[...] [...] loci, licet indiuerlis territorijs sita sint bo[...] [...] rata gabella consideratur, & no debet[...] [...] os, nec in loco solutionis, nec gabellarij [...] & quemodo sit facienda æstimatio præd[...] [...] tenet optime Lassart. cap. 10. num. 14. [...] & Azeued. in l. 1 num. 11 [...] t. 17 hoc lib. 9. vbi [...] nia [...] a tenet cum communi, & in praxi recepta sententia, & dixin us latius supra.

SVMMARIA.

1 [...] borum secandorum cui gabellario [...] uenda sit? & num seqq. seruatur distinctio l. 5. tit 17. lib. 9. Noua Collect. Reg vt in num. 2.

3 Gabella arborum, non vt separentur a solo, sed vt in solo maneant, etiam publico gabellario hæreditatum debetur.

QVAESTIO CXI.

Cui gabellario soluenda sit gabella arborum scandorum, venditorum ante quam scindantur.

1 QVæro † etiam in proposito, *cui gabellario soluenda est gabella arborum stantium in fundo, venditarum certo quodam pretio, quæ tamen secandæ sunt, & auferendæ a terra, nempè, olmos, nogales, y otros semejantes,* de qua venditione arborum loquitur *l. Quintus Mutius, ff. de act. empt.* Videntur namque iudicandæ antequam sec[...] ntur, & euellantur a terra res f[...] ti, & sic immobiles, ac proinde gabellario hæredit[...] [...] n[...] rius loci, & temporis esse gabellam soluendam, arg *l. Quintus Mutius,* ibi: *Non est separatum corpus a fundo,* cū notatis in *l. fructus pendētes, ff. de rei vend.*

2 N[...] ominus † tamen verius est censeo, & in praxi quoque tenendum, vt in specie præmissa, gabella debeatur, & soluenda sit gabellario, qui eam esset habiturus eo casu, quo ipsæ arbores iam cæsæ, & à solo separatæ venderentur, non vero gabellario hæreditatum: quia illæ arbores eo animo venduntur, non vt starent in solo, sed statim, vel cito in aliquo tempore venderentur, & à terra separarentur, eas [...] emp or ibi acciperet, ac in suos vsus conuerteret, vel iterum venderet: quo quidem casu pro separatis, & mobilibus iudicandæ sunt, ex adductis per Tiraq. de retractu lignag. §. 1. [...] los [...] ea num. 7. præcipuè num 44. vbi, quamuis nominatim de fructibus pendentibus loquatur, idem quoque de arboribus breui separandis, dicendum est, quia in eis militat eadem ratio, præsertim, qua[...] & in arboribus uendius, ut separentur a solo, pr[...] pol[...] e ei at obiter quæstio ab ipso Tiraq. num. 40. & [...] differenter resol[...] it, quod separandum a solo uenditur, tic accipi dum esse, ac si iam separatum, & diuisum foret, & ita ex Tiraq. fundamento hanc partem in terminis nostris probat Lassart. vbi supra, num. 33. illud addens.

Quod si in uno loco uenditio fiat, & in illo arbores sitæ sint, locus traditionis inspiciatur in hunc modum, quod si a solo separatæ [...] n[...] com contractus a sportentur, & tradatur emptori, ibi gabella debeat[...] iuxta l. 5. paulo post princ. tit. 17. hoc lib. 9. secus, si in eodem loco, ubi starent uenditionis tempore, fuerint [...] radi[...] post separationem, ibidem nãque soluetur gabella seruata de[...] itione d l. 5. non uerò l. 9. eiusdem tituli, & libri, quia non res fixa, sed mobiles uendi intelliguntur, cum sic uendu[...] tur, ut a solo separentur.

3 Q[...] [...] si arbores stantes uer[...] dantur, non ut separentur a [...] lo, se[...] ut in solo maneant, quamuis solum cum eis non uendatur, ut quia uende[...] is non el[...] t, sed publicum, procul dubi[...] gabella debebitur gabellario hæreditatum, quia uer[...] [...] ci potest, & debet, rem soli uenditam esse, ex dicta l. Quint[...], quer[...] dmodum, si quis uenderet domus superficiem a solo n[...] separandam: quia cessat ratio separationis, ita [...] Lassart. vbi supra, num. 34.

SVMMARIA.

1 Cabella actionis personalis vendita, quo in loco soluenda sit? & nun[...] [...] solui num 9 & 10.

2 Nomina debitorum nullo loco circumscribuntur.

3 Omnis actio talis esse iudicatur, qualis est res ad quem competit.

4 Actio ad rem mobilem competens pro re mobili iudicatur, & pro[...] [...] distinctione ex venditione ipsius occurrendum est ad decisionem, & distinctionem l 5. tit. 17. lib. 9. Noua C[...] R[...] si vero actio ad rem immobilem cōpetat, pro re immobili censeatur, & soluenda sit gabella in loco, vbi res ipsa immobilis est sita: sed in hoc sunt alia

diuersæ opiniones de quibus, num 5 cum sequent.

6 *Actio personalis in animo* [illegible] *ossibus creditoris inhærere dicitur ad quemcumque* [illegible] *ei, si competat, vnde apud ipsum existere dicitur, vbicumque eam vendas, ibique gabella debebitur, vt in num. 10.*

11 *Gabella hæreditatis vniuersalis venditæ, cuius loci gabellario* [illegible] *distinguitur hoc numero.*

QVAESTIO CXII.

Quo in loco soluenda sit gabella de actione personali vendita?

1 QVæro † denique, quo in loco soluenda sit gabella de a-
2 ctione personali v[illegible] [illegible] actiones loco non [illegible] *Caius Seius 88 ff de leg. 2.* ex quo textu est [illegible], quod nomina debitorum, hoc est scripturæ [illegible] describuntur, secundum Antonium Pia[illegible] *in Rubr.* [illegible] *de bon. mater. 1. par. num. 10. plures referentem.*

3 Quare † in quæstione hac ita videtur dicendum, quod cum omnis actio realis esse iudic[illegible], quæ est res ad quam competit, *l. si ad resoluendam,* [illegible] *d. præd. minor.* & ipsius rei debitæ naturam, & [illegible] *d. l. 1. vbi gl. & DD. notant, C. si aduers. trans* [illegible] vt [illegible] probat, & resoluit Tiraquel. *de retract. lignagier §. 1. gl. 7. ex principio, vbi numero 17.* [illegible] *l. si conuenerit, la 2. in princip.* [illegible] *de pignor.* [illegible] *& al.* [illegible] *de autlor tutor.* Ang. l. *in Auth. de non* [illegible] *rebus Eccles. §. hoc* [illegible] *vers. nota e* [illegible] *gl.* [illegible] *datione 2.* & alios al-
4 legans [illegible] *de decim. vendit. cap. 9. num. 52.* si † actio ad rem mobilem competat, [illegible], & pro gabellæ solutione [illegible] attendendum sit ad decim[illegible] *l. 5. tit. 17 hoc libro 9.* de qua late egimus supra *in quæstionibus præcedentibus.* Si vero actio personalis a[illegible], vel res immobiles competat, pro re immobili censetur, & soluenda sit gabella in loco, vbi ipsa met res immobilis est [illegible] iuxta *l. 9. eiusdem tit. 17. hoc lib. 9.* de qua [illegible] supra [illegible].

5 Sed [illegible] quæstionis vera quidem nō videtur, quoniam commun[illegible] distinctio actionum forma non est, siquidem [illegible] quamplures opiniones in hoc sunt circa eam quæ[illegible], vtrum actiones [illegible] tentur inter bona [illegible], quas con[illegible] Tiraq. *vbi supra, a num. 1.* [illegible] *que ad num* [illegible]

6 E quibus [illegible] immobiles [illegible] con[illegible], at [illegible] lixa allegata [illegible] *Tiraquel. vbi* [illegible] *num.* [illegible] bi numeris [illegible] *in rubr.*
7 *C. de* [illegible] *mat.* [illegible] *num* [illegible] ipsem Tiraq. [illegible] *d. num 17* [illegible] opinionem supra adducta [illegible], vt procedat in actionibus [illegible] adcerta [illegible] specie: nam si ad genus competunt, [illegible] ad quantitatem in genere, seu per [illegible] & separatam speciem, nam actio per se, nec mobilis est, nec immobilis, vt plerique [illegible] fatentur, [illegible] genus vt pecunia in genere, & in [illegible], qua est [illegible] non mobilis est, nec immobilis: genera enim [illegible] intellecta, non in sensu. Et ange enim, si potest, genus [illegible], vel genus pecuniæ vel seruorum, vel mouer[illegible], & [illegible] partes, [illegible] pe Lapus allegat 92. *in primis vide* [illegible] *l. in fi.* sequitur [illegible] esse singulare, & [illegible] Lud. Rom. *in l. si constante, § vlt. colum.* [illegible] *illas tamen. ff. soluto matrim. & cons.* [illegible] *2 in 4. dubio.* A[illegible] Bar. *in l. mouentium, ff. de verb.* [illegible] *8. ad fin. lib. 6.* & Socin. *cons. 101. colum. medio.* [illegible] selerti, & sequitur Tiraquel. *d. num. 17.* [illegible] sequentibus, alijs etiam [illegible] relata in sententiam. Ex quibus colliges, nullus est [illegible] magis rec[illegible] pta

sententiam secundo loco supra adductam, nempè, vt actiones, & nomina debitorum, neque mobiles sint, neque immobiles, sed constituant potius tertiam [illegible] separatam bonorum: quæ magis communis [illegible], consequenter, non esse sequitam præcedentem [illegible] ad nostram [illegible] palem quæstionem, [illegible], etiamsi prædicta magis communis sen[illegible]: [illegible] iidem quamplures opiniones diuersa[illegible] se-periuntur.

8 Quare † mihi in hac quæstione pr[illegible], qua agimus, in nostra materia gabellarum vera [illegible] & tenenda sententia videtur illa, quam probat Lallat. [illegible] *cap. 4. num. 37. & 38.* nempè, vt vendita actione, [illegible] ad immobilem, nul[illegible] *l. 9.* quæ in rebus immobilibus venditis [illegible] & [illegible] nempè, vt ibi earum gabella [illegible] immobilia [illegible] licet enim actio competens ad rem immobilem, pro immobili habeatur, vt præ[illegible] dici potest, cum actionem loco [illegible], ita, vt ibi [illegible] vbi res debita ex[illegible] gul[illegible] *d. l. Caius,* de qua late agit Co[illegible] *num. 4.* [illegible] & [illegible] cum in [illegible] ne res immobilis [illegible], ad [illegible] cuius loco gabella [illegible] constat ex *d. l. 9.* [illegible], & ex te [illegible] ad actionem vendi[illegible] quæ pro re imm[illegible] tur, quin [illegible] actio sit, imme[illegible] loco cā circumscribi, contineri ve.

9 Resoluendum † igitur est, in nostra quæstione, quod eum [illegible] animo, & [illegible] ossibus creditoris actio personalis inhærere dicatur, ad quem cumque rem a[illegible] competat, [illegible] *ius ergo casus, & ibi* [illegible] *ff. a fin. & in l. si S*[illegible] *ff. de pecul.* & notat Tiraquel. *de retractu lignag. § 26. gl. 1. num. 58.* vbicumque [illegible], ibi præsens esse [illegible] actio competens, prout eleganter alias notat Salic. *in l. 1. num. 14. in vers. si autem essent iura, & actiones, C. de summa Trinit. & fide Cathol.* [illegible] Alex. *cons. 31 Viso titulo, num.* [illegible] *volum. 1.* cum sola sua voluntate possit eam in [illegible] per cessionem, [illegible] cuiuslibet actionis [illegible], ex gl. *in l.* [illegible] *quando fisc. vel priuat.* [illegible] *in princip.* [illegible] *verbo, portionibus,* [illegible] *de donat.* [illegible] *notatur in l. 1. C. de actio.*
10 *& ob.* [illegible] declaratio sit, [illegible] vbicumque, & vbi[illegible] cedenti [illegible] & eam actionem ven[illegible] idem [illegible] in ipsam venditam, scilicet, eam actionem [illegible] conditionis tempore possimus, & debea[illegible] cere, [illegible] in promptu sit, ad hoc, [illegible] adatur per cessionem. Gabe[illegible] igitur actionis personalis venditæ debebitur in loco [illegible] ditionis contractæ, quasi ibidem quoque præsens fuerit actio ipsa vendita, quidquid eius traditio, cessio ve, in al[illegible] postea fiet, per text. *in l. 5. ibi: O estando en el al tiempo de la venta,* ac proinde curandum non est, quo in loco traditio [illegible] deinde postea fiat.

11 Reliquum † est, vt videamus, *quid sit dicendum in hæreditate vniuersali defuncti vendita?* Ex qua gabella debetur [illegible] dubio, *vt resoluimus supra:* dubitamus tamen nunc, cuius loci gabellario hæc gabella soluenda sit. Resoluimus ergo in hoc dubio, vt ex pretio correspondenti rebus [illegible] per heredem acquisitis, eo in loco, quo [illegible] gabella debeatur, iuxta *d. l. 9. tit. 17. hoc lib.* [illegible] in alijs autem inspiciatur locus, in quo venditio facta est, & locus rerum, & locus possessionis earum rerum ab hæreditatis emptore apprehensæ, vt e[illegible] modo gabella venit cuiusque re[illegible] suo adiudicetur, iuxta regulam in re[illegible] mobilibus venditis traditam *ad l. 5 tit. 17. hoc libro 9.* Ob[illegible], quod prædiximus in actionibus personalibus vend[illegible] probat, & tenet Lallat. *d. cap. 4. num 39. vbi num 40.* [illegible] ceditione, [illegible] cessione iam ver[illegible] cationis pr[illegible] facta resoluit, inspiciendum esse locū rei, aut traditionis, aut contractus celebrati, si res illa mobilis sit, iuxta [illegible] ab eo superius traditas [illegible] enarrationem *d. l. 5.* [illegible] latius in quæstionibus præcedentibus digestas; si verò sit immobilis, seruanda sit dispositio *d. l. 9. eodem titulo 17. libro 9.* de quo etiam supra me[illegible] nimus idem probantes.

SVM.

S V M M A R I A.

1 *Gabella, quo in l[illegible]co [illegible]luenda sit ab eo, qui durante generali conuentione [illegible] domi[illegible] [illegible]tramiulus, & numer[illegible] [illegible] 4. iuxta decisionem c. 44. [illegible] 5*

2 *Domicil[illegible]um [illegible] de [illegible]no [illegible]co in alium mutare.*

3 *S[illegible]tum quomodo sit soluendum ab eo, qui alio se tr[illegible].*

5 *Forma [illegible] los lugares despoblados en [illegible] de pechos, y pedidos.*

5 *Lugares de[illegible]ados como han de ser descargados en los repartim[illegible] de [illegible]hos y pedidos ibid.*

6 *[illegible] a l al[illegible] lo[illegible]um migrauit, & [illegible] per multos vi[illegible] annos [illegible] redeat [illegible] originis & habitationis [illegible] aliquid [illegible] fuere ibi tenetur gabellam [illegible] e[illegible]erus.*

7 *Originis [illegible] neque possessio[illegible] tamen quis ex vna ciuitat[illegible] [illegible] aliam migrauerit.*

Q V AE S T I O CXIII.

Quo in l[illegible]co s[illegible]l[illegible]i debeat g[illegible]bella ab eo, qui dur[illegible]te ge[illegible] [illegible]nu[illegible]ntione alicuius loci, domicilium [illegible]tra[illegible]lit?

1 QVæ[illegible] quo in l[illegible]c[illegible] [illegible]lui debeat [illegible] gabella, qui tempore generalis conuentionis alicuius loci [illegible] encabeçamiento erat incola, & [illegible] durante ad[illegible] tempore illius conue[illegible] mutauerit, atque in alium locum t[illegible] voluntate[illegible] [illegible].

2 [illegible] de [illegible] [illegible] nihil. ff. ad munici. & [illegible] lib. 7. [illegible] Colect. [illegible] [illegible] viuē, y [illegible] en qualesquier [illegible] [illegible] nuestro [illegible] [illegible] dengo. [illegible] y [illegible] y [illegible] en p[illegible]ssar a viuir de[illegible] llos a otros lugares [illegible] parte [illegible] puedan hacer, y [illegible] pan, y vino, y o[illegible] Salu[illegible] [illegible]cordia y comun co[illegible] [illegible] primeramente [illegible] [illegible]d[illegible] nuenamente se [illegible] a viuir estu[illegible] [illegible] conuenencia, en la [illegible], y con [illegible] que los vezinos de vn lugar [illegible] a viuir al [illegible] [illegible] de qu[illegible] [illegible] agit M[illegible] de [illegible] qualtion 86. & Gironda de Gabel[illegible], numero 59. vbi [illegible] d. l. 1. & 4. eiu dem ti[illegible].

Qu[illegible] d[illegible] po[illegible] quo [illegible] sit soluenda [illegible]abella in specie qu[illegible] de qua s[illegible]pra, ab eo [illegible] de vno loco in alium domi[illegible] mu[illegible], d[illegible] el encabeçamiento de aquellos pueblos [illegible] de[illegible] p[illegible] rode don[illegible] a viuir con [illegible] hazienda al otro? [illegible] [illegible] [illegible] gabella[illegible] cum [illegible], secundum [illegible] ele d[illegible] [illegible] tit. 14.

3 lib. 6 [illegible] Collectionis Re[illegible] [illegible] quitur in [illegible], [illegible] lugares d[illegible] huuiere de r[illegible]partir los marauedis de[illegible] por via de [illegible] y repart[illegible] y d[illegible]rrama de [illegible] zindad[illegible] que [illegible] nos que en l[illegible] tales lugares se [illegible]ren al [illegible] la paga del tercio primer[illegible] del a[illegible] o primero que [illegible] de pagar, pag[illegible] lo que iustamete les cupie[illegible] todos los a[illegible]os que [illegible]urare el [illegible] [illegible] nos el[illegible] y esten [illegible] obligados, como quiera que [illegible] os, o se passen a viuir, y morar [illegible] otras partes, y que en lo[illegible] otros lu[illegible] ad[illegible] [illegible] fueren a viuir [illegible] y morar [illegible] no les [illegible] con alguna d[illegible] l[illegible] iuicio de los [illegible] [illegible].

4 Nihilominus † tamen, quo ad gabellæ solutionem nostrum hunc casum frequenter in praxi contingentem habemus decisum expresse, & formaliter in capite, seu conditione quadragesima quarta, del encabeçamiento general destos Reynos, cuius cõditiones ad literã ad finē huius operis decreuimus inferẽdas, vt notæ sint omnibus prout oportet: ibi[illegible] præmissa longa [illegible] ita cauetur: *Que qualquier vezino que viuiere, y morare en qualquier lugar, o villa que sea de trezientos vezinos o dende abaxo, y despues de estar encabeçada la tal villa, o lugar se fuere de ella a viuir, y morar a otro lugar alguno, que en el lugar donde primero viuia, y de donde se fue, pague de alcauala aquel año, en que se fuere otro tanto como pago y deuio pagar de alcauala el año antes passado enteramente no embargante que no e[illegible] ni more en el todo el dicho año, y q̃ despues no pague cosa al[illegible]na sino adonde viuiere y morare: pero que fueren d[illegible] mas de trezient[illegible]s vezinos, se puedan [illegible] a viuir, y morar donde qui[illegible]eren, conforme a las le[illegible]es del Reyno, sin pagar, ni contribuyr en el encabeçamiento del lugar donde se fueren mas de aquello que de iusticia deuieren pagar hasta el dia que se fueren, y mudaren vezindad.*

5 Si † au[illegible] locus [illegible] omnino dele[illegible]os, ita, vt in eo nullus vicinus remanserit, seruanda est dispositio *l. 4. titulo 6. libro* [illegible] *Nouæ Collectionis Regiæ que pone la forma que se ha de tener en descargar a los lugares d[illegible]poblados en los repartimientos de los pechos, y pedidos*, vt bene obseruat Lasiarte *d. cap. 4 num. 41.* dicens, plures habo[illegible] de facto in iudicant[illegible] consulendo hanc frequentem dubitationem, sequit[illegible]r Azeued. *in d. l. 10. titu. 14. lib 6. Nouæ Collect. Reg. num. 2. [illegible] 3.*

6 Q[illegible] al[illegible]quis sit ciuis originarius, & naturalis alicuius ciui[illegible]tis, v[illegible] [illegible]pidi, & ad aliam, vel al[illegible]ud per multos migrauerit annos, & in ea, vel ea vixerit, & postea ad suam originem [illegible], ibi aliquid vendid[illegible], [illegible] tenebitur gabellam, v[illegible] [illegible]us, n[illegible] vero v[illegible] [illegible]tus, ve[illegible] probat [illegible]da *de Gabell 6. parte numero 51. cum sequentibus.*

7 † no[illegible] enim per[illegible] origo [illegible], neque possessio, quamuis de [illegible]na in aliam Ciuitatem aliquis migrauerit, adhuc namque ciuis p[illegible] [illegible] *l. clā, §. qui ad nundinas, & l. peregre ff. de acquirenda possessione*, vbi B[illegible] & D[illegible] *glossa in verbo, præscriptio, in l. 1 C de seruis fugit vbi late Doctores Gironda, vbi supra, numero 46.*

S V M M A R I A.

1 *Causæ cognitio requiritur stante in iudicio legitimo contradictore.*

2 *Vicinitas alicui concedi non debet per populum, in præiudicium notabile pauperum, nec stante concordia legitima,* para que los vezinos de vn lug[illegible] [illegible] se puedan passar a viuir a [illegible]tro: *& sufficit, quod præd. concordia fuerit inita cum consensu* de las personas interessadas, *vt in numero 3*

4 *Domicilium ex vno loco in alium licitum est mutare.*

5 *Habens, & possidens [illegible] aliquam rem liberè, si eam scienter acceptat titulo particulari, & limitato renunciare videtur priori libero*

6 *Limitata dispositio ad tempus, inducit renocationem, & prohibitionem post illud tempus*

7 *Domicilium ad contrahendum, opus non est, decennio habitasse [illegible] statim ac quis incipit habitare animo perpetuo ibi man[illegible]di acquirit domicilium re, & facto.*

8 *Officiales [illegible]onciliorum possunt recipere aliquem in vicinum, ex cuius receptione vtilitas prouenit ipsis Conciliis, & numero 12*

Ordinationes antiquæ Concilij Ciuitatis Ciuitat en. ex iustis caussis prohibet recipere in ea pro vicinis, a l[illegible]s pecheros de los cam[illegible]s de la d[illegible]cha ciudad, *quod etiam cauetur in cõcordia inita* con l[illegible]s pecheros de los dichos campos, por l[illegible] la ciudad, por via de contrato, *ac proinde obseruanda.*

[illegible]o *Ordinationes Ciuitatis, vel Villæ comprehendunt exteros in sua iurisdictione habitantes.*

11 *Vine-*

21 *Viuere potest quis in vno loco, & non esse vicinum eiusdem loci.*

22 *Habentes bona in vno loco, ibi contribuere debent pro eis, quamuis in alio loco viuant*, sin embargo de qualquier vso, y costumbre, o otra qualquier razon, o causa en contrario.

23 *Domicilium potest quis habere vbicumque ei placuerit, nisi ei sit interdictum.*

24 *L.1. & l. fin. tit. 9 lib. 7. Nouæ Collectionis Regiæ, concordia, & intellectus.*

25 *Opida horum Regnorum an possint compelli recipere aliquem in ciuem? & numero 16 & ciuis sic noviter receptus se llama vezino priuilegiado, vt in numero 17. & sic receptus non est propriè, nec absolutè vicinus*, sino en solo lo que se le concediere por la carta de vezindad, *vt in numero 18.*

29 *Reuocare statutum licitum est ei, qui id fecit, immo faciendo vnum actum contrarii in visus est id reuocare, secus tamen est, quando statutum fuit factum in fauorem tertij, cui ius fuit acquisitum, vt in numero 2[illegible] & a fortiori, si statutum fuit conditum in forma contractus, vt in numero 21.*

22 *Facere tenetur quis, quod sibi non nocet, & alteri prodest.*

23 Condicio quarenta, y quatro, del encabeçamiento general de estos Reynos, *intellectus, & nu. 24.*

QVAESTIO CXIV.

De eo, qui cum vno loco haberet sua bona mobilia, & se mouentia, atque culturam, in ciuitate capite illius loci vicinitatem impetrauit.

1 QVarto † modo circa prædicta in quæstione, proxime præcedenti, & intellectum legum Regnorum, de quibus ibi de casu eleganti, quem in praxi habui decidendum de quodam Francisco Sancho, homine rustico, & tributario originario opidi del Bodon, qui sinito tempore vicinatus, quorundam locorum huius ciuitatis [illegible] & relictis ibi suis pecoribus, & agricultura magna, petiji vicinitatem in Concilio huius ciuitatis, sibiq. ab eo absque [illegible] tione causæ fuit concessa, contradicentibus [illegible] Re[illegible] sibus eiusdem Concilij, y los sesmeros de [illegible] de la tierra: Hocque fecit dictus Franciscus, vt gauderet [illegible] casibus, & alijs priuilegijs, atque præeminentijs, quibus gaudent, & fruuntur cæteri vicini [illegible] Ciu[illegible] y vna es, que los vezinos de esta ciudad aunque [illegible] pecheros, no pagan pecho, ni tributo alguno, por los bienes, que tienen en [illegible] lugares, y campos de la [illegible] de ella: *an huiusmodi receptio in ciuem d. Francisci sic [illegible] prædicta [illegible] sit valida, nec ne?* Q[illegible] namque fuit magna lis super h[illegible] & causa contro[illegible] sa ad me delata per viam recusationis Iudicis Regij or[illegible]narij huius Ciuitatis, & pluribus pro vtraque parte adductis, productis, & probatis, sententiam diffinitiuam in ea protuli, qua reuocaui, & annullaui decretum Ciuitatis prædictum, quo in vicinum recepit [illegible] dictum [illegible] Franciscum, declarando ipsum non debere gaudere prædictis priuilegijs, & præeminentijs, ac proinde debere contribuere, atque [illegible] *uere, en los pechos, y tributos al caualas, y los demas repartimientos en los lugares, pueblos adonde tenia, [illegible] tra[illegible] se sus ganados labor, y [illegible] conforme a las leyes destos Reynos. Y porque esta decision [illegible] a proposito d[illegible] materia deste libro, y de la quæstion præcedente, y por [illegible] pr[illegible] ca acorde inserirla aqui con sus fundamentos, que es [illegible] que se sigue.*

Decision del pleyto que tratan los sesmeros de la tierra de Ciudad Rodrigo, contra Francisco Sanchez del Collado, sobre la vezindad que le dio esta ciudad.

LOs fundamentos que me mouieron a reuocar, y dar ninguno el decreto [illegible] y [illegible] esta ciudad, en que recibieron por vezino della al dicho Francisco Sanchez, son los siguientes.

1 Lo primero, porque auiendo [illegible] sesmeros contradicho la dicha vezindad en el Ayuntamiento desta ciudad por [illegible] causas, [illegible] en el Francisco Sanchez, y assi auiendo se [illegible] la [illegible] tradicion y [illegible] pleyto antes, [illegible] a la hora de recebirse [illegible] al d[illegible] Francisco Sanchez, no pudo, ni deuio [illegible] el Ayuntamiento dar la dicha vezindad, sino [illegible] a los sesmeros, y [illegible] tes [illegible] la causa al Alcalde Mayor, para que oyendo las partes, [illegible] iusticia, pues se requeria conocimiento de causa, como se ha de auer siempre que [illegible] contradicion, *tex. ac cep. in. vsde ætate & qualitat. cap. cum. ab eo. & c. si quando, de rescript. latè l. clin. [illegible] dudum num. 27 de præsumpt.* y el decreto dado [illegible] *l. ex quacumque [illegible] decretum, & ibi com. [illegible] ff. de [illegible] l. de vno quoq. ff. de re iud. l. 1 C. de sen. ex breu. recit. cum simil.* Y que esto fuese [illegible] tas [illegible] por la [illegible] del Consejo de C[illegible] Mayor, que esta presentada, y puesta en este proceso [illegible] a [illegible] del por parte de los dichos sesmeros, en [illegible] su Magestad manda, que llamadas, y oydas las partes se [illegible] ga [illegible] sobre [illegible] luego no se auiendo guardado [illegible] del [illegible] ho, claro es que fue nulo, iniusto, y precipitado [illegible] decreto de recibimiento de vezindad, [illegible] *s in cap. 5. cum [illegible] de [illegible] poss. & propriet.*

2 Lo [illegible] porque en lo que [illegible] la [illegible] de la causa [illegible] antes de [illegible] de [illegible] vezino [illegible] di[illegible] Sanchez, huuieran [illegible] los sesmeros, [illegible] fuero, no auia lugar de dar [illegible] el [illegible] por vezino [illegible] ciudad en perjuizio tan notable [illegible] s vezinos [illegible] s de aquel campo del Robledo [illegible] para toda la [illegible] de la paga de los pechos [illegible] tes. [illegible] que mucha, y ganados, y grangerias [illegible] es [illegible] le pretende, y [illegible] no [illegible] lugar la dicha vezindad [illegible] la ley 2. ibi: *Saluo por concordia, tit. 9. lib. 7 de la nueua Recopilacion de las leyes destos Reynos*, adonde [illegible] y dado facultad a cada vno, para que se pueda libremente [illegible] pasar a viuir [illegible] lugares a [illegible] sus bienes, [illegible] da, [illegible] que nadie se lo impida, y [illegible] anulan los estatutos, ordenanças, y mandamientos contra [illegible] dado [illegible] en esta parte la dicha ley el pro[illegible] Sanchez [illegible] mas abaxo en el dicho [illegible] *saluo* [illegible] por [illegible] cordia, [illegible] consentimiento de los concejos donde [illegible] ramente viuian las tales [illegible] as, y donde [illegible] fe van [illegible] tiere [illegible] y guala [illegible] en la [illegible] y con la solemnidad que se requiere, para que los vezinos de vn lugar no [illegible] pasar a vi[illegible] y [illegible] presente la ciudad [illegible] hecha [illegible] con [illegible] los sesmeros de [illegible] os, [illegible] en el proceso [illegible] el [illegible] Francisco Sanchez [illegible] labrador [illegible] es sin duda, y [illegible] bre [illegible] ciudad [illegible] es muy [illegible] y se [illegible] en gran [illegible] Ciudad [illegible] concordia [illegible] la ciudad le pudo recebir [illegible]

en

en perjuyzio del derecho de la tierra, ni a el le fue licito obligar a la ciudad a ello, vt in l. nulli ab inuito est impedimẽtum quo minus quis vbi velit habeat domicilium, quod ei interdictum non sit, ff. ad municip. y aqui le esta prohibido por la dicha concordia.

3 Y no obsta † si se dixere, que esta concordia no se hizo por consentimiento del concejo de la villa del Bodon, donde el dicho Francisco Sanchez, y sus passados eran entonces vezinos, y naturales, aunque se aya hecho por el Ayuntamiento desta ciudad, y sesmeros de aquellos campos, y campillo, donde caen los lugares del Encina, y el Olmo, y Aldeanueua, y el Bodon; porque a esto se responde, que interuino el comun consentimiento de las personas interessadas, que es lo mismo, y la villa del Bodon se incluye en el mismo campo, y milita la misma razon en el presente caso de tener grangerias, y ganados, y otra mucha hazienda en los lugares de la tierra; y assi ha lugar en el la concordia, y su razon, iuxta l. illud ff. ad leg. Aquil. l. 4. §. toties, cum similib. ff. de damno infecto.

Lo segundo se responde, que la dicha concordia no solamẽte habla de los vezinos de la tierra de Ciudad Rodrigo, que se quieren venir a viuir a esta ciudad que no se puedan recebir por vezinos della, para gozar de sus priuilegios, franquezas, y esempciones, sino tambien con los labradores de fuera de la dicha tierra de Ciudad Rodrigo, como parece por palabras expressas della: y esta concordia esta executoriada, y mandada guardar por la dicha ley Real.

Lo tercero, que el dicho Francisco Sanchez, antes, y al tiempo que se vino a viuir a esta ciudad, y pidiesse la vezindad en ella, era vezino, y morador del lugar del Olmo, y Aldeanueua, que son de los campos, y iurisdicion desta ciudad, y en ellos tenia, y tiene toda su grangeria, ganados, y labor, como esta probado por los sesmeros, y no negado antes confessado por el dicho Francisco Sanchez, y assi le comprehende mejor la prohibicion de la dicha concordia; y para mas clara inteligencia desto se ha de presuponer.

Que siendo el dicho Francisco Sanchez natural, y vezino de la villa del Bodon, sin limitacion de tiempo, viuiendo fuera della, assento vezindad en la dicha villa por tiempo de vn anno, que fue el de nouenta y siete, y despues la prorrogo por el de nouenta y ocho limitadamente, como se prueua por parte de los dichos sesmeros en la pregunta 5. y 6. de su interrogatorio. De donde se sigue, que acabado el vltimo anno por que assento la dicha vezindad, dexo de

4 ser vezino de la dicha villa del Bodon, † pues regularmente es licito mudar vezindad de vn lugar a otro, dexando la que antes tenia, l. eius qui, §. Celsus, alias, l. si quis, l. nihil, l. incola iuncta gloss. verbo destinatus, ff. ad municip. & de incol. glossa, in l. origine, C. de municip. & orig. lib. 10. vbi latea, & in l. filios, eodem titulo expressa l. Regia, 1. titulo 9. li-

5 bro 7. iam supra allegata. † Y porque el que tiene vna cosa por titulo, y derecho libre, si la toma a sabiendas por otro titulo particular, y limitado, es visto dexar, y renunciar el que antes tenia libre, l. si aliquam, 28. ff. de acquirenda possessione. vbi notat glo. Bartol. & communiter scribentes.

6 Y la disposicion limitada por cierto tiempo induze reuocacion, y prohibicion para acabado aquel tiempo, l. sed si quis ita, vbi post alios notat Ias. numero 4 ff. de vulgar. refert multa in proposito Bald. in l. obseruare, §. proficisci, ff. de officio Proconsul. De todo lo qual resulta, que assentando el dicho Francisco Sanchez la dicha vezindad en la dicha villa del Bodon por el dicho tiempo limitado, fue visto renunciar, y renuncio la que antes tenia en la dicha villa sin limitacion, y querer dexar de ser vezino acabado el dicho tiempo.

Lo qual se hizo euidente, porque el mismo dia que se cumplio el tiempo por el qual el dicho Francisco Sanchez auia assentado la dicha vezindad en el Bodon, se salio de alli con toda su casa, y se fue, y passo a viuir, y morar al dicho lugar de Olmo, como lo prueuan los sesmeros en la 6. pregunta de su interrogatorio: con lo qual dexo totalmente por el mismo hecho la vezindad de la villa del Bodon, solamente quanto a los efetos della, y aunque en quanto al domicilio de su origen, y naturaleza no se pudiesse mudar,

7 quia opus non est ad domicilium contrahendum, decennio habitasse, sed statim ac quis incipit habitare animo perpetuo ibi manendi, acquirit domicilium, & facto, in l. domicilium, ff. ad municip. iuncta glos. verbo, domicilium, vbi loquitur, facto subintellige, & animo, nam hæc duo sunt necessaria, & probat late plures citans Thom. Sanch. lib. 3. de matrim. Disput. 23. nu. 2.

Y porque assentado vezindad en el dicho lugar del Olmo por tiẽpo de tres annos, en siete de Abril de 1601. Y despues en doze de Abril de 1604. assento vezindad en el lugar de Aldeanueua, iuntamente con el dicho lugar del Olmo, por el tiempo que fuesse su voluntad, como parece por las escrituras presentadas en el processo, y ansi quedo por vezino perpetuo de los dichos lugares, pues la dicha vezindad no fue por tiempo limitado, sino por el que fuessen su voluntad; luego quedo actualmente por vezino en ellos, entretanto que no se fuesse a viuir a otra parte, y mudasse su voluntad. Luego bien se sigue, que quando el dicho Francisco Sanchez se vino a viuir a esta ciudad, era vezino, y morador de la tierra, y iurisdicion della, llana, y assentadamente.

8 Y que los Alcaldes, y officiales de los dichos lugares del Olmo, y Aldeanueua le pudiessen recebir por vezino della por el tiempo que fuesse la voluntad del dicho Francisco Sanchez, es llanamente derecho, como queda prouado, pues les venia tanto prouecho dello, y se prueua tambien por la ley ædificia, iuncta glos. ff. de verbor. significatione vbi Bart. & Alciat. in sua l. sa vrbe. ff. de statu homin. notat Bart. in l. si quis pro eo, numero 34 ff. de vsur. l. ciues, iuncta glos. verb. allectio. C. de incol. lib. 10. vbi Ioan. de Plat. & Lucas de Penna, idem Bart. in l. prima, numero 16 ff. ad municip. Petr. Paul. Paris. consil. 71 volum. 1. Y assi comprehende, y liga la dicha concordia al dicho Francisco Sanchez por vezino de la tierra de Ciudad Rodrigo, y aũque no lo fuera della; mayormente teniendo como tiene tantos bienes, y grangerias en ella, que es a lo que se ha de atender, pues por razon de ellas se pagan los pechos, y tributos, y alcaualas a su Magestad en la misma tierra de Ciudad Rodrigo.

9 Lo tercero, y principal que me mouio a reuocar, y dar por ninguna la dicha vezindad del Ayuntamiento de Ciudad Rodrigo, fue las ordenanças della antiguas presentadas en el processo, que expressamente lo prohiben por causas iustas, y suficientes, como en ellas se declaran, que todas concurren a la letra en el presente caso: y aunque como hemos dicho estas solas no bastaran conforme a la dicha l. 1. titulo 9. libro septimo. per iunctas con la dicha concordia, por la qual estan reduzidas en fuerça de contrato, tienen precissa obligacion de su obseruancia en la persona del dicho Francisco Sanchez, pues al tiempo que se vino a viuir a esta ciudad, viua, y moraua en los dichos lugares del Olmo, y Aldeanueua, que son de la tierra, y iurisdicion desta ciudad, y tenia, y tiene tanta hazienda, y

10 grangerias en ella: † y ansi le comprehenden, y se deuen guardar en los dichos lugares de su iurisdicion, glos. in l. ex eo, verbo, pœna, ff. de postul. Bart. in l. si conuenerit, § item nuda, ff. de pignor. action. Ioan. And. rubrica, de treug. & pace, quasi penult. Paul. de Castro consil. 87. numero 7. & consil. 129 numero 1. & consil. 171. numero 1. volum. 1. & consil. 39 numero 2 & consil. 368. numero 2. volum. 2. Bartol. Socin. consil. 7. num. 7 & consil. 81. num. 3. volum. 1 & cõsil. 271. num. 2 volum. 2. Iason §. rursus, numero 42. instit. de action.

Quanto mas, que aunque el dicho Francisco Sanchez fuera vezino de la villa del Bodon, le comprehendian todavia las dichas ordenanças, porque no requiere, que vno sea vezino de la tierra de Ciudad Rodrigo por vezindad formal, recebida, y dada por los concejos de la tierra, para que no pueda ser recebido por vezino en la ciudad: sino que ningun labrador pechero se pueda venir a viuir a esta ciudad de los lugares de los dichos campos; y estas pala-

11 bras vltimas no suponen vezindad, † pues puede vno viuir en

uir eo vn lugar, y no ser vezino del, *l. eum neque, C. de inco-*
lis. lib. 10. gloss. verbo, incolas, in l. est verum, *eodem titulo*,
& vtrobique Bart. & Ioan. de Plat. aliud namque esse ciuē
aliud habitatorem, vt constat ex *l. ciues, C. de incol lib. 10.* &
ea Carol. Ruio. *consil. 112 lib. 5.* & probat Burg. de Paz *in*
l. 3. Tauri 3. Conclusione, numero 489. fol. 230. Y ansi fue el
fin de las dichas ordenanzas, y su prohibicion, que ningū
labrador que tuuiesse su grangeria en qualquira de los lu-
gares de la tierra, se pudiesse passar a viuir a esta ciudad,
por el gran danno, y periuyzio que de hazer lo contrario
vendria a los labradores pobres de la dicha tierra, y de de-
fraudase los pechos de su Magestad, como expressamente
en ellas se declara, y expressa: la qual razon ygualmente
procede, quando el que se passa a viuir a la ciudad es vezi-
no de su tierra, como quando no lo es, si tiene grangeria
en los lugares de ella, quanto mas que la dicha concordia
habla expressamente como esta dicho, contra los vezinos
de la tierra, y los defuera de ella: y assi queda el negocio
sin duda alguna, mayormēte como parece cierta por el quar
to, y vltimo fundamento luego siguiente.

12 Lo quarto, † este pleyto parece, que esta decidido expres
samente por la ley fin. *del dicho titulo 9. lib. 7.* de la nueua
Recopilacion, que manda, que los que tienen bienes en
vn lugar, pechen alli por ellos, aunque viuan en otro lu-
gar, y no en las ciudades, villas, y lugares donde los han te
nido, y tienen, sin embargo de qualquier vso, y costum-
bre, y otra qualquier razon, o caussa de qualquier mane-
ra, calidad, fauor, y mysterio que en contrario dello sea, y
se anola, y reuoca alli todo, tradit Auendan. *in cap. 14. prat.*
num. 34. versic. item alii volunt, lib. 2. & iterum responso
36. & alios allegans Azeued. *in d. l. fin. num. 1.* y ansi no pu
do la ciudad conceder la dicha vezindad en periuyzio, ni
contra lo decidido por la dicha ley fin. ni el dicho Franci-
sco Sanchez, aunque viua en ella, se puede escusar de
pechar, y pagar por los bienes que tiene en los dichos luga
res del Olmo, y Aldeanueua, todos los pechos pedidos, y
derechos deuidos: y esta ley mando guardar vltimamente
el Emperador don Carlos, en Valladolid, anno de 1537. pe
ticion 130. com se adnota sobre la dicha ley final, en su prin
cipio.

13 Y ansi no obsta dezir, quod cuilibet est libera potestas
transferendi se, & sua de vno loco in alium, ne libertas a iu
re naturali concessa restringatur, *l. Titio centum, §. Titio,*
ff. de condit. & demonstrat. Potest enim quis vbicumque
placuerit, nisi ei sit interdictum, domicilium habere, *l. ni-*
hil, ff. ad municipal Bart. *in l. assumptio, & in l. de iure. ff. eo-*
dem titulo, & cum aliis Azeuedo *per text. ibi, in d. l. 1. titu-*
lo 9. lib. 7. Y lo mismo, como hemos dicho, permite, y man
da la dicha l. 1. porque ya cessa todo ello con la dicha con-
cordia, y ordenanzas, y por la dicha ley fin. del mismo titu
lo, y libro: y porque la dicha ley primera en contrario ale-
gada, habla, quando vno con sus bienes se va a viuir, y mo
rar de vn lugar a otro; y aun entonces no lo puede hazer
auiendo concordia en contrario, como aqui la ay: pero en
nuestro caso Francisco Sanchez no traxo sus bienes, ni grā
geria a esta ciudad, sino que los dexo en el Olmo, y Alde a
nueua que sō de la tierra de Ciudad Rodrigo, y alli los va
a grangear, y administrar desde esta ciudad, y pretende
no pechar por ellos, ni pagar otros repartimientos deui-
dos en los mismos lugares donde estan, so color de la ve-
zindad pretensa desta ciudad, todo lo qual es en fraude
de los derechos, y pechos deuidos a su Magestad, y en pe-
riuyzio notable de los otros hombres pobres pecheros de
la tierra, que es lo que expressamente prohibe la dicha *lex*
14 *fin tit. 9. lib. 7.* † Y desta manera no son contrarias las di-
chas ll. 1. y fin. sino diferentes, porque la primera que da li
bertad a todos para que se puedan passar a viuir de vnos
lugares a otros, habla expressamente lleuando a ellos sus
bienes, y hazienda, y sacando sus ganados, pan, y vino, y
otros mantenimientos, y todos los otros sus bienes mue-
bles que tuuieren en los lugares donde primeramente vi-
uian, y morauan, y los passan, y lleuan a los otros lugares
y partes donde nueuamente se auezindaren, y este no es
nuestro caso, y la dicha l. fin. habla quando los, que viuen
en otra parte tienen sus haziendas en otros partes, y man-
da que alli pechen, y paguen por los tales bienes en los lu-
gares donde los tienen, sin embargo, &c. y esto es nuestro
proprio caso.

15 Ni tam † poco obsta, si se dixere, quod licet fuerit a mul-
tis quæstio in Cancellaria Pinciana, an opida horum
Regnorum possint compelli aliquem recipere in ciuem, ve
rior tamen, & probabilior sententia est affirmatiua, vt plu
ribus iunctim adductis, & præcipue ex *d. l. 1. titulo 9. lib.*
7. probat, & affirmat Burg. de Paz, *vbi supra, num. 513. cum*
sequentibus, quem refert, & sequitur Azeuedo, *in d. l. 1. nu-*
mero 2. quoniam hoc procedit regulariter, præterquam si
concordia inita aliud sit cautum, vt cauetur in eadem *l. 1.*
in versic. Saluo, &c. & in d. l. nihil, & probauimus supra, y
la ay en nuestro caso.

16 Lo segundo se responde, que no es tam cierta la dicha
opinion affirmatiua, que no aya otras muchas razones y
auctores en contrario, vt constat ex Burg. de Paz *vbi supra*
y la dicha l. 1. no prueua la opinion affirmatiua, porque
no induze tal obligacion, ni trata della, y solamente dispo
ne, que ninguna persona, ni communidad pueda impedir
que el vezino de vn lugar no se pueda passar a viuir a otro
pero no dize, ni prueua que aya de ser recebido por fuerca
en el lugar adonde se quiere passar a viuir, ni que aya de
ser recebido contra la voluntad del tal pueblo: antes el rece
17 birles gracia, y fauor, † y el recebido nueuamente por tal ve
zino, se llama vezino priuilegiado, vt constat ex Bal. *in l. 3.*
§. si emancipatus, ff de bon possess. contra tab. Alex. *in l. si*
Ruffinus, num. 5 & ib. Ias. *num. 4. C. de testam. milit* Paul.
Castr. *consil. 424. num. 2. volum 2.* Alex. *consil. 99 num. 3.*
& 5. volum. 6. Ias. *consil 59. volum. 3.* Paul. *consil. 71. nu. 6.*
& 7. volum 1.

18 De donde se sigue; que el vezino admitido en la di-
cha forma, no es propria, ni absolutamente vezino, si-
no en solo lo que se le concediere por la carta de vezin-
dad, o priuilegio, vt notat post alios Iason *d. consil 71. nu-*
mero 9. lib 1.

19 Y aunque † sea licito al que hizo el estatuto reuocarle,
y aun haziendo vn solo acto contra el se tiene auerle reuo-
cado Anton. de Butr *consil. 44. Abb. in cap ad audientiam*
num. 9 de cleric non resid & in capit. cum accessissent, nume
103. de Constit. vbi latè Felin. nu. 51. Alexandro *consil. 126.*
lib. 4. Scipio Iannarius, in regula, 180. quæ habetur lib. 16. re
20 *rum diuers. Doctorum, verbo Statuentes:* † esto no procede
quando el estatuto, o constitucion fue fecho en fauor de
algun tercero, a quien esta adquirido derecho: porque en
este caso, ni aun expressamente se puede reuocar por el
que le hizo, Lapus *Allegatione 86. incip In quæstione ver*
tente, nu. 3. vers In proposito enim. & ibi eius addit. Quin-
til. Mandos. *litera a* notat Felin. *in d. cap. cum accessissent,*
21 *num. 4.* † y mucho menos si fuesse en forma de contrato, el
qual no se puede alterar, ni contrauenir sin consentimien
to de la parte, con quien se trato, y concerto, *l. ius nostrum,*
ff. de reg. iur. l. fin ff. de pact cum simil. & in terminis pro-
bat, & decidit *d. l. 1. versi. Saluo, titulo 9. lib. 7.* De todo lo
qual resulta no auer lugar en ninguna manera en el pre-
sente caso la dicha opinion affirmatiua, que los pueblos
puedan ser compelidos contra su voluntad a recebir a to-
dos por vezinos los que se vienan de nueuo a viuir a ellos
de otras partes.

22 Solo † pudiera auer lugar en caso que a la Republica lo
este bien, o alomenos que no le vēga danno della, y al que
pide la vezindad le sea util, y no sea en periuyzio de terce
ro, ni aya concordia en contraria, ex regula legis in credi-
trice, vbi glos. fin *ff. de euict.* que prueua, que cada uno esta
obligado a hazer lo que a el no le danna, y aprouecha a
otro: lo qual todo cessa en este caso presente, pues la ciu-
dad esta obligada a cumplir con la dicha concordia, y no
puede uenir contra ella, y la tierra recebiria tanto
danno, y periuyzio de lo contrario, como esta pro-
uado.

23 No obsta l ansi mismo la condicion quarenta y quatro
del encabeçamiento general destos Reynos, en que se di-
spone, que qualquiera vezino que viuiere, y morare en
qual-

qualquier lugar, o villa que ſea de trezientos vezinos, o dẽ de abaxo, y deſpues de eſtar encabeçada la tal villa, o lugar, ſe fuere della a viuir, y morar a otro lugar alguno, que en el lugar donde primero viuia, y de donde ſe fue, pague de alcauala aquel año en que ſe fuere otro tanto como pago, y deuio pagar de alcauala el año antepaſſado enteramẽte, no embargante que no eſte, ni more en todo el dicho año; y que deſpues no pague coſa alguna, ſino donde viuiere, y morare. Y ſi por la mudanza deſte vezino, o vezinos viniere notable danno a los pueblos de donde ſalierẽ, los Cõtadores Mayores puedan proueer ſobre ello lo que fuere juſticia, oyendo los Diputados del Reyno: pero que de los lugares de mas de trezientos vezinos arriba, ſe puedan yr a viuir, y morar donde quiſieren conforme a las leyes del Reyno, ſin pagar, ni contribuyr en el tal encabeçamiento mas de aquello que de juſticia deuieren haſta el dia que ſe fueren.

24 Porque † a todo eſto ſe reſponde breuemente. Lo primero, que procede, y habla, quando el tal vezino, o vezinos pueden, y deuen ſer recebidos por vezinos en la otra parte donde van a ſerlo de nueuo, como ſe ſupone claramente de las palabras de la dicha condicion, y conſta dellas: pero en nueſtro caſo no pudo, ni deuio ſer recebido por vezino en eſta ciudad el dicho Franciſco Sanchez, conforme a la dicha concordia, y ordenanzas, como eſta dicho.

Lo ſegundo ſe reſponde, que la dicha condicion quarenta y quatro, ſe entiende conforme a las dichas leyes deſtos Reynos, como en ellas ſe declara expreſſamente: las quales ſon las dichas leyes primera, y final, que hablan, y ſe concuerdan como arriba hemos dicho, y declarado. En Ciudad Rodrigo, a veynte y tres de Iunio de 1606. años.

El Doctor Iuan Gutierrez.

S V M M A R I A.

1 *Gabellæ ſolutio in quo termino fieri debeat.*

2 *Gabella ex venditione celebrata ad creditum, ſtatim intra quinque dies ſoluenda eſt. limitatur primo.* en los mantenimientos que ſe venden por menudo, que deſtos ſe ha de pagar el alcauala en los terminos, que las leyes del quaderno diſponen, *vt in num 3. Secundo limitatur*, en la alcauala de las yeruas, adonde ſe paga: la qual ſe ha de pagar en todo aquel año en que entrã a heruajar los ganados, *vt in num 4.*

QVAESTIO CXV.

Quando, & in quo termino gabella ſolui debeat.

1 QVæro † *intra quem terminum ſolutio gabellæ fieri debeat.* Et in hoc habemus expreſſam deciſionem *legis 31. titulo 19 hoc lib. 9.* qua cauetur: *Que porque los vendedores no ſe puedan eſcuſar de pagar las alcaualas que deuen diziendo que no ſabian, a quien auian de acudir con ellas, el arrendador, o fiel, o cogedor, que las huuiere de cobrar, ſea obligado a hazer pregonar publicamẽte por las plazas, y mercados, y otros lugares acoſtumbrados, dos dias, vno empos de otro, en cada vn dia vna vez en el pueblo donde es arrendador, fiel, o cogedor, como lo es tal, y donde mora, y poſa: y hecho eſto deſpues los vendedores, ſon obligados a hazerle ſaber lo que vendieren en la caſa que ſennalare, o le pagar el alcauala dello dentro de cinco dias primeros ſiguientes deſpues del otorgamiento, y fecha de la venta: eſtos cincos dias no corren de momento ad momentum ſino que en ellos entra por dia entero el miſmo dia en que ſe haze la venta aunque ſea tarde, y el miſmo dia en que ſe cumplen de ſta manera, que ſi la venta ſe hiziere Lunes a qualquier hora de dia, que lo haga ſaber, y lo pague el Viernes en todo el dia, haſta el Sol pueſto. Y por eſta miſma manera hagan ſaber, y pagar lo que ſe vendiere, y trocare en qualquiera de los otros dias: declarando por granado, y por menudo lo que vendiere, y trocare, y porque quantia, y a que perſonas, y que dia ſo pena de pagar con el doblo: y ſino hallaren al arrendador, fiel, y cogedor dentro en la dicha caſa lo hagan ſaber a ſu muger, o a alguno de ſu caſa, y faltando eſto a vno, o dos vezinos mas cercano, que pudieren ſer auidos de ſu caſa dentro del dicho plazo, para que ellos lo hagan ſaber al arrendador, fiel, o cogedor, y dentro del dicho termino depoſiten la tal alcauala en poder del Alcalde del lugar, o de quien el mandare ſo la dicha pena: y que tambiẽ los compradores ſean obligados a hazer ſaber lo que compraren, y trocarẽ al arrendador, fiel o cogedor, en la miſma forma dentro de tres dias ſo la miſma pena: excepto ſi el vendedor lo hiziere ſaber en el dicho termino, que en tal caſo el comprador aunque no lo haga ſaber, no cayga por ello en pena alguna.*

Pero ſi el vendedor o comprador, no fuere del lugar donde ſe haze la vẽta, o trueque, o fuere hombre poderoſo, o oficial de Rey del lugar donde ſe haze la venta o trueque, el comprador eſta obligado a retener en ſi el alcauala haſta que le trayga carta de pago de como eſta pagada, ſo pena de la pagar de ſu caſa, con la mitad mas: excepto ſi huuiere concierto entre el vendedor, y alcaualero por todo lo que vendiere: aſſi lo determina, y manda la *l. 32. del miſmo titulo 19. hoc libro 9.*

2 Deſtas † leyes bien ſe colige, y prueua claramente, que proceden, y hablan, aora ſe haga la venta, y compra al fiado, aora a luego pagar, pues dan regla, y forma generalmẽte de lo que ſe ha de hazer, y quando ſe ha de pagar el alcauala, y ponen pena, ſin diſtinguir ſi ſe vendiere a luego pagar, o al fiado: y ponen otras particularidades, y declaraciones, y limitaciones: & nihilominus no hazen mencion alguna de quando ſea la venta a luego pagar, ni al fiado: conſtat igitur generaliter loqui, & procedere, ſiue venditio fiat præſenti pecunia, ſiue ad creditum, vtroque enim caſu gabella ſolui debet intra quintum diem venditionis, celebratæ, ſeruata forma d. l. 31. quod etiam deducitur ex deciſione *l. 1. tit. 7 hoc lib 9* dum indiſtinctè, & generaliter præcipit, Que los vendedores paguen el alcauala de todo lo que vendieren de diez marauedis vno: nulla igitur ratio, nec conſideratio fieri debet de dilatione data ad ſoluendum ex conuentione partium, quoad ſolutionem gabellæ, ſed hæc inter quintum diem ſolui debet, iuxta formam præciſam datam a d. l. 31. aliàs enim mille fraudes paſſim fierent contra fiſcum, quibus gabellariæ leges maximè obuiare intendunt, & hæc quidem ſententia veriſſima eſt, & omnino in praxi ſeruanda, vt ſupra latius probauimus in noua alia quæſtione, & hæc ideo hic repetimus, vt reiiciamus omnino cõtrariam opinionem cuiuſdã Moderni, qui quibuſdam apparentibus fundamentis probare nititur, ex venditione ad creditum facta, non deberi ſtatim gabellã, ſed ad terminum ſolutionis pretij contrahentibus conſtitutum, non aduertens, hoc eſſe contra generalem deciſionem *d l. 31. & d l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.*

3 Limitatur † primo deciſio *d l 1.* vt non procedat, en el vino que ſe vendiere por menudo, y de la carne, y peſcado, y otros mantenimientos que ſe uendieren por menudo, que ſe ha de pagar el alcauala, de ello en la manera que en las leyes del quaderno que de eſto hablan ſe contiene, ita d. l. 32. ad fin. in verſiculo, *Saluo*, leges autem Regiæ de hoc loquentes ſunt, *l. 6. 7. & 8 dicto tit 19 hoc lib. 9.* y del vino que ſe uende por menudo, quando, y como ſe aya de pagar el alcauala, habla largamente la ley 16. *del dicho titulo 19. hoc lib. 9.*

Limitatur ſecundo, en el arrendamiento de yeruas adõde ſe paga el alcauala de ellas, la qual ſe ha de pagar en todo aquel año en que entran a heruajar los ganados, iuxta *l. 12. tit. 17. hoc lib. 9.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella cui membro gabellarum competat*, de la carne que compra el obligado para el abaſto de la carniceria, y la

faca

facit por el tanto de otro a quien se auia vendido prime ro el alcauala? *& numeris sequentibus.*

2 *Persona primi emptoris, eiusque qualitas inspicitur ad solutionem gabellæ, non retrahentis.*

QVAESTIO CXVI.

Rubrica: Cui membro pertineat gabella in casibus, de quibus in sequenti quæstione?

1 QVæro Primo: † stante consuetudine, que del ganado que compra el obligado de la carniceria para prouerla pague el que se lo vende el alcauala al arrendador del miembro de la carniceria; pero de las otras ventas de ganados fechas a otros se pague al arrendador del alcauala de la quatropea, que es otro: si ille obligatus ad macellum retraxit pro eodem pretio virtute statuti ab extero, cui venditio pecoris prius facta fuerat, nempe, carneros, bueyes, vacas, o lechones, ad prouisionem suæ obligationis, & seruitium Republicæ: cui membro pertinebit gabella hæc, *an ad conductorum gabellæ, de la carniceria, ratione retractus: an vero ad alium ratione primæ venditionis?*

Et in hoc clara est responsio, nempe deberi gabellam in præmissa specie conductori gabellarum illius membri, ad quem ex prima venditione pertinebat, que es al arrendador del alcauala de los ganados que llaman de la quatropea, y no al de los ganados de la carniceria; quoniam præd. retractus non est resolutio, vel annullatio primi contractus, sed translatio, & subrogatio per legem, ordinationem, statutum, vel consuetudinem facta in locum primi
2 contractus, & primi emptoris, † vt in terminis retractus iure sanguinis tradunt nostri interpretes super legibus Regijs de hoc agentibus, & nos *libro 2. Pract. quæst. 158. numero 4.* Inspicitur ergo persona primi emptoris, eiusque qualitas ad solutionem gabellæ, non vero retrahentis, & ideo merito, *lege 70. Taur. hodie lex 9. titulo 11. lib 5. Nouæ Collectionis Regiæ*, dispone, que el pariente que sacare por el tanto la cosa vendida de patrimonio, aya de pagar al comprador la costas, y el alcauala, si la pago el comprador: luego bien se sigue desto, que el primero comprador el que la deue, y la ha de pagar al arrendador del miembro de los ganados, y no al de los ganados que se venden, y compran para la prouision de la carniceria, pues de la primera venta se contraxo la deuda alcauala, y no de auerlo sacado por el tanto el obligado de las carnicerias, para ellas: aunque este esta obligado a pagarla al primero comprador, si la tenia ya el pagada: y sino la tenia pagada el primero comprador, la deuera el obligado a las carnicerias, por el primero comprador, al alcaualero de su miembro por derecho de translation, y subrogacion en el primero contrato: y ansi tratandolos auctores destos Reynos sobre aquellas leyes del retrato, si se deue alcauala del, y a quien resueluen, y prueuan muy bien, que se deue la dicha alcauala por el mismo primero comprador; quia iam semel fuit contractus perfectus, ex quo fuit incontinenti ius quæsitum fisco, vel conductori gabellarum, vnde merito, & præxise eam tenetur soluere, vt ex hoc fundamento, & alijs hanc sententiam firmiter tenet Ant. Gom. *in d. l. 7 Tauri num 30.* Et est verior, & receptior secund. Matien. *in d. l. 7. gl. 3. numero 13.* luego hase de pagar al alcaualero del
3 primero comprador, y no al obligado a la carniceria: † y no obsta la ley ordenanza, e statuto, o costũbre de la tierra, q̃ mãda, que el alcauala de los ganados que se cõpraré para el abasto, y prouision de las carnicerias, pertenezca, y se pague al arrendador del miembro dellas, y la alcauala de las otras ventas de ganado hechas a otros, se pague al arrendador del alcauala de la quatropea: porque esto postrero se ha de entẽder, y entiẽde quãdo no se sacan por el tãto estos ganados vẽdidos a otro por el obligado a las carnicerias, para el abasto dellas: qui es lo mismo que si el los huuiesa cõprado para ello, conforme a lo dispuesto por derecho en semejante caso super sopradicta, si ya no fuesse, que en lo vno, y en lo otro dispusiesse lo mismo la ley, y ordenanza, vso, y costumbre de la tierra notoriablemente, sin contradicion alguna: porque en tal caso esto se auia de guardar.

4 No obsta si se dixere, que las dichas leyes de retrato obligan al comprador a pagar el alcauala, y no al vendedor, y que esto esta corregido por la dicha *l. 1. tit. 17. hoc lib. 9.* obliga al vendedor a pagar la, y no al comprador: porque la misma razon corre entrambos casos, aora la pague el comprador, aora el vendedor, y porque la venta tambien se puede hazer con pacto, y condicion, que el comprador, demas del precio que paga por el ganado, pague tambien el alcauala, como muchas vezes se suele concertar ansi.

SVMMARIA.

1 *Gabella fundi venditi simul cũ fructibus pendentibus vno pretio, cui membro gabellarum debeatur? & numeris seqq. resoluitur, gabellam in hac specie pertinere integram ad membrum gabellarum hæreditatum, limitatur primo, quando fructus tempore venditionis sunt iam collecti, vel separati a fundo, tunc nãque seruatur quod hic nu. 2 dicitur. Secundo limitatur, quãdo fructibus fuit certum pretium assignatum, vt in num. 4.*

3 *Pretium, quoties idem vnumque simul pro pluribus rebus constituitur, vel datur, illud distributiue censetur vnicuique constitui & dari, quod singulis correspondet pro rata.*

5 *Finis ad quem quodlibet negotium tendit, potius inspiciendus est, quam quod præsens est.*

6 *Finis declarat, qualis sit res censenda.*

7 *A fine instum est omnia denominari.*

8 *Executio fieri potest in fructibus pendentibus fundi, alias alienari prohibiti, & capi possunt in causam iudicati.*

9 *Fructus pendentes de proximo colligendi, iudicantur bona mobilia, & pro talibus subhastabuntur, non vero vt bona immobilia.*

10 *Gabella debita ex fructibus, si vendatur fundus fructibus plenus, isti fructus non veniunt gabellandi quia iudicatur esse idem: dum non sunt separati quod de ipso fundo: ergo si gabella debetur de fundo, debebitur quoque de suis fructibus.*

QVAESTIO CXVII.

Ex venditione fundi cum fructibus pendentibus, cui gabellario soluenda sit gabella?

1 QVæro Secundo: cui † membro gabellarum debeatur, *& pertineat gabella fundi venditi simul cum fructibus pendentibus vno pretio:* Respondeo, gabellam omnis pretij pertinere ad membrum gabellarum hæreditatum, eiusq. conductorem: fructus enim pendentes considerabiles per se non sunt, sed pars ipsius fundi, *l. fructus pendentes ff. de rei vendic. l. 4. ff. de vsufructu*, & probat late Tiraquel. *de retract. lignag. §. 1. gl. 7. nu. 47. & 48.* & diximus supra alia quæstione.

2 Limitatur primo hæc sententia, † quando fructus tempore venditionis sunt iam collecti, vel separati a fundo: tunc enim non veniunt, nec considerantur vt pars fundi, sed vna res de per se principaliter tanquam distincta ab alijs: & ideo in hac specie licet venditio fiat omnium rerum simul vnico pretio, hoc pretium singulis reb. pro rata iuxta veritatem veri valoris, vniuscuiusque rei distribuendum est, non enim ex facto contrahentium præiudicari debet gabellario, cui alias competit, & debetur gabella fructuum, aut fundi: ex taxatione ergo pretij fructuum separatorum à fundo debebitur gabella gabellario fructuum,
3 fundi vero hæreditatum gabellario: † quoties enim vnum idem-

idemque pretium simul pro pluribus rebus constituitur, vel datur, illud distributiuè censetur singulis constitui, siue dari, quod singulis correspondet, pro rata, iuxta vnius cuiusque rei valorem, l. qui solidum, §. 1. ff. de legat. 2. l. quod ex Pamphila, & ibi Paul. de Castro. ff. eodem titulo, de legat. 2. gloss. fin in l. si ex falsis, C. de transact. & in l. si plura, ff. de adil edicto.

4 Secundo limitatur † eadem prior principalis sententia, vt non procedat, etiam si fructus tempore venditionis fundi non fuissent separati ab ipso fundo, sed tamen considerati fuerunt tempore venditionis vt separati principaliter & per se; veluti si in venditione assignatum fuisset certum quodpiā pretium fructib. separatim a pretio fundi, & aliud per se ipsi fundo: tunc enim venditio fundi non comprehendit fructus eius, quamuis pendentes, nec venditio fructuum, fundum comprehendit, sed vnaquæque res per se considerari debet: separatorum enim separata est ratio atque dispositio, l. Papinianus exsuli, ff. de minor. Et præterea, quia quotiescumque fructus diuisim, ac separatim considerantur, vt quia sine fundo venduntur, a fundo statim separandi, debent censeri, tamquam si iam essent separati: tum argumento l. cetera. §. sed si parauit, & quæ ibi notantur, ff. de legat. 1. & in l. penult. & ibi Bart. ff. de milit. testam. cum simil. congestis a Tiraquello in legibus connubial. post legem postremam, in ea quæstione, an sponsa sit in potestate sponsi, vt vxor mariti, num. 4. sed maiure ab eodem Tiraquel. de retractu lignag. §. 1. glossa 7. numero 44.

5 † tum etiam, quia finis ad quem quodlibet negotium tendit, potius inspiciendus est, quam quod præsens est, l. si idē, §. vlt. & ibi Paul. Castr. ff. de iurisd. omn. iud. & l. si domum, ff. locat. l. qui bona, §. qui inter, ff. de dam. infect. l. adeo, §. il-

6 lud, ff. de acquir. rer. domin. † finis namque ipse declarat qualis sit res censenda, l. sed etsi quid, §. 1. ff. de vsufructu. c.

7 fraternitatis, §. vltimo, de frigid. & malefic. † Ex quibus iuribus voluit Specular. in titulo de fructibus, & interesse. §. scias igitur, versic. sed quid si debeo: aliquid esse censendum mobile, vel immobile secundum finem, iustum est enim a fine omnia denominari secundum Aristotel. quem citat ex nostris Bald. consil. 272 Super eo quod quæritur, colum. 1. libro 1. & sequūtur alij plures relati a Tiraquel. d. gl. 7. num. 45. At intentio, & finis contrahentium in hac præmissa specie fuit, diuidere fructus, tamquam statim separādos a fundo, quo ad pretium a valore ipsius fundi: Ergo vt diuersa sunt censenda, & gabella fructuum pertinebit ad membrum fructuum separatorum a fundo, & gabella fundi ad membrum hæreditatum venditarum.

8 Hinc est, quod † executio fieret in fructibus pendentibus etiam eius fundi, qui aliàs alienari prohibetur, prout fieri potest: capi enim possunt in caussam iudicati, iuxta cōmunem sententiam quam plurium auctorum, quos citat, eam hoc nomine appellans Tiraquel. d. gloss. 7. numero 49. cum in hac specie fructus ipsi pendentes considerantur per se, tamquam separati, & abstracti a suo fundo iudicabuntur bona mobilia, & pro talibus subhastabuntur, non vero vt immobilia, [illegible] Paul. Castren. consil. 238. Videtur dicendum, quod [illegible] frumentum in antiquis, volum. 1. aliàs in nouis, consil. 132 num. 2. volum. 1. & Dec. consil. 472. num. 5. Tiraquel vbi supra, num. 44. & quamuis contrarium teneant Alcia. & Crauet. quos refert, & sequitur. Mā tica. de coniect. vltim. volunt lib 9 titulo 3. num. 6. & Carol. Ruin. cons. 134. num. 13. vol. 1. opinionem tamen Paul. Castr. vbi supra, in fructibus de proximo colligendis, veriorem, & tenendam credit Simon de Prætis de vltim. vol. interpret. lib. 4. dubit. 7. nu. 61. fol. 304. & bene: vnde debebitur etiam in hac specie gabella gabellario fructuum, similiter ac si separati fuissent a solo, non vero conductori gabellarum hæreditatum.

9 Et iuxta † supradictam distinctionem fructuum, & casuum erit etiam similiter distinguendum, quando los frutos fuessen libres de alcauala, por entrar en lo que a cada vezino se reparte de encabecamiento: pero si las heredades deuiessen alcauala por estar exceptadas e nel lugar del dicho encabecamiento, vendito fundo cum fructibus pendentibus, gabella debebitur pro fundo cum suis fructibus pendentibus non separatis a fundo, nec pro talibus consideratis, argumen. l. Quintus ff de action empt. Alber. & Bald. in l. non solum, versic. item nota ff de in integr. restit. minor. idem Alber. in 2. par. statut quæst. 226. Pone statuto,

10 † vbi tenent, quod si debetur gabella de venditione fructuum, & venditur fundus fructibus plenus, isti fructus non veniunt gabellandi, quia iudicatur idem de eis, dum non sunt separati, quod de ipso fundo: ergo a contrario sensu si gabella debeatur de fundo, debebitur quoque de suis fructibus pendentibus: secus erit aliàs, si fuerint fructus separati, vel vt tales considerati, quia tunc liberi erūt a solutione gabellæ in præmissa specie, quando los frutos son libres de alcauala por entrar en lo que a cada vezino se reparte de encabecamiento.

SVMMARIA.

1 Gabella cui membro debeatur ex re vendita cōposita ex pluribus speciebus, & materiis, quarum singula habent sua diuersa membra, ad quæ aliàs gabella pertineret? & numeris seqq.

QVAESTIO CXVIII.

Cui membro debebitur gabella ex venditione rei compositę ex pluribus speciebus, & materijs diuersorum membrorum.

1 QVæro † deinde, cui membro debebitur gabella ex re vēdita, quæ composita est ex pluribus speciebus, & materiis quorum singula habent sua diuersa membra, ad quæ aliàs gabella pertineret? Et respondemus, inspiciendam esse eam rem, quæ principalem formam ex mixtura omniū sortitur, & cui cetera inseruiunt, ab eaque venditio denominabitur, & proinde ad eius membrum gabella spectabit, & pertinebit, ceteris vt accessoriis, & eius ornamento sui principalis naturam sequentur. argumen. text. in l. etsi non sunt, §. perueniamus, ff. de auro, & arg. legato. itaque si ad ornatum mensæ adiciantur visagras de oro cum gemmis pretiosioribus ipsa mensa, quia fit ad ornatum mensæ, non vero e contra, hæc sequentur ipsam mensam, tamquam suum principale, text. in l. si in empt. in princ. & ibi notat Bald. ff. de contrah. empt l hæres meus, §. fin ff. de legat. 3. & in d. §. perueniamus, & de similibus, v. g. vt propius loquamur, como en vna guarnicion, y iaez de cauallo ques oro, y plata, y franias de oro, seguiran la guarnicion, y no la guarnicion a ello, aunque lo accessorio sea de mas valor, vt in §. si tamen, Instit. de rerum diuis. & ibi gl. verbo, Pretiosior.

2 Pero † esto procede, y se deue entender, quando se vende iunta la tal cosa formada de muchas: porque entonces la alcauala della venta pertenecera al miembro de la alcauala de que ella toma su significado, y nombre principal, y no de las demas cosas, aunque sean de mas precio, y valor, que su principal, v. g. si la venta de las ropas de vestir tuuiessen miembro sennalado de alcauala: porque antonces sean las materias muchas, o pocas, de seda, o de panno purpura, o brocado, teniēdo todas ellas forma principal, y essencia de ropa de vestir, pertenecera el alcauala de ellas al miēbro de la rēta de las ropas de vestir, quia materię sic prædictæ omnes cedunt formæ, argumento text. in § cum ex aliena Instit de rerum diuis. quia materia cedit materiæ, l. si conuenerit, §. si quis sic, ff. de pignor. act. l. seruus, 55. ff. de legat. 3.

3 Mas si se vende † la materia de por si, nempe, el panno, o seda o el brocado, o el oro, deuerse ha el alcauala de cada cosa desta a su miembro.

4 Pero † si las rentas no estuuiessen distinctas en sus miembros por palabras que mirassen a la forma, sino solo a la materia, si res ex duabus materijs confecta venderetur, accessorium

cellarium sequeretur naturam sui principalis, *vt in d.§. per venimus, cum similibus.*

5 In dubio † autem, quando non constat, quæ materia ses uiat alteri, tunc vtraque æstimabitur, & de pretio vniuscu iusque gabella soluetur suo membro, argumento *l. rerum mixtura, § quid ergo, ff. de vsucapion.*

Quod si plures res separatæ ad diuersa membra spectantia vno pretio venderentur, simul gabella totius pretii distribuetur inter membra illarum rerum, ad quæ ipsæ pertinent, facta iusta æstimatione vniuscuiusque rei, dando singulis membris, quod pro rata valoris suæ rei ad ea spectauerit, *argumento l. ædiles la 2. § fin. in fine, ff. de ædil. edicto*, quæ diximus *supra quæst. præcedenti.*

S V M M A R I A.

1 *Gabella alicuius contractus, in particulari quanto tempore præscribatur contra conductores Regios gabellarum? & numeris seqq.*

2 *Legum 19. & 20. tit. 17 hoc lib. 9. Noua Collect. Reg. concordia, & intellectus? & numeris seqq.*

8 *Legis 10 tit. 17. lib. 9 declaratio, & intellectus.*

Venditiones, & permutationes, & contractus censuum bonorum immobilium, debent fieri coram tabellionibus publicis del numero non tamen contrahentes compelluntur coram eis contrahere, erit tamen longior dilatio ad petendam gabellam eamq. præscribendam, vt in d. nu. 8. & nu. seqq. vbi de punctuatione 15. anni 1575. eiusque intellectu agitur.

Q V AE S T I O CXIX.

Rubrica de præscriptione gabellæ alicuius contractus. Quanto tempore præscribatur gabella alicuius contractus in particulari contra conductores Regios gabellarum.

1 QVæstioni huic respondemus: que † los tales arrendadores estan obligados a pedir el alcauala, y las penas de las ventas que se hizieren de bienes muebles y semouientes en todo el año de su arrendamiento, y dos meses del otro, y no las pueden pedir dende en adelante: y las alcaualas de las heredades, de que passaren los contratos ante los escriuanos publicos del numero, do fuere la heredad, se puede demandar en todo el año siguiente despues de cumplido el año del arrendamiento: y si los tales contratos se hizieren ante otros escriuanos que no sean del numero, se puede, y deue demandar assi la alcauala, como la pena dentro de dos años despues del dia que el tal contrato fuere otorgado, pero en los lugares de señorios Ordenes, y Abadengos, se pueden demandar las alcaualas por los dichos arrendadores Reales, y recaudadores mayores, y por quien su poder huuiere, en qualquier tiempo que demandarlas pudiere, y no se prescriben por causa de los dichos terminos: assi lo decide expressa, y formalmente la *ley 19. tit. 17. hoc lib. 9.* por la qual parece se corrige la ley 20. luego siguiente, que es mas vieja, que dezia que se puedan pedir en el año que durare su arrendamiento, y quatro años despues, si creemos a la adicion marginaria que esta impressa sobre la dicha ley 20. que assi lo affirma: Sed quorsum d. l. 20. si est correcta per d. l. 19. præcedentem, posita fuit in hac noua Compilatione legum huius Regni post d. l. 19. nonne ea hoc contrarium est dicendum, nempe, non esse correctam, sed potius esse seruandam, ne dicamus compilatorem (*vt est omnium peritorum sententia*, teste Lassarte, *de decim. capitulo 18. sub numero 68.*) non verum seruasse ordinem in illis legibus digerendis, & ordinandis.

2 Sed pro † vera harum legum conciliatione, omissa alia Olani in sua antinom. hoc est, *in concord. iuris littera P. num. 57.* resoluendum est d. l. 20. esse correctam procul dubio per d. l. 19. vtpote, nouiorem quo ad tempus petitionis gabellæ rerum mobilium, & se mouentium, de quo loquitur d. lex 19. distinguens inter illam venditionem, & illarum rerum immobilium, cum tamen d. lex 20. indistinctè in vtrisque loqueretur; in illa namque rerum mobilium, & se mouentium seruanda erit decisio noua d. l. 19. Catholicorum Regum Ferdinandi, & Elisabellæ præcipiens, que se pida por los arrendadores, el alcauala de los bienes muebles, y se mouientes en todo el año de su arrendamiento, y en dos meses despues del otro año, y no las puedan pedir dende en adelante: porque en quanto a esto no se puede compadecer la generalidad de la dicha ley 20. que indistinctamente mandaua, que los marauedis deuidos de alcaualas se pudiessen demandar en el año que durare el recudimiento de los recaudadores, y quatro años despues, y que dende en adelante no las puedan demandar saluo, & oy ansi queda corregida en quanto a esto del tiempo en que se ha de pedir el alcauala de los bienes muebles, y semouientes, la dicha ley 20. y se ha de guardar precisamente lo que manda la dicha ley 19. que hemos referido.

3 Pero en † quanto al tiempo en que se puede pedir el alcauala de las ventas de las heredades se han de conciliar, y concordar estas dos leyes Reales por euitar correcion en duda, distinguiendo dos casos. El vno es quando se otorgan los contratos ante escriuanos publicos del numero, do fuere la heredad que se vende, que entonces se pueda demandar la alcauala en todo el año siguiente, despues de cumplido el año del arrendamiento, y quando se otorgan los tales contratos ante otros escriuanos, que no son del numero, que en tal caso se pueda demandar el alcauala cō la pena dentro de dos años, desde el dia que el tal contrato fuere otorgado: Hasta aqui es vn caso de los dos que dixe, y en este primero no ay duda sino que se deue guardar la dicha ley 19. y no la ley 20. que en su generalidad sonaua lo contrario.

4 † El otro, y segundo caso es, quando la venta de los bienes razes se haze, y celebra sin escriuano, y este caso omitio, y no proueyo, ni decidio la d. ley 19. y assi quedara a la disposition del derecho comun, que es la *l. 2. C. de vectigal.* vbi quinquennium publicanis præscribitur; y la dicha ley 20. que dize, que se pueda pedir en el año que durare el recaudamiento, y quatro años despues, que son cinco: quo casu non reperitur correcta d. l. 20. per d. l. 19. Quod enim non mutatur, quare stare prohibetur? *l. Sancimus, C. de testa. l. præcipimus, in fi. C. de appell.* Rectè igitur additio marginaria super d. l. 20. legem præcedentem nouiorem esse, & debere seruari in eo, quod contradicit d. l. 20. Ergo in ceteris, in quib. ei non contradicit seruanda erit d. l. 20. ideoq. recte posita est, atque transcripta in eo libro Compilationis Regiæ nouæ, *vt late probat Lassart. d. c. 13. nu. 68. & 69.*

5 Addo ego † in aliis etiam prouidere d. l. 20. quæ non sunt decisa, sed potius omissa per dictā l. 19. præcedentem, & ideo remanebunt in suo vigore incorrecta, nempe, en el tiempo en que se han de pedir los almoxarifazgos, y tercias, y pedidos, y monedas destos Reynos: las quales tercias, y las dichas alcaualas n[illegible] la dicha ley 20. que se puedan pedir en vn mismo tiem[illegible] que es el que esta dicho: luego en lo de las alcaualas se han de distinguir, como auemos dicho, y en lo demas se ha de guardar la decision de la dicha ley 20. porque en ello no habla la dicha l. 19. que hablara tambien en ello no, como mas nueua, se huuiera de estar a ella en todo.

6 Similiter in d. l. 20. cauetur † in versic. *Saluo*: que la prescripcion de so tiempo no aya lugar, si en el tiempo de los dichos quatro años el tal recaudador hizo algun acto, o actos por do la prescripcion de los dicho quatro años se ha interrumpido: porque en esto, attento a que es declaració del derecho commun, y no habla en ello la dicha ley 19. tā bien se ha de guardar en el caso, y prescripcion del tiempo de la dicha ley 19. y entenderse esta ley conforme a la declaracion de la dicha ley 20.

7 Tertio eadem l. 20. cauetur, quæ su decision se entienda en lo que fuere deuido a los recaudadores, y arrendadores de su Magestad, y no aya lugar en lo que al Rey es, o fuere deuido, ni en aquello que queda por recaudar para su Magestad, por remission, o negligencia de los dichos sus recaudadores, y arrēdadores: hoc idē meo iudicio obseruandum

uandum erit in specie d.l.19.cum ibi contrarium non dicatur,quinimmo,hoc idem colligit ex eadem l. dum loquitur in conductoribus Regijs,quasi innuat locum non habere in gabellis debitis ipsi Regiæ Maiestati,vel saltem est intelliganda,supplenda,& limitanda in hoc per *d. l. 20. in fin.* vbi de hoc agitur.

8 Propter hæc † igitur recte,& cum iudicio inserta fuit *d. lex* 20.in d.noua Compilatione legum Regiarum , immo fuit necessarium apponi:declaratur tamen , vt supra hæc materia.

Ex quibus deducitur intellectus ad *l.10.tit.17.hoc libro 9.* qua cauetur,quod permutationes , & venditiones fiant coram tabellione publico,nempe, hoc non ita accipiendũ esse,vt intelligamus, necessitatem imponi venditoribus in scriptis contrahendi,sed id solum statuitur,quod si pro libito suę volũtatis scripturam contractuum facturi sint,nõ nisi coram his tabellionibus faciant,de quibus *in d l.* 10.cęterum si contrahentes nolint suorum contractuum instrumenta conficere,bene possint,sine scriptura contrahere,& solum fieri,quod iuxta *d l.*20. longior dilatio erit gabellario ad petendas gabellas,quas factas esse probabilius ignorauerit , eo quod de eis scriptura facta non sit , nec per tabelliones certiorari potuerit , quam si scriptura fiat dicta l.19. quarum legum hæc est vera ratio decidendi , in ampliando,& restringendo tempore præscriptionis secundum Lassartẽ,*d cap.18.numero 70.* sequitur Azeuedo. *in l. 10.sub num.1.ibi:Y que los dichos escriuanos,titulo 17. hoc libro 9.*

9 Hodie tamen † aliter in bonis immobilibus statuitur in nouis illis ordinationibus,& conditionibus Regijs , quas *apuntamientos* , appellamus,del encabeçamiento general contenidus en la cedula Real firmada de su Magestad, fecha en el Pardo a 26.dias del mes de Nouiembre de 1575. años, que originalmente tengo,y van puestos al fin deste libro,*y* es el apuntamiento quinze,que dize desta manera.

Iten con condicion,pera que se pueda meior cobrar , *y* no se defraude el alcauala de las heredades de bienes,rayzen,censos,trueques,y cambios,las escrituras de todo esto ayan de passar,*y* passen,*y* se hagan,y otorguen ante escriuanos publicos del numero de las tales ciudades , villas, *y* lugares donde fueren vezinos los contratantes , que puedan dar las copias dellas: *y* las qua de otra manera se hizieren,demas de la pena en que huuieren incurrido por caussa del fraude,no prescriba el tiempo al arrendador , para cobrar la alcauala que desto le perteneciere, sino en qualquier tiempo le pueda pedir,y demandar , y cobrar.

Itaque secundum hanc nouam punctuationem,& conditionem,hoc noui inducitur in præmissis,& additur antiquis legibus de hoc loquentibus,nempe,que todas las escrituras de bienes,rayzes,censos,trueques,y cambios , se ayan de otorgar ante escriuanos publicos , del numero de los pueblos donde fueren vezinos los contrayentes : y haziendose assino se inoua nada en lo que toca al tiempo en que se ha de pedir el alcauala de los bienes rayzes por los arrendadores,y en el que se prescriue la demanda della, que esta dispuesto por la ley 19.que arriba auemos referido muchas vezes.

10 Lo segundo,que † no corre prescripcion no se otorgando las dichas escrituras ante escriuanos publicos del numero de los pueblos donde fueren vezinos los contrayentes (aora se otorguẽ ante otros escriuanos qualesquier que no sean publicos del numero donde son vezinos los contrayentes,o no se otorguen por escrito , sino que se hagan las ventas de los dichos bienes rayzes de palabra sin escriuano:porque todo esto se da a entender , y lo colijo *yo* de aquellas palabras del dicho nueuo apuntamiento, ibi. *Y las que de otra manera se hizieren.*&c.no se prescriue la alcauala de los tales bienes rayzes por ningun tiẽpo,como ex professo se decide,y determina por el dicho c.15.que en esto corrige la ley 19 *y la ley* 20 . *La ley* 19 . en quanto ponia cierto tiempo para pedir la alcauala de los bienes rayzes , cuyas escrituras se otorgauan ante otros escriuanos que no eran del numero,conuiene a saber,de dos años desde el dia que el tal contrato fuesse otorgado,*y* la ley 20. en quanto prouaua (como auemos dicho arriba) que no auiendo escritura de contrato se pudiesse pedir la alcauala dẽtro de quatro años despus de passado el año del arrendamiento: pero oy dia conforme al dicho nueuo apuntamiẽto, en estos dos casos la alcauala de las heredades se puede pedir, y cobrar en qualquier tiempo por los arrendadores,*y* no se pre

11 scriue el tiempo a ellos: † de manera, que en suma solamẽte queda oy dia en su fuerza , *y* vigor la decision de la dicha ley 19.quando las escrituras de los contratos de ventas censos , trueques,y cambios, se otorgan como deuen ante escriuanos publicos del numero de los pueblos donde fueren vezinos los contratantes,que entonces el alcauala dellos se puede pedir , y demandar en todo al año siguiente despues de cumplido el año del arrendamiento:porque esto no se muda,altera,ni corrige por el dicho cap.15.de los nueuos apuntamientos,y assi se queda como antes estaua segun auemos dicho.

12 Verum † hic prudens lector,idem obseruo, quod prædiximus circa intellectum *d.legum 19 & 20. supra in vers. ex quibus deducitur*,nempè, per d.c.15.minime imponi necessitatem contrahentib.contrahendi in scriptis coram tabellionibus publicis de numero,quo ad substantiam,& valorem contractuum , sed tantum quo ad præscriptionem gabellæ,nam si aliter contraxerint,poterit ab eis,quocumque tempore peti gabella cum sua pœna.

13 Denique dum *d lex 19.*dicit , en † todo el año de su arrendamiento,& *d lex* 20.En el año que durare, debet intelligi,eum annum esse computandum hoc modo , vt solum prosit,quod deest illius anni , & insuper reliquum tẽpus,quod dictæ leges addunt, vt colligitur ex adductis per Menchac.*de success creat.*§.28.*nu.*28.*vers illud autem notandum est,in prima editione Salamanticensi*,circa intellectum legis 101.del quaderno hodie *lex* 10.*tit.17. hoc lib. 9.*& in terminis probat Lassart.*d.c.18 nu* 71.

14 Quanto al alcauala † de las yeruas,adonde se paga dellas , en que tiempo se aya de pedir por los arrendadores, tratan las leyes 12.& 13.tit.17.*hoc lib.9.* de quib. sup.late egimus.

S V M M A R I A.

1 *Venditor an transacto tempore petendi ab eo gabellam , ea non petita sit securus in conscientia,si eam non soluat,& num seqq.resoluitur num.3.negatiue.*

2 *Gabella si non petatur,an debeatur? & num.4.*

QVAESTIO CXX.

An transacto tempore præscriptionis gabellæ, venditor securus sit in conscientia eam non soluens?

1 QVæro modo † in proposito legum 19.& 20.*tit.17 hoc lib.9.* de præscriptione temporis,in quo gabellæ peti debent agentium,& eorum,quæ late supra in quęstione proxime præcedẽti circa earum interpretationem agimus, *an legitimo illo tempore transacto , venditor præscriptione munitus, tutus sit in foro conscientiæ non soluendo gabellã, an vero ad eius restitutionem teneatur,quemadmodum ante transactum tempus eum teneri supra resoluimus q. 2. nu. 20 cum seqq.* Et securum esse ex eo videtur probari posse. Primo,quia cum ipsemet leges gabellarię,quæ obligant ad solutionem gabellæ in vtroque foro , vt ibi resoluimus, hoc addiderint , & moderauerint , dummodo gabellarii eam petant intra tempus contentum in *d. legibus 19 . &* 20.consequens est, vt post illud tempus ad eius solutionẽ, si non petatur,noluerint in aliquo foro obligare a contrario sensu:legislator enim,qui potuit obligare, vel non potuit etiam obligationem ad certum tempus coarctare , e-

2 iusque vitæ tempus præfinire . † Secundo, quia vt nonnulli autumant , obligatio gabellæ ita demum p e nit , & arctat,si petatur, alias secus , quinimmo adduntur , ho-

esse consuetudine introductum, ita Didac. Perez in termi nis *in l. 2. titulo 15. pagina 304. in fine, in versiculo, ex qua in serviis, & pagina sequenti in principio, libro octauo Ordinamenti.*

3 Nihilominus † tamen, re maturius considerata, contrarium in proposito nostræ quæstionis est resoluendum, nempè, vt præscriptio temporis, de qua in dictis legibus in casibus, quibus hodie vigent in praxi, prosit tantum in foro exteriori, hoc est, iudiciali: secus in foro conscientiæ, si soluta non sit gabella, de quo non agunt præfatæ leges. Remanet igitur casus in dispositione aliarum legum, quæ habent, vt gabella debeat solui etiam, si non petatur, vt statim dicemus: deindè, quia iure Canonico nulla præscriptio currit cum mala fide.

Neque obstat primum fundamentum cõtrarium, illud enim operatur, & suam vim habet, vt in foro exteriori, in quo loquuntur dd. leges Regiæ, venditor, qui nõ soluit gabellam, à quo debito tempore non fuit petita, nec soluta gabellã, molestari, nec inquietari exinde possit: idam ergo legislator, qui obligationem soluendi gabellam induxit, eam certo quodam tempore arctare voluit, in eum nempè finem, vt postea in iudicio debitor molestari, aut conueniri pro ea non valeat: in foro autem interiori nihil dixit: remanent ergo leges 31. & 32. *titulo 19. hoc lib. 9.* in suo vigore, obligantes venditores, & emptores, atque permutantes, ad manifestandum contractus venditionum, & permutationum, & soluendam gabellam eorum intra terminos de quibus in eisdem legibus, etiam si non petatur, prout reuera eam tenentur soluere: ergo præscriptio de qua in *d. legibus 19. & 20. tit. 17. hoc lib. 9.* tantum habet locum in foro iudiciali exteriori. Caterum in foro animæ remanet obligatio antiqua soluendi gabellam, etiam si prædicto tempore non petatur:

4 † Non etiam obest secundum fundamentum contrarium, quia verum nõ est, vigere præfatam consuetudinem, & repugnat *d. l. 31. tit. 19. hoc lib. 9.* vt latius diximus *vbi sup.* Tutus ergo non erit venditor in foro animæ, qui bonam fidem, sed potius malã habet, in nostra specie, sicq. in conscientia tenebitur ad solutionem gabellæ, licet gabellarius, cui faciẽda solutio est, actionem non habeat ad eam petendam in iudicio exteriori propter legalem tẽporis præscriptionem, de qua *in dd. legibus 19. & 20.* & ita merito hanc partem in terminis tenent, & probant frater Ioseph. Angles, *in suis Floribus Theologic. Quæstion. in quæst. quis a restitutione sit liber, in 4 dubio, difficult. 1. in fine,* & frater Ant. à Corduba, *in suis Quæstion. q. 95.* quos refert, & sequitur contra Didac. Perez Lallart. *de dec. vendit. c. 18. nu. 72.*

5 Nihilominus tamen † in proposito *dd. legũ 19. & 20* cõtrarium probo, & censeo proculdubio tenendum: Decisio enim text. *in d. regula possessor,* agit de præscriptione merè legali, quæ procedit absque voluntate, & consensu, & nõnumquam etiam absque scientia eius, contra quem præscribitur; At nos in hac quæstione agimus de ea præscriptione, quam ipsemet dominus rei propria voluntate constituit, & induxit contra suos conductores, qui est Rex: & in re sua quilibet est moderator, & arbiter, *l. in re mãdata, cum similibus, C. mandati,* vel de ea, quæ est conuentionalis inter Reges, & subditos, & conductores; licet enim præscriptio merè legalis dicatur esse contra naturalem æquitatem, secundum Bald. *in l. ancilla, nu. 10. versiculo sed an per ius Canonicum, ibi quia præscriptio, C. de furt.* hoc non sic est in ea, quæ præsupponit consensum, & voluntatem spontaneam, & proprium motum ipsius Regis (veluti illam, de qua in d. l. 19. in princip. vt patet ex eius verbis, ibi: *Por releuar a nuestros subditos, y naturales de molestias, y vexaciones iniustas,* &c. iuxta gloss. *in l. 1. § finali, ff. de dolo, & l. Aemilius, ff. de minoribus.* Quinimmo præscriptio mere legalis (si expresse hoc statuit ipsmet lex) procedit siue bona fide, eaq. lex sic disponens irritat in subditis malam fidem, & tunc cessat auctoritate legis, vt per Ripam *in tractatu de peste, in 3 parte, de remed. præseruat. contra pestem, num. 253.* quem refert, & sequitur Auend. *in 1. par. c. 1. prat. num. 21.*

Quinimmò in casu dd. legũ 19. & 20. potest contendi non dici illam propriè præscriptionem, si quid eademmet lex, quæ obligat ad gabellã, actionẽ denegat vltra illud tẽpus ad gabellam petendum ab eadem lege indultum; sicq. non inducit perpetuam obligationem exteriorem, sicut in alijs rebus inducitur per alias leges; & ideo in eis est necessaria exceptio præscriptionis. Quare conductor gabellarius non dicitur perdere per exceptionem præscriptionis contra se oppositam, illud quod nunquã ad se pertinuit, hoc est, actionem, & ius vltra illud tempus, priuatio siquidem præsupponit habitum, *l. decem, cum similibus, ff. de verbor. oblig.* Ergo, vbi non fuit habitus, non cadit priuatio; non entis namque, & non apparentis nullæ sunt species, nec qualitates, *l. eius, qui in prouincia, §. quas vero, ff. si cert. petat.* Accedat, quod conductores gabellarum, eas conducunt à principio, *con las condiciones de la leyes del quaderno de las alcaualas,* vt est notum, & certissimum: *y vna de ellas es que las pidan del dicho tiempo, y no despues:* Ergo ea vi contractus eas petere nõ potuerunt, vltra illud tempus, etiam si debitores scienter eas omiserint soluere: *porque el Rey en esto atendio a releuar a sus subditos, y naturales de molestias, y vexaciones iniustas, como auemos dicho, quanto al fuero exterior, y iudicial, mas no quanto al de la conciencia, que en este nunca les libra, sino es pagando, pues la alcauala obliga en conciencia, aunque no se pida, por ser deuda iusta, y por las de mas razones dichas en la quæstion precediente.*

S V M M A R I A.

1 *Præscriptio gabellæ an procedat cum mala fide in foro exteriori? & nu. 2. resoluitur affirmatiue, agitur de interpretatione regul. possessor, de regul. iur. in 6.*

Q V AE S T I O CXXI.

Malæ fidei possessor gabellæ debitæ, an præscribat, & in foro exteriori translacto tempore præscriptionis?

1 QVæro etiam: † *An in foro exteriori iudiciali contra præscriptionem gabellæ legis 19. & legis 20. tit. 17. hoc lib. 9. possit opponi exceptio malæ fidei, nempè, que sabian los contrayentes, que se deuia la alcauala, y la encubrieren. y no pagaron, ni manifestaron.* Et pars affirmatiua probari videtur ex regula, *Possessor malæ fidei de regul. iur. in 6.* cum adductis per nos late in simili quæstione circa intellectum aliarum legum Regiarum in repet. *l. nemo potest, nu. 485. cum seqq. ff. de legat. 1.* & in terminis ita tenet Gironda *de Gabell. 4. p. §. 2. nu. 22. & 23.*

S V M M A R I A.

1 *Tempus petendi gabellam in venditionibus sub conditione suspensiua celebratis, a quo tempore incipiat? & numeris seqq.*

2 *Tempus appellandi a sententia conditionali, currit ex die lata sententia: sed speciale est in hoc, vt in numero duodecimo.*

3 *Tempus retractus venditionis conditionalis currit à die contractus, sed contra nu. 9.*

4 *Tempus contractus conditionalis inspiciendum est, non vero ipsius conditionis existentis.*

5 *Venditio conditionalis statim est perfecta antequam conditio existat, adeo, vt locus pœnitentiæ non sit inuito altero contrahente, vide nu. 13. vers. ad secundum.*

6 *Creditor conditionalis tenetur ius suum opponere aduersus subhastationes intra tempus statuti, non expectata conditione, ne excludatur adueniente postea conditione.*

Credi-

7 *Creditor mercatoris falliti, & suspecti de fuga ante diem solutionis potest contra eum agere, & debet praeferri creditoribus posterioribus, quorum dies cesserat, & venerat.*
8 *Tempus legale non currit, nisi conditione impleta.*
10 *Vsucapio fideicommissi conditionalis non currit antequam existat conditio.*
11 *Actio futura antequam nascatur, praescribi non potest.*
13 *Gabella non debetur durante tempore quo res vendita, aut data in solutum ex pacto in contractu adiecto, redhiberi, aut lui potest, sed contra nu. 16. ampliatur nu. 14. vt procedat dum pendet lis super valore vel infirmitate contractus, & quid in retractu, nu. 15.*
17 *Tempus petendi gabellam vitentatore medio, l. 2. C. de rescind. vend. a quo tempore incipiat currere?*
18 *Actionem non esse natam, vel non apparere esse natam, paria sunt.*

QVAESTIO CXXII.

A quo tempore incipiat tempus petendi gabellam in venditionibus sub conditione suspensiua celebratis?

1 Quæro † præterea circa easdem leges Regias 19. & 20. titulo 17. hoc lib. 9 *a quo tempore incipiat currere tempus, vel terminus petendi gabellam in venditionibus sub conditione celebratis (supposito, quod in eis gabella pertinet ad conductorem temporis contractus, non vero ad alium, qui tempore conditionis existentis talis erat,) vt resoluimus supra quæst. 8. numero 8.*

An a † tempore celebrati contractus, vel conditionis existentis: si enim hoc dixerimus, erit maxime momenti quæstio nostra. Nam etiam si transactum sit tempus, quo peti debet gabella ante conditionis existentiam, adhuc petitur poterit post impletam conditionem, tempore tamen debito ab ipsa conditionis existentia numerando: si vero illud, hoc est, a tempore cōtractus, cautos oportebit esse gabellarios, vt eam petant intra tempus illarum legum, computandum a die celebrati contractus.

Quid dicendum? Et videtur primo tempus statim currere a tempore contractus, non aliter expectato conditionis euentu, ex l. 1. §. biduum ff quando appell. sit, & in capit. bi-
2 duum, in princip. 2. quæstione 6. † vbi si feratur sententia sub conditione, statim ea die latæ sententiæ tempus ad appellandum computandum est, nec expectandus dies, ca
3 qua conditio ipsius sententiæ extiterit. † quorum iurium argumento in materia retractus vigore statuti, vel Consuetudinis competentis, ita tenet Guid. Pap. *decis. Delphinal. 247. Cauetur de consuetudine, columna 2. versic. sed iuxta præmissa.*

4 Secundo † confirmatur eadem sententia, quia in contractibus conditionalibus, debet inspici tempus contractus, non conditionis, *l. si filiusfam. &* ibi Bart. & alij, *ff. de verb. oblig. l. 2. § ea quoque, ff de collat. bon.* & in aliis iuribus congestis per Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. glos.* to.
5 *num. 47.* † vbi etiam, quod venditio conditionalis, statim est perfecta, antequam conditio existat, vt inquit text. *in l. necessario. §. si ita res, ff. de peric. & commod. rei vend.* vsque adeo quidem, vt non liceat alteri contrahentium, inuito altero, ab ea discedere, iuxta gloss. *in l. 1. in principio. C. eodem titulo, & in §. 4. Institut. de empt. & vendit.* sequitur alios allegans Tiraquel. *vbi supra,* & prius eodem §. 1. *glos. 2. num. 26.* vbi quod conditione impleta proinde est, ac si contractus ab initio fuisset putus, *l. vltima. §. 1.* & ibi Angel. & Alexand. *ff. de vulg. & pupil. subst.* & alij plures quos ibi idem citat Tiraquellus.

6 Hinc est etiam, † vt creditor conditionalis teneatur ius suum opponere, aduersus subhastationes intra tempora statuti, non expectata conditione, ne excludatur, adueniente postea conditione, vt voluerunt Doctores relati per Tiraquel. *d. glos. 10. nu. 43.* cui addendus est Roderic. Suarez *in repet. l. post rem iudicatam, 7 limitat. ff de re iudic. fol. n. i*
7 *ls. 108.* † vbi de mercatore fallito, & suspecto de fuga agit, nempe, quod creditor ante diem solutionis possit contra eum agere, & debeat præferri alijs creditoribus posterioribus, quorum dies cesserat, & venerat.

Tertio eadem opinio probari videtur ex d. l. 19. in versic. *Y si los tales contratos ibi: Desde el dia que el tal contrato fuere otorgado:* dum simpliciter, & indistincte loquitur in quocumque contractu.

In contrarium autem partem, immo, quod ex die conditionis existentis incipiat currere tempus petendi gabellā, non vero a tempore contractus conditionalis celebrati, adduci potest text. *in leg. 1. §. annus, ff quando act. de pecul.* facit etiam *l. penultima, §. procedit autem, ff. de excusation. tutel.* & plura alia iura congesta per Tiraquel. *d. gloss. 10. numero 45.* in quibus probatur expectatam esse conditionē,
8 vt tempus legale currat, † non enim tempus currit, nisi conditione impleta, in quod etiam alia plura iura citat idem Tiraquell. *de retractu conuention. §. 2. glossa prima numero 5.*

9 Ex † quibus Guillerm. de Cuneo, *in d. §. annus,* & ibi Albert. idem Alberic. *in 1. parte Statut. quæst. 97. Sed numquid, proximior, in fine,* & alij relati per Tiraquel. *vbi supra,* tenent, tempus retractus incipere, & currere a tempore conditionis existentis; & hanc partem sequitur Tiraquel. *vbi supra,* in priori loco, *num. 52.* & probat late Anton. Gomez, *in 2. tomo variar. resolut. cap. de qualit. contractuum, nu. 19. & in l. 70. Tauri, nu. 21.* Et hæc est verior, & receptior sententia, vt cum alijs resoluimus *lib. 2. Practic. quæst. 153. num. 3.*

10 Secundo, quia † eadem ratione vsucapio fideicommissi conditionalis non currit, antequam existat conditio, per text. *in l. vltima, § sin autem auaritia, C. commun. de legat.* cuius auctoritate hoc probat Bald. *consil. 351. Item ad illud, lib. 3.* id, quod regulare est, vt aliās non currat tempus, nisi impleta conditione, vt voluit Bart. dicens, multum notandum *in l. si cui legetur, in fine principij, & ibi ceteri, ff. de legat. 1.* Bal. *in l. id quod pauperibus, nu. 12. vers. Secundo quæro, an iste annus, C. de Episcopis, & cleric.* id quod etiam probat Tiraq. *d. §. 1. gl. 10. nu. 47.*

11 Tertio, quia † actio futura antequam nascatur, præscribi non potest, *l. 1. § fin. & ibi glos. fin. C. de annal. except.* impedito enim agere non currit præscriptio, *vt ibidem probatur.*

Quibus quidem iuribus, & fundamentis in hāc partem adductis, vt tempus petendi gabellam non currat gabellarijs in contractu conditionali, quoties ea tempore præscribi potest, nisi a tempore conditionis existentis, qua veriori, & iuridica sententia sententia.

12 Non obstat † primum fundamentum, partis contrariæ, nempe, quod a tempore ad appellandum a sententia diximus, vt a tempore latæ sententiæ conditionalis dixi mus incipere currere; id namque speciale est in eo casu: in ceteris autem temporum præscriptionibus secus est, per iura supra allegata pro nostra sententia, & ita expresse voluerunt Bar. & alij, *in d. § biduum, & glos. in d. c. biduum,* quos sequitur Tiraquel. *d. glossa 10. num. 48.* vbi refert rationem specialitatis in sententia, nempe, propter ilius auctoritatem, aliamq. rationem reddit, quam apud eum videre poteris.

Ad secundum respondemus, id procedere quo ad perfectionem, & valorem venditionis conditionalis, vt locus non sit pœnitentiæ, sicut prædiximus: non autem vt currat tempus aliàs competens ad aliquid petendum ratione putæ venditionis, prout est gabella, & ius retractus: hoc enim quæ cum non detur, nisi ea puris venditionibus incipere non potest, nisi post purificatam conditionem; ea autem impleta perinde est, ac si ab initio contractus fuisset putus: At vero, quod prædiximus de creditore conditionali, vt teneatur ius suum opponere aduersus subhastationes intra tempora statuti, ne excludatur adueniente postea conditione, potius consilij est, quam præcisum.

Testium etiam ex d. l. 19. cessat, quia verba supra relata
 intelligi

intelligi quidem debent iuxta ius commune, nempe, in contractibus puris; secus in conditionalibus, quia tunc cur rit tempus a tempora conditionis impleta, vt vidimus

33 Quinimmo † Bald. *consil. 164. Maritus, volum. 5.* quod gabella non debetur durante tempore quo res vendita, aut data in solutum ex pacto in contractu adiecto redhiberi, aut lui potest, cum non sit pleno iure translata, *l. cum manu fata, 80. §. nemo, ff. de contrah. empt.* quem refert, & sequitur Tiraquell. *de retractu conuention. §. 6. gloss. 2. nu. 15. ad finem.*

34 Idem erit, quoties † venditione facta suboritur controuersia inter emptorem, & venditorem super valore, vel infirmitate ipsius venditionis, & interim labitur tempus petendi gabellam, de quo in dictis legibus Regijs, nihilominus namque videtur ipsum gabellarium admittendum, quoniam non dicitur scire alienatam rem fuisse ante exi-

35 tum litis, argumento *l. quamdiu. C. qui admit.* † & in termi nis retractus ita probarunt plures relati per Tiraquel. *de retractu lignag. §. 1. gl. 10. num. 36.* licet enim hæc, quantum ad retractum pertinent, non careant scrupulo secundum Tiraquel. *ibid. num. 39.* quia apud se est expressa consuetudo, id tempus retractus currere ignorantibus minoribus, & absentibus, vt ibi refert, sicuti apud nos Hispanos eadem est lex Regia 8. *titulo 11. libro 5. Nouæ collect. Reg.* qua attenta, censeo statim a die venditionis incipere currere tempus retractus; attamen in proposito nostro temporis, intra quod gabella petit debet iuxta nostras leges Regias, bene procedunt, siquidem gabella non debetur ex contractu nullo, *vt supra resoluimus quæst. 9.* Ergo dum pendet lis super valore, vel infirmitate contractus venditionis, vel permutationis, non currit tempus ad petendam gabellam concessum, quia impedito agere non currit præscriptio.

36 Nihilominus † tamen, cum fiscus eiusque conductores gabellarum habeant intentionem suam fundatam legibus huius Regni, nempe, *l. 1. & 2. tit. 17. hoc lib. 9.* præcipientibus, vt ex venditione, & permutatione soluatur gabella, præcipue offerendo fideiussionem, quod si aliquo tempore apparuerit, eam non deberi ex contractu super quo litigatur, soluta gabella restituetur, vt obtinebit in praxi, vt pendente lite prædicta, non soluatur gabella, sed immo ipsa soluenda erit, non obstante præd. lite, ne detur locus, & occasio fraudis contra fiscum, & iura Regalia, & ideo cum gabellarius non sit impeditus agere, merito et statim ei currat tempus ad eam petendam.

37 Sed si versetur † lis super remedio *l. 2. C. de rescindenda venditione,* agente domino rei venditæ pro supplemento iusti pretij, vel rescissione contractus, tempus petendi gabellam illius supplementi non currit profecto, nisi ex die sententia in fauorem actoris latæ, atque electionis a reo factæ supplendi iustum pretium, quam posset potius eligere rescissionem contractus, quam supplere iustum pretium;

38 † paria enim sunt actionem natam non esse, vel non apparere esse natam, *l. in lege ff. de contrahenda empt.* non enim supplementum iusti pretij peti potest, quo vsque reus condemnatus sit in actione proposita, & elegerit potius id supplere, quam contractum rescindi; Ergo nec antea currit tempus petendi gabellam illius supplementi ex prædicta iuris regula, quæ habet, quod impedito agere, non currit præscriptio.

SVMMARIA.

1 *Præscriptio an currat contra gabellarium impeditum agere dolo aduersarij. & num. seqq.*
2 *Impedimentum caussatum culpa venditoris, non nocet.*
3 *Occulta traditio & possessionis apprehensio fraude facta ne in notitiam retrahendi ius habentis perueniat, ei non nocet, & idem respectu gabella non petenda probat, numero 4. & generaliter ex alia quacumque iusta caussa, numero 6. & 7.*
5 *Clam aliquid facientes, censentur habere malam fidem, neque ignorantiam, aut errorem allegare possunt.*
8 *Venditores tenentur notam facere venditionem gabellarijs post facta præconia non vero antea.*
9 *Gabellarius si tempore debito interruperit præscriptionem, post tempora requisita ad petendam gabellam eam petere potest, idem si fuerit impeditus interrumpere præscriptionem facto aduersarij tempore debito, vt in nu. 10. idem si iudicis facto, secus si facto tertii impediatur, quia tunc, &c. vt in nu. 11.*
12 *Interruptio præscriptionis contra gabellarium inducitur ex sola petitione extraiudiciali ipsius, & num. 13.*
14 *Citatio an requiratur ad interrumpendam præscriptionem, duorum mensium inductam a lege Regia ad petendum amissa in ludo.*

QVAESTIO CXXIII.

An contra gabellarium impeditum agere dolo aduersarij, currat præscriptio?

1 QVæro vlterius † circa easdem leges 19. & 20. titulo 17. huc lib. 9. *an tempus earum ad petendam gabellam currat contra gabellarium impeditum agere dolo, fraude, aut metu, aliaue malitia, aut astutia, culpaue in facie do cessisset, venditoris, vel permutantium in hoc directa vt ipsum circumueniret?* Et videtur quidem, hanc quæstionem locum non posse; cum enim venditores teneantur notam facere venditionem gabellario, eique soluere gabellam intra quintum diem, necnon emptores intra terminum eidem intimare sub pœna, de qua in *l. 22. tit. 19. hoc lib. 9.* hoc facientes liberantur, & sic cessare videtur nostra quæstio.

Nihilominus tamen ipsa locum habere potest, antequam præconia dentur, de quibus in 1. p. illius legis vel etiam post, quoties ipsa ignorantia procedit ex dolo, arte, vel facto aduersarij, scilicet, eius ad cuius commodum ignorans repelliter, hoc est, venditoris, vt qui huius ignorantiæ tenebras, & caliginem oculis, animoque ipsius ignorantis effuderit, id est, ita negotium texit, ita callide struxit ex artificio composito, vt animo non posset, aut certe vix posset, venire in notitiam illius, qui intra certum tempus agere, & petere deberet, veluti si in proposito, de quo agimus, venditor negaret venditionem, vel diceret, esse conditionalem fuisse, conditionemque ipsius nondum extitisse, vel quod ipse non vendidit, sed quidam clericus, vel alias exemplus,

2 tunc enim illi circumscripto subuenitur, † quia impedimentum caussatum fuit culpa venditoris *l. cum proponas. C. de nautico fœnore l. qui officij in fine, ff. de contrah. empt.* & in simili casu ex iis, qui b. Sue probat Mol. Parif. *in consuetud. Parif. titulo 1. § 13. gloss. 12. numero 6. ad finem,* & cum eo Tiraq. *de retractu lignag. §. 35 gloss. 4 num. 19.* unde facit etiam ita in materia retractus per eumdem Tiraque.

3 *de retractu lignag. §. 1. glossa 10. numero 53* † vbi quod si traditio, & possessionis apprehensio adeo clandestina fuit, vt de industria ita verisimiliter facta fuerit, quod consanguineus capere sui frauderetur que retractus, dum videns venditionem conditionalem fuisse, sibi et oculis ex compositio obtrusam, & cuius ideo retractandæ, tempus non currit, ignorans autem traditionem occultam, non secus retrahendum accingit, putans et tempus, vel rescissi contractus, non currere; procul dubio in hac specie nullus est, vel prudentissimus quisque, qui non hac specie velut iniuria non secus, ac prius caperetur, neminem autem fraus sua prodesse, aut patrocinari debet, *l. 1. C. qui mali. non poss lib. 2. & cap. fcrics & cap. ex tenore, de rescri. cum simil.*

S. enim namque diceretur, esset viam aperire fraudibus, cum id quotidie fieri posset, cui obuiandum est, *l. cum hi § si cum his ff. de transact. & e quanto, de diuort. cum simil.*

4 Hæc igitur omnia concurrunt in specie nostræ quæstionis, & pariter vbi tam decidunt quoque in fauorem gabellarij contra venditorem fraudulentum, ad quid enim id fit, ius vt lateat venditio, aut permutatio gabellario,

quominus tempore a lege præscripto gabellam petat ideo, & ex hoc capite, quod velut clam fit etiam post prædicta præconia, magis præsumitur fraus, & dolus, vt satis probatur ex *l. bi qui, qua est penultima, C. de rescinden. vendit. & in l. ab Anastasia, verbo Non occulte*, & ibi Baldus *in 3. notab. C. mandat. & in l. vxor. ibi furtiuas, & rerum ibi: nec clancula sed publice rerum summq. ibi † ne coniunctio furtiua detegatur. C. de repudijs, & in l. vlt. ibi absconditam machinationem. C. de litig. & in l. non existima. ff. de administr. tut. & in cap. quia propter, ad fin. de elect. in cap. tansulut, & ibi glos. verbo clam. & DD præcipue Decius colum. 3. vers. vltimo notandum, ff. de offic. de leg. cap. 1. & ibi glos. verbo, Occulta quæ alios text. allegat*, vbi etiam Innocent. & alii, *vt Eccles. benefic. & c. quod latenter, de regul. iur.* & voluerunt DD. vbique, quorum plures congerit idem Ti-
5 raq. *de retractu conuention. in præfatione, nu. 13.* † vbi *nu.* 14. hinc esse probat, quod qui clam aliquid faciunt, censentur habere malam fidem, neque ignorantiam, aut errorem allegare possunt, *l. vltima, ff. de ritu nupt. cap. vltimo, §. si quis vero, de clandest. despon.* quod & latius ibi aliter probat.

6 Idemq. dicendum † erit, si adsint minæ, metusue cadēs in constantem virum, impediens libertatem gabellarii in petendo sibi iustitiam ministrari, non minus, quam in rebus furtiuis & vi possessis, *§. furtiuæ quoque, Instit. de vsucap.* quod etiā probatur argumento d. l. 19. ad fin. *in vers. Y porque en algunos lugares de los sennorios, Abadengos, y Ordenes no se cobra la alcauala con tanta facilidad, &c. Mandamos, &c. se pueda demādar en qualquier tiempo que demandarlas pudieren, y no se prascriua por caussa de los dichos terminos*, quæ quidem ratio alios similes casus, vbi adsit eadem ratio, includit, argumento *l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2.* & vbi est eadem ratio, eam debet esse iuris dispositio. *l. illud, cum similibus, ff. ad legem Aquil.*

7 Tandem hæc † nostra sententia principalis euidens fit ex decisione *d. l. 31. tit. 19 hoc libro 9. supra relata*: Si enim, quicumque venditor, aut permutator tenetur venditionē, aut permutationem a se celebratam intra quintum diem gabellario notam facere, & in eodem termino eidem gabellam soluere, hoc omittens, quin potius prædictam fraudem scienter cōmittens, quomodo liberabitur per lapsum termini d. l. 19. etiam per longissimum tempus? Nullo modo profecto: immo in vtroque foro tenebitur soluere debitam gabellam quocumque tempore.

8 Poterit tamen proprius † nostra quæstio proponi, & verificari eo casu, quo publicamus nondum publicari fecerit præconiis in diebus, & locis præceptis ad legem 19. quod ipse sit talis gabellarius, prout facere prius tenetur ea dispositione d. l. 19. quia post factum præconium, & non antea, tenentur venditores notam facere gabellario venditionē, gabellamq. ei soluere intra quintum diem immediate sequentem, vt probat expresse d. l. 19 *in 1. parte*, In ea igitur specie, qua ante præconia prædicta præscriptio caussaretur, non quidem simplici negligentia, & omissione gabellarii, sed facto malitioso venditoris, aut emptoris, non quidem noceret gabellario ex supra adductis, præsertim ex doctrina Mod. Patis. sequuti per Tiraq. *vbi supra.*

9 Quod si † gabellarius interruperit tempore debito præscriptionem, poterit post prædicta tempora gabellam petere expressa *l. 20. in vers. Salao, &c. titulo 7. hoc lib. 9.*

10 Idem † erit, si dum gabellarius vellet prædictā præscriptionem interrumpere, fuerit impeditus litem contestari facto aduersarii, iuste, vel iniuste, quocumque modo, tūc enim restitutione iuuabitur actor iure ex *l. ait prætor. §. de-*
11 *inde, cum lege sequenti. ff. ex quibus caus. mai.* † idem si iudicis facto fuerit impeditus litem contestari, *l. sed etsi, ff. eodem titulo*, quod si facto tertii impediretur, damnum ipse soluet, si soluendum est, *l. inde Neratius, §. 1. ff. ad leg. Aquil.* quod si soluendo non sit, restituetur actor, *l. quibus diebus, in princip. & ibi Bartol. ff. de condition. & demonstrat.*

12 Ad interrumpendam † autem præscriptionem in hac materia gabellarum, sufficiet petitio extraiudicialis facta a gabellario coram testibus, sicut ad interrumpendam præscriptionem triennalem salarii famulorum, & alterius cuiusque debiti sufficere probauimus de *Iuramen. Confirmator. 3. par. cap. 1. nu. 24. cum sequentibus*, vbi id efficacissime deriuatum fuit, quidquid aliud simpliciter absque vllo iuris fundamento dixerit Cassan. *de Consuetud. Burg. Rubr. 4. §. 23 num. 11. versic. Sexta limita fol. mihi 200. col. 1.* nempe, quod licet ad constituendum quem in mora, sufficiat interpellatio extraiudicialis; non tamen quo ad interrumpendam præscriptionem, quia istud non reputatur iure cautum, sed quod ad minus requiritur citatio, libelli oblatio, vel litis contestatio, iuxta gloss. quam dicit ordinariam *in l. cum notissimi, C. de præscript. 30. ann. & per DD. in l. fin. ff. de eo per quem fact. est*, & est glos. verbo, *solam cōuentionem in d. l. cum notissimi, in princip. ibi: & dic per so-*
13 *lam*, id est citando eum: † sed respondemus, text. illū hoc non dicere, nec probare, sed tantum, quod per solam conuentionem interrumpitur præscriptio debiti, nec de citatione vllum verbum ibi: Ergo sola quælibet conuentio ad id sufficiet, licet sit extraiudicialis, cū generaliter loquatur ille textus. Alias si aliud vellet, exprimeret, scilicet, iudicialem. Hoc non fecit, igitur sufficit petitio extraiudicialis ad interrumpendam præscriptionem nondum finitam, vt aliis quoque fundamentis tam iure communi, quam iure nostro Regio expresso probauimus *vbi supra*, Non est igitur periculosa nostra præfata sententia *vbi supra*, sed vera, & iuridica, quamuis aliud dixerit absque discussione, & debita consideratione Gironda, *de Gabell. 4. parte. §. qui a. num. 18.* tandem ratione compulsus, fatetur ad nostrum casum de gabella, prædictam nostram sententiam optime adoperari, & sic censet affirmandum, petitionem extraiudicialem factam a gabellariis coram testibus pro debita gabella sufficere ad interrumpendam præscriptionem, expendens quoque pro hac opinione verba l. fin. titulo 17. hoc libro 9 ibi: *Saluo si el recaudador hizo acto, o actos por do la dicha prascripcion se interrumpa*: sed in his verbis minime declaratur, nec agitur in specia de petitione extraiudiciali, sed tantum limitatur regula *d. l. fin.* quando gabellarius fecit aliquem actum, vel actus, per quos iure interrumpitur præscriptio, qui autem sint hi actus minime ibi dicitur: sed decidiitur in *l. 29.* & præcipue in versic. *fin. tit. 29 par. 3 ibi: Esso mismo seria, si el sennor del deudo se lo mandasse delante de amigos, o de auenidores*, vt adduximus *vbi supra, num. 32.* Et hæc pars verior, & tenenda est in iudicando, & consulendo, insuperque est securior in animæ iudicio.

14 Sed quod magis † obstare videbatur huic sentētiæ est doctrina Auend. *capit. 9. prat. nu. 6. in 1. par.* vbi tenet, quod præscriptio duorum mensium, quæ a iure Regio inducitur ad petendam pœnam amissorum in ludo, de qua *in l. 10. tit. 7. lib. 8. Noua collect. Reg.* non interrumpitur, quamuis offeratur libellus intra dictos duos menses, si tamen non emanauerit citatio, & intimetur, diximus *lib. 2. Practic. quæst. 89. num. 2.* & nos citans, idem probat Azeuedo, *in d. l. 10. num. 3.*

Nihilominus tamen hæc sententia, quamuis vera in se sit, nihil tamen nobis in proposito obest, quia nos agimus de interruptione præscriptionis debiti, vt ipsa præscriptio interrumpatur per petitionem extraiudicialem, ne quis re sua priuetur indebite: illa vero opinio Auend. & sequacium, agit de petitione pœnæ ex delicto, & caussa criminali incursa, quare merito, vt præscribatur facilius, nec interruptio inducatur per libelli oblationem, nisi etiam emanauerit citatio, & parti intimetur, quia cum sit pœna, est odiosa, ac proinde præscriptio constituatur aduersus pœnam: secus vero quando agitur de præscribendo debito, tunc namque interrumpi merito debet per solam petitionem extraiudicialem, ne debitor mala fide cum iactura alicna locupletetur.

S V M M A R I A.

1 *Pena imposita in materia gabellarum per leges huius Regni multifariam sunt, nempe quatenor modis, & nu. 2.*

3 *Pena gabellarum pertinent ad conductores earum, ad quos spectat principale. licet in conductione hoc non exprimatur, & pertinent ad primum firmiarium, vel iudicem, qui processum inchoauit, non ad secundum, & nu. 4. & 5.*

6 *Venditorum, & permutantium obligatio in materia gabellarum in pluribus consistit.*

7 *L. 31 tit. 19. lib. 9.* Noua Collect. *Reg. que pone la forma, y termino, en que estos vendedores han de fazer saber las ventas, y pagar el alcauala al arrendador, declaratur, ampliatur, & limitatur hic, & in nu sequenti pluribus modis, vide latissime vsque ad nu 39 inclusiue.*

40 *L. 5. vers mas si lo que se vende, tit. 17. lib. 9.* Noua Collect. *Reg. pena.*

41 *L. 13. & l. 26. tit. 19. lib. 9.* Noua Coll. *Reg pena.*

42 *L. 5. tit. 20. lib. 9. pena.*

43 *L. 11. tit. 17 lib. 9 pena.*

44 *Supponens venditorem personam exemptam a solutione gabella, probata fraude, amittit rem sic venditam.*

45 *L. 18 & 21 tit. 19 lib 9 pena.*

46 *L. 19 tit. 17 lib. 9. pena.*

47 *L. 10. tit. 19 lib 9. pena.*

48 *L. 12 tit. 19. lib. 9 pena.*

49 *L. 6. & 8 & l. 11 tit. 19. lib. 9. pena.*

50 *L. 9. tit. 19. lib. 9 pena.*

51 *L. 29. tit. 19. lib. 9. pena, & nu. 5. & 54. & 55.*

52 *L. 20. & 27 tit. 19 lib. 9 pena, & nu. 53.*

56 *L. 22. cum seq. tit. 19 lib. 9. pena.*

57 *L. 17. tit. 19. lib. 9 pena.*

58 *L. 16. tit. 19. lib 9 pena, & nu 60.*

59 *L. 14 tit. 19. lib 9 pena.*

61 *L. 1. 2. 3. 4. 5. 11. & 15. tit. 19. lib. 9. pena.*

62 *L. 17. tit 17. lib 9 pena.*

63 *L. 29 tit 19 lib. 9 pena.*

64 *Al dicho sola del corredor, o comprador, con iuramento, siendo hombre de buena fama, en razon de las ventas, y compras para en quanto a la alcauala se ha de estar, declaratur nu sequenti. secus contra gabellarium vt in nu 72.*

65 *Dicto vnius testis etiam preclara auctoritatis regulariter non est standum, prater quam in casu pracedenti, quo ad exactionem gabella. vt in nu 66.*

67 *Proxeneta an possit esse testis regulariter, quod non fallit, quo ad debitum gabella, vt in nu. 68.*

69 *Testis vnicus de facto proprio, an plene probet, quo ad exactionem gabella statur dicto solius emptoris, vel proxeneta, vt in nu. 70.*

71 *Dicta aliorum prater emptorem & proxenetam non statur, etiam quo ad exactionem gabella.*

73 *Aequalitas licet regulariter in iudicio seruanda sit, hoc procedit, quando correlatiua pariformiter se habent, aliàs secus.*

74 *Dicto emptoris, vel proxeneta quo ad solutionem gabella, tunc standum est quoties de venditione constat, dubitatur tamen de certa pretii quantitate, aliàs secus, & num. 75 fallit in casu de quo nu 76.*

78 *Testimonium vnius ex contrahentibus adducti in testem in fauorem gabellarij affirmantis fraudem interuenisse, an sit sufficiens: & nu. 79.*

QVAESTIO CXXIIII.

Rubrica: De diuersis pœnis in materia gabellarum. De obligatione venditoris.

1 QVæro, quæ † sint pena a nostris legibus gabellarijs, in materia gabellarum imposita, & ad quem pertineant, & de obligatione tam venditorum, quam emptorum, & aliarum personarum, & sub quibus penis? Et quia materia hæc legib. nostra materna lingua eius decidenda est, vt clarius, & expeditius loquamur, & intelligamus hanc quæstionē, & sequent. eandē patria nostra lingua esponā, præter ea quæ iure communi deciduntur.

2 Las penas † que estan puestas en esta materia de alcaualas por las leyes Reales, son en quatro maneras: vnas estan puestas a los vendedores: otras a los compradores: otras que tocan a las iusticias, y concejos: otras que tocan a terceras personas: y de las caussas y razones porque se ponen estas penas, se sabra que cosas son aquellas a que todo ellos estan obligados a hazer, y debaxo de que penas, como en particular diremos adelante.

3 Las penas † pertenecen al arrendador, a quien pertenece lo principal, que es el alcauala, aunque en su arrendamiento no se diga, ni declare, assi lo tienen Cin. Bald. y otros autores *in cap. 1. §. de feudi cognit.* y Salicet. *in l. si quis C. de vect. & commiss* Ang. y Alex. *in l. si quis id quod, num. 22. ff. de iurisd. omn. iud.* Bald. *in rubr. de rer diuis & in l. si quis sine C. de vectig.* Bott. *decis. 5. nu. 18 cum seq.* vbi testatur de communi, nempe, quod ad primum iudicem, qui processum inchoauit, vel firmariū pertinet emēda, & emolumentum proueniens ex maleficio, non ad eum, qui processum terminauit, & Ianus Auiles *in cap. 15. Prat. gl. 1. num.*
4 *35. & 36.* † & loquens in decima exsequenti, quod pertineat ad primum exsequutorem, non vero ad secundum affirmat Auend. *lib. 1. de exsequend. mandat. Reg. c. 17. Prat. num. 10.* y en nuestros terminos de penas de alcaualas lo prueuan muchas leyes deste libro, que aplican las tales penas a los arrendadores Porque es interesse de alcaualero, no auerse hecho la fraude, ni inobediēcia, por lo que la pe-
5 na se pone. † Y aūque esta se sentēcie en otro año, pertenece al arrendador, a quien pertinecia, y pertenece la alcauala, Franc. Luc. *de priuileg fisci, in 4. quæsito, q. 48.* & Ioano. de Amicis, *cons. 220. nu. 25.*

6 Obligatio † autem vēditorum, & permutantium in pluribus consistit.

7 Lo primero, † el vendedor deue auisar al arrendador de la venta, y pagarle la alcauala dentro de cinco dias, si esta pregonado por dos dias su recudimiento, y dōde es su posada: y no le hallādo, depositādo en aql termino, la alcauala ante la iusticia, despues de auerle buscado, y hecho lo saber en su casa, o a sus vezinos, so pena del doblo, como mas largamente lo dispone la ley 31. *tit. 19. deste lib. 9.* de
8 que arriba auemos hablado algunas vezes. † Pero si no esta pregonado, no esta obligado el que deue la alcauala a buscar al que procede arrendador, como costa por la dicha l. 31. y lo tiene in terminis Azeu. alli, *nu. 3.* adōde lo amplia que procada, aunque el vendedor, y cōprador sepā quiē es el arrādador de aquella alcauala: y no le manifiesten la vēta dentro del termino de la dicha l. y. no se auiendo dado el pregon, que por ello no incurran en la pena della.

9 Amplia † se esto, aunque se auerigue la venta por iuramento deferido al vendedor por el arrendador en esta forma que siendo demādada la alcauala por los arrēdadores o fieles, o cogedores a algunas personas, despues de passados los cinco dias: si antes que sean traydos a iuyzio lo confessaren, que paguen la alcauala, con mas la mitad de lo que montare la tal alcauala, y no mas. Y si despues del dicho quinto dia, traydos a iuyzio, lo confessaren, sin iuramento deferido por el arrendador, que paguen el alcauala con otro tanto, y no mas: assi lo dispone la ley octaua al fin, ibi: *Y mandamos, &c. tit. 7. deste lib. 9.* secundum cuius dispositionem respondendum est, vt ait Azeuedo *in d. l.*
10 *31. num. 12.* † Igitur qui semel incurrit penam d. l. 31. non euitabit eam, quamuis ante sententiam iudicis debitam gabellam soluat, vt per d. l. 31, contra ius commune obseruant cum Castillo Lassar. *d. c. 18, nu. 37.* Azeued. *vbi supra nu. 11. & 12.* qui *nu* 10. fatetur se vidisse pronunciari contrarium, nempe, vt si maiores 25. ann. ar te condemnationem offerant gabellam gabellario, excusentur a penæ condemnationc, licet postea d. nu. 12. dicat respondendum esse in hoc, iuxta decisionem d. l. 31. vt pra diximus.

11 Limita † se esto de la pena del doblo, quando se prueua la ven-

la venta por iuramento decissorio que se haga dentro del termino, que las leyes mandan. Porque entonces se paga la alcauala senzilla sin pena, como lo decide la ley 16. in verſ. *Pero si el arrendador tit. 19 en este lib. 9.* de la nueua
12 Recopilacion de las leyes de stos Reynos. † Pero si se prueua por testigos antes de dexar se en iuramento, se ha de pagar la alcauala con su pena, como lo dispone la *ley 8. el l. verſ. Pero es nuestra merced del dicho tit. 7. lib. 9.*
13 Item, se limita † lo de la dicha pena, que no ha lugar, aũ que la venta no se manifeste, ni pague la alcauala dentro de los cinco dias, quando el arrendador sellare los pannos o pone guardas a las tiendas, y quando pide cuenta iurada por libro, y selleda, como consta de la ley 19. muchas siguientes del dicho tit. 19. *deste lib. 9.*
14 Item, se † limita el termino de los cinco dias, para manifestar, y pagar la alcauala en las carnicerias: porque en estas se han de dar cuenta de lo vendido cada Viernes, o Sabado de cada semana, siendo requerido el carnicero, que la deso pena de cinto marauedis por cada vn dia de quantos se detuuiere en dar la dicha cuenta: y dada la dicha cuenta, ha de pagar la alcauala cinco dias despues de dada, so pena de la pagar con el doblo, assi lo determina la ley *tit. 17. deste lib. 9.*
15 Quarto, iure † communi limitari potest, in venditione conditionali, in ea namque non currit tempus quinque dierum, nisi a tempore conditionis impletæ, siue sit conditio ea parte venditoris, siue ex parte emptoris, siue vtriusque, aut extrin secus, siue tacite, siue expressa: non enim refert, dummodo talis sit, vt obligationem suspendat, quia tamdiu non cedit, sed pendet dies obligationis gabellæ, quamdiu contractus ipse est conditionalis, & obligatio potest esse, vel non esse, *l. cedere diem, ff. de verborum significatione.* Non possunt enim occultari gabellæ, quæ non debentur, lex etenim nostra non loquitur de futuris, sed de
16 præsentibus, & iam debitis gabellis, † quod si dies cedat, quamdiu contrahens ignorat, non incipiunt currere dies
17 manifestationis, † quod si contrahentes non expectato conditionis euentu eam sequantur, statim locus erit gabellæ, ita in terminis laudemiorum expresse docet Mod. Parif. *in Consuet. Parisiens. tit. 2. §. 54. num 33.* quæ iuridice eisdẽ rationibus procedunt in gabellis, & præterea ex eis, quę supra alio in loco resoluimus in venditione conditionali, vbi in terminis gabellæ idem probauimus ex Lassarte, *de decim. vendit. cap. 5. num. 2.* qui nuncupatim ita interpretatur, intelligit, & limitat dispositionem d. l. 31. *idem cap. 18. sub num. 35. verſ. secundo visi.*
18 Quinto † limitat eamdem legem 31. Parlad. *rerum quotid. lib. 1. c. 3. §. 7. nu. 48. ibi. Lex igitur 31.* vt intelligatur, nisi modo habita fide de pretio vẽdito facta sit, vt ibi probat, quod in venditione in diem facta respectu iurium rei feudalis patrono debitorum, probat Mod. Parif. *in Consuetud. Parif. tit 1. §. 13. gloſ. 3. colum fin. nu. 13. & glo 5. nu. 9. & tit. 2. §. 54. nu 34.*

Verum hæc limitatio est falsa, & non tenenda, vt alio loco supra resoluimus cum Lassarte, *de decim. vendit c. 6. nu. 24.* & Gironda, *de Gabell. 4. p. § 2. nu. 1. cum seq.*
19 Sexto † limitatur verè in venditione rei, quæ fit in publica subhastatione plus licitanti intra certum quendam assignatum terminum, tunc enim quousque fiat vltima licitatio, & addictio, hoc est, el remate, statim quod transit, & completur tempus ei designatum, non incipiunt currere prædicti quinque dies, interim enim dum pendet venditio, non est perfectus contractus venditionis, nec fiscus dicitur creditor pro gabella, nec venditor, nec emptor venditores eius fatiem propriè, & strictè (vt sumi debet in proposito) nomen hoc, creditor, & debitor, *l. creditores, & l. creditor autem, & l. debitor, ff. de verborum significatione.*
20 Septimo † limitatur *d. l. 31.* respectu manifestationis intra dictos quinque dies facienda a venditore, & intra tres dies ab emptore, quando gabellarius præsens fuerit in ipso contractu, siue tamquam testis, siue tamquam alterutrius fideiussor, siue vt mediator, vel notarius, vel scriba, vel aliàs intersit, vt in simili statuto in terminis probat, & obseruat Mod. Parif. *in Consuetudin. Parisiens. titulo 1.*
21 *§. 54. numero 23.* † Nihilominus tamen in nostris terminis venditor tenebitur etiam intra quinque dies gabellam gabellario soluere etiam non petenti, dummodo dominum suam præconio denunciauerit, iuxta formam *d. l. 31.* vtrũque enim copulauit lex illa, requirit faciendum intra dictos quinque dies, nempè, manifestationem contractus,
22 & solutionem, † dummodo de gabellario non dubitetur: si enim de ipso dubitetur, tunc dies isti non currunt, nisi ex eo tempore, quo certum sit, cui gabella debeatur, vt contingit in casu *l. 5. versiculo, Pero si en vn lugar, tit. 37. hoc lib. 9.* Nam cum in eo casu etiam post venditionem contractam incertum sit, cui gabellario, & quo in loco gabella debeatur, donec rei venditæ traditio fiat, dies illi legitimi ad solutionem decimæ assignati, non a tempore contractus, sed a tempore traditionis erunt computandi, vt resoluit Lassarte *de decim. vendit. cap. 5. num. 2. & cap. 18. num. 35. in princip.*
23 Octauo limitat † eamdem *l. 31. Lass. d. cap. 18 numero 34.* quem sequitur Azeuedo, *in d. l. 31. nu. 6.* nisi ita expediit gabellarius sciret venditionem, sicut fuit contracta, nempè, quid, quanti, & cui personæ, vel a quo venditum sit, tum namque non oporteret ei denunciare, iuxta communem distinctionem Baldi *in l. post perfectam, nu. 5. C. de pericul. & commod rei vendit.* quo ad euictionem conseruandam loquentis.

Quæ limitatio comprobari potest ex regula. *Eum qui certus est de regulis iuris in 6. & ex l. 1 in fine ff de action. empt. cum simil.* vbi scienti denegatur remedium ædilitij edicti, quamuis aliter nec qualitas, nec vitium rei notificata sint.

Secundo, quia *d. l. 31.* videtur fundari in occultatione venditionis: sed scienti non potest esse occultum. Ergo quomodocumque intra quinque dies sciuerit gabellarius, cessat dispositio *d. l. 31.* quæ manifeste præsupponit, & requirit per quinque dies continuos contractum celari, antequã pęnæ, de qua ibi, locus sit, vt patet ex ea lege, ibi: *Y si al dicho plazo no se lo hiziere saber.*

Tertio, hæc limitatio saltem respectu pęnæ, vt ipsa non incurratur, probari videtur ex eo, quod ad euitandam pęnam sumitur interpretatio benignior, & fauorabilis, *l. in pœnis, ff. de pœn. l. factum, §. in pœnalibus, ff. de regulis iuris.* Cum igitur gabellarius habuerit noticiam, & facultatem pro parte consequendi ius suum, in cuius defectum infligitur pęna dupli, non videtur posse petere prædictam pęnam.
24 His tamen † nihilosecius non obstantibus, contrarium potius in terminis tenendum est, immo quod non sufficiat scientia gabellarij, etiam explicita, de contractu, ex quo debetur gabella, aliàs, quam per notificationem, de qua *in d. l. 31.* & solutionem gabellæ intra quintum diem, de quo ibi, hocq. in praxi obseruandum, tam respectu ipsius gabellæ, quam pęnæ dupli. Primo, quia venditor, siue emptor, quãtũ in se fuit celauit gabellario contractũ illũ, ex quo ei gabella debetur: & quamuis nihil fecerit, nec curauerit, ad impediendum, quo minus deueniret in scientiam gabellarij, satis est, quod non curauit, id peruenire in eius notitiã,
25 cum ad hoc esset directe obligatus per *d. l. 31.* † Vnde succedit appositissimus text. *in l. in illa stipulatione. ff. de verb. oblig.* probans quod etiam si verba obligationis essent oblique, & negatiue concepta, adhuc non sufficit abstinere a malo, nisi fiat quod bonum est: sed hic, nedum tenetur ad studiose non occultandum, sed etiam officiose, & diligen-
26 ter notificandũ: Ergo, &c. † si cessat facere id, ad quod scit se teneri, censetur in dolo, *l. si procuratorem. § dolum autem*
27 *l. dolus est. ff. mandati, l. dolum, ff. ad leg. Falcid.* & quãuis, vt inquit gl. *in d. l. dolus,* leges istæ loquantur per fictionẽ, & non est quis in dolo, nisi studiose, & malitiose celando, aliàs est simplex culpa, aut negligentia: attamen in nostra specie dolus non requiritur, sed sufficit simplex culpa, aut negligentia commissa in omittendo, vt constat ex *d. l. 31. & ex his,* quę tradit Bart. *in l prima, §. non autem. ff si quis testamento liber esse iussus fuer.* Ang *in l. 1. ff. de legib. cum alijs in idem citatis a Mod. Parif. d. § 54. nu. 12.*

28 Secundo, & peremptorie hæc pars fundatur ex *d. l. 31.* quatenus vtrumque requirit copulatiuè, nempè, vt notificatio contractus, & gabellæ solutio fiat gabellario intra dictos quinque dies sub pœna solutionis d. gabellæ cum duplo: ergo, sicut non sufficeret manifestatio ipsa, seu notificatio sine solutione, a fortiori non sufficiet scientia alias particularis aliunde habita, absque solutione gabellæ facta intra dictos quinque dies, quia licet quotiescunque denunciatio non requiritur ad aliud, quam ad simplicem scientiam, sufficiat scientia, absque denunciatione: attamen, si vltra ipsum scire requiritur, quod aliquid etiam fiat, vel non fiat, tunc denunciatio debet fieri etiam scienti. Ita Bartol. *in l. denunciasse, §. quid ergo, ff. ad legem Iuliam de adulter.* refert, & sequitur, alios allegans, Mod. Paris. *in Consuetudin. Paris. tit. 1. §. 13. glossa 11. num. 5.* Et est communis sententia, vt docuimus *in nostro tractatu de iuram. confir. 1. p. c. 61. num. 3. & 4.*

Ex quibus iam vides, cassare omnia fundamenta contraria, & nostra hac de re sententia principalis indubia manet, quam profectò in similibus terminis probauit Mod. Paris. *d. §. 54. numero 10. cum sequentib.* Quinimmo ipsemet Lassart. *d. c. 18. eodem §. 54.* fatetur in nostra eademq. & specie *d. l. 31.* quod venditor tenetur intra quinque dies decimam soluere gabellario etiam non petenti, modo ad domum suam per præconem denunciauerit, vt lex illa disponit: Ergo ad euadendam pœnam ipsius, non sufficit sola scientia, etiam explicita gabellarij, nec manifestatio contractus, iuxta formam *d. l. 31.* facta, nisi simul quoque intra dictos quinque dies solutio gabellæ debitæ fiat gabellario.

29 Quod † si venditor, vel emptor certiorem fecerit gabellarium intra terminum *d. l. 31.* contractus venditionis, vel permutationis, non tamen omnimodo, quia celata fuerit pars pretij, adhuc prædictę pœnæ locus erit pro rata, nisi celatum esset adeo minimum, vt minime esset considerabile, quia omissio, vel celatio in iis minimis magis tribuenda est errori, quam dolo, vel culpę, *l. quamuis,* & ibi Bal. *ff. de*
30 *condit. & demonstrat.* † vbi, quod modicus defectus in solutione gabellæ non nocet, *Lassart. d. capit. 18. numero 38. ad finem,* & in similibus terminis Mod. Paris. *d. §. 54. num. 39. cum sequentib.*

31 Existentibus † autem pluribus venditoribus simul, vel emptoribus, notificatione, seu denunciatione vnius, cæteri a pœna liberantur, *argumenta l. 1. & 2. C. de consortib. eiusdem litis, & d. l. 31. in fine, ibi: Pero si el vendedor lo hiziere saber en el dicho termino, que en caso que el comprador no lo haga saber, no caya por ello en pena alguna.* Notificatio ergo, & denunciatio vnius ex pluribus sufficit, dummodo solutio itidem in eodem termino fiat.

32 Si autem † consortes prædicti vendiderint, vel emerint singuli suam partem non pro indiuiso, sed diuisim, & distinctè, vnico etiam pretio, non sufficeret notificatio vnius, quia non est vna venditio, sed plures, vt voluit in similibus terminis Mod. Paris. *d. §. 54. nu. 37.*

33 Nono limitatur † *d. l. 31.* vt non procedat, quoties ante perfectam venditionem, vel permutationem, conuentum fuerit inter venditorem, vel permutantem, & gabellarium de certa quantitate soluenda ratione gabellæ, vt fieri persæpe solet: tunc n. licet intra dictos quinque dies, præfinitumve tempus a partib. quantitas conuenta soluta nõ fuerit, non ideo poterit gabellarius, quidquam amplius nomine gabellæ petere, quam a principio conuenit, vt solueretur, nisi aliud inter eos expresse conuenisset; dupli tamẽ pœnam bene poterit exigere transacto termino *d. l. 31.* vel aliàs si inter eos conuento solutioni gabellæ assignato, de quo tamen dubito cum sit pœna, nisi & hæc sit reseruata in conuentione, vt probat Lass. *de decim. vend. c. 18. num.*
34 *36. & nu. 37.* addit, † quod qui semel incurrit pœnam *d. l. 31.* non euitabit eam, quamuis ante sententiam iudicis debitam gabellam soluat, seu offerat, iuxta *l. 8. in vers. Y mandamos, tit. 7. hoc lib. 9. vt supra diximus,* quæ lex hoc decidit, quando res fuerit iam deducta in iudicio. Pero confessandolo antes la parte, manda la dicha ley, que se pague
35 la alcauala cõ mas lo que mõtare en la mitad de ella, † minoratem euitabit d. pœnã, qui contra eã legẽ, vel aliã quã committere, cõmiserit in omittendo, poterit n. restitui, vt *ex l. si ex causa, §. pen. ff. de minor.* tradit in terminis D. Castil. *in l. 1. Tauri fol. 18.* quem refert, & sequitur Lass. *d. c. 18. nu. 38.* & Azeued. *in d. l. 31. nu. 9. & 10.*

36 Decimo limitari † debet decisio *d. l. 31.* quo ad pœnam dupli, quoties venditor, vel permutator sic subito mortuus fuerit post venditionem, vel permutationem, vt nulla ei culpa imputari possit propter non solutam gabellam, vel non manifestatum contractum, eo quod morte intra legitimam quinque dierum dilationem præuentus, manifestare, aut soluere non potuerit, nec debuerit, nec etiam eius hæres, venditionem ignorans non soluisset, aut manifestasset intra præfixum tempus *d. l. 31.* tunc enim pœna illius legis proculdubio non debebitur, quia dolus, & culpa
37 defecerunt: † qui regulariter vt pœna committatur in fraudatione gabellæ requiritur, vt resoluit Roland. a Valle, *consil. 41. numero 15. lib. 3.* post Abb. *consil. 68. in 1. parte,* quos refert, & sequitur Menoch. *consil. 98. numero 22. lib. 1.* Andreas Gail. in *Obseruat. Imperial. lib. 2. Obseruat. 48. numero 27.* & Azeued. *in d. l. 31. numero 12. ad finem:* & est communis sententia secundum Lassart. *d. cap. 18. numero 46. & 47. per totum,* vbi ex hac communi sententia præfatam decimam limitationem in terminis *dicta l. 31.*
38 probat, & tenet, † quamuis aliàs, venditore occultante gabellam, fraudeq & dolo eam non soluente, contra prohibitionem *dicta l. 31.* & aliarum legum eiusdem tituli, & libri, & ab hac vita decedente, pœna prædicta transiret ad eius hæredes, vt sicut venditor, si viueret, ita & eius hæres pœnam soluere teneatur, ex *l. fraudati & l. commissa, ff. de public. & vectigal.* ex quibus ita tenet Abbas *vbi supra, numero 46.*

39 Si † tamen venditor non fuisset in culpa, vt præmisimus, quamuis eius hæres sciens, & volens, gabellam non soluerit, legis pœnam non incurret, quod ea ipsa expresse loquatur de venditoribus, atque ideo cum sit pœnalis, ad eorum hæredes extendi non debet, secundum Lassar. *ibid. num. 48.*

40 Lo † segundo, y principal, el vendedor, que sacare entregar la cosa vendida fuera del lugar do estaua, quando la vendio, deue, y ha de pagar la alcauala en el lugar donde tenia lo que assi vendio, quando se otorgo la venta; saluo si el tal lugar es franco de alcauala: porque en tal caso la alcauala desta venta se ha de pagar en el lugar Realengo, donde se entregare. y si el lugar donde se entregare no fuere Realengo, sino de sennorio, de que su Magestad no cobrare alcauala, se ha de pagar en el lugar Realengo mas cercano del tal lugar de sennorio donde se entregare, con el quatrotanto del alcauala: y que no sea escusado de la pagar, aunque muestre que la pago en otra parte: esta es la ley quinta, en el versic. *Mas si lo que se vende, tit. 7. deste libro 9.* de que arriba en otras questiones auemos tratado largamente, y assi nos remitimos a ello.

41 Lo tercero, que † los que vinieren a vender pan, o semillas a qualesquier Ciudades, Villas, y lugares, para venderse, lo lleuen, y pongan en el alhondiga, donde la ouiere: y donde no la huuiere, a la plaça, y lugar donde se suele, y acostumbra a vender el pan, y si no le ay acostumbrado, que lo sennalen la iusticia, y Regidores, y alli lo vendan, y no en otra parte: y que en el camino hasta llegar alli, no lo compre persona, so pena que pague el vendedor la alcauala con el dos tanto, y los compradores no lo compre en otra parte so la dicha pena: assi lo dispone la *ley 15. titulo 19.* deste *libro 9. y la ley 26.* del mismo titulo, y libro, manda, que los pannos, y sedas se vendan en las alcaycerias, y lugares para ello diputados. Y que si siendo requeridos los mercaderes, vendieren fuera de los dichos lugares, lo pierdan, o su iusto valor, para los arrendadores de la renta de los pannos.

42 Lo quarto, el † vendedor, o comprador, que vende, o compra en ferias, que los sennores hazen por su autoridad, o los concejos de los lugares, pierden las mercaderias y bestias, cõforme a la *ley 15. tit. 20. deste lib. 9.* Y los que vẽden en feria donde ay quita de toda la alcauala, o de parte

de

de ella, aunque sean fechas por autoridad Real, no siendo assentada en los libros Reales de lo saluado, deuen la alcauala donde son vezinos, y tambien los que compran conforme a la ley 4. del mismo titulo, y libro.

43 Lo quinto, los † que venden poniendo nombre de empennos, o de donacion a la venta en fraude de la alcauala, o ponen menos precio de aquello que reciben, o hazen otros fraudes, por encubrir la dicha alcauala, la deuen del verdadero precio, que interuino con mas el quatrotanto para el arrendador, *l. 11. tit. 17. deste lib. 9.*

44 Lo sexto, si el † vendedor, por defraudar la alcauala, haze que suene la venta de persona de clerigo, o otra esenta, fingiendole vendedor, si se prueua el fraude, pierde la cosa que vendio, *l. illud. C. de annon. & tribut. lib. 10.* Bart. *in l. 1. C. de nauig. non excus.*

45 Lo † septimo, si estando cerradas las puertas de la Ciudad, Villa, o lugar de noche, los que tuuieren las llaues dexaren entrar mercaderias, han de pagar el alcauala de ello con el doblo: y los que metieren y sacaren las dichas mercaderias, y pannos, y otras cosas despues del tiempo, lo tienen perdido por descaminado para los arrēdadores de las alcaualas: assi lo determina la ley 21. *del tit. 19. deste lib. 9.* Y en los otros tiempos en ningun lugar se pueden meter, ni sacar mercaderias de noche, sin licentia, o presencia del arrendador, so pena de pagar la alcauala con el quatrotāto, la ley 18. *del mismo tit. y libro.*

46 Lo octauo, ya † diximos arriba en *la 4 limitacion del 1. cap.* de lo que son obligados a hazer los vendedores, &c. quando, y en que tiempo, y debaxo de que pena, han de pagar los carniceros la alcauala de su carniceria, aqui se puede boluer a ver, y procede, aunque la carne sea agena, como los que venden el vino de otro, *l. 16 titulo 17. deste libro 9.*

47 Item, † el carnicero es obligado a pesar las reses en la Romana del arrendador, antes que las gaste, si estuuiere puesto, so pena de la alcauala, y mas por cada res menor cinquanta marauedis, y por cada mayor duzientos marauedis, *l. 10. tit. 19. lib 9.*

48 Item, † el carnicero es obligado a dar cuenta de la corābre de las reses, por el libro del Romanero, y pagar la alcauala en los terminos, y con las penas contenidas en las leyes, que hablan acerca de la paga de las alcaualas: y no puede lleuar la corambre a vender a fuera parte, sin auisar al arrendador, para que haga juramento, y declare a donde lo lleua, y que no lo ha vendido, ni tiene hecho sobre ello concierto alguno, ley doze, titulo diez y nueue deste libro nono.

49 Los † carniceros han de manifestar al arrendador el ganado que compraren en la forma, y so la pena, que se contiene en la ley sexta, y siguientes del titulo diez y nueue deste libro nono: y si el tal carnicero escriuiere por suyo el ganado que fuere de otro, y no suyo, ha de pagar el alcauala de ello al arrendador del ganado viuo con el quatrotanto, *l. 8. ad finem tit. 19 lib. 9.* Excepto las carnicerias, y rastros de las ciudades de Seuilla, y Cordoua, que si algun ganado mostraren, o registraren, que no sea suyo, lo pierden por descaminado, y es para el arrendador de la carne, o el justo valor de ello, ley onze del mismo tit. y libro.

50 Item, ninguno † puede matar carne para vender, saluo en la carniceria publica, y no en otra parte, y no ha de entrar la carne, sino es por la puerta sennalada por la justicia, so pena de ser perdida, *l. 9. tit. 19. lib. 9.*

51 Item, los † que traxeren ganados, y pannos, y mercaderias a las ferias, son obligados a requerir por ante escriuano, y testigos a los arrendadores, fieles, y cogedores de las alcaualas, haziendoles saber las cosas que traxeren, el mismo dia que llegaren: y en su defecto en su casa, y antes no pueden vender, so pena de pagar la alcauala con el doblo, *l. 19. tit. 19 lib. 9.*

52 Item, los † mercaderes no pueden vender sus pannos, si no estuuieren primero sellados con el sello del arrēdador, so pena de auerlo perdido, *l. 20. tit. 16 deste lib. 9.* Y si algo encubrieren, lo pierden, *l. 27. del mismo tit y libro.*

53 Item, son † obligados los mercaderes quatro vezes en el año de tres en tres meses cada vez, poco mas, o menos, siendo requeridos por los arrendadores, fieles, o cogedores, a dar cuenta de lo que han vendido, y pagar la alcauala de ello, so la protestacion que cōtra ellos fue fecha, con tassacion, y moderacion de la justicia. Y tambien han de pagar la alcauala de lo que no mostraran: porque aquello ha de ser auido por vendido, *la misma ley veynte y siete del tit. 19. libro 9.*

54 Item, los † que traen mercaderias a las ferias, son obligados a lo notificar a los arrendadores el dia que llegaren, so pena de pagar la alcauala de lo que anti vēdierē aquel dia antes de hazerlo saber, con el doblo, *la dicha ley 29. ti-*
55 *tulo 19. deste libro 9.* Quod † si mercator semel negauerit merces aliquas, vel falso publificauit intra legitimum dies tempus, de quo *in d. l. 29. & l. 27. eodem tit.* se ipsum correxerit, & veritatem manifestauerit, euitabit pœnas illarum legum, vt ex Bal. *cons. 34. vol. 5.* probat Lassart. *d. c. 18. nu. 33.* & Azeued. *in dd. ll. 27 & 29. num. 1.*

56 Item † el arrendador puede poner guardas a las puertas de las tiendas de los mercaderes de pannos, y otras mercaderias, y en los otros lugares donde se vendiere, las quales escriuā lo que se vēdiere, para que se pueda saber quāto monta la alcauala, y la puedan cobrar: y ninguno puede poner embargo en ello, so pena de mil marauedis por cada vez, *l. 22. del dicho tit. 19. lib. 9.* Y el arrendador puede tomar cuenta al mercader por su libro en cierta forma, y so la pena contenida en la ley 23. luego siguiente: lo qual ha lugar, aunque el mercader sea estrangero, *l. 24.* y la pena en que incurre el mercader, quando el libro por donde da la cuenta no es verdadero, pone la ley 25. luego siguiente.

57 Item, los † vendedores de la hilaza de Zamora, y Palencia, la han de vender en el lugar da sennalado, so pena de descaminado, que es ser perdido para el arrendador, *l. 17. del dicho tit. 19. lib. 9.*

58 El vendedor † de vino por menudo es obligado a pagar la alcauala dentro de tres dias despues que se acabe la cuba, o tinaja, si antes no se le pide, so pena del doblo, *l. 16. del dicho tit. 19.* adonde largamente se trata de ello.

59 El que mete vino † de fuera es obligado a lo meter por las puertas, y lugar sennalado por los concejos, justicia, y Regidores, so pena de ser perdida la quarta parte de ello para los arrendadores, y es obligado a lo dexar registrar, y despues dar cuenta de ello, y de lo que se hizo, y pagar la alcauala de ello, descontando lo que dieren, y beuieren, *l. 34. del mismo titulo.*

60 Item, el vendedor † del vino por menudo es obligado a lo pregonar, so pena de la alcauala, y el dos tanto de ella, *d. l. 16.*

61 Los vendedores de † carne, vino, y azeyte de Seuilla, son obligados debaxo de cierta pena a ciertas cosas, que se contienen en las leyes primera, segunda, tercera, quarta, quinta, onze, y quinze del dicho *tit. 19. libro 9.* en ellas se pueden ver.

62 Los que tuuieren † por trato de obrar qualesquier pannos, los han de registrar ante el arrendador de la renta de los pannos, y a le pagar la alcauala, conforme al registro que ouieren hecho, aunque digan, que los vendieron fuera de los lugares dōde los obraron, y hizieron, so pena de la pagar con el doblo a los arrendadores de su Magestad, saluo si dentro de tres dias no mostraren testimonio signado de escriuano publico, tomado por mandado de juez, y juramento de ambas partes, en la forma, y segun, y como lo dispone la ley 17. *tit. 17. deste lib. 9.* con la limitacion, y declaracion en ella contenidas.

Otras muchas penas ay por otras leyes Reales, puestas contra los vendedores en otros casos, que por euitar prolixidad no se refieren aqui, y se podran ver por las dichas leyes, pues no ay cosa nueua que aduertir, ni apuntar sobre ellas.

63 Solamente se † deue considerar la decision singular de la ley veynte y ocho, titulo diez y nueue deste libro nono, que dispone, que el corredor por cuya mano se hizierē algunas ventas, y trueques y los sastres, y tundidores, que algunos pānos sacarē para algunas personas, y los mojo-

nea

nes que tratan las ventas de los vinos atrobados, sean obligados a hazer las saber al arrendador, o fiel, o cogedor de la alcauala hasta segundo dia, deste el dia que se hiziere la venta, o trueque, so pena, que por la primera vez sea obligado a pagar el alcauala sola, y por la segunda, que la pague con el dos tanto: y por la tercera con el quatrotanto.

64 Item, dispone † la dicha ley veynte y ocho, que si el arrendador, o cogedor, los traxere en prueua contra el vendador, o comprador, que valga todo lo que dixere, siendo hombre de buena fama, sobre juramento que le sea tomado, aunque no aya enteno testigo. Y assimismo sea creydo el comprador, siendo hombre de buena fama, con juramento que haga en forma deuida de derecho, aunque no aya otro testigo, y valga lo que dixere.

Circa cuius legis intellectum, & praxim plura sunt con-
65 sideranda, & obseruanda. Primò, † quod licet regulariter, secundum iur commune, vnius testis testimonium, & responsio non audiatur, etiam si præclaræ Curiæ honore præfulgeat, *vt in l. iurisiurandi, versic simili modo C. de testib. l. 32. ad med tit. 16. par. 3.* Petrus Duennus *in reg. 84.* latissimè cum ampliationibus, & fallentijs Prosp. Farin. *in 2. tomo quæst. crimin. quæst. 63 cap 1 num 1. cum sequen,*
66 *folio mihi 324. cum seqq.* Ad † exactionem tamen gabellæ vnius mediatoris, seu proxenetæ, aut solius emptoris dicto in iudicium per gabellarium adducti, standum est, vt statuitur *in d. l. 28. in 2 parte,* quam ad hoc vt notabilem allegant Auendan. *1. parte, cap. 1. num 18. versic. in materia custodiæ, cap Præt.* Lassart. *d cap 18 num. 74.* & Azeued. *in d. l. 28 num. 1.*

67 Secundò, † quod et si maximè controuersum sit in iure communi inter Glossas, & Doctores, vtrum proxeneta possit esse testis in negotio, in quo fuit mediator, & tandè communior sententia sit negatiua, quamuis affirmatiua sit etiam communis, & multo verior, vt latissimè cum pluribus ampliationibus, & limitationibus prioris sententiæ negatiuæ, resoluit Prosp. Farinac *in 2 tomo quæst. crimin. de oppo sit contra testes quæst 60 illatione 19 per totam, folio mi-*
68 *hi 28 cum seqq.* Attamen † in proposito nostro exactionis gabellæ statur solo dicto emptoris, vel proxenetæ à gabellario in iudicium in testem producti, *vt in d. l. 28.* cauetur, cum requisitis, de quibus in ea.

69 Tertiò, † quod similiter etiam si maximè controuersum sit in iure, an testis vnicus de facto proprio deponens plenè probet: communis namque est sententia affirmatiua cū Paulo de Castro, & alijs, Negatiua tamen cum Cino, & alijs pluribus etiam communis, vt eos referens, sequutus negatiuam cum pluribus ampliationibus, & limitationib. late probat Farin. *vbi supra, quæst 63 cap. 4. folio mihi 366.*
70 *cum seqq.* Quo ad † exactionem tamen gabellæ plenè statur dicto solius emptoris, vel proxenetæ in testem producti a gabellario in iudicium, vt aperte videmus decisum per *d. l. 28* in secunda eius parte, cum requisitis eiusdem statim dicendis, quod est satis singulare.

71 Quarto, † quod cum ea lex duas personas, mediatoris scilicet, & emptoris nominauerit, eorum cuiusque fides electa esse videtur, ita vt in reliquis psonis, præter has duas generalis iuris regula, de qua supra, obseruanda sit, argumento *l. inter artifices ff. de solut.* ita Lassarte, *num. 75.* & Azeuedo, *num 2. vbi supra.*

72 Quintò, † quod ita demum standum est in proposito dicto emptoris, & mediatoris, si per gabellarium adducti fuit in testimonium, vt expressè cauetur *in d. l. 28.* Secùs si contra gabellarium adductus fuit in testem, mediator, aut emptor a venditore, quia nullam fidem faciet, iuxta regulam *d. l. iurisiurandi.* Cessat enim tunc fauor, & ratio vitan-
73 dæ fraudis, quam pro gabellario consideramus: † licet enim æqualitas aliàs in iudicio seruanda sit inter actorem, & reum, quia sunt correlatiui, iuxta tradita per Fel. *in proæmio Gregorij, num. 8.* Hoc procedit, quando correlatiua pariformiter se habent: aliàs secùs, vt in nostro casu, vt constat ex traditis per Felin, post Abbat. *vbi supra, numero 4.* & Abb. *in cap. 1. de locat.* ita Lassar. *d cap 18 num. 75.* & Azeuedo, *num. 3.*

74 Sextò, † quod decisio *d. l. 28. in 2. parte,* quæ dicto iuramento emptoris, vel mediatoris standum esse statuit adducti in testem per gabellarium, procedit quando constat de ipsa venditione, videlicet, per confessionem partium, vel alio modo: dubitatur tamen de certa pretij quantitate, etiam gabella solui debet: secus si de venditione quoque contenditur, an scilicet contracta fuerit, vel non, tunc namque nullo modo standum est dicto solius emptoris affirmantis, etiam si per gabellarium contra venditorem negatem venditionem, adducatur, aliter enim fieret, quod emptor esset testis solus sufficiens in caussa propria, & præter ea, quod ex non probata venditione, & ideo plusquam nulla gabella solueretur, quod esset absurdissimum, ita Lassart.
75 *nu 77* & Azeued. *nu 4. vbi supra,* idem resoluentes in numeris iterum sequentibus in persona mediatoris in hac eadem specie.

76 Septimò, † quod si neuter contrahentium contractui venditionis, aut permutationis stare velit, sed vterque se contrarijs negauerit, poterit contra eos, vel contra alterutrum mediatorio testem adduci per gabellarium *ex d. l. 28.* *nefariè contrahentes,* cum a contractu mutuo consensu recesserint, ut iura eorum occultent Regalem decimam fraudarunt, ita tenet, obseruanti Lassart. *d. c. 18. num. 79.*

77 Octauò, † & penultimo adnotandum erit ex eadem *l. ad hoc,* vt ipsius præfata decisio procedat, necessario requiri, quod emptor talis, vel mediator, cuius soli dicto iurato a gabellario in iudicium producti statur, in casibus prædictis sit bonæ famæ, vt constat ex eadem lege, ibi: *De buena fama:* ita vt omnino probandum sit, etiam si non reprobetur per reum eos contem, vt maximè cum ratione obser uauit, & probat Azeuedo, *in d. l. 28. num. 7.*

78 Vltimò, † argumento *d. l. 28.* Gironda *in de Gabel. 12 par. num. 50.* decidit, quod sufficiat testimonium vnius ex contrahentibus, affirmantis fraudem interuenisse producti in testem a gabellario in suum fauorem, allegat Carol. Ruinum *cons. 105. col. 2. num. 4. lib. 4.* & Matth. de Afflict. *decis. Neapolitan 309. num 7.* & alios quamplures Doctores, quos refert, & sequitur Tiraq. *de vtroque retractu, titulo 1. glos. 4. num. 46. cum sequen.* sed quatenus ad hos Doctores attinet, res hæc expedita non est, quoniam loquuntur generaliter, quod dicto vnius testis de facto suo proprio deponenti standum sit, secundum opinionem Pauli Castr. & aliorum: At verò contraria est etiam communis, & tenenda, & sic negatiua cum suis ampliationibus, & limitationibus, vt constat ex Farinacio, *vbi supra,* qui ceteris omnibus expeditius, & clarius, hinc inde auctores allegans, rem
79 agit. † Tiraquel. verò *vbi supra,* qui magis accedit nostræ quæstioni, agit, an scilicet venditor sit idoneus testis, quando in materia retractus est controuersia inter emptorem, & consanguineum de specie contractus, ex nempè casu, quo instrumentum confectum fuisset, tamquam permutationis, in qua non habet locum retractus, cum tamen actum fuisset, vt fieret venditio. Et pro parte affirmatiua in hac specie *d. num 46* citat Alex. *cons. 197. In caussa vertente, col. 2. vers. non obst. quod allegatur. volum 7.* & Tiraq. *num. 47.* Probat eadem parte, refert eumdem Alex. alibi & Paul. Castren. & alios Doctores tenentes generaliter, esse standum testi deponenti de suo ipsius facto, & *num. 48. & 49.* congerit alia similia. Verum postea *nu 50. cum seqq.* tenet in hoc vltimo, & probat partem negatiuam, & tandem *num. 53.* in specie prioris quæstionis, quam mouerat *d num 46.* de fraude commissa in modo contrahendi, tenet etiam contrarium cum alijs, nempè, venditorem solum non facere in hac re plenam, ac integram probationem simulationis, nec etiam semiplenam ad deferendum consanguineo iuramentum in supplementum probationis simulationis de facto alieno, nisi fortè ea esset de facto proprio cōsanguinei. Vides igitur quomodo non sit standum, nec fidendum allegationibus cuiusque auctoris, nisi ipsæ videantur, & digerantur? Ergo iure communi attento non est vera, nec tenenda prædicta opinio Girondæ: iure tamen nostro Regio, attenta d. l. 28. in 2. parte, ibi: *Que vala todo lo que dixere, siendo hombre de buena fama:* & ib: *Y assi mismo sea creydo el comprador, siendo hombre de buena fama:* vera, & tenenda videtur prædicta Girondæ opinio,

duin-

dummodò intelligatur iuxta obseruationes supra factas, & non alias.

S V M M A R I A.

1 *Las yguales en materia de alcaualas fechas con los que tienen puestas las rentas Reales, antes de estarles rematadas de todo remate, ni auer sacado recudimiento desembargado, no esta obligado a estar por ellas aquel en quien despues se remataren. y esta en su elecion: pero no en el de los ygualados econuerso. vt in nu. 2. Excepto si los ygualados al tiempo que se concertaron expressaron lo contrario, vt in num. 3.*

4 *Las yguales, y auenencias hechas con el arrendador mayor antes que rematasse por menor alguna renta, valent, vt hic, & in num. 5.*

Q V AE S T I O CXXV.

Rubrica de las ygualas. De pactis factis cum conductoribus gabellarum.

1 QVarto † lege 13. ad finam tit. 12. lib. 9. Nouæ Collect. cauetur: *Que si algunos ponedores de mayores quantias, o fieles hizieren algunas ygualas, no seyendo en ellos rematadas de todo remate las dichas rentas, ni sacando recudimiento desembargado de ellas: porque las ygualas serian hechas por no parte, si otro alguno pujare la tal renta, y quedare en el rematada de todo remate, sea en su voluntad de estar por las tales ygualas, si quisiere, o demandar de nueuo a los ygualados.*

2 An † idem sit dicendum econuerso respecto, y de parte de los assi ygualados, que tēgan la misma libertad de estar por las tales ygualas, o no, rematandose la renta de todo remate en otros? Y parece que si, por razon de guardar ygualdad entre las partes. Pero sin embargo desto se ha de tener lo contrario, como se colige, y prueua claramente por ella, conuiene a saber, que no tienen la misma libertad los ygualados, que por ella se da al que puja la renta, y queda en el rematada de todo remate, pues queriendo el estar por las ygualas, puede compeler a los ygualados a que esten por ellas, o demandarlos de nueuo, escogiendo el esto; porque de otra manera fuera frustratoria la dicha eleccion, y cōpulsion, queriendo los ygualados no estar por las ygualas fechas: y no obsta la desigualdad que parece se da entre las partes en este caso, ni dezir, que claudica el contrato. Porque lo vno se responde, que la regla comun de los correlatiuos, en razon de ygualdad, procede como deziamos poco ha en la question precediente, colum. fin. quando correlatiui pariformiter se habent, aliàs secùs: y en el caso presente, non se habent pariformiter, sino que el fauor publico de las alcaualas de su Magestad, y de sus arrendadores es preferido al de los particulares que venden y trueco sus haziendas en esta materia de ygualas, no estando rematada la rēta de todo remate, y en otras cosas. Lo otro, porque haziendo el obligado el contrato de yguala de cierta sciencia, con tal suspension, y claudicacion, pues sabe, y deue saber las leyes del Quaderno de las alcaualas: y que es vna de ellas esta, *lex cōstitutiones, C. de iuris & facti ignor. cum similibus*, bien vale la tal obligacion. E impute se assimismo la desigualdad, pues haze la yguala con sabiduria verdadera, o presumpta de lo que las leyes disponen, y se somete de su voluntad a ellas: mayormente, que con el Rey en su fauor, de cuya hazienda se trata antes que la rēta este rematada de todo remate, bien puede claudicar la conuencion, como con el menor, *l. Iul. § si quis a pupillo, ff. de act. empt.*

3 Pero si el † que hizo la yguala fue debaxo de condicion expressa, que no queria quedar obligado a otro, sino quedasse la renta con aquel, con quien hizo la yguala, y que no valiesse la yguala para con otro: en tal caso el futuro arrendador no podra compeler al que se ygualo con el primero, a que este por la tal yguala, porque falta su consentimiento, sin el qual no ay yguala, ni conuencion, *l. 1. § adeo, ff. de pact. cum similib.* Porque la ley no suple el consentimiento, que es lo essencial, aunque en lo consequutiuo, y que es de naturaleza de los contratos, la ley suple lo que las partes no expressan, *l. in emptionibus, ff. de pact.* Y la dicha ley 13. no hablo en este caso del consentimiento limitado, y personal, sino en el de conuencion llana, y consentimiento simple sin condicion, y assi no se ha de estender sino a exorbitante, como es del derecho comun, *l. si vero, §. de viro, cum similib. ff. soluto matrim.* antes cessa la presumpcion adonde consta de la verdad: y no se puede dezir se haze esto en fraude de la dicha ley, porque no defrauda, ni haze deterior la condicion del Rey, ni de la ley, el que no quiere hazer concierto, sino estarse en la obligacion del derecho comun: y la dicha ley Real no deroga el consentimiento expresso, contrario del que se yguala, ni hablo en este caso: y assi a mi juyzio se deue limitar en el, por sana, y buena interpretació, fundada en el derecho natural, que adonde falta el consentimiento por dissenso expresso, no ay obligacion: y que ninguna cosa ay tan natural, como que se cumpla lo concertado, como en muchas partes de entrābos derechos esta determinado, qual fue, no que dasse obligado el que se yguala, auiēdo otro que pujasse, en quiē quedasse rematada la renta de todo remate.

4 Pero † cada y quando que el arrendador mayor ouiere rematado la renta por menor en qualesquier personas, o concejos, y dado su recudimiento, las ygualas, y auenencias que tuuieren fechas con el primero arrendador menor, o concejo en que assi fue rematado, valen, y quedan firmes: no embargante, que la tal renta sea pujada por otro arrendador: con tanto, que las tales auenēcias fechas con el primero arrendador, ayan sido fechas por ante escriuano publico, o alomenos se prueue por juramento del auenido, y del tal arrendador, o por vn testigo, que no sea criado, ni compannero de alguno de ellos, y que no aya en ellas interuenido infinta, ni fraude, ni colusion algunas assi lo determina formalmente *la ley 14. tit. 12. hoc libro 9.* Laslarr. *de decim. vend. c. 18. num. 88.* & Gironda *de Gabel. 2. parte, in prin. nu. 24.* quamuis iure communi aliud sit dispositum, *vt ibi per eum*, & latius per Laslar. *d. c. 18. num. 87.*

5 Bene igitur, ac consentaneè dictis legibus Regijs distinxit in hac materia Parlad. *lib. 1. rerum quotid. capite 3. § 7. num. 21. cum sequent. folio mihi 69.* in hunc modum, quod aut huiusmodi conuentiones factæ sunt a priore conductore, antequam expeditam habeat cōductionis tesseram (hoc est) el recudimiento desembargado: & non valent, nec obligant conductorem, tamquam a non parte factæ, sed in ipsius potius est positum arbitrio, vtrum illis stare velit, necne. Si vero priori conductori expedita conductionis tessera data fuerit, secundus conductor stare omninò tenetur conuentionibus a tali priore conductore factis, ex d. l. 13. *ad finem*, a contrario sensu, quod si hæ conuentiones factæ fuerint a conductore habente expeditam conductionis tesseram, sunt ratæ, ac illis parere tenentur, tam contrahentes, quam secundi conductores, *vt in l. 13. & 14. tit. 12. lib. 9. & in l. 14. & 16. tit. 13. eodem libro*, hoc adiecto, quod huiusmodi conuentiones durent tantum, quoadusque durauerit tempus prioris conductionis, non verò vltra: Verbi gratia, si secundus conductor in plures annos, quam erat prior conductio adiectionem fecerit: eiusmodi conuentiones vltra tēpus prioris conductionis vim villam non habebunt, *iuxta l. cum Hermes, C. locat.* quod est sine dubio, vt inquit Azeued. *in d. l. 13. num. 2. ad finem, qui num. 3.* totam prædictam distinctionem sequitur.

S V M M A R I A.

1 *De obligatione emptorum, & de pœnis in quas ipsi incurrunt.*

2 *El comprador que compra fuera del lugar diputado las cosas que se suelen y deuen vender en alcayzeria, o mercado, o albondiga, paga la alcauala con el doblo.*

3 *El comprador que compra en ferias, que hazen los sennores, o los pueblos por su autoridad, en que pena incurre?*

4 *L.6 tit.8 lib.9. Noua Collect. Reg. pena.*
5 *El comprador que no auisa dentro de tres dias al alcaualero de la vẽta, para que se cobre el alcauala la deue con el doblo l.31.tit.19.lib.9 neque est contraria in hoc lex 33 tit. 19.lib 9. vt in num.6. & 7 vbi agitur de earundem legum intellectu, & concordia.*
8 *L.34 tit.19.lib 9 Noua Collect. Reg. pena.*
9 *L.32.tit.19 lib.9. pena.*
10 *Emptor regulariter non tenetur apud se retinere gabellam, quando ipse & venditor sunt eiusdem loci, nisi in casibus a iure expressis: idem est in emente aliquid a clerico debente gabellam, eam namque emptor retinere tenetur, vt in num.12.*
12 *L.6. y siguientes, titulo 19. & l.15. tit.17. lib.9. con sus penas.*
13 *L.33 tit.19 lib 9 pena.*
14 *L.21.tit.19. lib 9. pena.*
15 *Emptor etiam si sit reus, tenetur exhibere instrumentum venditionis ex qua debetur gabella ad fundandam intentionem fisci: idem in fauorem conductorum fisci, quia succedunt in locum fisci vt in num.21.*
16 *Mercatores ad petitionem gabellariorum compelli possunt ad exhibendos libros suos: immò & ad petitionem aliorum, vt in num.17.18. & 19.*
20 *Reus hodie regulariter tenetur edere instrumentum actori, etiã ad suam intentionem fundandam, secundum communem praxim & stylum Cancellariae Vallisoletanae.*
22 *Vẽditor, aut emptor, qui casu pro gabella conueniri potestẽ habens venditionis, aut permutationis instrumentum compelli potest ad illius exhibitionem ad fundandam intentionem gabellariorum: secùs autem si illud non habeant, quia tunc a tabellione id petere debet gabellarius.*

QVAESTIO CXXVI.

Rubrica: De lo que son obligados a hazer los compradores, y debaxo de que penas. De eodem.

1 QVaero † modo *de obligatione emptorum?* & quidem consistit etiam in pluribus.

2 Lo primero, el comprador que compra fuera del lugar diputado las cosas que se suelen, y deuen vender en alcayceria, ó mercado, o alhondiga, paga la alcauala con el doblo, *l.13.tit.19.lib.9 de la nueua Recopilacion de las leyes destos Reynos.*

3 Lo segundo, † el comprador que compra en ferias que hazen los señores, o los pueblos por su autoridad, pierde las mercaderias, y las bestias, *l.5.tit.20.deste lib 9.* adonde se aplica la pena, y se declara como se ha de repartir, y es obligado a pagar el alcauala en el lugar donde morare, y fuere vezino: saluo siendo las tales franquezas dadas, y confirmadas por su Magestad, y assentadas en sus libros Reales de lo saluado, *l.4. del mismo tit. iuncta a la l.1. al fin. tit.18. del mismo lib.9.*

4 Y porque assi como † en las ferias con esta suelta se combidan los tratantes a yr a gozar della en perjuyzio del Rey, assi por la misma razon, el Rey don Felipe el segundo nuestro señor, en el año de 1566. mandó, que los que tuuiessen derecho de cobrar para si el seruicio, y montazgo, y almoxarifazgo, y otros derechos semejantes, no hagan mas gracias, que hazen los arrendadores de las mismas rentas Reales, so pena de cien mil marauedis por cada vez: y que las personas a quien fueren hechas las tales sueltas, y gracias, sean obligados a pagar los derechos enteros a los recaudadores, que por su Magestad cobrarẽ la renta en que se haze la tal franqueza, assi esta decidido por la ley sexta, tit. octauo deste libro 9.

5 Lo tercero, el † comprador que no auisa dentro de tres dias al alcaualero de la venta, para que se cobre el alcauala, la deue con el doblo, *l.31.tit.19.deste lib.9* Esto se deue limitar en los casos que diximos supra, *en la quaestion 124.*

6 *per totam*: Y no † es contraria a esto la ley 33. *del mismo tit.19.* que dispone, y manda, que el comprador que sacare alguna mercaderia de alguna ciudad, villa, o lugar a otra, preguntandoselo el arrendador, fiel, o cogedor del lugar donde se saca, sea obligado a declarar con juramento de quien la compro, luego parece esta libre el comprador de denunciar lo primero al alcaualero dentro de los tres dias, que manda la dicha ley 31. pues la ley 33. siguiente dize, que preguntandoselo al alcaualero, sea obligado el comprador a declararselo con juramento: ergo a contrario sensu, no se la preguntando, no esta obligado a ello: y assi parece corrige en esto *la dicha l.31.* en quanto al comprador, y que no sea obligado a manifestarlo al alcaualero, si el no se lo preguntare.

7 Pero a esto † se responde, que no es contraria en esto la ley 33 *a la dicha ley 31.* precedente: porque la ley 33. se hizo en fauor de los alcaualeros, y de la cobrança de las alcaualas, para que mejor se cobren, y assi no obliga el alcaualero a preguntar lo suso dicho al comprador, sino dexarlo a su voluntad, y al vedrio, para que para seguridad suya quisiere hazerlo, pueda dẽtro de los tres dias, en que el comprador ẽsta obligado a denonciarle, y hazerle saber la venta, o despues, quando el dicho alcaualero quisiere: mas no por esso se quita la dicha obligacion al comprador de hazer la denunciacion de la venta, y compra dẽtro de los dichos tres dias, que manda la dicha ley treynta y vna, en caso que el arrendador no se lo pregũte dentro de los dichos tres dias: pero si en el dicho termino se lo preguntare, y el comprador lo declarare, no esta obligado el tal comprador a hazerle otra denunciacion, ni manifestacion de la vẽta, como lo mãdaua la dicha ley treynta y vna, y que dara libre de su pena. Pero si passados los dichos tres dias lo preguntare el alcaualero, esta obligado el comprador a declararlo con juramento, y le puede pedir, y cobrar del el alcaualero la alcauala con su pena, conforme a la dicha ley 31. si a caso no se la ouiere manifestado el cõprador antes dentro de los dichos tres dias: de manera, que el alcaualero puede vsar de ambos remedios: y por la ley 33. no se excluye el remedio, y obligacion que tiene el comprador por la dicha ley 31. ni por ella la decision de la dicha ley 33. ansi lo declaro el D. Azeued. en la dicha ley 33 num.1. pero no considero en fauor desto, que aunque la dicha ley 33. en la nueua recopilacion esta puesta primero en orden la dicha ley 31. Pero en el Quaderno antiguo de las alcaualas de adonde se sacaron, y tomaron estas dos leyes, primero esta puesta la dicha ley 33. pues es la ley 108. del Quaderno, que la ley 31. que es ley 120. Y ansi queda por sin duda, que la dicha ley treynta y tres, que es primera, no corrige la ley 31. que es postrera.

8 Lo † quarto, el comprador, que es mercader, o harriero, que trae mercaderia, o bestia de albarda de valor de quatro mil marauedis, o dende arriba, siendo requerido, ha de mostrar dentro de tres dias en su casa, como se pago el alcauala adonde se compro, so pena de pagarla al arrendador del lugar de su casa que le requirio, *l.34.tit.19.hoc lib.9.* de qua supra egimus.

9 Lo quinto, el † comprador esta obligado a retener en si el alcauala, si el vendedor es hombre poderoso, o oficial del Rey, o forastero del lugar, so pena de pagarla, y la mitad mas para el arrendador, fiel, o cogedor, ley treynta y dos, titulo diez y nueue, hoc lib.9. de quo etiam supra egimus.

10 Ergo a † contrario sensu, si venditor, & emptor fuerint eiusdem loci, non tenebitur emptor regulariter apud se retinere gabellam, vt simili modo probatur etiam *in l.6. d. tit.19. hoc lib.9.* nisi in casibus a iure expressis, quorum vnus est *in l.8. tit.17 hoc libro*, en los taberneros que venden vino ageno, alius *in l.6. tit.19. lib.9.* cum quis emit ab homine potente, domina, aut virgine, vel ab officiali Regis in eodem

11 loco viuentibus. An † autem idem sit in emente aliquid a clerico debente gabellam, egit Azeuedo, *in d.l.32. num.3.* & cum Villalobos resoluit, id affirmando, sumendo clericum pro homine potente, & sic poderoso, cum difficiliter conueniatur.

12 Lo sexto, el † comprador carnicero esta obligado a dar

cuēta de qui en compro el ganado viuo, y lo ha de mostrar
al arrendador, antes que lo junte con sus ganado, y jurar
sobre ello lo que se preguntare, en la forma, y so las penas
contenidas en la l. 6. y siguientes, *tit. 19. y l. 15. tit. 17. lib. 9.*
13 Lo septimo, † el comprador que lleua mercaderia de vna
parte a otra, o la saca de vn lugar a otro, ha de dar cuenta
con juramento al arrendador, donde ouo la mercaderia,
y prouar lo que dixere, antes que la saque, so pena de pagar
la alcauala con el doblo, *d. l. 33. tit. 19 lib. 9.*
14 Lo octauo, † el que despues de las puertas cerradas en
los lugares mete, o saca mercaderia en ellos, pierdela por
descaminada para el arrendador, *l. 21 tit. 19. lib. 9.*
15 Nono, † emptor etiā si sit reus, tenetur exhibere instrumentum
venditionis, ex qua debetur gabella ad fundādā
intentionem fisci, Bald. *in l. 1. num. 3. ad finem. ff. de edend.*
per text. *in l. ne quisque, & l. Senatus censuit, eodem titulo,*
& l. 2. §. diuus. ff. de iure fisci. Marcus Ant. Peregr. *de priuil.*
16 *fisci lib. 7. tit. 3. num. 11. fol. 402.* Sicut † etiam possunt compelli
mercatores ad petitionem gabellariorum ad exhibendos
libros suos, *l. 23. cum seqq. tit. 19. hoc libro 9.* Quinimmò
17 † & ad petitionem aliorum, *in l. 1. C. de condict. ex lege,*
quem refert, & sequitur Firmian. *de Gabel. 4. parte. nu.
9.* Ergo ita, & eodem modo reus tenetur edere instrumenta
ad casum opportuna emptori gabellarum fiscalium, secundum
Bald. *in l. ne quisque.*
18 Licet † enim contrarium teneant ibi in emptore gabellarum,
Alex. & Ias. cum illud priuilegium concessum fisco
non possit transire in singularem successorem, argumento
*l. 1. § si hares, ff. ad Trebel. & l. fin. §. fin. ff. de contrahen.
empt.* nec in emptorem vectigalium, *l. licitatio, §. fiscus, in
fine, ff. de public. & vectigal.* Firmian. *de Gabell. 7. parte,
quæst. 13. num. 33.* ex quibus hanc contra Bal. dicit esse communem
sententiam Doctorum Roland. a Valle *consil. 61.
num. 23. vers. similiter, vol. 4.*
19 Attamen † attento iure nostro Regio, verior, & tenenda
est opinio Baldi, *vbi supra,* vt probatur *in d. l. 23. cum*
20 *seqq.* Præcipuè, † quia hodie regulariter reus tenetur edere
instrumentum actori etiam ad suam intētionem fundandam,
secundum communem praxim, & stylum Cancellariæ
Vallisolet. vt profitetur D. Burg. de Paz, *in proœm.
quæst. eius l. 3. num. 5.* & Ioan. Garc. *de Nobilit. glossa 2. § 1.
num. 50.* Quinimmò, & in nostris terminis etiam iure communi,
idem probauit ipsemet Bald. *in l. 1. §. editiones. num.*
21 *3. in fine, versic. iuxta prædicta, ff. de eden.* asserens, † quod
sicut fiscus petens gabellam ex contractu, potest petere a
reo, vt edat instrumentum contractus, & ille cogitur edere,
si habeat; idem quoque in gabellarijs seruandum est,
quia succedunt in locū fisci, vt refert, & sequitur Montalu.
in l. 6. tit. 8. lib. 1. fori, & cum eo Lasarte, *de decim. vendit.
cap. 18. nu. 13.* dicens, esse notandum ad extensionem *l. 10.*
22 *tit. 17. lib. 9. huius Noua Collect. Reg.* vt, † scilicet, intelligamus,
quod si venditor, aut emptor, quo casu pro gabella
conueniri potest, iuxta decisionem *l. 31. & 32. titulo 19. hoc
libro 9.* venditionis, aut permutationis instrumentum habeant,
illud possit gabellarius petere, vt edant, ad eius intentionem
fundandam: secùs autem, si non habeant, quia
tunc a tabellione id petere debet gabellarius, ex *d. l. 10.* &
Lasartem refert, & sequitur Azeuedo, *in d. l. 10.*

S V M M A R I A.

1 *Emptor soluens gabellam pro venditore, an eam ab eo repetere possit? & num. seqq. distinguitur, nu. 2. cum seq. resoluitur affirmatiuè indistinctè num. 7. & 8.*

3 *Emptor soluens gabellam pro venditore, quando dicatur esse negotiorum gestor.*

Q V AE S T I O CXXVII.

An emptor soluens gabellam pro venditore possit ab eo eam repetere?

1 QVæro † in proposito quæstionis præcedentis: *an quo
casu emptor soluit gabellam pro venditore, possit eam
repetere ab ipso venditore, cui verè, & realiter incumbit
hoc onus soluendi gabellam ex legibus nostris Regijs?*
2 Et videtur quidem ita distinguendum, † vt si emptor
sponte soluit gabellam pro venditore, qui eam verè debebat,
eiusque nomine, tamquam ipsius negotiorum gestor
procùldubio eam ab ipso venditore repetat actione negotiorum
gestorum, Bald. *in l. cum proponas, num. 1. C. pro socio, & in l. ea conditione, in princ. C. de rescind. vend.* Inquit
enim *in d. l. cum proponas,* quod emens fundum pro se, &
alio, medietatem eius, quod soluit, repetet à consorte, *&
in d. l. ea conditione,* magis in terminis notat, quod si id, qđ
erat soluendum ab emptore, soluat venditor, recuperat ab
emptore, & sic, si venditor post traditam possessionem soluit
collectas, recuperat ab emptore, quod dicit menti tenendum.
Iure namque communi, vt alibi diximus, emptor
erat, qui gabellam soluere tenebatur; iure vero nostro Regio
venditor est qui gabellam soluere tenetur, *vt in l. 1. tit.
17. hoc lib. 9.* In terminis igitur nostræ quæstionis habemus
doctrinam, & opinionem Bal. expressam affirmatiuam.
3 Tunc † autem dicetur emptor negotiorum gestor in hac
specie, quando intra terminum, in quo venditor gabellam
debebat soluere, eam soluisset dictus emptor, priusq. obligatio
eam soluendi transisset ad ipsum emptorem, *l. soluendo, ff. de negotijs gestis,* si enim postquam ad eum transijsset,
eam soluit, magis dicetur negotium proprium, quam
alienum gessisse, Bald. *in l. si in rem C. si cert. petat.*
4 Si verò † emptor inuitus, & compulsus soluit gabellam
pro venditore in pœnam ob celatam venditionem, & dolum
ipsius emptoris, videtur, quod eam a venditore repetere
nō possit, quia pęna debet suos auctores tenere, *l. quod
à quoque, ff. de reg. iur. l. sancimus, C. de pœnis.* Caussa enim
ob quam emptor in hac specie soluit gabellam pro venditore
continet delictum fraudis, & ideo sibi non est soluendum,
quod pro alio soluerit, cum id soluat ob proprium delictum,
l. 1. §. planè, cum sequenti, ff. de tutel. & ration. distrah. Dec. *in cap. quam Ecclesiarum num. 20. de constitut. l.
26. ad fin. tit. 20. par. 1.*
5 Quod † si obligatio, ob quam emptor soluit gabellam
pro venditore, non processit ex dolo, fraude, aut occultatione
emptoris, sed ob solam culpam ipsius, veluti, si cum gabellam
notam fecisset gabellario, eam non retinuit, eo casu,
quo retinere tenebatur, *iuxta l. 32. tit. 19. hoc lib. 9.* vel in
similib. speciebus, in quibus tantum culpa, non verò fraus,
aut dolus emptoris considerari potest, videaturq. eam a se
solutam repetere posse ab ipso venditore, pro quo soluit.
6 Sed cum † lex huic negligenti non concedat actionem,
nec fuerit negotiorum alienorum gestor, opus habebit huiusmodi
emptor, soluens gabellam, pro venditore petere
cessionem à gabellario iuris sui aduersus venditorem, ipseq.
gabellarius eidem tenebitur ius suum cedere, quando
emptor soluit gabellam ob propriam negligentiam, non
verò ob fraudem, vel dolum, *argumento l. qui iniuria, § fin.
ff. de furt.* in quo distinguit Castellus *in l. 70. Tauri, nu. 44.*
7 Quid † tenendum? Ego profectò, etsi existimem, quæstionem
hanc esse difficilem, & distinctionem supradictā
subtilem: nihilominus verius esse censeo, & tenendum in
praxi: vt quocumque modo emptor sponte, vel compulsus,
& inuitus soluat gabellam pro venditore, ab ipso venditore
verè, & indubiè debitam, possit eam repetere ab ipso
venditore, necnon, & ad id petere ius sibi cedi a gabellario,
cui soluit, quia prima obligatio soluendi hāc gabellam
fuit, estq. venditoris, vt patet ex nostris legibus Regijs, præcipuè,
ex d. l. 1. tit. 17. hoc lib. 9. Deinde, quia ipsemet venditor
prius arctatur ad manifestandum ipsam venditionem,
& soluendum ipsam gabellam gabellario intra quin-

que dies, sub pœna dupli, ex d. l. 31. tit. 19 hoc libro 9. Quod si emptor quoque notam facere venditionem, vel permutationem tenetur gabellario, id est, in subsidium, & motorem securitatem exactionis gabellæ, inque podria acaecer que los vendedores, por ser a su cargo la paga de la alcauala, dexaran muchas vezes de cumplir lo que son obligados, vt eadem lege 31. præmittit: hinc est, que si el vendedor lo hiziere saber, no esta obligado el comprador a ello, y no lo haziédo, no cae por ello en pena alguna, como lo diximos arriba, *quæst.* 124. *num.* 31. luego la principal obligacion de hazerlo saber, y pagar el alcauala, es del vendedor: y la del comprador solamente, para mas seguridad del alcaualero: y aunque no le haziendo saber el vno, ni el otro, en los dichos terminos la venta, o trueque, el comprador esta obligado a pagar la alcauala con el doblo: esto en quanto a la paga de la alcauala: mas es por el vendedor, y en quanto a la pena, por su descuydo, y negligencia, que ansi se puede llamar, que no dolo, ni fraude, pues no sacaua prouecho de no la manifestar: y aora se manifieste, o no, cobrandose la alcauala del comprador, es, y se paga por el vendedor, pues el la deue, y no el comprador, y por el védedor la paga, excepto en los casos que por la dicha ley 32. esta obligado a retenerla en si del precio, y aun entonces es por cuenta del vendedor, y no de la suya.

8 Fit igitur ex supradictis, † quod emptor soluens gabellam pro venditore, etiam inuitus, & compulsus, & in pœnam, eam repetere poterit a venditore, cuius primaria, & originaria est obligatio soluendi eam, & quia ob eius culpam, & non solutionem compulsus fuit emptor, quia si eá soluisset venditor, emptor non compelleretur. Quamuis ergo secundariò, & in subsidium emptor teneatur eam soluere, adhuc tamen est pro venditore, tamquam eius fideiussor, vel correus. Soluendo igitur pro principali debitore, & qui directò pro se soluere tenebatur, ab eo repetet solutam.

S V M M A R I A.

1 *Concilia populorum, & iudices ad quid teneantur in materia gabellarum, & sub quibus pœnis, & numeris sequentibus.*

Q V AE S T I O CXXVIII.

Rubrica: Lo que son obligados a hazer los concejos, y iusticias, y debaxo de que penas. De eodem.

1 QVæro † modo *ad quid teneantur Concilia populorum, & iudices in hac materia gabellarum, & sub quibus pœnis.*

2 Lo primero, † los concejos de treynta vezinos, y dende abaxo, por el primero dia de Enero de cada año deuen nombrar vn fiel llano, y abonado, que coja la alcauala entanto que viene arrendador, en la forma, y so las penas có tenidas en la l. 1. *tit.* 14. *deste lib.* 9 *de la nueua Recopilacion*, adonde se declara tambien lo que se deue hazer en los lugares que son de treynta vezinos arriba, y los Concejos de cabezas de Obispado, o Arcedianazgo, o Merindad, y la villa de Valladolid.

3 Lo † segundo son obligados, siendo requeridos, a pōner porteros a las puertas del pueblo, que las cierren de noche, para que no entre, ni salga mercaderia sin verse, o dar las llaues de las puertas al arrendador, o arrendadores que las pidieren, porque ellos las cierren, so pena del protesto *l.* 21. *tit.* 19. *del dicho lib.* 9.

Item, ay otras penas particulares contra los iuezes, que no executan las leyes del Quaderno de las alcaualas, como por ellas parece, que por euitar prolixidad, y no ser necessario, no se refieren, y ponen aqui en particular.

S V M M A R I A.

1 *Ferias, ni mercados frãcos, no puede ninguna persona hazer por su autoridad, so las penas contenidas en la l. 5. tit. 20. lib. 9. de la nueua Recopilacion, ni el que tuuiere las rentas del Rey por priuilegio pueden hazer mas gracia, que hazen los arrendadores del Rey, so la pena de la l. 6. tit. 8. lib. 9. de la nueua Recopilacion.*

2 *Mercaderias no se pueden meter, ni sacar de noche, sin estar presente a ello el arrendador, o fiel, o cogedor del alcauala, o con su licencia, so la pena de la l. 18. tit. 19 lib. 9. y si se haze por trato despues del tiempo de cerrar las puertas, son perdidas las mercaderias por descaminadas para el arrendador, l. 21. del mismo titulo.*

3 *L. 18 tit. 19. lib. 9. pena.*

4 *Los escriuanos del numero son obligados a dar al arrendador copia cierta, y verdadera de las ventas, trueques, y enagenamientos perpetuos de bienes rayzes, en la forma, tiempo, y so las penas contenidas en la ley 10. tit. 17. lib. 9.*

5 *El portero de las puertas del pueblo no puede dexar entrar, ni salir mercaderias despues del tiempo de cerrar las puertas, so la pena de la ley 21. tit. 19 lib 9.*

6 *Los que impiden al arrendar, y hazer, y recaudar las rentas, tienen la pena que contra ello, se protestare, l. 9. tit. 8. libro 9.*

7 *Eraudantes iura Regia, ne locentur incurrunt pœnat, de quibus in l. 7. tit 8. lib. 9.*

8 *Los que estoruan a otros que no puien las rentas Reales, y los que las dexan de puiar por frandes, ligas, o dadiuas, incurren en las penas de la ley 8. tit 8 lib. 9.*

9 *Los que hazen tomas, y embargos de rẽtas Reales, y los que no dan testimonio de ello, incurrẽ en las penas de las leyes 10. 11. y 12 del dicho tit. 8. lib 9.*

10 *Los tratãtes que hazen liga y monipodio por defraudar las rentas Reales de no vender, &c. incurren en las penas de la ley 5 tit 8. lib. 9.*

11 *Imponentes sisas sin licencia, y mandado del Rey, incurrũt pœnas l. 16. tit 8 lib 9 & aliarum legum: & quomodo hoc intelligendum sit. agitur num. 12. & 13.*

Q V AE S T I O CXXIX.

Rubrica: De las penas contra otras personas en esta materia de alcaualas. De eodem.

1 QVæro † an sint aliæ pœnæ impositæ in hac materia gabellarum contra alias personas?

El señor de la tierra, ni otra persona, no pueden hazer por su autoridad feria, ni mercados frãcos, so pena de perdimiento de bienes, y otras penas, que se ponen en la *ley* 5. *tit.* 20. *del lib.* 9 *de la nueua Recopilacion*, y en las rentas del Rey, que qualquiera tuuiere por priuilegio, no puede hazer mas gracia, que hazen los arrendadores del Rey, so pena de cinco mil marauedis, y el que recibiere la tal gracia, la de pagar los derechos por entero al arrẽdador del Rey, *l.* 6. *tit.* 8. *del dicho lib.* 9.

2 No se pueden meter, ni sacar de noche mercaderias, sin estar a ello presentes arrendador, o fiel, o cogedor de la alcauala, o con su licencia, so pena de pagar la alcauala con el quatro tanto, *l.* 18. *tit* 19. *del dicho lib.* 9. Y si es en lugar donde se cierra la puerta, si lo hazen despues del tiempo del cerrar por trato con el portero, son perdidas las tales mercaderias por descaminadas para el arrendador, *l.* 21. *del dicho tit.* 19.

3 Los † corredores, sastres, y mojones, son obligados a hazer saber al arrendador, o fiel, o cogedor de la alcauala, las ventas, y trueques, que ante ellos se hizieren hasta segundo dia, so pena, que por la primera vez pague la alcauala sola, y por la segunda con el doblo, y por la tercera con el quatrotanto, *l.* 28. *tit.* 19. *del dicho libro* 9. como esta dicho arriba en otra questiõn.

4 Los † escriuanos publicos del numero, ante quien han de

de passar las ventas, trueques, y enagenamientos de bienes rayzes, son obligados a dar copia al arrendador cierta, y verdadera, firmada, y signada de las ventas, trueques, y empeñamientos, que ante ellos passaren, cada vez, que los arrendadores, fieles, y cogedores de la tal renta se la demandaren, vna vez cada mes, con iuramento, que no passaron ante ellos otras, saluo aquellas, las quales son obligados a dar desde el dia que les fueren demandadas, hasta dos dias primeros siguientes, so pena de ciento marauedis por cada dia quantos passaren, y se detuuieré sin darselas, y son para el arrendador: aunque digan que estan embargadas las cartas, por no ser acabada la paga, o en otra manera: y si passaron ante ellos otras ventas, trueques, y empeñamientos, o compras, de mas de las que dieren copia, esten obligados a pagar los tales escriuanos la alcauala de ellas con el quatrotanto, *l. 10. tit. 17. del dicho lib. 9.*

5 El portero † de las puertas del pueblo no puede dexar entrar, ni salir mercaderias despues del tiempo de cerrarlas so pena de pagar la alcauala con el doblo, *l. 21. titulo 19. libro 9.*

Los que impiden el arrendar, y hazer, y recaudar las rentas, tienen de pena lo que contra ellos se protestare, *l. 9. tit. 8. del dicho lib. 9.*

Los que hazen fraudes, y ligas para que las rentas Reales no se arrienden, y fueren en consejo de ello pierden todos sus bienes, y son para la Camara de su Magestad: y si fuere concejo, ha de pagar lo que el arrendador protestare por la tal renta, siendo moderada la protestacion por los Contadores mayores: y los Regidores, y oficiales del tal concejo, que en ello fueren, pierden sus bienes, *l. 7. tit. 8. lib. 9.*

8 Ninguno † sea osado de estoruar a otro de pujar qualquiera renta, que estuuiere puesta en precio, o pujada en qualquier manera, ni los que comenzaren a hablar en algunas rentas dexen de pujar las por fraudes, o ligas, ni por dadiuas, ni interesses, que les sean dados, o prometidos de qualquier calidad que sean, so pena de perdimiento de la mitad de sus bienes: y la mitad desta pena es para la Camara de su Magestad: y la otra mitad para el acusador y iuez que lo sentenciare, por mitad, y de mas desto pierdá los prometidos que ouieren ganado en las dichas rentas, y se les puede quitar la renta por su Magestad, si se entendiere, que es cumplidero para su seruicio, *l. 8. titulo 8. de mismo libro 9.*

9 Los † que hazen tomas, y embargos de rentas Reales, y los que no dan testimonio de ello, incurren en las penas que ponen las leyes 10. 11. y 12. *del dicho tit. 8. lib. 9.*

10 Los † tratátes, que hazen liga, y monipodio, por defraudar las rentas Reales de no vender, ni contratar aquellas cosas, que son de su trato, sino en haziendoles los recaudadores de las alcaualas las baxas, que ellos quieren, de los derechos que deuen, pierden la quinta parte de sus bienes, y han de ser desterrados del lugar en que viuieren, por espacio de vn año, *l. 5. del dicho tit. 8. lib. 9.*

11 Lo que ponen imposiciones, y sisas sin licencia, y mandado del Rey en las ventas, y trueques, de mas de ser ningunas, estan obligados a la protestacion, que contra ellos fuere fecha por el arrendador, o recaudador, de mas de las penas, que por leyes destos Reynos estan astatuydas, *l. 16. titulo 8. del dicho lib. 9.*

12 Eas † autem leges intelligit, & limitat Auendan. *de exsequend. mandat. Reg. 2. parte, capitulo 14. numero 4.* iuxta terminos *l. 16. titulo 1. libro 7. Ordinam. veter. hodie l. 1. titulo sexto, libro septimo Recop. & l. 25. titulo sexto, libro tertio,* nempe, vt impositio illa, tūc demū prohibita intelligatur, si excedat tria millia marauetinorum: secus aliàs, quia (vt inquit) bene poterit per modum sisæ infra illam summam in rebus vendendis onus imponi, absque villa Regis facultate, sicut & per contributionem exactio conceditur, quia par ratio est in vtroque, eamdem sententiam sequitur Mexia, *in Pragmatica taxæ panis Conclusione 1. num. 63.* & nouissimè Azeued. *in d. l. 16.*

13 Hæc vero opinio, etsi grauiū virorum nō vera mihi, nec tenenda videtur in specie, & ratione *d. l. 16.* quæ prohibet, per cuiusque loci, aut Ciuitatis Concilium, Prætoreue, tributum aliquod venditionibus, aut permutationibus imponi, sine licentia Principis, ne ratione dicti oneris commercia, & contractus illi impediantur, vel saltem non ita frequentes sint, vt assolent, in magnum fisci detrimentū, tum præterea, quia *d. lex 16. tit. 8. hoc libro 9* quæ erat *l. 16. quaterni gabellarū,* lata à nostris Regibus Catholicis Ferdinando, & Elisabeth, est nouior multum prędicta lege 16. *tit. 1. lib. 7. Ordinam. veter.* condita a Rege Ioanne Secundo, atque ideo cum generalis sit, limitari non debet per legem anteriorem, cum tempore Regum Catholicorum satis constaret, imponi, & exigi posse summam illam trium millium marapetinorum, & non aliam, ex d. l. Ioannis Secundi, & adhuc Reges Catholici, quasi noui aliquid statuentes generaliter per suam legem supradictam iusserūt, nullum omninò onus, ac tributum venditionibus, & permutationibus posse imponi, vt his rationibus, & alijs vrgentissimis a prædicta prima sententia merito, & rectè discessit Lasarte *de decim. vend. cap. 18. num. 80.* existimans, quod generaliter nulla pecuniæ contributio, quæ ex lege, iuxta eam trium millium quantitatem, vel obtenta licentia Regis ad maiorem summam concessa sit, prout quotidie conceditur, imponi possit per modum sisæ venditionibus, & permutationibus, inuito fisco, aut gabellario, nisi id nominatim cōcedatur, ex *d. l. 18. quaterni gabellar. hodie d. lege 16. tit. 8. lib. 9.* ibi: *Porque por esto se escusa el trato de las gentes, y nuestras rentas se disminuyen: mandamos, &c.* Neque obstat d. lex Ordinamenti veteris, quia loquitur in distributione, & in suo casu singulæ leges obseruari debēt, eo quod diuersa ratio est distributionis, & impositionis sisæ, vt patet ex prædictis.

S V M M A R I A.

1 *Gabellarij huius Regni, quas facultates, & prærogatiuas habeant? & num. seqq.*

2 *El arrendador, o cogedor de las alcaualas, puede registrar los paños, y otras mercaderias, y hazer otras cosas que aqui se dize.*

3 *Mercator semel negans merces aliquas, vel falso pallificans, potest intra diem seipsum impunè corrigere, & veritatem dicere.*

4 *El arrendador, o cogedor puede poner guardas a las puertas de los pueblos para ver lo que entra, y sale.*

5 *Pueden poner guardas a las puertas de las tiendas, para lo que aqui se dize.*

6 *Pueden tomar cuenta al mercader, o tendero en cierta forma, y so ciertas penas.*

7 *Pueden entrar en las bodegas, y escriuir, y apreciar el vino, y almazenes de azeyte, so ciertas penas.*

8 *Pueden pedir, que se haga pesquisa, sobre las fraudes que se hazen, para no pagar alcauala.*

9 *Fraus non fit hoc vel illo modo contrahendo, nisi id fiat principaliter ratione vitandæ gabellæ.*

10 *Los arrendadores de las rentas Reales, estan debaxo de la guarda, y amparo Real.*

11 *Pueden compeler los vendedores, o compradores, a que exhiban los libros, y cartas de venta, teniendolas en su poder, aunque el arrendador sea actor para fundar su intencion.*

QVAESTIO CXXX.

Rubrica: De lo que puede hazer el cobrador de las alcaualas, conforme a las leyes destos Reynos. Super eodem.

1 QVæro, † *quas facultates, & prærogatiuas habeant gabellarij huius Regni?*

2 Puede † el arrendador, o cogedor registrar los paños, y otras mercaderias, que los mercaderes, traperos, y tenderos, y otras personas qualesquier tuuieren para vender en sus casas, y tiendas, y en otras partes, y las traxeren de fue-

ra para vender, y sellar, y fetteicar lo que de ello se pudiere ferratear, y pedir euenta de tres en tres meses de lo vendido y de lo que no mostraren, porque aquello deue ser auido por vendido para pagar la alcauala. so la protestacion que contra ellos fuere fecha, siendo tassada, y moderada por la justicia, y lo que encubrieran, lo pierden, y es de los arrendadores, *l.* 17 *tit.* 19. *del lib.* 9 *de la nueua Recopilacion.* Be-
3 ne † tamen verum est, quod si mercator semel negauit mer ces aliquas, vel falso pallificauit, poterit intra legitimũ diei tempus, de quo in hac lege, *& in lege* 29. *eiusdem tit.* seipsum corrigere, & veritatem dicere, vt euitet pœnam legis, vt ea Bald. *consi.* 34. *vol.* 1 in terminis probat Laffart. *de de-*
3 *cim. vendit. c.* 18 *num.* 33. & Azeuedo, *in d. l.* 17. diximus su pra alia quaestione.
4 Pueden † poner guardas a las puertas de los pueblos para ver lo que entra, y sale, *l.* 21. *del mismo tit. y libro.*
5 Puede † poner guardas a las puertas de las tiendas de los pannos, y otras mercaderias, y en los otros lugares donde se vendieren, que escriuan lo que se vendiere, para que se pueda saber, quanto monta el alcauala, y so pena de mil maravedis por cada vez, *l.* 22. *del mismo tit. y libro.*
6 Pueden † tomar cuenta al mercader, o tendero por su libro, en cierta forma, y so ciertas penas, aũque el mercader sea astrangero, *l.* 23. y 24. *del mismo titulo, y libro:* y la pena en que incurren los mercaderes, quando el libro por donde dan la cuenta, no es verdadero, pone la ley 25. luego siguiente.
7 El † arrendador, fiel, o cogedor de la renta del vino, puede entrar en las bodegas, y escriuir y apreciar el vino, y otro tanto en los almacenes de azeyte en la forma, y so las penas contra los que no lo consintieren, que se contiene en la *ley* 15. *del dicho tit.* 19. *lib.* 9. de quo etiam est videndum, *cap.* 18. *punctuationum, & conditionum,* cum quibus debẽt locari redditus gabellarum ad fin. huius libri positarum.
8 Pueden † pedir, que se haga pesquisa sobre las fraudes que se hazen para no pagar alcauala, *l.* 11. *tit.* 17. *del dicho*
9 *lib* 9. Fraus † autem non fit hoc vel illo modo contrahendo, nisi id fiat principaliter ratione euitandę gabellæ, secundum Laffart. *de decim. vendit. cap.* 2 *num.* 37. quem refert, & sequitur Azeuedo, *in d. l.* 11. *num.* 2.
10 Los † arrendadores de las rentas Reales, estan debaxo de la guarda, y amparo Real, *l.* 23. *tit.* 11. *lib.* 9. *de la nueua Recopilacion.*
11 Pueden † compeler a los vendedores, o cõpradores, que exhiban los libros, y cartas de venta, aunque el arrendador sea actor, y sea para efeto de fundar, y prouar su intencion, y demanda: lo qual se ha de entender, teniendo los tales vendedores, o compradores en su poder las dichas cartas de ventas: porque no las teniendo, les han de dar copia de ellas los escriuanos publicos del numero, ante quien nuieren passado, pidiendo les conforme a la *ley* 10. *tit.* 17. *deste lib.* 9. como lo auemos dicho, y declarado arriba en la *quaest.* 126. *vers* 9. de lo que son obligados a hazer los compradores, &c.

SVMMARIA.

1 *Gabellæ Regiæ an locari possint, & quot sint earum species?*
2 *Iura tributaria, veluti pedagia & similia, locari possunt.*
3 *Condiçiones del encabeçamiẽto general, se guardẽ sunt, vt leges.*
4 *Gabellarũ duæ sunt species: vna es por mayor, y otra por menor, vt hic, differunt tamẽ inter se in pluribus, vt in nu.* 5.

QVAESTIO CXXXI.

Rubrica: De locatione, & conductione gabellarum. An gabellæ Regiæ locari possint, & quot sint earum species?

1 QVæro † *an gabella Regia locari possint? & quot sint species locationis earum?*

2 Quo ad † primum constat, iura tributaria, veluti pedogia, & similia, locari posse, vt notat Bart. *in l. cotem ferro,* § *qui maximos num.* 1. *ff de public & vectig ex l. licitatio,* § 1 *& l. vectigalia,* § *fin. & l. Cæsar,* § *eod tit* & generaliter de locatione gabellarum, & qualiter fieri debeat, ac possit agit Firmian. *de Gabell* 2. *parte, volum.* 11. *tract diuers. Doct.* nominatim verò, qualiter, & quibus personis gabellæ horum Regnorum locari debeant, vel non agitur, *in tit.* 10. 11. *& 12. lib 9 huius Noua Collect. Reg.* & in toto Quaterno gabellarum, & in conditionibus quaternot generalis Regni conuentionis, & prorogationis illius, *que llamamos*
3 *encabeçamiento general del Reyno.* † *las quales condiciones se han de guardar como leyes,* vt cauetur in fine ipsarum, *y en los apuntamientos Reales nueuos, que todo ello para que se sepa, y ande junto, se pone al fin deste libro:* & præterea ita tenet Menchaca *de success creat lib.* 3. § 28 *num.* 18. *ver. illud autem controuersum est Venetijs.* Non enim Rex noster eas reuocare, seu abrogare voluit, vtpotè vtiles, & penè necessarias, proni constat ex Comitijs habitis Madriti Anno Domini 1578. petitione 55. & refert Laffart. *de decim. vendit cap.* 18. *num.* 2.
4 Quo ad † secundum respondemus, duas esse species gabellarum: *vna de ellas es por mayor, la qual es, quando el Rey, o sus Contadores mayores arriendan vn partido de rentas junto, que despues el arrendador mayor, que es el arrendo junto, desmiembra las rentas del tal partido, y arrienda cada miembro particularmente de por si, l.* 1. *tit.* 11 *lib.* 9. *La otra es de los arrendamientos por menor; que hazen los arrendadores que arrendaron de los Contadores mayores, o los que hazen los pueblos encabeçados, diuidiendo aquello que arriendan por mayor, y arrendandolo por miembros, o por lugares: y los que hazen las personas que los Contadores mayores embian a que los hagan, quando alguno de los lugares, y partidos de rentas, que se suelen arrendar en la Corte por mayor, no se arriendan por defeto de arrendador mayor, o por otra causa: la misma ley* 1. *del dicho tit.* 11. vbi Azeuedo, ex Ripa, *in tract. de peste, in* 2. *par. de priuil contract a num.* 46. *cum seqq.* & alijs latè agit, & distinguit, quando in proposito dicatur fieri locatio, aut venditio.
5 Differunt † tamen hæ species locationum in pluribus, veluti in termino fideiussorum præstandorum, & in turnis subhastationis; & in alijs, quæ infra in discursu huius materiæ videbimus. Et hæc de his speciebus locationum gabellarum, *de todas las cosas que estan obligados a hazer, y cumplir estos arrendadores y de las fiancas que han de dar, como, y en que tiempo, y de la forma de todo ello,* agitur latè *in d. tit.* 11. *y* 12. *huius lib.* 9. quæ esset longum singillatim recensere, atque inutile, cum ibidem sint congesta.

SVMMARIA.

1 *Conductores gabellarum, qui esse possint? & num. seq.*
2 *Omnibus quibus non fuit iure prohibitum censetur permissum, vt possint gabellas Regias conducere.*
3 *Conductio, siue locatio facta personis prohibitis est nullius momenti; sed id regulariter fallit, vt in num.* 3.
4 *Minor* 25 *ann. an possit esse conductor, vel fideiussor Regaliũ redditiuum? & num.* 17. *cum seqq.*
5 *Iudais, & Saracenis an sit prohibitum conducere redditus Regios. & num.* 6. *&* 7.
8 *Los Moriscos pueden ser arrendadores de rentas Reales.*
9 *Clericis prohibitũ est gabellarum & aliorum iurium conductio. & actores eorum eis locantes, tenentur pro eis soluere, vt in nu.* 10. *& præcipitur Prælatis horum Regnorum, vt id sua pœna prohibeant clericis.*
11 *Clericus conductor gabellarum conuenitur coram iudice seculari, tanquam negotiator, immò, & in Regio carcere detineri debet, licet sit sacris Ordinibus initiatus, vt in num* 12. *Sed contrarium probatur num. seq.*
16 *Legis* 14 *tit.* 6 *lib* 9. *Noua Collect. Reg. intellectus.*
17 *Minores* 25. *ann. recipiendi non sunt pro conductoribus, nec fideiussoribus redditium Regalium, nisi cum iuramento de quo hic, & si de facto recipiantur, an maneant obligati, num* 18 *cum seq.*

Minor

20 *Minor 25. anni non debet admitti in testem de idoneitate, & sufficientia facultatum conductorum, eorumque fideiussorum redditum Regalium: quod si de facto admittantur, tenebuntur, sed possunt restitui. vt in nu. 22.*

21 *Testes a bonadores de los arrẽdadores de alcaualas, y de sus fiadores quedan obligados a pagar por ellos, & nu. 22. ad fin. de praxi procedendi contra eos.*

23 *Minor 25. ann contrahens, asserendo se esse maiorem, cum re vera sit minor, an obligetur, & restitui possit, necne? optima resolutio hic, & nu. seq.*

31 *Tutores, vel curatores minorum non possunt, durante sua administratione, vectigalia conducere.*

32 *Potentes prohibentur reddítus Regios conducere, & nuncupatim gabellarum.*

33 *Personæ prohibita conducere gabellas, & alios redditus a Rege, censentur etiam prohibita conducere ab eius conductoribus.*

34 *Officiales Conciliorum sunt prohibiti conducere redditus Regios, & Conciliorum, &c. vt latius cauetur in lege 3. titulo 5. lib. 7. Noua Collect. Reg. Lo mismo procede en los escriuanos del numero. vt in nu. 35. debent tamen prædicta personæ prohibita habere eam qualitatem officij tempore, quo conducunt, ad hoc, vt excludantur. secus si prius erant conductores, vt in nu. 36. ratio prædicta prohibitionis assignatur num. 37.*

38 *Cessante vna ratione, vel causa dispositionis, quæ duplici fulcitur, si altera remanet, sustinetur dispositio.*

39 *Conductio personarum prohibitarum de facto facta, regulariter est nulla.*

40 *Syndicus Ciuitatis, vel Villæ, an sit prohibitus conducere redditus Regios, & Concilij, & conducere macellum, & nu. seq resoluitur affirmatiue nu. 45. cum seq. idem en los demas abastos, vt in nu. 52.*

41 *Lex pœnalis, & ideo odiosa non videtur extendenda ad alias personas, quam in ea expressas, etiam ex identitate rationis, vt in nu 42. nec in correctorijs, vt in nu. 43. nisi, quando per legem correctoriam reducimur ad ius commune, vt in nu. 44. vel quando est fauorabilis Reipublicæ, vt in numero 50.*

46 *Syndici Ciuitatis, vel Villæ, officium æquiparantur Rectoribus, & Decurianibus, vt in nu. 48. & nu. seq.*

51 *La recatoneria, y trato de mantenimientos, està prohibido a todas las personas que assisten en el Regimiento, y a todos los escriuanos.*

53 *Conductores secundi, a primis Reipublicæ comprehenduntur sub prohibitione d. legis Nouæ Collect. Reg.*

54 *Quando duo casus sunt æquiparati a lege veteri, lex noua loquens in vno, habet locũ in alio: quod procedit etiam in pœnalibus, & correctorijs, vt in nu. 55. præsertim, quando æquiparatio fit in eadẽ materia, alias secus. vt in nu. 56. si nõ per modum regulæ generalis, & generaliter expressa: secus quando in casu omisso est aliter prouisum, vt in nu. 57.*

QVAESTIO CXXXII.

Conductores gabellarum qui esse possint?

1 QVæro † circa leges tit. 11. & 12. lib. 9. Nouæ Collect.
Reg. *qui possint, vel non gabellas Regias conducere?*
In primis, hæc est regula generalis præ oculis habenda in
2 hac materia, † quod omnib. quib. non reperitur iure prohi-
bitum, censetur permissum, vt possint gabellas Regias con
ducere, *argum. l. ad officium, ff. communi diuid.* itaque edi-
ctum de conducendis gabellis est permissorium omnibus,
præterquam ijs, quibus specialiter reperitur a iure prohibi-
tum, dico a lege aliqua, vt patet ea legibus de hoc agenti-
bus; & in terminis ita tenet Auendan. *in 2. parte, capitulo*
11. Prat. numero 13. & Girond. *de Gabell 3 parte, in primo.*
quilibet enim reperitur habilis ad contrahendum, Bal. *in l.*
cum virum, col fin nu... C. de fideic. Azeu. *in l. 2. numero 1.*
tit. 10. lib. 9. Noua Collect. Reg. vbi ampliat in infamibus, vt
possint gabellas conducere, quia prohibiti non reperiũtur.
3 Quod † si a personis prohibitis conducantur, regulari-
ter conductio hæc erit nullius momenti ipso iure, secundũ
Menoch. *lib. 2. de success. creat. §. 15. num. 12. in impressione*
Salmant. quem refert, & sequitur Lasiar. *de decim. vendit.*
c. 18 num. 3. & Gironda, *de Gabel. 3. p. sub num. 19* & addit
Lasiar. *vbi supra, nu. 4.* ex eodem Menoch. §. 17. *nu. 70.* Ve-
netijs, quod si rationales, & gabellarũ actores, vel quicum-
que officiales Concilij iura ista in parte, vel in totum condu
xerint contra prohibitionem conditionis 37. generalis cõ-
uentionis, conductio valet, & tenet, licet ipsi legalib. pœnis
subijciantur, quæ per d. conuentionem extensæ sunt, vltra
dispositum *in l. 3. tit. 5. lib. 7. huius Nouæ Coll. Reg.* quia cũ
lex, seu cõditio pœnam statuat, nec vltra processerit cõtra-
ctũ annullando aduersus illius legis formam iontũ, videtur
dispensasse, vt pœna præstita contractus valeret, ex ijs, quæ
ibi resoluit, & idem Lasiarte inferius *d. c. 18. num. 14. ad fin.*
4 Hinc † est, vt minores 20. annorum, si de facto recipian-
tur in conductores, vel fideiussores Regalium redditũum
absque iuramento, de quo *in l. 16. tit. 10. hoc lib. 9.* tenebun
tur, vt dicemus latius *infra num. 17.*
5 Prohibiti † autem reperiuntur Iudæi, & Sarraceni anti-
quitus indistinctè, tum iure communi, *vt in c. penult & ibi*
DD. de Iudæis, tum etiam ex varijs legibus Regijs congestis
per glossam, *peregrina, verb. Iudæus, quæst. 5. in principio, in*
re nouiori, cum quadam distinctione, de qua *in l. 3. tit. 10.*
6 *hoc lib. 9.* & ibi Azeuedo. Hodie † tamen apud nos neutra
illarum legum in praxi decisio necessaria est, eo quod ex-
pressè loquũtur de veris infidelibus, quales nulli in Hispa
nia sunt ea beneficio Regum Catholicorum, vt obseruauit Didac. Perez *in l. 40. gl. 1. tit. 3. lib. 8. Ordinam. pag. 79.*
col. 1. quem refert, & sequitur Lasiar. *de dec. vend. cap. 18.*
7 *num. 5.* obiter † obseruans omnes istos, quos Moriscos ap-
pellamus, cum Christiani sint, & vt tales habeantur, rectè
posse, vbique sine distinctione d. legis Regiæ iura Regalia
conducere, prout in praxi receptum videmus, refert, & se-
quitur Azeuedo, *in d. l. 3. numero 2.* post Bertachin. quem
8 citat *de Gabel. 3. par. numero 11.* Clericis † etiam iure com-
muni prohibita est gabellarum, & aliorum iurium condu
ctio, ex textu *in Authen de Sanctiss. Episcopis, §. alium, col-*
lat. 9. tradit Firmian. *de Gabell. 3. parte, num. 2. volum. 11.*
tract. diuers. Doct. l. 45. tit. 6. parte 1. & ibi Gregor. Lop. *in*
glossa arrendadores, l. 2. titulo 12. parte 5. Azeuedo, *in l. 8.*
9 *statim citanda, numero 1. & 2.* Iure † tamen nostro Regio
concessa est, dummodo sub laicis idoneis fideiussoribus
fiat, *vt in l. 8. titulo 10. hoc libro 9* vbi additur, quod si acto
res redditũum Regalium contrarium fecerint, teneantur
pro prædictis personis Ecclesiasticis soluere, & præcipitur
Prælatis horum Regnorum, vt clericis sub pœna prohi-
beant, ne iura Regalia conducant, & inquit Gironda, *de*
Gabel. 3. parte, num. 2. ad finem, quod male recipitur in Hi-
spania dicta promissio.
10 Primò † tamen obseruandum est: quod si Clericus sub
idoneis fideiussoribus gabellas conduxerit, ne dum eius fi-
deiussores laici coram sæculari iudice conuenientur, ea tra-
ditis per Guid. Pap. *quæst. 562.* sed & ipse quoque clericus co
ram iudice sæculari conueniri poterit, non secùs ac conue-
nitur pro gabellæ solutione, quando est negotiator, vt resol
uimus *supra in suo proprio loco de clerico negotiatore.* Im-
11 mò, † & in Regio carcere detineri debere constat, *ex l. 118.*
styli: quæ non solum in clerico coniugato intelligenda est,
vt putat Castel. *in l. 66. Tauri, in verbo, desurraygar, col. 10.*
vers. per quod videtur in additione, quæ incipit, de hac mate
ria, sed etiam in quocumque alio clerico, vt censuit Bacca
de inope debitore, c. 17. num. 15.
12 Sed † cum hoc via tolerabile sit, & minimè laudabile,
in vno solo casu fore admittendum testatur Menchaca,
lib. 1. de success creat. §. 10. num. 648. versic. quo casu. Vene-
tijs, nempè, quoties clericus tempore coductionis, vt laicus
incederet, seq. laicum esse mentiretur, quem refert, & sequi
tur Mexia Ponce *in Prag. panis, Concl. 5. nu. 24.* & Lasiar. *d.*
c. 18. sub nu. 7. obseruans d. legis stylum generaliter loqui in
quibuscũq. Regijs tributis, non verò specialiter de gabella,
quę eo tẽpore non erat Hispanis cognita. Sed † neq. in alijs
tributis procedere potest, neq. in praxi admittenda, vt per-
sona clerici pro Regijs tributis in carcerem laicum immitti

P vllo

vllo modo possis. Procedi igitur contra eum in hac specie poterit captis pignoribus pro solutione redditus Regalis. Persona autem clerici a iudice sæculari ob hoc minimè incarceranda est, Sequitur Azeuedo, *in d. l. 8. num. 4.* hocq; deduci videtur ex lege nostra 8. præcitata, quatenus decidit, *ne locentur* iura Regalia Clericis, & personis Ecclesiasticis: *saluo si dieren buenos fiadores legos, quantiosos, y abonados, para que se haga la execucion en sus bienes de las quantias que deuieren: y si los arrendadores, y recaudadores contra esto hizieren, que sean tenudos a pagar por las dichas personas Ecclesiasticas todo lo que ellos deuieren de las dichas rentas*, quasi innuat, hæc lex, vel pro constituto habuerit, contra personam Clerici procedi non posse a iudice sæculari, & ideo, quod modo retulimus, præcipit:
14 Lex autem styli prædicti vigorem legis non habet. † Immò, & si Clericus dolose attestaretur, se laicum esse, & non Clericum tempore fideiussionis, vel conductionis, adhuc non credis verum Azeuedo *vbi supra, nu. 6. & 7.* quod incarcerari possit, nec exsequi per sæcularem iudicem contra supradicta quamuis fieri possit assecutio in fructibus sui beneficij, & in bonis patrimonialibus, quod verius puto, quo ad personam Clerici capiendam per iudicem sæcularē, hoc enim fieri non potest, vt prædiximus quo ad prælatum eiusdem Clerici in hac specie censeo, iudicem sæcularem esse competentem per supradicta.

15 Secundo obseruandum est, † quod aduersus conductores iurium Regalium, & eorundem fideiussores, qui coronam resumpserint, & ad iudicem Ecclesiasticum reclamauerint, pœna statuta est *l. 14. tit. 16. hoc libro 9.* nempè, *que por el mismo hecho aya perdido, y pierda todos sus bienes, assi muebles, como rayzes: la mitad para la Camara de su*
16 *Magestad: y la otra mitad para el acusador*: cuius † legis decisio ita demum locum habet, si cuio effectu per sententiā iudicis Ecclesiastici sæcularem forum declinauerint: secùs autem, si ante sententiam pœnituerint, seq. iudici sæculari subiecerint, vt bene probat, ac tenet Mexia *vbi supra, nu. 61.* addens, quod quamuis eiusdem legis verba, aliquo modo huic intellectui refragari videantur, vt patet ibi *Que se llamare, o dixere clerigo de corona, &c.* tamen cum effectu intelligenda sint, quando exceptio, siue allegatio illa effectum habuisset, & Did. Perez *in l. 17. tit. 3. lib. 1. Ordinam. in gl. Pero que se resumiere corona*, quorum opinionem sequitur Lallar. *de decim. vendit. c. 18. num. 8.*

17 Minores quoque 25. annorum qui tales ex suo aspectu apparuerint, vel dubium fuerit, quod tales sint, recipiendi non sunt pro cōductoribus Regalium redditūum *por mayor, ni por menor*, nec pro fideiussoribus, nisi prius iurauerint, *que sobre aquel contrato, que hazen de arrendamiento, o fianza no se llamaran a menores de edad, ni se diran lesos, ni damnificados ni pediran restitucion. Y que el escriuano de rentas no reciba la obligacion sin el dicho iuramento, so pena de diez mil marauedis para la Camara de su Magestad. Pero la obligacion hecha con el tal iuramento vale para siempre, y el que la hiziere, no se puede restituyr contra el contrato, aunque diga, y alegue, que fue leso: en los poderes que se otorgaren para arrendar, o para se obligar en alguna fianza de rentas Reales, se ha de declarar en ellos, como el que los da es mayor de 25. años, y si fuere menor, ha de venir incorporado en el poder e el dicho iuramento: y de otra manera el escriuano de rentas no la assiente, ni reciba so la dicha pena*, vt cauetur ad litteram *in l. 6. tit. 10. hoc libro 9.*

18 Circa † cuius legis praxim, & intellectum nōnulla sunt obseruāda. Primum, quod etsi Menoch. *de succ. creat. §. 14. nu. 115. vers. infertur*, dixerit, quod si minor 25. annis, vt conductor principalis, vel fideiussor, in hac gabellarum locatione admittatur, contra formam nostræ legis 6. contractus ipso iure non valeat, ratione duplicis præcepti d. legis 6. nempe prohibitorij, & pœnalis, idemq; constat ex Gironda *de Gabel. 3. p. nu. 22.* & Azeuedo, *in d. lege 6. num. 1.* Contrarium tamen verius iure censuit Lallar. *d. cap. 18. num. 32.* Non enim lex illa prohibet, minores iura Regalia conducere, vel eorum fideiussores existere, sed iubet, administratoribus, vt eos non admittant, ex quo sumus extra terminos text. *in l. cum lex, ff. de fideius. & l. non dubium, C. de leg.* Vnde si de facto admittantur, non erunt inhabiles ex prædicta l. 6. quominus ita obligent, & obligentur, sicut aliàs de iure obligare, & obligari possunt, iuxta notata *in l. si curatorem habens, C. de in integ. rest. min.* vt eorum contractus valeāt, eo casu, quo iure communi valere possunt, quamuis aduersus eos, ætatis, & restitutionis beneficio, vti possint: pœna nāque ab eadem lege 6. imposita tabellioni redditūum, recipiendi obligationem, & fideiussionem minoris, absque iuramento, potius arguit contractum ipsum de facto admissum, absque iuramento valere, siquidē lex illa vltra non processit, eum annullādo, quod aliàs solet facere lex, quando hoc vult, vt ex pluribus aliis legibus Regiis constat; & præterea quia dum lex illa Regia *6. d. tit. 10. hoc lib. 9.* requirit, & admitti iubet iuramenta puberum ad efficaciter, & sine spe restitutionis eos obligandos, sicq; secum hoc conformat in hoc cum iure communi, *vt in Auth. Sacramenta puberum, cum sim. C. si aduers. vend.* bene innuit absque prædicto iuramēto eos obligari in casibus, quibus iure cōi alias obligantur, & obligant cum spe restitutionis, si lędātur, siquidem hoc non mutatur, nec corrigitur per *d. l. 6.*

19 Nihilominus tamen, ne patrimonium Regium dispendium patiatur, crederem hac in specie rectè iudices facturos, si prædictis conductorib. inhibeant, ne iura Regia exigant, neque administrent sub fida custodia ea ponendo, quousque minores prædicti absque iuramento obligati, si idonei, & sufficientes sint, iterum cum eo irreuocabiliter se obligēt, vel aliam idoneam, & sufficientem fideiussionem præstent, cum ratificatione priorum fideiussorum, *pro securitate iurium Regalium exigendorum*: interim periculo conductorum, eorumq; fideiussorum iuribus Regiis sub fidelitate administrandis, & exigendis.

20 Secundum, † quod minor 25. annis non debet quoque admitti in testem de idoneitate, & sufficientib. facultatib. conductorum, eorumq; fideiussorum redditūum Regalium, hoc est, *testigo de abono*. Cum enim affirmat aliquē esse diuitem, & idoneum, vicem fideiussionis obtinet, *l.*
21 *cum ostendimus, §. fin. in fine, ff. de fideius.* † vt Auend. *in suo Dictionario, verbo almoneda.* Bacca *de inop. debit. c. 5. num. 29.* Ant. Gomez. *in 2. tomo var. resol. c. 13. nu. 5.* saltem in materia gabellarum fauore, & priuilegio fisci, vt tenet, & probat Azeuedo, *in l. 15. tit. 9. lib. 5. Noua Collect. Reg.* & nouissime idem auctor *in d. l. 6. num. 5.* vbi nos in idē citat *lib. 1. pract. q. 132. num. 9.* quam doctrinam veram intelligit Rebuff. ad Regias Galliæ Constit. *1. tomo, tit. de sent. & executi. art. 1. gl. 16. nu. 45.* quem refert, & sequitur Girōda, *in 3. p. nu. 23.* ita, vt huiusmodi assecuratores non teneātur, nisi in subsidiū, principali non existēte soluendo: & nostra lex 6. prohibeat recipi minores 25. ann. in fideiussores redditūum Regaliū absque iuramento: non poterunt etiam huiusmodi personæ recipi in testes probatorios idoneitatis cōductorum redditūū Regalium, nec ipsorum fideiussorū eadē ratione, quòd in aliis personis aliàs prohibitis expresse decidit *lex. 3. tit. 5. lib. 7. Noua Coll. Reg.* ibi: *Ni sean fiadores, ni abonadores, ni asseguradores.* Ergo idem in minorib. probandū est, quo fundamento, & aliis hanc partē intrepide probat Girōda, *vbi sup. n. 21. cū plurib. seqq.* & Azeu. *in*
22 *d. l. 6. nu. 5.* Intellige † id, quod si minor de facto admittatur in testē in prædicta specie, obligabitur quidē in subsidium eo casu, quo minor iure communi obligari potest, vt prædiximus, si n̄ lædatur in eo, restitutio ei necessariò erit concedenda, iuxta supradicta *in 1. obseruat.* Et præterea tenet in terminis Gironda, *vbi sup. nu. 26. cum seqq.* id deducens ex nostra lege 6. a contrario sensu, ibi *Y el que hiziere iuramento, no se pueda restituyr.* Praxim aūt, qualiter procedendum sit contra hos testes *que abonan en rētas Reales a los arrendadores y sus fiadores*, ponit optime Azeued. *in d. l. 9. nu. 6.*

23 Sed † quid erit in proposito, quæro si minor 25. ann. maior autem 14. asserat, se maiorem, cum re vera minor sit? In hoc vera sit resolutio,

24 Quod in † hac specie minor tūc demum remanebit obligatus sine spe restitutionis, si dolose id egerit gratia decipiendi aduersariū, vt cum eo contraheret, aliàs secùs, quia errantibus, & non fallentibus iura subueniunt, *vt in l. 2. & 3.*

& 3. C. si minor se maior. dixerit, l. 6 in princip. tit. 19. par. 6. vbi teddit rationem : *Porque las leyes ayudan a los engannados, y no a los eagannadores* : Diximus *in Authen. Sacramenta puberum, num. 56. si aduers. vendit.* Sfortia Oddo *in tract. de rest. in integ. 1. p. q. 24. art. 1. & art. 6.* Azeued. *in d. lege 6. num. 13.* hoc adducens in terminis oostris.

Quod verum intelligendum est, quoties mioor, qui se maiorem per mendacium dixit, eo tempore per suum aspectû appareat, esse maiorem: nã si clarè constaret esse minorem 25. an. licet ipse dolose maiorẽ se esse diceret, tunc, & hoc casu, posset restitui, si lædatur, quia secum contrahens potuit id præuidere, & cum ipso non contrahere; Ergo sibi merito imputandum est, si cum illo adhuc contrarit, & restituator minor, ita constat *ex d. l. 6. tit. 19. par. 6. & ex d. l. 2. C. si minor se mai. dix.* vt docuimus *in d. Auth. Sacramenta, num. 57. &* & voluit Azeuedo *vbi supra*, in id etiam expendeos *d. l. 6. tit. 10. lib 9. Recopilationis*.

25 Secundò † limitat præcedentẽ distinctionem Greg. Lop. post alios, quos refert *in d. l. 6. tit. 19. p. 6. in glos. de jatado*, respectu eorum, quæ, vt maior posset opponere aduersus contractum, non solũ punitur in eo, in quo mentitus fuit, & deliquit, nõ verò in plus; immò & si iurasset se esse maiorem, cum tamen non sit, sed minor, adhuc non excluderetur a remedijs maioribus competentibus, vtputa, quod contractus fuit nullus, quod etiam probanimus latius *vbi supra, num. 58.* estq. communis, & magis communis, & verior, vt pluribus allegans contra alios probat, & defendit, respondens fundamentis contrarijs Sfortia Oddo *vbi supra, d. q. 24. art. 4. per totum.*

26 Tertio † obseruo, quod in dubio, quando non constat de dolo minoris, ipse auditur, & restitui potest, & debet, si lædatur: ad aduersarium igitur spectat probare illum sciuisse, fuisse minorem quando se maiorem esse asseruit, vt aduersus *gl. in d. l. 3. verbo testium*, contrarium tenentẽ, probarunt communiter DD. ibi, & alibi, quos refert, & sequitur Sfort. *vbi supra, art. 8. nu. 56.* & Greg. Lopez etiam *vbi supra, in gl. engannosamente, in vers. quid autem dicemus.*

27 Quartò obseruandũ † est, quod si minor iuramento medio asserat, se esset maiorem, si corporaliter iuramẽtum hoc præstiterit, amplius super hoc audiri non debet, etiam si clarè probare vellet se esse minorem: si verò non corporaliter, sed verbotenus id iuramentum præstiterit, si velit testibus probare contrarium, non auditur, scripturis autem volens probare se esse minorem, auditur, *l. 3 in fi. & ibi gl. & communiter Doct.* qui sic eam intelligunt, *C. si min. se mai. dix.* Greg. Lopez, *vbi supra, in d. gl. engannosamente, ibi: si autem minor*: & est communis distinctio, & vera, vt cum alijs probat, & sequitur Sfortia *vbi supra, art. 5. nu. 8.* vbi citat Ang. ita practicari, *num. seqq.* limitat eam aliquib. modis.

28 Vltimò obseruandum † erit, quod in omnibus casibus, in quibus conclusum est, minorẽ non restitui, hoc non procedit, quando minor admissus fuit ad probandum, quod ipse esset minor, & hoc probauit plenè; tunc enim licet admitti non debuisset, tamen postquam constat de veritate, & de periurio, debet dari locus veritati, & audiri. Ita singulariter Bertran. *consil. 477. nu. 9. lib. 2.* & Sfortia Oddo, *vbi su-
29 pra, art. 7. nu. 58.* Secundò † non procedit, quando dolus, vel iuramentum fuisset adhibitum, & præstitum in alio instrumento, quam illo de quo agitur, tunc namque aduersarius non posset obijcere minori, quod aliàs ipse iurauerit, se esse maiorem, vel scienter, & dolose hoc asseruisse, & propterea non impediretur, petere restitutionem, ita Bertra. *d.
30 nu. 10.* & Sfortia *num. 59. vbi supra.* Qui† tandem *num. 60.* ex supradictis colligit, quod in summa minori nocet bona fides aduersarij, & mala sumptius, qui voluit decipere eũ, qui fidem eius sequutus fuit.

31 Tutores † præterea, & curatores durante tutela, vel cura, non possunt vectigalia conducere, *l. vnica, C. ne tutar, vel curator vectig. conduc.* & tenent DD. quos citauimus, & sequuti fuimus in nostro tractatu *de tutel. 1. parte, c. 20. nu. 17.* vbi quod hoc procedit, nisi antea essent conductores gabellarum, quam essent tutores, quia tunc temporis bene poterunt conductionem prosequi, & non prohibentur ea vti, secundum Girondam *de Gabel. 3 par. num. 16.* quod & nouissime sequitur Azeuedo *in d. l. 6. num. 14. tit. 20. hoc lib. 9.* est textus expressus pro hoc *in d. l. vnica, in fi. ibi: cum autem fisco te iam obstrictum, &c.*

32 Potentes † quoque prohibẽtur redditus Regios, & non cuparim gabellarum conducere per se, & per interpositas personas, sub pœna duplici contra locatores, & nullitatis contractus. Ita disponit *lex 2. tit. 19 hoc lib. 9.* idem cauetur, quoad prohibitionem *in l. 4 eiusdem tituli*, de los Perlados, y personas poderosas, y Caualleros, que tienen vassallos, y de los Contadores mayores de su Magestad, y sus tenientes, y en los del Consejo, y Oydores de la Audiencia Real, y Alcaldes de la casa, y Corte, y Chancilleria de su Magestad: y en el escriuano mayor de rentas, que esta en la Corte, y en los oficiales de los dichos Contadores: todas estas personas, ni alguna dellas, no pueden arrendar por si, ni por interposita persona, directe, ni indirecte por mayor ni por menor en la Corte, ni fuera della las alcaualas, ni otras rentas Reales. Y lo mismo de los alcaldes, y alguaziles, merinos, y Regidores, Iurados, y escriuanos de concejos, y escriuanos de rentas, y Iurados, y mayordomos de cõcejos, ni alguno de ellos, ni otro por ellos, los quales no pueden arrendar por menor las alcaualas, ni otras rentas Reales, en las Ciudades, Villas, y lugares donde tienen los dichos oficios, so las penas contenidas en las leyes, que sobre esto hablan: la misma prohibicion haze la ley 9, *del dicho titulo 10.* contra los Perlados, Caualleros, y personas poderosas, y Comendadores de Ordenes, Alcaydes de fortalezas, Regidores, Iurados, escriuanos de concejos, y de rentas, y su lugar tenientes, so las penas cõtenidas en las leyes, que sobre esto disponen: y de mas, que por el mismo fecho ayan perdido, y pierdan qualesquier marauedis, y pã de merced de por vida de iuro, que tengan en los libros Reales por priuilegios, y los oficios que tuuieren. Y si no tuuierẽ oficios, el que lo cõtrario hiziere, pierda el tercero de sus bienes para la Camera de su Magestad: y que los Cõtadores del Rey los carguen, y cobren de ellos el tres tanto de lo que montà la rẽta, o rentas que assi arrendarẽ para la Camara. Y esta ley declara, que a quel sea persona poderosa, a quien se prohibe, que no arriende, que es tanto poderoso, y mas como qualquiera de los Alcaldes, o Regidores de la Ciudad, Villa, o lugar, que es la cabeza del lugar dóde se toma la renta.

33 Circa † quarum legũ intellectum, declarationem, atque amphationem, obseruandum est, quod personæ prohibitæ conducere gabellas, ceteraq. iura Regia, censentur prohibitæ non solum ea conducere a Rege, eiusq. summis computatoribus, sed etiam ab eorum conductoribus ex identitate rationis; & quia ita clare deducitur ex d. l. 4. tit. 10. hoc lib. 9. ibi: *Por mayor, ni por menor*: & ibi: *No arrienden por menor las alcaualas*: & in vers. *Y porque esto sea maior guardado mandamos*, &c. ibi: Y que esso mismo iure el arrẽdador, y recaudador mayor, y que en aquel arrendamiẽto no tienen, ni ternan parte alguna las personas de suso cõtenidas, que esta defendido, que no arrienden por mayor, ni por menor, y que esso mismo iuren, que no daran ninguna de las rentas, que arrendaren por menor a algunas, ni algunas personas, que de suso estan defendidas, pues no arrienden por menor, so las penas contenidas en las leyes que sobre esto hablan. Quidquid aliud simpliciter velle Lasart. *de decim. vend. c. 18. nu 14 vers. quæ sanè resolutio.* Etenim si prior gabellarius a Rege conducens, locat minori illud ius, quod a Rege habuit, idipsum ei cedit, & item in effectu ab ipsomet Rege caussam habet cessionarius *iuxta tradita in l. 1. C. de act. & oblig.* & præterea probatur ex *d. l. 4. tit. 10. lib. 9.* vt prædiximus, & ex identitate rationis.

34 La misma prohibicion † se haze por la *ley 3 tit. 5 lib. 7. de la misma Recopil.* contra los Alcades, iusticia, y Regidores Iurados, merinos, alguaziles, mayordomos, escriuanos de concejo, y otros oficiales, que han de ver hazienda de concejo, para que no sean arrendadores, ni recaudadores por mayor, ni menor, fiadores, ni abonadores, ni asseguradores de rentas de propios, y concegiles, ni de rẽtas Reales de las Ciudades, Villas, y lugares dóde tuuieren los dichos oficios, ni de carnicerias de ellas, por si, ni por interpositas personas, ayan parte en ellas, so pena de

perdimiento de oficios, y mas la quarta parte de sus bienes;
la tercia parte del la para la Camara, y fisco de su Mage-
stad: y la otra tertia parte para el denunciador: y la otra
35 para el juez que lo sentenciare. Ea † qua quidem l. in iabel
lionibus dal numero, ita tenuit Auil. *in cap. 23. Prat. verbo,*
officiales, versic. quod extende, & Gironda, *de Gabel. 2. par.*
nu. 5. vbi inquit, ita ab omnibus vsu esse interpretatum.

36 Circa † quam legem nonnulla sunt itidem obseruanda.
Primum, quod qui prohibentur gabellas, & cetera Rega-
lia conducere, debent habere eam qualitatem, eos exclu-
dentem tempore ipso, quo conducunt, *argum. l. a. ff. de ex-*
cus. tut. qualitas enim admittens, vel excludans aliquem,
debet esse, atque interuenire tempore actus, iuxta regulam,
quam tradit, & comprobat Ias. *in l. 1. in princip. C. de testa-*
men. Auendan. *in a. par. c. 12. Prat nu. 13. & c. 23. num. 7.*
dicimus *conf. 1 num. 15.* Ergo si prohibitus ratione officij
conducere, iam erat conductor, antequam esset prohibitus,
non prohibetur vti conductione, & sic poterit eam retine-
re, facilior enim est retentio, quam acquisitio, *l. fin. vnde li-*
ber. Ex quibus hanc opinionem, & obseruationem in ter-
minis, & pro declarationa nostrarum legum, tenet, & pro-
bat Auendan. *d. c. 12. nu. 13.* quem sequitur Gironda, *d. 3.*
p. num. 5. cum seq. & Bobadilla, *in sua Polit. de Correg. lib. 3.*
c. 4. nu. 39. & iuxta eam sæpè consului, & ex facto in praxi
allegaui. Et quamuis hoc non reputet vsquequaque firmũ
propter nostras leges Regias Azeuedo, *in l. 4. nu. 29. tit. 5.*
lib. 7. Noua Collect. Reg. ego ex eisdam reputo verum; siqui
dem prohibent personas habentes actualiter dicta officia
conducere gabellas, cereraq. iura Regia: ergo à contrario
sensu, & præcipuè cum sint pœnales, conductionẽ huius-
modi ante officiũ habitam, seu celebratam retinebũt, quia
nullo iure retentio prohibetur, sed ipsa acquisitio: quod si
aliud vellent nostræ leges, id exprimerent. Accedat, quod
hæc opinio est fauorabilis, & benigna: ergo tenenda, re-
gula iuris vulgari, quæ habet, quòd in pœnis benigna est
interpretatio facienda: Odia enim restringi, fauores verò
conuenit ampliari, vt habet altera iuris regula.

37 Secundò † obseruare oportet, quod etsi præfata prohi-
bitio, ideo facta fuerit inter alias rationes. Porque por te-
mor, o verguença no dexen de pujar lo que quisieren ar-
rendar, vt inquit *l. 7. tit. 10. hoc lib. 9.* Prohibiendo que los
priuados, y officiales de la casa Real no sean arrendadores
de rentas Reales: ac proinde videbatur hæc prohibitio ces-
sare, quando huiusmodi prohibiti conducere, valorem au-
xerint, metusq. prædictus cessauerit, quasi cessante causa
prohibitionis, ex regula iuris vulgari, *quod cessante causa,*
cessat effectus: nihilominus cõtrarium in terminis nostra-
rum legum rectius probauit Gironda, *in d. 3. p. nu. 11. cum*
seqq. Plurib. namque de caussis leges prædictæ prohibẽt præ
tatas personas redditus Regios conducere, inter quas est il-
la, vt faciliter possint conductores conuenin, neue facilius,
38 quam alij fraudib. vtantur. At † cum aliqua dispositio du
plici caussa, seu ratione nititur, quamuis vna cesset, si tamẽ
altera remanet, sustinetur, & nõ cessat prædicta dispositio,
text. in §. *affinitatis, Instit de nupt. l. si non lex alia, ff. de bar.*
inst. vbi notat DD. latè Meala *in Reg l Tolet. de los termi-*
nos, in 22. fund. 1. par num. 29. cum seq fol. 32. & ceteri.

39 Tertiò, quod † personæ prohibitæ cõducere gabellas in
præd. legibus Regiis, ita regulariter prohibẽtur, vt si aliter
fiat, conductio sit ipso iure nullius momenti, vt rectè ob-
seruauit Mench. *lib. 2. de succes. creat. §. 15. nu. 12. in impres.*
Salmant, quia verè prohibent præd. leges, & habent locum
notata *in l cum lex, ff. de fideiuss.* sequitur Lassar. *d. cap. 18.*
num. 3. qui nu. 4 refert eumdem Mench. *in impressione Ve-*
net lib. 2. §. 17 nu. 70. tenentem in præmissa specie valere, &
tenere conductionem, licet ipsi legalib. pœnis subiciãtur;
& cum eo in hac vltima opinione, videtur remanere, &
plus placet Azeuedo, *in d. l. 2. a nu. 3. tit. 10. hoc lib. 9.* contra
Girondã, *de Gabel. 3. par. nu 19.* tenentem, quod sit nulla.
Sed miror, quod prædicti auctores in re hác non aduerte-
rint ad verba finalia d. legis 2. annullantia expresse prædi-
ctam locationem, & conductionem vltra pœnam pecunia
riam ab ea impositam, vt patet ex eis ibi: *Y demas desto, que*
el tal arrendamiento se a ninguno. Non ergo Rex contẽtus
est prædicta pœna pecuniaria, nec est verum, quod d. l. 2.
non annullat contrariam locationem, prout inaduerten-
ter censuit Azeuedo *in eademmet lege 2. d. num 3.* cum po-
tius iubeat, & declaret contrarium, vt vidimus; & sic stan-
dum est literæ prædictæ legis 2. non verò opinioni contra-
riæ prædictorum auctorum: in minore autem diuersum
esse diximus maritò *supra num. 18.*

40 Quartò, quod etsi † dubiũ esse videatur, an procurator
generalis, hoc est Syndicus Ciuitatis, vel Villæ, que assiste en
el Ayuntamiento a contradezir, y potestar lo que conuie-
ne la Republica, y bien comun de ella, comprehendatur
sub prohibitione, & pœnis *d. l. 3. tit. 5. lib. 7. Noua Collect.*
Reg. si constiterit, que bastece, o bastacio las carnicerias de
la tal Ciudad, o Villa, donde tiene el tal oficio de procura
dor sindico; cum hic non sit de personis expresse prohibi-
tis a d. lege Regia, sino los que han de ver hazienda de cõ-
cejo, como son la iusticia, y Regidores, que solamente tienẽ
voto, y los escriuanos, &c. y no los otros oficiales, que no
son de los susodichos, que no han de ver hazienda de los
concejos, que estos pueden arrendar, si quisieren, vt caue-
41 tur in eadem lege. Et † cum sit lex pœnalis, & ideo odiosa,
non videtur extendenda vltra personas in ea expressè pro
hibitas, *l. si ita stipulatus 126. § Chrysogonus, in fi. ff. de ver.*
obl. ibi: *intelligendum est personam numquam nisi expressa*
sit, Suarez, *in l post rem iudicatam, 2. limitatio, ad l Reg. ff.*
de re iud. reg. odia, de reg. iur. in 6. l. 3. § hæc verba, ff. de neg.
42 *gest.* etiam † ex identitate rationis, vt probat latè rationi-
bus, & auctoritate aliorum Thom. Sanchez, *3. tomo de ma*
trim. lib. 10. Disput. 4. nu 3 vers. tandem, & cum communi
latissimè idem probat contra alios respondens fundamen
tis ipsorum, Aimon Crauet. *de antiquit. temp. 4. par. princ.*
43 *num. 148. cum seqq. fol. 159. incipiens a nu. 146.* licet † oc in
correctoriis est licita extẽsio, etiam ex minoritate rationis,
secundum veram, & communem conclusionem, & regu-
lam Doctorum teste Ias. *in Auth. Quas actiones, nu. 21. C.*
44 *de sacros. Eccles. & nos alibi diximus,* nisi † quando per l.
correctoriam reducimur ad ius commune, quia tunc est fa-
uorabilis, & extendenda, vt probat idem Thom. Sanchez,
1. tomo de matrim. lib. 1. disp. 12. nu. 8. quidquid Azeuedo, *in*
l. 4. & 5. nu. 4. tit. 15. lib. 5. Noua Coll. Reg. teneat, quod lex
pœnalis extenditur, & procedit in aliis casibus, quã expres
sis, in quib. ratio legis locũ habet, ex gl. verbo Incerta, *vers.*
sed numquid, in c. in electionib. de elect. lib. 6. quæ tñ in alia
materia multũ diuersa loquitur. Nihilominus tamẽ in ter-
minis nostræ quæst. idẽ Azeu. *in d l. 3. tit. 5 lib. 7. Nouæ Coll.*
Reg. nu. 2. cũ seq. partẽ negatiuã tenat, & probat, nisi in ca
su, in quo esset consuetũ, qd & in procuratores assisterẽt in
expendẽdis, vel reuidendis propriis Ciuitatis, vel Villæ: nã
tunc, & ipsi cẽsentur comprehensi sub illius legis dispõne.

45 His † tamen non obstantibus, opinio affirmatiua verior
est, & tenenda immò quod procurator generalis, hoc est,
syndicus Ciuitatis, vel Villæ non possit esse bastecedor de
las carnicerias de ellas, ni interessado en ellas, & sic com-
prehendatur sub prohibitione, & pœna d. legis Regiæ,
46 quia † licet hic non habeat vocem, nec votum in Conci-
lio, sed tantum possit requirere, & contradicere. Offi-
47 cium † tamen eius principale est, ser veedor, fiel, censor, y
procurador del bien comun, y defensor, *Authen de defen.*
Ciuit. per totum, l penult. C. de defens ciu. de quib. latè agit
Cassanæus *in cathal. glor. mund. 11. p consider. 5. per totã,*
48 & † æquiparatur Rectoribus, hoc est Decurionibus, vt late
probat Castil. de Bobadil. *in sua Polit. de Correg. lib. 3. c. 4. n.*
41. & c. 8 nu. 4. Ergo quomodo procurator hic, & syndicus
poterit esse cõductor macelli? Non enim vtrumque simul
compatitur, nec Respublica defendi posset: nec rectè gu-
bernaretur, si huic coniunctioni vtriusque officij locus de-
49 retur. Y † tambien el dicho procurador vee hazienda del
concejo, pues se halla a la hazienda de los propios, y al ha-
50 zimiento de rentas, y contradyze las libranças. Et † quamui
uis prohibitio prædicta sit pœnalis, & odiosa, respectu de
las personas a quien se dirige, non verò respectu Republi
cæ, cui principaliter prouidetur, sed potius fauorabilis, &
ita debet extendi ex identitate rationis iuxta doctrinã Bar,
in l. quemadmodum, nu. 4. C. de agric. & cens. lib. 11. quem
sequitur,

ſequitur,plures referens, Didacus Perez in rubr.tit. 1 libro 3.Ordinamenti,colum.747.poſt medium,Euerard.in Centaria legali,loco 35 a ratione,l.larga,&c.Beceins conſ. 71.nu.
51 4.& Bobadilla vbi ſupra,d cap.4 num.45. tamdem † hoc dubium ceſſat ex l.10.tit. 3.lib 7.Noua Collect Regia, que prohibe la regatoneria, y trato de mantenimientos a todas las perſonas que aſiſten en el Regimiento, y a todos los eſcriuanos,y el miſmo fin que tuuieron los legiſladores para prohibir,que las dichas perſonas no fueſſen arrendadores de las rentas del concejo y Reales que fue por el bien publico, y porque con el poder, y autoridad dellas callando los demas, y conſintiendolo, fueſſen defraudadas las dichas rentas, y las carnicerias mal regidas en perjuyzio de los pobres, y bien commun de la Republica concurre y milita,ſi fueſſe arrendador de las dichas rentas el Procurador general, y Sindico del pueblo. Et in terminis ita tenet,& latius probat Caſtil. vbi ſupra,d.c.4.nam.41 cum ſeqq.
52 Quinto † eiſdem rationibus idem cenſet dicendum, & tenendum Bobadil.d.cap.4.num 44 cum ſeqq. non ſolum en los abaſtos de carnicerias, de quibus loquitur d. lex 3. ſino tambien en los de peſcado,vino,azeyte, y otras vituallas,quod eſt verum,& ſatis ſingulare.
53 Sexto,†circa d.legem 3.eius obſeruandum eius prohibitionem, non ſolum comprehendere prædictos officiales, qui ab ipſa Republica conducunt redditus ipſius, atque los baſtecimientos de ella, ſino tambien los que los toman, y arriendan (aunque ſea ſin fraude alguna) de los que los tienen arrendados,y rematados del Conſiſtorio, y ſiruen los dichos baſtecimientos, o ſe arriendan de los que los arrendaron del Conſiſtorio,y los gozan,pues la dicha ley Real,generalmente habla con los que arriendan los propios, y rentas del concejo,y toman,y ſiruen los baſtecimientos de las carnicerias, vt ex ea patet,ibi: ¶ No ſean arrendadores,ni recaudadores por mayor,ni menor ,ni ſean fiadores , ni abonadores,ni aſſeguradores de rentas de propios, y concejales ni de las carnicerias de ellas: y milita la miſma razon de prohibicion,daños e inconuenientes de la Republica,en los vnos que en los otros,pues ſolamente ſe atiende,a que no ſean arrendadores,ni baſtecedores de la Republica los del Conſiſtorio de ella,de que reſultan los dichos dannos, agora ayan arrendado del Conſiſtorio, o de la perſona que de ſu mano lo tiene por remate,quia nihil intereſt,quod ex æquipollentibus fiat, ſiquidem hic reconductor habet cauſam,& titulum,& ceſſionem a primo conductore Reipublicæ, qui ab eo ius & titulum immediatum habet, & ſubrogatum debet ſapere naturam ſubrogati,l.vnica,C.de rei vxor.actio. cum ſimil.y el que ſirue actualmente los abaſtos,eſta obligado,y ſujeto al gouierno,y penas,y ordenanzas del Regimiento,como ſi arrendara del miſmo Regimiento , y a el lo ſe ſomete, y ſujeta.

Denique,quia ſic videmus,quod perſonæ prohibitæ conducere gabellas,ceteraq; iure Regia, cenſentur prohibitæ non ſolum ea conducere a Rege eiuſq; ſummis computatoribus , ſed etiam ab eorum conductoribus ex identitate rationis,vt clarè deducitur ex l.4.tit 10 hoc lib.9. vt modo ſupra dicebamus,num.33.in verſic.circa quarum legum. Ergo idem eſt dicendum in redditibus,& iuribus , præcipuè in conductione,de las carnicerias,y otros abaſtos, Ciuitatis & Villæ,vt perſonæ prohibitæ ea conducere, ſint etiam prohibitæ reconducere a primis conductoribus Reipublicæ ſub eiſdem pœnis, ſiquidem in duo caſus, quantum ad prohibitionem earumdem perſonarum,ſunt æquiparati a legibus Regijs antiquioribus congeſtis in d. lege 3.ibi: De rentas de propios,y concejales,ni de rentas Reales de las ciudades,villas , y lugares donde tuuieren los dichos oficios, ni de las carnicerias de ellas: Ergo lex noua , nempe d. lex 4.tit.10.lib.9. loquens in conductione redditum Regalium prohibitis conducere, vt nec etiam reconducere poſſint a primis conductoribus ſub eiſdem pœnis, ſecum habere debet,& in conductione redditum,& propriorū, y de las carnicerias de todas las ciudades, y villas de eſtos Reynos,iuxta doctrinam gloſſæ in l.quod verò,contra gloſſam t.ad finem,in verſic. Sed noua,ff.de leg. & in l. ſi quis ſeruo alieno,verbo,corrumpi , C.de furt. & ſera. contrario

54 Quam doctrinam : Nempè , quod † quando duo caſus ſunt æquiparati a lege veteri lex noua loquens in vno, habeat locum in alio,dicit communem Anton. Gomez in l.4. Tauri,num 7.& Iaſon,vbi benè loquitur in d. Auth. quas actiones,num.19. Alimon Crauet.de antiq temp 4 parte,in princip.num.98 cum ſeqq. vbi plures allegat,& ampliat,vt procedat etiam in pœnalibus,& multo magis in correctorijs,ſecundum communem opinionem,vt ibi per eum nu
55 mero 100.Quod † procedit,præſertim cum prædicta æquiparatio facta ſit punctualiter in eadem materia,& caſu,ſci licet,prohibitionis conducendi redditus Regios,& Reipublicæ, quo caſu procedit rectè , & intelligi debet dicta doctrina communis,ſecus ſi æquiparatio fiat in alia materia; ſecundum Iaſon in l.ſi conſtante.num 30.ff.ſoluto matrimde quo per Crauettam,vbi ſupra, & quando æquiparatio
56 eſt facta: Item † per modum regulæ generalis,& generaliter expreſſe (prout in propoſito contingit) ſecundum Tell. Fernandez in d.lege 4.Tauri.num 25. quas duas declarationes,& aliam tertiam, ſcilicet, quando in caſu omiſſo eſt alitet prouiſum,refert,& ſequitur cum alijs auctoribus deciſione 6 Senatus Pedemont Cacher.nu.9.& 10.& alias plures declarationes, & limitationes congerit ad prædictam doctrinam Crauet. vbi ſupra num. 114.cum ſequen. de qua eſt etiam videndus Burg.de Paz in lege 3.Tauri,2.concluſ. num.94.cum ſeqq.

S V M M A R I A.

1 *Conductores gabellarum maiores , vel minores tenentur ſatiſdare intra terminos legum huius Regni.*
2 *Locatio redditum Regalium facta in alijs iuxta legum diſpoſitionem valida eſt licet fideiuſſio a conductore,neque recepta neque oblata ſit: commiſſarij autem, & rationales ad periculum tenebuntur.*
3 *Fideiuſſione ſemel pro ſufficienti recepta,an ſi poſtea caſu aliud ſuccedas,conductores gabellarum incidant in pœnam legis 11.tit 11 lib 9 Noua Collect. Reg.*
4 *Los teſtigos, que abonan a los arrendadores de rentas Reales,o a ſus fiadores que entonces realmente eran ricos,y deſpues a caſo han venido en quiebra,ſi eſtan obligados a pagar por ellos? & num ſeqq.*
5 *Cautio petenda non eſt ab eo qui tempore contractus erat ita pauper ſicut nunc,ſed tunc demũ, quando adeſt noua cauſa ſuperueniens.*
8 *Los arrendadores de rentas Reales, que no dieren las fiãças que ſon obligados en el termino que mandan las leyes deſtos Reynos,aunque las den deſpues, pierden el prometido, y las quartas partes de pujas.*
9 *Fideiuſſores dari poſſunt extra territorium,cuius gabella locatur,modo intra Regna ſatiſdatio fiat, locis quibuſdam exceptis de quibus hic limitatur ,num. 10.*
11 *Los Contadores mayores de ſu Mageſtad , a ilos del ſu Concejo,ni Oydores ni Alcaldes de la caſa,y Corte de ſu Mageſtad,ni los lugares tenientes,ni oficiales de los dichos Cõtadores mayores,por mayor,ni por menor , no pueden ſer fiadores de rentas Reales.*

QVAESTIO CXXXIII.

Rubrica : De fideiuſſoribus præſtandis à conductoribus gabellarum. Ad quid teneantur gabellarum conductores.

1 QVæro modo † *ad quid teneantur gabellarum conductores?* Et in hoc obſeruandũ eſt, quod gabellarum conductores,ſiue maiores,ſiue minores,tenentur ſatiſdare intra terminos l.7.8.& 9.tit.11.hoc lib.9.Noua Coll.Reg. & in cõditione 6.del encabecamiẽto general delitos Reynos.
2 Illud autem conſtat † in hac materia, quod ſi locatio fiat iuxta legum diſpoſitionem, fideiuſſio autem a conductore neq; recepta,nec oblata ſit,non irritatur contractus, ſed rectè valet ; cõmiſſarij autem & rationales ad periculũ

tenebuntur, vt resoluit Menche. *de success. creation. §. 15. num. 40. in impressione Salamanticeasi.* quem refert, & sequitur Lassart. *de decim. vend. c. 18. nu. 16.*

3 Hoc vero in dubium † vertitur: *an si semel gabellarias dederit satisdationem, & recepta sit a rationalibus, & actoribus gabellarum, quæ tamen postea non satis idonea esse reperiatur, vel ex eo, quod casu quodam illi fideiussores ad inopiam vergunt, vel quod inclementia temporis redditus ille exinanitus ita fuit, vt quod satis erat contractus tempore, modo non sufficiat, incurrat in pænam l. 47. del quaderno, de las alcaualas, hodie l. 11. tit. 13. hoc lib. 9.* qua cauetur: *Que quando al arrendador mayor no contentare de fianzas en los terminos en las leyes antes desta sennalados, que de mas de perder el prometido, y las quartas partes de pujas, puedan Contadores mayores tomar la dicha renta para su Magestad, o si mas conuiniere boluerla a la almoneda, y la quiebra que en ella huuiere se cobre del arrendador, que no contento de fianzas, y de sus bienes, y fiadores?* quod in vtramque partem discutit Menchaca *de succesf. creat. § 4. num. 4. vers. illud autem,* & licet dicat, se hunc casum non decidere, quia hæc controuersia tunc pendebat in locatione eius redditus Regalis, qui *Puertos Secos* appellantur, nihilominus in eam videtur inclinare sententiam, quod prædictus gabellarius in hac specie non incidat in prædictam pœnam, quę opinio verior videtur ex verbis d. l. 11. in princ. ibi: *No contentare fianzas, ni las abonare, ni sacare el recudimiento en los terminos en las leyes antes desta sennalados:* & ad fi. ibi in decisione *Que no contentare de fianzas, &c.* Hæc namque lex est pœnalis, & maxime præiudicialis conductoribus; Ergo in casu tantum in quo loquitur intelligenda, & practicanda est, nempè, *quando no contente el arrendador de fianzas,* non vero extendenda ad casum, de quo agimus, qui non est decisus per d. legem: quinimo in eo conductor liber est, siquidem impleuit formā d. l. 11. vt concludunt rationes pro hac parte adductæ per Menche. Imputent ergo sibi actores Regalium redditū, qui tales fideiussores receperunt, vel aliter pro securitate, non cauerunt, prout iam prope semper hanc rem summi rationales tempore contractus per conuentionem solent dilucidare, vt affirmat Mench. *vbi supra,* cum cuius sententia transit Lassart. *d. c. 18. nu. 17.* & est vera.

4 Ex quibus † videtur idem dicendum, in testibus deponentibus de probitate, & idoneitate facultatum conductorum, & fideiussorum, affirmātibus, illos esse sufficientes ad soluendum debitum Regium, hoc est, que son abonados pagar la rentas, &c. nempe, quod si conductores gabellarum, eorumq. fideiussores pro quibus testificati sunt, diuites fuerint, & facultatibus potentes tempore testificationis hoc probato excusentur prædicti testes, licet tempore solutionis in aduersam declinauerint fortunam, pauperiores que casu, vel fortuna temporis inclementia facti fuerint, prout iure communi attento, videntur excusandi: siquidē tempus contractus inspiciendum est in hoc, de quo ipsi testes testantur, non vero futurum; quæ opinio comprobatur ea latè traditis, & congestis per Roder. Suar. *in l. fori, titulo de los emplazamientos, §. fin. num. 20. cum sequentibus*
5 *vsque in finē.* † vbi resoluit, quod cautio ab eo petenda non est, qui tempore contractus erat ita pauper sicut nunc, sed tunc demum, quando adest noua caussa superueniens paupertatis: estq. communis sententia, esse necessariam suspicionem de nouo ad prædictam cautionē præstandam, affirmat Paul. de Castr. *in l. etiam, §. licet, num. 3. ff. solu. matri.* idque probatur *ex l. in omnib. ff. de iudic.* Secundo eadem opinio probari videtur ex eo, quod nullum fisci priuilegiū in hac specie de testibus approbatorijs, de quibus agimus, inueniamus, quo cessante ius commune est in contrarium & præterea verba, & intentio, atque affirmatio testium expresse relata ad tempus depositionis ipsorum contradicere videtur, quis ergo vltra eorum intentionem eos obligatos esse cēsebit? siquidē obligatio iure Regio, ita demum inducitur, nēpe, pareciēdo que vno se quiso obligar a otro, & non aliàs. denique ex *l. cū quis, ff. de solut. ibi tacite a. hac conuentio in esse stipulationi vr. si in eadem caussa maneat.*

6 Nihilominus tamen † in fauorem fisci mouet potest sequens consideratio, nempe, eos testes in eum finem desitui, & recipi, vt conductores, eorumq fideiussores approbati remaneant ad totum debitum Regium exigendum, tēpore solutionis aduenientę, sicque non solum tempus contractus, & depositionis inspici debet, sed etiam virtualiter tempus solutionis ex fine rei, argumento text. *in l. Magistratus, C. de Magistrat. cōueniē.* vbi probatur, quod magistratus tenetur in subsidium, si tutor non fuerit soluē do tempore depositionis officij, hoc est tempore finitæ tutelæ, & solutionis reliquorum, iuxta glo. *ibi. verb. administrationis, & ibi* Salic. *num. 1.* Similiter etiam argument. *d. l. cum quis,* vbi cum quis sibi, aut Titio dari stipulatus fuit magis esse ait, vt ita demum rectè Titio soluendum sit, si in eodem statu maneat, quo fuit cum stipulatio interponeretur: & ibi: *tacite eam hac conuentio inesse stipulationi videtur, si in eadem causa maneat.* Ergo ita, & eodem modo tempus quoque solutionis in proposito inspiciendum est, & tacitè adiectum videtur in depositione testium deponētium, conductores Regios, eorumque fideiussores sufficientes esse ad soluendos redditus Regios, siquidem in eum finē recipiuntur, sicque textus ille rectè probare videtur hanc secundam sententiam, non vero priorem, ex quib. iuxta prædicta, secundam opinionem, scilicet, quod prædictis testibus, non sufficiat illa exceptio, quod conductores gabellarum pro quibus testificati sunt, vel eos approbarunt, diuites erant idonei, atque sufficientes tempore testificationis, quoniam in subsidium tenebuntur, si tempore solutionis, & finiti officij huiusmodi non fuerint. In terminis tenet Gironda, *de Gabell. 3. p. sub numero 33 cum seqq. vsque ad finem,* quem sequitur Azeued. *in l. 14. num. 4. titulo 7. libro 9. & in l. 6. nu. 10. titulo 10. eodem lib. 9.* sicut etiam tenentur fideiussores, ad quorum instar isti testes approbatores in eum finem assumuntur, vt patet. Quibus rationibus in hanc sententiam procliuior sum, & eam probo, quando simpliciter, generaliter, & indistincte testes affirmarunt in suis depositionibus, conductores, vel fideiussores, aut vtrosque, & quemlibet ipsorum idoneos, vel sufficientes esse ad soluendum illud pretium, vel debitum, licet postea tempore solutionis aliud quacumque ratione, & caussa appareat: nam nihilominus prædicti testes tenebuntur in subsidium eo modo, quo refert Azeued *in d. l. 6 tit. 10. num. 9. lib. 9. Noua Collect. Reg.* vt habet, hæc secunda sententia,
7 quam probo, † quod procul omni dubio procedet, si testes vltra supradictos adiecerint, quod conductores, & fideiussores, quos approbant, erunt bonis, & facultatibus sufficientes tempore solutionis ad soluendum prædictum redditū Regium. Idemq. erit obseruandum, quando id præcautum fuerit ab actoribus redditum Regalium per conditionē expressam testibus postea deponentibus, notam factam.

8 Illud notè † proculdubio esse videtur, vt si conductor intra tempus a legibus Regijs statutum fideiussores idoneos non præstiterit, iuxta formam ipsarum, etiam si aliàs diues sit fideiussoresq. lapso termino præstiterit, amittet promissum, hoc est, *el prometido, y las quartas partes de pujas,* vt patet primo ex *l. 11. tit. 11. hoc lib. 9. Noua Collect. Reg. ibi: Dentro de los dichos cinco dias, despues del postrimero remate, &c. pierda el prometido que les ouiere sido prometido con la dicha renta, y les no sea librado ni ganen quarta parte de puja en ello aunque le sea pujada, y que todo para nos:* deinde, & secundo ex l. 11. eodem titulo, ibi: *En los terminos en las leyes antes desta sennalados, que de mas de perder el prometido, y las quartas partes de pujas, &c.* tādē, & tertio ex *l. 9. tit. 12. hoc lib. 9.* vbi idem cauetur: *En los arrēdadores menores, que no dieren las fianzas en la ley antes de aquella senaalados:* hæ enim leges requirunt pro forma, præstari fideiussores idoneos, & reliqua fieri de quib. in ipsis intra terminos ab eisdem assignatos, & aliàs præcipiunt, vt amittant promissum: ergo forma illa ad vnguem non obseruata, non gaudebunt commodo promissi, vt in terminis latè probat Gironda, *de Gabel. 1. par. nu. 26 cum seq.*

9 Fideiussores † autem dari possunt etiam extra territoriū cuius gabellæ locantur, modo intra hæc regna sanctiatio hat locis, quibusdam exceptis, nempe, Galizia, Asturia,

y Vizca-

y Vizcaya, vt cauetur *in l. 1. tit. 10. hoc lib. 9.* quod iure speciali procedere resoluit Castell. in *l. 66. Tauri, in glos. De se arraygar, col. 2. in vers. sed pone, ante primam additionem,*
20 vt refert Lassar. *de decim. vendit. c. 18 nu. 18.* † *vbi num. 19.* limita dispositum *in d. l. 1.* in dominis particularibus, nisi vel in alio loco suæ iurisdictionis detur satisdatio, etiam extra territorium loci, cuius gabellæ conductæ fuerint, tunc enim eadē est ratio, aliàs obseruanda erit regula iuris communis de qua *in l. multis*, & ibi glos. & Bart. *C. de Princip. agent. lib. 12.* Est enim hæc satisdatio voluntaria, cum a voluntario contractu procedat, atque ideo in alium locum semitti non debet *l. fideiussor, § necessaria*, vbi glos. Bar. & communiter Doct. explicant, *ff. qui satisd. cog.*

21 Fideiussores† autem redditnum Regalium (vltra supra enumeratos) esse non possunt contenti *in l. 5. tit. 10. hoc lib. 9.* nempe, los Contadores mayores de su Magestad, ni los del su Consejo, ni Oydores, ni Alcaldes de la casa, y Corte de su Magestad, ni los lugares tenientes, ni oficiales de los dichos Contadores mayores por mayor, ni por menor.

S V M M A R I A.

1 *Licitator primus an per secundum maiorem summam offerentem liberetur? & num. seqq. referuntur duæ opiniones contrariæ in hoc, & concordia inter eas assignatur, nu. 3. & quid in redditibus Regalibus, attento iure nostro Regio, num. 4. cum seqq.*

6 *El que traspassa la renta Real por mayor, esta obligado al saneamiento della hasta que contēte de fiancas el que la ha recebido a contento de los Contadores mayores, o de sus lugares teniētes: y en las rentas menores a contentamiento de los arrendadores mayores, y recaudadores.*

7 *Conductor secundus si aufugiat, vel fiat non soluendo tenetur primus. qui non liberatur cedēdo Communitati iura, & actiones contra secundum, fallit, nisi hic secundus satisfecerit de fideiussoribus, a contento de los Contadores mayores, vt in num. 8.*

9 *Communitas in subsidium agere potest contra secundum conductorem. vel emptorem gabellarum titulum habentem a priori, qui fugit, vel effectus est non soluendo, dummodo locatio fiat alteri æquè idoneo. aliàs potest expelli per locatorem, vt in nu. 10. y no basta que sea æquè idoneo, sino que ha de contentar de fiancas, y entretanto que esto no se haze no se libra el primero, vt in num. 11.*

QVAESTIO CXXXIV.

An per secundum licitatorem liberetur primus?

1 QVæro etiam: *An per † secundum licitatorem maiorem summam in subhastationibus rerum offerentem liberetur primus?* Et quamuis de hoc alibi egerimus quoniam hic est locus proprius huius quæstionis, iterum de ea latius agemus in qua Bart. *in l. licitatio, q. 1. ff. de public. & vectig.* tenuit, quod primus non liberetur, ex tex. *in l. Sabinus, ff. de in diem addict.* quem sequitur Alex. *in addit. ad ipsum ibidem,* & Firmian. *de Gabel. 2. par. nu. 20.* & Salic. *in l. penes, C. de vectig.* & Iodoc. Burg. *in compendio subhastat. c. 4. nu. 8.* Ang. *cons. 314.* quos ad hoc refert Arias Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vend. 2. par. c. 2. num. 29.*

2 Contrariam tamen † sententiam, & sic affirmatiuam, tenet, & probat Cremens. *Sing. 41. Tuscis*, post Bald. quem refert, per tex. *in l. Valerian ff. de præt. stipulat. l. stipulatus est, ff. de fideiuss. l. cum plures, § lege, ff. locat.* Eamdem opinionem sequitur Paul. de Castro *in d. l. licitatio in prin. nu. 3.* & Auend. *2. par. c. 12. prat. nu. 8 in vers. item infertur*, & Auiles *in cap. 32. prat. in gl. Putar. num. 6. cum seqq.* & Arias Pinel. *vbi supra*, & Fabian. de Monte, *de empt. & vend. in vers. de forma autem subhastationis, num. 93.* & refert alios eam sequutus, & dicens, quod hæc opinio est receptior, & Gironda, *de Gabel. 2. par. § 1. nu. 20. & 21.*

3 Inter has tamen † opiniones contrarias solet illa cōcordia assignari, vt prima procedat, quoties secunda licitatio non est acceptata; secunda verò, quando est acceptata, ita Rebuff. *de præconijs in 2. tomo ad Constitutiones Galliæ art. 7. gl. vnica, nu. 21.* sequitur Cassan. *in Consuet. Burg. rubr. 5. § 2 nu. 23. & 24.* Azeued. *in l. 4. nu. 16. tit. 5. lib. 7. Noua Collect. Reg.* & Gironda, *vbi supra*, addens ex Fab. de Monte, *vbi supra*, hoc procedere, nempè 2. p. sup. ad. receptiorem, quando res fuit perfectè licitata, traditaq. plus offerenti, & quoties secundus licitator est idoneus facultatibus, & soluendo, in quod citat etiam Cass. *vbi sup. ver. ad vnum, fol. 207. & in titulo ordinationes Cancellariæ, num. 22. fol. 389.*

Hæc tamen intelligenda sunt in subhastatione bonorum, quæ Regis non sunt.

4 Ceterum in † redditibus Regijs opinio Bart. iure Regio approbata videtur, primo, *ex l. 11. tit. 11. hoc lib. 9.* ibi: *Y la quiebra, y menoscabo que en ella ouiere, se cobre del arrendador que no contento de fiancas, y de sus bienes, y fiadores,* quam l. ad hoc considerauit Doctor Castil. *in l. 70. Tauri, num. 37* & Azeuedo, eum sequutus *in d. l. 4 sub num. 16. tit. 5. lib. 7. Noua Collect. Reg.*

Sed meo quidem iudicio ea lex, vt patet ex eius littera, non loquitur, quando erant plures licitatores sed quando primus licitatur, *en quien estaua rematada la renta, no contento de fiancas como quedo de darlas a contento*, quo casu merito, vt ob non impletam hanc conductionis conditionem patiatur hoc damnum, quod ipse non liberetur, quinimmò ad hoc expresse tenetur legis prouisione, & plerúque conuentione, & placito in id expresso contrahentium; Nos verò non agimus de hac specie, sed de altera multum diuersa, nempè, *quando antes que la renta Real se remate de todo remate, ay otro segundo que puja: si se librara el primero por recebirse esta segunda puja, por los hazedores de las rentas Reales? este caso no le decide la ley 11.* vt prædicti Cobispani nostri sautumaui, *y assi queda omisso, y va mucha diferentia de vn caso a otro, como mas largamente diximus d. q. 71. lib. 4. Practic.*

5 Sed † quamuis *d. l. 11.* opinio Bart. non probet, adest tamen altera lex Regia, quæ eam rectè probat, nempe, quod iura Regia, veluti gabellarum, & tertiarum, redeant ad primos præcedentes licitatores, quando vlteriores in fideiussionum idonearum præstatione defecerint horum periculo, nempe *l. 12. tit. 11. hoc lib. 9.* quæ loquitur *en los arrendamientos de por mayor* vt patet ex rubr. illius tituli, quæ ita se habet: *Mandamos, que si en la renta en que el arrendador no contento de fiancas, auia auido antes del otro, o otros ponedores, y nuestros Contadores mayores extendieren que conuiene a nuestro seruicio hazer torno de vn ponedor en otro, lo puedan hazer successiuamente de grado en grado, comencando desde el que auia fecho mayor postura hasta el primero ponedor, en la forma, y en los terminos que en la dicha ley se contiene, adonde tambien se dize: que fechos los tornos, los arrendadores por cuya culpa se hizieron, y sus fiadores que ouieren dado, sean obligados a pagar las quiebras, y menoscabos que en las rentas ouiere, y que lo mismo en todo se entienda en las tercias a su Magestad pertenecientes, y en otras qualesquier rentas Reales:* & in his terminis illam l. 11. notat, & expendit, pro hac parte Azeued. *ibid. num. 1. & 2.* dicens, ex text. ad hoc, quod in conductione redditumm Regiorum non liberantur præcedentes licitatores per maiorem licitationem etiam acceptatam, sed tenentur iuxta formam, & decisionem illius legis: Lo mismo esta despuesto en los arrendamientos de por menor en la *l. 11.*
6 *tit. 12. deste lib. 9. de la nueua Recopil. notat in princ.* y † el que traspassare la renta por mayor que sea obligado al saneamiento della, hasta que contente de fiancas el que ha recebido el traspasso, o desacion a contentamiento de los Contadores mayores, o de sus lugares tenientes, y en las rentas menores a contentamiento de los arrendadores mayores, y recaudadores assi lo dispone *la ley 18. titulo 11. y la l. 7. titulo 12. del dicho libro nono*, & vtrobique Azeued.

Iure igitur Regio resoluimus, ita demum priores licitatores redditnum Regalium esse liberatos a suis licitationi-

bus, vt ad euictionem, & solutionem non teneantur, secũ
dis non soluentibus, cum hi secundi fideiussores idoneos
præstiterint, a contendo de los Contadores mayores vt ex-
presse probant dd. ll. Regiæ 2. loco adductæ, & in terminis
ita ex eis declarat, & tenet Girond. *vbi supra, in 2. par. § 1.*
num. 21. cum seqq. & Azeued. *in d. l. 2. d. num. 1. & 2.* qui
7 etiam est videndus *in l. 2. num. 10 tit. 13. hoc lib. 9. &* † *ex*
d. l. 18. tit. 11. & l. 7. tit. 12. lib. 9. approbatur opin. Petr. de
Vbald. *in tract. Societ. 10. p. 1. col. ad fin.* dicentis, quòd si se-
cundus conductor aufugiat, vel fiat, non soluendo, tene-
tur primus, qui non liberatur cedendo communicati iura,
& actiones contra secundum, *vt in l. de illo in princ. ff. pro*
socio, quem ad hoc refert, & sequitur Firmian. *de Gabell 2.*
8 *par. num. 25.* Sed † est limitanda eorum opinio, vtli hic se-
cundus satisfecerit de fideiussoribus, a contento de los seño-
res Contadores mayores, quia tunc liberabitur primus,
vt in dd. ll. Regijs cauetur, prætetquam si aliud in casu etiã
cauetur in conductione in fauorem fisci, nempe, vt si se-
cundus in quem conductio fuerit transmissa, fugerit, vel
fiat non soluendo, etiam si fideiussores ad beneplacitum, &
contentum dominorum computatorum maiorum præsti-
terit, primus adhuc teneatur, & conueniri possit, tunc nã-
que conditio ipsa contractus tamquam lex obseruanda
erit, *argumento l. 1. §. si conueniat, cum similibus, ff. depo-*
siti.

9 Similiter † etiam si emptor, vel conductor gabellarum
locet, vel vendat alteri, & primus conductor fugiat, vel fa-
ctus sit non soluendo, Communitas agere poterit in subsi-
dium contra conductorem, vel emptorem ad pretium, *ar-*
10 *gumento l. 1. ff. de instit. act. cum lege seq.* Quod † est verum
secundum glo. & Doctores ibi, dum tamen locatio fiat al-
teri æque idoneo, aliàs potest esse ille secundus conductor
per locatorem, vt tenet Specul. *in tit. de iudicijs, § 2. vers.*
circa hoc, vt eum refert, & sequitur Firmian. *vbi supra*, &
vtrumque sequitur Girond. *vbi supra, d. num. 21.* & proba
11 tur hodie in dd. ll. Regijs. Immò † per eas declaratur, nẽ-
pe, vt non sufficiat secundum esse æque idoneum, si no que
ha de contentar de fianças; y entretanto que esto no se ha
ze, no se libra el primero.

S V M M A R I A.

Q V AE S T I O C X X X V.

Rubrica: De tempore, & modo locandi gabellas. De eodem.

1 QVæro † vlterius, *quo tempore, & modo gabellæ locari*
debeant. Quo ad primum tempo. dicimus, quod an-
tiquitus gabellæ anno locabantur minori tempore quam
triennio, *vt in l penes*, vbi Bart. & ceteri Doct. *C. de vectig.*
& commiss l 7 tit 7 par. 5. ea ratione secundum Salic. *in l.*
licet, C locati, quia in tribus annis vnus potest esse fertilis.
De iure tamen Regio nouiori, nõ est tempus limitatum in
hoc: relictum igitur censetur libito, & voluntati compu ta-
torum supremorum, aliorumq. ministrorum Regis, quib.
cura hæc mandata sit, vel fuerit: possunt ergo gabellæ loca-
ri & conduci, pro vno, duobus tribus, vel pluribus annis, vt
deducitur *ex l. 2 & 4. tit. 13. & l 13 & 18 titulo 11. lib 9.*
Noua Collect Reg & in nostris gabellarum punctuationi-
bus, c 6, incip. *Otro si con condicion, que si pareciere a las re-*
cias, & c. quæ iuxta in hoc citat Girond *de Gabel. 1. parte in*
princ num. 7.

2 Quo ad † secundum dicimus, quod sicut olim require-
batur subhastatio in locatione gabellarum, *vt in d l. penes*,
ita etiam hodie iuxta formam in hoc datam a nostris legi-
bus Regijs, quæ erit omnino obseruanda, præcipue *per l.*
3 tit. 3. & l 2. & 4. tit 11. & l 13 tit. 12 hoc lib 9. vbi deci-
ditur, quod locatio facta absque prædictis sollemnitatibus
sit nullius momenti: & de forma subhastationis tam in
rebus fiscalibus, quam in rebus ciuitatis, & priuatorum a-
git Auend. *in suo diction verb. Almoneda.*

3 Insuper addimus *l. 3. tit. 31 hoc lib 9.* statutum esse, que
los Contadores Mayores a veynte dias del mes de Setiem
bre de cada año, pongan en almoneda publica en el Estra
do de rentas Reales, todos los partidos que se huuieren de
arrendar para el año, o años venideros, y dentro de qua-
renta dias primeros siguiẽtes, despues que fueren puestos
en precio, se rematen de primero, y postrimero remate;
pero los señores Contadores Mayores hazen esto, como,
y quando les parece que mas conuiene.

4 Mas quando † el arrendador mayor arrienda por me-
nor han de hazer las rentas dentro de sesenta dias despues
de presentado el recudimiento en la cabeza del partido, si
a la sazon restan por correr del año del arrendamiento, y
no passan al año siguiente, y no quedando el tiempo, las
rematan en quien se hallaren las rentas en fin del año, co-
mo lo dispone la *l. 24 tit. 11 deste lib. 9.* adonde assi mismo
se ordenan, y mandan otras cosas tocantes al proposito que
se podran vèr en la dicha ley quando el caso occurriere.

5 Solemnitates † autẽ, quibus gabellę Regię locari debẽt,
constãt ex *l. 4. & 26 tit. 11. hoc lib 9. & ex l. 13. tit. 12. eod.*
lib. 9 & ex alijs legibus eiusdem libri, præcipue ex ordina-
6 tionibus positis *in tit. 2. hoc lib 9* ab † his autem pacto par
tium conducẽtium discedi, aut recedi non potest, cum, pro
7 forma publica in fauorem fisci introductæ sint. † Ceterum
in alijs locationibus, & conductionibus quæ fiunt, con las
condiciones de las leyes del quaderno de las alcaualas por
pacto, y concierto, sin el qual no venieran, ijdem contra-
hentes possunt tacitè, & expressè approbara alias factum
contra sua propria pacta præcedentia, supplereque nulli-
tatem præcedentem ob defectum obseruationis pacti, &
8 remittereque solemnitates a se prius requisitas. Idem † di-
cendum est in gabellis, & redditibus dominorum particu-
larium, & prætorum, quia quilibet in re propria est mo-
derator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mand cum simil* Vn-
de licet redditus suos diuerse locauerint, quã a legibus Re-
gijs cauetur, quinimò etiam si locatio facta fuerit, cõ las
condiciones de las leyes del quaderno, valebit a se speci-
aliter gestum, cui non derogatur per generalem conuentio-
nem illam, con las condiciones de las leyes del quaderno,
argumento *regulæ iuris*, quæ habet, *generi per speciem non*
derogari, ipsi enim domini possunt suis præcedentibus pa-
ctionibus, derogare, vt prædiximus.

Nunc

Nunc agemus, de conditionibus, quibus locantur gabellæ Regiæ, & primo de iis, quæ obligant Regem.

9 In primis postquam † iura Regia fuerint vltimo, ac omnino alicui addicta, hoc est rematadas de todo remate en qualquier arrendador, iuxta formam, & tenorem legum huius Regni, & seruatis omnibus ab eis dispositis in præd. additione, non possunt a conductoribus auferri remedio læsionis etiam vltra dimidiam iusti pretii, nec fiscales Regij debent super hoc aliquam molestiam, conductoribus inferre. Ita disponit *l. 14. tit. 9 hoc lib* 5. hoc additio, que esto se entienda sin perjuyzio del derecho que tiena su Magestad cerca de las pujas del quarto, y quedando aquel en su fuerza, y vigor, para que qualesquier personas que las quisieren echar, lo puedan hazer.

Postquam igitur gabellæ fuerint alicui addictæ de vltimo remate, transactis tribus mensibus, in quibus admittitur licitatio quarti, deinceps non erit plus offerens admittendus, etiam si contra Regem intercesserit læsio vltra dimidiam, *vt in d. l. 24 iuncta l. 6. tit. 13 eodem lib. 9.* vbi imponitur pœna licitanti post terminum, trium mensium, quod dictis legibus non visis iure probauit Cassan. *in consuetud. Burgund tit ordinationes Chancellariæ num. 25 fol. 389.* primit cum ad hoc refert Gjund. *de Gabell. 2. par §. 1. num. 2.* addens, hoc locum habere, dummodo seruata fuerit solemnitas, de qua in *l. 3 & 4 cum sequentibus, tit 11. & in l. 8. cum 9 sequentibus, tit. 13 hoc lib 9* de quibus infra late agemus.

10 Similiter etiam conductores † Regiorum redditiū non possunt deducere, nec allegare deceptionem, vel læsionem vltra dimidiam iusti pretij valoris redditus tempore contractus, sicut nec idem Rex hoc potest, ita disponitur *in l. 15. d. tit 9. hoc lib 9.*

11 Ex quibus il. cessat † hodie, vt patet in gabellarum conductione sicut & in locatione aliorū redditu**um** Regaliū remedium *l. 2 cum similibus C. de rescind. vendit.* vt bene obseruauerunt Paulit. *in d. l. 2 num 15. & nos lib. 1 Canonic. Quæstion. cap. 39 num. 66. & Mantiene. in l. 1 titulo 11. libro 5 Noua Collect. Reg. glos 6. num 4* necnon & Gironde, *vbi supra & num. 52* atque Latian. *de decim vend cap 18. num. 82 Greg Lop. in l. 56 glossa magna ad med. titulo 5 parte 5.* licet iure communi contrarium teneat Bart. *in l. licitatio, in princip numero 4 in versic sed si quis velit ff de publ. & vectigal.* quia leges Regiæ iustæ fuit, ne Regnum patrimonium, cuius publica vtilitas est, quotidianis litibus vexetur, eo colore quæsito ea parte conductorum, quod læsio esset ad differendam, vel minuendam solutionem, præsertim, cum vt videmus, in hoc e dictis legibus seruatur æqualitas inter contrahentes, quæ in relatione consistit, argumento *l. si id quod. in fine. ibi: vir bona fidei conuenire ei pacto stari, quod alteri captiosum esset ff de rescindenda venditione, ita Lassarte, vbi supra, & Azeued. in dicta l. 14. numero 1.*

12 Ex quo etiam deduces, vt quod in locatione gabellarum in hoc statuitur prædict. legibus, ad earumdem venditionem extendendum non sit. Etenim in huiusmodi venditione rescissio dabitur propter læsionem vltra dimidiam, iuxta regulam generalem *d. l. 2. cum similibus. C. de rescind. vendit.* cum in hac specie venditionis, scilicet, gabellarū, & aliorum redditu**um** Regiorum, correcta non inueniatur præd. l. 2. sed tantum in locatione, & conductione eorumdem, vt bene obseruauit Menchi. *lib. 1 de success. creat. §. 5. nu. 11 Venetiis, Lassart. ad fin. nu. 82. c. 18. & Azeu. in d. l. 14 nu. 1.*

13 Deinde, † & secundo conductores gabellarum possunt in alium, vel alios æque idoneos, qui de fideiussoribus omnino satisfaciant dominis computatoribus maioribus, iure sua, sibi a Rege conducta transferre, cedereque; quibus fideiussionibus sic acceptis, liberantur præd. primi conductores, sic transferentes, & cedentes, nullo contra eos amplius recursu competente fisco Regio, vt in l. 48. tit. 11. hoc lib. 9. ibi: *Hasta que el arrendador en quien fuere dexada, o traspassada la dicha renta aya contendado de fianças a cõsentamiento de los Contadores Mayores, o de sus lugares tenientes: y en las rentas menores a contentamiento de los nuestros arrendadores mayores, y recaudadores* & clarius ibi: *Y no es razon, que el que passa la renta que de obligado en todos los años: Mandamos, que contentando de fianzas aquel en quien fuere traspada la tal renta y sacando el recudimiento del primero año, el que la traspassare, sea quito de todos los años:* hanc l. intelligo, præterquam si aliud in translatione, vel cessione iuris, vel redditus Regij conuenerit inter partes, quia talis conuentio, vt lex contractus seruanda erit, iuxta *l. 1. §. si conueniat. ff deposit l. contractus. ff de regul. iur. l. qui fundum §. fundi. ff. de contrahenda empt.*

14 Tertio, quod † ad conductores pertinent pœnæ in hac materia gabellarum per leges impositæ, præter eam partem, quæ iudicibus applicatur, & quæ non agunt de eo, quod conductorum interest, & fisco, atque denunciatori applicantur, *vt supra resoluimus.*

SVMMARIA.

1 *Casus fortuitus, & periculum redditus Regii ad conductorem pertinet*, excepto auiendo encabeçamiento, *vt latius declaratur, numero 2 & 3 secus eo deficiente, quia tunc obseruanda est dispositio l. 2. cum seqq. titulo 9 libro 9 Noua Collection Reg. vt in numero quarto, quæ multas habet singularitates contra ius commune, vt in numero 5. & 6. nihilominus iusta est, vt in numero sexto.*

8 *Locatio qualibet intelligitur more solito, & iuxta consuetudinem locorum.*

9 *Pensio, nec remittenda est propter sterilitatem conductoribus gabellarum, nec augenda ob vbertatem ex casu fortuito prouenientem, intellige, vt in numero 14.*

10 *Inter ciuitates, & villas, & quæcumque alia loca, quæ in generali Regni conuentione comprehendantur, seruari debet in hac materia conditio del 8.* del encabeçamiento general.

11 *Gabellarij conductores possunt contradicere pro suo interesse omne factum in suum præiudicium per dominum locatorem, vt hic & nu. 12. & vide numeros seqq.*

13 *Communitas vendens redditum molendinorum tenetur, ad interesse, si cursum aquæ impediat*

14 *Colonus impeditus colere fundum principio anni, agit ad interesse totius anni.*

15 *Conductores gabellarum vel emptor redditu**um** publicorū, non teneatur ad illud, quod promiserunt, soluendum, ad ipsos redditus, vel gabellæ non peruenerunt, forte quia contractus non valuit, vel quia eis sublatum fuit ius, vel impedimentum datum a locatore, & quid hodie iure Regio: num. 16. 17. 18. & 19 cum seqq.*

20 *L. 16 titu. 8 libro 9 Noua Collectionis Regiæ intellectus. & num 21.*

22 *Conductores bonorum Ciuitatis, vel Villæ, & emptores fructuum publicorum, sterilitatis, & læsionis vltra dimidiam remedio vti possunt, nisi illi renunciauerint; quæ renunciatio etiam iurata eisdem obesse non poterit, data enormissima læsione & procedit etiam si præd. locatio, vel venditio facta fuerit cum conditionibus quaderni gabellarum, vt in nu. 23. cum sequenti.*

25 *L. 1. tit 22 lib 6. Noua Collect. Reg. intellectus.*

26 *Conductor maior gabellarum tenetur obseruare contenta in l. 12. tit 12 & l 19. tit 11 lib 9 Noua Collect. Reg.*

27 *Conductor maior gabellarum no ha de hazer baxa del precio de lo que fuere puesta la renta, para encubrir su valor.*

28 *Vendiendo el Rey, o haziendo merced de algunas alcaualas durante el arrendamiento, que es lo que se ha de recebir en cuenta al recaudador del partido, & quid soluendum sit tunc emptori, vide num 29*

30 *Si nado que se ha de descontar por ello al arrendador, y al Rey que se ha de pagar por ello, si se desempeñare.*

31 *Conductor maior, no puede arrendar por menor con condicion que se reciba puja mayor, ni menor del quarto ni con*

conds-

condicion que de lo que se vendiere en vn lugar se pague el alcauala en otro: pero bien puede retener en si el alcauala de las heredades.

32 *El arrendador por mayor no puede dar parte del arrendamiento a las personas que no pueden arrendar, y ha de iurar, &c.*

33 *Requiriendo el que tuuiere librança al fator que tuuiere poder para hazer y cobrar las rentas, para periuyzio al arrendador mayor.*

34 *Los arrendadores no pueden lleuar cohecho, so pena de los pagar con las setenas. pero bien se pueden concertar de lleuar a su ventura a los librantes su dinero, con que no exceda la yguala de la veintena parte de la librança: y lo mismo aura lugar en los receptores, y tesoreros de rentas Reales, aunque la ley no lo declara, vt in nu 35.*

36 *Los arrendadores, ni otros por ellos, no pueden cohechar, ni baratar marauedis algunos que otros ayan de auer en ellos so las penas aqui contenidas.*

37 *El arrendador no puede lleuar salario alguno por el recaudamiento de los marauedis de las rentas de cada vn año.*

38 *El arrendador es obligado a hazer las rentas por menor ante el escriuano de rentas, so la pena aqui contenida, excepto &c.*

39 *El arrendador mayor es obligado a abonar las fianças, y a præsentar los abonos, y sacar recudimiento, y præsentarle a la cabeça del partido, en la forma, y terminos aqui contenidos.*

40 *El arrendador mayor quādo no fuere abonado, que es lo que han de hazer los Contadores mayores.*

41 *Fraudes, & ligas facientes, para que las rentas Reales no se arrienden, las penas en que incurren?*

42 *El arrendador mayor ha de dar hechas y rematadas las rentas de su partido, y la copia dellas a los Contadores mayores en cierto tiempo, y so ciertas penas, y otras cosas que aqui se dizen.*

43 *El arrendador mayor es obligado a poner en cobro sus rentas dentro de treynta dias, desde el dia que præsento el recudimiento en la cabeça, y descargar a los fieles que las cojen y no lo haziendo ansi no son a cargo de los fieles, ni cogedores.*

44 *Los arrendadores que pusieren en vn precio dos partidos, o mas iuntos, en que tiempo han de dar el repartimiento fecho del precio, y prometido a cada renta, para que cada rēta se pueda puiar de por si?*

45 *El arrendador mayor con que puias es obligado a dexar la renta, que le fuere rematada?*

46 *El arrēdador mayor es obligado hazer pregonar las rētas por menor de su partido en que tiēpo, y debaxo de que penas?*

47 *Las auenencias fechas por el arrendador mayor con el primero arrendador menor, o concejo, de que manera sean validas?*

48 *El arrendador mayor quando arrendare por menor, no puede prometer prometido por los annos, venideros de que no tuuiere recudimiento.*

49 *Los arrendadores, fiadores, y abonadores de rentas Reales, no puedan hazer cession de bienes, y han de iurar de no lo hazer, ni pedir relaxacion del iuramento, y si la hizieren no les vale y han de estar pressos hasta tanto que cumplan, y paguen lo que deuen.*

50 *El arrendador mayor quando sacare el recudimiento, es obligado a auerignar lo que esta librado en su cargo, si es mas de lo que en el se monta.*

51 *Exceptase en el arrendamiento, todo lo que esta franqueado, y dado por el Rey, y que esta assentado en los libros Reales de lo saluado.*

52 *Los que echan la puia del quarto, que son obligados a hazer?*

QVAESTIO CXXXVI.

Rubrica: De conditionibus ligantibus conductorem maiorem. De eodem.

1 Quarto modo de conditionibus ligantibus conductorem maiorem, Primo: Casus fortuitus, & periculum redditus Regij ad conductorem pertinet, *l. 2. tit. 9. hoc lib. 9. Noua Collect. Reg*, vbi hoc late ampliatur, & extenditur, aūque el caso fortuito no sea pensado, ni iamas acaecido, y aunque venga por causa, o hecho de los Reyes, como se puede ver mas largamente, quando fuere menester en los casos, y especies alli puestos, y especificados. Y en la ley, y condicion tercera luego siguiante se manda, que por qualesquier leyes y prematicas que se hizieren, y prouisiones, que se dieren tocantes a la gouernacion, ni por el vendamiento de cambios, y prorogacyon de ferias, y mudanza, de moneda, y tomar dinero de Indias, no se haga descuen-

2 to: † ello se declara, y limita excepto auiendo encabecamientos por la condicion catorze, y quinze del encabeçamiento general destos Reynos por quinze años, que comenzaron el año de 1562. quæ proceda durante el dicho.

Y lo mismo sera en los demas encabeçamientos que se hizieren de ay adelante con las condiciones de que si durante los dichos quinze años su Magestad diere algunas franquezas, o ferias, o libertades a pueblos, o a personas particulares, que se descuente por ello al Reyno, o al partido donde assi se hizieren las tales franquezas, y libertades, lo que de iusticia se deue descontar, y baxar por ello por los

3 Contadores mayores, oy das las partes sobre ello. † Y otrosi, que si despues de encabezado qualquier pueblo durante el tiempo deste encabeçamiento, se quemare, o despoblare, o le sucediere otro caso fortuyto, por donde no merezca pagar tanta cantidad, como el precio de su encabecamiento se le hage, y aya de hazer la baxa, y quita que iusta sea, segun el caso que le huuiere sucedido, y que aquello se descuente, y baxe de qualquier creces, y ganancia que ay a en el dicho encabecamiento general y sino le huuiere, se cargue por rata sobre todas las ciudades, villas, y lugares, que estuuieren en cabeça como se ha de cargar, o descargar assi mismo por rata la ganacia, o perdida que ouere en todo el dicho encabecamiento general.

4 Pero en los arrendamientos por mayor, o por menor, fuera del dicho encabecamiento, no ha lugar, ni hablan en ellas las dichas condiciones catorze, y quinze, del encabecamiento general, y se deue guardar en ellos todo lo dispuesto por la dicha *l. 2.* y las demas condiciones, y leyes de aquel *titulo 9. de l lib. 9. de la nueua Recopilacion*, pues no estan corregidas, y porque en los dichos arrendamientos no han de correr, ni corren los casos fortuitos por quenta, ni en periuyzio de su Magestad, ni de sus Reales rentas: y en el encabezamiento general tam poco, sino por quentes de los pueblos encabeçados, y de sus ganacias si las huuiere; y ansi es diuersa razon de vn caso a otro.

5 Præd. tamen l. 2, multas habet singularitates atque specialitates contra ius commune, quas in vnum isse congerit Girond. *de Gabell. 3. part. § 1. o nu. 35. cum seqq. usque ad num. 47. inclusiue, in d. l. 2 per totam*. Extra in terminis, quod iure communi etiam in locatione gabellarum fiat remissio mercedis propter sterilitatem probat, & tenet Ægidius Bossius *in sua praxi, tit. de remiss. mercedis public. nu. 2. & 6.* maxime, quando spes colligendi fructus esset locata, *secundum Bossium ibidem, & Matienc. in l. 2. tit. 11. glo. 8. num. 9. lib. 5. Noua Collect. Reg.* & Bossium *vbi supra*, ad hoc refertur Lallat. *de decim. vendit. cap. 18. nu. 83.* & Girond. etiam *vbi supra, num. 43.* vbi *num. seq.* duplicitet limitat eius sententiam, & alios allegans Azeuedo, *in d. l. 2. numeros*,

6 Quinimmo, † & Firmian. *de Gabell. 2. par. sub num. 42.* tenet, quod conductori impedito vti re conductione sine culpa locatoris, fit remissio mercedis, sed si culpa eius fit

tempe-

impeditus, agit ad totale interesse contra eum, *l. si fundus quem in princ. & ibi Bart. ff. locat.* & *num. 43.* addit, quod conductor impeditus vti re conducta ob voluntariam domini electionem, Reipublicæ agit ad interesse contra locatorem: secus si ob necessariam, quia tunc fit ei remissio necessitatis pro rata, non autem datur actio ad interesse.

7 Nihilominus † tamen decisio nostrarum legum contrarium disponentium in locatione gabellarum, cæterorumque iurium Regiorum, iusta est, & recte procedit ea rationibus, de quibus per Auendan. *respons. 34. nume. 3. Menchac. de success. creat. lib. 1. §. 10. num. 25. versic. ad hæc Salmantica,* necnon & Girond. *vbi supra nu. 48. cum sequentibus,* & etiam Azeued. *vbi supra,* & vltra eas ex alia efficacissima adducta per Lassart. *d. nu. 83.* nempe, quod locatio iurium Regalium, ea lege, & pacto fit, & semper multo retro annis facta fuit, & fieri consueuit, *vt in d. l. 2. titul. 9. hoc lib. 9.* atque ideo nedum, vt lex, sed vt iusta partium conuentio seruari debet, *l. si quis domum. §. Iulianus ff. locat.* & quæ late resoluit Pinel. in *l. 2. C. de rescind. vend. 2. part. cap. 3. ex num. 26.* & Girond. *de gabell. 2. part. §. 1. nu.*

8 *10.* † vbi quod quælibet locatio intelligitur more solito, & iuxta consuetudinem locorum, *secundum Ioa. de Platea in l. 1. C. de pascuis public. lib. 11.* & tradit Rebuff. ad Regias constitutiones Galliæ, *a tom. de preconiis, licitatione, & subhastatione, num. 14. fol. 430. in fine.*

9 Et sicut † pensio non est remittenda propter sterilitatem conductoribus gabellarum, sic nec augeri debet ob vbertatem ex casu fortuito prouenientem, *secundum Lassart. & recte d. cap. 18. numero 84.* dicentem id esse vtilissimum ad plures quæstiones, & Azeued. *in d. l. 2. numero 26. ad finem.*

10 Præcedens † tamen resolutio principalis deducta ex *d. l. 2. titul. 9. hoc lib. 9.* intelligenda est, quo ad pensionem ipsi Regi soluendam: secus autem inter ipsas ciuitates & villas, & quæcumque alia loca, quæ in generali Regni conuentione comprehenduntur, tunc enim seruari debet conditio 8. generalis Regni conuentionis, vulgo dictæ *del encabeçamiento destos Reynos,* que està puesto al fin deste libro, ita nuncupatim obseruauit Lassart. *d. numero 83. ad fin.* sed melius nos supra, *num. 4. in versicu. Pero en los arrendamientos, &c.*

11 Quod si Rex, † dominus, vel cōmunitas locās gabellas, aliaue iura sua, aliquid postea facit in præiudicium conductoris, propter quod impediatur redditus gabellarum statuendo forte, quod granum, vel grassia non extrahatur de territorio, vel quod nundinæ non fiant tempore consueto, & similia, possunt gabellarij contradicere pro suo interesse, illudque petere aduersus locatorem, ita Florian. per text. ibi, *in l. Proculus. §. fin. ff. de vsufruct.* vbi vsufructuarius agit contra dominum non patientem frui operis pro

12 rata temporis, quo fuit impeditus: † ex quo infert ibi Florian. ad nostram materiam gabellarum, quod conductores earum impediti facto, vel culpa locantis, agunt ad interesse contra locantes, nec ipsis inuitis, concedi potest restauratio temporis, vt quia impediti per annum, non co-

13 gantur recipere fructum alterius anni: † Addit etiam ibidem Florian. quod communitas vendens redditum molendinorū, tenetur ad interesse, si cursum aquæ impediat: quæ omnia refert, & sequitur Firmian. *vbi supra, in d. 2.*

14 *part. de gabell. num. 41. & 42.* † addens, quod colonus impeditus colere fundum principio anni, agit ad interesse totius anni, *l. 2. ff. de annuis legat. l. si in lege. §. colonus ff. locat. & Florian. vbi supra,* refert etiam, & sequitur Gi-

15 rond. *in d. 2. part. §. 1. nu. 29. cum sequentib.* † inferens *num. 32.* quod emptor redditiuum publicorum, vel gabellarum conductores non tenentur ad illud, quod promiserunt soluendum, si ad ipsos redditus, vel gabellæ non peruenerūt, forte quia contractus non valuit, vel quia eis sublatum fuit ius, vel impedimentum datum a locatore, *secundum Rodor. Suarez in l. post rem iudicatam post l. Reg. 2. part. vers. sed pro euidentia, num. 10. ff. de re iudic.*

16 Hæ autem † Doctorum determinationes moderandæ ac intelligendæ videntur, ita vt tunc procedant, cum casus contingens ex facto, vel culpa Regis non sit de contentis in dictis *ll. 2. & 3. d. tit. 9. hoc lib. 9.* alias secus, nempe, quando las guerras por las quales se pretende poner descuento en la renta se mueuen por parte del Rey, o quando se pide el descuento por nauios, o bestias de carga, que su Magestad embargare, o tomaren para cosas que tocan a su seruicio en qualesquier puertos, o lugares del Reyno, o fuera del, y por qualesquier leyes, y prematicas que se hizieren, y prouisiones que se dieren por buena gouernacion, y por el vedamiento de cambios, y prorogacion de ferias y mudança de monedas, y tomar dinero de Indias, porque en estos casos, ni por alguno dellos no se puede poner descuento alguno en las rentas Reales como se dispone, y prouee por las dichas leyes: con tanto que los precios de los arrendamientos que estuuieren fechos al tiempo que se hiziere mudança en el valor, y ley de la moneda, se pague por el tiempo que estuuiere por passar de los arrendamientos a respeto de los precios que valian las monedas al tiempo que hizieron los dichos arrendamientos, vt cauetur *in d. l. 3. ad fin. d. tit. 9. lib. 9.* Y lo mismo sera en los demas casos fortuitos, y no tales, que por las dichas leyes, y otras del Reyno estuuieren expressamente exceptados, y sacados.

17 Pero en los † demas que ni se comprehendieren debaxo dellos por la misma, o mayor razon parece que dara al derecho comun en su fuerça, y se guardara en ellos, como omissos por las dichas leyes del Reyno, y dexados a disposicion del derecho comun, argumento *l. commodissime, cū similibus ff. de lib. & posthum.* esta fue opinion de vn Letrado agudo destos Reynos: mas yo pienso que todos los casos fortuitos que se pueden imaginar, y pensar por grauissimos que sean, estan comprehendidos expressa, y virtualmente en la dicha L. 2. ibi: *Las coian, y recauden a toda su auentura, poco, o mucho lo que ouiere, sin poner en ellas, ni en alguna parte dellas descuēto alguno, &c.* & ibi: *O por otra causa, o razon qualquier que sea, o ser pueda, mayor, o menor o ygual destas, pensada o no pensada.* Y hablãdo en las guerras dize: *Aunq. se mueuan, y comiencē por nuestra parte: saluo que todo ello sea a su ventura segun dicho es, aunque digan, y aleguen, que los casos que succedieron fueron de tales guerras, pestilencias, o hambres, o terremotos, y aguaduchos, y otros casos fortuitos, que no pudieron ser pensados, ni tamas fueron vistos, ni oydos, ni acaecidos, y que sea, y passe ansi en fecho de verdad, y que por ello vino quiebra, y daño a las rentas, en todo, o en parte, y que son de tal calidad, que a no se auer espressado se deuia hazer baxa, y descuento:* luego que mas se podia dezir, ni especificar, especial, y general mente, para excluyr todos los casos fortuitos, que lo que se dize, y espressa en esta ley: y ansi me resueluo, en que sin duda ninguna los comprehende todos, sin que dar ninguno.

Sic etiam dicebat Angel. *in l. at vbi, num. 2. ff. de pet. hæred.* quod locatis gabellis, non potest ciuitas locatrix exactionem augere, vt loco vnius denarij qui exigi consueuerunt, duo exigantur, & ille alter suo commodo cedat, quoniam ob illud augmentum, non erunt tot venditores, aut emptores, quod ess consueuerunt in eo loco, atque ita demum emptori, seu conductori gabellarum præiudiciū fieret, quod etiam tenuit Alber. *de statut. 1. part. quæst. 123. & in rub. C. de pub. & vectig.* quos refert, & sequitur Menoch. *consil. 34. num. 13. libro 1. Aymon. Cranet. consil. 95.*

18 † vbi inquit se consuluisse, non licuisse Regi Francorum nouas ordinationes constituere, quibus antiptur Grapharius damnum sentiebat, cum accedentes ad illud officium deinde abstinerent, *vt refert Menoch. vbi supra, numero 14.*

19 Sed apud nos ex † *d. l. 2. tit. 9. hoc libro 9.* specialiter cautum videtur, ne gabellarij possint aliquam mercedis diminutionem petere ex facto Regis, quæ cautio, vt formalis partium conuentio seruãda est, vt recte obseruauit Lassar. *d. cap. 18. num. 81. ad fin.* idemque etiam constat *ex l. 3. eiusdem titul.*

20 Ex quibus etiam deducitur, vt in specie *l. 16. tit. 8. lib. 9. Noua Collect. Reg.* qua cauetur, vt nullus possit imponere

impon-

impositiones, & sisas absque Regia facultate, & licentia super rebus quæ venduntur, & emuntur, ac impediatur earum commercium, ac proinde redditus Regij diminuatur, pœna potestationis per conductores factæ vltra alias pœnas legum huius Regni statutas, nempe, vt si nominatim, ea littera Regis côcederetur, huiusmodi impositionem fieri, si gabellarius inde aliquod damnum patiatur, iure communi attento agere possit ad interesse iuxta doctrinam Angel. & sequacium *vbi supra*: secus vero iure nostri Regni ex d. l. 5. ad fin. ibi: *Y en quanto a las prouisiones, &c.* vt probat Lassart, vbi modo eum retulimus. Eadem enim, & maior ratio militat in hac specie pro Rege, quam illa de qua agit d. versi. *Y en quanto a las prouisiones que se dieren para tomar el dinero que se tragere de las Indias, &c.* maius enim damnum, & præiudicium conductoribus ex hoc prouenire potest, quam ex illo, nempe concessione facultatis Regiæ ad imponendam sisam, quæ minoris est præiudicij multis respectibus.

21 Vellem † tamen modo in transitu obserues, prohibitionem generalem *d. l. 16.* excludere omnino limitationem et traditam per Auenda. *lib. 2. cap. 14. prat. num. 4.* quem refert, & sequitur Mexia *in l. Regia taxa panis 1. concl. num. 63.* & Azeu. *in l. 1. tit. 6. lib. 7. Noua Collect. Reg. numero 5. & in d. l. 16.* eam, scilicet, vt intelligenda sit de summis, quæ decem millium marauedinorum taxam excedit, secus intra tria millia, vt hæc absque litera, & facultate Regia fieri possit per concilia populorum, quia cum id sit modici præiudicij, bene licebit, non solum per modum contributionis pro quātitate patrimonij, *l. rescripto. § fin. ff. de muner. & hon. & l. 1. tit. 6. lib. 7. Noua Collect. Reg. & l. 25. titulo 6. lib. 3. eiusdem.* sed etiam per modum sisæ, imponendo tantum pro pondere, aut mensura panis, vini, aut carnium, vel olei, de qua meminit Cassan. *in Consuetud. Burgund. rubr. 1. § 4. in gloss. Surses, num. 48.* Verum ista limitatio falsa est, & minime tenenda, vt late & bene probat Lassarte, *d. cap. 18. num. 80.* & diximus *supra, quæst. 129. numero 12. & 13.*

22 Conductores autē † bonorum Ciuitatis, vel Villæ, & emptores pascuorum publicorum, in quibus glandes nasci cō sueuerunt, præd. sterilitatis, & læsionis vltra dimidiam remedio vti possunt, nisi illi renunciauerint, quæ renūciatio, etiam iurata, eisdem obesse non poterit, data enormissima læsione, vt pluribus allegatis testatur Girond. *de Gabell. 2. part. § 1. num. 56. & 57.* vbi refert D. Molin. *de Hispan. primog. lib. 2. cap. 13. num. 19.* alios allegantem, & dicentem, esse veram atque æquitate plenam; & nos quoque eam late probauimus *in repet. authent. Sacramenta puberum, numero 92. C. si aduers. vendit. & in capitulo quamuis pactum, versic. si tamen iuramento, &c. numero secundo, de pact. in 6.*

23 Addit Gironda, † *vbi supra, numero 59.* hanc opinionem se veram credere etiam si præd. locatio, vel venditio facta fuerit cum conditionibus quaterni gabellarum, nam etsi huiusmodi verba addita fuerint, intelligi debent secundum ipsum, quantum ad ordinem subhastationis, non tamen operari debent renunciationem casuum fortuitorum nec *d. l. 2. C. de rescind. vend.* cum ad hoc requiratur expressa renunciatio, vt ibidem *nu. sequent.* late probat, quæ quidem opinio æqua, & vera videtur, ac proinde sustineri potest in praxi.

24 Quod autem supra diximus, † quod quemadmodū propter sterilitatem, & casum fortuitum pensionis non fit remissio in redditibus Regijs locatis, ita etiam, nec propter vbertatem ex casu fortuito prouenientē augeri debet pensio semel conuenta, intelligendum est, & procedit, si generaliter nulla forma, & restrictione facta ad res ciuitatis, vel Villæ illius membri gabella locata sit, aliàs secus: tunc enim, si rerum forensium, quæ in eam introducuntur, augmentum fiat, comprehenditur sub illa locatione, sed ad locantem pertinebit ex *traditis per Angel. in dicta l. at vbi, numero 2. ff. de pet. hæred.* quem refert, & sequitur Decius *consil. 4. & Menoch. consil. 34. numero 15. libro primo Lassarte, de decim. venditione, capitulo 18. numero 84. ad finem.*

25 Hinc etiam vera ratio deducitur ad l. 1. titulo 22. † hoc libro 9. ibi: *Como quiera que siendo los dichos derechos que acrecentamos, y ponemos nueuos y no acostumbrados antes a lleuar, esta claro, y sin duda que no se comprehenden en el assiento que del dicho Almoxarifazgo mayor tenemos hecho, ni pertenecientes, ni pueden pertenecer a los Almoxarifes, y personas que de nos al presente lo tienen por assiento, y arrendamiento: tota via a mayor abundamiento ordenamos, y declaramos, que todos los dichos derechos que assi de nueuo se acrecientan, y lo que demas y aliende en virtud de los nueuos arançeles, declaraciones, y aditamentos que en ellos se hizieren, se acrecentare pertenecernos, y no a los dichos Almoxarifes. &c.* Est enim huius decisionis vera ratio: quia regulariter certa forma, & lege potiori locatio fieri solet, nempe, vt tantum pro tali re exigatur, atque ideo ipsius regis locatoris augmentum est ex prædict. Angel. doctrina, idemque esse probat Lassart. *vbi supra, num. 83.* si non ius antiquum augeatur, sed de nouo imponatur ijs mercibus, ex quibus antea nullum ius solueretur, prout expressum quoque est in eadem l. Regia: In hac enim specie minime potuit in prima conductione venire, & intelligi ea res, quæ nondum erat, argumento *l. Rutila Polla, & ibi l. in lege ff. de contrah. empt.*

29 Secunda conditio principalis ligans conductorem † maiorem gabellarum, est: que quando arrendare los miembros de su partido, ha de poner todo el precio en el contrato, sin que dar fuera gallinas, ni otra cosa alguna que le dieren, y en sus arrendamientos no ha de exceptar personas ni cosa alguna de la renta, y la excepcion no valdra so pena de las setenas de lo que encubriere, y que se prueue por testigos participantes, y singulares; pero si el recaudador cobrare lo contrario es libre della pena, *l. 12. tit. 12. & l. 59. tit. 11. hoc lib. 9.*

27 Menos ha de hazer baxa del precio de lo que fuere puesta la renta para encubrir su valor, *l. 16. titulo 12. del mismo lib. 9.*

28 Si el Rey hiziere merced, † o vendiere algunas alcaualas, o tercias, durante algun arrendamiento, se ha de recebir en quenta al recaudador del partido donde entraren los marauedis que pareciere que verdaderamente han valido al arrendador, del tal partido en los tres años proximos passados, juntando el precio de todos tres años, y tomādo por precio la tercia parte dellos, y aquello ha de ser auido por valor, *l. 19. titulo 9. de este lib. 9.* Reliquum igitur mercedis, siue pensionis Regi soluetur, vt constat ex eadem lege.

29 Si vero † Rex vel nobilis habens ius gabellarum, postquam eas locauerit alicui pro certo tempore, illud ius, durante tempore locationis, alteri vendiderit, emptori solui debet pensio pro rata temporis, *ita Firmian. de Gabell. 2. part. nu. 23. vers. Sexto decimo.* quem refert, & sequitur Girond. *de Gabel. 2. par. 9. 2. nu. 26.*

30 Si en † el partido arrendado, a dinero se paga algun situado en pan, vino, o azeyte, se ha de descontar al arrendador los precios por ello, que se contienen en la *l. 17. tit. 9. li. 9.* y si el Rey desempeñare algun situado el arrendador esta obligado a pagar el pan, vino, y azeyte al Rey, con aquel descuento de dinero por ello: saluo si ouiere condiciō particular en contrario en los arrendamientos, o encabeçamientos, *l. 19. del dicho tit. 9.*

31 No puede † arrendar por menor con condicion que se reciba para mayor, ni menor del quarto, porque no se encubra el valor, *l. 17. titulo 12. de este libro 9.* ni con condicion que de lo que se vendiere en vn lugar, se pague el alcauala en otro: pero bien puede retener en si el alcauala de las heredades, aunque arriende lo demas, *l. 17. del mismo tit. 12.*

32 No puede dar parte del arrendamiento a † las personas que no pueden arrendar, y ha de iurar, que no la ha dado, ni dara, so pena de perder el prometido, *l. 4. ad fin. titulo 10. lib. 4.*

33 Requiriendo † el que tuuiere libranza para cobrar al factor que tuuiere poder para hazer, y cobrar las rentas, para perjuyzio al arrendador mayor, para ser obligado

entra-

entrambos a paga la libranza, *l. 8. titulo 16. libro nono*.

34 Los † arrendadores no pueden lleuar cohecho, ni otros por ellos por espera de tiempos, ni por otras cosas algunas, so pena de los pagar con las setenas *l. 22. tit. 11. lib. 9.* pero bien se puede concertar el arrendador de lleuar a su auentura a los libranties su dinero, con tanto que no exceda la quantia de la yguala de la veyntena parte de la libranza, *l. 21 del mismo titulo*, y † lo mismo por la misma razon

35 parece aura lugar, y sera licito en los receptores, y tasoreros de rentas Reales de su Magestad, aunque la ley no lo declara.

36 Los † arrendadores, ni sus hazedores, ni otros por ellos, ni otras personas que tuuieren cargo en qualquiera manera de cobrar las rentas Reales, ni sus hombres, ni criados no pueden cohechar, ni baratar marauedis algunos que otros ayan de auer en ellos de su Magestad, o que en ellos sean librados, ni sean en dicho, ni en hecho, ni en consejo dello so pena de las setenas: y se prueua en esto segun la ley que habla de los cohechos, que es *ley 20. del mismo titulo*.

37 El † arrendador no puede lleuar salario alguno por el recaudamiento de los marauedis de las rentas de cada vn año, pues las rentas se arriendan iuntamente con los recaudamientos dello sin salario alguno, *l. 2. tit. 16. lib. 9.*

38 Item, † es obligado, a hazer las rentas por menor ante el escriuano de rentas, so pena de cinco mil marauedis para el dicho escriuano de rentas: y si por alguna necessidad se hiziere algo ante otro escriuano ha de dar razon, dello al de rentas luego el dia que se lo pidieren, so pena de cinco mil marauedis por lo que dexare de dar *l. 3. y 4. titulo 12. libro 9.*

39 El arrendador mayor es obligado a abonar las fianças, y a presentar los abonos ante los Contadores mayores, y a sacar recudimiento, y præsentarle en la cabeça del partido dentro de seis dias, desde el dia que la renta fuere en el rematada, la qual præsentacion ha de hazerse en el Regimiento ante el escriuano de concejo, y fecha se ha de pregonar en aquel dia por la plaça y mercados publicos del lugar do se præsentare, *l. 9 tit. 11. lib 9. de la nueua Recopilacion, y en la l. 7. y siguientes* se pone la forma, y terminos de dar las fianças y abonarlas.

40 Quando al † arrendador mayor no fuere abonado, los Cōtadores maiores han de tomar vno de los fiadores que offreciere, para que se obligue con el tal arrendador de mācomun en todo el cargo, para que libren an el como en el principal, y dentro de quarenta dias ha de traer el arrendador poder del tal fiador, que ansi escogieren por principal, para poderle obligar en la dicha forma, so pena de perder el prometido, y que se buelua en quiebra la renta en el y en sus fiadores, como si no huuiera contentado de fianzas, y se puede hazer torno de vn ponedor en otro, *l. 16. titulo 11. lib. 9.*

41 Los que † hizieren fraudes, y ligas para que las rentas Reales no se arrienden assi en la Corte por mayor, como fuera della por menor, incurren en perdimiento de sus bienes para la camara de su Magestad, y otras penas contenidas, y aplicadas, como se applican en la *l. 8. titulo 8. libro 9.*

42 El arrendador † mayor ha de dar hechas, y rematadas las rentas de su partido, y la copia de ellas a los Contadores mayores en cierto tiempo, y so ciertas penas, contenido todo en la *l. 24. tit. 11. lib. 9.* y la copia iurada, y firmada de su nombre de los valores de cada mes de por si de las rentas que coge, y no arrienda que son las que llaman de fiembargadas, y esto cada año, so pena de perder el prometido, y de mil marauedis por cada vn año para la camara de su Magestad, *l. 13. titulo 9. libro 9.* y esta copia ha de ser con la claridad, y requisitos que dispone la ley *7. titulo 3. libro 9.*

43 El arrendador † mayor es obligado a poner cobro en sus rentas dentro de treinta dias, desde el dia que presento el recudimiento en la cabeza, y descargar a sus fieles que las cogen, y no lo haziendo ansi no son a cargo de los fieles, ni cogedores, *l. 4. tit. 14. lib. 9.*

44 El tiempo † en que los arrendadores que pusieren en vn precio dos partidos, o mas iuntos, han de dar el repartimiē to fecho del precio, y prometido a cada renta, para que cada renta se pueda pujar de por si, ponelo la ley *17. tit. 11. libro 9.* que es dentro de cinco dias hasta el Sol puesto, y no lo haziendo assi, los Contadores mayores, o sus lugares tenientes lo hagan a su aluedrio.

45 Es obligado † a dexar la renta que le fuere rematada de primero remate, si le pusiere despues diezma, o media diezma del precio en que le estaua rematada, y despues del postrero remate, si la pujan el quarto, *l. 5. con las siguientes. tit. 13. y l. 14. tit. 9 lib. 9.*

46 El arrendador † mayor es obligado a hazer pregonar las rentas por menor de su partido, a lomenos seys dias antes del primero remate, con la solenidad contenida en la ley *5. tit. 12. lib. 9.* y no lo haziendo ansi, el remate es ninguno y queda la renta abierta para pujar, como allí se declara:

47 † pero valen las yguales, y auenencias que tuuieren fechas con el primero arrendador menor, o concejo en que assi fuere rematada aunque la tal renta sea pujada por otro arrendador, con tanto que las tales auenecias ayan sido fechas ante escriuano publico, o se prueue por iuramento del auenido, y del tal arrendador, o por vn testigo que no sea criado, ni compannero de alguno dellos, y que no aya interuenido en ellas fraude, o fintaa, ni collusion alguna, *l. 14 tit. 12. lib. 9.*

48 Ningun arrendador † por mayor, quando arrendare por menor, puede prometer prometido por los años venideros, de que no tuuiere recudimiento *l. 5. tit. 12. lib. 9. y l. 26. tit. 13. lib. 9.* adonde se declara, y pone la condicion con que le puede de dar para los años venideros de que no tuuiere el dicho recudimiento.

49 Los arrendadores, fiadores, y abonadores de rentas Reales, no pueden hazer cession de bienes, y han de iurar de no la hazer, ni pedir relaxacion del iuramento, y si la hizieren no les vala, y han de estar presos hasta tanto que cū plan, y paguen lo que deuen, y fueren obligados a pagar de las dichas rentas *l. 5. tit. 9 lib. 9.*

50 El arrendador † mayor es obligado al tiempo que saca el recaudimiento a aueriguar, si est alibrado en su cargo mas de lo que en el se monta, y lleuar dello razon para responder a los librados, y sino pagar la libranza con costas, y a el le que da su recurso contra el Rey, ao la forma, y manera que se contiene, y manda en la *l. 5. y siguientes, tit. 16. lib. 9.*

51 Excepta † se en el arrendamiento todo lo que ha franqueado, y dado por el Rey, que est a assentado en los libros Reales de lo saluado, *l. 4. tit. 9. lib. 9.*

A otras mas cosas estan obligados los arrendadores de rentas Reales, que se pueden ver, y collegir de otros titolos del dicho libro 9. de la nueua Recopilacion, que por euitar prolixidad no se ponen aqui: las puestas se han referido por ser las mas ordinarias, y porque facilmente se hallen iuntas.

52 Los † que son obligados a hazer los que echan la puja del quarto en las rentas Reales, pone se en la *l. 5. y siguientes del tit. 13. lib. 9.* Desta puja del quarto tratan tambien algunas leyes del *tit. 12. lib. 9.*

S V M M A R I A.

1 *Conductor minor no puede dar la renta a los que son prohibidos arrendar por menor.*

2 *Al arrendador menor praiudica, el requerimiento hecho con libranza, o con priuilegio a su factor que tuuiere su poder para la cobranza, aunque al tal arrendador no se le requiera.*

3 *El arrendador menor es obligado ad asfiancas al arrendador mayor en la forma a qui dicha.*

4 *El arrendador, menor no ha de estoruar que no se pujen las rentas, ni ha de hazer ligas, ni fraudes.*

5 *El arrendador menor no puede baratar las libranzas en el*

feabas,

feabas, ni cohechar por la paga dellas, ni de los situados, so pena de setenas, excepto si le dieren algo por poner la paga en otro lugar a su riesgo, con que no exceda de la veynteua parte de la libranza.

6 *Al arrenedador menor despues de rematada en el la renta, por que pujas se le puede quitar?*

7 *El arendador por menor de muchas rentas, y miẽbros juntos, dentro de que tiempo es obligado a dar el repartimiento, del precio, y prometido a cada renta, y miembro, &c.*

8 *El arrendador no se puede concertar en secreto, que le paguen mas renta de la que publicamente concertare, so ciertas pœnas.*

9 *El arrendador menor es obligado a dar al arrendador mayor los traslados de los priuilegios con cartas de pago, hasta mediado el mes de Hebrero del año luego siguiente, so pena que despues no le seran recebidos en cuenta.*

10 *El riesgo de qualquier caso fortuito es a cargo del arrendador menor.*

11 *Las ygualas hechas por el arrendador menor, si son validas, o no?*

QVAESTIO CXXXVII.

Rubrica: De las condiciones que obligan a arrendador menor. De eodem.

1 QVæro † *ad quid teneatur cõductor minor?* Lo primero, no puede dar parte de la renta a los prohibidos arrẽdador por menos: los quales se declaran en la *l. 4. y siguientes tit. 10. lib. 9. desta nueua Recopilacion.*

2 Lo segundo, † que les preiudica el requirimiento hecho con la libranza, o con el priuilegio a su factor, que tuuiere su poder para la cobranza, aunque a ellos no se les requieta con ello. *l. 8. tit. 16. del dicho lib. 9.*

3 Lo tercero, † es obligado a dar fianzas al arrendador mayor, en la forma, y como, y quando la declara en *la ley 8. y siguientes, tit. 12. lib. 9.*

4 Lo quarto, † no ha de estoruar que no se pujen las rẽtas, ni hazer ligas, ni fraudes con los que las vinieren a pujar, para que no pujen, so pena de la mitad de sus bienes, y de los prometidos, *l. 8 tit. 8. lib. 9.*

5 Lo quinto, † no puede baratar las libranzas en ellos fechas, ni cohechar por la paga dellas, ni de los situados, so pena de setenas: excepto si por poner la paga en otro lugar a su riesgo, le dieren algo los librados, con que no exceda de la veynta, *l. 10. 21. y 22. tit. 11. lib 9.*

6 Lo sexto, † puede se le quitar la renta despues del remate primero por la puja da diezma, o media diezma, en la forma que se contiene en la *l. 1. y siguientes, tit. 13. lib. 9.* y despues del remate postrero por la puja del quarto haziendose dentro de nouenta dias desde el dia del dicho remate postreto, y notificandose esta puja dentro de cinco dias desde que se hizo, y lo demas que requieren las leyes del *titulo 13. libro 9. de la Recopilacion*, que en esto hablan.

7 Lo septimo, † el arrendador por menor de muchas rentas, y miembros, juntos por vn precio, es obligado a dar al arrendador mayor repartimiento del pretio, y prometido por cada renta, y miembro dentro de tercero dia, para que se sepa y pueda pujar sobre cada cosa, y no lo haziendo assi, el juez de la cabeca del partido lo haga, *l. 15. tit. 11. lib. 9.* esto es en caso que conuenga juntar muchas rentas en vn caso que conuenga juntar muchas rentas, en vn arrendamiento: porque no conueniendo, el arrendador mayor, ni menor, no puede arrendar junto saluo cada renta de por si y sobre si, declarando la quantia porque se arriendan las rentas de los lugares que se suelen arrendar por menor cada vna de por si, como lo dispone la dicha *l. 15. en el principio.*

8 Lo octauo, † el arrendador no se puede concertar en secreto, que le paguen mas renta de la que publicamente concertare, so las pœnas contenidas en la ley *19. tit. 11. libro 9.*

9 Lo nono, es obligado a dar al arrẽdador mayor los traslados de los priuilegios con cartas de pago, para que pueda dar su cuẽta con ello hasta mediado el mes de Hebrero del año luego siguienta, so pena que despues no le seran recebidos en quenta, *l. 12. tit. 16. lib. 9.*

10 Lo decimo, es a su riesgo la renta de qualquiera caso fortuito, *l. 1. tit. 16. & l. 2. tit. 9. lib. 9.*

11 Lo vndecimo, † si el arrendador menor, o fiel, que no tiene recudimiento, ni rematada la renta, hiziere algunas, ygualas, es en voluntad de la persona en quien quedare rematada la renta de todo remate, estar por las tales ygualas, o demandar de nueuo a los ygualados, *l. 11. al fin. tit. 12. lib. 9.*

Otras mas obligaciones tiene el arrendador, por menor, que se vera por las leyes de los titulos que en esto hablan del libro nono de la nueua Recopilacion, que por euitar prolixidad no se refieren aqui todos, sino las dichas por mas sustanciales.

SVMMARIA.

1 *Condiciones primæ licitationis, an possint deinde mutari, vel alterari? & numeris seqq.*

QVAESTIO CXXXVIII.

An conditiones primæ licitationis possint deinde mutari?

1 QVæro modo: *An † conditiones primæ licitationis, hoc est, de la primera postura, possint deinde mutari, uel alterari?* Et hoc fieri non posse in subhastatione, quæ fit en quiebra por no afianzar los primeros arrendadores la renta, ni cumplir con lo que son obligados, decisum est per l. 11. lib. 9. ibi: *No mudando las condiciones con que primeramente estaua rematada.* & in l. 10. tit. 12. libro 9. ibi: *No mudando las condiciones con que primeramente estaua arrẽdado en periuyzio del dicho arrendador, por cuya culpa se torna a la almoneda: pero qued. se dar prometido, y alterar el precio, y remate, y la quiebra, es por cuenta del arrendador que no contento de fianzas*, vt in dictis legibus.

2 Quod in alijs † locationibus ordinarijs redditu um Regalium locum habet, nempe, vt in præiudicium priorum licitatorum quibus ex suo contractu ius quæsitum erat, mu-
3 tari, aut alterari conditiones non possint. † Ceterum, in præiudicium aliorum, qui nec vllum pretium obtulerant, nec ad licitandum venerant, mutari, & alterari possunt, omnino, vel in parte, siquidem illi nullum ius quæsitum habebant, argumento doctrinæ Bart. *in l. omnes populi, nu. 29. ff. de iust. & iure.* & iterum *num. 30.* & ibi alios allegans Ioan. Oros. *num. 103. & 104.* Abb. *in cap. nouit. num. 25. de iu-*
4 *dic.* † Quod tamen verum intelligo, præterquam si ius irreuocabiliter non esset quæsitum prioribus licitatoribus, sed sub conditione, si alius non licitauerit, & plus obtulerit: tum enim alio plus offerente cum alijs conditionibus, nullum præiudicium fieri videtur prioribus ex mutatione priorum conditionum, cum adhuc res sit integra, & liberum sit alijs licitare, & plus offerre. Nec in hac specie militat doctrina Bart. supra relata, & sequacium, quia loquuntur in reuocatione statuti, quod in vim quasi contractus transiuit per aduentum forensium ad Ciuitatem illam habitandam, quibus ius irreuocabiliter ex hoc fuit quæsitum virtute prædicti statuti, & sic in eorum præiudicium postea reuocari non potuit. At secus est in nostra specie, quia licitantibus non est ius quæsitum irreuocabiliter, sed ita demum, si alius meliorem conditionem non attulerit, y assi no estãdo hecho el remate, y quedando con la renta luego antes de tener derecho adquirido irreuocabiliter, auiendo otro, quien puje, o ofrezca mejor condicion, quien quita, que con ella no se puedan mudar, y alterar las condiciones de la puja precediente? Vltimamente esta opinion se prueua ex dd. legibus 11. tit. 11. y l. 10. tit. 12. lib. 9. per locum ab speciali: porque si en ellas se determinã, que no se puedan mu-

dar-

dar las condiciones con que primeramente estaua arrendada la renta, es por boluer en quiebra la renta por culpa del primero arrendador, pues por ella se torna a la almoneda; y porque no se le haga perjuyzio, mudando las condiciones, y poniendo otras mas graues, con las quales se dara menos renta que con las primeras (como consta expressamente de las palabras de la dicha l. 10. arriba referidas) pero en nuestro caso quando la renta Real no se buelue en quiebra, sino que se va pujando por vnos, y por otros, cessa el dicho perjuyzio, y assi parece que es licito mudar, o alterar las dichas condiciones, y que no se puede quexar dello con razon el arrendador primero: y si toda via dixere, que con aquellas nueuas condiciones el diera lo mismo que da el segundo, si se las concedieran al principio: lo qual es incierto, porque no se sabe si lo hiziera, buen remedio, tome la por el tanto, como por derecho lo puede hazer, vt dicetur *infra quæst. seqq.*

5 Sed an dies † assignatus ad gabellas vltima licitatione addicendas, possit prorogari in præiudicium priorum licitantium, in quorum fauorē dies ille assignata fuerat ad vltimam licitationem, dicemus infra verbo, *Remate.*

SVMMARIA.

1 *Locatio facta a summis computatoribus, an possit auferri a conductoribus, quibus fuit addicta ob non solutionem redditus, & alus locari? & numeris seqq.*

QVAESTIO CXXXIX.

An locatio facta a summis computatoribus, possit auferri ob non solutionem ab his, quibus fuit addicta, & alijs locari?

1 QVæro, vlterius: *An † summi computatores possint reuocare locationem a se factam, eamque a conductoribus non soluentibus auferre, vt alijs locent?* Et videtur prima facie, hoc eis licere, ex text. *in l. quæro. § inter locatorem, ff. locati, & conducti,* vbi promissio de non expellendo, intelligitur, si colonus in solutione pensionis per biennium non cessauerit, cui consonat lex *6. tit. 8. par. 5.* quæ loquitur in locatione ad certum tempus facta, vt patet ex eius verbis: *Fecha tiempo cierto:* & debet intelligi vltra biennium: Si enim fuisset ad biennium, vel triennium, tunc ob non solutionem ad finem anni posset a domino expelli, *iuxta l. 5. eiusdem tituli 8.* qua in hoc caso intelligi debere, sic eas leges concordans, affirmat Greg Lopez *in dict. l. 5. in prima expositione,* & eum in hoc sequitur Anton. Gomez. *de locat. & conduct. num. 6.* & an contra hæredem conductoris hoc locum habeat, agit late Beccius *consil. 9. per totum, libro 1.*

Igitur, non adimplens contractum ex sua parte, non potest agere ex eodem; quod pluribus exornat Roland. a Valle, *consil 68. in primis numeris, vol 4.*

2 Quinimmo, & † ob non solutionem vectigalis, vectigal auferri potest a conductore, *l. vectigalia. § non solutis, & ibi Bar ff. de public. & vectigal. & in l fundum vectigalem, per Bar. ibi. C. de iure Reipub lib. 11 & l. quod semel, ff. de decret. ab ordin. faciendis.*

3 Nihilominus † tamen in nostra quæstione præmissa resoluimus: que si los senores Contadores mayores auian dado recudimiento al arrendador mayor, y el aora ya arrēdado por menor a otros la renta, no se le puede quitar en perjuyzio de los arrēdadores de por menor: porque este arrendador de por mayor no coge las rentas, sino que se la dan para que las arriende, y assi las arriēda por menor por autoridad del Rey, y de la ley. Ergo minores conductores, qui authoritate prædicta conduxerunt iura Regalia a maiore conductore, fraudari, aut decipi non debent, nec eis aliquod præiudicium inferri in iure iam sibi quæsito prædicta authoritate.

4 Ceterum, † si maior conductor non solueret, vel ipse sibi colligeret, la renta que llaman dessembargada: remanente in suo robore, & valore, quod pro minori locatum est, poterit Rex, seu fiscus prædictos redditus sibi occupare, vt res

5 sua sibi salua sit, & remaneat: † quod si minor conductor non soluat, maior poterit tunc fidos homines ponere, qui redditum exigant expensis ipsius redditus, iuxta formam, & tenorem *l. 9. titulo 14. hoc lib. 9.* qui omnino obseruandus erit.

SVMMARIA.

1 *Conductor Regalium redditum vnius anni pinguis, an possit compelli ad conducendum pro altero anno sterili ob defectum conductorum; & numeris sequentibus pars affirmatiua probatur, nu 7 declaratur numeris seqq.*

2 *Conductores rerum fiscalium habent priuilegium, vt ab eis res locata auferri non possit, si eamdem, quam alius offerant quantitatem sed nu 3 an id locum habeat, durante conductione.*

4 *Tacita conductio locum non habet in conductoribus fiscalibus.*

5 *Fauore fisci inuitus compellitur quis emere bona debitorum fisci ob defectum aliorum emptorum in publica subhastatione.*

6 *Iudices perquisitores non possunt compellere inuitos emere bona delinquentium.*

10 *Restitutio in integrum an competat,* contra el arrendamiento de las cosas de los menores, Concejos, e Yglesias, despues del remate resultamente fe. . haziendo nueua puja n baxa, y si los primeros arrendadores ofrecen el tomarla por el tanto, si han de ser preferidos, o no? *& num. sequentibus.*

19 *Debitor fiscalis an ante diem conueniri, & exigi possit ob publicas necessitates, deducto interusurio medij temporis? resolutus affirmatiue de iure: non tamen seruatur in praxi, vt in eod. num. 19.*

QVAESTIO CXL.

An conductor reddituum Regalium vnius anni pinguis, compelli possit ad conducendum pro altero anno sterili, ob defectum conductorum?

1 QVæro vlterius: *An † conductor vnius anni pinguis iurium, & redditum Regalium, & similium, in quo lucrum consequutus est, compellatur ad gabellas, ceterosq. redditus Regios conducendos pro anno sequenti sterili, ob defectum conductorum?* Et non esse compellendum, probatur ex regula generali, quæ habet, neminem posse inuitum compelli emere, vendere, locare, vel conducere, *l. inuitum, C. de contrab. empt. l. nec emere. C. de iure delib. l. ne cui, l. multos, C. locati, l. 3. in princip tituli 5. parte 5.* de quo late agunt D. Couarr *lib 3. var. resol. c. 14.* Auiles *c. 17 prat. in gl. A razonables precios.*

2 Contraria tamen † pars, & sic affirmatiua sequentibus astrui potest fundamentis. Primo, quia rerum fiscalium conductores hoc vtuntur priuilegio, vt ab eis res locata tolli nō possit, si eādē, quā alius offerāt quantitatē, vt tenet, gl. *verbo, maneat. in l. fin de locat fundor ciuil. lib. 11.* Ias. *in l. vectig. § 2. ff. de public. & vectig.* Ias. *in l. qui Roma. § coberedes, nu. 28. ff. de verb oblig.* quos refert, & sequitur Castil. de Bobadill. *in sua Polit de Corregid. lib. 3. c. 4. nu. 21. fol. 87.* Girond. *de Gabel. 2. par. in prin nu. 7. & 8.* Pereg. *de iure fisci*

3 *lib. 6. tit. 5. nu. 5. fol. 183.* † vbi nō admitti, quod durante cōductione admittatur licitator plus offerens, prout sentisse videtur gl. *in l si tempora, C. de fide instr. & in has* Cel. Cald. *lib. 10. per tex. in d l. fin.* quia tex. ille intelligitur, finita illa

4 conductione, *vt ibi per eū.* † & quia immo finita cōductione fiscales conductores, liberi sunt, neque in eis locū habet tacita recōductio, *l. nō intelligūtur. § cū qui nimiū. ff. de iure fisci,* licet secus sit in fundis priuatis, *ex l. item quæritur,*

§. qui

§. *qui impleto.* ff. *locat.* ita *Peregr. vbi supra.* Ergo idem dicendum est e conuerso in fauorem fisci ex vi correlationis, *per ea, quæ latius congerit Euerard. in sua Centuria legali, hoc eodem loco.*

5 Secundò hæc eadem pars † comprobatur ex decisione singulari atque speciali in fauorem fisci de qua *in l. 20. tit. 7. hoc lib. 9.* vbi cauetur: *Que los cogedores de los pechos y derechos Reales no nombren compradores para que compren los bienes de los arrendadores, y de aquellos que deuen al Rey los maravedis de las dichas rentas, sin vn Alcalde ordinario del lugar, y que la nominacion que vna vez hizieren no se pueda variar: y que si precio razonable non se hallare por los bienes de los deudores por almoneda publica (nunc ad rem) sean estimados, y apreciados los bienes de los dichos deudores por apreciadores nombrados, y iurados por los oficiales del lugar, y segun el dicho apreciamiento, y estimacion sean recebidos por los compradores.*

Hæc verba ideo retuli, vt obseruemus specialissimum fauorem fisci, nempè, vt quis compellatur inuitus ob defectum emptorum, qui pretio rationabili emant, ad emendas res priuatorum positas in publica subhastatione pro debitis fiscalibus: ergo idem videtur dicendum in nostra specie, vt ad locandos redditus Regios ob defectum conductorum compellantur alij, præcipue conductor anni proximi præcedentis, qui in conductione sua eorumdem redituum ob vbertatem magnam lucratus est.

6 Hinc (vt obiter dicam) deducet † Lector prudens, & Christianus, quantum abhorreat a Christiana Religione, & vera iustitia compellere alios inuitos ad res alienas emendas ob defectum emptorum extra casum præd. *d. l. 29.* & alios similiter priuilegiatos in iure expressos: cum potius l. illa innuat ex sua specialitate, ius commune esse in contrarium, prout verè est, & constat ex regula generali relata in principio huius quæstionis. Vt non possim, non condemnare pessimam, & ambitiosam praxim iudicum perquisitorum, qui pro exigendis suis salarijs, & expensis, quellaman ellos gastos de iudicia, compellunt inuitos vicinos diuites innoxios, vt emant res, & fundos delinquentium, & plerumque eos ad hoc vexant carceratione, & strictis vinculis, vt sic constricti, citius tædio, & fœtore affecti in suam eos trahant voluntatem. In primis namque huiusmodi emptiones coactæ sunt iniustissimæ, & nullæ, vti vi, & compulsione ab incarceratis iniustæ celebratæ, iuxta *l. qui in carcerem, ff. quod met. caussa,* & late nobis resoluta in *tractatu de Iuram. confirmat. 1. par. cap. 57. nu. 1. cum sequentibus.* Deinde iudices id facientes, iniuste procedunt: tum, quia ego nullo iure cautum inuenio, quod hoc in priuatam vtilitatem fieri iuste possit: tum etiã, quia egrediuntur, atque excedunt formam suæ commissionis, in qua nihil tale cauetur, sed tantum præcipitur, que hagan execucion en los bienes de los culpados por sus salarios, ventas, tanzes, y remates, y los asseguren a los compradores, hoc autem iure communi, & ordinario faciendum, atque intelligendum est iuxta leges Regias, non verò per vim, vel alio modo illicito. Quod si hoc vellet Rex, & summi iudices Regij, in defectum, scilicet, emptorum, id exprimerent: cum vero non dicant, faciendum minime est absque eorum expressa licentia, & permissione, quos hoc cum Regia Maiestate collaturos credendum est, vt res cautius fiat; non enim Princeps vnquam videtur cõcessisse, quæ sunt de potestate absoluta, quale est, leges transgredi, vt dicemus *in quæst. sequenti.* Et cum hæc ita scripta multis iam ab hinc annis haberem, gaudeo quidem multum, quod Regia authoritate sint ita nouissime de iure declarata, atque approbata ad petitionem de los Procuradores de Cortes, del anno de 1598. fenecidas en el de 601. y publicadas en el de 604. c. 4. adonde dixeron desta manera. Muchos Iuezes de comission acostumbran con peler a a mercaderes, y a hombres adinerados a que compren los bienes de los delinquentes, assi para sus salarios, como para gastos y condenaciones que hazen, y los prenden, y molestan, y aun les suelen poner guardas hasta que lo cumplan: lo qual demas de ser contra derecho, se reputa por gran iniquidad. Suplica el Reyno a V. Magestad, mande hazer ley en que esto se prohiba, imponiendo graues penas a los que lo hizieren.

Repuesta de su Magestad.

A esto vos respondemos, que es muy iusto lo que por esta vuestra peticion nos suplicays, y es nuestra voluntad que assi se haga, y cumpla, y que las ventas que se hizieren de esta manera, sean en si ningunas.

7 Tertiò, & in † terminis nostræ quæstionis principalis (vt ad eam reuertamur) habemus textum expressum in proposito *in l. cotem ferro, § qui maximos, ff. de public. & vectig.* cuius verba sunt hæc, *qui maximos fructus ex redemptione vectigalium consequuntur, si postea tanti locari non possint, ipsi ea prioribus pensionibus suscipere compelluntur;* Habemus igitur decisionem expressam in nostra quæstione in specie illius textus, nempe, in conductore vectigalium, qui maximos fructus ex redemptione vectigalium consequutus fuit, & ita tenet gloss. *vnica, in l. inuitos, C.* & *in l. cum Hermes, verbo, detineret, C. locat.* DD. *in l. cõgrui, & in l. fin. C. de locatione fundor. ciuil. lib. 11.* Boer. *decis. 349.* Anton. Gom. *2. tomo, cap. 3. num. 5.* Bobadill. *vbi supra, &* Pereg. *de iure fisci lib. 6. tit. 5. num. 6.* vbi quod tria debent ad hoc concurrere. Primò, quod proximo tempore præterito conduxerint. Secundo, quod maxime superlucrati fuerint. Tertio, quod pro futuro tempore conductores non reperiantur, vt constat ex *d. § qui maximos: alias reconducere non tenentur, l. licitatio, §. 1. ff. de public. & vectig.* Bart. & DD. *in d. § qui maximos,* per quẽ textũ quod prius prædiximus generaliter tenet Baldus *in l. 1. col. 2. C. de hered. vel actione vend.* quẽ refert, & sequitur Firmian. *de Gabell. 2. parte, num. 13. volum. 12. tract. diuers. Doct. antiquor.*

8 Hoc tamen † verum esse credit Firmianus ibi; alio non offerente tantundem, & rebus sic stantibus, & non mutatis de primo anno ad alium: Alias autem, mutatis rebus, vt quia bellum, vel pestis, vel alia iusta caussa de nouo ortæ essent, impedientia verisimiliter redditum gabellarum pro anno futuro, primus conductor non erit cogendus reconducere pro anno sequenti, quod etiam tenuit Ripa *in tract. de peste, c. 1. nu. 199.* & glos. Peregrini *in parte vectigal. in verbo, aufertur, sub litera C.* sequitur Gironda *de Gabel. 2. par. in princ. num. 7. cum sequentib.* & Boer. quem refert, & sequitur (loquens superueniente bello, peste) Peregrin. *de iure fisci, vbi supra,* quæ declaratio, & sententia verissima est, & tenenda meo iudicio in iudicando, & consulendo, tametsi Bobadil. *vbi supra,* eius non meminerit, sed generaliter, & periculose loquutus sit.

9 Qua doctrina sic † intellecta, prout obseruari debet, & vera est, raro, aut nunquam quæstio nostra verificari poterit: quia si annus præsens fertilis est, vt præteritus, proculdubio conductores non deficient: si vero propter bellum, pestem, aliamue caussam annus alter futurus timetur, cõpelli non potest, nec debet præcedens conductor ad reconducendum iuxta præfatam resolutionem: Ergo raro, aut nunquam (vt prædiximus) eueniet casus nostræ quæstionis, & ita merito Patauij dispositio text. *in d. §. qui maximos,* non seruatur, vbi veteres conductores, nec reconducere tenentur, nec nouis licitatoribus anteponuntur, sed in publica licitatione plus offerenti vectigalia ipsa conceduntur, *teste Peregrin. de iure fisci, ubi supra, numero 6. ad finem,* nec in Hispania vnquam vidi, nec audiui obseruatum, quod veteres conductores fisci in specie, & casu *d. §. qui maximos,* compellantur inuiti pro sequenti anno conducere.

10 Quod si aliud † diceremus, idem dicendum foret in locatione rerum minorum Reipublicæ, vel Ecclesiæ, quæ licet, quando iustè, & recte facta est, ae seruandis de iure, vel de consuetudine, hecho el remate, retractari non debeat, eo quod plus alius offerat etiam per restitutionem in integrum, vt cum veriori, & frequentiori, & in praxi recepta sententia resoluimus, *lib. 1. Pract. qq. 38. nu. 3. cum sequent.* & nos allegans Bobadil. *ubi supra, num. 20.* & Gironda *de*

Gabell.

Gub.2.par.§.1.num.7.vbi quod ipse pluries practicatam vidit hanc opinionem in Regio Granatensi Prætorio,& pro ea executorias datas:tamen, quando la puja,o baxa,y prouecho que se ofrece en las obligaciones de la Republica es muy grande,bene admittitur per restitutionem in integrum,vt in l.5.ibi Si entendiere el iuez que es gran pro del menor,& c.tit.19.par.6.& probauimus in terminis vbi supra.& Bobadill.necnon,& Gironda, etiam vbi supra.nu.
11 4.& 5.d.& adiicimus nos in hac specie, si veteres conductores tantum offerant,& dare velint, quantum offertur per nouos,præferuntur nouis,per d.l.congruit,& l.fin.ex ratione l.cotem ferro.§ qui maximos,vt in terminis tenet Albert.Greg.Lopez.Rebuff & Azeuedo,quos retulimus, & secuti fuimus d.quæst.38.num.6. tametsi fragili ratione ab hac declaratione recedat Bobadill.vbi supra numero 21. siquidem eadem ratio in hac specie militat, in Republica, Minore,& Ecclesia,quæ in fisco,& tandem sua opinio est singularis in hoc contra cæterorum frequentium sententiã,
12 vt vidimus:† non tamen mihi displicet in hac specie praxis,quam video nunc noue induci,nempe, quod si postquam veteres conductores Reipublicæ, despues de hecho el remate co ellos,dizen,que lo quieren,y toman por el tanto,nouus licitator,vel alius dicat,que el la baxa mas,o ofrece mejor partido,o sube mas la renta, se buelue a pregonar,y se remata en el que mas baxa, o pujá hazé respectiue,y ello en fauor de la Republica:y assi conuiene que en semejantes casos se buelua a pregonar la renta, o bastecimiento de la Republica, y se haga saber al que puja,o hizo la baxa a la postre,como la toma por el tanto aquel en qui
13 en primero estaua rematada:† tambien veo praticar, que se dexa a aluedrio del iuez,qual sea gran pro, o baxa para
14 que se iuzgue si ha lugar admitirla,o no:† pero si fuesse pequenna,en ninguna manera se deue admitir, porque es mayor el prouecho,y autoridad el de la Republica que cũpla con sus contratos,y remates,que no por poca consideracion,baxa,o puja,venga contra ellos por via de restitu-
15 cion,o de otra manera:† pero sin embargo de todo esto, no hemos visto jamas, ni seria iusticia, que la Republica, menor,ni Yglesia,pudiesse compeler a los arrendadores, de sus rentas del año passado, que las boluiessen a arrendar por el año siguiente contra su voluntad,por dezir que no ay quien las quiera arrendar, y que los passados arrendadores ganaron mucho en el año passado de su arrenda-
16 miento,† y mucho menos auria lugar esto, quando el arrendamiento passado assi de la Republica,como de fisco,huuiesse sido por mas años de vno,porq: si alguno huuo fertilidad de frutos,esta se ha de compensar con la esterilidad de otro (como es ordinario auer lo vno,y lo otro en arrendamientos de muchos años juntos) iuxta l.23.tit.8.part.
17 5.† Suelense hazer estas pujas,o baxas,quando veen los hõbres que conocidamente los que primero arrendaron han algun prouecho en la renta,y han puesto su industria; y parte de su hazienda en meioramiento de la dicha renta, vt dicitur en rentas Reales,in l.6.tit.13 hoc lib.9. Y esto mismo sucede en los, que hazen baxas in locationibus publicis Reipublicæ,hecho el vltimo remate ad finem temporis talium locationum,y assi parecia, no auian de ser admitidos por la misma razon, sino es porque estan obligados a resarcir los dannos al primero arrendador, en quien se remato,como lo resoluimus lib.1.Pract.q 38 y Azeu. in l.2. tit.1.lib.2 Noua Collect. Reg y con esto se lanca esta opinion,y se quita la dificultad de la dicha ley 6.vt ibi bene obseruat idem Azeuedo,nu.2.

18 Est,& aliud fisci † priuilegium, quod in vsu quoque esse non video,tametsi iure communi sit notissimum, nempe,quod debitor fiscalis ante diem, deducto interusurio medij temporis,ob publicas necessitates exigi potest,ex textu a fortiori,qui loquitur in debitore debitoris fisci in l.1. & ibi gl.Bal.& Salic.C. de condict.ex lege Roder. Suarez in repet l.post rem iudicatam,in l 7 limitatione legis Regiæ, nu.5 ff de re iud.vbi refert Salic.dicentem,quod sic frequẽter practicatur Bononiæ contra gabellarum conductores, & datiarios.Et inquit Bald.in d l.1.quod propter repentinas necessitates hoc fieri videmus tota die,& quod non sit iniustum,tenet etiam Peregrin.de iure fisci lib 6.tit 7 nu.21.& in gabellarum conductoribus loquens,idem probat Cassan.in Consuetud.Burgund.titul ordinat.Chancell. nu.29 fol.389.Hypolit.Singul. 355. vbi testificatur, se vidisse practicatam hanc sententiam contra gabellarios, Auiles cap.1.prætor.in gl de mercaderia,nu.15.Azeued in l.14.nu 1 tit.11.lib 4.Noua Collect Reg.& Gironda.de Gabell 2.parte,in princ nu 12.pag.24. Et licet Roder. Suarez vbi supra, vacillet circa illud,an hæc necessitas semper præsumatur in fisco,quoniam semper est in sumptu,an vero sit probanda ex iuris dispositione,quæ habet,quod paupertatem, & necessitatem allegans,probare eam teneatur? & in eam partem inclinat,vt semper videatur fiscum vrgeri necessitatibus,licet id non probetur,ex d.l.1.tandem relinquit cogitandum,nihilominus tamen d.l.1. & omnes Doctores de hoc agentes,fundant se in hoc priuilegio fisci,in necessitatibus publicis.Quare videtur hoc probandum necessario,nisi notoria sit necessitas fisci,quæ ideo non indiget alia probatione,sed tantum eius allegatione,prout hodie in his Regnis notoria est Regis nostri propter eius patrimonium exhaustum in bellis,& alijs rebus pro defensione Fidei & suorum Regnorum necessarijs.Remota autem iusta causa, si fiscus conueniret debitorem suum ante diem,induciæ sunt duplicandæ,vt in §.temporales.Instit.de except. licet olim actio periret l iustas, vbi Bar.C.de iure fisci.lib 10.

19 Adhuc † tamen numquam vidi, nec audiui, quod Rex noster,nec eius summi computatores, aut alij iudices iuberent compellere,aut compellant conductores gabellarum, aut aliorum redditum Regiorum soluere mercedem conductionis,aliaue debita Regia ante tempus præfinitum in suis conductionibus,ea fortassis ratione,quod cum conuenerit inter ipsos contrahentes de certis quibusdam terminis,& temporibus, quibus soluenda sunt pretia conductionũ,idq.ex assignatione,& constitutione prædictorum terminorum ab officialib Regis facta,indignum profecto videtur,vt fides data in huiusmodi conductionibus,nõ seruetur,cũ ipsi ea sua parte adimpleuerint prestãdo fideiussores idoneos, & sufficiẽtes facultatibus,a contento de los sennores Cõtadores mayores y de los demas hazedores de rẽtas Reales, & cetera faciẽdo,quæ eis præscripta,& mãdata sunt per ll. Regias del Quaderno,y cõ ciciones de su arrẽdamiẽto: Nihil enim tã cõgruũ fidei humanæ est,quã ea seruare,quæ inter contrahẽtes placuerũt,& hæc est æquitas naturalis,scripta,in l.1.in prin ff de pac.& in Concil. Africano sub Gre. IX caueturque pax seruetur,& pacta custodiantur, vt habetur in c.1 de pact & in c qualiter,& quãdo.eo ẽ dicitur studiose agendũ est, vt ea quæ promittuntur opere cõpleantur:y si al principio dixeran a los arrẽdadores, que si antes de los plazos puestos en las cõdiciones del arrendamiẽto para la paga de las dichas rẽtas Reales su Magestad huuiesse menester dineros,fuessen obligados a pagarlos,si fuera assi no las tomarã,ni arrendarã por no las poder pagar antes.y aunque es verdad,que esto se esta dicho por derecho,aũque no se espresse,ni saque por condicion, como queda prouado arriba,y que todos estan obligados a saberlo, y mirar como arriendã,toda via parece que la equidad natural escrita,fauorece a los tales arrendadores para que no se les pidã las pagas,hasta que se cumplan los terminos que fuerõ puestos en los arrendamientos,aunque de rigor de derecho se pueda hazer auiendo necessidad, y dexandoles el interusurio del medio tiempo, que con esto pareceno se les haze agrauio,si tienẽ,o puedẽ tener dineros cõ que pagar antes, parece cosa dura,o por lo menos rigorosa,y no vsada,executarlos ante de los plazos,no se auiẽdo puesto condicion especial dello en el arrendamiento:y la mas fuerte razon por donde pienso que no se vsa esto,es,porque si se hiziesse no auria quien quisiesse arrendar las rentas Reales, o por lo menos se arrendarian por muy baxo precio, y su Magestad perderia mas en dexar de arrendar sus rẽtas por justos precios,que ganaria en executar a los arrendadores, antes de los plazos de las pagas.

SVMMARIA.

1 *Licitationum species quot sint? vbi quid sit postura, & quid licitatio?*

2 *Licitatio est triplex, vt hic, & in numeris sequentibus. La primera es la que se haze al principio de la almoneda, hasta el primero remate. La segunda es, la que se haze despues del primero remate hasta el postrero, y es de diezma entera, o media diezma entera, de todo aquello que està a la renta puesta por el año, o años en que fuere rematada, & vide num. 13. cum sequentibus.*

4 *Las puias se pueden hazer en el vn año repartiendo las por todos los años en que se remato en la forma que aqui se dize.*

5 *La puia del quarto, como, y quando se ha de hazer?*

6 *Licitatio admitti non debet, despues de los tres meses dados por la ley Real para ello por parte del fisco.*

7 *La puia del quarto, como, y quando se ha de hazer?*

6 *Licitatio admitti non debet, despues de los tres meses dados por la ley Real para hazer la puia del quarto, ni aunque se pida restitucion para ello por parte del fisco.*

7 *La puia del quarto si de hecho fuera admitida de otra manera que manda la ley Real, sera ninguna.*

8 *L. 7. titul. 7. par. 5. correcta est.*

9 *Licitare possunt personæ quæ conducere possunt, nempe, omnes qui non sunt prohibiti.*

10 *Suppositus a venditore, vel locatore, vel filius eius, vel seruus, licitare non potest, vt hic.*

11 *Las condiciones con que se arrienda la renta se han de publicar antes que se reciba la postura, y el ponedor ha de declarar las condiciones con que la pone.*

12 *Licitationem recipere possunt illi, qui locare possunt, nempe, &c. vt hic.*

17 *L. 4. titulo 3. lib. 9. Nouæ Collect. Reg. littera, praxis, & intellectus, & numeris seqq.*

QVAESTIO CXLI.

Rubrica: De las posturas, y puias, y quantas maneras ay dellas? De eodem.

1 QVærto, *quid sit postura?* Respondeo, † quod est contractus pretij, quod conductor offert, & se obligat soluturum quotannis nomine pensionis, seu mercedis pro reddita cum conditionibus subhastationis. Licitatio vero est, quod adijcitur, & superimponitur primo pretio, meliorem conditionem domini locantis faciendo, *vt in l. 1. & in l. cum qui, ff. de in diem addictione.*

2 Licitatio autem est triplex: Prima † est ordinaria, & communis, nempe, quæ fit a principio subhastationis, vsque ad primam addictionem hoc est, hasta el primero remate: hæc autem prima adiectio siue licitatio non habet in se quantitatem, vel limitem vllum, vltra id, quod continetur, & in hac prima specie licitationis promissa dari possunt, atque concedi, non vero in alijs *l. 2. cum seqq. tit. 13. lib. 9.*

3 Secunda licitationis, & adiectionis † species est, quæ fit despues del primero remate, durante el tiempo que ay entre el primero remate hasta el postrero, con tanto que no pueda ser menos de quinze dias, del vn remate al otro: Et hæc licitatio non est recipienda, sino fuere puiando la diezma entera, o media diezma entera de todo aquello en que esta la renta puesta por el año, o años, en que fuere rematada.

4 † Y puedense hazer estas puias en el vn año repartiendo las por todos los años en que se remato, dando a cada vn año lo que le cabe; y durante el dicho tiempo del vn remate al otro, no se recibe otra manera de puia, ni se da por ella prometido, ni premio alguno: y el que tenia la renta rematada de primero remate, lleua por premio de quitar le la renta la quarta parte de aquella diezma, o media diezma que se puia sobre el, descontando para el Rey la veyntena parte que se queda en poder del arrendador que la puio, para que la pague al Rey. Y esta quarta se paga en el primero tercio de la renta en cada vn año. Y la misma quarta lleua el que puio la tal diezma, o media diezma de la puia que despues se haze sobre el: de modo que la quarta pertenece no al que haze la puia, sino a la persona sobre qui eo inmediatamente se haze, que es el puiado; y esta quarta no se pone por cuerpo de renta, como el prometido, sino solo aquello que se da ella que da nero para el Rey, y sobre ello se puia, y no sobre todo; y el escriuano de rentas toma obligacion a parte del puiador para pagar la quarta a quien la ha de auer, *l. 52. del quaderno, lib. dic l. 1. 2. 3. & 4. titulo 13. lib. 9.*

5 Tertia species licitationis, hoc † est puia es la del quarto que se haze despues del postrero remate, y aun despues de dado el recudimiento: pero hase de hazer dentro en tres meses despues que la tal renta fuere rematada en el primero arrendador, y no despues: y esto ha lugar, y se puede hazer aunque la renta sea rematada en el primero arrendador en tiempo que no queden del año por passar los tres meses. Y esta parte de puia se entiende ser fecha contando por precio del arrendamiento todo lo que della ha de auer su Magestad, y saluado, y situado que aya en ella, y los prometidos que en ella se han otorgado: y el que, passado el dicho tiempo de los tres meses, tentare de hazer la dicha puia contra el tenor, y forma de *la ley 6. tit. 13. lib. 9. de la nueua Recopilacion*, que della trata, cae en la pena de la ley de don Enrique IIII. en Toledo año de 1462. y en la ley 5. precedente, y se refiere en la dicha ley 6. y se manda guardar por ella con la dicha limitacion, y que no pueda ser renunciada. Desta puia del quarto trata tambien la ley 5. y las diez siguientes del dicho *tit. 13. lib. 9.* Destas tres especies, y tiempos de puias trata *Azeu. in l. 2. nu. 0. cum seqq. d. tit. 13.*

6 Neque post dictos † tres menses admitti debet quis etiam per viam restitutionis ad licitandum, etiam si fiscus velit vti ad hoc restitutionis remedio, prout in facto contingentia, inquit, fuisse decisum, Claper. *in centuria caus. fiscal. causa 5. in princ. & ibi eius additio, & in glossa 1. eiusdem caus.* quem refert, & sequitur in proposito nostræ d. l. 6. Regiæ Azeuedo, *ibi nu. 4.*

7 Quod si dicta licitatio † del quarto, de facto admittatur, aliter quam in d. l. 6. cauetur, erit nulla, quia prædicta lex 6. & sequens, sunt prohibitiuæ, & nouam formam inducuntur, & substantialem, præsertim, quod l. 8. & 11. & aliæ eiusdem tit. 13. procedunt expresse annullando, si contra, vel aliter fiat, ita in terminis recte tenet. & probat Lassart. *de decim. vend. c. 18. nu. 12. & Azeuedo. in d. l. 6. nu. 5.*

8 Ex quibus inquit † Lassart. *vbi sup. num. 22.* correcta est *l. 7. tit. 7. par. 5.* vbi ex tertiæ partis adiectione quocumque tempore facta, & non minoris, iustum Regalium locatio rescindebatur: sed eo quidem Partitarum iure tributorum, gabellarum in Hispania erat incognitum, vt dixit idem Auth. *in præfatione illius Operis nu. 18.* & opinionem Lassart. *d. nu. 22.* sequitur Azeuedo, *in l. 5. nu. 1. tit. 13. lib. 9.*

9 Licitare † autem possunt personæ, quæ conducere possunt, de quibus supra q. 134. nempe omnes, quæ non sunt prohibitæ conducere, vel licitare, sed ad id sunt habiles, Azeuedo, *in d. l. 6. nu. 3.*

10 Suppositus † autem a venditore, vel locatore, vel filius eius, vel seruus, licitare non potest, ita vt dicatur meliorem conditionem afferre, & locationem a primo conductore auferre, *l. cum qui, § cum igitur, & l. si venditor, § sed si pupillus, ff. de in diem addict.* expressa *l. 40. ad finem tit. 5. par. 5.* esset enim fraus in præiudicium locatorum precedentium.

11 Antes † que sea recebida la postura, se han de publicar las condiciones con que se arrienda la renta, demas de las generales del quaderno, y el ponedor ha de declarar las condiciones con que pone la renta, *l. 15. tit. 11. hoc lib. 9.*

12 Licitationem † autem recipere possunt illi, qui locare possunt redditus Regios, nempe, por mayor los Contadores mayores del Rey, y sus tenientes, y por menor los arrendadores mayores en quien se remata el partido, y que han lleuado recudimiento, y le han presentado en la cabeça del partido, y tambien el arrendador menor en los casos que diximos arriba.

El tiempo, y quando se deuen hazer las dichas tres especies,

especies, y maneras de puias, y cada vna dellas, y a esta di-
13 cho arriba : † pero hase de aduertir acerca de la primera manera de puia que es la ordinaria, que aora sea en arrendamiento por mayor, o por menor, se puede hazer deste que la renta se puso en precio, hasta que sea fecho el primero remate: mas ay esta diuersidad entre estos arrendamié-
14 tos en el tiempo : † porque en los que se hazen por maior, no se puede exceder de quarenta dias en el tiempo del primero, y postrero remate, que corren desde el dia de la primera postura, aunque las rentas se ponen en pregon desde veynte de Setiembre, *l. 3. tit. 11. lib. 9. de la nueua Recopila-*
15 *cion* : † pero en las rentas por menor el tiempo es, el que señalare el arrendador menor en la primera postora para el primero remate, dentro del qual se han de hazer las
16 puias desta primera manera, y especie: † como quiera que el tiempo que tiene el arrendador para dar lechos, y arrendadas las rentas por menor en sesenta dias que corren desde el dia que presento su recudimiento en la cabeza del partido, si los ay desde alli hasta en fin del año de la renta, y no los auiendo las hade dar hechas hasta en fin del tal año, de tal manera, sin passar al otro, que dan las rentas rematadas en quien se hallare que las ponga, o puie, *l. 14. titulo 11. lib. 8.* Y lo mismo se puede dezir del que cogio la réta en fieldad, como mayor ponedores ante los concejos, pues el es el que se hallo que toma la renta en fin del año: pero en estos ponedores, y puiadores, que han cogido la réta en fieldad, tiene electo, el arrendador mayor dentro de seys meses, despues de passado el año de tomar el precio de la postura, o da tomar le quenta, y cobrar lo que realmente se cogio de la renta, *l. 8. tit. 14. lib. 9.* de la nueua Recopilacion, adonde se declaran otras cosas mas acerca dello.
17 Circa † secundam speciem licitationis habemus *l. 4. tit. 13. d. lib. 9.* cauetur, qua quando algunas de las dichas rentas de su Magestad se arrendaren por dos, o tres años, o mas, o se rematá en el primero año por todos los años del arrendamiento, no puede ser recebida puia, ni media puia, saluo en todos los años porque fue arrendada la dicha renta : pero si alguno quisiere echar puia, o media puia sobre la quantia del primero año repartida por todos los años del arrendamiéto, se puede hazer, &c.
18 Sed † circa huius legis intellectum dubitari vidi, quid sit dicendum, quando la postura de la renta fuesse por tres años, pero el remate no fue por mas de vn año, porque fue anti condicion, que para cada año de los demas quedasse abierto el remate, para hazer se al principio de cada año; an fieri tunc possit licitatio decimæ, vel dimidiæ decimæ in primo anno diuisa in omnes tres annos? & videtur posse hoc modo fieri, siquidem locatio in tres annos facta fuit, & addicta primo conductori, aunque con condicion, que quedasse abierto el remate, non tamen ideo desinit prior esse addicta, licet reuocabiliter. Poterit ergo licitatio fieri in primo anno diuisa in omnes tres annos: nihilominus contrariú verius videtur, immo, quod licitatio in præd. specie fieri non possit, nec diuidi, nisi tantum pro illo anno, vel annis, pro quibus fuit res addicta primo cóductori, hoc est, rematada de primero remate llano, tum quia d. l. 4. loquitur, quando las rentas se arriendan, o rematan en el primero anno por todos los años del arrendamiento, y se ha de extender de remate puro hecho, sin condicion de quedar abierto el remate, porque entonces no est a fecho, ni perfecto el remate irreuocablemente: tum etiam quia in redditibus non addictis de primo remate, non inueniuntur hæc species licitationis *de diezma, y media diezma*, sed illa prima ordinaria, & communis, *ni de lo que se puiasse en las rentas no rematadas se ha del leuar quarta, como auemos dicho arriba*, & ad d. l. 4. habeat locum in adiectione del quarto, dicemus infra in quæstione sequenti.
19 Limitatur † prædictis nostra sententia, & resolutio, quãdo idem, cui fuit primo addictus redditus Regie esset, y qui licitare vellet super semetipsum, & re ipsa licitasset, & fuisset admissa prædicta licitatio, vel alia qualibet: tunc enim de consensu partium: videtur quod subsistere possit huiusmodi licitatio; Conductor siquidem primus consensit minori licitationi super se factæ, quam à lege permissæ, itidem & dominus, siquidé eam admittit, *pero no se lleuaria quarta de la renta no rematada de primero remate como esta dicha, sino solamente de lo que cupiesse de la puia a la renta del primero año, porque fue rematada*.

Circa tertiam speciem adiectionis *del quarto* de qua supra, multa se offerunt in praxi vtilia examinanda, quæ infrequenti quæstione principali dicentur, ne præsentem quæstionem plus debito oneremus, & vt omnia simul in ea inueniantur.

SVMMARIA.

1 *La puia del quarto en las rentas Reales, de que manera se ha de hazer para que sea valida.*
2 *Locatione semel facta iure communi nullus plus offerens admittitur, ibidem fallit in gabellarum, & aliorum iurium Regalium locatione, vt in num 2.*
3 *El arrendador sobre quien se ecgare la puia del quarto, no ha de ser dessapoderado, ni despoiado de la réta di que tuuiere sacado recudimiento, hasta que el que le echare lleue recudimiento dessembargado, &c. y como se ha de proceder quãdo el arrendador se opone la dicha puia, numero 4. & numero 26.*
5 *El arrendador en quien se remato la hazienda del menor, o de la Republica aunque se admita la gran puia, o baxa de otro, no ha de ser despoiado durante el pleyto, sed audiendus summariè.*
6 *La puia del quarto es special en la hazienda del Rey, y no ha lugar en las cosas de los menores, ni de la Republica, nisi pacto, vel statuto aliud caueretur, vt in num. 7. hodie absque eis admittitur, vt in num seqq.*
10 *Legis 6. tit. 13. lib 9 Noua Collect. Reg intellectus, & num. seqq. num 16*
13 *Legis 4. titul 13 lib 9. Noua Collect. Reg. intellectus, & numeris seqq*
15 *La puia del quarto y se puede echar en las rentas Reales, aũque aya pacto con pena, y iuramento en contrario.*
17 *El iuramento que ha de hazer el que echare la puia del quarto.*
18 *La puia del quarto en que tiempos se ha de echar.*
19 *Legis 8. tit. 13. lib 9. intellectus.*
20 *Los derechos que ha de pagar el que echare la puia del quarto.*
21 *El que echare la puia del quarto la ha de notificar al primero arrendador sobre quien hizo la puia, y en que termino, y forma, y debaxo de que pena?*
22 *El que hiziere la puia del quarto la ha de afiazar, y abonar las fianzas en cierto tiempo, y so cierta pena.*
23 *Hecha la puia del quarto, no se ha de quitar la renta al primero arrendador hasta que se de recudimiento dessembargado al que hizo la puia.*
24 *Hecha la puia del quarto, se han de guardar los arrendamientos que por menor huuiere hecho el arrendador mayor primero.*
25 *Hecha la puia del quarto en los arrendamientos por menor, el que la hiziere ha de guardar las auenencias que huuiere hecho el primero arrendador.*
27 *La puia del quarto tambien se puede ecar en las rentas que por quiebra se bueluen a la almoneda.*
28 *La puia del quarto quien la echare mal, y no conforme a las leyes de estos Reynos da paga de vazio: poterit tamen si tempus integrum trium mensium non transierit, iterum, debitis solemnitatibus obseruatis, quartum adijcere, & in num 29. immò, & plura quarta, & in num 30. & 31.*
32 *La puia del quarto no bien hecha se paga a su Magestad de vazio, scilicet quando iuramentum debitum defecit, vel non fuit præstitum, vt debuit, quia tunc prædicta licitatio ab initio non valuit.*

QVAESTIO CXLII.

De tertia specie licitationis, hoc est, de adiectione quarti. Quomodo adiectio quarti facienda sit, vt valeat?

1 QVæro † primò circa hanc materiam, *quomodo adiectio de quarto facienda sit in redditibus Regiis, ad hoc, vt ipsa admittatur, & locum habeat.*

Licet enim iure communi, postquam semel licitatio facta est, nullus plus offerens admittatur, vt notatur in *l. licitatio, in princip. ff. de public. & vectigal.* & ibi communiter Doctores, & alibi, iunctis his, quæ diximus *supra quæstione*
2 *140. numero 204.* † in hac tamen gabellarum, & aliorum iurium Regalium locatione, speciali quodam iure, etiam post omnimodam adiectionem, adiectio quartæ partis totius pretij admittenda est, ex *l. 6. cum aliis pluribus sequentibus, titulo 13. hoc libro nono, Noua Collection. Regia,* dummodo fiat *dentro de tres meses, despues que la renta fuere rematada en el primero arrēdador, y no despues, y cō los demas requisitos, y declaraciones de la dicha ley sexta con las siguientes, como diximos arriba en la quæstion inmediatamente precediente, adonde tambien resoluimos, que si la puia del quarto fue fecha despues de los dichos tres meses, no seria valida: y que aunque sea por via de restitucion, no se puede hazer passado el dicho termino.*

3 Nunc † verò plura alia sunt obseruanda, in praxi visa in proposito, & Primo: *que qualquiera de los arrendadores sobre quien se echare la puia del quarto, no ha de ser della ponderado, ni despojado de la renta de que tuuiere sacado su recudimiento, hasta tanto que el puiador del quarto, o en quien quedare la rēta lleue recudimiento dessembargado, para que le acudan con ello: pero si el puiador del quarto quisiere, que alguna persona por su parte este presente al hazer de las rentas, y hazer auenēcias, y recebir, y recaudar la renta, hasta que lleue el recudimiēto de ella los señores Contadores mayores le han de dar prouisiones Reales para las personas que el nombrare; assi lo dispone la ley doze del dicho titulo treze,*
4 *libro nono:* † *pero como se ha de proceder, quando hecha la puia del quarto, se opone a ella el primero arrendador, declaralo la ley diez y siete del mismo titulo, que se ha de vertodar quando el caso se ofreciere que es bien larga.*

5 Et † ex d. lege 12. optimum deduxit argumentum Azeuedo ibi, ad id, quod quotidie fit, quoties aliquis minor, vel Respublica restituitur aduersus vltimam subhastationem rei suæ per nouam magnam licitationem per tertium factam, vt primus conductor existens in eius possessione non sit ea statim priuandus, sed omnino audiendus absque tamen strepitu, & figura iudicij, vt nos resoluimus *libro 1. Practicarum quæstio. 38. numero finali,* & addit, quod quotidie sic videmus fieri, immo, & solent annullari sententiæ latæ, primo conductore non audito, & iuberi quod audiatur.

6 Secundo † obseruandum est, quod prædicti quarti adiectio specialis est in contractibus Principis, atque adeo in rebus minoris, aut Republicæ locum non habet, iuxta notata in *l. etsi siue. §. quæsitum. ff. de minor. & l. 5.* vbi Greg. Lopez. *tit. 19. par. 9.* & in terminis tenet Auend. *in 2. par. c. 12. Prat. nu. 10.* & in Auiles. *c. 12. Prat. verbo, Deputar nu. 8. cum seq.* Azeued. *in l. 2. tit. 1. lib. 2. nu. 15.* Parlad. *lib. 1. rerū quotid. capite 3. §. 7. nu. 14. cum sequentibus.* Lassar. *de decim. ven. c. 18. nu. 23.* Girond. *de Gabel. 2. part. §. 1. nu. 8. cum seqq. & nu. 96.* Bobadil. *in sua Polit. de Correg. li. 2. c. 16. nu. 115.* Estque hæc sententia sine dubio secundum Azeued. *in*
7 *d. l. 6. nu. 1.* † nisi Ciuitas sua bona locasset cum forma, & conditionibus de las leyes del Quaderno de las alcaualas, prout potest sic licitare; vel si haberet statutū, quo idem caueatur, vel adesset consuetudo antiqua admittendi adiectionem del quarto, in locationibus 60. annorum Ciuitatum, & Conciliorum post perfectam locationem, secundum Auend. *d. nu. 11.* & Azeued. & Bobadill. *vbi supra.*

8 Nihilominus † tamen secundum quotidianam praxim æquè in rebus Republicæ, sicut in rebus fisci hæc adiectio quarti admittitur secundum Lassar. *d. num. 23.* quæ praxis probari, & confirmari potest ex resolutis a nobis supra *q. 140. num. 10.* vbi *ex l. 5. tit. 19. par. 5.* & alijs probauimus in simili specie, concedendam esse restitutionem minori, & Reipublicæ *despues del remate,* quando eis offertur *gran pro:* est enim adiectio *del quarto* magna vtilitas Reipublicæ, ac minoris, vnde & in fauorem ipsius locum habebit adiectio hæc *del quarto* post vltimam licitationem, & adiectionem, quia nullus iudex arbitrari debet hanc adiectionem *del quarto* non esse magnam adiectionem. Si hoc ergo iure probatur, & præterea praxi communi coadiuuatur, non est necessarium statutum, vel quod locatio rerum Conciliorum fiat *con las condiciones de las leyes del quaderno de las alcaualas* ad hoc, vt admitti possit, & debeat adiectio *del quarto* in locationibus rerum Conciliorum, siquidem sufficit, quod iure communi probetur in quocumque magno commodo, prout est adiectio *del quarto,* quid-
9 quid † Girondo *vbi supra num. 9.* dicat quotidie in praxi semper receptum videri, quod Ciuitates Villæ, & Magnates, consuetudine receptum habent in rebus suis locandis, quod tantum vnum remate fiat, & non admittatur adiectio *del quarto,* licet locatio facta fuerit cum conditionibus legum *del quaderno de las alcaualas,* quia nisi hæc consuetudo concludenter probata fuerit, contrarium obseruandum est.

10 Tertiò † obseruandum est, quod si locatio fiat gabellarū per duos, vel tres annos, quartum illud offerri deberè primis tribus mensibus anni prioris, qui ex tempore finalis adiectionis computentur, non posse iuxta *d. l. 6. tit. 13. lib. 9. Nouæ Collect. Reg.* quia eo casu vnica locatio est. *l. si seruus communis Menu. §. fin. ff. de stipul. seruor.* & in terminis declarat Marian. Socin. *cons. 68. vol. 1.* ita aduertit Auend. *d. l. 2. c. 12. prat. num. 11.* & Lassar. *cap. 18. num. 24. & 25.* vbi hoc verum intelligit, si ad omnimodam adiectionem locatio fiat, *rematada de todo remate,* vt vulgo dicimus: *el remate,* & refert casum in praxi contingentem aliter decisum ea fortassis ratione, quod ius Regale vltra triennium locari sit prohibitum, *vt ibi per eum.* Idem nouissimè cauetur *en la condicion veynte y vna, y veynte y dos del encabeçamiento general destos Reynos, y por quinze annos,* † quod
11 & in conductoribus *de por menor* locum habet intra 90. *dias, desde el dia que fuere rematada la renta de todo remate, en el arrendador menor, sobre quien se haze la renta del*
12 *quarto,* non vero post, vt cauetur *in l. 15. tit. 13. lib. 9.* † vbi habetur etiam, *que este postrer arrendador que hiziere la puia este obligado a la hazer notificar al primero sobre quien la haze dentro de cinco dias, segun, y como, y so la pena que se contiene de suso en los arrendadores mayores.*

13 Quartò † obseruandum est, quod si locatio fiat per plures annos, non tenetur licitator quartum addere supra omnem pensionem omnium annorum locationis, sed sufficit addere supra pensionem primi anni, modo in omnes locationem admittat: & poterit quantitatem, ac summā quarti illius per omnes annos, quo ad solutionem, diuidere, vt in decimis integra, vel dimidia expressum est *in l. 4. tit. 13. libro 9. Noua Collect. Regia,* quæ lex in se difficilis, & intricata quotidiana praxi, etiam in actione quarti, obseruatur, se-
14 cundum Lassar. *d. cap. 18. num. 27.* Sed † re altius & radicitus considerata, contrarium verius, & tenēdum censeo, & in praxi multis retro annis antequam Lassar. suum præfat. librum in lucem ederat, defendi, & obtinui, nempè *vt d. l. 4.* procedat, & intelligenda sit in casu tantum, quo loquitur *de puia, y media puia,* non vero in adiectione quarti, quæ adiectio quarti, vt locum habeat, requiritur, quod fiat pro omnib. annis, pro quibus vltima adiectione redditus Regius est addictus, & non sufficit, quod fiat pro primo tantū anno, *vt patet ex l. 6. tit. 13. lib. 9. Noua Collect. Reg.* ibi: *De todo el cargo de la tal renta que assi fuere rematada, y no en otra manera, &c. ex l. 8. & 9. eiusdem titul.* ibi: *Y para los años venideros en que esta rematada.* & ita prima sententia diffinitiua fuit pronunciata Placentiæ, quæ per Dominos summos regionales fuit confirmata.

Deni-

15 Deniquè † idem author *ibi num.* 30. notat vsque adeo post omnimodam addictionem, licitam esse quarti adiectionem, vt in contrarium licitatores pacisci nequeant, cùm etiam si redditus, aut gabellæ Regiæ locentur sub ea lege, & conditione, vt post contractum locationis consummatum cesset omnis adiectio, hoc est, puia de diezmo, o medio diezmo, o del quarto, nullius momenti sit contractus, quinimo nec pœna promissa valet, ex *l.* 72. in quaterno gabellarum, & *l.* 6. *titulo* 13. *hoc lib.* 9 sed nec iuramento firmabitur talis contractus, ne fiat præiudicium Principi, contra text. *in cap. cum contingat, de iure iuran. cap.* 2. *de pact. libro* 2. nec hac in re summi rationales dispensare possunt, prout hæc omnia rectè aduertit Meneh. *lib.* 2. *de success. creat.* §. 17. *num.* 58. *in impressione Salamanticensi.* vbi tamen dicit, sæpe vidisse contrarium approbari, præsertim in locatione illius vectigalis, quod admoiarifazgo dicitur, sed hoc forsan prævia consultatione cum Principe, eoq. consentiente factum fuit.

16 Vlterius † d. lex 6. *tit.* 13. *hoc lib.* 9. terminum prædictum trium mensium præfinians ad licitationem quarti faciendam, hoc ampliat: *aunque la renta sea rematada en tiempo* que no quedé del año por passar los dichos tres meses, y q̃ la dicha quarta parte, de puia se entiẽda ser hecha contãdo por precio de la rẽta todo lo q̃ della ha de auer su Magestad y saluado, y situado que aya en ella, y los prometidos que en ella se han otorgado: quod vltimum etiam decidit, *l.* 25. *eiusdem tituli*, excepto si alguna renta, o partido especial pareciere a los Contadores mayores, que no se deua cargar el prometido, insuper addit d. lex 6. *que el que passado el tiempo de los tres meses tentare de hazer la dicha puia contra el orden y forma dicha, caya, e incurra en las penas de la ley del Rey don Enrique, que alli refiere, y que aquella ley no pueda ser renunciada, y se reciba toda via la dicha puia del quarto, hasta los dichos tres meses, despues de rematada, aunque los Contadores mayores ayan iurado, y prometido con qualesquier clausulas derogatorias*, &c. *vt supra dictum est.*

17 La † ley 7. del dicho tit. 13. declara al iuramento que ha de hazer el que echare la puia del quarto, y que por ella no se le ha de prometer cosa alguna.

18 Los † tiempos en que se puede echar la puia del quarto hasta ser cumplidos los dichos tres meses, contados desde la presentacion del recudimiento en la cabeça del partido pone, y sennala la ley 8. luego siguiente en esta manera: En las rentas Reales, que comiença su arrendamiento desde el primero dia de Enero, por el año presente en que se haze la puia, y para los años venideros en que esta rematada la dicha renta, fasta en fin del mes de Mayo de aquel año en que se haze la dicha puia, y en las otras rentas Reales, que comiença su arrendamiento por el dia de S. Iuan de Iunio, den las tercias, quando se arriendan por si, sin las alcaualas por el dia da la Ascension, que se pueda recebir, y reciba la dicha puia, fasta en fin del mes de Deciembre de mismo anno, para en que se recibe, y para los otros annos venideros porque estuuiere rematada la dicha renta, si el recudimiento de la tal renta fuere presentado en la cabeza, del partido, por lo menos tres meses antes de los dichos terminos de fin de Mayo, y de fin de Nouiembre, y sino ouiere los dichos tres meses, hasta qualquier de los dichos terminos, que aya lugar la puia del quarto, passado qualquier de los dichos terminos, hasta que se an complidos los dichos tres meses, contados desde la presentacion del recudimiento en la cabeza dal partido, y dende en adelante, que no sea recebida, y que estos dichos placos no puedan ser prorogatos ni alargados.

19 Sed † circa d. legem 8. ibi: *O en las tercias quando se arriendan por sin las alcaualas por el dia de la Ascension*, &c. dubitatur, si las alcaualas, y tercias de vn lugar, o de vn partido se arriẽdã iuntas: de las quales las alcaualas comiencan, desde primero de Enero, y las tercias desde la Ascẽsion: qual tiẽpo se cõsiderara para recebir la puia, o quarto o el de las alcaualas q̃ es fin de Mayo o el de las tercias q̃ es fin de Deciẽbre. Y en esto en caso que en el arrendamiento no aya otra claridad parece, q̃ por ser mixto lo vno, y lo otro, se ha de atender a lo que viene y se pone en el arrendamiento por principal, y que mas preualece: y lo otro sera auido por accessorio, y seguira la naturaleza de lo principal *l. in medicis, ff de contrah. empt.* late Arias Pinel *in rub. C. de rescind. vend. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 4. Y assi la essencia del contrato se deue iuzgar respeto del Rey, segun la preualencia de la cosa, l. Aristo, *in fine, ff. de donat.* latè Tiraq. *de retractu lignag.* §. 30. *gl.* 2. *nu.* 9. *cum seqq* & Pinel. *vbi supra, num.* 3. *&* 11. mas si fuesse ygual, o sin notable diferencia, de manera que no se pudiesse dezir preualecer lo vno a lo otro: parece mas cierto, que siendo como todos es vn precio y vn arrendamiento, se deue atender a la naturaleza de las alcaualas, para q̃ hasta Mayo se pueda echer la puia del quarto, porque como en este caso se ha da iuzgar por nuestras leyes del quaderno de las alcaualas, las palabras de suso referidas de la dicha ley 8. parece prueuan esta opinion a cõtrario sensu: porque dize, que aquello que dispone en lo de las tercias, es quãdo se arrienda por si separadamente. Ergo, quando se arriendan iuntamente con las alcaualas, se ha de recebir la puia del quarto hasta fin de Mayo, porque lo de fin de Deciembre de las tercias no se proueyo, sino quando se arrendassen por si.

20 El que † echare la puia del quarto, ha de pagar al primero arrendador los derechos del recudimiento que pago, o deuia pagar solamente, respeto de la puia del quarto, y no le puede pedir, ni lleuar mas, *l.* 9. *del dicho tit.* 13. qua son treynta marauedis por cada millar, no lleuando parte de puia, *l* 6. *tit.* 14. *eodem lib.* 9.

21 El † que echa la puia del quarto, la ha de notificar al primero arrendador mayor primero, sobre quien hizo la puia dentro del termino, y en la forma y so la pena que se contiene en la *ley* 10. *del dicho tit.* 13.

22 El † que hiziere la puia del quarto, la ha de afianzar, y abonar las fiãzas que diere en cierto tiempo y so cierta pena, como se contiene en la *ley* 11. *del dicho tit.* 13.

23 Hecha † la puia del quarto, la renta no se ha de qoitar al primero arrendador, hasta que se de recudimiento desembargado al que hizo la puia, *l.* 12. *del mismo titulo.*

24 Hecha † la puia del quarto, se han de guardar los arrendamientos que por menor ouiere fecho el arrendador mayor primero.

25 En † los arrendamientos por menor, el que hiziera la puia del quarto, ha de guardar las auenencias que ouiera hecho el primero arrendador, *iuxta nobis tradita supra suo loco.*

26 Como † se ha de proceder, quãdo hecha la puia del quarto, el primero arrendador se opusiere, alegando contra ella, declaralo la ley 17. *del mismo titulo*, otras cosas cerca de la puia del quarto en ciertas rentas de lugares particulares declaren las otras leyes *del dicho tit.* 13. que se podran ver, quando conuẽga, las dichas se han referido, porque esten iuntas como en vn sumario, por ser generales en la materia, y para que aqui se vean y sepan.

Como, y quando los fieles y los arrendadores a quien fuere puiada alguna renta, han da dar quenta al arrendador, declaranlo la ley 5. *y* 6. *tit.* 6. *del dicho lib* 9.

27 La † puia del quarto tambien se puede echar y hazer en las rentas que se bueluen por quiebra al almoneda, porque se comprehende debaxo de la generalidad de las leyes, que permiten esta puia del quarto, & quod non mutatur, quare stare prohibetur? *l. sancimus, cum simil. C. de test.* præsertim cum admissione huius adiectionis non grauetur fallitus, sed potius per eam adiuuetur, & releuetur, quia tanto minus soluet Regi, quanto plus licitabitur.

28 Obseruandum † est etiam, quod qui malè offert quartum, vt quia legitimam aliquam solemnitatem prætermiserit, frustatorieq. ideo cogitur fisco quartum soluere, hoc est, *de vazio*, vt vulgo dicimus, eo quod quartum perdit, & rem locatam non habet, sed in priori conductore remanet, ex *l. vndecima, titulo* 13. *libro* no-
29 no. *Noua Collectionis Regia.* Potest † tamen, si tempus integrum trium mensium non transierit, iterum debitis solemnitatibus obseruatis, quartum addere, & admitti debet, qui in priori oblatione per contradictorium iudicium

exclusus sit a contractu, & solemnitatis defectus ei fuerit oppositus, vt resoluit Mexia *in l. Regia Tolet. de los terminos, 1. parte fundamenta 12. nu. 14.* quem refert, & sequitur Lassar. *de decim. vend. c. 18. nu. 28.* quo vbique iure vtimur.

30 Quinimmo,† necdum vnum quartum valide, sed etiam plura quarta vnum post aliud in vna, eademque locatione addi possunt, dummodo spatium trium mensium non effluxerit, vt iure probat Lassar. *ibid. nu. 29.* & vltra eum pro hac sententia est lex 12. *in princip. ibi: Que qualquier que quisiere hazer puja, o pujas del quarto, que lo pueda hazer con la solenidad que dicha es en las leyes antes desta, y en el tiépo en ellas declarado, y no dende en adelante.*

31 Adest † etiam pro hac parte alia non infirma ratio, ea, scilicet, ne sit melioris conditionis, qui primam licitationẽ quarti fecerit, quam qui secundam, tertiam, & vlteriorem, ad repellendum priorem, quandoquidem facit etiam licitationem quarti, & maioris quantitatis intra terminum legis, atque in ampliorem fauorem, & commodum fisci, vnde singula quarta erunt diuersæ quantitatis, siquidem debent præcedentibus coniungi cum valore, & pretio, quo fuit res vltimo omni modo addicta, vt constat ex *l. 6. tit. 13. d. lib. 9. ibi: Saluo si la puja montasse tanto como la quarta parte de lo que montare todo el cargo de la tal renta, que assi fuere rematada:* & iterum paulo interius, eadem l. ibi: *Y que la dicha quarta parte de puja se entienda ser fecha, contando por precio de la renta todo lo que della, nos hemos de auer, &c.* cum enim fiunt secunda, tertia, atque vlteriores adiectiones quarti, el cargo de la renta monta lo vno y lo otro, y todo lo ha de auer el Rey.

32 Sed † circa decisionem d. legis 11. *tit. 13. lib. 9.* que manda, que el que hiziere la puja del quarto, la afianze, y abone las fianças que dieren en el tiempo, y debaxo de la pena que alli se dispone, que es que pague a su Magestad la puja del quarto de vazio, y quede la renta en el primero que la tenia. Obseruandum est, hoc procedere in casu eiusdem l. non vero quoties iuramentũ, de quo *in l. 7. eiusdem tituli de simitertii*, defecit, vel non fuit præstitum, vt debuit, tunc enim licitatio ab initio non valuit, nec admitti debuit, *vt in d. l. septima.* Ergo ex ea nulli fuit ius quæsitum, vt patet ex eadem l. ibi: *que el que la hiziere que le sea recebida, haga ante nos, &c. iuramento que en la puja del quarto, &c.* & in fine eiusdem l. ibi: *Y en tal iuramento assi hecho, mandamos que le sea admitida, y no de otra manera.* Ergo si de facto de ficientia præd. iuramento fuerit admissa, pœna præfata nõ incurritur, vt puta, contra formam substantialem legis admissa, habentis decretum irritans, & quod nullum est, pœnam non meretur.

SVMMARIA.

1 *Dies vltima mensis habentis 31. dies, an sit computanda in ipso mense, quo ad adiectionem 4. inter tres meses faciendam, resoluitur nu. 3.*

2 *Mensis simpliciter prolatus intelligitur de 30 diebus.*

4 *Annus communiter computatur ex die contractus inclusiue, vsque ad similem diem anni proxime sequentis exclusiue.*

5 *Anni computatio fit secundum quod menses occurrunt.*

6 *La puja del quarto en la rentas por mayor, se ha de hazer dentro de tres meses despues de remitida la renta, y en las de por menor, dentro de nouenta dias, desde el dia que fue rematada la renta de todo remate. Pero en las rentas Reales de yeruas, de Alcantara y Calatraua se ha de hechar la puja de quarto hasta en fin del mes de Abril de cada año, de todos los años que estuuieren por pagar de los arrendamientos. vt in nu. 7. idem en las rentas de las alcaualas, de la Orden de Santiago, eadem ratione, vbi viguerit consuetudo soluendi ex eis gabellam. vt in nu. 8. & annus mensis Aprilis, in quo sit licitatio censetur exclusus, vt in nu. 9. & singulis annis locationis videtur posse fieri licitationem quarti, vsque ad finem mensis Aprilis, vt in num. 10.*

QVAESTIO CXLIII.

An dies vltima mensis habentis 31. dies, sit computãda ipso mense, quo ad adiectionem quarti intra tres menses faciendam.

1 QVæro † de modo computandi, tres menses ad adiectionem quarti in eis faciendam, *an si incidat in eis mensis, vel menses continentes 31. dies, singuli eorum mensium faciant vnum mensem integrum, vel dies trigesimus primus annumeretur sequenti mensi, ita vt tantum concedantur ad faciendam licitationẽ quarti nonaginta dies distribuenda cuilibet prædictorũ trium mensium 30 dies tantum?*

2 † Et quamuis aliàs mensis simpliciter prolatus, intelligatur de 30. diebus, vt constat ex *l. vbi lex, in 2. iuncta gl. ibi, & DD. ff. de regul. iur. & in l. si maritus præuenerit, § hac in maritis, & in l. miles, §. sexaginta, ff. de adult. & gl. in l. fin. C. de iure delib. & ibi DD. c. de illicita 28. quæst. 3.*

3 Verius † tamen in proposito mihi videtur, & tenendũ vt prædicti tres meses sint qui casu occurrerint, nam si inciperent septimo die mensis Iulij inclusiue, finientur septimo die Octobris exclusiue, & sic similiter, quod probo ex sequentibus.

Primo, quia lex sexta, *tit. 13. hoc lib. 9.* inquit, quod hæc adiectio quarti fiat dentro en *tres meses*, despues que la tal renta fuere rematada, &c. & l. 8. eiusdem tit. dicit, *fasta que sean cumplidos los tres meses, contados desde el dia de la presentacion del recudimiento, &c.* Non enim fit mentio mensium, sed mensium: Debet ergo attendi ad menses speciales suos immediate currentes, non vero ad alios menses generales triginta dierum, quod præcisum fieri videtur ex præcedentibus d. l. 8. in quibus fit mentio specialis, & indiuidua mensium præcedentium, nempe, del mes de Enero, Mayo, Iunio, Nouiembre, y Deziembre: Ergo secũda pars legis, quæ subsequitur de mensibus specialibus, tunc occurrentibus intelligenda est, vt patet ex illis verbis: *Passado qualquier de los dichos terminos (que son los meses nombrados), hasta que sean cumplidos los dichos tres meses contados &c.)*

Secundo, quia dies trigesimus primus cuiusque mensis eum habentis, dicitur, & est dies eiusdem mensis, non vero sequentis. Ergo annumerari minime debet mensi sequenti, nec transmitti debet ex suo mense, & loco, ad alium sequẽtem; hoc enim esset improprium, ac contrarium rationi recti sermonis.

4 Tertio, † quia sic communiter annus computatur ex die contractus inclusiue, vsque ad similem diem anni proxime sequentis exclusiue; Annus namque nouus quilibet incipit primo die Ianuarij inclusiue, & finitur vltimo die mẽsis Decembris immediate sequentis: ita quod alter primus dies mensis Ianuarij iterum sequentis est principium alterius anni noui: Ergo ita, & eodem modo, quãdo iuxta subiectam materiam annus, vel mensis, alio tempore incipit, & finitur, ad instar prædictæ computationis connumerãdus est. Fit igitur ex supradictis perspicuum, quod in nostra quæstione resoluimus, nempe, vt prædicti tres menses, ad adiectionem quarti faciendam, incipiant currere in specie præmissa septimo die mensis Iulij inclusiue, & finiantur septimo die mensis Octobris exclusiue statim sequentis, vel sexto eiusdem mensis die inclusiue. Hæc dinumeratio anni, & mensium plana est, ac proinde non eget probatione.

5 Quarto † eadem nostra sententia comprobatur versque efficitur ex *l. 1.* communiter approbata *in c. quam sit Ecclesiis, verbo, mensem, de elect. in 6.* vbi secundum correctiorem literã, ita inquit, tot dies habebit iste mensis, quot haberet ille, in quo præsẽtata fuerit electio, & si dies aliqui lapsi erant, supplebitur de mense sequenti. additque glossa ita, & probatur aperte supra de supplẽda negligẽtia prælat. licet ibi duo semestria faciant vnum annũ. Si enim diceremus, quod mensis deberet habere 30. dies, iã nõ facerent duo

semę-

ſemeſtria integrum annum, ſed ſolum 360. dies, ſi 31. eſſent 372. ſi 28. 336. Eſt ergo neceſſarium concludere, quod fieri debet computatio, ſecundum quod menſes occurrunt: quam gloſſam teſtatur eſſe communiter approbatam Additionator ad Bart. in *l. de diuiſione, la primera, nu. 3. litera F. ff. ſoluto matrim.*

6 Quinto † hæc noſtra aſſertio vera efficitur, eo perpenſo, que en las rentas por mayor, rematadas de todo remate, inquit *d. l. 6.* quod, adiectio quarti fiat, dentro en tres meſes deſpues que la tal renta fuere rematada, y la ley 8. del miſmo titulo, manda, que ſe cuenten eſtos tres meſes, deſde la preſentacion del recudimiento en la cabeza del partido. Pero en las rentas por menor, dize la ley 15. del miſmo titulo, que ſe haga la puia del quarto dentro de nouenta dias, deſde el dia que fuere rematada la renta de todo remate en el arrendador menor, ſobre que ſe haze la dicha puia del quarto: de manera, que en el primero caſo dize, que ſe haga eſta puia dentro de tres meſes; y en el ſegundo dentro de 90. dias: y aſſi vſo de diuerſos vocablos, y nombres en ambos caſos, aunque parecian todos vno en la ſuſtancia, y cuenta. Pero con todo eſſo es de entender, que hablando como hablã eſtas leyes con propriedad, quiſieron diferenciar el vn caſo del otro: porque de otra manera, ſi tres meſes, y 90. dias fueran vna miſma coſa en eſte propoſito, en entrambos caſos hablara la ley de vna miſma manera, dando en ellos termino de 90. dias o de tres meſes para hazer la puia del quarto luego pues hablo diferentemente cada ley, ſe han de entender en los terminos, y caſo en que habla, conuiene a ſaber, la de los tres meſes, contandolos de la manera que auemos dicho: y la de los nouenta dias como fueren corriendo los dias, de que ſe ſigue claramente que pues los nouenta dias ſe han de contar ſucceſſiuamente, comenzando incluſiuè, y acabando excluſiuè, aſſi, y por la miſma razon los tres meſes como auemos dicho.

7 Pero † en las rentas Reales de yeruas de Alcantara, y Calatraua, la *l. 18. tit. 13. hoc lib. 9.* manda, que la puia del quarto ſe aya de echar haſta en fin de Abril de cada año, para todos los años que eſtuuieren por paſſar de los arrendamientos.

8 Circa † quam legem duo, vel tria ſunt notanda. Primum ex identitate rationis, idem eſſe obſeruandum in redditibus herbarum Ordinis ſancti Iacobi, vt ex eit viguerit conſuetudo ſoluendi gabellam.

9 Secundum: † annum menſis Aprilis, in quo fit licitatio cenſeri excluſum, quandoquidem commoditas licitationis illius anni, quæ incipit a die ſancti Michaelis menſis Septẽbris præcedentis ſit iam finita, & conſumpta, ſi licitatio fiat ad finem d. menſis Aprilis, vel ad minus incepta. Fieret namque maxima iniuſtitia primo conductori, ſi ſua pecora expellerentur importuno tempore a deſenſis, & hæreditatibus conductis, in quibus iam paſcebantur. Et hæc ſecunda animaduerſio probatur clare ex verbis eiuſdem legis, ibi: *Para todos años que eſtuuieren por paſſar de los arrendamientos:* Ergo nõ ad annum iam præteritum; At vero ſi licitatio fieret ante vſum illius anni inceptum, bene ea tunc locum haberet a ratione ceſſante.

10 Vltimum eſt, † quod ex verbo illo diſtributiuo illius legis ibi: *De cada vn anno,* videtur ſingulis annis locationis fieri poſſe prædictam licitationem quarti vſque ad finem menſis Aprilis. Quod profecto in fauorem fiſci introductum ſpecialiter videtur *in d. l. 18.*

S V M M A R I A.

1 *Licitatio quarti calore iracundia facta, vtrum valida ſit? & numeris ſequentibus, vbi nu. 3. diſtinguitur.*

2 *Omnis actus calore iracundia factus, nullus eſt, niſi ad pias cauſas.*

Q V A E S T I O CXLIV.

Vtrum licitatio quarti calore iracundiæ valida ſit?

1 QVæro † vlterius: *An licitatio quarti, vel alia facta calore iracundiæ valida ſit?* Et videtur eam eſſe nullam, niſi perſeuerantia apparuerit indicium animi fuiſſe, vt *in l. quidquid calore iracundiæ, 59. ff. de reg. iur. & ibi gloſ.* vbi quod omnis actus calore iracundiæ factus nullus, & irritus eſt, nulliuſque roboris, & momenti *l. 3. & ibi gloſ. ff. de diuort. & in l. ſi filiam tuam C. de inoffic. teſtamento, & in cap. diuortium, & ibi etiam gloſ. de pænit. diſtinct. 1.* Roman. *Singul. 4. Volo commentare, in princ.* Iaſ. *in d. l. ſi filiam, numero 4. & 5.* bene Cagnol. *in d. l. quidquid numero 2. & 3.* Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa prima, nu. 24* Petr. Duenn. *Reg. 292. in princ.* Bernard. Diaz de Lugo. *in regul. 65. in prin. & ibi eius Additionator.* Farinac. *in ſua praxi crimin. 3. tomo. de pœnis temper. q. 9. n. 18. & 19.* vbi alios citat, & loquitur 10 contractibus celebratis calore iracundiæ, vt nulli ſint, & *num. 20.* hoc limitat, vt non procedat etiam in contractu ad pias cauſas.

2 Rurſus, † quod valeat ſi licitans paratus ſit offerre idoneos fideiuſſores, & cautionem, probat text. *in l. licitatio, 9. in princ. ff de public. vectigal.* vbi inquit textus, licitatio, ſeu locatio vectigalium, quæ calore licitantis vltra modum ſolitæ conductionis inflauit, ita demum admittenda eſt, ſi fideiuſſores idoneos, & cautionem is, qui licitatione vicit, offerre paratus ſit. Quid tenendum?

3 Reſolutio, † quod licitatio (ſicut ceteri contractus) facta calore iracundiæ ab eo, qui fuiſſet aliqualiter concitatus, valet, & tenet: ſecus ſi alienatus in totum a mente fuiſſet propter iracundiam, quia talis contractus, vel licitatio non deberet ſeruari, ſecundum Ioan. Andr. & Anton. de Butr. *in c. dudum. de conuerſione coniugat.* & Felin. *in cap. ſicut ex litteris, de iure iurando,* quos refert, & ſequitur Philip. Decius *in d. l. quidquid calore iracundia, numero 1.* vbi Additionator alios allegat, & probat late plures allegans Farinac. *vbi ſupra, num. 21. 40. & 41.* ex quibus conſtat, hanc eſſe communem reſolutionem. 4 Difficile tamen eſt probari talem iram, per quam quis in totum a mente alienetur, vt cum communi opinione Doctorum docet Farinac. *vbi ſupra, num. 42.* vbi inquit, quod licet ſit difficile, non per hoc eſt impoſſibile.

5 Limitatur, † quia pars negatiua noſtræ præcedentis reſolutionis, vt non procedat, quando huiuſmodi licitans, ad ſe reuerſus in licitatione prius facta perſeuerauerit, faciendo actus approbationis, vel ratificationis præcedentis licitationis, vt probat *l. 3. ff. de diuort. & d. l. quidquid calore,* ibi: *niſi perſeuerantia apparuerit, indicium animi fuiſſe:* Ergo quod prius factum fuit, abſque animi iudicio, & ſic extra mentẽ, perſeuerantia, mente recuperata, ratum ſit, vel etiam offerendo idoneos fideiuſſores, & cautionem, *ut in d. l. licitatio, in principio, & ibi* Bar. & Doctores, & plures allegans Farinac. *vbi ſupra, nu. 37.*

S V M M A R I A.

1 *Poſtura, o puia, ſi ſe puede hazer en muchos partidos iuntamente? reſoluitur affirmatiua, pero haſe de hazer repartimiento de cada renta, y partido ſobre ſi en el tiempo, y forma aqui contenida, y en los numeros ſiguientes. Y ſi en el entretanto, que ſe haze el repartimiento, a y puiador que quiera puiar, en todo iunto ſe ha de recebir ſu puia, y el puiador tiene obligacion de hazer el miſmo repartimiento, vt in num. 2.*

QVAESTIO CXLV.

An possit fieri postura, o puja, en muchos partidos juntamente.

QVæro † an fieri possit, quod prædiximus in titulo huius quæstionis: *Sin distribuyr, ni repartir lo que se da por cada partido?* Respondeo: Que se puede hazer esto: pero el arrendador que lo haze, esta obligado dentro de cinco dias despues que le fuere recebida, hasta el Sol puesto de el quinto dia a hazer repartimiento de cada renta, y partido, sobre si, nombrando de cada vno el precio, y prometido, y presentarlo, y darlo a los dichos Contadores mayores, o ante sus lugares tenientes, saluo si los Contadores mayores le dieren otro plazo. Y no lo haziendo assi, el que hizo la postura, o puja, los Contadores mayores lo han de repartir a su voluntad: assi lo dispone la ley 17. *titulo* 1. *nu.* 9. & ibi Azeu. Mas esto del repartimiento del prometido, ha de ser rata por ellos sueldo por libra de lo que en cada partido pujase, y no todo en vna parte, *l.* 24. *titulo* 13. *hoc lib.* 9. Y aun que de derecho comun auiendo vn precio, era solo vn contrato, quia per partes non videtur conductorem contraxisse, argumento *l. cum eiusdem* 34. *ff. de ædil. edict.* Pero nuestras leyes del quaderno quieren, que cada partido sea contrato de por si: y que para ello se haga la dicha distribucion, y repartimiento, y en tanto que este no se haze, no corre el termino sennalado para el remate.

2 Mas † si en tanto que se haze el repartimiento ay pujador, que quiera pujar en todo junto, se ha de recebir la puja en todo junto en vn precio: pero tiene el pujador obligacion de hazer el mismo repartimiento, vt cauetur in d. l. 17. *ad fin. versic. Pero si:* y deuese con todo esso hazer el repartimiento de la primera postura, o puja, sobre que se hizo la puja, y es necessario que se haga, porque puede boluer por tanto al primero ponedor algun partido, y assi para ello es menester saber en que precio ha de boluer: y por tanto al repartimiento, que este segundo hiziere, sera despues de hecho el primero, vt colligitur ex d. lege 17. in fine, ibi: *Y en la manera que el primero ponedor le ha de hazer, segun en esta ley se contiene, y declara.*

Y porque las rentas particulares tienen sus situados, saluados, y cargas, conuiene a saber, auer cuenta particular cō cada vna, y tambien de los repartimientos a cada vna renta viene esta comodidad, y prouecho, que el precio de las rentas de dos partidos juntos seria grande, y la cosa que vale mas, es menos vendible, y tiene menos compradores, pero repartido, pueda pujarse cada cosa de por si.

3 Mas † quando sean dos partidos, o mas, para que aya obligacion de hazer esta distribucion, y repartimiento, declaralo la costumbre. Porque aquello que ouiere acostumbrado se a andar junto en nombre de vn partido, aquello sera vn partido, y lo demas sera de otro, y por el contrario.

4 Lo † mismo se dispone assi en los arrendamientos de por menor, que en los de por mayor por la dicha *ley* 17. *ibi, y esto aya lugar. &c.*

SVMMARIA.

1 *Folia aliorum an in conductionibus iurium Regalium sint recipienda, vltra ea, quæ sunt paria, præsertim si in illis melior conditio offeratur?* & *nu.* 2.

3 *Licitationibus pluribus eodem die factis in diuersis locis, quæ sit præferenda, & valere debeat.*

4 *Licitatio secunda pure facta præfertur priori facta cum conditionibus a licitatore declarandis.*

QVAESTIO CXLVI.

Vtrum in conductionibus iurium Regalium folia aliorum recipi possint vltra ea, quæ sunt paria.

1 QVæro lege 22. *titulo* † *nono, hoc libro nono* cauetur: *Que quando el arrendamiento de rentas Reales se ouiere de hazer por hojas, en la forma alli declarada, si ouiere dos, o mas personas, que en su hojas den vn mismo precio por la renta que se arrendare: de manera, que no aya, mas mejora en la vna, que en la otra, los Contadores mayores, pueden recebir de aquellas las que les pareciere que mas conuiene al seruicio de su Magestad: y si quisieren puedan tornar a las partes las dichas hojas de nueuo, en que cada vno por si declare el precio que mas quiere dar por las dichas rentas del que primero daua: y la que fuere de mas precio, aquella se reciba: y que los dichos Contadores mayores puedan, escoger de estas dos cosas la que les pareciere que mas conuiene al seruicio de Magestad, y lo que ellos acordaré se guarde, cūpla, y execute.*

2 An † folia aliorum possint accipi a summis rationalibus vltra ea, quæ in quantitate pretij oblati, & licitationis sunt paria, ad hoc vt si in illis melior cōditio offeratur acceptari possint? Hoc n. lex illa nō aperit, quinimmo denegare videtur, dum loquitur *Que de aquellas cedulas, yguales en precio, puedan recebir las que les pareciere*, &c. Accedit pro hoc præiudicium offerentium maius pretium, si offerentium minus acciperetur. Nihilominus crederem, esse alias omnes admittendas ad effectum *in d. l. contentum*, siquidem ab ea lege expresse non excluduntur, & iure communi nullo modo repelluntur, & decet, fisco vt plures licitatores sint eo casu, quo si schedulæ iterum reddantur, *argumento l. 4. ff. de oper. noui nunciat.* vbi dicitur, quod Reipublicæ interest, plurimos ad defendendam suam causam admitti.

3 † Ceterum si plures licitationes fiant eodem die, & in diuersis locis, & non constet, quæ fuerit prior, vel posterior, verbi gratia: *que la vna se hizo donde se halla el Rey, o ante cō qualesquiera de los Contadores que con el estuuieren, en el tiempo en que se puedan hazer, y esse mismo dia se hiziere otra puja, o pujas en aquella misma renta ante los Contadores mayores que no estuuieren con su Magestad*, valet illa, quæ maioris quantitatis fuerit, quod si ambæ sint pares, valebit facta coram Rege, vel eius summis rationalibus cum ipso existentibus, dum tamen huiusmodi licitans suam adiectionem notam faciat reliquis summis rationalibus alibi existentibus, ab illo die vsque ad tempus, quo illuc peruenire posset, octo leucis singulis diebus computandis, vt in libris Regis seruatur. Quod si in prædicto termino hoc facere omiserit, soluet ociose licitationem a se factam, & redditus remanebit penes alterum. Quod si iusto impedimento detentus, id facere prætermiserit, nempe fluuium, pluuiarum, aut raptus, hoc probato, & non alias audiatur: ita decidit ad literam *l. 6. tit.* 11. *lib.* 9. Quod si diuersis temporibus ambæ licitationes factæ fuerint, prior valebit, atque præferetur posteriori, vt constat ex eadem lege ibi *Y esse mismo dia se hiziere otra puja, o pujas*, &c. a ratione cessante.

4 Quod si aliqua † licitatio, vel aliquot licitationes factæ fuerint cum conditionibus a licitante declarandis, & ante declarationem accesserit alius licitator, pure & sine conditione, sed tantum cum conditionibus positis a summis rationalibus, hæc valebit, vt expresse decidit lex 15. *eiusdem tit.* 11. eam nempe reddens rationem. *Porque el que la puso con las condiciones, que el declarante, entendiese que no hizo puja ninguna, hasta ser hecha la dicha declaracion.*

SVMMARIA.

1 *Pretium falso impositum an attendendum sit in licitationibus, vel standum sit vero pretio, distinguitur numero* 2. *cum seqq.*

4 *Error calculi veritati non affert præiudicium.*

6 *Læsio vltra dimidiam iusti pretii in locationibus, & conductionibus iurium Regalium allegari a neutra parte potest, despues de rematada la renta de todo remate.*

7 *Læsio vltra dimidiam in alijs contractibus priuatorum, in subhastatione publica factis, allegari potest.*

8 *Læsio vltra dimidiam iusti pretij considerari debet, vt interueniat tempore celebrati contractus, adeo, vt si ex post facto valor rei casu contingens maior, vel minor sit, nō causat læsionem restitutionis, & numeris seqq. nisi breue temporis internallum inter vtrumque intercesserit, vt in nu. 19 cum seqq.*

11 *In restitutione in integrum minoris non attenditur damnū, quod non fuit tempore contractus ab ea celebrati, licet postea superueniat, & num. 12.*

13 *Restitutio minori non competit aduersus suam renunciationem, & remissionem, quando aliqua res dependet a futuro euentu, in quo damnum, aut commodum erat contingens.*

14 *Dubius euētus fructuum, & redditumm locatorum æstimandus est, ad sciendum an contigerit læsio, nec ne, non verò valor ipsorum fructuum, vt hic.*

15 *Læsio in locatione rerum æstimatur, attenta consueta mercede, sed probatio in contrarium admittitur, vt in nu. 16.*

22 *Cautela pro aduocatis ad quod tempus debeant articulare valorem rei.*

23 *Valor rei non consideratur tempore contractus, sed traditionis, quando traditio rei, vel executio differtur in tempus futurum.*

QVAESTIO CXLVII.

Vtrum sit attendendum ad pretium falsè impositum, super quo licitatur, an verò standum sit vero pretio?

1 QVæro: *quid † si in subhastatione redditumm Regalium, vel priuatorum, affirmat subhastans, plus sibi dari, quā reuera dabatur, vt sic alliciat alios emptores, vt plus dent, an plus offerens, comperta veritate minoris pretij, teneatur ad id, quod promisit ex assertione sibi facta maioris pretij, vel possit id repetere condictione indebiti?*

Hanc quæstionem primus omnium, quos viderim, tangit in terminis Greg. Lop. *in l. 33. in glos. prometido. tit. 26. par. 2.* vbi eam examinat pro vtraque parte, & tandem ita distinguit sub dubio, nempè, quod si scienter hoc faciat subhastaos, teneatur crimine stellionatus, *vt in l. 3. §. si quis imposituram,* secundum intellectum Bar. *ibidem ff de crimine stellionatus, & alios DD. quos citat*: si verò per errorem id facit, aliud sit dicendum, nempè, quod plus offerens teneatur ad id, quod promisit, ex quo non potest dicere se deceptum, cum pretium, quod dicebatur dari, sciuit, & insuper scienter plus dedit, & sic scienti, & consenuenti non fit iniuria, fraus, nec dolus, *vt in reg. iuris.* Potest inquit Gregor. in contrarium videri, quod Bart. *vbi supra,* notat, volens, quod asserum pretii, quod non dabatur est in detrimentum aliorum emptorum, plus offerentium, & quod pro hac parte facit etiam illa lex partit. dum vult, quod verum pretium subhastatur, & tandem inquit Gregor. se vidisse, hanc quæstionem de facto sub his terminis, quia cum certi redditus Regales assent subhastati in maiori pretio, quam in veritate datum erat: alij licitantes obtulerūt plus, scilicet, dimidiam quamdam decimæ partis super primum emptorem, & postea repetebatur per condictionem indebiti ab vltimo emptore illud plus, asserente, se tantum teneri ad decimam veri pretij secundum tenorem legis Quaterni gabellarum, hocq. iure comprobat pluribus fundamentis, nempè, quod videatur sibi competere prædictam repetitionem, cum ipse non erat aliàs damnens, quod plus obtulit, nisi verum pretium, in quo redditus erant positi. Contrarium tamen in quæstione polita affirmat tuisse iudicatum, quod vltimo subhastaoti nō succurratur, sed ipsemet Greg. relinquit cogitandū, quod ex his rectius sit, & æquius, & sic fluctuat Greg. Lopez, quandoque declinans in vnam partem, quandoque in aliam. Nihilominus tamen, ex sex fundamentis, quæ ibi adducit pro vltimo subhastante, vt sibi competat repetitio, huic magis accedere videtur, aduersus quod iudicatum vidit. Quam mentem ex eo ita deducor, & sequitur Auendan. 2. *par cap 12. prætorum, num. 6. ad fin.* his verbis, & fieri debet subhastatio cum publicatione veri pretij, & non debet fingi maius pretium, cum minus offeratur: quia tunc seruandum est, quod ponitur in glossa Gregoriana, *in l. 33. tit. 26. par 2.* Eamdem partem affirmatiuam cum Auend. *vbi supra,* sequitur nouissimè Doctor Azeuedo, *in l. 1 nu. 3. tit. 13. hoc lib 9.* dicens, quod ipse in hac quæstione veritati adhæreret, & non errori, præsertim si ob causam ipsorum calculatorum error fuit admissus, quia tunc nulli dubium, quin error rescindatur, nihil enim tam contrarium est consensui quam error, *l. error, C. de iuris, & facti ignor cum simil.* Hæc sunt, quæ in hac quęstione inuenio scripta a Doctoribus.

Ego verò clarius & distinctius hunc articulum comprehendens, atque differens, ita asserendum esse censeo.

2 Nempè, † vt si subhastans ex scientia affirmet, plus sibi dari, quam reuera dabatur, vel supposuit tertium, qui suo periculo, nempè subhastantis, id faceret, proculdubio teneatur ad restitutionem falsi pretij in vtroque foro decepto, & per condictionem indebiti, illud repetere possit, si fortè fuit iam solutum, vel si non fuit solutum, asserere poterit, vt sibi tantumdem da toto pretio tollatur, & deducatur, ita vt ad residuum veri pretij soluendum minimè teneatur vmquam, & insuper deceptor huiusmodi puniri poterit, & debet, propter crimen stellionatus ut se in hoc admissum, arbitrio iudicis.

3 Si † vero per errorem ipsius subhastantis, vel calculatorum fuit affirmatum plus pretij, quam reuera dabatur, vel datum erat a primo emente, vel conductore, & alij super illo into pretio plus licitauerint, crimen quidem non committitur ab affirmantibus falsum pretium, per errorem: Ceterum, & in hac specie, sicut in priore repetitio competit condictione indebiti pro pretio falso, sic per errorem vero pretio superaddito, quia damnum factum fuit plus offerentibus inscijs illius falsitatis, quibus error calculi nocere non debet, sed veritati standum est, *vt in l. 1. in princ.*

4 *C. de errore calculi,* vbi ita scribitur: *Errorem † calculi siue ex vno contractu, siue ex pluribus veritati non afferre præiudicium sapè constitutum est,* & rursus in fine, ibi: *Sed & si per errorem calculi, velut debitam quantitatem, cum esset indebita, promisisti, condictio liberationis tibi competit,* faciunt *l. 14. tit. 18. & l. 19. tit. 22. & l. 4. tit. 26. par. 3. & l. 30. tit. 11. part. 5.*

5 Quinimmò, † hoc ampliandum censeo, vt procedat, etiam si plus sic offerētes, quibus redditus fuit sibi addictus de postrero remate, postea ex futuro euentu, nullum damnum sortiantur ex illo contractu re ipsa, quia nihil perdiderunt, & etiam si forte aliquid commodi vlterius consequuti fuerint, quoniam adhuc error falsi pretij sibi nocere non debet, sed veritati standum est, ex supradictis.

Nec huic obest si dicatur, subhastantem fuisse læsum in pretio, cum res tantum valuit, vel plus quanti adhuc sic licitantibus fuit addicta, cum affirmatione falsi pretii.

6 Respondemus † namque, quod in locatione redditumm Regalium, de quibus in hoc libro agimus, *despues de rematada la venta de todo remate, en la forma que las leyes Reales mandan, no se puede alegar por parte de su Magestad ni de los arrendadores lesion, aunque sea vltra dimidiam, ni por ella se puede quitar la renta, ni rescindir el contrato, como expressamente lo mandan, y disponen la ley 14. y 15 tit. 9. deste libro 9. de la nueua recopilacion:* aunque al tiempo del contrato ouiesse lesion en el precio, allende de la mitad del iusto precio, vt ibidem cauetur: y por estas leyes que son claras para ello assi lo tienen los Autores destos Reynos, & præcipue Greg. Lopez *in l. 56. in glos. magna, ad med tit. 5. par. 5.* Matien. *in l. 1. gl. 6. num 4. tit. 11. lib. 5. Noua Collect. Reg.* & ibi Azeuedo, *num. 31.*

7 Y † en arrendamiento de dehessas, y otras rentas, y de heredades de particulares, y ventas de sus bienes, hechas en al-

en almoneda publica, aunque pueda auer lugar en ellas a-
leger la lesion vltra dimidiam, iuxta l. 1. ad finem, tit. 11.
d. lib. 5. & de iure communi duas opiniones communes cõ
trarias in hoc refert Padilla in l. 2. nu 30. C. de rescind. vend.
8 & Azeued. in d. l. 1. num. 31. pero † deuese considerar la di-
cha lesion, quod interueniat tempore celebrati contractus,
l. si voluntate, ad finem, C. de rescind. vend. l. 3. §. fin. de iure
fisci, d. l. 56. ibi: Que pudiera valer en aquella sazon que la
compro, &c. tit. 5. par. 5. d. l. 1. ibi: El precio derecho que va
lia la cosa al tiempo que fue comprada, tit. 11. lib. 9. & est cõ-
munis doctrina, in d. l. 2. C. de rescind. vendit. secundum
Azeued. in l. 1. num. 12. tit. 11. lib. 5. & Aluar. Valasc. consul
9 tatione 43. num. 28. in princ. 1. tomo. Læsio † namque ad re
scindendum ob eam aliquem contractum considerari de-
bet tempore celebrati contractus, non vero postea succe-
dens, vt iure probat Aimon Crauetta cons. 114. num. 16. &
cons. 188. num. 4. Arias Pinel. in repet. d. l. 1. 3. par. capite 4.
num. 15. C. de rescind. vendit. Roland. a Valle, consil. 59. nu.
36. lib. 1. vbi amplist etiam in Ecclesia agente, & congerit
10 plurimos Matienc. in d. l. 1. glos. 4. num. 1. Et † quod læsio
regulariter attendatur secundũ tempus contractus, & non
secundum tempus superueniẽs, adeo, vt si ex post facto va-
lor rei maior, vel minor sit casu contingens, non causet læ-
sionem restitutionis aliquam, vt cum alijs refert Sfortia
Oddo, de restitut in integr. 2. par. quæst. 57. art. 3. num. 18.
11 fol. mihi 709. vbi † num. 19. refert aliam communem doctri
nam, quæ habet, quod in restitutione in integrum mino-
ris, non attenditur damnum, quod non adfuit tempore
12 contractus ab eo celebrati, licet postea superueniat. † Et
quod minor non restituitur prætextu casus & læsionis for-
tuiti postea contingentis, & latius Caldas Pereir. in l. si cu
ratorem habens, verbo, vel aduersarij dolo, num. 5. C. de in
integr. restit. fol. mihi 1257. in tract. de restit. in integrum.
13 Et † præterea, quando aliqua res dependet a futuro euen-
tu, in quo damnum, aut commodum erat contingens, non
competit minori restitutio aduersus suam renũciationem,
& remissionem, argum. tex. in l. de fideicommisso, & ibi com
muniter Doct. C. de transact. vt testatur Sfortia Oddo, vbi
supra, in 1. par. quæst. 4. artic. 6. num. 49. folio 302. vbi bene
declarat.
14 Hoc † autem contingit frequenter in locationibus red-
dituum Regalium, & aliorum priuatorum, quorum fru-
ctus, redditus, & prouẽtus futuri, incerti plerumque sunt,
& ideo in locatione reddituum, non sunt æstimandi reddi-
tus illius anni, nec probandus eorum valor, sed ad exem-
plum eius, quod dicitur in transactione, scilicet, dubius e-
uentus, nempe pretium iustum, & commune eorumdem
reddituum, quolibet anno communiter homini scienti, &
similium conductionum perito esse centum, & non plus,
cum centum, & quinquaginta duobus essent prædii reddi-
15 tus locati. In † locatione autem aliarum rerum æstimatur
læsio, attenta consueta mercede, an res minus dimidia lo-
cetur, vel vltra dimidiam conducatur, vt consuluit Rom.
cons. 423. num. 1. Cagnol. Cremens. & Pinel. in d. l. 1. glos. 6.
16 num. 2. & 3. Vbi † cum Pinel. addit in hac secunda specie
posse admitti contrariam probationem, qua constet cessa-
se tantam læsionem, veluti si conductor fundi dicat se læ-
sum, attenta solita mercede: locator autem concludenter
probet conductoris detrimẽtum non excedere dimidiam,
facta computatione valoris fructuum deductis impensis,
quia tunc opinio veritati cedere debet.
17 Quod † si iuxta prædictum modum probandi læsionem
vltra dimidiam, vel alias ipsa concludenter probetur, tam
in locatione fructuum, & reddituum, quam in venditione
rei in publica subhastatione facta nõ dubito quin læso suc-
currendum sit, iuxta iura vulgaria: sed tunc hoc remedio
agendum, vel excipiendum erit, computato, vel deducto il
lo ficto pretio, in vel a iusto, & cõmuni valore rei, vel red-
dituum subhastatorum respectiue, ita quidem vt semper
veritati stetur: non vero falso pretio imposito, & sic non
obstat nostræ præcedenti resolutioni contra formatum.
18 Ceterum, † quod prædiximus læsionem considerãdam
esse tempore contractus non vero postea, limitant, & intel
ligũt plures DD. a Pinel. vbi supra, allegati nisi de tempo-
re conuentionis, seu contractus ad tempus quo deponunt
testes, fuerit breue temporis interuallum, quia tunc licet ge
neraliter deponant, concludunt in tempore contractus,
quia ex breuitate temporis non præsumitur mutatio valo-
ris rei, vt singulariter docuit Bald. in l. 2. num. 28. & ibi Sa-
lic. col. penul. in ver. quæro an hac, num. 4. C. de rescind. vend.
Cæpol. de simul. contract. num. 30. Alex. consil. 133. num. 9.
lib. 3. & Bald. vbi supra, & alios refert Matien. in d. l. 1. gl. 4.
19 num. 2. dicens † ex eis, quod si in rebus immobilibus probe
tur per testes, quòd anno præterito testatori æstimabatur, &
valebat iusta, & communi æstimatione probatur præsum-
ptiue: nam in tam breui tempore per locum a communi-
ter accidentibus, non solet in immobilibus mutatio pretij
fieri in notabili quantitate, nisi id probetur ex aduerso, &
hoc in effectu sequitur Aluar. Valasc. vbi supra, d. num. 28.
vers. ego autem, Pinel. tamen vbi supra, non admittit hanc
opinionem Doctorum, quia iura loquẽtia de tempore con
tractus eam non patiuntur, cuius sententia applaudet Ma
tienc. vbi supra, non omnino reiects communi, quam ipse
iudicis relinqueret arbitrio.
20 Ego † vero præcedentem limitationem probo, hoc addi-
to, vt minime tempus tam longum vnius anni considere-
mus in probatione pretii a tempore contractus, sed multo
minus, puta vnius mensis, vel paulo plus arbitrio discreti
iudicis, vt in terminis censuit rectius Azeued. in d. l. 1. num.
12. vbi quod si iudex esset aut communem obseruaret, aut
suum arbitrium iustificaret aliqua rationabili informatio-
ne, & hoc in probatione valoris rei immobilis.
21 Si † vero agatur de æstimatione rerum mobilium præ-
sertim victualium, tunc requiritur, quod testes faciãt men
tionem de tempore contractus, quia in his facile, & intra
paucos dies pretia variantur, vt docet experientia, non ta-
men debent testes se referre in specie ad diem contractus,
vel ad illam hebdomadam, sed ad plures dies ante, & post,
vt cum Bart. communiter recepto resoluit Aluar. Valasc.
vbi supra, & sequuntur Matienc. num. 4. & Azeued. præci-
22 tati. Quare † cautum esse oportet aduocatum, vt ad tem-
pus instantaneum non se adstringat, sed dicat, quod com-
muniter ea res valuit tantum tempore venditionis ante, &
post secundum Bar. Angel. Alex. Afflict. & Lanfranc. quos
refert, & sequitur Matienc. d. num. 4. necnon & Aluar. Va-
lasc. qui tamdem ad fin. addit, posse iudicem officium suũ
interponere, quo ad referendos testes ad tempus contra-
ctus, eosq; ex officio interrogare, an de tali tempore intelle
xerint, ex doctrina Bart. in l. si quod ex Pamphila, ff. de leg.
2. vt voluit Pinel. vbi supra, in fin. num. 15. ne iustitia partis
pereat: sed quod hoc iudices illius Regni facere non solẽt,
nisi quando verba testium in hoc sunt æquiuoca.
23 Secundo † limitatur præfata communis, & vera senten
tia, quæ habet, ad læsionem considerandum esse valorem
rei tempore contractus, vt non procedat quando traditio
rei, vel executio negotii confertur in futurum: tunc enim
non attenditur tempus conuentionis, sed executionis, ex
sententia Abb. in c. in ciuitate, num. 3. de vsur. quem sequũ-
tur Ant. de Burg. Dec. & Pinel. quos refert, & sequitur Ma-
tienc. vbi supra, num. 3. ad fin.

SVMMARIA.

1 *Solutionis redditnum gabellarum tempora quæ sint.*
2 *Las librancas que se dieren en los arrendadores mayores, se han de pagar vn mes despues de cada tercio, y en los menores a cada tertio, ut in num. 3. y los situados a los terminos contenidos en los priuilegios, ut in numero 4. Los tesoreros, y receptores vn mes despues de cada tercio, vt in num. 6.*
7 *Los receptores del seruicio Real estan obligados a tomar, y recebir la moneda que les dieren, y pagaré, aunque no sea de oro, ni de plata, siendo moneda que se vsa, y corre en estos Reynos: y lo mismo de la demas rentas Reales, vt in num. 8. excepto quando se saca otra cosa por condicion, vt in num. 9.*
10 *Las quiebras han de pagar los que quebraron por mayor, por no a fiancar las rentas como la renta principal: mas las*

que-

quiebras por menor se hã de pagar, y cobrar passados diez dias, despues que la renta fuere puesta en torno, & quomodo hoc intelligendum sit, agitur num. 12.

13 *Locus solutionis redditunm Regalium, quis sit?*

14 *Minores conductores si in terminis præfixis redditunm non soluent, potest maior conductor cum iudice loci constituere, & ponere fidam personam habilem, quæ redditus exigat sumptibus eorum, iuxta formam l. 9. tit. 14. lib. 9. Noua Collect. Reg.*

15 *Conductor minor requisitus cum delegatione, hoc est, libranza del maior, quo modo la ha de acceptar, &c.*

QVAESTIO CXLVIII.

Rubrica: De las pagas del arrendamiento. De temporibus soluendi redditus gabellarum a conductoribus earum.

1 QVæro: *quæ sint tempora solutionis redditunm gabellarum iuxta ll. Regias del quaderno.* Et in hoc *l. 23. tit. 9.*
hoc lib. 9. præcipitur, que sea condicion, y ley general para los
arrendamientos de las rentas Reales, que las pagas de las
alcaualas, y almoxarifazgo sean por tercios de cada anno,
y las pagas de las tercias, y salinas, y puertos, y seruicio, y
otras rentas, sean los placos contenidos en el quaderno de
cada vna de las dichas rentas, excepto si en los arrẽdamien
tos particulares que se hizieren de las dichas rentas no tu-
uiere condicion en contrario.

2 Las † libranças que se dieren en los arrendadores mayo
res, se han de pagar despues de ser passado cada tercio, y vn
mes mas, y nueue dias despues que fueren requeridos con
ello, o sus hazedores, o fueren aceptadas o auidas por ace-
ptados en dineros de contado, so pena de pagar por cada
vn dia mas de ay en adelante cinco marauedis, fasta el dia
que se cobraren los tales marauedis, y si no se hallare el tal
arrendador mayor, ni su fator en la cabeza del partido, o
en la Corte al tiempo de la paga, o no pueda ser auido pa-
ra ser requerido, pregonado el libramiento ante la iusticia
del lugar que es cabeza de su partido, corren desde alli ade-
lante los cinco marauedis, *l. 11. tit. 16. lib. 9.*

3 Mas † los arrendadores menores pagan por tercios del
año cada tercio la tercia parte cumplido el tal tercio, sin les
4 aguardar mes, † y los situados se han de pagar a los pla-
cos contenidos en los priuilegios por virtud dellos, o de su
traslado signado, sin pedir, ni esperar libramiento del ar-
5 rendador, y recaudador mayor, ni receptor: † pero si el
dueño del priuilegio quisiere dar el traslado al arrenda-
dor mayor, lleuando cedula suia al arrendador menor, la
6 pague al tiempo que deuiere, y se le reciba en cuenta. † Y
los tesoreros, recaudadores, & receptores que huuieren de
recoger, y recaudar las rentas de los dichos arrendadores,
y fieles, y cogedores las han de pagar a su Magestad, y a
quien por su Magestad fuere mandado librar vn mes de-
spues de las dichas pagas de la moneda que corriere en e-
stos Reynos al tiempo de las pagas, assi lo determina la
7 *l. 1. tit. 16. del lib. 9.* † *Y la l. 6. tit. 14. lib. 6. de la nueua Reco-
pilacion* manda, que los receptores del seruicio Real, o los
que por ellos cobraren, tomen, y reciban de los que fueren
a hazer las pagas la moneda que les dieren, aunque no sea
moneda de oro, ni de plata, siendo moneda de la que se v-
8 sa, y corre en estos Reynos: † y por la misma razon se ha
de hazer, y ha lugar lo mismo en las rentas de las alcaua-
las, y en otras rentas Reales, no auiendo ley en contrario,
mayormente porque assi tãbien lo prueua virtual, y expres-
samente la dicha *l. 1. tit. 16. libro 9.* pues dize, que se hagan
las pagas de la moneda que corriere en estos Reynos al tiẽ-
po de las pagas, porque aquella corre que se vsa entonces,
9 aunque no sea oro, ni plata: † esto se entiende excepto si al
tiempo del arrendamiento se pone, y saca por condicion o-
tra cosa, porque entonces aquello se auia de guardar, iuxta
a nobis resolute *lib. 2. Pract. q. 179. num. 2.*

10 Las † quiebras son obligados los que quebraron por
mayor por no afianzar las rentas en la manera, y segun, y
como, y en el termino que deuia a pagarlas a los placos de
11 la renta principal *l. 12. tit. 11. lib. 9.* Mas † las quiebras por
menor se han de cobrar passados los diez dias despues que
la renta fuere puesta en torno, en los quales auia de con-
tentar de fianzas en tal arrendador por menor, *l. 11. tit. 12.
del mismo lib. 9.*

12 Non † intelligas, quod statim immediate per lapsum d. decem dierum possit hæc exactio fieri, sed quousq. subhastatio, & addictio fiat plus offerenti: non enim prius sciri potest, an aliquid, vel quãtum decretura sit præcedens addictio, quod exigatur ab hoc conductore fallito: Lapsus igitur decem dierum, de quo ibi, non fuit constitutus loco lapsus termini solutionis, sed vt is transcursus commissionem pœnæ induceret, transactis igitur prædict. decem diebus, fiet exactio in terminis redditus principalis, non vero prius: idq. coniicio tribus rationibus: primo, quia ad hoc ipsum erat obligatus conductor hic antequam falleret, & quod non mutatur, stare non prohibetur, *l. Sancimus, cum simil. C. de test.* Secundo, quia hac eadem ratione hoc idem cauetur in conductoribus maioribus fallitis, *vt in d. l. 12. tit. 11. lib. 9.* & vbi est eadem ratio, eadem debet esse iuris dispositio, *l. illud, cum simil. ff. ad leg. Aquil.* Tertio, quia pœnæ non sunt extendendæ, sufficit ergo perdere promissa, & indemnem fiscum seruare, soluendo id quod redditus decreuerit suis terminis, absque eo quod etiam soluat ante tempus, cum hoc vltimum cautum non reperiatur? Deinde, & vltimo, quia ante subhastationem, & aliam addictionem sciri, nec liquidari potest, vtrum, nec quantum sit soluendũ, vt dicebamus. Ratione igitur incertitudinis vtriusque, iuste exigi nihil potest, quousque vtrũque verificetur: Nec obstant verba *d. l. 11. tit. 12. lib. 9.* ibi: *Passados los dichos diez dias despues que fuere tornada,* &c. Quia recipiũt extensionem, & interpretationem a possibilitate. Lex enim debet esse possibilis, hoc est, vt possit obseruari ab illis, quibus datur, *c. erit autem lex. 4. distinctione.*

Non enim præfigunt d. verba nostræ legis terminum certum, in quem exactio prædicta fieri debeat, sed inceptiuum præscribunt sine aliqua limitatione aut restrictione temporis. Ergo ratio naturalis dictat, vt prius subhastatio, & addictio fiat, vt sciatur, an, & quid exigẽdum sit. Aliàs enim, quæso, quid est patendum, aut exigendum, aut quid interloquetur iudex, cum omnia sub incerto vagantur? Tandem hoc aperte deducitur ex ipsamet l. eiusq. litera, Inquit enim, que se cobre la quiebra de cada vno de aquellos contra quien fuere fecha: prius ergo debet fieri la quiebra, quam exigatur in recto sensu, & ordine intellectus, & verborum. Ad hoc namq. vt exactio fiat, præcedere debet, el auer quiebra fecha, aliàs nihil superesset exigendum. Verba igitur statim sequentia, eiusdem l. ibi: *Passados los dichos diez dias,* &c. iuxta immediate præcedentia sunt necessario intelligenda, ne detur absurdum, præcipue cum hic non dicatur intra talem terminum, despues de passados los dichos diez dias, sed simpliciter, despues de passados los dichos diez dias sine præfinitione alicuius temporis, ergo tẽpore congruo, & debito habiliq. ad exigendum intelligi debet.

13 Locus † autem solutionis est, el del arrendamiento, o recudimiento, nempe, en la cabeza del partido, donde el arrendador es obligado a estar al tiempo de la paga, o su fator: y si ellos no se hallaren alli, pregonada la libraoça ante la iusticia del tal lugar, y passados nueue dias sin pagar, se entiende ser lugar para la paga, do quiera que fuere hallado el arrendador, *ley 11. tit. 16. lib. 9.*

14 Quod † si minor conductor iurium Regalium terminis præfixis redditum non soluerit, potest maior conductor cũ iudice loci constituere, & ponere fidam personam habilẽ, qui redditus exigat sumptibus eorum, iuxta formam *l. 9. tit. 14. hoc libro 9.*

15 Quomodo † autem, & quo tempore conductor minor requisitus cum delegatione, hoc est, con libramiento del mayor la ha de aceptar, y si no lo hiziere, como, y de quanto aya de cobrar el librado, decidit *l. 9. tit. 16. hoc lib. 9.*

SVM-

S V M M A R I A.

1 *Fieles en esta materia de alcaualas, ay quatro maneras de ellos, y quales son, y quien los pone, y nombra, vt in tota quæstione, & eius numeris.*

QVAESTIO CXLIX.

Rubrica: Fieldad, y fieles. De eodem.

1 QVæro: *quid statutum sit nostris LL. in hac materia de fieldad, y fieles en rentas Reales?* Et in primis, vt materiã
breuiter, & clare præstringamus, obseruandum est, que ay
2 quatro maneras de fieles. La † primera es de aquellos que
los concejos de cada lugar eligen para que cobren las rentas, por no auer ponedor, o si le ay, por no auer afiancado.
3 La † segunda es de aquellos, que por razon de ser mayores, ponedores a la sazon que entra el año se da la renta en
fieldad, dando fiãzas en la mitad de la renta, en tanto que
se remata, y se saca, y presenta recudimiento, *l. 1. tit. 14. de-*
4 *ste lib. 9.* La † tercera es de aquellos que se ponen, quando
por no pagar a los plazos el arrendador menor, se le ambaraca la renta, y se pone quien la coja para seguridad, *l. 9.*
5 *tit. 14. lib. 9.* La † quarta es de aquellos que se ponen para
solos veedores, y acompañados sobre el arrendador que
tiene rematada la renta, por parte de aquel que le tiene hecha la puja del quarto, para que no se haga fraude, en tanto que lleua recudimiento el tal pujador, *l. 12. tit. 13. lib. 9.*
en las quales leyes se declara, como, y en que forma se han
de nombrar, y poner los dichos fieles.
6 Los † fieles de la primera manera ponen los concejos de
cada lugar en la forma, y manera que se declara, y manda
en la dicha *ley 1. tit. 14. del lib. 9.*
7 Los † de la segunda, que son los mayores ponedores no
se eligen, porque le postura pidiendo lo ellos, y dando fianzas, los haze fieles la misma *l. 1. tit. 14. lib. 9.* y quitan al primero la fieldad que tenia, y se da al dicho pujador, pidiendolo, y dando fianza *l. 2. tit. 14. lib. 9.*
8 La † tercera manera de fieles pone el iuez del lugar, iunto con el arrendador mayor, *l. 9. tit. 14. lib. 9.*
9 Los † quartos elige el que hizo la puja del quarto, *l. 12.*
tit. 13. lib. 9.
10 Lo † que son obligados a hazer los fieles, consta de la d.
ley 1. y otras del tit. 14. lib. 9.
11 Como, † y quando los fieles son obligados a dar cuenta
con pago, declarado lo por estenso *la ley 5. y 8. tit. 14. lib. 9.*

S V M M A R I A.

1 *Subhastationis in materia redditum Regalium sex sunt species, & quæ? & quando incipiat vnaquæque? & in numeris seqq.*

QVAESTIO CL.

Rubrica: Almoneda. De speciebus subhastationis.

1 QVæro, *quot sint species subhastationis in hac materia redditum Regalium?* Ego sex reperio in legibus hu-
2 ius Regni. La † primera es la que al principio del año algunos dias antes hazen los concejos a fin de poner en fieldad la hazienda, y en esta no ay remate: de la qual habla
la *ley 1. tit. 14. lib. 9. de la nueua Recopilacion.*
3 La † segunda es la ordinaria, en que se arriendan las rentas por mayor en la Corte ante los Contadores mayores, *l.*
3. tit. 11. lib. 9. en esta ay dos remates. El primero es aquel
hasta el qual cada vno puede pujar, y poia lo que quiere, y
puede lleuar prometido. El postrero es aquel hasta el qual
desde el primero no se puede pujar, sino es la diezma o otra, o media diezma otera de lo que vale la renta, y esto sin
prometido, *l. 1. y siguientes, titulo 13. libro 9.*
4 La † tercera es la que se haze en la Corte en los arrendamientos por mayor, por via de quiebra, quando el arrendador mayor no e fianzo la renta, ni abono las fianzas, o
dexo de cumplir algo por do la renta se buelue a la almoneda para rematerla a quien mas por ella diere, y cobrar
del arrendador mayor la quiebra, *l. 10. con las siguientes,*
tit. 11. lib. 9. En esta almoneda no parece que aya de hazerse mas de vn remate, pues dize la ley, que se de la renta a
quien mas diere por ella, y se le remate, y no señalados remates, y como esto sea cosa exorbitante de quitar a vno la
renta, despues de rematada, no se ha de estender la ley que
en esto habla, mas de lo que ella dispone.
5 La † quarta manera de almoneda es, la ordinaria, que
haze por menor el arrendador mayor en las cabeças de los
partidos, *l. 13. tit. 12. libro 9.* y en esta ay primero y postrero
remate, y antes de cada vno dellos se puedẽ hazer las pujas
arriba dichas por mayor.
6 La † quinta manera de almoneda es, la que se haze por
la menor por via de quiebra contra el arrendador menor,
que no afianza, ni abona, o dexa de cumplir lo que es obligado, por donde la renta se puede boluer en quiebra al almoneda, *l. 10. y 11. tit. 12. lib. 9.* Y esta no tiene mas de vn
remate que se ha de hazer, trayendola en almoneda sobre
el precio en que fuere puesta en el termino señalado, con
que no sea menor de tres dias, conforme a la dicha *ley 10.*
7 La † sexta, y vltima es, quando el arrendador mayor despues de pregonada la renta por tres dias, no halla ponedor, y la quiere tomar para si, y cogella como arrendador
menor, y esta es semejante a la quarta manera de almoneda arriba dicha, y no difiere mas, que hazerse por termino
de tres dias, y no auer dos remates, si no vno, y hazerse el
almoneda, y remate ante dos Regidores, o oficiales, quales el concejo del pueblo diputare para ello, y ante el escriuano de rentas, en la forma que se contiene en la *d. ley 11.*
del tit. 12. lib. 9.

La primera manera de almoneda comienza, y se continua, y cumple por los tiempos, y segun se contiene en la *ley 1. tit. 14. lib. 9.*

La segunda como se contiene en la *l. 3. y 9. tit. 11. libro 9.* en la forma que se declara en la *ley 1. y siguientes, tit. 13. libro 9.*

La tercera como se dize en la ley 10, y siguientes, *titulo 13. lib. 9.*

La quarta como se declara tambien en las dichas leyes, y con que antes del primero remate, sobre el primero precio de la postrera postura se pregone alomenos *6.* dias, so pena que el remate sea ninguno, y que de la renta abierta para pujar, *l. 13. titulo 12. lib. 9.* y es obligado el arrendador mayor a dar hechas las rentas dentro de 60. dias, que corren desde la presentacion, que hizo de su recudimiento en la cabeza de su partido, si en el año del arrendamiento estaua por correr, y sino fenece el almoneda en fin del año, y dexa la renta rematada en quien se halla entonces, *l. 24. tit. 11. lib. 9.*

La quinta manera de almoneda, que es la de quiebra por menor, comienza desde el dia que la renta se torna a la almoneda, que es, despues que se dexa de afiãzar, o abonar, &c. y fenece el dia que el arrendador mayor señala para el remate, que no puede ser menos de tres dias despues de la primera postura por quiebra, *d. l. 11. tit. 12. lib. 9.*

La sexta manera de almoneda comienza despues que auiendo el arrendador, mayor pregonado la renta por tres dias no halla ponedor, y dura el tiẽpo, que la ley pone, que es tres dias despues que se puso la renta en precio, y passados estos se remata: pero dentro de cinco dias que el arrendador mayor tiene para afiãzar se le puede pujar, y tomar por el tanto la renta, como se declara en la dicha ley 11. *tit. 12. lib. 9.*

Como se han, y deuan hazer estas, almonedas, declarase en las leyes arriba citadas.

SVM-

S V M M A R I A.

1 *Prometidos, y quarta, quid sit?*
2 *Prometido es pramio, que se da al ponedor, o puiador de las rentas Reales por razon de la postura, o puia, que haze en ellas antes del primero remate.*
3 *Quarta es el premio que se da a la persona que despues del primero remate tiene la renta, si se le quita por alguna puia de diezma, o media diezma, y es la quarta parte de la tal puia.*
4 *Los Contadores mayores pueden dar prometido por mayor, y la quinta parte dél es para el Rey, y en lo por menor, los arrendadores mayores del partido puedē dar prometidos: lo qual no puede hazer ningun arrendador ni recaudador mayor en las rentas que hiziere por menor, si no por el año que tuuiere recudimiento, vt in nu. 5. sino fuere en la forma contenida, vt in num. 6.*
7 *El prometido por menor gana enteramente el puiador, no auiendo concierto de otra cosa.*
8 *La quarta gana el puiador, mas dexa para el Rey la veintena parte, quod procedit etiam in vlterioribus insuper licitatoribus, vt in num. 9.*
10 *Los prometidos todos que los arrendadores ganaren se cargan pro cuerpo de renta a los que sobre ello las puiaren, preterquam si aliud videbitur summis rationalibus cum licentia Regis, & quomodo hac intelligatur? num. 11.*
1 *Legis 25. tit. 13. lib. 9. Noua Collect. Reg. littera, & intellectus.*
2 *Prometido se pueden dar quando buelue la renta en quiebra al almoneda en los casos cōtenidos en los numeros siguientes.*
14 *El prometido pierde el arrendador quando da parte a las personas prohibidas que no arrienden, y el que no diere las fianzas a los terminos que manda la ley Real, vt in num. 15 Y el arrēdador mayor fiel, o cogedor de las rentas Reales que dizen desembargadas, que no presentare la copia que aqui se dize, num. 16 Y tambien pierden el prometido los que han persuadido a otros no puien sobre ellas, y los que por dadiuas, intereses, y persuasiones dexā de puiar, vt in numero 17 y el que no siendo abonado no trae poder dentro de 40. dias de los fiadores, o de vno dellos, que fuere nombrado por los Contadores mayores, para que se obligue, vt in num. 18.*
19 *Terminus solutionis quartæ es el tercio primero de cada vn año del arrendamiento en que se gana.*
20 *Terminus solutionis promissorum, & in nu. 21. & 23.*
22 *Conditiones negatiuæ, quæ prohibent aliquid fieri sub pæna amissionis promissi, non impediunt eius solutionem, quamuis ipsum resoluerent, constita de contrauentione.*

Q V AE S T I O CLI.

Rubrica: Prometidos, y quarta. Quid sit promissum? & quid quarta: & de alijs in proposito.

1 QVæro, *quid sit promissum? & quid quarta?* Et de alijs in proposito in materia redditnum Regalium.
2 Prometido † es premio que se da al ponedor, o puiador de las rentas Reales, por razon la postura, o puias que haze en ellas antes del primer remate, *l. 22. tit. 13 libro 9.* Y no tiene por las leyes cantidad cierta, si no aquello en que las partes se auienen, como lo prueua aquella ley ibi: *Qualesquier quantitas de marauedis de prometidos.*
3 Quarta † es el premio que se da a la persona que despues del primer remate tiene la renta, si se le quita por alguna puja de diezma, o media diezma, que sobre el se haga, en satisfacio de quitar se le la renta por la tal puia, y llamase quarta, porque es la quarta parte de la tal diezma, o media diezma que se puia; de manera, que el prometido se da al
puiador, y la quarta se da al puiador, *l. 2 con las siguientes, del dicho tit. 13.*
4 Prometido † por mayor pueden conceder los Contadores mayores a las personas que a ellos bienuisto les fuere, y se lo pueden librar. Pero las personas que ganaren los prometidos, han de dexar el quinto para el Rey, y se les ha de
5 descontar de ellos, *l. 22. tit. 13. lib. 9.* Y † en los por menor
los arrendadores mayores del partido pueden dar prometidos. Pero ningun arrendador, ni recaudador mayor en
las rētas que hiziere por menor, no puede dar prometido,
sino por el anno de que tuuiere recudimiento, *l. 5. tit. 12.*
6 *lib. 9.* Y † si le diere por mas años, ha de ser en la forma cōtanida en la ley *26. tit. 13. lib. 9.* Pero la quarta la misma ley la concede, como parece por la ley 2. *y siguientes del dicho titulo 13.*
An administratores Reipublicæ possint concedere promissum, infra agemus.
7 El † prometido por menor ganale enteramente el puiador, sin dar parte a nadie, aunque a las vezes el arrēdador mayor le saca el quinto por pacto: pero la ley sin el concierto, todo el prometido de al tal puiador por menor, como consta por las dichas leyes.
8 La † quarta ganala como esta dicho el puiador, mas dexa para el Rey la veintesoa parte della *ley 3. tit. 13 lib. 9.*
9 Quod † non solum habet locum in primo licitante decimæ, vel dimidiæ decimæ, sed etiam in vlterioribus insuper similibus licitatoribus, a quibus postea per aliam licitationem auferatur redditus, tum quia ipsi similiter quartam suæ licitationis prioribus soluent sine vllo premio sibi remanente cum ab eis per licitationem sequentem etiā auferatur redditus, tū etiam quia eadem ratio in vtrisque militat, & quia lex, hoc premium quartæ, non solum videtur concedere illi, cui res addicta erat, sed etiam eis, super quibus postea licitatur, vt patet ex d. l. 3. ibi: *Y si fueren fechas otras puias, o medias puias, que se ayan de cargar sobre el precio neto, que queda la dicha renta en cada vn año a este mismo respecto, contando para nos las tres quartas partes de puias, y medias puias: y la otra quarta parte que dare fuera para el que la ganare, de manera que el arrēdador sobre quiē se hiziere la puia, gane solamente la dicha quarta parte de lo que puio para nos:* & iterum ibi: *Y que el escriuano de las nuestras rentas tome recado del arrendador en quien fuere la dicha renta rematada, para que paguen las dichas quartas partes a aquellos que las ouieren ganado antes que se le de el recudimiento en el tercio primero de cada año descontando la veyntena parte para nos, &c.*
10 Pero † todos los prometidos que los arrendadores ganaren, se cargan por cuerpo de renta a los puiadores que sobre ellos las puiaren, præterquam si aliud videbitur summis rationalibus cum licentia Regis, *l. 25. tit. 13. lib. 9.*
21 Circa † cuius l. intellectum, si ad eius litteram & veram decisionem attendamus, procul dubio obseruandum est, nō solum pretium licitationis, sed etiam promissi ob eam concessi debere onerari, atque addi pro corpore redditus, verbi gratia, sit licitatio quatuor, vt duo cōcedantur promissi nomine, constat sex esse ponenda pro corpore redditus, vt sequens licitatio insuper fiat, aliter enim non possunt verificari verba legis *que todos los promeditos se carguen por cuerpo de renta*, non enim compatitur cum hac littera legis, quòd solum quatuor in prædicta specie ponantur pro corpore redditus: sed quatuor, & duo quæ faciunt prædicta sex: cæterum audio consuetudine obseruari, vt illa duo promissi non ponantur pro corpore redditus, sed tantum quod licitatur, debet tamen huiusmodi consuetudo sic vbi sit, ad hoc, vt valeat esse legitimè præscripta, cum repugnet d. l. 25. positæ in noua collectione legum huius Regni, quæ magis iustificabitur, quando licitatio ita demum facta fuerit, quatuor, scilicet, sex, vel alterius quantitatis, dummodo ex eis dentur duo, vel tres nomine promissi, tunc enim cum promissum sit de quātitate licitationis merito, vt cum ea faciat eamdem quantitatem, quæ & non plus sit ponenda pro corpore redditus, etiam deficiente prædicta consuetudine, dummodo contraria non adsit.
12 Prometidos † se pueden dar quando buelue la renta en
pusiere

quiebra al almoneda, l. 13. tit. 11. libro 9. que habla en las rentas por maior, ibi: *Y puedan dar de prometido al que la pusiere en precio lo que ellos entendieren que se deue dar.* Y en las por menor la ley 10. titulo 12. libro 9. ibi: *Y den de prometido a quien la pusiere en precio lo que ellos entendieren, que se deue dar.*

13 Los † prometidos, y quarta se pierden de los casos sigui entes. El primero es:

Quando el arrendador, mayor no da las fianzas que ha de dar al tiempo que hizo la postura, o la puia, o la que ha dar dentro de los cinco dias despues del postrero remate, no abonare las fianzas, y presentare los abonos ante los Contadores mayores, y sacare el recudimiento dentro de sesenta dias, contados desde el dia del dicho postrero remate, pierde el prometido, y tambien la quarta, aunque se puie algun decima, o media decima sobre el y queda todo para el Rey *l. 10. tit. 11. lib. 8.*

14 Iten † pierde el prometido el arrendador mayor, que diere parte por mayor, o el menor por menor a las personas defendidas, que no arrienden, *l. 4. tit. 10. lib. 9.*

15 Iten † pierde el prometido, y qualquier quarta parte de puias, que aya ganado el arrendador menor que no diere las fianzas, que es obligado a los terminos que manda la ley 8. *titulo* 12. *lib.* 9. como se procede, y manda por la ley 9. luego siguiente.

16 Iten † el arrendador mayor, fiel, o cogedor de las rentas Reales, que se dizen desembargadas, que non presentare copia jurada, y firmada, de su nombre ante los Contadores mayores de todo lo que rento su renta en cada vn mes sobre si, y declarando, que es lo que entro y salio por los puertos, y aduanas, y lugares, donde se coge la tal renta, pierde el prometido, l. 13. tit. 9. lib. 9. y los terminos en que se ha de presentar esta copia pone la ley 25. *tit.* 11. *lib.* 9. Pero en las otras, aunque el arrendador no de la copia no pierde el prometido, pero no se le libra hasta que la de, de manera que dandola, se le librara, como lo prueua la ley 24. *titulo* 11. *libro* 9.

17 Itē † pierden el prometido los que han persuadido a los que vienen a puiar sobre ellos que no puian, y tābien se pierden los que por dadiuas, y interesses, y persuasiones dexā de puiar, y esto se entiende assi en las rentas Reales por mayor, siendo pedido ante los Contadores mayores y determinado por ellos, como en otras qualesquier rētas Reales, *l. 8. tit. 8. lib. 9.*

18 Itao † pierde el prometido, el que no siendo abonado no trae poder dētro de 40. dias de lo fiadores, o de vno dellos, qual nombraren los Contadores mayores para obligarse como principal de man comun en todo el cargo, en quien se libre como en el principal *l. 16. tit. 11. lib. 9.*

19 Terminus autem solutionis quarti, quam † lucratur superatus licitatione decimæ, vel dimidiæ decimæ, es al tercio primero de cada vn año del arrēdamiēto en que se gana y para esto na per tomar el escriuano de rentas obligacion *l. 3. titulo 13. libro 9.*

20 Terminū autē † soluēdi promissa, nullū signāt nostræ ll. Regiæ, ideo obseruādū est primo circa hoc, q si licitatio fiat vt ex quāntitate eius cōcedatur licitāti tātū de promisso, tūc promissum soluendū erit eisdē terminis, quibus soluendus est redditus principalis ex mente virtuali contrahentium.

21 Interdū tamen, † & in hac specie vltra illos terminos solutio promissi differenda est, nempe in illis casibus in quibus ll. nostræ Regiæ quaterni gabellarū obligāt conductorē verbis affirmatiuis ad aliquid faciendū, so pena que no se libre el prometido, hasta que lo haga, vel sub alijs similibus cōditionibus contractus, tūc enim nō est sibi soluēdū, nec liberandum promissum, quousque termini redditus principalis pertranseant, & ipse conductor adimpleuerit, quod promiserit, argum. *l. qui heredum princ. & in §. 1. ff.*

22 *de cond. & demon. cum simil.* † Negatiuæ verò conditiones, quæ prohibent aliquid fieri sub pœna amissionis promissi, non impediunt eius solutionem, quamuis ipsum resoluerent constito de contrauentione *l. Mutiana, ff. de condition. & demonstr. cum simil.* nisi prædictæ conditiones negatiuæ tempus certum haberent, tunc enim tempus illud expectandum erit, *l. veluti §. 1. ff. de verbor. oblig.*

23 Secundò † obseruandum est, quod si promissum non sit regulatum quantitati licitationis, nempè, de los marauedis que se puia, nec eius solutio aliàs aliquo modo fuisset suspensa, veluti quousque dentur fideiussores idonei, vel copia valoris redditus, &c. si aliud non conuenerit, nec consuetudine fuerit introductum, crederem, eius solutionem fieri debere statim, como se aya ganado, sicut in ceteris obligationibus, quibus dies solutionis non adijcitur, præsenti namque die debetur, *l. eum qui Calendis, ff. de verb. oblig. cum simil.* licet enim promissum ponatur pro corpore redditus, vt super vtroque licitatio fiat, non tamen ob hoc dicitur esse pars pretij, quia conductor, nec emptor non præbet promissum, sed locator, vel conductor: at si esset de per se pars pretij, id præberet conductor, vel emptor: nec etiam promissum est pars substantialis contractus, prout est pretium, vel merces, sed est quid diuersum, causam dans contractui, qua allicitur conductor, vel emptor ad conducendum, vel emendum; in summa promissum non est contractus ipsa venditionis, aut locationis, vt supra probauimus in verbo, alcauala.

S V M M A R I A.

1 *El que puia, y falta en dar las fianzas que esta obligado, o en otras cosas: porque la renta se buelue en quiebra, si pierde, no solo el vltimo prometido que auia ganado, sino tambien el primero? distinguitur num. 2.*

3 *Administratores redditum Rerumpublicarum possunt cōcedere promissa.*

QVAESTIO CLII.

De amissione promissorum.

1 QVæro secūdò in hac materia † promissorum, quæ amittuntur in casibus, & speciebus in quæstione modo præcedenti enarratis, & in alijs similibus, si qui sunt: *quid si contingat Ioānem, videlicet, ex prima licitatione lucrasse quoddam promissum, deinde alius, nempe Petrus, ratione alterius licitationis secundæ lucratus fuit aliud promissum, postremo idem Ioan. primus tertio licitauit cum alio promisso, & huic Ioan. fuit vltimo addictus redditus, sed defecit, & fefellit in fideiussoribus idoneis præstandis, vel in alijs, ob quod la renta se buelue en quiebra y se torna al almoneda: an Ioan. prædictus (por no auer afianzado la renta) perdat & amittat tātum vltimum promissum, vel primum, & secundum, & sic vtrumque.*

Et videtur prima facie dicendum vltimum tantum promissum perdere, non vero primum: quia hoc iam erat irreuocabiliter ei quæsitum per licitationem secundam Petri: illud autem quod vltimo loco fuit sibi promissum, minime habere debeat, cum non præstiterit idoneos fideiussores: generalitas tamen legum in hoc loquentium, quæ supra in quæstione præcedenti citatæ sunt, contrarium suadet dicendum, immò quod vtrumque promissum in præmissa specie amittatur, vt patet ex illis verbis: *Pierda el prometido que le ouiere sido otorgado con la renta,* lex enim generaliter loquens, generaliter est intelligenda, *l. 1. §. generaliter, ff. de leg. præst.* & quod lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. de pretio, ff. de public. in rem actione, cum simil.* Denique promissum primum & secundum habent suam caussam finalem, & respectum, vt is cui conceditur, remaneat eum reddito, qui subhastatur, si eidem addicantur ob defectum alterius plus licitantis, at qui fideiussores idoneos non præstat, sua caussa non potest remanere cum reddito: ergo cessante caussa cōcessionis, cessare debet & præmium concessiuum.

2 Quid tenendum? & † quidem meo iudicio ita videtur distinguēdum; vt siquidem ob defectum præstationis idoneorum fideiussorum, & reliquorum, quæ circa hac leges nostræ requirunt, redditus Regius reddit ad subhastationē por quiebra, vel Rex sibi accipit redditum proculdubio

Ioa,

Ioan. amittet vtrumque promissum rationibus vltimo loco supra adductis. Ceterum si ob defectum fideiussionum idoneorum turnus fieret ex vno licitatore ad alterum, prout iuxta easdem leges fieri potest, ita vt redditus prædictus non reduci ad lubitum. tionem, por quiebra, amittet quidē Ioan. prædictum promissum vltimæ licitationis a se factæ, ex qua sibi addictus, non verò primum, & redditus redibit ad Petrum, qui fuit præcedens immediatus licitator.

Quod si neque Petrus adimpleset in præstatione idoneorum fideiussorum, & ob eam causam fieret turnus ad eumdem Ioannem primum licitatorem, in pretio sæ licitationis, & fideiussores idoneos præstaret, ceteraq. solemnia sibi incumbentia adimpleret, procuIdubio primum promissum nō amitteret, sed id lucraretur, quamuis vltimum promissum perdidisset, quia quantum attinet ad primam licitationem a se factam, cuius ratione fuit sibi concessum promissum, ipse Io. integre adimpleuit, & satisfecit, quod tu fecerat, & summi rationales eo ipso, quod eum faciunt prædictum turnum, & admittunt, & approbant fideiussores ab eo præstitos, per necessariam consequentiam eū admittent ad illud promissum.

Idemq. videtur dicendum, si Petrus præfatus acceptasset primum turnum in se factū, y afiançasse la renta a contento, y sacasse recudimiento para cocrarla ita quod secundus turnus non fieret in præmissum Ioannem, nempè, vt hic amittat tantum vltimum promissum, non verò primū iam sibi quæsitum per licitationem Petri, qui acceptauit primum turnum, & fideiussores idoneos præstitit, ceteraq. solemnia adimpleuit, ob quod cessauit secundus turnus, & primum promissum firmum remāsit, eo namque ipso, quo summi rationales turnum faciunt, videntur singulas licitationes per se considerare, & eum singulis suam diligentiam facere, vt singuli licitatores adimplere possint cum suis licitationibus. licet enim Ioannes defecerit adimplendo, quæ tenebatur ratione vltimæ licitationis quam ipse fecit, tamen primi turni facti in Petrum, conditionis fuit in habitu, hoc est in potentia dicta Ioannes, de afianzar la renta por la primera puja, y ganar so prometido, quando ad eum turnus veniret, & quousque ad eum non peruenerit, non dicitur esse in mora, neque desijsse adimplere ex sua parte respectu primæ suæ licitationis, secundumq. fieri deberet ad eum d. turnus: non enim Ioannes hic quo ad primam licitationē in prædicta specie esse debet deterioris conditionis, quam alius tertius licitator, cui turnus nondum esset delatus, si quidem singulæ licitationes per se sunt considerabiles, & fieri non potest turnus per saltum, sed ad licitatorem immediatè præcedentem suo ordine dirigendus est, vt constat ex prædictis legib. Regijs de hoc loquentibus. Ceterum super omnibus standum erit in hoc consuetudini, quæ est optima legum interpres, *l. si de interpretatione, ff. de legibus, cum simil.*

Quoties autem vna eademq. persona plures licitationes super se fecerit immediatè, & pro singulis sibi sint concessa diuersa promissa, & tam eidem fuerit redditus vltimo addictus, qui in fideiussionibus idoneis præstandis defecit, diuersum indistinctè iudicamus, nēpè, vt omnia promissa is, ob non adimplementum ex sua parte, amittat, omnes enim licitationes ob hoc factæ, pro vna censentur; ob defectum interuentus alterius personæ licitantis, cum omnes sint factæ immediatè ab vna eademq. persona, & sic non possint verificari verba nostrarum legum, præcipientium, que pos no afianzar las rentas, se haga torno de vn arrendador, o pujador a otro: y siendo todas las pujas de vno mismo, solo que da en su fuerza si prohibicion, que el que no afianza pierda el promendo, pues no puede caer turno en vna misma persona, si no entre diuersas: porque el turno no dizen las leyes, que se haga de vna puja en otra, si no de vn ponedor, arrendador, y pujador en otro, sucessiuamente, y de grado en grado, &c. assi en los arrendamientos por menor, como en los por mayor, *vt in l. 11. tit. 31. lib. 9. & in l. 11. tit. 12. lib. 9.*

Vltimò pro complemento huius materiæ promissorum obseruandum, quod administrantes redditus Rerumpublicarum, possunt allicere conductores, offerendo, & præbendo eis promissa, ob idq. conducent, & licitent, vel in euentum alicuius conditionis: hæc enim non est propriè donatio pura quæ prohibetur regulariter administratoribus, sed est donatio ob causam, vel in mercedem, & remunerationem laboris, & periculi cui exponitur conductor vel licitator, vt latè probat Auendan. *libro 2. cap. 11. in versic. circa quod est notandum*, vbi quod legis quaterni, passim dari hæc promissa admittunt in bonis Regijs, & in bonis Ciuitatum, & aliorum populorum, & quod est admissum in practica & consuetudine, quæ tamquam vtilis (vt experientia compertum est) cessante alia fraude, seruanda est, vt ibi benè probat. Eandem opinionem tenet Franciscus Luca *in tract. de fisc. in part. num. 4. & 47. vo-*
4 *lum. 11. tract. diuers. Doct.* vbi † quod ad hoc possunt accipere pecunias mutuo, & dare auentagias publicanis, vt me lius data incenientur, quem refert, & sequitur Au les *cap. 32. Prætor. in glos. de pujar. num. 7.* eamdem opinionem sequitur Gironda *de Gabel. 2. par. §. 1. num. 10. & 11.* Azeuedo, *in l. 12. tit. 6. lib. 3. Nouæ Collect. Reg. glossa 1. num. 7.* & Bobadil. *in sua Politica de Corregid. lib. 5. cap. 4. numero 60. folio 1043.*

SVMMARIA.

1 *Remate est addictio, vel adiudicatio redditus, vel rei subhastatæ maiori licitatori facta, & num. 2.*
3 *Remate ordinario en las rentas Reales, es de dos maneras, que aquise declaran.*
4 *Remate conforme a derecho se haze por el lapso del termino sennalado para pujar: nihilominus tamen fieri debet seruatis diligentijs de quibus in num. 5. & 6. Pero con todo esso ay casos en que el tiempo tambien haze el remate, vt in num. 7. 8. 9. & 10.*
11 *Los terminos del primero, y segundo remate, se ponen en este numero y en el num. 12. y 13.*
14 *El remate se ha de hazer el dia sennalado para el despues de puesto el Sol y hasta media noche sino ouisse hora sennalada para ello.*
15 *Los terminos de los remates no corren en los arrendamiētos que se hazen de dos, o mas partidos iuntamente, en quan tu se deuerea de hazer los repartimientos, y pregonar las rentas, aunque en el entretanto se pueden iuntamente pu tar los partidos.*
16 *Termini addictionibus assignati, an possint breuiari, aut extendi, & num seqq. de iam transactis non est dubium. vt neque extendi nec prorogari possint: nec durante tempore addictionis, vt in num. 18.*
18 *Termini extraiudiciales semper sunt peremptorij, si in primo termino aliquis obtulerat cui ius fuit iam quæsitum: aliàs secus.*
19 *Termini de la postura del quarto, immutari non possunt.*
20 *Terminus quindecim dierum inter primam, & secundam additionem breuiari non potest absque speciali licentia Regis.*
21 *Termini addictionum in ceteris casibus de cōsensu partium possunt extendi, & breuiari.*
22 *Termini addictionum ante eorum lapsum, an possint extendi, vel breuiari in præiudicium postorum, & licitatorum præcedentium ipsis inuitis & non consentientibus.*
23 *Terminus addictionis si de facto minueretur licitatio facta in termino legali, valeret, & preferenda esset alteri antequam adimpleretur dictus terminus.*
24 *Termini prorogatio, & extensio an fieri possit in præiudicium vltimi posterius, & licitatoris, alio licitatore non existente, & in numeris seqq. & an tunc turnus fieri possit in eum; num. 28.*
29 *Additio fieri non debet, si dies eidem assignatus feriatus sit, sed altero sequenti non feriato post occasum solis: ante eius verò occasum fieri, & recipi possunt licitationes.*

QVÆ-

QVAESTIO CLIII.

Rubrica: Remate: Quid sit Remate? hoc est addictio, & de alijs in proposito.

1 *QVæro: quid sit † verbum hoc (Remate) de quo toties fit mentio in nostris legibus gabellarijs, & quotuplex sit?* & de reliquis circa eius materiam.

2 Est igitur, *Remate*, † addictio, vel adiudicatio redditus, vel rei subhastatæ maiori licitatori facta, *vt per totum titulum, ff. de in diem addict.* & in quampluribus legibus Regijs huius libri 9. *Noua Collect. Regiæ.*

3 Addictio † ordinaria, hoc est, remate ordinario en esta materia de alcaualas, y otras rentas Reales, duplex est: vno es, el que llaman primero, y antes deste se reciben posturas y pujas ordinarias, que su cantidad no tiene otra determinacion mas de aquello en que las partes se conuien, y despues deste primero remate no se recibe puja ordinaria, sino de diezma entera, como hemos dicho arriba, y de que habla la ley 2. *y siguientes, tit. 13. lib. 9.* Otro remate es, el que llaman postrero, despues del qual no se recibe puja alguna, sino sola la del quarto: y con este postrero remate se da recudimiento desembargado, porque antes no se da, sino en fieldad como hemos dicho arriba, in verbo, fieldad, y fieldades, adonde tambien se dixo, que quando la renta se buelue al almoneda por quiebra, por no auer afianzado aquel en quien se remato de postrero remate, no ay necessidad demas de otro, vn remate. Otro remate ay tacito, y extraordinario, que es el que se haze en las rentas por menor el dia postrero del año del arrendamiento, que si para entonces el arrendador mayor no tiene hecha la rẽta, que da rematada en el que se halla aquel dia, *l. 24. tit. 11. lib. 9.* Y tambien concluye, y remata todo el tiempo, y termino que ay para poder pujar el quarto, porque de alli adelante no ay mas puja, *l. 6. con las siguientes, y particularmente la ley 15. del tit. 13. lib. 9.*

4 Addictio † autem (hoc est, *el remate*) iure fit lapsu temporis ad licitandum assignati. Nihilominus † tamen iuxta
5 prædictas leges Regias, in redditibus por mayor debet fieri voce præconis, & coram tabellione redditum, vel eius locum tenentem, & officialibus in tribunali supremo, vel quolibet eorum, & authoritate summorum rationabilium, vel suorum locorum tenentium, præterquam si ipsi ad hoc vocati ad tribunale non venerint, tũc enim absque eorum præsentia factis præconijs redditus remanet addictus maiori licitatori *l. 4. y 5. tit. 11. lib. 9.*

6 Pero los † arrendamientos por menor el remate se haze por el arrendador mayor pregon, y ante escriuano de rentas del partido, si le ay, y sino ante aquel con quien se hazen las rentas, y si los arrendadores mayores son muchos, y no se juntan, puedenlo hazer los que se hallaren præsentes con vn Alcalde, y vn Regidor, y escriuano de rentas, auiendo primero requerido a los ausentes, para que vengan a ello, *l. 6. tit. 11. libro 9.*

7 Pero ay † casos en que el tiempo tambien haze el remate. Porque si en el almoneda que los concejos hazen para las fieldades, huuo ponedor, y se dio la renta en fieldad al mayor ponedor, y pujador, passado el año de la tal renta, sin rematar se por el arrendador mayor, queda rematada en el tal ponedor, o pujador que entonces se hala, como lo
8 dispone la dicha ley 24. *tit. 11. lib. 9.* Pero † en ellos que tuuieron en fialdad la renta, queda eleccion al arrendador mayor por tiempo de seys meses despues de passado el año de pedir a este, que cogio la renta en fieldad, como mayor ponedor, o pujador, o el precio en que puso la renta, en que el postrer dia del año la dexo rematada en el, o la cuenta con pago de lo que valio la renta, pagado al que lo cogio su salario de treynta al millar, al millar, como se ha dicho arriba, y es ley 8. *tit. 14. lib. 9.*

9 Iten † quando el arrendador mayor arrienda, o recibe por menor puja, o postura de personas que son fieles si hasta el fin del año de la tal rẽta no la tiene rematada, el lapso del año la remata, en el que se halla aquel dia, la dicha *l. 24. tit. 11. lib. 9.*

10 Iten, al † que puja el quarto, el lapsu del tiempo señalado para pujar sobre el tacitamente se dexa la renta libre *l. 6. y 15. tit. 13. lib. 9.*

11 Terminus autem addictionis primæ & † vltimæ in redditibus por mayor, es el dia que sennalan los Contadores mayores, Pero no puede passar el termino de ambos remates de quarenta dias, desde el dia que se ponen en precio, *l. 15. tit. 11. libro 9.* ni puede auer menos en el primero, y postrero remate de 15. dias *l. 2. tit. 13. lib. 9.*

12 Mas † en las rentas que se bueluen al almoneda por quiebra por mayor, el dia del remate es el que los Contadores mayores sennalan, con que no sea menos de veynte dias, desde el dia de la postura, que se haze por quiebra *l. 11. titulo 11. libro 9.*

13 En las rentas † por menor, el dia del remate es el que se sennala por las partes, con que ayan sido pregonadas las rentas despues de la primera postura, seys dias antes del dicho primero remate, donde no el remate es en si ninguno, y queda la renta abierta para poderse pujar, *l. 13. tit. 13. lib. 9.* Y con que entre el primero, y postrero remate no aya menos de quinze dias desde el dia que se ponen en precio, *d. l. 2. tit. 13. lib. 9.* Y si la renta por menor se buelue en quiebra *al almoneda*, del remate, sera el que sennalare el arrẽdador mayor con que sobre la primera postura por quiebra ande a lo menos tres dias en el almoneda, *ley 10. tit. 12. lib. 9.*

14 El † remate conforme a estas leyes Reales, o el Quaderno, se ha de hazer el dia sennalado para el remate despues de puesto el Sol *l. 5. tit. 11. lib. 9.* Quod si iuxta eas non essent res, quæ subhastatur, addicta, nec hora addictioni assignaretur, sed tantum dies, intelligitur vsque ad mediam noctem, *l. more Romano, ff. de ferijs*, glos. & Doctores, *in l. 2. ff. de verbor. signific.*

15 No corren † los terminos de los remates en los arrendamientos que se hazen de dos, o mas partidos juntamente en quanto se detuuieren de hazer los repartimientos, y pregonar las rentas en almoneda, assi las rentas que se arriendan por mayor, como las que se arriendan por menor en vn partido, aunque en el entredando se pueden pujar juntamente los partidos: y este que los pujare, esta obligado a hazer el repartimiento en los terminos, y en la manera que el primer ponedor se ha de hazer, segun la ley 17. *tit. 11. lib. 9.* Y aunque el prometido tambien se ha de repartir, como se ha dicho arriba: pero esto no impide, porque ha de ser por rata, sueldo por libra como dize la ley 24. *tit. 13. libro 9.* Y hecho el repartimiento principal, queda hecho el del prometido.

16 Quæro † modo circa prædicta in quæstione proximè præcedenti: *an termini addictionibus assignati possint breuiari aut extendi?*

17 Et in hoc primo † obseruandum est proculdubio, quod transactis terminis addictionum, non possunt extendi, nec prorogari, iuxta glossam *in l. si tempora, vel hastis, C. de fide instrum. & iure hasta fiscal. lib. 10.* quia termini extraiudiciales semper sunt peremptorij, Bartol. *in d. l. si tempora, num. 6. qui num. 5.* hoc putat verum, si in primo tempore aliquis obtulerat, cuius erat quæsitum: secùs si aliàs, secundum Plateam ibi, & cum eo Auil. *in c. 32. Prat. in gl. de pujar, num. 14.* ibi: *No corren los terminos.*

18 Secundò, quod † durante termino addictionis in specie quæstionis proxime præcedentis fieri non potest extensio, nec prorogatio, *vt patet ex lege Regia ibi allegata.* Simili-
19 ter † los terminos de la puja del quarto, immutari non possunt, vt supra probauimus ex legib. Regijs in hoc expressis.
20 Præterea † breuiari non potest terminus 15. dierum inter primã, & secũdam addictionem per leges huius Regni assignatus, absque speciali licentia, & mandato Regis, *l. 2. tit. 13. lib. 9.* extendi tunc potest absque prædicta licentia, vt constat ex eadem lege.

21 In ceteris † autem casibus de consensu partium termini addictionum poterunt extendi, & etiam breuiari, absque

eo,

eo, quod videatur præiudicium inferri illis, qui nec pretiũ obtulerunt, nec licitauerunt redditum, cum hi nullum ius acquisierint ad eum.

22 Quod autem † dubitationem habet, & in quo consistit nostra præsens hæc quæstio, est, an termini addictionum ante eorum lapsum, possint extendi, prorogari, aut abbreuiari in præiudicium præcedentium postorum, aut licitatorum, ipsis inuitis, & non consentientibus.

Et in hac specie Bart. *in d.l.si tempora, num.8. & in l.licitatio, ff.de public. & vectigal.* tenet quod officialis illud tempus augere potest, minuere autem minimè, esset enim in præiudicium fisci, & priorum postorum, atque licitatorum, si minui posset terminus ille: extensio autem in fauorem, ac proinde vera est hæc distinctio Bartoli, quem sequitur Auendan. *2 parte. cap. 12 Prat. num. 2.* & Iodocus in *tract. subhast. cap. 5. num 2.* & Azeued. *in l 4. tit. 5. lib. 7. Noua Collect. Reg. num 15. ad fin.* tametsi Auend. *vbi supra, in 3. requisito, num. 4.* indigestè dicat, quod postquam semel fuerit assignatus iste dies, *para el remate,* si aliquis fecerit licitationem, quæ vulgò dicitur postura, postea non licebit variare in assignatione termini, quia esset in præiudicium iuris acquisiti, vt inquit notare Plateam, *in l. a. C. de fund. Republic. lib. 11.* Bart. *in d. l si tempora, num. 5 in versic. quaro vtrum,* hoc enim verum non est, sed quod prædiximus cum eodem Bart. *in d.l. si tempora. num. 8.* & cum Auend. ibid. *num. 2.* quod seruat praxis Placentiæ secundum Azeued. *vbi supra, num. 7.* vbi quotidie, siue in bonis priuatis, siue Reipublicæ, siue minorum, etiam si sit assignatus dies, & terminus ad vltimam addictionem, & dictum, quod termino illo elapso, res illa remaneat addicta maiori licitatori, facta licitatione aliqua, si alius maiorem licitationem fecerit intra terminum illum, hoc adiecto, quod terminus assignatus *para el remate,* prolongetur, vel abbreuietur, admittitur talis licitatio: quod in rebus huius Ecclesiæ Cathedralis Ciuitatens. locandis semper vidi in praxi admissum, tam in prolongatione termini addictionis, quam in diminutione ipsius. Credo tamen, quod si d. terminus semel assignatus diminueretur, & ante lapsum ipsius plus offerenti addiceretur res, posset admitti licitator prior, & facere aliam maiorem licitationem supra vltimam intra terminũ prius assignatum, cui in hoc præiudicari nó potuit, absque ipsius voluntate: quinimmò & ipsa Ecclesia, vel Respublica, aut Fiscus, posset restitui contra primam addictionem sic breuiatam, *vt supra iure resoluimus,* præcipuè in rebus fisci; sed in praxi in rebus Ecclesiæ numquam vidi veniri contra addictionem factam in termino diminuto, neque de eo conqueri primum licitatorem, nec Bart. *d. num. 5.* loquitur in nostra specie, nisi postquam iam est lapsus dies & terminus assignatus *para el remate.*

23 Si de † facto terminus addictionis minueretur, licitatio facta in termino legali valeret, & præferẽda esset, licet redditus addictus esset alteri, antequam adimpleretur d. terminus, videlicet, in termino abbreuiato, cum abbreuiatio illa nocere non potuerit fisco, nec alijs licitare volentibus. Ceterum, si primus postor vel licitator in termino legali non licitasset, super licitatione illius quæstionis terminus abbreuiatur, nec vllus alius cõqueri minimè posset, nec amplius postea licitare, nisi iuxta leges nostri Regni, nempe, *la diezma y media diezma despues del primero remate fecho en el termino legal, y la puia del quarto despues del vltimo remate en los terminos en que las dichas pujas se pueden hazer, que estan arriba dichos en sus questiones.*

24 Prorogatio † tamen, & extensio prædicta fieri non posset in præiudicium vltimi postoris, vel licitatoris, alio licita-
25 tore non existente, † nisi cum consensu illius, præterquam si præco simpliciter diceret: quicumque velit emere, vel cõducere, veniat ad offerendum intra talem diem, nec adijceret, & plus offerenti dabitur, vel addicetur: in hac namque specie officialis subhastans non obligatur vendere, vel locare plus offerenti: sed tunc demum cum in præconio fuit dictum, plus offerenti dabitur, vel res aut redditus addicetur, si hoc fisco expediat, scilicet dare plus offerenti, posset enim esse, quod eius interesset dare minus offerenti, quia offert faciliorem solutionem, vel quia magis idoneus, *vt in l. eum qui, ff. de in diem adiect. & in l. Sabinus, ff. eodem tit.* iuxta doctrinam Bart. *in d. l. si tempora, num. 4.* Ergo quando in præconio fuit dictum, quod plus offerenti in termino assignato *para el remate,* res addicetur, non potest terminus ille prorogari, alio licitatore non apparente in termino, inuito primo, iuxta præfatam Bart. doctrinam *in 1. membro,* nempè, quando in præconio fuit dictum, quod
26 plus offerenti dabitur. Ceterum † in secundo membro, nempe quando hoc non fuit dictum, ea doctrina Bart. hodie in locatione redditũum populorum non procedit, sed in his indistinctè est tenẽdum in vtroque casu, quod addictio est facienda omninò plus offerenti in termino ad id assignato, vt probatur *in l. 4. tit 5 lib 7. Noua Collect. Reg.* ibi: *Y se remate en aquel que mayores precios diere,* ita Auend. *vbi supra num. 7.* & Auiles, *cap. 82 Prator. in glossa. de puiar, num. 1* quos refert & sequitur Azeued. *in d l. 4 num 23.* addens esse ponderandum, eam legem non dicere, *que mayor precio diere,* sed in plurali, *que mayores precios diere,* vt intelligamus, esse attendendum non solum ad pretium, sed etiam ad quãcumque vtilitatem conciliorum, vt in exemplis præmissis, de quibus *in d l. eum qui emit, §. melior, cum sequenti de in diem addict.* & notat Lucas de Pẽna, *in l. congruit, C de locat præd ciuil lib. 11.* & Rebuff. *de praconijs, 2. tomo, art. 7. glos. vnica, nu. 21.* tametsi Auiles *vbi supra, nu. 6.* non credat verum hodie Bart. dictum hoc tenentis, quia locatores rerũ Ciuitatum debent accipere fideiussores idoneos de soluendo: & si conductores non dant dictos fideiussores redit res conducta ad primũ conductorem, & illud quod plus est offertum per posteriorẽ licitatorem, per eum debet solui, iuxta leges 47. & 64. in Quaterno gabellarum,

27 In locatione † turium, & redditũum Regaliũ idem probandum videtur, quod in locatione rerum Conciliorũ prædiximus contra Bar. nempè, vt addictio in illis fiat indistinctè, sicut in istis, quocumque modo dicatur in præconio, ex *l. 1. tit. 11. lib. 9.* in illis verbis: *Y que sean otorgadas a quien mas diere por ellas,* & l. 10 tit. 12. lib. 9. ibi: *Y rematandola en quiẽ mas diere por ella:* & in alijs similibus: de hoc plus intelligi debet iuxta vtilitatem fisci videlicet, in exemplis, *d. l. eum qui emit, § melior, cum sequenti,* vt prædiximus.

28 Denique † cum prorogatio termini, de los remates fieri non possit in præiudicium primi licitatoris eo inuito, vt prædiximus: consequitur, quod si aliter fiat, & ille primus licitator iterum non licitauerit super illum qui terminum prorogauit, sicq. non cõsenserit in prorogatione, si postea fieret turnus ad præcedentem licitatorem, ob defectum fideiussorum, non fieret turnus adhuc in eo, qui sub turno primitiuo, vel remate contraxerat, nisi infra terminum intra quem fieri posset præfatus turnus, iuxta computationẽ a die termini primitiui, qui fuit comprehensus sub eius cõtractu & licitatione, non verò vltra, vt deducitur *ex l. 52. tit. 11. & l. 22. tit. 12. lib. 9.*

29 Quod si † dies addictioni assignatus feriatus sit, non debet fieri illo die addictio, sed altero sequenti non feriato, post occasum solis, ante eius verò occasum fieri, & recipi possunt licitationes, *l. 5. tit. 11. lib 9.* vbi etiam, quod cura certiorandi summoarationales, eosq. qui præsentes debẽt esse addictioni, de eius die, spectat ad tabellionem redditus sub pœna in d. lege 5.

S V M M A R I A.

1 *Fideiussiones redditũum Regalium quid sint, & quales præstanda, & sunt multifariam, & num. 2. & 3.*

4 *Fideiussiones quas præstant conductores mayores, & numeris sequentibus y las han de abonar, vt in num. 8. y se pueden dar de qualesquier partidos, salua de Galizia, Asturias, y Bizcaya, sino fuere para las rẽtas destos partidos, vt in num. 9.*

10 *Fiadores de rentas Reales quales no pueden ser.*

11 *Los abonos se cometen a las iusticias de los pueblos iuntamente con vna persona conocida del pueblo. &c.*

12 *Fideiussiones quas præstare debent conductores minores, & num. 13.*

14 *Fideiussores redditũum Regaliũ, quales esse debeant, & in-*

tra quem terminũ præstanda, & cuius ætatis esse debeãt, & iuramentum præstandum a fideiussoribus minoribus 25. annorum, num. 15. & 16.

17 *Lo que es obligado a hazer el que hiziere la puia del quarto.*

18 *La forma, y orden que las leyes del Reyno dan para las fianzas, y abonos, y sacar recudimiento, y hazer tornos para el primero año del arrendamiento, se han de guardar en los otros años siguientes del mismo arrendamiento, y quando comienza el termino.*

QVAESTIO CLIV.

Rubrica: Fianzas. De fideiussionibus redditũum Regalium.

1 QVæro, *quid sint † fideiussiones, & quod modi sint fideiussionum, de quibus in his legibus gabellarum, & de alijs in hac materia.*

2 Fideiussiones † sunt securitas, & cautio redditus, qui locatur, & requiritur in plurali numero idonearum persona rum in bonis immobilibus, qui se obligent simul & in solidum pro solutione pretij redditus: & vulgo dicitur, *fianzas llanas, y abonadas, que se obliguen de mancomiun, & in solidum a la paga de la renta en forma a contento*, &c. vt constat ex l. 7. & alijs simul iunctis *tit. 11. lib. 9.*

3 Fideiussiones autem † sunt multifariam: vnas son las que se dan para las fieldades de cada renta particular en cada lugar, por los que ponen, y puian las rentas, para cogellas en tanto que se rematan, y se saca recudimiento, agora sean los ponedores, y puiadores, que al fin del año hazẽ los concejos para las dichas fieldades en la forma contenida en la ley 1. *tit.* 14. *libro* 9. nota en almonedas que hazen despues que lleuan recudimiento los arrendadores mayores por menor, como se declara en la ley 8. *tit.* 12. *lib.* 9.

Fianzas que dan los arrendadores ante los Contadores mayores.

4 OTras † fianzas son las que dan los arrendadores ante los Contadores mayores, o sus lugares tenientes en esta forma: luego en poniendo y puiando la renta, han de dar cien marauedis de cada millar de fianzas de hombres llanos, y abonados en bienes rayzes, a contento de los Contadores mayores, o sus lugares tenientes, y no las dando, no le ha de ser recebida la postura, o puia: saluo si entendieren, que el que assi arrendare, o puiare la dicha renta, es persona abonada, que en este caso la pueden recebir, aunque no de luego las dichas fianzas.

5 Despues † que fuere rematada la tal renta de primero remate, es obligado el arrendador de dar, y obligar fianzas de bienes raynos, ante los dichos Contadores mayores a su contentamiento, y ante el escriuano mayor de rentas, sobre las que ouiere dado de los dichos cien marauedis al millar, hasta en cumplimiento de la quarta parte de todo lo que montare la postura, o puia que huuiere hecho, desde el dia que le fuere rematada la renta del primero remate, hasta cinco dias primeros siguientes.

6 Rematada † la renta de todo remate en el es obligado de dar en otros cinco dias primeros siguientes desde el dia deste remate, fianzas de bienes rayzes a contentamiento de los dichos Contadores mayores, o de sus lugares tenientes de la otra quarta parte de lo que mõtare la postura, o puia que ouiere hecho, todo esto esta assi decidido por la ley 7. *tit.* 11. *lib.* 9. Esto se entiende en las rentas que no son desembargadas.

7 Pero † en las que son las del seruicio, y montazgo, salinas, almoxarifazgo, o otras semejantes, el que las ouiere puesto, o puiado, es obligado a dar fianzas de toda la quantia del cargo dellas dẽtro de cinco dias despues de rematada la renta de todo remate, o de lo que a los Contadores mayores pareciere, segun la qualidad de la persona, que la ouiere puesto, o puiado: todo lo dicho determina ansi la dicha ley 7. *tit.* 11. *lib.* 9. *de la nueua Recopilacion.*

8 El arrendador † que ante los Contadores mayores quiere puesto alguna renta, es obligado a abonar las fianzas, y presentar ante ellos los abonos, y a sacar recudimiento, y presentarle en la cabeza del partido en el Regimiento ante el escriuano de concejo dentro de sesenta dias, desde el dia que en el fuere rematada, y presentado en el Regimiento, el mismo dia se ha de pregonar por las plazas, y mercados publicos del lugar do se presentare, *l. 9 tit. 11. lib. 9.*

9 Estas fianzas † se pueden dar de qualesquier partidos destos Reynos, assi de Realengo, como de Abadengo, Ordenes, y behetrias, saluo de Galizia, y Asturias, y Bizcaya, que estas no se han de tomar, sino para las rentas de los dichos partidos, *ley. 5. tit. 10. lib. 9.*

10 Iten no † pueden ser fiadores los Contadores mayores de su Magestad, ni los del su Consejo, ni Oydores, ni Alcaldes de su Casa, y Corte, ni los lugares tenientes, ni oficiales de los Contadores mayores de su Magestad, de los que arrendaren las Reales por mayor, ni por menor, *vt in l. 5. tit. 10. libro 9.*

11 Los † dichos abonos se cometen a las iusticias de los pueblos, iuntamente con vna persona conocida del pueblo, que fuere nombrada por los Contadores mayores, para que los trayga ante el teniente de escriuano de rentas, o ante el escriuano del concejo, assi lo declara la ordenanza. *38. del titulo 2. libro 9. de la nueua Recopilacion.* Quando el arrendador mayor por no hallar quien ponga en precio la renta por menor, la toma para si, es obligado a contentar de fianzas en ella, como arrendador menor, demas de las fianzas que ouiere dado en las rentas por mayor, en la forma, y a nel tiempo, y segun, y como se contiene en la ley. . . *tit. 11. lib. 9.*

Fianzas que dan los arrendadores menores a los arrendadores por mayor.

12 LOs arrendadores menores, luego que pusieren en renta qualesquier rentas menores, de la que son a cargo de los arrẽdadores mayores, o las puiaren, son obligados de dar buenas fianzas de ciento y cinquenta marauedis al millar, de lo que mõtare todo el cuerpo de la renta de bienes rayzes de hombres llanos, y abonados.

13 Despues de † ser rematada la renta de todo remate, son obligados a dar las dichas fianzas, hasta el cumplimiento de la mitad de todo el precio de la renta: y si pidiere que le de fieldad de ella, antes del postrero remate, ha de dar las dichas fianzas, a cumplimiẽto de toda la mitad de la dicha quantia en que la pusieren en precio, o la puiaren, y en las rentas del pescado, y auer del peso, y ferias destos Reynos, y en los mercados de Medina del Campo, ha de dar fiãzas de las dos tercias partes de las dichas rentas.

14 Todas † estas fianzas han de ser de hombres llanos, y abonados, y quantiosos a pagimiento del recaudador, y arrendador mayor, o receptor que huuiere de recebir las dichas fianzas, y que sean del Arcobispado, o Merindad, o Sacada, o Arzedianazgo, o Partido de fuare la tal renta, y no de otras partes, y se han de dar estas fianzas dentro de diez dias despues del dicho remate postrero o al tiẽpo que le dieren las dichas fieldades, todo esto prueua la ley 8. *tit.* 12. *libro* 9.

15 Los † que fiaren por mayor, o por menor, han de declarar en los poderes que diere, y otorgarẽ para la fianza que son mayores de 25. años: y si fueren menores han de iurar que no se llamaran sobre ello menores de edad, ni se diran lesos, ni dannificados ni pediran restitucion. Lo mismo ha de iurar el que pareciere por su aspecto, o fuere en duda, que es menor de 25. annos y de otra manera el escriuano de rentas no ha de recebir la obligacion ni fianza, so pena de diez mil marauedis para la Camara de su Magestad, *l. 6. tit. 10. lib. 9.*

16 Aquel † en quien quedare la renta rematada en torno dentro de diez dias ha de contentar de la mitad de fianzas desde el dia que le fuere notificado como se haze el torno en el: y sino lo hiziere, queda hecha quiebra en el *l. 11. tit. 1. lib. 9.*

lib 9. Lo mismo se dispone en los arrendadores de por menor en la *l. 1. tit. 12 libro 9.* y en la ley *14. del dicho tit. 11.* se annaden otros diez dias mas, para contentar de fianzas aquel en quien se haze el torno, que son poa todos veynte dias que corren desde el dia que fuere notificado el torno.

17 El † que hiziere la puia del quarto, es obligado de afianzarla al mismo dia, todo quanto mõtare de bienes rayzes, y dentro de otros veynte dias primeros siguiẽtes ha de dar fianzas en lo otro que montare la dicha renta segun las deue dar, conforme a las leyes Reales: y dentro de otros veynte dias primeros siguientes contados desde luego que passaren estos quarentas dias en que ha de traar y presentar el testimonio de la notificacion ante los Contadores mayores, es obligado el que hizo la puia a abonar las fianzas que huuiere dado, y sacar el recudimiento de tal partido que assi puiare, so pena de pagar la puia del quarto al Rey de vazio quedando la renta en el primero que la tenia sin poderse prorogar los dichos placos ni alguno dellos, *l. 12. tit. 13. lib. 9.*

18 La forma † y orden que las leyes Reales del Quaterno dan para las fianzas, y abonos, y sacar recudimiento y hazer tornos para el primero año del arrendamiento se ha de guardar en los otros años siguientes del mismo arrandamiento, y el termino comianza desde el primero dia del mes de Nouiembre del año, antes que huuiere de vsar de los remedios, *l. 13. tit. 11. lib. 9.*

SVMMARIA.

1 Turnus & reditus ad præcedentem postorem & licitatorem quid, & quotuplex sit? & num. 2. & 3.

3 Turnus est duplex, vnus pro mayor, y otro por menor, & in quo differant.

4 Turnus quando fiat?

5 Turnus fit quãdo videtur a los Contadores mayores que conuiene al seruicio de su Magestad hazerse. & quomodo fieri debeat, & intra quem terminum fieri debeat, & quando incipiat currere terminus decem dierum ad id assignatus, nu. 6. en las rentas por menor en el, num. 12, y 13.

7 Turnum intra quem licitator, ad quem fit turnus, debet præstare fideiussores.

8 Turni vbi, & apud quos fieri debeant.

9 Turnorum tempore durante, los Contadores mayores han de proueer personas que cobren las rentas, y no lo haziendo, y sacandose tarde el recudimiento podria prascribir el fiel dar la cuẽta, y hasta que tiempo, y como es obligado a dar la cuenta, num. 10. & 13.

14 Boluer la renta al torno esta a voluntad de los Contadores mayores en las rentas por mayor, y en las por menor del arrẽdador mayor, &c. Y la elecion que los vnos, y los otros tienen en esto, ponese en los numeros siguentes.

20 Turnus debet notificari in personam eius ad quem fit, vel in subsidium in domum, vt inde currant termini para contentar de fianzas: aliàs poterit postea contentar de fianzas, y dandolas pedir la renta que tenia ya otro por el turno mal hecho, & num. 21. quod procedit, etiamsi aliàs absque prædicta notificatione id sciret, vt in num. 22.

23 Solemnitas qua turnus fieri debet.

24 Turni electione semel facta, an possit redire ad remediũ subhastationis, & num. seqq.

26 L. 11. tit. 12. & l. 12. tit. 11. lib 9. Nouæ Collect. Reg. verbum, comencando, intellectus, & num. seq.

28 Subhastatio quandoque non solum concernit fauorem Regis, sed etiam morosi.

29 Turno facto de vno ad alium, & reditu in subhastatione postea plus licitato, an ceteri liberentur de la quiebra, & nu. 30. distinguitur, & quid in, licitatione quarti, in præd. specie agitur, num. 31.

32 Turnus an fiat in specie legis 12. tit. 9. lib 9. Nouæ Coll Reg. ob defectum præstationis fideiussorum idoneorum.

33 Turnus non fit plurium licitationum, quoties vnus idemque conductor plures licitationes immediatè fecit.

QVAESTIO CLVI.

Rubrica: Turno de la renta al pcecediente ponedor, o puiador. Del torno.

1 QVæro: *quid sit † turnus, & reditus ad præcedentem postorem, vel licitatorem, & quotuplex sit turnus, & in quibus casibus, & quomodo, & in quo termino fiat, & de alijs in proposito.*

2 Torno es † recurso, y buelta que se haze sobre el precedente ponedor, o puiador, para que tome en si la renta en aquel precio que la renta el, por razon de que el que inmediatamente puio sobre el, no contenta de fianzas, o no las abona, o no cumple lo demas a que las leyes del Quaderno le obligan debaxo esta pena *ley 12. y siguientes, tit. 11. lib. 9.* porque si el vltimo puiador no cumple, no es visto auer putado, ni hecho meior la condicion, y negocio del Rey, ni auerse alcado mano del primero *l quod autem Sabinus, ff. de in diem addictio.* Salic. *in l. penes num. 1. C. de vectig. & commiss.* nisi aliud conuenerit inter partes, scilicet, vt talis recursus non esset, *l. Sabinus, in fi. ff de in diem addict.* Bart. *in l. licitatio, in princ. num. 1. ff de public. & vectig.*

3 Duplex † autem est turnus, vno por mayor, y otro por menor, non tamen differunt specie, sed tãtum in termino, & tempore quo fieri possunt: insuper, & in loco, & solemnitate cum quibus fiunt *vt infra dicitur.*

4 Fit autem † turnus quando post vltimam addictionem hoc est, despues del postrero remate dẽtro del termino que la ley da, no se afianza la renta, y despues no se abona, vt constat ex dd. legibus, y tambien quando no siendo abonado el arrendador mayor, no se trae poder de vno de los fiadores para obligarle como principal de man comun, para que en el se libre, y esto dentro de quarenta dias, so pena de perder el prometido, y de hazerse quiebra, contra el, como sino afianzara, y que se pueda hazer torno de vn ponedor en otro, *l. 19. tit. 11. lib. 9.*

5 El torno se haze, pareciendo † a los Contadores mayores, que conuiene al seruicio de su Magestad hazerse y hase de hazer sucessiuamente, y de grado en grado comenzando desde el que auia hecho mayor postura hasta el primero ponedor, con tanto que se haga el dicho torno dentro de diez dias, desde el dia en que se cumplio el termino en que auia de contentar de fianzas, y abonallas a quel por cuya culpa se viene a hazer el torno en esta manera.

6 Que si † deso de afiancar corran los dichos diez dias despues de passados los cinco dias, en que lo auia de hazer, y si dexo de abonar las fianzas, o de sacar recudimiento, corran los dichos diea diaa despues qua se cumplieren los sesenta dias, que para esto estan sennalados.

7 Cada † ponedor, en quien fuere tornada la renta, tiene diez dias de termino para la contentar de la mitad de fianzas, desde el dia que le fuere notificado, como se haze el torno en el (que por la ley catorze, titulo onze, libro nono, esta o protogados a otros diez dias, mas que son veynte por todos) y sino lo hysiere que da hecha quiebra sin otro auto, ni declaracion alguna de la puia que auia fecho, y se cobra del, y de sus fiadores a los glacos de la renta, y assi se hazen los tornos de vn puiador en otro sucessiuamente, hasta el primero ponedor, dando a cada vno para contentar de fianzas los dichos diez dias como lo dispone la ley doze, titulo onze, libro nono, y la ley catorze del mismo titulo annade los otros dichos diez dias mas para esto, como auemos dicho, el qual torno corre desde el dia que le fuere notificado: y esta notificacion es a costa de la persona contra quiẽ se hiziere el torno, por no afiancar a contentamiẽto de los Cõtadores mayores, como lo dispone la dicha ley catorze, y passado el termino en que assi han de contentar de fianzas, y se puede hazer torno contra los otros primeros ponedores.

8 Estos tornos se han de hazer en el Estrado de rentas Reales, y por ante el oficial mayor, y oficiales

R a dellas,

dellas, y ante qualquier dellos, y por pregonero. *l. 12. y 14. del dicho tit. y libro.*

9 Y porque † en hazer los tornos pudrian passar mucho dias, los Contadores mayores han de proveer personas que durante el tiempo pongan cobro, y recaudo en las rentas, para acudir con ello a la persona, en quien quedaren las rentas, por la manera que les pareciere que mas conviene, esto dize la dicha ley 14. al fin.

10 Y no lo † haziendo, y sacando se tarde el recudimiento, podria prescribir el fiel, el dar la cuenta, como se dispone
11 en la ley 5. *tit. 14. lib. 9.* adonde † se trata hasta que tiempo, y como el fiel es obligado a dar cuenta con pago, quando el arrendador mayor saca tarde el recudimiento, o requiere tarde con el.

12 De la † misma manera se haze el torno en las rentas por menor, dentro de diez dias, y no despues, conforme a la ley 11. *tit. 12. lib. 9.* excepto que esta ley no da mas de diez dias, para contentar de fianzas al arrendador en quien vltimamente quedare la renta por torno, que son otros tantos para lo mismo la ley 12. *tit. 11. libro 9.* a los en quien se hiziere el torno de las rentas Reales por mayor: y aunque la ley 14. *del dicho titulo* 11. como hemos dicho arriba los prorroga a cumplimiento de veynte dias, para contentar de fianzas, que son otros diez dias, mas aliende de los otros diez dias que primero daua para ello la dicha ley 11.
13 Pero † entiendo que estos diez dias, mas que se por prorrogan por la dicha ley catorze, es tan solamente para en las rentas por mayor ante los Contadores mayores que es en el caso en que se habla expressamente, y assi en las rentas por menor se dan tan solamente diez dias para contentar de fianzas a la persona en quien quedare por torno la renta por menor, porque en este caso no hallo que este prorrogado por ley, o condicion general este dicho termino de diez dias, si lo estuuiere o en algun tiempo se prorrogare aquello se guardara.

14 Esto de † boluer la renta al torno, esta en la voluntad y eleccion de los Contadores mayores en las rentas por mayor, y en las rentas por menor del arrendador mayor, si ellos quisieren, y les pareciere que mas conuiene, como lo declaran las leys arriba alegadas.

15 Pero † queriendo los Contadores mayores, quando el arrendador mayor no contentare de fianzas, o las abonare ni sacare el recudimiento en los terminos que las leyes Reales mandan, pueden tomar la renta para su Magestad, o si vieren que mas cumple a su Real seruicio, pueden tornar al almoneda la renta sin requerir al ponedor, o pujador que no contento de fianzas en quien estuuiere rematada no mudando las condiciones de su remate, y dar prometido y rematarla en quien mas por ella diere en el termino que les pareciere con tāto que no exceda de los veynte dias, y la quiebra ha de ser a cargo del arrendador que no contento de fianzas, de sus bienes, y fiadores, que se entiende ser lo que menos fuere del precio en que se remato en esta segunda almoneda, del precio en que primero estaua rematada en aquel que no contento de fianzas: assi lo dispone la ley *onze, titulo onze libro nono*, y conueniendo mas que esto hayan les tornos, se podran hazer en la forma susodicha, como se dispone por la ley doze, luego si-
16 guiente. Assi † mismo el arrendador mayor que arrendo a otros por menor, si el arrendador por menor, no afiancare en el tiempo que es obligado puede elegir antes de hazer torno de la renta el tomarla para si, si viere que
17 le cumple. Y † lo mismo puede hazer el receptor del Rey, que por su mandado hiziere sus rentas por falta de
18 arrendador mayor. Y † si esto no quisieren las pueden tornar almoneda, no mudando las condiciones con que primeramente estaua arrendado en perjuyzio del arrendador por cuya culpa se torna almoneda: y pueden dar prometido, y rematarla en quien mas diere por ella, y la quiebra, y menoscabo que en ella huuiere, se ha de cobrar del arrendador contra quien se hiziere, y de sus fiadores, y de sus bienes, como mas largamente se contiene en la ley 10.
19 *titulo 12. libro nono.* Y † no queriendo vsar de estos remedios, pueden hazer torno de la renta, en la forma que arriba esta dicho, como la declara la dicha ley 12. luego siguiente, del tit. 12. lib. 9. Y tambien pueden comenzar por el torno, y esto fecho, boluer al remedio de la almoneda, pues todo queda en su voluntad, y se concede esta eleccion por las dichas leyes en fauor del fisco, para que se pueda hazer lo que mas le conuenga, y cumpla, y mejor le estuuiere, que es la razon final de la concession, y assi podran comenzar por el remedio de los susodichos, que quisieren, les pareciere, y despues boluer al otro, si el comenzado no tuuiere efeto, o conuiniere mas el otro.

20 Auiendo † de correr los diez dias, o veynte, que se dan a las personas, en quien se hiziere el torno para contentar de fianzas, desde el dia que les fuere notificado, como se haze el torno en el para que no lo haziendo, que de hecha quiebra en el, sin otro auto, ni declaracion alguna de la puja que auia hecho, como lo dispone *la dicha ley doze, tit. 11. libro nono*, y declarando como declara despues la ley 14. *siguiente, del mismo titulo*, que esto notificacion sea fecha en persona, pudiendo ser auido, o sino en las casas de su morada, o notificando lo a los fiadores que huuieren dado al tiempo que hizieron la postura, o puja, o a alguno de ellos, para que dentro del dicho termino contenten de fianzas:
21 bien † se sigue claramente de todo esto, que si la dicha notificacion no se hizo en ninguna manera de las sobredichas, y sin ella se hizo torno de la renta al precediente, podra bien este siguiente, a quien no se hizo la notificacion en ninguna manera de las sobredichas, venir despues, y offrecer, y contentar de fianzas, y dandolas pedir la renta que tenia ya otro, por el torno mal hecho en el, sin la dicha notificacion, y escusar su quiebra, auer lugar la quiebra contra el es forma precisa de la dicha ley, que auia de preceder la notificacion que ella dispone, y no se auiendo guardado esta forma lo hecho sin ella es nulo, y no le para perjuyzio alguno a el, pues la ignorancia es impedimen-
22 to de derecho natural. † Quinimmò meo iudicio etiam si aliàs id sciret, prætermissa prædicta forma, non teneretur ad soluendum, quod defecit, hoc est la quiebra, quia quando certificatio, & notificatio fieri debet ad aliquid vltra faciendum, quam vt habeatur negotij scientia, tunc ipsa scientia, aliàs habita, non sufficit, nisi fiat, vt lex precipit, iuxta communem resolutionem, de qua supra alia quæstione, & per nos adductam *de Iuramento confirmatorio, 1. p. cap. 61. num. 4.*

23 La solenidad † con que se haze el torno al precediente ponedor, o pujador, en los arrendamientos por mayor, pone la ley 12. *tit. 11. lib. 9.* que auemos referido arriba: mas en el arrendamiento por menor si la renta es da lugar que no tiene diuision de miembros que se arrienden de por si, sino que todo se arrienda junto en vn cuerpo, hazese el torno en la cabeza del partido, y no en el mismo lugar do es la renta: pero si en aquel lugar se arriendan por miembros las rentas del, y no en vn cuerpo, hase de hazer el torno, y pregonarse en el mismo lugar donde es la renta, y donde se hiziere ha de ser por el arrendador mayor, o su fator, en publica almoneda por voz de pregonero y por ante escriuano de rentas del partido, o su tiente, *l. 11. tit. 12. lib. 9.*

24 Quæro † & est dubium in proposito turnorum: *An electa primum semel hac via turni possint summi rationales in redditibus por mayor, & conductores mayores in redditib. qui locantur pro minori, redire ad remedium subhastationis, stantib. alijs primis postoribus, vel licitatoribus, ad quos turnus inceptus poterat fieri, & non fuit factus, ita cū vnoquoque deficiente in præstatione fideiussionum, eadem detur electio iterum subhastandi, vel faciendi turnum ad præcedentē.*

Et in hac quæstione videtur dicendum, tornum semel inceptū finiri prius debere gradatim, & successiuè per omnes postores, & licitatores præcedentes, quam ad subhastationē peruenire, ac digredi possit, vt deducitur ex littera *d. l. 12. tit. 11. libro 9.* ibi: ¶ *Lo puedā hazer sucessiuamente y de grado en grado, comēzando desde el que auia hecho mayor postura hasta el primero ponedor*, & ex d. l. 11. tit. 12. lib. 9. ibi: ¶ *De vn arrēdador, o pujador en otro, comenzādo desde el postrere sucessiuamēte hasta el primero ponedor de la dicha renta.* Appatet nanque ex his verbis, potestatē præd. & electionē maio-

maioribus rationalibus, & conductoribus sub ea conditione concedi, vt excutiantur omnes licitatores ab vltimo vsque ad primum per turnum, ad quod expendi potest gerũdij verbum, quod importat conditionem, vt per Doctores *in rubr. ff. de cond. & demonst. & alibi.* Accedit præterea, hoc remedium turnorum esse iure singulari introductum in fauorem fisci, & contra regulas iuris communis, vt patet: ergo est accipiendum vt iacet, & conceditur, non vero trahendum extra formam, & terminos quibus conceditur, *l. ius singulare, cum similib. ff. de legib.* continuatè igitur debere fieri turni de vltimo vsque ad primum, vt significat verbum, *successiuamente, y de grado en grado.*

25 His tamen non † obstãtibus contrarium verius censeo, & probo, nempè, vt summi rationales, atque conductores respectiuè habeant cum singulis licitatoribus, & inter eos in hac materia turnorum eamdem electionem quam habuerunt cum primo, qui fideiussores idoneos in termino debito non præstitit, scilicet, de boluer la renta al almoneda, o hazer torno de ella al precedente, o por el contrario como diximos arriba, aunque aya otros pujadores primeros a quien no se aya hecho torno.

Verba enim legum in hoc non inducunt necessitatem, nec præceptum, sed quod permittiuot relinquunt meræ voluntati, non vero arbitrio summorum rationaliũ, nec maiorum conductorum, vt indicat verbum illud, *que lo pueda hazer*, quod non inducit necessitatem, *c. beneficium, de reg. iur. in 6.* præsertim adiecto verbo, *si quisiere*, quod denotat liberam voluntatem, *l. si sic, ff. de leg. 1.* immò quamuis arbitrium regulatum induceret, adhuc idem probandum esset, cum hoc detur in fauorem fisci, vt statim dicemus.

Secundò, quia hoc remedium turni a legibus nostris in redditibus Regijs concessum est, in fauorem fisci Regij introductum, vt patet, & ita id relinquitur in manibus & potestate ministrorum Regis: ergo non debet in suum damnũ retorqueri, *l. quod fauore, cum similib. C. de legib.* prout fieret, si contingeret, quod ob transitum decem dierum intra quos fieri deberet turnus, ipse fieri non posset, remaneret enim exclusus Rex in hac specie, & a remedio turni, & ab altero subhastationis, si aliud diceremus: hoc autem esset iniquum, & inæquale, quod non est præsumendum de lege: quinimmò in eum semper sensum lex ipsa accipienda est, vt careat vitio iniustitiæ, & absurditatis, *l. in ambigua, ff. de legibus.*

Accedit præterea, quia cum dispositio legis turnorum sit contra morosum in faciendo quod tenetur, nempè, en afianzar la renta, &c. non decet hoc in suum commodum redundare, cum lex eum intendat punire prout commodũ quidem reportaret, si redditus non possent redire ad subhastationem.

Tertiò, quia si contra postremum licitatorem, cui maius onus solutionis incumbebat, conceditur electio prædicti de boluer al almoneda, o hazer el torno, nullo modo iureve tolli debet prædicta electio contra præcedentem licitatorẽ, in quo adest eadem culpa, & mora, immò maior; minus siquidem est eius pretium, & onus, cũ quo sibi fit turnus, aliàs enim melioris esset conditionis hic, qui maiori culpa dignus est, quam ille, qui minori, & ideo locum non habet argumentũ a contrario sensu, ex quo resultaret absurdum, *l. 2. C. de condit. insert.*

26 Neque obstat † verbum gerundij, ibi: *Comencando*, &c. Ponitur enim ibi in eum finem, vt præiudicari non possit Regi, & licitatoribus, prout fieret, si de la renta de que hizo quiebra el quarto pujador, se quisiesse hazer torno al de la primera postura, dexando en medio al segundo, y tercero pujador, y no hayiendo en ellos torno: de manera que a ellos se les quitasse la facultad de venir por el tal torno a ellos la renta, si la codiciauan, o obligando al primero ponedor a que tomasse la renta, no estando bien, sin obligar primero al segundo, y tercero pujador: y al Rey tambien se le haria perjuyzio, quitandole la cantidad de pujes

27 de este segũdo, y tercero: y por esto † dizen las dichas leyes, que el torno se haga successiuamẽte, de grado en grado, comenzando desde el postrero hasta el primero, mas no a fin de excluyr la eleccion en cada qual de los pujadores que fuesse moroso, & cum leges prædictæ possint habere hunc iustum intellectum, aliter interpretandæ non sunt: turnus igitur per saltum fieri non potest, ne præiudicetur Regi, & prioribus conductoribus, non vero vt electio remediorum in fauorem fisci semel concessa auferatur.

28 Præmaximè cum † subhastatio quandoque non solum concernat fauorem Regis, sed etiam morosi, contingit enim nonunquam pluris licitare, quam esse prius redditus addictus ei, qui fideiussores idoneos non præstitit, &c. Y por esto camino quedára sin quiebra, fanean dose la renta en el almoneda, o con menos quiebra que si se boluiera en torno al precediente postor, o pujador, & iuxta hanc nostram sententiam, & iudicium accepi fuisse iam pronunciatum in supremo consilio summorum rationalium.

29 Quæro etiam in proposito: *facto † turno de vno licitatore in alium ob non præstitos fideiussores idoneos, &c. & deinde ad primum, cum ipse quoque non præstaret fideiussores, vel deficeret in reliquis, quibus adstringebatur, cum redditus Regius ad subhastationem rediret, fuit licitatus, & addictus alij ampliori pretio illo in quo prius fuerat addictus, an ceteri, ob quorum defectum fuit factus turnus, liberentur a solutione de la quiebra: pues el Rey queda ya saneado, presupuesto que el vltimo en quien se remato contenta de fianzas, y cumple lo demas que es obligado.*

Pro cuius quidem quæstionis vera resolutione, distinguendum est, entre la quiebra que resulte de auerse buelto la renta al almoneda, de la otra quiebra que resulta de auerse hecho torno de la renta al precediente pujador: porque en la quiebra que succede por auerse buelto la renta al almoneda es la quiebra incierta, y condicional, quæ se habet ad esse, & non esse, scilicet, si la dicha renta en la tal almoneda quebrare algo del precio en que antes estaua rematado, como se prueua por la ley onze, *titulo onze, libro nono, de la nueua Recopilacion*, en aquellas palabras: ¶ *Y la quiebra, y menoscabo que en ella huuiere* (expende hæc verba, que en ella huuiere, quæ sunt conditionalia, & incertum continentia certificandum in subhastatione) *se ha cobrado y se cobre del arrendador que no contentare de fianzas, y de sus bienes, y fiadores.* Lo mismo dize la ley diez en el fin, titulo doze del mismo libro nono alli: ¶ *Y la quiebra, y menoscabo que en ella huuiere se cobre*, &c. De manera, que si no quiebra en la almoneda, ni mẽgua este precio, no ay pena alguna, porque la mengua, si la huuiere, forma, y constituye la pena (saluo en el prometido) y no la auiendo no ay pena: mas en la del torno al precediente, es la quiebra aquello que el que dexo de afiançar auia pujado, y esta es cierta, y se incurre luego, que es hecho el dicho torno irreuocablemente puesta por la ley, y puramente, y sin condicion alguna, despues que en ella se ha incurrido, sin crecer, ni menguar, sino, de cantidad cierta, y por el mismo hecho que da la tal pena cometida, y adquirida al Rey incomutablemente, y ansi el successo, y euento que despues tuuiesse en el almoneda, no altera, ni quita, ni pone la pena cometida, y adquirida ipso facto, como se colige de la *ley treze, titulo onze, lib. 9. desta Recopilacion*, en aquellas palabras: ¶ *Y si no lo hiziere, que quede hecha quiebra, sin otro auto, ni declaracion alguna de la puja que auia hecho, y se cobre del, y de sus fiadores*, &c. Y de la ley 11. tit. 12. del mismo lib. 9. en aquellas palabras ¶ *Y se cobre la tal quiebra de cada uno de aquellos contra quien fuere fecha, y de sus fiadores.*

30 Ad quæstionẽ † respõdẽdo, dicimus, que la quiebra cierta que se contraeo hizo, y se incurrio por los turnos de vn ponedor, o pujador a otro, y de otro a otro, no cessaria aunque la rẽta a la postre se arrẽdasse en almoneda en mas precio que antes sera lo vno, y lo otro para el Rey: pero este mas p̃cio ayudara al primero ponedor cõtra quiẽ se vso del remedio de boluer la rẽta al almoneda, porq̃ su pena de pagar la quiebra fue cõdicional, cõuiene a saber, si tornãdo la rẽta en almoneda huuiesse quiebra, como lo prueuã las leyes arriba alegadas: y ansi el primero ponedor de la rẽta, que no la fiaco, o no abono las fiãcas que dio, viniẽdo a el torna, y por esta razon se boluio la renta al almoneda, y en ella se puso, y remato en mas precio de los en que el la auia puesto, no deuera quiebra alguna, pues no la huuo.

31 Pero si el que hizo la puja del quarto en caso dauido, mas no la afianzo como era obligado, porque incurrio en pena cierta, è inuariabile de perdimiento de la puja para el Rey, a quien se le adquirio luego, aunque despues vẽga otro que puje el mismo quarto, no se librara por esto el otro primero de la dicha pena incurrida: porque aunque el Rey consiguel la misma cantidad por puja subsiguiente: pero la pena precediente fue cierta, y estaua ya adquirenda incommutablemente, sin tener orden, ni respeto a lo que despues se pujasse como en quiebra que acaece por buelta de la renta al torno, segun lo que hemos resuelto arriba.

32 Quarto † vlterius: *An ob defectum praestationis fideiussorum idoneorum fiat turnus in specie l. 22. tit. 9. hoc lib. 9. quae agit, como se han de recebir las posturas de rentas Reales por bozas, y bincelas cerradas, si ay muchas posturas: por hozas desta manera, si la del que se admitio por mejor, no cõtento de fianzas, no abono las que dio, segun, y como, y en el termino que era obligado, si se podra hazer torno de la renta en los demas successiuamente, desde el postrero hasta el primero, de grado en grado, conforme a las leys que desto hablan.* In qua quaestione procudubio hoc est respondendum, minimè turnum fieri posse ad reliquos, sed necessariò redire debere redditum ad subhastationem, prout fieri debet, quando non adsunt nisi vnus tantum conductor, prout in hac nostra specie alius non adfuit, quam ille, cuius folium fuit admissum: ceterorum namque folia non fuerunt admissa, immò per admissionem illius fuerunt haec reiecta, atque repulsa: Ergo ad nihilum hi tenentur, ac per consequens ad eos turnus fieri non potest: Leges enim nostrae Regiae turnorum, loquuntur expressè, & merito quando oblationes primi pretij & licitationes fuerunt admissae, & receptae, contractusq; cum singulis eorum perfectus: at in nostro casu, nec quo ad promissa, nec quo ad damna fuerunt admissa folia ceterorum, nec plusquam cum vno, cuius foliũ fuit admissum, contractus vllus fuit celebratus: ergo ceteri lege turnorum non sunt obligati.

33 Sic etiam † turnus non fiet plurium licitationum, quoties vnus idemq; conductor plures licitationes immediatè fecit. Omnes namque licitationes, quo ad materiam turnorum, pro vna reputantur, nec fiet recursus turni de vna ad aliam licitationem eiusdemmet personae, sed de vna persona ad aliam diuersam successiuè, & gradatim, *vt supra resoluimus.*

S V M M A R I A.

1 Boluer la renta al almoneda, quid sit? & in quibus casibus hoc fiat. & numeris seqq.
5 La almoneda de rentas Reales adonde se ha de hazer.
6 La buelta a la almoneda con que solemnidad, y condiciones se ha de hazer.
7 Las condiciones se pueden mudar, no auiendo quebra en la buelta a la almoneda, y lo mismo aũque huuiesse quiebra, siendo tales que no periudicassen a la persona contra quien resulta la quiebra, vt in num. 8.
9 El tiempo que ha de andar la renta en almoneda por quiebra, y en el num. 10. y 11.
12 En la buelta al almoneda por quiebra, si ha de auer dos remates, como en las almonedas ordinarias de las rentas Reales, o si basta vno.
13 Si en la renta que se buelue al almoneda huuiere ganancia, para quien ha de ser esta ganancia?
14 Si siendo notoriamente rico el arrendador de rentas Reales en hazienda rayz no dando fianzas en el termino que es obligado ha de boluer la renta al almoneda, o al torno?
15 Diues valde, & notorius, habetur proinde ac si cum fideiussore satisdaret.
16 L. 11. tit. 12. lib. 9. Nouae Collect. Regia.
17 L. 7. tit. 11. lib. 9. Noua Collect. Regia.

Q V AE S T I O CLVI.

Rubrica: Buelta de la renta al almoneda. De reditu ad subhastionem.

1 QVaero: quid sit, *redire † redditum ad subhastationem, & in quibus casibus hoc fiat, & de alijs in materia opportunis.*

Quo ad primum respondemus, quod redire redditum
2 ad subhastationem est, boluer † al pregon la renta para arrendar la de nueuo a otro, quando el que la tenia rematada o el que la auia de afrancar no contento de fianzas, nĩ cumple lo demas que es obligado, para sacar recudimiento desembargo, y cobrar la quiebra del que assino cumplio, *l. 21. tit. 11. & l. 10. tit. 12. libro 9. de la nueua Recopilacion de las leyes destos Reynos.*

3 La renta † se buelue al almoneda en caso que el arrendador que la tiene por remate, o por torno, no contenta de fianzas por mayor, o menor en el termino sennalado por las leyes de estos Reynos, o si las dio no las abona, y saca recudimiẽto en el termino que la ley Real mand con la eleccion arriba dicha deste remedio, o del torno al precediente, como lo declaran las dichas leyes arriba alegadas.

4 Iten se † buelue al almoneda la renta, en caso que el arrendador mayor que no es abonado por si, aunque aya afrancado, y abonado su renta, no queda obligado a vno de sus fiadores, que los Contadores mayores eligieren con el demas comun como principal a la paga del cuerpo de la renta, y que no trae poder del tal fiador dentro de quarenta dias, desde el dia que fuera sennalado, y escogido el tal fiador para obligarle consigo en la forma dicha, *l. 6. titulo 11. libro 9.*

5 La almoneda † en el arrendamiento por mayor se ha de hazer en la Corte, y en los Estrados de rentas: y en el arrendamiento por menor, si las rentas son de algun lugar, que se arriendan por menor en vn cuerpo, sin diuidir se por miembros sino iunto, se buelue al almoneda en la cabeza del partido: mas si se arrienda por miembros, se ha de hazer el almoneda, como esta dicho arriba, y se declara por las leyes alegadas.

6 La solenidad † con que se ha de hazer la dicha buelta al almoneda, declaran tambien las dichas leyes: y es, que en las rentas por mayor se haze por los Contadores mayores, o sus tenientes, y en los Estrados de las rentas y por ante escriuano de rentas, y por voz de pregonero: mas en las rentas, por menor se haze por el arrendador mayor en los lugares arriba dichos, segun la distincion de auer miembros, o no, en la renta ante escriuano de rentas, y por voz de pregonero.

Esta buelta al almoneda, como consta por las mismas leyes, se ha de hazer con las condiciones con que ellas estaua antes rematada, sin mudarlas, alomenos en periuyzio de aquel cõtra quien ha de resultar la quiebra excepto que se pueden dar prometidos a los ponedores, y pujadores, y los dias del remate son otros, a biẽ visto de los que bueluen a la almoneda la renta.

7 De manera † que si no huuiesse en la buelta de la renta al almoneda quiebra alguna, sino que el ponedor la pusiesse en el precio en que antes estaua rematada, o en otro mayor podrian mudarse cõdiciones, pues no resultando quiebra contra el primero, no son en su periuyzio, antes en su
8 prouecho, para sacarle sin danno. Y † lo mismo seria aunque huuiesse quiebra, si las cõdiciones fuessen en periuyzio del Rey tales que no periudicassen a la persona contra quiẽ resulta la quiebra para darse por ellas menos por la renta.

9 El tiempo † en que la renta por mayor ha de andar en el almoneda para rematarse por quiebra, es a aluedrio de los Cõtadores mayores, con que no sea menos de veynte dias, *l. 11. tit. 11. lib. 9.* Y en las rẽtas por menor, cõ que no sea menor de tres dias, sobre el precio en que fuere puesta *l. 10. tit.*
10 12. *lib. 9.* de † donde se sigue, que estos tres dias se entienden de comezar a correr desde el dia que la tal renta se pone en

precio

precio y no desde el dia que se puso, y anduuo de buelta en almoneda antes da ponerse en precio, pues dize la dicha ley, quese trayga la renta an almoneda sobre el precio que
11 fuere puesta, alomenos tres dias. Y † por la misma razon la dicha l. 11. *tit.* 11 *libro* 9. que diae, que la ranta por mayor no ande en la buelta de la almoneda menos de veynte dias, se ha de entender desde el dia que fuere puesta an precio la renta por mayor en esta buelta a la almoneda, pues es la misma equidad, argumento *l. illud, ff. ad leg. Aquil. cum simulib.*

12 Sed quæritur, an † *in hac reditione ad subhastationem ob prædictā causam defectus adimplementi præstationis fideiussorum, & reliquorū debeat esse duplex addictio hoc est, dos remates, como en las almonedas ordinarias de rētas Reales, en que ha de auer necessariamēte primero, y postrero remate.*

Videtur enim prima facie idem dicendum in hac specie, nempe, quod debeat fieri duplex addictio, sicut in prima locatione; cum enim redditus ob prædictam causam iterum redit ad subhastationem, videtur idem esse iudicandum, quo ad addictionem sicut in prima locatione, quandoquidem videtur hæc vltima subhastatio subrogata in locum prioris, in qua duplex addictio fuit facta, vel saltem fieri debuit.

Nihilominus contrarium censeo verius & tenendum in specie nostræ præsentis quæstionis, nempe, vt non requiratur duplex addictio, sed vna tantum sufficiat, nisi aliud in hac vltima subhastatione inter partes conueniat, & ipsi paciscantur: leges enim loquentes de hac reditione reditus ad subhastationem, discedunt in suo casu a forme prioris subhastationis de qua *in l. 2. cum seqq. tit. 3. lib. 9.* in terminis ad id assignatis. Item quia subhastatio ordinaria non subiacet vllis terminis nisi secundæ addictionis: sed in hac, de qua agimus, secunda subhastatione, non potest esse duplex addictio in termino trium dierum, in quo redditus por menor addici debet, præmaxime auiendo da auer de vn remate a otro espacio de quinze dias, como lo disponen las leyes Reales, hallando en el primero arrendamiento: porque esto no se puede verificar en esta buelta a la almoneda que ay terminos estrictos, y limitados para hazer el remate: y no mandan las leyes, que hablan en ella, ni requieren qui ayamas de an remate: mayormente en materia exorbitante del derecho comun, como es admitir puia de nueuo para quitar la renta en quien esta rematada, no estando declarado por ley. que en este buelta de la renta al almoneda aya dos remates, ni hablando de mas de vno: Ergo leges quæ de duabus addictionibus loquuntur in prima locatione, & subhastatione redditunm in suo casu (nempe idem locationis, & subhastationis, atque in fauorem in Regis) sunt intelligendæ, & practicandæ: non vero sunt ad alium trahendæ, nec in fauorem alterius personæ, nempe conductoris, qui non adimplet, argumento *l. ius singulare, ff. de leg. & l. si vero, §. de viro, cum simulib. ff. soluto matrim.* Et ita metito idem in hac eademmet specie probauimus supra.

Si autem in hac secunda per tuenum subhastatione quæ fit ob defectum fideiussorum, &c. redditus pluris licitatus sit quam prius fuerat addictus, deficienti, videtur quod illud pius fiat, illius quandoquidem ipse tenebatur ad defectum iuxta regulam iuris, secundum naturam, ff. de regul. iur. nihilominus tamen fisci erit, aut maioris conductoris respectiuè: hæc namque secunda conductio non fit nomine deficientis, sed fisci, vel conductoris maioris, in ipsius fauorem, ob defectum præstationis fideiussorum idoneorū, &c. in pœnā ipsius, & ideo amplius non debet participare de eo redditur tādem est textus velut expressus hanc partē probans *in l. ea lege, 33. in ord. ff. locati*, cuius verba sunt hæc: *ea lege fundum locari. vt si non ex lege coleretur, relocare eū mihi liceret, & quo minoris locassem, hoc mihi præstaretur, nec conuenit, vt si pluris locassem hoc tibi præstaretur, & cum nemo fundum colebat pluris tamen fundum locaui.*

Quæro: *An hoc ipsū præstare debeā?* Respondeo *in huiusmodi obligationibus, id maximè spectare debemus, quod inter vtrāq. partem conuenit: videtur aūt in hac specie, id silentio conuenisse, ne quid præstaretur, si ampliori pecunia fundus esset locatus idest. vt hac conuentio pro locatore tantummodo interponeretur*, optimus profecto text. in proposito, qui nostram quæstionē decidit ex vi tacitæ conuentionis, & ideo cessat argumentum contrarium, id est secundum naturā, non enim hic est contractus societatis, in quo cum sequi debent commoda, quem sequuntur incommoda; sed locationis, in quo ex vi pacti, non solum expressi, verum etiam taciti in nostra specie damnum contingit eo hac; subhastatione. Secundum est periculum primi conductoris ob moram, & defectum ipsius atque propriam culpam, aa l. expressa contractus, quādoquidem iuxta leges Quaterni gabellarum (vbi hoc cauetur) redditum conducit, quæ conuentio pro locatore tantum, & in ipsius fauorem interposita fuit; Ergo per contrarium taciti actum videtur, vt si pluris relocatio prædicta fiat, nihil primo conductori præstetur, vt inquit in terminis *d. l. ea lege.*

14 Quæro demum: *An conductore redituum Regalium notorie existente multum diuite in bonis immobilibus, & ideo fideiussores idoneos non præstāte, nec cetera ad quæ aliās contrahens tenebatur faciente, redditus periculo ipsius debeat, & possit redire ad subhastationem, vel turnum ad præcedētem conductorem, si forte iste conductor notorie diues hoc allegat, reintegra?* Et videtur ipsum in hac specie esse audiendum, nec turnum fieri posse ad subhastationem, vel præcedentem conductorem, ex doctrina Baldi, *in Authentica,*
15 *Cui relictū. C. de indicta viduit. tollend. nu. 17.* † vbi tenet, quod si esse quis valde, & notorie locuples, vt habeatur perinde, ac si cū fideiussore satisdaret: ergo si est valde, & notorie locuples hr̄ perinde, ac si fideiussorem præstaret idoneum.

Nihilominus tamen in specie præmissa contrarium probo, nisi Rex, aut summi rationales super hoc cōsulti aliud decreuerint, quia leges nostri Regni de hoc loquentes, pro forma, & indistincta requirunt, vt quicumque conductor intra certum, & limitatum tempus ab eis præscriptum fideiussores idoneos præstet ad libitum locatorū, & intra aliud certum tempus eos idoneos esse probet, atque informationem super hoc receptam summis rationalibus producat, aliàs quod redditus redeat ad subhastationem vel turnum præcedentis conductoris, prout magis libuerit, quod autē hæc sit forma, plus quam manifestum est ex his, quæ lata deduximus *lib. 3. pract. quæst. 15. nu. 5 cum pluribus sequentibus*. Forma autem & conditio debet adimpleri in specifica forma, nec sufficit, quod per æquipollens adimpleatur, *vt probauimus ibi, num. 13.*

Et forma omissa corruit actus, vt diximus *vbi supra, numero 7* Cum ergo hic conductor debeat dare fideiussores idoneos ad conuentum locatorum, consequitur quod his sic non præstitis, etiam si alleget se esse valde diuitem, intra tempus prædictum fideiussores præstandi, & a fortiori hoc tempore debito non proposito, possit & debeat fieri turnus redditus ad subhastationem, vel turnum iuxta electionem legū Quaterni (de quibus supra) de hoc loquentibus: Accedat etiam pro hac parte dictum Baldi *in l. Sancimus, nu. 3. C. de verborum signific.* vbi etiam quod quotiescumque ex forma statuti præstanda est cautio iudicatum solui coram arbitro, debet esse non solum solemnis, sed plena.

16 Tertiò, hæc eadem pars comprobatur *ex l. 11. titulo 12. hoc libro 9. Nouæ Collectionis Regiæ*, dum in ea cauetur, que si al arrendador mayor boluiere por menor alguna renta al almoneda, por no se auer afianzado, si auiendo la trydo tres dias en ella, no hallare la ponge en precio, se puede el encargar della como arrendador menor, pregonandola primeramente en publica almoneda otros tres dias, vno en pos de otro ante el escriuano de rentas, o su lugar uniente, en presenzia de dos Regidores, o oficiales para ello disputados por la ciudad, villa, o lugar que fuere cabeza del recudimiento, y pagado sobre el mayor precio, en que estuuiere y por ella se hallare en la dicha almoneda y que sea tenudo de contentar fianzas en la renta, como arrendador menor, demas de las otras fiāzas que huuiere dado en las rentas por mayor a contentamiento de los dichos Regidores, y oficiales; los quales sean tenudos de tomar dellas fianzas, que alomenos esta a buen recaudo lo situado, y saluado que huuiere en la dicha renta: y si assi

no lo hizieren ellos que sean obligados de pagar los priuilegios que no se pudieren cobrar del dicho arrendador mayor, y que rematandose en ella dicha renta dentro de cinco dias que comiençan desde otro dia despues del dicho remate, contente de las dichas fianzas a contentamiento de los dichos Regidores, y oficiales.

Luego si auiendo dado el arrendador mayor fianzas abonadas a contento de los Contadores mayores, y presentado los terminos, y seguro, y como era obligado y estando dadas por buenas las fianzas por ellos: con todo esso el tal arrendador mayor es obligado, si despues se encarga de alguna renta por menor, de su arrendamiento mayor, por auerse buelto en quiebra al almoneda a dar otras fianzas a contento de los dichos dos Regidores, y oficiales de concejo, y si ellos no las tienen buenas, son obligados al daño, y quiebra, cõ estar tan bien assegurada la renta por mayor, y afiançada con abonos: a fortiori el que nunca dio fiadores, aunque alegue que es notoriamente muy abonado, y lo sea, ha de dar fiadores abonados a contento de los hazedores de las rentas, donde no sucedera lo que las mismas leyes dizen, y disponen en semejante caso, que se pueda boluer, y bueluã la renta al almoneda, o al precediẽte arrendador, o pujador, y que la quiebra pague el que no cumplio: excepto si a su Magestad, o a sus Contadores mayores les pareciere otra cosa: porque los que admitieren al arrendador sin fianzas aunque sea muy rico, sera a su riesgo, y peligro: mas en rigor de iusticia, no se deue dispensar con nadie, sin cumplir con todos la forma de las leyes destos Reynos, y el que no entendiere passar por ella, no põga la renta, y si la pusiere sin sacarlo por cõdicion a quien la pueda otorgar, que este subieto a la pena de la ley, y se execute en el sin admitir la semejante escusa, excepcion, ni causar dilacion, o pleyto sobre ello.

Potest & alia ratio insuper assignari vltra prędictã quia, scilicet, quis nunc videatur valde diues notorie: plura tamẽ sunt (vt experiẽtia docet) quæ patrimonia hominum solent exinanire, nempè quod sint magno ære alieno grauati, vel eorum bona vinculata, & restitutioni subiecta, alijsve oneribus implicata, solentq. hæc plerumque esse occulta, & postea innotescunt: ad hæc igitur, & alia respicientes leges nostræ, non immerito sanxierunt indistinctè, vt omnes conductores iurium Regalium, idoneos fideiussores præstent, &c. quod igitur lex non distinguit, neque nos distinguere debemos, *l. de pretio. cum similibus, ff. de public. in rem action.* & cum generaliter loquatur, generaliter est intelligenda cum omnibus, *l. 1. §. generaliter. ff. de legat. præstand. cum similib.*

Denique pro præfata nostra sententia, expendo optimam legem Regiam, nempe, *l. 7. titulo 11. libro nono*, † quę 17 agens de las fianzas que ha de dar el que pusiere, alguna renta, inquit: y sino las diere, que no se le sea recebida la postura, o puja, saluo si los nuestros Contadores mayores entendieren, que el que assi arrendare, o pujare, la dicha renta es persona abonada, que en este caso la podian recebir, aunque no de luego las dichas fianzas: Expendo enim illa verba, que en este caso, & illa, aunque no de luego las dichas fianzas; ergo per locum ab speciali, & a contrario sensu fuera de aquel caso, que es al tiempo que se haze la postura, o puja, el ser vn hombre abonado, no escusa de dar las fianzas que las leyes mandan despues: y assi claramente prueua esta ley, iuntas las demas que hablan generalmẽte con todos los arrẽdadores de las rentas Reales, que sean obligados a dar fianzas abonadas, despues de admitida la postura, o puja, en el termino que ella mãda, y los abonos de los fiadores, tãbien el termino para ello estatuydo, aunque sea abonado de por si, el tal arrendador.

S V M M A R I A.

1 *Recudimiento, quid, & quotuplex sit? & num. seqq.*

2 *Recudimiento, es el poder, o cession que se da al fiel, o arrendador respectiuè, para cobrar las rentas que son a su cargo.*

3 *Tres maneras ay de recudimiento. Vna, es de fieldad que se da a los fieles que ponen los Concejos, y de los de postura, o puja. La segunda es, que se llama desembargo, y se da al arrendador despues de estar rematada la rẽta del vltimo remate, y dadas las fianzas, vt in numero 4. La tercera es, del recudimiento que se da por via de embargo al fiel, que ha de coger la renta, quando el arrendador no pago a sus tercios, vt in num. 5.*

6 *El recudimiento desembargado es el que se da despues del vltimo remate, y de auer dando fianzas, y abonadolas dentro de sesenta dias desde el dia que fuere rematada la renta en el. & in num 8.*

9 *Los Concejos que ponen la renta en fieldad, o quando las arriendã, y ay ponedor, o pujador, han de dar el recudimiẽto.*

10 *El recudimiento desembargado por mayor, la dan los Contadores mayores, y por menor, el arrẽdador mayor, vt in num. 11. Y si los arrendadores mayores son muchos, y no se iũtan quien le ha de dar. num. 12. Y no le quiriendo dar el arrendador mayor quien le podra dar. num. 13. Y sacandole por el tanto la renta, quien le ha de dar. num. 14.*

15 *El recudimiento no se puede dar mas de por vn anno, aũque la renta este rematada por muchos, y la forma, y orden que las leyes del Quaderno dan para las fiãzas, y abonos, y para sacar recudimiento, y hazer tornos para el primero año, esso mismo se ha de tener en los otros años siguientes del mismo arrendamiento, vt in nu. 16. Y comiençan los remedios, y terminos desde el primero dia del mes de Nouiembre del año antes, vt in num. 17.*

18 *El recudimiento quando, y ante quien se ha de presentar, y que se ha de pregonar.*

19 *Los Concejos que dan de fieldad, a que estan obligados.*

20 *El arrendador mayor quando ha de dar recudimiento al arrendador menor.*

Q V AE S T I O CLVII.

Rubrica: Recudimiento. De eodem.

1 QVæro † *quid sit recudimiẽto*, de quo nostrę leges gabellarię loquũtur, & quotuplex sit, & de alijs in materia.

2 Respondeo, que † recudimiento es el poder, o cession que se da al fiel, o arrendador respectiuè, para cobrar las rentas que son a su cargo.

3 Ay tres maneras † de recudimiento. Vna es el de fieldad da los fieles, que ponen los Concejos habla la ley *1. tit. 14. lib 9 de la nueua Recopilacion de las leyes, y de los de postura o puja las demas leyes del dicho tit. 14.*

4 La segunda † manera de recudimiento es, que llaman desembargado, que es, que se da al arrendador en quien queda la renta despues de rematada da vltimo remate, y de estar afianzada, y abonadas las fianzas de que hablan en arrendamiento por mayor *la ley 9. titulo 13. lib 9* y en el por menor las leyes *del tit. 12. lib. 9.*

5 La tercera † es, del recudimiento que se da da por via de embargo al fiel que ha de coger la tal renta, quando el arrendador no pago a sus tercios, de que habla la ley *9. tit. 14.*

6 *lib. 9.* El † recudimiento desembargado es, el que se da despues del vltimo remate, y de auer dado fianzas, y abonadolas dentro de sesenta dias desde el dia que fuare rematada la renta en el ley *9. tit. 11. lib. 9.* Y en los demas quando se dan las fieldades a los fiele de concejo, *l. 1. tit. 14. lib. 9.* Y quãdo han afianzado los fieles de postura, *l. 8. y siguientes*

7 *del tit. 12. lib. 9.* pero † el pujador del quarto, si es por mayor, tiene sesenta dias desde que hizo la puja: los veynte para afianzar, y notificar, la puja, y otros veynte dias para presentar la notificacion ante los Contadores mayores, y otros veynte dias para abonar las fianzas, y sacar recudi-

8 miẽto, *l. 11. tit. 13. lib. 9.* Lo † mismo es en el arrẽdador por menor, excepto que para notificar la puja no se dan todos los veynte dias primeros, sino solos cinco, *l. 15. del mismo titulo 13.*

9 Los concejos † que ponen las rentas en fieldad, o quando las arriendã, y ay ponedor, o pujador, han de dar a los tales fieles, y arrẽdadores el recudimiento, *l. 13. tit. 13. lib 9.*

10 Mas † el recudimiento desembargado por mayor, le dan

los

11 los Contadores mayores. *l.9.titulo 11.lib.9.* † Y por menos da le el arrendador mayor como consta por muchas leys
12 del *titulo 12. libro 9.* † Y si los arrendadores mayores son muchos, y requeridos no se juntan, despues que es passado el termino, en que son obligados a presentar su recudimiẽto en la cabeza del partido, pueden arrendar, y dar el recudimiento los arrendadores mayores que alli se hallaren, con vn Alcalde, y Regidor, o Iurado del lugar, y por ante el escriuano de rentas, *l.6.tit.11.lib.9.*

13 Pero en † caso que el arrendador mayor no quiera dar recudimiento dessembargado, deuiendose de dar pueden le dar los Contadores mayores del Rey, si la iusticia no cõpeliere al tal arrendador mayor que le de, o puedelo dar el mismo juez del lugar, tomãdo las fianzas, *l.13 tit.12.lib.9.*

14 Mas † en caso que alguno saque por tanto al arrendador mayor la renta que tomo para si, o, que se la puja, no dando el recudimiento el tal arrendador mayor, puedenle dar los Regidores ante quien el tal arrendador auia tocado en si la renta, *l.11. tit. 12. libro 9.*

15 Aunque † la renta este rematado de postrero remate por tres o mas años, no se da recudimiento por mas de cada vn año de por si, por mayor, ni por menor, y complido vn año, sa da por otro siguiente, *l. 18. titul. 11. lib.*
16 *9.* † Y la forma, y orden que por las leyes Reales del Quaderno se para las fianzas, y abonos, y sacar recudimiento, y hazer tornos para el primero año: esso mismo se ha de tener, y guardare en los otros años siguien
17 tes del mismo arrendamiento, † y comienzan los remedios, y terminos desde el primero dia del mes de Nouiembre del año antes que se deuiere vsar de los tales remedios *l.13.titulo.11.libro 9.*

18 El recudimiento † se ha de presentar dentro de los sesenta dias que hemos dicho arriba en la cabeza del partido en el Regimiento ante el escriuano de consejo, y fecha la presentacion luego esse dia se ha de pregonar por las plazas, y mercados publicos de lugar do se presentare, *l.9.tit. 11.lib.9.*

19 Los concejos † que dan fieldad al fiel, que no sea ponedor, o pujador, no siendo abonado, o los que la dan à fiel que sea ponedor, no dando fianzas, estan obligados a lo sanear, y al interesse, *l.1.tit.14 lib.9.*

20 El arrendador † mayor que diere recudimiento al arrendador menor, hasta que le sea rematada la renta en los terminos, y con los pregones, y en la manera contenida en las leyes que dello hablan, incurre en pena que pagua la mitad de la puja de la tal renta para la Camara de su Magestad, y se le ha de cargar al tal arrendador por cuerpo de renta, para que se libre en el, como en lo del precio, porque arrendo, *l. 13. al fine tit. 12.lib.9.*

S V M M A R I A.

1 *Los derechos que son saluados para el Rey, y otras personas del arrendamiento de las rentas Reales & num seqq. y a los que ganaren quartas partes, pujas, y medias pujas, no les ha de ser quita da cosa alguna de los prometidos, saluo en las rentas de por mayor, lo que se declara en el nu. 3.*
4 *Los derechos que el arrendador minor ha de pagar al escriuano de rentas de los partidos.*
5 *Por dar los recudimientos de las rentas Reales, no se pueden pedir, ni lleuar cosa alguna por los oficiales, y iusticias, saluo el escriuano que signare los recudimientos doze marauedis, vt ibi nu. 6.*

QVAESTIO CLVIII.

Rubrica: Derechos saluados.

De eodem.

1 QVæro; *quę † iura debeantur Regi, & aliis personis ex locatione redditnũ Regaliũ?* Et in primis cauũ est, *l.n. tit. 9. Nouę Collect. huius Regni*, que en qualesquiera arrendamientos que se hizieren assi de alcaualas, como de tercia, y otras qualesquier renta Reales, sean saluados por condicion, y ley general onze marauedis al millar, y derechos de oficiales, y vn marauedis al millar para el escriuano, y pregoneros mayores de las rentas, para que se pague todo esto demas, y aliende de los precios en que se remataren las rentas.

2 Tambien † son derechos del Rey los quintos de los prometidos que se ganan, concedidos por los Contadores
3 mayores, *l.22.tit.13.lib.9.* † pero a los que ganaren quartas partes de pujas, o medias pujas, assi por mayor, como por menor, no les ha de ser quitada cosa alguna de los prometidos, saluo en las rentas de por mayor el dicho quinto del prometido, y de las dichas quartas partes de puja, o medias pujas la veyntena que queda para el Rey, y los arrendadores gozan de todo lo otro, assi en las rentas por mayor, como por menor, como lo prueua *la ley 23. al fin. ibi: Ordenamos, tit. 13. lib 9.*

4 El arrendador † menor paga al escriuano de rentas de los partidos los marauedis de cada millar que tienen de merced del Rey con las dichas escriuanias: y los tenientes de escriuanos de rẽtas de los partidos, puedẽ lleuar en los arrendamientos por menor de cada recaudo que ante el passare, si fuere de mil marauedis, o de ay abaxo, diez marauedis y si fuere de mil marauedis, y de ay arriba veynte marauedis, y de cada fianza que ante el se presentare dos marauedis, lo qual ha de pagar el que el tal recaudo, o fianza presentare: y no pueda lleuar mas marauedis so pena que pague lo que mas lleuare cõ las setenas, y no vse mas del oficio, assi lo dispone *la ley 1. ti. 12. li. 9.* Y en lo demas los escriuanos de rentas, y sus tenientes, en lo de lleuar sus derechos, han de guardar las leyes, y arancel del Reyno, so las penas en ellos puestas, *l. 13. titulo 4. libro 9.*

5 Por dar los recudimientos de las rentas Reales à los fieles, los oficiales, y iusticias no pueden pedir, ni lleuar en publico, ni secreto cosa alguna por via de derecho, ni en otra manera, aunque digan que lo tienen de vso, y costũ-
6 bre: † saluo el escriuano que signare los dichos recudimiẽtos, que puede lleuar de cada recudimiento que diere doze marauedis, aora sea el recudimiento de vna, o de muchas personas los quales ha de recebir en cuenta el arrendador que viniere, al fiel, o ponedor: y lo que contra esto mas se lleuare lo han de pagar con el doblo, para el arrendador que fuere de la renta, *l.3. tit. 14. lib.9.*

Los derechos de pleytos de alcaualas que se tratan con cada vezino particular que vende, trueca, o compra son los que se diran adelante en la question final al fine.

S V M M A R I A.

1 *Tabellio redditnum Regalium quis, & quotuplex sit? & in numeris seqq.*
2 *Tabellio redditnum Regalium ad quid teneatur numero 4. cum seqq.*

QVAESTIO CLIX.

Rubrica: Escriuanos de rentas.

De eodem.

1 QVæro: *quis sit † tabellio redditnum Regalium, & quotuplex sit, & ad quid teneatur?* & in hoc facilis est re-
2 sponsio † porque escriuano de rentas es a quel escriuano que esta diputado por el Rey, para que ante el passeo las posturas, pujas, y remates, y arrendamientos, y fianzas, y los demas autos de las rentas Reales.

3 Ay tres † maneras de escriuanos de rentas: vn escriuano mayor de la Corta ante quien se hazen las rentas por mayor que va à los Estrados de la rentas con los Contadores mayores del Rey. El fin principal que se tuuo en hazer

hazer, y sennalar escriuanos mayores de rentas, fue la conseruacion, y buen recaudo de las rentas Reales, y que por medio dellos se tuuiesse mas cierta relacion del verdadero valor dellas, *l. 2. en el princ. tit. 12. lib. 9. de la nueua Recopilacion de las leyes destos Reynos.*

Otros son los escriuanos de rẽtas de los partidos, o Prouincias, o Obispados, ante quien se hazen las rentas por menor.

Otros son aquellos que a falta destos escriuanos lleuan consigo los arrendadores mayores para hazer sus rentas, y los que las leyes permiten tomar quando los escriuanos de rentas ordinarios no quieren o no pueden yr a las rentas, *l. 3. y 4 tit. 11. lib. 9.* adonde tambien se dispone que estos escriuanos que por impedimento de los ordinarios de rentas se lleuan, se paguen de los derechos del oficio que pertenecian a los tales escriuanos ordinarios de rentas.

4 El escriuano † de rentas de la Corte, demas de lo que toca a su oficio, es obligado a tomar iuramento al arrendador mayor, que no respondera que no cabe en el lo que en el fuera librado no siendo assi, y a darlo por fe en el recaudo que hizieren los recaudadores mayores, y no tomando el tal iuramento incurre en pena de dos mil mrs para la camara de su Magestad *l. 12. tit. 9. lib. 9. de la nueua Recopilacion.*

5 Item † obligado a notificar, y aduertir a los Contadores mayores, quando es el dia del remate de qualquier renta, para que la hagan, so pena de dos marcos de plata por cada vez, para redimir cautiuos de tierra de Moros, *l. 5. tit. 11. lib. 9.*

6 Los escriuanos † de rentas Reales, y sus tenientes, son obligados a dar copia iurada, y signada a los Contadores mayores, de lo que han valido cada año las rẽtas de su partido por menor particularmente y esto ha de dar hasta fin de Agosto de cada año: y no estando arrendada hasta entonces, la ha de dar hasta fin de Nouiembre de cada año, o antes, so pena de perder los diez marauedis al millar del año luego siguiente para el Rey, y de pagar al Rey por el año que no dieren a dicha copia, lo que los arrendadores mayores declararen que vino de daono a las rẽtas Reales, *l. 2. titulo 12. lib. 9.*

7 Item no † han de hazer obligacion, ni recaudo en que aya fuelta o baxa del precio verdadero del arrendamiento, de manera que se encubra el verdadero valor, ni lo han de consentir, so pena de perder el oficio, y pagar el interes cõ el doblo, todo esto para la camara de su Magestad, *l. 16. tit. 12. lib. 9.* y hanlo de notificare a los Contadores mayores, quando esto acaeciera so la dicha pena, *vt in d. l. 16. ad fin.*

SVMMARIA.

1 *Ordo iudicialis in materia gabellarum, & numeris seqq.*
Iudices ordinarij locorum vbi gabella iudicari debet, sunt cõpetentes etiam contra alios priuilegiatos d. nu. 1. & nu. 2.
3 *Viduis non licet declinare forum iudicis inferioris, vocata, & conuenta pro iuribus Regijs exigendis.*
4 *L. 10. tit. 7. lib. 9. Noua Collect. Reg. valida est, nec Canonibus expresse aduersatur dum prohibet, Ecclesias, monasteria, & personas Ecclesiasticas quascumque, exigere redditus Regios, quocumque modo ad se spectantes corã iudicibus Ecclesiasticis, Conseruatoribus, a cõductoribus, & alijs Regijs, exactoribus, & thesaurarijs, sub pœna amissionis debiti, & de eius intellectu numeris seqq. etiam si de prædictis iuribus esset facta capellania.*
7 *Notarius prouincia vbi est Cancellaria Regis, est iudex ordinarius gabellarum in eodem loco.*
8 *Notarij etiam, & summi rationales possunt in prima instãtia de causa gabellarum cognoscere, vt hic.*
9 *Los contadores mayores no puedan embiar iuezes executores de alcaualas, saluo, &c. & nu. 10.*

QVAESTIO CLX.

Rubrica: Orden iudicial de alcaualas. De eodem.

1 QVæro Primo † *quis sit iudex competens in prima instãtia in materia gabellarum.*

Et in primis respondendum est, iudices ordinarios loci vbi gabella iudicari debet, esse iudices competentes huius rei gabellariæ, etiam contra alios priuilegiatos ita statuitur *in l. 11. ti. 7 del orden iudicial en pleytos de rentas l. 9. Noua*
2 *Collect. Reg.* † Vbi cauetur que los monederos, y oficiales, y obreros de las casas de la moneda, son obligados a parecer ante los iuez, y iusticias ordinarias, a cumplir derecho en razon de las alcaualas, y rentas Reales, y que no pueden pedir, ni pretender que han de ser demandados ante los Alcaldes de la casa de la moneda, y no ante otras iusticias, no embargante qualesquier priuilegios, y cartas, y sentencias vsos, y costumbres que sobre esta razon tengan: idem etiã cauetur, *l. 13. tit. 9. lib. 3. Noua Collect. Reg.* in hunc modum los Alcades ordinarios de las nuestras ciudades villas, y lugares, conozcan de las rentas pechos, y de rechos Reales, y alcaualas, y monedas, y no aya otro Alcalde deputado para ello.

3 Ex quibus † probanda venit opinio D. Couarr. *in pract. quæstion. 7. numero quinto, versicul. quintus,* vbi tenet quod vbi agit de redditibus Regijs a vidua exigendis, non licebit viduæ, quæ vocata fuerit ad iudicem inferiorem, eius tribunal declinare, tametsi aliàs regulariter id facere possit, quem refert, & sequitur Gironda *de Gabellis, 4. par. §. 2. num. 29.*

4 Quinimmo, & *l. 10. titulo 7. lib. 9. Noua Collect.* Reg. punit Ecclesias, Monasteria, & clericos, personas Ordinum, & Ecclesiasticas quascomque exigentes redditus Regios, quocumque modo ad se spectantes, coram iudicibus Ecclesiasticis, & Conseruatoribus a conductoribus, & alijs Regijs exactoribus, & Thesaurarijs, sub pœna ammissionis redditus, & quod Thesaurarius Regius illo anno vel annis non soluat redditum, quia l. valida est, nec canonibus expressim aduersatur, quinimmo ipsis videtur conformis, dum iubet, actorem forum rei sequi, vt par est, secundum *Menchac. de success. creation. § 26. numero 26.* quem refert Lassarte *de decim. vendit. capit. 18. numero 9.* diximus *lib. 3. practicar. quæst. 9. nu. 7. cum seqq. Gironda de Gabel. 7. par. in princ. nu. 54. in fin* Bobadill. *in sua Polit. de Correg. lib. 2. c. 18. nu. 12.*

5 Non tamen accedo † intellectui Lassarte, quem *l. 127. Quaterni Gabell.* (quæ hodie est *d. l. 10. titulo 7. libro 9.*) assignat ex Didaco Perez *in l. 17. titulo 3. libro 1. Ordinam. in versic. pero que si resumiere corona,* nempe, vt eius legis decisio locum habeat, si cum effectu per sententiam iudicis Ecclesiastici, seculare forum declinauerint: secus autem, si ante sententiam pœnituerint, & se iudici seculari subiecerint: hoc namque in primis (in meo saltem libro) Didacus Perez non dicit: deinde verum non est, quia refragatur litteræ expressæ, dict. leg. 10. ibi: *Y si las dichas Iglesias, y Monasterios, &c. demandaren, o traxeren sobre lo tal, ante iuezes Ecclesiasticos, y Conseruadores a los nuestros Arrendadores, Fieles, y Cogedores en pleyto o en question, que por el mismo hecho, ayan perdido, y pierdan los tales marauedis, y doblas, y florines, y otras qualesquier cosas que de nos ayan y tienen:* Expendo enim verba illa y demandaren, o traxeren en pleyto, o en question, hoc enim per solam citationẽ verificatur, etiam si ad sententiam non fuerit peruentum. Deinde id probant expensius, verba statim sequentia, d. legis ibi: *Y que el dicho Arrendador, o Fiel, o Cogedor, que assi fuere citado, y llamado, para ante iuez Ecclesiastico, y conseruador, no sea obligado a pagar, &c.* itaque verba præcedẽtia supra relata, explicat ipsamet lex (cuius est optima omnium Doctorum declaratio) vt intelligantur de citatione & vocatione iudicis Ecclesiastici: Non ergo requiritur sententia super hoc, nec litis contestatio, sed ex sola citatione incor-

incurritur pœna, attentis prædictis verbis, & illius eiusdem legis *que por el mismo hecho ayan perdido, y pierdan*, &c. quæ operantur, vt post citationem intimatam laico, non sit locus pœnitentiæ, etiam ante litis contestationem, ad euadendam prædictam pœnam per citationem intimatã, ipso facto iam incursam, vt in terminis similis legis generalis, nempe legi 10. *tit. 1. lib. 4. huius Nouæ Collect.* latissime probauimus dum Dida. Perez contra Azeued. *lib. 3. practicarum quæst. 30. per totam.* Nullo igitur modo intellectus prædictus Lassar. sustineri potest.

6 Similiter † ex littera d. *l. 10. tit. 1 lib. 9.* procedere minime potest distinctio, quam in specie d. legis 10. (ea tamen non visa) tenere vidi quendam iuris peritum, nempe, vt si ex redditibus Regijs vulgo dichos, iuros del Rey, esset facta, & fundata capellania collatiua, tunc ea ratione, quod per id essent beneficij Ecclesiastici possent peti coram iudice Ecclesiastico; alias secus; siquidem quocumque modo pertineant ad Ecclesias, Monasteria, Ecclesiasticasq. personas, non possunt peti coram iudice Ecclesiastico aut Conseruatore, sed coram iudicibus secularibus, quibus præcipitur ab eadem lege, que hagan entero cumplimiento de iusticia, sabida solamente la verdad, lo mas breue que ser pueda, conociendo simplemente, y de plano, sine strepitu, y figura de iuyzio. Non enim in proposita specie consideratur persona agentis, nec ipsius forum; etiam si res sit Ecclesiæ, & quæ alias ventilari posset coram iudice Ecclesiastico, sed quod a liberalitate Regis eiusque patrimonio processerit, ea tacita conditione, hoc est, sub prædictæ legis dispositione, cum qua donatarij vel emptores videntur redditus Regios priuilegia, & gratias Regis respicere, habere, tenere, & possidere, nempe, vt ea exigant coram iudicibus secularibus, non vero coram Ecclesiasticis, nec Conseruatoribus sub pœna eiusdem legis: Vnde si Ecclesiæ, vel Ecclesiasticæ personæ, vel ordinis, ea primitus acquirant, vel accipiant a Rege, ex vi taciti pacti, & contractus videntur ei legi se submittere, & tenentur id obseruare: si vero a laicis primis acquisitoribus titulum habeant ex persona heredum, & successorum, non debet qualitas obligationis mutari, aut alterari, *argumento l. 2. §. ex his, ff. de verb. oblig. cum simil.*

Præsertim in præiudicium iurisdictionis Regalis, & contra d. legem Regiam, Rege ipso inuito, & semper repugnante, vt ex ipsa patet; sicq. in fortiore specie vidi pronunciatum in Regali Cancellaria Vallisoleti contra iudicem ordinarium Ecclesiasticum huius Ciuitatis, qui ad instantiam cuiusdam loci pro exigendis redditibus decursis cuiusdam census, cui se submiserat idem Cõcilium in fauorem dictæ Capellaniæ; Declaratum enim fuit prædictum iudicem Ecclesiasticum vim facere, caussaq. remissa ad iudicem secularem competentem.

7 Iudex † quoque ordinarius in materia gabellarum, in prima instantia potest esse Notarius prouinciæ, vbi est Regalis Cancellaria in eodem loco, *lege quinta, tit. 12. lib. 2. Noua Collect. Regia.*

8 Notarij etiam, & summi rationales possunt cognoscere in prima instantia de caussa gabellarum, ex petitione gabellariorum contra maiores conductores, & alios officiales Regios Curiæ, habentes officia Ciuitatum, opidorum, & aliorum locorum, & eorum officiales, necnon & contra alios ita potentes, vel plus non soluentes gabellam debitam, si tamen eos irrationabiliter citauerint, tenentur sic citatis resarcire expensas, *l. 10. tit. 12. lib 2. Noua Collect. Reg.* Clerici autem, quibus casibus teneantur soluere gabellam quo modo, & coram quo iudice conueniri debeant, egimus supra quæst. vbi tradidimus praxim, quæ in hoc seruatur.

9 Los Contadores † mayores in prima instantia no pueden dar, nonbrar, ni embiar, iuezes, ni executores algunos para la cobranza de las alcaualas, ni ante quien se pidan, ni demanden a pedimiento de los arrendadores, y recaudadores de ellas en otra manera alguna, saluo en aquellos casos, que segũ las leyes del Quaderno se deuieren proueer iuezes, y entonces, solamente han de nonbrar para ello al Corregidor, o iuez de residencia, mas cercano de la ciudad, villa, o lugar, donde las dichas alcaualas se ouierẽ de pedir, o cobrar, y no otra persona alguna, con en salario, que iusto, y razonable sea, auiendo consideracion al salario que lleuare con el oficio de iusticia que tuuiere, como se determina por la ley 8. *tit. 3. libro 9.* por la qual desde luego se cometen las dichas caussas a todas las iusticias, destos Reynos y sennorios, a cada vno en su iurisdicion: y le manda, tẽgan mucho cuydado, y diligencia de las expedir, y determinar bien, y sumariamente, con el apercibimiento alli contenido; de que si por testimonio paresciere auer sido negligentes los Contadores mayores, ambiaran a costa de las dichas iusticias negligentes, personas que hagan iusticia a las partes.

Y an lo que toca a las salinas, y seruicios, y montazgos, y almoxarifazgos, y sedas del Reyno de Granada, sa manda en la misma ley a los Contadores que prouean los iuezes, con la menos vexacion que ser pueda de los subditos, y naturales.

10 En los casos que ha lugar embiar iuezes, de rentas los Contadores mayores que conozcan de las alcaualas, ha de ser el tal iuez hombre conocido, y llano, el qual ha de conocer, oyr, y librar los tales pleytos, en el lugar en que se deue la tal renta, siendo de cien vezinos, o dende arriba, y si fuere de menos numero, los ha de oyr, y librar alli, o en otro lugar que sea de cien vezinos, que este dos leguas de alli, y no mas. *l. 9. tit. 7. lib 9.*

Pero oy dia por la ley a 1. *tit. 9. lib. 9.* esta nueuamente mandado, se guarde la dicha ley 8. *tit 3. li. 9.* con las declaraciones en esta as contenidas, que se han de ver, quando ocurriere el caso, que por ser larga no refiero aqui.

De iudicibus autem qui possunt, & debent cognoscere in grado appellationis de caussis gabellarum, agemus infra quæstione finali.

S V M M A R I A.

1 *Reus in materia gabellarum debet conueniri in loco, vbi reditus Regius debetur; nec est necessarium, vt in loco domicilij conueniatur, & nu. 2.*

3 *Vbi res, ex qua debetur gabella, sita est, ibi debetur, & est locus gabellæ.*

4 *Tributum imponitur, & soluitur ibi, vbi res sita est propter quem imponitur, sicut in ceteris oneribus patrimonialibus, & illius loci dicuntur esse, vbi solui debent, & exigi possunt nu. 5.*

6 *Iudices pedanei locorum an possint de caussis gabellarum illorum locorum cognoscere, & nu. seqq.*

9 *Iudex commissionis gabellarum an possit reos eas debentes extrahere a loco, vbi gabella debetur.*

10 *Las personas poderosas, como sono officiales del Rey, o del cõcejo, pueden ser conuenidos en la Corte, o ante notarios, no embargante, que la alcaualas se deua en otro lugar.*

Q V AE S T I O CLXI.

Vbi debeat conueniri debitor gabellæ?

1 QVæro secundo: *vbi reus † conueniri debeat pro solutione gabellæ, vel gabellarum?* Et videtur, quod cum solus procurator Cæsaris, cuius officium hodie habent summi rationales, & in quibusdam etiam *los notarios de prouincia*, & non alius, cognoscat iure communi de caussis fiscalibus, *vt in tit. C. vbi caus. fiscal.* reus corã ipsis conueniẽdus.

Nihilominus tamen iure nostro Regio, cum sint tam deputati alij iudices inferiores, qui de his redditibus Regiis cognoscant, *vt vidimus in quæstione præcedenti*, reus pro his redditibus conueniri debet in loco, vbi ipsi redditus debentur, non vero necessum est, vt in loco domicilij conueniatur, vt habet communis praxis, & vsus huius Regni, probata *in d. lege 9. tit. 7. lib. 9.* ibi: *en el tal lugar, y no fuera del.* Idemque constat ex legibus Regiis supra in quæstione præcedenti citatis.

2 Verum † in hac materia præ oculis semper habenda est decisio, iuxta verbis, *l. 5. titulo 17. libro nono huius Nouæ Collect.*

Colleg. Reg. de qua late supra egimus, ad sciendum, in quo loco debeatur gabella rerum alibi existentium tempore venditionis, & vt ille locus in quo debetur, sit locus iudicij, vbi reus conueniri possit & debet, vt patet ex eadem lege, in fine ibi: *Las iusticias de la tal villa o lugar, do esto acaeciere, executen luego en los tales vendedores, y sus bienes por la dicha alcauala con la dicha pena.*

Rex namque potuit pro re sua deputare, vt deputauit iudices proprios harum causarum, siue reus reperiatur in loco, vbi gabella debetur, siue ibi non inueniatur, *vt in d. tit. C. vbi causa fisc.* quod non exorbitat a iure communi,

3 † Siquidem quoties res, ex qua debetur, & solui debet vectigal, vel tributum, est in alio loco, quam domicilii rei, ibi, vbi res est, debetur, & est locus iudicij, vbi conueniri potest, & debet reus, *l. forma, § si vero, ff. de censibus*, hoc enim onus non incumbit domicilio, neque eius ratione debetur, sed est onus venditionis, & contractus, *vt supra resoluimus*: Ergo locus vbi debetur inspiciendus est, non vero locus domicilij rei, *l. rescripto, § fin. de mun. & honor.*

4 Neque distinctio † quam facit Bart. *in d. § si vero, nu. 2.* illi conuenit, siquidem ibi etiam imponitur, & resoluitur tributum domino rei propter ipsam rem, sicut in ceteris oneribus patrimonialibus, in quibus patrimonijs Princeps dominium non habet, sed tantum illam hypothecam, quam habet in omnibus illis rebus, e quibus sibi soluitur tributum, vel contributio, *l. 1. C. in quibus caus. pig. tacit. contrah.* Alex. & Ias. *in l. Iulianus, § heres, ff. de legat.* & nihilominus dicitur *in d. § si vero*, quod possessor alterius domicilii profiteri debet soluere, & conueniri in loco, vbi debetur tributum, idq. merito.

5 † Nam hæc tributa licet hēat hypothecam, nihilominus dicuntur esse illius loci, vbi solui debent, & exigi possunt, *l. ex facto, § rerum, ff. de heredib. instituend. l. quæro, ff. de solution.* Roman. *in l. si constante, § fin. ff. soluto matrimon.* Salicet. *in l. cunctos populos, columna penult. num. 14. C. de summa Trinitate, & fide Catholica* Barthol. Socin. *consil. 101. colum. 2. num. 3. volum. 1.* & cum sit debitum illius loci, vbi debetur, habet similitudinem cum foro, ratione rei sitæ, qui in redditibus Regijs excludit locum domicilij, *vt in d. § si vero.* Ideoq. non obstat doctrina Pauli de Castro, *in l. fin. nu. 2. C. vbi in rem actio*, vbi quod licet iudex loci, vbi res est, habeat iurisdictionem supra rem, non tamen supra personā, quæ ipsam possidet: tum quia diuersum est negotium in redditib. Regijs, vt vidimus: tum etiam, quia in contrarium se habet communis opinio, vt constat ex Abb. *in cap. fane, nu. 4. de foro compet.* & communis praxis: absurdum enim esset, & nimis onerosum Regio patrimonio si gabellarij Hispalenses conuenire deberent, & tenerentur Vizcaiæ venditorem Vizcainum pro gabella rei venditæ Hispali ratione domicilij, quamuis Hispali non reperiretur: plus namque forsan pro expensis exactionis expēderetur, q̄ valeret gabella debita contra dispositionem *in l. Mediterranea, C. de ann. & tribut.* sicq. redditus Regij plerūq. nō exigerentur, & tandem defraudati remanerent, vel saltem valde minuerentur cōtra finē legum huius Regni, & Quaterni gabellarū.

6 Superiora † limitantur, quando el lugar, do se deue el alcauala es aldea de alguna ciudad, o villa, porque entonces puede el reo ser conuenido en iuyzio ante el iuez de la aldea, o ante el de la cabeza de la iuridicion, que es la tal ciudad o villa, no estando distāte ella de la aldea por mas de tres leguas, y estando mas lexos, iuzgase en aldea, si es el aldea lugar de cien vezinos arriba, y si no es de tanta vezindad, puede se pedir en ella, o en el lugar mas cercano a la dicha aldea, que tenga la tal vezindad y distancia, y sea de la misma iuridicion, y termino de la dicha ciudad o villa, *l. 2. titulo 7. libro 9.* para lo qual se da poder cumplido por la dicha ley a los dichos iuezes, y a cada vno en su lugar.

7 Y dize la ley 12. *tit. 9. libro 3. Noua Colleg. Reg.* † que los Alcades ordinarios de las ciudades, villas, y lugares de su Magestad, conozcan de las rentas Reales, pechos, derechos, y alcaualas, y monedas, y que no aya otro Alcalde diputado para ello.

8 Pero † no embargante que la cabeza est que distante de la dicha aldea, do se deue al alcauala mas de las tres leguas con todo esso despues de passado el año del arrendamiento, puede el alcaualero lleuar a iuyzio al reo a la cabeza de la iuridicion, vna vez, y no mas, dentro el termino contenido en las leyes, como lo dispone la dicha ley 2. *tit. 7. lib. 9.*

9 Iten † el iuez de comision de rentas, puede lleuar al reo a iuyzio fuera del lugar, do se deue el alcauala, si es de cien veinos abaxo a otra que sea de cien vezinos, o mas, que no este mas de dos leguas de alli, *l. 9. tit. 17. lib. 9.*

10 Iten como † se dixo en la question precedente, las personas poderosas como oficiales del Rey, y del Cōcejo, pueden ser conuenidos en la Corte ante los Contadores mayores, y sus lugares tenientes, o a otro notario, *l. 10. titulo 12. libro 2.* no embargante que el alcauala se deua en otro lugar.

S V M M A R I A.

1 *Gabellarius, quo tempore, & quoties possit vocare reum in iudiciū, super exactione redditum Regalium? & iuramētum præstandum a gabellario in principio, nu. 2.*

3 *Iuramento decisorio delato ab actore reo, eoq. absoluto, amplius actor non admittitur ad probandum.*

4 *Ordo iudicialis summarie, & sine strepitu, & figura iudicij procedendi in materia gabellarum, hic refertur, & numerō 5.*

6 *Procurator rei in materia gabellarum an sit admittendus?*

7 *Tabellio in caussis gabellarum tenetur reum certiorare, vt intra tertiū diem litem contestetur, alias reus eam non contestans non incurrit pœnam legis.*

8 *Iuramētum de calumnia, vel decisorium, ab actore petitum in hac materia gabellarum, tenetur reus absoluere intra terminum de quo hic.*

9 *Iudices quomodo procedere debeant contra los que venden muchas cosas por menudo en sus tiendas, y el alcaualero los pide el alcauala dellas?*

QVAESTIO CLXII.

De conuentione rei in iudicio pro solutione gabellæ?

1 QVæro Tertio: *quo † tempore, & quoties gabellarius potest in iudicium vocare reum super exactione redditum Regalium?* Respōdetur, hoc late declarat distinctione *l. 1. tit. 7. lib. 9. huius collectionis.*

2 † Vbi autē reus extra domicilium proprium iuste conuenitur pro gabella, antequā iudex libellum petitionis recipiat, gabellarius iurare debeat se non malitiose petere, neque vt reum vexet, sed quia credit sibi deberi illam gabellam, quo facto iudex recipere debet libellum, & non aliàs, quod si de facto aliter recipiatur, nullus est libellus, reusq. non tenetur litem contestari, nec eidem respondere. Ita cauetur *in l. 3. titulo 7. hoc libro 9.*

3 Vbi † additur, quid si hoc modo receptus sit libellus, reus negauerit, actorq. ei detulerit iuramentum decisoriū, eo absoluto sub pœnis legum in casu disponentium, actor non admittitur ad probandum, nec amplius super eo auditur, nec reus tenetur soluere litis expensas, quinimo si ipse reus declarauerit sub illo iuramēto, se nihil debere, actor eo casu soluere teneatur expensos.

4 Deinde † obseruandum erit circa ordinem iudicialem gabellarum, & aliorum redditū Regalium, quod iuxta legem 5. *tit. 7. lib. 9. huius Noua Collect. Reg.* summariè, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, a iudicibus super eis procedendum est, sola facti veritate inspecta, secundū leges Regias, & earum conditiones, ita vt si petitio aliqua coram iudice, de caussa cognoscere debenti, proponenda sit, non est subscribenda per aduocatum in modum libelli, sed simpliciter in modum eiusdem memorialis offerri

deq.

debet, iudexq. præcipere debet, quod notificetur parti ea petitio, & respondere, intra tres dies, negando aut confitendo simpliciter sine aduocati consilio, aliàs pro confesso habeatur, & ita iubeat tabellioni, quod aduersariũ moneat, certioremq. faciat illius legis, & ita seruatur in praxi, vt affirmat millies se vidisse Lassart. *de decim. vendit. cap.* 18 *nu.* 32. dicens, quod hic specialis ordo iudicij originem, habuit a consilio Baldi 111. *vol.* 1. *incipit, Ad veritatem*, quod refert Auend. *respon.* 1. *nu.* 15. præcipit deinde ea lex iudicibus, que non recibao la demanda del actor, nec exceptiones rei conuenti, por escrito, aunque qualquiera de ellos trayga escrito dello, saluo que el escriuano assiente su registro cada vn auto de todo el pleyto, como si ante el fuesse fecho de palabra: y saluo si lo quisiere traer a dar por memorial, llanamente becho sin consejo de abogado.

5 Ego idem † in praxi seruari sæpe vidi, sed sæpius contrariom, immo quotidie videmus innumeras lites in materia gabellarum, aliorumq. redditum Regalium versari, tam in inferioribus tribunalibus, quam in superioribus, ordine, consilio, & subscriptione aduocatorũ, cum iuris allegationibus, quæ praxis licet videatur aduersari literæ, & decisioni d. legis 5. nihilominus admissa fuit, ac recepta est, prout iamdiu obtinuit ea consensu conductoris in cuius fauorem ordo d. legis 5. introductus fuit, ac proinde potest eidem renunciare, viendo & ipse consilio, & subscriptione sui aduocati, & cum ipse hoc potest, & reus eodem iure vti propter æqualitatem seruandam in iudicijs: similiter parte actoris hoc non opponente, tacite videtur consentire actor, quibus rationibus introducta fuit forsan prædicta praxis, & iudices dissimulant propter tacitum partium consensum; si tamen reus obseruare vellet omnino formam, & ordinem procedẽdi d. legis, eamq. ex sua parte obseruaret, petens, vt reus idem faceret, proculdubio esset audiendus, & tunc partes iudicum erunt, iubere vt ita obseruetur.

6 Hinc † est etiam, vt petente gabellario, vt procurator, rei non admittatur, is admitti non debet, nisi iudex videat admittendum, iuxta qualitatem personæ conuentæ, nempe si fueren duenoas, o donzellas, o otras personas honestas, o Caualleros, o otros hombres enfermos, que quisieren responder por procuradores porque estos lo pueden ehazer: quo casu autem procurator non admittitur, iudex, & causæ tabellio simul, & statim ibi, in eodem actu certiorem debent facere ipsum reum, quod litem contestari debet intra tertium diem, & quibus terminis debeat declarare, & absoluere iuramentum decisorium, vel de calumnia, & quomodocũque reus respondere debeat, ac teneatur, & sub qua pœna.

7 Tenetur † præterea tabellio de hac certioratione fidem facere in processu, aliàs enim reus non incurrit pœnam litis contestationis, nec aliam, & alius terminus de nouo cũ prædicta declaratione, & certioratione sibi concedendus, que non facta, iudex, & tabellio soluere tenentur omnes expensas processus, vt nuncupatim hæc omnia cauentur *in l.* 4. *tit.* 7. *hoc lib.* 9.

8 Iuramentum † autem de calumnia vel decisorium ab actore petitum, in hac materia præstari debet a reo vsque ad alium diem statim sequentem, postquam fuerit petitum, aliàs remanebit confessus in libello porrecto ab actore, & vsque ad alios duos dies primo sequentes, vsque ad solis occasum tenetur reus absoluere iuramentum sine libello, & consilio aduocati; potest tamen scripto, vel verbo responsionem adferre, prout maluerit, & declarando specifice iuxta formam legis 7. *tit.* 7. *lib.* 9.

9 Quale præscribitur † etiam, quomodo iudex procedere debeat, quando gabellarius conuenit aliquos, qui ex officio habeant vendere in apotheca piura, por menudo, como son especias, bohonerias, hortaliza, fruta, ceuada por celemines, lenna, guantes, borceguies, cosas de pellageria, barro, esparto, cannamo, aues, cosas semejantes de que alguez pareciere es dificultoso auer prouanza cierta, reo negante libellum actoris: tunc enim actore petente, vt reus iuret de calumnia, vel decisorie, id facere debet, vt in ea lege cõtinetur, & supra ea, ea retulimus: y si el demandado fuere tal persona, que tenga oficiales o ministrales en su casa, y el arrendador pedire, que trayga a los obreros, o ministrales de su oficio, o otras personas de su casa, a iurar, y a dezir verdad sobre lo conteoido en la dimanda que el iuez de la causa sea obligado a se los hazer traer, y apremiar a ellos que vengao ante el, so la pena que el pusiere. Y que si por estas diligencias no se pudiere saber la verdad, que el iuez sea obligado, si el actor lo pidiere de auer informacion de dos buenas personas, quales le pareciere que mas cierta informacion le puedan dar dello, informandose dellos, que es lo que buenamente pueda merecer de alcauala, y seguo aquella informacion, tasse, y cõdene el alcauala que ha de pagar el demandado, y aquello sea obligado de pagar al arrendador, o fiel, o cogedor a quien pertenece.

S V M M A R I A.

1 *Probationes requisita in materia gabellarum ad condemnandum.*

2 *L. 28. titul. 19. lib. 9. Noua Collect. Reg. præcipientis, que se este al dicho de los corradores, sastres, o tundidores, y maiones, siendo de buena fama; ratio, & de eius intellectu nu. 5 cum seq. vbi late agitur.*

3 *Lex præcipiens quod stetur dicto vnius testis, valida est, sicut pactum simile partium & nu. 4.*

10 *Lex vel statutum quando requirit bonam famam, et opinionem in teste, ea debet probari: & quomodo hoc sit intelligendum nu 11.*

12 *La prouança que se requiere acerca del alcauala del vino.*

13 *Reus non contestans litem intra tertium diem, in materia gabellarum, præcedente certioratione iudicis, & tabellionis habetur pro confesso.*

14 *Reus iuramentum ab actore delatum, non absoluens intra tertium diem habetur pro condemnato.*

15 *Reus ad instantiam gabellarii tenetur et ostendere instrumentum venditionis.*

16 *Gabellarij sicut possunt compellere debitores, & mercatores ad exhibendos libros, ita etiam, & ipsi possunt cõpelli ad exhibendos, libros suos, ad petitionem aliorum.*

17 *Libris gabellariorum an sit credendum? & numeris sequentibus.*

QVÆSTIO CLXIII.

De probationibns requisitis in materia gabellarum.

1 QVæro: *Quæ probationes † requirantur in materia gabellarum ad condemnandum?* Et respondendum est, regulariter requiri probationes ordinarias testium, scripturarum, vel confessionis partis: quæ aliàs in ceteris negotijs desiderantur, de quibus *in titulo C. & ff. de probat.*

Excipiuntur ab hac regula nonnulli casus expressi a legibus Quaterni gabellarum.

Primus est in casu *legis vigesima octaua, titulo decimo-*
2 *nono, libro nono, Noua Collection. Reg.* nempe, que † si el arrendador o cogedor truxere a prueua por testigos a los corredores, por cuya mano se hizieren algunas ventas, y trueques, o a los sastres, o tundidores, que algunos pannos sacaren para algunas personas, o a los moiones que tratan las ventas de los vinos arrobados contra el vendedor, o comprador, vale todo lo que dixere cada vno destos, siendo hombre de buena fama sobre iuramento que le sea tomado, aunque no aya dello otro testigo: y assimismo ha de ser creydo el comprador, siendo hombre de buena fama sobre iuramento que hage en forma deuida derecho, aunque no aya otro testigo, y ha de valer lo que dixere, *vt in d. lege* 28. quam legem Regiam, vt notabilem, ad hoc allegat Auendan. *de exquend. mandat. prima parte, cap.* 1. *num.* 18 *versiculo, in materia custodia*, quem refert Lassart. *de decim. vend. cap.* 18. *num.* 74. vbi tamen assignat rationem

nem nostræ leges, nempè, quis fit temporis, & mediatoris dicto, qui frequenter, ac fint venditionibus interesse solent, non staretur, longissimus fraudi ea pns pateferet, cui omni nò obuiandum est, *l. in fundo, cum simil. ff. de rei vendit.* & in materia gabellarum *l. 1. tit. 17. hoc libro 9.*

3 † Cōtendunt nonnulli non valere legem vel statutum præcipiens, vt vnius testis dicto adhibeatur plena fides, vt tenet Roman. *Singul. 707.* ex textu *in cap. indicas Hermanum, 3. quæstione 9.* sed contrarium verius est tenendum secundū Paul. de Castro, *numero 8.* & Alexand. *in l. 2. § si absens nu mero 7. ff. si ex noxal. causa agatur.*

4 † Si enim partes ipsæ possunt facere, vt vnius testis testimonio determinatio cuiuspiam litis fiat, iuxta communem plurimorum sententiam, quam deduximus in repetitione *l. nemo potest, num. 138. ff. de legat.* 1. a fortiori Legislator id potest lege stabilita decernere in casu speciali, & ex causa, ob fraudes euitandas, vt in specie *d. l. 28.*

5 Circa † cuius legis praxim nonnulla obseruauit Lasart. *d. cap. 18. numero 75 cum sequent.* Primum est, quod cum lex illa sit exorbitans a regulis iuris communis, quo cauetur, vt vnius testimonium non sufficiat ad faciendam fidem etiam si is præclara Curiæ honore præfulgeat, *vt in l. iurisiurandi, C. de testibus, l. 22. ad finē tituli 16. parte 3. & prædicta lex* Regia duas scilicet tu effectu mediatoris, & emptoris personas tantum nominauerit, & exceptis in reliquis personis præter has duas generalis iuris regula obseruanda erit.

6 Secundum † quod ita demum emptoris, & mediatoris dicto in hac materia standum sit, si per gabellarium addu cti sint testes, vt aperte ea lex exprimit: alias namque contra gabellarium adductum in testem vous eorum a venditore nullam fidem faciet, ex regula *d. l. iurisiurandi*, quia cessat fauor, & ratio euitandæ fraudis, quam pro gabella rio considerauimus, neque obstat alia regula in contrarium quæ habet, æqualitatem in iudiciis esse seruandam, *l. cum quidam, C. de fruct. & lit. expens. cum simil.* & altera correlatiuorum, vt quod dicitur dispositum in actore, ad reum extendi debeat, *ex Felino in proœm. Grego. numero 8.* Procedunt enim hæ regulæ cum eadem est ratio, & correlatiua pari formiter se habeot, aliàs secus, vt in casu nostræ legis, ex traditis per eumdem Feliu. post Abb. *vbi supra, num. 4.* & Abb. *in c. 1. de locat.*

7 Tertium, † quod emptoris dicto credi debet, quando aliàs de ipsa venditione cōstaret, nempè per partium cōfessionem, aut alio modo, de certa autem pretii quantitate dubitaretur, cuius gabella solui deberet, afferente gabellario, verbi gratia, centum aureis venditionem fuisse celebratam, ac ideo decem sibi gabellæ nomine deberi: venditor autem minoris vendidisse testetur, eo namque casu iuta testimonium emptoris, per gabellarium in testem adducti, iudicandum erit nisi aliter de pretio venditor probauerit. Ceterum, si nedum de pretio, sed & de venditione quoque disceptetur, an scilicet, contracta fuerit necne. Debitore negante se vendidisse, emptor autem affirmet, non quidem in hac specie erit solus emptoris audienda respon sio iurata per gabellarium citra venditorem in testem adducti, aliter enim fieret, vt vel emptor esset testis in causa propria, ex soloq. suo dicto venditio confirmaretur, vel vt ex non probata venditione, gabella solueretur, quorum vtrumque magnum absurdum est, ac propterea reiiciendum, *l. obseruare, §. fin. ff. de officio Proconsul. l. nam absurdum, ff. de bon. libert. & cap. quemadmodum, de iureiur. ita Lasart. d. c. 18. nu. 77.*

Nec contra hanc obseruationem obstare videtur generalitas d. l. 28. ibi: *Que vala todo lo que dixere: & ibi: Y assi mismo sea creydo el comprador*, quibus verbis probari videtur, standū esse quo ad vtrūque dicto emptoris iurato, bonæ famæ, vt per ea in terminis cōtra Lasart. vbi supra tenet Girond. *de Gabel. 4. part. in prin. nu. 25.* Respōdemus enim. Primo, quod pro constitutione habet ita hæc, venditionē fuisse celebratam, vt patet ex verbis eiusdē legis præcedentibus sicq. præsupponitur, de hoc non dubitari: quia cum de vno quæritur, cetera præsupponuntur habilia, textus *in cap. 1. de ætate, & qualitat. lib. 6.* tum etiam, ne offendatur duplex

iuris regula, sed vna tantum, nempe ea de qua in *d. l. iurisiurandi*, quæ habet, vt non fleret dicto vnius testis; altera vero quæ habet vt nemo in causa propria sit testis, de qua in *l. omnibus, in re propria, C. de testib. cum simil.* & ubi duo specialia concurrunt circa eamdem rem, contra *l. 1. cum materia, C. de dot. promiss.* & præterea ratione magni absurdi euitandi, idemq. est obseruandum in mediatoris dicto, vt probat quoque Lasart. *num. 78.*

8 Quod si neuter † contrahentium contractū venditionis, aut permutationis fateri velit, sed vterque se contraxisse negauerit, bene poterit contra eos, vel contra alterutrū mediator in testem adduci per gabellarium, ex d. l. *Regia*, 28. quia cessant absurda, & viget ratio euitandæ fraudis, de qua supra, ne forte contrahentes cum a contractu mutuo consensu recessissent, factum venditionis, aut permutationis occultent, & gabellam defraudent, cum re vera ipsa debeatur, veluti cum ex interuallo a contractu discedunt, iuxta a nobis supra resoluta *quæst. 10. na. 2.* & ita in terminis probat in se Lasart. *vbi supra nu. 79.*

9 Debet † tamen articulari, & probari in proposito bona fama prudentia, & mediatoris, siue emptoris, quibus casibus eius dicto standum est, cum d. lex 28. hoc requirat, nē-

10 pe, quod sit bonæ famæ. † Nam quando lex, vel statutum requirit bonam famam, & opinionem in teste, debet probari, iuxta doctrinam Angel. *in l. 2. § is idem, ff. quemadm. testamenta aperiantur*, quem refert, & sequitur D. Couar. *de testamen. c. relatum 1. numero 6.* vbi dicit esse communē plures allegans, relictt, & sequitur Auendan. *1. parte, cap. 6. Prat. nu. 6 in verf. immo in casu. & in suo Repert. in parte, co stumbre, verf. item aliquid, & responso 14. num. 4.* Roland. a Valle, *consilio 3. num. 56 & sequenti, libro 1. Additionator* Bernardi Diaz *in regula 65 in septima limitatione.* Azeuedo, *in l. 6. numero 18. titulo 9. libro 3.* D. Molina, *de Hispan. Primog. libro 2. capite 6. numero 3.* Ioan. Garf. *de expens. & melior. cap. 9. a numero 14 cum sequentibus.* Duennas *regul.*

11 *175. numero 4.* † quæ communis Angeli opinio intelligenda est, tunc demum, quando Lex, Canon, vel Statutum ratione illius qualitatis, quam exprimit, illos testes admittit, qui alioqui iure non essent admittendi, in quibus terminis Angel. loquitur, & plerique alij qui hactenus eius sententiam defendere sunt conati, nempe, ipsemet Hipolyt. *teste Couarru. vbi supra, in verf. quarto (vt hic contingit)* & in terminis d. legis 28. *prædicta* refereus Girondum *de Gabell. quarta parte in principio nu. 26.*

12 Secundus † casus principalis, in quo circa probationem, in materia gabellarum receditur a regulis ordinariis iuris communis, est acerca de la prouança para la alcauala del vino que se vende por menudo, porque en esto *la ley titulo 19. hoc lib. 9.* dize, que el señor del tal vino es obligado a dar cuenta dello al arrendador, o arrendadores, y pagar les el alcauala dello descontado lo que dieren, y beuieren, tassado razonablemente por vn Alcalde, y dos buenos hombres de buena fama, de mutuo el vendedor, sobre iuramēto que el vendedor haga de lo que pudo dar, y beuer, segun su estado, y que de la tal tassacion no aya apelacion: y conforme a la *ley 16. del dicho titulo 19.* si arrendador dixere, que la cuba o tinaja o otra vasija en que estuuiere el dicho vino, lleua mas de lo que el dicho vendedor manifestare, se han de nombrar personas por las partes que aprecien la vasija con iuramento, y a su tassacion se estar, pasar: y por la parte que no quisiere nombrar, las nombrar la iusticia tassando tambien en la manera que dichas es, y con el iuramento del dueño del vino lo que poda beuer el, y los de su casa, y dar segun su estado, y condicion, en qual se ha de descōtar tambien con las hezes, y suelo de allo, y lo que cō ste are medir la vasija en caso de discordia de los tassadores. Pero aun esto hasta de ver oy dia la condicion de los nueuos apuntamientos de las alcaualas, que coenga, *E con condicion que los arrendadores, y los fieles, &c.* que esta puestos al fin deste libro, adonde se trata esto mas en particular, y se da nueuo orden, y forma de lo que se ha de hazer, y proueer.

Tertius casus est, en las cosas que se venden, en tiendas por menudo in quibus probatio fit iuxta formam, *l. 7. tit. 7. hoc*

7. *hoc lib. 9.* cuius speciem retulimus in fine quæstionis præcedentes.

13 Quartus † casus est, quod ex cõfessione præsumpta probatur petitio gabellæ, videlicet, sino se contestasse la demanda dentro de tercero dia, precediendo el auiso del iuez, y del escriuano, de quo in l. 4 *titulo septimo, libro nono, & supra de hoc diximus* aunque tambien es regular en otras materias fuera de alcaualas, no se contestando la demanda dentro de nueue dias, conforme a la ley Real *del titulo quarto de las cõtestationes libro quarto l. 1.* vbi quod ex hoc habeatur pro confesso.

14 Item † probatur petitio gabellæ ex non absolutione iuramenti intra tertium diem a gabellario reo delati, *vt in l. septima, & octaua, titulo septimo, libro nono,* de quo etiam supra egimus.

15 Tenetur † etiam reus ad fundandam actionem gabellarij, exhibere ei instrumentum venditionis contra *reg. leg. fin. cum similibus C. de edendo, per l nec quisquam. ff. de edendo. Baldus in l. 1. §. editiones numero tertio in fin ff eodẽ de quo supra egimus alia quæst.* vbi etiam docuimus hoc hodie esse regulare in ceteris causis iuxta praxim Regiæ Can-
16 cell. Vallisoletanæ. † Sed eodem modo quo gabellarii possunt debitores, & mercatores compellere ad exhibendos libros, per *l 23. cum sequentibus, titulo 19 libro 9. Noua Collection. Reg.* possunt etiam ipsi gabellarii, compelli ad exhibendos libros suos ad petitionem aliorum, secundum Bal. in l. 1. C. de condict. *ex lege,* quem refert, & sequitur Firmianus, *de Gabellis 4. parte, numero 9.* intelligens verum tantum in particula faciente ad propositum, sicut dicitur de libro mercatorum, & Gironda, *de Gabellis, 4. parte, in princ. nu. 44.*

17 Sed † *an credendum sit libris gabellariorum,* & partem affirmatiuam tenet Bartol. *in l quadam, § nummularios, in fine, ff de edend.* eo quod sint electi publica authoritate, licet non sint publicæ personæ; refert & sequitur Firmian. *vbi supra num. 2. cum sequentibus,* plura similia adducens de alijs libris, quibus creditur, qui refert meliores, antiquiores adducens Girondâ, *vbi supra, numero 29. cum sequentibus,* & inquit Ang. *in d. § nummularios;* quod ita communiter obseruatur. sequitur Decius *in capitulo cum causam, numero septimo, de probationibus, Curtius in l. admonendi, num. 113. ff. de iureiurando,* vbi refert Doctores ita communiter tenere, prout etiam tenet, & idem testatur Mascardus *de probationibus, secundo tomo, Conclusione 975. numero 39. vbi nu-*
18 *mero 40.* † ampliat, vt probet etiam negatiuâ, puta, quod quis non soluit collectam, *secundum Bart. & DD numero*
19 *41.* † limitat, vt tantum locum habeat in his, quæ pertinent ad eorum officium, & non vltra, secundum Soc. *consil. 208. Visis actis, versic. tertio ex libris, cum sequent. volum. 2.* Et
20 † *numero 42.* limitat etiam, vt non procedat, quando esset deputatus vltra dictum officialem alius notarius, qui deberet scribere, vel subscribere; eo enim casu, sine notarij deputati scriptione, vel subscriptione non probaret liber susceptoris gabellæ, vt declarat Alex. alios citans, *in d. § nummularios, post nu. 3.*

21 Sed nihilominus † contrariam opinionem, vt late merito probat Gironda, *de Gabell. 4. par. num. 33. cum plurib. seqq.* & sic quod intrepide non credatur libris gabellariorum, at nostris nostris temporibus, quoniam gabellarij non sunt authoritate publica deputati, sed tantum sunt conductores, quibus non multa semper est adhibenda fides, nec boni viri præsumuntur, quorum nomen est Deo, & hominibus odiosum, *secundum Franciscum Lucam, in tractatu de fisco & eius priuileg. 4. parte num. 3. volu. 1. tractat. diuers. DD.* nec de his gabellarijs loquuntur DD. primam opinionem
22 tenentes. Tunc † namque libri pro publicis habentur, & plenam fidem facerent, quando essent confecti per officiales publicos, ad hoc publicæ superioris authoritate constitutos, ita Modern. Paris. alios allegans *in Consuet. Paris. tit. 1. §. 5. num 23.* & Menoch. *de arbit. iudic. lib. 2. Cent. 1. Casu 91. nu. 9.* alios referens, Moder. Paris. *vbi supra* Sic intelligit Firmian. *vbi supra,* nempe, in concernentibus officium dictorum officialium.

23 Vnde licet † per libros præpositorum gabellis probetur solutio, vel non solutio gabellæ, non tamen plene probatur contractus, si de eo principaliter agatur, vt pulchre decidit Alexan. *consil. 36. Viso processu, colum. 1. libro 5.* Dec. & alij quos ibi citat, sequitur etiam Gironda, *vbi supra, numero 38.*

25 Vbi eam † Firmian. & Bald. opinionem hodie veram intelligit in libris maiorum Contadorum, vel officialium, *de lo contaduria,* & contractionis, & factorum maiorum, & in gabellarum administratoribus, qui authoritate publica, & Regia ad huiusmodi officia deputati sunt, *como es en los libros de los fieles puestos por la iusticia,* & sic authoritate publica, & Regia, *para administrar las rentas Reales.*

S V M M A R I A.

1 *Debitores gabellarum qua via conueniri queant pro earum solutione. & numeris sequentibus, competit ad hoc condictio ex lege, vel statuto, vt in nu. 2.*

3 *Instrumentum quodcumque contra fiscales debitores habet executionem paratam. Declaratur tamen numeris sequentibus, & resoluitur nu 12.*

9 *Debitor fisci an suos debitores, remedijs fiscalibus executere valeat, & nu 8.*

10 *Mutatione personæ mutatur priuilegium.*

11 *Debitor debitoris fiscalis, neque ad pœnas neque ad carceres arctatur, nisi se subiecerit illis executionibus in forma Cameræ.*

13 *Sententia prima in materia gabellarum, non exsequitur, si ab ea fuerit legitime appellatum, nisi fuerint duæ conformes, vel in causis breuioribus.*

14 *Copia Tabellionum circa exactionem gabellarum exequuntur, vbi consuetudine hoc legitime introductum fuerit, vt Placentiæ. & nu 16 ponitur praxis in hoc.*

15 *Consuetudine effici potest instrumentum id, quod alias non erat, & quod priuatæ scripturæ credatur.*

16 *Testes approbatorij vt non remaneant postea obligati, quomodo sibi cauere possint.*

17 *Creditor priuatus non potest exsecutionem petere aduersus debitorem debitoris sui, nisi mandatis sibi actionibus, vel dato nomine debitoris sui in solutum, citra accessionem, vel delegationem, vel debitore suo condemnato, atque existente non soluendo; tertio, si illis debitorem confitente, vel per malitiam refragante, quæ incontinenti doceri possit: idem in fisco, vt in nu. 18. præterquam in tribus casibus, de quibus in nu 19.*

20 *Executoria via quando procedi valeat contra testes approbatorios, affirmantes conductorem gabellarum esse diuitem, hoc est, abonado para pagar la renta Real que en el se remato.*

QVAESTIO CLXIIII.

Qua via conueniri queat debitor gabellarum?

1 QVæro modo: qua † *via gabellarius conuenire possit, ac debeat venditores, aut permutatores pro exactione gabellæ, an ordinaria, vel executiua?*

2 Competit † enim eum condictio ex lege, vel ex statuto, argumento *l. 1.* vbi notant Bart. & DD. *ff de condict. ex lege,* Bal. *in l. ex placito, colum fin. C. de rerum permutat.* Firmian. *de Gabell. 4. parte num. 1.* Cassan. *in consuet. Burg. Rubrica 4. numero 1. in tit. de droutem, & apparit. versic. por la meitre de la dobte, numero 2.* quod refert, & sequitur Gironda, *de Gabell. 4. parte in princ. num. 1.* vbi quod attenta nostra *lege 1. titulo 17. hoc lib. 9.* competit gabellarijs condictio ex ea lege.

3 Sed an † hæc condictio sit via ordinaria in iudicio deducenda, vel ex executiue possit agi ex ea, hoc est, quod quærimus, & in hoc Roderic. Suarez *in repetit l. post rem iudic. in 7. casu, pag. 261. colum 2. ff de re iudic.* tamen † quodcũ-
4 que

que instrumentum contra fiscales debitores habere paratā exequutionem, ex textu, *in l. missi operatores 1. C. de exactor. trib. lib. 10.* vbi ad finē Inquens textus, in exactoribus publicorum tributorum, dicit, iudicibus quoque, eorumq. officijs e... subuenimus, vt in contumaces debitores cuiuslibet dignitatis, authoritatem suam exerceant: At si imprudenter solutionem differant, actores, procuratores, eorumque prædia persequantur, de eorum quoque nominibus ad nostram scientiam relaturi, & ibi gl. verbo, *dignitatis*, inquit: & dic authoritatem, scilicet, capiendo personam, ergo pro exactiona tributorum Regis competit, via executiua. Idē probatur *in l. 2. C. de appar. prefec. lib. 12.* cuius verba sunt hæc: *Præfectus annonæ canonem, qui ad officium suum pertinet, per compulsores suos exigitur, & cum officio suo retineatur obnoxius, qui ad implendum canonem deuotionis suę exactionem non ostenderit.* Facit etiam textus in *Authent. de mandatis Princip. § coges, collatione 3.* vbi quod tributarius ad solutionem tributorum statim debet compelli: ergo
5 via executiua. Et † ita tenet Bald. *in l. 1. C. de condict. ex lege 1. num. 1. versic. 3 oppono, & in l. 1. colum. 3. num. 7. C. de hæred. vel act. vend.* idem Bald. *consil. 434. num. 1. volum. 3.* vbi quod in exigendis publicis functionibus, puta, tributis, vel datijs, & collectis, nullus ordo exigitur, nec citatio requiritur, & in his iudices, & examinatores procedunt de plano, cogendo, & exigendo, non citando, & procedendo, licet si debitor aliquam proponeret legitime exceptionem, audiendus sit. Refert, & sequitur Aegidius Thomat. in *tract. de collect. § retenta proxima discussione num. 30 cum sequentib. fol. 159. in 12. volum tractat diuers. in nouis*, & Azeuedo, *in l. 6. num 11 cum sequentib. titulo 14. lib. 6. Nouæ Collect. Reg.* & alios plures allegans in terminis Gironda, *d. 4 par. in princip. num 3.* affirmans, es prædictis iuribus gabellarum debitores conueniendus esse remedio executiuo de plano, & absq. citatione, incarcerando, & percipiendo pignora: Expendit præterea in hanc eamdem partem nonnullas leges Regias, & præcipue illas, quæ iubent, in gabellarum caussis esse procedendum breuiter, & summarie, sine strepitu, & figura iudicij, *vt in l. 5. titulo 7. hoc libro 9.* & Gironda, refert, & sequitur Azeuedo, *in l. 14. num. 2 libro 9.*

6 Ego profecto † hoc nimis rudum, grossum, & indigestum censeo esse. Leges siquidem iuris communis supra allegatæ loquuntur, quando debitum est liquidum, per confessionem, vel quando non cadit probatio negationis, vt in tributis, item contra immediatum debitorem fisci, nam quo ad debitores fisci, requiritur ordinarius processus, proposita conditione ex lege, *vt in d. l. missi, opinatores*, & tamen Bald. & Roder. Suarez. *vbi supra*, nec non, & Auiles *c. 10. præt. in glos. execution. num. 43.* & Azeuedo, *in l. 14.*
7 *num. 2. tit. 21. lib. 4. Nouæ Collect. Reg.* † Dicens, quod text. *in d. l. missi*, loquitur in publicis exigendis tributis, & functionibus, in quibus de plano, nullo seruato iuris ordine, & sine citatione proceditur, & licet in tributis, vbi nulla negatio ea soluendi cadere potest, & quodlibet instrumentum, per quod appareat illum esse debitorem, poterit exequi cōtra eum, prout sic declarat Roder. Suarez *vbi supra*, & Quemada *in quæst. fiscal 9.* & Becca *de inop. debit. cap. 13 num. 21. & 22.* Sed pro alijs debitis non ita ex quolibet instrumento executiue procederetur contra debitorem fisci, sed ex tali, quod executionē mereatur, ne leges extra casus, in qui-
8 bus loquitur, extendamus, † Quinimmo, & idemmet Gironda, *vbi supra, num. 6* supradictam suam resolutionem, intelligit veram cum duabus limitationibus, nempe, quando debitum fuerit liquidum confessione partis, vel instrumento, & quando ageretur contra debitorem principalē: secus si contra debitorem debitoris alicuius conductoris, vel gabellæ debitoris: quia tunc temporis tantum procedi potest via ordinaria, & processu ordinario, intentando prædictæ legis Regiæ conditionem, vt resoluunt Roderic. Suarez, & Auiles *vbi supra*, & vltra eos benè Pereg. *de iure*
9 *fisci, lib. 6. tit. 7. num. 18.* † dicens, quod quamuis debitor fiscalis summarim, & executiuè conueniatur, non tamen ipse debitores suos remedijs fiscalibus exequi ere valet, sed illos iure ordinario coram suis iudicibus conuenire debet, *l. hi qui, C. de conuen. fisci debit. lib. 10.* & quod aliqui intelligūt, nisi ex caussa fiscali debitum contraxissent, ad textum *in l. non intelligitur, § multa, ff. de iure fisci*, sed ipse non simpliciter
10 admittit, quia mutatione † personę, mutatur priuilegium, *l. Paulus, § 1 ff. de acquir. hæred. l. filiusfamil. ff. ad legem Falcid.* & cum illis adductis per Rolandum a Valle,
11 *consil. 61. num. 5. cum sequentib volum. 4.* Ideoq. † debitor debitoris fiscalis nec ad pœnas, neque ad carceres immediate arctatur, nisi se subiecerit illis exequutionibus in forma Cameræ, Guido. Papa, *quæst. 208.* vbi refert ita obseruari in ea patria, & idem sentit Boer. *decis. 108. num. 10.* quos refert Peregrin. *vbi supra*, dicens, quod ita quoque obseruatum vidit, & *num. 19.* addit, quod neque fiscus exequutiue, procedit in personam aduersus debitorem, & sic in alijs caussis debitoris fiscalis, secundum Salic. *in l. 1. C. de condict. ex l. limita, vt infra dicemus*: Aliud autem, quod diximus, coram suis iudicibus conueniendos esse debitores fisci, tenet etiam glos. *in l. 2. C. de primip. libro 12.* sed contra sentit text. *in l. si debitum, ibi, per officium procuratoris, C. quando fiscus, &c.* & ita practicatur, secundum Peregrin. *vbi supra, num 28.*

12 Quare † rem hanc, sic resoluendam esse censeo: vt regulariter pro exactione gabellæ sit agendum, via ordinaria summarie tamen, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij est procedendum, præterquam in casibus a iure expressis, in quibus aliàs executiue agi potest, nempe, per instrumentum publicum guarentigium, sententiam transactam in rem iudicatam, vel executoriam, confessionem claram, in iudicio factam, chirographum recognitum in iudicio, vel iudicis mandato, aut per sententiam vigore compromissi legitime latam: hi casibus exceptis, & si qui alij, exequutionem paratam habentes, inueniantur, in ceteris omnibus regulariter agendum est, præd. via ordinaria summarie tamen, & de plano sine strepitu, & figura iudicij, vt prædiximus. Ad quod sic tenendum, r. moueor ex doctrina Roderic. Suarez, & ceterorum supracitatorum, cum suis declarationibus nempe, vt in his tributis, in quibus potest cadere negatio (pro vt in gabellis, contingit) non procedatur via executiua, nec contra debitorem debitoris.

Secundo, quia nulla lege gabellarum Quaterni hoc priuilegium exequutionis, paratæ reperitur concessum expresse exactioni gabellarum: ergo in ea seruandæ sunt aliæ leges generales huius Regni, quibus habemus cautum, & decisum, quod prædiximus; via enim executiua regulariter agi non potest, nisi in casibus a iure expressis.

Tertio allego, pro hac parte optimam, & pene expressam legem in terminis, nempe 10. *titulo 16. hoc lib 9.* ibi: *que fagan entrega, y execution contra las personas, y bienes de las personas, que assi deuieren los tales marauedis, y de sus fiadores, por qualesquier marauedis, y otras cosas que assi deuieren, o ouieren a dar segun las obligaciones, y priuilegios, y libramientos acceptados, y otros arecados quales fueren mostrados, que truxeren apareiada execution* Expendæ verba: *que truxeren apareiada execucion*: Ergo in hac materia gabellarum, ea sola instrumenta executionem paratam habebunt, quæ aliàs eam habeant paratam, quæ licet loquatur contra *los arrendadores, o fieles, o cogedores de rentas Reales*, fortiorem locum habere debent in venditoribus, & permutatoribus particularibus, a quibus sigillatim petitur, & prætenditur deberi gabella suorum contractuum, cum illi sint necessario obligati instrumento publico, cum fideiussoribus: hi vero non, sed libello simplici, probando instrumentis, vel testibus conueniuntur.

Quarto, pro hac eadem parte considero, quod leges gabellariæ, *tit. 17. del orden iudicial en pleytos de rentas*, dum prædictum ordinem iudicialem præscribuntur, *hablan en vian de manda, y respuesta, y de prueua, negando el reo, que es la via, y modo ordinario de proceder regularmente en todas las causas*, pro quibus via exequutiua non competit, vt constat ex omnibus prope legibus dicti tituli, præsertim l. 1. & 2. & præmaxime ex lege 3 & 4. & reliquis eiusdem tituli, & nūcupatim ex lege 5. eiusdem tituli, vbi, *que se dentres*

tres

tres dias para responder a la demanda de alcaualas y rentas Reales, y que el no sea obligado a contestar la demanda, que le fuere puesta dentro de tres dias por ante el escriuano, o por memorial llanamente hecho, sin consejo de abogado: Ergo non competit via executiua, *sino ordinaria de demanda, y respuesta, aunque los iuezes en estas causas de alcaualas, y rentas Reales, son obligados a proceder, y las han de librar breue, y sumariamente de plano,* y sine strepitu, & figura iudicij, *sabida solamente la verdad, y segun las leyes, y condiciones della,* hoc autem non inducit viam exequutiuam, sed ordinariam, quam lex præbet breuiorem, & tamen summariam eam efficit, vt constat ex prædictis.

Quinto, & denique quia, *vt infra in alia quæstione resol*
13 *uemus.* Prima † sententia diffinitiua in hac materia gabellarum exequi non potest, si ab ea fuerit legitime appellatum, nisi fuerint duæ sententiæ conformes, vel in breuioribus caussis (hoc est) *de menor* quãtia, de qua infra ibidem agemus: Ergo via exequutiua regulariter agi non potest cõtra gabellam debentes, nisi in casibus, in quibus id priuilegium exequutionis paratæ concessum reperitur: aliàs nã que prima sententia exequutiua in materia gabellarũ, exequenda esset, non obstante appellatione ab ea interposita, prout simile priuilegium iure nostro Regio concessum est caussæ exequutiuæ, nempe, *que la sentencia de remate se execute, sin embargo de apelacion, y nullidad, vt in l. 64. Tauri.*

Sexto, & vltimo: quia si attenta lege 2. *tit.* 19. *hoc lib.* 9. dicto mediatoris, vel emptoris iurati in testem producti per gabellarium, standum est, ac danda est ei plena fides ad condemnandum absque alia probatione, indignum quippe foret, & absurdum procul dubio, vt vno tantum teste (cum neque etiam pluribus id fieri queat) exequutiue agi posset.

Non obsunt modo iura, & leges Regiæ in contrarium, adductæ per Girondam, & non quidem dicta lex, missi opinatores, quia iam ei est responsum, nec etiam textus *in §. coges, Authentica de mandat. Princip.* quia eodem modo sunt intelligendi, nec *lex 9. tit. 16. hoc lib. 9.* ibi: *y siendo la tal acceptacion fecha por ante escriuano que traya apareiada execucion, como si fuesse obligacion liquida, porque esto es a expresso assi por la dicha ley, y antes prueua que fuera de aquel caso no competa execucion, si aliàs los recados no fueren tales, que la traygan apareiada, como lo dize la ley 10. luego siguiẽte que arriba auemos traydo, y referido sub letra.*

Similiter non obest lex 14. *tit.* 7. *hoc lib.* 9 *que manda, que se haga entrega, y execucion en los thesoreros, y recaudadores por los libramientos de los Contadores mayores, que en ellos fueren librados. Porque esto es iustissimo, y en su caso se ha de guardar assi, pero este no es nuestro caso, sino quando el alcaualero pide al que vendio, o troco alguna cosa el alcauala, y el reo niega deuerla, o no tanta como se le pide, y sobre ello ay pleyto, o le puede auer iustamente. Porque si confessasse en iuyzio deuerla, o ouiesse otra escritura, que como dicho es, traxesse apareiada execucion sobre ello, ya no seria via ordinaria,* sine executiua, *como auemos dicho.*

Nec etiam obest lex 31. *&* 32. *tit.* 19 *lib.* 9 *que manda, que dentro de cinco dias se manifieste, y pague el alcauala, &c. Porque esto no quita, que si no se deue por alguna razon iuridica, no se pueda defender de ello por iusticia, en la via que ouiere lugar por ella perdirsele el alcauala.*]

Las leyes Reales, que disponen que en los pleytos de alcaualas se proceda breue, y sumariamente, sine strepitu, & figura iudicii, sola facti veritate inspecta: *ya esta declarado arriba, como se han de entender, y es, que no por esto compete* via executiua, *para pedir esto compete* via executiua, *para pedir las alcaualas regularmente, pues las mismas leyes obligan, a que aya demanda, y respuesta, y litis contestacion, lo qual no procede en la* via executiua. *El capitulo treynta, y uno, de los nueuos apuntamientos de las alcaualas, yo no hallo que prueue nada contra nuestra reformacion, ni menos la ley 14. titulo 21. lib. 9 como alli lo declara* Azeuedo.

Los Authores allegados por Girond. vbi supra, por la cõtraria parte loquuntur in aliis casibus, & ceteri intelligẽdi sunt iuxta ea quę supra diximus, [nobis minime obsunt.

Denique experientia quotidiana, quę est optima rerum magistra, docet, nostram resolutionem esse veram, & manifestam, siquidem quotidie videmus innumeras, atque infinitas lites iudicio ordinario tractari, non verò exequutiuo, super exactione gabellarum contra ipsos venditores, & rerum suarum permutatores: idem à fortiori procedit contra debitorem debitoris fiscalis, non enim cõtra ipsum debitorem debitoris proceditur exsecutiuè, sed iure ordinario, licet aliàs debitor fiscalis summatim, & exsequutiuè cõueniri possit in casibus supradictis.

14 Verum tamen est, † quod sic vbi consuetudine legitimè introductum fuerit (prout est Placentiæ) quod copiæ tabellionum quas ex lege *10. tit. 17. lib 9.* ipsi tenentur singulis mensibus (si petantur) præstare, exsequantur, huiusmodi consuetudo vim legis habebit, ac proinde exsequutionem paratam deinceps habebunt, hoc operante ipsa consuetudine, quæ potest tribuere scripturæ vim exsequutiuam,
15 quam aliàs non habebat. Sicut † etiam potest effici consuetudine instrumentum authenticum id quod aliàs non erat, & quod priuatæ scripturæ credatur, vt cum Rebuff. *in 3. tomo constit. Franc. tit. de Consuetud in præfat. num. 76.* tradit Azeuedo *in rubr. tit. 25. num. 13. lib 4. Noua Collect. Reg.* & probatur *in cap. cum dilectus, in 2. parte, de fide instrum. per quem text. & ex l. 8 tit. 9. lib. 2. for.* idem probauit Didac. Perez, *in l. 5. tit. 8. libro 3. Ordinam. colum. 1105.*
16 *vers intellige tamen.* Et † in terminis etiam circa consuetudinem ita tenet Azeuedo, *in l. 6. num. 11. tit. 10. libro 9.* nempè, quod virtute instrumenti venditionis, vel copiæ eius præstitæ a tabellione, coram quo instrumentum illud fuit confectum, fiet exequutio, iubendo, vt soluat intra vnum diem sub exsequutionis comminatione, & tunc, si nõ
17 soluit, fiet exsequutio pro gabella illa, † *& num. 12.* ponit remedium, quo cauetur testibus approbatoriis, vt non remaneant obligati, scilicet, quod tempore depositionis protestentur, se nolle teneri, nec remanere obligatos ex illa approbatione; vel dicant, quod bona illa tempora quo deponunt, valent tot nummos: nesciunt autem, an tempore solutionis id valebunt, vt inquit Gironda *de Gabel. 3. par nu. 33.* & Azeuedo, *in l. 14. tit. 7. lib. 9.* nempe, si tempore solutionis conductores gabellarum, quos diuites affirmarunt, huiusmodi non fuerint, vt per eosdem.

Quod autem contra debitorem debitoris fiscalis exse-
18 quutiuè procedi non possit, probat: quia † sicut priuatus creditor debitoris sui non potest excutere, hoc est aduersum illum exsequutionem petere, nisi mandatis sibi actionibus, vel dato nomine debitoris in solutum extra cessionem, vel delegationem, vel debitore suo condemnato, eoq. existente non soluendo, tertio se illius debitorem confitente, vel per malitiam negante, quæ incontinenti edoceri possit: ita etiam indubitanter fiscus in præmissis similiter casibus debitorem debitoris sui exigere potest: quia vtitur iure cõmuni, non aliàs, vt constat ex traditis per Marc. Anton. Peregr. *de iure fisci, lib. 6. tit 7. num. 25. & 26.* Vbi
19 limitat † in fisco, in tribus casibus specialibus, in quibus ipse debitorem sui debitoris, etiam non condemnatum, exigere potest, quos recensuit text. *in l. non intelligitur, § multa, ff. de iure fisci.* Primus est, cum debitor principalis non est soluendo, *vt in d. § multa, & in l. non prius, C. quando fisc. & l. 1. C. de condic. ex lege.* Aliàs enim cum debitor principalis est soluendo, fiscus non agit contra illius debitores, *l. 1. secundum 3. lecturam gl ibi. C. de fide instr lib. 10.* Secundus casus est, quãdo ex ratione fisci apparet, debitum fuisse contractum, vt in exemplis Bart. *in d. § multa.* Tertius casus est, cum ex contractu fiscali debitores conueniuntur, *vt in d. § multa,* vbi Bartol. etiam exemplificat, & hos tres casus intelligit Peregr. *vbi supra,* etiam quod debitor principalis non sit condemnatus, secundum Bar. & communiter alios, quamuis gl. aliud senserit in d. 3. casu. Item prædictum tertium casum intelligit Peregr. cum debitor debitoris fatetur se esse debitorem, aliàs secus, iuxta gl. *in d. § multa, per text. in l. si debitum, C. quando fisc.* & ibi Bald.

20 Addit † insuper Gironda *de Gabel. d. 3. par. nu. 33.* quod via exsequutiua similiter procedendum sit contra testes, affirmantes conductorem gabellarum esse diuitem: *y assi*

S *contra*

contra los abonadores, dicens ita resoluere Azeued. *in l. 3. tit. 9 lib. 2. recopil. nu. 14.* qui tamen corruptè eum allegat, cum ibi hoc non dicat, neque agat de huiusmodi testibus, *sed in l. 13 eiusdem tit. & lib d. nu. 13.* sed etiam Azeued. de hoc ex professo agit *in l. 6. nu 8 & 9 tit. 10 lib. 9.* vbi, inquit, se non ita indistinctè id asseruisse, sed tunc demum, cum appater nulla exceptione legitima se tueri posse debitores fisci: nihilominus tamen inquit, iam in practica vidisse, approbatores testes conductoris gabellarum, esse carceratos, & contra eos executiuè processum eo modo, de quo ibi latius per ipsum, quæ praxis mihi non displicet.

S V M M A R I A.

1 *Decem dies ad oppositionem probandam in caussis exequutiuis gabellarum an sint concedendi reo, sicut in ceteris causis exsecutiuis & num. seqq. resoluitur affirmatiue, nu. 2. cum seqq limitatur nu 4 in iudicibus de commissiō vulgò dictis delegatis in caussis gabellarum: secundo limitatur contra conductores gabellarum, vt in num. 5.*

2 *Iudex regulariter ex iusta causa potest terminum legalem augere, vel minuere, sed contra num. 6.*

3 *Regulam qui habet pro se, habet intentionem suam fundatam, præterquam in casibus a iure expressis.*

Legislator quando aliud vellet, quam expressit, illud expressisset, sub eod. num. 3.

Q V AE S T I O CLXV.

De modo, & forma exsecutionis in materia gabellarum.

1 QVæritur in propo sito. † *An in causis exsecutiuis gabellarum, debeant concedi decem dies debitoribus exequutis ad oppositionē faciendam contra exsecutionem, cum ad vltimam bonorum licitationem citantur (hoc est para remate) sicut in ceteris causis exsecutiuis, vel minus, & breuiari possit prædictus terminus decem dierum fauore fisci?* Et videtur hoc vltimum verius primò, *ex lege 5. titulo 7. hoc lib. 9.* quatenus ibi præcipitur iudicibus, que oyan, y libren estas causas breue, y sumariamente, y de plano sine strepitu, y figura de juyzio, sabida solamente la verdad. Secundò ex lege 14. eiusdem tituli, ibi. *Que nales reciban exceptiones maliciosas salno paga, ita razon legitima mostrada por recaudos ciertos, luego sin alongamiento de malicia.* Ergo iudex poterit concedere arbitrio suo terminum intra quem oppositio fieri debeat.

Tertio *ex l. 18 tit. 7. hoc lib. 9* vbi in materia gabellarū, & redditum Regalium exigendorum terminus præconiorum minuitur in mobilibus ad tertium diē in immobilibus ad nouem dies.

Quarto *ex lege 17. eodem tit. 7.* vbi præcipitur iudicibus, vt in bonis conductorum gabellarum, & aliorum redditum Regalium, suorumq. fideiussorum exsecutionem faciant intra tertium diem, ex quo ipsa fuerit petita, & venditionem pignorum ex die quo fuerit petita executio in bonis immobilibus vsque ad nouem dies, sub pœna amissionis officij, & alijs pœnis pecuniarijs ibi contentis: præter quam si in hoc termino, scilicet nouem dierum, fuerit edoctum de solutione, remissione, vel persone captione: Ergo minor terminus datur ad oppositionem faciendam, & probandam quam nouem dierum, quod etiā probat l. 15. eiusdē tituli ibi *Salen paga, o quita, o tom que les sea fecha por alguna persona poderosa mostrada la hasta nueue dias.*

2 Quinto & vltimo, quia regulariter † iudex ex causa iusta potest terminum legalem augere, vel minuere, secundum Bart. *in l 2. num 4. per text. ibi. ff. de re iudic. & Authent. Qui semel. C quomodo, & quando iudex,* quæ opinio est magis vera, communis, & in praxi recepta, secundum Girondam qui plures Doctores, & glossas idē tenentes, allegat *in tractatu de Gabellis 4. par. in princ. nu. 10. qui a nu. 8. cum seq.* ex prędictis fundamentis hanc opinionē in terminis nostræ quæstionis probat, dicens sæpius eam practicatam vidisse præsertim inter Regios executores.

Nihilominus tamen, quando via executiua agi iure potest, & agitur pro exactione gabellæ contra eam debentes soluere per iudices ordinarios; ego censeo contrariū esse verius, & tenendum, quod ad oppositionem faciendam, sint concedendi exequutis decem dies, nec hi possint breuiari ex generalitate *l. 2. & 3. tit. 21. de las executiones. lib. 4. Noua Collect. Reg.* vbi hoc præcipitur in omnibus executionibus, & contrarium non reperitur hec in specia dispositum præter quam in exsecutionibus quæ fiunt contra ipsos Regios conductores gabellarum: ergo in ceteris gabellarum debitoribus ratione venditionis, aut permutationis rerum suarum, regula generalis dictarum legum 2. & 3. seruanda est, † qui enim habet regulam pro se, habet intentionem suam fundatam, præter quam in casibus a iure expressis, iuxta glo. *in l omnis definitio, ff de regul. iur* quem sequitur Dec. *in l. 1. nu 6. ff eodem,* vbi Additionator allegat Alex. & Tiraq idem tenentes, est glos. similis *in rubrica. eodem tit. lib. 6.* est communis vt plures allegans profitetur D. Couar. *lib. 2. var resol c. 12. nu. 4 simil gl in l. bis, quæ contra, ff. de leg. & ibi* Paul. de Castr. *nu 1.* Ias *in l. cetera in princip. num. 3. & 4 ff de leg. 1.* & plura in proposito tradit Rolan. a Valle *cons. 5 nu. 18. vol 1.*

3 Secundo quia cum regula dictarum legum 2. & 3. *d tit. 21.* nō reperiatur alterata in executionibus gabellarū, quæ fiunt contra earū debitores ratione, venditionis, aut permutationis rerum suarum, sed tantum in exsecutionibus, quæ fiunt contra conductores Regales gabellarum, quibus nouem tantum dies conceduntur ex legibus specialibus gabellarum, supra pro priori parte adductis in illis tamquam in casu omisso, remanet illæsa præfata regula, & casus noster in dispositione iuris communis dd. legum 2. & 3. tit. 21. argum. *l commodissime, ff. de lib & posth* si enim aliud voluissent legislatores, expressissent, sicut expresserunt contra conductores Regios gabellarum, *argum l vnicu, §. vbi autem, in fin. ibi:* nam si contrarium volebat, nulla erit difficultas, coniunctim ea disponere, text. etiam *in c. inter corporalia, de translat. Episc. & in cap. ad audient. de decimis.* cōgerit plura concordantia Tiraq. *in l. si vnquam, verbo, libertis, nu. 3 C de reuoc donat.* Rola Valle, *cons 68. nu. 35. lib. 4.* Becc. *cons 12 nu 44 & cons. 32 nu. 16. lib. 1.* iudex ergo ordinarius debitores gabellarum aliorumq. redditum Regalium, tam in terminis præconiorum, & venditionis bonorum, quam citatione *para el remate*, obseruabit ordinem, & formam legū huius Regni, *en las executiones,* & præcipue *l. fi. tit. 12. lib. 4. Nou. Collec. Reg.* & ita obseruatur in praxi.

4 Limitatur hæc nostra † sententia in iudicibus Regijs *de commission*, vulgo dicti delegati in causis gabellarum, cum terminis certi præfixione; hi enim huius ratione breuiare solent terminos præconiorum, & oppositionis faciendæ aduersus exsecutionem; & hoc est quod practicatū vidit Gironda, *vbi supra.* Ceterum ordinarij iudices exsequentes sententias transactas in rē iudicatam, vel exsecutorias, alia ue instrumenta paratam exsequutionem habentia, contra debitores gabellarum, ratione venditionis, vel permutationis rerum suarum, assignare debent terminos exsecutionibus, & oppositionibus contra exsecutionem assignatos, & præfinitos a legibus huius Regni omnibus, prædicto *tit. 12. lib. 4.* nec eos breuiare aut prolongare possunt cum causa, vel sine causa.

5 Secundò limitatur † in exsecutionibus faciendis contra ipsos conductores Regios gabellarum, in quibus nuncupatim nostræ leges supra citatæ *d tit. 7. lib. 5. Nouæ Collect. Reg.* alios terminos assignant, qui omnino erunt obseruandi, & non transgrediendi; ergo extra illum casum, per locum ab speciali, in ceteris exsecutionibus aliarum personarum in causa gabellarum, seruandi sunt termini aliarum exsecutionum, quod enim non iouatur, quare stare prohibetur, *ut in l. Sancimus, C de testa. & in l præcipimus, C. de appel.* & in his remanet satisfactum plerisque fundamentis prioris partis contrariæ.

6 Non obstat l. doctrina Bar. *in d. l. 2. num. 4. ff. de re iud.* in contrariū allegata: verior nāque & communis opinio est in contra-

contrarium, & semper tenenda, nempe, quod iudex non possit terminum legalem augere vel minuere, etiam ea causa: quam tenet Iac. de Arei. relatus per Bart. *vbi supra*, & est communis opinio secundum Iasonem *in d. l. 22. numero vigesimosecundo*, & Ripa *ibi numero decimoquarto*, quam ibi probarunt post alios Paulus de Castro *numero quarto*, & Alexander *numero nono*. a qua in dubio non est recedendum, maxime cum melioribus rationibus iuuetur, sitq. communis, vt affirmat Diac. Perez *in l. 1. titulo 3. Ordin. colum. 859. cum seqq.* & Iaunaipse *in l. 1. tit 3. lib. 3. Ordin. col 903.* & refert, esse veriorem, & magis communẽ ea Ias. *vbi supra*. hanc etiam sequitur additionator Bernardi Diaz. contra suum authorem *in regul. 358.* vbi eam communem esse refert ea alijs.

SVMMARIA.

1 *Thesaurij, conductores, & exactores redditum Regalium, exequnti pro eisdẽ, debent esse in carcere, nec relaxantur sub fideiussoribus, donec eorum bona vendantur, & solutio fiat, præter quam en* en el arrendador, o recaudador mayor de su Magestad, *vt hic*.

2 *Conductores gabellarum an habeant idem priuilegium contra suos debitores gabellarum, vt relaxandi hi minime sint cum fideiussoribus* de saneamiento, *& numeris seqq. resoluitur affirmatiuè, num. 5. cum seqq.*

3 *Priuilegium fisci cum sit personale, non extenditur ad emptores, seu conductores Regiorum redditum.*

4 *Mutatione personæ mutantur conditio, & priuilegium.*

6 *Priuilegium Reale transit ad successorem.*

8 *Cõtra debitores fiscales proceditur pro eorum debito liquido ad capturam, & ad tenutam bonorum, & contra eorum hæredes, nisi inuentarium confecerint, vt in nu. 12. & 13.*

9 *Debitores gabellarum possunt ab Ecclesia extrahi, sicut & quilibet debitor tributorum Regiorum, vt in num. 10. & in nu. 11. quomodo hoc sit intelligendum.*

14 *Mulier carcerari non potest pro debito gabellarum, nec vt principalis, nec vt fideiussor, nisi delictum interuenerit, gabellam occultando, non obseruata dispositione l. 31. tit. 19 lib. 9. Noua Collect. Reg.*

15 *Nobilis non carceratur pro debito gabellæ, nisi interuenerit delictũ, quia nõ obseruauit dispositionem l. 31. tit. 19. lib. 9.*

16 *Nobilis conductor, vel collector gabellarum, vel aliorum redditum Regalium, carcerari potest, & debet, pro solutione eorumdem.*

17 *L. 4 tit. 2. lib. 6. Noua Collect. Reg. dispositio ad alios casus, quam in quibus loquitur extendenda non est.*

QVAESTIO CLXVI.

An pro solutione gabellarum debitores sint sub fideiussione de saneamiento relaxandi a carcere?

1 QVæro modo: cum lege 14. *tit. 7. hoc lib. 9.* † caueatur, que en las execuciones que se ouieren de hazer en los bienes de los tesoreros, y recaudadores, y arrendadores de rentas Reales, o en sus fiadores por los marres que en ellos fueren librados en caso que por ellos sean dados bienes cõ fianzas, que sus cuerpos esten presos en tanto que se vendieren los bienes, y que no puedan ser dados sueltos, ni fiados, hasta que ayan pagado las quantias que en ellos fueren libradas, cõ las costas derechos, y penas, si en ellas ouieren incurrido. Et idem cauetur *in l. 10. tit. 16. hoc lib. 9.* saluo si aquel en quien se ouiere de hazer la tal execucion fuere arrendador mayor de su Magestad, o su recaudador mayor, porque este dando bienes desembargados que seã auidos por suyos en que se haga la execuciõ cõ fiadores llanos y abonados, que se obliguẽ, que aquellos bienes que senna la para la execuciõ, con son suyos, que valdrã la quantia, y que no saldra embargo en ellos, no ha de ser preso, y se fuere preso, que sea suelto con la dicha fianza, y que se embargo saliere, pendiente la execucion, que el recaudador, o arrendador, o su fiador se an luego presos, y pendiente la oposicion no sean sueltos de la prision hasta que la causa sea determinada, y pagada la parte.

2 *An ipsi † gabellarij, & conductores gabellarum*, por mayor, o por menor, *hoc vtantur priuilegio contra suos alios gabellarum debitor res, vt hi quidem quando iure petitur, contra eos exsecutio, debeant remanere in carcere, esseq. capti, donec exsecutio ventiletur, & solutio debiti fiat, etiam si offerant fideiussorem idoneum* de saneamiento?

Et videtur leges prædictas Regias non habere locum in hac specie, sed tantum in suo casu, quo loquuntur, nempè, in fauorem fisci in exsecutionibus, quæ petuntur contra ipsosmet conductores, & exactores Regios, *por libramiento, o por lo saluado*, &c. In ceteris namque casibus regula generalis est in contrarium, nempè, vt in omnibus exsecutionibus debitor incarceratus sub fideiussoribus *de saneamiento*, exeat è carcere vsque ad sententiam *de remate, l. fin titulo 11. de las executiones, lib. 4.* Hæc igitur erit obseruanda, præterquam in casu speciali dictarum legum; sed noster casus est omissus ab illis legibus. Ergo remanent sub dispositione iuris communis dictæ regulæ, quia si legislator aliud voluisset, expressisset, vt dicebamus aliàs in quæstione præcedenti.

3 Secundò, quia † priuilegium fisci, de quo in dictis legibus prioribus, cum sit personale, non extenditur ad emptores, seu conductores Regiorum redditum, *vt in l. licitatio, §. mercatores, ff. de public. & vectigal.* Mutatione † enim personæ, mutatur conditio, & priuilegium, vt per Bar. *in l. per procuratorem, nu. 3. ff. de acquir. hared.* Montaluo, *in l. 3. tit. 14. par. 1. in fine.* Castell. *in l. 13. Tauri, col. 5. vers. ex quo sæpe.* Et in terminis, quod prædictis conductoribus, & firmarijs non competat præfatum priuilegium capiendi debitores publicos, tenet Rebuff. *ad Regias Constitutiones Galliæ, 1. tomo tit de lit. oblig. artic. 11 gl. 3. nu. 19.* & sequitur Ioan. Sayson *in Consuet Turon. in tit. de quæst. vectig. artic. 3. ad finem*, quoad hoc refert Gironda, *de Gabell. 4. parte, in princ. nu. 16.* & tenet Guido Papa, *in decis. Delphin. q. 208. Iuxta materiam.*

5 Cõtrariã tamẽ † sententiã, immo, quod isti cõductores gabellarũ eodẽ quo Rex priuilegio vtãtur cõtra suos debitores, tenet Bar. *in l. in prouinciali, §. si ego, nu. 4. ff. de noui operis nũciat. & in d. §. mercatores*, vbi additionator cuius in hoc opinio cõfirmari potest quia hoc priuilegiũ non tã Regi, quã faciliori exactioni gabellarũ concessum videtur, in odium debitorũ morosorũ, præsertim, cum in vtroque casu versetur idẽ fauor fisci, vt Regi facilius, & breuius soluatur redditus; & vt in posterũ plures ad conducendũ redditus Reales alliciantur, atque conductores inueniantur.

6 Et † quando priuilegium conceditur rebus, & sic est reale, transit ad successorem, vt notat Din. *in Regula, priuilegiũ, nu. 20. de reg. iur. in 6.* & in terminis hanc partem quando Rex, vel Princeps gabellarũ conductoribus iura sua cedit & transfert, vt potest, ex *l. fin. C. de priuileg. fisci*, tenet, & probauit Gironda, *de Gabell. 4. parte in prin. nu. 17. cũ seqq.* vbi quod hanc opinionẽ semper practicatã vidit, quia regulariter Rex cedit, & trãsfert ius suum conductoribus gabellarũ, & aliorum redditũ Regalium, præsertim cũ quotidie locẽtur gabellæ cũ conditionibus legũ Quaterni gabellarum. Idẽ probat Rebuff. *vbi supra, sub d. nu. 19.* dicens, quod solet Rex hoc cõcedere suis firmarijs, vt etiã per personæ apprehensionem compelli possint debitores fiscales, & quod conductores alijs fisci priuilegijs contra debitores vti possint, & quod ita solet fieri in illa patria, & exercetur in Curia Generalium iustitiæ. Quam sententiam scio in his Regnis in praxi communiter obseruari; & ita est tenendum, non obstantibus alijs, quæ supra in contrarium adducta fuerunt, quæ ex præcedentibus remanent iam diluta. Nec etiam obsunt, quæ in præcedenti quæstione resoluimus circa terminum citationis, para el remate, non breuiandum contra debitores gabellarum, quia dispar ratio, & fauor fisci versatur in hac præsenti specie, quam in illis, & præterea in vtraque praxis habet, quod resoluimus, & quia sunt diuersa possunt compati.

7 Tandem † nostra præcedens sententia ex eo verissima,
& euidens efficitur, si consideremus, quod decisio dicta-
rum legum, non est specialis in debitore gabellarum, sed
generalis in quocumque fisci debitore, ex l. sacrilegij capi-
te, §. *fin. vbi corpus retinendo, ff. ad leg. Iul. peculat.* cuius
priuilegij meminit Bald. *in l. fin. num. 10. C. de pri-
uileg. fisci*, sequitur Bald. *conf. 90. vol. 5.* & Peregrin. *de iure
fisci lib. 6. tit. 7. num. 5. & num. 7.* quod ita consuetudo ob-
8 seruat, † quia contra debitores fiscales pro eorum debito
liquido proceditur ad capturam, & ad tenutam bonorum,
l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. 10. vbi Ang. Bald.
in l. 1. col. 2. C. de hæred. vel action. vend. Marante, *de ord.
iudic. 4. par. distinct. 9. num. 59.* Et in terminis dictarum le-
gum Lassart. *de decim. vendit. cap. 8. num. 57.* dicens, hoc
habere debere veram rationem, & originem illarum legū.
Vnde merito, vt quicumque debitor gabellarum contra
quem iure fit executio, & hic in casibus, in quibus contra
eos habet locum executio (quos diximus *in quæstione pro-
ximè præcedenti*) pro eis interim capi debeat, & in carce-
re detineri, donec soluat, etiam si fideiussorem indemnita-
tis (hoc est *de sane amiento*) offerat.

9 Et non solum † debitores gabellarum prædictarum car-
cerari possunt, sed etiam ab Ecclesia extrahi, vt carceren-
10 tur. † Generale enim est in Regijs tributis, vt eorum de-
bitores Ecclesiarum immunitate non gaudeant, vt probat
text. in *Auth. de mandat. Princip. §. publicorum, collat. 3.
& l. 5. tit. 11. par. 1.* ita tenet Gratian. *conf. 54.* & alij plures
DD. communiter, quos congessimus in repetitione *l. nemo
potest. num. 183.* & nos, & post nos Gironda *de Gabel. 4.
11 par. §. 1. num. 29.* Contrariam † tamen opinionem, vt ve-
riorem probant plures graues authores, quos retulimus
vbi supra, & refert etiam Gironda *prædicto num. 30.* quæ
proculdubio in praxi est tenenda, nisi in debitoribus falli-
tis, qui cum bonis confugiunt ad Ecclesiam, ea occultan-
do, & auferendo suis creditoribus, iuxta *l. fin. tit. 2. libro 5.
Nouæ Collect. Reg.* vt probauimus *vbi supra, num. 184.* &
cum nobis ibid. Lassart. *d. cap. 18. num. 21.* quia leges primo
loco supra allegatæ pro prima opinione, sint contrariæ iuri
Canonico, ac proinde non obseruandæ, vt putant Abb. *in
c. inter alia, num. 24 de immunit. Eccles.* quem refert, & se-
quitur Greg. Lop. *in l. 2. verbo, Por deuda. tit. 11. par. 1.* &
D. Couar. *lib. 2. var. resol. c. 20. num. 14.* vbique, & Lassart.
vbi supra, hanc etiam partem latissimè comprobauimus
lib. 1. Pract. q. 1. nu. ... cum seqq. & Azeued. *in l. 13. tit.
2. lib. 1. Nouæ Coll. num. 2. cum seqq.* Et hæc opinio in praxi
seruatur, & vsu recepta est secundum Gironda *vbi sup. n. 31.*

12 Et præd. legum † dispositio loquentium de carceratione
conductorum Regiorum, nedum in illis ceterisq. fiscі de-
bitoribus procedit, sed etiam in eorum hæredibus, vt benè
notat Mench. *lib. 1 de success. creat. § 6. num. 37.* sequitur,
13 & probat Lassar. *de decim. vend. cap. 8. num. 59.* hoc † li-
mitans ex Alex. quando debitoris hæres inuentarium fecis-
set, tunc etiam personaliter per carcerem compelli non de-
bet., quod commendāt, & applicant ad dd. leges Regias
Menchaca, *vbi supra, num 46.* & Lassar. etiam *vbi supra.*

14 Mulier † autem carcerari non potest pro debito gabel-
larum, siue vt principalis, siue vt fideiussor conueniatur,
sicut nec pro alio quocumque debito, ex legibus Regijs, &
authoribus Cohispanis nostris congestis per Lassar. *vbi su-
pra, nu. 60.* & tenet Gomez. de Leon *in sua Centuria, c. 14.
in fi.* quem refert, & sequitur Gironda *de Gabel. 4. par. §. 2.
num. 33.* & Lassar. *vbi supra*, hoc verum esse intellige, nisi
delictum interuenisset, decimam, hoc est, gabellam occultā-
do, non obseruata dispositione *l. 31. tit. 19 lib. 9 Nouæ Col-
15 lect. Regiæ.* quod † idem, & in nobile debitore ibi probat,
& numero 61. nempè, vt pro gabellæ debito, sicut, nec pro
alio quocumque ciuili, carcerari queat, nisi interuenerit de-
lictum, vt quia non obseruauerit dispositionem d. l. 31. sed
tacens retinuerit, & occultauerit gabellam: tunc enim
cum verè delinquat in Principem, & in suam conscientiam
peccans, carcerari potest nobilis, & debet, ratione pœ-
16 næ, quam incurrit. Similiter † etiam nobilis secundum
Lassart. *ibidem numero 62.* quando conducit, aut colligit
gabellas, vel alia iura Regalia carcerari potest, & debet:
porque en tal caso el mismo quebranta su libertad, vt inquit
l. 4. titulo 2. libro 6. Noua Collectionis Regia, & vt Regius
census ad communem patriæ defensionem necessarius, in-
columis sit, vt bene explicuimus post alios *de Iuramento Cō-
firmat. 1. pag. cap. 32. num. 10.* quidquid aliud licentiosè ni-
mis, & audacter dicat Lassart. *d. cap. 18. num. 64.* Licet e-
nim sua noua ratio ad præfatam legem 4. nempè, vt ex eo
procedat, quod nobilis vectigalia conducens, & colligens,
indignum, nec decens virum nobilem, & illiberalem nego-
tiationem sumpserit, Vnde par est, & æqua, moralisq. ratio
visa est, vt qui se plebeiorum officio immiscuit, plebeiorū
quoque iure censeatur, sicut & de alijs vilibus officijs pro-
ditum est, iuxta notata *l. vnica, C. de negotiatione militum
cum similibus* persuasoria, & non inconcinna videatur, nō
tamen ideo nostra quam explicauimus improbari debuit
enim sit verissima, & literæ d. l. 4. conformis, dum. *Porque en
tal caso el mismo quebranta su libertad*, quibus verbis etiā
nititur Lassart., ad suam ipsam extensam rationem iustifican-
dam; nostra tamen certior, atque proprior est, nec contra-
ria illi, sed in modo ab ea in idem tendunt, nostra tamen ex
pressa est in præfata.

17 Non tamen † dispositio eius legis ad alios casus, quam
in quibus litera eius loquitur, extendenda est, vt latè de-
duximus, & resoluimus cum Lassar. *vbi supra num. 63.* &
contra Bacc. *lib. 3 Pract. Quæst. 13. num. 13.* & probat no-
uissimè Gironda, *de Gabell. 4. par. §. 2. num. 34.*

S V M M A R I A.

1 *Exceptiones admittēdæ contra exsecutionem debiti gabella-
rum, & nu. 2.*
3 *Exceptionū aliarum exclusio a lege Regia facta, intelligitur
de friuolis, & malitiosis, non vero de legitimis, & nu. 4.*
5 *Euictio locum habet pro parte territorij, cuius gabella vendi-
tur, locatæue sint si a tertio aliquo euinceretur.*
6 *Conductores gabellarum non tenentur ad ea, quæ alicui, vt
tales promiserunt, si apud eos ratione aliqua conductio non
remanserit: sed ad euitandas lites iure nostro Regio statu-
tum est, vt secundus conductor teneatur stare conuentio-
nibus, & locationibus per primum factis, vt in nu. 7.*
8 *Tertius opositor aduersus exsecutionem debitorum gabella-
rum, quas exceptiones allegare possit? & nu. 9.*

QVAESTIO CLXVII.

De exceptionibus competentibus aduersus exse-cutionem in materia gabellarum?

1 QVæro nunc: † *quæ exceptiones admittantur contra ex-
secutionem aduersus conductores, aliosue exactores,
necnon & alios gabellam soluere debentes factam?*
Et ex parte eorum, qui exsequuti sunt, habemos leges
Regias specialiter in hoc disponentes, nempe legem 14. ti-
tulo 7. hoc lib. 9. in hæc verba: *Y que no les reciban excepcio-
nes maliciosas, saluo pagao quita, o razon legitima, mostran-
dola por recaudo cierto luego, sin alongamiento de malicia*,
quæ loquitur in exsecutionibus factis in bonis thesaurario-
rum, & aliorum exactorum redditum Regiorum, & con-
ductorum, & dum dicit, *luego*, intelligatur, id est infra no-
uem dies, vt in lege 15. statim sequenti, & diximus *supra q.
2 165.* † Dum vero exprimit exceptiones admittendas, proce-
dit nedum in thesaurarijs conductoribus, & alijs exactori-
bus redditum Regalium, in quibus loquitur, sed etiā in alijs
quibuscumque debitoribus gabellarum exsequutis, cum in eis
eadem sit ratio, & idem ius in indiuiduo in omnibus debi-
toribus exsequutis generaliter statutū sit a nostris ll. Regijs,
nēpè *l. 1 & 2 ti. 21. dellas executiones, lib. 4 huius Nouæ Col.
Reg.* & tunc d. legē 14. meo iudicio est intelligēda lex statim
sequēs, dū dicit: *Ordenamos que a los arrēdadores de las nue-
stras rentas, no les sea oyda razon ni defension alguna con-
tra la deuda que les mostrarē por libramiēto, o libramiēto de
nuestros Cōtadores, o recaudadores, saluo pagao quita, o tomas
que les*

que les sea fecha por alguna persona poderosa, mostrandola hasta nueue dias. Idem namque intelligo de quacumque alia legitima exceptione, *vt in l. præcedenti*, aliàs enim induceretur legum correctio, nec opus esset, vtramque legem vnam post aliam immediatè ibidem inserere, præsertim, cum d. lex 14. sit nouior, vtpote condita a Rege Ioanne II. quam d. lex 15. cuius auctor fuit Rex Ioan. I. vt in margine vtriusque legis apponitur. Accedat tandem, quod d. lex 15. non excludit expresse alias non exceptiones legitimas,
3 & † dum generaliter negat alias admittendas, quam ibi expressas, intelligenda est de exceptionibus friuolis, & malitiosis, non verò de legitimis, iuxta Bart. doctrinam, *in l. 1. §. & parui refert, nu. 3. ff. quod vi, aut clam*, communiter approbatam, secundum Curt. iun. *in l. 3. §. si is pro quo, nu. 4. ff. Vt quisque iuris*, & resoluimus late in similibus terminis *d. l. 1. & 2. d. tit. 21. lib. 4. Naua Collect. in nostro lib. 1. Pract. quæst. 11. q per totam*, & in terminis tenet Azeuedo, *in l. 6. num. 3. tit. 14. lib. 6. Noua Collect.* ex textu *in l. si vacantia*, ibi: *data reclamandi copia, l. defensionis facultat, C. de iure fisci, lib. 10. & num. 4.* tenet esse legitimam exceptionem, quod non fuit facta æqualis distributio, summarie tamen procedendo.

4 Sicq. vt † ibi docuimus, non est opus examinare, an admittendę sint certæ quædam exceptiones aduersus executionem, nempe, nullitatis, & aliæ omnes: Namque legitimæ admittentur, dum tamen liquidentur, & probentur intra terminum legalem oppositionis; & de exceptione compensationis late egimus, idem probantes *de Iuramento Confirmatorio, 3. par. cap. 6. num. 2.* & post nos Gironda *de Gabel. 2. par. §. 2. nu. 6.* & in terminis debitoris fisci probat *l. aufertur, 46. ff. de iure fisci*, ibi, *vt debitoribus fisci, quod fiscus debitè compensetur, sæpè constitutum est, excepta causa tributoria & stipendiorum, & item pretio rei à fisco emptæ, & quod ex causa annonaria debetur.* Idem probat *l. idem, & in l. fin. ff de compens. l. 1. & 3. C. de compens.* ex quibus in gabellario in exactione gabellæ, quod opponi possit compensatio, probare videtur Lassart. *de decim. vendit. c. 18. num* 86 sed caue, quia in d. lege 3 excipiuntur alia vectigalia, & ibi gl. verbo, *ex vectigalibus*, exponit, scilicet soluendis pro rebus vectitis, *vt in l vniuersi. C. de vectig. lex etiam partitæ 26 tit. 14 par. 5.* permittens compensationem, excipit etiam casum *del que ha de dar pecho, o cēso a la camara del Rey, o al Comun de algun Concejo*, & ita caute loquutus fuit Lassart. in hoc, dicens, nempe, & præterea, an gabellario in exactione illius decimæ, alterius debiti compensatio opponi queat, est text. *in l. aufertur, §. vt debitoribus. ff. de iure fisci, & l. 3. C. de compens.* iuxta Bart. *in Auth de collat. num 3. coll. 4. 9.* quasi nihil decidens, sed remittens ad prædicta loca, vbi inuenitur decisum, quod prædiximus. Et quamuis illo iure naturali gabella non esset cognita, nihilominus dicitur vectigal, quasi tributum debitum Regi, & inde comprehenditur sub redditibus Regijs, est q. huiusmodi protectio: vnde forsan contra Regem suos redditus exigentem non habet locum compensatio, ex d. lege, sed contra priuatum conductorem cessare videtur fauor fisci, ac per consequens quod admittatur compēsatio liquida, aut saltem liquidanda intra decem dies oppositionis exequutionis.

5 Verum † illud erit obseruandum, quod si aliqua pars territorij, cuius gabellæ venirent, locatæve bni, a tertio aliquo euinceretur, vel membrum aliquod ipsius in ijs diminutum fuerit, euictio erit, iusta ea, quæ late distinguit, & disputat Gregor. Lopez *in l. 34. tit 3. parte 5.* quem refert Lassar. *de decim. vendit. cap. 18. num. 86.*

6 Similiter † etiam gabellarum coductores non tenebuntur ad ea, quæ et tales alicui promiserint, si apud ipsos ratione aliqua conductio non remanserit, forte quia principalis locationis contractus non tenuit a principio, vel aliquo modo ablatum esset ius illud, prout in terminis tenet Ang. *in l fin. per textum ibi, ff. de const. pecun.* quem refert, & ad multa in gabellarum conductoribus quotidie occurrentia, commendat Roder. Suar. *in repet. l. post rem iudicatam, §.. num. 6. ff de re iudic.* quem solum refert ad hoc Gironda *de Gavell. 2. par. §. 1. nu. 3 a.* sed & idem probat Ioan. de Imola, *in l. cum mulier, la segunda, num. 1. ff soluto matrimonio*, quem refert, & sequitur Gregor. Lopez *in d. l. 34. glos. magna, ad medium*, id verum esse declarantes, si absq. culpa, & facto conductoris, et auferatur gabella: aliàs secus, ex Baldo, & alijs Doctorib. sequitur Lassarte, *ubi supra*
7 *num 86.* † dicens *nu. 88.* quod propter dirimendas, & vitandas lites, quę iusta prędictam distinctionem oriri possent, quotidie inter primos gabellarios, & eos cū quibus conuenerant super certa summa gabellæ nomine soluenda, vel super alicuius mēbri relocatione, cum tamen postea primis illis gabellarijs ablata fores conductio, siue absque illorum culpa, siue suo facto, iustissime Catholici nostri Reges statuerunt, vt secundus gabellarius, in quo gabellarum cōductio remanserit, teneatur stare omnium conuentionibus, & locationibus per primum factis, vt cōstat ex legibus 14. *& 16 tit. 13. hoc lib. 9.* quarum legum hæc est vera ratio decidendi.

8 Ex parte vero tertij † oppositoris contra bona, in quibus facta est exsecutio, lex *56. tit. 7. hoc lib 9* præcipit, quod bona, quæ penes conductores Regalium redditium reperta fuerunt, veneant pro debito Regio: *y que ne sea oydo, ni recebido contra ello embargo alguno, que qualquiera persona quiera poner en la venta de los dichos bienes, saluo si mostrare por escrituras publicas, que los dichos arrendadores auiā arrendado, o alquilado los dichos bienes de aques que quisiere poner el dicho embargo.*

9 Per hanc † tamen huius legis generalitatem, non intelligo excludi ius fortius, & potius creditoris antiquioris habentis expressam hypothecam in prædictis bonis, nempè, dotis mulieris, depositi, vel commodati, oppositionem; aut ex alia vera causa rei vendicationem, dummodo prædicta legitimè probentur, non enim credendum est, Principem qui prædictam legem condidit, vnico verbo, prædicta iura, dotisq. priuilegia in præiudicium tertij euertere voluisse, argumento *l. si quando, C. de inofficioso testamento*, quod enim præcipuè intendit legislator in d. lege 16. hoc est, vt nulla fraus committatur aduersus Regem, suos redditus recuperantem in bonis suorum conductorum, per oppositiones confictas, & fraudolentas, non vero intendit alicui ius suum verum auferre, nec quid tale est præsumēdum in Rege Christianissimo, sed quod vāi fraudibus voluit eliandere; Vnde constito legitimè, & absque fraude, eiusq. suspitione de potiori iure alterius, non est credendum, eidē voluisse præiudicare. Si enim ipsismet reis exsequutis exceptiones legitimas contra exsecutionem ipsam reseruauit, & admittendas decreuit, *in legibus 14. & 15. præcedentibus*, quare idem non erit dicendum in fauorem tertij potius ius habentis, si de hoc legitime constiterit iudicibus? Nullo modo profectò ex mente, & fine eiusdem legislatoris id præsumendum est. Finis igitur est, ne fiat fraus, fisco: hac ergo cessante, nō dubito quin vnicuiq. sit ius suū reddēdū, & tribuendū etiā cō'ra fiscū, & in ambiguis, *vt in l. in ambiguis. ff. de iure fisci* Iudex igitur exequēs in specie d. legem 16. summe curet, ne quid fraudis irrepat, omnibusq. vijs veritatē rei perquirat; hac vero cognita, & fraude seclusa, ius suum vnicuique tribuat, & in terminis oppositionis dotis mulieris, nempe, quod vxor in casu *d. l. 16.* pro sua dote prælatatur fisco in bonis mariti, si anteriorem hypothecam, & caussam habuerit, non obstante prædicta lege Regia, ita tenet & late probat Gironda, *de Gabell. 4. parte. § 1. nu 22. cum seqq.* cui etiam fauet *lex. 10. tit. 9. lib. 5. Noua Collect. Reg.* vbi deciditur, *que por el delito que el marido, o la muger cometiere, aunque sea de heregia, o de otra qualquier calidad, no pierda el vno por el delito del otro sus bienes, ni la mitad de las ganacias auidas durante el matrimonio ergo a fortiori por la obligacion del vno, aunque sea en fauor del Rey ha de perder el otro sus bienes, ni la muger su dote*, & c. facit titulus *C. ne vxor pro marito*, &c. Idem ait probandum eadem iuris ratione in cæteris creditoribus potius ius, & anteriorem hypothecam habentibus, necnon in veris dominis bonorum repertorum penes dictos conductores exsequutos, constito legitimè, & absque fraude de eorum iure, & dominio.

gens se esse soluturum decimam suorum contractuum ven
ditionis, & permutationis, sicut forensis, iuxta prædictam
conditionem 22. ad medium, fietq. ita, vt qui numquam
vendidit, aut permutauit, nullius quoque summæ, distribu
tionem, ac solutionem patiatur, ac si capitatus locus, quod
iam semel consuluit Lassart. (vt ipse testatur *num. 90.*) vi-
duæ cuidam nobili, quæ pecuniaria alimenta a genero suo
accipiebat, nihilque vendebat, sed emebat necessaria.

8 Sola igitur † Ciuitas, & Vniuersitas populi capitati, e-
iusque bona ex conditionæ illa obligantur, iuxta tradita
per Ias. *vbi supra*. & ibi Doctores, & Auend. *d. responso 54.
num. 1. uersic. secunda Conclusio*. & Lassart. *d. num.* 90. qui
9 † addit, quod ne Vniuersitas prædicta in damno sit, & vt
commodius interdio vti queat, aliqua gabellarum membra
locare solet, iuxta formam in vnoquoque loco consuetam,
vel alias traditam in d. conditione 22. & alijs eiusdem ge-
neralis Regni conuentionibus, & quod reliqua pecuniæ
quantitatis, quæ vltra illarum locationum mercedis neces-
saria est ad complendam omnem capitationis summam in
ter eos ciues distribuitur, qui capitationis beneficio vti vo-
lunt, iuxta formam traditam *in conditione 28. dictæ genera*
10 *lis cõuentionis*, vbi † quoq; deciditur, qualiter si qui graua
tos se esse dixerint, reuideri semel debeat distributio, vt qui
nimis oneratus inuentus fuerit, releuetur, & quod post hãc
secundam refectionem amplius reluctari, & conqueri nõ
liceat, in hæc verba: *que cada uno pague lo que lo queda re
partido.*

11 Vnde omnis † aditus occluditur ad illius rei querelam,
& quidem iure, quia cum prædicti legislatores peritissimos
illius rei, & onera diuidendi actores accersiri iussissent, eo
rum iudicio standum est, vt notat Menoch. *lib. 1. de succes.
creat. §. 4. num 30. uersic. denique, & lib. 2. §. 14. num. 28. Ve
netur*, vbi ex prædicta ratione imitatur, quod viderit in v-
su forensi sæpe obseruari, vt licet executio fiat, iuxta dictam
secundam reuisionem, seu refectionem, tamen per sum-
mos Regis Rationales, per modum iustitiæ de eadem re
denuo cognosci possit, quod refert, & sequitur Lassarte, *d.
capitulo decimooctauo, numero nonagesimo primo*, quod mi
hi mirum non videtur, sed potius iustissimum, & æquissi-
mum tantoq. Senatu dignum.

12 Distributio † namque prædicta & reuisio, siue refectio
iuste debet fieri inter diuites, & pauperes secundum facul
tates, tractus, & negotiationes, & non secundum munus
personarum, iuxta glossam, verbo, inopes, *in l. 1. C. de apoc.
public. lib.* 10. & non debent diuites releuari, vt pauperes
13 grauentur, & † ideo si eorum bona fuerint perperam æsti
mata, poterunt intra statutum tempus restitui, vt per Io-
an. de Platea, *in l. suceeptores, la secunda, C. de suscept. &
arcar. lib.* 10. Vnde bonorum taxatores, & æstimatores, at-
que distributores tenentur pauperibus omnibus de ijs, que
male æstimauerint, *per l. 1. C. de discussor lib.* 10. quod tradit
Auiles *cap. 18 præt. in glos. uerbo, En el demandar*, & refert
14 Gironda, *de Gabell. 4. parte, in princ. nu. 51.* Modum † au-
tem relocandi membra gabellarum, & distribuendi reddi
tus, atque æstimandi bona vicinorum ponunt conditio-
nes dictæ generalis conuentionis.

15 Modum vero faciendi executionem contra Communi-
tatem pro debito Communitatis, late ponit, & præfigitur
Franciscus Marcus. *decis. 805. Parlamenti Delphinat.* nem
pe, quod vbi Vniuersitas habet bursam communem, seu
bona in communi, tunc debent primo accipi pro satisfa-
ctione creditoris; Si vero ea non habeat, tunc illi de Vni
uersitate compelluntur facere collectam, quia non debent
capi bona singularia pro debito Vniuersitatis, Sed commu
nia, & in defectum debet imponi collecta per Communi-
tatem ex causa necessitatis, & quod pro tali non poterunt
capi aliqui in solidum, sed dumtaxat pro parte, quia non
est debitum proprium, sed Vniuersitatis, tamen illi, qui-
bus imponitur onus collectæ, elapso certo tempore, pote-
runt capi, & postmodum recuperabunt ab alijs, & a se-
ipso pro sua rata per æs, & liberam: si vero aliquis particu-
laris, cum imposita est collecta, pro sua rata non sit soluen-
do, tunc alij de Vniuersitate tenebuntur, vt ibi probat,
de quo etiam agit Gregor. Lopez *in d. l. 15 in gl. En otros lu*
gares, refert & sequitur Azeuedo, *in d. l. 16. num. 3. & 4. ti*
16 *tulo 21. lib. 4. Noua Colleg. Reg.* † vbi *num* 5. merito impro
bat Petr. Plebium, tenentem, quod in solidum sint con-
ueniendi, dicens, quod hoc non affirmat propter *l. 1. titu-*
17 *lo 16. lib. 5. Noua Colleg. Reg.* In † his tamen Regnis Hispa
niæ collecta vltra tria millia marauetinorum, imponi mi-
nime potest per concilia ciuitatum, vel oppidorum absque
literis Regijs, vt cauetur *in l. 1. titulo 6. lib. 7. Noua Col-
lect. Reg.* vbi Azeued notat, & refert contrarias opiniones
18 in hoc de iure communi, circa † quam l. obseruos mi-
nus recte se habuisse Paladot. *lib. 2. rer. quot. cap fin. 5.
parte, §. 3. num 36.* dum censet, non respicere contributio
nem, quæ necessario fit, ac proinde habere locum adhuc
ius cõe de collecta faciẽda in casu supradicto, sed fallitur e
q a d. l. 1. expresse prohibet, que sin licẽcia, y mãdado de su
Magestad no se pueda repartir ni reparta por ninguna ciui
dad, villa o lugar destos Reynos para sus necessidades, de
mas, ni aliende de tres mil marauedis, nota verba illa: *Pa
ra sus necessidades*: Ergo neque ad contributionem, quæ
necessario fit, & ita cõmuniter practicatur cõtra Parlador.

19 Consules † autem populi capiuntur, quando contra po
pulum fit executio, non quia sunt personaliter debitores,
sed quia habent facultatem soluẽdi, vel quia populus ru-
bore confusus, soluet: sed non debent personaliter capi, ni
si sint in mora, *vt in l. prouidendum de Decurionibus, lib.
10. & in l. missi opinatores. de exactoribus tribut, eodem
lib.* Ita in terminis tenet, Bal. *in d. l. Et, nu. 11. vers moda er-
go quæritur, C. de executione rei iudic.* sequitur Azeuedo,
vbi supra, num 5. post Gregor. Lopez, quem citat *in d. l.
13. gl. fi. tit. 2. par. 3.* & latius Gironda *de Gabell. 4. par.
§. 2. nu. 10, iuncto nu. 13.* vbi inquit, quod hæc opinio pas-
sim in praxi seruatur, *& num.* 14. quod obseruari semper
20 debet, nisi † aliud in Regalibus prouisionibus quibus de
bita persolui iubetur, dispositum sit, at pluries vidit Re-
gias prouisiones, in quibus præcipiebatur, executionem
pro debitis Regalibus fieri in proprijs, & alis debitoribus
Ciuitatum, nulla de Rectoribus facta mentione. Addit
21 † etiam hanc veram opinionem ita intelligendam fore,
quod executio non possit fieri contra consules, & Recto-
res pro vniuersitatis debito, nisi pro rata contra vnum-
quemque, & non in solidum, nisi aliter, & in solidum fue
rint obligati.

S V M M A R I A.

1 *Fiscus an habeat pro sua gabella hypothecariam actionem ad
uersus res venditas, quocumque ipsa vadant? & nu seqq.*
3 *Fiscus pro quocumque debito semper habet ius pignoris.*
4 *Ius pignoris gabellario competens pro gabella intelligitur,
in ceteris bonis non vẽditis. secus vero in re ipsa vendita*
5 *Legis 8 tit. 18. lib. 9. Noua Collection Reg intellectus.*
6 *Emptor vel possessor rei pro qua debetur gabella eam soluẽs
pro venditore vero eius debitore, potest precium solutum
recuperare ab eo & eius haredibus.*
7 *Gabella prius deducenda est ex precio rei, quam debita.*
8 *Decima Ecclesiastica prius deducenda est quam gabella.*
9 *Gabellarius non habet authoritatem vendendi bona debito
ris pro exactione gabellæ, sed iudices eam vendunt ad in-
stantiam gabellarij.*
10 *Legis 52. tit. 5. par. 5. intellectus, & nu. 11.*

QVAESTIO CLXIX.

De hypotheca fisci in bonis debitoris gabellæ?

1 QVæro etiam: *An fiscus* † *pro sua gabella habeat hypo-
thecariam actionem aduersus res venditas, quocum-
que ipsa vadant?* Et habere, competiũ ei de iure videtur per
l. Imperatores, ff de public & vectig. tradit late Rebuf. *ad
Reg. Constitut. Galliæ 2 tomo, tit. de const reddit. artic 1 gl.
14. nu. 26.* Tiraquel *de retract ligna. §. 6. gl. 1. nu. 7* Gigas in
S 4 *tract.*

tract. de pension. quæst. 85. & competere hypothecam tenet Boffius *in sua practica crimin. in tit. de fisco, & eius priuileg. num. 16. cum seqq.* quos referens hanc opinionem in terminis tenet Gironda, *de Gabell. 4. parte, §. 1. num. 3. & 10.* loquens in gabellarijs, quod habeant ius hypothecarium aduersus res venditas, quocumque vadant, & quod possit gabella exigi a possessore, emptore, vel tertio possessore: inquitque esse textum de iure Regio *in l. 8. titulo 18. lib. 9.* in tantum, quod tacita obligatio bonorum principalis conductoris gabellarum transit ad secundum conductorem, *per l. solutum, § solutum. ff. de pignor. act.* secundum Ioan. de Platea, *in l. 1. C. de quib. mun. excusantur ij, qui post implet. milit. vers. item nota.*

2 Ego vero in † nostra materia hoc ita verum esse credo, quod cum eo ipso, quod venditio, aut permutatio consensu contrahentium perficitur, ius gabellæ fisco acquiratur,
3 vt sæpe prædiximus, ex *l. 1. tit. 17. hoc lib 9.* & fiscus † pro quocumque debito semper habeat ius pignoris, *l. aufertur, §. fiscus, ff. de iure fisci.* & tradit optime Franciscus Balduin. *in tractatu de pignor. c. 1. ad med.* vbi ait, publicanum, ideo appellatum esse eum pignoratorem: necnon, & Peregrin. *lib. 6. de iure fisci, tit. 6. num. 1.* vbi hoc declarat *nume-*
4 *ris sequentib.* ius † tamen illud pignoris gabellario competens in prosecutione gabellæ, intelligendum est gabellario competere in reliquis bonis venditoris: secus in re ipsa vendita, quia licet adhuc ipsius maneat ante traditionem, *l. si ex stipulatione, 5. ff. de acquir. possess.* quo tempore iam orta est gabella obligatione in ea tamen generali, & legali bonorum obligatione comprehendi non solet, hæc enim res non a venditore obliganda, sed tradenda est, *vt notat Roman. Singul. 405 quem refert Alciat. in l alienum, 67. in ordine, ff. de verborum signific.* Ideoq. constat ius illud decimæ nullatenus debitas res afficere, nec ratione rei emptæ, nec personali aliqua obligatione, nisi in casibus *l. 31. & 32. titulo 19. hoc libro 9.* vt in terminis rectius meo iudicio perspexit Lassarte, *de decim. vendit. capitulo 18. numero 54. & 55.*

Nec obstat *d. l. Imperatores cum reliquis Doctoribus*, pro contraria parte adductis per Girondam, quia loquuntur, & procedunt in oneribus realibus prædiorum, vectigalium, in quibus id iure recte procedit. Nos vero in hac quæstione agimus de gabella, quæ debetur ratione contractus celebrati, quæ non est onus reale, nec patrimoniale, sed ratione tantum contractus debetur, vt non semel admonuimus.

5 Non etiam † obest *d. l. 18. titulo 18. hoc libro 9.* vbi cauetur, que los que vendieren a Yglesias, y Clerigos, y Monasterios, y a otras personas exemptas, paguen el alcauala por entero, como si vendiessen a legos, no embargante que los compradores exemptos compren los bienes horros de alcauala: y que si los vendedores, no pudieren ser auidos, que de los heredamientos, y otras cosas que se vendieren a los dichos Clerigos, y personas exemptas, se puede cobrar el alcauala, y que por ello siempre, y en todo caso, y en todo tiempo sean obligados los dichos heredamientos, y cosas que fueren vendidas; Hoc enim speciale est in casu illius legis, propter clericorú iactantiam, qui dicebant vendentes sibi, quascumque res immunes a gabella esse. Et ideo optimè statutum in ea lege, ad omnem fraudem euitandam, quod prædiximus, & in ea continetur, quo casu lex ipsa præuenit rerum alienationem, eas, scilicet, pignorando antequam in dominium clerici emptoris transeant, iuxta consilium Bart. *in l. a rescripto, §. finali, ff. de mun. & honor.* cuius quidé opinio eo casu sustinenda est, quo de vitanda fraude agitur, non de damno Ecclesiæ inferendo, vt euenit in specie d. l. 8. ne scilicet debitæ obuentiones, & iura Regalia deficiant, vt late probat Lassart. *de decim. vendit. cap. 19. num. 31.* notatis his, quæ idem dicit, *cap. 18. num. 55. ad finem* &
6 iam diximus supra, quod † si emptor, vel possessor alicuius rei, de qua sit hypothecata ratione prædictæ hypothecæ gabellam soluerit pro venditore vero debitore, poterit pretium solutum recuperare ab eo, & eius hæredibus. Ita in terminis tenet Gironda, *vbi supra, d. 4. parte, §. 1. numero 9.* id probans ex sententia recepta illorum, qui idem tenent in possessore rei pro decima Ecclesiæ, & alijs oneribus, & tributis præteritis fisco debitis, & solutis, nempe, vt possit eam recuperare a vero debitore eiusq. heredibus, Roder. de Sep. *consil. 81.* Aluar. Vacz. *de iur. emphyt. quæst. 18. num. 8.* & Ioan. Garf. *de expens. & meliorat. c. 11 nu 51. & 53. plures allegantibus.*

7 Ceterum † etsi in iudicialibus venditionibus, ex quibus gabella debetur, ipsa prius deducenda sit, quam debita creditorum, *vt supra probauimus cum Lassarte de decim. vendit c. 7. nu. 59. cum seqq quem sequitur Gironda de gabellis, 5. parte § 1. nu 7.*

8 Decima † autem Ecclesiastica præfertur gabellæ, vt probat idem Gironda, *num. 8.* post Ioan. Garf. quem refert *in tractatu de expens. & melior. cap. 1. numero 18.* tenentem, quod decima præfertur primo tributo, mercedi, & vectigalibus.

9 Ceterum, licet † gabellarius ius pignoris in bonis debitoris habeat pro consequenda gabella: authoritatem tamé non habet ea vendendi, sed iudices vendunt ad instantiá suam, siue ordinarij illi sint, *iuxta l. 2. ti 7 lib 9.* siue ad hoc delegati a Principe, vt explicat Gregor. Lopez *in l. 52 uerbo Los cogedores tit. 5 par. 5.* quem refert, & sequitur Lassart. *cap. 18 num 56.*

10 Neque † obstat lex 52. titulo 5 parte 5. ibi: *Esso mismo dezimos que pueden hazer los cogedores de las rentas del Rey e aquello que recibieren o prendaren por entregade, las sus rentas pueden uender*: ex qua l. videntur corrigi alia iuris communis, quæ habent, quod exactores tributorum non debent propria authoritate cogere resistentes, sed hoc spectat ad Præsidem, quem debet exactor interpellare, & prohibetur iudicium, ne committat exactori, vt habetur *in l. fiscalibus, & in l. missi opinatores, C. de exact. trib. libro 10. & ibi* Bart. & Ioan. de Platea.

11 Debet † namque d. lex 52. intelligi, quando ex delegatione Principis deputantur aliqui ad exigenda tributa, isti enim poterunt vendere, *ut in d. lege 52.* cum sibi hoc sit cómissum, aliàs dispositio d. legis 52. in hoc Regno non seruatur, sed iudices vendunt ad instantiam conductorum, siue iudices sint ordinarij, siue delegati, quia aliquando istis conductoribus a Curia Principis dantur, ita Gregor. Lop. vbi supra, cum quo transit Lassart. prætitatus.

S V M M A R I A.

1 *Conductores gabellarum an possint cedere bonis si pro debito fisci fuerint incarcerati, & numeris sequentibus, sed nu. 5. & 6 resoluitur negatiue, siue sint maiores uel minor ex conductores, ut in nu 7 & 8.*
2 *Cessio bonorum iure permittitur quibuscumque debitoribus, etiam priuilegiatorum.*
3 *Cessio bonorum permittitur a los que fueren condenados por hurto, y se excusare en su persona la pena corporal, y no tuuieré de que pagar a las partes sus intereses sed hodie contra ut in nu. 4.*
8 *Ratio generalis extenditur ultra casum.*

Q V AE S T I O CLXX.

An gabellarij conductores possint cedere bonis?

1 QVæro vlterius: † *An gabellarij conductores possint cedere bonis, si pro debito fisci fuerint incarcerati?* Et prima quidem facie videbatur dicendum, id eis licere, *argumé-*
2 *to l. 6. titulo 16 lib. 5. Nouæ Collect. Reg.* † vbi debitoribus quorumcumque etiam priuilegiatorum, & Conciliorum, permittitur cessio bonorum: Ergo, & debitoribus fisci id licere debet.

3 Secundo, *ex l. 9 d. tit. 16 lib. 5.* vbi permittitur, a los que fueré presos, y condenados por hurto, y se executare en sus personas la pena corporal en que se condenan, y no tuuiesen bienes con que pagar a las partes sus intereses, que

hagan

hagan cession de bienes. De cuius legis intellectu & praxi, latè agit Baec. *de inop debit. cap. 11. per totum*, ergo, & debitoribus fisci per contractum.

4 Sæpe † tamen (vt ad casum d. l. 9. redeamus) Regiarum Curiarum iudices, non obstante illa lege, solent delinquentem inopem ad cessionis beneficium non admittere in casu illius legis, sed eum damnant, mittuntq. ad Regias publicasque triremes, vt ibi laboret, donec ex mercede suscepta damnum farciatur, vt cum Couar. *lib. 5. variar. resolut. cap. 1 num. 8.* refert Additionator Bernardi Diaz. *in regula* 75. d. tamen lex 9. hodie locũ in iure obtinere non potest, secundum Matienc. *in d. l. 9 gl. 5. num. 4.* eum iudices necessariò teneantur eumdem forem loco septupli vel centum flagellorum in triremes damnare per 6. vel 10. ann. iuxta constitutionem *l. 9 tit. 11. lib. 8. Noua Collect. Reg.*

Et in terminis, quod debitor fisci, etiam si fuerit contumax, possit cedere bonis, tenet Salic. *in l. 1. num 7. versic. aut est debitor fisci, C. qui bon cedere possint*, & Menchac. *de success. creat lib 1. § 6 num 49. vers. vnde in vsu forensi.* dicens, in vsu forensi sæpissimè responderi, [illegible] debitores fiscales, qui ex forma legum Hispaniarum vinculis conuinendi sunt, donec debitũ fiscale persoluerint, adeo, vt à vinculis non liberẽtur etiam si idoneos præstiterint fideiussores: tamen si bonis cesserint, liberabuntur a compedibus, non aliter, atque si re vera persoluerint, & ita intelligi debere leges nostras Regias, nempe *l. 8. tit. 4. lib. 6. Ordinam. & l. 130. in Quaterno gabellarum*, quæ hodie est *l. 10. tit. 16. hoc lib. 9.* de qua supra latè egimus; eamdem opinionem latissimè comprobat, & sequitur Baeca *de inop. debit. cap. 13. num. 17. cum seqq. vsque in finem.*

5 Altera est in nostra quæstione opinio, † nempe, vt debitor fisci non possit credere bonis, neque vti beneficio cessionis bonorum, si debitor sit ratione collectarum, *l. propter honorem, C. qui bon ced. poss.* & ibi notat Bald. Firmian. *de Gabel. 4. p. nu. 17. ad finem*, estq. receptum de iure communi, vt plures refert id affirmans Gironda *de Gabel. 4. par. §. 1. num. 55.* vel si sit contumax, per *l. nemo, C. de exact. trib. lib. 10.* notat Cin. *in l. 1. quæst. 1. C. qui bon. ced. poss.* Bart. *in l. cum eo, num 4 ff ad leg. Iuliam peculat.* Martin. Laudens. *in tract. de fisc quæst. 73.* & Franc. Luc. *in eodem tractatu, in princip. num. 46.* quos in hoc citat Baeca, *vbi supra, num. 16.* probans contrarium, *num. 17. cum seqq.* quoties debitor fisci non est contumax, nempè, vt possit credere bonis, vt prædiximus: sed in hoc latè distinguit Andr. de Isern. *in cap. 1. verbo, condemnatorum, in titulo quæ sint Regalia*, & latius Matth. de Afflict. *ibi in penult & vlt. col.* quos refert Peregrin. *lib. 6. de iure fisci, tit. 7. num. 37.*

6 Verum † his omissis, opinio negatiua supradicta, quæ de iure communi erat recepta, hodie indistinctè approbata est iure nostro Regio per *l. 5. tit. 9. hoc lib. 9.* vbi nouiter cauetur, quẽ por quanto muchos arrendadores y recaudadores mayores que arriendan las rentas Reales las cobran y no pagan lo que deuen de ellas antes gastan, y distribuyẽ lo que cobran de las dichas rẽtas en otras cosas y si los prenden por ello, hazen cession de bienes, diziendo, que no tienen de que pagar lo que deuen, que por euitar esto se entienda, que las rentas Reales se arriendan con condicion, que ningun arrendador que las arrendare, ni sus fiadores, ni abonadores, ni alguno de ellos, no puedan hazer ni hagan la dicha cession de bienes, y iuren de no la hazer, ni pedir relaxacion del iuramento y si la hizieren que no les valga, y que ayan de estar presos hasta tanto que cuplan y paguen lo que deuen y fuerẽ obligados a pagar de las dichas
7 rentas, † que legis dispositio, cum sit generalis, comprehendit omnes gabellarum conductores, & exactores, siue por mayor, siue por menor: quia licet in principio legis fiat mentio de illis, decisio tamen generalis, ibi: *Que las rentas Reales se arrienden con condicion, que ningun arrendador que las arrendare*, &c. eos comprehendit, & præterea quia eadem ratio militat in vtrique, ergo idem ius est seruandum in omnibus *l. illud cum similibus, ff. ad leg. Aquiliam. Quod autem in præfatione l. tantum facta mẽtio fuit de maioribus, nihil facit: quia ibi facti contingentia* potius refertur quam intentio limitans sequentem generalem decisionem demonstretur, vnde quotiescumque id acciderit in minoribus conductoribus gabellarum & exactoribus, idem
8 ius seruandum erit. † Accedit etiam, quia quotiescumque ratio est generalis, extenditur vltra casum *l. 1. §. seruum*, & ibi Bart. *ff. de postul.* est communis vt resoluimus *de iuramento confirmatorio. 3 par. cap. 2 num. 2. & lib 3. practic. quæst. 13 num. 14.* Sed ratio prædicta huius legis *Por quanto muchos arrendadores*, &c. est generalis, & vtrosque comprehendens, vt patet; ergo extenditur ad minores conductores. Tum denique, quia redditus Regij cum pro minori locantur, cum legibus & conditionibus legis Quaterni gabellarũ solent communiter nirari, sicut illa l. 5. cauetur, ergo proculdubio idem erit seruãdum in locationibus redditium Regiorum por menor: Quinimmo si aliquando prædicta adiectio omittatur, censebitur adiecta in locationibus, quia moris est, vt adijciatur, *l. quod si nolit, § quia assidua, cum materia ff de edilit edicto.*

Vnde opinio contraria affirmatiua Menchi, & Baeci, in nostra quæstione principali, nempè, quod debitor fisci liberetur cedendo bonis, hodie procedere non potest, stante prædicta *l. noua, 5. tit. 9. hoc libro 9.* quam Menchac. forsan videre non potuit.

S V M M A R I A.

1 *Appellatio a sententia diffinitiua in via ordinaria lata cõtra reum in materia gabellarũ, an habeat locum, & ad quos iudices sit appellandum, & num. seqq.*

4 *Appellari non potest a duabus sententijs diffinitiuis conformibus, latis super debito redditũ Regalium per iudices competentes, secùs si vna sententia fuerit contra aliam, vel diuersas, vt in num 5.*

6 *Suplicar se puede de la sentencia difinitiua que en primera instancia diere el Notario de su Magestad para ante los Oydores, o Contadores mayores de su Magestad, en materia de rentas reales, y no puede auer apelacion de ninguna sentencia interlocutoria, ni de otro auto saluo de sentencia difinitiua.*

7 *Si fuerit vna sentẽtia condemnatoria in 20 & alia in decẽ, fiet executio in decem, in materia gabellarum & aliorum redditum Regalium.*

8 *In maióri summa continetur minor, etiam in sententijs.*

9 *Las apelaciones que vinieren de sentencias pronunciadas por los iuezes inferiores sobre alcaualas, se han de remitir luego ante los Notarios que residẽ en las Audiencias Reales. Pero esto se entiẽde siendo de seys mil marauedis arriba, hasta quinze mil: y siendo de mayor quantia se ha de guardar la ley del Quaderno que sobre esto habla, vt in num. 10.*

11 *El orden, y forma que los Notarios de Prouincia han de tener en conocir, y determinar, y librar las causas de las rentas Reales, y alcaualas, remissiuè.*

12 *Los Contadores mayores han de conocer en grado de apelacion de los iuezes que en la Contaduria mayor se da en las rentas Reales aqui contenidas con otras declarationes.*

13 *Appellari non potest in materia de alcaualas para los Consistorios de las Ciudades, o Villas destos Reynos.*

14 *Supplicatio duplarum an habeat locum in materia gabellarum? remissiuè.*

Q V AE S T I O CLXXI.

An appellatio locum habeat in materia gabellarum?

1 QVæro tandem, an † *in causis ordinarijs gabellarum, & aliorum redditum Regaliũ, in quibus via ordinaria, breuiter, & summariè proceditur, non verò via executiua, habeat locum appellatio a sententia diffinitiua in eis lata contra reum, & ad quos iudices sit appellandum, & pertineat cognitio causarum in gradu appellationis.*

In qua quæstione illud erit in praxi primò obseruandũ,
2 appellari † posse a prima sententia diffinitiua lata in causa gabel-

gabellarum, aliorumq. redditiuum Regalium, quoties via exsecutiua non est processum, vel ꝙ cum non habet, exsecutio ipsaq. appellatio habet effectum ordinarium suspensiuum, & deuolutiuum, sicut aliàs regulariter in alijs causis, vt patet ex l. 2. 5. & sa. tit. 12. lib. 2. Noua Collect. Reg. & ex cap. 19. in gabellarum punctationibus a contrario sensu &
3 per locum ab speciali. † Dum ibi præcipitur, que las sentencias que se dieren en fauor de los arrendadores, que fueren hasta en cantidad de mil y quinientos marauedis, o de alli abaxo, se executen luego, sin embargo de apelacion, en qualquiera renta y en la del alcauala de las heredades de tres mil marauedis, y de ende abaxo y que despues puedan las partes seguir su iusticia en grado de apelacion, si quisieren, en la contaduria mayor. Luego de las sentencias de mayor quantidad que las alli expressadas bien se puede apelar, y apelādose, no se han de executar hasta que aya dos sentencias conformes, vt in obseruatione statim sequenti docebimus.
4 Secundo † quod si duo sententiæ conformes latæ fuerint super dabito redditiuum Regalium, a quibuscumque iudicibus iurisdictionem ad id habentibus, an si de la Casa y Corte y Cancillaria de su Magestad, como de las Ciudades, Villas, y lugares destos Reynos, y senorios no se puede apelar, ni suplicar dellas, ni agrauiar, ni reclamar.
Quod si vna tantum sententia fuerit lata contra alterā,
5 vel contra diuersas, potest sb ea appellari, vel supplicari, & conqueri coram supremis rationalibus, hoc est, ante los Contadores mayores de su Magestad, o ante el su Notario de la Prouincia do mas quisiere el apelante, o agrauiado: y si se confirmaren algunas de ellas, no se puede mas apelar, ni suplicar.
6 Pero † si ante legem Notario de su Magestad fuere mouido pleyto en primera instancia, y diere en el sentencia se puede suplicar de ella ante los Oydores de su Magestad, o ante los sus Contadores mayores do quisiere el agrauiado. Y esto se entienda assi en todas las otras rentas Reales como en las alcaualas, y no puede auer apelacion de ninguna sententia interlocutoria, ni de otro auto, saluo de sentencia difinitiua de lo que passare ante el dicho Notario; todo esto prueua, y decide assi la ley 5. tit. 12. lib. 2. de la
7 nueua Recopilacion de las leyes de estos Reynos. † Circa quam aduertendum est, quod si prima sententia sit condēnatiua in viginti. Secunda verò in decem, fiet exsecutio pro decem, nec admittitur appellatio, licet videantur hæ senten-
8 tiæ discordes, sed non sunt. Quia † enim in sententijs in maiori summa continetur minor. Ita hæc omnia tradit Matthæus de Afflict. decisione Neapolitan. 35 a. dicens Sacrum Consilium Neapolitanum sic decidisse stante simili statuto.
9 Tertiò † aduertēdum est, que las apelaciones que viniesen de sentencias pronunciadas por iuezes inferiores ante los Oydores de su Magestad sobre alcaualas se han de remitir luego ante los Notarios, que residen en las Audiencias Reales, assi se manda por la l. 4. del dicho tit. 12. lib. 9. de la nueua Recopilacion.
10 Quarto † que las apelaciones que se inter pusierē da las sentencias, dadas por los iuezes subra rentas, de alcaualas: siendo la condenacion de seys mil marauedis arriba, y hasta quinze mil marauedis han de yr ante los Notarios de su Magestad que residen en las sus Audiencias, y Cancillerias: y siendo de mayor quantia, se ha de guardar la ley del Quaderno que en esto habla, que es la ley quinta, referida in secunda obseruatione supra deducta & facta que oy dia se manda guardar por la ley 1. versic. 6. al fin. del tit. 2. libro 9.
El orden y forma que los Notarios de Prouincia han da tener en el conocer, y determinar, y librar las causas de rētas Reales, y alcaualas pone la ley 2. del dicho tit. 12. lib. 2. de la nueua Recopilacion.
12 Quinto † obseruandum est, que los Contadores mayores, han de conocer en grado de apelació de los juezes que en la Contaduria mayor se dan en las rentas de almoxarifazgos, sedas, puertos, y otras, en que conforme a las leyes destos Reynos, y capitulos, de Corregidores, se puedē dar los dichos juezes, con que siendo la causa de diez mil marauedis abaxo, y no se tratando de derecho perpetuo, ni general: y no siendo en la Corte, o veynte leguas al rededor, se pueda ocurrir en grado de apelació, que siendo lo la parte agrauiada a las Audiencias, y a los otros juezes superiores: y con que en lo que toca a las alcaualas, se guarde la ley del Quaderno (que es la dicha l. 5 tit. 12. libro 2. desta Recopil.) assi lo determina la dicha ley 1 vers. 6. tit. 2. libro 9. de la Recopilacion.
13 Sextò, † in materia erit obseruandum d. c. 19. de los luegos apuntamientos de las alcaualas, in princ. quo ita cauetur: *Y con condicion, que de qualquier sententia que se diere en los pleytos de las dichas rentas, contra qualesquier personas, en poca o en mucha cantitad, no se pueda apelar, ni apele para los Ayuntamientos de las Ciudades, o Villas: onde acaeciere, ni ante otro tribunal alguno, sino fuere para el Consejo de la Contaduria mayor de su Magestad donde priuatiuamente es su Real voluntad, que se conozca de todos los negocios.* Quod etiam deducitur ex d. l. 5. tit. 12. libro 9. Quatenus, ibi, in his causis redditiuum Regalium specialiter deputantur iudices, qui in gradu appellationis de eis cognoscere debeant, & possint, quæ lex seruari præcipitur per d. legem 1. vers. 6. tit. 2. lib. 9. quod per generalem dispositionem l. 7. tit. 18 lib. 4. Noua Collect. Reg. qua tribuitur iurisdictio concilijs locorum in gradu appellationis de diez mil marauedis abaxo, non censetur derogatum iurisdictioni speciali iudicum designatorum in materia redditiuum Regalium, per d. l. 5. tit. 12. lib 2. Noua Coll Reg. & in terminis ita tenebat Castill. in l. 49. Tauri, in gl. 1. num. 8. in vers. sed iterum quæro, quem refert & sequitur Lassart. de decim vend. cap. 18. num 96. & Azeuedo, in d. l. 7. num. 30. tit. 18 lib. 4 Noua Collect. Reg. Idem probat Girond. de Gabel. 4. p. 5. 2. num. 28. & D. Azeuedo, in addit. ad Curiam Pisanam, lib. 6. cap. 4. num. 37. vbi quod ita sit, & practicatur, & Bobad. in sua Polit. de Correg lib 3. cap. 8. num. 221. ad finem, fol. 323. quorum opinio expressè, & in indiuiduo in praxi est tenenda, reprobata contraria cuiusdam magni iuris periti Hispani, qui contrarium priuatis quibusdam rationibus tenebat, non viso, nec allegato d. c. 19. cum tamen etiam ante decisionem d. cap. 19. eadem opinio prior negatiua, vt verior adhuc probanda esset, nempè, vt in his causis gabellarum ad Consilinium Ciuitatum & Villarum appellari non possit intra summam aliàs licitam, de qua in d. lege 7. vt etiam dicemus infra quæst. 174. vers. 2.
14 & in terminis. Et † an etiam in hac materia locum habeat supplicatio duplarum, latè discutit, & resoluit D. Suarez de Paz, in sua pract. q. 10. num. 7. par. c. vnico, num. 41. cum seqq. folio, ubi 192.

S V M M A R I V M.

1 *Via executiua, quo modo & quando procedendum sit contra debitores gabellarum? & num. 2.*

Q V AE S T I O CLXXII.

Quomodo procedendum sit via exsecutiua contra debitores gabellarum?

1 QVæro etiam, *quomodo † procedēdum sit via exsecutiua contra debitores gabellarum, & earum conductores.* Et respondeodum est in primis contra venditores, & emptores, & permutatores rerum procedi non posse via exsecutiua, nisi virtute sententiæ transactæ in rem iudicatam contra eos latæ, o consentida por la parte, o por dos sentencias conformes, *vt in lege 5. tit. 12 lib. 2. Noua Coll. Reg.* o que han confessado en iuyzio, o que han reconocido en iuyzio su conocimiento, o yguala, o que se ayan obligado y a pagar el alcauala, por instrumento que trayga aparejada execution, como lo resoluimos arriba en la question. 164.
2 Pero † las executiones que se hazen por el Rey, o por sus cessionarios, o por los que tienen iuros, o libranças contra

los

los arrendadores mayores, Recetores, y Tesoreros de su Magestad, y las que se hazen por los recaudadores, o arrendadores mayores contra los menores, y sus fiadores, por sus contratos, y fianzas, o contra los fieles, y cogedores, se hazen, y se procede en ellas en la forma, y manera que arriba auemos dicho, y declarado en las questiones precedentes, a lo alli dicho me remito, que por euitar prolixidad no bueluo a repetir aqui, aunque este era su lugar propio.

S V M M A R I A.

1 *Conductores vectigalium quam excusationem habeant, & qua priuilegia? & num. seqq.*
2 *Conductores vectigalium fisci non possunt compelli suscipere munera municipalia.*
3 *Conductores vectigalium tutelam, seu curam subire inuiti non sunt cogendi durante officio. & nu. 4. vbi, ni aceptar oficios concegiles, ni de mayordomias de hospitales, ni cofradias, ni otras semejantes ni les pueden echar huespedes de soldados, ni gente de guerra, ni pedir bestias ni carretas de guiamicamas, ni ropa ni otras contribuciones semejantes, excepto huespedes de aposento adonde va su Magestad, y su Corte, y Consejo.*
5 *Conductores vectigalium, ni sus guardas, durante el tiempo de su oficio, no pueden ser compelidos a que cobren bulas pechos ni seruicio ordinario ni extraordinario.*
9 *Conductores gabellarum, no sean obligados, durante su oficio, a yr, ni embiar a la guerra: en caso que se mãde hazer gente forçosa, ni a salir en fiestas, ni a trabajos que la Ciudad, o Villa, o la justicia acordare que se hagan excepto lo que toca a los Cauallleros de quantia.*
7 *Conductoribus vectigalium in quibus sunt immunes non potest eis aliquid in pecunia distribui contribuendum pro expensis prædictorum.*
8 *Fabrum malleantem, qui iure potest expellere a sua vicinitate, non tenetur ei soluere mercedem alterius domus in qua habitet extra vicinatum.*

Q V AE S T I O CLXXIII.

De exemptionibus & priuilegijs conductorum gabellarum.

1 QVæro præterea † pro complemento huius materiæ, *quam excusationem habeant cõductores vectigalium, & qua priuilegia sibi a iure concedantur?*

2 Et in primis sciendum est, † conductores vectigalium fisci, non posse compelli suscipere munera municipalia *l. semper, vers. conductores, ff. de iure immunit.*

3 Sed neque tutelam † subire inuiti cogendi sunt, *gl. in l. coloni, verbo, cetialibus, in fine, C. de excus. tut.* iuncto suo textu, sed loquitur glos. hæc contra text. expressum *in l. spadonem, §. si ciuitatis,* ibi: *qui vectigalia cõduxit a Ciuitatibus, non excusatur a cura, ff. de excus. tut.* & ibi notant Bart. *in l. vnica. C. ne tutor. vel curat. aum. fin. glos. in d. l. semper, §. conductores, verbo, non obstringuntur,* Gironda, *de Gabel. 3. parte, num. 18.*

Nihilominus tamen hodie opinio *gl. in d. l. coloni,* approbata est, *c. 33 de los nueuos apuntamientos de las alcaualas,* vbi alia innumera priuilegia conductoribus gabellarum conceduntur, cuius verba sunt hæc.

4 *Otrosi, que no puedan † ser, ni sean compelidos los arrendadores de las dichas rentas Reales ni sus guardas, al tiempo que lo fueren, a tener, ni aceptar contra su voluntad algunas tutelas, ni curadurias de menores, ni aceptar sino quisieren oficios concegiles, ni de mayordomias de Hospitales, ni otras semejantes, aunque sean elegidos, y nombrados para ello: ni los puedan echar huespedes de soldados, ni gente de guerra, ni pedir bestias, ni carretas de guia, ni camas, ni ropa, ni otras contribuciones semejantes, no se entendiendo esto de los huespedes, y aposento yendo a las tales Ciudades, Villas, y lugares su Magestad, y su Corte, y Consejo, que esto se excepta, y salua: y en el cap. 34. luego siguiente se dize tambien.*

5 *Iten, que † tampoco puedan ser nombrados, ni compelidos los dichos arrendadores, ni sus guardas, por el tiempo que lo fueren para que ayan de cobrar, ni cobren bullas fiadas, ni el pecho y seruicio ordinario, y extraordinario.*

6 *Iten, por † el cap. 21. se eximen los tales arrendadores que no esten ni sean obligados por el tiempo que lo fueren, a yr, ni embiar a la guerra en caso que se mande hazer gente forçosa, ni a salir en fiestas, ni a trabajos, que la Ciudad, o Villa, o la iusticia acordare, y ordenare, que se hagan por necessarios que sean: con que esto no se entienda, ni estienda a lo que toca a la obligacion que tienen algunos puestos destos Reynos Caualleros de quantia.*

7 Circa quæ † capita, illud vnum erit obseruandum, quod cum a prædictis omnibus sint immunes conductores Regalium redditnum, non poterit eis aliquid in pecunia distribui contribuendum pro expensis prædictorum: tum ex illis verbis d. cap. 33 ibi: *Ni otras contribuciones semejantes,* tum etiam, quia si aliud diceretur, non essent reipsa exempti, & immunes a prædictis, argumento doctrinæ Rebuff. *in Auth. Habita, in 3. priuil. num. 7. C. ne filius pro patre, vol. 11. tract. diuers. Doct. fol. mihi 93 in antiquis.*
8 † Qui iure potest expellere fabrum malleantem a sua vicinitate, non tenetur ei soluere mercedem alterius domus, in qua habitet extra viciniam.

S V M M A R I A.

1 *Appellari an possit ad Concilia populorum a sententia gabellarum, infra summam viginti millium dipondiorum, lata per iudicem ordinarium Ciuitatum, vel Opidorum, & nu. seqq. resoluitur num. 8. & seqq.*
3 *Responsio ambigua & generalis de iure declaratur, & restringitur per præcedentem interrogationem certam, & claram.*
4 *Vbi est eadem ratio, idem ius statuendum est.*
5 *Ex ratione expressa in lege quando est generalis & finalis, extẽditur & ampliatur dictum speciale ad omnem casum in quo militat eadem ratio.*
9 *Ratio finalis ac principaliter contemplata ad aliquam dispositionem, non modo non restringitur ad casum decisum, rerum etiam extenditur ad omnes, qui veniunt, & inferuntur sub sua ratione finali, & expressa.*
7 *Las apelaciones de sentencias, dadas por los iuezes, sobre rentas de alcaualas, para ante que otros iuezes han de yr, & numero 10.*

Q V AE S T I O CLXXIV.

An in materia gabellarum appellari possit ad Concilia populorum.

1 QVæro vltimo: *An † d. sententia gabellarum infra summam viginti milliam dipondiorum lata, per iudicem ordinarium Ciuitatum, vel Opidorum huius Regni appellari possit ad Concilium, hoc est al Consistorio, y Regimiento de las dichas ciudades y villas,* vel appellari debeat ad alios iudices superiores Regios.

2 Supponimus namque quod † hodie in curiis generalib. ann. 1592. fenecidas en el de 98 y publicadas en el de 604 peticion 65. cauetur, se pueda apelar para los Ayuntamientos en las causas ciuiles, de veynte mil marauedis abaxo, & ita obseruatur in praxi ex tunc.

Videtur primo dicendum in hac quæstione, posse appellari a prædicta sententia ad Consistorium Ciuitatis, vel Villæ, dummodo condemnatio non excedat prædictã summam ex d. cap. 65. curiarum, vbi quamuis responsio sit generalis, nempe: A ello nos respondemos, que por parecernos iusto lo que el Reyno pide, mandamos que assi se haga, como nos lo suplicays: tamen petitio fuit extensa, & clarior, comprehendens casus omnes: quæ ita se habet. Por

las

las muchas costas, que se causan de salir a las Chancillerias, o a otros Tribunales, a seguir las apelaciones, se proveyo, por las leyes Reales, que las apelaciones de los pleytos hasta cierta quantidad fuessen a los Ayuntamientos, y vltimamente se subio a diez mil marauedis: y por auer crecido todas las cosas con los tiempos, la dicha quantidad, al tiempo que se subio, era mayor que al presente serian 20ꝭ. marauedis: atento a lo qual, a V. Magestad suplicamos mande, que en los pleytos de 20ꝭ. marauedis se pueda apelar para los Ayuntamientos, y sobre esto cada dicha respuesta.

3 Et † de iure responsio ambigua, & generalis declaratur & restringitur per præcedentem interrogationem certam & claram, *l. vt responsum 15. C. de transact. l. si defensor, §. qui interrogatur, ff. de interrog. act.* Greg. Lopez. *in l. 26 glos. 1. tit. 11. par. 5.* Becc. *cons. 55. num 4.* Itaque cum d. petitio, & supplicatio Curiarum sit generalis, & extensa ad omnes causas & lites prædictæ summæ, responsio quoque eiusmodi esse debet, & est, siquidem refertur ad ipsam petitionẽ, deziendo que por que nos parece iusto lo que el Reyno pide, mandamos que assi se haga como nos lo suplicays. Accedat etiam ratio expressa in d. supplicatione, por las muchas costas que se causan, &c. Quia eadem est, & † concur-

4 rit in specie materiæ quæstionis, & vbi est eadem ratio, idẽ ius statuendum est, iuxta *l. illud, cum simil. ff. ad leg. Aquil.*

5 & † ea ratione expressa, in lege quando est generalis & finalis, extenditur, & ampliatur dictũ speciale ad omnem casum, in quo militat eadem ratio, *vt per nos lib. 3. pract. q. 17. num. 97.* quanto mas siendo el dicho general, y conforme a la suplicacion.

6 Quinimmo † ratio finalis ac principaliter contemplata ad aliquam dispositionem non modo non restringitur ad casum decisum, verum etiam extenditur ad omnes illos casus, qui veniunt & referuntur sub sua ratione finali expressa, vt latè probauimus, *d. q. 17. num. 75. vbi num. seqq.* plurima in proposito congessimus.

7 Secundò † hæc pars probari videtur in terminis *in l. 12. quæ est mihi fin. tit. 12. lib. 2. Noua Collect. Reg.* vbi cauetur, que las apelaciones que se interpusieren de las sentencias dadas por los juezes, sobre rentas de alcaualas, siendo la condenacion de 6ꝭ. marauedis arriba (que es de lo que entonces podian conocer los Ayuntamiẽtos) y hasta 15ꝭ. marauedis, vayan ante los nuestros notarios, que residen en las nuestras Audiencias y Chancillerias. Pero siẽdo de mayor quãtia, manda que se guarde la ley del Quaderno que sobre esto habia, que es la *ley 5. del dicho tit. 12.* Luego siendo la condenacion de 6ꝭ. abaxo, y oy dia de 20. ꝭ. en materia de alcaualas bien se puede apelar para el Cõsistorio, a contrario sensu.

8 Nihilominus † tamen contrarium in proposito est tenendum, immò quod in causis gabellarum, etiam minimæ æstimationis, non possit appellari ad Consistorium Ciuitatis, vel Villæ, sed ad calculatores Curiæ, qui in gabellarum causis sunt specialiter deputati in appellationis instantia, vt apparet ex d. l. 5. ibi: *E si vna sentencia fuere dada contra otra, o diuersas que se pueda apelar, o suplicar, y agrauiar se ante los nuestros Contadores mayores, o ante nuestro notario de la prouincia, do mas quisiere el apelante o grauiado.*

9 Secundo, & in terminis ita cauetur, & deciditur in *c. 19. de los nueuos apuntamientos de las alcaualas,* quod obtinet vim legis, vbi disponitur, que de qualquiera sentencia que se diere en los pleytos de las dichas rentas, contra qualesquier personas, en poca, o mucha quantidad, no se pueda apelar, ni apele para los Ayuntamientos de las Ciudades, y Villas, donde se diere, ni a otro tribunal alguno, sino fuere para el Consejo de la Contaduria mayor de su Magestad, donde priuatiuamente es su Real voluntad, que se conozca de todos los dichos negocios, ex quo text. ita está in terminis cum Castil. tenet Azeuedo *in l. 7. num. 30. titu. 18 lib. 4. Noua Coll. Reg.* & latius diximus, *supra quæst. 171. in versic. sexto in materia,* &c.

Neque obstant supra allegata in contrarium, quia per generalem dispositionem non censetur derogatum iurisdictioni speciali Calculatorum, præsertim cum hæc quæstio sit decisa in terminis, *præd. cap. 19.*

10 Ea quo tamquam † nouiori, nempe ann. 1575. videtur cessare *l. 32. tit. 11. lib. 2. Noua Collect. Reg.* edita, & publicata an. 1571. & de nouo addita ad leges dictæ recoll. qua cauetur, quod in gradu appellationis in negotijs gabellarum possint cognoscere, & cognoscãt iudices de los hijos dalgo in Cancellarijs Pinciæ, & Granatæ, prout antea solebant cognoscere eorum vicegerentes & notarij. Ergo d. c. 19. videtur corrigere in hoc d. legem 32.

Nihilominus tamen contrarium, & rectius probat Azeuedo *in d. l. 32. num. 1. cum seqq.* immò quod non sit inducenda, dicta correctio, sed potius declaretur, vt in casu d. legis 32. non procedat dispositio d. cap. 19. & sic iudicibus de quib. in d. l. 32. nõ videtur adempta iurisdictio per d. c. 19. Præsertim dum d. lex 32. & ceteræ contentæ in Quaterno additionum ad leges d. Recol. additæ fuerint iussu Regis anno Domini 1580. quo fit, vt potius censendum sit, c. 19. declarari, & limitari per d. legem 32.

Lector

Lectori S.

Porque esta materia de alcaualas vaya mas cumplida, acorde poner aqui el encabeçamiento general destos Reynos, de los quinze años, que començaron el año de 1562. años con sus condiciones.

Iten los apuntamientos nueuos que despues se hizieron por mandado de su Magestad, de las rentas que entraron en el encabeçamiento general del Reyno, con que las iusticias, concejo, y personas, à cuyo cargo es, y fuere el hazimiento, beneficio, y administracion de las dichas rentas, las han de arrendar, y beneficiar en las Ciudades, Villas, y lugares, que non estan encabeçadas.

ITen la instruccion, que el Reyno dexo, y mando que cumpliessen sus Diputados, y à los que sucediessen en su lugar, cada vno en lo que le toca, sin excederen cosa alguna.

Que todo ello, vno en pos de otro, sacado de sus originales impressos, es del tenor siguente: para que todo ello ande iunto, al fin desta obra, y libro:

LAS CONDICIONES

CONQVE ESTOS REYNOS TOMARON

a ſu cargo, por encabezamiento general, las rentas dellos, para los quinze años, que comenzaron el año de 1562. Con las quales, y con las que eſtan en el contracto, que ſe hizo de las dichas rentas para los diez años que comenzaron el de 1575. tomaron à ſu cargo el dicho encabecamiento, para los dichos diez años, ſon la ſiguentes.

SVMMARIO.

A *ENcabecamiento de los quinze años, que comenzaron el año de 1562.*
B *Cedula de ſu Mageſtad para el encabecamiento. eodem.*
C *Cedula de commiſſion firmada de ſu Real mano. para los Contadores mayores y Oydores de ſu Camera, y de Contaduria mayor, para hazer, y ordenar las condiciones.*
D *Como, y quienes ſe juntaron a hazer las dichas condiciones.*

Condition I.

1 *El precio que han de dar por las rentas que entran en el encabecamiento.*
2 *Que el encabecamiento ſe haze con las leyes de los quadernos de las alcaualas, y tercias, y cõlas condiciones de taſſaciones de pan, y vino.*
3 *Que del precio del encabecamiento ſe hazen en cada año todo lo que no eſtuuiere recebido en cuenta al Reyno de lo que ſu Mageſtad ha vendido de las Rentas que entran enel encabecamiento general, y ſe le cargue lo que le cupiere de la puja, y crecimiento deſte encabecato.*
4 *Que el precio deſte encabecamiento ſe reparta por todas las ciudades, y villas, y lugares, y merindades que entran en el encabecamiento general.*
5 *Que los encabecamientos de las ciudades, y villas que tienen voto en Cortes, los hagan los ſeñores Contadores mayores, juntamente con los ſeñores del Conſejo que fueren nombrados, oydo ſobre ello los Diputados de Reyno, y los procuradores particulares de los tales pueblos.*
6 *Que los encabecamientos de las demas ciudades, y villas, y lugares, los ayan los ſeñores Contadores mayores, ò yendo a los Diputados, y procuradores a los tales lugares.*
7 *Que todos los pueblos que no ſe encabecaren, ſe comprehenden en el encabecamiento general, ſe entienda que ſe encabezan de man comun a perdida, y ganancia.*
8 *Que ſe cobre de cada lugar el precio en que ſe encabecare; y que no ſe pueda cobrar de los vnos lugares lo que deuiere a los otros: pero ſi de algunos lugares por alguna cauſa no ſe pudiere cobrar, que la paga dello quede a cargo del Reyno.*
9 *Que ſe haga ſaber a todos los pueblos, para que ſe encabecen para los quienze años dentros de ciento y veinte dias, y paſſados los puedan beneficiar los Diputados, como quiſieren.*
10 *Que las rentas que ſe arrendaren, reciban los Diputados las fianzas, y que de ſu pedimiento ſe les de a los arrendadores recudimientos, y fieldades, y no de otra manera, &c.*
11 *Que no pueda auer puja del quarto, en ninguno partido encabecado por mayor, ſino fuere en las rentas de los lugares que no ſe encabecaren, y que pertenezca al Reyno qualquiera que ſe hiziere.*
12 *Los plazos en que cada lugar ha de pagar los precios de ſus encabecamientos y la orden que ſe ha de tener en cobrallos.*
13 *La orden que ſe ha de tener en el pan, vino, azeite, ſituado, y lo que ſe ſituare de aqui adelante.*
14 *Que ſi dieren algunas franquezas, o ferias, ò libertades à algunos pueblos ò perſonas, que ſe deſcuente al Reyno, ò al partido donde ſe hiziere, lo que de juſticia ſe deuiere deſcontar.*
15 *Que ſi ſuccediere à algun lugar algun caſo fortuyto, por donde merezca que ſe haga alguna baxa, que ſe le ayu de hazer, y ſe deſcuente de las ſobra, y ganancias que ouiere en el dicho encabecamiento.*
16 *Que ſe haga la cuenta por las perſonas que ſe hecho los años paſſados, eſtando preſentes los Diputados: y ſi huuiere alguna ganancia, deſcontando de las coſtas, y gaſtos del encabecamiento general lo que quedare ſe deſcargue por todos pueblos: y ſi ouiere perdida, ſe reparta.*
17 *Que ſi lo que ſe encabecare non montare tanto como lo que ſe ha de pagar a ſu Mageſtad, que lo que faltare ſe reparta por el Reyno ygualmente.*
18 *Que ſi ſe librare algo en las ſobras del encabecamiento general, por algun tribunal de ſu Mageſtad, ſe viſto pagallo en cuenta de precio encabecamiento, folio.*
19 *Que el precio deſte encabecamiento ſe reparta ygualmente.*
20 *La orden que ſe ha de tener en el partir del precio de la Ciudad, o Villa, que fuere cabeca de partido, y las otras villas, y lugares que fueren de ſu tierra, y partido.*
21 *Que lo que cupiere a pagar a la Ciudad, o Villa, que fuere cabeca de partido, ſe ha de arrendar, y beneficiar por los miembros de tres en tres años.*
22 *La orden que ſe ha de tener en arrendar, y beneficiar los miembros de las rentas de las Ciudades, y Villas que fueren cabecas de partido.*
23 *Si alguna Ciudad, o Villa fuere encabecada por ſi a parte, y ſu tierra por ſi, y cada vna lleuare ſu carta de encabecamiento, que en eſte caſo no es meneſter hazer el repartimiento contenido en la condicion antes deſta, ſino que cada vno haga ſu repartamiento, guardando las condiciones del encabecamiento.*
24 *Que ſi alguna Ciudad, o Villa tuuiere por encabecamiento las partes della y de todos los pueblos de ſu Obiſpado, y partido, guarde, en quanto al repartimiento dellas, y en dar a cada pueblo lo que les tocare, lo que fuere declarado en las cartas de los encabecamientos, y lo que fuere determinado por las cartas de los Contadores.*
25 *La orden que ſe ha de tener en el dar y repartir el alcauala de las heredades.*
26 *La orden que ſe ha de tener en qualquier Ciudad, y Villa del*
27 *encabecamiento en repartir la renta.*
28 *La orden que ſe ha de tener en el repartir lo que cupiere a*

la tierra

la tierra de cada Ciudad, o Villa, que es cabeza de partido entre los lugares della.

29 La orden que se ha de tener en el repartir el precio del encabecamiento en las Villas y lugares donde no huuiere miembros de rentas ni tratantes, ni contribuyentes en ellas, y sus encabecamientos montaren cien mil marauedis, y dende arriba.

30 La orden que se ha de tener en el repartimiento del precio en el lugar que fuere de cien mil marauedis abaxo.

31 Que los encabecamientos y repartimientos, y hazimientos de rentas se hagan con mucho cuydado, rectitud, è ygualdad.

32 Que no se dexe de repartir, y encabecar, y arrendar ningun miembro de rentas de ningun lugar.

33 Que no se reparta, ni cobre mas marauedis de lo que monta el encabecamiento.

34 La orden que se ha de tener en el gastar, y distribuyr de las sobras y ganancias de los pueblos del Reyno.

35 Que las personas que entendieren en hazer, y arrendar, y beneficiar las rentas de algunos pueblos, no las arrienden a criados, ni amigos, ni tengan parte en ellos, ni en los prometidos, so cierta pena.

36 Que las receptorias de los pueblos encabecados, se prouean a personas habiles, y sufficientes, y abonadas, y se les den salarios moderados.

37 Que por el beneficiar de las rẽtas no se lleue mas salario del que fuere declarado en las cartas de encabecamientos que se dieren.

38 Que si alguna Ciudad, Villa, o lugar acostumabra a tener el repartir, y beneficiar lo que le cabe de su encabeçamiento pueda dar otra orden ello, con que sea con menos agrauio y beneficio de aquellos a quien toca, communicado primero con la iusticia, y Diputados, &c.

39 Que haziendose el repartimiento del encabecamiento de cada pueblo, se embie, ante los sennores Contadores mayores, y que hasta que se ha, no se vse del.

40 Que el pueblo que no fuere cabeça de partido, que vuiere encabecado por si, entregue al Receptor de su partido en fin del termino del año de 63 copia de los vezinos, y rentas del tal lugar.

41 Que los escriuanos de rentas de los partidos, y sus tenientes embien de tres en tres annos lo que huuieren valido las rentas de cada lugar de sus partidos.

42 Que si conuiniere que los arrendamientos, y repartimientos, y encabecamientos de los lugares se hagan de tres en tres años, para los otros adelante, se tornen a hazer de nueuo, como los tiempos sucedieren.

43 Que si alguna persona quisiere entrar en el encabecamiento, qualquier miembro que no sea verdaderamente tratante, que no sea recebido.

44 Que qualquier vezino que no viniere en lugar de trezientos, vezinos, y dende abaxo, y se fuere a viuir a otro lugar que pague el alcauala que solia pagar el año venidero, el primer año que assi se mudare.

45 Que ninguna persona despues de encabecados en los miembros de rentas, no toma cargo de vender, y contratar ninguna mercaderia de otras personas, que no sean vezinos de los tales pueblos.

46 Que el alcauala de los mercadores, y ioyeros, y tenderos, y plateros, y lapidarios, que anduuieren con la Corte, y el alcauala de las mercaderias, y viandas, y mantenimientos que se vendieren en ella, entre y pertenezca al lugar donde estuuiere la Corte: y que lo que dello se deuiere pagar, sea moderadamente.

47 Que el alcauala de las heredades que se vendieren en el Reyno, que montare el precio porque se vendieren cien mil marauedis, que el alcauala dello sea para el pueblo encabecado. Pero si el alcauala de que se vendiere montare mas que el precio de su encabecamiento, sea para su Magestad.

48 Que entre el encabecamiento de los pueblos que se han hecho villas ante deste encabecamiento el alcauala de las heredades, y pan, y ganados: y que los que se hizieren durante el se les cargue por ello lo que iusto fuere.

49 Que el alcauala de lo que se vendiere y contratare en qualesquier lugares del termino, y iurisdicion de qualquier Ciudad, o Villa de vezino a vezino, ò de vezino a forastero, de aquello que sobre para proueymiento de los tales lugares, y vezinos dellos, sea, y pertenezca a los Concejos encabecados.

50 Que los que truxeren a vender qualesquier mercaderias, y mantenimientos, no siendo para prouision de los lugares, paguen la alcauala dello a los arrẽdadores de la Ciudad, o Villa que fuere cabeça de partido.

51 Que si por defraudar el alcauala de alguna Ciudad, o Villa, se lleuaren a vender algunas mercaderias a lugares pequennos, vna o dos leguas en rededor, porque alli les hagan alguna quita, y gracia, que pagueo el alcauala dello en el pueblo principal.

52 La orden que se ha da tener en executar todos los marauedis de los encabecamientos de los lugares de la tierra, y partido de algunas Ciudades, y Villas del Reyno.

53 La orden que se ha de tener quando se sacaren algunas prendas por los marauedis de los encabecamientos.

54 Que los Receptores de los partidos no cobren de los lugares mas de los precios de sus encabecamientos, descontando dellos lo que ay, y huuiere de situado: y que los duennos lo cobren, y que el dicho Receptor cobre de los dichos lugares lo que verdaderamente deuieren, descontando los dichos situados, y no mas.

55 Los recaudos que los Concejos, y Receptores han de los iuros que pagaren.

56 Que las iusticias de las Ciudades, y Villas, y Prouincias del Reyno, que son cabeças de iurisdicion no den mandamiento de execution para executar en los Concejos, y vso de las Villas, y lugares de iurisdicion, y partido por ningun iuro, hasta tanto que les conste, como los que lo han de auer, han primero requirido a los tales Concejos para que se lo paguen.

57 Que ningun vezino particular de los lugares encabecados por lo que se deuieren, y estuuiere por pagar de los dichos encabecamientos, y iuros no sea executado fuera de los lugares donde es vezino.

58 Que quando se hiziere alguna execution por los marauedis de los encabecamientos en alguna villa, que tiene iurisdicion por si, o por algun situado: y si por razon dello algun Alcalde o Regidor ouiere de estar preso, teniendo las dichas villas iurisdicion por si, y carceles, y prisiones, los tengan presos en ellas sin lleuarlos fuera.

59 Que ninguna persona, ni receptor, a quien fuere cometido el encabecamiento de ningunos lugares, ni sus parientes ni criados, ni executores arrienden las alcaualas, y tercias de ninguno de los lugares en que tuuieren los dichos cargos.

60 Que no se pueda dar por encabecamiento a ningun Grande, ni Cauallero las alcaualas de ningunas Villas, y lugares suyos, que entraren en el encabecamiento, sin expresse mandamiento de su Magestad.

61 Que el crecimiento que huuiere en las alcaualas de los lugares que estan encabecados de iuro, si se desempenaren se para su Magestad.

62 Que no entren en este encabecamiento las alcaualas, y tercias de algunos pueblos dõde no se solian cobrar, ni lleuar para su Magestad, que de nueuo se aplicaren para la Corona Real.

63 Que si durante este encabecamiẽto se poblaren de nueuo algunos lugares en termino, y iurisdicion de algunas Ciudades, y villas que entran en las alcaualas, y tercias dellos, sean y pertenezcan a la tal Ciudad, o Villa en cuya iurisdicion, y termino se poblaren: pero si se poblaren los tales lugares fuera del termino, y iurisdicion de las Ciudades, o Villas encabecadas en las alcaualas, y tercias sean para su Magestad.

64 Que por ninguna franqueza, ni gracia, ni apartamento, ni essenciones de rentas, ni inouaciones que los pueblos hagan, durante este encabecamiento, no pare periuyzio a su Magestad para despues de cumplido.

65 Que si sobre lo contenido en el dicho encabecamiento ouiere alguna duda la determinen los Contadores mayores pero

que

que si en algunos negocios de calidad se pediere, para los determinar, se muten los dichos Contadores mayores es con dos del Concejo de su Magestad lo ayan de hazer.

Condiciones annadidas.

66 *QVe el alcauala de la venta de las heredades de qualquier cantidad que sea, pertenezca a los lugares donde de derecho pertenecen, conforme a las condiciones deste encabeçamiento por los dichos quinze años.*

67 *Que el escriuano mayor de rẽtas de a los Diputados del Reyno vna relacion de los nombres de los lugares encabeçados, y del precio en que cada vno lo estuuiere, y se mande a los Contadores mayores lo ordenen assi: y que siempre que los Diputados pidieren alguna razon, se la hagan dar.*

68 *Que no se aya de cargar, ni cargue aora, ni en ningun tiempo a las tercias de su Magestad subsidio, ni escusado, ni otra carga, ni imposicion de las que se cargan a los bienes Ecclesiasticos, y si se les cargaren, sea a cuenta de su Magestad, y lo reciba en cuenta.*

69 *Contrato del encabeçamiento general entre su Magestad, y el Reyno.*

70 *Capitulos, y apuntamientos de las condiciones con que su Magestad da las rentas del encabeçamiento general por quatro annos, que comenzaron el de 1578. y el Reyno ha otorgado con las nueuas condiciones, y limitaciones, contenidas en el dicho contrato.*

71 *Apuntamientos, aduertencias, y condiciones con que los Corregidores, Iusticias, Concejos, y personas a cuyo cargo es, y fuere el hazimiento, beneficio, y administracion de las rentas de su Magestad, que entran en el encabeçamiento general de Reyno las han de arrendar, y beneficiar en las Ciudades, Villas, y lugares, que no estan encabeçados.*

72 *Instrucion que el Reyno dexa, y manda que guarden, y cumplan sus Diputados, y los demas ministros del Reyno en ella contenidos.*

73 *Relacion de las deudas que el anno de 1537. en adelante se deuian a estos Reynos, y la orden que se da a los Diputados para cobrarlas.*

SV Magestad, A por hazer bien, y merced a estos sus Reynos, y a todas las Ciudades, Villas, y lugares, y partidos, y prouincias, y merindades de ellos; teniendo consideracion a los seruicios, que continuamente le hazen: y especialmente a los que le han hecho en las Cortes, que al presente se celebra en esta Ciudad de Toledo, y a los que le haran de aqui adelante. fue seruido de les dar por encabeçamiento general las alcaualas, y tercias, y otras rentas, que entran, y se comprehenden en el encabeçamiento general, que al presente corre por quinze annos, que comen zaron: quanto a las alcaualas, primero dia del mes de Enero, del año de mil y quinientos, y sesenta y dos: y quanto a las tercias, por el dia de la Ascension del dicho anno, en cierto precio, y con ciertas condiciones para en cada año, como se contiene en la cedula de la dicha merced, que es del tenor siguiente.

EL REY.

MIs Contadores B mayores, y lugares tenientes, sabed, que acatando los muchos, y sennalados seruicios que estos nuestros Reynos continuamente nos hazen, y teniendo respecto, y consideracion a los que nos han hecho en estas Cortes, que de presente se celebrã en esta Ciudad de Toledo, y esperamos que nos haran, auemos tenido por bien, a suplicacion de los procuradores que a ellas vinierõ, de hazer merced a estos Reynos, y a las Ciudades, Villas, y lugares, y partidos, y prouincias, y merindades dellos, como por la presente se la hazemos, de les dar por encabeçamiento general, las alcaualas, y tercias, y otras rentas, que entran, y se comprehenden en el encabeçamiento general, que agora corre, paraque las tengan, y gozen en el dicho encabeçamiento, por quinze annos cumplidos, que comẽçaran a correr quanto a las alcaualas, primero dia del mes dicho Enero, del anno venidero de mil y quinientos y sesenta y dos: y quanto a las dichas tercias, por el dia de la Ascension del dicho anno, por precio, y quãtia de quatrocientos y cinquenta y seys quentos de marauedis en cada vn año, con que lo seys quentos dellos sean para en acrecentamiento, de los salarios de los de mi Consejo, y Oydores, y ministros de iusticia, y para la sala que se ha de crecer en el dicho Consejo, para ver residencias, y pleytos de mil y quinientas doblas: y demas del dicho precio, han de dar, y pagar, quatro mil y quinientas hanegas de trigo, en trigo, y treynta y tres cargas y media de pescado, o por cada vna dellas quatro mil marauedis, y dos mil naranjas dulces, y por ellas dos mil marauedis, en cada vna de los dichos quinze annos, pagado todo ello por la forma, y a los placos que se ha acostumbrado, y al presente se acostumbra pagar el precio del dicho encabeçamiento general, con las condiciones que se han hecho, y ordenado por nuestro mandado, con vuestro acuerdo y parecer, y de algunos de nuestro Consejo, auiendo visto la relacion que sobre ellas dieron los Procuradores del Reyno, las quales dichas condiciones, yran firmadas de vuestros, y de los del dicho Consejo, con las quales soy seruido, que se beneficien, y administren las rentas que entran en el dicho encabeçamiento general, durante el tiempo de los dichos quinze annos. Porende nos vos mandamos, que obligando los dichos Procuradores de Cortes, ò la mayor parte dellos al Reyno, è à las Ciudades, y Villas del que tienen voto en Cortes, de quien tienen poder, de mancomun, y a voz de Reyno, por el precio de los dichos quatrocientos y cinquenta y seys quentos de marauedis en dinero, y las dichas quatro mil y quinientas hanegas de trigo, en trigo, y treynta y tres cargas y media de pescado, o por cada vna dellas quatro mil marauedis, y dos mil naranjas dulces, y por ellas dos mil marauedis, que ansi dan por el dicho encabeçamiento general: assentareys las dichas condiciones en los nuestros libros, que vosotros teneys: y guardeys, y cumplays el dicho encabeçamiẽto general, por el dicho tiempo, y precio; y conforme a las dichas condiciones hagays los encabeçamientos particulares de todas las Ciudades, y Villas, y lugares destos Reynos, que entran en el dicho encabeçamiẽto general, por las rentas, que han acostumbrado gozar en los encabeçamientos generales, que han passado, y en este que agora corre; lo qual hazed con la mayor iustificacion que ser pueda, para que todos gozen de la merced, y beneficio del dicho encabeçamiento general, lo mas ygualmente que sea possibile, y dello dareys, y librareys cartas de encabeçamiẽtos particulares como se suelen despachar: y en los pueblos, y rentas que no se encabeçaren, proueereys lo que conforme a las dichas condiciones se deua hazer: y no fagades ende al. Dada en Toledo, a veynte y cinco dias del mes de Octubre, de mil y quinientos y sesenta annos. Yo el Rey. Por mandado de su Magestad. Iuan. Vazquez.

Despues de lo qual, su Magestad mando dar, y dio otra su cedula, firmada de su mano, para sus Contadores mayores, y para los de su Concejo de la Camara, y Oydores de su Contaduria mayor, por la qual les dio comision, para hazer, y ordenar las condiciones, que conforme a la dicha cedula suso incorporada da se ouieron de hazer, para beneficiar, regir, y gouernar el dicho encabeçamiento general, la qual es del tenor siguiente.

EL RET.

MIs Contadores C mayores, y lugares tenientes, sabed, que acatãdo los muchos, y sennalados seruicios, que estos nuestros Reynos continuamente nos hazen, y teniẽdo respeto, y consideracion a los que nos han hecho en estas presentes Cortes, y esperamos que nos harã, les he hecho merced de dalles por encabeçamiento general las alcaualas, y tercias, y otras rentas que han entrado en los encabeçamientos generales passados, para que el Reyno las tẽga, y goze por tiempo de quinze aonos, que comienzen a correr-

correr, y se cuenten despues de cumplido el año venidero de quinientos, y sesenta y vno en que fenece el encabecamiento general que agora corre en quatrocientos y cinquenta y seys quentos de marauedis en cada año, y mas quatro mil y quinientas hanegas de trigo en trigo, y treynta y tres cargas y media de pescado, o por cada vna dellas quatro mil marauedis, y dos mil naranjas dulces, y por ellas dos mil marauedis, pagado todo ello en cada vn año a los plazos, y segun que hasta aqui se ha pagado con ciertas condiciones, entre las quales se contiene, que yo mandè ygualar todas las Ciudades, y Villas, y lugares del Reyno, ansi en alcaualas, como en tercias, sin tener respeto al precio en que al presente estan encabecadas, para que todos gozen, y paguen lo mas ygualmente que fuere possible, y para que esto se haga assi, se vean las condiciones del Quaderno del encabecamiento general passado, y se ordenen las que parecieren ser mas conuenientes para la beneficacion, y buena administracion del dicho encabecamiento general, y que esto lo hagais vosotros juntamente con los del mi Consejo, que para ello yo nombrare, oyendo a las personas que el Reyno para ello diputara: y porque mi merced, y voluntad es, que lo susodicho se haga, y efetue con toda la breuedad. Yo vos mando que vosotros juntamente con los Licenciados Menchaca, y Otalora, y Dotor Velasco del mi Consejo, y Camara, y con los Oydores de mi Contaduria mayor veays las condiciones del Quaderno del encabecamiento general que agora corre, y la relacion y apuntamientos que cerca de las dichas condiciones han dado los procuradores de las dichas Cortes, y ansi visto, hagays, y ordeneys las condiciones que vieredes que se deuen hazer de nueuo, y enmendeys las que se deuiaren enmendar de las del dicho Quaderno, ordenandolo todo como conuenga, para que el dicho encabecamiento general, y los particulares que del han de depender, se beneficien, y administren, y repartan, y paguen bien, y justamente: de manera, que entre las Ciudades, y Villas, y lugares que entran en el dicho encabecamiento general, y vezinos dellos, y tratantes, y contribuyentes en las rentas, aya toda ygualdad en gozar de la merced, y beneficio que les hago en lo del dicho encabecamiento, y cessen pleytos, y debates, y contiendas, y todo se haga lo mas bien, y justamente que ser pueda, teniendo para ello las consideraciones, y respetos que se deuen tener, que si necessarios, para hazer, y ordenar las dichas condiciones, doy mi poder cumplido a vosotros, y a los del dicho mi Consejo, y Oydores de la dicha Contaduria mayor, con todas sus incidencias, y dependencias, anexidades, y conexidades, e no fagades ende al. Dada en Toledo a veynte y cinco dias del mes de Otubre de mil y quinientos y sesenta annos. Yo el Rey. Por mandado de Magestad. Iuan Vazquez.

Por virtud de la qual dicha cedula de commission de suso incorporada se juntaron los muy Illustres sennores Ruy Gomez de Silua, Principe de Ebole, y Gutierre Lopez de Padilla, Contadores mayores de su Magestad, y de sus Consejos de Estado, y los sennores Licenciados Menchaca, y Otalora, y Dotor Velasco, del Consejo, y Camara de su Magestad, y Francisco de Eraso, y Frãcisco de Almaguer, y Hernando de Ochoa, tinientes de Contadores por su Magestad, y el Licenciado Hernando de Menchaca, y Doctor Beneto y Dotor Aguilera, Oydores del Consejo de la contaduria mayor: y auiendo todos visto, e oydo leer la cedula de su Magestad a ellos dirigida, dixeron, que la obedecian: y obedecieron, y acetauan, y acetaron lo en ella contenido. Y que estauan prestos, y aparejados de hazer, y cumplir, con toda la breuedad lo que su Magestad por ella les manda, y que en cumplimiento della se auian juntado algunas vezes, para tratar, y platicar sobre lo contenido en la dicha cedula, y para ello auian visto las condiciones del Quaderno de la prorogacion del encabecamiẽto general que al presente corre, y el otorgamiento que el Reyno hizo deste nueuo encabecamiẽto general, para los dichos quinze annos, y los apuntamientos que se dieron por su parte de lo que parecio a los procuradores de las dichas Cortes, cerca de las condiciones del dicho Quaderno. Y auiendolo todo visto, y platicado, y conferido entre ellos largamente, sobre la forma, y orden, que se terna en beneficiar, y repartir el dicho encabecamiento general, y sobre las condiciones que se deuian poner en el, para que fuesse bien, y justamente regido, y gouernado, para todas las Ciudades, y Villas, y lugares, y partidos, y prouincias, y merindades del Reyno, que entran, y se comprehenden en el dicho encabecamiento general, y los vezinos, y moradores dellas, lo mas justo, e ygualmente que ser pueda, gozassen de la merced, y beneficio, que su Magestad haze a estos Reynos en se le dar, y conceder, y para ello auian hecho, y ordenado, por virtud de la dicha cedula de su Magestad, las condiciones siguientes.

1 Primeramente, que estos Reynos, y las Ciudades, y Villas, y lugares, y Prouincias, y partidos, y merindades dellos, que se encabecan, y encabecaren, ayan de dar, y pagar, y den, y paguen a su Magestad, o a quien por su Magestad lo huuiere de auer por las dichas alcaualas, y tercias, y otras rentas, que han andado, y andan al presente en el encabecamiento general, del qual su Magestad les ha hecho merced de se las dar por encabecamiento general por quinze años, que comencaron, quanto a las alcaualas primero dia del mes de Enero del año venidero de quinientos y sesenta y dos, y se cumpliran en fin del mes de Deziembre del año quinientos y sesenta y dos, y se cumpliran vispera de la Ascension del año de quinientos y sesenta y siete, quatrocientos y cinquẽta y seys quentos de marauedis cada año, y mas quatro mil y quinientas hanegas de trigo, en trigo, y treynta y tres cargas y media de pescado, o por cada vna dellas quatro mil marauedis, y dos mil naranjas dulces, y por ellas dos mil marauedis, pagado todo ello en cada vno de los dichos quinze annos, a los plazos, y en las partes, y segun que hasta aqui se ha pagado, y se paga al presente, en el encabecamiento general de que agora corre, segun, y de la manera que se contiene en la cedula de su Magestad, por donde se hizo merced a estos Reynos de les dar, y conceder el dicho encabecamiento general, en el dicho precio, y por el dicho tiempo, la qual dicha cedula esta assentada en los libros de la Contaduria mayor de su Magestad, y conforme a ella, estos Reynos han de cumplir, y pagar lo susodicho, sin que ello, ni en parte dello aya falta alguna.

2 Iten, que el dicho encabecamiento general, y los particulares que despues se dieren a las Ciudades, y Villas, y lugares del Reyno, se hagan, y otorguen con las leyes de los Quadernos de las alcaualas, y tercias, y con las condiciones generales, y tassaciones de pan, y vino, situados, que estan hechas, y ordenadas por los Contadores mayores de su Magestad, y mandadas pregonar, para arrendar, y encabecar las rentas del Reyno. De las quales dichas condiciones generales, que tocan al dicho encabecamiento se dio traslado a los dichos procuradores de Cortes. Y su Magestad mandara que se impriman, y pongan juntamente con estas dichas condiciones, para que todos esten informados, y se pan lo en ella contenido.

3 E con condicion, que del precio de todo el dicho encabecamiento general se baxe, y reciba en cuenta, en cada vno de los quinze annos del, todo lo que no esta recebido en cuenta al Reyno, de lo que su Magestad ha vendido de alcaualas, y tercias, y otras rentas que entran en el dicho encabecamiento general, las quales para hazer la dicha baxa, y descuento se les reparta por rata lo que les cupiere de la puja, y crecimiento que se ha hecho en el dicho encabecamiento general, teniendo consideration, y respeto al precio en que estauan encabecadas al tiempo que se hizo la venta dellas.

4 Y porque la voluntad de su Magestad es, que todo lo que quedare del precio del dicho encabecamiento general, descontado lo contenido en el capitulo antes deste, se reparta bien, y justa, è ygualmente, entre todas las Ciudades, y Villas que toman del dicho encabecamiento general, y entre todas las otras Ciudades, y Villas, y lugares,

y partidos y merindades, que en el quisieren entar, y entaren, se pone por condicion, que para hazer la dicha ygualdad no se tenga respeto a los precios en que el presente estan encabecados los pueblos, sino a lo que justamête deuan pagar, y que se haga de manera, que todos gozen de la merced, y beneficio del dicho encabecamiento general, con tota ygualdad, y no sean releuados, ni cargados los vnos mas que los otros, teniendo para ello consideracion, y respeto a los vezinos de cada pueblo, y a sus tratos, y caudales, y a lo que los annos passados han rentado, y valido, y podido rentar, y valer las rentas dellos, y a las franquezas, y gracias, y quitas que se han hecho en las dichas rentas, y a todo lo demas que se deua tener consideracion. Por manera, que en quanto sea possibile, todas las Ciudades, y Villas, y lugares, y partidos, y merindades, que entran, y se comprehenden en el dicho encabecamiento general, gozen de la merced, y beneficio que su Magestad haze a estos sus Reynos, en les dar, y conceder el dicho encabecamiento general lo mas justa, e ygualmente que ser puede.

5 Iten, que para declarar los precios, que conforme a lo susodicho han de pagar las dichas Ciudades, y Villas, que tienen voto en Cortes, por razon dellas, y de sus tierras, y partidos, como agora estan encabecadas, lo hagan los Contadores mayores de su Magestad, juntamente con los del Consejo, que para ello fueren nombrados, oyendo primero sobre ello a los Diputados del Reyno, y a los procuradores particulares de las dichas Ciudades, y Villas que a ello vinieren, y por lo que los dichos Contadores mayores, y los del dicho Consejo declararen, y determinaren, se aya de estar, y passar, y en los precios de su determinacion se ayan de encabecar, y encabecen las dichas Ciudades, y Villas que tienen votos en Cortes, para en cada vno de los dichos quinze annos deste encabecamiento general, &c.

6 Iten, que los encabecamientos de todas las otras Ciudades, Villas, y lugares del Reyno, en qualquier tiempo que se huuieren de hazer, los ayan de hazer, y hagan los dichos Contadores mayores de su Magestad, oyendo para ello a los dichos Diputados, y los procuradores particulares, que vinieren de los pueblos, teniendo las consideraciones, y respetos que dichos son, y en los precios que los dichos Contadores mayores declararen, se hagan, y otorguen los dichos encabecamientos, para en cada vno de los dichos quinze annos.

7 Iten, que todas las Ciudades, y Villas, y lugares, que se encabecaren, y se comprehenden, y entraren, y se comprehendieren en el dicho encabecamiento general, se entienda, que se encabezan juntamente con el Reyno de mancomun, a perdida, y ganancia.

8 Iten, que todo lo que estuuiere encabecado en el Reyno, para los dichos quinze años de este encabecamiento, o para qualquier dellos se cobre de las Ciudades, y Villas, y lugares, que estuuieren encabecadas, de cada vno particularmente lo que deuiere pagar, y que no se cobre, ni pueda cobrar de los vnos lugares, lo que deuieren pagar los otros; porque como quiere que este encabecamiento se haze generalmente para todo el Reyno. No se entiende que se ha de cobrar de cada lugar mas del precio de su encabecamiento, y que no se ha de cobrar de los vnos lugares lo que deuieren los otros, ni quedan, ni han de quedar obligados a ello. Pero si de algunos de los dichos lugares encabecados no se pudiere cobrar el precio de sus encabecamiẽtos, por qualquier causa que sucediesse que aquello aya de quedar, y quede la paga dello a cargo del Reyno, como adelante sera declarado, &c.

9 Y para que todas las Ciudades, y Villas, y lugares del Reyno, que entran en este dicho encabecamiento general, sepan, como se pueden encabecar de nueuo, para los dichos quinze annos, los Diputados del Reyno, a costa del, embien a hazer pregonar, è notificar en las Ciudades, y Villas, que fueren cabeza de partido, y en las que fueren cabeza de jurisdicion, o merindad, y en las otras Villas, y lugares que conuenga, y sea necessario, para que dentro de ciento y veynte dias despues que assi les fuere notificado, o pregonado en las cabezas de los partidos embien ante los Contadores mayores con sus poderes bastantes a se encabecar, y tomar cada vno a su cargo encabecamiento sus rentas, y embiando dentro del dicho termino, se les den per encabecamiento a cada vno sus rentas en precio justo, y moderado, teniendo para ello las consideraciones, y respetos que dichas son, y los otros que se deuen tener, y segun paresciere a los dichos Contadores mayores, oydo el parecer de los dichos Diputados, y que si pareciere que por escusar, en quanto fuere possibile, de costas, y gastos las Villas, y lugares que son en algunas prouincias, y merindades, y partidos, y embiar a costa del Reyno personas quales conuengan, ante quien se hagan, y otorguen los dichos encabecamientos, o cometello a algunas personas que esten, y residan en los dichos partidos, y tengan noticia de los lugares que se huuieren de encabecar, y de los vezinos dellos, y de sus tratos, y caudales se prouean, y sennalen las tales personas, para que conforme a las instruciones que se les dieren, hagan, y otorguen en la cabeza de los dichos partidos los tales encabecamientos, en los precios que de justamente deuan pagar los pueblos, porque parece que alla se podra meior, y mas facilmente ver, y saber lo que cada vno mereciere, y deue pagar. E las Ciudades, y Villas que entran, y se comprehenden en el dicho encabecamiento general, que dentro de los dichos ciento y veynte dias no se encabecaren, en tal caso los Diputados del Reyno puedan arrendar las rentas dellas, o las dar por encabecamiento a los tratantes, y contribuyentes dellas, o a otras personas particulares, o cobrallo, y beneficiallo todo ello conforme a las leyes de los quadernos de las alcaualas, y tercias, como vieren que mas conuiene a los pueblos, e a los vezinos, y tratantes dellos, y al bien, y seguridad de las dichas rentas, y que para ello se les den todas las cartas de receptorias, y recudimientos, y prouisiones, y poderes que sean menester, sin les pedir fianza, ni seguridad alguna, pues estos Reynos, y Ciudades, y Villas, y lugares dellos, que se encabezan, y encabecaran, quedan, y han de estar, y estan obligados a sanear, y pagar el precio principal del dicho encabecamiento general. Los quales se les de sin que ayan de pagar, ni paguen diez, ni onze al millar, ni otros derechos de recudimiento, ni otros derechos algunos de oficiales de rentas ni pregonero mayor, ni derechos de encabecamiento, pues todo esto se cargo, y va cargado en os precio principal del dicho encabecamiento general; saluo si otra cosa no fuere declarado en los encabecamientos, o arrendamientos particulares que se hizieren; con tanto que si alguna de las dichas Ciudades, y Villas, y lugares no se quisieren encabecar, ni tomar a su cargo por encabecamiento las rentas dellas dentro del dicho termino, y por esto se arrendaren, y despues de arrendadas los Concejos se quisieren encabezar, que se les aya de dar, y de el dicho encabecamiento por los años quedaren por passar de este encabecamiento general el precio en que verdaderamente estuuieren arrendadas por menor las rentas dellas al tiempo que las vinieren a tomar conforme a la orden de los encabecamientos, y a las cedulas que los Reyes Catolicos don Fernando, y donna Ysabel dieron en la Ciudad de Auila a diez ocho del mes de Setiembre de mil y quatrocientos y nouenta y siete annos, o en menos precio si pareciere a los dichos Contadores mayores, oyendo sobre ello a los Diputados del Reyno que se les deue dar.

10 Otrosi, que si por no encabecarse algunas de las dichas rentas los Diputados del Reyno las huuieren de arrendar, y arrendaren, que de los tales arrendamientos los dichos Diputados ayan de recebir, y reciban, de los arrendamientos dellas fianzas, y seguridad, y de su pedimiento, consentimiento, y no de otra manera, se den a los tales arrendadores recudimientos, o fieldades, a los otros

recau-

recaudos que fueren menester, y de justicia se deuan dar, y que los derechos que de los tales recudimientos ò fieldades, y los otros despachos que fueren menester, y de justicia se deuan dar, y deuieren pagar de onze, y seis al millar, y derechos de recudimiento sean para el Reyno, y los cobren, y lleuen, y gozen pues que al Reyno van cargados en el precio principal deste encabeçamiento, como esta dicho: y si para el buen recaudo de las tales rentas arrendadas conuiniere, y fuere necessario hazerse algunos tornos, o quiebras en las dichas rentas que assi arrendaren, o vsar de los otros remedios de las leyes del Quaderno, contra los arrendadores de las tales rentas, que se puedan hazer, y hagan conforme a las leyes del dicho Quaderno, è que si algunas quiebras, è daños, e menoscabos, por esto, o por otra qualquier cosa que sea, ouieren en las dichas rentas, sean a cargo del Reyno, y no de su Magestad, pues el Reyno ha de gozar, y lleuar el beneficio, e interes de las dichas rentas.

11 Otrosi, que en este dicho encabeçamiento general, ni en ningun particular que estuuiere encabeçado de los que entran, y entraren en el dicho encabeçamiento general, no pueda auer, ni aya durante el tiempo de los dichos quinze años, ni en comedio dellos ninguna puja del quarto, ni otra puja, ni crecimiento de ninguna calidad que sea mayor, ni menor, ni otra mudança, ni inouacion alguna: saluo que el Reyno tenga, y goze el dicho encabeçamiento general, en el precio, y por el dicho tiempo, segun, y de la manera que agora se dela. Y lo mismo tengan, y gozen sus encabeçamientos particulares, las Ciudades, y Villas, y lugares, y partidos que se ouieren encabeçado: pero que si en las rentas de las Ciudades, y Villas, y lugares, y partidos que por no se que per encabeçar se ouieren de arrendar, y arrendaren, ouiere alguna puja, o pujas de quarto, otra puja de qualquier calidad que sea, de aquellas que de derecho han lugar, que las tales pujas, o crecimientos sean para el Reyno: mas si las dichas pujas se hizieren en algunas rentas de las Ciudades, y Villas, y lugares, y partidos que estuuieren encabeçados, que las tales pujas la pertenezcan a cada pueblo lo que le tocare, por manera que su Magestad no aya, ni lleue cosa alguna de las dichas pujas, no embargante qualquier qualquier condicion general, è particular, o ley del Quaderno, è otras cosas que en contrario sea.

12 Otrosi, que del precio porque se cabeçaren qualesquier Ciudades, Villas, y lugares del Reyno, paguen cada vno los maravedis, y pan, y vino, y azeite que ay, y ouiere situado en las rentas della, a quien lo ouiere de auer, conforme a los priuilegios, que dello tienen, y tuuieren, a los plazos en ellos contenidos, sin les prorogar, ni alargar las pagas, y que todos los marauedis que quedaran a cumplimiento del precio de sus encabeçamientos, lo den, y paguen: lo que fueren de alcaualas por tercios de cada año: y lo que fuesen tercias, la mitad por el dia de Nauidad de cada anno, y la otra mitad por el dia de la Ascension del otro año luego siguiente: saluo si en las cartas de sus encabeçamientos fueren puestos, y declarados otros algunos plazos de pagas: lo qual todo paguen puesto en los lugares, y partes que les fuere mandado por las cartas de receptorias, que para la cobrança dello se dieren. Y porque passado el termino de la paga, los Concejos encabeçados no sean luego fatigados, ni molestados, ni se les hagan costas, ni gastos, que el receptor que fuere de cado partido encabeçado, sea obligado, a embiar, y embie a notificar a los Concejos de cada partido antes de ser cumplido el tercio primero del primero año deste encabeçamiento lo que a cada Concejo cabe a pagar de su encabeçamiento en el año, conforme a las receptorias, y repartimientos que se dieren dello, para que lo paguen a los dichos plazos: y si despues en algun año de los deste encabeçamiento huuiere inouacion en el precio del encabeçamiento de algun lugar, que assi mismo en el tercio primero del primer año embie a notificar al tal lugar el precio que ha de pagar, y que aquella notificacion baste por los años de un encabeçamiento en que no huuiere mudança de precio y que hasta ser passado cada plazo, y vn mes mas. Y si hecha la dicha notificaciõ a los dichos Concejos por la orden que esta dicha, no pueda ser, ni sea executado en ellos, ni en los vezinos, y moradores dellos, por ningunos marauedis que deuan de los dichos sus encabeçamientos: pero que la dicha notificaciõ, y prorogacion, ni alargamiento para que no se execute hasta ser passado el dicho mes en cada plazo, no se entiẽda ser, ni sea para lo que toca a los situados que ay, è ouiere en las dichas rentas, porque aquellos se hã de pagar por los Concejos encabeçados, y arrendadores, y fieles, y cogedores de las rentas dellos, a los plazos, y segun se contiene, y fuere declarado en los dichos priuilegios sin prorogacion, ni alargamiento alguno, como de suso esta dicho.

13 E con condicion, que si desde primero dia del mes de Enero del dicho año de quinientos y dos, que comiença este dicho encabeçamiento en adelante su Magestad hiziere merced, o vendiere, o situare algun pan, e vino, ò azeyte, en qualesquier rentas de las que entran en el encabeçamiento, demas de la cantidad que agora ay situado en ellas, se reciba en quenta por ello a los Concejos a quien tocare el precio que verdaderamente valiere en cada vn año al tiempo de las pagas, no embargante qualesquier condiciones que en contrario aya: y que si su Magestad ha mandado, o mandare dessempeñar, ò se dessempeñare algũ pan, è vino, ò azeyte, de lo que esta vendido al quitar, que aquello los Concejos, y arrendadores de las rentas donde esta situado, lo ayan de pagar, y paguen a su Magestad, o a quien por su Magestad lo ouiera de auer en pan, y vino, e azeyte, como agora se paga, sin auer en ello inouacion alguna, recibiendoles en cuenta por ello lo que agora se les recibe. Pero que si los Contadores mayores vieren que conuiene que desde luego se tasse, y modere como se ha de pagar, y cargar el dicho pã, e vino, y azeyte cada año, quier valga poco, o mucho, y tomar sobre ello concierto con los Concejos que se encabeçaren, que lo puedan hazer, y hagan, como vieren, y entendieren que es necessario.

Otrosi, que si durante los dichos quinze años deste encabeçamiento general su Magestad diere algunas franquezas, o ferias, o libertades a pueblos, o a personas particulares, que se descuente por ello al Reyno, al partido donde assi se hizieren las tales franquezas, y libertades, lo que de justicia se deua descontar, y baxar por ello: lo qual se haga por los Contadores mayores oydas las partes sobre ello.

Otrosi, que si despues de encabeçado qualquier pueblo durante el tiempo deste encabeçamiento se quemare, o despoblare, o le sucediere otro caso fortuito, por donde no merezca pagar tanta cantidad como el precio de su encabeçamiento, se le haga, y ha de hazer la baxa, y quita que justa sea, segun el caso que le huuiere sucedido, y que aquello se descuente, y baxe de qualquier interesse, y ganancia que oya en el dicho encabeçamiento general, y si no lo huuiere, se cargue por rata sobre todas las Ciudades, y Villas, y lugares que estuuieren encabeçadas, como se ha de cargar, o descargar ansi mismo por rata la ganancia, o perdida que ouiere en todo el dicho encabeçamiento general.

Otrosi, que en fin de cada año se haga la cuenta del dicho encabeçamiento general, por las personas, y segun se ha hecho los años passados, estando presentes los Diputados del Reyno, o qualquier dellos, para que por la dicha cuenta se aueriguе la ganancia, o perdida que ha auido en el tal año, en todo el dicho encabeçamiento. Y si huuiere auido ganancia descontando della lo que fuere menester para las costas, y gastos de la administracion, y beneficio del dicho encabeçamiento general, que ello se ha de librar por los Contadores mayores de su Magestad, al receptor de las sobras del encabeçamiento general del Reyno por pedimiento de los dichos Diputados, de lo que quedare se descargue, y baxe en el año siguiente, a todas las Ciudades, y Villas, y lugares, y partidos, y merindades, que entran, y entraren en el dicho encabeçamiento general, y estuuieren encabeçadas, a cada vna lo que le cupiere por rata, al respeto del precio de su encabeçamiento, y si huuiere perdida, assi mismo se cargue por rata en el dicho año siguiente, todas las Ciudades, y Villas, y lugares, y partidos,

dos,

dos, y merindades que eſtuuieren encabeçadas, a cada vno lo que le cupiere por rata: pero ſi la ganancia, o perdida fueſe en tan pequeña cantidad, que aya de auer muy poco dello a los tales pueblos encabeçados, porque ſi eſto ſe ouieſſe de baxar, o ſubir de los precios de los encabeçamiẽtos, ſeria neceſſario hazerlo ſaber a los pueblos, y en ello ſe haria muchas coſtas, y gaſtos, y por las eſcuſar en quanto fuere poſſible, y que no ſe hagan repartimientos de muy pequeñas cantidades, ſe declara, y manda, que los dichos Cõtadores mayores, viſta la ganancia, o perdida que ouiere, declaren, ſi ſe ha de hazer repartimiento dello, ò no, con tãto que de que ſe junten haſta ſeis quentos de perdida, ò ganancia, en tal caſo aya de hazer el repartimiento dello por la orden ſuſodicha, con parecer de los Diputados del Reyno. Y ſi por algun buen fin pareciere que conuiene, hazerſe algunas baxas, o gratificaciones de la dicha ganãcia en qualquiera de los años deſte encabeçamiento, o en comedio dellos, a los pueblos encabeçados, porque eſten cargados, o les suceda algunos daños, ò perdidas, ſe aya de hazer, y haga, como pareciere a los dichos Contadores mayores, oyendo a los dichos Diputados.

Otroſi, que ſi lo que eſtuuiere encabeçado en el Reyno, no montare tanto, como lo que ſe ha de pagar a ſu Mageſtad por el dicho encabeçamiento general que lo que falta ſe para cumplimiento dello, las Ciudades, y Villas que tienen voto en Cortes, que toman el dicho encabeçamiento, y las otras Ciudades, y Villas, y partidos, y merindades del Reyno que ſe encabeçaren, ſean obligados a dar, y den Concejos, o perſonas particulares llanas, y abonadas con ſeguridad baſtante para que lo daran, y pagaran a ſu Mageſtad, o a quien por ſu Mageſtad lo ouieren de auer, a los plazos, y ſegun que ſe han de pagar las otras rentas: de manera que ſu Mageſtad aya, y lleue, y goze enteramente en cada vn año de los dichos quinze años el precio del dicho encabeçamiento general, ſin deſcuento, ni baxa alguna, y que ſi alguna falta, o quiebra en qualquier manera huuiere en lo que eſtuuiere encabeçado, o por encabeçar. De manera que no ſe cobre enteramente el precio del dicho encabeçamiento general, la ayan de pagar, y paguen las dichas Ciudades, y lugares, y partidos, y merindades encabeçados, y ſe reparta, y cargue entre ellos en el año ſiguiente, ſegun, y como, y de la manera que antes deſto ſe contiene.

Iten, porque algunos de los años paſſados los del Conſejo Real, y los Contadores mayores de ſu Mageſtad han librado en las ſobras del encabeçamiento general algunas quantias de marauedis para coſas que ſe han ofrecido, diziendo, que por ſer generales, y tocar a todo el Reyno ſe deuian pagar, y librar en la ganancia del encabeçamiẽto general, de lo qual el Reyno ſe ha agrauiado, diziendo, no ſe poder librar las coſas ſobredichas, ni otras ningunas en las dichas ſobredichas, ni otras ningunas en las dichas ſobras, y ha pedido ſe bueluan los maneras que para lo ſuſodicho ſe libraron en ellas, y haſta agora no ſe ha determinado lo que en ello ſe ha de hazer, y para que lo ſuſodicho de aqui adelante no ſe haga, ſe pone por condicion, que los del Conſejo Real de ſu Mageſtad, ni ſus Contadores mayores, no puedan librar, ni libren en las dichas ſobras ningunos mrs para ningunas coſas generales, ni particulares del Reyno, aunque digan que ſon en beneficio de la Republica, ni para otro ningun efeto que ſea, o ſer pueda: y ſi contra lo ſuſodicho lo libraren no ſea a cargo del Reyno la paga dello, y ſea viſto auello pagado en cuenta del dicho encabeçamiẽto general, y ſe le tome, y reciba en cuẽta del, porque la voluntad de ſu Mageſtad es, que ſi algunas ſobras huuiere en el encabeçamiento general, el Reyno las goze, y ſe aprouechede dellas, y ſe gaſten, y repartã en lo que va dicho en las condiciones de ſuſo contenidas: ſaluo que las dichas ganancias ſe diſtribuyen en las coſas que conforme a ellas condiciones ſe deuen gaſtar, y diſtribuir, y en las otras coſas concernientes al encabeçamiento general, y beneficio del, y no en otra coſa alguna.

Otroſi porque la voluntad de ſu Mageſtad es, que el precio que ouiere de pagar del dicho encabeçamiento, cada vna de las Ciudades, y Villas que tienen voto en Cortes, y aſſi miſmo el precio en que fueren encabeçadas las otras Ciudades, y Villas, y lugares que no tienen voto en Cortes, ſe repartan bien, y juſtamente entre las Ciudades, è Villas que ſon cabeça de partido, y las Villas, y lugares de ſu tierra, y partido, que entraren, y ſe comprehendiren en ſos encabeçamientos, teniendo para ello conſideracion y reſpeto a las coſas contenidas en las condiciones deſte encabeçamiẽto general: y a todas las otras coſas que ſe de da tener conſideracion, y reſpeto, que eſte dicho encabeçamiento general ſe da, y concede al Reyno, y ſe haze, y otorga con tal condicion, que el precio en que ſe dieren por encabeçamiento las rentas a qualquier Ciudad, o Villa que fuere cabeça de partido, ſe reparta bien, y juſtamente para los quinze años del entre la tal Ciudad, o Villa que fuere cabeça, y las otras Villas, y lugares que fueren de ſu tierra, y partido, que entraren, y ſe comprehendiren en ſu encabeçamiento, y para que los tales repartimientos ſe hagan en la manera que eſta dicha, ſe tenga, y guarde en ello la forma, y orden ſiguiente.

Primeramente, porque conuiene que los encabeçamientos ſean beneficiados con tiempo para que las rentas no eſten en fialdad, y los ſituados, y libranzas ſe puedan pagar a los plazos, y todo ſe haga al tiempo, y por la orden que conuiene, ſe pone por condicion que luego como las cartas de los encabeçamientos particulares ſe lleuaren a los pueblos, ſin poner en ello ninguna dilacion, lo mas preſto que ſer pueda entiendan en beneficiallos. Y para ello ſe junten el Corregidor y Regidor de cada Ciudad, o Villa, y las otras perſonas que ſuelen entrar, y tener voto en los Cabildos, y Ayuntamientos, y ante el eſcriuano del Concejo, o ante el eſcriuano de rentas del partido, o ſu lugar teniente: juren en forma que a todo ſu ſaber, y entender, elegiran, y nombraran para entender en los dichos repartimientos, y en el hazimiento de las rentas, buenas perſonas, y de confianza, y que tengan eſperiencia de coſas deſta calidad, ſin tener reſpeto a que ſean de vn linage, ò pareſentela, o quadrilla, o parcialidad, mas que de otra, ni otra coſa alguna, ſaluo lo que les pareciere que verdaderamente conuiene, y ſon neceſſarios para el buen efeto de la coſa. Y fecho el dicho juramento, elijan, y nombren para lo ſuſodicho dos Regidores, y ſi pareciere que conuiene mas otros, no ſean Regidores, elijan, y nombren en ſu lugar dos buenas perſonas quales para ello conuengan, y otras dos buenas perſonas elijan, nombren los tratantes, y contribuyentes en las rentas, y para la elecion deſtos, los tratantes, y contribuyentes en cada miembro de renta, nombren tres perſonas vno de los mas ricos, y caudaloſos, y otros de los medianos, y otros de los menores: juntandoſe para ello todos los del dicho miembro ante la juſticia, y en la parte que para ello les ſeñalare, y en ſu preſencia, y ante eſcriuano hagan el dicho nombramiento de las dichas tres perſonas: ſobre lo qual votaran los de cada miembro de renta por ſi, por la orden que la dicha juſticia les diere para ello: todas las quales dichas perſonas que aſſi fueren nombradas por los tratantes en las dichas rentas, ſe junten con la juſticia en la parte, y para el dia que ella ſeñalare: y aſſi juntos hagan juramento en forma de elegir las dichas dos perſonas, y por ellos han de ſeruir de Diputados, para las coſas contenidas en eſtas condiciones, y por el tiempo en ellas declarado, los mas abiles, y ſufficiẽtes, y de confianza, y eſperiencia que ſer pueda, ſin tener reſpeto a ninguna de las coſas que van declaradas en el nombramiento de los Diputados que ha de nombrar el Ayuntamiento: y fecho el dicho juramẽto cada vno por ſi a parte ante la dicha juſticia, y eſcriuano, nombren las dichas dos perſonas que le pareciere ſegun Dios, y ſu conſciẽcia, que para ello ſeran mas conuenientes: y auiendo todos votado, y nombrado las dichas dos perſonas queden por tales Diputados los dos que tuuieren mas votos, y ſi huuiere entre ellos votos yguales echen ſuertes, y a los que les cupiere la ſuerte, queden por tales Diputados: y eſto hecho, la dicha juſticia, y quatro Diputados con la mas breuedad que ſer pueda, embien a notificar a los lugares

de

de la tierra, è partido de la tal Ciudad, è Villa, que para vn dia qual para ello fuere señalado por el dicho Corregidor, ò iusticia la dicha tierra embie dos personas por su parte, y cada vna de las Villas, y lugares del partido, que no fueren de la tierra, ni iurisdicion de la tal Ciudad, o Villa, embien todos otras dos personas, o cada vno dellos, por si vna buena persona, como mas quisieren, y en el mandamiento que se diere para la notificacion que se embiare a hazer, vaya inserto esto capitulo, para que en sus Concejos lo vean, y platiquen, para que sus procuradores vengã informados de lo que les conuiniere: los quales, o los que dellos vinierẽ para el dicho dia señalado, todos se iunten en el lugar, y parte que para ello fuere señalado por el dicho Corregidor, y en su ausencia por su teniente: y assi iuntos ante todas cosas en presencia de los que han de entẽder en el repartimiento, y de todos los procuradores que vinieren de los lugares de la tierra, y partido, se vean, y lean estas dichas condiciones, para que todos ellos entiẽdan lo en ellas contenido, y assi leydas el dicho Corregidor, y las dichas quatro personas nõbradas por el dicho Regimiento, y tratantes, y contribuyẽtes, iuren en forma deuida de derecho, por ante el dicho escriuano, y en presencia de los procuradores que ouieren venido, que a todo su saber, y entender, repartiran el precio del encabeçamiento entre la tal Ciudad, e Villa, y su tierra, y lugares de su partido: que entrarẽ en su encabeçamiento, y entẽderan en todo lo de yuso contenido; lo mas bien, y iustamente que supieren, y alcançaren, sin hazer mas agrauio, ni equiualencia a los vnos que a los otros sin aficion, ni parcialidad, y sin tener respecto a otra ninguna cosa que sea, ni ser pueda: y hecho el dicho iuramento, y los examenes, y diligencias que conuengan, y sean necessarios para saber lo que cada pueblo deue pagar, y se deue ser repartido sin en el encabeçamiento entraren las tercias de la tal Ciudad, o Villa, y su tierra, y partido, las arriendẽn en publica almoneda a quien mas por ellas diere, sin que en el tal arrendamiento aya fraude, ni colusion alguna, haziendo el tal arrendamiento en presencia, e con interuencion de los dichos procuradores, pues a la tierra, y partido les va so interesse, o perdida en ello, con apercebimiento, que si en algun tiempo se hallare que ouo fraude en ello, se daran los arrendamientos por ningunos, y las personas que fuerẽ culpadas serã castigadas, y al que diere auiso deste fraude se le dara la veintena parte del verdadero valor de las tercias: la qual han de pagar los que cometieren el dicho fraude, sin que se descuente de precio dellas. Y el precio en que assi se arrendaren las tercias lo descuenten, y baxen del precio principal de todo el encabeçamiento, y de todo lo restante, presentes los dichos procuradores de la tierra, y partido hagan repartimiento: y sin en el encabeçamiento no entraren las tercias, repartã el precio del encabeçamiento de las alcaualas, repartiendo al cuerpo de la tal Ciudad, o villa que fuere cabeça, lo que deue pagar por las rentas de las alcaualas della en todos los lugares de la tierra por si en vn precio iũtamente lo que deuan pagar: y otrosi, repartan a cada Villa, y lugar, que no fuere de la tierra, y fuere del partido, y entrare en el encabeçamiento lo que deuiere pagar, teniendo consideracion, y respecto al precio principal, o el dicho encabeçamiẽto, y a los vezinos, y moradores que ay en la tal Ciudad, o Villa que fuere cabeça de partido, y en todos los lugares de la tierra, y a los que ay en cada Villa, o lugar del partido por si, a sus tratos, y caudales. Y assi mismo teniendo consideracion a que los vezinos de la tierra, y partido lo mas communemẽte suelen, y acostũbran traer a vender, y contratar a las Ciudades, y Villas, q̃ son cabeças de partido, las cosas de sus labrãças, y criancas, y otras mercadurias tienẽ, y cõtratan, y q̃ alli hã de pagar alcauala dello, y a todas las otras cosas a que se deua tener cõsideracio, y respeto, haziẽdo lo de manera que no ayã de pagar la alcauala de vna cosa dos vezes, no vendiendola mas de vna, para que el dicho repartimiẽto se haga lo mas bien, y iustamente que ser pueda. De manera que los labradores, y gẽte de la tierra, y partido sean sobrelleuados iustamente, quanto ser pudiere, teniẽdo las dichas consideraciones, y hecho el dicho repartimiento por la orden que esta dicha, lo firmen todos de sus nombres, y lo firme el escriuano ante quien se hiziere, y lo hagan pregonar en la tal Ciudad, o Villa vn dia de mercado por pregonero, y ante escriuano, y si conuiniere lo embiẽ a notificar a la tierra, y a los lugares del partido, para que si alguno se agrauiare del, diziendo, que le està repartido mas de lo que iustamente merece, dentro de ocho dias primeros siguiẽtes despues del dicho pregon, y notificaciõ, lo digan, y aleguen ante el dicho corregidor, y ante los dichos quatro Diputados, y ante los que dellos pudieren ser auidos, e specificando la causa de su agrauio: el qual dicho Corregidor con los dichos Diputados, o cõ los que dellos pudieren ser auidos, y con vna, o dos buenas personas que de nueuo para ello nombre el dicho Corregidor sobre iuramento que primero hagan de entender en el negocio cõ toda rectitud dẽtro de ocho dias primeros vean el agrauio de que qualquiera se quexare, e informados de lo que para el buen espediẽte dello conuiniere, si hallare, que algunos de los que se quexaren estan agrauiados, los desagrauien baxandoles lo que de iusticia se les deuiere baxar, y cargandolo sobre los otros lugares que esten aliuiados, a quien de iusticia pareciere que se deue cargar: por manera que passados diez y seys dias despues del dicho pregõ, y notificaciõ, el dicho repartimiento quede bien, y iustamente hecho, cõ toda la mas ygualdad que ser pueda, y aquel se guarde: y demas de lo que por el dicho repartimiento les cupiere, paguen los marauedis que la iusticia, y Diputados aueriguaren en presencia de los procuradores de la dicha tierra, y partido, que iustamente se gasto, y hizo de costas en venir a la Corte por el dicho encabeçamiento, y leuallo: lo qual paguen la dicha Ciudad, y su tierra, y lugares del partido, cada vno lo q̃ le cupiere por rata al respeto de lo que se le huuiere de todo el dicho encabeçamiẽto, y lo que assi cupiere a toda la tierra, y a cada lugar del partido, paguẽ a la tal Ciudad, ò villa dentro de quinze dias, contados desde el dia que aceptaren su repartimiẽto, pues ella lo gasto en embiar por el dicho encabeçamiento; y lo que assi les cupierẽ, y pagaren de las dichas costas, tengan facultad la dicha Ciudad, y Villa, y la dicha su tierra, y partido de lo poder repartir, demas del precio de su encabeçamiẽto en el primero año del, cada vno lo que le cupiere, y para los otros años no hã de repartir mas las dichas costas, ni cosa alguna dellas, saluo el precio que cupiere a cada vno por el dicho repartimiẽto que se hiziere del p̃cio de todo el dicho encabeçamiẽto, y el precio que por el cupiere a toda la dicha tierra se reparta entre los lugares della, por la forma, y orden que adelante sera contenido. Y el repartimiento, que como dicho es, se hiziere de lo que cupiere a la dicha Ciudad, y a la tierra, y a cada Villa, y lugar del partido, se trayga ante los dichos Contadores mayores, para que cõforme a el se den las cartas de receptorias para cobrar de la tal Ciudad, o Villa que fuere cabeça, y de las Villas, y lugares de su tierra, y de cada vna de las Villas, y lugares de su partido lo que les cupiere por el dicho repartimiento en cada vno de los dichos quinze años. E si en alguna Ciudad, ò Villa, e lugar donde huuiere tercias, y anduuieren iuntas en vn p̃cio con las alcaualas, de pedimiẽto, y con sentimiẽto de todos los pueblos a quien tocare, pareciere a los Contadores mayores que no se deuen arrendar, y que se deue tener otra manera en la administracion dellas, que se pueda hazer, y cerca desto se guarde lo que fuere declarado en las cartas de encabeçamiẽto, o en las cartas, y prouisiones de su Magestad, que para ello fueren dadas, segũ y como de la manera que en ellas fuere contenido, è declarado, sin exceder dello en cosa alguna: porque no auiendo condicion de encabeçamiẽto, o carta de su Magestad para ello, no se pueda hazer ni haga de las dichas tercias, o otra cosa alguna, sino arrẽdallas con toda verdad, y rectitud, y descontallas del precio principal del encabeçamiento, segun, y como de suso esta dispuesto, y mandado: y porque como de suso va dicho, descontado el precio que las dichas tercias valieren en el primero arrendamiento de lo que restare para cumplimiento del precio del encabeçamiento, se ha de hazer repartimiento entre la Ciudad, o Villa que fuere cabeça,

y los lugares de su tierra, y partido: y el dicho arrendamiento de las tercias, no conuiene que se haga por todos los quinze annos desta encabeçamiento general, sino que se arrienden solamente por los tres annos que conforme a las condiciones deste encabeçamiẽto se han de arrendar las otras rentas, se declara, y manda, que assi se haga y que para cada arrendamiento nueuo que se huuiere de hazer de las dichas tercias, sean llamados los procuradores de la tierra, y de los lugares del partido, para que en su presencia, y cõ la interuencion de los Diputados de la dicha Ciudad, o Villa las arrienden a quien mas por ellas diere: y si al tal arrendamiẽto fuere de mas, ò menos precio que el primero que se ouiere fecho para los tres annos primeros desta encabeçamiento, la tal demasia, o perdida se reparta por rata entre la Ciudad, o Villa, o su tierra, y lugares de su partido al respecto de lo que les cupo de su encabeçamiento, en el primero repartimiento que hizieron, pues la perdida, ò ganancia de las dichas tercias de todos los dichos quinze años del encabeçamiẽto general ha de ser comun a todos: y porque no aya duda cerca del tiempo porque se hã de nombrar los dichos Diputados para hazer los repartimientos, y arrẽdamientos, y otras cosas de suso contenidas, se declara, y manda a los dichos Diputados para hazer los repartimientos, y arrendamientos, y otras cosas de suso contenidas, se declara, y manda a los dichos Diputados, assi los que ha de nõbrar, la Ciudad, o Villa, como los que han de nombrar los tratantes, y contribuyentes en las rẽtas della, como de suso dize, los nombren por tiempo de tres annos: y los assi nõbrados vsen los dichos cargos por los dichos tres años, y no mas, y complidos aquellos se ayan de nombrar por la orden contenida en esta condicion, otros quatro Diputados para que vsen los dichos cargos otros tres años, y por esta orden se nombren los dichos Diputados: por manera que en los quinze años deste encabeçamiento se hagan cinco nombramientos de Diputados, y que el vna vez lo huuiere sido nõbrado, no pueda tornarlo a ser, hasta ser passados tres annos, porque desta manera todo se hara justa, y derechamente, y como deue: el qual dicho nombramiento de Diputados, se haga por la orden, y segun de suso se cõtiene, sin embargo de qualquier costumbre, o prouision que aya en los pueblos en contrario.

21 Lo que por el dicho repartimiẽto se hiziere cupiere a pagar para en cada vno de los dichos quinze annos al cuerpo de la tal Ciudad, o Villa, que fuere cabeza de partido, se ha de arrendar, y beneficiar, y repartir por los miembros de rentas della, de tres en tres años en esta manera.

22 Que el Corregidor de cada Ciudad, o Villa, y las dichas quatro personas que han de ser nombradas por la orden que esta dicha por el Regimiento, y tratantes, y contribuyentes en las rentas del cuerpo de la tal Ciudad, o Villa, se junten, y hagã todos juramento en forma, que cõ todo buen buyon do, y miramiento entenderan en repartir, y beneficiar las rentas del cuerpo de la tal Ciudad, o Villa, y en todo lo demas que da y uso sera contenido, lo mas bien, y justamente q̃ ser pueda, sin aficiõ, ni parcialidad, ni otro respecto alguno: y assi fecho platiquẽ, y consierã entre si las gracias, y quitas, y frãquezas que se deuen hazer en las rẽtas del cuerpo de la tal Ciudad, o Villa, y en cada vna dellas particularmẽte assi a los vezinos del tal pueblo, como a los que de fuera parte vinierã a vender, y cõtratar qualesquier mercadurias, y mãtenimiẽtos, para que el pueblo sea mas bien proueydo, y abastado, y a mas moderados precios, y todos tengã voluntad de las venir a vẽder, y contratar al tal pueblo, mirãdo q̃ las dichas gracias, y quitas y franquezas, se hagã en quanto sea possible, en aquellas rẽtas, y cosas, de q̃ mas bien, y prouecho venga a la gente comun, y pobre, y que se hagan moderadas, de manera que sea lo mas sin perjuyzio de los que se ouieren de encabeçar, y contribuyeren las rentas del cuerpo de la dicha Ciudad, o Villa que ser pueda: y que los miembros destas rentas queden en moderados precio; y esto se haga, y assiente en concordia de todos si ser pudiere, ò de la mayor parte dellos: con tanto que en los pueblos que a la dicha Justicia, y Diputados pareciere que conuiene para la buena prouision, e gouernacion dellos, que las dichas gracias, y quitas, y franquezas se hagã mas en vn tiempo del año, que en otro, y en vnas mercaderias, y mantenimientos, y prouisiones mas que en otras, lo puedan hazer, y hagan en algunas rentas particulares, y no en todas generalmente, teniendo para ello las consideraciones, e respetos que dichos son: con que lo hagã para todos los tres años, porque han de repartir, y arrendar las rentas del tal pueblo, sin poder durante los dichos tres años, mudar, ni alterar, ni crecer, ni menguar las dichas gracias, y quitas, y franquezas, y no de otra manera, y lo que se assentare lo firmen todos de sus nombres, por ante el escriuano del Concejo, o ante el escriuano de rentas, o su lugar teniente: y assentado hagan, y arrienden las rentas de la carniceria, y heredades, y otras del viento del tal pueblo, que no se suelen, ni acostumbran encabeçar. Y assi mismo arrienden los vientos de los miembros de rentas que se suelen, y acostumbran encabeçar. porque los dichos vientos no se han de dar a los encabeçados en los miembros de rẽtas, porque se ha visto por esperiencia, que en algunos pueblos, donde los vientos se dieron a los encabeçados en los miembros de rentas dellos, que los dichos encabeçados a los que de fuera parte vinieron a vender, contratar qualesquier prouisiones, y cosas tocantes a los dichos miembros, los lleuaron el alcauala por entero de todo lo que ansi vendieron, y contrataron, y les hizieron otros agrauios, y extorsiones a fin que no se boluiessen a vender semejantes cosas a los tales pueblos, por vender los dichos encabeçados sus mercadurias, y mantenimiẽtos, y cosas a mayores precios: lo qual ha sido en danno conocido de bien comun de los pueblos, y vezinos dellos, y por escusar lo suso dicho, no se han de dar a los dichos encabeçados los dichos vientos, y se han de arrendar con las gracias, y quitas que estouiere acordado que hagan, en el mayor precio que ser pueda, y a los tratantes, y contribuyentes en los miembros de rentas se les ha de dar solamente el alcauala de lo que ellos, y los vezinos, y moradores de las tales Ciudades y contrataren en precio justo, y moderado, teniendo las consideraciones que se deuan tener, y haziẽdoles toda la mas gratificacion que justamente se les pueda, y deua hazer: y los arrendamientos que hizieren de los vientos de los dichos miẽbros de rentas, han de ser condicion, que los arrendadores guarden las dichas gracias, y quitas con que las arrendarẽ y no puedan hazer baxa ninguna dellas, ni ygualarse por junto con ninguno por las cosas que se truxeren a vender al tal pueblo en el tiempo de su arrendamiento, ni en parte del: por escusar el danno, y perjuyzio que desto podria resultar a los miembros encabeçados, so pena que si lo contrario hizieran, y se les prouare, por cada vez pague lo que mõtare la gracia, o quita, yguala por junto, que assi hizierẽ con el quatro tãto: la mitad para el miembro encabeçado, a quien tocare, y la quarta parte para el juez que lo sentenciare, y la otra quarta parte para el que lo acusare: las quales dichas rentas de viento arriendan, para que los arrendadores dellas sean obligados de lo hazer, y hagan en ellas las gracias, y quitas, y franquezas que assi estouiere assentado, y acordado, que aya de hazer: con las quales las dichas rẽtas se han de pregonar, y arrendar, y rematar en las personas que mas por ellas dieren, a los terminos, y por el tiẽpo que para ello fuere senoalado: y deuese mirar, si sera bien poner se por condicion en los arrendamientos, que de las dichas rentas se hizieren, que en el precio en que se remataren para los tres annos por que se arrendaren, que arrẽdaren, queden abiertas las rentas para se poder pujar, hasta en fin del an primero para el segundo, y tercero: y en el precio en que quedarẽ rematadas para los dos años postreros, hasta en fin del segundo, queden abiertas para se para el año tercero: por manera que aunque las rentas se arriendẽ, asseguren por tres años, quedẽ abiertas para los dos para se poder pujar en cada vno de ellos por la ordã que esta dicha, porque si pareciera que las dichas rẽtas se deuen arrẽdar con la dicha condicion, lo podrã hazer sin embargo de qualesquier leyes, y ordenanzas que aya en contrario, y si traxere inconueniente, arrendar se por esta orden, haga se lo que mayor pareciese, y rematadas las dichas rentas

se ha

ſe ha de ver lo que en ellas monta, deſcontados los prometidos, y quartas partes, y otras coſas que ſe deuieren deſcõtar, e ſobre la cantidad que faltare a cumplimiento del precio del dicho repartimiento, carguen lo que fuere meneſter por las coſtas, y gaſtos, y beneficio del dicho encabecamiento haſta en la cantidad que fuere declarada en la carta de encabecamiento que ſe les diere, y en el primer año demas de lo ſuſo dicho, carguen lo que les huuiere cabido por rata de las coſtas que ſe huuieren en embiar a la Corte por el dicho encabecamiẽto, y lleuallo como va declarado en la condition antes deſta; y hecho todo vn cuerpo, y precio, ſe reparta por todos los miembros de rẽtas del cuerpo de la tal Ciudad, ò Villa que no ſe arrendare, repartiendo à cada miembro de renta ſin el viento della en lo que juſto ſea, teniendo conſideracion, y reſpecto al precio que ſe ha de repartir en todas las dichas rentas, y a lo que cada vna por ſi ha rẽtado, y valido en cada vno de los tres, ò quatro años mas cerca paſſados, y a las gracias, y quitas que en ellas ſe han de hazer a los foraſteros, y perſonas que no ſe encabecaren, y a todo lo demas a que ſe deua tener conſideracion: y porque ſe ha viſto por eſperiẽcia que en los pueblos adonde los ricos, y principales dellos tienen grangerias, y contrataciones, procuran con muchas formas, y maneras, que para ello tienen, de deſcargar los miembros, y rentas en que ellos tratan, y contribuyen, y cargar a los otros: lo qual es cõtra razon, y juſticia, pues todos deuian par ygualmente el alcauala que hazen, aduierta ſe dello, para que la juſticia, y Diputados tengan mucho cuydado de no dar lugar a que en los repartimientos que ſe hizieren aya deſigualdad, y que todo ſe haga de manera, que los tratantes, y contribuyentes en las rentas, y que ſe huuieren de encabecar en ellas, reciban toda la gratificacion que buena, y juſtamente puedan, y deuan recebir, y no tengan cauſa, ni razon de ſe quexar. Y fecho el dicho repartimiento lo firmen todo de ſus nombres por ante el dicho eſcriuano, y lo hagan pregonar publicamente en la dicha Ciudad, o Villa, dos dias vno en pos de otro: para que ſi los tratantes, y contribuyentes de algunas rentas, de las que ſe ſuelen, y acoſtumbran eſtar encabecadas, ò de nueuo ſe quiſieren encabecar, ſe agrauiaren, diziendo, que algunas de las dichas rentas eſta repartida, è cargada en mas precio de lo que juſtamente valiere, y mereciere pagar, lo digan, y aleguen ante el dicho Corregidor, è Diputados dentro de ſeys dias deſpues del poſtrero pregõ: los quales dichos Diputados, o los que dellos pudieren ſer auidos juntos con vna, ò dos buenas perſonas que de nueuo el dicho Corregidor nombre ſobre juramento, que primero hagan dentro de otros ſeys dias primeros hechos los examenes, y diligencias que conuengan, vean ſi algun miembro de renta eſta cargado, y repartido en mas de lo que juſtamente merece, y ſi hallaren que eſta agrauiado, le deſagrauien, deſcargando le lo que ſe le viniere deſcargar, y cargandolo a los otros miẽbros de rentas que eſtuuieren mas deſcargados, que de juſticia pareciere que ſe le deue cargar: por manera que el dicho repartimiento que de bien, y juſtamente fecho con toda la mayor ygualdad que ſer pueda, y en el precio en que las dichas rentas quedaren repartidas, los vezinos de la tal Ciudad, o Villa: y los tratantes, a contribuyẽtes en ellas, o en alguna dellas, o la mayor parte dellos puedã tomar, y tomen a ſu cargo, ſi quiſieren por encabecamiento, ſiendo abonados, para la paga dello, ò dãdo para la dicha paga ſeguridad baſtante, viniendo a tomar el dicho encabecamiẽto, è obligarſe por el en forma, dentro veynte dias deſpues del poſtrero pregon: las quales dichas rentas ſe han de dar a los dichos encabecados por los dichos tres años, porque ſe hiziere el dicho repartimiento: en el qual dicho encabeçamiento ſean obligados a entrar, y entren todos los tratantes, y contribuyentes en las dichas rentas qual quiſieren dẽtro de cincuenta dias primeros deſpues del dicho poſtrimero pregon: y los tratantes, y contribuyentes que no quiſieren entrar, ni entraren en el dicho encabecamiento, ni obligarſe en el, ſean obligados a pagar, y paguen el alcauala de lo que vendieren, è contrataren a los encabecados de las dichas rentas, y ò a quien por ellas lo huuiere de auer, conforme à las leyes del Quaderno: pero que a los vezinos de qualquier pueblo que no fueren tratantes, ni contribuyentes en las rentas, y acaeciere que algunos dellos vendieren, y contrataren qualeſquier mercaderias, y coſas, han ſeles de hazer las gracias, è quitas que eſtuuiere aſſentado, y concertado que en ellas ſe hagan, aunque no eſten encabecados en las renta: porque en caſo que no ſean tratantes, ni contribuyentes en ellas, como dicho es, non han de ſer obligados a entrar en el encabecamiento, ſino quiſieren. Y ſi por caſo alguno de los vezinos de la tal Ciudad, ò Villa, que verdaderamente fueren tratantes en algunas de las dichas rentas, no entraren, ni ſe obligaren en el dicho encabecamiento para el primero año, dentro de los dichos cinquenta dias, y deſpues quiſieren entrar en el para los otros años, que viniendo a obligarſe, y entrar en el dicho encabecamiẽto para los años que eſtuuieren por paſſar al dicho repartimiento, haſta en fin del mes de Enero de cada año, ſean recebidos, y admitidos a ello. Y ſi paſſado el termino, que dicho es, algunas rentas de las ſuſo dichas quedaren, que los tratantes en ellas no las quiſieren tomaren por encabecamiento en el precio del repartimiento, hanſe de hazer, y arrendar por los dichos Diputados, con las gracias, è quitas que eſtuuiere acordado, ò de nueuo ſe acordarẽ en el mayor precio que ſer pueda, haziendoſe en ellas las gracias, e quitas de forma, que ſi ſer pudiere la tal rẽta valga, y ſe arriende en el precio que eſtuuiere repartida, y antes mas que menos. Pero ſi deſpues durante los dichos años los tratantes, y contribuyentes en qualquier de las dichas rentas, o en la mayor parte dellas quiſieren tomar por encabecamiento las dichas rentas, en que ellos tratan, y contribuyẽ, y obligar ſe por ellas para todos los años que quedaren por paſſar del dicho repartimiento, o viniendo a las pedir, y demandar haſta en fin del mes de Enero de cada año, haſe les de dar en el precio en que las dichas rentas verdaderamente eſtuuieren arrendadas por menor al tiẽpo que aſſi las vinieren a pedir, è obligar ſe por ellas, deſcontando los prometidos, y quartas partes que en ellas ſe ouieren otorgado, y ſe ouieren ganado, y lo que en ellas montare han de pagar los dichos encabecados a los arrendadores, y perſonas que lo ouieren de auer durante el tiempo porque eſtuuieren otorgados, y ganados: y con eſta cõdicion ſe han de pregonar, y arrendar y rematar las dichas rentas. Y paſſados los tres años primeros deſte encabecamiẽto general, que para beneficiar, y repartir las rentas del cuerpo de qualquier Ciudad, ò Villa que fuere cabeza, ſe ha de tener, y guardar la orden antes deſto contenida para lo de adelante por el mes de Setiembre de quinientos, y ſeſenta y quatro, ſe nombren los Diputados, que para el trienio ſiguiente houieren de beneficiar, y repartir, y arrẽdar las dichas rentas: el qual dicho nombramiento ſe haga por la forma que arriba va dicha: y los aſſi nombrados con la juſticia haſta en fin del dicho año de quinientos y ſeſenta y quatro, beneficien, y arrienden, y repartan el precio que ouiere ſalido al cuerpo de la tal Ciudad, o Villa para los tres años ſiguientes: de manera que para en fin del dicho año de quinientos y ſeſenta y quatro, eſte beneficiado todo lo que toca a las rentas de cada Ciudad, o Villa, y eſten dados los recudimientos a los que arrendaren las rentas, por eſcuſar, en quanto fuere poſſibile, que las rẽtas no eſten en fialdad y por eſta miſma orden ſe haga todo lo ſuſo dicho, para los otros tres años venideros.

23 Si alguna Ciudad, o Villa en los años deſte encabecamiento fuera encabecada por ſi a parte, y la tierra por ſi, y cada vna lleuare ſu carta de encabecamiento por ſi, con el precio que ha de pagar, en eſte caſo no ſera neceſſario hazer el repartimiento de ſuſo contenido entre la Ciudad, y la tierra. Y la Ciudad, o Villa hara ſolamente repartimiẽto de las rentas della, y de algunos lugares de ſu partido, ſi entraren, y ſe comprehendieren en ſu encabecamiento, y la tierra hara repartimiento de lo que lo tocare por ſi, guardando lo contenido en las condiciones deſte encabecamiento cada vno en lo que tocare, ſin innouar, ni exceder dello en coſa alguna.

24 Otroſi, porque algunas Ciudades, y Villas q̃ ſõ cabezas

de parte lo tienen por encabecamiento por a parte las tercias de la tal Ciudad, o Villa, y de todas las Ciudades, y Villas, y lugares de su Obispado, y partido, y no entran, ni se comprehenden en el encabecamiento de las alcaualas, y las dichas Ciudades cobran y cogen, arriendan todas las dichas tercias, y no dar por encabecamiento, a los pueblos de los tales Obispados, y partidos lo que les cabe de las dichas tercias en precios iustos, y moderados, y se gozan, y aprouechan del interesse, y ganancia que aya en todas ellas. Por ende que adonde el ladon de estos tales encabecamientos de tercias ouiere, se guarden en quanto al repartimiento dellas, y al dar a cada pueblo lo que le tocare dellas, y en todo lo demas a ello tocante lo que fuere declarado en las cartas de encabecamiento que se les dieren, y lo que fue determinado, y mandarlo por los Contadores mayores, sin exceder dello en cosa alguna.

25 Otrosi, porque en los arrendamientos, y encabecamientos de algunas Ciudades, y Villas que son cabeza de iurisdicion, suelen, y acostumbran entrar el alcauala de las heredades que se venden en el pueblo principal, y en los lugares de su tierra, y en algunas partes los lugares de la tal tierra piden que se les de a ellos la dicha alcauala de toda la tierra en el precio que iusto sea, y no se la quieren dar, y sobre ello ha auido pleitos, se pone por condicion, que lo que fuere rentar, y valer la dicha renta de las heredades de cada Ciudad, o Villa que es cabeza de iurisdicion, y de tierra, se reparta iustamente entre el cuerpo de la tal Ciudad, ò Villa, y en todos los lugares de la tierra, para que si toda la tierra iuntamente quisiere la parte que le toca de la dicha renta en precio del dicho repartimiento, se les aya de dar, y de, para que ellos la repartan entre si, y vsen de ella en la manera que mas conuenga, y se deua hazer: el qual dicho repartimiento se haga, teniendo consideracion al precio que se ha de repartir del tal encabecamiento por todas las rentas que entraren en el: pero que la dicha renta no se pueda repartir, ni reparta, sino en la cantidad que iusto sea hasta en la quantia que verdaderamẽte ha rentado, y valido por arrendamiento los tres annos passados hecho vn cuerpo dello y tomando por precio el tercio: y que en el tal precio, y no mas se pueda repartir: pero que si en menos cantidad se deuiere repartir, que en menos se reparta, teniendo consideracion a lo que esta dicho, y a todo lo demas a que se deua tener consideracion, y que lo contenido en esta condicion se guarda, y aya efeto en los partidos, y partes que a los Contadores mayores de su Magestad pareciere, que cõuiene que se haga assi, y no en otros, como fuere declarado en los encabecamientos particulares que se les dieren: y si la dicha renta del alcauala de las heredades quedare con la cabeza del partido, en ella sean obligados arrendalla, o beneficialla con tal condicion, que el alcauala que se huuiere de lleuar por las heredades que se vendieren en la dicha cabeza del partido, y en los lugares de su tierra, lo paguen todos ygualmente, assi los vezinos de la tierra, como los de la cabeza del partido, sin que en ello aya diferencia alguna de los vnos e de los otros.

26 Otrosi, que para repartir el precio de qualquier renta encabecada en qualquier Ciudad, ò Villa entre los encabecados en ella se tenga, y guarde la orden siguiente.

27 Que el Corregidor, o iusticia, nombre, y sennale dia, y lugar donde se iunten los encabecados en la tal renta; y le pregone publicamente por pregonero, y ante escriuano, el dicho dia, y lugar, y el tal dia el dicho Corregidor, o iusticia, se iunte con los dichos encabecados, o con los que dellos fueren al lugar sennalado, y assi iuntos en cõcordia de todos, ò de la mayor parte de los que se iuntaren por ante escriuano, nombren, y sennalen tres buenas personas de los dichos tratantes; vno de los que mas trata, y contribuyen en la renta y otro de los medianos, y otro de los menores, y ellos en presencia del dicho Corregidor, o su Tenientẽ te por ante el dicho escriuano iuren en forma, que en quanto sea possibile entenderan en el repartimiento, y haziemiẽto, y beneficio de la dicha renta lo mas bien, y iustamente que pudieren, sin ninguna aficion, ni parcialidad, ni otro respeto alguno: y fecho, repartan el precio en que fuere encabecada la tal renta, y no mas, entre todos los encabecados en ella, lo mas bien, y iustamente que sea possibile, cargando a cada vno lo que les pareciere que iustamente que se les deue cargar, y le deue ser repartido: y teniendo cõsideracion al precio del encabecamiento de la tal renta, y a lo que cada vno trata, y contribuye en ella, y a todo lo demas que se deua tener consideracion: por manera que el dicho repartimiento se haga bien y iustamente, y con la mas ygualdad que ser pueda, y sin hazer mas agrauio, ni equiualencia a los vnos que a los otros. Y hecho el dicho repartimiento por ante el dicho escriuano, lo firmen de sus nombres, y lo presenten ante el Corregidor, o iusticia, el qual lo haga pregonar publicamente, ò notificarlo a los dichos encabecados, para que cada vno sepa lo que le cabe a pagar: y si alguno de los dichos encabecados se agrauiaren del tal repartimiẽto, diciendo, que les esta cargado mas de lo que iustamente deue pagar, lo diga, y alegue ante la dicha iusticia de otro de seys dias despues del pregon, o notificaciõ, declarando la causa del agrauio: y que la dicha iusticia dentro de otros seys dias primeros siguientes se torne a iuntar con los dichos repartidores, o con los que dellos pudieren ser auidos, y con otras dos buenas personas que para ella nombre la dicha iusticia, que tenga noticia de lo suso dicho sobre iuramento que hagan, se informen del agrauio que qualquiera pretendera tener recebido, y si hallare, que a alguno le esta repartido mas de lo que iustamẽte deua pagar, y contribuir, le dessagrauien, baxandole lo que de iusticia pareciere que se le deue de baxar, y cargandolo sobre los otros que se deuiere cargar: por manera q̃ el repartimiento que de bien, y iustamẽte hecho lo mas ygual a todos que ser pueda, y cada ano pague lo que le quedare repartido. Pero porque podria ser que todos los encabecados en algun miembro de renta, o la mayor parte dellos quisieren, que el precio porque estan encabecados se repartiesse entre todos ellos por cientos, ò millares de lo que cada vno vendiesse, o contratasse, o por otra meior ordẽ de que todos tuuiessen contentamiento, y cessassen pleytos, y debates, aquello se haga, como pareciere que mas conuiene, y que mas contentamiento dara a todos los dichos encabecados, mirando que esto se haga interuiniendo en ello la iusticia, de manera que ninguno reciba agrauio.

Para repartir lo que cupiere a la tierra de cada Ciudad, o Villa, que es cabeça de partido entre los lugares della, se hã de iũtar el Corregidor de la tal Ciudad, o Villa, o su lugar teniẽte, y los procuradores, o ochaueros, o sesmeros, o quadrilleros de la dicha tierra, y seys personas quales por la dicha tierra fueren nombradas: dos de la cana mayor, y dos de la mediana, y dos la menor: las quales se han de iũtar en el lugar, y parte que se suelen, y acostumbran iuntar, a semeiãtes cosas: y todos ellos han de iurar en forma por ante el escriuano de Concejo, ò ante el escriuano de rẽtas, o su lugar teniẽte, que a todo su saber, y entender, repartiran el precio que cupo a pagar del dicho encabeçamiẽto a la tierra por todos los lugares, y caseros, y ventas, y casas, y terminos de la dicha tierra a cada vno lo que les pareciere que iustamente deue pagar, y contribuyr nel dicho encabecamiẽto, teniendo consideraciõ a vezindad de cada lugar terminos, y caserias, y a sus haziendas, tratos, y caudales, y a lo que de los dichos lugares suelen, y acostumbran comunmente lleuar à vender a la cabeza del partido, donde han de pagar el alcauala dello, y a todo lo otro a que se deua tener respecto, y cõsideracion, sin dexar de repartir, ni echar a cada lugar, y venta, y caseria, y termino, lo que les pareciere que iustamente deue pagar, y le deue ser repartido, sin tener respecto que los dichos lugares son de Grandes, ni Regidores, ni Caualleros, ni otras personas de ninguna calidad que sean, ni encomẽdados, ni fauorecidos dellos, ni à ruego, ni à dadiua, ni à promessa que les sea hecha, ni a otra cosa alguna. Y otrosi, sin tener respecto a que algunos de los que entendieren en el dicho repartimiẽto sean vezinos, y naturales de algunos de los dichos lugares, ni esten encargados dellos, ni a otra cosa alguna. Y fecho el dicho iuramento, repartan el precio del dicho encabecamiento entre todos los lugares de la dicha tierra lo mas bien, y iu-

y iuſtamente que ſer pueda, teniendo las dichas conſideraciones, Y fecho el dicho repartimiento, lo firmen todos de ſus nombres por ante el dicho eſcriuano, y lo hagan pregonar publicamente en la cabeza del partido, o otros lugares que cõuengan, o notificallo a los lugares, o ſeſmeros o quatros, o quadrillas, por manera, que cada lugar ſepa lo que le cabe a pagar del dicho encabecamiento: y ſi dentro de diez dias primeros ſiguientes, deſpues que anſi fuere pregonado, o notificado, alguno ſe agrauiare del dicho repartimiento, lo diga, y alegue en el dicho termino ante la iuſticia, declarando, y eſpecificando la cauſa del tal agrauio, y la dicha iuſticia iuramente con las perſonas que houieren entendido en el dicho repartimiento, o con los que dellos pudieren ſer auidos, o con otras dos buenas perſones ſin ſoſpecha, que para ello la iuſticia nombre, ſobre iuramento, que hagan, tornen a reuer, y reuean el dicho repartimiẽto, y ſe informen de lo, que conuenga para ſaber, y aueriguar, ſi los que ſe quexan eſtan agrauiados. y ſi hallaren, que les eſta repartido mas de lo que mas eſtuuiere cargado, y repartiendolo ſobre otros lugares que eſten mas deſcargados ſobre quien de iuſticia ſe deue repartir: por manera, que el dicho repartimiento quede bien, y iuſtamente hecho, y conforme, a el cada vno pague lo que le cupiere, y que el dicho repartimiento ſe embie ante los dichos Contadores mayores, para que conforme a el ſe den todas las cartas de receptoria, para lo cobrar de la dicha tierra, y de cada Villa, y lugar por ſi, lo que conforme al dicho repartimiento deuiere pagar, de lo qual tenga eſpecial cuydado, el dicho Corregidor, ſo pena que a ſu coſta los Contadores mayores puedan embiar por ello.

20 Para repartir las rẽtas de qualquier Ciudad, o Villa, que fuere cabeza de partido, o iuriſdicion por ſi, donde ouiere miembros de rentas, y tratantes, y contribuyentes ellas, ſe ha tener la forma, y manera que antes deſta eſta dicha, ſin hazer inouacion alguna: pero para repartir el precio del encabecamiento en las otras Villas y lugares donde no huuiere miembros de rentas, ni tratantes, ni contribuyentes en ellas, el concejo, y iuſticia de cada lugar, ſi ſu encabecamiento haſta cien mil marauedis, y dende arriba han de nõbrar ſeys perſonas, dos de la cana mayor, y dos de la mediana, y dos de la menor, los quales todos ſe han de iuntar con los Alcaldes, y iuſticia del tal lugar, ſi le huuiere: y ſino ante los Regidores, o iurados, ſi los huuiere, y todo iuntos iurẽ en forma ante el eſcriuano de concejo, ſi le huuiere, y ſino ante otro eſcriuano, que tenga titulo de eſcriuano: y ſino huuiere eſcriuano, ante el Cura, o Beneficiado del tal lugar, que entenderan en el hazimiento de las rentas del tal lugar, y en el repartimiento de lo que ſe huuiere de repartir, con toda rectitud, y fidelidad, ſin ninguna aficion, ni parcialidad, ni otro reſpecto, ni intereſſe alguno: y fecho el dicho iuramento, arrienden las rentas de la carniceria, y peſcaderia, y tienda, y taberna, y otras heredades del viento, ſi las huuiere en en tal lugar, con las gracias, y quitas que les pareciere, y ſi en los encabecamientos entraren las tercias, las arrienden en publica almoneda, à quien mas por ellas diere: y fechas, y arrendadas todas las dichas rentas, lo que faltare para cũplimiento del precio del encabecamiento, del tal lugar, lo repartan entre todos los vezinos, y moradores del lo mas bien, e iuſtamente que ſer pueda, repartimiento a cada vezino lo que deuiere pagar, ſegun ſus haziẽdas, y tratos, y caudales, mirando mucho que la gente pobre, y neceſſitada ſean releuados en quanto ſea poſſible, y a que los Regidores, y oficiales de concejo, y perſonas que mandan, y gouiernan los dichos pueblos, y ſon en ellos principales, ſe les eche, y reparta lo que cada vno iuſtamente mereciere, y no ſean releuados mas que los otros de ſu calidad, y fecho el dicho repartimiento, por la orden que eſta dicha, lo nomen todos, de ſus nonbres, y lo hagan pregonar, ſi huuiere pregonero, y ſino que el Cura del lugar lo lea, y publique vno, o dos Domingos, o fieſtas de guardar en la Yglesia del dicho lugar, para que cada vno ſepa lo que ha de pagar. Y ſi dentro de ſeys dias deſpues que anſi fuera pregonado, o publicado, algunos ſe agrauiaren del dicho repartimiento diziendo, que ſe les ha cargado, y repardo mas delo que iuſtamente merecen, en el tal caſo los Alcaldes, y Regidores, y Diputados, que en ello huuierẽ entendido, con otras dos buenas perſonas del pueblo, que los dichos Alcaldes, y Regidores nombraren, ſobre iuramento que hagan tornen a reuer, y reuean lo que anſi eſta repartido a los que anſi ſe agrauiaron, y vean, y ſe informen, ſi tienen recebido agrauio: y ſi hallaren, y les pareciere que eſtan grauados, bayen lo que iuſtamente ſe les deuiere baxar, y lo carguen a quien les pareciere, ſe deuen cargar, de manera que el dicho repartimiento quede bien, y iuſtamẽte hecho, lo mas ſin agrauio de todos que ſer pueda, y cada vno ſepa lo que ha de pagar.

21 Si el precio del encabecamiento fuere de cien mil marauedis abaxo, noombren ſe para arrendar, y beneficiar, y repartir las rentas vna buena perſona de la cana mayor, y otra de la mediana, y otra de la menor: y aquellos con la iuſticia entiendan en hazer, y arrendar, y repartir las rentas de cada lugar, por la forma, y orden que antes eſta dicha, para en los pueblos que fueren de cien mil marauedis arriba de encabecamiento.

22 Otroſi, † porque como ſe conoce lo dichos encabecamiẽtos, y repartimientos, y el hazimiento de las rentas dellos, y las otras coſas dello tocantes, y dello dependientes, tocan a concejos, y vniuerſidades, y huerfanos, y pobres, y biudas, y otras miſerables perſonas: y por eſto conuiene que aya en todo ello mucho cuydado, y rectitud, e ygualdad: encargaſe mucho a cada vna de las perſonas, que huuieren de entender, y entendieren en los repartimientos, y hazimientos de las dichas rentas, que entiendan en ello con todo cuydado, y buen iuramento, y que lo hagan bien, e iuſtamente, guardando en todo lo contenido en las condiciones deſte encabecamiento, ſin exceder dellas en coſa alguna, apercibiendo ſe les como ſe les apercibe, que ſi anſi no lo hizieren que ſu Mageſtad mandara embiar perſonas de ſu Corte a coſta de los culpados, para que hagan los dichos repartimientos, y arrendamientos, y encabecamientos, y todo lo demas, conforme a lo de ſuſo contenidos, y deſagrauien a qualeſquier concejos, o perſonas que eſtuuieren agrauiados, y executen en los culpados la pena de periuros, y las otras penas en que huuieren caydo, è incurrido por qualquier iuſticia, negligencia, o otra coſa no deuida, que en ello hizieren.

32 E otroſi, porque ſe dize, que en algunas ciudades, y Villas dexan de repartir, y encabecar, y arrendar algunos miembros de rentas para dexar libres a los que en ellas tratan, y contribuyen, lo qual no ſe puede ni deue hazer, porque en es danno, y periuyzio de los que ſe han de encabecar en los otros miembros de rentas, y en diminucion del precio del encabecamiento, ſe manda, que todas las rentas, y ramos dellas ſe encabecen, ò arrienden enteramente con las gracias, y quitas que en ellos ſe deuieren hayer ſin dexar de repartir, ni encabezar, ni arrendar ninguna dellas, y ſe ponga en le copio, y valor de todas las dichas rentas, ſo pena que los que lo dexaren de hazer paguen el valor della con el doblo, como fuere taſſado, y declarado por los Contadores mayores de ſu Mageſtad.

33 E otroſi, porque ſe dize, que en algunas ciudades, Villas, y lugares encabecados, ſo color del precio que ſe ha de repartir dara la paga de los dichos encabecamientos repacten, y cobran iuramente con ello otros marauedis demaſiados, ſin tener para ello poder, ni facultad, lo qual es contra las leyes del Reyno, y en danno de los pueblos: por ende que los q̃ houieren de repartir, y cobrar los marauedis de los dichos encabecamientos en qualeſquier pueblo, no repartan, ni cobren ſo color dello, directe, ni indirectamente mas marauedis de los, que montare lo que iuſtamẽte ſe huuiere de repartir para los dichos encabecamientos, ſo las penas en que caen, è incurren los que hazen repartimiento ſin tener para ello licencia, y la iuſticia cada vna en ſu iuriſdicion tenga cargo, y cuydado de hazer, que eſto ſe haga, anſi, ſin que en ello, aya falta ninguna, executen las penas a los que en ellas cayeren.

34 Otroſi, † porque las ſobras, y ganancias que ouo en los encabecamientos particulares de los pueblos, en los diez años

años del primer encabecamiento general se dieron;y repartieron entre los miembros de rētas encabecados, por quel los assegurarō los precios de los encabecamientos, y en los otros diez annos siguientes del dicho encabecamiento general, las dichas sobras, y ganancias se huuieron de gastar, y distribuyr en lo que mas vtil, y prouechoso fuesse al bien, y pro comun de los pueblos, y haziendo se en ellas ciertas diligencias, y trayendolas ante los Contadores mayores de su Magestad, para que platicado por ellos por dos del Consejo de Magestad, que para ello fuesse nombrados, se gastassen, y distribuyessen, segun y como por ellos fuesse mandado, y en los cinco años de la prorogacion que agora corre, se ouo de hazer lo mismo, excepto que en vn auto que se hizo por los dichos Contadores mayores, e algunos de la prorrogacion de los dichos cinco años, se mando que en fin da cada anno se aueriguassen, en cada pueblo, por ciertas personas las sobras, o ganancias que huuiesse, y aquellas se posiessen en vna arca con tres llaues, para que se hiziesse dellas lo que fuesse mas vtil, y prouechoso al biē, y pro comun de todo el pueblo, como fuesse mandado por los dichos Contadores mayores, y dos del Consejo de su Magestad. Y como quiera que en beneficiar, y arrendar, y repartir, y encabeçar las rentas, que entran en los particulares de las Ciudades, Villas, è lugares, que entran, è se comprehenden en el dicho encabecamiento general, se ha de guardar, se ha de guardar, y cumplir la forma y orden contenida en las condiciones deste encabecamiento general questos dichos quinze años:y esto se ha de hazer de manera, que en quanto fuere possibile no aya sobras ningunas en los precios de los dichos encabecamientos, toda via porque podria ser, que por algunas pujas que se haran en las rentas que se arrendaren, y por otras causas ay algunas sobrar, y ganancias en las rentas de los tales pueblos. Y porque de venir a traer las dichas diligencias a la Corte, y pedir y lleuar la dicha licencia, para gastar las dichas sobras, y ganancias, como de suso se dize, que se ha hecho los annos passados, los pueblos han hecho costas y gastos. Su Magestad por releuallos dello, y a suplicacion de los Procuradores del Reyno, que estas Cortes se han juntado, tuuo por bien, que todas las Ciudades, y Villas, y lugares que entran, y se comprehenden en este encabecamiēto general en los dichos quinze annos del puedan gastar, y gasten las sobras, y ganancias que estuuieren en sus encabecamientos, sin venir a pedir licencia para ello a la Corte con tanto que para aueriguar en cada anno la cuenta, del encabecamiento de la tal Ciudad, o Villa, o lugar, y saber si ay en el perdida, o ganancia, lo mas breuemente que ser pueda, con que no passe del dia de san Iuan de Iunio del anno siguiente, se junten los diputados de las rentas, o los que dellos pudieren ser auidos con la iusticia, y por ante el escriuano del Concejo, o ante el escriuano de rentas, o su teniente hagan, y aueriguen cuenta buena, y verdadera de todo lo que aquel año passado ouieren rentado, y valido en qualquier manera las rentas de la tal Ciudad, o Villa, o lugar, y lo que se repartio por los vecinos del: y si por la dicha cuenta pareciere que ay algun interesse, y ganancia, lo cobren luego de las personas que lo deuieren pagar, y lo hagan meter en vna arca con tres llaues, que la vna dellas tenga el Assiente, o Corregidor, o Alcalde mayor, o vno de los Alcaldes Ordinarios, y la otra vn Regidor, y la otra el Procurador general de comun del tal pueblo, y la dicha arca se ponga en parte segura, y dentro della este vn libro en que se assiente a vna parte de las partidas que se metieren en la dicha arca, y en otra las que sacaren della, y lo firmen lo que tuuiesen las dichas tres llaues; y lo que se metiere en la dicha arca lo puedan gastar, y gasten en las cosas que a la iusticia, y Ayuntamiento, y a los Diputados de rentas, o beneficiadores de los encabecamientos pareciere que se deue gastar, que sea en cosas mas conuenientes a la Republica, y mas beneficio del bien publico de los tales pueblos, y vezinos dellos, sin que ayan de venir, ni vengan a pedir licencia para ello, como hasta aqui se ha hecho, y acostumbrado, con que lo hagan, y gasten bien, y iustamente, sin que nadie reciba agrauio de que tenga causa de se quexar, y que del interesse, y ganancia que tuuieren, y las cosas en que los gastaren dē cuenta a la iusticia a quien la deuieren de dar los propios de los tales pueblos.

35 Otrosi, † porque se dize, que algunos de los Diputados, y personas que en algunas Ciudades, y Villas suelen entēder en hazer, y arrendar, y beneficiar las rentas, arriendan y dan algunas della a sus criados, y amigos, y les otorgan en ellas prometidos excessiuos, y aun lo peor es, que dize, que algunos dellos, o otros por ellos indirectamente tienē parte en las tales rentas, y prometidos dellas, lo qual es en gran danno de la Republica, se pone por condicion. Que los Diputados, y personas que entendieren en hazer, y arrendar, y repartir las rentas de qualquier Ciudad, o Villa, o lugar, o partido las hagan, y arrienden, y repartan, y beneficien con todo buen cuydado, y miramiento, conforme a las leyes del Quaderno, y a lo contenido en las condiciones deste encabecamiēto cō toda diligencia, y fidelidad, y ni den, y otorguen en ellas mas de los prometidos que deuan dar, y otorgar: y que ellos, ni ningun oficial de concejo, ni otro por ellos, directe, ni indirecte no tengan, ni lleuen parte da las dichas rentas, ni de los prometidos dellas so pena, que por el mismo hecho bueluan al tal pueblo lo que assi lleuaren, y lo que montare la renta en que tuuiese parte, con el doblo, y mas pierdan la mitad de todos sus biennes la tercia parte para la Camera, de su Magestad: y la otra tercia parte para el iuez que lo sentenciare.

36 Otrosi, † porque se diez, que en algunos concejos encabecados dan las receptorias de los dichos encabecamientos a personas que no son abonadas, ni habiles, ni suficientes, y que no saben tener el libro, y cuenta, y razon dello, y que no tratan bien a los concejos, y a los arrēdadores de las dichas rentas, y les hazan muchas execuciones, y costas que se podrian, y deurian escusas, y dilatar las pagas de lo que es a su Cargo, Porende, que los concejos, y Diputados de cada Ciudad, y Villa, que es cabeza de partido, den las dichas rentas a buenas personas, llanas, y abonadas, y habiles, y suficiētes, y que tengan, y sepan tener buē libro, y cuenta, y razon de sus cargos, y les hagan las menos costas, y gastos que ser pudieren, y con fianzas bastantes, y con las condiciones que parecierē dar los dichos cargos, y la seguridad de todo lo que han de hazer, y cobrar, y pagar, y para todo lo demas, y que se le den salarios moderados, los quales tassen, y moderen las iusticias, y los Diputados que huuieren de entender, y entēdierē en los dichos repartimiētos, y hazimientos de rētas, sin tener respecto a q̄ los dichos receptores se prouean por afición, ni parcialidad, ni por ser parientes, ni allegados de ninguo Regidor, ni Cauallero, ni por otra cosa alguna, saluo porque assi cōuengan, verdaderamente cobren de la cosa, y a la buena cobranza, y paga, y cuenta, y razon, y seguridad de todo ello porque en otra manera, sea a cargo, y culpa de los que nombraren, y pusieren los dichos receptores.

37 Otrosi, † como ouiera que la iusticia, y regidores, y oficiales de Cōcejo de los Ciudades Villas, y lugares del Reyno, estan obligados a hazer, y beneficiar las dichas rentas y entender en el hazimiento dellas, por razon de sus oficios, sin lleuar salarios: pero dizque los que en ellas entienden, suelen lleuar muy excessiuos salarios, declara, y manda que la iusticia, y Regidores, y oficiales de Concejo no lleuen, ni puedan lleuar por entender en los dichos encabecamientos, y repartimientos, y hazimientos, de rentas, mas de aquello que fuere tassado, y declarado en las cartas de encabecamientos, que se dieron a cada pueblo, y por otra carta, o prouision de su Magestad, so pena de boluer lo que assi si lleuaren con el quatro tanto, repartida por la orden que esta dicha antes desto.

Otrosi, que si en alguna Ciudad, o Villa, o lugar deue, y no se suele, y costumbra tener en el repartir, y beneficiar lo que cabe de su encabecamiento al cuerpo de la tal Ciudad, o Villa otra orden que sea mas ygual a todos, que lo contenido en las condiciones deste encabecamiento, con mas beneficio, y menos agrauio de aquellos a quien toca, y con que cessen pleytos, y contiendas, y debates, que comunicado primero con la iusticia, y Diputados, y con otras

buenas

buenas personas de los pueblos, quales el Corregidor pareciere, embien relacion dello muy particularmente ante los dichos Contadores mayores, declarando la forma, y orden que se acostumbra tener, para que lo vean; y si aquello estuuiere bien hecho, se mande vsar dello, o se enmiendo, como mas conuenga a los pueblos, porque assi es la voluntad de su Magestad: pero que hasta que se trayga la dicha relaciõ, y se prouea en ello lo que se deue hazer, y se lleue carta de su Magestad para ello, no se vse en ningun pueblo, saluo de lo contenido en las condiciones deste encabecamiento, so pena, que todo lo que se hiziere, y assentare sea en si ninguno, y mas so pena de cinquenta mil marauedis a cada vno que lo contrario hiziere, repartidos por la orden que esta dicha, y las iusticias de cada pueblo tengan cuydado que assi se haga, y no permitan lo contrario. Y si alguno lo hiziere, executen en el la dicha pena: y que si ansi no lo cumplieren las dichas iusticias sean obligadas a pagar la dicha pena.

39 Otrosi, † porque este encabecamiento ha de comenzar a correr des de primero de Enero del año de quinientos, y sesenta, y dos, y conuiene, que de lo que por virtud del se hiziere, aya entera razon en los libros de su Magestad: y porque se escusen sobre ello pleytos, y debates, y contiendas, se manda, que en cada Ciudad, o Villa, que fuere cabeza de partido, en acabando de hazer el repartimiento del precio de su encabecamiento entre los miembros de rentas della, y las Villas, y lugares de su tierra, y partido, que lo deuieren repartir, y entraren en su encabecamiento, y de hazer, y arrendar las rentas que se suelen, y acostumbran arrẽdar con las rentas del viento, con las gracias, y quitas que se houieren de hazer, todo ello, segun, y por la forma, y manera que antes desto esta dispuesto lo mas breuemente, que puedan, lo embien todo ante los dichos Contadores con los nombramientos, y iuramentos de los Diputados, y los repartimiẽtos q̃ huuieren hecho: y assi mismo la copia verdadera de rentas que se ouieren arrendado, y encabecado, y en que precios, y con que franquezas, y gracias, y quitas particularmente firmado de la iusticia, y personas que en ello entendieren, y signado de escriuano ante quien ouiere passado, para que se vea si esta bien, y iustamente hecho: y si lo estuuiere, se les de licentia para vsar dello, y si no se enmiende como sea iusticia, hasta estar visto, y aprouado, y no vsen dello, so pena que el encabecamiento del tal partido, y lugar sea ninguno, y su M. pueda mandar arrendar las rentas del tal partido para si, y el Corregidor, o iusticia, o qualquier Regidor, oficial, de Concejo que vsare, o consintiere vsar del, cayga en pena de cinquẽta mil mrs. la mitad para la Camara de su Magestad, y la otra mitad para el que lo acusare, y para el iuez que lo sentenciare, la qual execute en los que en ella cayeren, y suspendido del oficio que tuuiere por tres annos: pero si por algunas iustas causas no pudieren embiar los dichos repartimientos, o hazimientos breuemente, mãdamos, que tan solamente puedan vsar del hasta en fin del dicho anno de sesenta, y dos, y no mas, hasta que se estuue la dicha aprouacion so la dicha pena, y mas que los Contadores mayores de su Magestad, passado el dicho termino puedan embiar personas, desta Corte, para que traygan lo suso dicho a costa de la iusticia, y todos los Regidores de los Cõcejos, que no lo huuieren embiado, que traydas las dichas copias, y relacion, los dichos Contadores mayores con las mas breuedad, que ser pueda las, vean, y prouean, y despachen lo que en ello se viere de hazer, de manera, que los mensageros, y personas que los pueblos embiaren para ello, no se detengan mucho, ni el hazimiento, y cobranza de las dichas rentas se impida, y que de la dicha informacion, y aprouacion no lleuen derechos algunos de contadores, ni oficiales, ni sello, ni registro: pero si en el tiempo que no se lleuare la dicha aprouaciõ, se huuiere hecho alguna cosa contra lo contenido en las condiciones deste encabecamiẽto, que aquel lo se enmiende, y satisfaga a qualquier Concejo, o persona particular el agrauio, y daño que ouiere recebido, como de iusticia se deua hazer. Y mandamos al escriuano de rentas, o de Concejo, o sus tinientes, ante quien passare lo suso dicho, lo den, y entreguen todo ello, sin dexar de poner ni declarar en la copia que dieren, cosa alguna de hecho de la verdad, so pena que por el mismo fecho pierda el oficio, y su Magestad prouea del a quien fuere seruido, y mas cayga en pena de veynte mil marauedis, la mitad para el que lo acusare, y la otra mitad para el que lo sentenciare.

Otrosi, porque se sepa, que si los Cõcejos de las Villas, y lugares particulares del Reyno, que estuuieren encabeca-
40 dos, † que no sean cabeza de partido, y tienen iurisdicion sobre si vsan bien de su encabecamiento, conforme a las condiciones de suso contenidas, o si exceden en alguna cosa dello, se manda, y apercibe, que cada Villa, o lugar, que no sea cabeza de partido, que estuuiere encabecado particularmente, y tuuiere iurisdicion sobre si, entregue al Receptor de su partido en fin del tercio primero del año de quinientos, y sesenta y tres, y vn mes mas, copia cierta, y verdadera, signada del escriuano del Concejo, o de otro escriuano si lo huuiere en el tal lugar, o sino firmada del Cura, y vn Alcalde, o dos Regidores, y signado en forma, en que declare, que numero de vezinos ay en cada Villa, y lugar, y quanto rentaron, y valieron las rentas de la carniceria, y pescaderia, y viento, y tercias, y otras rentas, si les ouiere en el año antes passado de quinientos, y sesenta y dos quanto se repartio entre todos los vezinos, y moradores de la tal Villa, y lugar, para la paga de su encabecamiento, sin que en ello aya falta alguna, so pena que el Cõcejo que no diere la dicha copia, pague el encabecamiento con el pueblo, y mas que a so costa embien los dichos Contadores mayores por ella, y que el dicho Receptor tenga cargo, y cuydado de recibir, y recoger, y embiar las dichas copias a los dichos Contadores mayores lo mas breuemente, que ser pueda, y de auisos a los Concejos que no las huuieren dado que las den, conforme a lo de suso contenido, so pena, de perder el salario que por ello huuiere de auer, con las dichas receptorias con el doblo, para la Camara de su Magestad, y que otra tal copia se embia de tres en tres años, o antes, si se les mandare que la den, para que todo lo que se hiziere tocante a las dichas rentas, encabecamientos, y repartimiento dellas aya entera razon en los libros de su Magestad, &c.

Otrosi, se apercibe a los escriuanos de rẽtas de los parti-
41 dos destos Reynos, y a sus lugares tenientes, que tres en tres años que comiencen el año de quinientos y sesenta y dos, hasta ser cumplidos los quinze años deste encabecamientos embien ante los Contadores mayores copia, y razon cierta, y verdadera de lo que huuieren rentado los tres años, pagadas las rentas de cada Ciudad, ò Villa, que es cabeza de partido, y de los lugares de su tierra, y de los otros pueblos, que fueren de su partido de donde ellos son tales escriuanos cada vno por si, assi por repartimientos, como por encabecamiento, ò a arrendamiento, o en otra qualquier manera, declarando con que gracias y quitas le han arrendado y como no se han franqueado del todo, ni dexado de arrendar ningunas rentas, ni miembro dellas, y que cãtidad se ha repartido por menudo por los vezinos de los pueblos donde no huuiere miembros de rentas encabecados, y las copias, y razones de lo que huuieren valido las tercias, assi en pan como en dineros, y menudos, sin que en todo lo contenido en esta condicion, ni en parte dello aya falta alguna, so pena que pierda los diez marauedis al millar, de la escriuania de rentas de aquel año, que no truxere o embiare las dichas copias por orden suso dicha y desde agora se apercibe a los dichos escriuanos de rentas, y a qualquier dellos: y à sus lugares tenientes, que no trayendo, ò embiando las dichas copias, y repartimientos, cada vno las que le tocaren no se le libraran, ni mandaran pagar los diez marauedis al millar de la tal escriuania de los años que no truxeren, ò embiaren las dichas copias, y repartimientos, como dichos es: si alguno de los dichos arrendamientos, ò repartimientos, y condiciones, y otras cosas tocantes à los dichos encabecamientos no passaren ante los dichos escriuanos de rentas, ni sus lugares tenientes, que los escriuanos de Ayuntamientos, y otros qualesquier

lesquier escriuanos ante quien passaren qualesquier cosas de lo suso dicho siendo requeridos por parte de los tales escriuanos de rentas, ó sus lugares tenientes se lo den, y entreguen en manera que haga fee, segun que ante ellos huuiere passado para lo traer, y presentar ante los dichos Contadores mayores, sin les lleuar por ello salario, ni derechos ningunos, so las penas en que caen, é incurren los escriuanos que deniegan sus oficios, y no quieren dar fe, y testimonio de lo que ante ellos passa, so pena de veynte mil marauedis para la Camara de su Magestad. Y para que los dichos escriuanos de rentas no puedan dexar de guardar, y cumplir lo suso dicho, se manda, que el traslado desta condicion se ponga, y assiente en los libros de rentas, y relaciones de la Contaduria mayor: y que los Contadores destos oficios, no puedan despachar, ni despachen las libranças, que se suelen hazer a los dichos escriuanos de rentas por via de porrazon de lo encabeçado de sus partidos; sin que primero trayga a los dichos tiempos las dichas copias, y repartimientos, y las presenten ante el escriuano mayor de rentas, y el de feme como quedan en su poder, so pena de veynte ducados a cada uno dellos por cada librança que despacharen sin este recaudo para los estrados de la dicha Contaduria mayor, y que el dicho escriuano mayor de rentas, que reside en esta Corte, tenga cuydado de dar el traslado desta condicion a los dichos Contadores de rentas, y relaciones, y tomar conocimiento dellos de como lo reciben para el dicho efeto, luego como estas condiciones fueren otorgadas, y que ponga con el traslado dellas el dicho conocimiento, so pena de que si assi no lo hiziere, aya de pagar, y pague en pena para los dichos estrados cinquenta ducados.

42 Otrosi, porque este encabeçamiento se haze por los dichos quinze años, y durante este tiempo, o en comedio del podrian crecer, o menguar algunos lugares de cada partido, y los tratos, y comercios, y caudales de las rentas dellos por lo qual conuiene, que los dichos arrendamientos, y repartimientos, encabeçamiẽtos se hagan de en tres años, para lo otros años adelante se tornen a hazer de nueuo como los tiempos sucedieren, y que lo hagan los Diputados, y personas que para ello se han de nombrar assi mismo de tres en tres años, como antes dello se contiene, con tanto que antes que se vse del segundo, o tercero, otros repartimientos, que se hizieren, se embien ante los Contadores mayores, para q̃ se vean si estan bien, y justamẽte hechos: y si lo estuuieren, se lleue carta de su Magestad para vsar dellos, guardandose en todo lo contenido en las condiciones deste dicho encabeçamiento, sin innouacion alguna: porque lo que de otra manera se hiziere, o vsare del nueuo repartimiento, no estando mandado, o aprouado, o confirmado por su Magestad, y por los Contadores mayores, ha de ser, y sera ninguno, y de ningun valor, y efeto: y en lo que lo hizieren, o vsaren del, se executaran las penas estan puestas para los que vsaren de los dichos repartimiẽtos sin estar confirmados: y que en pueblos pequeños donde no ay tratantes, ni contribuyentes en las rentas, se puedan hazer los repartimientos, y arrendamientos en cada año, si alguno pareciere que conuiene.

43 Otrosi, porque se dize que en algunas Ciudades, y Villas que son cabeza de partido, muchas personas que no tratan, ni contribuyen en los miembros de rentas encabeçados cautelosamente, se encabeçaron, y obligan en algunos de los dichos miembros de rentas, por tener parte, y mano en lo que en ellas se huuiere de hazer, y esto causa algunos pleytos, y dessassossiegos entre los que verdaderamente son tratantes en las dichas rentas: porende, que si alguna persona quisiera entrar en el encabeçamiento de qualquier miẽbro de renta, no fuere verdaderamente tratante, ni contribuyente en ella, no sea recebido, ni admitido al tal encabeçamiẽto, pues quãdo fuere, que alguno adelante quisiera ser, y sea verdaderamente tratante nueuamente en qualquier renta le quiera renta le quiera recibir, para poder entrar en ella despues que assi fuere tratante, viniendo a obligarse, hasta el fin del mes de Enero de cada año, como esta dicho en las condiciones antes desta.

44 Otrosi, porque acaece, que si algunos lugares que se encabeçaren viejo, y moran en ellos vezinos ricos, y tratantes, y que deuen de pagar, y paguen mucha parte del precio del encabeçamiento, y algunos de los dichos derechos despues de encabeçado el pueblo, porque les echan, y reparten mas alcaualas de lo que ellos querrian pagar, o por otras causas que les mueuen se desauezindan de los tales lugares, y se vã a viuir, y a morar a otros, porque les echan y reparten menos alcauala, o por otras causas que les conuiene, y los lugares donde ellos primero viuian, y morauã, y de donde se salieron, no pueden pagar el precio en que se encabeçaron. Porende, que qualquier vezino que viuiere y morare en qualquier lugar, o Villa que sea de trezientos vezinos, o dende abaxo, y despues de estar encabeçada la tal Villa, o lugar fuera della a viuir, y morar a otro lugar alguno: que en el lugar donde primero viuian, y de donde se fue, pague de alcauala aquel año en que se fuere otro tanto como pago, y deuio pagar de alcauala el año antes passado enteramente, no embargante que no este, ni more en todo el dicho: y que despues no pague cosa alguna sino donde viuiere, y morare. Y si por la mudança deste vezino, o vezinos viniere notable daño a los pueblos de donde salieren, los Contadores mayores puedan proueer sobre ello lo que fuere justicia, oyendo los Deputados del Reyno. Pero que de los lugares que fueren demas de trezientos vezinos, se puedan yr a viuir, y morar donde quisieren, conforme a las leyes del Reyno, sin pagar, ni contribuyr en el encabeçamiento del lugar donde se fueren, mas que de aquello que de justicia deuieren pagar, hasta el dia que se fueren, y mudaren vezindad.

45 Otrosi, porque se dize que algunos mercaderes, y tratantes, y vezinos de la villa de Medina del Campo, y de otras Ciudades, o Villas del Reyno, despues que estan encabeçados en los miembros de rentas, toman cargo de vender, y contratar en los dichos pueblos encabeçados muchas mercaderias personas, que no son vezinos de las tales Ciudades, y Villas encabeçadas, y toman con ellos compañia, y les venden, y contratan las dichas mercaderias, y no quieren pagar la alcauala, y derechos, que dello deuen, diziendo, que son suyas todas, o parte dellas, y que por estar encabeçados miẽbros de rẽtas, no deuẽ, ni ha de pagar la dicha alcauala, y derecho que de las dichas mercaderias se deuiã pagar, si los dueños proprios las traxessen a vender, y contratar, en lo qual se hazen muchos fraudes, y colusiones en el valor de las dichas rentas: porende que para remedio de esto se de todas las cartas, y prouisiones que fuere menester para las justicias, que aueriguẽ, y sepã la verdad de lo que en ello passa, y a los que hallaren que hazen los dichos fraudes les hagã pagar su dicha alcauala y derechos que deuieren pagar de lo que assi vendieren, y contrataren, que no fuere suyo proprio con el quatrotanto: la mitad para el miembro de renta encabeçado, o para el arrendador de la renta donde entrare la dicha alcauala: y la quarta parte para el juez que lo sentenciare: y la otra quarta para el que lo acusare: y para lo de adelante lo prouean, y remediẽ de manera, que no se hagan los dichos fraudes, y colusiones: y especialmẽte se pregone esta condicion en la Villa de Medina del Cãpo tres dias vno en pos de otro en la plaça publica della, donde estan los cambios en las dos ferias de cada año entre las diez y onze horas antes de medio dia, para que vengan a noticia de todos, los quales dichos pregones se den luego como sean passados, quinze dias de la entrada de cada feria: para que esto se haga assi, tengan cuydado dello los Diputados de las rentas, los quales tomen los dichos pregones por testimonio signado de escriuano, y lo embien ante los Contadores mayores dentro de otros quinze dias despues que se huuieren dado los dichos pregones, so pena que si no cumplieren todo lo susodicho assi, pague cada vno de los dichos Diputados diez mil marauedis para la Camara de su Magestad, por cada feria que no lo cumplieren assi.

46 Otrosi, que el alcauala de los mercaderes, y joyeros, y tenderos, y plateros, y lapidarios, que andan, y anduuieren en la Corte, y el alcauala de las mercaderias, y viẽtas, y mantenimientos

tenimientos de qualquier calidad, y condicion que sean, que se traxeren a vender, y vendieren en la Ciudad, Villa, o lugar donde la Corte y Consejo de su Magestad, o el Principe, o Infantes, o qualquier dellos estuuieren, durante los dichos quinze años deste encabeçamiento, de qualquier calidad, y condicion que sean, entre, y pertenezca a la Ciudad, Villa, o lugar donde assi estuuieren, y a los arrendadores de las rentas dellas, con tanto que lo que dello se deuiere, y ouiere de pagar por razon del alcauala se lleue moderadamente, teniendo consideracion a lo que se suele y acostumbra pagar por razon dello, antes que fuesse la tal Corte a las tales Ciudades, y Villas, y lugares, y a lo que pagan los vezinos dellos de las semejantes cosas, y a las ganancias è interesses que ay è ouiere en el encabeçamiento de la tal Ciudad ò Villa: de manera, que la dicha Corte sea bien proueyda, y abastada en moderados precios: y que si sobre la quantia que se ouiere de pagar de la dicha alcauala ouiere alguna duda, ò debate entre los Concejos, y arrendadores de los tales lugares, y los que ouieren vendido, y vendieren las dichas mercaderias, y prouisiones, y mantenimientos, y cosas que la tassacion, y moderacion de lo que se deuiera pagar del alcauala de lo susodicho, o de qualquier cosa dello, aya de quedar, y quede a los dichos Contadores mayores, y que por lo que ellos tassaren, y declararen, las partes esten, y passen, y se executen sin embargo de qualquier apelacion que dello se interponga, y que con esta condicion se encabeçaron, y arrendaren, remataren por menos las rentas de las dichas Ciudades, y Villas, y lugares.

47 Otrosi, porque el alcauala de las heredades de algunas Ciudades, y Villas del Reyno, que son cabeza de partido, y de los lugares de su tierra, suelen, y acostumbran andar, y andan en arrendamiento, y es todo vn cuerpo de renta: y por esta razon el alcauala de las heredades que se venden en cada vna de las dichas Ciudades, y villas, que son cabeza de partido, y en los lugares de su tierra es, y pertenece al arrendador de las heredades del cuerpo de las dichas Ciudades, y Villas que assi son cabeza de partido. Ponese por condicion, que adonde esto suele andar en renta de la manera que dicha es, se haga como hasta aqui se ha hecho, y acostumbrado, sin que en ello aya mudacion, ni su Magestad le quede derecho alguno para pedir, ni cobrar ninguna cosa de alcauala de las ventas de qualesquier heredamientos, y bienes rayzes que se vendieren en las tales Ciudades, y Villas, y lugares, y sus tierras, pero porque en los Obispados de Leon, y Astorga, y en el partido de los Sexmos de Maderuelo, y en las merindades de Burgos, y Candemuñon, y Campos con Palencia, y Monçon, y Carrion, y Cerrato, y Saldaña, y Logroño, y Villadiego, y santo Domingo de Silos, y Castrouerez, y Buruena, y Campo, y Pernia, y en los Obispados de Salamanca, y Zamora, y Auila, y Segouia, y Plasencia, y Ciudad Rodrigo, y Coria; y en las Ordenes de Santiago, Calatraua, y Alcantara, y en Andaluzia, y en el Marquesado de Villena, y Segura de la Sierra, y en otros muchos partidos del Reyno de Castilla, Leon, y Granada. Ay muchas villas, y Concejos que cada vna tiene iurisdicion sobre si, y han estado, y estan encabeçadas por si solas, y el alcauala dellas pertenece, e suele pertenecer al arrendador de las heredades dellas, y ha acaescido, que se venden las tales villas, y lugares, o Concejos, o alguna parte dellas, o en ellas, y sus terminos se venden algunos lugares, y heredamientos en mucha suma de marauedis, y el alcauala dello no es justo que entre en el dicho encabeçamiento: porque monta mas el alcauala de la venta, que el encabeçamiento: se pone por condicion, que si se vendieren algunas de las dichas villas, y lugares encabeçados, o parte dellos, que el alcauala dello no entre en los dichos encabeçamientos, y quede para que su Magestad la pueda mandar pedir, y demandar, y recibir, y cobrar, para si por otra parte: pero que si en las dichas Villas, y lugares, y sus terminos, o alguno dellos se vendieren algunos bienes rayzes, y heredamientos: y si el precio por que se vendieren fuere hasta en quantia de cinco mil marauedis, y dende abaxo, que el alcauala dellos sea, y pertenezca a los dichos lugares encabeçados en qualquier precio en que estèn encabeçados, y cobren para si: y si la venta fuere de cinco mil marauedis arriba, que siendo el alcauala de la tal venta de tanta cantidad, quanto montare el precio del encabeçamiento de vn año de la Villa, o lugar donde fueren lo tales bienes, heredamientos, o en meno precio, que el alcauala dello sea, y pertenezca al Concejo encabeçado, y la cobre para si. Pero si la alcauala de tal venta que se hiziere montare mas precio y cantidad que lo que montare el encabeçamiento de vn año de la villa, o lugar donde assi fueren, y se vendieren los tales bienes, y heredamientos, que el alcauala dello no entre en los dichos encabeçamientos, y que de fuera dellos, para que su Magestad la pueda mandar cobrar para si: y por escusar fraude, se declara, que el lugar, o heredamiento que se huuiere de vender, no se venda, ni otorgar venta dello por diuersas escrituras, ni en diuersos tiempos por defraudar el alcauala: porque constando esto, en tal caso la dicha alcauala ha de quedar, y queda para su Magestad, aunque las ventas sean, y fueren en menos precio de lo que conforme a esta condicion pertenece el alcauala dello a su Magestad, pues que las dichas ventas seran hechas conocidamente por desfraudar la dicha alcauala que perteneciere a su Magestad, conforme a lo susodicho se pida, y demande por su Magestad, o por quien su poder huuiere dentro destos años primeros siguientes despues que se hiziere, y celebrare la tal venta, y no despues. Y porque no se podria saber, quando se hazen, y celebran las tales ventas para se poder pedir, y cobrar la dicha alcauala, dentro del dicho termino, que los vendedores de los tales bienes, o los compradores dellos lo vengan a dezir, y notificar a los Contadores mayores dentro de sesenta dias despues que se hiziere la venta, y pagar lo que della se deuiere pagar de alcauala, y lleuar dello carta, o certificacion de los dichos Contadores mayores, so pena de pagar la dicha alcauala, con el doblo: y que si assi no lo hizieren, que los Concejos, en cuyo termino, y iurisdicion se vendieren, sean obligados a pedir, y cobrar la tal alcauala con la dicha pena del doblo, para acudir con ella a su Magestad, o a quien por su Magestad lo huuiere de auer, o alomenos dentro de otros cien dias despues de passados los sesenta, en que assi los vendedores, o compradores, lo han de venir a dezir, y declarar, lo embien a notificar a su Magestad, o a sus Contadores mayores, para que ponga cobro en ella: y que por esto el tal Concejo, o otra qualquier persona particular, que primero viniere, o embiare a dezir y notificar la tal venta, y lo dixere, y manifestare a los dichos Contadores mayores despues de passados lo dichos sesenta dias, no auiendo venido a su noticia, como dicho es, aya y lleue para si la decima parte de todo lo que se houiere, y cobrare de la alcauala de la tal venta por virtud desta condicion sin auer para ello otra cedula, ni mandamiento.

48 Otrosi, porque despues que se hizo es encabeçamiento general, que agora corre se han hecho villas con iurisdicion distinta algunas aldeas de las tierra de las Ciudades y Villas que son cabezas de partido. Y por escusar, y quitar molestias, y vexaciones conuiene, que entren en sus encabeçamientos particulares el alcauala de las heredades, pan, y ganados, que solia cobrar la cabeza del partido: ponese por condicion, que en el precio en que los tales villas nueuamente hechas ouieren de quedar encabeçadas, entre, y se comprehenda el alcauala de las heredades, y pan, y ganados, que en sus mismos pueblos, y terminos dellos se vendieren, pues teniendo consideracion a esto en lo que se huuiere de repartir a estas villas en el repartimiento que la tal Ciudad, o Villa ouiere de hazer del precio de su encabeçamiento, y su tierra, y partido, le cargara por la dicha alcauala de heredades, y pan, y ganados, lo que justo fuere: pero si despues de hecho el dicho repartimiento, algunas aldeas de la tierra se hiziere villa, porque en tal caso no entra la dicha alcauala en el precio de su encabeçamiento, ni le estare repartido, y como arriba va dicho, es justo que viniendo a ser villa, tenga, y goze todas sus alcaualas enteramente, hesele de cargar por la dicha alcauala

de he-

de heredades, y pan, y ganados en lo que sea iusto, y que aquello solamente cobren el arreodador presente, y vendedores de la cabeza del partidn de la tal villa, que de nueuo se hiziere, y no mas por el tiempo que quedare por correr de los quinze annos del encabecamiento general, y con esta condicion se haga el arriendamiento del alcauala de las heredades, y pan, y ganados de cuerpo de la Ciudad y de los lugares de su tierra.

49 Otrosi, porque cosimismo el alcauala del pan, y ganados, y bestias, y otras alguoas que se venden, y contratan en algunos lugares, que son en tarminn, y iurisdicion de algunas Ciudades, y Villas hasta aqui ha quedado reseruada para los arrendadores del cuerpo de la Ciudad, o Villa, en cuya iurisdicion son, y esto en danno de los vezinos de los tales lugares, y sobra ello ay muchos pleytos, y debates: porende, que aqui adelante el alcauala de lo que se vendiere, y contratare en qualesquier lugares de la iurisdicion de qualquier Ciudad, o Villa de uezino a uezino, o se vezino a forastero de aquello que fuere para prouision, y mantenimiento de los tales lugares, y vezinos dellos, sea y pertenezca a los conceios encabecanos de los lugares doode se vendieren, y contratare y no quede reseruada, ni perteoezca a lor arrēdadores de las rentas del cuerpo Ciudades, y Villas, en cayu termino fueren los tales lugares, y teniendo consideracion a esto, se hagan los repartimientos que se ouieron de hazer tocantes a los dichos lugares, eacepto, si otra cosa no fuere declarade, y exspecificado en los encabecamientos de algunas de las dichas Ciudades, y villas: pero que lo contenido en esta condicion no se entienda, ni estienda a las rentas de las heredades, porque en esto no se ha de hazer inuocacion en los lugares paruculares que no tienen iurisdicioo sobra si, de como hasta aqui se ha hecho, y acostumbrado, y se ha de guardar lo contenido en las cōdiciones deste encabecamianto que bablan sobre lo qua toca a las dichas heredades.

50 Otrosi, porque acaece que muchos recueros, y trazinetos, y otras personas vienen a vēder algunas mercaderias, y cosas á los pueblos principales, que son cabezas de los partidos para prouision, y mantenimiēto de los vezinos, y moradores dellos: y por desfraudar el alcaoala dallo lo venden, y contratan en lugares, que estan a legua, y a dos leguas en radedor dellos, donde les hazē suelta, y qoita del alcauala, y alli se lo van a comprar regatones, y otras personas, que estan encabecados en los pueblos principales, para lo lleuar dellos, y lo tornar a uender: lo qual causa carestia en lo mantanimentos, y mercaderias, y perdida en las rentas de los dichos pueblos principales, que este encabecamiento se haze con tal condicion, que si algunas personas truxeren a vender, y vēdieren en los lugares que estan vna, y dos leguas al rededor de los pueblos principales, que soo cabeaa de partido, qualesquier mercaderias, y mantenimientos, no siendu para prouision, ni mantenimiento de los tales lugares, y vezinos dellos, que paguen el alcauala dello a los arrendadores da las rentas de curpo de ls tal Ciudad, o Villa, que es cabeze de partido a quien perteneciere como si en ellos se vendiesse, y contratasse, pues parece claramente que aquello se haze en fraude de las reotes dellos pueblos principales, y en danno de ellos: y que les compraren las tales mercaderias, y cosas, de tengan en si lo que montare la dicha alcauala, para la osgar al arrendador, a quien perteneciere: y si no lo hizieren, seā obligados a pagar, y paguen la dicha alcauala de sus propios bienes.

51 Otrosi, porque acaeze q̃ algunos vezinos, y moradores, y otras personas estantes en las Ciudades, y Villas encabecadas por, de fraudar el alcauala van a vender, y contratar, y entregar sus mercaderias, y cosas a otros lugarea pequēnos vna, o dos ldeguas en regedor de donde viuē, y moran, y teneo las dichas mercadarias, porque alli les hazē quita y gracia de la mayor parte de la alcauala, se pone por cōdicion, que quādo algun vezino, o morador de alguna Ciudad, o Villa dencabecada, o estāte en ella lleuare a vender, y contratar, y entregar qualesquier mercaderias a lugares pequennos, que sean dentro de dos leguas en rededor della no siendo cosas para prouision, y mantenimiento de los tales lugares donde lo lleuaren, ni de aquellas cosas que alli ordinariamente se suelen, y acostumbran vender, y contratar, que paguen el alcauala dello en el pueblo principal, donde viuen, y moran, y estan, de donde las sacaron, y lleuaron, pues parece claramente, que lo hazen pos desfraudar el alcauala dello, sin otra causa alguna, &c.

52 Otrosi, porque su Magestad es informado, que los lugares de las tierra, a partido de algunas Ciuidades, y Villas del Reyno, y los vezinos, y moradores dellas reciben mucha de fatiga, y vexaciones de los alguaziles del campo, y andadores, y otras personas que van a execular por los marauedis de los dichos encabeçamientos, por no ser personas conocidas, y de confianzā, quales conuiene para semeiantes cargos, y que lleuan de los caminos, y derechos de execuciō mas de aquello que les pertenece, conforme a las leyas de Quaderno, y de las ordenancas de las dichaa Ciudades, y Villas que ansi son anbezas de partido, porque los dichos executores han de lleuar del camino de cada legua, quatro, o cinco marauedis: y acaeze, que vā a executar, treynta lugares, y aun mas, y de caoa lugar lleuan vn derecho del camino, como si a solo la execucion del partieran, lleuan otros derechos demasiados, y les hazan otros y cohechos, y que las bestias, y otras prēdas en que executā, las lleuan a la cabeza del partido, y se aprouechan dellas, y se pierden, y malbaratan, y sus duennos puedā cobrarr y porque la voluntad de su Magestad es: que los vezinos, y moradores de las dichas villas, y lugares, y partidos seā biē tratados, y no sean fatigados iniustamente, que de aquē adelante alguaziles dal Campo, o andadores, o otras personas, que huuierē de yr a hazer las dichas execuciones se an buenas personas para ello, y de confianza, y que antes que vayan a ninguna de las dichas execuciones, se presenten en el Ayuntamiento de la tal Ciudad, o Villa, a cuya iurisdicion, o partido huuieren de yr a executar, para que alli se vean, si son tales quales conuiene, y sino fueren tales, no se reciban, y los recibierē, hagan iuramēto ante el escriuano de Conceio de la tal Ciudad, o Villa que vsarā bien, y fielmēte de los dichos oficios, y que de los caminos, y derechos de execuciones, que se hizieren, no lleuaran mas derechos de los qoe iustamente les pertenecieren, y huuieren de auer, conforme a las leyes del Quaderno, y de las ordenanzas de las dichas Ciudades, y Villas dōde assi fueren, y que den fianzas, y seguridad bastante, por ante el dicho escriuano, para que estaran a derecho cō quien algo les quisiere pedir, y demandar, tocante a los dichos cargos. Y pageran lo que contra ellos fuere iuzgado llamente, y hasta que hagan el dicho iuramento y den las dichas fianzas, ningunas iusticias las dichas Ciudades, y Villas les den mandamiento parar executar por ninguna cosa de los dichos encabecamientos, que en los mandamientos que dieren para las dichas execuciones pongā los derecho que han de lleuar los dichos eaecutores de cada vno de los dichos lugares: y si algo mas lleuaren, o hizieren robos, cohechos, o estorsiones, los carguen conforme a derecho. Y si assi lo hizieren, sea a cargo de la iusticia, que diere los dichos mandamiētos, lo que los dichos eaecutores lleuaren, o cohechos demasiados, y los agrauios y dannos que hizieren. Y este capitulo guarden los escriuanos de las tales Ciudades, y Villas que ansi son cabezes de partido, y que cōforme a el hagan los dichos mandamientos, y no de otra manera, so la dicha pena.

53 Otrosi, que las bestias, y preodas en que se hizieren las dichas eaecuciones, por los marauedis de los dichos encabecamientos, se pongan en vna casa del lugar de donde assi se tomaren, y sacaren las prendas, o se traygan a la tal Ciudad, o Villa, que fuere cabeza de partido, y se ponga en poder de vna persona, qual para ello fuere nombrada, y sennalada por el Corregidor, o iusticia de la tal Ciudad, o Villa, que sea vezino della, y llano, y abonado, y a contentamiento de procurador de los lugares de la tierra, donde las dichas prendan esten guardadas y bien tratadas, para que no se pierdan, ni reciban danno, y los dichos executores

ten no las lleuen a sus casas, ni se aprouechen dellas, saluo a la casa que para ello se nombrare, so pena de pagar el valor de la prenda con el doblo a la parte, y que quando los dichos executores fueren recibidos para los dichos cargos iuren de lo guardar ansi, en la qual dicha casa ayan de estar, hasta que los duennos dellos vengan a pagar lo que deuen, los executores pidan que se vendan.

34 Otrosi, porque en las cartas de receptorias que se dan para que los Receptores de lo encabeçado de los partidos, reciban, y cobren de cada Concejo lo que deuen de su encabeçamiento, se manda, y dispone, que los dichos Receptores cobren de cada Concejo los marauedis porque estan encabeçados, descontando dellos el situado de iuro, y de por vida, que ay en los tales lugares, con que se ha de acudir à las personas que lo han de auer, cóforme a los priuilegios, como, mas largamente en las dichas cartas de receptoria se contiene: y acaece, que lo que monta el encabeçamiento de muchas de la Ciudades, y Villas del Reyno, o la mayor parte dellas, esta situado a Yglesias, y a Monasterios, y Concejos y personas particulares, y que descontado aquel lo lo que sobra, y queda para su Magestad, que es lo que se manda cobrar al dicho Receptor, es muy poco, y que diz que los dichos Receptores piden, y demádan execuciones en los lugares, por todo lo que deuen de sus encabeçamientos, ansi por lo que monta el situado, como por lo que demas de aquello queda para su Magestad: y que las iusticias sin saber, ni aueriguar lo susodicho dan mandamientos de execucion por todo lo susodicho contra los tales Concejos, sin que los dichos Receptores hagan iuramento de lo que verdaderamente le deuen los tales lugares, ni otra diligencia alguna, de lo qual los lugares reciben mucha fatiga, y estorsiones, porque diz que ay muchos dellos, que todo lo que monta sus encabeçamientos esta situado a particulares, y que lo que el Receptor ha de auer, y cobrar dello, es muy poco, ò no nada, y por remediar esto, se manda, que ningunos Receptores de lo encabeçado del Reyno, por virtud de las receptorias, que se les dieren para cobrar los dichos encabeçamientos, nó pidan, ni demanden a los Concejos encabeçados, sino lo que montaren sus encabeçamientos, descontando, y abaxando dello lo que ay, y huuiere situado en los tales lugares, y que los duennos del dicho situado, o quien su poder ouiere vayan, o embien a los tales lugares a cobrar cada vno lo que le pertenece, segun, y de la manera que sera contenido en las dichas cartas de receptorias: y que los dichos Receptores, ni otros por ellos por virtud de las dichas receptorias no pidan, ni demanden, ni cobren, ni saquen mandamientos para executar en ningun lugar por mas de lo que deuieren pagar de su encabeçamiento, descontando el situado, y que quádo pidieren las dichas execuciones, en caso que ayan lugar las pidan, y demanden por lo que se les deue, descontado el situado: y despues de ser passados los plazos de las pagas, y no antes, y que las iusticias noden mandamientos algunos, saluo conforme a lo que dicho es, y iurando primeramente el receptor, o quien su poder ouiere, que los lugares contra quien pide la execucion le deuen de plazos passados la quátia, porque assi pide la execucion, y que los escriuanos ante quien se pidieren los mandamientos no les den, ni despachen de otra manera, so pena que el que de otra manera pidiere la execucion, o la mandare hazer, o el escriuano que despachere el mandamiento, pague lo que montare la tal execucion, y las costas que sobre ello hizieren con el doblo, la tercia parte para la Camara de su Magestad, y la otra tercia parte para el Concejo en quien se hiziere la dicha execucion, y otra tercia parte para el iuez que lo sentenciare.

35 Otrosi, porque por algunas de las dichas cartas de receptorias se manda, y dispone, que los Concejos encabeçados tomẽ en cada tercio los traslados de los priuilegios de los marauedis que ay situado en ellos, y de lo que es de por vida, testimonio de como es viue la persona que tiene el situado para lo dar al receptor del partido, y en ello se hazen muchas costas, y gastos, assi a los duennos de los dichos iuros, como a los Concejos que han de recibir los recaudos: por euitar esto se manda, que de aqui adelante, si qualquiera que tiene los dichos situados, los quisiere yr a cobrar de los Concejos donde estan situados que durante el tiempo de vn encabeçamiento, o prorogacion del, no sean obligados, a dar, ni den a los tales Concejos mas de vn traslado signado del priuilegio que tuuieren, y si el priuilegio fuere de por vida, han de tomar en cada tercio testimonio de como es viuo el que ha de auer el tal situado, y cartas de pago, y los otros recaudos que conuengan, y que con esto el receptor de tal partido reciba en quenta al Concejo todo lo que pagare durante el tiempo que tuuiere la receptoria del dicho partido, pues vn traslado del priuilegio basta para dar cuenta de todo el tiempo que vn receptor touiere el cargo: pero si durante el tiempo de vn encabeçamiento huuiere diuersos receptores, que por cada receptor se tome vn traslado del priuilegio, y los otros recaudos que conuengan: pero si las partes quisieren por escusar costas dar al receptor los traslados signados de los dichos priuilegios, y los otros recaudos que conuengan, que el receptor sea obligados a los tomar, y dar sus cartas de dessembargos para todos los Concejos encabeçados de su receptoria, donde estuuieren los tales iuros que acudan cada vno con lo que dello se deuiere acudir, sin pedir, ni demandar otro recaudo alguno en cada año, pues el traslado del priuilegio, y recaudos que vna vez recibiere, basta para dar cuenta del dicho cargo de todo el tiempo que tuuiere la receptoria de vn partido, y que las iusticias lo guarden, y cumplan, y hagan guardar, y cumplir, y executar como de suso lo contiene, sin que en ello aya falta alguna. Y encargase a los dichos receptores, que tengan mucho cuydado de no dar sobre esto a los Concejos molestia, ni fatiga, ni les hazer vexaciones, y que a los que ouieren de auer los dichos iuros les dẽn dessembargos, y despachos con toda la mas breuedad que ser pueda, so pena de pagar las costas, y gastos que sobre ello se hizieren.

36 Otrosi, porque se dize, que algunas Iglesias, y Monasterios, y personas que tienen iuros en las rentas de algunas Villas, y lugares de las merindades del Reyno, y de las Ordenes de Santiago, Calatraua, y Alcantara, y de otras partes que estan encabeçadas, sin yr primero a los Concejos a les pedir, y requerir, que paguen los tales iuros, ni hazer otra diligencia alguna, piden execucion por los dichos iuros ante las iusticias de cuya iuridicion son las tales Villas, y lugares, y ellos las mandan hazer, y embian executores para ello con costas, y salarios de que los Concejos reciben agrauio: por ende que las iusticias de las Ciudades, y Villas, y Prouincias del Reyno que son cabeças de iuridicion, no den mandamientos de execuciones para executar en los Concejos, y vezinos de las Villas, y lugares encabeçados de su iurisdicion, y partido por los dichos iuros hasta tanto que les conste como los que los han de auer han requerido primero a los tales Concejos, que les den, y paguẽ lo que se les deue, que los plazos de las pagas fueren passados, y que no se los han pagado, y que los escriuanos no den, ni despachen contra esto mandamientos algunos, so pena de pagar lo que montare la tal execucion con las costas, repartido por la orden que antes desto esta dicho. Y otrosi se manda, y apercibe, que si alguna de las Villas donde assi estan los dichos situados tuuierẽ iuridicion, que los Alcaldes, o iusticias dellas, siendoles pedido, executen por los marauedis de los dichos iuros de que los plazos de las pagas fueren passados conforme a los priuilegios, y cartas que sobre ello ante ellos fueren presentadas conforme a derecho lo mas breuemente, y sin dilacion que ser pueda, la Corte que a su costa lo haga, y cumpla, y execute assi, y demas pagaran todas las costas, y gastos, y menoscabos que a las partes se siguieren por lo no hazer, cumplir assi: pero si las partes no quisieren venir a demandar a la Corte de su Magestad, que los Gouernadores, y Alcaldes mayores, y otras iusticias, en cuya iuridicion fueren las tales Villas, que constandoles por testimonio signado de escriuano, como los Alcaldes, y iusticias de las tales Villas han sido requeridos, que paguen los dichos iuros, y por no se les querer

ter pagar han pedido execucion, por ellos, y que no lo han hecho ni procedido en ello conforme à justicia, que a costa de los Alcaldes, y justicias de las dichas villas que en lo fusodicho fueren remisos, y negligentes, executen, y hagan executar en los Concejos, y perfonas, y bienes que los deuan pagar, por manera que las partes cobren lo que ouieren de auer, y no fe gaften en ello en pleitos, y dilaciones.

57 Otrofi, porque fe dize, que algunos vezinos, y moradores de los lugares encabecados van a vender, y contratar fus mercaderias por otras cofas que les cumplen a otras Ciudades, y Villas que fu fuera de donde viuen, y moran, y que las juſticias a pedimiento de los receptores de los encabeçamientos, y de las perfonas que tienen juro en las rentas de los lugares donde affi viuen, y moran, executan en ellos por ello, y los tienen preffos por ello, y detenidos, fin faber caufa para ello, y les hazen hazer muchas coftas, y gaftos: porende que de aqui adelante no fea executado ninguno vezinos particular de los dichos lugares encabecados, por lo que fe deuiere, y eftuuiere por pagar de los dichos encabecamientos, y juros, tomãdolos fuera de las villas, y lugares donde affi viuen, y moran, fino que las dichas execuciones fe vayen a pedir, y hazer en los dichos lugares encabecados de fu jurifdicion conforme a derecho: faluo fi las tales perfonas eftuuieren obligadas en qualquier manera particularmente a la paga de lo fufodicho, o de algo dello.

58 Otrofi, porque fe dize, que quando en algunas villas que tienen jurifdicion por fi, fe haze alguna execucion por los mas, de los dichos encabecamientos, y por los fituados que en las rentas dellos ay los alguaziles, y executores que à ello van, prendan por ello a los Alcaldes, y Regidores, y oficiales de Concejo de las tales villas, y los lleuan a los lugares que fon cabezos de los partidos, y alli los tienen preffos muchos dias, de manera que no fe puede dar buena orden en la paga de lo que fe deue, auiendo en las villas, de donde fon vezinos, carceles, y prifiones adonde pueden eftar prefos, y a buen recaudo, y que demas de las coftas que fobre ello fe hazen a los Concejos, los Alcaldes, y oficiales de Concejo que affi prenden, y lleuan preffos lleuan cada vno al Concejo donde es vezino tres, o quatro reales de falario por cada dia de los que eftan prefos, y detenidos fuera de las villas de donde viuen: en lo qual a los dichos Concejos fe les figuen muchas coftas. Para remedio de lo qual fe pone por condicion, que cada, y quando que fe ouiere de yr, o enbiar a executar a qualquiera de las villas por lo que deuiere de los dichos fus encabecamiento, o por qualquier cofa dello, de que los plazos fueren paffados, las tales execuciones fe hagan conforme a juſticia; y fi los Alcaldes, y Regidores, y oficiales de los dichos Concejos deuieren eftar preffos por los mas, de que affi fe hizieren las dichas execuciones, teniendo las dichas villas jurifdicion fobre fi, y carceles, y prifiones, los tengan, y eften prefos en ellas, y a buen recaudo a fu cofta, y on cofta, y no les faquen, ni lleuen por razon de lo fufodicho preffos fuera de las dichas villas, ni de ninguna dellas, y que los dichos Alcaldes, y Regidores, y oficiales de los Concejos, no cobren, ni lleuen de las dichas villas falario, ni otra cofa por el tiempo que affi eftuuieren preffos por lo que fe deuiere en los dichos encabecamientos; pues ellos por razon de fus oficios fon obligados a hazer que los dichos marauedis fe repartan, y cobren, por manera que fe paguen a los plazos que fe deuieren pagar fin que en ello aya falta: pero porque las execuciones que fe van a hazer, y hazen por los marauedis de los dichos encabecamientos, y por los juros que ay fituados en las dichas rentas, es porque los Alcaldes, y Regidores, y repartidores, y cobradores de los marauedis que cabeo a pagar a cada lugar de fu encabecamiento, no ponen diligencia en lo repartir, y cobrar con tiempo, y lo pagar al termino que fon obligados, fe manda, y apercibe a los Alcaldes, y Regidores, y oficiales de Concejo de cada villa, y lugar, que tengan cuydado de repartir, y hazer cobrar los marauedis de fus encabecamientos, lo mas breuemente que fer pueda, y pagar los fituados a las perfonas que los huuiere de auer, y embiar la paga de lo que quedare à poder del receptor de cada partido al tiempo que fueren obligados, por que ceffen las dichas execuciones, y coftas: porque podria fer que los dichos Alcaldes, y Regidores, oficiales de Concejo no lo hizieffen, ni cumplieffen affi, y que fe dexaffen eftar preffos muchos dias en fu proprios lugares, fin dar orden en la paga de lo que fe deuieffen, y defta manera los marauedis de los dichos encabecamientos no fe cobrarian, fe manda, que fi los dichos Alcaldes, y Regidores, y oficiales de Concejo dẽtro de ocho dias primeros defpues que affi fueren preffos en los dichos lugares por razon de lo que dicho es, no dieren ordẽ para pagar, o no fe pagare lo que cada Concejo deuiere, de que los plazos fueren paffados, que paffados los dichos ocho dias los lleuar, y lleuen prefos a los lugares, y partes donde fe pueden, y deuen lleuar fin embargo de lo arriba contenido, a quo los dichos Alcaldes, y Regidores, y oficiales de Concejo por el tiempo que eftuuieren prefos por razon de lo fufodicho fuera de fus lugares, no les pidan, ni lleuen a los Concejos falarios ni coftas, pues por razon de lo fufodicho fon obligados a dar orden en la paga de los marauedis de los dichos encabecamientos, y por fu defeto, y negligencia los lleuan preffos por ello.

59 Otrofi, porque fe dize que algunos receptores de los encabecamientos de algunas merindades, y villas del Reyno, y algunas perfonas, a quien fe comete en el encabecamiento de algunas de las dichas villas, y lugares tienẽ formas y maneras con los pueblos, y oficiales de los Cõcejos dellos que tomen las alcaualas, y tercias dello por encabecamientos, y que fe les den a ellos, o a lo menos que les den las tercias en baxos precios, y que fi ello no hazen les dizen, que tenian formas, y maneras que no fe les den por encabecamiento fus rentas, fino en crecidos precios, y que de hecho fe haze affi, y que por lo menos fino lo hazen en la manera de la cobrança, les hazen en la manera de la cobrança, les hazen en la muchas fatigas, y vexaciones, y coftas, y gaftos, y prifiones: y porque efta es cofa digna de remedio, y de punicion, y caftigo, fe manda, que de aqui adelante las perfonas a quien fuere cometido el encabecamiento de las dichas merindades, y villas, y lugares, receptores, ni executores, ni cobradores de los dichos encabecamientos, ni fus parientes, ni amigos, ni criados, ni otros por ellos, no arrienden de los dichos Concejos las alcaualas, y tercias de ninguno de los lugares en que touieren los dichos cargos, ni las tomen ellos por arrendamiento, ni fialdad, ni fatoria, ni en otra manera alguna, ni tengan en ellas, ni en la ganancia, ò perdida que en ellas huuiere parte alguna, directe, ni indirectamente en manera alguna, aunque los dichos Concejos de fu voluntad fe quieran dar, ni den, fo pena que el arrendamiento, o contrato que fobre lo fufodicho fe hiziere, fea en fi ninguno, y de ningun valor, y effecto: y mas que el que lo hiziere, o fuere en dicho, o fecho, ò Concejo dello pague en penas lo que montare, y valiere la rẽta que affi tomare, y en que touiere parte por qualquier de las maneras fobredichas con el quatrotanto, la mitad para la Camera de fu Mageftad, y vna quarta parte para el que lo acufare, y la otra quarta parte para el juez que lo fenteciare. Y otrofi mandamos a los Concejos, Alcaldes, y vezinos de las dichas villas, y lugares, que no den, ni arrienden las dichas rentas a las perfonas, ni alguna dellas.

60 Otrofi, que no fe puedan dar por encabecamiẽto a ningun Grãde, ni Cauallero las alcaualas de ningunas villas, e lugares fuyos, que no entraren en efte encabecamiento general, fin expreffo mandamiento de fu mageftad: y fi de otra manera fe le dieren, que el tal encabecamiento, o encabecamientos, no valgen, ni fean guardados, ni cumplidos.

61 Otrofi, por que ay algunas villas, y lugares que las alcaualas dellas eftan encabecadas de juro al quitar a los feñores de los tales lugares, o a los Concejos dellos, y por que el precio deftos encabecamientos fue cargado al Reyno el primer encabecamiento general que fe hizo, y entre tanto que no fe dellem penoron, fe recibieron en cuenta

al Reyno

al Reyno los miſmos precios, y de los que ſe han deſempeñado ſu Mageſtad ha gozado de los crecimientos que ha auido en los encabeçamientos que dellos ſe han hecho, y ello ha paſſado aſſi deſde el año paſſado de quinientos y treynta y ſiete, que començo el dicho encabeçamiento general, y ſe ha de guardar haſta en fin del año de quinientos y ſeſenta y vno, que fenece el preſente encabeçamiento general e poneſe por condicion que lo miſmo ſe haga, y guarde, y cumpla en todas las alcaualas, y tercias, y otras rentas que ſe deſſempeñaren en los quinze años deſte encabeçamiento general.

62 Otroſi, que ſi en el tiempo de los quinze años deſte encabeçamiento general ſe ſacaren, y applicaren para la Corona Real las alcaualas, y tercias de algunos pueblos, y terminos, y lugares donde no ſe ſolian cobrar, ni lleuar para ſu mageſtad, que eſto tal que tal quede fuera del dicho encabeçamiento general para ſu Mageſtad, y no entre, ni ſe comprehenda en el.

63 Otroſi, con condicion, que ſi durante los quinze años deſte encabeçamiento ſe poblaren de nueuo algunos lugares en termino, e juriſdicion de algunas Ciudades, y Villas que entran en eſte encabeçamiento, que las alcaualas, y tercias dellos, ſean, y pertenezcan a la tal Ciudad, o Villa en cuyo termino, y juriſdicion ſe poblaren: pero ſi los tales lugares que nueuamẽte ſe poblaren no fueren en termino, y juriſdicion de algunas de las dichas Ciudades, y Villas encabeçadas, que las alcaualas, y tercias de ellos, ſean de ſu Mageſtad, y no entren, ni ſe comprehendan en eſte encabeçamiento general.

64 Otroſi, que por ningunas franquezas, ni gracias, ni quitas, ni exempciones, ni apartamientos de miembros de rentas, ni otras coſas, ni coſas, ni innouaciones que los pueblos hagan en las dichas rentas durante los dichos quinze años deſte encabeçamiento, o en comedio dellos, no pueda pararar, ni pare perjuyzio a ſu Mageſtad, ni a ſu Corona Real, para deſpues de cumplido el tiempo del dicho encabeçamiento general: ſaluo que las dichas rentas queden como eſtauan antes que ſe diſſe al Reyno el dicho encabeçamiẽto general, y ſe puedan pedir, y demandar, y recebir, y cobrar conforme a las dichas leyes de los quadernos de las alcaualas, e tercias, no embargante qualquier innouacion q̃ en contrario de lo contenido en eſte encabeçamiento general ſe aya pueſto, e vſado en los pueblos por virtud de las condiciones deſte encabeçamiento general, o en otra qualquier manera.

65 Otroſi, que en los encabeçamientos particulares de las Ciudades, y Villas, y lugares del Reyno, o en qualquier dellos conuiniere poner algunas condiciones demas de las cõtenidas en eſte encabeçamiento general, que los dichos Cõtadores mayores de ſu Mageſtad las puedan poner, y pongan, y las partes a quien tocare ayan de eſtar, y paſſar por ello, con que las dichas condiciones ſean aquellas que ſe ſuelen, y acoſtumbran, y deuen poner.

66 Otroſi, que ſi ſobre lo contenido en eſte encabeçamiento general, o ſobre coſa del dependiente nacieren algunas dudas o debates entre qualeſquier concejos, o perſonas particulares del Reyno, que los dichos Contadores mayores las vean, y declaren, y determinen, y por lo que ellos declararen, y mandarẽ ſe aya de eſtar, y paſſar: pero que ſi en algunos negocios de calidad los Diputados del Reyno pidieren que para los determinar ſe junten los dichos Contadores mayores con dos del Conſejo de ſu Mageſtad, lo ayan de hazer, y hagan.

67 Fechas en la Ciudad de Toledo, a dos dias del mes de Nouiembre, año del Señor de mil, y quinientos, y ſeſenta años, y lo firmaron de ſus nombres. Ruygomez de Sylua. Gutierre Lopez de Padilla. El Licenciado Menchaca. El Licenciado Otalora. El Doctor Vellaſco. Franciſco de Eralo, Franciſco de Almaguer. Hernando Ochoa. El Licenciado Hernando de Menchaca. El Doctor Venero. El Doctor Antonio de Aguilera.

CErtifico yo don Iuan Ramirez de Vargas, eſcriuano mayor de Cortes, y Ayuntamientos deſtos Reynos de ſu Mageſtad, que entre las condiciones q̃ el Reyno ſuplico, a ſu Mageſtad fueſſe ſeruido de mandar, ſe le concedieſſen para a buena adminiſtracion del encabeçamiento general del alcaualas y tercias de que ſe encargo en eſtas Cortes de Madrid, eſte preſente anno de quinientos y ſetenta y cinco, para el, y lo nueue años ſiguientes, que ſe le reſpondieron ſennaladas en las margene de Iuan Vazquez de Salazar ſu ſecretario, ay tres condiciones, y capitulo con ſus reſpueſtas, como dicho es, del tenor ſiguiente.

Otroſi, porque el alcauala de las heredades de algunas Ciudades, y Villas del Reyno eſtaua diſpueſto en el encabeçamiento paſſado que ſi vinieſſe a montar tanto el alcauala de la venta de alguna hazienda rayz, como el precio del encabeçamiento de qualquier lugar, excedieſſe, del pertenenſcen a ſu Mageſtad, y no a lugar donde ſe hizieſſe: ſe declara, que para adelante ayan de pertenecer, y pertenezcan todas las dichas alcaualas en qualquier cantidad que fueren a los lugares donde de derecho pertenecen, conforme a las condiciones deſte preſente encabeçamiento, no embargante lo de ſuſo referido, diſpueſto por la condicion del dicho encabeçamiento paſſado.

Que ſe haga por el tiempo deſte encabeçamiento.

Iten, que para que el Reyno tenga cuenta con ſu hazienda, y ſe haga libro cada año de los pueblos, y partidos encabeçados, ſe tome razõ en los libros del Reyno del tal precio, y rentas que ſe le de por encabeçamiento, y por que años, y que no ſe pueda dar ningun recaudo a los pueblos ſin que ſe tome la dicha razon, para que ſe tenga cuenta de los pueblos, y rentas que ſe encabeçaren, y para que cõ el dicho libro ſe puedan hallar los Diputados al concertar de las recepturias: y al hazer de las cuentas en cada vn año, y ſe haga por el, y los demas libros de ſu Mageſtad el ſummario de los partidos que eſtuuieren encabeçados, y ſe entienda, y ſepa ſi ſe le carga al tal lugar mas, ò menos del precio, y rentas porque ſe encabeço.

Que el eſcriuano mayor de rentas les de vna relacion de los nombres de los lugares encabeçados, y del precio en que cada vno de lo eſtuuiere y ſe mande a los Contadores mayores lo orden aſſi, y que ſiempre que los Diputados pidieren alguna razon, ſe la hagan dar.

Iten, que no ſe aya de cargar, ni cargue agora, ni en ningun tiempo a las terzias de ſu Mageſtad ſubſidio, ni eſcuſado, ni otra carga, ni impoſicion de las que ſe cargaren en eſtos Reynos a los bienes Eccleſiaſticos, y que ſi ſe les cargaren, o vuieren de cargar, ſea a cuenta de ſu Mageſtad, y lo reciba en cuenta deſte encabeçamiento.

Que no ſe les cargara ninguna deſtas coſas, y para ello ſe les daran las prouiſiones, y recaudos neceſſarios.

Segun que todo lo ſuſodicho parece por los dichos capitulos, y ſus reſpueſtas que quedan en mi poder, a que me refiero. Que es fecha eſta fe en Madrid a veynte y ocho de Septiembre, de mil y quinientos y ſetenta y cinco años.

Don Iuan Ramirez de Vargas.

SV Mageſtad por hazer bien, y merced, a eſtos ſus Reynos, y a todas las Ciudades, Villas, y lugares, y partidos, y prouincias, y merindades dellos: teniendo conſideracion a los ſeruicios que continuamente le hazen, eſpecialmente a los que le hizieron en las Cortes que vltimamente ſe celebraron en eſta villa de Madrid, y a los que le harã de aqui adelante, ha ſido ſeruido de le dar por encabeçamiento general las rẽtas de las alcaualas, y tercias, y otras rẽtas que entraron, y ſe comprehendieron en el encabeçamiento general vltimo paſſado, q̃ al preſente ſu Mageſtad poſſee, y goza y eſtan en ſu Corona, y patrimonio Real, ſin las rentas que eſtan vendidas perdidas perpetuamente, porque eſtas no entraron, ni ſe comprehendieron en eſte encabeçamiẽto por quatro años, que quanto a las alcaualas comenzaron primero de Enero deſte preſente año de mil y quinientos y ſetenta y ocho, y ſe cũpliran en fin del año de quinientos y ochenta y vno, Y quanto a las tercias comenzaran el dia de la Aſcenſion deſte dicho anno, y ſe

cumplirá vispera de la Ascension del año venidero de mil y quinientos, y ochenta, y ochenta, y dos, en cierto precio, y condiciones, y declaraciones, como se contiene en la escritura contrato que sobre ello otorgaron los Procuradores, de Cortes de la mayor parte de las Ciudades, y Villas destos Reynos que tienen voto en ellas, en virtud de los poderes especiales que para ello tuuieron, que su Magestad acepto, el qual dicho contrato es del tenor siguiente.

EN la villa de Madrid a veynte, y nueue dias del mes de Octobre de mil, y quinientos, y setenta, y siete años, estando el Reyno junto en Corte en el palacio Real de su Magestad, en la sala donde los Procuradores de las dichas Cortes se suelẽ jũtar a ellas; estãdo en el dicho Ayũtamiẽto los muy illustres señores Licẽciado Iuã Diez de Fueo mayor, y Doctor Frãcisco Fernãdez de Lieuana, y Licenciado Iuã Tomas del Cõsejo, y Camara de su Magestad, y Francisco de Garnica Cõtador mayor de su Magestad, y del su Cõsejo, y Iuã Vazquez de Salazar su secretario, q̃ por mãdado de su Magestad assistẽ a las dichas Cortes y en p̃sẽcia de nos Christoual Guerra de Cespedes, escriuano mayor de rẽtas de su Magestad, a do Antonio Ramirez de Vargas, escriuano mayor de Cortes e Ayũtamiẽtos destos Reynos de su Magestad: los Procuradores de las ciudades, e villas destos Reynos, q̃ tienẽ voz, e voto en Cortes; q̃ sõ los siguiẽtes Geronymo de Matanza, Alcalde mayor de la ciudad de Curgos, Innigo de Zumel Saraua, escriuano mayor, Procuradores de Cortes de la dicha ciudad de Bur. Ant. de Valdesas, Regidor, e p̃curador de Cortes por la ciudad de Leõ, Iuan Nonnez de Illescas, señor de Fuente de Cantos Veynte, y quatro de la Ciudad de Seuilla, e Andres de Barasa, Procuradores de Cortes della, Francisco Mateo de Balcacer, e Diego Pelicer e Barrionueuo, Regidores, e Procuradores de Cortes por la Ciudad de Murcia, don Pedro de Cordoua Mesia, e Hernando de Quesada Vlloa, Procuradores de Cortes por la Ciudad de Iaen, el Licenciad Cõtreras del Cõsejo de su Magestad, a Pedro Arias de Herrera, procuradores de Cortes por la Ciudad de Segouia, el Licenciado Figueroa Maldonado, del Cõsejo de su Magestad en la Chancilleria de Valladolid, e Gonçalo Yañez de Oualle, è de Herrera, Regidores, è Procuradores de Cortes por la Ciudad de Salamanca, Gregorio Ysategui, Regidor, e don Ladron de Gueuara, vezinos, e Procuradores, de Cortes de la Villa de Madrid, Alonso de Morales de Guzman, vezino, e Procurador de Cortes por la Ciudad de Guadalaxara, Antonio Sotelo de Ledesma Regidor, è Pedro de Ocãpo, Procuradores de Cortes por la Ciudad de Zamora, Gabriel de Santisteuan, y Francisco de Ouiedo, vezinos, è Procuradores de Cortes por la Villa de Valladolid, don Iuan Brauo de Sarauia, Procurador de Cortes por la Ciudad de Soria, Dõ Diego de Ayala Regidor de la Ciudad de Toledo, a Iuã Ruyz Huerta Iurado, y Procuradores de Cortes de la Ciudad de Toledo.

Los quales dichos Procuradores de Cortes de su nõbrados, y declarados en nombre de las suso dichas Ciudades, y Villas, y por virtud de los poderes que dellas tienen, los quales presentaron ante nos los dichos escriuanos mayores, y quedan originalmente assentados en el oficio de la escriuania mayor de rentas de su Magestad, y en el libro de las Cortes. Y dixeron que acceptauan, y acceptaron, y vsando dellos en nombre de las dichas Ciudades, y Villas y sus tierras, y partidos, y prouincias, y a voz de Reyno a quien representan, e como mejor derecho lugar aya, dixeron, que por quanto por vn contrato que el Reyno otorgo en las Cortes passadas, que por mandado de su Magestad se tuuieró, è celebraró en esta villa de Madrid, el año passado de 1575. por las razones, e causas, e con las condiciones y limitaciones en el dicho contrato contenidas, tomo a su cargo por encabeçamiento las rentas de las alcaualas, e tercias, e otras rentas que entraron, e se comprehendieron en el encabeçamiento general passado, que se fenecio, e acabo en fin del año passado de mil e quinientos e setenta e quatro por diez años, que començaron quanto a las alcaualas primero dia del mes de Enero del año passado de quinientos e setenta e cinco, y se cumpliran en fin del mes de Deziembre, de mil e quinientos e ochenta e quatro. Y quanto a las dichas tercias començaron el dia de la Ascẽsion de dicho año de mil e quinientos e setenta e cinco, y se cumpliran la vispera de la Ascension de mil e quinientos e ochenta e cinco, segun que todo mas largamente parece por el dicho contrato, que en razon dello por los Procuradores del Reyno que en las dichas Cortes se hallaron, fue otorgado en esta Villa de Madrid a veynte e dos dias del mes de Hebrero del anno passado de quinientos e setenta e cinco, por an Sancho Mendez de Salazar, que seruia el oficio de escriuano mayor de rentas de su Magestad, e don Iuan Ramirez de Vargas, escriuano mayor de Cortes, e Ayuntamiento destos Reynos a que se refieran: el qual dicho contrato su Magestad aprobo por vna su Real cedula, fecha en esta Villa de Madrid a primero dia de Março del mismo año, y en virtud del dicho contrato, y encabeçamiento se han de y do encabeçando, y estan encabeçadas muchas Ciudades, y Villas, e lugares, prouincias, e partidos destos Reynos, e otras estan por encabeçar en administracion, e yendose procediendo en el dicho encabeçamiento, è cobrando se, e beneficiandose las rentas del, segun dichos es, de parte del Reyno se suplico a su Magestad con instancia en estas presentes Cortes, fuesse seruido vsando con el de su acostumbrada clemencia, y benignidad, mandar dar al Reyno por libro del dicho encabeçamiento que al presente corre, e darsele, e concederselo de nueuo en precio mas moderado, y con que el Reyno recibiesse mas aliuio, y merced, y tuuiesse fuerzas para poder le seruir, como lo desseauan, y acostumbrauan, representando quan necessario, y conueniente era esto a su Real seruicio, e beneficio publico destos Reynos, trato, e comercio dellos. E su Magestad queriendo hazer aliuio, e merced a estos Reynos, como siempre lo acostumbra, acatando su mucha lealdad, e fidelidad, e los continuos seruicios que hã hecho, e han de hazer, como tan buenos subditos, y vassallos, ha sido seruido, no embargante el dicho contrato del encabeçamiento que el Reyno otorgo su Magestad en las Cortes passadas, e la cantidad que por el se obligo a pagar a su Magestad, por tiempo de los dichos diez años arriba referidos, de dar por la forma que de suso esta declarada por libre de todo ello al Reyno, para de primero de Enero anno venidero de quinientos e setenta e ocho en adelãte: y assi mismo de, todos los encabeçamientos particulares, que qualesquier Ciudades, Villas, e lugares, prouincias, partidos, e merindades destos Reynos, tendan hechos y a que se ayan obligado en virtud, y a cuenta del dicho encabeçamiẽto general de los dichos diez años: esto si las dichas Ciudades, Villas, e lugares que agora estan encabeçadas aceptaren este encabeçamiento, que nueuo su Magestad es seruido hazer merced al Reyno, y se obligaren juntamente de mancomun con el a la paga, a cumplimẽto da todo ello, porque no lo haziẽdo el Reyno ha de vsar del dicho encabeçamiento que agore corre, e del derecho que por el compete a su Magestad, como adelante se dira: e con que todas las otras Ciudades, Villas, e lugares, partidos, prouincias, e merindades que al presente no estan encabezadas a cuenta del dicho encabeçamiento general de los dichos diez años, lo ayan tanbien de hazer, y aceptar este nueuo encabeçamiẽto que agora se otorga, e obligar se de mãcomun con el Reyno a la paga, e cũplimẽto del precio del: y no se encabezãdo todas las dichas Ciudades, Villas, e lugares, partidos prouincia, e merindades: y acceptãdo este dicho nueuo encabeçamiẽto, y entrando en la mancomunidad del, se entiẽda, y queda desde agora declarado q̃ respeto de las tales Ciudades, Villas, e lugares, partidos prouincias e merindades que no se encabezaren, obligarẽ, y entraren en este p̃sente encabeçamiẽto que p̃sente se otorga, que el encabeçamiẽto general que agora corre de los dichos diez años e los particulares a que en virtud, e conforme el estouierẽ obligados, ayan de q̃dar, y q̃ dẽ en su fuerza, e vigor, paguẽ al Reino, a qen Magestad es seruido de lo ceder, e traspassar todo aquello q̃ deuiã, y estauã obligados a pagar a su Magestad en los 4. años. porque como adelante se

te se dira, se toma el presente encabeçamiento general, y los otros tres años mas adelante se dira, se toma el presente encabeçamiento general, y los otros tres años mas adelante que quedaran por correr hasta fin del año de mil e quinientos e ochenta e quatro, a cumplimiento de los dichos diez años, despues de passados los quatro deste nueuo encabeçamiento los ha de gozar su Magestad, y lleuar para si en virtud del dicho encabeçamiento de los dichos diez años, y de los particulares que tienen hechos los precios que al presente estan obligados a pagar todas las Ciudades, Villas, e lugares, e partidos que agora estan encabeçados, sino lo hizieren por los quatro años deste nueuo encabeçamiento. Pero haziendolo, e obligandose por los dichos quatro años, y acetando este dicho nueuo encabeçamiento, han de quedar libres de los dichos diez años en todo el tiempo que restare por passar dellos, cumplidos lo quatro años deste presente encabeçamiento, declarando, que los que no entraren, y se encabeçaren en el por estos quatro años, respeto destos no se da, ni quita por este presente contrato a su Magestad ningun derecho de nueuo, mas del que agora le tiene, y le compete para lo que toca a los tres años vltimos, de los diez porque su Magestad concedio el dicho encabeçamiento passado. El qual para en quanto a esto, y los encabeçamientos particulares hechos para los dichos diez años han de quedar en el caso sobredicho, de que no se encabecen por estos quatro años, en la fuerza y vigor que tienen, sin que en ello se adquiera ningun derecho mas del que agora ay. Y por hazer su Magestad mas bien, y merced a estos Reynos, y a todas la Ciudades, Villas, y lugares, partidos, y prouincias, merindades, y vezinos dellos, les ha concedido, y dado por nueuo encabeçamiento general las alcaualas, y tercias, y otras rentas que al entrar, se comprehenden, y han comprehendido en los encabeçamientos generales passados que su Magestad posee, y goza, y està al presente en su Real Corona, y patrimonio, sin las que estan vendidas perpetuamente hasta oy: por que estas, pues ya no son de su Magestad, no han de entrar, ni comprehenderse en este encabeçamiento, ni hazerse por ellas descuento alguno del precio del, aunque en los encabeçamientos passados se aya costumbrado lo contrario por tiempo de 4. años, que comiençan a correr, y contarse quanto a las dichas rentas de alcaualas, desde primero dia de Enero del año proximo que vendra de 1578. y se cumpliran postrero dia del mes Deziembre del año venidero de mil y ochenta y vno. Y quanto a las dichas tercias comienzan a correr el dia de la Ascension del dicho año de mil y quinientos y setenta y ocho, y se han de cumplir vispera de la Ascension del año venidero de mil y quinientos y ochenta y dos, por precio en cada vno de los dichos quatro años de mil y diez y ocho quentos y quinientas mil marauedis en dinero, y quatro mil y quinientas fanegas de trigo, en trigo, y treynta y tres cargas y media de pescado, o por cada vna dellas quatro mil marauedis y dos mil naranjas dulces, y por ellas dos mil marauedis, pagado todo ello en la moneda de la ley peso, y valor que al presente corre, y se vsa en estos Reynos, a los plazos, y en las partes, y lugares, y segun, y como hasta aqui se ha pagado el precio de los encabeçamientos generales passados, con que los seys quentos de marauedis dellos ayan de ser, y sean para el acrecentamiento de los salarios que se hagan a los señores del Consejo Real, Oydores, y ministros de justicia, y la sala que se acrecento en el dicho Consejo para residencia, y pleytos de mil y quinientas doblas: todo lo qual auiendose escrito, y communicado por el Reyno a las dichas sus Ciudades, y Villas que tienen voto en Cortes, y auiendolo ellas visto, y entendido lo han aceptado, y les han embiado los dichos poderes para que hagan, y otorguen, y celebren este contrato: de los quales vsando, dixeron, que en la mejor forma, e manera que podian, y de derecho deuian, en nombre destos Reynos, y como tales Procuradores de Cortes dellos, y a voz de Reyno que representauan, aceptauan, y aceptaron para las dichas sus Ciudades, y Villas cuyos poderes tienen, y para todas las Ciudades y Villas, y lugares, partidos, prouincias, y merindades que lo quisieren recibir, y aceptar, y con ellas se quieren juntar el dicho encabeçamiento general, en el dicho precio, y por el tiempo arriba dicho: y tomauan, y tomaron por encabeçamiento general las rentas de las alcaualas, y tercias, y otras rentas que se comprehenden en el, sin las que su Magestad vendido perpetuamente hasta oy, segun dicho es, para los dichos quatro años venideros de quinientos e setenta e ocho, quinientos e setenta e nueue, quinientos e ochenta, quinientos e ochenta e vno, que comenzaron quanto a las alcaualas primero dia del mes de Enero del dicho año de quinientos e setenta e ocho, y se cumplirà en fin del mes de Deziembre del dicho año de quinientos e ochenta e vno. Y quanto a las dichas tercias, comenzarà por el dia de la Ascension del dicho año de quinientos e setenta e ocho, y se cumpliran vispera de la Ascension del año de quinientos e ochenta e dos: y dauan, y dieron por todas las rentas que entraran, y se comprehenden en el dicho encabeçamiento general, sin las que dellas su Magestad tiene vendidas, y enagenadas perpetuamente hasta oy, sin que por estas que se han vendido y enagenado perpetuamente, se les aya de hazer descuento, ni baxa alguna del precio deste encabeçamiento para en cada vno de los dichos 4 annos, los dichos mil y diez y ocho quentos y quinientas mil marauedis en dinero de la moneda de la ley, valor, y peso que al presente corre en estos Reynos, y quatro mil y quinientas fanegas de trigo, en trigo y treynta y tres cargas, y media de pescado, o por cada vna dellas quatro mil marauedis y dos mil naranjas dulces, y por ellas dos mil marauedis, pagado todo ello a los plazos, y en las partes, y lugares, segun, y como hasta aqui se ha pagado y al presente se paga el precio del dicho encabeçamiento general, con que los seys quentos de marauedis, dellos han de ser para el acrecentamiento de los salarios de los señores del Consejo Real, y Oydores, y ministros de justicia, y para la sala que se acrecento en el dicho Consejo para residencias, y pleitos de mil y quinientas doblas, para que el dicho precio se reparta, y pague bien, y justamente entre todas las dichas Ciudades, y Villas que al presente lo toman, y entre todas las otras Ciudades, Villas, e lugares, partidos, e prouincias, e merindades destos Reynos que con ellas se quieren juntar y entrar en el dicho encabeçamiento general de aquellas que han entrado, y comprehendidose en los encabeçamientos passados segun de suso esta dicho para gozar a perdida y a ganancia del dicho encabeçamiento, segun, y como, y con las mismas condiciones con que su Magestad dio, y concedio a estos Reynos el encabeçamiento general, passado de que gozo hasta fin de Deziembre de mil e quinientos e setenta e quatro, en lo que no fueren contrarias y diferentes de lo contenido en este presente encabeçamiento, y condiciones nueuamente platicadas, y acordadas para el mejor gouierno, orden, y administracion dellas rentas deste dicho presente encabeçamiento hechas, y ordenadas por los señores Contadores mayores, de su Magestad juntamente con las personas de su Consejo, que para ello su Magestad nombro: los quales hizieron, y ordenaron auiendo visto la relacion que cerca de las dichas condiciones dieron las personas que el Reyno para ello diputo: las quales dichas condiciones estan firmadas de los dichos señores Contadores mayores, y de los del dicho Consejo, y seran mostradas, y leydas por mi el dicho Christoual Guerra de Cespedes, escriuano mayor de rentas de su Magestad, a los Procuradores de cortes de suso nombrados, y declarados: los quales auiendo oydo, y entendido lo susodicho, dixeron en nombre de las dichas sus Ciudades, y Villas de que tienen poderes, y de las otras Ciudades, Villas, y lugares, partidos, prouincias, y merindades destos Reynos que representan, y a voz de Reyno que aceptarian, y aceptaron las dichas condiciones para el dicho encabeçamiento general, y las auian, y huuieron por buenas: las quales, y cada vna dellas, estos Reynos, y las Ciudades, Villas, y lugares dellos que entran, y entraren en el dicho encabeçamiento general, las guardaran, y cumpliran en todo, y por todo, como en ellas se contiene, y declara, sin exceder dellas en cosa alguna, y conforme a lo en ellas contenido, y no en otra manera beneficiaran las rentas que entren en el dicho encabeçamiento general, durante el tiempo de los dichos quatro años, y haran los

repartimientos, y encabecamiẽtos de las rentas de los pueblos por virtud de los encabecamientos particulares que se les han de dar cada vno lo que le tocare obligacion a las dichas Ciudades, y villas, de que tienen poderes en cuyo nombre hazen, y toman el dicho encabecamiento general y a todas la Ciudades, y villas, y lugares partidos, prouincias, y merindades comprehendidas en el, que con las dichas condiciones, y conforme a ellas daran, y pagaran a su Magestad, o a quien por su Magestad lo houiere de auer por las alcaualas, y tercias, y otras rentas que entran, y se cõprehanden en el dicho encabecamiento general que el presente tiene, y goze su magestad, y estan en su Real patrimonio, sin las que estan vendidas perpetuamente hasta oy, como dicho es, los dichos mil y diez y ocho quentos, y quinientas mil marauedis, y las dichas quatro mil y quinientas fanegas de trigo, en trigo, y el dicho pescado, y naranjas pare en cada vno de los dichos quatro años de quinientos y setenta y ocho, quinientos y setenta y nueue, quinientos y ochenta, quinientos y ochenta y vno, que monta el precio del dicho encabecamiento general en cada vno de los quatro años del, sin que del dicho precio se aya de baxar, ni descontar cosa alguna por razõ de las rentas vendidas perpetuamente, que al presente no las tiene ni goza su Magestad, ni entran segun dicho es en este encabecamiento, sino que por las otras que goza, y possede su Magestad, que entren, y se comprehenden, y entraron, y se comprehendieron en el, aya da pagar, y pague los dichos mil y diez y ocho quento, y quinientas mil marauedis, y las dichas quatro mil y quinientas fanegas de trigo, en trigo, y el dicho pescado, y naranjas: lo qual daran, y pagarã a los plazos, segun, y como, hasta aqui se ha pagado, sin hazer en ello inouacion alguna, y para el cumplimiento, y paga dello obligaron las Ciudades, y Villas de quien tienen poderes, y a todas las otras Ciudades, Villas, y lugares, y partidos, y prouincias, y merindades destos Reynos a quien representan, y para quien hazen, y toman el dicho encabecamiento a todas en general, y cada vna dellas obligata por si, y por el toto renunciãdo como en su nombre renunciaron la ley de duobus reis debendi, y el authẽtica presente, §. hoc ita de fideiussorib. y las otras leyes que son, e hablan en razon de los que se obligan de mancomun, como en ellas se cõtiene, para que las dichas Ciudades, y Villas, y todas las otras Ciudades, y Villas, y lugares, y partidos, y prouincias, y merindades destos Reynos comprehendidas en el dicho encabecamiento general debaxo de la dicha mãcomunidad, daran, y pagaran a su Magestad, y a sus situados, y librãzas en cada vn año de los dichos quatro años todos los marauedis, e pan, e pescado, e naranjas que mota el dicho encabecamiento general, pagado en cada vno de los dichos quatro años todo ello a los plazos, y en las partes, y lugares que se ha pagado en los encabecamientos generales passados, e con las condiciones que de suso dize, que les seran mostradas, e leydas, y con cada vna dellas que quedan juntamente con esta obligacion, y para ello a voz de Reyno obligaron, como dicho es, a las dichas sus Ciudades, e Villas de quien tienen poder, y a las otras Ciudades, Villas, y lugares, y partidos, y prouincias, y merindades, comprehendidas en el dicho encabecamiento general, e a todos ellos juntamente, e de mancomun, e a voz de vno segun dicho es, e a cada vna dellas, e a sus propios, e rentas e a todos los vezinos, y moradores dellas, y a sus bienes muebles, y raizes, auidos, y por auer, a todos en general, y a cada vno dellos en particular, assi como por marauedis, y auer de su Magestad, y de las sus rẽtas Reales: y para la execuciõ, y cũplimiento dello dieron poder cumplido a los dichos señores Cõtadores mayores de su Magestad, e Oydores del Cõsejo de su Contaduria mayor, y a todas, y qualesquier iusticias, y iuezes destos Reynos, y señorios, a la iurisdicion de las quales, y de cada vna dellas sometierõ a estos dichos Reynos, y a las Ciudades, Villas, y lugares, partidos y prouincias, y merindades dellos, y renunciando, como en su nombre renunciaron, sus proprios fueros, e iuridiciones, e domicilios, e la ley, si conuenerit de iurisdictione omniũ iudicium, para que por todo el remedio, y rigor de derecho por via executiua, y por aquella via, e forma que mas conuenga, y derecho lugar aya, constriñan, y apremien a las Ciudades, y Villas de quien tienen poder, y en cuya virtud otorgan, y toman a voz de Reyno que representan este encabecamiẽto general, y a todas las otras Ciudades, Villas, y lugares, y partidas, y prouincias, y merindades destos Reynos comprehendidos en el dicho encabecamiento general a lo assi hauer cumplir, y pagar, e guardar, haziendo, y mandando hazer sobre ello en estos Reynos, y en las Ciudades, Villas, y lugares, partidos, prouincias, y merindades dellos, que quisieren, e por bien touiere, como obligado a la paga dello de mancomun, e cada vno por el todo, y en los propios, y rentas, y en los vezinos, y moradores dellos, y en sus bienes muebles, y raizes auidos, e por auer, todas las execuciones, prisiones, vẽtas, y remates de bienes que conuengan, y menester sean de se hazer bien assi, e a tan cumplidamente como si sobre ello se vuiesse contendido en iuyzio ante juez competente, y estos Reynos, y Ciudades, Villas, y lugares dellos fuessen a ello cõdenados por sentencia difinitiua, la qual fuesse por ellos consentida y passada en cosa juzgada, sin remedio de apelacion, ni otro recurso alcuno, y renũciacion en los dichos nombres en la dicha razon todas, y qualesquier leyes, fueros, y derechos, vsos, y costumbres, escritos, e non escritos, y todas otras qualesquier leyes y exempciones, y defensiones de que en estos Reynos, y Ciudades, y Villas, y lugares dellos se puedan ayudar, e aprouechar para yr, o venir cõtra lo suso contenido, o con otra qualquier cosa, o parte dello para que les non vala, ni sean sobre ello oydos en juizio, ni fuera del y especial, y expressamẽte renunciaron la ley, y regla del derecho en que dize, que general renunciacion fecha de leyes non vala, y porque todo lo susodicho, y cada vna cosa, y parte dello sea cierto, y firme, y no venga en duda, otorgaron la presente escritura de obligacion, y encabecamiento general en la manera que dicha es, ante nos los dichos Christoual Guerra de Cespedes, y Don Antonio Ramirez de Vargas, escriuanos mayores, siendo testigos Francisco de Aylion, y Garcia de Vega, y Miguel de Ayllon, y Diego Vicente, porteros de Camara de su Magestad, y los dichos otorgantes, que nos los dichos escriuanos mayores damos fè conocemos, lo firmaron de sus nõbres en el registro desta carta: Geronymo de Matanca. Ynnigo de Zumel. Antonio de Valderas. Iuan Nonnez de Illescas Andes de Barra. Francisco Mateo de Valcarcel. Don Pedro de Cordoua Mexia, Hernando de Quesada Vllo. Diego Pellicer Barrionueuo. El Licenciado Contreras. Pedro Arias de Herrera Figueroa Maldonado. Gonçalo Iannez de Oualle, y de Herrera, Gregorio da Vsategui. Don Ladron de Gueuara. Alonso Morales de Guzman. Antonio Sotelo de Ledesma. Pedro de Ocampo. Gabriel de Santisteuan. Francisco de Ouiedo. Don Iuan Brauo de Sarania. Don Diego de Aygala. Iuan Ruyz: Passò ante nos Christoual de Cespedes y Don Antonio Ramirez de Vargas. Va testado. y, en, entre renglones, que al presente yo Don Antonio Ramirez de Vargas, escriuano mayor de Cortes, y Ayuntamientos destos Reynos de su Magestad, fue presente al otorgamiento deste contrato juntamente con los dichos sennores assistentes, y Procuradores de Cortes; el qual va escrito en siete fojas con esta, y en fe dello fize mi signo. Don Antonio Ramirez de Vargas. Yo Christoual Guerra de Cespedes, escriuano mayor de rentas de su Magestad, y su escriuano, y notario publico en su Corte, Reynos, y sennores, en vno con los dichos sennores, assistentes, y Procuradores de Cortes, y testigos presentes fuye todo lo que dicho es; y doy fe, que los poderes originales quedaron en poder del dicho Don Antonio Ramirez de Vargas, y por ende fize aqui este mi sino. En testimonio de verdad, Christoual Guerra de Cespedes.

EL REY.

POr quanto nos auemos dado, y concedido a estos Reynos, y ellos han tomado de nos por encabecamiento general las nuestras alcaualas, y tercias, y otras rentas que

entraron

entraron en el encabeçamiento general paſſado, que fenecio, y ſe acabò en fin del año de mil e quinientos e ſetenta e quatro, que poſeemos, y gozamos, y eſtan al preſente en nueſtra Corona, y patrimonio, ſin las que eſtan vendidas perpetuamente haſta agora, porque eſtas pues ya no ſon nueſtras no entran, ni han de entrar, ni comprehenderſe en eſte preſente encabeçamiento, ni hazerſe por ellas al Reyno ninguna baxa, ni deſcuento del precio del, aunque en los encabeçamientos paſſados ſe aya acoſtumbrado lo contrario, para que todas las demas el Reyno las tenga, y goze por tiempo de quatro años, que comiençan a correr, e corran el primero dia del mes de Enero del anno venidero de mil e quinientos e ſetenta e ocho, en precio de mil e diez e ocho quentos, e quinientas mil marauedis en dinero, e quatro mil e quiniẽtas fanegas de trigo, en trigo, e treynta e tres cargas e media de peſcado, ò por cada vna dellas quatro mil marauedis, e dos mil naranjas dulces, ò por ellas dos mil marauedis para en cada vno de los dichos quatro años, e con las condiciones del encabeçamiento general, que ſe cumplio en fin de Deciembre del dicho año paſſados de quinientos e ſetenta e quatro, en lo que no fueren contrarias y diferentes deſte preſente encabeçamiento, y con las demas condiciones: y por mi mandado los mis Contadores mayores juntamente con los del mi Conceio, y Camera, y Oydores de mi Contaduria mayor, oydos los Procuradores del Reyno, y viſtas las relaciones que ſobre ello dieron: han hecho, y ordenado para la buena adminiſtracion, orden, y gouierno del dicho encabeçamiento general, que ſegun parece por la eſcritura de contrato, obligacion, y encabeçamiento general que otorgaron a voz de Reyno, que repreſentan los Procuradores de las Ciudades, y Villas deſtos Reynos que tienẽ voto en Cortes, en las que al preſente ſe celebran en eſta Villa de Madrid, contenidas en el dicho contrato, ſegun parece por la eſcritura del antes deſto eſcrita, que paſsò, y ſe otorgò ante Chriſtoual Guerra de Ceſpedes, eſcriuano mayor de rentas, y don Antonio Ramirez de Vargas, eſcriuano mayor de Cortes a que nos referimos: y auiendo ſenos conſultado, y hecho ſenos particular, y diſtinta relacion de lo en el dicho contrato, y encabeçamiento general contenido, e viſtolo, y entendidolo: por la preſente le loamos, aprobamos, ratificamos, y prometemos, y aſſeguramos por nueſtra palabra Real a eſtos Reynos, que guardandoſe, y cũpliendoſe de ſu parte lo contenido, y declarado en el dicho contrato de encabeçamiento general, y condiciones del como en el ſe contienen, nos guardaremos, y mandaremos guardar, e cumplir de la nueſtra lo que nos toca, y por el dicho contrato tenemos obligacion de cumplir, ſin que en ello, ni en coſa alguna, ni parte dello aya falta, ni inouaciõ alguna; y por la preſente mandamos a los nueſtros Contadores mayores, que aſſienten en los mis libros que tienẽ la dicha obligacion, y contrato de encabeçamiento, y las condiciones del, y eſta nueſtra approbacion, y la guarden, y cumplan por el dicho tiempo, y precio, y conforme a el y a las dichas condiciones hagan los encabeçamiẽtos particulares de toda las Ciudades, e Villas, e lugares deſtos Reynos comprehendidos en el dicho encabeçamiento general por las rentas que han acoſtumbrado gozen en los encabeçamientos generales paſſados, que nos gozamos, y tenemos en nueſtro patrimonio, ſin las vendidas perpetuamente, ſegun ſe contiene en el dicho contrato: lo qual hagan con la mayor juſtificacion que ſer pueda para que todos gozen del beneficio del dicho encabeçamiento general, lo mas y gualmente que ſea poſsibile, y queden, y librẽ dello las cartas de encabeçamiento particulares como ſe ſuelen deſpachar y en los pueblos, y rentas que no ſe encabeçaren, proueeran que conforme al dicho contrato, y condiciones ſe deua hazer, que para que todo lo ſuſodicho aya efeto, anulo, y reuoco por la forma, y manera que contiene en el dicho contrato por encabeçamiento general del que al preſente corre, de que el Reyno ſe encargò por tiẽpo de diez años, que comẽçaron primero dia de Enero del año venidero de quinientos e ſetenta e cinco, haſta en fin de año venidero de quiniẽtos e ochẽta e quatro: y doy reſpeto de los pueblos que ſe obligaren, y acceptaren eſte preſente encabeçamiento general por libre al Reyno del contrato, y obligacion que ſus Procuradores de Cortes en ſu nombre otorgaron en eſta Villa de Madrid a veynte e dos dias del mes de Hebrero de mil e quinientos e ſetenta cinco, y todo aquello que en virtud del dicho contrato me eran obligados a dar, y pagar deſde primero dia del mes de Enero del anno proximo venidero de mil e quinientos e ſetenta e ocho en adelante, y a todas las Ciudades, Villas, y lugares, partidos, prouincias, y merindades deſtos Reynos de qualeſquier encabeçamiẽtos particulares a que en virtud, y a cuenta del dicho encabeçamiento general de los dichos diez años ſe ayan obligado, o encabezado: eſto ſi los tales pueblos que agora eſtan encabezados, y obligados en virtud, y a cuenta del dicho encabeçamiento de los dichos diez años entraren en eſte nueuo encabeçamiento general, por los dichos quatro años de que hazemos merced al Reyno, y ſe obligaren, y mancomunaren con el a la paga, y cumplimiento del precio deſte dicho encabeçamiento, y no de otra manera, quedando, como ha de quedar, en ſu fuerza, y vigor el dicho encabeçamiento general que al preſente corre; y los particulares que en virtud, y a cuenta del tuuieren hechos las Ciudades, Villas, y lugares, partidos, y prouincias, y merindades que no aceptaren eſte nueuo encabeçamiento, y ſe obligaren, y mancomunaren con el Reyno a la paga, y cumplimiento del precio del por los dichos quatro años porque el Reyno a quien por la preſente yo lo cedo y traſpaſſo, y el derecho que a ello me pertenece por los dichos quatro annos deſta preſente encabeçamiento, aya, y cobre de los tales pueblos, y partidos para ſi todo aquello, que por virtud del dicho contrato, y encabeçamiento general de los diez años, y de los particulares a que en virtud, y cuenta del ſon, y me eſtan obligados a pagar conforme a las condiciones dellos en los dichos quatro años, quedando como ha de quedar, el dicho encabeçamiento general de los dichos diez años, y los particulares que agora eſtan hechos, y obligados a cuẽta del reſpeto de los pueblos que no ſe encabeçaren por los dichos quatro años en ſu fuerza, y vigor para los otros adelante ſiguentes, ſegun, y de la manera que ſe contiene en la dicha eſcritura de encabeçamiento. Dada en Madrid, a veynte y nueue dias del mes de Nouiembre, de mil y ſetenta y ſiete años.

YO EL REY.

Por mandado de ſu Mageſtad. Iuan Vazquez.

EN la Villa de Madrid a neue dias del mes de Enero de mil y quinientos e ſetenta y ocho años en la ſala dõde ſe haze el Conceio de la Contaduria mayor de ſu Mageſtad, a ſtando preſentes los ſennores Franciſco de Garnica Contador mayor de ſu Mageſtad, y del ſu Conceio, y Doctor Lope de Vayllo del Cõceio, y por ante nos Chriſtoual Guerra de Ceſpedes, eſcriuano mayor de rentas de ſu Mageſtad, y don Antonio Ramirez de Vargas, eſcriuano mayor, de Cortes, y Ayuntamientos deſtos Reynos, parecierõ Iuan Alonſo de Valdes, Regidor de la Ciudad de Cuenza, y don Yſen de Ayora Regidor, y Diego de Cetina vezinos, y Procuradores de Cortes, que han ſido por la dicha Ciudad de Cuenza, y dixeron, que en veynte y nueue de Otubre del año paſſado de quinientos y ſeſẽta y ſiete, los Procuradores de trezes, de las diez y ocho Ciudades, y Villas que tienen voto en Cortes, por ante nos los dichos eſcriuanos mayores en virtud de los poderes de las dichas ſus Ciudades, y Villas, vſando dellos por las razones y fundamentos contenidas en el contrato que ſobre ello otorgaron, huuieron hecho, y hizieron cierta eſcritura, y obligacion, por la qual tomaron por encabeçamiento general de ſu Mageſtad las rentas de alcaualas, y tercias, y otras rentas que ſe comprehenden en el encabeçamiento general, ſin las q̃ ſu Mageſtad ha vẽdido perpetuamente

dado que se haga cerca dello: y ansi visto lo hagays, y ordeneys las condiciones que en conformidad dello vieredes que se deuen hazer de nueuo, ordinandolo, y proueyendolo como mas conuenga, para que el dicho encabeçamiento general, y los particulares que del han de pender, se beneficien, y administren, y repartan, y paguen bien, y ygual, y justamente: demanera que entre las Ciudades, Villas, y lugares que entran en el dicho encabeçamiento general, y vezinos dellos, y tratantes, y contribuyentes en las rentas, aya toda ygualdad en gozar de merced, y beneficio que les auemos hecho en lo del dicho encabeçamiento, y cessen pleytos, y contiendas, y todo se haga de lo mas bien, y vtilmente que ser pueda: teniendo para ello las consideraciones, y respetos que se deuen tener, que si necessario es, para hazer, y ordenar las dichas códiciones, damos poder cumplido a vosotros, y a los del nuestro Consejo, y Camara, y Oydores de la nuestra Contaduria mayor, con todas sus incidencias, y depēdencias, anexidades, y conexidades y no hagays lo contrario. Fecha en san Lorenço à 30. dias del mes de Marzo, 1578. años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad. Martin de Gaztelu.

Por virtud de la qual dichas cedula de commission que de suso va incorporada, se juntaron los muy illustres señores, Licenciado Juan Diaz de Fuen mayor, y Doctor Francisco Fernandez de Lieuana, y Licenciado Juan Tomas del Consejo, y Camara de su Magestad, Francisco de Garnica su contador mayor de su Consejo de Hazienda, Doctor Lope de Vaylla, y Licenciado Francisco de Villafañe, y Mardones, y Juan Oualle de Villena, Oydores del Consejo de la Contaduria mayor de su Magestad a ellos dirigida, que de suso va incorporada, dixeron, que la obedecieron, y que en cumplimiento della se auian juntado algunas vezes para tratar, y platicar sobre lo contenido en la dicha cedula, y para ello auian visto las condiciones del encabeçamiento general, que se cumplio el año passado 1574 y los apuntamientos que el Reyno dio vltimamente, para lo tocante a las nueuas códiciones que se auiā de ordenar: y auiendolo todo visto, platicado, y conferido entre ellos largamente, y oydo lo que de parte del Reyno en aquella conformidad se auia platicado, y pedido, hizieron, y ordenaron las condiciones siguientes.

1 Primeramente se ha de entender, y entienda, que el Reyno toma, y su Magestad de las rentas del dicho encabeçamiento general, por los dichos quatro años conforme al dicho contrato deste dicho encabeçamiento general de los dichos quatro años, que el Reyno ha otorgado, que comiençan este presente de 1578. y con las condiciones, y declaraciones, y limitaciones contenidas en el dicho contrato de encabeçamiento general de los dichos quatro años, y con las nueuas condiciones que adelante yran puestas, y declaradas, que se hazen en virtud de la comission suso incorporada, y mas con las condiciones del encabeçamiento general de los quinze annos, que començaron el de 1562. de que se vso hasta el de 1574. en lo que la dichas condiciones del encabeçamiēto de los dichos quinze años no fueren contrarias, ni diferentes al dicho contrato de encabeçamiento de los dichos quatro años, y a lo en el contenido, y declarado, y a las nueuas códiciones que agora se hazen, y ordenan para el mejor gouierno, orden, y beneficio del dicho encabeçamiento general de los dichos quatro años: las quales dichas nueuas condiciones son las siguientes.

2 Que por quanto por las códiciones veynte y ocho, veynte y nueue, y treynta del dicho encabeçamiento general de los dichos quinze años, que començaron el de 1562. esta dispuesto la forma, y orden que se ha de tener en repartir entre las villas, y lugares de la tierra, y jurisdicion, y partido el precio que cada vna dellas ha de pagar por su encabeçamiento, y que personas se han de hazer, y assi mismo la orden, y forma que se ha de tener en hazer los repartimientos de lo que en particular, y por menor se huuiere de repartir en cada villa, ò lugar de la dicha tierra y partido entre los vezinos della, para acabar de cūplir el precio de sus encabeçamientos: demanera que aquello se haga con la mayor ygualdad y justificacion que sea possible, y no seā mas releuados los vnos que los otros: y para que esto se consiga mejor, està assi mismo por aquellas condiciones dispuesto, que en caso que alguna villa, o lugar de la tierra o partido, se agrauiere del repartimiēto que se le huuiere hecho, y dentro de cierto termino lo dixere ante la justicia, alegādo, y especificando la causa del tal agrauio, la dicha justicia juntamente con las personas que en hazer el dicho repartimiento interuinieron, o con los que dellos pudieren ser auidos, y cō otras dos buenas personas q̄ para ello justicia nombre, con juramento reuean el dicho repartimiēto, y se informen de lo que conuenga, para entender, si los q̄ se quexan estan agrauiados, y se hallaren que les esta repartido mas de lo que justamente merecen, los desagrauien, baxandoles lo que demas les estuuiere cargado, y cargandolo sobre los otros lugares que esten mas descargados sobre quien de justicia se deua repartir: demanera que todo quede bien, y justamente fecho: y lo mismo se haga, si algun vezino particular se agrauiare de repartimiento que por menor le fuere hecho entre los otros sus vezinos. agora de nueuo se manda, y ordena, que lo dispuesto en las dichas condiciones, se guarde, y cumpla como en ellas se contiene: empero por escusar algunos inconuenientes se dispone, que como por las dichas condiciones està proueydo, que para reueer los agrauios que los lugares, o vezinos particulares pretendieren auerseles hecho en sus repartimientos lo houiessen de hazer la justicia, y otras personas que en ello huuiessen entendido, o los que dellos pudiessen ser auidos, con otras dos buenas personas quales para esto la justicia nombrare, las personas que assi de nueuo la justicia huuiere de nombrar, para reueer los dichos agrauios que se pretendieren, sean de ay en adelante quatro personas, y por lo que todos assi juntos, o la mayor parte dellos fuere declarado, se este, y passe: lo qual se entiende en los lugares, rentas, y cosas, donde hasta aqui ha auido costumbre de juntarse para los dichos primeros repartimientos, la justicia, y otros seys Diputados de rentas que en este caso se han de nombrar: para las reuistas otras quatro personas de nueuo que se junten con las otras siete primero nombradas, para que todas onze lo tornen a reueer: pero en los lugares, y rentas, y cosas que no se acostumbran nombrar, ni nombraren para los dichos primeros repartimientos, la dicha justicia, y seys Diputados de rentas, sino que lo han hecho hasta aqui, se hizieren menos numero de personas, como son la justicia, y quatro Diputados, o dos Diputados, en este caso ha de guardar para las reuistas de los agrauios que dello resultaren la orden que esta dada por las condiciones del encabeçamiento de los quinze annos, que es que se nombren de nueuo para las dichas reuistas otras dos buenas personas, y no las quatro que de nueuo se prouee por esta condicion, porque estas no se entiende que se han de nombrar, sino que los lugares, rentas, y cosas donde concurren la justicia, y otros seys Diputados, segun dicho es.

3 Y assi mismo, por quanto conforme la condicion que renta, y siete de las del dicho encabeçamiento general de los quinze años que cōmençaron el de quinientos, y sesenta, y dos, esta dispuesto, que si se vendiessen algunas de las villas, y lugares destos Reynos que estuuiessen encabeçados, o parte dellos, que el alcauala dellos no entrasse en sus encabeçamientos, y quedasse para su Magestad: pero que si en las dichas Villas, y lugares, y en sus terminos, o en alguno dellos se vendiessen algunos bienes, rayzes, y heredamientos, que el precio porque se vendiessen fuesse hasta en quantia de cien mil marauedis, y dende abaxo, el alcauala de ellos fuesse, y pertenecie ssea los dichos pueblos encabeçados, en qualquier precio en que lo estuuiessen: pero que si el precio de la venta fuesse de cien mil marauedis arriba, que siendo el alcauala, de la tal venta de tanta cantidad, quāto montasse el precio del encabeçamiēto de vno ano de

no de villa, o lugar donde fueſſen los tales bienes, y heredamientos, o en menos precio, que el alcauala dello fuiſſe, y pertenecieſſe para el Concejo encabeçado: pero ſi el alcauala de la tal venta que ſe hizieſſe montaſſe mas precio, y cantidad de lo que montaſſe el encabeçamiento de vn año de villa, o lugar donde aſi fueſſen, y ſe vendieſſen los tales bienes, y heredamientos, que el alcauala de ello no entraſſe en los dichos encabeçamientos, y quedaſſe fuera de ellos para ſu Mageſtad, ſegun que en la dicha condicion ſe contiene, ſe pone agora por condicion, que la dicha alcauala de las heredades que conforme a la de que de ſuſo ſe haze mencion, no entrò en el dicho encabeçamiento general paſſado, ni en los particulares de los pueblos, y quedò reſeruada para ſu Mageſtad, ha de entrar, y entra, y ſe comprehende en el preſente encabeçamiento general de eſtos dichos quatro años, en los encabeçamientos particulares de los pueblos a quien por razon de ſus encabeçamientos pertenecieſſe el alcauala de las heredades del tal pueblos adonde ſucedieren, y ſe adeudaren las tales alcaualas: pero declaraſe, que eſtos no han de pertenecer a los arrendadores de las alcaualas ordinarias de las heredades, ni ha de ſer viſto comprehenderſe en ſus arrendamientos aunque no declare, ni eſpecifique en ellos, y aunque ſe ponga, y eſpecifique lo contrario, ſino ſiempre durante los dichos quatro años de eſte encabeçamiento, ſea, y ſe entienda, quedar reſeruadas para el Concejo, o Concejos, a quien como dicho es, pertenecieſſe para que lo que en ello montare, ſirua, y ſe conuierta, para que el año ſiguiente del en que ſe cauſare la dicha alcauala, ſe hagan otras tantas gracias, y quitas como montare en las rentas que entraren en el encabeçamiento de tal pueblo, o pueblos, a quien conforme a lo ſuſodicho ha de pertenecer la dicha alcauala de heredades: de manera que la gente mas pobre, y neceſſitada de los dichos pueblos por razon de lo ſuſodicho, ſean mas aliuiados, y releuados en quanto ſea poſſible, y gozen de la merced que ſu Mageſtad en eſto haze al Reyno, quedando como queda facultad a los Concejos de los tales pueblos, a quien ſegun dicho es, pertenecieſſe la dicha alcauala, para que pueda hazer ſobre la cobrança della, con quien la deuiere, y huuiere de pagar el concierto, y medio juſtificando lo que le pareciere, con que no ſe pueda lleuar, ni lleue por razon de ello de alcauala a mas que a cinco por ciento; y a eſte reſpeto, y de alli abaxo ſe lleue, y pueda lleuar lo que pareciere, y ſe concertaren, y encargaſe mucho las conciencias de las juſticias, y Regidores, y oficiales de Concejo, y hazedores de rentas que en eſto entendieren, que lo hagan con toda juſtificacion, mirando mucho que la gente mas neceſſitada de los pueblos participen dello, pues es para eſte efeto.

4 Y con condicion, que ſe aya de dar, y de al Reyno, y a ſus Diputados, Contador, y miniſtros que en eſta Corte reſiden, y han de reſidir para entender en las coſas, y negocios tocantes al dicho encabeçamiento general de eſtos dichos quatro años, y razon de los libros de ſu Mageſtad, de los encabeçamientos, y arrendamientos, y otras adminiſtraciones que ſe hizieren de las rentas que entran en el dicho encabeçamiento general de los dichos quatro años del, para que tambien la aya en los libros del Reyno.

5 Y porque ſe ha tenido relacion, que en el pedir, y cobrar de las rentas de las alcaualas deſtos Reynos, los pueblos, y vezinos, y moradores dellos, y los que trataran, y contribuyen en las dichas rentas han recibido vexaciones haziendoſe por diuerſas perſonas denunciaciones, ſin que tengan otro intereſſe mas de la parte que les puede pertenecer de las dichas condenaciones; y es juſto que de aqui adelante ſe eſcuſen las dichas vexaciones, y moleſtias, ſe pone por condicion, que durante el tiempo de los quatro años deſte encabeçamiento general en los pueblos que entraren, y ſe encabeçaren en el, no ſe pueda denunciar, ni denunciar, ni ſe proceda de oficio contra perſona alguna por razon de alcauala que deua durante los dichos quatro años, ni por coſa dello dependiente, ſino fuere de pedimiento de los arrendadores, y fieles de las tales rentas, y que apartandoſe los dichos arrendadores, o fieles de las tales denunciaciones, ceſſen los pleytos, y cauſa que ſobre ello eſtuuieren pendentes en qualquier eſtado en que eſtuuieren, no embargante lo contenido en las leyes del Reyno que ſobre eſto hablan, porque en quanto a eſto, ſu Mageſtad tiene por bien de diſpenſar con ellas, quedando como quedan en ſu fuerça, y vigor para en lo demas.

6 Otroſi, porque en los tres años paſſados de mil e quinientos e ſetenta e cinco, ſetenta e ſeys, ſetenta e ſiete, que han eſtado en adminiſtracion las rentas de algunas Ciudades y Villas, y lugares deſtos Reynos por no ſe auer encabeçado para los dichos tres años, ſe han dado, y deſpacho cedulas, y prouiſiones de ſu Mageſtad contra algunas perſonas vezinos de los tales pueblos que pretendian ſer eſſentos de pagar alcauala, para que la pagaſſen, ſe pone por condicion, que los adminiſtradores, y otras perſonas que en nombre de ſu Mageſtad han entendido en las adminiſtracion de las rentas de qualquiera Ciudad, Villa, o lugar deſtos Reynos, que entran en el dicho encabeçamiento general que ſe encabeçaren para los dichos quatro años del preſente encabeçamiento, que luego que ſe encabecen ſe ayan de entregar, y entreguen al Concejo del tal pueblo, por los dichos adminiſtradores, y otras perſonas las dichas cedulas, y prouiſiones, que eſtuuieren en ſu poder, y ſe huuieren dado en declaracion de que las dichas perſonas deuen, y han de pagar la dicha alcauala, para que ſe cobre, y pague a quien pertenecieſſe, y no ſe de fraude.

7 Otroſi, con condicion que ſe ayan de dar, y den las cedulas de ſu Mageſtad que fueren neceſſarias, para que los Preſidentes, y Oydores de las Cancillerias deſtos Reynos no ſe entremetan a conocer, ni conozcan de los pleytos que ſucedieren ſobre lo tocante a las rentas que entran en eſte encabeçamiento general, y a la adminiſtracion, y beneficio della, ni en lo dello dependiente, y que todos los dichos pleytos ayan de venir, y vengan en grado de apelacion al Concejo de la Contaduria mayor de hazienda de ſu Mageſtad a quien pertenece el conocimiento dello, y no a otro tribunal, como haſta aqui ſe ha hecho.

8 Otroſi, que ſi ſobre lo contenido en eſtas condiciones, o ſobre alguna coſa dellas dependiente, nacieren algunas dudas, debates entre qualeſquier Concejos, o perſonas particulares del Reyno los Contadores mayores de ſu Mageſtad, las vean, declaren, y determinen, y por lo que ellos declaren, y determinaren, ſe aya de eſtar, y paſſar.

6 Fecha en la Villa de Madrid a quinze dias del mes de Abril de mil y quinientos y ſetenta y ocho annos, y las firmaron de ſus nombres: va teſtado.p.y.h.a. año, que, y paſſado y ſobreyrado, ſu Mageſtad, y entre renglones, con, y enmendado, ya, encabeça, en cedula. El Licenciado Fuenmayor. El Doctor Franciſco Fernandez de Lieuana. El Licenciado Iuan Tomas Franciſco de Garnica. El Doctor Lope de Vaylo. El Licenciado Franciſco de Villaſanna. El Licenciado Mardones. El Licenciado Iuan de Oualle de Villena.

EL REY.

NVeſtros Contadores mayores: ya ſabeys como auiendo nos hecho merced a eſtos nueſtros Reynos del les dar por encabeçamiento general las nueſtras alcaualas, y tercias, y otras rentas dellos para eſte preſente anno de mil y quinientos y ſetenta y cinco, y los nueue primeros venideros, que ſe cumplirán en fin del mil y quinientos y ochenta y quatro, en cierto precio, y con ciertas condiciones. y mandado por nueſtras cedulas fechas en la Villa de Madrid a quinze de Março deſte dicho preſente anno, que las Ciudades, y Villas, y lugares deſtos Reynos que eſtuuieron encabeçados de poner en mis libros por las dichas rentas haſta en fin de año paſſado de mil y quinientos y ſetenta y quatro, y las nueſtras juſticias, y Concejos de la dichas Ciudades, Villas, y lugares beneficiaſſen, arrendaſſen, recibieſſen, y cobraſſen las dichas nueſtras rentas eſte dicho año de mil y quinientos y ſetenta y cinco, lleuando dellas a razon de diez vno en el concierto que ſe encabeçaua

por

por ellas, y despues auiendose hecho, y embiadoseles el repartimiento de lo que parecio deuian pagar, en el entretanto que se encabeçauen, y apercibidoles que embiassen personas con sus poderes a encabeçauan, y apercibidoles que embiassen personas con sus poderes a encabeçarse dentro de cierto tiempo, que se les señalò, no lo han hecho, ni tomado, ni acceptado el dicho encabeçamiento algunas de las dichas Ciudades, Villas, y lugares. Atento lo qual, y para que se ponga el recaudo que conuiene en el beneficio de las rentas que hasta aqui no se han encabeçado, y que no se hagã fraudes, y porque aya mas arrendadores para ellas, y que con mas facilidad las puedan afianzar, mandè à vos los dichos nuestros Contadores mayores, que juntamente con algunos del nuestro Consejo tratassedes, conferiessedes, y platicassedes, que cosas se podrian, y deurian proueer, y ordenar para euitar los dichos fraudes, y que las dichas nuestras rentas se pudiessen arrendar, beneficiar, y cobrar con mas facilidad. Y auiendolo hecho, y ordenò para el dicho efeto vn quaderno de apuntamientos, aduertencias, y condiciones, su tenor de qual es este que se sigue.

Apuntamiento 71. aduertencias, y condiciones con que los Corregidores, Iusticias, Concejos, y personas a cuyo cargo es, y fuere el hazimiento, beneficio, administracion, de las rentas de su Magestad, que entran en el encabeçamiento general del Reyno las han de arrendar, y beneficiar en las Ciudades, y Villas, y lugares que no estan encabeçados.

PRimeramente, por quanto se tiene esperiencia, que de recebirse las primeras posturas de las rentas en baxos precios, viene danno diminucion en ellas por los muchos prometidos que se dan, y otorgan a los arrendadores en las dichas primeras posturas, y en las pujas que despues se hazen, se ha de aduertir, que las dichas primeras posturas que se hazen, se hizieren en las dichas rentas para ganar los prometidos dellas a yan de ser, y sean en precios razonables, y conuenientes conforme a la calidad de las dichas rentas, y al precio, y valor que se entendiere que valẽ, y puedan valer, y que no se les otorguen los dichos prometidos, poniendolas en baxos precios, aunque se entienda que despues ha de hauer otras pujas por euitar los inconuenientes que auia, si se huuiessen de conceder, y ganar los dichos prometidos en qualquier precio que se pusiessen las rentas.

2 Y porque podria ser que los vezinos, y moradores de algunas Ciudades, o Villas cuyos tratos solian andar hasta en fin del año de mil y quinientos y setenta y quatro encabeçados en miembros de por si, hiziessen algunos, conciertos con las personas que quisiessen arrendar las dichas rentas para que no las arrienden, ni den por ellas su verdadero valor, eno fin de que valen, y se hallaria por ellas, si se arrendassen, o que traten con las tales personas, o con otras que pongan las dichas rẽtas para ellos en baxos precios, para que despues de rematadas en las dichas personas se las bueluan a traspassar a ellos, o a otras personas que ellos nombraren. Y porque todo ello seria en danno de las dichas rentas, y hecho con fraude, y dolo para que no se arrienden en su verdadero valor, y que queden en ellos en menos de lo que valen. Se aduierte, que se tenga particular cuenta, y cuydado dello para que no se hagan los dichos conciertos, y fraudes por ninguna via forma, ni manera que sea, y si lo hizieren, o intentaren de hazer, caygan, e incurran cada vno de los dichos vezinos, y tratantes, y otras personas que lo hizieren en las penas cerca de lo establecido por derecho, y leyes destos Reynos y mas en pena de cien mil marauedis, aplicados: la tercia parte para la Camera de su Magestad: y la otra tercia parte para el q̃ lo acusare: y la otra tercia parte para el juez q̃ lo sentẽciare.

3 Iten para que sepa, y entienda las cosas que entran, y se comprehenden en cada renta de por si, conuiene que se haga aranzel, y memorial en que se declaren particular, y distintamente todas las cosas que a la tal renta se aplican, y han de contribuyr en ella, sino que quede ninguna por declarar, y aplicarse a alguna renta, ò ramo della, para que de todo se pague alcauala a los arrendadores en quien se remataren las dichas rẽtas, no embargante que hasta aqui no se aya pagado alcauala de algunas cosas deuiendola conforme a las dichas leyes del Quaderno, poniendolo esto muy distinta, y particularmente, para que no aya pleytos, ni confusion.

4 Iten, porque algunas de las dichas rentas especialmente las que son gruessas, y de mucho valor, se representa que diuidiendose, y desmembrandose auria mas arrendadores que las arrienden, y las podrian mejor afianzar, se aduierte, y declara, que en las Ciudades, y Villas adonde ay, y ouiere las tales rentas (si pareciere que conuiene) se diuidã, y desmiembren poniendolas de tal manera, y con tal distincion, y claridad que los arrendadores de las vnas, y de las otras no tengan pleytos, ni differencias, sino que cada vno sepa claramente lo que le perteneciere.

5 Han se de arrendar las dichas rẽtas con las leyes, y Quadernos dellas, y con las condiciones generales ordenadas por los Contadores mayores de su Magestad, que estan impressas de molde en las leyes de la nueua Recopilacion destos Reynos, y conforme a la cedula de su Magestad de quinze de Marzo deste año de quinientos setenta y cinco, por dõde mando arrendar, y cobrar las alcaualas a razon de diez vno, y a los capitulos, y apuntamientos, e instruciõ que los dichos Cõtadores mayores embiaron con la dicha cedula, que assi mismo se imprimieron.

6 Otrosi con condicion que si pareciere a las iusticias, o a las otras personas a quien su Magestad ha cometido, o cometiere el hazimiento destas rentas, que conuiene para el beneficio dellas arrendarlas por vno, o dos, o tres annos juntamente, lo puedan hazer, aduirtiendo, que el primero año sea cerrado, para que despues de rematadas de todo remate no pueda auer en el ninguna puja saluo la del quarto, y los otros dos años queden abiertos cada vno por si por la ordẽ del primero, para que pueda auer en ellas qualquier puja de las que conforme a las leyes del Quaderno ha lugar, desde que se da la primera postura de las rentas hasta el primero, y vltimo remate, y despues la puja del quarto conforme a las dichas leyes.

7 E con condicion, que los marauedis del precio de las dichas rentas los ayan de pagar, y paguen, conuiene a saber, los de las alcaualas por los tercios de cada vn año, que es el primero en fin del mes de Abril, y los otros dos tercios de quatro en quatro meses luego siguientes, y lo de las tercias en dos pagas por mitad, que son a Nauidad del mismo año siguiente, conforme a las leyes de los Quadernos de las alcaualas, y tercias.

8 E con condicion que los arrendadores de las dichas rentas las afianzen conforme a las dichas leyes del Quaderno, é condiciones generales, y tambien se les podra permitir, y admitir que puedan afianzar con bienes, aunque no sean rayzes a contento de quien con comission de su Magestad hiziere las dichas rentas, y que estas se reciban por fianzas, y cumplan con darlas, como si las diessen de bienes rayzes: con lo qual ha sido su Magestad seruido dispẽsar por facilitar mas los arrendamientos de las dichas rentas: y en caso que pareciesse que los arrẽdadores seran mas acomodados, pagãdo el precio de las rentas de dos en dos meses, en este caso se les admita, que afianzando solamente la mitad del cargo de la renta de vn año, no den otras fianzas, y auiendolas dado de la mitad del cargo de la dicha renta, se les dara recudimiento della para el tal año, como si diessen las fianzas por entero: lo qual se haga no embargante lo contenido en las dichas leyes, y condiciones, con las quales su Magestad dispensa.

9 Y con condicion, que los dichos arrendadores paguen lo que montare su cargo de las dichas rentas al tesorero, o receptor de la cabeza del partido, o otra persona la que para

para ello fuere nombrada por ſu Mageſtad, a los plazos que fueren obligados, cõſtandoles primero que los dichos teſoreros, o receptores, o otras perſonas tienen dadas fianzas para ello ante los Contadores mayores de ſu Mageſtad, y teniendo carta de receptoria para cobrar las rentas el tal año, deſpachada por los dichos Cõtadores mayores, para que del precio de las dichas rentas ſe paguen los juros que eſtauan ſituados, y cabian, y ſe pagauan del precio, y encabeçamiento dellas haſta en fin del año de quinientos y ſetenta y quatro a ſus plazos, y con lo demas ſe acuda a quien ſu Mageſtad mandare por las dichas cartas de receptoria.

10 Otroſi con condicion, que los dichos arrendadores en quien ſe remataren las dichas rentas de vltimo remate, ſeã obligados a tener, y tengan libros, cuenta, y razon cierta, y verdadera de todo lo que valieren las dichas rentas, y procediere enteramente, aſſi de contado, como al fiado, y en que dias lo cobraron, y de que perſonas, y que gracias, quitas, y ſueltas hizieron a las tales perſonas en cada vn año y en que mercaderias, y coſas, y en que tiempos, para que ſe pueda ſaber, y entender el verdadero valor de las dichas rentas: lo qual hagan, y cumplan ſo pena de cinquenta mil marauedis para la Camara de ſu Mageſtad: los quales ayan de pagar, y paguen demas del precio de la dicha renta, y que ſi ſe aueriguare que han dexado de poner en los dichos libros alguna coſa dellas dichas rentas lo paguen con el dos tanto.

11 Otroſi, que ſi deſpues de rematadas las dichas rentas de algunos pueblos, vinieren a viuir a ellos algunas perſonas de otras partes que ſean fuera de ſu juriſdicion, que el alcauala dellas tales perſonas ſea para el arrendador de la renta del viento a quien perteneciere para que ſe la pueda pedir, y demandar, y ſea ſuya en lo que tocare a la tal renta aquel año que vinieren a ſe auezindar al tal pueblo, y que para dende en adelante entren las tales perſonas como vezinos, auiendo tomado vezindad, y ſi vuieren venido antes que eſten rematadas las rentas del año, contribuyan con ſu alcauala a la dicha renta del viento, ſegun dicho es.

12 Iten, que el arrendador de la renta de ganados viuos de cada Ciudad, o Villa no pida, ni cobre el alcauala con lo tocante a eſta renta a ningun vezino de la tierra de la tal Ciudad, o Villa de lo que no ſe vendiere en ella, y en ſu propio termino, porque lo que vendieren los vezinos de la dicha tierra en ſus lugares terminos, y dezmerias ha de ſer, y pertenecer el alcauala dello para el lugar donde fueren vezinos, o en cuya dezmeria eſtuuiere lo tocante a la dicha renta: pero ſi los vezinos de la dicha Ciudad, o Villa, por defraudar el alcauala de la dicha renta fueren a vender algunos ganados a los lugares de la tierra de las dichas Ciudades, o Villas, o a las dezmerias, y terminos de los dichos lugares, no ſiendo para el proueymiento dellos, ayan de pagar, y paguen el alcauala dello al arrendador de la dicha renta de la tal Ciudad, o Villa, y eſto miſmo ſe entienda de todas las mercaderias, que por vſurpar, y defraudar el alcauala ſe entienda de todas las mercaderias, que por vſurpar, y defraudar el alcauala ſe lleuaren a vender a los lugares de la tierra, o a ſus terminos, o dezmerias donde no ſe ſolian lleuar a vender.

13 Otroſi, que qualquiera que arrendare qualquier renta pueda poner guardas a las puertas de la tal Ciudad, o Villa, y lugar, y en las puentas, y cambios, y otras partes que quiſiere, para poder mejor cobrar la dicha alcauala.

14 Otroſi, porque ſuele acaecer, que algunas perſonas que traen a vender mercaderias a las Ciudades, y Villas, deſpues de auerlo hecho no pagan el alcauala al arrendador de la renta a quien pertenece, y ſe van con ella: para obuiar eſto ſe ha de poner por cõdicion, que el arrendador pueda cobrar, y cobre en tal caſo el alcauala del comprador, ſi el no huuiere dado auiſo al arrendador antes que pague lo que anſi huuiere comprado para que la cobre del vendedor, y auiendo dado el comprador el tal auiſo al arrendador ſea libre, y no ſe cobre della dicha alcauala.

15 Iten con condicion, para que ſe pueda mejor cobrar, y no ſe defraude el alcauala de las heredades de bienes rayzes, cenſos, trueques, y cambios, que las eſcrituras de todo eſto ayan de paſſar, y paſſen, y ſe hagan, y otorguen ante eſcriuanos publicos del numero de las tales Ciudades, Villas, y lugares donde fueren vezinos los contratantes, que puedan dar las copias dellas, y las que de otra manera ſe hizieren demas de la pena en que vuieren incurrido por cauſa del fraude, no preſcriua el tiempo al arrendador para cobrar el alcauala que dello le perteneciere, ſino que en qualquier tiempo la pueda pedir, y demandar, y cobrar.

16 Otroſi, porque ha auido, y podria auer pleytos, y diferencias entre los arrendadores, ſobre dezir vnos pertenecer el alcauala de alguna mercaderia, ò coſas que ſe vendieren, ò trocaren a la renta que ellos tienen arrendada, y otros pretender que les pertenece a ellos. Por euitar eſto, y las coſtas, gaſtos, y pleytos que ſobre ello podrian auer, ſe ponga por condicion, que oydos por la juſticia del pueblo, donde acaeciere lo ſuſodicho, y auida informacion ſumaria de dos buenas perſonas inteligentes, y de experiencia deſtas coſas, ſe determine la tal diferencia breue, y ſumariamente, ſin que de lugar a que ſobre ello aya pleyto formado, y lo que ſobre eſto ſe determinare por la juſticia, ſe execute ſin embargo de apelacion, la qual puedan ſeguir deſpues las partes ſi quiſieren, y por razon dello no pueda pedir, ni poner deſcuento alguno el arrendador contra quien ſe determinare.

17 E con condicion, que qualquier perſona que arrendare las dichas rentas, o qualquier dellas pueda comprar las mercaderias que vinieren a la tal Ciudad, o Villa, cuya alcauala perteneciere al tal arrendador con que las que fueſen de comer haga antes, y primero placa dellas el que las truxere para vender las conforme a la poſtura que le fuere fecha: y hecho eſto, y precediendo licencia de la juſticia, o de qualquier de los fieles executores, las puedan comprar los tales arrendadores: y en lo que toca a las otras mercaderias, y proueymientos, las puedan aſſi miſmo comprar con que hagan ſaber la tal compra a los vezinos tratantes en ellas, para que ſi dentro de tercero dia, ellos, o qualquier vezino del pueblo las quiſierẽ, las puedan tomar por el precio que el tal arrendador las vuiere comprado, y el tercero dia corra deſde el dia que hiziere ſaber lo ſuſodicho a los dichos vezinos tratantes, o a los Alcaldes, y Diputados de ſus oficios, y tratos, con que eſto lo haga ſaber dentro de ſegundo dia deſpues que compro las tales mercaderias: pero eſto no ſe haga de entender, ni entienda que ſe ha de poder hazer en lo del trigo, y otras coſas en que no puede auer regatoneria conforme a las leyes del Reyno, las quales ſe han de guardar.

18 ¶ Otroſi con condicion, para que ſe puedan mejor arrendar las dichas rentas, y aya mas perſonas que las pongan, que todos los que puſieren, y pujaren en qualeſquier rentas Reales, ſiendoles recebidas las poſturas, y pujas que en ellas hizieren, ſi en el entretanto que tuuieren pueſtas, y pujadas las tales rentas, y no huuiere en ellas otro mayor ponedor, o pujador, fueren executados por algunas deudas que deuan, no puedan ſer preſos por cauſa de no dar fiador de ſaneamiento de las tales execuciones, dando ante todas coſas fianzas que paſſado el tiempo en que el tal deudor no ha de ſer preſſo, que es el que al fin deſta condicion va declarado, lo podra en la carcel, o pagara por el ſa tal deuda, porque vuiere ſido executado pero que por eſto no dexen de correr los terminos de los pregones, y remate como corrieran, ſi eſtuuiera preſo: y ſi eſtando preſo, executado alguno por deudas hiziere poſtura, o puja en algunas de las dichas rentas, y le fuere recebida, y admitida, ſeã dados en fianza de la haz eſto, y lo arriba dicho ſe entienda por todo el tiempo que durare el hazimiento de las rentas, y diez dias deſpues del vltimo remate dellas: el qual termino paſſado ſe pueda proceder contra ellos a priſion, y a lo demas que conforme a derecho ſe deua hazer.

19 ¶ Y con condicion, que de qualquier ſentencia que ſe diere en los pleytos de las dichas rentas contra qualeſquier perſonas en poca, o en mucha cantidad no ſe pueda apelar, ni apele para los Ayuntamientos de las Ciudades, y Villas donde acaeciere, ni ante otro tribunal alguno, ſino

fuere

fuere para el Confejo de la Contaduria mayor de fu Mageftad, donde priuatamente es fu Real voluntad, que fe conozca de todos los dichos negocios, y que las fentencias que fe dieren en fauor de los arrendadores que fueren hasta en cantidad de mil y quinientos marauedis, o de alli abaxo, fe executé luego fin embargo de apelació en qualquier renta, y en la del alcauala de las heredades de tres mil marauedis, y dende abaxo, y que defpues puedã las partes feguir fu jufticia en grado de apelació fi quifieren la dicha Contaduria mayor: lo qual fe haga, y cũpla fin embargo de qualefquier leyes, y ordenãzas deftos Reynos q̃ aya en contrario: cõ los quales fu Mageftad tiene por bié de difpéfar.

20 ¶ Iten, que el teforero, o receptor que fuere de las dichas rentas, teniendo carta de receptoria para la cobranza dellas de los Contadores mayores de fu Mageftad, fea obligado a recebir de qualquier arrendador qualquier cantidad de dinero que fe diere a cuéta del precio de las dichas rentas, como no baxe de dos mil marauedis, no fiendo llegado el plazo, y le de carta de pago para en cuéta de lo que deuiere de fu renta, en el entretanto que llega al termino, y plazo en que es obligado a pagar lo que mas deuiere.

21 ¶ Y con condicion, que ningunas perfonas que tuuieré arrendadas rétas Reales de fu Mageftad, fean ofados, dar, ni den preftados ningunos dineros fuyos, ni de las dichas rentas que tuuieren a fu cargo, aunque fean para pagar a fu Mageftad qualquier otra cofa que la tal Ciudad, o Villa le deua en qualquier manera, ni para comprar carne, ni pafcado, ni trigo para proueymiento de la Ciudad, o Villa, ni para qualquier otro efeto, por neceffario que fea, ni para el pofito: ni la jufticia, y Regimiento apremie, ni pueda apremiar a ello, folas proteftaciones que el tal arrendador cõtra ellos hiziere, y el tal arrédador aya de pagar a fu Mageftad demas del precio de la dicha réta aueriguãdofe que prefto los dichos dineros de fu volũtad, cié mil marauedis.

22 ¶ Iten, que los tales arrendadores no eften, ni fean obligados por el tiempo que lo fueren, a yr, ni embiar a la guerra, en cafo que fe mande hazer gente forçofa, ni a falir en fieftas, ni a trabajos que la Ciudad, o Villa, o la jufticia acordare, y ordenare que fe hagan, por neceffarios que fean, con que efto no fe entienda, ni eftienda a lo que toca a la obligacion que tienen en algunos pueblos deftos Reynos los Caualleros de quantia.

23 ¶ Iten, que fe den a los dichos arrédadores de las cartas, y prouifiones de fu Mageftad, que fueren neceffarias para la cobrãza de las dichas rentas, y tambien, fi quifieren juezes de commiffió para el dicho efeto, fe les dará a fu cofta.

24 ¶ Y attento que eftas rentas Reales han fido, y fon de las que han cortado, y comprehendidofe, y que entran, y fe comprehenden en el encabeçamiẽto general del Reyno fe ponga por condicion, que los arrendadores dellas no há de pagar, ni paguen, demas del precio de las dichas rétas ningunos derechos de diez, y onze al millar meajas, ni pregoneria, ni otros dineros algunos, fino que todo lo que ouieren de pagar fe haga cuerpo de renta para fu Mageftad, atento que lo que han de auer por efta razon los efcriuanos de rentas, y otros oficiales, fu Mageftad lo manda librar, y pagar por otra parte, como hafta aqui fe ha hecho, excepto los derechos ordinarios de las efcrituras, e obligaciones, e fiãzas, y recaudos que fe fuelé pagar a los efcriuanos de rétas de los dichos arrédamientos, que eftos fe lo há de pagar los dichos arrédadores cõforme a los aranzeles del Reyno.

25 ¶ Iten fe pone por condicion, que a los arrendadores de las dichas rentas no fe les aya de pedir, ni pida que paguen demas del precio que ouieré de dar por ellas totos, colaciones, comedas, ni otras adehalas, ni cofas, ni con color de derechos, ni en otra manera para los pueblos, ni para los propios dellos, ni para otras pfonas, aunque hafta aqui aya auido otra coftũbre en contrario; la qual no fe ha de guardar en el arrédamiento de las dichas rétas de fu Mageftad.

26 ¶ Y porque fe ha tenido relacion, que en algunas Ciudades, y Villas, y lugares deftos Reynos, defpues que han labrado, y cultiuado algunas perfonas heredades que tienen, y labran de panes, y viñas, y oliuares, y otros frutos, y efquilmos, y defpues de eftar moftrados los dichos frutos y efquilmos, antes de los coger, los véden a otras perfonas, y fe fubtraen de pagar el alcauala de las ventas deftos frutos, con color que las efcrituras que fe hazen defto, fuenan, y dizen, que fon arrendamientos, fiendo real, y verdaderamente ventas: para obuiar eftos fraudes fe ponga por condicion, que han de pagar el alcauala de las tales ventas, aũque como dicho es, fuenen, y fe diga en las efcrituras que defto fe hizieren fer arrendamiétos: y nõ embargante que hafta aqui no fe aya acoftumbrado pagar el alcauala de lo fufodicho, ni de qualquier cofa dello.

27 ¶ E con condicion, que cada, y quando que fe facaré de las dichas Ciudades, Villas, y lugares qualefquier mercaderias, y otras cofas, diziendo, que las facan para lleuarlas a vender a otras partes los que affi las facaré, fean obligados a manifeftarla a los arrendadores a quié tocare el alcauala dello, para que lo fepan, y puedan tener cuenta adonde lo lleuaré a vender, para que pueda cobrar el alcauala q̃ dellas les perteneciere, con que efto no fe entienda con los que truxeré algunas mercaderias de pafo de otras partes no haziendo alli placa dellas, q̃ haziendola, ha de fer obligada la tal pfona a hazer la mifma manifeftacio para q̃ fe vea lo q̃ alli fe vendio, y fi fe pago el alcauala dello, y lo q̃ faca fuera.

28 E con condicion, que los arrendadores, y los fieles, y cogedores que fe pufieré para la cobrãza de las dichas alcaualas, puedã hazer, y hagã cala, y cata y aforar la cãtidad de todos los vinos, e azeytes q̃ huuiere en cada Ciudad, Villa, o lugar en principio del mes de Enero de cada año, y q̃ dos buenas perfonas que tégan noticia, y efperiécia dello nõbradas por la jufticia, aforé el vino, y azeyte q̃ puede auer en los almazenes, y bodegas, y qua defpues entre año pueda el dicho arrédador, para ver el vino, y azeyte q̃ fe ha védido, o fi fe ha encerrado mas, hazer la dicha cala, y cata de la mifma manera las vezes que quifiere, y entédiere que cõuiene, cõ que no fea menos de dos en dos mefes, fino fuere ofreciédo fe alguna ocafion que a la jufticia le parezca que cõuiene hazerfe antes, y los dueños de los vinos, y azeytes, les hagã llanas, y francas las cafas, y bodegas, y almazenes dõde tuuieren los dichos vinos, y azeytes, las vezes que cõforme a lo arriba dicho, fe ouiere da hazer la dicha cala, y cata, fo pena de diez dias de carcel, y de diez mil marauedis a cada vno q̃ lo contrario hiziere, aplicados los dichos marauedis en efta manera: la tercia parte para la Camara de fu Mageftad, y las otras dos tercias partes para el arrédador, o fiel cogedor, y el alguazil, o pfona que lo denũciare, y para la jufticia que lo fentéciare por tercias partes: el qual dichos afuero fe aya da hazer, como dicho es, por las dichas dos pfonas nõbradas por la jufticia, y en cafo q̃ no fe cõformé fe junte co ellos vn tercero el que la jufticia nõbrare, y fe efte por lo que todos tres, o los dos dellos declaré: y que afto paffe, y fe haga por ante vn efcriuano publico de la tal Ciudad, Villa, o lugar, y cõforme a el fean obligados a pagar la dicha alcauala, auiédo vendido, o hallãdo vazias, o faltas algunas tinajas, cubas, o vafijas en q̃ eftauã el dicho vino, o azeyte, al tiépo que fea lo to lo que en ellas auia, a razõ de diez por ciéto del pcio a que fe auerigua re auerfe védido el dicho vino, y azeyte, y no pudiédo auer auerigua ciõ del pcio a que lo ha védido, fe pague la tal alcauala a razõ de diez por ciéto del pcio a que declaré dos perfonas nõbradas por la jufticia, que valia en aquella fazon el tal vino, o azeyte: lo qual fe haga affi, no embargante q̃ los dueños de los dichos vinos, y azeytes, nieguen auerlos védido, y fi dixeré que lo beuieró, y gaftaron en fus cafas, o q̃ le dieron dado, en tal cafo fe les aya de taffar, y fe les taffe por dos buenas pfonas nõbradas la vna por el dueño del tal vino, y azeyte, y la otra por el arrédador, o fiel cogedor lo q̃ buenaméte aura auido menefter para fu cafa, y familia y de folo aquello q̃ las dichas dos pfonas declararé, feã efcufados de pagar la dicha alcauala: y en cafo q̃ las dichas dos pfonas no fe cõformé, la jufticia nõbre vn tercero, y lo q̃ todos tres o los dos declararen fe execute: y en lo q̃ toca a lo q̃ dixeren auer dado de gracia, o preftado feã creydos por fu jura hafta en cãtidad de 4. cãtaras de vino, o azeyte por año, y efto fe les baxe del dicho fuero, y no mas: falno fi lo auerigua ré cõ puãça baftãte cõforme a derecho, y cõforme a lo fufo dicho

fean

sean obligados a pagar la dicha alcauala, so pena que si en ello ouiere algun fraude, y cautela para no pagar la dicha alcauala conforme a lo arriba dicho, la paguen con el quatro tanto, aplicado como dicho es.

29 ¶ Otrosi, que todos los harrieros, y otras personas que cargaren, y lleuaren vino, y azeyte, o otras mercaderias de la tal Ciudad, Villa, o lugar para fuera parte, sean obligados luego en acabando de cargar el dicho vino, y azeyte, y otras mercadurias, y antes que salgan de las puertas de la tal Ciudad, Villa, o lugar, a declarar, y manifestar cõ juramento al arrẽdador, o fiel cogedor de la renta a quien perteneciere el alcauala dello, la cantidad que lleua de vino, y azeyte, y las demas mercaderias, y a que precio las compro, y de que personas, sin encubrir ninguna cosa en el precio, ni en la cantidad, so pena que si salieren sin hazer la dicha declaracion cierta, y verdadera de las puertas de la dicha Ciudad, Villa, o lugar, incurra el tal harriero, o persona en perdimiento del vino, y azeyte, y otras mercaderias, aplicadas como dicho es; y para que lo contenido en esta condicion sea publico, y notorio, y ninguno pueda pretender ignorancia, se ha de pregonar en cada Ciudad, Villa, o lugar en dos dias de mercado, si lo ouiere, y no lo auiendo en dos dias de fiesta en la plaza publica, y notificar a los mesoneros que lo digan, y hagan saber a los harrieros, carreteros, y otras personas que vinieren a sus casas, y mesones.

30 ¶ Otrosi, que despues que aya anochecido hasta otro dia salido el Sol, ningun harriero, ni otra persona alguna no sean ossados de sacar, ni lleuar, vino, ni azeyte, ni otras mercaderias de la dicha Ciudad, Villa, o lugar para fuera parte, como sea de media arroba arriba del dicho vino, y azeyte, y las demas mercaderias passando del valor de quatro reales sin licencia del tal arrendador, o fiel cogedor, so pena de perder el vino, y azeyte, y las demas mercadurias, repartido segun dicho es: lo qual se pregone assi mismo, como se dize en la condicion antes desta.

31 ¶ Otrosi, que todas las vezes que algun vezino de la tal Ciudad, Villa, o lugar vẽdiere algun vino, o azeyte, o otra qualquier cosa mueble, o rayz a otro vezino, que el vendedor, y el comprador sean obligados dentro en segundo dia de como ayan hecho el dicho concierto, y venta a manifestarla al arrendador, o fiel cogedor a quien perteneciere el alcauala dello, declarãdo la cantidad, y el precio cierto porque se vendio, y compro, sin fraude, ni encubierta alguna, so pena que si no lo manifestaren dentro del dicho termino, o no hizieren la declaracion verdadera pierda el tal vendedor el valor del dicho vino, o azeyte, y los demas bienes, y mercaderias que assi vendio, demas de pagar el alcauala por entero, y el comprador incurra en otra tanta pena, aplicado el valor del dicho vino, y azeyte, y demas cosas que comprare, segun dicho es: y la misma declaracion, y por la misma orden sean obligados a hazer los vendedores, y compradores de los mostos, que en cada Ciudad, Villa, o lugar se vendieren so las dichas penas.

32 ¶ Y con condicion, que los arrendadores, y guardas puestas para la cobranza de las dichas rentas, y para que no se puedan hazer fraudes en ellas, puedan traer, y traygã armas ofensiuas, y defensiuas de dia, y de noche aũque sean en horas prohibidas, no siendo en lugares defendidos ni trayendo armas que por leyes, y pragmaticas destos Reynos esta prohibido que no se traygan.

33 ¶ Otrosi, que no puedan ser, ni sean compelidos los arrendadores de las dichas rentas Reales, ni sus guardas, el tiempo que lo fueren, a tener, ni aceptar contra su voluntad ningunas tutelas, ni curadurias de menores, ni aceptar, si no quisieren oficios concegiles, ni de mayordomias de hospitales, ni cofradias, ni otros semejantes, aunque seã elegidos, y nombrados para ello, ni les puedan echar huespedes de soldados, ni gente de guerra, ni pedir bestias, ni carretas de guia, ni camas, ni ropa, ni otras contribuyciones semejantes, no se entendiendo esto da los huespedes, y aposento, y estando a las tales Ciudades, Villas, y lugares su Magestad, y su Corte, y Consejos, que esto se excepta, y salua.

34 ¶ Iten, que tampoco puedan ser nombrados, ni compelidos los dichos arrendadores, ni sus guardas por el tiempo que lo fueren, para que ayan de cobrar, ni cobren bulas fiadas, ni el pecho, y seruicio ordinario, y extraordinario.

35 ¶ Y porque se tiene relacion que algunos harrieros, y otras personas que traen azeyte, vino, y otras mercaderias a las Ciudades, Villas, y lugares destos Reynos por defraudar el alcauala dello, dizẽ, que traen el dicho azeyte, vino, y otras mercaderias por su jornal, y acarreo para las personas a quien realmente las venden, se ponga por condiciõ, que los dichos harrieros, y otras personas esten obligados a mostrar testimonios de escriuano, de como en la parte, y lugar de donde se traen las tales mercaderias las compro la misma persona para quien dizen vienen, o hombre conocido por suyo, y con sus dineros, y que en el dicho testimonio venga declaracion con juramento del vendedor, en que diga, como las dichas mercaderias no vã, ni son de los dichos harrieros, sino de las personas para quien dizen las lleuan por su jornal, declarando sus nombres, y de donde son vezinos, y no trayendo el testimonio en la forma que dicha es, sean los dichos harrieros obligados a pagar el alcauala dellas a los arrendadores de las rentas, a quien perteneciere la tal alcauala en la Ciudad, Villa, o lugar adonde truxeren, o entregaren las dichas mercaderias: y en caso que traygan el testimonio en la forma arriba dicha todavia las personas para quien dizen traen las dichas mercaderias, declaren debaxo de juramento que las dichas mercaderias son suyas, y vienen por tales, y se compraron por sus dineros, y que los dichos harrieros no tienen parte alguna en ellas.

36 ¶ Por ende nos vos mandamos, que pongays, y assenteys esta nuestra cedula, y el Quaderno de las dichas condiciones en ella incorporado en los nuestros libros que teneys, y que proueays, y deys orden que se administrẽ, beneficien y arrienden, reciban, y cobren con ellas las dichas nuestras rentas de las Ciudades, Villas, y lugares destos nuestros Reynos, que entran, y se comprehenden en el dicho presente encabeçamiento general, que no estan encabeçadas, para desde principio del año venidero de mil y quinientos y setenta y seys en adelante, embiandolo a las dichas Ciudades, Villas, y lugares, y a las personas que beneficien, y beneficiaren en ellos en nuestro nombre las dichas nuestras rentas para el dicho año venidero de mil y quinientos y setenta y seys, para que vsen dellas, y de las otras condiciones ordinarias, y necessarias que conuiniere ponerse en cada pueblo, para los arrendamientos, y beneficio que hizieren de las nuestras rentas dellos. Y por la presente mandamos a los nuestros Corregidores, y a otras qualesquier justicias, y personas a quien toca, y tocare lo en ellas contenido, que las guarden, cumplan, execuẽ, y hagan guardar, cumplir, y executar en todo, Y por todo como en ellas, y en cada vna dellas se contiene, y que contra el tenor dellas, ni de lo en ellas contenido, no vayan, ni passen, ni consientan yr, ni passar por alguna manera, so las penas en ellas contenidas, lo qual es nuestra voluntad que assi hagan, y cumplan, no embargante que los dichos apuntamientos, y condiciones suso incorporadas, en todo, o en parte, sean, o puedan ser contrarias, y excedan de lo contenido en las leyes, y ordenãzas destos Reynos, y de los Quadernos de alcaualas, y tercias, y otras rentas dellos, y condiciones generales, y otras condiciones, y cedulas nuestras con que se arriendã, y encabezan las dichas rentas: porque en quanto a todo esto, nos dispensamos por el tiempo que fuere nuestra voluntad, y hasta que otra cosa proueamos, y mandemos en contrario, con todo ello, y con cada vna cosa, y parte dello, y lo abrogamos, y derogamos, quedando en su fuerza, y vigor para en lo demas adelante. Y otrosi os mandamos, que hagays luego imprimir de molde esta nuestra cedula, Y las dichas condiciones, y Quaderno, y la embieys a todos los pueblos donde se han de administrar, y arrendar las dichas nuestras rentas ordenando que en las cabezas de los partidos, y en los otros lugares adonde conuiniere, las dichas nuestras justicias [illegible] pregonar estas dichas condiciones, y apuntamientos [illegible] que venga a noticia

de

de todos, y ninguno pueda pretender ignorancia. Fecha en el Pardo a 26. dias del mes de Nouiembre de 1575. años

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad. Iuan Vazquez.

Concejos, Iusticias, Regimientos de las Ciudades, Villas, y lugares, partidos, prouincias, y merindades que entran en el encabecamiento general destos Reynos, o otras qualesquier personas a cuyo cargo es, y fuere por comission de su Magestad, el administracion, y beneficio de sus rentas Reales del dicho encabecamiento general por no estar encabeçadas en sus libros: ved la cedula de su Magestad, y Quaderno, y condiciones, y apuntamientos en ella incorporado de la otra parte escrito: y en los arrendamientos, y hazimientos que hazeys, y hizieredes de las dichas rentas para desde primero de Enero del año venidero de mil y quinientos y setenta y seys en adelante: guardad, y cumplid la dicha cedula, y Quaderno, y condiciones, y hazeyslo pregonar publicamente para que venga a noticia de todos, segun, y de la manera que en ello se contiene, y su Magestad lo manda.

Bernardo Ortiz. Francisco de Garnica.

La instrucion que el Reyno dexa y manda que guarden, y cumplan sus Diputados don Alonso de Santodomingo Manrique, y Pedro Fernandez de Andrade, nombrados por las Ciudades de Burgos, y Seuilla, durante el tiempo de su Diputacion, y los demas Diputados, y ministros del Reyno en ella contenidos, o los que sucedieren en su lugar, cada vno lo que le toca, sin exceder en cosa alguna, es esta.

Primeramente el Reyno dexa vn poder a los dichos Diputados para entender en todos los negocios, y cosas tocantes al encabecamiento general, por virtud del qual han de vsar los oficios bien, y fielmente, y con la diligencia, y cuydado que dellos se confia: guardando en todo lo contenido en esta instrucion, sin exceder della en cosa alguna, y so las penas en ella contenidas: Y han de seruir los dichos oficios hasta tanto que en las primeras Cortes, estando el Rey no junto, les aya tomado cuenta del exercicio dellos, y al receptor de la hazienda, y marauedis que han tido a su cargo todo el dicho tiempo, Y les aya dado, Y otorgado finiquito de todo ello: Y si al tiẽpo que se otorgare por el Rey no el dicho finiquito, no fuerẽ venidos los Diputados de las Ciudades a quien toca el nombramiento el trie-
1 nio siguiente, ordenamos que assistan a la dicha Diputaciõ los dichos Diputados passados, aunque se les aya dado el finiquito y si ouiere venido vno de los tres que ha de venir, salga el mas antiguo de los passados, y si dos, salgã los dos mas antiguos porque siempre aya Diputados que puedan exercer el dicho oficio, y no dexen de gozar los que se ouiesen presentado, como esta dicho, y sea auido por mas antiguo Diputado el que antes se presentare cõ el poder del Reyno, y de su Ciudad en el Concejo: y si se presentaren en vn dia hechẽ suertes qual sera el mas antiguo: y assi mismo han de ser obligados los dichos Diputados que agora son a se presentar en el Reyno, y hazer en el mismo juramento que hizieron en el Concejo, y jurar de guardar esta instrucion en los casos en que por ella no se les pone pena pecuniaria, y la misma diligẽcia han de hazer los que adelãte les sucedierẽ, si ouieren de començar a seruir sus oficios, estando el Rey no junto en Cortes, y si vinieren a lo seruir siẽdo alçadas las Cortes, hã de ser obligados a hazer la misma diligencia en la Diputacion antes que sean recebidos.

2 Iten han de ser obligados a estar, y residir en la Corte de su Magestad, donde estuuiere, y residiere la Contaduria mayor, pues con ella principalmente han de hazer, y despachar todos los negocios del dicho encabecamiento general, y residiendo a la continua por la orden que de yuso se dira, se les pague por el dicho receptor del Reyno su salario, a razon de dozientas, y cinquenta marauedis se libren y paguen, como hasta aqui se les ha librado, y pagado por tercios del año: y porque los dichos Diputados puedan yr a visitar sus casas, y haziendas, el Rey no les da licencia para que en cada vn año puedan estar ausentes de la Corte tres meses cada vn año, y no mas, quedando siempre los otros Diputados en la Corte, y que de otra manera no puedan vsar, ni gozar de la dicha licencia, con tanto que dẽtro los dichos tres meses bueluan a esta Corte, y se presenten ante el Contador del Reyno, y assiente en el libro de las ausencias el dia en que el dicho Diputado saliere, a gozar de la dicha licencia, y de fe como a la sazon que sale de la Corte quedan los otros dos Diputados en ella, para poder despachar, los dichos negocios: y assi mismo assiente el dia que boluiere, para que se vea si ha fecho mas ausencias de los dichos tres meses, y vsando de la dicha licencia por la orden que esta dicho, y no en otra manera goze, y le sea librado el salario de los dichos tres meses, como si lo residiesse en la corte, y que en vn año no puedã tomar cada vno de los dichos tres Diputados mas de los dichos tres meses de licencia: y que ninguno dellos pueda tomar la licencia de dos años juntamente, sino cada año tres meses, como esta dicho, y no mas, so pena que por otra orden vsaren de la dicha licencia o dentro de los dichos meses no boluieren a esta Corte a vsar de los dichos oficios que pierdã el salario de los dichos tres meses de licencia, y demas el de todo el tiempo que estuuieren ausentes de la Corte. Y que estando vn Diputado ausente, no puedo salir otro a gozar de la licencia hastã que aquel sea buelto: porque la intencion, y voluntad del Rey no es, que todos los dichos tres Diputados residan siempre en la Corte, alomenos, los dos dellos, porque en el despacho de los negocios no aura falta. Y porque podria alguno de los Diputados querer gozar de la licencia de los tres meses en viniendo a la Corte, yendose, a su casa, u otra parte, y no boluer mas a seruir a su Diputacion, y lleuarse el salario del tiempo de la licencia, sin auerle merecido, se ordena, que el Diputado a quien se librare el salario del tiempo de la dicha licencia, y le cobrare, y antes, o despues no ouieren seruado, o seruiere en aquel año en los nueue meses restãtes, sea obligado a boluer al Rey no, y a su receptor en su nombre todo lo que ouiere lleuado de salario en el año que no ouiere residido los nueue meses dello y los Diputados que fueren, sean obligados de hazer las diligencias necessarias para que los bueluan: allende desto se ordena, que el primero año no pueda ninguno Diputado, yr a gozar de la licencia, ni parte della, hasta auer residido en su oficio tres meses continuos: lo qual se auerigue por el pliego de los apuntamientos de sus ausencias.

3 Iten, que los dichos Diputados se junten en vn monasterio, o en otra parte que sea cõuiniente los Martes, y Viernes de cada semana en el Verano a las quatro de la tarde, y en el Inuierno a las tres, y si fuere necessario juntarse mas dias en la semana, lo ayan de hazer, y ayan de assistir todo el tiempo que fuere necessario para los negocios, y por lo menos ayan de estar juntos vna hora, aunque digan que no ay negocios, ni de que tratar, y para ello tengan vn Relox de arena, y en cada vna junta aya poner el Contador por fe como estuuieren juntos la dicha hora, y que los dichos Diputados no falten de yr lo dichos dias a los Ayuntamiẽtos, y el que dellos faltare, no se le libre aquel dia el salario, sino tuuiere para ello justo impedimento, y que el Contador assiente los dias que faltaren de venir los dichos Diputados, y para ello tenga pliego de residencia con cada vno, en el qual assiente los dias que faltaren, sobre lo qual se les encarga la conciencia, con obligacion de restitucion si assi no lo hizieren, para que al tiempo que se les libre el dicho Contador el salario de tal tercio, desquente a los dichos Diputados lo que montaren los dias que huuieren dexado de yr a la Diputacion, en aquel tiempo por rata, para que tantos menos se les paguen por el receptor, al qual se manda que se assi lo haga, y que no pague las tales libranzas sin

certifica-

certificacion del Contador, en que diga, que se las ha descontado las ausencias que han hecho, o que no ha auido ninguna que las descontar, con apercibimiento, que sin este recaudo no se han de passar en quenta, y que en los negocios que los dichos Diputados huuieren de despachar se este a lo que la mayor parte acordare: y porque acaece que algunos de los dichos Diputados van a la hora que son obligados, y otros no vienen en muy gran rato, y hazen perder el tiempo a los que vinieron, esta dolos esperando, se declara, que el Diputado que no fuere venido media hora despues de la hora que se le señala, los demas no le esperen, sino que procedan en los negocios, y al tal se le note, y adunde por ausencia, como si no huuiere venido, y en caso que no auiendo mas de dos Diputados cayere el vno dellos enfermo, vaya el otro a su casa a hazer junta con el si el enfermo estuuiere para ello: pero auiendo dos Diputados, estos se junten en la Yglesia, o Monasterio, como se les ordena.

4 Iten, vno de los dichos Diputados por sus semanas, y turno, tendra cuenta con saber lo que se haze en los pleytos, y negocios del Reyno; y hazer relacion dello a los demas quãdo se juntaren: por lo qual no se entienda quedar los demas, y los otros oficiales del Reyno dessobligados de tener cada vno la cuenta de lo que le toca, y para que aya mejor recaudo en los dichos pleytos, si les pareciere que algunos de los Letrados del Reyno, o el solicitador no hazen como deuen su oficio, lo puedan despedir: con que para el despedir del tal Letrado sean todos tres Diputados conformes, y para el solicitador los dos: y qui lo suecediere de despedir al tal Letrado, no recibiran otro, sin consulta de las Ciudades: pero por ello no se les prohibe poner persona que sirua el oficio de solicitador, hasta las primeras Cortes, si le despidieren como dicho es.

5 Iten, quando se de alguna sentencia, o hiziere alguna determinacion contra el Reyno de que parezca a la mayor parte de los Letrados del que se deue suplicar con la fiança de las mil y quinientas doblas, lo haran sin esperar a consultar sobre ello a las Ciudades, por escusar las costas que hasta aqui se han hecho en esto, y quando los escriuieren sobre los demas negocios generales, les daran cuenta de lo que en esto huuieren hecho, y si al tiempo que lo tal acaeciere, el Reyno no tuuiere sino dos Letrados, y estos no estuuieren conformes, lo consulten con vn Letrado de los que les pareciere, y lo que los dos de los tres dixeren, aquello se execute: y para hazer la dicha suplicacion, porque seria possible no hallar cõ facilidad persona que haga la dicha fiança de las mil y quinientas doblas, el Reyno encarga y manda al receptor general que haga por ella dicha fiança que para su seguridad, y que no lastre, ni pagara cosa alguna se obliga el Reyno por virtud desta instrucion a sacarle a paz, y a saluo indemne de la dicha fianza.

6 Iten, en fin del año han de procurar, y solicitar los dichos Diputados que el escriuano mayor de rentas, y los dos Contadores de rentas, y los otros dos de relaciones de su Magestad, se junten todos cinco para aueriguar la cuenta de tal año entre su Magestad, y el Reyno, a las quales dichas cuentas hallan presentes los dichos Diputados, y no se hallando a ellas, se tiene de descontar a los que faltaren, por cada dia que en ellas faltaren, dos dias de salario pro rata: la qual ha de apuntar el Contador, y librarles tanto menos al tiempo que hizieren las libranças de los salarios de los dichos Diputados, y sin certificaciones de como ha descontado lo susodicho el dicho Contador, o de que no ha auido que les descontar, el receptor del Reyno no dara ni pagara los marauedis de las dichas libranzas, porque no se le recibiran en cuenta de otra manera: saluo si para dexar de yr a las dichas cuentas no huuiessen los dichos Diputados tenido enfermedad, y prision porque con otro impedimento no se han de excusar; y si de las dichas quentas resultare alguna cosa que sea en agrauio del Reyno, daran noticia dello en la parte que vieren que conuiene para su remedio, y si por la dicha cuenta pareciere que el Reyno alcança a su Magestad, procuraran con toda instancia que el tal alcance descõtado del lo que fuere menester para las cosas ordinarias de la administracion del encabeçamiento general, lo restãte se baxe, y reparta luego en el dicho siguiente, por todas las Ciudades, Villas, y lugares, que estuuierẽ encabeçadas, a cada vno pro rata, lo que le cupiere, sin hazer mas gracia, ni equiualencia a las vnas que a las otras, y si por la dicha cuenta pareciere que su Magestad alcança al Reyno, se le ha de pagar, y satisfazer el tal alcance que la vna parte hiziere a la otra, se pague, y satisfaga en el año adelante, por la orden que esta dicha, conforme a la condicion del encabeçamiento general, que es la condicion diez y seys, y si el alcance que se hiziere fuere en tan pequeña cantidad, que no se pueda baxar, ni repartir por los pueblos encabeçados, en tal caso hagan luego su pedimento, para que lo que montare al dicho alcance enteramente, se acuda con ello al receptor del Reyno, y se haga cargo dello: por manera que en cada vn año el Reyno, cobre su alcance, baxandole a los pueblos encabeçados, o acudiendo con ellos, a su receptor como esta dicho. Y para que esto se haga assi haran todas las diligencias, y pedimientos que sean necessarios por escritos de las quales tendran traslado en su poder para dar cuenta al Reyno de lo que en esto huuieren fecho en las Cortes venideras, y veran la condicion del encabeçamiento general que su Magestad cerca desto concedio al Reyno, y procuraran que aquello se guarde sin faltar cosa alguna, y assi mismo tomaran traslado de las dichas cuentas, el qual veran, y passaran ordinariamente para estar mas informados, y mejor proueer las cosas que cõforme a la dicha cuenta deuieren proueer tocantes al Reyno, y dentro de quatro meses despues de la fecha de la presente cuenta, y dentro de los meses en cada año de los venideros, embiaran traslado dellas a cada vna de las dichas diez y ocho Ciudades, y Villas que tienen voto en Cortes, para que vean como esta la cuenta del dicho encabeçamiento general, y sino lo embiaren, que passado el dicho termino las Ciudades a quien no la huuieren embiado, puedan embiar por ella con mensageros propios a costa del salario de los dichos Diputados, pues que por su culpa, y negligencia embian por ella: y los dichos Diputados jura de lo hazer guardar, y cũplir assi, y si assi no lo hizieren, y cumplieren, y pusieren toda la diligencia possibile para que lo susodicho tenga efeto, pierdan vn tercio de su salario.

7 Otrosi, se ordena, y manda, que el Diputado mas antiguo tenga en su poder vn libro en que ponga, y assiente a vna parte del todos los marauedis que se libraren al dicho receptor, y el huuiere de cobrar de derechos de racudimientos, o en otra qualquier manera, y en otra parte del dicho libro põga, y assiente por relacion todos marauedis que los Diputados libraren en el dicho receptor, para que el, y sus companneros, y el Reyno, cada vez que sea necessario, entiendan como esta la cuenta del dicho receptor, y para que con mas facilidad puedan ellos, y el Reyno entẽder la cuenta de su hazienda, y aya mas recaudo, y razon della, haran que el dicho receptor firme en el dicho libro todas las partidas de qualesquier marauedis que recibiere, y entraren en su poder qualquier forma, y manera que sea, y en otra parte del dicho libro ponga en relacion todos los pedimentos que se hizieren para despachar qualesquier receptorias para beneficiar tercias, o alcaualas, o otra qualquier renta de las que benefician, y administrã los dichos Diputados, y a cuyo pedimento se despacharon, y que personas se embio a ello, y que fiãças dio: lo qual el dicho Diputado mas antiguo iure de lo guardar, y hazer assi, y de no firmar ningun pedimiento, ni librança, sin assentallo primero en el dicho libro, por la orden que esta dicha.

8 Iten, han de procurar con toda instancia que se cobren todas, y qualesquier deudas que en qualquier manera se deuen al Reyno, assi por personas particulares, como por Concejos, y con lo que assi cobraren haran se acuda al dicho receptor, y le haran cargo dello, y para que vean, y sepan las deuda que son, y quien, y como las deuen en poder de los Diputados, y en los libros del Contador del Reyno: y en esta instrucion pueda vn memorial de las dichas deudas verle han, y pondran vn traslado del en el libro de sus Ayuntamientos, y otro en el arca del Reyno, y pondran

en

en la cobranza dellas toda la diligencia, y cuydado possible, haziendo de ordinario en ello las diligencias que conuengan hasta que realmente se cobren: y si para ello fuera necessario entrar en contienda de juyzio, hatan las diligécias necessarias, con apercebimiento que si assi no lo hizieren, y alguna de las dichas deudas se perdiere por su culpa, y negligencia, sera a costa de los dichos Diputados, y de sus bienes: y quando el Reyno estuuiere junto, traca[r]e ante el memorial de las deudas que quedan en su poder, y daran cuenta de lo que en cada vna dellas huuiere hecho, y si se ha fecho cargo al receptor de las que se ouieren cobrado.

9 Iten, que los marauedis que de pedimiéto de los dichos Diputados se libraren al dicho receptor, es embie y costa del Reyno a cobrar las libranzas que dello se le dieren de los arrendadores, o receptores, o Concejos donde se libraren, con personas de recaudo de quien se satisfaga pues ha desyr a su riesgo, a los quales no pueda par salario cada piá dia mas de onze reales al que fuere a cauallo, y al de apie quando fuere por dinero cinco reales, y medio, y quando no quatro reales, y que sean obligados a andar ocho leguas cada dia el de a cauallo, y diez el de apie, y a este respeto libren los dichos Diputados el salario a los dichos cobradores, para que el dicho receptor se lo pague, sin entremeter se los dichos Diputados en el dicho nombramiento de las tales personas, porque esto ha de ser, y pueda a cargo del dicho receptor, como dicho es, para que los nombre, y prouea por la orden que mas en beneficio del Reyno sea, como del se confia: sobre lo qual se le encarga la conciencia, para que pudiendo los embiar a menos costa dello, lo haga.

10 Iten, se manda, y ordena a los dichos Diputados, que con todos, y qualesquier marauedis, y pan que en qualquier manera pertenecieren al Reyno, hagan que sea acudido, y lo cobre el receptor del, sin que los dichos Diputados por si, ni por interpositas personas puedan recebir, ni cobrar ningunos marauedis, directè, ni indirectè, ni puedan hazer, ni hagan ningunos pedimientos, para que a ellos se les libren ninguna cosa de todo lo susodicho, sino que con todo ello haga acudir al dicho receptor: al qual no pueda recibir, ni reciba ningunos marauedis sin mandamiento de Diputados, y sin que le hagan cargo dello, porque de auer hecho lo contrario hasta aqui, alguno de los Diputados passados se han visto algunos inconuinientes, y han cobrado marauedis que el Reyno hasta agora tiene por cobrar, y sobre la cobranza de ellos trata el Reyno pleytos con sus herederos: lo qual los dichos Diputados han de jurar de lo guardar, y cumplir assi, antes que sean recebidos al vso, y exercicio de los dichos oficios, y para en este caso de que no puedan recibir, ni cobrar ningunos marauedis, el Reyno les reuoca el poder que les da para ser tales Diputados, porque si lo intentaren de hazer, sea visto no tener poder del Rey no para ello, y ellos le han de aceptar, y recibir con esta condicion, y si con todo esto entraren en su poder algunos marauedis de los pertenecientes del Reyno, quier sea cobrandolo ellos, quier sea dandoselo alguna persona que ayan embiado a cobrar, y beneficiar alguna renta, pierda por el mismo caso el tal Diputado, o Diputados que lo recibieren vn tercio de su salario, y juren de assi lo guardar, y cumplir: y la misma pena que de al receptor, si sin mandamiento de Diputados, y sin hazer del cargo de los tales marauedis, recibiere, o cobrare algunos, declarando, como se declara, que porque seria possibile, que algunos lugares, y partidos de los que hasta agora se han acostumbrado encabezar, no se encabezassen en este presente encabecamiento, se les ordena, y manda a los dichos Diputados, que lo que procediere de los arrendamientos, y beneficio de los dichos lugares, no ha de entrar en poder del receptor del Reyno, ni ello ha de cobrar, ni en la cobranza del dinero los dichos Diputados no han de hazer costa, aunque lo administren, y hagan beneficiar, mismo que el recebir, y cobrar del dicho dinero, lo aya de hazer, y haga el receptor de su Mageitad del tal partido, para que con ello paguen los juros, y situados que alli huuiere, y có la fianza acuda a su Magestad, y a quien los señores sus Contadores mayores ordenaren, y mandaren, todo ello en quenta del precio deste encabecamiento general, declarando ante todas cosas, que todo lo que los tales receptores de su Magestad cobraren aya de ser, y sea por quenta, y a riesgo de su Magestad, pues los nombra, y prouee, y assi ha de mandar tomar dellos la seguridad, y fianza necessaria, y que assi lo ordenen a las personas que embiaren.

11 Iten, que los dichos Diputados manden a los que fueré a beneficiar algunas rẽtas del encabecamiento que les vayan embiando cuẽta, y razon de lo que las tales rentas huuieren fecho, para que el Contador tenga razon dello, y para que con la cuenta, y razon que dello huuiere, se pueda proueer para adelante lo que pareciere conuenir a la mejor administracion, y beneficio de la hazienda.

12 Iten, porque la administracion de lo que quedare por encabecar, no se sabe en que cãtidad sera, y podria ser muy grande, y en qualquiera cantidad que sea, el Reyno quiere que lo administren sus Diputados, como hasta aqui: pero por ser negocio tan grande, y no auer ellos tenido tanta platica, y experiencia como conuiniera, y tener el Reyno mucha satisfacion de la suficiẽtia, y experiencia del señor Contador Frãcisco de Garnica, y del zelo, y amor con que trata las cosas del Reyno, se ha suplicado a su Magestad por el Reyno, que no embargante que el Reyno dexa aqui Diputados, y assi el dicho señor Contador no tenga obligacion por su oficio de cuydar de lo quedare por encabecar, toda via por lo mucho que importa a su seruicio, y al beneficio del Reyno que esto se gouierne de manera que no aya daño, desperdicio, falta, ni perdida, mande al dicho señor Contador, no pierda de mirar por esto el cuydado que por lo demas del encabecamiento: antes assista a los dichos Diputados, y les gouierne, y guie de manera, que todo se haga con su interuencion, y Concejo, y fauorezca a esta administracion: de manera que esta hazienda no se dessacredite, antes la vtilidad que en ella huuiere, combide al Reyno a durar, y continuar muchos años en el encabecamiento. Los dichos Diputados, porque assi conuendra al beneficio de la hazienda, den de todo cuenta al dicho señor Contador Garnica, y acudan a el siguiendo en todo su orden, parecer, y Concejo, para que lo que al Rey no conuiene se assiente en ello lo mejor, declarando como se declara, que el Reyno no comete este negocio al dicho señor Contador, como Contador mayor, sino como a persona de quien tiene satisfacion que lo hara como conuiene.

13 Y porque la intencion, y voluntad del Reyno es, que todos los pueblos, si fuere possibile, se encabezen, y gozen, y reciban el beneficio del encabecamiento general, se manda, y encarga a los dichos Diputados, que procure de encabezar todas las rentas para que si las quisieren por encabecamiento, embien persona con poder de los Concejos, y se les den por el precio que pareciere ser justo, y se les ponga por cõdicion, que sea para beneficio de todo el pueblo, y no se las den de otra manera, y que del Concejo que no lo aceptare, sean obligados los arrendadores de traer antes que se les remate testimonio de como se lo ofrecieron en el precio que le salia con lo general del Reyno, y no lo quisieron aceptar, para dar razon dello en las Cortes, y que los dichos Diputados pongan por condicion en los arrendamiẽtos que les quede facultad para que si les pareciere por el baxo precio en que las tercias, y otras rentas se remataren, que en el ha auido colusion, o otra forma entre los Concejos, o arrendadores, para que las rentas no se pujẽ, y se ramar en en baxo precio, para tomarlas por encabecamiento, por el tanto puedan en este caso por solo su parecer, y voluntad, no darlas por encabecamiento a los tales Concejos, sino tomallas para el Reyno, y arrendarlas o beneficiarlas, como les pareciere, encargandoles, como se les encarga mucho, la conciencia a los dichos Diputados, que en quanto fuere possibile escusen el beneficiarlas, porque no auiendo los dichos fraudes le volontad del Reyno, y lo que le cõuiene es que las rentas se encabezen, o arrienden,

Iten,

14 Iten, que dichos Diputados no puedan librar, ni libren en el dicho receptor mas de sus salarios, y los otros ordinarios que en cada vn año se suelen, y acostumbran librar en el dicho receptor, que son los siguientes. A los dichos Diputados a razon de dozientas y cinquẽta mil marauedis por año a cada vno dellos, desde que fueron recebidos en el Reyno a sus oficios.

15 A Gaspar de la verna Contador del Reyno, y Secretario de los Diputados, doziẽtas mil marauedis de salario en cada vn año de las cinquenta mil marauedis, de las quales ha de gozar desde cinco dias de Otobre del año de setenta y tres, que se le annadieron sobre ciento y cinquenta mil marauedis que lleuaua.

16 A Antonio Diaz de Nauarrete receptor del Reyno, dozientas mil marauedis de salario en cada vn año, de que goza desde el dia que le contiene en el titulo que del dicho oficio se le da.

17 Al Doctor Berastigui, y Licenciado Escudero, y Licenciado Pereyra, abogados en esta Corte, y Letrados del Reyno, a cada vno dellos veynte mil marauedis de salario cada año, de que ha de gozar el dicho Licenciado Pereyra, desde veynte y seys de Nouiembre de quinientos y setenta y siete que fue nombrado segunda vez.

18 A Gutierre de Campucano solicitador del Reyno, cinquenta mil marauedis de salario en cada vn año descõtando le dellos diez mil marauedis en cada vn año, lo quales se han de pagar a Christoual Velazquez, portero que sirue en la Diputacion, por lo que trabaja, y se ocupa en lo que se le manda, tocante a los negocios del Reyno, y porque el Reyno en estas presentes Cortes acrecentó al dicho Gutierre de Campucano su salario otros treynta marauedis mas por año, para que gozasse dellos desde veynte y seys de Nouiembre deste presente año de quinientos y setenta y siete, que se le hizo el dicho acrecentamiento: por manera que desde el dicho dia en adelante gozasse para si de setenta mil marauedis en cada vn año; y el dicho Velazquez los dichos diez mil marauedis restantes, como hasta aqui se ha fecho, los dichos Diputados les libran sus salarios a este respeto.

19 A los porteros del Concejo, que siruen en el Ayuntamiento de los Diputados, nueue mil marauedis de salario en cada vn año, a cada vno dellos la mitad, y a Christoual Valazquez, que sirue de lo mismo, y de hazer lo que mas le ordenen, seys mil marauedis demas de los diez mil arriba contenidos.

20 A Ysabel Perez de Peromato, muger de Aparicio de Zubia, veynte y dos mil y quinientos marauedis en cada vn año por toda su vida, pagados por tercios del, que corran conforme, y desde el dia quando en el acuerdo del Reyno, que a ella se dio por titulo dellos se declarò: los quales el Reyno le dio por las razones en el dicho auto contenidas.

21 . Y demas de los dichos salarios de suso declarados, han de librar en el dicho receptor las costas que fueren necessarias hazerse para la administracion buena de los negocios del dicho encabeçamiento general, y bueno, y breue despacho del, y las libranzas que de lo susodicho ouieren de hazer, han de yr firmadas de todos tres Diputados, o de los dos que residieren en la Corte, y no de otra manera: y ha de tomar la razon dello el Contador del Reyno: pero estãdo todos tres Diputados en la Corte, han de yr firmadas de todos tres, y si no firmaren mas de dos se asiente en el libro de los Ayuntamientos la causa que tuuo para no firmar, porque al tiempo de la quenta se entienda: y que si cõ la libranza de vn Diputado solo el dicho receptor alguna cosa pagare, no se le recibira en quenta. Y otrosi se les mãda, que no puedan librar, ni libren en el dicho receptor otras ningunas cosas, gracias, ni gratificaciones, porque si algunas personas pretendieren, que el Reyno se las ha de hazer por qualquier trabajo que por el tomen, los dichos Diputados no se lo han de librar, ni satisfazer, sino el Reyno, estando junto en Cortes, como agora lo esta, y si para ello algunos truxeren cedulas, o prouisiones de su Magestad, suplicaran dellas, y haran todas las diligencias que cõuengan para que se reuoquen, y den por ningunas, con apercibimiento, que lo que contra lo susodicho libraren lo pagaren los dichos Diputados por si, y por sus bienes, y hazienda, y el dicho receptor no lo cumpla, ni pague, no embargante que los Diputados apelen, y supliquen de lo contenido en esta instrucion, y digan, y aleguen causas por donde lo deuan hazer contra ella, porque la intencion, y voluntad del Reyno es, que los dichos Diputados guardẽ, y cumplan en todo lo contenido en esta instrucion, y no excedan della, so las penas en ellas contenidas.

22 Los derechos de recudimiento, y de onze, y seys al millar lleuo algunos annos en el encabeçamiento passado el Contador Gaspar de la Serna, por voluntad del Reyno, y porque en este encabeçamiento presente son de muy gran importancia, ha parecido le al Reyno no ser justo, que estando el tan cargado haga merced de la hazienda que as de las Ciudades: ordena, y manda, que desde dos de Deziembre, de mil y quinientos y setenta y siete en adelante el dicho Contador Serna no aya, ni cobre para si estos derechos, ni otros algunos, sino solamente los dozienta a mil marauedis de salario, y que los dichos derechos de seys, y onze al millar, y de recudimiento se carguen a los arrendadores por cuerpo de renta para el Reyno, y que los dichos Diputados hagan que el Contador del Reyno tenga quenta a parte de lo que montan en cada vn año, porque el Reyno siempre sepa, y entienda lo que han valido, y valen, sin embargo de lo que el Reyno acordo, quando hizo gracia destos derechos al dicho Contador Serna, porque entonces era en otro encabeçamiento, y agora es muy diferente el caso con este nueuo encabeçamiento.

23 Y porque auiendo el Reyno en estas presentes Cortes mandado, que de los derechos de recudimiento, y de seys, y onze al millar, que hasta aqui por volũtad suya lleuaua Gaspar de la Serna su Contador, no los lleuasse mas, y fuessen, y se cobrassen para el Reyno. En este encabeçamieoto presente por ser mucho mayor cãtidad la que montara los dichos derechos que la que hasta aqui montauan, por parte del dicho Gaspar de la Serna se suplicio al Reyno le hiziesse merced por esta razon, y el Reyno en diez de Deziembre deste presente año de quinientos y setenta y siete acordo, que guardandose, como se ha de guardar, lo que el Reyno tiene passado cerca del lleuarse, y cobrarse para si los dichos derechos Diputados librassen en cada vn anno al dicho Contador Serna, cinquẽta y quatro mil y trezientos y dos marauedis, que el Reyno le hizo merced, y ayuda de costa, en recompensa, y lugar destos dichos derechos de que le auia hecho merced las Cortes del anno de setenta: los quales le libren sennaladamente co lo que precediere, y se cobrare destos derechos: de los quales derechos cõforme a la orden que el Reyno tiene dada, se ha de tener cuenta a parte, para que en todo tiempo conste lo que valieren al Reyno: haran los dichos Diputados que esto se haga assi, y libraran al dicho Contador Serna los dichos cinquenta y quatro mil, y trezientos, y dos marauedis de ayuda de costa en cada vn anno solamente por virtud deste acuerdo, è instrucion, y conforme a lo suso contenido.

24 Iten, por quanto don Melchor de Gueuara, vezino, y Regidor de la Ciudad de Guadalajara, y Iuan Morales, vezino, y Regidor de la Ciudad de Soria y Iuan Fernandez de Paredes, vezino, y Regidor de la Villa de Valladolid, Diputados que fueron del Reyno en el trienio que començo en el anno de quinientos y cinquenta y dos, o el de quinientos, y cinquenta de tres, dieron poder a Christoual de Ynojedo, vezino de la dicha Villa de Valladolid, para que cobrasse de Marroquin, receptor que fue de la Villa Castro de Vrdiales, ochenta y seys mil y dozientos y cinquenta marauedis, y en la quenta que dicho receptor dio, se le recibieron, y passaron en quenta los dichos marauedis, por auer presentado el poder original que los dichos Diputados dieron, y carta de pago del dicho Ynojedo. Y porque los dichos marauedis hasta agora no parece auer venido a poder del Reyno, ni de sus receptores, y en estas Cortes el Reyno ha que de cobrar del dicho don Melchor de Gueuara lo que le tocaua, como a vno de los que dierõ

el

el dicho poder, y de Bernardino Morales, hijo del dicho Iuan Morales, por lo que le tocauo de su padre como se he redero, y para esto se les auia mandado de tener el salario que auian de auer, como Diputados que fueró del Reyno, del trienio que se acabó e el año de quinientos, y setenta y seys, y porque el dicho dó Melchior de Gueuara, y por parte del dicho Bernardino Morales se dixo al Reyno, que el dicho don Melchor, ni su padre no se acordauá auer dado tal poder al dicho Ynoiedo, ni que en su nombre se ouiesse cobrado los dichos marauedis, se suplicó al Reyno mádasse se les librasse sus salarios, que ellos darian fianças depositaria de estar a derecho con el Reyno, y de pagar lo juzgado, y sentéciado contra ellos sobre ella razon, de que otorgaró obligaciones en forma, que estan en el cofre, y archiuo del Reyno: en virtud de las quales el Reyno les mádó librar lo que assi ouieró de auer de sus salarios: y porque el dicho Ynojedo dizque es muerto, y no dexo bienes ninguno, y los dichos Diputados han referido en el Reyno, que han pedido prouision en la Contaduria mayor de quentas de su Magestad, para que el dicho Martoquin muestre el poder original que el dicho Ynojedo tuuo para cobrar los dichos marauedis, y la carta de pago que en virtud del dio, y que sa ha remitido al Fiscal de la dicha Contaduria de quétas, para que haga buscar los papeles de le quenta que dio el dicho Martoquin, para que se estan alli los dichos recaudos, los dichos Diputados procuraran hazer en este particular todas las diligencias que fueren necessarias, para que se cobré los dichos ochenta e seys mil e dozientos e cinquéta marauedis, procurando se de prouision en la dicha Contaduria mayor de quentas, para que el dicho Martoquin, o sus herederos entreguen el dicho poder que assi se dio al dicho Ynojo, y la carta de pago que dellos dio, porque cóste recaudo los cobraran de los dichos don Melchior de Gueuara, y don Iuan Brauo, de cada vno dellos lo que ouiere de pagar conforme a las dichas obligaciones, y para el primero dia que se juntare el Reyno a Cortes, o monstraran las diligencias por escrito de lo que aeers dello ouieren fecho, sobre que se les encarga la conciencia.

25 Iten, por quáto Luys Fernandez receptor que fué de las tercias del Marquesado de Villena, el año passado de quinientos e cinquenta e vno, en la quenta que dio de su cargo en la Contaduria mayor de quentas de su Magestad, se le recibieron, y passaron en quenta setenta y ocho mil marauedis q̃ puso en data auer dado a los dichos tres Diputados, que a la sazon eran del Reyno, o a Francisco de Laguna, receptor que fue del: los quales no han entrado en poder del Reyno, ni de sus receptores, y los dichos Diputados han dicho en el Reyno seco prouision para que entregasse la carta de pago, de como auia pagado los dichos marauedis, para que por ella se vea a quien se pagaron, y se cobré: a lo qual el dicho Luys Fernandez dio cierta respuesta, y ha alegado ciertas cosas por donde no la deua mostrar, y se ha pedido sobre carta, para que no embargante lo que alega, la muestre, y esta en poder del Relator de la dicha Contaduria para verse, los dichos Diputados haran todas las diligencias que conuengan, para que los dichos setenta e ocho mil marauedis se cobré de quien los deuiere pagar, conforme a la dicha carta de pago, y en las primeras Cortes daran quéta al Reyno de lo que cerca dello ouieren fecho con testimonio, y las mostrará por escrito, sobre que assi mesmo se les encarga las conciécias. Y porque en estas presentes Cortes de quinientos e setenta e siete, se ha pedido por los herederos del dicho Francisco de Laguna, se les pagasse vnos cinquéta mil marauedis, que dizen restan seles deuiendo, y por pagar, de cierta ayuda de costa que el Reyno hizo al dicho Francisco de Laguna, como a Contador de la hazienda de su Magestad, en las Cortes de setenta e siete, y en las de setéta, y demas de no se hallar claridad que huelle assi que los dichos marauedis le estuuiessen por pagar, resulta contra el dicho Contador lo de suso estenido: se acordo que Gaspar de la Serna Contador del Reyno, note en sus libros ella dicha partida, para q̃ si los herederos del dicho Fráncisco de Laguna toda via preiédieren que se les pague la dicha libráça, y monstraren deuersele s pagar, no se les libre, ni pague hasta tanto que ayan cumplido, y satisfecho al Reyno de lo que assi resulta contra el por este dicho capitulo.

26 Ité, los dichos Diputados sabran, que en estas presentes Cortes a veynte y nueue de Nouiembre, de quinientos y setenta y siete años el Reyno ha acordado, y mandado, q̃ en el entretanto que la Ciudad de Cuenca, por cuyo nombramiento seruia el oficio de Diputado destos Reynos dó Ysen de Ayora, no ouiere entrado en este presente encabeçamiento general, y obligadose a el como las demas Ciudades del Reyno, el dicho dó Ysen de Ayora no poder ser Diputado del Reyno, ni entender en cosa tocante al encabeçamiento general, y que los dichos Diputados, Contador, y receptor, no le ayan, ni tengan por tal, ni hagan autos con el, ni le admitan a la Diputacion, ni le paguen salario alguno, ni por sus libranzas el receptor pague cosa alguna, por que en lo tocante al encabeçamiento general que se prendia que auia, y agora cerca ninguna cosa tiene el Reyno que hazer, ni que entender, y los Diputados que el Reyno tiene han de assistir desde luego al encabeçar, y beneficiar los lugares que se vinieren encabeçando, y assi a los encabeçamientos que en la Contaduria mayor se hizieren, y que a esto todo no es justo que assista el dicho don Ysen de Ayora: pero que si la dicha Ciudad de Cuenca se encabeçare hasta fin del año de setenta, y ocho, o en qualquier tiempo, mientras corriere el termino de los Diputados presentes que oy siruen, que desde aquel dia que se obligare, y mancomunare con las demas Ciudades al encabeçamiento en adelante, y no antes, le admitan por Diputado, como a los demas, y le libren el salario del tiépo que le quedare por correr, y corriere, conforme a esta instrució, y no del tiempo que corriere desde el dicho dia veynte, y nueue de Nouiembre deste dicho año, hasta se encabece: porque en este tiépo pues no es encabeçada su Ciudad, ni el ha de seruir, no ay para que lleue salario: y que si el dicho don Ysen de Ayora, o la Ciudad de Cuenza sobre esto mouieren algun pleyto al Reyno, o pretendieren alguna otra cosa que sea contraria a esto, Gabriel de Santisteuan, y Francisco de Ouiedo, Procuradores de Valladolid en nombre del Reyno, como Comissarios suyos salgan a la causa, y hagan las diligencias que convengan, y lo que ellos ordenaren lo haga Gutierre Campuzano, solicitador del Reyno, con acuerdo de los Letrados del Reyno, y que si las Cortes fueren aleadas, lo hagan los Diputados que aqui quedaren: y que esto mesmo se entienda, y quede declarado, para que los Diputados no ayan de recebir, ni recibá ningú Diputado para el trienio que viene de Ciudad que no este encabeçada, puel milita en ello lo mismo razó lo qual todo se notifico luego al don Ysen de Ayora, y a los Diputados, Contador, y receptor, y solicitador del Reyno, los dichos Diputados, haran, y cumpliran en todo lo de suso cótenido, sin exceder dello.

Iten, que los dichos Diputados, ni alguno dellos no puedan pedir, ni demandar a su Magestad, que les haga merced, y gracia por via de ayda de costa, ni en otra manera en las sobras del encabeçamiento general, por ningun trabajo ordinario, ni extraordinario, que tengan, ni tomé por el Reyno durante el tiempo de su Diputacion, pues tiené, y el Reyno les da conueniente salario, y tres meses de licécia cada año, so pena que si lo pidieren, y se les diere, bueluan al Reyno lo que assi lleuaren, con el doblo.

Iten, que los dichos Diputados ni alguno dellos no puedan salir, ni salgan de Corte a ningun negocio del Reyno, ni del Reyno, ni del encabeçamiento general con salario, porque la voluntad del Reyno es, que assistan en la Corte, segun dicho es.

Iten, porque su Magestad para ayuda a sus necessidades ha mandado vender algunas hidalguias, en estos Reynos, y los años passados se descontó a los pueblos, donde eran vezinos, los que assi se hizieron hidalgos, la quantias de marauedis que ellos auiá de pagar de seruicio, han de procurar los dichos Diputados, que aquella mesma baxa se haga agora, y de aqui adelante, descontando, al Reyno todo lo que se auia de repartir a los que se vedieron desde el dia de la excepció hasta el otorgamiéto del seruicio

X siguien-

siguiente, de todo el tiempo que ha de que no se ha hecho el dicho descuento, porque no es cosa justa que el seruicio que los tales hidalgos auian de pagar, cargue, y se reparta sobre los otros vezinos pecheros de los tales pueblos: y tendran gran cuydado desto, para que se hago como es justo, y sino bastare esto pediran por justicia el dicho descuento con acuerdo de los Letrados en el tribunal donde conuiniere.

31 Otrosi, que los dichos Diputados tengan especial cuydado de auisar de quatro en quatro meses a Ciudades, y Villas que tienen voto en Cortes, del estado en que estan los negocios, y cosas del dicho encabeçamiento general, y de las quentas que se hizieren entre su Magestad, y el Reyno del alcança que en ello ouiere, y como se reparte la ganancia, o perdida si la ouiere en el dicho encabeçamiento general, o se cobrare el tal alcance, y si ouiere otros negocios generales que auisar, assi de los que fueren en beneficio del Reyno, como si algunos se pretendieren en su daño, y que para ello no despachen mensageros a costa del Reyno pues que en la Corte ay ordinario, con quien podran embiar a todas las Ciudades de voto, y cō que esto lo hagan de quatro en quatro meses, segun dicho es, y hasta auerlo hecho, no se libren sus salarios de aquel tercio por el Contador, ni el receptor los pague, sin fe de como se ha cumplido lo contenido en este capitulo.

32 Otrosi, porque se ha visto por esperiencia que de auer entendido algunos de los Diputados passados en arrendamientos de rentas, y en otras semejantes cosas, los negocios del Reyno han recebido daño, y no se han despachado con aquel calor, y breuedad que se requiere, y han sucedido otros inconuinientes, y por los Diputados que houieren de nombrar sean personas tales quales para el dicho cargo son necessarias, y que no sean tratantes en rentas, ni arrendadores, ni fiadores en ellas, ni tengan parte en ellas, ni entiendan en lo susodicho, ni en cosas semejantes a ellos: y porque podria ser que las Ciudades por sus particulares fines o alguna dellas hiziessen los nombramientos contra el tenor de lo susodicho, y porque en tal caso no seria justo passar ello, se manda, y encarga a los dichos Diputados, que en qualquier tiempo que viniere, a su noticia que alguno dellos trata en cosas semejantes, no entienda dende en adelante en tal cargo de Diputado, ni por los otros sea admitido al vso del, ni le libren salario alguno, y los otros dos Diputados hagan, y despachen los negocios, durante tiempo de su Diputacion, y escriuan luego a la Ciudad que houiere nombrado el tal Diputado, para que nombre otro en su lugar, al qual admitan, y reciban al dicho oficio, y le vsen con el, y libren salario, siendo tal qual para ello se requiere, por que esta es la intencion, y voluntad del Reyno, so pena que si contra lo susodicho alguna cosa libraren, lo pagarā por si, y sus bienes.

33 Iten, por quanto en la cuenta final que el Reyno dio en la Contaduria mayor de cuentas de su Magestad, del precio del encabeçamiento general de los diez años de la primera porrogacion, que comenzaron el año de quinientos y quarenta, y siete, y se cumplieron el de quinientos, y cinquenta, y seys, el Reyno alcanço a su Magestad por vn quento, y dozientos, y cinquenta, y siete mil, y quinientos, y treynta, y ocho marauedis, y su Magestad alcanço al Reyno, por trezientas, y diez fanegas de trigo, segun parece por el finiquito que dello se dio: los dichos Diputados haran que se tasse, y descuēte lo que pareciere que puedan valer las dichas trezientas, y diez fanegas de trigo del dicho vn quento, y dozientas, y cinquenta, y siete mil, y quinientos, y treynta, y ocho del dicho alcance, y lo que restare haran luego pedimento para que si libre al receptor general del Reyno en parte donde se cobre con breuidad, con apercebimiento que si para el primero dia que el Reyno se iuntare en Cortes, no mostraren por escrito auer hecho cerca dello las diligencias necessarias, paguen de pena cada vno de los dichos Diputados, veynte ducados, y el Contador del Reyno se los descuente a cada vno de lo que houiere de auer de su salario hasta entonces, sin que en esto aya replicas, ni disculpa ninguna que dar; y si el dicho Cōtador no se lo descontare del dicho salario, pague los veynte ducados, de cada vno de los dichos Diputados, y desde luego los vnos, y los otros se dan por condenados en estos sin que en esto pueda auer ninguna remission en las Cortes venideras.

34 Otrosi, por quanto estan sacados traslado del finiquito de los dichos diez años, para embiar a las diez, y ocho Ciudades, y Villas que tienen voto en Cortes, para que tengan, que entienda como esta dada la dicha cuenta, y el alcance, que en ella huuo los dichos Diputados procuran, que luego se autorizen los dichos finiquitos por el Contador del Reyno, y se embien a cada vna de las dichas Ciudades, y Villas que tienen voto en Cortes, para que los tengan en sus archiuos: y si dentro de seys meses primeros siguientes no lo houiere embiado, y traydo certificacion de como se entregaron, pague cada vno de los dichos Diputados de pena veynte ducados, y el dicho Contador se los descuente de su salario, con pena de otros veynte sino lo hiziere, segun, y por la forma que se contiene en el capitulo antes deste.

35 Iten por quanto la cuenta final de los cinco años de la segunda prorrogacion que comenzaron el año de quinientos y cincuenta y siete, y se cumplieron el de quinientos y sesenta y vno, esta ordenada para darse en la Contaduria mayor de cuentas: y porque es justo que esta se acabe con la mayor breuedad que fuera possibile, y se saque finiquito della, los dichos Diputados procuraran con mucha instancia que la dicha cuenta se encabe con breuedad, pidiendo en el Consejo de la Contaduria mayor de cuentas, se señalen dias, y horas en que se ayan de tomar: a las quales los dichos Diputados, y el Contador del Reyno assistira sin hazer falta, y si alguno de los dichos Diputados dexare de yr, y assistir algun dia en las dichas horas señaladas, se le aya descontar, y descuente tres dias de salario, y que no se puedan escusar de la dicha pena, sino fuere por enfermedad: y hecha, y fenecida, y acabada la dicha cuenta sacaran finiquito della, y sacado haran sacar traslados autorizados del para las diez y ocho Ciudades, y Villas que tienen voto en Cortes, a quien los embiará dentro de diez meses primeros siguientes, despues que se houiere sacado el dicho finiquito original, con apercibimiento que sino lo hizieren, y dentro del dicho termino no truxeren certificacion de como los han entregado, pague cada vno de los dichos Diputados diez mil marauedis, los quales se le descuenten de su salario, y el dicho Contador lo haga assi con pena de otros diez mil marauedis sino lo hiziere con el grauamen, y segun se contiene en el capitulo antes deste. Y demas de lo susodicho las dichas Ciudades, y Villas que assi tienen voto en Cortes puedan embiar a costa de los dichos Diputados por los dichos traslados, y a las personas que vinieren por ellos, se les pague lo que assi huuieren de auer de sus salarios.

36 Iten, que los dichos Diputados no hagan pedimientos para que se libren en las sobras del dicho encabeçamiento general ningunos marauedis a ningunas personas de gratificaciones, ni pidā, ni demanden para ello cedulas, ni prouisiones de su Magestad, y si algunas se dieren por cosas semejantes, supliquē dellas, y hagan las otras diligencias que al derecho del Reyno conuengan, para que las dichas cedulas, y prouisiones no se cūplan, y para que ellos no puedā hazer por cosas semejantes, ni hagan pedimiēto, ni puedā consentir en nōbre del Reyno ninguna cosa que se haga en su perjuyzio, y dende quanto a esto se les reuoca el poder que tienen del Reyno, para que si alguna cosa cerca dello hizieren no, valga, ni pueda parar, ni para perjuyzio al Reyno en manera alguna, como cosa hecha, y consentida por personas a que no tiene poder para ello.

37 Y porque podria ser, que en fin del tiempo que han de seruir los dichos Diputados resultassen contra ellos algunos cargos, y cosas que deuiessen pagar, y satisfacer al Reyno, y que no diessen la cuenta, y descargo de sus oficios, que fuesse razō, o que houiessen librado algunos marauedis contra lo contenido en esta instrucion por lo qual lo deuiessen pagar de sus bienes, y siēdo assi no sera justo que

ellos

ellos huuiessen cobrado sus salarios por entero, y que el Reyno huuiesse de pedilles lo que deuiessen boluer: para remedio dello se manda, que los dichos Diputados no se libren el salario del tercio postrero de su Diputacion, y si se libraren, que el receptor no pague las dichas libranzas so pena que no se reciban en cuenta, porque el tercio postrero de sus oficios, o lo que se les deuiere, se lo ha de librar el Reyno estando junto, despues aueriles tomado las cuentas de su tiempo: y lo mismo se entienda en el tercio postrero del salario del receptor, y Contador, y solicitador, para que los dichos Diputados no lo libren hasta que ayan dado las cuentas de sus oficios.

38 Iten, se ordena a los dichos Diputados, que no tomen ningun libramiento de pan para lo vender por cuenta del Reyno: pero que si por auer quedado algunas tercias por atender lo qual en todo quanto les fuere possible hã de procurar escusar, ouiere algun pan que pertenezca al Reyno, y ellos deuan cobrar, en tal caso lo beneficien, y vẽdan por el Mes de Mayo, si fuere cauada se vẽda en los meses de Diziembre, y Enero al cõtado, y no al fiado, y para la vẽta se den tres, o quatro pregones por las plazas, y mercados, y otros lugares publicos de las Villas, y lugares donde estuuiere el dicho pan, declarando como se quiere vender, y que se dara a tãtos marauedis la hanega, que sera el precio como al presente valiere en la tal Ciudad, ò Villa, y tomarã testimonio de todo como se vẽde en aquel dia el pã de contado en la dicha Villa, o lugar, y con los dichos testimonios, y con otro de aquien, y como se vende, se tẽdra por bien vendido el pan que se ouiere de vender en nombre del Reyno, y con esto se reciba en cuenta, y no de otra manera.

39 Y porque en las Cortes de quinientos y cincuenta y cinco, el Reyno acordo, y mando, que los Secretarios de las Cortes dexassen vn traslado de el libro que en ellas se hiziesse a los Diputados del Reyno, lo qual no se hizo: y porque conuiene que lo susodicho se haga, se encarga a los Diputados que pidã a los Secretarios de las presentes Cortes, traslado autorizado del libro que en ellas se ha hecho, y assi mismo de los que se hizieron en las Cortes passadas, sin que falte cosa alguna: y si para que lo den fuere necessario que los dichos Diputados hablen a su Magestad, o al señor Presidente, o a otras personas, lo hagan de parte del Reyno, y todas las demas diligencias que sean necessarias, hasta que lo susodicho aya efeto, por ser cosa que importa mucho.

40 Y porque el Reyno tiene acordado que aya vna arca de dos llaues en poder de vno de los Diputados, y que esten en ella todas las escrituras tocantes al Reyno, y a su haziẽda, assi de arrendamientos y deudas, como otras qualesquier, se les encarga, y manda, que assi lo hagan, y cumplan, y põga por inuentario todas las que de bueno se ofreciere, y hiziere, o hallarẽ que toquen al Reyno, en el que queda fuera de las que oy ay en la dicha arca quando alguna escritura se ouiere de sacar para algun efeto, tomarã conocimiento de quien las recibiere en vn libro de conocimientos que han de tener en la dicha arca para el dicho efeto, para que aya razon della, y no se pierda: tendran las llaues della los Diputados, vno de los puertos allende, y otro de otro de los puertos aquende, precediendo siempre el mas antiguo, el qual tenga en su casa la dicha arca.

41 Iten los dichos Diputados han de tener cuydado de solicitar, pedir, y procurar, que los repartimientos del seruicio ordinario que el Reyno ha otorgado en estas Cortes, se hagan tan al justo, que no se reparta ninguna cosa mas de lo que monta el otorgamento, y que se haga, y fenezca la cuenta del repartimiento que del dicho seruicio se ha hecho los años passados, y pediran al señor Contador Francisco de Carnica, mape que lo que al Reyno se le deue de sobras de seruicio, se base, y descargue al Reyno en el seruicio extraordinario que en estas Cortes se ha otorgado, y se tiene de repartir agora, haziendo sobre ello la diligencia, e instancia necessaria.

42 Iten, porque a muchas de las personas que los dichos Diputados han embiado hasta aqui algunas cosas tocantes al encabeçamiento general, y a beneficiar algunas rentas que estan por encabeçar les han dado crecidos salarios, assi a ellos como a los que embia el receptor del Reyno: pudiendo embiar a lo susodicho peones, y otras personas que los lleuaran mas moderados, y de los dias que en los tales negocios se han ocupado no han traydo testimonios, ni certificaciones, sino solamente lo que ellos declaron con juramento que se auian ocupado: se encarga, y manda a los dichos Diputados, que tengan especial cuydado de que no se hagan gastos superfluos, sino los que fueren necessarios, y que los salarios que dieren sean moderados, y a personas, que les conuenga, y que les manden traygan por testimonio signado de escriuano los dias que en los tales negocios se ocuparen, y al que no lo truxere, no la libren, ni paguen el salario que huuiere de auer, ni parte alguna dello, so pena que quando el Reyno tomare la cuenta a los dichos Diputados, pondra a cuenta dellos lo que contra el tenor deste capitulo huuieren librado, y sobre esto se les encarga las conciencias para que lo traten y gasten como haziendo su propria, y que las dichas personas que embiaren a esto, las elijan ellos mesmos sin tener respetos a importunidades, ni persuasiones de otras personas, ni consientan que por otra ninguna persona sean nombrados, ni las nombre vno solo dellos, sino todos estando juntos en su Ayuntamiento, y por ante el Secretario de los dichos Ayuntamientos, y el que de otra manera fuere nombrado, no se le libre el salario a cuenta del Reyno, sino a la del que excediere de lo en este capitulo contenido. Y assi mismo se les encarga, y manda, que la cuenta que huuieren de tomar a las personas que assi embiaren a benefiçiar, o arrendar las dichas rentas, o a cobrar lo que al Reyno se deuiere, assi de lo que huuieren hecho, y beneficiado en los dichos negocios, como de los dias y tiempo que en ello se huuiere ocupado, la tomen los Diputados que a la sazon estuuieren en esta Corte estando juntos, y por ante el Secretario que para ello tienen, y no de otra manera, porque si solo vn Diputado tomare las cuentas a las dichas personas, no se recibira en cuenta ninguna cosa de lo que por la dicha razon a las tales personas libraren.

43 A Francisco de Reartegui se le libraron por los Diputados passados, treynta y vn mil y seyscientos marauedis de salario que huuo de auer por los dias que se ocupo en yr a hazer ciertas aueriguaciones, por la yguala del encabeçamiento general: y en las cuentas que se tomaron a Francisco de Laguna, Contador mayor, y receptor que era del Reyno, se le passaron en cuenta, sin tener carta de pago del, porque se auian de poner la mitad dellos a cuanta de su Magestad, con lo de las demas aueriguaciones, los quales quedaron a cargo del dicho Francisco de Laguna, y el obligado a mostrar carta de pago dellos dentro de quatro meses, o boluerlos al Reyno, y porque aunque esto se assi el dicho Francisco de Laguna no mostro en su vida la dicha carta de pago, y por esta razon se acordo, que Hernando de Laguna su hijo se obligasse a mostrarla hasta las primeras Cortes, y se le hiziesse cargo de los dichos marauedis: tendran los dichos Diputados cuenta de aduertir desto al Reyno en las primeras Cortes, para que assi se haga, y cumpla sin mas larga, ni dilacion: y porque en estas presentes Cortes de quinientos y setenta y siete se ha pedido por los herederos del dicho Contador Francisco de Laguna, se les pagasse vnos cincuenta mil marauedis que dizen restar se les deuiendo y por pagar de cierta ayuda de costa, que el Reyno hizo al dicho Francisco de Laguna como a Contador de la hazienda de su Magestad, en las Cortes de sesenta y siete, y en las de setenta, y demas de no se hallar claridad que fuesse assi que los dichos cincuenta mil marauedis le estuuiessen por pagar, resulta contra el dicho Contador lo de suso contenido, se acordo que Gaspar de la Serna Contador del Reyno note en sus libros esta dicha partida, para que si los herederos del dicho Francisco de Laguna toda via pretendieren, que se les pague la dicha libranza, y mostraren deuerselos pagar, no se les libre, ni pague hasta que ayan cumplido, y satisfecho al Reyno de lo que assi resulta contra el por este dicho capitulo.

X a Iten,

44 Item se encarga, y mãda a los dichos Diputados que en su libro tengan cuenta, y razon muy particular de todas las tercias, y otras qualesquier rentas que esten por encabezar, y se arrienden, o beneficien por ellos, y por su mandado, y lo que en cada año valen.

45 Iten, hara diligencia el receptor como se cobren a sus plazos los marauedis que restan deuiendo su muger, y herederos, y fiadores de Balthasar de Hinostrosa, Secretario que fue Cortes, conforme a los recaudos que tenia hechos al receptor passado, y a la fe que el Contador Caspar de la Serna le diere.

46 Y porque auiendo su Magestad sacado del encabecamiento general los Alfolis de Galicia, y Principado de Asturias, y medias diezmas que en entrauan en el, y hecho se aueriguacion de valor dello, para descargarse al Reyno, lo que ello monta: los señores Contadores mayores de su Magestad hizieron cierta determinacion por la qual en efeto mandaron recibir en cuenta al Reyno por ello cierta cantidad, y se entiende que quedaron por aueriguar se algunos Alfolis, o medias diezmas, que se deuen recibir mas en cuenta al Reyno, se informaran de si quedaron algunos para que se aueriguen, y descarguen al Reyno.

47 Y porque el Reyno en las Cortes passadas para tener claridad de su hazienda pidio se le diesse traslado de las rentas de las Ciudades, y Villas que entran en el encabecamiento general, y de lo que cada vna dellas paga, y si se arrienda, o beneficia, y que esta misma razon se fuesse dando adelante cada, y quando que sus Diputados lo pidiessen: lo qual se mando assi, y estas Cortes se ha suplicado a su Magestad lo mismo: los Diputados tendrã cuydado de hazer que se assiente en el libro del Contador el traslado de lo susodicho, y que cada, y quando que de nueuo encabecare, arrendare, o beneficiare qualquier renta de que cõuenga que el dicho Contador tome razon, se pida, y demande la que cerca dello conuiniere a los Contadores mayores de su Magestad, y se assiente en los libros del Contador del Reyno: y los Diputados al tiempo que se fuere encabezãdo el Reyno, pues se han de hallar presentes vayan tomando cada dia razon de lo que fuere encabecando, y dandola vn dia en la semana en su Ayuntamiento, quando se juntaren al Contador del Reyno con claridad, y distincion de los partidos, y precio, diziendo, en quanto encabezã las alcaualas, y en quanto las tercias, para que el Reyno tenga claridad de todo: el qual dicho Cõtador lo compruefe con el escriuano de rentas en cada vn mes, para que vea si ay algun yerro, y si le huuiere le enmiende, y que hasta tanto que los Contadores de rentas, y relaciones huuieren dado al dicho Cõtador razõn de todos los lugares que entrauan en al primer encabecamiento general, y los que se han vẽdido despues aca, no despache de la razon las libranças de quarenta y cinco mil marauedis que el Reyno les mando pagar en estas Cortes de sus salarios de los años de quinientos y setenta y cinco, y quiniẽtos y setẽta y seys, y quinientos y setẽta y siete.

48 Otrosi, los dichos Diputados tomaran cuenta a Cutierre de Campuzano de lo que huuiere recibido, y recibiere para gastos de pleytos, y lo mismo haran a otros qualesquier que recibieren dinero del Reyno.

49 Assi mismo porque la voluntad del Reyno es, que sus Diputados rematen de postrero remate las rentas que entran en el encabecamiento general que se huuieren de arrendar, y que hecho esto entreguen traslado de los remates, y fianças a los señores Cõtadores mayores de su Magestad, el original de los quales quede en los libros del Cõtador del Reyno, tendran los Diputados cuenta con hazer lo assi adelante, porque a la buena cuenta, y administraciõ de la hazienda del Reyno, conuiene que se tenga esta ordẽ.

50 Iten, porque el Reyno trata algunos pleytos en Cõcejo Real, y en la Cõtaduria mayor, como lo veran por vn memorial de los dichos pleytos, de que queda vn traslado en el arca de las escrituras del Reyno, y otro en poder del dicho receptor general, y de los dichos Diputados, firmado del Doctor Berastigui, y Licẽciado Cardenas, Letrados del Reyno: el qual dicho memorial verã, y cõforme al parecer que alli dan los dichos Letrados, seguiran, y prosegunã los dichos pleytos cõ toda la diligencia, y cuydado que sea necessario, y pondran en el dicho memorial los que se han comenzado despues aca, y testaran los que se han fenecido, y darã vn traslado del dicho memorial al solicitador, y darã que se assiẽte otro en el libro del Contador del Reyno, y todos tẽdrã cuydado bueluẽ despacho de los dichos pleytos.

51 Iten, porque algunas vezes ha acaecido no estar en esta Corte mas de vn Diputado solo, por ser y dos sus compañeros a visitar sus casas, y otras partes, y porque el poder que el Reynos les has dado, es para q̃ los tres Diputados despachen los negocios, o los dos dellos conforme al dicho poder, vno solo no pueda despachar ninguna cosa tocante al dicho encabecamiento general y para suplir esta falta, sacã cedulas de su Magestad para que el que esta solo despache, y lo que hiziere valga, como si todos tres estuuiessen jũtos: lo qual el Reyno tiene por agrauio, porque demas de ser contra lo contenido en el poder que dexa a los dichos Diputados los negocios no se despachan por la orden que cõuiene: se manda, que si de aqui adelante alguna vez sucediere estar vn Diputado solo, a la hora escriua a las Ciudades, que nombiaron los que estuuierẽ ausentes, los mãden venir a residir, o en su lugar nõbren luego otros que lo haga, y en el entretanto que vienẽ, no pidan, ni negocien cedulas para poder despacharos, y si las dierẽ sin pedillas, diziendo q̃ cõuiene assi al bueno, y breue despacho de los negocios q̃ no vsen dellas, antes supliquẽ porque esta es la intenciõ, y voluntad del Reyno, y assi cõuiene al biẽ y buena gouernaciõ de los dichos Diputados tratã, y hã de tratar. Y para que no valga lo q̃ hiziere el Diputado que huuiere q̃dado solo, se le reuoca el poder que del Reyno tiene, para que todo lo q̃ hiziere no valga, y sea de ningũ valor, y efeto.

52 Iten los dichos Diputados se han de hallar presentes a la visita de los pleytos que el Reyno tratare en los tribunales donde les dieren assiẽto, porque demas de la autoridad del Reyno, cõuiene para el bueno, y breue despacho dellos que el que no se hallare presente, le quiten el salario de aquel dia, y el Contador se le descuente quando le librare.

53 Iten que las commissiones que acordaren de hazer juntos, o cada vno de por si, se sirua ẽ ello para el dia que acordaren, y el primero dia que despues de hecha la commissiõ se huuieren de juntar a su Ayuntamiento, den cuenta de lo que huuieren hecho en la commission, o commissiones que le huuieren encargado, para que visto, y comunicado, prouean lo que cõuenga, porque de no hazer se lo susodicho, pueden recibir daño los negocios del Reyno.

54 Iten se ordena, y mãda al solicitador del Reyno, que vn dia en la semana de los en que los dichos Diputados se juntarẽ, vaya al Ayuntamiento de los dichos Diputados, y alli les de cuenta y razon del estado en que estuuieren los negocios, y pleytos del Reyno para que si ellos vieren que conuiene, y es menester hazer alguna diligencia por sus personas lo hagan, y que auiẽdo acabado los dichos Diputados de tratar lo que aquel dia huuiere que hazer, estãdo presente el solicitador del Reyno, se vea el memorial de los pleytos q̃ el Reyno tiene, y el estado en que cada vno esta y acuerden lo que cõuendra hazer en cada vno, y quien lo ha de executar: y el dia de la semana siguiẽte quãdo se bueluã a ver, se vea si se ha hecho, y cumplido lo que alli se acordo la semana antes, y lo que mas conuendra hazer: y en otro dia por la misma ordẽ vean el memorial de las deudas que al Reyno se deuen, y las diligencias que se han hecho, para cobrallas, y ordenen lo que conuiene se vaya haziendo en la cobrança de cada vna dellas, segun el estado en que estuuiere, y que si alguna semana dexare de yr a dar la dicha cuenta el dicho solicitador, se le descuente el salario de la tal semana quando el Contador le librare.

55 Iten se le manda al receptor del Reyno, que todos los pedimientos, y mãdamientos que se le entregarẽ para cobrar qualesquier marauedis, firme como los recibe en los traslados que queda en los libros del Reyno, para que en ningũ tiẽpo el dicho receptor pueda dezir, que no se los entregaron, y que no se le ha de hazer cargo dellos.

56 Iten, se le manda al dicho receptor, que en despachando las libranças que en virtud de los pedimientos se le

dieren,

dieren, las entregue al Contador del Reyno para que tome la razō dellas, para ver, que es lo que se le libra en cuenta de los tales pedimientos, y en qua parte, y a que plazos: y lo mesmo haga de qualquier sobrecarta que se le diare da alguna de las tales libranzas, para que se entienda las costas que cō ellas se dan, y el salario que so māda que cobre cada vn dia, para que conforme a ello se haga la cuenta cō la persona q̄ fuere a la tal cobrāza, so pena q̄ los Diputados les descuenten de su salario diez ducado sino lo hizieren.

57 Assimismo los dichos Diputados tēdran cuenta con pedir, que en la que se hiziere entre su Magestad, y el Reyno, se baye, y descuante al Reyno del precio del encabecamiēto general, lo que montan las alcaualas de las Alpuxarras, y Raldelecrin, pues por razon del alcamiento, y saca de los moriscos, y pobladores desta tierra, y por no auer sido este de los casos a que el Reyno esta obligado por las condiciones del dicho encabecamiento se le deue debaxar, y descōtar: si los sennores Contadores mayores de su Magestad pretēdieren que el Reyno es obligado a pagar enteramente el dicho precio, sin embargo deste alcamiento, los dichos Diputados haran con parecer de los Letrados del Reyno los pedimientos necessarios sobre esto, y que por iusticia se determine este punto.

58 Iten porque se van poblando muchos lugares en el Reyno de Granada, y otras partes de los que quedaron despoblados del alcamiento de los moriscos, y estos tales lugares son de los comprehendidos en este encabecamiento general, y el alcauala de los tales pertenece al Reyno, tendran cuenta los dichos Diputados, con beneficiar las alcaualas, y tercias dellos luegos, y de la manera que beneficiarē las demas dal Reyno que no se encabecaren: y si los tales pretendieren tener alguna franqueza de su Magestad, o su Magestad se la hiziere, o huuiere hecho, defenderan por iusticia que se haga al Reyno descuento de la tal franquera, conforme a las condiciones del encabecamiento, y al mismo pedirān de los años que Magestad los frāqueo hasta en del año de setenta y quatro, en el encabecamiento passado, y proueeran que se cobre lo que huuieren valido, assi las alcaualas, como las tercias que entrauan y se comprehendian en aquel encabecamiento los dichos años.

59 Otrosi, en quanto toca a la forma, y orden que el Contador del Reyno ha de tener en el vso y exercicio de officio, y lo que conforme a el ha de hazer, y estar a su cargo, se entiende, que ha de guardar, y cumplir assi mismo esta instrucion, en lo que del se haze mencion, y todo lo demas que se cōtiene en la instrucion que el Reyno le dio, en vn memorial que lo dio el tiendo que se le hizo el acrecētamiento de su salario, que esta incorporado en el acuerdo que sobre el acrecentamiento del se hizo, y assentado en su libros. Y porque al Reyno tiene acordado, que de la manera que hasta aqui tenia el libro de la Diputaciō el receptor, y seruia en el le tenga de aqui adelante el dicho Cōtador, y que en su ausencia escriua, y sirua por el dicho Cōtador Serna, Antolin de la Serna su hijo, quando el dicho su padre estuuiere ocupado, como el Reyno lo tiene ordenado, los dichos Diputados haran que assi se guarde, y cumpla de aqui adelante: y que porque parece que el dicho receptor del Reyno no ay para que se halle en el Ayuntamiento de los dichos Diputados, no se halle, sino fuere quando ellos le llamaren.

60 Y porque el Reyno paga en esta Corte los salarios de los Diputados, receptor, y Contador, solicitador, y Contadores de rentas, y relaciones, y escriuanos de rentas, y los demas oficiales, y personas de que en esta instruciō se haze mēcion, y ha hecho algunas libranzas, y ayudas de costa, e algunas personas por trabajo que han tenido en negocios del Reyno, y por ocupacion de lo que toca al encabecamiēto general, los quales se han pagado hasta aqui de las sobras que ha auido en el, y adelante no se se sabe si las aura, ni en que cantidad, se acuerda, y manda, se entienda, que todos los dichos salarios, y libranzas deuense, y auer se de pagar de las sobras que huuiere del dicho encabecamiēto general passado y presente, y que quando se huuieren dado libranzas que no quedan todas en el cargo del dicho receptor, el dicho receptor no pague dellas las que el quisiere, sino las que los dichos Diputados le ordenaren, que sean siempre las que al Reyno conuiniera, y vieren que tendra mas necessitad da cumplillas.

61 En el tanteo da cuenta que el escriuano, y Contadores da rentas, y relaciones han hecho entre su Magestad, y el Reyno, quedo suspendido, como los dichos Diputados saben, lo que se auia de recibir en cuenta al Reyno por razon da las rentas vendidas de las qua entrauan en el encabecamiento general, por las quales el Reyno pretende se le deue recebir la cantidad que a estas tales rentas le auia de cargar, sino estuuieren vendidas, conforme a la executoria, y recandos que ay: y ni mas ni menos quedo suspendido lo qua se auia dexado de cobrar de los lugares del Reyno de Granada, y de los demas que pretenden se les haga baxa del precio de sus encabecamientos por razon de la guerra, y conforme al dicho tanteo queda para el Reyno, y le pertenece todo aquello que el Concejo Real determinare deuer se recibir en cuenta al Reyno por las dichas rentas vēdidas del encabecamiento, y todo aquello que esta suspendido a los dichos lugares que pretendeo descuento por razon de la guerra de Granada, a quien se determinare no se deuer hazer el dicho descuento, o deuerse hazer menos de lo que les esta suspendido, y porque el Reyno entiende que esta suma es gran cantidad, y se piensa valer della en caso que faltassen sobras para prouision de sus gastos ordinarios, y para otros efatos vtiles, y le importa muy mucho el buen sucesso, y determinaciō destos pūtos, encarga muy de veras a los dichos Diputados Contador, receptor, y solicitador, a quiē tābien va en esto su interesse, que trabajādo cada vno en lo que le toca cerca desto, y pudiere, procurē la buena determinaciō de la dicha duda de lo vēdido, y assistan a la defensa de los descuētos que se piden en razō de la dicha guerra de Granada: de manera q̄ en las primeras Cortes el Reyno halle en esto el buē despacho q̄ dessea, y a todos cōuiene.

62 Iten los dichos Diputados tendran gran cuenta, y cuydado, en que se determine, y acabe el pleyto que el Reyno trata cō Iuan de Curiel de la Torre, y Lorenco Espinola, y otros fiadores de Iuā Martinez de la Quadra, receptor q̄ fue del Reyno, sobre los marauedis que el dicho receptor, y sus fiadores deuē de su cargo, y sobre ello harā los pedimiētos, y execuciones necessarias contra los dichos fiadores, y cada vno dellos, porq̄ por se ascusar pleyto de acreedores de bienes del dicho Iuan Martinez de la Quadra, entiēde el Reyno sera mas breue camino la esecucion de los dichos fiadores hecha por virtud de la cuenta que se hazo citada los herederos del dicho Iuan Martinez y de los otros recaudos que para ello ay.

63 Assi mismo los dichos Diputados assistiran a que en el Concejo Real de su Magestad, se determine la pretension que el Reyno tiene intentada alli, de que conforme a ciertos capitulos de Cortes se deuan dar enteramente a los Procuradores de Cortes las receptorias, y cobranzas del seruicio de todos los lugares, y partidos por quien hablan, y otorgan, haziendo, que se determine por iusticia, y siguiendolo con acuerdo da los Letrados del Reyno.

64 Con el escriuano mayor de rentas, y los dos Cōtadores de rentas, y los dos de relaciones de su Magestad, tomo el Reyno en las Cortes passadas cierto assiento, y concierto, por medio de ciertos Caualleros Comissarios que para el trato del nombro, su tenor dal qual, y de la aprouaciō que del se hizo por los dichos escriuano, y Contadores de rentas, y relaciones, es como se sigue.

Los Comissarios de vuestra Sennoria tratamos lo que se nos mando con el escriuano mayor de rentas, y Contadores de rentas, y relaciones de su Magestad, que son Hernando de Laguna, y Miguel Sanchez de Arayz, y Alonso Hernandez de Guellar, y Luys de Peralta, y Alexo de Olmos, que sirue el oficio de Contador de relaciones, por ausencia del Contador Francisco de Salabanca: y considerando la voluntad de V. S. y la que ellos han mostrado de seruir al Reyno, nos acordamos con ellos de que V. S. dexe proueyo, y ordenado por auto en sus libros, lo siguiente.

Que los dichos Hernādo de Laguna, y Miguel Sāchez de Arayz, y Alonso Hernandez, y Luys de Peralta, y Alexo de

Olmos sean obligados por la parte que cada vno les toca, de fenecer, y acabar las cuentas que estan comenzadas entre su Magestad, y el Reyno, desde el año de quinientos y sesenta y nueue hasta el de quinientos y sesenta y nueue. Y que por el trabajo, y ocupacion extraordinario que en ello han tenido, y han de tener, demas de lo que se les ha librado por via de merced, y salario ordinario, en cada vn año se les haga merced de cada quinze mil marauedis: los quales marauedis de gratificacion, y ayuda de costa, los Diputados se los libren, y paguen el dia que estuuieré fenecidas, y acabadas las dichas cuentas: pero entiendese estar acabadas, quando los dichos Contadores huuieren cumplido con sus oficios, y hecho en ellas todo lo que de su parte deuieré hazer a parecer de los Diputados del Reyno; y que de las dichas cuẽtas, ellos, ni sus oficiales no puedan pedir, ni lleuar derechos algunos, ni pedir otra gratificacion alguna en las Cortes venideras, porque con estas se han de dar, y dan por satisfechos, porque tan solamente se ha de pagar por el Reyno el escreuir dellas al oficial que los huuiere escriuano, y ha de escriuir.

Iten, assi mismo se obliguen, y encarguẽ de que esta año de quiniẽtos y setenta, y todos los demas años que huuiere encabeçamiento general, haran, y feneceran las cuentas del dicho encabeçamiento, entre su Magestad, y el Reyno: de manera que en fin de cada vn año esten fenecidas, y acabadas las dichas cuẽtas o a lo mas largo en fin del mes de Hebrero del año luego siguiente. Y que al tiempo que se ayá de juntar a ello auisen primero a los Diputados, y Contador del Reyno, para que se hallen presentes al hazer de las dichas cuentas, como hasta aqui se ha hecho, y haziendolo, y cumpliẽdolo assi con las demas cosas que han de quedar a su cargo; los Diputados del Reyno los libran, y paguen a cada vno en cada vn año, quarenta y cinco mil marauedis, el dia del fenecimiento de las dichas cuentas, y no de otra manera: entender se ha estar fenecidas para este caso quando no tuuieren mas que hazer en ellas, como en el capitulo antes deste se contiene, y assi mismo se ha de entender, que en los dichos quarenta y cinco mil marauedis, que se les han de dar, y librar en cada vn año, entrao, y se comprehende el salario ordinario que tenian por razon de lo susodicho, y el acrecentamiento que se les hizo en Cordoua, y que no han de lleuar, ni pedir otro salario gratificacion, ni ayuda de costa, ni derechos algunos, ellos, ni sus oficiales por el escriuir, y ordenar de los recaudos que tocaren al Reyno, quier los den autorizados, o simples.

Iten, que desde el dia que entre todos acordaren que se junten al hazer de las dichas cuentas, no alcen la mano dellas hasta fenecellas, y acaballas, y para ello se junten en los dias, y señalaré, y que el que faltare el tal dia se le descuente ochocientos marauedis del dicho salario, y que no se le libre, y que se puedan escusar de pagar esta pena, sino fuere por enfermedad, prision, o ausencia.

Iten, que al tiempo que los dichos escriuanos, y Contadores se jũtaren en cada vn año a concertar las receptorias de lo encabeçado, y seruicio, y auisen a los dichos Diputados, y Contador, para que se hallen presentes a ello, para sacer entonces los lugares por ançabeçar, y arrẽdar, para que se ponga cobro en ellos, y para que al tiempo que se huuiere alguna duda, aduierten della.

Iten, porque ay algunos lugares de granjas, y vẽtas, que no se han encabeçado, ni arrendado, ni puesto recaudo en ellos por el Reyno de muchos años atras: y si por el Reyno se huuiesse de cobrar personas a ello, seria de mucha costa, y porque ello no es justo, este perdido, aunque sea de muy poca cantidad, se han de obligar, y encargar cada vno por lo que se toca, que en las receptorias que se dieren a los receptores de los partidos encabezados de su Magestad ponja al pie dellos todos lugares, vẽtas, y granjas que pudiere estar de la manera susodicha, para que los dichos receptores cobren lo que huuierẽ valido desde el año de quinientos y cinquẽta y siete, hasta este de quiniẽtos y setenta: y que de lo que hizierẽ embien razon dello y para ello se les ponga alguna pena, y que assi mismo lo pongan en cada vn año de los años venideros, siẽdo cosa de poca cãtidad, porque para lo demas los Diputados del Reyno, harã sus pedimiẽtos para las personas que lo houieren de beneficiar, por virtud de los pliegos, y memorias que dello se han de sacar.

Iten, que las todas vezes que por parte de los Diputados, y Contador del Reyno les fuere pedido a los dichos escriuano, y Contadores, o a qualquiera dellos, o a sus oficiales que les den algunas fees, o traslados de algunas cosas que tuuieren en sus oficios, assi de lo que toca al encabeçamiento general, como de los del seruicio, sean obligados a se lo dar, sin que por ello ellos, ni sus oficiales lleuen cosa alguna.

Iten, porque hasta aqui se ha pagado el escriuir de las cuentas en limpio al oficial donde se juntauan a hazerlas, y por ello se le daua cierta cantidad de marauedis, y ha auido diferencias sobre quien las ha de escriuir, y por quitarla para adelante, que los dichos escriuano, y Contadores, se obliguen y encarguen de dar vn traslado del borrador de la cuẽta de cada año que assi se hiziere a los Diputados del Reyno, para que ellos la hagan escriuir, y sacar los traslados dellos que fueren menester para cada oficio, sin que se entremetan ellos, ni sus oficiales a escriuir, ni pedir por razon dello cosa alguna.

Iten, que los dichos escriuano, y Contadores de rentas, y relaciones, sean obligados, y se encarguen a sacar, y hazer cada año pliegos, y relacion de todos los lugares, y rentas que estuuieren por encabezar, y arrẽdar de los que entran en el encabeçamiento general, para que se ponga cobro en ellos por los Diputados del Reyno, sin que por lo vno, ni lo otro se lleue ninguna cosa. Luys Gaytan de Ayala. Don Francisco de Vargas. Iuan de Barrionueuo.

Nos el escriuano mayor de rentas, y Contadores de rentas, y relaciones de su Magestad, que aqui firmamos nuestros nombres, dezimos, que ordenando el Reyno lo antes desto contenido cada vno de nosotros por lo que se toca, lo guardaremos como en ello se contiene, y en certinidad dello los firmamos de nuestros nombres. Fecha en la Villa de Madrid a quinze dias del mes de Otubre de mil y quinientos y setenta annos. Hernando de Laguna. Alonso Hernandez. Miguel de Arayz. Luis de Peralta, por el contador Francisco de Salablanca. Alexo Dolmos.

En diez y seys de Otubre de quinientos y setenta años, el Reyno junto en Cortes en Madrid vio este memorial, y assiento, y le aprobo, y mando guardar, y que assentasse el traslado del en la instrucion de los Diputados, y se guardasse este original en el arca del Reyno. Don Iuan Ramirez de Vargas.

Los dichos Diputados veran el dicho memorial, y assiẽto que arriba se contiene, y haran que los dichos Contadores guarden, y cumplan para los quatro años deste presente encabeçamiento lo que por el quedan obligados, y haziendolo, assi, y no de otra manera guardaran, y cumplirá ellos en nombre del Reyno lo que de su parte ay que hazer, y libras les han los marauedis que han de auer conforme a lo susodicho, a los plazos, y de la manera que arriba se contiene, sin exceder dello cosa alguna, y guardaran el dicho memorial en el arca del Reyno.

65 Y porque el Reyno en las Cortes passadas a supplicacion de Gaspar de la Serna, ha passado su oficio de Contador, y Secretario de la Diputacion en Antolin de la Serna su hijo, conforme, y de la manera que se contiene en el acuerdo que sobre ello se hizo, y en el se contiene, que por enfermedad, o prision si sucediesse al dicho Gaspar de la Serna, sirua el dicho oficio el dicho Antolin de la Serna, los dichos Diputados en el dicho caso le asienten con el dicho su padre.

66 Marco Vazquez de Ludena Regidor de Toledo, deue al Reyno dozientos y quarenta y ocho mil marauedis, como fiador de Gomez de San Martin, recaudador de las tercias de por las quales el Reyno le ha hecho diuersas vezes esperas, y prorogaciones dellas, y nunca se ha acabado de cobrar, vltimamente en las Cortes passadas ha mandado que se le esperasse por ello por diez annos en cada vno la decima parte, que corren desde tres dias del mes de Iulio del anno passado de mil y quinientos y setenta y tres años,

años, obligandose desde luego al receptor del Reyno, que para los dichos plazos pagara al Reyno, y se haga cargado en sus cuentas de la dicha deuda, sin que el Reyno tenga que la cobrar del dicho Mateo Vazquez, ni de otra persona alguna, sino del dicho receptor: y que de la dicha suma haga cargo el Contador del Reyno al receptor desde luego, como a persona que queda por deudor della: lo qual ha el Reyno aya efeto, dando, o auiendo dado el dicho Mateo Vazquez la dicha obligació del dicho receptor del Reyno, hasta veynte y ocho de Setiembre deste año de setenta y cinco, que fue el plazo vltimo que para ello se le dio, los dichos Diputados haran que assi se haga, y cumpla, y no se cumpliendo de parte del dicho Mateo Vazquez lo atriba contenido, sacaran de la Contaduria mayor de cuenta: los recaudos necessarios, y en virtud dellos cobraran del dicho Mateo Vazquez, lo que assi resta deuiendo, sin tener atencion a la dicha espera, porque esta se le hizo con esta condicion, teniendo cuenta con que si por su descuydo se empeorare, o perdiere esta deuda, lo pagaran de sus bienes ellos, y el receptor a quien mismo se le manda haga la misma diligencia.

67 Los Contadores de cuentas huuieron de auer por autos de interin del Conceio de su Magestad cierta cantidad de marauedis en cada vn año, por razon de los derechos de finiquitos que deuan de lleuar de los partidos encabecados, a causa del encabecamiento general. En los quales dichos años de interin, se mando executar vn parecer de Francisco de Laguna en ellos inserto, y que conforme el, el Reyno, y sus Diputados libren a los dichos Contadores los marauedis alli contenidos, y porque excediendo de aquel Agustin de Agustin de Arcé veynte y quatro de Iaen, y Diputado que a la sazon era, libro a los dichos Contadores de cuentas ochenta mil marauedis mas de las que deuieron auer en ciertos años que el les mando pagar, sin descontar les lo que assi se les mádaua descontar por razon de las tesorerias vendidas: por lo qual el Reyno tiene acordado que se cobrassen del, y desta misma manera se cobraron de los otros Diputados los marauedis que cada vno dellos libros a los dichos Contadores, demas de los que deuiera: y porque el dicho Agustin de Arcea estaua ausente no se ha podido cobrar esto, los dichos Diputados tendran cuydado de pedir en el Conceio Real manden al dicho Agustin de Arcea, boluer, y pagar los dichos ochenta mil marauedis que assi libro mal librados, y presentaran para esto los autos del Conceio, y las libranzas que dio excediendo dellos, que estan en poder del Contador, o receptor, y los acuerdos del Reyno cerca desto hechos, y hara sobre ello todas las diligencias que conuengan.

68 Iten, porque entendiendo el Reyno deuersele algunas deudas contenidas en la instrucion de Diputados passados de que ay poca claridad, y orden de cobrarlas, acordo que los Comissarios del ordé de esta instrució, viessen recaudos que ay para cobrar las dichas deudas, si huuiesse recaudo para cobrarlas sin hazer en ello mas costa que montasse el principal, orden asseen en esta instrucion que se cobrasse, y sino los huuiesse repartiesse las dichas deudas a los Monasterios que les pareciesse: y auiendo los dichos Comissarios visto cierta memoria, y relacion de deudas que el Contador Serna dio, y la relació que hizo de los recaudos, y ordé da cobranza que auia para que el Reyno cobrasse de Pedro de Cordoua, que beneficio las tercias del Condado de Vrenna, catorze mil marauedis poco mas, o menos que le quedo de ver, y de Pedro Bernal de Espino, vezino de Xerez de la Frontera, onze mil y trezientos marauedis de que ay carta executoria, y poder de Pedro de Carrera, a quien pertanecian, pareciendoles qua en la cobranza de las dichas dos partidas, el Reyon auia de hazer mas costas que montasse el principal: en virtud del acuerdo, y comission del Reyno, aplicaron la deuda del dicho Pedro de Cordoua, y el Licenciado Tapia su fiador, al Monasterio de San Francisco desta Villa de Madrid, y la del dicho Pedro Bernal de Espino, al Monasterio de San Francisco de la Ciudad de Xerez: conforme a lo qual los dichos Diputados daran poderes en causa propia, para que cada vno de los dichos Monasterios pueda cobrar para si la dicha deuda, que se le aplica, y de que el Reyno les haze gracia, y limosna, y para este efeto les entregaran los recaudos, y claridad que huuiere, para que puedan cobrar los dichos marauedis.

69 Iten, los dichos Diputados sepan que al Reyno se le deuen por las personas que dá y vsn se cócernan las partidas, y marauedis siguientes.

RELACION DE LAS deudas que ſe deuen a eſtos Reynos deſde el anno de quinientos y treinta y ſiete en adelante.

xij ÿ dcccxxx ALONSO de Herrero vezino de Almagro, recaudador que fue del partido de Lora, y Setefilla, del año de quinientos y treynta y ſiete, deue onze mil y ochocientos y treynta marauedis, de los derechos del recudimiento del año de quinientos y treynta y ſiete, que no la ſaco.

El Licenciado Martin de Medina, vezino de Chinchilla, deue tres mil y quatro cientos marauedis de vna puja del quarto que hecho en la grana del Marqueſado, para de quinientos y treynta y ſiete, teniendo ſacado recudimiento dello Martin del Caſtillo recaudador de la dicha renta, y eſta puja monta tres mil y quatrocientos marauedis: los quales deue al Reyno, y mas los derechos dello.

iij ÿ cccc
xl vij ÿ cccclxx Iuan de Salablanca vezino de Palencia, deue al Reyno quarenta y ſiete mil y quatrocientos y ſetenta marauedis, que cobro de los derechos de los encabeçamientos que hizo de ciertas merindades, para los diez annos del primero encabeçamiento general, que comenzaron anno de quinientos y treynta y ſiete, y el Reyno le deue a el ſalario de tiempo que en ello ſe ocupo: es muerto, y murio en la Ygleſia, y para hazer eſtos encabeçamientos, y dar cuenta de lo que cobraſſe, no tenia dadas fianzas.

xcvij ÿ d El dicho Iuan de Salablanca vezino de Palencia, hizo cierto aſſiento con el Reyno, ſobre las tercias por encabeçar de ciertas merindades, del qual dio cuenta, y pago lo que deuia haſta en fin de quinientos y quarenta y dos, como parece por los libros de las cuentas de quinientos y quarenta y tres, quinientos y quarenta y quatro, quinientos y quarenta y cinco, quinientos y quarenta y ſeys, deſte aſſiento, nouenta y ſiete mil y quinientos marauedis, a razon de veynte y quatro mil y trezientos y ſetenta y cinco marauedis cada anno, deſcontandole que huuo de auer del interes que tuuo en las rentas que ſe encabeçaron, conforme a las condiciones de ſus aſſientos.

xij ÿ ccxxvi Pedro de Bacca vezino de Granada, y Alonſo de Herrera vezino de Bacca, quedaron deuiendo de los arrendamientos de la Prouincia de Leon, y partido de Alcantara del Andaluzia, doze mil y dozientos y veynte y ſeys marauedis.

Alonſo de Herrera vezino de Bacca, quedo deuiendo del arrendamiento de la Villa de Pennador,
xxÿ cclvj
a que tuuo a ſu cargo para el año de quinientos y treynta y ocho, veynte mil y dozientos y cinquenta y ſeys marauedis.

El dicho Alonſo de Herrera vezino de Bacca, deue del dicho arrendamiento de la Villa de Pennador, de los annos de quinientos y quarenta y tres, y quarenta y quatro, y quarenta y cinco, ciento y veynte y tres mil y ſetecientos y nouenta y dos marauedis, y del anno de quarenta y ſeys, ciento y treynta y dos mil y trezientos y nouenta y dos marauedis, y mas los derechos de los recudimientos deſta deuda parece no deue mas de ciento y nouenta y quatro mil marauedis.

cxciiij ÿ
xxvij Miguel Hernandes del Peſo Diputado, que fue por la Ciudad de Cuenca el anno de quinientos y cinquenta y ſeys, deue veynte y ſeys mil marauedis que lleuo de los quarenta y cinco mil marauedis que ſe libraron por entender en el encabeçamiento de ſu Ciudad de los cinco annos de la ſegunda prorogacion, no lo pudiendo lleuar, ſiendo tal Diputado del Reyno, de lo qual ſe le hazen diez y nueue mil marauedis que parece ſe le deue de ſu ſalario del tiempo que fue Diputado, que baxados de los dichos quarenta y cinco mil marauedis, parece deſte deuiendo los dichos veynte y ſeys mil marauedis.

xl ÿ Diego de Cepeda vezino de Toledo, fue receptor de la Villa de Torrenueua, los annos de treynta y nueue, y quarenta, y por defeto de no contentar de fianzas, Iuan de Ylleſcas quedo por recaudador de la dicha renta, y quedo deuiendo del dicho año de quinientos y treynta y nueue, haſta quarenta mil marauedis, y eſta partida no eſta enteramente aueriguada, y haſe de comprouar, y aueriguar con las cuentas que los ſuſodichos dieren.

xvij ÿ dcccc l viij El dicho Alonſo de Herrera vezino de Bacca, quedo deuiendo del arrendamiento que tuuo de las tercias de Arjona, de los años de quinientos y quarenta, y quinientos y quarenta y vno, y quinientos y quarenta y dos, los derechos del recudimiento, que montaron diez y ſiete mil y nouecientos y cinquenta y ocho marauedis, porque no ſaco recudimiento del dicho partido: y porque el dicho Alonſo de Herrera no contento de fianzas, ſe puſo por receptor Eſteuan de Molina vezino de Bacca: haſe de ver la cuenta que el dicho receptor dio, para ver ſi ſaco el arrendamiento, o ſi huuo perdida en el: porque ſi la huuo lo que en ella montare deuera mas el dicho Alonſo de Herrera: y tambien ſe ha de ver la cuenta que el dicho Reyno dio de los diez años primeros, para ver lo que ſe le recibio en cuenta por eſte partido recibido al Rey en cuenta.

ccviij ÿ Gomez de San Martin tuuo arrendadas las tercias de Zorita, para los años de quinientos y quarenta y vno, y quarenta y dos, y quarenta y tres, y dio por ſu fiador a Marco Vazquez de Ludenna, vezino, y Regidor de Toledo: haſe de ver la cuenta que dio, y lo que el dicho fiador ha pagado, y lo que reſtan deuiendo: por lo qual el Reyno en las Cortes de Toledo, le dio cierta eſpera, y el, y ſu muger ſe obligaron a pagar la deuda y Pedro Aluarez Serrano vezino de Auila, ſe obligo por ſu abonador: eſta hecho cargo deſto a los receptores, y vaſe cobrando del dicho Marco Vazquez.

Iuan Fernandez de Paredes, Diputado del Reyno que fue por la Villa de Valladolid, deue ſetenta y
ocho

cobró mil marauedis que cobro de Loys Fernandez de la Canal, receptor que fue de las tercias de Marquessado de Villena del ano de quinientos y cinquenta y vno. lxxviij

Diego Iuan Fernandez de Paredes, Diputado que fue del Reyno por la Villa de Valladolid, deue ochenta y seys mil y dozientos y cincuenta marauedis, que cobro del receptor de las rentas de Castro de Vrdiales, que se llamaua Marroquin. lxxxvj ij cxl lxxvij

Luys Jorge Veneciano, deue al Reyno setenta y cinco mil marauedis, que se le prestaron para hazer cierta inuencion a instrumento para labrar moneda en estos Reynos con mas facilidad: dio por su fiador al Licenciado Montaluo del Consejo y a vn platero vezino de Valladolid.

El Consejo ha librado en las sobras del encabeçamiento general hasta tres mil ducados para negocios, y cosas que dize que son generales, diziendo, que por ello se deuen pagar de las sobras generales. j qcxxvij

Los Contadores mayores libraron en las dichas sobras todo lo que costaron las aueriguaciones que se fueron a hazer del valor de la renta de los pueblos, desde el anno de quinientos y cincuenta, hasta el de quinientos y cincuenta y cinco, para el encabeçamiento de los cinco años, que començaron el año de quinientos y cincuenta y siete: y porque estas aueriguaciones se hizieron, sin orden, ni pedimiento de los Diputados, ni del Reyno, se pone aqui por deuda lo que costaron, que son hasta dos quentos de marauedis, poco mas, o menos: lo qual libraron los dichos sennores Contadores mayores por libranzas de su Magestad, selladas con su sello: y por auer se tomado, y librado sin orden del Reyno, se pone por deuda, para que se vea lo que sobra esta partida, y sobre la antes desta contenida passo. ij qs ij

Por cedula de su Magestad se libraron a dos sennores del Consejo, y a los dos sennores Contadores, y a los tres Oydores, y al relator de la Contaduria mayor, porque vieron las dichas aueriguaciones para hazer el encabeçamiento general, setecientas mil marauedis, y demas de lo que por esta partida cupo al relator, se le libraron otros ciento y ocho mil marauedis de sus derechos, de las dichas aueriguaciones: todo lo qual se libro por libranzas de su Magestad, y estas es vna de las partidas que ha de ver lo que sobre ellas passo en las Cortes de Toledo. dcc ij

Los sennores Contadores mayores libraron por cedula de su Magestad, otras seiscientas y doze mil y dozientos y cincuenta marauedis, a ciertas personas que entendieron en la Villa de Valladolid en la reducion de las monedas por el tiempo que en ellas se occuparon: y porque esta iunta no se hizo a pedimiento del Reyno, se pone aqui esta partida por deuda, y para que se vea lo que sobre ello se trato en las Cortes de Toledo. c viij ij dcxij ij ccl

Tambien se han librado en las dichas sobras otros dos mil y quinientos ducados a ciertos Concejos, para ayuda a comprar pan el año de quinientos y cincuenta y dos por la falta que dello tenian: lo qual se libro en esta manera: los mil y quinientos ducados dellos, para las villas, y lugares del Principado de Asturias de Ouiedo, los quales se libraron de consentimiento de los Diputados del Reyno, y los otros mil ducado, se dieron sin auer pedimiento, ni consentimiento de los dicho Diputados: los quales se dieron a ciertas villas, y lugares de la merindad de Trasmiera, por falta que en ellas auia de pan: tambien se ha de ver sobre esta partida lo que se trato en las Cortes de Toledo. dcccxxxviij ij d

Lo que deue su Magestad de las rentas que sus Contadores mayores de cuentas toman de rentas, y partidos que son del Reyno, por que los recibio su Magestad en cuenta en las que hizieron cada año sino solamẽte el situado, y lo que hasta al dia de las cuentas estaua librado, y lo demas que valieron las rentas en qualquier manera, y es del Reyno, y en las cuentas que se han tomado de cosas desta calidad, se ha cobrado por adelãte lo que conforme a lo susodicho pertenecia al Reyno, que los sennores Contadores mayores de cuentas diran lo que esto monta, que deue de ser poca cosa. ij

Lo que deuen los receptores a quien se ha mandado por las receptorias, y por otras prouisiones que hagan, y arrienden, y reciban, y cobren las rentas de algunas villas, y lugares que por no estar encabezadas, ni arrendadas, no se recibieron en cuenta al Reyno, y el valor dellas, es interes, y ganancias del encabeçamiento general. ij

Los seys mil ducados que se presentaron a ciertas villas, y lugares del Marquessado de Villena, para ayuda de matar la langosta, se mando por sentencias en vista, y en reuista dadas en Consejo, que no se les pidiesse. ij qs ccl ij

El Conde de Aguilar deue ciento y cincuenta ducados por el alcauala que hiziere en ciertos lugares de la merindad de Santo Domingo, en los años de quinientos y cincuenta y nueue, quinientos y sesenta, quiñtas y sesenta y vno, en cada año cincuenta ducados: y esta deuda los Diputados passados dizque dierõ cargo de la cobrança Francisco de Castro vezino de la Villa de Valladolid, el qual ha de dar cuenta della, el qual es fallecido, y no se hallan recaudos.

A la Serenissima Princessa siruio el Reyno en las Cortes de cincuenta y cinco, con veynte mil ducados por via de emprestido, y en las Cortes de cincuenta y ocho, la siruio con otros veynte mil ducados, para que los vnos, ni los otros no los otres no los aya de boluer, sino fuere pidiendolos las diez y ocho Ciudades, y villas estando iuntos en Cortes todos, y los Procuradores dellas conformes en el pedimiento dallos, y no en otra manera como se contiene en los autos que sobre ello passaron, que estan ante Gaspar Ramirez de Vargas: lo que deue, y cobro es, treze quentos ochenta y ocho mil quinientos y setenta y vn marauedis. 13 qs. 88 ij 571

La Duquesa de Najera deue dozientos ducados al Reyno, de ciertas costas que se hizieron en la cobrança de vnos dos mil ducados que della se cobraron por el Reyno. lxxvij

Leonardo Ramirez vezino de Leon, deue cincuenta y siete mil y nouecientos treze marauedis, como fiador que fue de Pedro Gomez escriuano del Adelantamiento de Leon, y Alonso Diaz vezino de la Villa de Ponferrada, recaudadores que fueron de las dezmerias de Leon, y Astorga, de los años de quinientos y sesenta y dos, quinientos y sesenta y tres, quinientos y sesenta y quatro, quinientos y sesenta y cinco, de que tenia obligacion hecha Arias de Reynoso receptor general del Reyno, para lo pagar a ciertos plazos, como se contienen en la dicha obligacion, que es fecha en Madrid a quatro de Enero de mil y quinientos y setenta y cinco años: el registro de la qual esta en el libro de la cuenta del dicho receptor de su cargo, y dada desde veynte y vno de Setiembre de quinientos y sesenta y tres en adelante. lviij dcccc

Gaspar

dlxxijjj d Gaspar de la Serna Contador destos Reynos, y donna Maria de Vargas su muger, deuen al Rey mil y quinientos ducados, que valeo quinientas y setenta y dos mil y quinientos marauedis, que se le mando prestar en las Cortes que se le comenzaron el año de quinientos y setenta y tres, por ocho años, teniendo consideracion al danno que el dicho Gaspar de la Serna aoia recibido en el fuego que huuo en su casa el dia de la Transfiguracion de quinientos y setenta y cinco, que por poner en cobro los papeles del Reyno, se le quemo, perdio, y hurto la mayor parte de su hazienda; de lo qual hizo obligacion, el como principal, y la dicha dona Maria de Vargas como su fiadora, en Madrid a veynte y quatro de Agosto, de quinientos y setenta y cinco años: la qual se metio originalmente en el cofre, y archiuo del Reyno, y hecho cargo al receptor.

cccclxxij jj cccclxxviij. Iuan Martinaz de la Quadra receptor general que fue del Reyno, ya difunto y sus herederos, y fiadores deuen al Reyno de resto de lo que recibio, y cobro, como tal receptor, quatrocientas y setenta y dos mil y quatrocientos y setenta y ocho marauedis, que le hizieron de alcance en la cuenta que a sus herederos se le tomo en treynta de Otobre de quinientos y setenta y quatro, como parece por la dicha cuenta que esta en el libro de los finiquitos que el Reyno ha dado a sus receptores de lo que por el han de recibido, y cobrado, y pagado, desde el año de quinientos y setenta y siete, en adelante.

Fecha esta instrucion en Madrid, a veynte y tres de Diziembre de mil y quinientos y setenta y siete annos.

INDEX COPIOSISSIMVS,

TAM OMNIVM RERVM NOTABILIVM,

Quam materiarum, & interpretationum legum Iuris communis, ac Regij, quæ in hoc Quinto Tomo Practicarum Quæstionum, & Tractatu de GABELLIS continentur, & declarantur.

PRIOR NVMERVS QVAESTIONEM, POSTERIOR NVMERVM marginalem denotat.

Causa-

per

Nec

D

Datio

E

ctus

F

Gabella

G

M

quia

N

O

pro-

Q

in quo

Supple-

V

Finis Indicis in Tractatum de Gabellis D. Ioan. Gutierrez.